

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

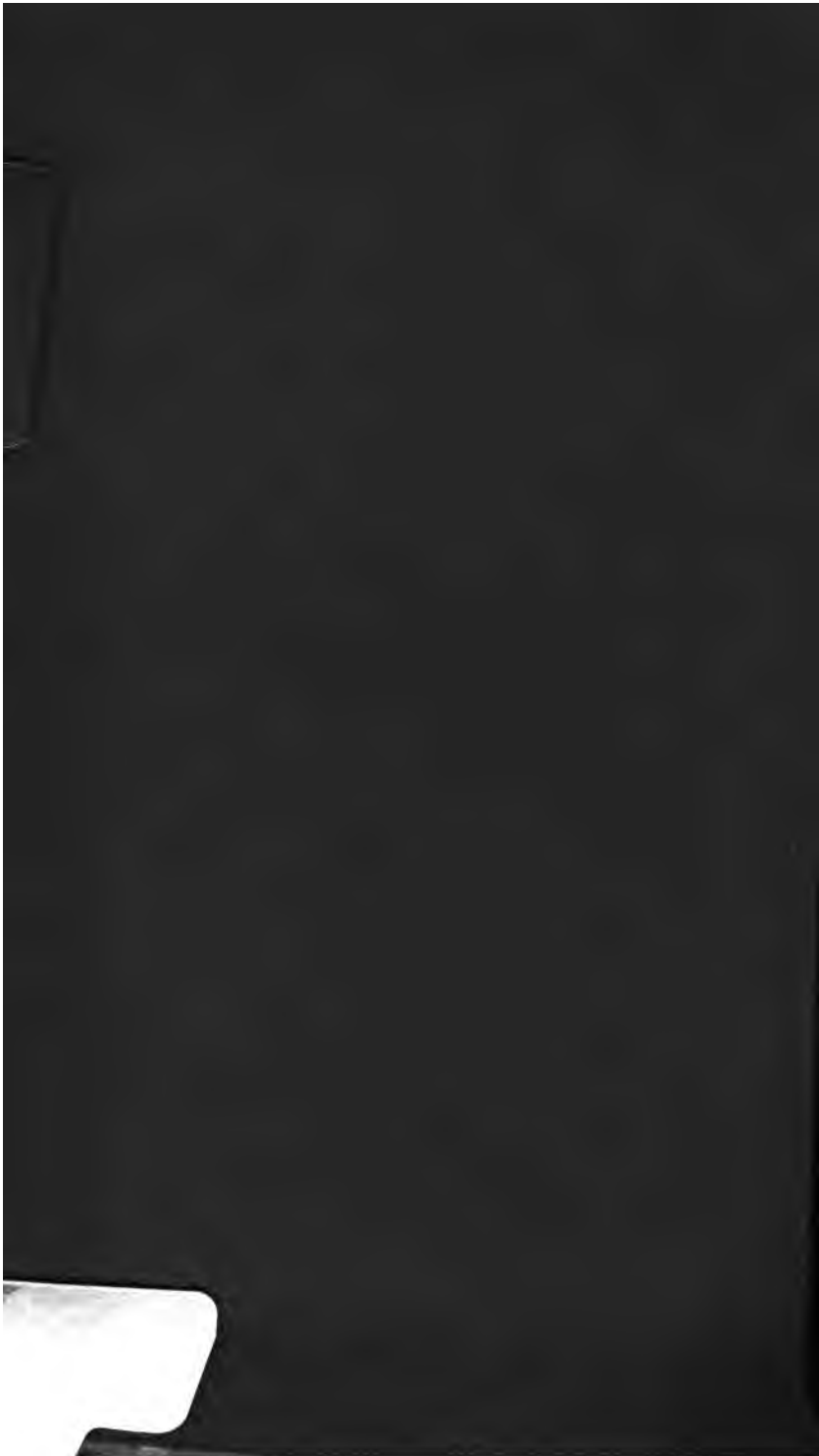
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Walt
3-

Key to Roll
1941

CORNELII NEPOTIS

QUAE EXSTANT

CUM SELECTIS SUPERIORUM INTERPRETUM
SUISQUE ANIMADVERSIONIBUS EDIDIT

AUGUSTINUS VAN STAVEREN.

EDITIO NOVA AUCTION

CURANTE

GUILIELMO HENRICO BARDILI

AA. LL. H. MCCCL. URACENSIS DIACONO.

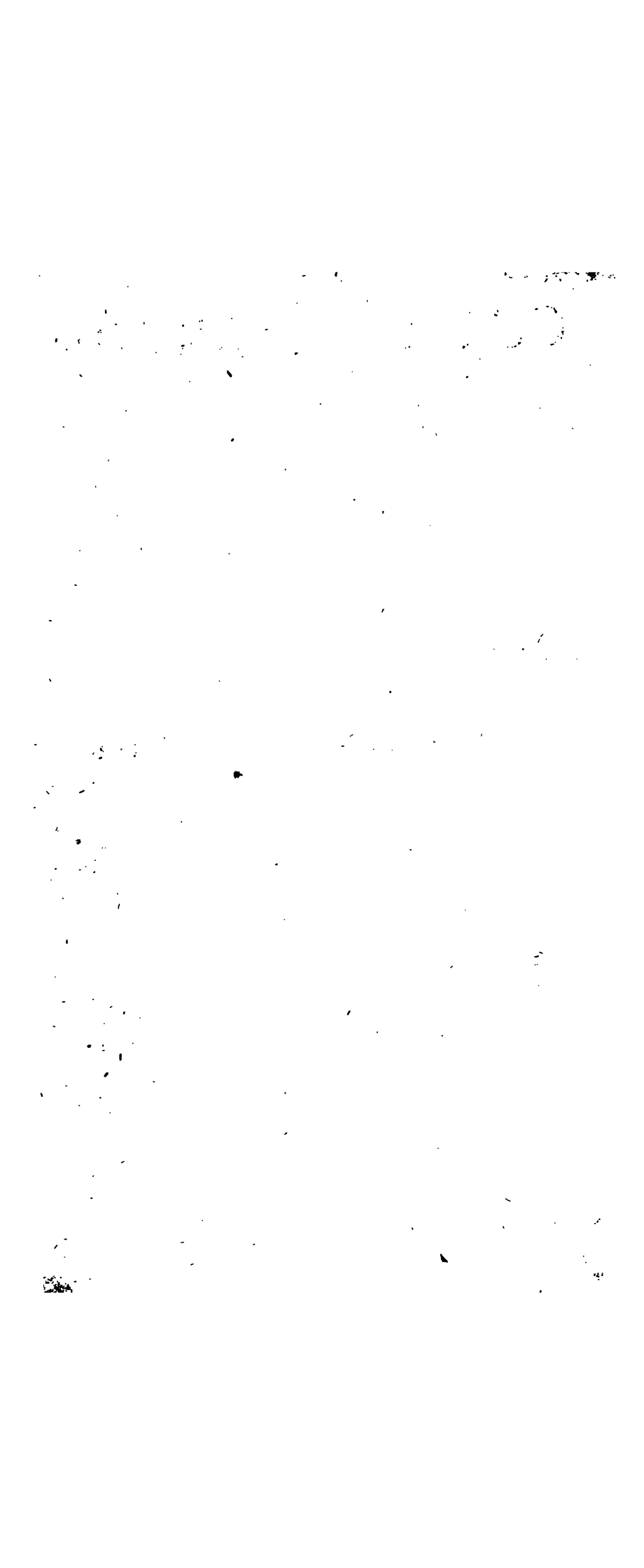
ACCEDUNT CORNELII NEPOTIS

FRAGMENTA GUELPHERBYTANA CUM JAC. FRID. HEUSINGERI
DEFENSIONIBUS OMNIUMQUE VOCABULORUM AC RERUM
INDEX BOSIANUS MULTO QUAM ANTEA PLENIOR
ET EMENDATIOR.

TOMUS PRIMUS.

STUTGARDIAE

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS WUERTEMBERGICAE.
LIPSIAE IN COMMISSIS APUD C. H. F. HARTMANNUM.
MDCCCXX.

V I R O

DIGNISSIMO DOCTISSIMO

JOANNI EBERHARDO SCHWARZ

ECCLESIAE SULZBACENSIS PASTORI

PRAECEPTORI QUONDAM SUO

HANC NEPOTIS EDITIONEM

GRATISSIMO ANIMO

OBTULIT

GUILIELMUS HENRICUS BARDILI.

P R A E F A T I O.

A E Q U O L E C T O R I
S A L U T E M.

Quum librarii, quorum suntibus nova haec Cornelii Nepotis editio excusa est, totius rei curam mihi demandassent, meque, quem continuato multorum annorum studio in tractando hoc Scriptore versatum esse noverant, rogassent, ut Staveriano exemplari aliquid novae vel emendationis vel interpretationis adjicerem, neque ego alienum me ab hoc negotio ostendissem, ante omnia id mihi agendum esse putavi, ut singula Auctoris verba ad antiquorum librorum, et scriptorum et editorum, fidem, a qua nimium saepe discessum esse videbam, accuratissime, quoad ejus fieri posset, exigere. Itaque non contentus iis copiis, quas, quamquam largissimas illas, Bosiana Nepotis editio, a Fischero et Harlesio aucta, suppeditat, alia etiam Cornelii exemplaria, in primis ea, quae ante magnum novatorem Lambinum excusa essent, conquirere coepi. Atque hic ea nobis felicitas obtigit, ut insigni doctissimorum amicissimorumque virorum, quorum suo quemque loco

nominabimus, benevolentia non solum praestantissimi Guelpherbytani codicis varias lectiones et non inferiorum auctoritate Axenianarum membranarum collationem, a Möschio multo accuratius, quam ab Heusingero factum erat, evulgatam, sed etiam praeter optimam Ultrajectinam editionem alias antiquiores inspicere, iisque ad emendanda Cornelii verba uti nobis liceret. Sed antequam ad describenda haec Nepotis ornandi subsidia, et ea, quae illorum ope nos praestare conati simus, enarranda accedamus, necesse est, ut de Codicibus, quorum auctoritate Nepotis textus a Viris Doctis constitutus est, et de iis editionibus, quae praecipuam vel correctionis vel explicationis laudem habent, exponamus. Qua in re quum Fischerum in Praefatione, quam Harlesius multis observationibus locupletavit, prae ceteris diligenter et intelligenter versatum esse inter omnes constet, illius Praefationis eam partem, in qua de scriptis editisque Cornelii libris agitur, ita in nostram transferemus, ut quaedam, non satis recte tradita, emendemus, alia, quae virorum illorum diligentiam effugerunt, adjiciamus.

„Italiae bibliothecas non reperio suppeditasse ad emendandas Nepotis Vitas Codices scriptos multos, praeter eos, e quibus primae illarum editiones, tanquam rivi e fontibus, deductae fuerunt. Magius quidem, de cujus in Cornelium meritis deinde dicemus, usus est libris scriptis duobus, uno, quem membraneum vocat ¹⁾, altero, quem pertinuisse

¹⁾ Ad Miltiad. 4, 4. Fischer.

ostendit²⁾ ad bibliothecam Coenobii, quod ab divo Antonio appellatur, Venetam: de quorum librorum antiquitate et bonitate existimari a nobis eo minus potest, quo pauciores ex iis prolatas a Magio lectiones videmus³⁾. Videtur tamen uterque liber omnes continuisse Vitas, excepto Attico: in cujus Vita enarranda et explicanda ea contigit felicitas Henrico Ernatio, ut e bibliotheca Medicea nobili, Ferdinandi III: Etruriae principis, jussu, acciperet libros manu scriptos duo, qui ab eo Medicei dicantur⁴⁾. Ille ipse autem Ernstius in recensendis Vitis ceteris adhibuit Codicem membranaceum proprium, quem in Gallia Aureliae emerat⁵⁾, et cujus lectiones cum lectionibus duorum librorum Bavaricorum⁶⁾ fere convenire cognovimus. Hos quidem e bibliotheca Mona-

2) Ad Eumen. 6, 3. Hannib. 13, 1. Cat. 1, 1. et in Epistola de aetate Cornelii Nepotis ad Gregorium Angelerium et Paullum Ligium, Anglarienses Jurisconsultos. [pag. 447. edit. Francofurt. a. 1608. fol.] Fischer.

3) Commemorat Magius praeterea Codicem Ms. Arnoldi Arleni in Miscellan. lib. 4. cap. 15. pag. 1432. tom. 2. Thesauri Gruteriani. Fischer. Vide hunc Magii locum infra in Testimoniis de Corn. Nep. Sed fallitur Fischerus, qui Magium duobus tantum codicibus usum fuisse scribit. V. Magii notas ad Miltiad. 4, 4: *Aldus locum sic restituere voluit: acieque contenderent, cui nulli manuscripti codices, quos mihi videre contigerit, praeter Burgensem et Venetum, suffragantur. Nos ex membranacei codicis fide et aequis contenderent legere maluimus.* ad Cim. 2, 4. *Verba: bene animatas confirmavi, in manuscriptis multis et Jensonicis Aldinisque exemplaribus non leguntur, praeterquam in Burgensi, cujus mihi copiam fecit Gaspar Fuccijs, diligens architectus.* ad Eumen. 5, 6: *Longolius hoc loco verba nonnulla addit, quae in manuscripto ullo, aut impresso codice, praeter Burgensem et Venetum, non leguntur.* Ex quibus Magii verbis clarissime apparet, plures ab ipso codices inspectos fuisse. De Burgensi, quem consuluisse se testatur, codice vide, quae infra a Fischeri et a me (adn. 17.) dicentur.

4) V. Ernst. ad Attic. 1, 1. et 7, 2. Fischer.

5) V. Ernst. ad Milt. 3, 4. Themist. 1, 1. Alcib. 10, 5. Fischer.

6) V. Ernst. ad Epamin. 2, 5. Fischer. Hunc Ernstii codicem, a Viro

censi dederat Maximilianus , Bavariae princeps , Oberto Gifanio 7), Jurisconsulto , viro doctissimo. Ab Gifanio deinde venerunt in manus Gasparis Schoppü , qui eos cum exemplo editionis Ingolstaediensis a. 1593. commisit , et multas ex iis lectiones in Verisimilium libros⁸⁾ coniecit⁹⁾. Schoppü exemplar quum postea nactus esset Michäel Piccartus , et ipse emendare nonnulla inde Nepotis loca in Periculis Criticis¹⁰⁾ instituit. Sed quia Schoppü non distinxit satis et secrevit unum Codicem ab altero , quia eos simpliciter membranas vocat , opera sua certe et manu non multum sublevasse debet existimari posteriorum studia. Et quoniam coepimus dicere de Germaniae liberalitate in Nepotem , age , quos alios orbis noster libros scriptos benignus concefferit ejusdem Editoribus , videamus. Atque Schefferus quidem cui non videatur merita sua in bonas litteras vehementer eo auxisse , quod passus est Boeclerum , quum Nepotem tertium ederet , scripto Codice uti ? quem optimae fuisse notae , lectiones ex eo excerptae satis declarant. Complexus est Cornelii vitas ,

Docto interpolatum , atque ex Scioppü Verisimilium Libris et Lambini commentario multis locis emendatum esse ita manifestum est , ut ejus in constituendo Nepotis textu admodum parva auctoritas sit. Recte itaque Heusingerus de ejus fide dubitat ad Hannib. 4, 3. eumque *κωμικόν μάρτυρα* appellat ad Chabr. 1, 3.

7) Ipse scripsit se *Hubertum* in epistolis ad Lipsium in volum. I. Sylloges Burmann. ubi p. 342. dicit , *se aliquid parare in hunc* (Cornelium Nepotem). Atque in indice operum , quae in MS. *Hubertus Gifanius* reliquit (in Schelhorni Amoenitatt. litterariis tom. XII. p. 591.) , nominantur : *Cornelii Nepotis opuscula et fragmenta diligenter ex vet. codd. collecta et emendata : in eadem commentarii*. Jungermannus in notis qd Jul. Pollucis Onomastic. I. Segm. 65. p. 43. ed. Hemsterhus. laudat illos Gifanii commentarios , additque , nondum vero illos esse editos. *Fischer.*

praeter Atticum, omnes, fueratque a Sebastiano Mugio, primo domino, cum Stephanianae editionis exemplo diligenter collatus. At vehementer dolendum est, Boeclerum cum inhumanitate sua, tum etiam negligentia, causam conquerendi justam Scheffero dedisse: nam nec fassus est usquam Boeclerus, a quo acceperit codicem, nec curiose satis ejus lectiones enotavit. Quare si eum ipse denuo contenderet cum libris editis, et vel neglecta a Boeclero proferret, vel perperam maleque laudata ab eodem emendaret, se laborem suscepturum Schefferus speravit nec ingratum studiosis nec inutilem. Fecit utrumque in Adversariis suis ¹¹⁾, quibus, post mortem ejus, Belgae ditarunt sua Observationum Miscellanearum Volumina ¹²⁾. Lectiones hujus codicis, qui cum Boeclerianus, tum Schefferianus a possessore, dicitur, reperi raro discrepare a lectionibus libri Leidensis primi, Vossiani secundi, de quibus infra erit dicendi locus, et Axeniani codicis. Hic liber nomen habet a Petro Axenio illo, qui fabellas Pseudophaedri animadversionibus illustravit ¹³⁾. Contenderat eum

8) Lib. 1, 20. lib. 2, 3. 10. lib. 3, 4. 8. 12. 20. lib. 4, 2. 8. 14. 18. Edita sunt Verisimilia Schoppii primum Noribergae a. 1596. 8. quum haberet Schoppius annos viginti. Iterum Amstelod. 1662. 8. Fischer.

9) V. Schoppii praefat. ad Verisimilia, et Verisimil. lib. 1. c. 20. pag. 70. seqq. Is vero postea se vocavit Scioppium. v. Epist. Rittershusii ad Scaliger. pag. 335. tom. II. Syllog. Burmannianae. Fischer.

10) Cap. 10. Pericula Critica Mich. Piccarti, Professoris artium Altorfini, [primum edita sunt (Altorf.) a. 1608. 8. iterum,] cura Joh. Sauberti, Helmstadii a. 1663. 4. Fischer.

11) Cap. 14. et 24. Fischer.

12) Vol. 8. pag. 432 — 438. Vol. 9. p. 106 — 212. In Volum. 9. p. 197. adnotat, istum codicem fuisse Seb. Mugii. Fischer.

13) Axenianum Cornelii codicem accurate descripsit, et varias ejus

cum ceteris libris Jo. Frider. Noodtius, Slesvicensis theologus, lectionesque ejus communicavit cum Jo. Mich. Heusingero, viro doctissimo. Pleraque illi communes sunt, ut modo demonstravimus, cum Vossiano secundo, Boeclerianoque, codice: multae tamen etiam propriae, eademque apprime bonae, ita, ut Heusingerus, iudex harum rerum in primis intelligens, non temere fidei illius et auctoritati plurimum tribuisse videatur. Atque hactenus de libris Cornelii scriptis, quos Germanorum bibliothecae Editoribus Vitarum ejus suppeditarunt. Praeter eos alius fuit, nondum a quopiam consultus, in bibliotheca Uffenbachiana¹⁴⁾, membranaceus, saeculo circiter quarto decimo scriptus, Majo iudice. Constat foliis sex et octoginta formae octopertitae, complectiturque, praeter epistolae Gracchorum matris particulas, Vitas omnes, ita tamen, ut Atticum sequatur Vita Catonis, sicuti in Codice Mendosiano. Est etiam in bibliotheca Guelpherbytana codex Ms. membranaceus, qui aetatem habere videtur annorum circiter quingentorum. De eo vide Jac. Frid.

lectiones, addito plurimis locis iudicio suo, diligenter enotavit *Christ. Jul. Guil. Mosche* in tribus Programmatibus, quorum haec inscriptio est: *Symbolae ad Crisin textus Cornelii Nepotis Römhildianis*. 1808. 4. pagg. 16. *Partic. II. Inest censura lectionum codicis Axeniani in Vitis septem prioribus occurrentium*. *Ibid.* 1809. 4. pagg. 18. *Partic. III. Inest cens. lect. cod. Axen. in Vitis, quae septem priores excipiunt, reliquis*. *Ibid.* 1810. 4. pagg. 16. Idem Moschius a. 1807. separatim ediderat dissertationem, ita inscriptam: *Cornelii Nepotis Liber, qui inscribitur, Imperatorum Excellentium Vitae. utrum opus integrum, an vero operis majoris pars quaedam sit habendus*. *Disserit M. Chr. Jul. Guil. Mosche. Lubecae Typis Römhildianis*. 1807. 4. pagg. 16. Hinc corrigenda sunt ea, quae de Moschii programm. Klueglingius scribit in Harlesii Supplement. ad brev.

Heusingerum in commentatione: *De Nepote Cornelio bene merendi aliquot subsidia bibliothecae Guelpberbytae*, adjecta Fl. Mallii Theodori de metris libro, Lugd. Batav. 1766. 8. pag. 117. seqq.¹⁵). Codex Thottianus (fuit enim quondam in Bibliotheca Comitum de Thott, Dani,) copiose describitur a Jo. Henr. Schlegelio in *Observationibus criticis et historicis in Cornelium Nepotem*. Havniae. 1778. 4. Cap. 4. pag. 23. seqq.¹⁶). Sequitur, ut videamus, quos quotque libros manu scriptos reliquae humanae civitates prae-buerint Editoribus Vitarum Cornelii. Hispania quidem tantummodo unum dedit, sed membranaceum, eundemque bonum, quamvis non adeo antiquum, utpote anno 1450. scriptum: quem multis locis convenire cognovi cum Vossiano tertio. Dominus ejus fuerat Franciscus Mendoza, Cardinalis Burgenfis: unde et Burgenfis liber nominatur a nonnullis, maxime a Magio, qui eo usus est non minus, quam postea Andr. Schottus, qua de causa a Bosio et aliis etiam Schotti codex appellatur¹⁷). Fuerunt in eo omnes Vitae, ita tamen, ut Vita Catonis Attico non

notit. litterat. rom. part. 3. pag. 146. seq. et in Additamentis ad Harlesii brev. notit. litterat. rom. pag. 34.

14) Vid. Biblioth. Uffenbach. Mss. P. 4. p. 220. n. 160. Fischer. Hunc codicem nunc in bibliotheca Gottingensi asservari, Schlegelius scribit in Observ. in Cornel. Nep. cap. 4. pag. 23. Sed falli Schlegelium, Ludolphus Dissenius, vir doctissimus, quem haec de re consulueram, per litteras mihi significavit.

15) Heusingeri Commentatio, primum Guelpherbyti a. 1759. 4. excusa, in nostra Cornelii editione Tom. 2. pag. 379—395. denovo repetita est. Ceterum accuratissimam Guelpherbyti codicis collationem acceptam referimus viro humanissimo, Joach. Diet. God. Seehodio, cui debitas pro tanto beneficio gratias mecum agent omnes, qui, quantum boni inde in Cornelium Nepotem collatum sit, ex adnotationibus nostris intelligent.

16) Thottianus Nepotis Codex post mortem possessoris cum ceteris illius libris in Regiam Havniensem Bibliothecam translatus est.

praeposita, ut in plerisque libris, sed postposita, compareret. Paulo liberalior in Nepotem voluit esse Britannia: contulit enim ad ornandas ejus Vitas duo Codices, quorum alter Cantabrigiae est in bibliotheca Collegii Trinitatis, alterum Oxonii possederat Franciscus Bernardus, artis medendi doctor¹⁸⁾. Lectiones excerptae ex utroque leguntur in editione Oxoniensi, sed perpaucae, ut haec earum paucitas timere nos jubeat, ut Codices ipsi diligenter satis et curiose fuerint excussi. Sed summae hoc in genere diligentiae laus debet sine ulla controversia Petro Danieli¹⁹⁾ tribui, qui Codices sui lectiones ipse in margine exempli Longoliani scripserat. Quae nisi auctoritate Jacobi Bongarsii ad calcem editionis Francofurtensis posita fuissent, fortasse Bosius et alii non tam felices fuissent in tollendis sanandisque multis Vitarum Cornelii mendis atque vulneribus. Major tamen industria et diligentia comparet in prioribus Imperatoribus, inde a Miltiade ad Agesilaum usque, quam in ceteris: nam ex Eumene quidem, Hamilcare et Hannibale vix duae vel tres lectiones enota-

17) Vide Magium ad Milt. 4, 4. Cim. 2, 4. Alcib. 10, 4. Timoth. 3, 3. 4, 1. Eumen. 6, 3. Fischer. Magium eodem illo Burgensi codice usum fuisse, quem postea Schottus inspexit, mihi non ita exploratum esse videtur, ut non aliquis ea de re dubitare possit. Certe Magius ipse in adnotatione ad Cim. 2, 4. (v. supra n. 3.) Burgensis codicis copiam a Gaspere Fuccio, diligente architecto, sibi factam scribit, et in locis Milt. 4, 4. Eumen. 5, 7. 6, 1. aliter a Magio, aliter a Schotto Burgensis libri scriptura commemoratur. Nam Milt. 4, 4. Magius in Burgensi codice scriptum esse dicit: *acieque contenderent*, Schottus: *acieque decertarent*. Eumen. 5, 7. Magius ex illo codice profert: *In hac conclusione*, Schottus: *Ea conclusione*. Tum cap. 6, 1. a Magio Burgensis Ms. lectio enotatur haec: *utrum repetitum Macedoniam veniret*; contra Schottus ibi legi affirmat: *utrum repetitum in Macedoniam veniret*.

tae sunt, e Phocione, Timoleonte, Catone, Attico plane nullae. Quod quis est cui non suspicionem moveat, Vitas illas omnino abfuisse ab hoc Codice? Neque vero hic unus liber est, cujus usu Gallia sibi Nepotem ejusque Editores devinxit. Nam Savaroni quidem, quum animum appulisset ad enarrandas explicandasque Vitas Nepotis, licuit consulere Codices scriptos integros tres. Duo e bibliotheca Puteani acceperat, quorum unus Bononiae a. 1457. scriptus erat; alter fuerat Gifanii, e quo ut ipse Gifanius, multas lectiones cum in Lucretiano Indice, tum in observationibus linguae Latinae, ita etiam Schottus in notis, protulit²⁰⁾. Uterque, in primis Gifanianus bonae est atque spectatae fidei, Schoppio ac Bosio²¹⁾ iudicibus. Tertium donarat Savaroni Wibertus Moquinus, Ecclesiae Claromontanae Canonicus et Syndicus. Huic ipse Savaro primas detulit²²⁾, nec modo eleganter eum scriptum fuisse docet, verum etiam integriorem longe emendatioremque duobus superioribus. Praeter hos Codices idem ille Savaro totidem scriptos libros adhibuit in recensenda Attici vita,

18) V. infra adn. 27.

19) Vide Sammarth. *Eldgia Gallor.* 1, 9. *Fischer.*

20) V. Schoppii *Verisimil.* p. 74. *Fischer.* Savaronem non ipsas Gifanii membranas inspexisse, sed tantum excerptam ex iis lectionis varietatem habuisse, haec ejus in Praefatione verba clare docent: *Ex bibliotheca V. C. Puteani habui — schedas ex v. e. Gifanii, quas amoris ergo scripsit sua manu maximo natu Puteani filius, paternae doctrinae et humanitatis heres. His adde Savaronis adnotationem ad Milt. 5, 3: Schedae Gifanii nona partis summa, quam lectionem ex Gifanii chirographo conceptam tradidit Schoppius veriss.* 2, 10.

21) V. c. ad Themist. 1, 1. et 2. *Fischer.*

22) V. ad Miltiad. 5, 3. Eumen. 5, 5. et 7. *Fischer.*

quorum primi quidem ipse fuerat possessor; alter pertinuerat ad Gifanii bibliothecam; tertius e museo Petri Petavii venerat. Sed ut in augendis multis aliis auctoribus utriusque linguae, ita etiam in Nepote ornando, Belgarum bibliothecae, et in his Leidensis maxime, liberalitate facile superarunt omnium aliarum civitatum bibliothecas: E Leidensi enim bibliotheca fuit liber scriptus is, cujus lectiones, a Joanne Scheffero exscriptas, in prima editione sua publicavit Boeclerus, quem nos cum Staverio Leidensem primum nominamus: diversus enim est ab eo, id quod varietas lectionis declarat²³⁾, quem eidem Staverio adire contigit, et qui jam antea fuerat ab Oudendorpio, summo viro, diligentissime cum exemplo editionis Keuchenianae commissus. Hic in charta majoris formae scriptus est, et a nobis Leidensis secundus dicitur. Praeterea Staverio copia facta est inspiciendi Codices Vossianos tres, qui in eadem bibliotheca Leidensi reperiuntur. Primus eorum in membrana descriptus est quaternis, et quum in plerisque libris Attici Vita agmen cogat, in hoc, ut in Mendosiano et Uffenbachiano codice, Catonis Vitae praeposita est. Abest autem illa ipsa Attici vita ab altero Codice chartaceo, formae octo-

23) V. c. Con. 3, 4. Leid. 1. *quae huic volebat*; Leid. 2. *huic, quae volebat*. Dio. 3, 2. Leid. 2. *in eo meo libro*; Leid. 1. *in eo libro*. Iphicr. 2, 3. Leid. 2. *intercepit*; Leid. 1. *interfecit*. Datam. 4, 5. Leid. 1. *arma sumit*; Leid. 2. *arma capit*. Fischer.

24) Staverium minus diligenter in conferendis codicibus suis versatum, recteque eo nomine ab Heusingero reprehensum esse, quum plurimis testimoniis probare possim, duobus, sed iis maxime insignibus, contentus ero V. quae Staverius adnotavit ad Alcib. 3, 2. et Agesil. 8, 1. ex quibus, utrum integra haec loca

peritae, cujus lectiones quum fere conveniant, ut supra docuimus, cum Boecleriano, raro discrepent, nonne uterque ex uno fonte videatur fluxisse? vel potius, quum Vossianus multo recentior sit Boecleriano, nonne ille ex hoc deductus putetur? ita tamen, ut Vossiani librarius mutarit multa ex ingenio, non pauca depravarit per negligentiam. Vossianus tertius, qui et ipse in charta ejusdem cum altero formae scriptus est, aliquot tantummodo, mutilus, etiam ordine permutato, continet Vitas: desunt enim inde ab Alcibiade usque ad Timoleonta. Hos libros omnes Staverius testatur se comparasse et contendisse cum editis summa fide atque diligentia: de quo tamen vehementer dubitavit Heusingerus, nescio, an temere. Etsi enim facile fieri potest, ut quaedam omiserit Staverius, alia male laudarit, tamen hoc videtur negligentiam non magis arguere, quam nonnulla in editis libris operarum peccata correctorum incuriam. Immo vero utrumque ostendit imbecillitatis humanae vestigia, a qua nec summa absit diligentia²⁴⁾. Majori autem jure Longolius et Keuchenius possunt magnae negligentiae accusari et facillime convinci. Uterque scriptos adhibuit codices; Longolius quidem proprium²⁵⁾, Keuchenius alienum,

in Staver. codicibus, an, quemadmodum in plerisque libris, mutila sint, expiscari numquam poteris. Quam multis in locis secundi Vossiani codicis lectiones primo tribuerit, quod et ipsum ab Heusingero vitio datum erat, certius jam ex nostris annotationibus intelligetur, quae Axenianarum membranarum, cum Vossiano secundo in plerisque consentientium, varietatem, a Moschio diligentissime enotatam, continent.

24) Ad Alcib. 7, 4. vocat *veterem codicem*; ad Thrasyb. 2, 2. *vetustum exemplar*; ad ejusdem vitae c. 4, 4. et Con. 5, 4. *meum exemplar*. Fischer. V. quae infra de Longol. edit. dicentur.

eius possessor fuerat Everhardus Sluiskenius. At neuter facultatem aliis de bonitate eorum iudicandi fecit, quum oppido paucas inde lectiones protulerint, in primis Keuchenius. Nam Longolius paullo plures ille quidem laudavit, maxime in locis iis, ubi vidisset Codicem suum a reliquis discrepare²⁶). Atque tot quidem scriptos libros consultos esse ab Editoribus interpretibusque Nepotis reperimus, non dubitantes, quin aliis in bibliothecis extant multi alii²⁷). Sed quaenam fuerint membranae Curionis illae, quae ab Gebhardo et Bosio commemorantur²⁸), non memini me usquam legisse. Ceterum Heusingeri conjectura, qui Codices illos, de quibus exposuimus, omnes ex uno mediæ aevi libro, eoque

mu-

26) V. Longol. ad Milt. 4, 3. et 4. c. 7, 5. Themist. 4, 1. Alcib. 7, 4. Fischer.

27) Aliorum codd. Mss. notitiam addere juvat. *Lucae* in Etruria in aedibus PP. S. Mariae Curtis Orlandigorum est in cod. charact. saec. XV. in fol. min. *Aemilii Probi* (Cornelii Nepotis) *de excellentibus ducibus exterarum gentium* liber. v. *Franc. Antonii Zachariae* — iter litterarium per Italiam ab a. 1753. ad ann. 1757. Venetiis. 1762. 4. p. 24. — *Mantuae* in cod. membran. Capilupiano in 8. sub exitum saeculi XV. scripto sunt vitae *Cornelii Nepotis* cum duobus fragmentis epistol. Corneliae, matris duorum Gracchorum. v. Catalogo de' codici Mssti della famiglia Capilupi di Mantova, illustrato dall' Abate Don *Giovanni Andres*. Mantova. 1797. 8. pag. 10. seq. — Taurini in cod. 297. membran. saec. XV. reg. bibl. fol. 1. Titi Pomponii Attici vita ex Cornelio Nepote. v. Catalog. codd. Mss. Bibl. regii Taurinensis Athenæi, auct. *Jos. Pasini, Anton. Rivautella et Franc. Berta*. Taurini. 1749. fol. p. 82. — *Paris*. in bibl. reg. secundum Catalog. codd. Mss. biblioth. regiae, part. III. tom. IV. in cod. 5826. nr. 6 — 8. Vita Pomponii Attici; it. Catonis, auctore Cornelio Nepote; ejusdem sive Aemilii Probi liber de excellentibus ducibus exterarum gentium. — In codd. 5831. nr. 9. et 8534. vita Pomponii Attici. — In codd. 5827. et 6143. de excellentibus Graeciae ducibus et exterarum gentium. — In Catalogo librorum Msstor. Angliae et Hiberniae, Oxon. 1697. fol. tom. I. p. 96. nr. 291. Corn. Nepos *Cantabrigiae* in coll. S. Trinitatis. — tom. II. p. 3. n. 46. in codice eccl. S. Petri

mutilo et corrupto, (nempe ex eo, quem Aemilius Probus scripserat,) manasse suspicatur, non parum mihi quidem videtur eo adjuvari, quod omnes locis multis eadem verba vel omittunt²⁹⁾, vel depravata exhibent.

Sed quoniam de Codicibus manu scriptis, pro ratione instituti, satis dixisse speramus, age jam ad libros formulis descriptos, ut proposuimus, proficiscamur. Et quo melius de opera Editorum cujusque judicari possit, in historia eorum contexenda ordinem saeculorum annorumque servabimus, dicturi de iis, qui vel toti ex uno pluribusve scriptis Codicibus ducti sunt, vel, ducibus libris, sollertia ingenioque Virorum doctorum feliciter emendati; eos praetermis-

apud Eboracum. De Vossianis, nunc Leidensibus, codd. ipse Fischerus supra egit. In illo autem Catalogo citantur tom. II. p. 65. nr. 2438. — p. 67. nr. 2556. et p. 68. nr. 2570. tum inter codd. quoque Vossianos p. 70. nr. 2755. Aemilius Probus Lambini cum emendat. et notis msst. ac p. 72. n. 2877. Cornelius Nepos Sava-ronis, Scaligeri manu notatus. — Pag. 90. nr. 4611. Corn. Ne-
pos, inter codd. Franc. Bernardi. — Pag. 228. n. 7535. inter li-
bros Eduardi Bernardi Latinos cum veteribus exemplaribus col-
latos. — Auctore Bern. de Montfaucon in Bibliotheca bibliothecarum Msstorum nova, tom. I. p. 366. D. in Bibl. Laurent. Me-
dicea, historiarum Latinarum Cornelii Nepotis vita Attici: Ca-
tonis compendiosa vita. — Pag. 512. E. in bibl. Ambros. Medio-
lan. vita Attici. Harles. Guil. Frider. Rinckius in libro: *Sag-
gio di un Esame critico per restituire ad Emilio Probo il
libro De Vita Excellentium Imperatorum creduto comunemen-
te di Cornelio Nepote*. Venet. 1818. 8. quem in germanicum ser-
monem vertit Dieter. Hermannus, primarius ecclesiae Ulmen-
sis Pastor, Lips. 1819. 8. quatuor Nepotis codices, nondum a quo-
piam consultos, commemorat pag. 9. ed. ital. p. 8. vers. germ.
ex quibus duo, saeculo XVI. scripti, Venetiis in biblioth. D.
Marci, tertius saec. XV. et quartus saec. XVI. in Patavini Se-
minarii bibliotheca asservantur. Idem V. D. p. 50. adn. 1. ed.
ital. p. 45. vers. germ. in eodem Seminario codicem se vidisse te-
statur, cum aliis Vitis in epitomen redactis plures etiam Aemi-
lii Probi (Cornelii Nepotis) Vitas contractas continentem.

²⁸⁾ Ad Cim. 4, 1. et Thrasyl. 2, 2. Fischer. Quaeenam haec Curio-
nis membranae sint, infra adn. 56. dicetur.

²⁹⁾ Ut Lysand. c. 2. extr. Fischer.

suri omnia, quorum Editores aut repetiere, nulla re immutata, priores, aut nullam tamen magnopere in notis suis rationem lectionum varietatis, omninoque Critices, habuerunt: ut Chytraei, Ravii, Loccenii, Kirchmaieri, Hildebrandi, Curtini, Buchneri, Cellarii, Hoogstratani, multique alii: quorum tamen ceteroquin nullius operam contemnendam, immo magni faciendam censemus, in primis Ravii, Buchneri et Cellarii³⁰).

³⁰) Edd. *Nath. Chytraei*, Professoris Rostoch. prodierunt Francof. ad Moen. 1577. 4. Bardi Pomeran. 1590. 8. et 1594. 8. Editionem a. 1577. inscriptam: De vita excell. Imperatt. liber sive Aemilii Probi vel Cornelii Nepotis, ex emendatione Lambini: item de viris illustribus libellus, vulgo attributus C. Plinio Secundo: in usum juventutis et scholarum uno volumine comprehensi, opera *Nathan. Chytraei*. Francofurti ad Moen. apud Jo. Feyerabendt. 1577. 4. ignorat Fabricius. Fluxit tota, ut titulus docet, e Lambiniana. Praefixit Chytraeus brevem praefatiunculam, et epistolam versiculis scriptam ad Arnoldum Wittfeldium, equitem Danum. Elegantibus formulis est descripta. — Ed. *Jo. Ravii* s. *Ravenii*. Jenae. 1635. 8. Hamburg. 1648. 12. 1677. 12. [Hanc editionem cum Fischero Harlesius in *Introduct. in Notit. litterar. Roman. volum. 1. pag. 375.* itemque Editor Bipontinus in *Notit. litterar. p. xxxi. haud contemnendam* ob additas notas appellant. Sed falluntur omnes. Neque enim animadversiones haec editio continet, sed nihil, nisi textum Lambinianum, verbosam dissertationem de Emendatione vitiosissimae per Germaniam Eloquentiae et de recta Dictione tresque Indices adjectos habet. Idem vero *Ravius* cum notis haud contemnendis, in Bosiana editione repetitis, publicavit Nepotis Miltiadem, Sorae. 1641. 4. quem librum quum Fabricius in *biblioth. Latin. volum. 2. pag. 76. exempl. Hamburg. commemorasset*, in Ernestina Fabriciani operis editione hic locus, ut plurima alia, eaque graviora, omisus est.] — cum *Jo. Laccenii* notis politicis et indice philologico. Holmiae. 1638. 12. 1654. 8. Hamburg. 1673. 12. — *Georg. Casp. Kirchmaieri* ed. quae exprimit Bosii edit. et pueris tantum aptata est, Lips. 1665. 8. 1680. 8. — *Frid. Hildebrandi* edit. pueris accommodata. Lips. 1666. 12. 1680. 12. — cum interpretatione et notis *Nicol. Curtini*, in usum Delphini. Paris. 1675. 4. 1726. 4. Londini. 1691. 8. 1720. 8. — cum notis *Aug. Buchneri*, ad tironum maxime captum comparatis, Hamburgi. 1688. 8. Lips. 1693. 8. Dresdae. 1721. 8. — cum perspicuis notis tabulisque chronologicis ac geographicis *Christoph. Cellarii*. Lips. 1689. 12. 1694. 12. 1699. 12. Regiomonti. 1737. 12. Lips. eodem a. 12. et 1774. 8. cum indic. historico ac latinitatis, et praefat. *Chr. Aug. Kriegerii*, qui rationem critic. habuit, tex.

Princeps igitur Cornelii editio, quam e bibliotheca Happiana, in quam Joh. Dan. Ritteri, Jurisconsulti clarissimi, liberalitate venerat, nacti sumus, sub Aemilii Probi nomine, Venetiis a. 1471. a Nicolao Jenfonio, Franco-Gallo, adornata, prodiit³¹⁾. Ducta est e Codice scripto hono, ita quidem, ut ab eo, qui editioni praefuit, omnia bona fide reddita, nihil immutatum, appareat. Hoc maxime eo declaratur, quod exhibet lectiones multas absurdas et in-

tumque e Bosii recensione dedit. — cum notis selectis *Dav. Hoogstratani*. Amstelod. 1691. 12. auct. ibid. 1706. 12. [1739. 8. Trajecti ad Rhen. 1777. 8.] — Londini ex recens. et cum praefatione *Mich. Maittaire*: ex offic. Jac. Tonson et Jo. Watts. 1715. 12. Est solus textus cum indice breviculo et varr. lectionum selectu tenuissimo. [Repetita est haec editio Londini: ex offic. J. et R. Tonson, et J. Watts. 1748. 8.] — Londini apud *Brindley*. 1744. 16. — Vitae excell. imp. Accedit versio gallica, curante *J.P. Millero*. Berolini. 1746. 8. 1756. 8. 1775. 8. — *Mauhemi*. 1778. 8. — *Biponti*. 1782. [1788. 1796.] 8. *Fischer*. *Bipontini* editores sunt quidem in textu constituendo secuti *Heusingerum*, sed ita, ut in quibusdam locis lectionem *Bosianam* revocarent, in quibusdam etiam *Staverium* sequerentur. Editionibus, a *Fischer* commemoratis, adde: *Cornelii Nepotis* excell. imp. vitae. Accessit *Aristomenis Messenii* vita (gr. et lat.) ex *Pausania*. Oxon. e theatro *Sheldoniano*. 1675. 12. Ad finem adjiciuntur variae lectiones, quae in codd. Mss. et optimis editionibus occurrunt, una cum doctorum virorum conjecturis et castigationibus, et indice locupletissimo. Repet. ibid. 1687. 12. 1697. 8. 1708. 8. — A nitore typorum commendantur edd. *Glasnae*, excud. *Robert. et Andr. Foulis*. 1761. 12. (8.) 1777. 12. (8.) — Editio stereotypa. Paris. ap. *Didot*. 1799. 12. *Harles*. *Corn. Nepotis* vitae. Amstelod. ap. *Wetsten*. 1745. 16. — Paris. ap. *David*. 1745. 12. — ibid. ap. *Barbou*. 1767. 12. — ibid. ap. *Renouard*. 2. volum. 1796. 18. — *Parmae* ap. *Bodonii*. 1799. 4. — *C. N.* Quae extant omnia. *Mediolani*, per *Aloysium Mullium*. 1807. fol.

31) Hanc editionem laudat *Maittarius* in *Annal. Typograph.* Tom. I. p. 92. Eadem *Vulpii* in bona editione: *C. N.* quae extant, omnia. *Patavii*, excudebat *Jos. Cominus*. 1720. [1721. 1727. 1731. 1733.] 8. usi sunt. Adjectus enim est libellus varr. lection. ex *Jenson*. illa et *Aldina* a. 1522. de quo in *Epistola* ad lectorem ita scribunt: *Ut huic nostrae editioni pretium conciliarem, dedimus operam, ut quam emendatissimam in manus hominum perveniret. Expressimus autem potissimum Schotti et Savaronis, virorum doctissimorum, exemplaria; neque ea negleximus, quae nitidissimis typis excusa, Notis Variorum (ut ve-*

eptas, quae ipsae tamen in aliis libris scriptis reperiuntur, et quae facillime a quovis corrigi potuissent³²⁾. Bonum vero fuisse Codicem, ex quo expressit Jenfonius illam editionem suam, cum veteris emendataeque orthographiae vestigia ostendunt³³⁾, tum multo etiam magis magna multitudo lectionum oppido bonarum, quas vel proprias, vel communes cum libris melioribus habet. Descriptum est exemplum in chartis candidis majoris formae, quam vulgo folium minus appellant, formulis elegantibus, absolviturque plagulis sex et viginti. Caret sicut commatis et semicolis, pro quibus vel puncta vel cola habet, ita etiam custodibus, quos vocant. In Vitis

cant) illustrata, prodierunt. Insuper Nicolai Jenfonis editionem principem et Aldinam summa diligentia scrutati, si quid inter legendum occurrisset, quod ad rem facere videretur, non inviti recepimus: quae vero minus arriderent, rejectimus in libellum variarum lectionum, ut scilicet nostris laboribus uti volentes antiquarum etiam editionum una opera fructum perciperent. Fischer. De editione Jenfoniana v. etiam Panzer. in Ann. Typ. volum. III. pag. 76. num. 50. Harles. In Attici vita a Vulpis variantes lectiones enotatae sunt ex edit. Epistolarum Ciceronis ad Atticum Jenfoniana Venet. a. 1470. fol. et Aldina a. 1513. 8. quibus vita illa adjecta est. Ceterum principem Nepotis editionem praeter Vulpios ante Fischerum inspexerat, eodem illo e Kappiana bibliotheca exemplari usus, Carol. Christoph. Eberhardus, qui a. 1751. Cornelii editionem publicavit, paucis brevibusque adnotat. instructam atque ita inscriptam: Corn. Nep. vitae excell. imper. opera et studio Carolj Christoph. Eberhardi A. C. Soraviae impensis Amadei Heboldi. 1751. 8. In praefatione hujus editionis, quam Kappius ad Alcib. 3, 2. commemorat, Eberhardus Jenfoniani exempli varietatem, ubi digna visa esset, quae indicaretur, se adnotasse scribit, quod tamen vix decem locis ab eo factum videmus.

32) V. c. Cim. 4, 3. *devoraret*, pro *devocaret*. Thrasyb. 2, 2. *solicitudo*, pro *solitudo*. Dio. 1, 4. *legiones*, pro *legationes*. Dattam. 5, 2. *vivum*, pro *unum* cet. Fischer.

33) V. c. Milt. 5, 5. *perteruerunt*. ibid. 7, 4. *detererentur*. Dio. 8, 5. *deteritus*. Themist. 2, 1. *capesendae*. Cim. 4, 3. *quoquebatur*. Alcib. 5, 7. *honusti*. ibid. 6, 3. *benivolentiam*. Epamin. 7, 3. *succesissent*. Agesil. 5, 3. *peccantis*. Eumen. 2, 3. *partis*. ibid. 11, 5. *his*, pro *is*. Fischer.

ipsis neque Cato comparet neque Atticus. Atque hanc quidem editionem reperio repetitam esse, cum ab ipso Jenfonio aliquoties, ut tertio et septuagesimo anno, quod exemplum Savaro e bibliotheca Puteani acceperat³⁴⁾, et anno sexto ac septuagesimo, quae editio a Magio memoratur³⁵⁾, tum etiam ab aliis. An vero Parmensis ex ea tota manarit, quae, Maïttarii iudicio³⁶⁾, anno octogesimo prodiit; an Brixiana, quam, Boeclero teste, Jacobus Britannicus curavit anno duodecentesimo³⁷⁾; an Veneta, quam anno undecentesimo exiisse ex ejusdem Savaronis praefatione cognovi³⁸⁾; quam eas non viderim, quam nec alii, prolati illarum lectionibus, iudicandi copiam

34) V. Maïttar. Ann. Typ. tom. 1. p. 104. Fischer. Et Panzer. A. T. tom. III. p. 99. num. 137. Uterque Savaronem sequitur, qui in praefat. *Ex bibliotheca*, inquit, *V. C. Puteani habui vetus exemplar Venetiis impressum An. Do. mcccclxxiii.* Verum hanc sive Savaronis sive operarum errorem esse, nec Venetam Cornelii editionem a. 1473. existare, singularis et doctrinae et humanitatis vir, Josephus Van Praet, qui me, Lutetiae commorantem, omni officiorum genere in perpetuum sibi devinxit, literis ad me datis testatus est. Itaque Savaronem vel principem Jensonianam A. mcccclxxiii. vel alteram A. mcccclxxvi. editionem significare voluisse credo.

35) V. Magium principio adnotationum suarum pag. 389. edit. Francofurt. Haec editio a Panzero nusquam enumeratur.

36) Ann. Typ. tom. IV. part. 1. p. 413. Fischer. Panzer. A. T. tom. II. p. 354. n. 21. Eidem tamen suspecta est in A. T. tom. V. pag. 166.

37) Brixiana edit. a. 1498. fol. fuit in biblioth. Scheibiana Vindobonensi. Fischer. V. Boecler. ad Datam. 8, 4. Panzer. A. T. tom. I. p. 259. n. 123.

38) Veneta edit. a. 1499. 4. quam impressit Bernardinus Venetus, fuit in biblioth. Baumgartiana. v. Catalog. part. 2. s. 2. p. 86. nr. 60. Fischer. Editio Venetiis, sine anni nota, impressa per Bernardinum Venetum in 4. describitur a Braunio in Notitia — de libris ab artis typographicae origine ad a. 1500. impressis, in biblioth. — monasterii ad SS. Udalricum et Afram Augustae extantibus. part. 2. Augustae Vindelic. 1789. 4. pag. 42. Harles. De edit. Veneta a. 1499. 4. v. Panzer. A. T. tom. III. p. 467. n. 2560. De altera Veneta sine anni nota eundem tom. III. p. 496. n. 2800.

fecerint, nequeo affirmare pro certo. Sed hoc tamen comperi, multas Jenfonianae lectiones usque ad annum sequentis saeculi vigesimum fuisse propagatas³⁹⁾. Reperit etiam in bibliotheca Collegii Paullini Lipsiensis, quae nobis liberalitate Car. Andreae Bellii patuit, editionem Cornelii formae quadripartitae, quae tota fluxit ex eadem Jenfoniana, nisi quod Catonis quoque et Attici Vitas complectitur, sed vitiis operarum incuria multis contaminata: et quam ante annum saeculi hujus nonagesimum sextum adornatam esse constat⁴⁰⁾; quamvis numeri anni nusquam legantur. In fronte illius exstat Epistola Petri Corneri ad Theodorum Platum, patricium Mediolanensem, quem

tom. VIII. p. 588. n. 1933. Hanc editionem Braunius l. c. circa annum 1498. impressam esse suspicatur, in quo nos assentientes non habet. Nos enim, qui editionis hujus exemplum ex Stuttgardiensi Bibliotheca amicissimi viri, Caroli Friderici Lebret, beneficio nacti sumus, eam cum Cornerianis, de quibus statim dicitur, exemplaribus ita, etiam in manifestis vitiis, quae in principio editione nondum conspiciuntur, consentire deprehendimus, ut, quin altera alteram expresserit, nemini dubium esse possit. Quum autem Corneriana Nepotis editio, quam ante a. 1496. excusam esse mox videbimus, omnes, quae supersunt, Vitas, Catonis etiam et Attici, contineat, Venetum autem exemplar Catonis Vita finiatur, hanc editionem, utpote minus plenam, aetate priorem, atque a Cornero expressam esse, mihi quidem probabilius videtur. Accedit altera, eaque gravior, ratio. Venetam editionem a. 1498. a *Bernardino Veneto* publicatam fuisse constat. Quis igitur credat, hunc librarium eodem fere tempore, tantulo intervallo, eundem scriptorem bis in lucem emisisse?

39) V. c. Themist. 10, 3. *Mintham pro Myntem.* etc. *Fischer.*

40) Nam Theodorus Platus obiit a. 1496. De eo vide Argelati biblioth. scriptor. Mediolan. tom. II. p. 1109. seq. *Fischer.* Confer Jac. Frid. Heusingerum in Fragmentis Corn. Nep. Guelpherbytanicis p. 12a. sqq. *Harles.* V. Panzer. A. T. tom. II. p. 96. n. 593. tom. IX. p. 253. n. 593. Haec editio Mediolani repetita est a. 1511. 4. min. v. Panzer. A. T. tom. VII. p. 391. n. 110. In calce hujus editionis, cujus exemplum e publica Norimbergensi bibliotheca a doctissimo viro, G. C. Rannero, humanissime nobis transmissum est, haec leguntur: *Impressum Mediolani per Gotardum de ponte Anno domini. M. cccccxi. die. VIII. Mensis Maii.* Venetam editionem sine anno et Cornerianam, cujus

praestantissimum legum interpretem vocat. Attici vitam excipit epistola Jac. Becheti ad eundem Platum, ad quem alia quoque in calce libri legitur a Francisco Philelpho Mediolani scripta. Quam ob rem in eam suspicionem veni, ut ipsam editionem in eadem urbe curatam esse credam.

Aliquanto feracius Editionum Nepotis bonarum, instructarumque etiam observationibus Virorum doctorum egregiis, fuit sacculum sextum decimum. In iis Argentoratensi, quae anno sexto, a. d. XII. Kal. Apriles, quaternis absoluta fuit in Schurerianis aedibus⁴¹⁾, omnesque Vitas comprehendit, eo minus dubitamus primas bonitatis deferre, quum eam fere

haec Mediolanensis repetitio est, ubique inter se conspirare, paullo ante monuimus. Omnes autem, si ab operarum vitis, quae recens illata sunt, discedas. Jensonianae principis contextum accurate expriment. Quum igitur Fischerus hujus et Cornelianae editionis varietatem diligenter, plurimis certe in locis, adnotaverit, nos Veneti et Mediolanensis exempli lectionibus, quae nusquam ab illarum editionum scriptura differunt, adnotationes nostras non onerandas esse existimavimus. Omnino hoc nobis persuasum est, in editionibus saeculi decimi quinti omnibus Jensonianae principis textum religiose servatum, nec quidquam in eo immutatum fuisse. Nihil enim, quod in Jensonianis primis exemplaribus non legatur, e Venetis a Savarone et Magio, e Brixiano a Boecklero producitur.

41) V. Panzer. A. T. tom. VI. p. 36. n. 83. Hanc editionem, quae antiquiorem Lambinus non vidit (v. ipsum ad Eumen. 5, 7. Hannib. 1, 1.) non, ut vulgò putatur, anno 1506. sed demum a. 1511. excusam esse, Georgius Voesenmeyerus, vir doctissimus, in *Specimine Observationum Miscellaneorum in Cornelium Nepotem*. Ulmae. 1796. invictis, ut mihi quidem videtur, argumentis demonstravit. Ibi enim pag. 4. „Qui corrigendis“, inquit, „Argentoratensis editionis philyris operas praestitit, erat Wolfg. Angst. Ita enim ipse in praefat. ad Hieroclis Commentarios in aurea Pythagorae carmina, Latine in aedibus Schürerii a. 1511. 4. excusos: *At jam jam prelum nostrum formando Aemilium Probum de vitis excellentium imperatorum fatigatur, quem etiam studiosis immodice prodesse putamus.* Praefatio ista subscripta est: VIII. Kal. Martias, et in fine Aemilii Probi (Cornelii Nepotis) editionis, de qua differimus, legitur: Ann. M. D. VI.

basin omnium aliarum esse cognoverimus. Exhibet enim non solum lectiones cum Jenfoniana communes multas, sed nec minorem copiam propriarum offendimus, earundemque exquisitissimarum apprimeque bonarum, quae optimorum scriptorum Codicum auctoritate confirmentur, ita ut, qui editionem illam adornavit, is et Jenfonianis exemplis usus, et vel acumine ingenii ac sollertia, vel uno pluribusve libris scriptis adjutus esse videatur. Ab hac Argentoratensi proxime proditam esse in charta majoris formae reperio Parisiensem⁽⁴²⁾, a Jodoco Badio Ascerio curatam, Hieronymoque Aleandro Mottensi

XII. Kal. Aprilis. Quae quum inter se contenderemus, primum suspicari coepimus, mendam latere in numero MDVI. et vitiose eum excusum esse pro MDXI. Dum igitur certiora quaerebamus indicia, commode se nobis obtulit in collectione nostra liber [V. Panzer, A. T. tom. VI. p. 42. n. 31.]: *Subnotata hic continentur Magni Athanasii in psalmos opusculum. Enchiridion Epieteti stoici. Basilii oratio de invidia. Plutarchus de differētia inter odij et invidiam. Tabula Cebetis Thebani. 4. in cujus fine haec sunt: Mathias Schürerius artium doctor id libelli VELUTI PRIMITIAS ex officina sua impressoria foeliciter emisit. Die VIII. Junii. Anno M. D. VIII.* Quodsi igitur anno 1508. officinae primitias emisit Schürerius, eundem A. 1506. pondum libros in sua officina, aut, quod idem est, in aedibus suis excusisse patet. Haec vere vir doctissimus. Harlesus quidem in Supplement. ad brev. notit. litterat. rom. tom. 2. p. 503. scribit, iudice Viro quodam docto in libro germanico: *Allgemeiner Litterar. Anzeiger.* Lips. an. 1799. num. 179. verba *veluti primitias* potius indicare videri, Schürerii officinam nondum diu existisse, quam id. Athanasii librum primum esse, ex eius officina emissum. Sed alter ille locus, quem ex Angstii praefatione Veesenmeyerus produxit, verissima esse ea, quae ab hoc viro disputantur, clamat. Nam certe qui A. 1511. prelum fatigabat Aemilii Probi liber, anno 1506. nondum editus erat. Hanc Veesenmeyerii suspicionem etiam illud confirmat, quod in Panzeri Annalibus Typographicis non modo nullus liber, si Nepotis editionem excipias, commemoratur, qui ante a. 1508. in Schürerii officina excusus sit, sed etiam duorum librorum a. 1507. Argentorati per Joan. Knoblochium impressorum mentio fit (v. Tom. VI. p. 37. n. 92. pag. 38. n. 95.), in quorum sine haec leguntur: *Matthias Schürerius recognovit.* Unde apparet, eum, qui A. 1507. in aliena officina recognoscondis libris praefuit, a.

in scriptam. Laudat Ascensius in epistola ad Alean-
 drum vehementer diligentiam Gerardi sui Vercellani,
 quam diligentiam credo non tantum ad Vitas Plutar-
 chi, a Pylade Brixiano antea editas, (has enim se-
 quuntur in isto exemplo Vitae Nepotis,) verum ad
 Cornelium quoque pertinuisse. Certe quanquam le-
 ctiones continet haec editio non paucas, quas jam
 in superioribus exemplis videmus exstare, tamen re-
 periuntur etiam loci multi, qui aliter ibi et fere me-
 lius, quam in ceteris libris, constituti legantur. In
 fine quidem epistolae Ascensii adscriptus est annus
 XIII. quo prodiit illa, quam Heusingerus adhibuit,

1506. Cornelium Nepotem *ex suis aedibus* emittere non potuis-
 se. Idem vero Schürerius a. 1505. Catonis vitam, a Cornelio
 conscriptam, cum aliis libellis Argentorati excusam recognovit,
 quem librum Veesenmeyerus l. c. pag. 4. seq. (conf. Panzer.
 A. T. tom. VI. p. 32. n. 51. tom. IX. p. 355. n. 51.) ita descri-
 bit: „Titulus hic est: *Hic subnotata continentur Vita M. Cato-
 nis. Sextus Aurelius de vitis Caesarum. Benevenutus de eadem
 re.* etc. In fine: *Joh. Prlls in aedibus Thiergarten Argentinae
 imprimebat. Mathias Schürer recognovit. Anno M. D. V. quin-
 to Idus Martii. 4. min.* Thomas Wolphius junior, qui praefati-
 onculam addidit, testatur, Jo. Botzemium nuperrime ex Ita-
 lia advexisse Sextum Aurelium et Benevenutum, castigatos ac re-
 cognitos diligentia Laurentii Abstemii. Habet haec editio, ut con-
 tendenti patebit cum libello variarum lectionum Fischeriano,
 lectiones alibi non observatas.“ Has lectiones, a Veesenmeyero
 enotatas, nos annotationibus nostris ad Catonis Vitam inserui-
 mus, alias, diligentissima exempli, ab eodem viro humanissime
 nobis commodati, tractatione collectas in Addenda editionis no-
 strae coniecimus. Ceterum ex iis, quae a Wolphio in Praefatio-
 ne dicuntur, intelligitur, Argentoratensem hanc edit. repetitio-
 nem illius esse, quae, Laur. Abstemio curante, Fani a. 1504. 8.
 apud Hieronymum Soncinum prodiit, atque a Panzero in A. T.
 tom. IX. p. 461. n. 8. (tom. VII. p. 2. n. 8.) describitur.

42) Ascensius jam a. 1514. fol. Cornelii Nepotis editionem publi-
 caverat, Plutarchi Vitis, latine versis, adjunctam. Hac editione
 Heusingerus usus est, qui non immerito illius auctoritati pluri-
 mum tribuit, et nos quoque aliud ejus exemplum, e Stuttgar-
 tiensi biblioth. nobiscum communicatum, inspeximus. Continet
 Cornelii Vitas, excepto Catone, omnes, et praeter eas, quas
 cum Jensoniano textu communes habet, lectiones multas egre-

sed ad calcem ipsius libri legitur annus xx⁴³⁾. Considerantur in eo, ut in exemplis Jensonianis, et Catonis et Attici Vitae. Utriusque editionis, et hujus et Argentoratensis; exempla suppeditavit nobis eadem bibliotheca Collegii Paullini. Post Ascensum exstitit Franc. Asulanus, qui conaretur de Nepote bene mereri, anno secundo et vigesimo (1522). Reperiuntur in ejus exemplo, quod Venetiis ex aedibus Aldi prodiit octonis, lectiones multae propriae, quas utrum e thesauris sui, alienive, ingenii depromserit, ut Magius suspicabatur⁴⁴⁾, an e fonte librorum scriptorum hauserit, ut Heusingerus conjiciebat⁴⁵⁾, ipse quidem nusquam ostendit. Sed ego tamen cum Heu-

gias, quae in libris antea editis non conspiciuntur, suppeditat, ut eam a docto viro, sine dubio codicum ope, emendatam esse appareat. Aldinae curatorem hanc editionem plurimis locis secutum fuisse, mox adn. 47. docuimus. Multum autem differt ab altera Ascensiana, quae a. 1520. excusa, et cujus varietas a Fischenro enotata est.

43) Neque hujus editionis, neque prioris Ascensianae a. 1514. mentionem a Panzero factam video. Sed idem tom. VIII. p. 74. n. 1280. editionem commemorat ita inscriptam: „*Plutarchi Cheroni et Aemilii Probi; illustrium Virorum vite cum suo Indice diligenter recognite*. Insigne, et infra: *Pierre Gaudoul. Venundantur Parrhisiis in clauso brunello sub signo divi Cirici*. Haec in fronte fol. 1. a. Fol. eod. b. *Epistola dedicatoria Jodoci Badii Ascensii Hieronymo Aleandro Mottensi inscripta, quae data est: Idus Decemb. MDXIII*. In fine: *Finis in Chalcographia Nicolai de Pratis Idibus Junii. M. D. XXI. fol. Confer. Maittaire Ind. II. p. 160. ubi eadem forte excitatur editio.*“ Maittaire l. c. haec habet: „*Plutarchi Vitae, Latine. Gilles de Gourmont in chalcographia Nicolai de Pratis. M. D. XXI. Idibus Junii. 1521. fol.*“ Mihi quoque non dubium est, quin editio, quam Panzerus commemorat, ab ea, quae a Maittario laudatur, nulla alia re, nisi inscriptione et typographico insigni differat, quae diversa a diversis librariis aliarum etiam editionum exemplaribus addita esse constat. Quum autem editioni illi Epistola Ascensii praeposita sit, hujus textum quoque in ea retentum esse suspicamur. Postremo hoc monendum esse existimavimus, huic Epistolae in edit. Paris. a. 1514. subscriptum esse: *ad Kalen. Decemb. M. D. XIII.* contra in ea, quae a Panzero laudatur, in fine Epist. haec legi: *Idus Decemb. MDXIII.*

singero arbitror, eum omnino aut scriptos Codices habuisse, aut certe libros editos consuluisse, a nobis nondum inspectos: verum multa etiam ex ingenio mutasse, si vulnera librorum suorum speraret auxilio ejus tolli et sanari posse; etsi eum nolim, nec sententia nec assensu meo, absolvere audaciae libidinisque emendandi, cujus ab eodem Magio accusatum⁴⁶⁾ novi. In praefatione quidem Asulanus ait, se et Justinum et Probum emittere diligentissime castigatum⁴⁷⁾. Aldinum exemplum tribus annis post [Florentiae, a. 1525. 8.] repetierunt Juntae, verum, ut suspicor, ita, ut immutarint nonnulla: quod et in Justino factum ab iis esse constat⁴⁸⁾. Sed de omni Juntarum

44) Ad Dio. 4, 1. Fischer.

45) Ad Alcib. 7, 4. Fischer.

46) Ad Alcib. 4, 5. c. 6, 5. c. 11, 2. Dio. 3, 2. Fischer.

47) Aldinum exemplum, quod Justinum Nepoti additum habet, (v. Panzer. A. T. tom. VIII. p. 471. n. 1117.), noscum edit. Paris. a. 1514. ita consentire cognovimus, ut hujus etiam vitia frequenter retinuerit. Recusum est sine anni, loci et typographi nota, sed Venetiis a Gregorio de Gregoriis de Forlivio, qui Lugdunensium typographorum in Gallia exemplum secutus, aliquot Aldinae officinae editiones, omisso nominis sui, anni locique indicio, sed litterarum formis, ad Aldinarum similitudinem effictis, additaque Aldi praefatione, ut libri Aldini esse viderentur, repetiit. Quod consilium fraudulentis illis librariis tam feliciter successit, ut editiones illae ante annum 1790. quo fraus ista, de qua jam Aldus ipse singulari epistola questus fuerat, per litteratissimum virum, Barth. Mercierium de Saint Leger, denuo protracta est, ab omnibus pro Aldinis haberentur. V. doctissime de omni hac re exponentem Ant. Augustin. Renouardum in libro: *Annales de l'Imprimerie des Alde, ou Histoire de trois Manuce et de leurs Editions.* 2. volumm. Paris. 1803. 8. quibus *Supplementum* accessit, ibidem editum a. 1812. 8. Tom. II. p. 191 — 211. Supplem. p. 91. Editio Cornelii, de qua diximus, commemoratur Tom. II. p. 199. Suppl. p. 92. Confer et Panzer. A. T. tom. VIII. p. 560. n. 1949.

48) De Juntina Nepotis editione, quae praeter Justinum Velleji Patreculi libros continet, v. Panzer. A. T. tom. VII. p. 40. n. 228. Quamquam autem paucas ex hoc exemplo lectiones Lambinus protulit, illud tamen intelligitur, ejus contextum ab Aldino non

opera iudicium facere certum non licet, quum nobis non fuerit copia exempli eorum, nec Lambinus, qui illud laudat nomine exemplarium Florentinorum, eo sic voluisse uti videatur, ut posteris prodesset. Tam paucas inde lectiones protulit! Juntinam editionem anno secundo et quadragesimo secuta est Ultrajectina⁴⁹⁾, quam Andr. Schottus a Canteris Cauchiisve curatam putabat⁵⁰⁾, et cui tam multum tribuit, ut eam sibi in enarrando Nepote non minori fuisse usui confessus sit, quam librum manu scriptam⁵¹⁾. Anno post emisit eadem Vitas Coloniae officina Jo. Gymnici octonis cum Gyberti Longolii notis historicis maxime et criticis, sed non multis, nec adeo longis, et in Timoleonte desinentibus⁵²⁾.

multum differre. Nam omnibus iis locis, qui a Lambino laudati sunt, Juntina editio Aldinae lectiones, vitiosas etiam, repetiit.

49) Hujus editionis, quam e Gottingensi bibliotheca humanissima mihi concessit et per amicissimum virum, Lud. Dissenium, transmittendam curavit Jer. Dav. Reusius, inscriptio haec est: *Aemylia Probi Excellentium Imperatorum Liber. Ultrajecti. Harmannus Borculous excudebat.* In fine haec leguntur: *Ultrajecti in aedibus Harmipii Borculoi M. D. XLII. mense Augusti. 8. min.* Praefationis loco praemissum est: *De utilitate legendae Historiae, Simon Grynaeus Lectori.* Catonis et Attici Vitae absunt.

50) Burmannus II. in notis ad Valesii Emendat. pag. 117. dicit, hanc editionem esse a Jo. Cauchio, Consulari Trajectino, emendatam. *Fischer.* Eidem viro editionem hanc adscribit Christoph. Saxius in *Onomastic.* tom. III. p. 242. Canteris fratribus eam tribui non posse, jam Bipontinus editor adnotavit. Nam Wilhelmus Canterus, frater major, natus est a. 1542. quo ipso editio illa prodiit, Theodorus Canterus a. 1545.

51) V. Schottum [in praefat. notarum p. 2. ed. Francof. 1609. et] ad Eumen. 8, i. *Fischer.* Ultrajectinam editionem e praestantissimis codicibus nec nisi antiquissimarum editionum collatione (Brixianam Editor ipse commemorat ad Reg. 1, 2.) a docto sane viro curatam esse, inde intelligitur, quod nusquam fere ab optimorum librorum auctoritate recedit, multasque lectiones manifesto falsas exhibet, quae in Aldinis exemplaribus dudum correctae fuerunt, sed in ceteris quoque melioris notae codicibus reperiuntur. plurimis illa locis varias lectiones in margine no-

Qui an in ipsis textis Cornelii, quae propria habet haec editio, recensendis diligentius usus sit Codice scripto, e quo paucas ab eo lectiones productas esse supra demonstravimus, non liquet. Hoc vero cognovimus, multas lectiones, quae jam in Jenſonia- nis et Argentoratensibus exemplis reperiuntur, ab Heusingero et aliis ad ingenium Longolii⁵³⁾, tanquam ad ſentem, referri, eumque a Magio praefertim, perſaepe quidem, ſed injuria nonnumquam⁵⁴⁾ et temere vituperari, ut cupiditatis magnitudo nimis appareat. Magius enim poſt Longolium fuit primus, qui animum appelleret ad conſcribendas in Nepotem animadverſiones, vel hiſtoricas, vel criticas, paullo uberiores illas et longiores Longolianis, ſed non do-

tatas, aliis breves Editoris vel emendationes vel animadverſiones adjunctas habet, quarum non paucas Andr. Schottum impudentiſſime compilaviſſe et pro ſuis venditaſſe, ex animadverſionibus noſtris cognoſcitur. Quem eo etiam nomine merito reprehendas, quod praetantiſſimi libri lectiones ita raro enotavit, ut plurimorum locorum, quae jam in Ultrajectina edit. recte conſtituta leguntur, emendationem a viris doctis vel Lambino, vel Boeclero, vel Boſio tribui videas.

52) Inſcriptio hujus editionis haec eſt: *Liber Aemylſii Probi, Hiſtoriographi veteris et praeclari, de vitis excellentium Graeciae principum et ducum, ad T. Pomponium Atticum, Ciceronis familiarẽ. Vitiſſimum exemplar ex manuſcripto codice quam emendatiſſimum redditum eſt per D. Gybertum Longolium; cujus etiam ſcholia ſunt, quae paſſim inſeruntur. Coloniae excudebat Jo. Gymnicus anno M. D. XLIII. 8.* Caret vero haec editio praefatione. Harles.

53) V. Heuſinger. ad Pauſan. 3. 1. etc. *Fiſcher.* Heuſingerus l. c. haec ſcribit: „Longolius pro *dementi ratione* edidit *dem. oratione.*“ Atqui *oratione* jam in ed. Jenſon. et Argentor. legitur.

54) V. Mag. ad Alcib. 11, 2. Agesil. 5, 1. *Fiſcher.* Adde Gebhard. inſit. not. ad Cornel. Longolium Argentoratensẽ Cornelii editionem, quam expreſſam ab eo eſſe certis indi- ciiſ deprehendi, e codice ſuo paſſim emendaſſe, ut non nego, ita plurimas Longoliani exempli lectiones ejuſmodi eſſe reperio, ut non tam e libro manu ſcripto ducta, quam ex ingenio profecta videantur. Nullus certe in tot codicibus liber repertus eſt, qui lectiones ibi

etiores, et in Catonis Vita desinentes. Praeter scriptos Codices, de quibus supra dictum est, edita etiam adiit exempla, ut Jenfoniana, Aldina, Coloniensia, in quibus inter se comparandis eum Pompeji Nutii adjuvit industria⁵⁵⁾. Editae sunt notae ejus una cum Vitis Cornelii ipsis, quarum contexta tamen locis perpaucis a superioribus exemplis discrepant, Basileae anno tertio et sexagesimo forma maj. apud Henr. Petri⁵⁶⁾. Sexennio post Dionysius Lam-

las, a Longolio inductas, auctoritate sua confirmaret. Ipse quidem in adnotatione ad Datamis vitam, se vitae hujus contextum, qui non auctoris, sed librariorum, vitio subinde soloecissaverit, diligenter ex scripto exemplari restituisse scribit, idemque in reliquis vitis praestitisse, in editionis suae inscriptione praedicat. Quum vero in ceteris vitis parcissime, in Datamis ne semel quidem lectionis varietatem commemoraverit, quid codicis sui, quid ingenii ope restituerit, numquam scire poteris. Attici vitae in hac editione eandem illam Sim. Grynæi de utilitate legendae historiae commentationem subjunctam esse, quae, ut adn. 49. diximus, in principio Ultrajectini exempli legitur, Harlesius monet in Supplement. ad brev. notit. litter. Rom. part. I. pag. 286. Ceterum nusquam Longolium Ultraj. editione usum fuisse reperio.

55) V. Mag. ad Eumen. 13, 4. Fischer.

56) Conf. Magium in praef. ad librum de tintinnabulis. Fischer. Magiana edit. titulus hic est: *Vitae Virorum illustrium* (Collectore Herm. Widekindo). *Continentur Aemilius Probus de vit. Exc. Imper. cum annotatt. Hier. Magii, et ejusdem Magii Epist. de aetate Probi, G. Cassandri viri aliquot illustres, qui ante Procam in Latio fuere, Plinii Sec. de viris illustr. liber, cum appendice Ge. Cassandri, C. Suetonii de claris Grammaticis liber, Fr. Petrarcae rerum memor. seu de viris illustribus cum supplem. Lobardi Sirichii, Fl. Philostrati Heroicus sive Dial. de viris illustr. et de vitis Sophistarum, eum vers. Steph. Nigri, et Caesarum vitae ex Suida.* Ex hac editione Corn. Nepotis vitae cum Magii adnotatt. repetitaque sunt Lutet. Paris. 1620. 8. Textum a Magio constitutum retinuit quoque, paucis immutatis, *Caelius Secundus Curio*, qui Plutarchi Vitis, ab Hermanno Cruferio latine versis et Basileae apud Thomam Guarinum a. 1564. fol. editis Nepotis vitas, praeter Atticum, omnes adjunxit. Libri, quem, nulli editorum Cornelii memoratum, Jo. Georg. Huttenius benignissime mihi commodavit, inscriptio haec est: *Aemylis Probi, Scriptoris vere Romani, vitas excellentium Imperatorum ex veterum atque aliorum pro-*

binus Paris. 1569. 4. manum Nepoti admovit: qua opera profueritne plus, an nocuerit, huic Scriptori, nescio⁵⁷⁾. Animadversiones quidem ejus, quae maximam partem historicae sunt, quum multos obscuros locos egregie illustrent, vehementer semper se cunctis probarunt. Sed reprehensus est, neque immerito, ab Viris doctis, praesertim ab Gebhardo, primo, quod furripuerit aliis haud pauca, Longolio maxime⁵⁸⁾ et Magio⁵⁹⁾; deinde, quod tam multos

batae fidei codicum collatione a mendis, quibus scatebant, repurgatae, et scholiis ad marginem appositis illustratae, quarum [Vitarum] catalogum hic subjectum habes; etc. Praemissa est Epistola Caelii Secundi Curionis, claris ac generosis adolescentibus, Christophoro Zienovizio M. Capitanei Cieciersensis F. et Nicolao Dzieuialtovio, Lituani, inscripta Basileae Cal. Septemb. M. D. LXIV. Consentit hujus edit. inscriptio cum interiore Magiani exempli titulo, qui, Harlesio teste in Introduct. in notit. litterat. rom. part. 1. pag. 373. ita se habet: *Aem. Probus de vita excell. imp. ex vetustorum et probatae fidei exemplarium collatione a mendis, quibus scatebat, repurgatus: cum annotationibus Hier. Magii.* Quae res facit, ut a Curione, cujus editio paucissimis locis a Magiani exemplaris contextu discrepat, non alias, quam quas Magius inspexerat, membranas significari existimem. Nihil sane in variis lectionibus, quas Curio ad marginem apposuit, reperimus, quod non in Magii codicibus et in Aldino exemplari legatur. Hae autem sunt illae Curionis membranae, quarum Gebhardus et Bosius ex Barthii Adversariis mentionem faciunt. V. supra adn. 28. Utjus editionis, quam serius, quum jam ad Fragmenta Cornelii operae processissent; me nactum esse doleo, contextus sine dubio repetitus est in editt. Basill. a. 1573. fol. (in qua Attici Vita ceteris accessit. V. Joann. Fabricii Historiam Biblioth. Fabricianae. part. III. Wolfenbutt. 1719. 4. pag. 65.) et 1580. fol. quae itidem Plutarchi vitis Cornelium Nepotem adjunxerunt. Ceterum Magius in Epistola ad Hieronymum Magnocaballium Novocomensem, quam suis in Corn. Nepotem animadversionibus praeposuit, pag. 386. ed. Francof. scribit, Gybertum Longolium, hominem doctum, post Nicolaum Jensonem, *Herculem Gyrlandum*, Aldumque Manutium, quorum opera et impensa aliquantulum Probo opis allatum sit, manuscripto codice suffragante loca aliqua Nepotis emendasse. Ex quibus Magii verbis clarissime apparet, *Herculis* alicujus *Gyrlandi* in Cornelio vel emendando vel excudendo partes fuisse. Quum vero de hoc homine legere me quidquam aut etiam audire non meminissim, doctissimum virum, Josephum Van Praet, per litteras rogavi, ut, si commodum ipsi esset, ea, quae de *Heracle* illo *Gyrlando* comperisset, ha-

integros locos conjecturis suis levibus contaminarit. Quumque Lambinus summa divinae exquisitissimaeque doctrinae, floreret laude; quum ei tum pauci pares haberentur ingenii acumine atque ἀλκμοίᾳ, non modo aequales adspiciebant eum et admirabantur unice, verum posteri etiam, quae dicta a tanto viro et perfecta essent, ea verissima esse atque elegantissima iudicavere. Quo nimiae Lambiniani ingenii opinionis errore factum est, ut Lambinianum exemplum certatim repeteretur ab omnibus, ita quidem, ut Vitae Nepotis etiam nunc multis Lambini conjecturis corruptae contaminataeque circumferantur⁶⁰. Quamquam

nigne mecum communicaret. Sed nihil se, diligenter quamvis quaerentem, reperisse, Praestantissimus Vir mihi significavit.

57) In biblioth. Leidensi est exemplar cum notis mssis Henr. Stephani. v. Catalog. illius biblioth. p. 237. *Fischer*.

58) V. Gebhard. ad Timoth. 2, 1. Bos. ad Con. 1, 2. De Gebhardi cupiditate vide etiam Graev. ad Cicer. epist. 9, 16, 7. adde ad epist. 1, 7, 14. 13, 26, 3. *Fischer*.

59) V. Schott. ad Datam. 2, 2. et Fr. Swertium in Elogio Magli, quod libro ejus de tintinnabulis praemissum est. *Fischer*.

60) Verissime haec de Lambino disputata sunt, in quo viro ingenii acumen, judicandi sollertiam, paratissimas exquisitae doctrinae copias numquam, fidem et integritatem saepe desideres. Nam quum acerrimo Ciceroniana latinitatis sensu praeditus esset, et recens ab emendandis summi Oratoris scriptis ad Cornelii Vitae recognoscendas accessisset, non poterat fieri, quin elegantissimi iudicii vir in multis harum Vitarum locis, qui vel a librariis corrupti, vel a meliorum scriptorum consuetudine remoti essent, offenderet, et, in tanta antiquorum librorum depravatione, ad emendationem se converteret. Quod si modeste ille et caute fecisset, atque in animadversionibus suis emendandi rationes proposuisset, non erat sane, quod reprehendi in hoc consilio a quoquam posset. Verum eo audaciae progressus et tam licenter in corrigendis Cornelii verbis versatus est, ut, ne monito quidem lectore, compluribus locis non solum multas voces de suo intruderet, sed etiam ipsa Auctoris verba contra omnium librorum fidem partim immutaret, partim suo e loco in alienum traheret, et Cornelium Ciceronis, non suis, verbis uti cogeret. Ut autem hac de causa recte a viris doctis accusatum fuisse Lam-

quam illud negari non potest, multas ei lectiones ineptas et falsas, nugamenta appellat Gebhardus, tribui, quas nobis certo constat ex aliis libris sumptas, non ab eo excogitatas esse⁶¹⁾. Etsi enim nullis usus est libris scriptis⁶²⁾, tamen consuluisse eum secutumque editiones superiores, ut Argentoratensem, Parisiensem, Aldinam, Juntinam, Coloniensem, sed maxime Aldinam, apparet⁶³⁾. Deinde conjecturas ejus Puteaniquae, quas ipse, adversantibus ac repugnantibus libris, recepisse fatetur, quas audaces esse et vanas clamitant multi, confirmari tamen et stabiliri cognovimus auctoritate scriptorum librorum, quos postea inspicere viris doctis contigit⁶⁴⁾. Sed

binum judico, ita gravem tanto viro injuriam ab iis inferri arbitror, qui eum Longolii Magique copiis adnotationes suas auxisse perhibent. Non is profecto Lambinus erat, qui, scriptorem aliquem editurus, ad aliorum doctrinam confugere necesse haberet, atque in ipsis illis ad Nepotem commentariis nihil quidemquam reperire potui, quod non ex suo potius penore, quam ex superiorum Interpretum animadversionibus depromississe debeat existimari.

61) V. c. Eumen. 7, 1. et *Teutamus* est ab Asulano, non a Lambino. Fischer.

62) Fischerus fallitur. Nam ad Milit. 6, 2. codicem Claudii Puteani laudat, in quo *obsoleti* pro vulg. *aboleti* scriptum erat. Aliis etiam locis lectiones a Lambino commemorantur, quae in editionibus, quas Viri Docti consuluerunt, non repertae sunt, atque membranis desumptae videri possunt. Ita ad Pausan. 4, 6. quosdam testari dicit, in codicibus antiquis *Multo magis* scriptum esse. Ad Epamin. 8, 4. alios *ab interitu extraxit* legere affirmat. Ad Pelop. 2, 3. pro vulgato *percutsa est*, alios *perculsa est*, ad Hamile. 4, 2. alios *Italiae bell. inferre*, et ad Hannib. 13, 1. alia exemplaria *P. Cornelio Cethego et L. Baebio Pamphilo* habere testatur. Idem ad Alcib. 7, 4. *vetusti codicis impressi* mentionem facit, in quo *Peritam* legatur: quae tamen lectio e nullo adhuc exemplari adnotata est.

63) Utrum Lambinus Ultrajectina editione usus sit, nec ne, incertum me esse fateor, quum in utramque partem hac de re statui posse videam. V. c. Thrasyb. 4, 1. *facta e duabus virgulis aegginis*, Hannib. 8, 3. *propius Tiberim, quam Thermopylas*, a Lambino editum video, quae lectiones in nullo exemplari ante ipsum excusso, praeterquam in Ultrajectino, exstant. Contra Ibcum Epamin. 8, 4. *in acie: quodque* etc. et in eadem vita c. 9.

fatis de Lambino ejusque opera diximus. Primus autem vidit, has Vitas non esse ab Aemilio Probo, sed a Cornelio Nepote⁶⁵), frustra Gaspare Barthio contra disputante. Post eum in lucem emisit Nepotem cum Vitis Plutarchi Henricus Stephanus, Genævae a. 1572.⁶⁶) 13. volumm. octonis, quem ut modo Longolii et Magii, maximeque Lambini, vestigia in-stituisse, modo eas expressisse lectiones vidimus, quae in libris editis, a nobis quidem adhibitis, non reperiuntur, ita Attici Vitam, aliorum exemplo, omis-isse scimus⁶⁷). De editione Ingolstadiensi, qua Schoppium usum esse supra diximus, et quae anno tertio ac nonagesimo prodiit⁶⁸), praeter nomen nobis quidem nihil constat. Atque hae sunt editiones Cornelii hoc saeculo adornatae, vel a nobis, vel ab aliis, visae et consultae.

Sed sequens saeculum septimum decimum prodi-
dit exempla Vitarum ejus longe praestantissima. Pri-

2. *casu*, pro vulgato *causa*, primum se restituisse gloriatur, quum tamen jam in Ultr. editione uterque locus eodem modo emendatus sit. Atque hoc idem in aliis quoque locis animadvertere licet. Illud vero certius affirmare posse mihi videor, Basileensem Curionis editionem (v. adn. 56.) a Lambino visam fuisse. Nam ad Reg. 1, 1. haec scribit: *Nullis in libris neque antiquioribus, neque recentioribus, hanc inscriptionem [De Regibus] reperi, praeterquam in Coloniensi.* Quum autem a Coloniensi etiam Longolii exemplo inscriptio illa absit, eamque ex omnibus libris ante Lambinum excusis una Curionis editio a. 1564. habeat, Lambinum hanc editionem vidisse, et pro Coloniensi l. c. *Basileensem* nominare voluisse suspicor. Idem ad Cim. 1, 1. in quibusdam exemplis Germanicis *legibus Atheniensium*, pro *legibus Atheniensibus*, scriptum se vidisse testatur. Atqui ita in Curionis edit. expressum est.

64) V. c. Dio. 1, 4. et Hamilc. 1, 4. Fischer.

65) Hoc Gifanium primum vidisse, e *Testimoniis de Corn. Nepote* intelligitur.

66) Non a. 1560. ut cum Fabricio Bibl. lat. tom 1. pag. 104. ed. Ern. multi tradunt.

num quidem omnium est illud, quod, a superioribus parum discrepans, anno secundo notis historicis criticisque, etiam philologicis, brevibus, aliquoties deinde repetitis⁶⁹⁾, ornatum senis denis emisit Lutetiae Joannes Savaro, libris scriptis tribus, de quibus ante commemoratum est, adjunctus. Quam Savaronis editionem sexennio post excepit majore forma Francofurtensis, cui Claudius Marnius praefatiunculam praefixit. Debet autem illa non tam propter contextorum bonitatem excellens haberi, utpote quae cum Lambiniano exemplo tota communia habeat, quam propterea quod, praeter Excerpta Codicis scripti Danielis, sicut Lambini⁷⁰⁾ reliquorumque superiorum Editorum notas omnes, ita Schotti quoque animadversiones in Nepotem novas⁷¹⁾, comprehendit: qui quos in conscribendis illis Codices manu scriptos adierit, supra ostendimus. In emendando quidem perquam cautus est et modestus⁷²⁾, sed quum de edi-

67) A Stephano cum Lambiniano Basileensis editionis, a Curione a. 1564. adornatae, textum maxime expressum fuisse, nos diligenti hujus editionis comparatione cum Stephaniani exempli lectionibus, a Fischero adnotatis, cognovimus. Ita Timoth. 2, 3. in Basil. exemplari editum est: *qui honos huic uni ante id tempus contigit nemini*; in Stephaniano: *qui honos huic uni ante hoc tempus contigit nemini*, quae postrema vox a ceteris libris omnibus abest. Libellus de Regibus in utraque editione ita inscribitur: *De Regibus brevis notatio*. v. adn. 63. Hannib. 13, 1. in utroque exemplo *Sulpitius autem Blito* legitur, quod et in Mag. es. se suspicor.

68) V. Piccarti Pericula Crit. p. 30. Fischer. Hujus editionis contextus, quantum ex paucis ejus lectionibus, a Schoppio et Piccarto prolatis, colligere licet, e Longoliano et Lambiniano ita mixtus est, ut Lambinianum frequentius referat.

69) Ut [Lubecae. 1628. 12. teste Bipontino editore in Notit. Litter. p. XXX. XXXI. et] Lugd. Batav. a. 1642. 16. adjunctis etiam Longolii notis. Fischer. In Maittarii A. T. tom. III. p. 888. laudatur haec editio: „*Aemilius Probus, seu Corn. Nepos: apud*

tis exemplis neque Aldinum⁷³⁾, neque omnino ul-
lum Ultrajectino vetustius consuluerit, mirandum
profecto non est, multas ab eo lectiones Longolio⁷⁴⁾
Lambinoque tributas esse, quae aliis debuissent au-
ctoribus tribui. Post Schottum desertus diu relictus-
que jacuit. Nepos, nemoque triginta amplius annis
inventus est, qui Vitas ejus recenseret paullo dili-
gentius. Quo beneficio illas et cura, anno tandem
quadragesimo ac sexcentesimo⁷⁵⁾, dignatum est inge-
nium atque doctrina Boecleri. Hic non modo con-
textum denuò recensuit, multosque locos, Leidenfis
primi Schefferianique Codicis ope, restituit et emen-

*Seb. Cramoisy; et ad calcem, ex Typographia Joan. Libert.
Paris. 1627. 12.* Quae nescio an Savaronianae edit. repetitio sit.

79) Lambini Commentarii in Francos. exemplo multis partibus
auctiores et uberiores, quam in Paris. edit. a. 1569. sunt.

71) Editas anno post (1609.) in volumine, quod ita inscriptum
est: *Cornelii Nepotis Opera, quae quidem exstant, historica
virorum domi militiaeque illustrium Graecorum Romanorum-
que, explicata pridem studio Andr. Schotti, Antwerp. Soc.
Jesu. Nunc denuò doctorum hominum Accessionibus locuple-
tata. Seriem aversa pagina exhibet. Francofurti ap. Claud.
Marnium et hered. Jo. Aubrii. MDCIX. fol.* Series autem haec
designatur: 1) De Scriptore virorum illustrium, auctore Andr.
Schotto. 2) De auctoribus antiquis virorum illustrium, ejusdem.
3) Origo gentis Romanae. 4) In comm. de origine urbis Romae
notae Andr. Schotti. 5) Joann. Metelli epistola ad Steph. Pighium
(de auctore illius comm.) 6) De viris illustribus liber, cum brevibus
notis Andr. Schotti. 7) Andr. Schotti in Scriptorem de vir. illustr.
notae uberiores. 8) Dom. Machanei Scholia. 9) *Cornelii Nepotis
fragmenta.* 10) *A. Schotti in ea annotationes.* 11) *Epistola Corne-
liae, matris Gracchorum.* 12) Addenda et Corrigenda in notis
A. Schotti ad viros illustres. 13) P. Nannii de claris Cornelii
liber. 14) Car. Sigonii de vita et rebus gestis P. Scipionis Ae-
miliani liber. 15) *Andr. Schotti in Aemilium Probum seu Corn.
Nepotem de vita excell. imper. notae.* 16) Duo Indices. *Harles.*

72) V. eum ad Alcib. 4, 1. c. 6, 3. c. 10, 4. *Fischer.*

73) Sic ad Milt. 5, 5. dicit, solum Lambinum habere *decuplicem*
quae tamen est Aldinae edit. lectio. *Fischer.*

74) Ad Themist. 1, 3. ait, Longolium edidisse *regebatur.* At sie
jam in Argentorat. legitur. *Fischer.*

davit, insertis etiam Freinsheimii conjecturis⁷⁶⁾; verum Vitas ipsas in Capita, et haec in minores sectionunculas, paragraphos appellant, descripsit; qua descriptione etiam nunc utimur; et indicem verborum addidit, magna diligentia magnoque studio confectum. Atque haec Boecleri exempla mox multi alii vel tota, vel maxima certe ex parte, expressere. In iis editionibus, quae totae manarunt e Boeclerianis, praeter Vorstianas⁷⁷⁾ et Buchnerianas, est ea, quam Jac. Mylius Lipsiae anno tertio et quinquagesimo octonis curavit, in qua non modo notae Boecleri et Jani Gebhardi in omnes Vitas, Ernstii-

⁷⁵⁾ Argentorati. 1640. 8. [repet. 1644. 8.] Tertia Boecleri editio prodit ibid. a. 1648. 8. Postremam ejus, h. c. sextam editionem, Argent. 1656. 8. optimam vocat Ernstius ad titulum Vitae Attici. Fischer. Accurate de Boeclerianis Cornelli edit. agit Editor Bipontinus in Notit. Litter. p. XXXII. XXXIII. cujus verba huc transcribamus: *Boeclerus, qui in prioribus suis edit. a. 1640. et 1644. non nisi Lambinum secutus fuerat, nactus a Jo. Scheffero, cujus nomen ubique silet inhoneste, Codicem optimaem notae, tertiam a. 1648. haud paullo emendatiorem edidit. Tertiam hanc bis, Boeclero in Suecia per tres annos absente, a typographo Argentoratensi, dissimulata repetitionis nota, recusam cum erratis, eaque in Lipsiensi Mylii edit. retenta et aucta esse queritur Boeclerus in praefat. edit. sextae a. 1656. quae proprie dicenda foret quarta, eaque ultima Boecleri Argentoratium reversi. Hac nos usi sumus.*

⁷⁶⁾ V. ad praefat. 4. Fischer. Ad Themist. 9, 3. Cim. 4, 2. Agesil. 3, 4.

⁷⁷⁾ Cornelius Nepos cum notis Boecleri et indice, a Vorstio locupletato, prodit Lips. a. 1662. 8. Praefationem addidit Vorstius. Repetit. ibid. a. 1669. 8. Bosius ad Alcib. 6, 3. Vorstium *Corneliani Indicis interpolatorem* vocat. conf. Vorst. ad Sulpic. Sever. H. S. 1, 12, 3. et alibi. Graevii epistol. ad Heins. p. 140. 145. 147. 157. 160. in Tomo IV. Syllog. epistol. a Burmano editae. Fischer. Quam malam a Boeclero quoque gratiam labore suo, in locupletando Indice consumto, Vorstius inierit, Boecleri Praefatio ad secundam Velleji editionem (p. XV — XIX. tom. 1. ed. Ruhnken.) abunde docet. Cui vero modeste non minus quam prudenter respondit Vorstius in libro de latin. falso suspecta cap. 26. p. 272. sq. Neque ego quemquam, nisi invidum et iniquum hominem, fore existimo, qui illam Vorstii operam non magis faciendam judicet.

que in Atticum⁷⁸⁾, integrae, reperiuntur, sed in margine etiam adjecta existat diversitas lectionum cum Boëcleriani Codicis manu scripti, tum exempli Gebhardiani. Nam quarto jam et quadragesimo anno Nepotis Vitae Gebhardi⁷⁹⁾ animadversionibus egregie illustratae duodenis Amstelodami apud Janfonos prodierant, in quibus animadversionibus Gebhardum supra significavimus maxime hoc egisse, ut Lambini audaciam notaret, neque probari ullo modo posse doceret. Accessit autem ad Vitas ipsas recensendas nullis libris scriptis propriis instructus, sed ex editis reliquis, quae lectiones optimae vitae essent, eas delegit et recepit; nonnumquam ingenii quoque impetum secutus videtur⁸⁰⁾. Illud se etiam fecisse ait Robertus Keuchenius, cujus editio apud Hackios aliquoties⁸¹⁾, novissime apud Wetstenios Amstelodami, octonis prodiit. At vero nos eum deprehendimus sequi fere Gebhardi vestigia⁸²⁾, etiam in eo reprehendendum, quod notas Virorum Doctorum, quas adjecit editioni suae praeter proprias, sae-

78) Ex prima illarum editione Havn. 1629. 12. sumtae, de quo Erastius ipse conquestus est. Vide infra adn. 93.

79) Vide de ejus consilio, Nepotem edendi, illius epp. ad Jo. Kirchmannum, inter Gudianas, a Petr. Burmanno Ultrajecti 1697. 8. editas, num. 233. 240. 241. pag. 296. 302. 303. Fischer. Gebhardi editio post mortem ipsius excusa est. Obiit enim Groningae, Historiarum et Graecae Linguae Professor, die III. Octobr. a. 1632. Vide Vitam Jani Gebhardi, ab Andrea fratre conscriptam, et editioni Nepotis subjectam, pag. 421. exemp. Amstelod. a. 1644. Repetitum autem est hoc exemplum ibid. a. 1662. 12.

80) V. c. Pausan. 3, 1. edidit *conata*; Cim. 2, 5. *possessores*; Lyсанд. 1, 5. *confirmaret*; Timol. 3, 5. *vix potuerunt*. Fischer. Hae autem lectiones neque in codd. neque in libris ante Gebhardum excusis reperiuntur.

piissime mutilavit misere et crudeliter laceravit. Sed exemplum Boecleri ita servavit, ut nonnulla tamen, fide scriptorum editorumque librorum, sapienter beneque mutarit, Jo. Andr. Bosius, Buchneri discipulus, magnum Germaniae decus, quum ederet primum Cornelii Vitas Lipsiae anno septimo et quinquagesimo octonis: quam editionem ornavit notis ut propriis, quibus multae Gasp. Barthii conjecturae, quas a Christiano Daumio⁸³⁾ acceperat, insertae leguntur, ita alienis quoque, in quibus eminent maxime Henrici Ernstii Buchnerique animadversiones, nondum tum editae. Atque quum, divenditis prioris editionis exemplaribus, ad recognoscendum iterum Nepotem animus adjiciendus esset eidem Bosio, non tantum suas notas emendavit et auxit, multas, quae in prima editione fuerant, sustulit, indicemque verborum Boecleri, post Loccenii Vorstiique curas, locupletavit, verum alias saepe lectiones in locum priorum intelligenter fere suffecit anno 1675. 8.⁸⁴⁾ Qua in re quum caute admodum, ut par est,

81) Primum Lugd. Batav. [1658. 8.] 1667. 8. tum [post mortem Keuchenii] ibid. 1675. 8. [Amstelod. 1687. 8. et ibid. apud Wetsten. 1707. 8.] Prodierunt etiam Cornelii Vitae ad exemplar Keuchenianum, in usum scholarum Daniae et Norvegiae, Havniae. 1776. 8. maj. cura Bartholdi Christ. Sandwig, qui editionem Hackian. a. 1667. cum maxime, exceptis paucis locis, secutus addidit Longolii, Lambini aliorumque notas, sed non omnes. *Fischer.*

82) Interdum Lambinianas lectiones expressit, ut Pelop. 2, 5. *deverterunt.* etc. *Fischer.*

83) Vide Daumii epist. ad Bosium, ep. 18. p. 24. ep. 19. p. 26. *Fischer.* In *Epistolis virorum quorundam doctorum ad Jo. Andr. Bosium*, quas, e Bibliotheca Collegii Paullini Lipsiensis depromtas, Fischerus publicavit Lipsiae a. 1760. 8.

84) *Jenae, impensis Christiani Kirchneri, Bibliopolae Lipsiensis, excudebat Johannes Nisius.* Curante M. Joann. Christ. Hetszero. Nam Bosius anno 1674. mortem obierat.

docteque eum versatum esse apparet, omnes, qui postea vellent Vitas Nepotis emittere, ab hoc Bosii exemplo non temere recedendum putarunt, ita, ut Bosius jure meritoque Nepotis sospitator et servator nominari posse videatur⁸⁵).

Saeculo octavo decimo de Nepote nostro egregie meriti sunt Staverius et Heusingerus. Uterque Bosianum exemplum propemodum totum reddidit, magnamque in conferendis scriptis editisque libris probavit diligentiam; Heusingerus etiam in Indice verborum locupletando. Qui quum, edito Emendatio-

85) V. Syllog. Epistol. a Burmanno editarum Tom. IV. p. 210. 270. 275. Schlegelium in Observatt. supra memoratis p. 52. et 68. sq. Nicolaus quoque Heinius videtur Nepotem illustrare voluisse. v. epist. Graevii ad Heins. Tom. IV. p. 563. Syllog. Burmannianac. *Harles.* Bosianam Nepotis edit. cum solius Bosii animadv. omiſſis reliquorum interpretum, qui in Bosiano exemplo exstant, observationibus, sed addita praefatione et libello variarum lectionum, ex antiquis codd. et edit. collectarum, repetiit Jo. Frid. Fischerus, Lips. 1759. 8. Quae editio, egregie et emendata et aucta, a. 1806. repetita est, curante Theoph. Christoph. Harlesio, de quorum virorum opera adn. 90. accuratius dicitur.

86) Jo. Mich. Heusingerus primum scripsit Emendationes aliquot locorum in Cornelii Nepotis Vitis excellentium Imperatorum, in Exercitationibus societatis latinae, quae Jenae est etc. Volum. II. Lips. 1743. 8. p. 173 — 180. postea edidit Spicilegium emendationum et observationum ad Corn. Nep. excell. imp. vitas XVIII. priores, quarum plura menda V. Cl. Augustini a Staverenova opera nondum sublata corriguntur, loca obscuriora explicantur, alia a sinistris interpretationibus vindicantur. Isenaci. (a. 1744.) 4. Heusingeri editio prodiit Isenaci et Lips. sumtu et typis Jo. Christoph. Krugii. 1747. 8. et, mutata tantum tituli pagina, Isenaci et Lips. sumtu Mich. Gottl. Griesbachii. 1755. 8. *Harles.* Item 1756. 8. Sed monendum est, editionem a. 1747. solam integram esse. Quum enim haec editio a. 1755. et 1756. denuovealis proponeretur, eaque de causa prima libri plagula recuderetur, duo folia, quibus Heusingeri Addenda continentur, in iis certe exemplaribus, quae nos vidimus, omnibus omiſſa sunt. Heusingerum, diligentissimae doctrinae virum, in scriptura et manu Nepotis restituenda e recentioribus unum in primis egregie versatum fuisse, verissime scribit Dan. Wyttenbachius in Vita Dav. Ruhnkenii p. 126. ibidemque p. 125. sq. de Ruhnkenii consilio, novam Cornelii editionem curandi, ita exponit: *Hunc*

uum Spicilegio⁸⁶⁾, in quo, quid reprehendendum sibi in prima editione Staveriana videretur, ostendebat, Staverio bilem libertate sua movisset, hic continuo coepit eam effundere in Observationibus Miscellaneis Novis, quae apud Belgas cura Dorvillii prodire⁸⁷⁾, et in altera editione sua⁸⁸⁾, quae locis nonnullis lectiones exhibet, a lectionibus prioris exempli diversas, non semel impetum in doctrinam atque fidem Heusingeri, haud scio an frustra, laceffitus fecit. Mihi certe videtur Staverius Codicem Leidensem suum non diligenter satis distinxisse ubique a

(Corn. Nepotem) secundum Ciceronem, simplicis nativaeque venustatis causa, maxime mirabatur: hujus dotes, cum propter corruptelas scripturae, tum propter ignorationem vel materiae vel proprietatis, minus, quam par esset, a multis percipi, et dolebat, et, ut quoddam bonorum studiorum damnum, moleste ferebat: cui resarciendo edere parabat Nepotem ad communem intelligentiam patefactum, ita, ut ceteris quidem emendandi interpretandique muneribus breviter satisfaceret, praecipuum vero et maximum locum daret Graecorum Auctorum, e quibus historiae materiam sumpsit Nepos, locis apponendis, Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Polybii, tum vero perditorum, Theopompi, Ephori, Timaei, Plistarchi, et si qui alii sunt, ut Latini rivuli cum Graecis fontibus comparari possent: quale fuit institutum Fulvii Ursini in Virgilio comparatione Graecorum Scriptorum illustrato. Quis Plistarchus ille sit, quem Wytttenbachius commemorat, ignorare me fateor, virumque doctissimum pro Plistarcho, Philistum nominare voluisse arbitrator. Hunc enim et Nepos ipse laudat in Dionis Vita 3, 2. et ceteri Scriptores cum historicis, a Wytttenbachio memoratis, conjungere solent.

⁸⁷⁾ Tom. VI. pag. 513. — 538. [Ad quas observationes respondit Heusingerus in Discussionibus Animadversionum Belgicarum in suas emendationes atque observationes ad Corn. Nep. imperatores tres priores, ab Augustino a Staveren Miscell. Observ. crit. adjectarum, in Jo. Gottl. Bidermanni Selectis Scholasticis. Vol. II. fase. II. p. 655. sqq.] Staverius ipse alias in Nepotem observat. inferuit Observ. Miscell. Nov. Tom. VIII. p. 813. sqq. Staver. autem prior editio major prodit Lugd. Batav. ap. Sam. Luchtmans. 1734, 8. cum integris. Jani Gebhardi, Henr. Ernstii, et Jo. Andr. Bosii, selectisque aliorum Interpretum, et ipsius Staverii, animadversionibus. Accessit omnium vocabulorum index, studio et opera J. A. Bosii confectus. Recensetur haec editio in Act. Erudit. a. 1737. p. 302 — 305. Fischer. licetita est auct.

Leidensi primo; et in prioribus maxime foliis confudisse eum et miscuisse notas Bosianas reperio, alienas item nonnumquam Bosio tribuisse, quasdam etiam omisisse⁸⁸⁾. Atque haec etiam de editionibus Vitarum Cornelii⁹⁰⁾, quas multi alii Viri Docti, ut

et emend. Lugd. Batav. 1773. (in exteriori titulo 1774.) 8. opera Car. Ant. Weittenii, J. C. cui Staverius moriens absolvendae editionis curam commendaverat.

- 88) Lugd. Batav. 1755. 12. cum animadvv. partim criticis, partim historicis. *Fischer*. Hanc editionem Theophil. Christoph. *Harles*. adjectis suis, et Joannis Kappii, animadversionibus, recudendam curavit Erlangae. 1774. 8. Eas tamen Kappii observationes, quae longiores erant, quam ut ceteris commode conjungi possent, *Harlesius* *Opusculis* suis *varii argumenti* inferuit, Halae. 1773. 8. editis, pag. 458 — 469. Haec *Harlesii* editio, auctior et emendatior, tam in notis quam in textu, repetita est in eadem urbe (Erlang.) 1800. 8.
- 89) Haec omnia a nobis diligentissima Boecleriana prima, in qua primi Leidensis codicis varietas enotata est, et Bosiana editionis a. 1675. comparatione emendata esse reperies.
- 90) Aliquot edit. et versionum memoriam subicere lubet. Cornelii Nep. vitae excell. imp. Textui ad optimarum editionum fidem recensito accesserunt illustrationes brevissimae, vel ex aliis selectae, vel recens additae. Curavit *J. S. Ith*, Bibliothecarius. Bernae et Lausannae. 1779. 8. [Ex edit. Bosiana, Heusingeriana et Staveriana novam plane se recensionem concinnasse, *Ithius* in praefat. profitetur. *Harles*.] — cum notis *Hausii*. Mogunt. 1785. 8. — Corn. Nep. vitae excell. imp. Mit Anmerkungen von *Joh. Heinr. Bremi*. Turici. 1796. 8. [Quae praestantissima editio, animadversionibus insigniter locupletatis, repetita est ibid. 1812. 8. et tertio, novis curis aucta, ibid. 1820. (1819.) 8.] — C. N. vitae germanice versae ab Anonymo. Francof. et Lips. 1766. 8. [Versionem hanc a virgine nobili. *ab Erath*, profectam esse, *Klueglingius* in *Harlesii* Supplem. ad brev. notit. litter. rom. part. III. p. 143. testatur.] — a *Jo. Andr. Benign. Bergstraessero*, cum notis. Francof. 1782. 8. Edit. II. emendat. ibid. 1789. 8. [cura *D. C. Seyboldi*. Editio III. ibid. 1815. 8. curante *Nic. Godofr. Eichhoffio*, qui versionem ipsam multis locis emendavit, et plurimas animadversiones prioribus adjecit.] — ab *Alberto Xaver. Weinsierl*. Monach. 1792. 8. — Nepotis vitae lingua Etrusca cum notis. Catan. 1771. 8. *Fischer*. C. N. germ. vers. a *Jo. Dav. Buechling*. cum notis. Lips. 1796. 8. — cum notis. Stuttgart. 1799. 8. — [a *Jo. Andr. Ottone*. Magdeburg. 1776. 1-82. 1793. 8. — a *Mich. Federo*. Norimberg. 1800. 8. — a *Frid. Froehlich*. Vindob. 1805. 8. — ab Anonymo. Hamburg. 1813. 12. — C. N. Vies des grands Capitaines de l'antiquité, trad. avec des notes par l'abbé Paul. Paris. 3p. Barbou. 1781. 12.] Sed jam recentiorum quorundam virorum doctorum studia operamque, in emendendo aut illustran-

Schoppius, Piccartus, Rutgersius, Schefferus 91), et Struchtmeierus 92) emendare et illustrare conati sunt.

Vitam Catonis e Codice scripto, quem a Car. Langio acceperat, Pighius suis Annalibus inferuit, et Atticum ediderunt, praeter Ciceronis Interpretes,

do textu Corneliano positam, paucis commemorabo. Bis vero bene meruit de Nepote *Car. Henr. Tzschuckius*. Ejus enim diligentia primum editae sunt *Corn. Nep. vitae exc. imp. in usum scholarum*, additis notis criticis et historicis, ex recensione *Augustini van Staveren*. Lips. 1791. 12. Tum dedit textum passim aliter informatum, adjecto commentario, in quo partim lectionis ratio declaratur, partim formulae loquendi, praecipue res historicae, explicantur atque illustrantur, Gottingae. 1804. 2. volumm. 8. maj. quorum prius Prolegomena, Textum et Indicem, posterius Commentarium perpetuum continet. — *Corn. Nepos de vita exc. imp. Mit Einleitungen und teutschen Anmerkungen von M. B. Fr. Schmieder*, Rector des Luther. Gymnas. zu Halle. Berol. 1801. 8. quae editio scholarum usui accommodata est. [Repet. auct. curante *Fried. Schmiedero*, filio, 1815. 8.] Idem *Vir D. a. 1798. 8. Halae Sax. ediderat: Lexicon ueber den Cornelius Nepos, das Sprache und Sachen vollstaendig erkluert, und viele Stellen in besondern Anmerkungen erlaeutert.* [Repet. ita, ut observationes, quae in priori edit. Lexico praeposita erant, bmitterentur, hoc ipsum autem multis partibus locupletaretur atque emendaretur, curante *Fr. Schmiedero*, ibid. 1816. 8.] — *Corn. Nep. vitae excell. imp. Editio nova, scholarum usui accommodata, cum brevi adnotatione. Curavit Car. Frid. Heinrich*, Saxo, Gymnas. Magdalen. Vratislav. doctor. Vratislav. 1801. 8. Basii est edit. *Staver. prima. In utilibus notis hinc inde loca quaedam critice tractantur.* — *Corn. Nep. vitae exc. imp. ad exemplar Bosii recudendas curavit, argumentis, notis, indicibus, vita auctoris, tabula chronolog. et historia illustravit Jo. Christ. Frid. Wetzel*, Lycei Primislav. Rector. 2. volumm. Lignitii. 1801. 8. — *C. N. Zum Gebrauch fuer Schulen mit Anmerkungen und Wortregistern versehen von F. R. Ricklefs*. Hannov. et Oldenburg. 1802. 8. *Tzschuckius* in Prooemio ad edit. Gotting. vol. I. p. XXXI. *Wetzelium* nominat *Chronologiae* in primis investigatorem sollertissimum; *Ricklefsium* vero priorum editorum monita cum lucro reddidisse iudicat. — Uberius res et verba siue dicendi formas explicuit *Christ. Henr. Paufler*: *Corn. Nep. Mit grammatischen und erkluerenden Anmerkungen*. Lips. 1804. 8. maj. [Repet. auct. ibid. 1817. 8. maj.] *Harles. A. 1806. Nepotis* editionem, a *Fischero* adornatam (v. adn. 85.), *Harlesius*, suppresso nomine suo, repetendam curavit, hac inscriptione: *C. N. vitae exc. imp. cum animadversionibus Joh. Andr. Bosii. Varias lectiones, notas et praefationem addidit Joh. Frid. Fischerus. Editio nova multo auctior et emendatior.* Lips. 1806. 8. maj. Haec praestantissima *Cornelii* editio tria, magnis juncta laudibus, peccata habet. Primum enim textus *Scriptoris*, in quo

(ut Manutius, Sim. Bosius et Graevius in suis editionibus Epistolarum ad Atticum), separatim et enarrarunt diligenter Ernstius⁹³⁾, Gesnerus, alii⁹⁴⁾.

accurate atque emendate edendo praeclaram sane Harlesius operam posuit, non tamen aequabili ubique diligentia constitutus est, ut non paucos locos invenias, quos, vel a Lambino, vel a Bohno perperam mutatos, Novus Editor intactos relinquere, quam ad veterum librorum auctoritatem revocare maluit. V. Alcib. 1, 1. Thrasyl. 4, 2. Dio. 6, 3. Epamin. 3, 1. Reg. 1, 2. Cat. 1, 2. Attic. 9, 2. etc. Sed, ut in emendando Cornelii textu non semper satis diligentem se Harlesius praestitit, ita in adnotanda lectionis varietate interdum non diligentiores Fischerum fuisse cognovimus. Nos certe, qui Codicum, ab aliis consultorum, et antiquiorum, quascunque nobis videre contigit, editionum lectionem denuo accurate examinavimus, et in exempli nostri margine notavimus, variarum lectionum collectionem, a Fischerro institutam, plus ducentis locis vel mancam vel vitiosam pronuntiare non dubitamus. Multis ille locis nullam ex antiquioribus edd. varietatem adscripsit, ubi id fieri lectoris maxime intererat, nonnumquam eas e libris suis lectiones protulit, quas nos in iisdem exemplis, diligenter inspectis, non deprehendimus. Quod mirum profecto nobis accidit in eo viro, qui infinitis locis vel levissimos operarum errores e libris suis adnotandos putavit. Tertium, quod in Fischerianis exemplis merito desideres, illud est, quod compluribus Vitarum Cornelii locis Bosii animadversiones, in quibus superiorum Interpretum notae vel confirmantur, vel uberius explicantur, vel etiam refelluntur, adscripsit, has, sine quibus Bosianae nullo prorsus modo intelligi possunt, non apposuit. V. Miltiad. 1, 5. c. 3, 3. Eumen. 13, 1. Attic. 9, 2. etc. — Corn. Nep. Vitae exc. imp. cum libro singulari de vita T. Pompon. Attici. In commodum studiosae juventutis recognovit, vitarum ordinem veterum reducere instituit, introductionem de auctoris vita, scriptis, et usu agentem praemisit, notas criticas ad calcem adiecit *Franc. Nicol. Titze*, AA. LL. et Philosophiae Doctor, Historiarum in C. R. Universitate Pragensi Professor publ. ord. Regni Bohemiae Historiographus. Praegae in bibliopolio Caspari Widtmann. 1813. 8. Textum Staverianum a. 1773. cum Heusingeriana editione diligenter comparatum, sed in primis Longolii recensione secutum se esse, Titzeius profitetur. Ad Attici Vitam emendam duas antiquas editt. de quibus mox adn. 94. dicitur, adhibuit vir doctissimus, ingeniose ille, sed audacter nonnumquam, in recognoscendis Cornelii Vitae versatus. De hac autem aliisque recentioribus Corn. Nep. editt. diligenter exponit Car. Frid. Henr. Klueglingius in Harlesii Supplem. ad brev. notit. litterat. Rom. part. III. p. 133. sqq. et in Additamentis ad Harlesii brev. notit. litter. Rom. pag. 29. sqq.

91) Ejus Lectiones Cornelianae in Miltiadem leguntur in illius Miscellaneis. Upsaliae. 1697. 8. p. 1 — 58. Fischer. Item in libro: *Jo. Schefferi*, Argentoratensis, Lectionum academicarum

Bonus et Heusingerus usi sunt in eo recensendo editione Romana, nos vero excerptimus lectiones diversas, in quibus multae bonae sunt, ex exemplo,

liber, quo continentur animadverss. in Miltiadem Nepotis, epistolae Plinii etc. Hamburg. 1675. 8. Lectiones Cornelianae primum occupant locum. *Harles.* Schefferi Miscellanea etiam Amstelodami 1698. 8. edita sunt.

92) Animadversionum Lib. 1. cap. 10. Harderovici. 1755. 8. *Fischer.* M. Ja. Jac. Schmidt Spicilegium observationum (criticarum) ad C. N. vitam T. Pomponii Attici. Basil. 1789. 4. — (*Georg. Veesenmeyeri*) Specimen observationum miscellanearum in Corn. Nepotem. Ulmae. 1796. 4. *Harles.* V. adn. 41. — Ueber Cornelius Nepos. Zugleich als Ankuendigung einer historisch - kritischen Behandlung seiner Biographien, von D. *Wilh. Mosche*, Lehrer am Gymnasium zu Frankfurt. Erste Abtheilung. Ueber Cornelius Nepos als Schriftsteller. In libro germ. edito: Allgemeines Jahrbuch der Universitaeten, Gymnasien, Lyceen und anderer gelehrten Bildungsanstalten in und ausser Teutschland. Ersten Bandes Drittes Heft. Erfurt. 1798. 8. pag. 221 — 245. Zweite Abtheilung. Ueber Cornelius Nepos als Schulbuch. Eben- das. Ersten Bandes Fuenftes Heft. 1799. pag. 407 — 434. — De eo, quod in C. N. vitis faciendum restat, addita commentatione super iis, quae de pace inter Persas victos et Graecos, Cimone duce victores, composita varie narrantur, disserit *Chr. Jul. Guil. Mosche*. Francof. ad Moen. 1802. 4. Alias Doctissimi viri, praematura morte absumti, quo nemo ad perfectam omnibus numeris Cornelli editionem curandam instructor erat, Dissertationes supra adn. 13. commemoravimus. — M. *Henr. Ludov. Hartmanni* (Lyc. Guben. Conrect.) Animadversionum in Corn. Nepotem Partic. I. Guben. 1805. 4. Partic. II. ibid. 1808. 4. — De rebus quibusdam dubiis in Cornelio Nepote obviis. Quaestio historico - grammatica. Scripsit *Christ. Henr. Pausler*. Dresd. 1815. 4. Haec observationes in alteram deinde Vitarum Nepotis editionem, a Pauslero curatam, translatae sunt.

93) Havniae. 1629. 12. *Fischer.* Iterum Amstelod. 1637. 12. additis *Christ. Heidmanni* (v. adn. 94.) notis. De his edd. Ernstius in Praefatione Notarum suarum, Bosiano exemplo adjectarum, ita scribit: *Annotationes (meae) ad vitam T. Pomponii Attici, a C. N. conscriptam, Hafniae a. 1629. editae (sunt), et quidem me absente, et ab homine, me indoctiore, qui eas tam corrupte edidit, alienisque depravavit, ut pro meis numquam habuerim, sed coactus fuerim, eas Amstelodami a. 1637. incudi reddere. Verum haec mea cura infelicem libellum juvare nihil potuit. Video enim et certe haud libenter, eum iterum, me absente et inscio, Lipsiae in publicum prodisse, et una cum doctorum virorum notis C. N. libro de exc. viris accessisse [A. 1653.] Qua opera editores illi, non rogati, haud magnam a me gratiam inierunt. Si voluissent rei litterariae hac in parte commodare, posterius exemplum, a me emendatum et*

quod anno nono et nonagesimo quinti decimi saeculi
Brixiae cum vitis Plutarchi prodit forma maxima.

Fragmenta ceterorum monumentorum Cornelii

Amstelodami, uti jam dixi, excusum, edere debuissent: mihi tamen id prius significare.

94) *Christ. Heidmannus*. vitam Attici enarravit in Academia Helmstad. et separatim edidit Helmstad. 1613. 8. plagg. 2. cum praefatiuncula. Philibertus de la Mare, Senator Divionensis, in epistola ad Nic. Heinium (in Sylloge epistolarum Burmann, tom. V. pag. 678.) in Catalogo operum *Leonardi Aretini Mss.* in biblioth. Jac. Gaddii, ab ipso desideratorum, primo loco ponit: *Aretini Praefationem in Cornelium Nepotem, et vitam Attici*. Fischer. Schlegelius in Observv. in Corn. Nep. c. V. p. 28. seqq. recenset quatuor antiquas editiones, quibus adhaeret *Vita Attici*, e bibl. Thottiana, n. unam, quae continet Ciceronis epp. ad Atticum, Brutum et Quintum fratrem, Venet. per Nic. Jenfon. 1470. fol. et tres alias in fol. quae habent vitas clarorum virorum e Plutarcho in latinum sermonem conversas, quarum prima et secunda, omni indicio typographi, loci, anique destitutae, Schlegelio videntur circ. ann. 1462. expressae typis esse; insuper secunda editio posterior prima, et ad hujus exemplum excusa. Tertia edit. Venet. prodit ap. Nic. Jenfon. 1478. Schlegelius p. 41. seqq. lectiones antiquissimae editionis ab lectt. in edit. Fischer. a. 1739. receptis diversas, notavit. *Harles*. Utramque illam editionem sine anni, loci et typographi nota Schlegelius primum circ. a. 1462. impressam fuisse putaverat. Sed ipse in Addendis ad pag. 29. *Collectionem*, inquit, *secundam Vitarum Plutarchi anteriorem esse credidi anno 1470. Sed observavit Abrahamus Kall, Linguae Graecae in nostra Academia Professor, aliud ejusdem collectionis exemplar evolvens, inveniri in ea epistolam dedicatorium Lapi Florentini ad Pontificem Maximum nomine non distinctum. Sed indicia satis aperta persuadent, intelligendum esse Sixtum IV. Quum vero is electus fuerit d. 9. Augusti a. 1471. certior inde redditus sum, hanc editionem minus esse vetustam, quam credideram.* Haec Schlegelius l. c. cujus observationem ab Harlesio neglectam esse miror. Quum autem non dubitarem, quin Schlegelius etiam in alterius exempli aetate definienda nimium se liberalem praestiterit, virumque praestantissimum, Josephum Van Praet, ea de re consulissem, suspicionem meam a viro, in his quaestionibus dijudicandis exercitatissimo, confirmari vehementer lactatus sum. Hic enim me edocuit, exemplum illud, quod circa a. 1462. excusum fuisse Schlegelius sibi persuaserat, nihil aliud esse, nisi secundum volumen editionis Vitarum Plutarchi, a Jo. Ant. Campano curatae, et Romae sine anni indicio, sed circa a. 1470. typis Udalrici Galli (Han) excusae. Vide Panzer. A. T. tom. II. p. 414. num. 26. Haec editio sine anni, loci et typographi nota, verum, ut viri docti, quibus Praetius assentitur, existimant, Argentorati a Joanne Mentelio repetita est. V. Panzer. A. T. tom. I. p. 77. n. 419. Atque hanc editionem eandem esse, quam Schlegelius secundo

primus, ut nunc sunt, collegit et Vitam Catonis atque Attici iis inferuit Andreas Schottus: ante quem tamen epistolae matris Gracchorum particulas jam

loco commemorat, idem ille doctissimus vir mihi significavit, simulque monuit, editionis illius exemplum, quo Schlegelius usus est, non integrum fuisse: nam non modo prima octo deesse folia, sed etiam in ceteris libri partibus complura abscissa esse, ita ut Thottianum exemplar non nisi 466. habeat, quum integra editionis illius exempla 512. foliis consistant. Hanc editionem excepit Jenfoniana, Venetiis a. 1478. fol. curata, v. Panzer. A. T. tom. III. p. 134. n. 325. cujus lectiones a superiorum exemplorum lectionibus nonnumquam discedunt, quamque, paucissimis immutatis, expressam esse cognovimus in edit. Brixiana a. 1499. fol. v. Panzer. A. T. tom. I. p. 260. n. 134. Ab harum editionum lectionibus plurimis locis ita differt eorum exemplorum contextus, quae Attici Vitam Ciceronis ad Atticum Epistolis adjunctam habent, ut haec e codicibus plane diversis ducta, atque ita duplicem editionum hujus Vitae classem constituendam esse appareat. Harum edit. princeps Venetiis excusa est per Nic. Jenfonem, a. 1470. fol. v. Panzer. A. T. tom. III. p. 69. n. 22. quam, si paucissima loca excipias, accurate exprimunt Romana ap. Eucharium Silber, alias Franck, 1490. fol. v. Panzer. A. T. tom. II. p. 499. n. 458. et Veneta a. 1499. die XII. Jun. in fol. quam Harlesius consulit, Panzerus non commemorat, ita aliam Venetam ejusdem anni, sed die XV. Julii fol. impressam, laudat tom. III. p. 467. n. 2556. His vitae Attici edit. a. 1514. accessit Parisiensis, ab Ascensio cum Plutarchi vitis excusa, quam nos ipsi post Heusingerum denuo diligentissime examinavimus, et, adhibitis etiam alterius classis exemplaribus, egregie emendatam esse, intelleximus. Atque ut hujus editionis, ita ceterarum etiam, quas antea memoravimus, lectiones, a Viris Doctis enotatas, animadversionibus nostris inferuimus. Nam lectiones Campanianae, quam nos *principem sine anno* appellamus, Schlegelius, Menteliana, quam cum Harlesio *antiquam* dicimus, Harlesius et post eum Titzius, Jenfonianae a. 1478. idem hic doctissimus vir, Brixianae Fischerus, tum Jenfonianae a. 1470. quae a nobis *princeps a. 1470.* vocatur, varietatem Vulpiorum industria, Romanae a. 1490. post Bosium Heusinger, Venetae a. 1499. Harlesius adnotavit. In excubenda autem horum exemplorum varietate eam rationem secuti sumus, ut in iis locis, in quibus Menteliani, Jenfoniani a. 1478. Brixiani et Parisiensis lectio a Campaniana principe, Romana a. 1490. Veneta a. 1499. et Longoliana (nam et haec ad alteram edit. classem referenda est) a Jenfoniana a. 1470. non discederet, Campanianae tantum et Jenfonianae scripturam commemoraremus, contra, ubi has editiones inter se dissentire vidissemus, singularum lectiones singulatim adscriberemus. Editionem Vitae Attici sine loci, anni et typographi indicio, in fol. laudat Panzerus A. T. tom. IV. p. 165. n. 849. eamque Vitam e Cornelii Editoribus primus Cornelius reliquis adjecit, in cujus exemplo sub finem legitur Epi. Nola Franc. Philolphi ad Theodorum Platana, Mediolani IV.

Savaro ediderat 95), e libro scripto suo, Gifaniano et Petaviano. Post Schottum diligenter ea recensuere Bosius et Heusingerus 96).“

Jam verò, enumeratis Cornelii codicibus editionibusque iis, quae vel a textu accurate constituto vel ab interpretationis ratione maxime laudantur, ad ea, quae nos in novis his exemplaribus praestare conati simus, explicanda progredimur. Prima igitur, ut supra significavimus, cura nobis fuit, ut contextum Scriptoris ad antiquorum librorum, et scriptorum et typis excusorum, auctoritatem revocarem, ejectisque vel Lambini vel aliorum lectionibus, quae sine idonea causa et contra omnium librorum fidem in Cornelii Vitas illatae essent, veram ejus

Nonas Januarias exarata, de qua Editor Bipontinus in Notit. Litter. p. XXVI. haec scribit: *Philelphus jam a. 1481. d. 31. Jul. Florentiae obierat. Vixit is ab anno 1440. Mediolani, indeque abiit a. 1475. Romam, hinc rursus Florentiam. Necesse est igitur, priorem aliquam Philelphinam vitae Attici editionem fuisse. His ego lectis primum in eam opinionem adductus sum, ut in Campanianis vel Jensonianis exemplaribus, quae Plutarchi Vitas a Philelpho aliisque in latinum sermonem versas, praemisissis saepius horum Interpretum epistolis, continent, Atticique, ut supra diximus, Vitam adjunctam habent, illam Philelphi epistolam primum excusam esse, atque a Cornero inde transcriptam, crederem. Sed de Menteliana editione falso me suspicatum esse, pulcherrimum ejus exemplum, quod Stuttgartiae in Regia Bibliotheca asservatur, diligenter inspectum me edocuit; et ut de Jensoniana non rectius me auguratum esse credam, illud facit, quod Titzius in Nott. pag. 255. nullas in hac editione Interpretum epistolas aut Praefationes Vitis praepositas esse scribit. Gesneriana, quae a Fischero laudatur, Attici vitae editio Gottingae a. 1745. 12. maj. prodiit hac inscriptione: *Enchiridion, sive prudentia privata ac civilis T. Pomponii Attici, M. et Q. Ciceronum, Cn. Julii Agricola, Imp. Caes. Nervae Trajani, a Nepote, Ciceronibus, Tacito, Plinio descripta. In usum praelectionum academicarum recensuit Jo. Matthi. Gesnerus.* Praefationi breves ad Attici Vitam animadversiones immixtae sunt pag. XVI — XVIII.*

ejus, quantum pro subsidiorum ratione fieri posset, scripturam restitueremus. Itaque singula Auctoris verba cum iis codicum editionumque lectionibus, quas alii ante nos adnotaverant, nosque ipsi in libris recens inspectis vidimus, diligenter comparavimus, et ubique vulgatae lectionis, a Lambino constitutae, fontes investigavimus, ut, quid a codicibus profectum, quid e sola Lambini conjectura mutatum fuerit, constaret, et contextus, qualis nunc est, origo singulis locis demonstrari posset. In quo labore saepe mirati sumus doctissimi viri, Lambini, audaciam, qui, nulla necessitate, suo quodam Latinitatis sensu ductus, tot in Cornelio sanos locos immutaverit, tot voces, sede sua motas, in aliam transtulerit, eaque in re Editorum plerosque ita

95) Savaro non has modo Fragmentorum particulas ante Schottum ediderat, sed etiam in aliis Cornelii reliquiis colligendis laudabilem operam posuerat. Primus autem Nepotis reliquorumque historicorum latinorum Fragmenta colligere instituit Ant. Riccobonus, ad calcem libri de historia, Venet. 1568. 8. repet. Basil. 1579. 8. Post quem auctiorem collectionem publicavit A. Popma, Amstelod. 1620. 8. Vide Sallust. ab Haverkampio edit. Tom. II. p. 381 — 384.

96) Jac. Frid. Heusingerus scripsit libellum: *De Nepote Cornelio bene merendi aliquot subsidia bibliothecae Guelferbytanae. Guelferbyti.* 1759. 4. in quo duo fragmenta, in codice Guelf. reperta, Cornelio Nepoti asserere studuit. Quae quum Christ. Adolph. Klotzio in Censura illius libelli, in Novis Act. Erudit. Lips. 1789. m. Februar. p. 53—96. haudquaquam istius antiquitatis esse viderentur, Heusingerus, suam tuiturus sententiam, scripsit libellum: *Fragmenta C. N. Guelferbytana a censoria Lipsiensis critici virgula vindicantur. Guelferb.* 1760. 4. Klotzium tamen, nondum convictus, respondit in *Miscellaneis criticis*, Trajecti ad Rhen. 1763. 8. Cap. XI. p. 44—53. Neque vero Heusingerus suam deseruit causam, sed in calce *Fl. Mullii Theodori de metris* libri, Lugd. Batav. 1766. 8. non solum libellos supra memoratos repetiit, sed etiam p. 155—166. modeste docteque respondit in *Accessione ad vindicias fragmentorum Nepotis*. De qua aequè verecunde iudicavit Klotzium in *Actis Litterar.* vol. III. part. 3. p. 345—348. *Harles.*

Tom. I.

d

obedientes habuerit, ut plurimis locis Auctoris manum profus oblitteratam videas, et Cornelium saepissime in Cornelio requiras. Quam fraudem quum primum sagaciter odoratus esset accuratissimae doctrinae vir, Jo. Mich. Heusingerus, neque tamen singula ejus vestigia ob antiquorum exemplorum penuriam persequi potuisset, non multo post laudabilis Fischeri in adnotandis librorum, ante Lambinum impressorum, lectionibus diligentia egregium ad dijudicandam hanc rem adjumentum attulit. Quibus Fischeri copiis quum in nostra editione accurata Ultrajectini exempli collatio accesserit, id jam opera nostra effectum esse arbitror, ut, si a paucissimis locis discedas, quid in Cornelii Vitis librorum auctoritate, quid ingenii ope emendatum fuerit, ubique dicere possis, nec praeter Juntinam editionem, quam tamen ab Aldina parum vel nihil differre supra diximus, ullum ex iis, quae Lambinus videre potuit, exemplis supersit, cujus lectiones non examinatae et cum vulgato Auctoris textu comparatae sint.

Constitutis, quantum pro virium nostrarum modo potuimus, Cornelii verbis, ad Interpretum animadversiones, quae Staveriana editione continentur, emendate exprimendas et locupletandas studium nostrum contulimus, in qua re multum laboris nobis exhauriendum fuit. Nam quum adnotationes illas in Staveriana editione admodum vitiose excusas, immo integros interdum versiculos omisos esse intellexissemus, ad ipsa Lambini, Gebhardi, Boecleri, Bo-

ii exempla recurrimus, et magnum sane laboris nostri fructum cepimus. Non enim vitia solum, quae in Batavo exemplari admitta erant, accurata editionum illarum comparatione correximus, sed plurimas etiam Interpretum notas, a Bosio receptas, sed a Staverio, nescio, qua de causa, omittas, cum saepe alias, tum in Miltiadis maxime et Themistoclis Vita, restituimus. Quamquam enim Staverius se Bosianae secundae editionis, a. 1675. impressae, exemplum repetiisse in Praefatione sua testatus sit, in quibus tamen, quas dixi, vitis hoc minime ab eo praestitum esse cognovimus, in quibus Bosianae prioris editionis et contextum aliquoties, et animadversiones, secundis Bosii curis multum postponendas, petiit. Nam in posterioribus exemplis non solum animadversiones suas emendavit Bosius et insigniter auxit, verum multas etiam, tum suas, tum aliorum, ab ipso improbatas, sustulit. Sed quemadmodum superiorum Interpretum adnotationes ad secundae Bosianae editionis rationem copiamque revocavimus, ita in Staverii animadversionibus ea omnia probra consecuimus, quibus Heusingerum indecenter ille et inhumaniter laceraverat, quae, utroque indigna, ut nova editione redintegrarem, eaque re doctissimorum Virorum Manibus injuriam facerem, impetrare me non potui: in eoque assensuros mihi spero omnes, qui leve illud damnatum, si modo id damnatum est, tum earum, de quibus jam dixi, tum praeclara Morichianarum observationum accessione abunde compensatum esse intelligent. Harum, tribus Prolusionibus

bus a Moschio publicatarum, copiam nobis fecit doctissimus amicissimusque vir, Imm. G. Hufchkius, qui egregium hoc beneficio editioni nostrae ornamentum conciliavit. Nam et praestantissimi Axeniani Codicis lectiones accurate perscriptas, et de multis Cornelii locis Moschii sententiam, docte intelligenterque expositam, continent. In nostris animadversionibus, quas, ut discerni a ceteris possent, additis uncis inclusimus, id maxime egimus, ut librorum, a nobis consultorum, varietatem adnotaremus, multas Codicum lectiones, quas, a Daniele, Savarone aliisque publicatas, Bosius et Staverius vel neglexerant, vel non recte laudaverant, proferremus, receptasque a nobis in textum lectiones partim scriptorum editorumque librorum fide, partim optimorum Auctorum, in primis Cornelii ipsius, loquendi usu confirmaremus. In conscribendis autem his adnotationibus brevitatem summo studio secuti sumus, ne notarum, satis superque ampliarum, copia in nimiam, et molestant Lectoribus, magnitudinem cresceret.

30. Testimonia Doctorum Virorum, quorum pleraque a Staverio omissa fuerant, restitui, atque in iis, quae Vossianae de Cornelio Nepote disputationi subjeci, quid mihi de hoc Scriptore, quid de Aemilio Probo videretur, modeste exposui. Reliquis librorum Cornelii, a Schotto et Bosio collectis, Fragmenta Guelpherbytana cum Jac. Frid. Heusingeri Defensionibus adjeci, tum quod rariores hodie hi.

libelli sunt, tum quod praeclarum talium quaestionum accurate tractandarum specimen praebent, ut neque modestiae, adversario debitae, leges negligantur, et iustae eruditorum hominum expectationi satisfiat.

Indicem Bosianum, ab Heusingero diligenter auctum, multo et auctiorem et emendatiorem, in editionem nostram transtulimus. Multas enim, quae Heusingeri industriam effugerant, voces et dictiones addidimus, plurima loca, quae Bosius et Heusingerus in Vitarum contextu emendaverant, sed in Indice intacta reliquerant, correximus; totumque ad textus, a nobis constituti, rationem accommodavimus, ut, quum jam antea insignem Nepotis Lectoribus utilitatem attulisset, posthac eum majori etiam usui et commoditati fore non dubitemus.

Restat, ut de consilio, quod librarii, huius editionis redemptores, ceperunt, aliorum quoque veterum Scriptorum exempla, a doctis in Batavia viris adornata, repetendi, breviter exponamus. Nam una cum Cornelii Vitae ex eadem officina prodit prima pars Livii, e Drakenborchiana editione repetiti, in quo curando Novus Editor exemplum, ipsius Drakenborchii manu notatum, multisque ejus observationibus et correctionibus locupletatum, secutus est. Sed in hac aliisque aliorum Scriptorum, qui deinceps sequentur, editionibus recudendis hoc institutum tenebitur, ut Batavi exempli et textus accurate, et

commentarius, sine ulla accessione, repetatur, novorumque Editorum curae peculiaribus Animadversionum voluminibus, separatim impressis, subsequantur. Neque illum Doctis Viris, antiquarum litterarum studiosis, non jucundum futurum nuntium arbitror, a Viro, mathematicarum rerum peritissimo, J. G. Cammerero, novam Elementorum Euclidis editionem parari, quae, selectis Procli, Clavii, Savillii, Simsonis, Pflaidereri, novisque ipsius Editoris animadversionibus instructa, eorundem librariorum sumptibus excudetur, textumque diligenter emendatum, latina versione adjuncta, habebit.

Haec, Benevole Lector, in principio hujus libri TIBI significanda fuerunt. In quo navatam Nepoti et bonis litteris operam ita TIBI probari cupio, ut, etiamsi ingenium et doctrinam, a quibus longissime abesse me fateor, desideres, diligentiam certe et de Cornelio bene merendi voluntatem agnoscas, virorumque, qui ornandi Auctoris instrumenta nobis suppeditarunt, benevolentiam grato mecum animo prosequaris. Vale. Scr. Uraci Cal. Mart. MDCCLXX.

DEDICATIO
 EDITIONIS STAVERIANAE PRIORIS.

ILLUSTRISSIMO, GRAVISSIMO

V I R O

JOANNI VAN DEN BERGH,

J. C.

AMPLISSIMIS IN REP. HONORIBUS MULTISQUE PRO
 PATRIA LEGATIONIBUS SUMMA CUM LAUDE PER-
 FUNGTO, URBIS LEIDAE SAEPIUS CONSULI,
 RHENOLANDIAE PRAETORI, ET SUPREMO
 EJUSDEM AGGERUM PRAEFECTO

S. P. D.

AUGUSTINUS VAN STAVEREN.

Quando Excellentium Imperatorum vitis, a Cornelio Nepote conscriptis, nova luce donandis manum adhibere coepi, statim hoc Opusculum Illustri Tuo Nomini inscribere destinavi. Quod propositum perficiendi fiduciam auxit mihi tum ipse Scriptor, Persona Tua, ut opinor, Vir Illustrissime, non indignus, quippe cui Pater Tuus, praeclare de Repub. nostra olim promeritus, patrocinium suum ac tutelam non denegavit, et quem Tu ipse semper in deliciis habuisti, quum a prima adolescentia Imperatorum a Cornelio nostro commemoratorum, aliorumque, quos ad Remp. natos prisca tulit aetas, virorum praestantium vestigia preme-

171 DEDICATIO EDITIONIS STAYER. PRIORIS.

re conatus, omne tempus literis dederis, et postea, quam ad summos honores, dignitatesque, natalium splendori et meritis Tuis debitas, evector es, in utriusque populi fata, leges atque instituta, ut uberrimus inde in Remp. nostram redundaret fructus, diligenter inquirere nunquam destiteris. Tum quia innumeris a Te auctus et ornatus beneficiis, quibus novus nuper accessit cumulus, quum Tuo in primis, tunc temporis Consulum Praesidis, amplissimorumque Collegarum Tuorum concessu, quatuor codicum manu, exaratorum, has Imperatorum vitas continentium, qui in Academiae Lugduno Batavae Bibliotheca adservantur, copia mihi facta sit, primam hanc publice testandi, quid et quantum Tibi uni debeam, opportunitatem rapiendam existimavi. Hic jam latissimus in egregias Tuas exspatiandi virtutes pateret mihi campus, in quarum magnitudine illustranda ipse Cornelius, si aetas ejus in haec tempora incidisset, ingenium ac stilum suum exercere gavissus, et simul Te omnes illos praeclaros Graeciae ac Romanae Civitatis viros fortitudine, constantia, prudentia, ac vitae integritate si non superasse, saltem aequiparasse professus fuisset. Sed quoniam earum fama, universam per Europam celebrata, nulla temporis vetustate oblitterabitur, nec meo praeconio indigent, hisce inculta oratione exornandis prudens superfedere malo, quam in modestiam Tuam et publica, quibus nocte dieque invigilas, commoda peccare. Unicum itaque, Vir Illustrissime, votum meum hoc est, ut munusculum illud, etsi leve, certissimum tamen grati memorisque animi testimonium, hilari vultu ac benigno intuearis, Tuoque favore, quem huc usque expertus sum, me prosequi pergas. Quod si impetravero, omnia me adeptum putabo. Vale, Vir Illustrissime, et Deum T. O. M., ut Rei Publicae et Literariae commodo Te diu salvum et superstitem esse velit, suppliciter nunc veneror, ac semper venerabor.

Dabam Lugd. Bat.
Ipsis Idibus Maji
A. MDCCXXXIV.

P R A E F A T I O

EDITIONIS STAVERIANAE PRIORIS.

L E C T O R I B E N E V O L O

S. D.

AUGUSTINUS VAN STAVEREN.

De nova hac editione pauca praefaturus, Auctorem ipsum nec tibi multis commendare, neque de ejus aetate, stylo, ac fide disputare decrevi. Actum agerem, Amice Lector, quoniam viri, ingenii et eruditionis fama illustres, Andreas Schottus, Dion. Lambinus, item Janus Gebhardus, sed in primis G. J. Vossius, et nuper etiam Chr. Falsterus in prol. ad lib. 8. A. Gellii §. 2. luce meridiana clarius ostenderunt, Cornelium Nepotem, Tullianae aetatis, ac sermonis elegantissimi scriptorem, non vero Aemilium Probam, qui sub Theodosio demum vixit, hujus libri esse auctorem, eademque de causa Chr. Cellarius non immerito eum in principum aurei saeculi scriptorum censum jam retulit. Historicum esse summa fide dignissimum, nemo inficias ire potest, idque probant Auctores isti gravissimi, Thucydides, Plato, Theopompus, Timaeus, et Dion, quos non sine judicio, res ab exterarum gentium ducibus gestas commemorans, ad partes vocavit. Nec objiciat mihi quispiam, hunc Auctorem ideo

inferioris classis esse censendum, aut de fide ejus dubitandum, quod nonnunquam in Graecis vocabulis vertendis fuerit lapsus; illud enim vitium ei cum optimis scriptoribus commune fuisse, satis superque demonstravit Academiae Lugduno Batavae quondam decus J. Perizonius, ut ad Phocionis vitam cap. 4. docui.

Certissimum itaque huic, atque purissimum scriptorem, sed misere a librariis vexatum, cura sua prisco nitore restituere non infeliciter conati sunt partim ii, de quibus superius mentionem feci, partim alii quam plurimi viri, praeclara olim Reip. literariae lumina, quorum varias editiones recensent D. G. Morhofius Polyhist. Literar. Lib. 4. cap. 11. §. 10. et J. A. Fabricius Biblioth. Latin. Lib. 1. cap. 6. qui pluribus de Nepote egerunt. Inter omnes vero, quas Docti nobis procurarunt, editiones, eminet illa Jo. Andreae Basii adnotationibus, ac lucubratiombus secundis, aliorumque animadversionibus locupletata, Jenae A. 1675. typis expressa. Optimum eam, et ab Eruditis diu desideratam editionem cum recudere in animum induceret diligentissimus Luchtmannus, atque, ut illius curam susciperem, enixe me rogaret, diu haesi dubius, oblatam conditionem acciperemne, an recusarem: sollicitum enim me tenuit non vanus metus, ne aliquando eorum numero haberer, qui quovis pretio quasi conducti, quorumvis scriptorum, in quibus nullam antea operam posuerunt, curationem arripere non dubitant. Quod primum institutum ipse sane pejus et angue semper odi, quippe in Optimorum Auctorum perniciem, et Reip. literariae damnum unice excogitatum. At tamen mecum perpendens, Auctorem, curae meae committendum, esse Cornelium Nepotem, scriptorem quidem elegantissimum, et variis antiquitatibus refertum; sed, quia primus est e Latinis scriptoribus, quem ad Romanorum elegantias rite cognoscendas in manum sumpsi, jam diu mihi familiarem redditum, integerrimi Bibliopolae votis satisfacere, ac manum huic operi admovere sustinui.

Ut jam nova haec editio qualieunque meo studio atque opera paulo ornatiores prodiret, e quatuor codicibus MSS., quorum usum

benigne mihi concesserunt Amplissimi civitatis Leidenfis Consules, variantes lectiones summa cum fide excerpti, quorum primus est codex membranaceus illustrissimi olim Isaaci Vossii, et in notis meis litera A distinctus, qui conspicitur in catalogo Bibl. Lugd. Bat. pag. 381. n. 52. inter Voss. Lat. in quarto. Alter est codex chartaceus inter Lat. Voss. in octavo p. 387. n. 23. et a me litera B notatus, quo codice Cl. Boeclerum olim fuisse usum, plerisque in locis consentientes ex utroque productae lectiones mihi fere persuaserunt *). Tertius est, quem litera C notavi, exstans ibid. n. 52. In hoc codice modo duodecim Excellentium virorum vitae reperiuntur, scilicet Miltiádis, Themistoclis, Aristidis, Pausaniae, Cimonis, Lysandri, Timoleontis, Regum, Hamilcaris, Hannibalis, Catonis, et Attici, quibus addita est Corneliae Gracchorum matris epistola. Praeterea in eodem nulla vitarum ordinis ratio est habita, et literarum ductum per librarii compendia saepe conjectura adsequi vix potui. Hisce quartus accedit codex itidem chartaceus Bibliothecae Leidensis in folio pag. 325. num. 17. quem ante me cum editione Hackiana A. 1705. jám contulerat Vir Eruditissimus Franc. Oudendorpius, qui hanc collationem humanissime mecum communicavit: quem codicem probae monetae esse tum in Lucano, tum in strategematum scriptore Frontino multis exemplis Vir idem praestantissimus docuit. Deinde accuratius consului excerpta ex cod. P. Danielis, editioni Francofurtensi Anni 1608. adjecta, quia Clar. Bosius discrepantes ex eo lectiones multis in locis notis suis inserere supersedit. Duos Codd. MSS. alterum Bibliothecae S. Trin. Cantabrig. alterum D. Fr. Bernard, M. D. et Regiae Societatis socii, excerptis Doctus quidam Britannus, et Excerpta editioni Oxoniensi e Theatro Sheldoniiano A. 1708. adtexuit, quas collationes sub nomine MSS. Oxon. Doctorum animadversionibus subjunxi. Ex Eruditorum adnotationibus plerasque observationes politicas ejeci, Eruditissimi Jani Gebhardi notas criticas, quae a Cl. Bosio in in-

*) [Vide Staver. ad 18, 6, 3.]

LX PRAEFATIO EDITIONIS STAVER. PRIORIS.

dicem erant conjectae, item Ernestii JCrri, quae indici erant praemissae, sub textu reposui. Denique ipse symbolam dedi paucarum notarum, quae si ad eruditorum gustum fuerint, votorum summam adeptus ero. Vale, Lector, et juvenilibus meis conatibus fave.

DEDICATIO
 EDITIONIS STAVERIANAE SECUNDAE.

NOBILISSIMIS ET AMPLISSIMIS

VIRIS,

SIMONI DROLENVAUX,

J. C.

CONSULARI,

ET

JANO VAN ROYEN,

J. C.

DAVIDIS FILIO,

CIVITATIS LEIDENSIS SYNDICO, ILLUSTRIS ACADEMIAE
 CURATORUM CONSULUMQUE COLLEGIO AB ACTIS,

S. P. D.

CAROLUS ANTONIUS WETSTENIUS,

J. C.

Alteram hanc *Cornelii Neposis* Editionem (cujus prior-
 rem Avo Vestro Materno, JOANNI VAN DEN BERGH, Viro
 perillustri, dedicaverat) Vestris Nominibus quo minus in-
 scriberet doctissimus AUGUSTINUS VAN STAVEREN; impedi-
 vit Mors, quae optimum Senem, diutino morbo confectum,
 praeripuit. Moriens tamen me, dimidia jam ex parte

LXII DEDICATIO EDITIONIS STAVER. SECUNDAE.

typis descriptam Editionem uti curarem, Vobisque, VIRI NOBILISSIMI, dedicarem, enixe rogavit, in Vobis scilicet Avitas Dotes ac Virtutes summo opere admirari ac venerari solitus. Neque ego Viro amicissimo, Praeceptorum olim meo, negare sustinui. Addendi sane tollendique, quae vellem, potestatem mihi fecerat amplissimam: sed eodem tenore reliqua abolvere malui, codicem adeo, Ipsius manu variis in locis correctum et auctum, sequi contentus. Uberioribus enim hisce adnotationibus ne volumen in nimiam molem excresceret; aliorum (et in his *Bosii, Ernstii, Gebhardi*) quaedam, suaque reciderat non pauca. Hactenus equidem operis rationem reddidi. Vos autem, VIRI NOBILISSIMI, hoc venerationis, qua Vos, dum in vivis esset, prosequi haud desistit clarissimus Auctor, pignus accipite; meque Vestrorum Nominum sinceris cultoribus annumerare pergite, Rei Publicae ac Musarum bono diu superflites et incolumes!

JO. ANDREAE BOSII
P R A E F A T I O.

L E C T O R I S.

Ne legeres in hoc vestibulo, quae de proposito nostro prolixè scriptus eram, partim mercatus imminens, qui subinde multorum manus intercipit, partim valetudo fecit mea, Quae praeterea et nunc necessitatem mihi imponit, ut, quidquid hoc epistolii est, aliena manu exarandum sit. Sic igitur rem omnem paucis accipe. Cum hinc triennio, ab ornatissimo et praestantissimo Viro, Christiano Kirchnero, de nova Nepotis Editione adornanda compellatus, onus lud, otio, quam nunc, abundantior, in me recepissem, optimum existimavi, in ea re hanc viam insistere, quam in edendis scriptoribus antiquis CL. Vir, Matthias Berneggerus cum eruditissimo viro, Jo. Freinshemio, primi feliciter inveniunt. Neque enim rebar eorum iudicia, qui, cum aliud nihil habeant, quod in hoc studio possint reprehendere, nimiam diligentiam accusant: quasi nec cuiquam vitio verti debeat. Quare quoscumque notam annotationem aliquid in hunc auctorem scripsisse, sollicitè conquisivi, hoc fine, seligerem ex omnibus, quae maxime illustrando auctori essent, lectaque in formam perpetui Commentarii redigerem. Hoc tamen crimine, ut CC. VV. Jo. Henr. Boecleri, Janique Gebhardi pleraque retinerem, exceptis, quae Gebhardus illustrandae rationi prolixè congesserat: e ceteris pauca solum et praecipua exceperem. Sed quoniam non dubitabam, plura in scriniis suis servare vos doctos, quae Nepoti nostro novam lucem adferre possint, quosdam aut ipse, aut per amicos conveni, modeste rogans, ut propositum nostrum, quoad possent, ope consilioque juvarent. Ne-

que frustra fui. Nam Vir Celeberrimus, et de Nepote nostro jam ante praeclare meritis, Augustus Buchnerus, ut est singulari et inusitata humanitate, per amoenissimi ingenii, nec vulgaris doctrinae adolescentem, Laurentium Georgium à Crokow, Equitem Pomeranum, non solum duplicem Commentarium olim a se inchoatum, sed etiam Codicem suum, quo per annos bene multos usus erat, submisit. Ac commentariorum quidem alter, isque vetustior, Miltiadem et Themistoclem, cum magna parte Aristidis; alter paullo recentior, unum Miltiadem cum initio Themistoclis complectebatur. Codici vero suo praeter alia multa, quae in ora adscripserat, subinde prolixiores annotationes inseruerat. Ex utroque genere plurima in hunc Commentarium transtulimus, adscripto ubique auctoris nomine, quod etiam in reliquis fecimus. Christianus quoque Dammius, Vir meliori fortuna dignissimus, tres codices, quibus conjecturas aliquot suas Nobiliss. Barthius adscripserat, ad nos destinavit. Neque defuissent petitioni nostrae duo summi Viri, ac Criticorum nostra aetate facile principes, Thomas Reinesius, et Jo. Fridericus Gronovius, nisi illustres eorum cogitationes fortuna nobis invidisset. Nam alterius codices nescio quis mutuo acceptos secum asportaverat, alterius conjecturae pridem ad nos missae, cum litteris, quibus continebantur, incertum cujus culpa, perierunt.

Postremo Nobilissimus idemque Consultissimus Vir, D. Henricus Ernstius, JCrus. et Polyhistor celeberrimus, cum ex aliis de proposito nostro intellexisset, sponte ad nos misit hactenus ineditas ad Nepotis Imperatores Notas, cum Annotationibus ad Vitam Attici, antea quidem in Belgio Germaniaeque editis, sed nunc passim auctis et immutatis. Quas omnes, ut ab eo transmissae sunt, si paucissima, quae ab aliis occupata erant, excipias, Commentario huic inseruimus. Haec monere necessarium duximus, ut scias, quibus accepta ferenda sunt, quae nunc primum in hoc volumine comparant, simul debitas unicuique gratias mecum agas, habeasque. Quae a nostra manu sunt, levissima esse fateor, et tum primum chartis illita, cum doctissimorum hominum notas, quos dixi, ordinarem, et Typographo traderem. Iudicem, ut a Cl. Boeclero concinnatus erat, reliquimus, nisi quod immutavimus quaedam, ob textum

in ultima recensione ab eo emendatum. Additiones aliquot e Lambino et Gebhardo potissimum, itemque propria lectione desumptas subinde inspersimus, sed a reliquis asterisco aut unco distinctas.

Quae res eorum numero facile, spero, nos eximet, qui amant in aliorum libris ingeniosi esse. Quemadmodum nec illud vitio verti nobis debet, quod veterum scriptorum loca ab aliis allegata evolvimus, atque ex emendatissimis editionibus correximus, adscriptis plerumque numeris librorum, capitum et versuculorum, quos illi magnam partem omiserant. Suppetunt enim in utroque genere magnorum Virorum exempla, quibus hunc morem tueri possumus, si opus sit. Sed finiamus tandem, quod tempus, valetudo, charta, et omnia jurent. B. V. et quicquid in hanc rem operae a nobis insuntum est, id unice adfectui nostro erga studia juventutis transcribe. Ineptus enim sit, qui ex hujusmodi opella vel minimum famae sibi promittat. Jenae, ipsis Kal. Septemb. CIOICLVII.

D E
CORNELIO NEPOTE
VETERUM SCRIPTORUM
TESTIMONIA ET JUDICIA.

NEPOS IPSE IN VITA ATTICI CAP. XIII.

Atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus.
Saepe enim propter familiaritatem domesticis [*Attici*] rebus
interfuimus.

M. TULLIUS CICERO

LIB. XVI. AD ATTIC. EP. V.

Nepotis epistolam exspecto. Cupidus ille meorum?
qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet? Et
ais, μετ' ἀμύμονα: tu vero ἀμύμων, ille quidem ἄμβροτος.

Vide in fragment. cap. 5, 9. [Hoc loco, et alio, qui
in *Fragmentis* num. 10. legitur, Viri Docti *Corne-
lium Nepotem* significari putant, quod tamen non
prorsus exploratum est. Nam et in *Epist. ad Attic.*
2, 5. *Q. Metellus Nepos* Ciceroni simpliciter *Nepos*
dicitur. Vide Schott. ad *Fragm.* 5, 10.]

C. VALER. CATULLUS

IN LIBELLO CARMINUM AD CORNEL. NEPOTEM.

CARM. I.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expositum?
CORNELI, tibi. Namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Jam tum, quum ausus es unus Italarum
Omne aevum tribus explicare chartis,
Doctis, Juppiter, et laboriosis!

Quare habe tibi, quidquid hoc libelli est,
Qualecumque: quod, o patrona virgo,
Plus uno maneat perenne saeclo.

POMPONIUS MELA

LIB. III. DE SITU ORBIS CAP. V.

Cornelius Nepos, ut recentior auctor, ita certior.

PLINIUS

LIB. III. NATUR. HISTOR. CAP. XVIII.

Nepos Cornelius, Padi accola.

IDEM LIB. V. CAP. I.

Minus profecto mirentur portentosa Graeciae mendacia, - - - qui cogitent, nostros nuper paullo minus monstrifica quaedam tradidisse: praevalidam hanc urbem, majoremque Carthagine magna, - - - quaeque alia Cornelius Nepos avidissime credidit.

IDEM LIB. IX. CAP. XXXIX.

ET LIB. X. CAP. XXIII.

Nepos Cornelius, qui divi Augusti principatu obiit.

PLINIUS JUNIOR

LIB. IV. EPIST. XXVIII.

Herennius Severus, vir doctissimus, magni aestimat in bibliotheca sua ponere imagines municipum tuorum, Cornelii Nepotis et Titi Cassii: petitque, si sint istic, ut esse credibile est, exscribendas pingendasque delegem. Quam curam tibi potissimum injungo: primum quia desideriis meis amicissime obsequeris; deinde quia tibi studiorum summa reverentia, summus amor studioforum; postremo quod patriam tuam omnesque, qui nomen ejus auxerunt, ut patriam ipsam, veneraris et diligis.

IDEM LIB. V. EPIST. III.

Scio, non corrumpi in deterius, quae aliquando etiam a malis, sed honesta manere, quae saepius a bonis fiunt. Inter quos vel praecipue numerandus est P. Virgilius, Cor-

nelius Nepos, et prius Ennius Acciusque; non quidem h. III
senatores, sed sanctitas morum non distat ordinibus.

A. GELLIUS

LIB. XV. NOCT. ATTIC. CAP. XXVIII.

Cornelius Nepos et rerum memoriae non indiligens, et
M. Ciceronis, ut qui maxime, amicus familiarisque fuit.

Q. SEPTIMIUS FLORENS TERTULLIANUS

LIB. II. AD NATIONES CAP. XII.

Exstat apud litteras vestras usquequaque Saturni cen-
sus. Legimus apud Cassium Severum, apud Cornelios,
Nepotem et Tacitum, apud Graecos quoque, Deodorum,*)
- - quique alii antiquitatum canos collegerunt.

*) Sic Ms. Agobardi, unde hos libros J. Gothofredus
edidit. Sed e verbis Tertulliani, Minucii et Lac-
tantii, quae hic proxime sequuntur, patet legendum
esse: *Diodorum et Thallum*. Male autem nuperri-
mus editor; Phil. Priorius, lacuna ea neglecta edi-
dit: *Diodorum quive alii*. Bosius.

IDEM IN APOLOGETICO CAP. X.

Saturnum, quantum litterae docent, neque Diodorus
Graecus aut Thallus, neque Cassius Severus*) aut Corne-
lius Nepos, neque ullus commentator ejuscemodi antiqui-
tatum, aliud quam hominem promulgarunt.

*) *Severi* nomen ab imperito librario esse, Cassium-
que Heminam intelligi vult Vossius de historic. Latin.
1, 21. suffragante Jac. Ouzelio in Comment. ad Mi-
nuc. Fel. pag. 132. Omnino enim, qui de Saturno
istud scripsit, esse Cassium Heminam, quippe qui
historiam suam orsus fuerit a priscis Italorum re-
bus. Et credibilis esse, *Severi* nomen fuisse addi-
tum, quam Tertullianum memoriae lapsu duos Cas-
sios confundisse. Minucium quoque Fel. qui Tertul-
lianum excrispsit, et Lactantium *Severi* cognomen
omittere. Verum haec tanti non sunt, ut propterea
nomen *Severi* expungendum sit. Lapsus et alibi me-
moriam Tertullianus est. Cognomen autem omisere

alii studio brevitatis, quemadmodum gentile Nepotis iidem reticuerunt. *Bosius*. [Confer egregium librum: *Joh. Hartman Eberhardt ueber den Zustand der schoenen Wissenschaften bei den Römern. Aus dem Schwedischen. Mit Zusätzen. Altonae. 1801. 8. pag. 191 — 199. et 203 — 214.*]

MINUCIUS FELIX

IN OCTAVIO CAP. XXII.

Saturnum omnes scriptores vetustatis, Graeci Romanaeque, hominem prodiderunt. Scit hoc Nepos et Cassius in historia, et Thallus ac Diodorus hoc loquuntur.

L. COELIUS LACTANTIUS FIRMIANUS

LIB. I. DIV. INSTITUT. CAP. XIII.

Omnes, non tantum poëtae, sed historiarum quoque ac rerum antiquarum scriptores, hominem fuisse [*Saturnum*] consentiunt, qui res ejus in Italia gestas memoriae prodiderunt: Graeci, Diodorus et Thallus; Latini, Nepos, et Cassius, et Varro.

S. HIERONYMUS

IN CHRONICO EUSEBIANO NUM. MDCCLXXVII. AD OLYMP. CLXXXV. ANN. I.

Cornelius Nepos, scriptor historicus, clarus habetur.

IDEM IN PRAEFAT. AD LIB. DE SCRIPTORIB.
ECCLESIASTICIS.

Hortaris, Dexter, ut, Tranquillum sequens, ecclesiasticos scriptores in ordinem digeram, et, quod ille in enumerandis gentilium litterarum fecit viris illustribus, id ego in nostris faciam. Fecerunt quidem hoc idem apud Graecos Hermippus Peripateticus, Antigonus Carystius, Satyrus, doctus vir, et longe omnium doctissimus Aristoxenus Musicus; apud Latinos autem Varro, Santra, Nepos, et, ad cujus nos exemplum vis provocare, Tranquillus.

D. MAGNUS AUSONIUS

CARMINE AD LATINUM PACATUM DREPANUM
EPIGRAMMATIS PRAEFIXO.

Cui dono lepidum novum libellum?
Veronensis ait poëta quondam,
Inventoque dedit statim Nepoti.
At nos illepidum, rudem libellum,
Burras, quisquillas ineptiasque
Credemus gremio cui fovendum?
Inveni (trepidæ silete nugæ)
Nec doctum minus, et magis benignum,
Quam quem Gallia præbuit Catullo.

IDEM EPISTOLA XVI. AD PROBUM PRAEF. PRAET.

Apologos Titiani, et Nepotis chronica, quasi alios
apologos (nam et ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem
tuam misi, gaudens atque etiam glorians, fore aliquid,
quod ad institutionem tuorum sedulitatis meae studio
conferatur.

JUDICIA RECENTIORUM SCRIPTORUM.

ONUPHRIUS PANVINIUS

catalogo illustrium scriptorum Veronensium, lib. VI. antiquis.

Constantissimo civitatis nostræ testimonio C. CORNELIUM
NEPOTEM, virum doctissimum, et antiquitatum omnium pe-
ritissimum, Veronensem fuisse, traditur, cui in summa cu-
ria cum reliquis Veronensibus illustribus etiam statua posita
est ex publica auctoritate. Eum Plinius lib. III. H. N. cap.
18. Padi accolam vocat, et alibi saepius de eo mentionem
facit. Ortus siquidem in vico Veronensium Hostilia, ad
Padi ripas sito, ut Tacitus auctor est lib. XIX. historiae Au-
gustae. Pius quoque Papa II. in Asiae descriptione eum
Veronensem aperte fuisse scribit. Ad hunc Catallus opus
suum misit, tanquam civem suum: *Quoi dono lepidum novum
libellum?* Hic in urbe Ciceronis et Caesaris tempore vixit,
pervenitque usque ad Augusti principatum. Scripsit diser-

tissime *illustrium virorum vitas*. Quarum tantum Pomponii Attici exstat, quae ceterarum facile specimen potest judicari.

M. ANT. MURETUS

lib. VII. var. lect. cap. 1.

Perelegans exstat Aemilii Probi ad T. Pomponium Atticum libellus, quo Graecorum Imperatorum vitae mundissimo ac castissimo orationis genere explicantur.

HIERON. MAGIUS

praefatione adnotationum suarum in Aemilium Probum.

De Aemylii Probi vita nihil compertum habeo, quando nullus auctorum veterum, quos mihi legere contigerit, reperitur, Plutarcho et Galeno exceptis, qui hominis saltem, vel libri hujus meminerit. Horum alter in vita Annibalis (si modo haec a Plutarcho conscripta fuit) loquens de strategemate, ab Annibale contra Eumenis, Pergameni Regis, classarios excogitato, sic inquit: *Ejus cutem sic gestae rei non vetustiores Annales, sed Aemylius et Trogus meminerunt. Itaque fides penes auctores sit, etc.* Alter vero, scilicet Galenus, in libro de Theriaca ad Pisonem, de eodem strategemate, hunc Probi librum (nisi fallor) citans, sic ait: *Ego autem ex quodam historiae libro accepi, quomodo aliquis bellum contra Romanos gerere voluerit, nulla militaris ordinis potentia munitus. Homo vero hic (inquit) Carthaginensis complures ollas feris, quae repente possunt occidere, refertas, adversus hostes projecit: illi autem non intelligentes, et quae sequuntur. Cum enim non vetustiores Annales, sed Aemylius duntaxat et Trogus hujus strategematis meminerint: magisque Aemylii verbis quam Trogi concinat Galenus (hoc autem infra ex Annibalis vita, et Justinii lib. 32. perspicere licet) Probi, non autem Trogi, ab eo librum significari putaverim. Quamquam homo Graecus, et in Latinorum auctorum lectione non admodum exercitatus, quique longe diversa tractaret, nec fortasse Probi librum ad manus haberet, haud fideliter omnia*

retulit: et firma neuti quam memoria usus, nec libri titulum, nec auctoris nomen protulit. Videtur vero delituisse Probus, tum quod iis temporibus sit natus, et ad scribendum accesserit; quibus uberem doctissimorum virorum proventum Roma haberet, quorum hic gloriae objectu minus emicuit: tum quia (ut verum fateamur) non eo ordine, orationis filo ac lepore, quibus ejus generis et memoriae gravem auctorem decuit, veterum res vitasque literis prodiderit; quin aliquando in Graecis scriptoribus, a quibus multa desumpsit, parum fuerit oculatus: et nonnulla, ex Graecae linguae ignoratione, inverterit. Sed utcunque sit (non enim hic Probum in examen censuramque trahere consilium est) eum sat est vel his suarum vigiliarum reliquiis, in antiquorum scriptorum deflenda clade, doctis hominibus alicujus saepe usus haberi. Reliquias vero diximus, quod non solum has Graecorum Ducum vitas conscripserit, sed etiam Romanorum, quae temporum injuria desiderantur, sola Catonia vita ex multis superstite, quam Giberto Longolio, homini admodum erudito, debemus, qui ex vetusto eam codice restituit*): quamque ego mox Venetiis in bibliotheca Coenobii Divi Antonii in vetusto Probi codice, una cum Francisco Patricio, viro, ut ejus pulcherrimae lucubrationes testantur, eruditissimo, perlegi. Scripsit adhaec *de Historicis* librum, cujus in Dione meminit. Item *de vita et moribus M. Porcii Catonis*, rogatu (ut in eodem Catone testatur) T. Pomponii Attici, cui et praefens opus dicavit, quos identidem libros vetustas internecioni tradidit et delevit.

I D E M

in epistola ad Greg. Angelierum et Paul. Ligium, veris ejus in Aem. Probum subnexa.

Quamquam in meo libro passim doctissimi Robertelli sententiam exquiri volo, una tamen re mihi parum explo-

*) [Catonis Vitam diu ante Longolium typis exscriptam fuisse, nunc satis constat.]

rata, quaeque negotium faceffit, maxime ejus extorqueri judicium desidero. Haec est anceps et difficultatum plena de Aemylîi Probi saeculo apud me quaestio. Censent eruditi, nosque in annotationibus nostris affirmavimus, quod et vulgus ex recepto operis titulo et notissimis Probi in Catone verbis pro comperto habet: auctorem hunc Pomponii Attici aetate floruisse, ejusque amicum fuisse, unde et Attico opus hoc inscriptum sit. Verum ut hoc amplius ita apud me ratum non sit, sed ut in eo plane ambigam, conjecturarumque et argumentorum fluctibus nunc huc, nunc illuc jacter, ii efficiunt versus, quos pridem in calce Burgensis codicis MS. sub Probi nomine (nisi alterius Probi sunt, eo ab imperito scriba transvecti) non tamen admodum probos, monente Barthol. Magio, fratre meo, animadverti, et non sine voluptate atque admiratione legimus: quibus auctorem, cujus de saeculo agimus, Theodosii Imp. aetate floruisse, eique (vel senior, vel junior fuerit) a Probo opus suum dicatum oblatumque aperte demonstratur. Versus sunt infra scripti:

Vade liber noster, fato meliore memento,

Quum leget haec dominus, te sciat esse meum.

Ne timeas fulvo strictos diademate crines,

Ridentes blandum vel pietate oculos.

Communis cunctis, hominem sed regna tenere

Se meminit: vincit hinc magis ille homines.

Ornetur sterilis: facilis tectura libelli

Theodosio, et doctis carmina nuda placent.

Si rogat auctorem, paullatim detege nostrum

Tunc Domino nomen: me sciat esse Probum.

Corpore in hoc manus est genitricis, avique, meaque,

Felices, Domini quae meruere manus).*

*) [Vers. 1. Cod. Guelpherbyt. habet: *V. liber, nostri fato m.* m. Vers. 2. Edit Francofurt. a. 1608. fol. *Quum legit.* Vers. 3. Cod. Axen. *Ne metuas.* Guelph. *Nec metuas.* Vers. 5. 6. Ax. *Communem.* Ed. Savar: *hom. s. reg. t. Sed meminit.* Vers. 7. Ax. *Ornetur sterilis fragili tectura libelli.* Gu.

Theodosii vero Imperatores, ut ex veris temporum supputationibus apparet, ab anno qui fuit humano generi salutaris cccclxxxiii. usque ad cdliv, solum Arcadio et Honorio intercedentibus, imperaverunt: quo tempore, atque ante etiam multo, et post, *Proborum* factam mentionem invenio. Nam sub Alexandro Severo Imperatore *Probus* cum *Modesto*, anno a Christi ortu ducentesimo trigesimo, consul fuit. Anno vero ducentesimo septuagesimo nono *Aurelium Probum* Imperii diadema accepisse constat. Anno tricentesimo septuagesimo quarto *Probum Consulem* videre licet. Anno vero quadringentesimo nono, sub Arcadio, Honorio et Theodosio juniore Imperatoribus, *Probi* consulatus agnoscitur. *Proborum Consulum* mentio etiam habetur in codice Theodosiano libro secundo, sub titulo quarto, et libro tertio, titulo septimo. Item libro quarto, titulo sexto; demum libro undecimo, titulo primo: libro vero nono, titulo secundo, fit mentio *Probi, Praefecti Praetorio*: ad quem *Ausonius Gallus*, qui sub *Valentiniano*, qui mox cum *Theodosio* imperavit, consulatum una cum *Olybrio*, anno a Christi natali trecentesimo octuagesimo secundo adeptus est, epistolam scripsit. Et libro eodem, titulo vigesimo septimo, et libro decimo, titulo secundo, *Probi, Praefecti vigiliam*: et libro secundo, titulo quinto, *Probi, Praefecti Illyrici*, factam mentionem quisque videre potest. *Proborum* familia et *Divi Hieronymi* aetate clarissima fuisse videtur. Sic enim hic ait in epistola ad *Demetriadem*: *Scilicet nunc mihi Proborum, et Olybriorum clara repetenda sunt nomina, et illustri Avicii sanguinis genus, in quo aut nullus, aut rarus erit, qui non meruerit Consulatum*, etc. Ejusdem aetate *Proba*, foemina doctissima et *Poëtria*, floruit, cujus *Centones* etiam existant. Atque his temporibus, non autem *Pomponii Attici* et *Ciceronis*, *Proborum* mentionem invenio. *Probi Gram-*

[Orientur steriles fragili tectura lib. Vers. 11. Gu. genitoris avique. Ax. avique meique. Vers. 12. Ax. Gu. Felices, dominum quae meruerit, manus.]

matici, qui Commentarium scripserit *de occulta litterarum significacione epistolarum Caji Julii Caesaris* (atque is est, opinor, *Valerius Probus*, cujus etiam hodie *de Notis antiquorum libellus* circumfertur) meminit Gellius libro decimo septimo, capite nono. *Probum Grammaticum* saepius citat Priscianus. Suetonius in libro de Grammaticis facit *Probi Berythii Grammatici* mentionem. Exstant *Probi* commentaria nonnulla in Virgilium. Adhaec C. *Titii Probi* Epit. libri decimi Valerii Maximi. Si Pomp. Attici aetate floruisset *Probus* noster, ac tanti viri amicus exstitisset, utique ejus apud Ciceronem, Attici familiarem, ut aliorum complurium Attici amicorum, in epistolis; aut apud Corn. Nepotem in Attici vita, aliqua mentio, quae tamen nulla est, haberetur (etsi in fastidienda literatorum hominum, quorum aetas illa vim magnam alebat, frequentia, auctor hic Romana fortasse Plebe editus, inter summos auctores obscurus, non satis in pretio fuisse videtur idemque *Probus* in Annibale eo loci, ubi Attici Annales citat, si Attici amicus fuisset, illudque ipsi opus dicasset, id non sine aliqua honoris mentione faceret, aut saltem Atticum *scum* appellasset. Sed hic aliquis dixerit: Si Theodosiorum aetate Aemylus *Probus* vitam inter homines vivebat; undenam in titulum operis, in Praefationis exordium, et in Catonis vitam, Attici nomen irrepsit? Respondeo, alium fuisse hisce temporibus Atticum, virum clarissimum, qui cum Caesario quinquennium ante quam Theodosius Junior imperare coepisset, scil. anno a virgineo partu cccc. Consul fuit, cujus etiam Consulis mentio exstat in Codice Theodosiano lib. 2. sub titulo ultimo, et lib. 9. tit. 3. Atque huic Attico, cui postea ex librariorum inscitia et errore *Pomponii* nomen additum sit, vel potius die lustrico a parentibus in honorem familiae, et in memoriam T. Pomp. Attici inditum, suspicari licet, dicatum fuisse librum *Probi* priorem, Graecorum Imperatorum vitas continentem, tanquam Attico Atticorum Graecorumque res maxime convenirent: posteriorem vero, Romanorum Imp. vitas, quae

ad aetatem nostram non pervenerunt, comprehendentem, Romanorum Imperatori Theodosio inscriptum fuisse: unde merito in calce Burgensis exemplaris MSti relatum ad Theodosium epigramma (hoc etiam in vetusto alio exemplari Venetiis in bibliotheca D. Antonii legitur) tanq. in limine alterius libri Theodosio dicati habeatur. Et haec sunt argumenta, quibus suaderi potest, *Aemylum Probum* non T. Pomp. Attici aetate, sed sub Theodosiis et recentioribus Imp. floruisse. Contrarias vero partes si quis tueri velit, his potest contra niti et differere argumentis. Primum Pomp. Attici et Ciceronis aetate floruisse *Probum nostrum*, demonstratur: quod vulgata operis inscriptio, et Catonis vita, *Pomp. Astici* apertam mentionem contineat: quae loca corrupta, et mendis maculosa esse, ex nuda conjectura contendisse non datur. Accedit dicendi phrasim et loquendi modus, meo quidem iudicio melior et elegantior in hoc auctore, quam in iis reperitur, qui Theodosiorum saeculo scripserunt, cum Lat. linguae dignitas obsolevisset, et candor barbarica quadam faece esset coinquinatus. Ad haec citatur hic Aemylia Probi liber a Plutarcho in Annibale (nisi a recentiore quopiam auctore, avorum nostrorum memoria, Annibalis vita haec, quae in Plutarchi familiam vulgo recipitur, conscripta est) qui Auctor floruit tempore Ulp. Trajani Imp. qui anno humanae salutis centesimo imperare coepit: cui praeceptor fuit, et Politica sua, ut neminem latet, descripsit, aliaque dicavit. Trajani vero imperium plus nimio a primo Theodosii Senioris imperio dissitum est, nempe annis ducentis octoginta tribus, ut ex veris temporum supputationibus vulgatisque Chronologiis cognoscere licet. Adde quod Galenus, qui, ut Eusebius in Chronicis testatur, anno a salutis nostrae exordio centesimo quadragesimo primo florebat, in libro de Theriaca ad Pisonem (quod in Annotationibus nostris in Probi Praefationem docuimus) hujus *Probi* historiae, nisi fallor, suppresso tamen auctoris nomine et libri titulo, meminit: cu-

jus etiam saeculum plus aequo a Theodosii illius aetate distat, scilicet annis CCXLII. Accedunt Probi ipsius testimonia nonnulla, quae fortasse non videbuntur penitus despicienda. Siquidem sic inquit in Miltiade: *Ut populi nostri honores quondam fuerunt vari et tenues, ob eamque causam gloriosi; nunc autem effusi atque obsoleti* etc. Quae Probi dicta maxime Pomp. Attici saeculo, si quis historias attentius legerit, quadrare videntur. Idem in Thrasymbulo Romanorum sua aetate ignaviam contra Julii Caesaris recentem tyrannidem tecte carpere dici potest, his verbis: *Nam jam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant.* In Agesilao Caesarem ob perpetuam dictaturam, et illatam libertati vim, damnare videtur (tecte tamen, quod a Cicerone etiam factum videmus) ut eum, qui propriae vitae a Caesare aut Caesarianis timeret, facile agnoscas: quandoquidem loquens de Agesilao, qui victori exercitui cum praesset, et venisset in maximam fiduciam, Persarum regni potiundi, tunc domum ab Ephoris revocatus, jussis absentium magistratum, ut si privatus in Comitio esset Spartaee, parere voluit, sic ait: *Cujus exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent!* Idem in Eumene eadem plane tempora significare videtur, quibus imperium Rom. late vigeat, cum sic ait: *Macedones vero milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim semper habitus sunt fortissimi, qui summam imperii possiderentur.* Et inferius loquens de veteranis phalangis Alexandri M. eadem appinxisse tempora fortasse censebitur, ejus enim haec sunt verba: *In veterata cum gloria, tum etiam licentia, non parere se ducibus, sed imperare postulabant, ut nunc veterani facimus nostri.* Itaque periculum est, ne faciant, quod illi fecerunt etc. Haec, licet non admodum plausibilia, dixisse et retulisse volui, ne quis me rem non tam ignorasse, quam dissimulasse dicat, ac quo doctissimo Robortello veritatem, quam alte defossam existimo, exquirendi atque inveniendi ansam praeberem.

GREGOR. ANGELERIUS ET PAULUS LIGIUS

in epist. ad lect. iisd. notis subjuncta.

Magii epistola perlecta, et argumentis, quae in utramque partem deducuntur, pensitatis, doctissimus Robertellus pronuntiavit, *Aemylum Probum* non T. Pomp. Attici, Ciceronis familiaris, aetate, sed sub Theodosio floruisse. Eam vero auctoritatem, quae ex Annibalis vita pro contraria sententia elicitur, penes se nullius pensi haberi dixit, quod falso vita illa Plutarcho adscribatur: cum potius a Donato Acciaiuolo, Patricio Florentino, qui Laurentii Medicis, aut vero Cosmi, saeculo vixerit, conscripta sit.

IDEM MAGIUS

lib. 4. Miscellaneorum cap. 15.

Johannes Michaël Brutus, nobilis nostrae aetatis Historicus, mensibus superioribus, cum apud Jordanum Ziletum, Bibliopolam, essemus, me percunctabatur, an adhuc Basileae cusus esset *Aemilii Probi liber de vita excellentium Imperatorum*, quem ego ex vetustorum exemplarium collatione a mendis non paucis repurgavi, annotationibusque auxi, ac pro viribus illustravi. Aderat Arnoldus Arlenius, Probi que audita mentione, se ejus libri calamo exaratum exemplar, quod Ferrariae emisset, habere dixit. Hujus legendi cum incredibilis me cupido incesset, precibus ab eo contendendi, ut libri saltem ad tridui tempus, quo percurrendi facultas esset, mihi copiam faceret. Hunc cum ille ad me misisset, avide legere coepi. Titulus erat hujusmodi: **AEMYLI PROBI DE IMPERATORIBUS EXTERARUM GENTIUM LIBER.** Finis libri, si epigramma Probi ejusdem, quod nos ex vetustis exemplaribus in epistola ad Gregorium Angelerium et Paulum Ligium posuimus, excipias, qualis in vulgarioribus codicibus. E scribae vero penore subjecta verba: *Complectum est opus Aemilii Probi Cornelii Nepotis.* Post praenotatum titulum haec se mihi statim verba obtulerunt: *Non dubito, fore plerosque, qui Asiae hoc genus*

scripturae leve etc. quae lectio probabilior ea, quae in omnibus reliquis codicibus, quos ego legerim, videri potest, cum illi sic habeant: *Non dubito, fore plerasque, Astice, qui hoc genus scripturae leve* etc. Quandoquidem neutiquam frivolis argumentis jam fuit in citata epistola a nobis demonstratum, Aemilium Probum Pomponii Attici coetaneum non fuisse: quin opus hoc Theodosio Imperatori esse dicatum; cuius rei epigramma illud ad Theodosium praebet testimonium. A principe autem Graeciae civitate suam scriptionem appellat *Asticam*, quod Graecorum Imperatorum vitas complexura esset, licet id non admodum proprie dictum videatur, cum sermone utatur Latino, non Graeco. Sed dices, cum duos ille libros scripserit, quorum posterior, ut ipsemet testatur, *vitas Romanorum Imperatorum* contineret, ac praefatio ambobus communis fuisse credi possit, quos *libri* voce appellaverit, inquires: *Et in hoc exponemus libro de vita excellentium Imperatorum*, ut etiam titulus Aldinorum exemplarium demonstrat, rationi haudquaquam est consentaneum, *Asticam* dici scripturam, quae aequae et Graecos et Latinos Imperatores contineat. Respondeo, praefationem hanc ad priorem duntaxat librum pertinere, cum in ea nulla Latinorum facta sit mentio, de quibus altera privatim praefatione, quae posteriori libro praefixa de more sit, loqueretur. Quod vero spectat ad illa verba, *Et in hoc exponemus libro de vita excellentium Imperatorum*, librum ego accipi puto non pro universo opere (quod alias fortasse non sine errore feci) sed pro libro uno. *Graecorum* autem non addi mentionem, quia jam de Graecis agendum esse, sit dictum, nulla tamen muneris Imperatorii facta mentione, quae modo apponatur, ne de omnium promiscue insignium Graeciae virorum vita hic lector agendum esse crederet. Vides, quantum sit collocationis voculae unius momentum. Relativo ergo voci, *Asticae*, praeposito, omnia recte habere videntur, et quaedam difficultates facessunt, quae olim nos circumveniebant, dum Probum Theodosii aetate vixisse affirmarem. Verum

candidi lectoris esto iudicium, non enim haec iudicandi, sed iudicis admonendi instruendique consilio attulimus.

OBERTUS GIFANIUS

in Indice Lucretiano, voce refutatus.

Nepos in vita Alcibiadis: *Itaque et Siciliae cet.* Sed de illo opusculo alias fortasse accuratius cupio enim purissimum illum scriptorem aliquando castigatiorem edere; quem tum docebimus esse Cornelium Nepotem, non vero Aemilium Probum, ut vulgo putant.

DIONYS. LAMBINUS

praefat. in Corn. Nepotem.

Nunc de scriptore nostro pauca dicamus, quem, si ostendo, vixisse Pompeji Magni, et Caesaris, et Ciceronis, et Attici, et ceterorum ejusdem aetatis hominum temporibus, hoc est, quo tempore res publica Romana populari potentia, sive democratia, et optimatum principatu, sive aristocratia, gubernabatur: vinco, opinor, eum non floruisse Theodosio imperante, quod quidam volunt. Hoc igitur cum multis argumentis demonstrare possim, duobus contentus ero: quorum hoc erit primum, quod statim ab initio, et prooemio libri, *Atticum* nominatim appellat, ipsique adeo Attico librum inscribit, ac dedicat, ibi, *Non dubito fore plerosque, Attice, qui hoc genus scripturae cet.* Neque est quod quisquam mihi dicat, alium hunc esse Atticum, quam eum, ad quem scripsit M. Tullius. Qui haec loquuntur, nodum in scirpo quaerunt. Quod autem quidam testantur, se in quodam libro MS. ita scriptum reperisse, *Non dubito fore plerosque, qui Atticae hoc genus scripturae leve cet.* atque hanc scripturam probabiliorē esse recepta sibi videri dicunt*), nae illi iudicio sunt parum subtili, aut limato, quibus haec lectio probari omnino potuerit, cum ea quidem sit ineptissima atque absurdissima: ratio autem, qua eam tutantur, levissima, et

ma-

*) [Hieron. Magium significat.]

maxime ridicula, auctorem iccirco hanc descriptionem appellasse *Atticam* a principe Graeciae civitate, quod imperatorum Graecorum Vitas complectatur. Quasi vero sermo a natione personarum, de quibus habeatur, sit appellandus Graecus, aut Latinus, aut Gallicus, aut Hispanus, et item de ceteris. Ego vero scripturam illam furcis expellendam esse, et hanc receptam mordicus retinendam esse dico. Eo-
dem pertinet, quod in Catone scribit, *se plura de vita et moribus Catonis in eo libro persecutum esse, quem separatim de eo rogauit Titi Pomponii Attici, fecit.* Alterum argumentum est, quod nemo aetate Theodosii sic locutus est, ut hic scriptor loquitur. Est enim filum hujus orationis subtile, pressum, limatum, et plane Atticum, genusque dicendi nativum, purum, elegans, nitidum, non elaboratum, non longe arcessitum, non putidum, non insolens, neque teretibus auribus odiosum: sed plane Romanam simplicitatem et munditiam referens ac redolens, quali fere sermone aut Caesar in commentariis suis utitur, aut M. Tullius in epistolis ad Atticum, et in nonnullis ad familiares. At eorum, qui Theodosiorum aetate floruerunt, nemo sic Latine locutus est: sed omnes dicendi genus vel longe arcessitum, vel impoliturum, vel tumidum atque inflatum, vel (ut appellant) floridum, et fucatum, vel adipatum, et pingue, vel inquinatum, et fordidum, vel peregrinum, et hypocaustum usurparunt. Ad haec argumenta accedat ipsius auctoris testimonium. Ipsum, inquam, hujus libri scriptorem, testem citabo, et testimonium contra eos, qui eum Theodosii aequalem fuisse contendunt, dicentem producam. Sic igitur in Miltiade [I. 6. 1.] *Cajus victoriae non alienum videtur, quale praemium Miltiadi sit tributum, docere, quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut enim populi nostri honores quondam fuerunt rari, et tenues, ob eamque causam gloriosi, nunc autem effusi, atque obsoleti: sic olim apud Athenienses fuisse reperimus.* Haec verba arguunt, hunc librum scriptum esse, quo tempore penes populum aliqua

etiam potestas erat. Nam quo tempore Theodosius imperabat, nihil poterat populus. Sic idem ibidem: [I. 8. 3.] *Omnes autem ex habentur et dicuntur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae libertate usa est.* Quia, mediocriter in Latinis historiis legendis versatus, non sentit continuo, cum haec audit, aut legit, ea non esse scripta ab homine in regno, vel in potentia singulari, nato atque educato? Nam si ita scripisset, Theodosium eadem opera *tyrannum* appellasset, qui singularem potentiam, et regnum in civitate olim libera obtinebat: quamvis populum non liberum, sed jam servituti assuefactum, acceperat: quod quantae imprudentiae ac dementiae fuisset? Nunc autem Pompejo et Caesare inter se contententibus, et utroque probabilem ac speciosam belli causam afferente, quasi vel libertatem, vel jus tribunitiae potestatis, vel auctoritatem senatus, et leges antiquas, et morem majorum defendente, populi libertate denique nondum prorsus oppressa, libere quidem haec dicuntur, sed neque imprudenter, et sine periculo. In Thrafsybulo [VIII. 2. 4.] sic: *Neque tamen pro opinione Thrafsybuli auctae sunt opes: nam jam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant.* Significat auctor hujus libri, homines etiam temporibus illis, quibus vixit Thrafsybulus, quemadmodum suis, paratiores ad defendendam libertatem fuisse verbis, quam factis. Ex quo intelligere licet, eum libertati favisse, et a potentia singulari animum alienum habuisse: quod longe secus esset, si Theodosii aetate floruisset. Videat lector et quae ad hunc locum annotavimus. In Dione [X. 9. 5.] sic: *Hic, sicut ante saepe dictum est, quam invisam sit singularis potentia, et miseranda visa, qui se metui, quam amari, malunt, cuius facile intellectu fuit.* Etiam hic locus argumento est, non solum tyrannidem, quae semper injusta, et odio digna est, verum etiam singularem potentiam, quae potest esse justa, et populo grata, qualis est justorum regum, huic scriptori invisam fuisse. Quod si hic liber Theodosio imperium obtinente scriptus esset,

itane licenter et aperte hujus libri opifex adversus singularem potentiam, quae nihil aliud est, quam *μοναρχία*, aut *βασιλεία*, hoc est, regnum, stili sui mucronem destrinxisset? In Epaminonda [XV. 10. 3.] sic: *Quo tempore duce Pelopida exsulēs Thebas occuparunt, et praesidium Lacedaemoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quamdiu facta est caedes civium, domo se tenuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret. Namque omnem civilem victoriam funestam putabat.* Videtur his verbis noster scriptor et belli civilis auctores, Pompejum et Caesarem, in quo tantum sanguinis civilis profusum sit, notare, et tacite Pomponii Attici consilium approbare, qui bellis civilibus, quae in ejus aetatem inciderunt, interesse noluerit, sed domi se continuerit, et quieverit, quod quidem prudentissimi viri consilium factumque exitus comprobavit. Nam aliis omnibus, qui vel has, vel illas partes secuti erant, aut proscriptis et jugulatis, aut in acie interemtis, unus Atticus salvus ex tot tantisque reip. fluctibus emerfit. Itaque de eo ita Cornelius Nepos in ejus vita: [XXV. 10. 6.] *Quod si gubernator praecipua laude ferrur, qui navem ex bieme marique scopuloso servat, cur non singularis ejus existimerur prudentia, qui ex tot tamque gravibus procelis civilibus ad incolumitatem pervenit?* In Agefilao [XVII. 4. 2.] sic: *In hoc non minus ejus pietas suspicienda est, quam virtus bellica: qui cum victori praeeset exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit jussis absentium magistratuum, ut si privatus in comitio esset Sparcae. Cujus exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent.* Hic locus clamat, auctorem hujus libri carpere et notare Pompeji et Caesaris, sed maxime Caesaris, potentiam non ferendam, qui imperium et exercitum retinere ultra tempus lege concessum voluerit. Etiam ad hunc locum videtur quae annotavimus. In Eumene [XVIII. 1. 5.] sic: *Itaque cum habuit ad manum scribae loco, quod multo apud Grajos honorificentius est, quam apud Romanos. Nam apud nos, re vera sicut*

sunt, mercenarii scribae existimantur. Etiam hic locus indicat, hunc librum esse scriptum Romania potentia populi et auctoritate optimatum utentibus, non imperatoribus dominantibus. quod planius fiet, si quis legat, quae etiam ad hunc locum annotavimus. Ibidem [XVIII. 3. 4.] sic: *Macedones vero milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur. Etenim semper habitus sunt fortissimi, qui summam imperii possidebant.* Hic quoque locus declarat, hunc librum esse scriptum, quo tempore populus Romanus imperii summam obtinebat, non quo imperatores omnia in suam potestatem redegerant. Nam imperatoribus dominantibus, Germani et barbarae nationes firmamentum et robur erant exercituum, non Romani aut omnino Latini. Ibid. [XVIII. 8. 2.] sic: *Namque illa phalanx Alexandri Magni, quae Asiam peragravit, deviceratque Persas, inveterata cum gloria, tum etiam licentia, non parere se ducibus, sed imperare postulabat: ut nunc veterani faciunt nostri. Itaque periculum est, ne faciant, quod illi fecerunt sua intemperantia nimiaeque licentia, ut omnia perdant, neque minus eos, cum quibus steterint, quam adversus quos fecerint.* Hic locus, si attente consideretur, unaque legatur, quae ad eum annotavimus, omnium apertissime indicat, atque arguit, hujus libri scriptorem consulum annuorum, non imperatorum perpetuorum, temporibus et floruisse, et scripsisse. In Catone [XXIV. 2. 2.] sic: *Ibi cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus, consul iterum, cujus in priore consulatu quaestor fuerat, voluit eum de provincia depellere, et ipse ei succedere: neque hoc per senatum efficere potuit, cum quidem Scipio in civitate principatum obtineret, quod tum non potentia, sed jure resp. administrabatur.* Quis non videt, his paucis verbis potentiam Pompeji, et maxime Caesaris, vellicari ac notari? His fere argumentis ac testimoniis in hanc opinionem adducor, ut eos magnopere falli existimem, qui hujus libri scriptorem aetate Theodosii vixisse pronuntiarunt, quamvis magni nominis sint, in quibus est Robortellus. Fuerit enim quantumvis doctus, multis in rebus fuerit oculatus,

et perspicax, sollers, et acutus: ignoscant mihi tamen Robortelli manes: in hac parum vidit, valdeque fuit pinguis ac tardus. Quod autem etiam versus ad hoc probandum afferunt, iisque valde movebatur is, quem modo commemoravi, Robortellus: si quis eos attente leget, intelliget, non auctorem, et, ut ita dicam, parentem libri significari, sed scriptorem librarium, id est, eum, qui manu descripserit, quamquam diserte dicit esse descriptum a tribus, avo, matre, et filio. Sed praestat versus adscribere, ut lector eruditus et ingeniosus continuo per se intelligat, unde nata sit vulgata opinio, Aemilium Probum esse hujus libri auctorem. *Vade liber noster, etc.* Quis non videt, hos versus non solum inelegantes, ineptos, et male natos, verum etiam ab aliquo nebulone indocto, et barbaro, aut, ne quid gravius dicam, a scriptore librario vix semidocto, esse factos? quorum si velim singula verba justis ponderibus examinare et syllabas, pedesque dimetiri, et sententiam perpendere, et vitia omnia digito, aut etiam nutu indicare: probem quantumvis aut pervicaci, aut hebeti, dignos esse, qui levissimo alicui et vilissimo ludimagistro, versus scribendorum prurigine perusto, et versibus incitiam atque incientiam suam omnibus declaranti, nihil praeterea assequenti, seu potius coquo fuligine cooperto, et immunditiae sordibusque popinae squalido, tribuantur. Haecenus igitur de tempore, et aetate nostri scriptoris sit a nobis disputatum. Nunc de nomine, seu nominibus videamus. Ac primum ab *Aemilio* initium sumamus. *Aemilius* igitur, seu, ut alii scribunt, *Aemilius*, nomen est gentile, idque perantiquum, et valde nobile, notum denique omnibus, qui libros Latinos vel summis digitis attigerunt. Fuerunt enim *Aemilii Barbulae*, *Aemilii Papi*, *Aemilii Pauli*, *Aemilii Lepidi*. *Probus* autem cognomen est, id est, familiae nomen, antiquis ignotum, et posterioribus temporibus, quibus sub unius arbitrio et potestate res Romana, atque adeo orbis terrarum partebatur, natum. Exstat Au-

sonii epistola ordine XVII. ex editione Christophori Plantini, ad *Probum* quendam praefectum praetorio, cuius epistolae initium est: *Oblata per antiquarios mora scio promissi gratiam expectatione consumptam, Probe, vir optime, cet.* sequitur deinceps ad eundem dimetrum jambicum hoc principio: *Perge o libelle Sirmium, Et dic hero meo, et tuo, cet.* Ex quibus intelligere licet, hunc *Probum* magnum quendam, et clarum, et summis honoribus ornatum virum fuisse: et, quod fortasse magis ad rem pertinet, disertum et eloquentem. Sic enim Aufonius in illo dimetro: *Hunc dico, qui linguae potens Minorem Asridam praeterit Orando pauca, et musica, Qui grandines Ulyssaei, et Mellifluentem Nestora, Concinnatorem et Tullium, cet.* Porro autem praeter *M. Aurelium Valerium Probum* imperatorem, qui imperavit annos quinque et menses quatuor, anno a Christo nato CCLXXIX. *Probus* aliquot reperio lib. III. Faistorum. In his *Sex. Anicium, Sex. fil. Petronium Probum* V. C. consulem anno a partu virginis CCCLXXIV. imperantibus Fl. Valente, et Fl. Valentiniano, altero in oriente, altero in occidente: et anno CCCLXXXII. eum, quem supra commemoravi, *Sex. Anicium, Sex. fil. Probum*, praefectum praetorio, ad quem exstat illa Aufonii epistola: et anno CCCIX. *Sex. Anicium, Sex. fil. Sex. nepotem, Petronium Probum*, consulem, imperatoribus Theodosio juniore, Arcadii filio, et Fl. Honorio Pio. Reperi et alium quendam *Maecium Probum*, praesidem provinciae Hispaniae: quem commemorat Ulpianus lib. XLVIII. digestorum, titulo de interdicitis et relegatis, his verbis: *Sed imperator noster cum deo patre suo huic rei providerunt, Maecio enim Probo, praesidi provinciae Hispaniae, rescripserunt, etiam ea provincia interdici, unde quis oriundus sit, ab eo, qui regis eam provinciam, ubi quis domicilium habeat, cet.* Praetermitto *Probianos*, et *Probios*, ab his *Probis* leviter deslexos ac derivatos. Horum igitur *Proborum* omnium nullum hujus libri auctorem esse persuasum habeo. Si quis alius *Probus*, mihi ignotus, auctor fuisse dicatur: vereor, ne nunquam in natura rerum fuerit,

sed inani cogitatione duntaxat depictus sit atque informatus. Jam vero *Cornelius Nepos* M. Tullii Ciceronis, et T. Pomponii Attici, Cn. Pompeji Magni, et C. Julii Caesaris propemodum fuit aequalis, aut certe paullo natu minor; pervenitque ad Caesaris Augusti, divi Julii filii, tempora, ut testatur Plinius lib. ix. cap. 39. his verbis: *Nepos Cornelius, qui divi Augusti principatu obiit.* Ne quis autem statim nobis occurrat, atque ita dicat, Cur igitur nusquam eum commemorat M. Tullius? Commemoratur vero in epistolis ad Atticum quodam loco, et, quod longe majoris ponderis est, libros duos epistolarum, et fortasse plures ad eum scripsit, ut ex Macrobio lib. ii. Saturnal. cognoscere licet, cujus haec verba sunt: *Testis idem Cicero, qui in lib. epistolarum ad Cornelium Nepotem secundo sic ait: Itaque nostri, cum omnia, quae dixissemus, dicta essent, quae facete, et breviter, et acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari dicta voluerunt.* Profert et Priscianus lib. viii. illud ex epist. Ciceronis ad Nepotem: *Hoc restiterat etiam, ut a te fictis aggrederer donis. Aggrederer passively dixit, inquit Priscianus. Et illud ejusdem ad eundem: Qui habet, ultero appetitur; qui est pauper, aspernatur.* Fuit autem Padi accola, ut idem Plin. testatur lib. iii. cap. 18. Ex quo Aufonius eum in Gallia facit esse natum, epistola ad Drepanium filium, quae est ordine xxiv. his verbis, quae eo libentius adscribam, quod versus non satis sunt emendati, etiam in editione Christophori Plantini, alioqui typographi diligentis, neque tamen spondeo me tibi multo emendatioribus traditurum: *Cui dono lepidum novum libellum? Veronensis ait poeta quondam, Inventoque dedit statim Nepoti. At nos illepidum, rudem libellum, Burras, quisquillas, ineptiasque Credemus gremio cui fovendum? Inveni: (trepide silete versus) vel, ut mavult legi Cl. Puteanus, trepide silete nate, ut per natum librum tuum significet, eumque sic alloquatur, ut parens filium; quod si recipiamus, malim legi, trepide silete nati.) Nec doctum minus, et magis benignum, Quam quem Gallia praebuit Carullo. Hoc nullus mihi carior, meorum, Quem*

pluribus factis novem sorores, Quam cunctos alios, Marone demtro. Pacasum baud dubie poeta dicit. Ipse est. inrepede volare versus. Hic vos diligere et vult tueri, Et nudos gremio fovere tuto. (Hos autem ordine hos proximos versus esse legendos, et pro foete, fovere, reponendum, vidit Cl. Puteanus; idem tamen nudum in gremio legit, ut habet editio Lugdunensis, et Antwerp. ut congruat cum voce nate.) Neque vero quemquam movere debet, quod Catullus hunc eundem Nepotem, Italum fuisse significat, primis versibus: Cui dono lepidum, novum libellum, Arida modo pumice expoliturum? Corneli, tibi: namque tu solebas Meas esse aliquid putare iugas Jam tum, cum ausus es unus Italorum Omne aevum tribus explicare chartis. Nam ora Gallica ex antiqua descriptione ab Ancona initium ducit, et usque ad Alpes porrigitur: et tamen nunc Italia dicitur, Italiaque olim dicebatur. Itaque et qui trans Padum usque ad Rubiconem, et qui cis Padum usque ad Alpes incolebant, Galli dicebantur. Illa enim erat Gallia togata, haec Transpadana (eas appello ut homo Gallus, et in urbe Lutetia haec scribens, aliter appellaturus, si Romae scriberem.) Et rursus iidem utrique Itali dicebantur, si quidem verum est, Italiam a natura Alpibus fuisse munitam, ut est, Alpesque et nunc esse, et olim fuisse communes Italiae et Galliae terminos. Restat nunc, ut sententiam meam aperiam, videaturne Aemilius Probus, an Cornelius Nepos harum vitarum scriptor. Difficile quidem et periculosum iudicium est: verum tamen, cum et mihi persuasum sit, haec vitas, antequam imperatores perpetui dominatum Romae obtinerent, esse scriptas, et Probus non sit illorum praefectorum temporum cognomen, sed recentiorum, et longe posteriorum: mihi videtur Cornelius Nepos potius, quam Aemilius Probus, verus huius libri parens et auctor esse agnoscendus: ita tamen, ut suum cuique iudicium liberum relinquam, neque hoc mihi sumam, ut, qui aliter sentiant, tanquam desipientes, aut errantes, a me condemnentur. Scripsit autem Cornelius Nepos Chronica, ut testatur Aufo-

nius epistola illa, quam supra commemoravi, cujusque initium indicavi: *Oblata per antiquarios mora oct.* Quae et a Tertulliano in apologetico adversus gentes fortasse significantur his verbis: *Saturnum itaque, quantum litterae docent, neque Theodorus Graecus, aut Thallus, neque Cassius Severus, aut Cornelius Nepos, neque ullus commentator hujusmodi antiquitatum aliud, quam hominem, promulgarunt, eademque fortasse significat et Catullus in primo illo carmine, quod supra protulimus, versibus illis: Jam tum cum ausus es unus Italorum, Omne aevum scribis explicare chartis.* Cornelium Nepotem, tanquam historicum, producit testem et Plutarchus cum alibi, tum in Marcello sub extremum: et Aulus Gellius (Aulus Gellius, inquam, non Agellius, ut quidam nuper exorti homines, novitatis, quam veritatis cupidiores, novo et Romanis inaudito nomine appellare coeperunt) lib. XVII. cap. XXI. Et Lactantius Firmianus lib. I. cap. XIII. Et Julius Solinus cap. II. Profert et Charisius lib. I. instit. gramm. verba Cornelii Nepotis ex lib. XVI. illustrium virorum. Citat eundem testem in voce *subinde* ex lib. II. Profert et Priscianus lib. VIII. haec ex Nepote, non commemorato aut indicato libro: *Aedis Martis est in circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio.* Praeterea harum vitarum scriptor ait in Dione, [X. 3. 2.] se librum de historicis scripsisse, qui hodie non exstat. Scripsit Nepos et T. Pomponii Attici vitam, ex qua, quanta Nepoti cum Attico familiaritas intercesserit, cuivis intelligere licet. Fuisse autem Nepotem etiam M. Tullio admodum familiarem, declarant epistolarum libri ab hoc ad illum scriptarum, ut supra diximus. Postremo sententiam meam adjuvat doctorum quorundam*) testimonium, qui scriptum reliquerunt, se in uno codice manuscr. ad caloem libri haec verba ascripta reperisse: *Completum est opus Aemilii Probi, Cornelii Nepotis.* Quis non videt, haec esse scripta a librario haesitante, et

*) [Iterum Magium significat.]

dubitante, et incerto de hujus libri auctore, cum eum hinc *Cornelii Nepotis*, hinc *Aemilii Probi* nomina et cognomina perturbarent?

CASP. SCHOPPIUS

lib. II. verisimil. cap. 10.

Corn. Nepos, qui male vulgo *Aemilius Probus* dicitur.

I D E M

Consultatione II. de prudentiae et eloquentiae parandae modis.

Novissimos aureae aetatis facio Ciceronem, Caesarem, Corn. Nepotem, etc. In Nepotis tamen vitas dubium non est nonnulla posterioribus saeculis irrepsisse ab aevi Augustei auro remotiora, Aemilii, credo, Probi opera, cujus nomen multis saeculis libellus Nepotis praescriptum habuit.

JO. SAVARO

*in praef. ad not. suas in Aemil. Probum de vita
excell. imp.*

Hunc librum *Corn. Nepoti* asserit ipsa praefatio: *Non dubito fore plerosque, Attice, cet. et ex vita Catonis, illa: Hujus de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu T. Pompon. Attici, cet. cujus quidem libri fragmentum, ex Cornelio Nepote, laudare videtur Gellius lib. XI. cap. 8. Praeterea libros de viris illustribus, veterum scriptis celebres, qui Nepoti tribuuntur, ab hujus libri auctore confectos esse, satis apparet ex fine Annibalis vitae: Sed nos tempus est, hujus libri facere finem, et Romanorum explicare imperatores, quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri praefereendi sint, possit judicari.* Tanta etiam suavitas est sermonis Latini, ut appareat, in eo nativum quemdam leporem esse, non ascitum, et jam aevo Theodosii desitum, quo non parum inclinata erat Latinaris eloquentia. *Aemilium autem Probum*, cujus nomine circumfertur hic liber, Theodosio regnante vixisse, et hujusce libri exscriptorem pe-

tius esse, quam auctorem, patet ex his verbis: *Vade liber noster* etc. Hic ergo suo auctori reddatur, quem sibi Cornel. Nepos justo titulo vindicat, quemque cōaevo suo et familiari Pomponio Attico dedit, cujus etiam rogatu vitam M. Catonis separatim scripsit, et illi superstes, elegantissimam ejusdem vitae consuetudinem elegantia pari prosecutus est. Praeter *chronica*, *libros exemplorum*, *de viris illustribus*, et *de vita Catonis*, librum se *de historicis Graecis* conscripsisse testatur in Dione: *Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita, qui de historicis Graecis conscriptus est.* (sic enim ex MSS. bona fide supplevi) atque alterum edidit *de Latinis historicis*, ex quo excerpta esse fragmenta Corneliae, Gracchorum matris, Gifanii codice probatur. Quod ad Daretis Phrygii historiam, quam a Corn. Nepote Latine redditam, Volaterranus et alii tradiderunt, elegantia filii potius ducti, quam certa ratione, dispar stilus est, et dissimilis genius, et, si quid in me iudicii, Corn. Nepos illo interprete, ut annis, sic nitore sermonis, longe superior, quod, collatis utriusque scriptis, facile potest judicari. De hoc auctore ita mihi visum est, salvo tuo (erudite lector) iudicio.

ANDR. SCHOTTUS

in ep. ad lect. notis in fragm. Nepotis subjecta.

Quod auctoribus non paucis accidisse memini, ut multa ingenii monumenta, vel ipsis ablata alteri falso attribuerentur, vel aliena ipsis subicerentur, quo in vulgus tituli lenocinio magis probarentur, et tanquam a matribus suppositi filii pro veris obtruderentur, idem NEPOTI nostro usu venisse, didici. Librum enim *de vita et moribus excellentium Graeciae imperatorum* ad T. Pomponium Atticum sequioris aetatis auctori Aemilio Probo attribuunt: a quo stylus, dicendique elegans character, Attici aetās, multaque abjudicant. Scriptorem contra *de viris illustribus urbis Romae*, qui a Proca ad CN. Pompejum usque, septingento-

rum annorum memoriam, resque gestas virorum domi militiaeque illustrium breviter colligavit, Plinio minori (cui Aldus Manutius adscripserat) ablatum, Nepoti Cornelio multorum ingratiis inscripserunt, et ex Caecilia gente in Corneliam, obtorto collo, Itali quidam censores, Hermolaus Barbarus, Janus Parrhasius, Catellianus Cotta, et Dominicus Machaneus, aliique traduxerunt. Sed neutrius mihi videri, admodum adolescens docui singulari comm. in eum auctorem Duaci, et Lutetiae edito: et ex veterum libr. fide rationumque momentis *Sex. Aurelio Victori* jure postliminii reddidimus: cujus et historiam Augustam ante me natum nusquam, quod equidem sciam, typis vulgatam, Antverpiae primi edidimus. Quare ut illa Aemilio adscripta Nepotis esse *γνήσια* pronuntio, ita viros illustres eidem abjudico. Sed sunt et alia spuria, et Cornelio indigna. *Dareti* enim *Phrygii* circumfertur *de bello Trojano*, cui interfuisse dicitur, historia, quam Raph. Volaterranus sex carminum libris (qui et cum Dicty Cretensi vulgo leguntur) convertisse Nepotem tradidit; quibus et prosa oratione *narratio excidii Trojae* praemittitur, quam et ipse in veteribus libris etiam soli *Cornelio* cuidam inscriptam vidi. Stilus sane non est aureae illius aetatis, nedum Cornelii, cujus eloquentiam Tullius, Romanorum disertissimus, laudavit, eoque nomine carissimum habuerit. Fuisse quidem Homero antiquiorem scriptorem *Daretem*, Aeliani auctoritate, et D. Isidori non infitior: sed hicne liber ille sit, qui ad Aeliani usque aetatem duravit, vehementer dubito. Sic vero ille libr. xi. variae histor. *Τὸν Φρύγα δὲ Δάρητα, οὗ Φρυγίαν ἱλιάδα ἐπὶ καὶ νῦν ἀποσώζουμένην οἶδα, πρὸ Ὀμήρου καὶ τῶν γενέσθαι λέγουσι.* Sallustio id opus nothum et illegitimum falsarius ille, quisquis is est, lege *Cornelia*, si deprehendatur, puniendus, inscripsit. Quem quidem Crispum, Rom. historiae principem, initio statim rustice et inepte appellat: *Cui, inquit, nihil adjiciendum, aut diminuendum, rei formidandae (fort. formandae) causa putavi, alioquin meum esse posset dubitari.* Verum

enim vero germanam me reperisse parentem gaudeo, natalibus itaque restituo, auctoritatem secutus veluti familiarum censoris, Guilielmi Camdeni, hominis Britannici, qui sic Daretis illius ac poematis in Angliae historia meminit de Isca loquens: *Hoc saeculo (anno MCCXXIV. floruit, qui hinc oriundus et cognominatus, Iosephus Iscanus, splendidissimo ingenio poeta: cujus scripta sic probabantur, ut ad veterum scriptorum laudem pervenerint. Ejus etenim de bello Trojano poema Germani rerum sub Cornelii Nepotis nomine divulgavit. Jam vero Alexandri illam ad Aristotelem praeceptorem de rebus Indicis epistolam, quae Q. Curtio Rufo fere subjicitur, ubi et quercus edunt oracula, multaque ridicula leguntur, quis, nisi crasso et pingui judicio praeditus, ab elegantissimo Nepote tam incondite conversam credat? Quin et in ipsis auctoribus, vereor, ne dubia quaedam, nec a Nepote profecta, occurrant: ut quae in Ciceronis epistolis ad Atticum non de Cornelio nostro, sed fortasse de Metello Nepote aliove legi docuimus; et illam mihi επιγραφην suspectam videri apud Suetonium: quid differat literatus ab erudito*). Et illa Jornandis Gothici de Britannia suspicor Taciti potius esse, quam Nepotis, ex iis libris, qui et ipsi magnam partem damno publico interciderunt. Ach. tamen Statius comment. in Catullum Nepoti dedit, quin et Corn. Labronis quaedam apud Macrobius lib. I. Saturn. eidem adscripsit. Sed ταυτα δεσιν εν γένεσι κεται. Nos de iis aliquando in libris ψευδενισγραφίας plura.*

I D E M

lib. III. observat. humanarum cap. 3.

Qui Aemilio Probo vulgo tribuitur de rebus et vita excellentium Imp. Graeciae elegans libellus, is meo quidem sensu germanus Corn. Nepotis ad Atticum, cui inscribitur, partus est.

*) V. quae notavimus ad Fragment. 5, 10. et 6, 4. Bosius.

CASP. BARTHIUS

in commentatione de Læ. lingua, et Latinis scriptoribus.

Vitas illustrium Græciæ principum, quas Aemilio Probo alii, alii Corn. Nepoti adscribunt, libens huic ætati [*secundæ sc. qua Cicero, Cæsar, Livius cet. vixere*] tribuam: sunt enim satis nitide et Latine conscriptæ. Sed de iis longa disputatio est. Vita Pomp. Attici, a Corn. Nepote vere exarata, omnibus ad illum Ciceronis epistolis adjecta est.

I D E M

lib. xxiv. Adversariorum cap. 18.

Aemilium Probum ævo Theodosiano correptorem Corn. Nepotis fuisse, peculiari a nobis tractatione nuper vindicatum est. *Et lib. xxv. cap. 15:* His diebus demonstravimus, Aemilium Probum ævo Theodosii Cornelii Nepotis libros in Epitomen redēgisse.

I D E M

lib. xlii. cap. 29.

Unica, sed eleganter et proprie scripta vita vera Corn. Nepotis ad nos venit, adeo quidem utrumque, ut Attici rebus interesse nobis videamur, quoties eam legimus, et sane ejus comparatione judicare poterant eruditi viri de alteris illis. *Eod. cap. sub finem:* Non magnopere titulis gavisum ipsum Atticum, ex descriptione sequenti constat; quam ego tam luculentam, tamque candidam et emendate scriptam puto, ut non solum Aemilii Probi vitæ, quas Epitomen Nepotis esse alibi probabimus, ad eam sordeant, sed, uno solo Suetonio excepto, nihil toto Latio inveniam exactius, et suo quodam genio absolutius.

I D E M

lib. xlii. cap. 14.

Datamen, omnium barbarorum post Annibalem et Amilcarem fortissimum, nisi libro peculiari celebrasset Ae-

milius Probus, pleraque omnia ejus facinora ignoraremus. Initio ejus vitae apud Probum legitur: *De quo hoc plura cet.* Ceterum et in hac et in aliis omnibus vitis duo diversi scriptores maxime apparent, quod non poterit non videre, qui phrasin exactius considerabit. Itaque nos Epitomen Nepotissare agnoscimus.

IDEM BARTHIUS

in commentario ad Statii lib. II. Thebaid. vers. 119.

Aem. Probus in Nepotis Themistocle: *Europae succubus Asia.* Propertius: *Ad cujus jacuit Graecia tota fores.* De Probo quod dixi, eum ita scribere in Nepotis libro, vera omnino res est. Miror enim, tot doctos tot repetitis revisisque editionibus non advertisse, certe non monuisse, multa in iis vitis esse parum Nepotis aevum ferentia. Quod si unius genium cum Attici vita committas, offendas utique multas salebras, et minime perennem illum dictionis candorem et illaefam suavitatem in docta atque prudente simplicitate. Nec vero epigramma Probi patitur, ut eum cum sociis suis solum exscriptorem arbitrari possimus. Quid enim frontis fuerit homini philologo, et adfectanti celebritatem nominis, eam opera scribae aut amanuensis vulgari et emtibili quaerere, et quaesitam velle jactare, etiam adscitis suis proximis necessitudinibus? Sed sunt haec alterius loci, et crescunt jam in maturitatem in armariis nostris Lectiones Nepotinae.

IDEM

ad lib. v. Theb. vers. 145.

Invexit in Graeciam hoc scuti genus, [peltas] amotis vegrandibus clypeis, cet. Iphicrates, ut auctor ex Corn. Nepote Aemilius Probus, cet. In eo auctore insignis contradictio est, eadem vita. Cum enim Iphicratem laudasset ab instruendo, docendo, exercendo, constituendo milite, adjicit: *Fuit in labore remissus nimis, parumque patiens, ut Theopompus prodidit.* An talis homo potuerit talem militem con-

stiuere, taedet disputare: est enim falsissimum. Mentus utique est malignus scriptor Theopompus, et incautus iste Latinus, qui malignantem sequitur. Ab strenuissimo sane et exercitatissimo duce Iphicrate hanc notam amolitur ipse sermo, quo pigritiae in agendo, celeritatis in loquendo, arguit Pharnabazum, Perficarum copiarum imperatorem, cujus auxilia ducebat ipse. Diodorus Siculus l. xv. ἐτι δὲ πλείω τῆ Φαρναβάδου κατανηλωκότος περιτὰ παρασκευάς, ὁ μὲν Ἰφικράτης ὀρώων αὐτὸν ἐν μὲν τῷ λέγειν ὄντα δευδόν, ἐν δὲ τοῖς πραττομένοις νωχελή, παβήσια πρὸς αὐτὸν ἐκρήσατο, φήσας δαυμάζειν, πῶς ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἐστὶν ὄξυς, ἐν δὲ τοῖς ἐργοῖς βραδύς. Quomodo, quo ore, qua fronte tanto barbaro suum vitium exprobrare ausus fuisset Iphicrates, nisi ipsemet laboris et strenuitatis sibi conscius fuisset? Confer etiam cum hac calumnia initium vitae, a Probo ipso scriptae, vel inde falsitatem iudicabis. Minime enim remissi aut laboris impatientis hominis est, quicquid ibi scribitur.

JANUS GEBHARDUS

in Spicilegio ad praefat. Corn. Nepotis.

De nitidissimo scriptore quae dicturus eram, cuncta praecipit clarissimus et amicissimus Gerardus Joannes Vossius, vir incomparabilis industriae atque eruditionis, iudicii quoque exquisiti: qui haud levem mihi laborem demisit, cui incumbere alias convellere eam opinionem, qua quidam paucos ante annos occupatus rudioribus imponere conabatur, alium esse *excellensium imperatorum*, alium T. Pomponii Attici vitae auctorem; duosque omnino esse huius libelli scriptores, huicque rei vitam Datamis diverso filio contextam manifeste fidem adstruere *). Affirmabat praeterea, concisum esse a diversis Nepotem, et aliam in hac, aliam in illa elucere dictionis ac sententiarum indolem: in qua re et mihi summopere falli videtur. Quippe eadem est locutionum germanitas ubique; sed plus olei consumtum,

plus-

*) [Vide Bos. ad Datam. init.]

plusque operae positum in Datamis et T. Attici vita. Causas partim ipse Nepos in principio Datamis ingerit, partim conjicere haud arduum est. Datames, fortissimus barbarorum ac maximi consilii, profunda urgebatur oblivione, ac vix per crepusculum humanioribus notus erat: quare ut, quae magnitudine consilii, exiguis copiis, gesserat, in lucem protraherentur, ratio eorum accuratiore stilo erat explicanda. Ut vero memoriae amicissimi Attici suprema persolveret Cornelius, totum vitae hominis ordinem uberiore et comtiore scribendi genere, ipse quoque aetate provectior, exsecutus est. In reliquis merito sibi proposuit brevitate ac tenuit; quod ubique fatetur: siquidem ea ipsa materia tam a Graecis quam Latinis vel jam erat exposita, vel non ignorata. Unde tamen AEMILII PROBI nomen irrepsit? Libellus hic saeculi lapsu et incuria e manibus hominum, fortassis et memoria, exciderat, in aliquo bibliothecae angulo abstrusus. Ut suo tempore vel Augusti favorem demereretur Aemilius Probus, denuo eum protraxit, suamque nomen alieno ac prisco splendore illustratum ivit. Verum hanc personam praeterito saeculo doctissimi aliquot viri plagiario detraxerunt, et rem, litterariam haud exigua accessione locupletarunt; cum hunc scriptorem ab interitu revocarunt, quamque plurimis absterfum naevis manibus juventutis inferere cogitarunt. Dolui non semel, venustatis ac puritatis quasi quoddam exemplum non admitti in scholas, non recipi inter pulpita academiarum: cum vera Romanae Veneris copiosa gratia et sapientiae civilis non aspernanda messis ubique occurrat. Sed malumus saeculi pravitati dare manus, quam recta praecipientium vocem et ductum sequi. Idcirco nunquam sordes barbariei penitus excutiemus, et nunquam ad priscorum elegantiam sincere adspirare audebimus.

G. J. VOSSIUS

LIB. I. DE HISTORICIS LATINIS CAP. XIV.

CORNELIUS NEPOS et ante Caesaris dictaturam, et eo dictatore, et postea, vixit. Hieronymus in Chronico Eusebiano refert illum ad annum Augusti quartum. Nec cuiquam repugnem, colligenti inde, tum demum divulgare ea coepisse opera, quibus maxime inclaruit. Padi erat accola, teste Plinio lib. III. cap. XVIII. unde Catullo, epigrammate primo, Italus, Aufonio autem epist. XXIV. Gallus vocatur. Nempe quia Italia Transpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patria quicquam se habere comperti, negat Elias Vinetus in Aufon. Idyll. VII. At Veronensem fuisse, in Leandri Alberti Italia lego: uti et in Cosmographia optimi atque amicissimi quondam viri, Pauli Merulae. Imo ex Veronensium historicorum syllabo (quem doctissimus amplissimusque Alexander Becellus, Veronensis urbis Cancellarius, fecit, ac illustrissimus Comes, Fernandus Nogarola, vir, ut genere, ita litterarum studio, nobilissimus, cum V. Cl. Laurentio Pignorio, atque is mecum communicavit) intelligo, natum fuisse Nepotem in Hostilia: qui Veronensium vicus est, Tacito, Plinio, Cassiodoro, et Antonino in Itinerario memoratus, hodieque ecclesiasticae Veronensium jurisdictioni subditus *). Historicus hic Ciceronis amicus

*) [Cornelium Nepotem Veronensem fuisse et Hostiliae natum, communi nunc Doctorum Virorum sententia statuitur, eamque et mihi maxime probabilem videri profiteor. Aliter tamen in Disquisitionibus Plinianis T. II. p. 58. sq. sentit Rezzonicus, cujus haec verba profert Gierigius in Plinianarum Epistoll. edit. maj. Tom. I. p. 463. sq. „Cornelius Nepos nullo modo Veronensis esse potuit. A Plinio majore enim Padi accola vocatur. Sed Verona XXX. P. recta linea distat a Pado. Neque natus est in vico Veronensium Hostilia: vicus enim nusquam *municipium* (Plin. Epist. 4, 28.) vocatur, neque credibile est, omnes illos viros illustres in uno viculo natos esse. Igitur Parmae vindicandus est Cornelius Nepos, unde et *Titus Cassius* (cujus nomen in Plinii loco praefert Aldinus codex, isque prodigiosae antiquitatis), aequalis Nepoti, jussu Octaviani Caesaris necatus. Parma autem, hodie XXX. P. a Pado distans, olim ei multo propior fuit. Saec. XII. enim ille exundans haud longe a Parmae moenibus proces-

familiarisque a Gellio vocatur lib. xv. cap. xxviii. Chronica scripsisse, testis est idem Gellius lib. xvii. cap. xxi. In his pro triplici tempore, ἀδηλον, μυθικόν, καὶ ιστορικόν, (de quibus, ex Varrone et aliis, libro de arte historica diximus) tres videtur scripsisse libros, ac singulis unius temporis narrationem esse complexus. Sane tres libros fecisse Nepotem, quibus omne aevum comprehenderit, liquido testatur Catullus initio hendecasyllaborum. Nec historicum tempus ab eo solum esse tractatum, indicio est illud Aufonii: *Apologos Titiani, et Nepotis Chronica, quasi alios apologos, (nam et ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem tuam misi.* Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adversus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores disertim reponit) dicit, haud aliud Saturnum, quam hominem, promulgasse. Quod etiam Lactantius tradit lib. 1. cap. xiii. Reliquit praeterea libros illustrium virorum, quorum Gellius meminit lib. xi. cap. viii. et Servius in 1. Aeneid. Eorum librum ii. xv. et xvi. citat Charisius*). Ex his habemus viginti duos exterarum gentium imperatores**). Ceteris libris egisse de Romanis, haec ejus verba ostendunt in extrema Hannibalis vita: *Sed nos tempus est hujus libri facere fi-*

sit. Elogium Nepotis, quod apud Veronenses exstat, Saec. xv. demum factum est, nec quidquam de ejus patria prodit. Cassius autem apud Veteres interdum uno gentilitio nomine, interdum a patria Cassius Parmensis, alibi rursus Cassius Severus appellatur.“]

*) [xiii. Gellius l. c. v. Fragment. Corn. Nep. cap. 3, 2.]

***) [Verissime haec disputata, et *Vitas excellentium Imperatorum* nonnisi partem Operis de *Viris Illustribus* fuisse, haec Vitarum loca clarissime docent. Praefat. n. 8. *Sed hic plura persequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut ea explicem, quae exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus libro de vita excellentium Imperatorum. Librum, voluminis partem, volumini opponit, quo vitam excellentium virorum complurium scribere exorsus erat. Itaque et magnitudinem voluminis, in quo complures vitae continerentur, commemorat, et, perscriptis jam multorum Vitis, ut inchoato operi fastigium imponat, ac, quasi fessum labore, festinare significat. v. Buchner. ad h. l. Epamin. 4, 6. Plurima quidem proferre possemus, sed modus adhibendus est, quoniam uno hoc volumine vitam*

nem, et Romanorum explicare imperatores, quo facilius, collatis utro-
rumque factis, qui viri praeferendi sint, possit judicari *). Operis
ejus genuina inscriptio patet ex ultimis hisce praefationis
verbis: *Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus*
libro DE VITA EXCELLENTIUM IMPERATORUM. Praeter impe-
ratores seorsim exarasse librum de regibus, argumento haec
erunt, quae Timoleontis vitae subdit: *Hi fere fuerunt Graeciae*
gentis duces, qui memoria digni videbantur, praeter reges. Nam-
que eos attingere nolumus, quod omnium res gestae separatim sunt

excellentium virorum complurium concludere con-
stituimus, quorum separatim multis millibus versuum complu-
res scriptores ante nos explicarunt. Excellentes Viri dicit,
quorum Vitam uno volumine concluderit, cujus partes sive li-
bri duo de externis et Romanis Imperatoribus (Hannib. 13, 4.)
exponebant. His locis tertium addimus Dio. 9, 5. *Hic, sicut*
ante SAEPE dictum est, quam invisa sit singularis po-
tentia, et miseranda vita, qui se metui, quam amari malunt,
cuius facile intellectu fuit. Ita enim h. l. legendum, et vocem
saepe, immerito e textu ejectam, cum optimis libris revocan-
dam esse, in adnotatione nostra docuimus. Atqui non *saepe*,
sed semel tantum cap. 5, 3. quamquam non iisdem verbis, ea
Cornelius dixit, quae saepius se iterasse profiteretur, ut hic etiam
locus ad magnum *de Viris Illustribus* opus pertinuisse exc. Imp-
vitas, non separatim editas esse, argumento sit. In illo autem
opere quin *saepe* Nepos de iusto singularis potentiae odio ver-
ba fecerit, nemo dubitabit, qui alienum ab hoc imperio viri
animum ex Imperatorum Vitis cognoverit. His rationibus ad-
ductus Vitas excell. Imperatorum partem Corneliani operis de
viris illustribus fuisse iudico, quam sententiam Moschius quoque
in Dissertatione, cujus supra (Praefat. adn. 13.) mentionem fe-
cimus, exornavit.]

*) [Hunc locum si cum iis, quae a Cornelio in Praefationis fine
dicuntur, compares, et excellentium Imperatorum vitas non se-
paratim publicatas, sed cum aliis aliorum Vitis uno opere com-
prehensas fuisse cogites, facile intelliges, quam alienum et in-
commodum illud sit, quod Cornelius praefat. n. 8. scribit: *et in*
hoc exponemus libro de vita excellentium Imperatorum.
In quibus verbis *liber* totum opus, duas partes complexum, di-
citur, quum Hannib. 13, 4. *libri* appellatione ea tantummodo
operis pars significetur, qua Romanorum Imperatorum vitae
continebantur. Itaque Titzius in *Introduct. edit. suae* p. 25. et
in not. ad Praefat. num. 8. hoc loco vocem *externorum* post *Im-*
peratorum excidisse suspicatur. Ego contra hanc vocem et ipse
a Cornelio profectam, neque vero casu excidisse, sed ab eo ex-
clusam esse arbitror, qui Imperatorum Vitas, e magno *Virorum*
Illustrium Volumine excerptas, separatim post aetatem Corne-
lii publicavit, quod ab Aemilio Probo factum fuisse, codicum
manu scriptorum testimonio constat. Nam Cornelius, qui ipsa

*relatae: neque tamen hi admodum sunt multi**). Externi imperatores, quos habemus, Aemilii esse Probi a multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit nomen, qui vitas eas, partim sua, partim matris et avi manu scriptas, Theodosio obtulit. Hoc ita esse, ostendunt versiculi, qui vitis istis praemitti in MSS. solent. Ac nec Aemilium, nec Theodosiani aevi quemquam, eorum esse librorum auctorem, abunde arguit pura et Romana dictio. Opinetur aliquis, ut Trogo ab Iustino, ita ab Aemilio, qui

Operis inscriptione de *illustribus* cujusque generis viris exponere se velle, significasset, ad eam operis sui partem, qua Imperatorum vitae comprehenderentur, transiturus non sane necesse habebat dicere, se ex infinito Ducum numero *non nisi praestantiores* commemoraturum esse, quum hoc lectorum quisque sua sponte intelligere posset. Ut igitur Hannib. 13, 4. ad *Romanorum imperatores* explicandos se transire simpliciter scripsit, ita non dubito quin etiam in Praefationis fine eandem rationem secutus sit, et *in hoc libro* (i. e. in hac Voluminis parte) de *externorum* sive *Imperatorum vita expositurum* significaverit. Ita demum uterque locus accurate sibi respondet, neque opus erat, in priore loco vocem *excellentium* adicere, quam in posteriore etiam omissam esse videmus. Verum quum Aemilius Probus Imperatorum Vitae a reliquis segregasset, et separatim evulgare constitueret, tum vero Lectores in Praefatione monendi erant, de *excellentium Imperatorum* vitam libros illos scriptos esse. Ceterum nescio, cur Vossius *ceteris libris* de Romanis imperatoribus egisse Cornelium scribat, quem potius, ut externos duces, ita Romanos etiam, *uno libro* exposuisse credo. Hunc autem quin Plutarchus viderit, atque ea, quae Fragm. Cap. 9. num. 1. de Lucullo, et n. 3. 4. de Marcello narrantur, inde transcripserit, dubitari non potest. Et nescio, an id, quod Fragm. cap. 11. num. 2. de Augusto traditur, eodem ex libro sumtum sit. Vitam Julii Caesaris, a Cornelio scriptam, commemorat *Gulielmus Pastregicus* (Pastrengus), Veronensis, Saec. XIV. scriptor, in *Libello de originibus rerum*, Venetiis a. 1547. 8. edito, pag. 17. Locus, quem rogatu meo ex Regiae Parisiensis Bibliothecae exemplari descripsit C. B. Hasius, doctissimus mihiq. amicissimus vir, hic est: *Cornelius Nepos lib. edidit De Viris Illustribus. Scripsit et Julii Caes. vitam et tempora, cujus fulsit temporibus*. Pastrengi igitur aetate Caesaris vita, a Nepote conscripta, exstitisse videtur, et sane Caesar in Romanorum Imperatorum Vitae omitti non potuit.]

*) [Vossio hac etiam in re assentior contra Bosium, qui ad Reg. 1, 1. aliorum scripta, non Cornelii librum, de Regum rebus gestis intelligi malit. Moschius quoque Vossii sententiam sequitur in Dissertationis, supra laudatae, insigni loco pag. 9. sq. quem huc transcribere operae pretium est: „Solent interpretes

sub Theodosio vixit, in compendium esse redactum Nepotem. Sed aliud suadet operis concinnitas, et illa praefandi ratio, quae est in Epaminondae vita, ac in Pelopida inprimis, ubi brevitatem iustam pollicetur. Attamen sententia haec, licet erronea, minus periculi habeat, dummodo extra controversiam maneat, Aemilium omnia de purissimis Nepotis fontibus hausisse *). Sane Tulliani esse aevi scriptorem, neque alium, quam Nepotem, tum veteris alicujus

ad locum Reg. 1, 1. commemorare, qui quotve scriptores regum clarissimorum mentionem fecerint, eorumque res gestas in scriptis suis laudibus ornarint, et afferunt nobis Herodotum, Ctesiam, Diodorum, Trogum. Frustra. Nominandi potius erant Scriptores, qui data opera de *Regibus omnibus bello potissimum claris* scripserint, ac nonnisi horum res gestas enarraverint. Cujus generis Scriptores dubito an multi fuerint, atque Cornelii lectoribus tam bene noti. ut ad eorum Scripta hi commode amandari potuissent. Quid? quod Cornelium prorsus ineptum facimus, si de regibus cum ideo nunc tacuisse dicamus, quod alii separatim de his narrassent. Quam rationem si sequi voluisset Cornelius, nonne de imperatoribus quoque et aliis viris, quos adhuc exposuerat, eodem modo ipsi tacendum fuisset, quorum vitas, ut ipse affirmat (Epamin. 4, 6.), complures scriptores ante ipsum multis millibus explicuerant versibus? Neque est Cornelius verborum adeo parvus, quin, si de aliorum operibus nos cogitare voluisset, id uno verbo addito significasset. Quibus omnibus non nisi ita occurri potest, ut, quod jam diu ante nos Vossius contendit, Cornelium hoc dixisse sumas: *regum, qui quidem rerum gestarum magnitudine excelluerint, vitas a se separatim esse relatas, seque hinc ex eorum numero nunc, cum de imperatoribus excellentibus exponeret, eos, qui praesertim bellicis virtutibus alios praestiterint, ideo attingere nolle.* His apta sunt, quae sequuntur: *cum tamen regum rebus gestis illustrium omnino non admodum multi sint, se aliquam saltem eorum mentionem facere velle.* Idque facit: multum enim abest, ut res gestas eorum vel brevissime attingat; ipsos contra non nisi brevissime notat, ut, qui summatim repetunt, quod alibi pluribus exposuerant. A se ipso autem res gestas regum relatas esse auctor disertis verbis non addidit, cum lectores jam aliunde, id ab ipso factum esse, satis scirent: contra, si ab aliis auctoribus id factum dicere voluisset, nonne hoc potius aperte fuisset indicandum? Haec Moschius. Eandem sententiam Bremius quoque post Lambinum amplectitur. Ex Nepotis autem de *Romanis Regibus* libro, quae infra Fragm. cap. 10. num. 6. referuntur, desumpta videri possunt.]

*) [Aemilium Probum Imperatorum Vitas, a Nepote scriptas, in lucem revocasse, ita ut nonnulla earum loca interpolaret ac depravaret, Vitasque, hac ratione conformatas, Theodosio Imperatori obtulisse, cum Viris Doctis statuo. Hoc enim et versus Aemilii Probi supra memorati clare docent, et codicum manu

libri indicio *) cognoscitur, tum etiam, quod ad Pompeium Atticum (cujus idem rogatu de vita Catonis librum fecit) vitae istae scribantur: utcunque id in quarto Miscellaneorum suorum neget Hieronymus Magius, qui ipsa Nepotis praefatione satis refellitur. Accedit et altera ratio. Nam his in libris ea legere est, quae opus hoc scriptum esse clamant, quo tempore Pompejus et Caesar plus poterant, quam libera in rep. expediret. Ea Lambinus loca congestit,

scriptorum editionumque, e codicibus ductarum, inscriptiones testantur, et diligenti vitarum ipsarum lectione satis intelligitur. Quae quum elegantissime scriptae sint, egregiisque verborum ac sententiarum luminibus distinctae perspicuitate simul et gravitate lectoris animum teneant, loca tamen nonnulla occurrunt, in quibus reliquam elegantiam ita desideres, ut in alio plane Scriptore te versari putes, et malam interpolatoris manum facile agnoscas. Ut autem hac in re Virorum Doctorum sententiae accedimus, Na recte a Vossio Barthii iudicium improbari existimamus, qui Vitas illas ab Aemilio Probo in epitomen redactas sibi persuaserat. Mihi Probus in redintegrandis Imperatorum Vitis ita versatus fuisse videtur, ut eas a magno Virorum Illustrium Volumine segregaret, suaque manu recensitas, passim interpolatas novoque ordine dispositas, Theodosio Imperatori dedicaret. Ita temporis progressu factum est, ut, obliterato vero Scriptoris nomine, hae vitas Aemilio Probo tribuerentur, et, qui eas nonnisi recognovisset atque ab oblivione vindicasset, paulatim pro auctore operis haberetur. Cui simile aliquid in Caesaris Commentariis accidisse videmus, quos, a Julio Caelso quodam recensitos, aliquot medii aevi scriptores ad eundem Celsum auctorem referunt. Hoc in Imperatorum Vitis eo facilius fieri potuit, quod Probus in versiculis, supra commemoratis, se libri, tali modo conformati, *Auctorem*, librumque ipsum *suum*, i. e. a se denuo e tenebris prolatum, descriptum et recensitum, appellat. Quae verba in *sine* libri collocata (omnes enim membranae, in quibus versus illi leguntur, Hannibalis eos vitae subjiunt) errorem iis lectoribus objicere non potuerunt, qui antiquissimis harum vitarum codicibus, *Cornelii nomine praenotatis*, uterentur. Verum illa ipsa verba, male intellecta, librarios impulisse videntur, ut Imperatorum vitas a vero auctore abjudicarent, et, omisso hujus nomine, Aemilium Probum Cornelii Nepotis spoliis exornarent. Quod autem supra postremo loco posui, vitas Imperatorum aliter a Probo, atque a Nepote, ordinatas fuisse, hoc ita acute itaque evidenter ex ipsa harum Vitarum ratione Titzius demonstravit, ut, qui dubitare ea de re possit, futurum credam neminem. Qua de causa eum Titzianae Introductionis locum, in qua haec quaevisio pertractatur, Testimoniis de Corn. Nepote addendum curavimus. Illud adjicimus, L. Ampelium, cujus aetas in ipsum Theodosii Imperatoris tempus incidit, Libri Memorialis Capite XV. quo de clarissimis Atheniensium Regibus et Ducibus expo-

ut nihil attineat illa hic reponere **). Nec libris istis de viris illustribus solum persecutus est excellentes imperatores, sed etiam commentationibus claros. Quod argumentum signat B. Hieronymus, praefatione de scriptoribus ecclesiasticis: ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus sit de iis, qui scribendo claruerunt. Egit autem Nepos tum de Graecis scriptoribus, tum de Latinis. De Graecis, colligo inde, quod in Dionis vita dicat, librum se fecisse de illustribus historicis Graecis, in quo inter alia tractarit de Philisto historico. De Latinis, argumento sunt

nit, Vitarum nostrarum et argumentum et ordinem plurimis locis secutum fuisse. Itaque in mediis Atheniensium ducibus Dion, *Syracusanus*, inter Cononem et Iphicratem interjectus, conspicitur, quamquam illam Dionis mentionem a librario, male sedulo, Nepotisque sui, nimium memore, inculcatam fuisse suspicari aliquis possit. Haec autem quum de Aemilii Probi opera mihi statuenda esse videantur, doctissimi viri, G. F. Rinckii, sententiam, diligenter multumque pensatam, probare non possum, qui in libro, cuius supra in Praefatione adn. 27. mentionem fecimus, Aemilium Probum excellentium Imperatorum vitas sub Cornelii Nepotis persona scripsisse, versibus saepe commemoratis adductus, existimat. Hoc enim si facere Probus voluisset, non video, cur non Cornelii potius, quam ipsius, nomen codicibus manu scriptis praepositum sit, neque umquam persuadere mihi poterō, eundem hominem, qui versus istos, quorum quot verba, totidem fere vitia et ineptiae sunt, composuit, elegantissimas, si loca nonnulla excipias, Imperatorum vitas conscripsisse. Rinckius ipse l. c. pag. 43. not. (p. 38. sq. vers. germ.) duo postremos carminis versus a librario adfutos, non a Probo scriptos fuisse arbitratur, quos tamen ego et materia et oratione ceterorum ita similes cognovi, ut ex eadem officina exiisse appareat. Ceterum Rinckii sententiam jam oppugnatam comperi a Joele Kohen, Tergestino, in libro, cuius haec inscriptio est: *Considerazioni sul Saggio di un Esame critico del Sign. G. F. Rinck Badese per restituire ad Emilio Probo il libro de vita excell. Imperatorum. Mediolani. 1819. 8. pagg. 70.* Sed nondum nobis hujus libri inspiciendi copia facta est.]

*) Arlenii Codicem, a Magio inspectum, significat, ad cuius calcem (v. supra) haec scripta erant: *Completum est opus Aemilii Probi Cornelii Nepotis*, in qua subscriptione primum Rinckius sententiae suae firmamentum positum existimat. Ego ex his verbis nihil aliud colligi posse cenfeo, nisi hoc, in illo Arlenii codice, ut in plerisque aliis, cum Imperatorum vitis, quas membranae *Aemilio Probo* tribuunt, Catonis et Attici vitam, a *Cornelio* scriptam, conjunctam fuisse, ut vere librarius *Aemilii Probi* et *Cornelii Nepotis* opus inesse scripserit.]

**) [Haec loca Rinckius p. 53. (p. 48. vers. germ.) ab Aemilio Probo, quem ex Cornelii persona Imperatorum Vitas scripsit-

plurima. Nam de Terentio egisse, ex Suetonio scimus in Terentii vita, Donato perperam tributa*). Ad haec primum de vita Ciceronis librum Gellius citat lib. XV. c. XXVIII. Eoque ex opere fragmentum Hieronymus affert epist. ad Pammachium**). Imo verisimile est, inde esse tum vitam T. Pomponii Attici, quae exstat, tum vitam Catonis, quam istis claudit verbis: *Hujus de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus regaru Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen delegamus.* Aperte indicat, eo nunc de Catone brevius se agere, quia separatim de eodem scripserit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perstrictam habemus, majoris pars est voluminis, in quo Romanorum complurium vitae continerentur. Et sane in antiquissimo codice Oberti Gifanii ante Vitam Attici legebantur haec verba: *Ex libro Cornelii Nepotis de Latinis historicis***).* Reliquit etiam exem-

se arbitratur, convenienter consilio suo et dedita opera, quo Nepotis partes melius tueretur, narrationi intexta fuisse contendit. In qua re doctissimo viro assentiri non possum. Theodosii enim temporibus cum libertate libertatis etiam sensus dudum ita extinctus erat, ut ea, quae locis illis continentur, aetatis istius homini ne in mentem quidem venire potuisse judicem. Itaque Cornelii manum et in his agnoscimus.]

*) [Quae Fragm. cap. 6. num. 1. et 2. de Terentio narrantur, ad eum Virorum Illustrium librum, quo *Romanorum Poëtarum* vitae continebantur, referenda esse videntur. Nam et poëtarum mentionem a Cornelio factam fuisse, credibile est.]

***) [Quum Nepos Ciceronis vitam duobus minimum libris conscripserit, longiorem eam fuisse apparet, quam quae Illustrium Virorum volumine concludi potuerit. Itaque hanc separatim editam, neque tamen non *Oratorum* vitas a Cornelio enarratas fuisse censeo. Nam et per se patet, Oratores ab opere illo excludi non potuisse, et, qui Fragm. cap. 9. num. 2. legitur locus, ad eum Cornelii librum commodissime refertur, quo de *Romanis Oratoribus* exposuisse illum suspicamur. Non enim alia re magis, quam dicendi laude, C. Gracchus excelluit.]

****) [In Guelpherbyt. codice ante Catonis vitam legitur: *Excerptum e libro Cornelii Nepotis de Latinis historicis.* Quae inscriptio quum Vitae ipsius argumento egregie conveniat (v. Bos. ad Cat. init.), facile assentior Vossio, Jac. Frid. Heusingero et Rinckio, qui Catonis vitam ad librum *de Latinis historicis* potius, quam ad Romanorum Imperatorum vitas, pertinuisse censent. Sed idem ille codex cum Gifaniano, Schottiano, et Parisiensi (v. Schott. ad Attic. init. et supra Praefat. adn. 27.) Attici vitam eodem *de Latinis Historicis* libro comprehensam

plorum libros, quos citant Gellius lib. VII. cap. XVIII. et Charisius lib. I. Alia quoque ejusdem laudant veteres; sed non item, quae ad historiam pertineant*). Nam ex epistola ejus ad Ciceronem quaedam Lactantius affert lib. III. institut. divinar. cap. XV. Quemadmodum et Ciceronis ad Nepotem epistolae meminit Tranquillus in Julio cap. LV. Ammianus Marcellinus initio libri XXVI. ac Priscianus lib. VIII. Imo et secundum Ciceronis epistolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib. II. Saturnal. cap. I. Quod si quis fragmenta omnia Nepotis desideret, longe iis colligendis priorum vicit industriam Andreas Schottus Hermolaus Barbarus, castigationibus in Plinii lib. XV. cap. XXIX.

fuisse significat. Quod quamquam Jac. Frid. Heusingero minus verisimile videtur, Rinckius tamen post Vossium et hujus inscriptionis fidem non in dubium vocandam statuit, nosque ipsi Attici vitam ad illum Virorum Illustrium librum non prorsus incommode referri posse concedimus. v. Bos. ad Attic. princ. Quod si tamen reputamus, a Cornelio hanc vitam ita editam fuisse, ut primum nonnisi ea, quae primis XVIII. capitibus continentur, complecteretur, reliqua post mortem Attici accederent, ad Titzii potius sententiam inclinamus, qui in animadvv. suis p. 274. Attici vitam *separatim* a Cornelio publicatam fuisse censet, sicut illam Catonis plenior, quam Nepos ipse Cap. 3, 5. commemorat. Utrum autem Corneliae, matris Gracchorum, epistolarum Fragmenta, quae Codices ex hoc ipso, de quo loquimur, Cornelii libro excerpta perhibent, clarissimae feminae tribuenda, an falsario alicui adscribenda sint, mihi non satis exploratum esse fateor. Supposititia ea esse, et tantum ob nominum *Cornelii* et *Corneliae* similitudinem in Nepotis codices irrepsisse, censet A. G. Langius eo loco, quem in adnotatione ad Fragm. cap. 12. n. 1. significavi, pag. 178. Illud certe nos ipsi non videmus, quomodo hae Epistolae ad Cornelii *de Latinis historicis* librum pertinere potuerint, quum neque argumentum earum huic libro conveniat, et Corneliam ipsam nemo unquam Historicis adnumeraverit. Quae autem e Guelpherbytano Philippicarum orationum codice ab Heusingero prolata sunt libri *de Latinis historicis* fragmenta, ea quin genuina et Cornelio Nepoti tribuenda sint, non dubitamus. Inde illa etiam loca desumpta esse apparet, quae Fragm. cap. 3. num. 2. et cap. 6. n. 3. leguntur. De quorum priore Moschio plane assentimur, in Dissertatione, supra laudata, pag. 11. seq. haec scribenti: *Quae de Albino a Catone vituperato apud Gellium 11, 8. leguntur, hic scripta tradit in libro Cornelii Nepotis de illustribus viris, quibus adeo verbis codices quidam Mss. addunt numerum libri XIII. quod quemadmodum Bosio non negligendum, ita mihi verum et in textum recipiendum videtur.*

cenfet, libellum de viris illustribus, qui Plinio tribui solet, Cornelii Nepotis esse, haud Plinii: atque id veteribus codd. adstrui posse asseverat. Etiam Jani haec Parrhasii sententia fuit. Utrius sit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re statuere quicquam ausus est. Imo aliqui aut Suetonium, aut Tacitum, esse auctorem, putarunt: ut indicat Gyraldus dialogismo XXVI. Sed omnino sunt Sexti Aurelii Victoris: ut satis nunc constat ex editione Andreae Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor desumerent. Nam quod Ludovicus Vives, lib. V. de tradendis disciplinis, Nepotem ait, de Graecis solum ducibus scripsisse, id satis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctissimus, Jo.

Quae itaque Gellius in libris de viris illustribus se legisse dicit, ea vulgo in vita Catonis occurrere statuunt. Quod mihi quidem non placet. Primum enim ex eo libro, quem de Catone separatim se scripsisse Cornelius ipse profitetur, desumpta non sunt. Quem enim librum auctor separatim de Catone se scripsisse dicit, eundem simul operis cujusdam partem fuisse, quis unquam persuadere sibi possit? Deinde in illa, quae nobis restat, Catonis vita breviori locus ille neque nunc legitur, neque unquam, ab hujus libelli consilio atque tenore quippe prorsus alienus, legi potuit. Quis autem Corneliolum ter de Catone scripsisse arbitretur? Desumpta itaque potius videntur ex vita Albini historici, ad quem praeterea res narrata multo magis pertinet, quam ad Catonem. De hoc autem in quonam libro verba fecerit Cornelius, res ipsa declarat: fecit autem sine dubio in illo de historicis latinis. Ita ut hunc de historicis latinis librum, quem a Cornelio scriptum fuisse praeterea fragmenta quoque non contemnendae auctoritatis, a Jac. Frid. Heusingero publicata, testantur, unum ex illis de viris illustribus fuisse, satis constet, eorumque decimum tertium fuisse suspicari liceat. Haec Moschius, cujus sententiae prorsus accedimus, nisi quod Albinum, qui, Graeca lingua usus, Romanam civitatem quasi exuisset, etiam in Graecorum historicorum numerum a Cornelio referri potuisse putamus.]

*) [Titius in *Introduct.* p. 10. haec scribit: *Consideranti fragmenta Scriptoris nostri, illa praecipue, quae ex Plinii majoris Historia Naturali conquisita sunt, observabitur fortasse mecum, C. Nepotem plura insuper opera edidisse, quorum titulos etiam ignoramus. Namque aperte docent horum fragmentorum compluscula. Geographica quaedam ab illo esse concinnata; sicut ex aliis concluderim, de Antiquitatibus peculiare ejusdem opus quoddam exstitisse. Ab hac Titii sententia me non alienum profiteor. Poëticen quoque attigisse Cornelium, Plinius Epist. 5, 3. refertur.]*

Maria Catanaeus, commentario in Plinii librum IV. epist. XXVIII. quae ad Severum scripta est, etiam Daretem Phrygium a Nepote translatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris *ἐπιγραφή*. Attamen et hic aqua haeret Vineto, notis in Aufon. Idyll. VII. Negat esse, qui certi aliquid de translatione hac ausit affirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hisce litteris iudicium est, satis vident, nec Daretem illum esse genuinum, nec dictionem ejus Augusteam sapere aetatem, sed recentiore multo. Nepotem autem Caesaris Augusti obiisse aevo, Plinius testatur lib. IX. c. 39. et l. X. c. 23. Atque hoc fortasse impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato jam Christo supersitem fuisse, qui et Jacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet chronographicas, in eam sententiam pertraxit. Sed Nepotem eo usque aetatem prorogasse, nemo temere dixerit, qui tanti eum in litteris nominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus fuisse cogitarit.

FRANC. NICOL. TITZIUS

Introduct. de Con. Nepot. vita et scriptis.

Codices editionesque ad hunc diem omnes seriem vitarum exhibuerunt eam, ut 1. esset vita Miltiadis: 2. Themistoclis: 3. Aristidis: 4. Pausaniae: 5. Cimonis: 6. Lysandri: 7. Alcibiadis: 8. Thrasylbuli: 9. Cononis: 10. Dionis: 11. Iphicratis: 12. Chabriae: 13. Timothei: 14. Datamis: 15. Epaminondae: 16. Pelopidae: 17. Agesilai: 18. Eumenis: 19. Phocionis: 20. Timoleontis. Tum sequebatur brevis illa de Regibus expositio, cui editores numerum 21. imposuerunt, quia ex quibusdam in ea occurrentibus verbis cap. 1. init. et cap. 3. c. fin. conjectarunt, hanc partem esse synopsis alicujus libri, quem Nepos de Regibus aut separatim, aut in Viris illustribus fecerit. Deinceps dederunt praeposito numero 22. vitam Hamilcaris, et tandem 23. loco Hannibalis, quo librum finiverunt.

Jam vero hic primo intuitu nonne unicuique mirum videri debebat, quid sibi vita Datamis, *fortissimi omnium barbarorum exceptis Hamilcare et Hannibale*, ut verbis ipsius Nepotis utar, paene in medio libri, inter vitas ducum Graecorum, vellet? Quid, quod Nepos postea, a vita Timoleontis transgressurus ad duces barbarorum, initio succinctae illius de Regibus commemorationis, peractam eo usque libri partem respiciens ait: *Hi fere fuerunt Graeciae gentis duces, qui memcria digni videbantur*. Ergone Datamem, quod vitam ejus in medio horum cernimus, in Graeciae gentis ducibus habuit? Quis hoc credat, cum ipse eum, ut vidimus, *barbarum* dixerit?

Sed ajunt editores: evenit hoc chronologia, in vitis istis ordinandis servata, ut Datames eum locum obtineret. Audio. At nunc quaero: unde nobis ista ad chronologiae leges facta vitarum ordinatio? Estne ab auctore ipso instituta? Quid, si hoc negare ausim? Quid, si hanc negationem argumentis, ex ipsius operis conformatione petitis, adstruam atque sustineam? Age, hoc experiamur!

Cum accurato et sobrio scriptore res nobis est. Non solet talis in adornatione partium unius atque ejusdem historici operis a genio totius deslectere, et secum pugnare. Quo vitio hic liber ex recepta vitarum ordinatione sine dubio laborat, ut mirum sit, neminem editorum hoc adhuc satis animadvertisse. Consideremus, si placet, illam operis particulam, quae inscribi solet *de Regibus*. Quem ordinem, quaeso, in recensendis Regibus auctor hic instituit? Nonne videmus illum certum quendam *gentium* ordinem sequi, atque ita singularum gentium eximios Reges perpetua serie prosequi, nulla ex aliis permixtione admitta? Sic igitur gentium prima illi memoratur *Fersarum*: ex hac Reges una serie producit, Cyrum, Darium, Hytaspis filium, Xerxem, Artaxerxem, cui erat cognomentum Macrochir, et Artaxerxem cognomine Mnemona. Tum sequitur gens *Ma-*

cedonum; ex eaque continuo Philippus rex, Amyntae filius, et Alexander Magnus. Deinde succedit gens *Epirosarum*, et ex ea rex Pyrrhus. Postea gens *Sicula*, ex qua nobis producit Dionysium priorem. Tum denique attingit separatim *novos illos Reges* factos ex amicis et praefectis Alexandri Magni, Antigonum, Demetrium, Lyfimachum, Seleucum, Ptolemaeum. At nunc paululum oculos convertamus ad seriem imperatorum Graecorum, quos huc usque se ait pertractasse auctor. Ibi, quum profus nihil difficultatis reperitur, quo minus simili ratione auctor singularum Graeciae civitatum, inter se separatarum, duces excellentes perpetuo ordine producere potuerit; immo a quovis cognoscatur, hac methodo instituta minus operosum conquisitionis atque expositionis laborem in hoc opere debuisse reddi auctori;prehendimus, post tres Atheniensium duces interpositum Lacedaemonium unum, deinde sequi denuo Atheniensem unum, et iterum Lacedaemonium, tum tres continuo Athenienses, quos a post insequentibus tribus abrumpt Siculus seu Syracusanus Dion: postremum denique Atheniensem Phocionem avulsam a praecedentibus cernimus, non modo Thebanis duobus cum postremo Lacedaemonio, sed Cardiano etiam Eumene, et barbaro quoque, si diis placet, Datame, tanquam retinaculis, interjectis. Tandem claudit agmen Corinthius Timoleon. Et istam disturbancem atque interturbationem Graeciae civitatum mihi excuset chronologiae ratio? Nullo modo. Quid, quod ne chronologia quidem, quam editores praetexunt, hic exacte satis constat? Alioquin enim Pelopidas praecedere, sequi Epaminondas debuisset, quod tamen clarissima auctoris verba non admittunt, qui in Pelopida ad Epaminondam respiciens ait: *hic supra docuimus.*

Vel his, quae hactenus prolata sunt, credo suspensionem justam oriri jam debere in omnibus, ordinem illum vitarum non esse profectum a Nepote, sed ejus ordinationi aliena manu vim esse adhibitam, turbationemque totius o-

is factam. Id re vera ita esse, hinc asseverare jam nihil secto dubito. Si quaeras, quando tanta mutatio operi ro. acciderit? dicam, haud dubie id evenisse aevo illo lici; et bonis adeo auctoribus inprospero, quod comiter *medium* appellare historici solent: quo, qui litteris mediocriter tincti essent, iique sane quam pauci, nil inter Chronica saperent. Si roges, quomodo acciderit? respondeam, partim chronologiae, cui illis temporibus adhi omnes essent, qui legerent libros, quique scriberent, moderato amore, quo se, quisquis ille erat, cui Nepotic liber obvenerat, laudabilem etiam atque eruditam iam in se suscepturum putabat, si vitas ad chronologiae iam apposite magis disponeret; partim inscientia artificii, auctor in suo opere condendo usus erat, quodque (felicissimo eventu) nulla quacunque immutatione inducta abopprorsus poterat. Non enim Nepos in his vitis, arida iam posteriorum Chronistarum diligentia, id egerat, ut suis imperatoris facta et mores a prima juventute ad vexitum anxia cura ad annos digereret; sed illud potius se habebat, deligere ex cujusvis imperatorum vita, quae propositum suum pertinentia maxime arbitraretur; selegere vero atque data opera transire cuncta, quae ad minus necessaria viderentur. In tali labore non poteauctori non praeberi quandoque, tum in ordiendis, in finiendis nonnullis vitis, tum vero in partibus operamajoribus inter se connectendis, opportunitas, qua arda formam operis adorationemque, ut eam initio mente cepisset, indiciis quibusdam aperiret, consecutionemque arum partium, industria quadam sic compositarum proest. Quibus ille ordinis permutator nihil adversis, disincogitanter membra corporis ita aptissime ficti, ut quamcunque aliam factam compositionem non posset monstruosi quid exire. Ut verbo dicam, ista metamorphosi, quam liber hic Nepotis perpessus est, accepimus *sanctam* quidem, quam olim erat, non *idem*.

Igitur probabilissimum jam habeo, auctorem nostrum in vitis imperatorum exponendis civitatum quendam ordinem servasse. Et primi quidem ponebantur illi Atheniensium duces perpetua serie: Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Alcibiades, Thrasylbulus, Conon, Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Phocion. His alios totidem ex ceteris civitatibus externis conquirebat, excitabatque ex Lacedaemoniis Pausaniam, Lyfandrum, Agesilaum: ex Thebanis Epaminondam et Pelopidam: ex Syracusanis, qui erant a Corinthiis orti, Dionem: ex ipsis Corinthiis, qui maximas res Syraculis gessit, Timoleontem: ex semibarbaris (nam Chersonesus Thracia Graeciae ferme annumerabatur) Cardianum Eumenem: ac postquam hic admonuerat Regum, quorum commemoratione tanquam limite utebatur, ex barbaris jam arcessivit Carthaginenses Hamilcarem et Hannibalem, ac tum denique extremo loco Datamem Carem adiecit. Singularem ergo quendam, ut hinc patet, delectum Nepos habuit. Non enim omnes volebat explicare imperatores, sed, ut ipse ait, *excellentes*.

Videamus nunc jam, utrum Nepos restitutam istam a nobis libri ordinationem ut veram et suam agnoscat.

Ostendit operis praefatio, auctorem nostrum, sicut alii historici fecerunt, Athenienses cum Lacedaemoniis ceteris Graeciae gentis civitatibus praehabuisse; ex his autem ipsis duobus praerogativam Atheniensibus detulisse. Tacite id declaratur exemplorum ordine, quibus ibi utitur Nepos ad mores Grajorum denotandos. Huic igitur sententiae conveniens erat, ut imperatorum quoque Atheniensium vitas primo loco poneret. Servavit id et ordinis antiqui adulterator Chronista, quamvis alia ratione ductus, in Miltiade, Themistocle, et Aristide, continua serie ab initio positus. Deinde autem ad chronologiae normam locum fecit Pausaniae Spartano, quem vel ipsa expositio, stilo aliquantum floridiore concepta, arguit non continuo tempore
cum

cum praecedentibus esse scriptum. Colorem alium quendam haec vita gerit, congruentem magis colori ceterorum Spartanorum, ut appareat, cum aliis civitatis viris referendis auctoris etiam habitum quodammodo esse immutatum. Rectius multo adjungunt se popularibus suis Cimon, ac deinceps remoto Lyfandro Alcibiades, in cujus vita explicanda quum aliquanto diutius moratus esset auctor, prima vice necessarium duxit calcaria sibi admovere. Itaque in fine sic se hortatur: *Sed satis de hoc: reliquos ordiamur.* Reliquos hic, proxima prospiciens, non videtur mihi alios intellexisse, quam Athenienses. Itaque recte nunc aggregantur Thrafsybulus, et Conon, ac deinceps semoto Dione Iphicrates, Chabrias atque Timotheus. In hujus fine paulalum videtur addubitasse Nepos, an et Phocionem prioribus adderet; cumque id demum annuisset, artificio quodam est usus, quo et adjungeret eum, et tamen aliquo modo quasi separaret. Finivit enim Timothei vitam hac claufula: *Haec extrema fuit aetas imperatorum Atheniensium, Iphicratis, Chabriae, Timothei: neque post illorum obitum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.* Quibus verbis non modo clarissime professus est, se huc usque continenter de Atheniensibus egisse, sed expectationem etiam lectorum egregie fefellit, qui vitam statim Phocionis sic exorsus est: *Phocion, Atheniensis, etsi saepe exercitiis praefuit, summosque magistratus cepit; tamen multo ejus notior integritas vitae, quam rei militaris labor.* Quis hic sit ita obtulis oculis, ut non observet, illum finem et hoc initium inter se singulari auctoris arte contineri? Ratio nunc apertissima, cur Phocionem non simpliciter prioribus contexuerit, neque tamen omnino praetereundum duxerit. Id totum artificium auctoris, Chronistae nostriurbatione accedente, misere, ut nunc credo omnes agnoscent, perierat.

Absolutis Atheniensibus ordo ducebat proximus Lacedaemonios seu Spartanos. Cum his aliter aliquantum animatus auctor, quod ipse quoque stilus, ut dixi, prode

videtur, incedit, producens nobis una serie nunc Pausaniam, Lyfandrum, Agesilaum. Nec omnino leve est, quod demonstrare hic possum, admonitionem illam, quae occurrit in Ages. c. 1. fin. ad Lyfandrum revocans, nunc magis etiam ex more Nepotis hic videri positam. Solet enim nos saepius his formulis, *de quo supra mentionem fecimus: sic supra docuimus: ut, ostendimus supra*, in proxime praemissam vitam, aut saltem in non multum remotam retrospicere, veluti fecit in Epam. c. 4. et in Pelop. c. 4. et nunc quoque in Agefilao servat.

Tertius jam locus sine controversia Thebanis ducibus debebatur, Epaminondae et Pelopidae. Horum vitas sine dubio Chronista aliter ordinasset, nisi auctor in Pelopida apertissimis verbis indicasset, se priorem posuisse Epaminondam. Nam Pelopidas non modo major natu fuit Epaminonda, sed et prior mortem obiit. At Nepos hic virtutum et gloriae majoris rationem habens, cum ceteroquin maximam vitae partem simul egissent, Epaminondam praeposuit. Non erat autem homo noster ita coecus, ut clarissima auctoris verba non adverteret, quod supra quoque ex auctoris verbis recte ordinati Athenienses Iphicrates, Chabrias et Timotheus ostendunt. Sed aliis in locis subtilior Nepotis ars eum latuit.

Post hos porro, vel temporum etiam ratione habita, credo a Nepote collocatos fuisse Dionem Syracusanum et Timoleontem Corinthium, quem tamen ex rebus gestis paene magis jam Syracusanum factum dicamus.

His postremo loco magna arte, prudentissimoque delicto, Eumenem Cardianum addidit, hominem, ut supra diximus, ex semibarbaris desumptum, qui olim tamen propter colonos Athenienses in Chersonesum deductos, sicut postea Macedones, inde a pugna ad Chaeroneam, Philippo summo Graecorum Imperatore declarato, Graecis jam accenscban-

ur. Hujus igitur Eumenis vita data opera, ut videtur, aliquanto plenius exposita, oecœnomiæ operis sui auctor imprimis consuluit. Mira enim quadam arte ita hic attigit ceteros pæne omnes Macedonicos duces clariores, factaque eorum intexuit, ut supersedere jam singulis eorum percriptis vitis posset. Namque et illud docuit, horum plerisque ex præfectis Alexandri Magni postea factos esse Reges.

Hinc, finitis jam imperatorum Grajorum vitis, quod Eumenes admonuerat Regum, brevissima commemoratione et horum præstantissimos percucurrit. Cumque nihil jam amplius ex præfatione auctoris lector post hæc jure expectare in hoc libro posset, suo more repente sefellit omnium opinionem, dum posuit: *De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur, non præterire Hamilcarem et Hannibalem.* Putes, ne consilium quidem auctoris, cum opus hoc institueret, fuisse, ut vitas simul horum Carthaginiensium comprehenderet, quia sic ait: *non incommodum videtur.* Anne, cum ad hunc quasi terminum librum perduxisset, alacriorem quandam spem de perficiendo toto volumine concepit, quam in exordio habuerat? Quidquid sit, novas duas vitas, quasi accessorias, grata accipimus manu.

Sed post has nonne jam profecto libri finis aderit? Nihil enim præterea auctor promisit. Quid dico, promisit? Imo etiam Hannibalis vitam sic conclusit, ut ibi dixerit: *Sed nos tempus est hujus libri facere finem, et Romanorum explicare imperatores, quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi sint, possit judicari.* Videsne ergo, adesse finem? — Sic videtur profecto. — At tibi adhuc restat collocandus Datames. Quid hoc facias? Erisne tandem deridiculo cum nova tua ordinatione? — Quisquis es, cui sic obloqui mihi libet; non despondebo animum tamen, confusus genio, qui mihi iter istud tenebricosum, quo incessi usque, face praelata tam propitius illustravit, ut nihil adhuc, quod sciam, offenderim. Namque is est profecto, non ego, qui et

hoc evincet, verba illa, quae usque adhuc ad calcem Hannibalis adjecta legimus, illi loco minime convenire; contra autem multo aptissime cum exitu Datamis, quem Nepos ita clausit, ut libri finem jam adesse sentias: itaque ante haec verba inserendam esse cum suo prooemio totam Datamis vitam. Quo agnito quis non deploret sortem librorum veterum! En! chronologiae studium, ceterarum artium humaniorum disciplinis destitutum, quantum malum dedit! Mirabar semper, quid sibi Datames in omnibus editionibus post Timotheum; quid sibi illud hujus vitae prooemium in Codicibus Timotheo ad calcem paene annexum vellet? Nunc jam repente video omnia. Quippe transtulit hanc vitam, sede sua avulsam, Chronista noster ad eum locum, quem poscere illi videbatur chronica ratio. Illud tamen servavit, ut prooemium ad eundem modum Timotheo praecedenti annexeretur, quemadmodum id Hannibali annexum olim repererat. Sed postrema verba, quae libri finem fieri docerent ut novus ordo constaret, adjecit nunc ad calcem Hannibalis. Intelligimus jam demum verborum tuorum, Cornéli! rationem: *Venio nunc ad fortissimum virum, maximique consilii, omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginiensibus, Hamilcare et Hannibale.* Nempe ludere nos more tuo volebas, impertiendo d'ingpinato, quod minime pollicitus esses. Adducebas enim nobis, qualem post tot excellentes imperatores minime sperabamus, virum paene ignotum, cujus tu facta illustria et remotioribus historicis non sine multo labore eruisti, orationeque tua ita condecorasti, ut libentissime illi locum quem assignare tibi placuit, in summorum ducum ordinem gratulemur. Sentimus, te ipsum, ad finem jam jam feliciter deducto libro, recreatum esse quodammodo, et in hac postrema vita, lectoribus mirantibus annuntianda, non sine voluptate quadam ad praecedentes Hamilcaris et Hannibalis vitas respexisse, quibus aequae larga manu praeter expectationem nos impertieras. Ut gaudium nostrum cum lares, nonne de industria in hoc aptissimo prooemio nome

Datamis tacuisti, ut nos divinantes haberes, quem tandem tanto statim elogio annuntiatum ultro esses producturus? Obtinuisti omnia, quae volebas. Nemini enim nostrum in mentem venisset Datames, quem etiam veterum tuorum paucissimi novisse videntur. Tanto igitur gratius est nobis tuum istud donum, et quia insperatum, et quia tam exquisitum.

Exspecto, ut etiam post haec disputata nonnulli sint, quibus id tamen scrupulum aliquem injiciat, quod Codices omnes hujus operis in illo a me impugnato vitarum ordine consentiant. His considerandum erit primum, nullum Cod. nostri auctoris tam esse antiquum, ut ea tempora praevertat, quibus immutationem illam ordinis in hoc opere factam suspicamur. Deinde, nullam posse esse tantam Codicum, etiam antiquissimorum, auctoritatem, quae argumentis internis, qualia nos contra receptum et vulgatum harum vitarum ordinem ex ipsius auctoris ore in lucem protulimus, non infringatur et cadat. Quamvis enim historia hujus facti perpetrati narrari non possit, res tamen ipsa loquitur, et divinationi nostrae clarissima voce suffragatur. Quis nobis dixerit, quam multi Codices hujus operis extiterint illo tempore, quo Chronista noster vixit? Si forte idem ille has vitas ex sua ordinatione etiam descripsit, aut saltem ita describi sibi fecit, unum atque alterum exemplar sufficiebat invehendae novae libri formae. Placebat aliis hic auctor, sub nova forma jam etiam Chronologus factus: alii factam mutationem omnino nesciebant. Ita, neglectis paulatim antiquioribus Codicibus (si plures erant) et piperi involvendo adhibitis, recentior libri species in nostra saecula propagabatur.

CORNELII NEPOTIS

LIBER

DE VITA

EXCELLENTIUM IMPERATORUM.

1.) *Cornelii Nepotis*] Cornelium
hic, cujus praenomen a se ig-
nari scribit Giphanius Episto-
quadam ad Muretum Lib. 1.
ist. Mureti LXVII. Tulliani
vi esse scriptorem, ipsa ejus
tinitas abunde facit testatum.
rum hoc et quicquid de eo
tatu dignum est, Viri Claris-
si, a Jo. Henr. Boeclero in
exemplo a se edito citati,
ditissime persecuti sunt, nihil
certe parum ut addi a me
sit. Vide tamen duo testimo-
A. Gellii Lib. 17. Noct. Att.
1. 21. *Ernstius*.
Quamvis hic elegantissimus li-
vulgariter AEmilium quem-
n Probum auctorem praefe-
re, multo rectius tamen Corn.
poti eum asscribi jam olim
ditissimi Viri censuerunt. Pro-
enim est non modo Mss. libro-
n auctoritas, sed aliae etiam
vissimae rationes, quae dubi-
e de eo vix sinunt. Hoc qui-
n negari non potest, in Mss.
ibusdam *AEmi.ii Probi* nomen
lare, sed ita tamen, ut Nepo-
nomen non excludatur. Quod
at auctorem ipsum ostendit,
alterum exscriptorem decla-
re. Nam descripsisse tantum,
om. I.

non composuisse has vitas Pro-
bum, ipso versu penultimo ejus
Epigrammatis indicat, quo Theo-
dolio Imper. totum scripturae
corpus dicavit. Vixit Auctor
harum vitarum T. Pomp. Attici
tempore, quod ipsa inscriptio,
quaeque *in vita Catonis in fine* scri-
bit; itemque quae de veterania
in Eumene queritur, quo loci ad
bella civilia respicit, clare de-
monstrant. Sed Atticum istum
cum Caesari et Ciceroni aequa-
lem vixisse usque in principatum
Augusti satis constat, sane Probo
illi nescio cui tribui hic liber
non potest, qui se sub Theodo-
lio fuisse, ipsemet indicat. Corn.
autem Nepotem hoc ipso vixisse
tempore et Cicero et alii arguunt.
Quare Corn. Nepoti rectius quam
AEm. Probo hic liber assignatur.
Porro cum genus dictionis pu-
rum, tersum, in affectatum, pla-
neque civile sit, candidumque et
simplex, quo usus Auctor est,
non in aliud tempus, quam quo
Cornelius vixit, cadere potest.
Neque enim aliud in Cicerone et
Caesare, qui ejus coevi fuerunt,
notare licet. At Theodosii aetate
plane alia ratio dicendi obtinuit,
humilior: multo scilicet, atque

▲

fucata magis et incrustrata, neque naturaliter pulchra, qualis ista est. *Buchnerus*.

(p. 2.) In fronte operis patriae nomen conspicui noluit Nepos, quod quidem illustrium Historicorum est. V. Dorvilius ad Chariton. L. 1. cap. 1. p. 4. attamen ex ejus scriptis patet, eum fuisse Romanum, ut ex ipsa praefat §. 4. *nostris moribus*, item ex Agesilai vita cap. 4. §. 2. *Cujus exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent*, non quidem Romae natum, sed in Hostilia celebri Veronensium vico. v. Voss. L. 1. de Hist. Lat. c. 14. M. Antonius Muretus Lib. III. Epist. 7. ad Giphanium suspicatus est, librarium fecisse ex *C. Cornelio Nepote Cornelium Nepotem*, quia his eandem literam ponere laboriosum erat. Cognomen Nepotis pluribus commune fuit. Pythocles Samius in quarto Rerum Italicarum scribit, apud Clementem Alexandrin. Lib. 1. Strom. p. 334. vatem exstitisse, dictum *Cajum Julium Nepotem*. Exstitit etiam Romae tribunus Plebis *Metellus Nepos* dictus v. Dion. Cassium Lib. XXXVII. cap. 42, 43. Plut. in Cic. p. 873. item alii, de quibus jam alii egerunt.

DE VITA EXC. IMPER.] Quos P. Daniel titulos sive inscriptiones in MS. suo reperit, genuinos agnoscere non possum. Si quis tamen ex me quaerat, quam in tanta diversitate legitimam agnoscam Inscriptionem, non dubitem pronuntiare genuinam, quam in calce Praefationis ipse Auctor constituit: *De Vita excellentium Imperatorum*. Neque magnopere contendam, si quis cum Longolio malit *Vitis*, quod injuria exagitat Magius, insita Italicis ingeniis obtrectandi Transalpinos malignitate, si quando cum illis concurrunt. *Gebhardus*. In Ms. Codice constanter in hoc libro legitur *Vita*. Gaspar Varrelius *Censura de Beroso* p. 13. (ut

illos taceam, quos Andr. Schottus nominat) de Nepote dicit, quod ex tanti et tam praeclari ingenii monumentis sola T. Pomponii Attici vita, quam diligenter et eleganter scripsit, temporis injuria superfit. Sed errant. Unde autem opinio illa provenerit, docent dictus Schottus in *Epist. ad Lectorem Nepotis*, et Vossius lib. 1. de *historicis Latinis Dialogum* 26. et titulum, quem ex codice Arnoldi Arlenii enotavit Hier. Magius *Miscellan. lib. 4. cap. 15. Aemylii Probi de imperatoribus exterarum gentium Liber*. Ernstius.

Ex tot tamque diversis in-(p. 3.) scriptionibus haec potissimum placuit, quod non modo in vetustissimis et MSS. codicibus expressis editionibus reperitur, sed ab auctore etiam ipso extrema praefatione videtur innui; neque tamen magnopere contendemus, si quis maluerit inscribere VITA EXCELLENTIUM IMPERATORUM, cum a Senvio laudetur, alius Coll. Nepotis liber, qui VITA ILLUSTRUM inscribitur. *Bosius*. [Vitam Virorum Illustrum non alium Cornelii Nepotis librum fuisse, sed hoc ipso opere Vitam Excellentium Imperatorum comprehensam, supra in adnotationibus ad Vossium docuimus.] Cod. Danielis: *Incipiunt capitula in Librum Aemylii Probi de excellentibus ducibus exterarum gentium. Liber Aemylii Probi de laudibus exterarum Gentium*. Leid. *Probi Aemylii de Vitis clarorum Imperatorum liber feliciter incipit*. Mss. Biblioth. S. Trin. Cantabr. *Aemilius Probus de excellentibus exterarum nationum viris*. Cod. Membranac. *Vossianum quem littera A distinguam: Aemilius Probus de excellentibus ducibus exterarum feliciter incipit*. Cod. Chart. B. *Probus Emilius de excellentibus ducibus exterarum gentium feliciter incipit*. [Cod. Axen. *Emilii Probi de excellentibus ducibus exterarum gentium incipit feliciter*

Non dubito, fore plerosque, Attice, qui hoc genus scripturae leve et non satis dignum summorum

Prologus. Ed. Ultraj. Excellentium Imperatorum Liber Autore Aemilio Probo. ad Atticum. Prooemium.]

Praefatio Cod. Dan. Prologus. Leid. prooemium. Cod. A. Prologus.

Non dubito fore.] Explicavit Rob. Titius prooemium hoc lib. 6. c. 20. controver. locorum. Schottus. Non dubito, quin plerique futuri sint, sic loquitur Lysandro: *Quam se habiturum pecunia fidens non dubitabat.* Alcibiade: *Neque dubitabat facile se consecuturum.* Ann. *Nemo dubitabat, aliquid de pace esse scriptum.* Sic jungunt et alii Scriptores primae classis, adeo ut juvenus increpanda non fit, si sequatur. Curtius L. 10. C. 26. *jam divinatur, marem esse conceptum, quem vos dubitatis paratum esse vel subdere?* Deliciae nostrae Tacit. L. 2. cap. 36. *Haud dubium erat, eam sententiam altius penetrare.* lib. 14. cap. 43. *Non quia dubitarem, super omnibus negotiis melius atque rectius olim provisum.* Iterum Curtius lib. 7. *Nec dubitabat hujus quoque ultimi consilii fuisse participes.* Gebhardus.

Attice] De eo vide, quae infra ad vitam ejus notabimus. Nota autem, pro *Attice* in MS. Cod. quem Hieron. Magius vidit, fuisse: *Non dubito fore plerosque, qui Atticae hoc genus scripturae leve.* Quam lectionem ut probabiliorrem defendit IIII. *Miscel. cap. cit.* Quod si Nepos ita scripserit, non tam ad suum hunc librum, quam Graecos scriptores, unde haec hausit, respexisse videtur, maxime vero ad Thucydidem illum ἀττικώτατον, quo valde familiariter utitur. *Ernstius.* De T. P. *Attico*, cujus vitam seorsim Nepos conscripsit, plerique accipiunt, eique librum hunc inscriptum volunt. Schottus tamen et Magius in Mss. suis

fuisse ajunt: *qui Atticae hoc genus scripturae etc.* Eamque lectionem tuctur Magius IV. *Miscel. cap. 15.* sed pro recepta lectione plurimum meliorumque codicum consensus facit. *Bos. Abest a cod. Leid.*

Leve et non s. d. cum relatum (p. 4.) leg. etc.] Peropportunus est hic locus Julii Capitolini in *Opil. Marcin. c. 1.* *Ejus, qui vitas aliorum scribere orditur, officium est digna cognitione perscribere.* Et Junio quidem Cordo studium fuit eorum Imperatorum vitas edere, quos obscuriores videbat: qui non multum profecit, nam et pauca reperit, et indigna memoratu, asserens, se minima quaeque persecuturum; quasi vel de Trajano aut Pio, aut Marco sciendum sit, quoties processerit, quando cibos variaverit, et quando vestem mutaverit, et quos quando promoverit, quae ille omnia exequendo libros mythistoriis replevit, talia scribendo (an haec duo verba aglossa sunt? nisi fors accuratam scribendi diligentiam frustra ubique quaerimus) cum omnino rerum vitium aut nulla scribenda sint, aut nimis pauca, si tamen ex his mores possint animadverti, qui revera sciendi sunt: sed ex parte, ut ex ea cetera colligantur. Ex his verbis legem videmus Scriptionis hujus: quam accurate tamen, si quis, servavit Nepos: qui nec ex minoribus istis rebus multa, et ea tantum scripsit, quae ingenium, moresque hominum ac regionis indicarent; et hoc ipsum cum *προσεραπειτα*, quae sub manibus est, cui consonant 15, 11, 1. 25. 13. 6. et ratio methodi, quam exponit in Epamin. *Dicemus primum de genere: deinde quibus disciplinis et a quibus sit eruditus; tum de moribus, ingenisque facultatibus, et si qua alia DIGNA*

virorum personis judicent, quum relatum legent, quis musicam docuerit Epaminondam, aut in ejus virtutibus commemorari, saltasse eum commode, scienterque tibi cantasse. Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Graecarum nihil rectum, nisi quod ipsorum

MEMORIA erunt: postremo de gestis, etc. Ceterum non tam qui vitas scribunt, quam qui hoc modo scribunt, aut consilio, (quo praesertim Nepos) ista lege tenentur: id quod exemplo maximorum virorum discimus *Plutarchi et Suetonii*: quibus minuta etiam quaeque annotare, nec eximia tantum, sed omnem interiorem ac familiarem vitam exequi, non pigendae res operae visa est. Utrorumque institutum judicii adgubernantis rectitudine haud dubie publicae utilitati accomodatur. *Boeck.*

Personis] Vide P. Manutium ad Ciceron. 4. ad Fam. Ep. 5. p. 196.

Cum relatum legent.] Sic Leid. Vossian. A. *Quum* Doctiff. Oudendorpius ad marginem libri sui, quem mihi utendum humanissime praebuit, legendum conjecit qui relatum legant.

Quis Mus.] Cod. Card. Mendozii qui *Epaminondam* Cod. Leid. sed Vossiani semper *Epaminondam*, quod semel monuisse sat erit. in Cod. Voss. C. *Examinandam*.

Commemorari] Ms. c. Savaronis *commorati* ut et Cod. Mendoz. Ed. Veneta Savaroni inspecta: *commemorati*. Reliqui libri ejusdem: *commorari*. Cod. Voss. A. C. *commorati*.

(p. 5.) *Literarum Graecarum*] *Rerum* morumque Graecorum. *Literae* enim tum omnia studia liberae, sive philologiam, tum historiam quidem praecipue, notant, ut hoc in loco. Sane in disciplinis proprie dictis scriptura minus necessaria est, quippe quae

viva voce tradi possunt. *Historia* autem maxime literis scripturaeque opus habet, ut quae circa singularia versatur, quae conservari memoria, cum infinita sint, haud possunt. Quod praecclare observat Vossius de arte historica cap. v. Itaque recte *literae* pro historia ponuntur. Vel *litteras* pro *παιδεία* posuit; hoc est, institutione et disciplina Graeca. Vide et Wowerium de Polymathia cap. xv. *Buchnerus*. v. cl. Cort. ad Sallust. Cat. c. 25. n. 2. sic *γρᾶματα* pro rerum variarum eruditione posuere Graeci, ut patet ex notissimo illo Lucae loco in Actis Apost. cap. 26. comm. 24. [Cod. Guelph. Sed hii]

Nihil rectum] Simile huic Nepotis est illud Horatii 2. epist. 1.

Nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt. Bosius Polybius Lib. iv. cap. 21. hanc morum diversitatem adscribit locorum naturae. Sed de hac re hic disputandi non est locus; sed ab antiquissimis jam temporibus varios populos eodem morbo, ac Romanos, laborasse, patet ex Herodoto Lib. ii. cap. 91. qui narrat, Aegyptios neque Graecorum, neque aliorum populorum institutis uti voluisse, et Lib. iv. cap. 76, 77, 78, 79, 80. refert, Scythas Anacharsin et Scylen, novos mores Graecorum in suam patriam inferentes, interemisse. Cicero Lib. ii. de Legibus cap. 15. p. 51. dicit: *jam vero illud stultissimum, existimare omnia justa esse, quae sita sunt in populorum institutis, aut legibus etc.* In honorem

moribus conveniat, putabunt. Hi si didicerint, non 3
eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia
majorum institutis judicari, non admirabuntur, nos in
Grajorum virtutibus exponendis mores eorum secutos.
Neque enim Cimoni fuit turpe, Atheniensium summo 4
viro, sororem germanam habere in matrimonio:
quippe quum cives ejus eodem uterentur instituto. At id

tamen Romanorum dicit Polybius Lib. vi. cap. 23. Ἀγαθοὶ γὰρ εἰ καὶ τινες ἕτεροι, μεταλαβέντες ἔσθ, καὶ ζηλώσειτο βέλτιον Ῥωμαῖοι. Prudenter respondit Artabanus tribunus Militum Persarum Themistocli apud Plut. in Them. p. 125. Ὁ ἔνευ, νόμοι διαφέρουσιν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὲ ἄλλοις καλὰ, καλὸν δὲ πᾶσι τὰ ὀνεικτα κοσμεῖν, καὶ σώζειν.

Hi si] Quaedam edd. vett. Qui si. Bosius. Leid. ii si. H. Steph. qui si. Mss. Oxon. ii si, ut et Cod. A. B. sed C. Hii, pro Nisi quod ips. Nisi ips. pro eadem, eandem. [Cod. Guelph. Hii si.]

Nos in Grajorum virtutibus exponendis] - Versus hexameter, quod genus plures prosa oratione scribentibus subinde exciderunt. Exempla colligit inter alios Barthius Advers. xi. 15. (p. 6.) Bosius. Imo Latinissimis: vide Cl. Cort. ad Sallust. Catil. cap. 19, n. 5. et quoties ipsi Ciceroni talia exciderint, ostendit Popma ad L. 1. ad Atticum Epist. 1. Pro Mores eorum Longol. Mores gentium. Cod. Voss. A. Sequitos.

Turpe fuit sor. germ.] Sororem germanam ὁμοπάτριον, eodem patre sed diversa matre natam recte alii explicant, hinc Germanitas Livio vinculum inter fratres, quo uno eodemque patre, diversa nati matre cohaerent. Philippus apud eum lib. 40. cap. 8. Subituram vobis aliquando germanitatis memoriam. loquitur ad

Persen et Demetrium filios, quorum illum et Gnathaenio sartrice Argolica, hunc ex conjugere regia natum constat. Plutarch. in Paulo Aemilio et Arato. Cicero pro Ligario: Moveat te horum pietas, moveat germanitas Ut verum fatear, apud Ciceronem Germana soror est iisdem parentibus prognata. Pro Domo Clodius cum sorore Germana nefarium stuprum fecit. Pro Fontejo: quum praesertim Virgo Germana fratrem complexa teneat. Gebhardus. Vide infra ad 5, 1, 2. Bosius.

Habere] Leid. habuisse.

Uterentur.] Sic quoque Cod. Dan. In aliis Ed. legitur Uteritur. [Pro ejus cives Harlesius, praecunte Fischero ex editt. Jensoniana principe, Argentorantensi, Parisina (a. 1514. et 1520.) cives ejus reposuit, quod etiam in Cod. Guelph. atque ed. Ultraj. legitur.]

At id quid. nostr. morib. nefas hab.] Id est, turpe. Dicit nostris moribus, quia probra et opprobria alia natura turpia habentur, l. Probrum 42. D. de verb. signif. Ubi Ulpianus ait, quaedam civiliter, et quasi more civitatis turpia esse. Quare etiam in l. continuus, 137. §. Cuiusvis. D. de verb. oblig. ut recte notat Hotom. impossibilia appellantur. Inter ea autem est, sororem habere in matrimonio. L. Si stipulor. 35. D. de verb. oblig. §. 2. Inter eas. Instit. De nupt. Qui desumptus est. ex L. Libertinus. 8. D. de ritu nupt.

quidem nostris moribus nefas habetur. Laudi in Graecia ducitur adolescentulis, quam plurimos habere amatores.

Adde *L. 17. eod. tit. et L. 17. C. de nupt. Item L. ult. D. de Condict. sine caus. et Cujac. xvi. observ. xxxvii.* Patri cum filiabus et matri cum filiis nuptias a variis gentibus fuisse concessas, multis exemplis probat Covarruvias *Ictus Tom. 1. Part. 2. §. 10. n. 9. 10. et 15.* Cui adde Euseb. Praeparat. *Evang. Lib. 2. Cap. 1. p. 48. et Clem. Alexandrin. L. 3. Stromat. p. 431.* Ubi Xanthus dicit, Magos cum matribus et filiabus coire, item cum sororibus. Pertinent huc quoque, quae Theodoretus *serm. 9. Lib. de Graec. affect. Curat. p. 614.* scribit: *Persae, inquit, ex Zaradae legibus viventes et matribus et sororibus et filiabus quoque suis miscebantur, et rem injustissimam justae legis loco habebant.* Similia de Persis Ctesias refert apud Tertullian. in *Apologet. L. 11. c. 9. p. 103. Ernselius. V. et Briffonius de regno Persarum. L. 2. p. 229.* laudatum a cl. Haverkampio. Hunc Persarum et Medorum morem acceptum refert Semiramidi Conon *Narr. 9.* apud Photium *Biblioth. p. 428, 429.* ubi vide, quae de hoc more notantur ab interpret. Adde et Doctiss. Elsner. ad *Epist. 1. Pauli ad Corinthios Cap. 5. comm. 1. p. 90. et 91.* nec non Menagium ad *Diogen. Laërt. praef. p. 6. sect. 7.* Verum haec non sunt hujus loci; hic enim agitur de Nuptiis inter fratrem et Sororem Germanam contractis. Herodianus tamen *Lib. 1. Cap. (p. 7.) 3.* dicit Ptolemaeum Philadelphum contra Macedonum et Graecorum leges sororem suam duxisse, et Nuptias hasce vehementer exagitat utpote Barbaris quidem, qui nulla lege tenebantur, non vero Graecis dignas, Euripides in *Andromache vs. 175.* ubi vide Scholia: quae loca intelligenda sunt de sororibus

ex eodem patre ac matre natis, quemadmodum hae nuptiae apud Assyrios et Persas fieri solebant, apud Graccos vero prohibita. *V. ill. Spanhem. ad Julian. Im. per. Orat. 1. p. 89.* Hic vere recte Interpretes, et ad vitam Cimonis *Cap. 1.* observarunt, per sororem Germanam intelligi *ὀμηάτριον* i. e. eodem tantum patre natam, quae nuptiae apud Athenienses fuerit licitae, teste ipso auctore nostro. Adde Popmam ad *Curtium L. 4. Cap. 10. n. 28.* et *Illust. Spanh. ad Juliani Imp. Orat. 1. p. 90. et 91.* Pro id quidem, *Leid. id quod non invenuste, sic in Alcib. Cap. 4. et, id quod usu venerat.* in *Regib. Cap. 2. et, id quod in tyranno non facile reperitur.* *Cic. 1. ad Fam. Ep. 2. id quod factum est.* Sic in *Conone Cap. 5.* in *Mss. Cod. A. Id quod minus diligenter esset celatum: Ubi tamen non aspernanda est vulgata lectio.* *Adi Cort. ad Sallust. Cat. 30. n. 2.*

[*Laudi in Graecia ducitur*] Hujus consuetudinis meminit et Noster infra in Alcibiade *cap. 2, 2.* De isthoc amore Socratis quatuor elegantissimas dissertationes apud Maximum Tyr. habes, ubi plura invenies, quae ad morem illum illustrandum pertinet. Plurimum sane Athenienses tribuisse pulchritudini atque amoribus, certum est: inde potissimum Socrates philosophandi captavit causas. Neque enim aliunde rectius occasiones disputationum gravissimarum, quam iis ex rebus petendas existimabat, quas praecipue aestimarent omnes, iisque darent operam. *Buchner.* Adde *Platon. et Xenoph. in Sympos. Cicer. Tusc. 5, 33.* *Alcinoum cap. 26.* et *Plutarch. apophtegm. Lacon. Lambino et Magio laudatos. Bos. Adolescentulis*] *Leid. Adolescentulos; ommittitur in Mss. Oxon.*

Vox *adulescentulis* exprimit Graecas voces *μειράκας*, et *μειράκια*, quae de puellis, et adulescentulis pathicis, et impudicis usurpantur. Vid. Graev. in Luciani Soloec. p. 70, 71, 72. et Dorvilium ad Chariton. Lib. iv. c. 2. p. 371. nam, licet hic haec vox multis odiosum nihil, et suspectum continere videatur, e re impudica tamen desumpta est. contra *νεανίσκος* et *νεανίας* pro strenuo, audaci, et robusto. v. Obs. Misc. Nov. A. 1744. T. vi. p. 493, 494. et, licet liti, hodie inter doctos de hoc Graecorum more ortae, me non inmisceram, certum tamen est, hunc a Nepote pro infami fuisse habitum. Et, si Nepotis verba recte percipiantur, in Alcib. cap. 1. et 2. non in honorem Socratis et Alcibiadis sunt accipienda; nam, postquam hic cap. 1. de Alcibiade dixerat, *idem simul ac se remiserat* — *luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur*. pergit cap. 2. §. 2. *ineunte adulescentia amatus est a multis more Graecorum. in eis a Socrate*. Tum Alcibiadem commemorantem inducit apud Platonem in Symposio, *se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius a parente debuerit*. Hoc testimonium igitur est Alcibiadis; aut potius Platonis, non vero Nepotis, qui mox addit: *Posteaquam robustior est factus, non minus multos amavit: in quorum amore, quoad licitum est (Heusingerus explicat quam diu potuit) odiosa multa delicate, jocosae fecit*. An ibi de casto amore Nepos loquatur, ut censet Bofius, (p. 8.) aliorum iudicio permitto; non enim decet virum gravem multa odiosa delicate, et jocosae facere. Scio quidem, multos pro Socrate pugnare, contententes, corruptionem juventutis in eo constitisse, quod eam immitteret in Deos et patriam, et doceret probare falsa, et vera refellere, et ideo paullo post ejectos triginta tyrannos injuste,

à populo et, ut Cicero testatur Lib. 1. Tusc. disput. c. 40. *eodem scelere iudicium, quo Tyrannorum Theramenem, fuisse damnatum*. v. Periz. ad Aelian. L. 1. V. H. cap. 16. n. 1. ad L. 11. c. 13. n. 10. Sed haec nihil faciunt ad Nepotis verba illustranda. Plut. in Alcib. p. 193. fateor, dicit, *ὁ δὲ Σωκράτης ἔρωσι μέγα μαρτύριον ἦν τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐνφύιας τῷ παιδός*. sed pag. 194. addit. *Ἀλκιβιάδης δ' ἦν μὲν ἀμέλει καὶ πρὸς ἀγώγιμος, ἡ γὰρ ὑπὸ Θουκυδίδου λεγομένη παρανομία εἰς τὸ σῶμα τῆς διαίτης ὑποφίην τοιαύτην δίδωσιν: sed verba Thucydidis L. vi. cap. 15. ostendunt, Atheniensis inde metuisse tyrannidis adfectionem. φοβηθέντες γὰρ αὐτῆς οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος, τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτῶν τὸ σῶμα παρανομίας ἐς τὴν διαίτην, καὶ τῆς διανοίας, ὧν καὶ ἐνέκασον ἐν ὄσφ ρίγνοιτο ἐπρασθεν, ὡς τυραννίδος ἐπιδυνάμντι πολέμοι κατέεασαν*. Sed in quacumque partem amor iste Socratis et Alcibiadis accipitur, impie tamen, et stulte faciunt, qui Socratem, et plures Ethnicorum defunctos philosophos beatorum numero adscribunt, ostendentes, se aut sacras literas non intelligere, aut iis fidem non habere, et temerariis quibusdam hominibus, qui nescio quae sibi somnia de externa quarumdam virtutum specie fingunt, arma, quibus isti suam defendant sententiam, videri velle ministrare. Ita sentiant Ethnici, et ipse Socrates apud Platonem. v. Ciceron. L. 1. Tuscul. Disput. cap. 41. Ita Aesopus apud Plut. in Pelop. p. 297. sed sine Christo nulla salus post mortem. Quid Cato major de Socrate dixerit, v. Plut. pag. 350. *Habere amatores.*] Cod. Dan. *habuisse*. Bofius. [Valckenarius ad Callimachi Elegiarum Fragmenta pag. 216. pro *in Graecia* legendum esse censet *in Creta*, comparato loco ex Athenaei Epitome

5 Nulla Lacedaemoni tam est nobilis vidua,
quae non ad scenam eat mercede conducta.

in Casauboni Animadversionibus pag. 782. *Τοις καλοῖς παρὰ κρήσιν ἀδοξόν ἐσιν, ἐρατῆ μὴ τυχεῖν.* Etiam in Ultr. edit. *bauiſſe* legitur.)

Nulla Lacedaem. tam. e. n. vid.] Haec non pro ejus aetatis ratione dicuntur, cum Lycurgi adhuc legibus flaret civitas, per quas neque spectare saltem Comoedias Tragoediasque fas erat, ut Plutarchus in Institutis Laconicis docet, sed cum calcata disciplina veteri atque duritie in luxum atque delicias prolapsa esset, quod sub Leonida Agideque regibus contigisse, et per mulieres quidem maxime, Plutarchus in Agide observat, cujus verba Magius produxit. Quamquam et ab initio statim intemperanter admodum vixisse Lacedaemoniorum facinas et luxuriose, et conatum quidem Lycurgum eas subjicere legibus, sed tamen coactum desistere, quod repugnarent, Aristoteles auctor est lib. 11. Politic. cap. 19. Qua de causa et Plato quoque lib. 1. de LL. (p. 637.) Lacedaenarum ἀνεσίη, sive licentiam, perstringit. *Buchner.* Doctissimus vir, nobisque amicissimus, Jo. Freinshemius, cujus animadversiones nobis communicatas passim inseremus, ita ad haec verba. *Ad scenam eat, actura, arbitror, sicut sub Impp. Romae. Sed quaenam illa phraſis, ad scenam ire? videturne satis Latina? an fuit, ad coenam? de qua re nonnihil ad Curt. 5, 7, 2. sed haec tantum leviter dubito. Scenam inire est apud Tacitum 15. A. 39, 3. Atque hoc sensu ad scenam ire, fuerit idem, quod mox Noster dicit: in scenam prodire. De cetero, etiam spectatores inter. (p. 9.) dum mercede conductos, tesserasque in usu antiquitus fuisse unde spectatores aliquid lucra-*

rentur, probabili ratione disputat *Laur. Pignorius de servis p. 162. et seq.* Sed, an hoc ad Laced. vid. pertinere possit, amplius dispiciendum est. *Boecler.* Vir diffusissima lectionis C. Barthius conjiciebat aliquando leg. *Nulla apud Athamanas l. e. n. v. q. n. ad stivam eat. m. c.* Heraclidem adlegans, qui in De politis p. 992. ed. Heins. refert, in *Athamanum regione mulieres terram colere, viros greges pascere.* Eoque referebat, quod mox sequitur apud Nep. partim *HUMILIA habentur.* Sed vereor, ut hanc emend. admittant extrema verba, *mercede conducta.* Et cur solis viduis tribuisset, quod de feminis in universum Heraclides adfirmat? Denique iverint ad stivam viduae, non alias tamen ivisse crediderim, quam viles et plebejas, minime vero *nobiles*, de quibus Noster sermo est. *Bosius.*

Nobilis vidua.] In uno Mss. Bavaricorum, cum quibus olim hunc auctorem Caspar Schoppius contulit, fuit: *femina vidua nobilis*, quod dictum videri possit, ut *ventus aquilo, flumen Nilus*, et familia. Nil tamen mutandum puto. *Bos.* [Ed. Ultr. *Lacedaemone.* Cod. Guelph. N. *Lacedaemoni vidua tam est nobilis.*]

Non ad scenam] An ut partes ibi accipiat, et administret; an ut prostituat corpus? Nam meretrices in scenam atque theatrum producere et prostituere impudicorum libidini, moris erat. De quo videndus Liplius 1. Elector cap. 11. Et hanc ob causam Plautus apud Festum *scenicolas* meretrices dixit, ut quidem Gevartius ibi legendum censet. Nam Scaliger et Turnebus aliter legunt et interpretantur illum locum. *Buchner.* Quae de Lacedaenarum intemperantia et luxuria

supra Buchnerus adnotavit ex Aristotelis Lib. II. Polit. cap. nono, refutantur a Plut. in Lyc. p. 47. qui eadem pagina et pag. 48. refert, quae quodammodo illustrant Nepotis verba. De voce *vidua* vide, quae dixi in Obs. Misc. jam a me citatis in not. post. et ita vocat *Χηρας γυναίκας* Strabo L. VI. p. 428. Sed in genere de Lacaenis mulieribus loquuntur et Aristoteles et Plutarchus; sed utrumque diversa sentire non observavit Heusingerus. Locum hunc in mendo cubare adhuc opinor, aut Nepotem incidisse in auctorem alium, nobis incognitum. Plutarcho, nihil ad infamandas Lacaenas proferenti, plus fidei habeo, quam Aristoteli, qui toto hoc capite Cretum disciplinas praeposuit Laconicis institutis. De corruptis Laconum moribus non agit Nepos, id quod liquet ex obpositione: et ex corruptis quibusdam alicujus civitatis moribus de caeteris, nulla temporum ratione habita, judicare, non congrueret Nepotis prudentiae, qui solet Athenienium et Romanorum antiquos mores distinguere a posteriorum temporum depravatis consuetudinibus, ut in Milt. cap. 6. in Cat. cap. 2. Disputat Nepos in genere de iis, quae in memoratis gentibus non sunt turpia, sed licita, et legibus velut sancita, quae apud Romanos sunt infamia, et humilia. Sic diversos diversorum populorum mores enarrat Aelianus Lib. IV. V. H. capite primo toto. Jam quaerendum est, verumne sit nec ne, quod de singulis Laconum viduis et quidem nobilibus hic adnotat Nepos, non an nonnullae faeminae Lacedaemona turpiter sese gesserint, id quod in optimis civitatibus, et legum sanctitate florentibus fit. Justinus locus e Lib. II. cap. 4. ab Heusingero citatus nihil facit ad rem, non nisi fabulosa de A-

mazonibus tractantis: denique neque Ibyci, neque Euripidis, neque Sophoclis, Graecorum poetarum, quos citat Plut. inparall. Lycurgi et Numae p. 76, 77. habenda est ratio, de Lycurgi Lacedaemonii circa puellas (p. 10.) cura jocantium, et inde Lacaenas mulieres infamantium. consule Cragium L. III. de Rep. Lac. cap. 4. Heusingero placet ad lenam eat; Gesnero, teste Heusingero, ad coenam. Errat etiam Heusingerus confundens ire ad scenam, et prodire in scenam; nam ire ad scenam est domo exire, ut in scenam prodeat, vel in theatro spectaturus sedeat. in scenam prodire dicitur de eo, qui in ipso loco jam se sedit, et populo est spectaculo, quam distinctionem hic ipse docet Nepos, quod etiam simpliciter dicitur prodire. v. Phaedrum L. V. fab. 5. vs. 27. Haec de Latinitate, sed de Nepotis loco nihil definitio, ut jam supra monui, qui, si sanus est, alio modo exponi nequit. [Vide prolixè de h. l. disputantem Jac. Frid. Heusingerum in Fragmentis Cornelii Nep. Guelpherbytanis pag. 120 — 122, et adde Goerenzii, Viri doctissimi, conjecturam in Notis ad Cicero-nem de Fin. 2, 20. pag. 217. propositam: *Mire peccant* (in Ciceronis loco Codd.) *Spir. Erl. Bus. scenam pro cenam offerentes, sed sic scribue ab utraque parte peccant. Quod notasse liceat, ut locum illum, in desperatis huc usque relictum, pejoribusque adeo conjecturis mactatum, emendemus apud Cornel. Nep. praef. 4. quae non ad scenam eat mercede conducta. Pu-let nos Virorum Doctorum, qui tales quisquillas ferre possint. Scribendum est: quae non ad cenam eat mercede conductam. Sequens in Magnis abstulit participii ultimam, et conductus ubique sic pravatur: cenam jam conjecerunt Gesnerus et (Jac. Frid.) Heusinger. Frequenter autem Comici *ἐταίρι πρὸς δετ-**

Magnis in laudibus tota fere fuit Graecia, victorem Olym-

πνον ἀπό συμβολῆς, cfr. *Plaut. Stich.* 3, 128. condicere in symbolam ad coenam. *Corn. inere latine scripturus erat. Hic autem mos, imprimis in vidua, a Romanorum pariter atque Graecorum reliquorum moribus abhorrebat. Haec Goerenzius. Nos in desperatae sanitatis loco vulgatam, quae etiam in Ultr. edit. legitur, non sollicitandam esse duximus, et vere nobis scripsisse videtur Withofius in praefat. *Encaen. Critic. Vesaliae. a. 1741. editorum: Ad coenam mercede conduci, ut nonnulli divinarunt, hoc loco alienissimum est, ubi e contrario mox narratur velut peculiare, Romanorum mulieres a viris quoque convivii adhiberi. Ergo hoc ritu mulieres in Graecia abstinebant. Solae enim hic morum utriusque gentis differentiae demonstrantur.)**

Magnis in laud. tota fuit Graecia] Placet, quod scripti libri, Schotto teste, habent, quodque in editionibus aliquot lego: *tota fere fuit Graecia.* Neque enim apud Graecos omnes eodem pretio habitos Olympionicas, vel illud indicat, quod apud Lacedaemonas pulchrius ac praestantius atque adeo magis honorificum sibi etiam femina existimaverit, filium victorem in acie amisisse, quam Olympionicam habere superstitem. Refert Plutarchus in apophthegmatis Lacaenarum pag. m. 242. *Bosius. Leid. Cod. et Vossian. A. etiam habent tota fere fuit Graecia, in Chabria cap. 1. in Mff. A. et B. item alio P. Danieli inspecto usque eo tota Graecia fama celebratum est: de hac vero Elliptica locutione nostro Auctori propria consule Cel. Periz. ad Sanctii Minerv. L. 4. cap. 6. n. 3. et Graecorum est imitatio. Pind. O. Nem. 4. vs. 82. Θέτις δὲ κρατεῖ φθία. Schol. v. ἀντι τῶν ἐν φθία. v. Lamb. Bos. de Ellip. L. Gr. p. 281. Tò*

*fere in textum recepit Heusingerus. Bosius, ut vides Lector, hanc lectionem fovet, motus Plutarchi loco, qui a Bosio non recte intelligitur. Dictum mulieris Lacaenae non ostendit apud Lacedaemonios, minori in pretio habitos fuisse Olympionicas; sed haec mulier gaudebat, filium suum esse mortuum VICTOREM, et ideo hanc mortem sibi suoque filio gloriosiore existimabat, quam si e certamine Olympico domum vivus redisset victor. Notum est dictum alius mulieris Lacaenae filio suo in bellum proficiscenti clypeum tradentis apud Eumdem. p. 241. ἡ τὰν, ἡ ἐπὶ τὰς. v. Perizon. Animadv. Histor. cap. 7. p. 237, 238. Nam a Spartanis μακαρίζονται μᾶλλον οἱ γενναῖως ἀποθνήσκοντες, ἢ οἱ ἐντυχῶς ζῶντες. ut vel notum ex Nicolao Damasceno de moribus gentium, cuius excerpta collegit Joannes Stobaeus, latina fecit Nic. Cragius p. 567. De matrum Lacaenarum dicto praeter Perizonium, vide Cragium de Rep. Lac. L. III. p. 363. Praeterea pro Bosii sententia non stat facit dictum Agidis apud Plut. in Lyc. p. 52. ἐπαινῶντων τινῶν τῆς Ἡλείας, ὡς καλῶς τὰ Ὀλύμπια καὶ δικαίως ἄγοντας. Καὶ τι μέγα Ἡλείοι ποιεῖντι δι' ἐτῶν πέντε ἡμέρα μὴ χρώμενοι τῇ δικαιοσύνῃ. Neque locus ejusdem p. 53. 54. qui docet, Laconas non nisi iuste palmam reportare voluisse. Quid? Lycurgus ipse una cum Iphito intermissos hos ludos restauravit. v. Athenaeum (p. 11.) L. XIV. cap. 9. pag. 635. Plut. Lyc. p. 39, 54. Pausaniam v. 4. p. 383. Nec tantum apud Lacedaemonios summae laudi erat victorem mori, sed et apud alios. Epaminondas Thebanus moriens ideo dixit: *satis vixi, invictus enim morior.* Quid? ipsi Lacedaemonii*

anno belli Peloponnesiaci duodecimo ab Eleis in hisce ludis certare prohibiti (ob causam, quam refert Thucydides Lib. v. c. 49, 50.) omnem lapidem moverunt, ut iterum ad haec certamina admitterentur. De Pythagora Spartiata, Olympionica, v. Plut. in Numa p. 60. Ergo Lacedaemonii non sunt in causa, cur *sepe* h. l. addatur, licet in quibusdam MSS. et Edit. reperiat. Quanto opere Graeci Sybaritas exagitarunt, quum de ludis Olympiis abolendis cogitarant? v. Athenaeum Lib. xii. c. 4. cum Casauboni nota, quibus haec insania magno stetit dicitur. Tota Graecia hisce certaminibus adeo elata fuit, ut non nisi vere Graecis, et quidem nobilissimis ad ea pateret aditus. v. Herodot. Lib. v. cap. 22. et ibi Interpr. et Kuhn. ad Aelian. Lib. ix. V. H. cap. 5. agitur ibi de Alexandro Amyntae filio, Macedone, qui sibi magno honori duxit ad hoc certamen admitti. Neque Macedones postea ab his ludis fuerunt aversi; nam Alexander, Philippi filius, non detraxit certamen Olympicum: tantum hunc ludum aspernatus fuit, quia isto tempore, quo in certamen descenderet, audierat deesse reges, cum quibus certare posset, nolens a privatis vinci, aut privatos vincere. Vid. Plut. de Virt. Alexandri Or. 1. T. II. p. 331. ad quod certamen eum impulisse dicuntur ibi *οι εταυροι*, quos idem Plutarchus in vita Alex. p. 655. vocet *τις περι αυτων*. Sed T. II. in Apophth. p. 179. dicit, ab ipso patre Philippo ad id certamen fuisse incitatum. Scio quidem, quid addat Plut. deinde *φαινεται δε και καθολικη προς το των αθητων γενος αλλοτριως εχων*. Sed hoc facit nihil ad rem, de qua hic agimus. Et licet adversatus fuerit certamen Olympicum, quod tamen ex ipsis Alexandri verbis non liquet;

pater tamen ejus, et caeteri Macedones Olympionicas plurimi fecerunt, quod et ex hac ipsa historia patet. Praeterea istud *sepe* minuit vim sententiae Nepotis, qui Graecorum instituta moribus Romanorum obponit, et ideo lectores suos Romanos, Graecarum literarum expertes, monet, ne omnia, quae de Graecis legant, suorum majorum institutis judicent, quia non eadem omnibus honesta sunt atque turpia; sciebat enim Auctor, suos Romanos nihil solere rectum putare, nisi quod ipsorum moribus conveniat. Id, quod recte observat de suis Romanis, de cunctis hominibus jam adnotavit Herodotus Lib. III. cap. 38. qui Herodoti locus Nepoti, haec scribenti, forsitan ob oculos fuerit versatus. Praeterea Ciceronis locus jam a Lambino citatus, ex Orat. pro Flacco cap. 13. *Atinas, pugil, Olympionices, hoc est, apud Graecos, (quoniam de eorum gravitate dicimus) prope majus, et gloriosius, quam Romae triumphasse, monere videtur, ut *το sepe* ejiciatur. Denique suadet idem ipse Nepos in Epam. cap. 5. de Thebanis loquens, *namque illi genti plus inest virium, quam ingenii; quum satis constat, praeter Epaminondam, plures fuisse Thebanos ingeniosos.* [Cod. Axen. *tota sepe Graecia fuit.* Lectio haud contemnenda. Minime haerendum erat in *sepe*, quod nunc quidem vix aliquid demit dictis. Utuntur enim illa voce non solum, ut quaedam omnino excipienda indicent, sed etiam, cum aliquid de toto genere affirmare neque audent, neque necesse ducunt. v. Pelopid. 2, 1. 4, 1. Mosche. Nos cum Heusingero ex optimis libris *tota sepe fuit Graecia* rescriptimus, quod etiam Cod. Gulph. et Ultr. ed. habent.]*

Victorem Olympiae] apud (p. 12.) Olympios: in Graeciae Olympia: ubi Curules ludi quotannis in honorem Jovis celebrabantur:

piae citari: in scenam vero prodire, et populo esse spectaculo, nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. Quae omnia apud nos partim infamia, partim humilia, atque ab honestate remota ponuntur.

in quibus qui esset victor, Diis propemodum ipsis habebatur aequalis. Unde Horatius primo omnium carmine:

Sunt quos curriculo pulverem Olympicum

Collegisse iuvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.

Et lib. iv. oda II.

Sive quos Elea domum reducit
Palma coelestes.

Coelestes, id est: coelestibus sive Diis proximis. Lege et Vitruvium prooem. lib. 9. Plin. 34, 4. Lucianum vero cum primis de Gymnasiis pag. 729. Buchner. Cicero pro Flacco cap. 13. *Olympionices*, hoc est apud Graecos prope majus et gloriosius, quam Romae triumphasse. Adde Pet. Fabrum in Agonistico 2, 16. Bofius. Plinius Lib. VII. cap. 32. *Quin et funus ejus, cum, victore filio Olympiae, exspirasset gaudio, tota Graecia prosecuta est.* Mff. Oxon. *Victorum Victorem Olympiae.*

In scenam vero prodire] Eadem, si recte memini, apud Arnob. lib. VII. leguntur. Quo et Lactantii sententia de Graecis pertinet: *Quid mirum, inquit, si ab hac gente universa flagitia manarunt, apud quam ipsa flagitia religiosa sunt, eaque non modo non vitantur, verum et coluntur.* Adde Augustin. II. De civ. DEI cap. x. et eruditissimi Sam. Petiti, amici olim carissimi, *Comment. in leges Attic.* pag. 74. cum seq. Ubi facem obscure huic loco accendit. Ernstius.

Et populo] Leid. ac populo.

Nemini fuit turpitudini] Virgibus tamen vitio datum in Graecia, prodire in scenam et in

publico versari, ut patet ex Euripidis Orestes, Heraclidis et Iphigenia Aulidensi. Item ex Menandro ac Nazianzeno libro de documentis virginum, et de Latinis e Seneca Tragico extremo Agamemnone. Schottus.

Quae omn. ap. nos] Romanos puta, quorum moribus infames habebantur, qui artis ludicrae et quaesius causa in scenam aut certamen prodirent. Testatur L. 2. §. 5. ait Praetor. D. de his qui not. infam. itemque Cicero apud Augustin. lib. II. de Civit. Dei cap. XIII. Buchner. Adde Marcell. Donat. Dilucidat. ad Tacit. Annal. 1, 15. et Sam. Petit. Comm. ad Leges Atticas p. 75. et seq. 4. Bofius.

Partim infamia] Haec Ms. Ox.

omittit. *Abque ad honestate remota*] Arnob. lib. cit. pro eadem sententia ait: *Quorum actores inhonestos esse, jus vestrum, et inter capita computari judicavit infamia.* Vide Tertullian. de spectaculis. Ernst.

Ponuntur] habentur. Translatio insignis a calculatoribus ducta, qui prout calculum posuerunt, ita valet. Aloibiade: *Neque ei par quisquam in civitate poneretur.* ibid. *Quibus rebus effecisse, ut apud quoscumque esset, poneretur princeps.* Annibale: *si non me in eo principem posueris.* Valer. 3, 8. Ext. 5. Respondit Dion, *se vita malle excedere, quam metu violentae* (p. 13.) *mortis amico inimicosque juxta ponere.* Lib. IV. cap. 3, 4. *Deinceps ex iis vocemus, quorum animus aliquo in momento ponendi pecuniam nunquam vacavit. et ita aliquoties loquitur.* Thrasymbulo. *Dubito, an hunc primum omnium ponam.* Gebhardus.

Contra ea pleraque nostris moribus sunt decora, quae 6
apud illos turpia putantur. Quem enim Romanorum pu-
det uxorem ducere in convivium? aut cuius non materfa-
milias primum locum tenet aedium, atque in celebritate
versatur? Quod multo fit aliter in Graecia. Nam neque 7

Contra eam] e prisco more. Caesar lib. v. comm. de Bello Gallico cap. 19. *contra ea Tuturius se-
ro facturos clamitabat.* Lib. III. de Bello Civil. cap. 74. *Contra ea Caesar neque satis militibus perterritis confidebat.* Ipse Nepos Alcibiade. *Contra ea si quid adversi accidisset.* Iphicrate. *Contra ea mater Atheniensem.* Epaminonda. *Contra ea una urbe nostra etc.* quae tamen loca vulgo sunt interpolata. Gebhardus. In Iphicrate cap. ult. in MS. A. *contra ea Mater Atheniensem.* et in Epamin. cap. 5. Livius lib. II. cap. 60. *Contra ea, in Aequis inter consullem ac militem etc.* v. et cl. Cort. ad Sallust. Catil. cap. 3. n. 2. [Ed. Ultr. *contra, sine ea.*]

Quem en. Roman. pudet uxor. duc. in convivium] Notanter accip. *uxorem.* nam virgines acerbae, i. e. immaturae arcebantur a conviviis, ut est apud Nonium. Boecl. Varro in Agatone apud Nonium; *Virgo de convivio abdicatur ideo, quod majores nostri virginis acerbue aures Veneris vocabulis imbui noluerunt.* De isto autem Romanorum aliarumque gentium uxores in convivium ducendi more plura Muretus var. Lect. 7, 2. Lips. ad Annal. II. Taciti nota 10. Bernegger. ad Justin. 7, 3, 3. et quaest. cxi. ad Germaniam Taciti. Bofius. Adi, si lubet, Muretum lib. VII. *Variar. Lection. cap. II.* Et adde, nec apud alias gentes mulieres cum viris accumbere, ut liquet ex Balsasaris convivio, quod Daniel describit cap. v. Et Herodis apud Marcum vi. 24. Quibus ex locis non male colligitur, femi-

nas in conviviis eorum non interfuisse. *Ernstius.*

Cujus materf. non pr.] MS. codex Dn. Boecleri et quidam editi *cujus non m. f. pr.* Bofius. *Vetus Lectio, teste Schotto, at cuius non materf.* Leid. *at cuius non matrifam.* Item Voss. C. et paulo ante pro *quem enim, cum enim.* [Cod. Axen. etiam: *cujus non materfamilias, quem verborum ordinem, a tot codicibus exhibitum, tandem aliquando revocandum duximus.* Eundem habent editt. Jensoniana princeps, Argentoratensis, utraque Paris. Longoliana, Ultrajectina. Guelph. etiam: *At cuius non m.*]

Primum locum] Atrium ipsum seu aulam, ubi et novae nuptae lectus genialis sternebatur, et ipsae matres familias agere et lanas texere solebant, ut ex Asconio in Milonianam, itemque Arnobio lib. 2. adv. gentes, constat. Vide Lips. lib. 1. Elect. cap. XVII. *Buchn.*

In celebritate] Celebritas quae pars sit aedium, docet Schoppius lib. II. *verisimil. cap. x.* Ernstius. Adde Ind. Bofius. Adeant Juvenes Vorstium ad Justin. L. 6. cap. 9. et cl. Burm. ad Phaed. I. 1. fab. 6. *Locus celeberrimus dixit noster in Dione cap. 10.*

Neque in conviv. adhibetur] Ita Cicero, Vitruvius, alii. Vide Muret. var. lect. 7, 2. Magnus tamen Casaubonus erroris arcessit Nepotem. Cum enim ad lib. 8. Athenaei cap. 9. Biotheam Nicocreontis uxorem correctione optin. in convivium introduxisset, *εις πρότον* (hoc enim substituit, cum esset, *ποταμὸν*) mox (p. 14.) addit: *nam si quis objiciat ex Cor-*

in convivium adhibetur, nisi propinquorum, ne

nelio Nepote, foeminas in convivio more Graecorum non esse adhibitas; in promptu sunt Graecorum Scriptorum testimonia, quae contrarium saepissime factum arguant. Nihil autem dubitaverim asserere, Nepotis testimonio, de more universe accepto, nihil detrudere, quae haud dubie diversa personarum, locorum, temporum, ceterarumque rerum, quibus consuetudines aliquam dissimilitudinem aut exceptionem patiuntur, conditione aliter acciderunt. Boecl. Sane locus Ciceronis in Verr. 1. 26. tam clarus est, ut dubitationem non admittat. Nam ibi Philodamus, Graecus ipse, et civitatis suae princeps, negat, moris esse Graecorum, ut in convivio virorum accumbant mulieres. Vitruvius quoque ut rem certam et vulgo notam adlegat lib. 6. cap. 10. Graeci inquit, andronas appellant oecos, ubi convivio virilia solent esse, quod eo mulieres non accedant. Et paulo ante: In his oecis sunt virilia convivio. Non enim fuerat institutum, matres familiarum eorum moribus accumbere. Quae tamen verba haud dubie corrupta sunt. Tentabam igitur: Non enim fert institutum eorum, matres familias cum maribus accumbere, vel: matres familiarum maribus accumbere. Certe ejusmodi quid reponendum esse manifestum est. Bosius. De Macedonia vide Herodotum Lib. v. cap. 18, 19, 20. et seqq.

In convivio adhib.] Leid. in Conv. a patre. Adhiberi vero in convivio elegans est locutio. Justin. L. 7. cap. 3. Adhibitis in convivio suis ac filii uxoris. Virgil. 5. Aen. vs 63.

— *Adhibete Penates*

Et patrios epulis, et quos colit bospes Aestres.

Neque sedet] commoratur. Et recte dixit, sedet: conclusae enim et velut adfixae thalamis suis apud Graecos agebant foe-

minae, texentes lanam, non prodire inde fas erat, et viris versari: qua de re plura notavit eruditus juvenis Janus Gebhardus lib. iii. pund. Criticorum cap. xv. itaque ibi ferme perpetuo deant, facientes opus; dixit, nec sedet, pro, commoratur. Buchn. Verbum sedere cum faeminarum proprium. Stravere Broukh. ad Propertium 2. El. 14. vs. 36. et cl. Burrus Petron. Satyric. cap. 77. Ovidium Heroid. Ep. 17. De re ipsa consule schol. phocl. Oed. Col. vs. 328. 350. Cel. J. Perizon. ad Aelium L. iii. cap. 15. et L. viii. c. 2. et Cerdam ad Virg. L. 9. vs. 648. Hector apud Hom. Il. Z. vs. 490. dicit, mulierum domestica munia obeunda, curanda bellica. De Caribaeis Cauniis Herodotus Lib. 1. c. 2. de Aegyptiis Lib. ii. cap. 11. (ubi interpret.) diversa nam Non tamen credendum est, ut cas, et praesertim Atticas, et cet pudicas, numquam pro in publicum. Contrarium est multa, qua mulctabantur in publicum prodirent in tibus, a Γυναικοκόμοις. Meurs. Lib. ii. Lect. Att. c. 2. imo e Casaubono ad Athenaeum L. viii. cap. 9. pag. 607. Boeclerus jam citavit, et per se refutavit. Quod Noster dicitur Graccis, idem adnotat de personis, quae hunc morem propterea faeminis proprium dicebant, Herodotus Lib. i. c. 114. ἔργα δὲ γυναικῆσιν ἔσονται, μένουςαι ἐν τῆσι ἀμφοτέρωσιν Plautus Scythas pro doctas fuisse usos vel pueri sciuntur. Plinio Lib. ii. c. 2. v. cl. Vnde ad Herodoti locum n. 54. Hector de mulieribus, idem uxoris suis sentiunt Romanorum Cicero de uxore sua Ter-

sedet nisi in interiore parte aedium, quae γυναικωνίτις appellatur, quò nemo accedit, nisi propinqua cognatione conjunctus. Sed hic plura persequi 8 tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut

(p. 5.) queritur apud Plut. in Cic. p. 879. quod esset φιλότιμος γυνή, και μάλλον τῶν πολιτικῶν μεταλαμβάνουσα παρ' ἐκείνου φροντισῶν ἢ μεταδιδῶσα τῶν οἰκειακῶν ἐκείνῳ. plura id genus in Fulviae vituperium proferuntur a Plut. in Antonio p. 920.

[In interiore parte] Terentius Eun. act. III. sc. v. ad istam ipsam rationem respiciens; *Edicít, ne vir quisquam ad eum adeat: et mihi, ne abscedam, imperat; In interiore parte ut maneam solus cum sola.* Buchn.

Gynaeconitis appellatur] Cod. Mendozii Gynecborites. Leid. Gynecborites appellantur. Voff. A. Gynecborites. C. Gynethorites. Dicitur Gynaeconitis et Gynaecum. Vide Stewechium ad Vegetium L. I. de Re Militari. cap. 7. Graeci vocant etiam Γυναικείαν illam Deam, quam Romani Bonam. v. Plut. in Cic. p. 870. ita dictam juxta Varronem, quia tam pudica fuit, ut extra γυναικωνίτιν numquam sit egressa, nec nomen ejus in publico fuerit auditum, nec virum umquam viderit, nec a viro visa sit. v. Macrobi. L. I. Saturn. cap. 12. p. 204. et Cratium III. de Rep. Lac. cap. 4. De Barbaris et Persis Plut. Them. p. 125. Τῆ βαρβαρικῆ γένεος τὸ πολὺ και μάλις τὸ Περσικὸν εἰς ζηλοτυπίαν τὴν περὶ τὰς γυναικας ἄγριον φύσει και Χαλεπόν εἶναι, ὅν γὰρ μόνον τὰς γαμετὰς (more Graecorum) ἀλλὰ και τὰς ἀργυρωνήτους και παλλακευομένας ἰσχυρῶς παραφυλάττειν, ὡς ὑπὸ μηδενὸς ὀρᾶσθαι τῶν ἐκτός, ἀλλ' οἴκοι μὲν διαίτᾶσθαι κατακεκλεισμένας. adde Briffon. de Persarum Gynaecoo, L. I. R. P. §. 112. et

L. II. §. 159. sed quod nihil facit ad illustranda Nepotis verba. [In Codice Axeniano Gynaeconitis spatio relicto a manu secunda inscriptum legitur. Hujus itaque codicis librarius in exemplo suo graecas literas, quas scribendo exprimere non audebat, offendit, ab auctore, si quid aliud, profectas, nostrisque editionibus, mea quidem sententia, sine dubitatione restituendas. Quid alii librarii invenerint, testantur modi, quibus a singulis verbum exprimitur, varii ac satis miri. Mosche.]

Sed plura persequi] Vet ed. Ultrajectina Schotto laudata: *Sed hic plura p.* MS. Boecleri: *Sed haec plura p.* Quod si recipias, plura idem erit, ac pluribus, proluxe. Quemadmodum in illo Virgilii *multa gemens*; ac altero Caecinae ap. Cic. 6. ad fam. ep. 7. *multa Deos venerati sunt.* Sic apud ipsum Nepotem. 15, 6, 1. *multa in vectus in Thebanos*, id est, proluxe, longo sermone. Vide Voff. de Construct. c. 61. *Bostus.* Cod. Dan. [Leid. 1.] et H. Steph. add. *Sed hic plura pers.* Leid. 2. *Sed haec plura pers.* nec ibi tum legitur. MS. Ox. etiam *hic plura*; Voffian. A. cum magnitudo. B. *Sed haec plura persequi cum magn.* sed cum abest a Cod. C. item *haec.* mihi placet *hic pl.* [In Cod. Axen. ante magnitudo omittitur tum, non male. Mosche. Paulo ante Ed. Ultraj. gynaeconitis. Cod. Guelph. *cinechoritis.* Idem cum Leid. 2. *Sed haec p. p. magn. sine tum.*]

Magnitudo voluminis] Quippe in quo non modo duces Graecorum, sed Romanorum etiam, ac aliarum gentium, quin quoslibet viros claros ante alios, et excel-

ea explicem, quae exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, et in hoc exponemus libro *de vita excellentium Imperatorum*.

lentes, describere eratingressus. Itaque exiguam partem illius praestantissimi operis habemus reliquam, quod totum de *Viris Illustribus* inscripserat, in aliquot libros distributum. Itaque et paullo post ait; *In hoc libro*. Nam in aliis libris persequutus fuit eorum vitas, qui togae et pacis artibus praestitissent. Nec aliter Vossius censuit, cum in Latinis historicis de Nepote exponit. Quam sibi materiam autem in hoc libro tractandam sumserit, et quos posuerit sibi fines, tum infra, cum de Regibus narrat, tum in Hannibale extremo significat. Pari ratione, qua breviter scribendi excuset, usus Epaminonda cap. iv, 6. *Buchn.* in MS. Longolii *zò prohibet* periodum claudit teste Schotto. De voce *volumen* v. cl. Duker. de Latin. Jurisc. Vet. p. 101. pro *explicem* Leid. *explices*.

(p. 16.) *Quare ad propos.* — *Imperatorum*] desiderantur haec omnia in Ultraj. testante Schotto.

De vita] Vetustissimi Codices, Magio, Schotto et Savarone auctoribus, ita legunt, itaque non est, cur *vitas* pro *de vita* legere malimus. Etsi enim utrumque recte dicitur, *exponere aliquid et*

de aliquo; tamen altera ratione et infra in Pelopidae principio: *cujus de virtutibus dubito*, inquit, *quemadmodum exponam*. Nec obstat, quod in singulari numero *vita* potius quam *vitis* dixit. Nam et hoc ipsum Romani sermonis ratio patitur, ut Hier. Magius aliquot exemplis offendit. Plane ita Julius Higinus libros suos **DE VITA REBUSQUE ILLUSTRUM VIRORUM** inscripsit, ut Gellius laudat l. v. cap. xvi. Infra in Epam. quidem noster ait: *quoniam uno hoc volumine vitas excell.* *Vir.* etc. Sed et ibi Danielis Codex non *vitas*, sed *vitam* legit. *Buchn.* Confirmant hanc lectionem praeterea MSS. P. Danielis et Dn. Boecleri, uterque ex optimis: modum vero loquendi Servius in 1. Aeneidos 372, laudans librum Corn. Nepotis, qui **VITA ILLUSTRUM** inscribitur. *Bofius.* *De vita* leg. etiam Cod. Leid. et H. Steph. nec non MS. Oxoniens. quam lectionem probat Munckerus ad Hygin. Lib. 2. Astron. cap. 4. et pluribus exemplis confirmat cl. Cortius ad Sallust. Cat. cap. 4. n. 3. et in textum receperunt suae editionis cl. Bofius et Cellarius, quos sequi hic non dubitamus. Abest a Voss. A. B. sed C. [Gu.] *de vita-*

I. MILTIADES.

C A P. I.

MILTIADES CIMONIS FILIUS ATHENIENSIS, 1

(p. 17.) Nolo transcribere, quae Janus Rutgerius *ὀμακαπίτης* vincendae Nepotis *ἀνισορησίας* Variarum Lectionum commentariis consignavit, quae tamen cognoscenda sunt, ut se Lector ab iis erroribus, quos ei Nepos offuderit, expediat. Gebhardus.

Miltiades] Cornelius Nepos expositurus de vita excell. Graeciae Imp. quare a Miltiade fecerit initium, ex Zofimi hist. lib. 1. apparet. Post expeditionem Trojanam, inquit, ad pugnam usque Marathoniam nil praedicatione dignum Graeci gessisse, vel adversus se ipsos, vel alium quemquam videntur. Itaque Miltiadem huic operi praesultorem esse voluit, memor illius Pindarici: *cujuslibet operis in capite splendentem ac renidentem faciem esse oportere*. I. Ravius. Legant juvenes Thucydidem Lib. 1. cap. 15, 16, 17, 18. et seqq. et Pausaniam Lib. VIII. cap. 52.

Miltiades Cimonis filius] Corn. Nepotem, priorem Miltiadem cum posteriore confundere, et utriusque gesta uni adscribere, notavit et Rutgerius I. *Var. lect.* II. et Petavius lib. III. *Part.* 1. *Rationarii temporum* cap. II. Vide I. IV. *Anthol.* c. XII. *Ep.* LXXXIV. Sed contradicit isti sententiae Jo. Raven *Comm.* ad c. 1. *Milt.* De Miltiadis familia vide Dav. Chytraei *Chronolog.* An. 3472. *Ernstius.* Dion. Petavius *Rat. Temp.* III. 2. *dignum animadversione errorem Corn. Nepotis existimat, quasi h. l. duos Miltiades, superiorem*

illum, Cypseli filium, cum juniore Cimonis, confuderit, et utriusque gesta adscripserit uni. Nollem tanto viro excidisset tam acre iudicium. Primo enim quod plures Miltiades fuerint, quem ex veteribus idoneum auctorem habet, praeter Herodotum? Aelianus enim iste, quem illi addit, quique *variar. Histor.* XII. 35. tres fuisse sic scribit: *Μιλτιάδαι δὲ τρεῖς, ὁ τὴν Χερσόνησον κτίσας, καὶ ὁ Κυψέλλης, καὶ ὁ Κίμωνος*, unde habet, praeterquam ex Herodoto, et, quod hactenus non observatum, pessime intellecto? Herodotus enim, qui lib. VI. 103. et ult. Miltiadem nostrum Cimonis F. a Miltiade Chersonesi conditore nominatum scribit, eundem hunc Chersonesi conditorem Cypseli filium disertis verbis appellat, eique a Chersonitis, tanquam conditori, sacrificia et agonas nuncupata esse clarissime commemorat. Confer. cap. 34. §. 1. et 38. §. 2. Quam recte ergo Aelianus Miltiades distinxerit, secutumque se jactet *Petavius*, manifestum esse credo. Ab uno scilicet disce omnes. Scio quae apud *Marcellinum in vita Thucydidis* legantur: sed nec ista qui (p. 18.) dem citare pro se *Petavius* voluit. Et unde Marcellinus nisi ex Herodoto, cujus ipse fidem eod. loco satis elevat? *nisi*, inquit, *Herodotus mentitur*. Quo igitur argumento patet error Nepotis? juxta *Aelianum* ac *Petavium* vix alio, quam ex Herodoti Eratoque. Ita

Tom. I.

B

quum et antiquitate generis, et gloria majorum,

scil. convincemus omnes, qui ab Thurio isto, apud veteres etiam non usquequaque bonae fidei, sic discedunt, ut tutiora interim verioraque consecentur. An existimat *Petavius*, Herodotum, tam vulgarem ipsa celebritate scriptorem, aliosque illorum temporum, auctori nostro non lectos? Aut, ἐξ ἀμαρτημάτων μνημονικῶν, in tam clara, verbisque exscriptissima Herodoti historia tum, quando de Miltiade nostro commentabatur, labi tam enormiter potuisse? An *Petavius* non recordatur ejus, quod *T. Livius* in prooem. de novis destinati operis tanti scriptoribus affirmat, eos semper in rebus certius aliquid sese allaturos credere? An oblitus est, tam saepe hoc professum ab auctore nostro? Annon toto libro, et in singulis istis deprehendit excellentibus Graeciae viris, quam aliaque memoriae prodita sint? Et quo loco Cornelium habet, quem omnes boni magnique auctores, etiam fidei causa, ipsi certe veteres tantopere hucusque suspexerunt? Quid ergo? Dissensum demonstrare *Petavius* potest, errorem non potest. Atque illum scimus omnes, et videmus. *Rave.* Abscst filius a MS. Leid. haud absurde: in Regib. cap. 1. *Darius Histaspis filius* in Cod. MS. A. *Darius Hirtarfi* omisa voce filius sed *Hirtarfi* male ibi, ut omnia verba peregrina, pro *Histaspis* descriptum legitur. De hac Elliphi consulendi sunt Doctiss. Munck. ad Hygin. fab. 14 et 81. et ad Lactant. Narr. Ovid. lib. 6. fab. 3. et cl. Duker. ad Florum l. 2. cap. 6. §. 19. Prima vero cuiusque Nepotis libri verba titulum esse putat Joh. Schefserus Ep. 5. ad N. Heinsium, id in sequ. Epist. responsoria probantem. MS. Bernard. pro titulo habet de *Miltiade*, de *Themiſtole*

et sic de caeteris: MS. Bibl. ff. Trin. *Vita Miltiadis*, *Vita Themistoclis* etc. [Cod. Guelph. De *Miltiade*.]

Antiquitate generis] Non possum audire virum doctiss. qui antiquam h. l. pro nobili interpretabatur, ductus auctoritate Servii ad haec Aeneid. 2. *Antiqua Metabus cum excederet urbe*. Cur enim nolimus plano verborum sensu uti ad intelligenda interiora historiae? Nam, ut de Aeaco taceam, ad Codrum referunt Miltiadis genus veteres quique scriptores, auctorem certe eum, cuius nomen quoque pro argumento vetustatis erat. Proverbio enim dicebatur πρεσβύτερος κόδρου: Suidas paraemiam interpretatur ἐπὶ τῶν πάντων παλαιῶν. Idem et Hesychius et Tarrhaeus. Illustrat quoque Diogenianus Centur. 4, 87. 7, 45. opere Adag. Graec. Schotti. Nobilitatem vero Noster minime praeterit, quam generis mentione satis indicatam fecit. *Ravinius*. De Miltiadis gente intricatissimum negotium est: multusque in explicando eo Reineccius fuit. Quam bene et feliciter, ostendunt ea, quae J. Rutgersius fuse et accurate super ea re disputavit lib. I. V. L. cap. ix. *Buchner*. Adde Ubb. Emmium append. genealog. p. 29. Genus sane a Codro similiter nobilitatum est. In proverbium enim abiit hoc, εὐγενέσπερος κόδρου. Vide Suidam Centur. 7, 19. Diogenian. Cent. 4, 3. Apollon. Cent. 9, 27. *Ravinius*. Ad Ajacem referre genus dicuntur Mitiades et Cimon una cum Alcibiade et Thucydide in Scholiis Pindari O. Nem. 2. vs. 19. sed de cognatione Miltiadis et Thucydidis adi Interpretes ac Marcellinum de vita Thucydidis pag. 1. et 2. ubi plura de Miltiadis ortu videbis notata. *Gloria majorum*] Propter (p. 19.)

et sua modestia, unus omnium maxime floreret, eaque esset aetate, ut non jam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui, talem futurum, qualem cognitum judicarunt, accidit, ut Athenienses Chersonesum colonos vellent mittere. Cujus generis

tum eund. Codrum, de quo Vellej. 1, 2. *Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienses secuta victoria est: tum propter ejus posteros, qui per cccvii. annos non interrupta successione digni ab Atheniensibus habiti sunt. Rave. Pro modestia* Voss. C. molestia.

Eaque esset aetate] Locutionem hanc illustrarunt Eruditi Lipsenses in Actis M. Aprilis A. 1731. p. 195.

Ut non jam] MS. Boecl. ut jam non. Mox Mss. Pet. Danielis et Leidensis: talem eum futurum. Bosius. Ms. Oxon. addit esse. Vocem cognitum illustravit Burmannus ad Ovid. XII. M. 69. [Axen. etiam jam non solum, quod equidem unice verum puto. Alias enim eos jam, verbis non solum interposito, vis additur ea, qua nunc prorsus caret. Eadem enim ratio est verborum non solum, non modo, ac illorum, ne quidem. Nunc autem auctor non varia tempora sibi invicem vult opponere, sed simpliciter, quid jam factum sit, indicare. Vertendum itaque est: jam non solum, dasi sie jetzt nicht nur; contra autem, non jam solum vertendum esset: dasi sie nicht jetzt nur; quod ab h. l. prorsus alienum est. Mosche. Cod. Boecl. et Axen. ut jam non solum, quod melius esse non puto. Heusinger. Gu. Ult. ceterique ante Wetzl. et Brem. edd. ut in textu expressum est.]

Accidit] Longe aliter narrat Herodotus, a tempore et historia, tum Miltiadis ipse, tum eorum, quae ad Chersonesum et Lemnum gesta sunt. Vide lib.

VI. Rav. Unde Janus Rutgerius Var. Lect. 1, 9. postquam majores Miltiadis ex Herodoto et Marcellini Vita Thucydidis recensuisset, auctorisque nostri verba recitasset; haec subjicit: *Equidem delector recitando tam venustae puritatis verba: sed tamen in tam paucis versibus vide quot et quam immanes errores commissi sint. Primum, quod Miltiadem Marathonium (denu enim clarissimo viro id cognomen, quod olim divinus Plato illi tribuit) confundat cum Miltiade Cypseli. Deinde non voluerant Athenienses eo colonos sua sponte mittere, sed eos ultro Chersonesi incolae, necessitate coacti, petierunt. Tum autem non ex Atheniensibus delecti sunt, qui Delphos deliberatum irent, ut e verbis Corn. Nepot. colligas; sed ipsi Dolonci Reges suos eo miserunt. Ad haec cum Thracibus armis dimicandam non fuit, qui ultro auxilia petitum venerant, sed cum Apinthiis, qui eos bello infestabant. Postremo Pythia, non, ut Nepos vult, nominatim Miltiadem eis dixem dedit, sed tantum per umbages, ut solet, designavit. Mox tam immanem castissimi scriptoris avicopovciav in re tum perspicua paene obstupescens, addit, habere tamen Nepotem, qui errorem ejus tueantur. Nam et Pausaniam, accuratae diligentiae scriptorem, in Eliacis aperte Miltiadem nepotem cum patre confundere. Sed heic quoque locum habent, quae paullo ante adversus Petavium disputata sunt. Judicio certe et ratione, non errore, Nostrium ab Herodoto dissentire, manifestum est. Bosius: Consule Celeb. Perizonium ad Aelian. lib. 12. V. H. cap. 35. Chersonesum] Chersonesum Leid.*

quum magnus numerus esset, et multi ejus demigratio-
nis peterent societatem, ex his delecti Delphos delibe-
ratum missi sunt, qui consulerent Apollinem, quo
potissimum duce uterentur. Namque tum Thracas eas

Codices Vossiani fere semper
Chersonesum, pro *Chersonesum*.

Ex his] Ex iis Cod. Mend.
Sic in praefat. in MSS. Codd.
bi et ii sunt confusa, et infra
plus semel. (p. 26.)

Deliberatum] Cum Deo con-
sultationem initum. *Deliberare*
enim est cum Deo deliberatio-
nem habere atque instituire, re-
ferre, quod coeptandum est, ad
consilium oraculi. Nepos The-
mist. *Deliberantibus Pythia respon-*
dit, ut moenibus ligneis se munirent.
Cicero lib. 5. *Quaestion. Tus-*
culan. Pueris novis Cn. Aufidius
in senatu sententiam dicebat, nec a-
micis deliberantibus deerat, ipsum
consulentibus vel consilium ipsius
petentibus. Sic consultare usur-
pat Tac. 2. Annal. 54. Sacerdos
numerum modo consultantium et
nomina audit. Diodorus lib. 15.
Πυθῶ δὲ τινὰς ἐπεμψεν ἐρησόμε-
νος τὸν θεὸν περὶ τῆς ἐπασιδάσε-
ως. Nihil autem neque publicae
neque privatae rei sine Oraculi
auctoritate aggrediebantur. Ju-
stinus lib. 8. cap. 2. Inmemores
prorsus, quod in dubiis rebus suis
illo Deo etiam consiliorum auctore
us fuerant. Et statim: Quod nihil
sine majestate numinis ejus aut pri-
vatae unquam aut publicae rei gesse-
rant. Gebhard. Haec tautologiae
quamdam speciem habent. Nam
quid deliberatum mittere aliud est,
quam mittere qui consulant? De-
liberare enim hic est non agitare
consilium super aliqua re, ut
vulgo accipitur; sed consulere,
h. e. quaerere ex aliis, quid fa-
ciendum. Infra 2, 2, 6. Miserunt
Delphos consultum, quidnam
facerent de rebus suis. Deliberan-
tibus Pythia respondit etc. Buchn.
Itaque Schoppius Verisimil. 2,

10. et in Paradox. Liter. Epist.
5. illa, qui consulerent Apollinem,
sine dubio adventitia, et ab a-
liquo adscripta esse censebat,
qui declarare volebat vim vocis
deliberatum. Cujus conjecturam
confirmare videtur cum MS.
Cod. Ernstianus, a quo eadem
verba aberant: tum illud 2, 2,
6. *Miserunt Delphos consultum, quid-*
nam facerent de rebus suis. Et ta-
men cl. viro, Jo. Ravigio nihil mu-
tandum videbatur. *Nemo enim,*
inquit, ex quacunque περισβολο-
γία, aut ταντολογίᾳ vitium con-
jectet. Nam ut earum saepe necessa-
rius, saepe honestissimus locus est,
ita in hoc simplici lenique scriptio-
nis genere maxime conveniens est.
Imo Aristides Rhetor περὶ ἀφελῆς
λόγου, de simplici genere dicendi,
hoc inter virtutes ejus Idiae, tan-
quam aliquod πρόπον, recenset.
Haec ille. Judicent, qui possunt,
an brevitatis studium, quod nos-
ter ubique prae se fert, hanc
ταντολογίαν admittat. Mihi, ut
ingenue dicam, quod sentio,
valde suspecta est. *Besius.* Mihi
vero non, ut olim jam ostendi
ad cap. 8. *Datamis. Adde Doc-*
tiff. Dorpium Jctum cap. xv. Ob-
servat. p. 155.

Qui cons. Apoll.] Haec verba
defunt in manu exarato Codice
nostro. Quod miris modis Schop-
pii conjecturam confirmat, lib.
11. *Verisimil. cap. x. Ernst.* Ab-
sunt etiam a Leidensi.

Namque tum Thracas] Dolonchi
eo tempore Chersonesum obti-
nebant. Ii cum gravissimo bello
ab Apsinthiis premerentur, re-
ges suos Delphos de belli exitu
sciscitatum miserunt, ut obser-
vavit Janus Rutgerfius. (p. 21.)
Gebhard, Sic Mess. Gifan. et Dan.

regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum. His consulentibus nominatim Pythia praecepit, 3

In quibus et mox *Thraeces* five *Treces* legitur, de quo vide Ind. *Bisius*. Leid. namque tamen *Thraeces*. [Axen. Nam tum, nescio an verius, quam quod alii exhibent, Namque tum. Huic enim tum demum locus est, cum auctor narrationem aut uberiorem expolitionem ingreditur. v. The-mist. 6, 2. Hamilt. 2, 1. Ubi autem nonnisi paucis reddenda est causa eorum, quae praecedebant, praesertim si neque vocalis, neque *m* sequatur, Noster utitur nam. v. Datam. 2, 3. Iphicr. c. 3. extr. Timoth. 4, 1. *Mosche*. Vulgati: Nam, sed optimi libri, Gif. Dan. Leid. 2. Gu. Ult. Namque. In Gu. etiam *Treces* legitur.]

Tenebant] vi, nullo juris titulo. Ergo itidem fortioris adventu illis erat cedendum. Caesar lib. 3. de Bello Civil. cap. 102. *Novis delectibus, si nemo premeret, Macedoniam tenere conaretur*. Cicero lib. 2. de offic. *Quum autem dominatu unius omnia tenerentur*. lib. 4. Epist. ad Marcell. *Sed mihi crede, etiam is, qui tenet omnia, favet ingeniis*. Gebh.

Armis ex dimic.] Integre dictum, ex quo postea absolute, *dimicare*. Maluit autem vel ideo pleniorē phrasin, quia cum *Thracibus* dimicandum erat. De quibus Vegetius ait 1, 28. *Thraeces in tantum bellicosos semper fuisse, manifestum est, ut ipsum Martem fabulae apud eos natum esse confirmant*. Justinianus princ. *Novellae xxvi: Illud in confesso est, quod si quis Thracum regionem nominet, statim una cum dicto virilitas quaedam animum, et militarium copiarum, bellorum ac pugnae cogitatio habeat*. Hinc ergo noster non *dimicare*, sed *armis dimicare* dixit: adeoque si est (ut quidam existimant) *parissologia*, augendae

rei causa, et sic in tempore adhibita est. *Rave*.

Nominat. Pythia praec.] Cum alias per flexuosas ambages respondere oraculum solebat. Auctor Scholior. Aristophan. Equit. *Τῆτο δὲ παρόσον οἱ Χρησμοὶ λόξωσι ἐκφέρονται ὑπὸ τῆ, Ἀπόλλωνος*. Andronicus Antiopa:

Ita septuofse dictio a Deo datur, Quod consecuturum sapiens aegre consulit.

Pacuvius Peribaea:

Flexa non falsa autumare dictio Delphis solet.

Idem Duloreste:

Nihil conjectura quivi interpretarier,

Quorsum flexi vice contenderet.

Erat autem Pythia mulier quaedam, quae, ut ajunt, insidens tripodi Apollinis passis curibus, gravem subeuntem e specu spiritum genitalibus recipiebat: et ita furore repleta, et capillum promittens, et spumam ex ore emittens, omnia alia committabat, quae insanientes facere consueverunt, sicque verba Oraculi seu potius insaniae reddebat. Scholiorum Graecorum auctor in Aristophanis Plutum: *ἢ καὶ δαίμων τις ἦν ἔτω καλύμενος πύδων, ἀφ' ἧ ἡ Πυθία παρῶν μαζέτο, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόλλων πύδιος ὀνομαζόμενος διὰ τὸ τοῖς πυνθανομένοις χρησμοὺς διδόναι, περὶ ὧν ἄν βύλοιτο*. Cicero de Divinatione: *Nam terrae vis Pythiam Delphis incitabat*. Et ibidem Demosthenes *φιλιππιζεῖν* Pythiam dicebat, id est, quasi cum Philippo facere. Hoc autem eo spectabat, ut eam a Philippo corruptam diceret. *Gebhardus*. Pythia virgo sacerdos Apollinis, qui Pythias appellatus a Pythonē serpente interempto. Haec quomodo Delphis, inspirata a Daemone, cuius

ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent. Id si fecissent, 4, incepta prospera futura. Hoc Oraculi responso Miltiades cum delecta manu classe Chersonesum profectus, quum accessisset Lemnum, et incolas ejus insulae sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque Lem- 5 nii sua sponte facerent, postulasset, illi irridentes responderunt, tum id se facturos, quum ille, domo

sacra procurabat, oracula ediderit, docet Origines lib. III. contra Celsum et Dionys. Longinus περὶ ὕψους sect. XI. Buchner. Solebat autem ambage quadam, aut per τὸ λοξὸν τῆς λόγου oracula sua enuntiare, unde et Apollo λοξίας dictus, tanquam qui intricata et flexiloga diceret, testibus Scholiastis Pindari ac Sophoclis, Servio in VI. Aen. Synesio in lib. de insomniis, Elia Cretensi Comm. in orat. 1. quae est (p. 22.) adv. Julian. Apofst. Clemente Alex. Rom. lib. V. aliisque pluribus. Huic rei praeter Homonyma, Amphibola, et Aenigmata, inserviebant Allegoriae, Periphrases, omnisque alia ad ἀσάφειαν accommodata καμπή et figura. Hinc est, quod noster tanquam praeter morem accidisse scribit, Miltiadem nominatum a Pythia, et quasi evocatum (ut Romani loquuntur) fuisse, quae circumloqui alias et adumbrare haec talia assuescet. Rave. Pro Pythia Leid. Phitia.

Imperatorem sumerent] eligent, sibi que praeficerent. Sic Cicero ad Atticum dixit sumere judicem. et Verrina 5. sumere re-superatores. Gebhard. Hygin. fab. 23. Alcinous se inter eos interposuit, ne bellarent: quem judicem sumperunt, qui eos in posterum distulit.

Miltiades c. d.] ita Cod. P. Dan. [Gu. Axen. Ult.] sed Leid. Miltiades dilectus c. d.

Classe] Hoc in adverbii speciem ponitur, pro eo quod nos dicimus, ju Schiffst. Sic paullo post: cum ille domo navibus profi-

ciscens. Caesar 11. de B. Civ. cap. 33. Ut neque pedestri itinere, neque navibus commeatu juroari possint. Buchner. Pro insulae Voss. C. insulatae.

Idque ut Lemnii] MS. Boecl. Leid. idque Lemnii. Bosius. Voss. A. B. C. ut etiam omittunt. haud absurde, quoniam scriptores latinissimi hanc particulam post verba oro, moneo, jubeo, postulo et similia solent omittere: consulte Ampliff. Cuperum l. 1. Observat. cap. 19. cl. Dukerum ad Florum lib. 1. cap. 1. n. 15. et Oudendorp. ad Frontin. lib. 1. Strat. cap. 4. n. 26. quare et hic ejicere non dubitavi. [Cod. Gu. ut omittit, et paullo ante habet: M. imperatorem sibi s. Ed. Ultr. idque L. s. sp. ut fac. p. A ceteris ante Lamb. edd. ut abest.]

Irridentes respond.] Responsum est cum conditione, sed ea, quae per rerum naturam, ut Paul. l. III. Sentent. 4. §. 19. ait, admitti non potest. Jcti impossibilem vocant, eodemque verbo Herodotus eam interpretatur IV. 40. Est autem non pura absolutaque negatio, sed cum irrisione quadam, ut noster judicat, quia nihil ejus significatur, quod dicimus, sed verba omnia contrariae interpretationis sunt. Est ergo ejus generis ironia, quae ex rei natura intelligitur. Fab. VIII. 6. Rave. Pro irridentes Voss. B. inridentes. [Ax. irridentes. Thottianus ridentes.]

Id se facturos] Leid. id facturos. et se abesse potest. sic ad te venire patiaris, omisso me, c. Boecl. in Themist. 9. v. J. Fr. Gron.

navibus proficiscens vento aquilone, venisset Lemnum: hic enim ventus, a septentrionibus oriens, adver-

L. 2. Obs. cap. 7. Munk. ad Hygin. f. 23. et 67. Cortius ad Sallust. Cat. cap. 17. n. ult. et nuper Th. Wöpkens L. 1. Lect. Tull. cap. 2. p. 9. Sic in Lysandro cap. 3. in MS. Leid. et Voss. A. Sed sentiebat id jure ope deorum facere non posse, omisso f. In Dione cap. 6. in MSS. Leid. et A. Namque aperuisse videtur omnia in sua potestate esse velle in Vulg. Edd. se omnia etc. in Hamilcare cap. 1. in eod. MS. A. et Ut quum Catulus negaret bellum compositurum in Vulg. u. q. C. n. se bellum comp. in Attico cap. 9. ex eod. MS. et Cod. C. et in eo laedendo aliquam consecreturos sperabant commoditatem. (p. 23.) In Conon. cap. ult. in Cod. B. simulans ad regem eum mittere velle.

Vento aquil.] Saepe ita loquitur Noster, ut genus cum specie jungat. Ita paullo post (1, 2, 4.) dixit Vento borea et (1, 3, 1.) Astro flumine; In Alcibiade (7, 8, 1.) Aegae flumen; et in Eumene (18, 4, 1.) apud Nilum flumen. Quae eo pertinent, ut perspicua fiat oratio, uti Lectori ne figatur aliqua crux, quae ipsum adfligat. Buchn. In praesenti loco id simul observandum, esse hic descripta Pacti illius cum Lemniis verba, in quo illi, ut tutius irriderent, curiosi fuerant, omniaque cavere volebant. Addunt ergo ad Aquilonem simul et Ventum, ne forte arguari Miltiades posset, et fitum loci interpretari; volunt enim navibus proficisci, ne terra eat. Decepti in ultimo, quod dono eum, non Athenis, vocabant. Et sunt haec quoque talia in oratione minus necessaria, et quod tum vitiosum est, plerumque superflua; in pactis autem, foederibus, et similibus, cautela. Itaque et Miltiades, dum ex pacto insulam postulat,

integre pleraque repetit verba, Illi enim, inquit, dixerant, cum Vento Borea dono profectus, eo pervenisset, sese dedituros; omittit de navibus, quod opere ac re ipsa praefabat: omittit ideo, ne anxius de jure suo videatur. Satis est sibi, de vento Aquilone repetisse; ut id simul de dono, tanquam liquidi juris, obtruderet. Rave. Ceterum rem totam paullo aliter narrat Herodotus extremo libro vi. cujus verba prolixè adduxit Lambinus ad h. l. Zenobius additum ait, si profectus Athenis, eadem die Lemnum perveniret. εἴτις ἀνδρημερὸν Ἀθηνησὲν βορέα χρησάμενος καταπλεύσειεν εἰς τὴν Λήμνον. Bos. De hoc loquendi more vide Scalligerum ad Virgilii Catalecta init. Th. Munk, ad Hygin. fab. 19 et 140. et ad Anton. Liberal. cap. 25 et 35. J. Brouckh. ad Propert. L. 2. El. 4. vs. 4. et cl. Burm. ad Petron. cap. 43. et sic Herod. 1. cap. 72. πρὸς βορέην ἀνεμὸν. c. 110. πρὸς βορέω τε ἀνεμὸν et c. 174. πρὸς βορέην ἀνεμὸν Theocr. Idyll. 10. vs. 46. ἐς βορέην ἀνεμὸν et sic passim. Plura dabit cl. Cortius ad Sallust. Jugurth. cap. 12. n. 5. Venisset] Leid. Venissent.

Hic enim ventus a sept. o.] Andr. Schottus in Ultrajectina editione annotatum esse ait: suppositum hunc versum videri atque glossema esse. Nescio tamen, an non ita soleat Nepos explicare, etiam quae non erant difficilia suppletu intellectoque; ut mox 1, 2, 4. pactum illud repetit; illi enim dixerant. Certe in Ms. legitur sicut editum est. Boeckl. Etiam Herodotus perinde subjicit, ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πᾶλλον τῆς Ἀθήνων. Bos.

A septentrionibus] Cod. P. Dan. et Leid. ab septentr.

6 sum tenet Athenis proficiscentibus. Miltiades, morandi tempus non habens, cursum direxit, quo tendebat, pervenitque Chersonesum.

Adversum tenet] Translatio a militia, in qua directa acies contra alteram adversum tenet, h. e. opposita esse recte dicitur. Cicero Philipp. *tenere locum agminis*, et ipse Nepos (16, 4, 3.) *tenere alterum cornu*. *Adversum* ergo *tenere* est, ex adverso flare. Quare causa nulla erat, cur quidam, quod minus intelligerent, obelo confoderent, aut Lambinus contra omnes libros interpolat. (p. 24.) *ret, adversum flatum emittit*. Nimis arctamus Linguae Latinae pomaeria, si inutilitatem loquendi genus, quamvis probatum, statim exterminaverimus. Gebh. Hinc loca, ad quae iter facimus et regione posita, dicuntur *adversa*. v. cl. Burm. ad. Valer. Flacc. L. 1. vs. 493.

Morandi tempus non hab.] Nam si consedisset ibi, dedisset spatium hostibus majores contrahendi vires, et opes suas in Chersoneso magis confirmandi. Quibus nondum satis validis supervenire, magnum ad victoriam momentum habere statuebat. Buch.

Cursum direxit] Navigationem. τὸν πορὸν. Apposite Graeci magistri. πόρος δὲ κυρίως ἐπὶ ὑγρῶν λέγεται. Caesar 3. Civil. 25. Si vel ad littora Apollinarium cursum dirigerent. Curt. Lib. 10. Inde Numidiae solitudinibus peragratis cursum Gades dirigere. Paterculus Lib. 1. cap. 4. Hujus classis cursum esse directum alii columbae antecedentis volatu. Justin. 12. 5. Cursum in Africam dirigit. Cicero de Natura. Ab Etesjis ventis maritimi cursus celeres et certi diriguntur. Cursus ergo maritima profectio. Curtius lib. 10. Praetervehi Alpes Italiaeque oram, unde in Epirum brevis cursus est, forsane scripsit Catullus:

*Diva quibus, retinens in summis
urbibus arces,*

*Ipsa levi fecit volitantem flumine
cursum.*

Quamvis non diffitear istud cursum esse lepida a Graecis translatione, qui navem ὄχημα, gubernatorem ἡνιόχον appellant, dictum: ut notat Muretus L. 1. Var. cap. 11. hinc currere, navigare. Flaccus Lib. 1. Argonaut. vs. 265.

*Placido si currere fluctu
Pelea vultis.*

vs. 307.

*Age rumpe moras, dumque aequore
toto*

Currimus.

A mari ad terram transtulit Valerius Maximus Lib. 7. cap. 4, 5. *Quin alio cursum direxisset, suo ito ad Contrebiam reflexit*. Gebh. Poëtis nihil familiarius v. Weitz. ad Valer. Flacc. L. 1. Argon. vs. 271. Graecorum esse imitationem certum est, qui τρέχων de ipsa navi saepius dixere. Vide praeter alios Schol. Triclin. ad Sophocl. Ajac. vs. 1102. et πείρειν transire pro pernavigare imprimis Homerus usurpavit, ut in Odyss. N. vs. 91 et 264. v. Schol. Apoll. Rhod. 2. Argonaut. vs. 326. unde et πόρος de ipso mari dicitur. v. praeter Scholia, quae hic innuit Gebhardus, Aristophan. in Pluto vs. 521. Ill. Spanhem. ad Callim. H. in Delum vs. 46. quare et πορτοπόρος σχεδίας dixit Eurip. Hecub. vs. 112. et πορτοπόρος ἀκάρυς, vs. 445. Plura adderem, quae a terra ad mare translata sunt, sed ἐπέχω. Simili, ut Noster, utitur phraasi Justinus L. 31. cap. 2. *Navem conscendit, cursumque ad Antiochum dirigit. dirigere gressum* dixit Virg. i. Aen. 405. *et cursum navis dirigere* 5. Aen. vs. 162. dirigere iter Cic. 10. ad Fam. Ep. 11. *navem* Noster in (p. 25) Chabr. c. 4. sic saepius apud alios.

G A P. II.

Ibi brevi tempore barbarorum copiis disjectis, tota regione, quam petierat, potitus, loca castellis idonea communivit, multitudinem, quam secum duxerat, in agris collocavit, crebrisque excursionibus locupletata-

Barbarorum c.] *Barbarum c. C.* P. Dan. [Gu.] et Leid.

Copis disjectis] fuis ac dissipatis. Caesar Lib. 1. Comm. de Bello Gallico cap. 25. *Phalange disjecta, gladiis districtis in eos impetum fecerunt.* Cicero Attico. *Nos disjecta manu pares adversariis esse non possumus.* Gebhardus.

Tota regione potitus] De verbo *potiri*. vide Cl. Oudendorp. ad Frontin. L. 2. cap. 8. E. 6. n. 14.

Loca castellis idonea] Castellorum varius usus ac finis: proprius tamen iste Miltiadi erat propositus, contra barbarorum incursiones esse provisum; habere receptaculum, quo comestus, praeda, aliaque trahendo bello conferrentur; et potere quasdam compedes ac fraenos, quibus *δορυκνητοι* continerentur in officio. Tale castellum innuit Diodorus lib. xiv. ubi Graeci reduces ex expeditione contra Artaxerxem se reficiebant. *Αυτοί δὲ λόφον*, inquit, *ὄχυρὰν καταλαβόμενοι, τὴν Χώραν ἐπόρθον, καὶ τὰς ὠφελείας εἰς τὴν ἀσπίδα ἀφδόμενοι ἐαυτῆς ἀνελδύσανον.* Cicero alludit: cui templum illud fuit *arx civium perditorum, receptaculum veterum Catilinae militum, castellum forensis Iatrocinii.* Tacit. III. An. cap. 74. *Medio cum delectis castella et munitiones idoneis locis imponens, dux ipse, arta et infensa hostibus cuncta fecerat.* Curt. lib. vii. cap. 10. *Haec (sex oppida) omnia sita sunt in editis colibus; tum velut fraeni domiturum gentium.* Gebhard.

Communivit] Cod. P. Dan. et Leid. *communivit* item Vossian. A. C. [Cod. Axen. *communivit*, multo commodius, quam *communivit*. Mosche. Ita etiam Ed. Ultr. Cod. Gu. *communivit*.]

Crebrisque excurs. locuplet.] *Ἐκ προνομῶν.* Valerius Lib. 2. cap. 3. 3. *Nam cum Equitatus Campanorum excursionibus Equites nostri, quia numero pauciores erant, resistere non possent.* Cicero de Provinciis: *Via illa excursionibus Barbarorum est infesta.* Pro lege Manilia: *cum una excursio Equitatus per brevi tempore totius anni vectigal auferre possit.* Gebhardus. Scilicet ista coloniarum inter ceteras erat causa *τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἐμπορώτερα γίνεσθαι τὰ περὶ τὸν βίον, ut verbum copia Graeci hoc magis abundarent.* Illocrat. Panath. Unde etiam, qui ejusmodi excursionibus operam dabant, non *λησθαί* sed *πορῖσαι* dici volebant, ut est auctor Arist. de arte Rhet. 3, 2. *Rave.* [Cod. Thott. (p. 26.) *crebris exc. locup.* sine *que.*]

Locupletavit] Alcibiad. *Ita praeda onusti locupletato exercitu.* Ibid. *Gloriosus existimans Barbarorum praeda locupletari quam Grajorum.* Aeghil. *Magnu praeda militibus locupletatis.* Amilc. *Equis, armis, viris, pecunia totam locupletavit Africam.* Locupletare Graeci efferunt *σπατιώτας ἐμπλῆσαι ὠφελείας*, vel *πλήρες ποιῆσαι τὸ σπάτευμα παντοίας ὠφελείας.* Cicero in Verrem; *Hac tanta praeda auctus, mancipiis, argento, veste locupletatus.* Gebhardus.

- 2 vit. Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate, adjutus est. Nam quum virtute militum hostium devicisset exercitus, summa aequitate res constituit,
- 3 atque ipse ibidem manere decrevit. Erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine, neque id magis imperio, quam iustitia, consecutus. Neque eo secius Atheniensibus, a quibus erat profectus, officia praestabat.

Neque minus] Leid. n. in ci.

Adjutus est] Cl. Wasse ad Salust. Cat. cap. 9. dicit legi in Codice Trin. *usus est*, quam lectionem aliis exemplis adstruere conatur. Verum alteram tacite probare videtur Nob. N. Heinsius ad Vellej. Pater. L. 2. cap. 120. pag. 579. sic etiam Leid. et Voff. A. *usjunctus* B. sed in margine *adjutus*.

Virtutemilit.] fortitudine. Caesar Lib. 1. Comment. de Bel. Gall. cap. 2. *Perficile esse, cum virtute omnibus praestarent, totius Galliae imperio potiri.* cap. 36. F. *Quid invicti Germani, exercitatisissimi in armis, qui intra annos 14. tectum non subissent, virtute possent.* vide cap. 39. P. Gebhardus.

Hostium dev. exerc.] Sic MS. Boecleri. *Bosius.* [Cod. Gu. Ed. Ultr. *devicisset hostium.*]

Aequitate] Non concinunt, quae Herodotus de isto Miltiade lib. 6. narrat. Nam per vim invasit imperium, Stesagora mortuo, conjectis in vincula primoribus civitatum, qui domum suam ad lugendum Stesagoram convenerant. *Aequitas est, cum nostro de jure remittimus aliquid, et nos eum aliis quasi aequamus.* Paulo post *Iustitiam* appellat. Quemadmodum et in Aristide vocabulo hoc usus est, ubi aequitatem et iustitiam intemperantiae sive superbiae atque saevitiae opponit. *Buchnerus.* de voce *aequitatis* ad de Indic. *Bosius.*

Dignitate regna, quamvis car. nom.] More antiquo, et ipsorum, a quibus Miltiades originem traxit, Codridarum, qui Athenis

Διά βίη ἀρχοντες κασίαντο, ut Eusebius eos in Chronicis (p. 27.) appellat. Dignitatem scilicet regiam, non sua appellatione gerentes. Et sane omnium regum prima haec majestas erat. De Evandro Liv. 1, 7. *Evander tum auctoritate magis, quam imperio regebat loca.* De Germanorum regibus sic quidem Tacitus, *quod non jubendi, sed suasendi auctoritate praediti essent.* Et talia Catamantaledis, Casti, Dumnorigis Aedui, de quibus Caesar lib. 1. B. G. cap. 3. agit, existimanda regna sunt. Have.

Quamvis careb. nomine] *Quamvis* cum Indicativo passim constructi docent Viri clarissimi Jac. Perizonius ad Sanctii Min. L. 3. cap. 14. n. 3. et P. Burmannus ad Ovidium Ep. 7. Heroid. vs. 29. Haec adnotavi, quia Cellarius ad h. l. ejus rei mentionem fecit.

Imperio quam iustit.] i. e. non vi, sed suorum voluntate, ut infra cap. 8, 3. loquitur. Vide ind. *Bosius.*

Secrus] Plautus. *Haec mihi non secius videntur esse, quam irsomnia.* Caesar lib. 3. Civil. cap. 26. *Praeter ceteros Dyrrhachium magno adventi nihilo secius sequebantur.* Admodum est usitata vocula Nepoti. loca brevitatis causa accumulare nolo. Auctor Rhetoricorum ad Herennium: *Impedimento est, quo secius lex feratur.* Gebhardus, Hunc loquendi modum illustravit cl. Dukerus ad Florum L. 3. cap. 17. §. 9. neque audiendi, qui hic *secrus* legunt, refragantibus Codd. MS.

A quib. erat profectus] Non exsuerat amorem et gratificandi Atheniensibus studium; vult enim Nepos, Miltiadem, quamvis patria abesset, ejus tamen semper memorem et studiosum fuisse. Idcirco male Savaro lectionem cum Auctoris mente pugnantem praefert (p. 28.) fert aut quibus: cum erat profectus. Ac plane praeter mentem Cornelii Lambinus ex suo cerebro infertit: a quibus profectus erat, quam iis, quibuscum erat profectus. Nam etsi quidam libri agnoscant eam quibus erat profectus, ea tamen verba vitio imperitorum exscriptorum superioribus, ex lineis inferioribus, adhaeserunt. Gebhardus. MS. Cod. habet: a quibus erat profectus, ac suis officia praestabat. Quam scripturam fere confirmant Bavaricae membranae, quibuscum contulit Jo. Raven cap. 1. append. Miltiad. §. 6. Ubi nostrum hunc codicem citat: pro cujus scriptura facit, quod Athenienses vocet, qui miserant, suos autem, cum quibus erat profectus. De quibus Nepos supra dicit: cum multi ejus demigrationis peterent societatem. Atque hos appellat suos, Ernstius. Sic diserte optimus liber P. Danielis et omnes Savaroni inspecti, uno Puteaneo excepto, neque alia Leidensis lectio fuit. Gifanius quoque in Indice Lucret. voce *Tractus* sic emendavit hunc locum, haud dubie sui codicis fide. Denique et Ernstianus Codex consentit, nisi quod addit: ac suis, quod glossema esse, non dubito. In vulgatis edit. legabatur: quibuscum erat profectus, cum quibus etiam Boecleri codex facit. Puteaneus una voce auctior: ut quibuscum erat profectus, quod adeo placuit Savaroni, ut in textum reciperet. Membranae Bavaricae, Schoppio Verisimil. 2, 10. laudatae; ac quibuscum erat profectus. Quibus omnibus lectionibus, ut etiam Gebhardus animadvertit, occasionem praebuit, quod mox in fine verticuli hujus subjicitur:

quam illorum, cum quibus erat profectus. Id ab imperitis exscriptoribus huc quoque intrusum, cum postea quidam non congruere animadverterent sequentibus, ab aliis particula ac, ab aliis aut, adjecta est. Quorum tamen neutra quadrat. At nostra lectio planissima est. Vult enim Nepos dicere: Miltiadem, etsi regiam dignitatem a suis obtinuerat, non tamen idcirco minus, quam antea, officia praestitisse Atheniensibus, a quibus ad ducendam coloniam missus et in Chersonesum profectus erat. Atque his rebus, i. e. quia officia aequae ac antea praestabat Atheniensibus, factum esse, ut non minus eorum voluntate, qui miserant, h. e. Atheniensium imperium obtineret, tanquam nihil a pristina moderatione recedens, quam suorum, cum quibus profectus erat. Quod si tantum Atheniensibus, quibuscum profectus erat, praestita dicas officia, quomodo hinc sequetur, iis rebus factum, ut non minus eorum, qui miserant, quam illorum, cum quibus erat profectus, voluntate imperium obtineret? Nihil enim praecesserat de mittentibus. Praeterea non quadrat in Miltiadem, colonis, quibus regia dignitate praerant, officia sic praestare, tanquam populo Atheniensi, a quo potestatem acceperat. Quare neque Bavaricorum ac Ernstiani codicis lectionibus locus relinqui potest. Nam utraeque pariter Atheniensibus, ac suis, et quibuscum profectus erat, officia praestitisse Miltiadem volunt. Sed vereor, ne nimium sim in re clara et manifesta. Et fortasse totum hoc, de quo disputatur, a glossa est. *Bejus*. [Cod. Gu. atque Ed. Ultr. veram lectionem, a Bosis egregie defensam, exhibent.] MS. Leid. quibuscum erat prof. Voss. B. aut quibuscum.

Officia praestabat] Intelligentur Urbana, ut alibi auctor appellat. scil. quorum causa Urbs (Athenae) adenda esset. Tam publicae, quam privatae. Publicae, si ad Comi-

Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obtineret, qui miserant, quam illorum, cum
 4 quibus erat profectus. Chersoneso tali modo constituta, Lemnum revertitur, et ex pacto postulat, ut sibi urbem tradant. Illi enim dixerant, quum, vento borea domo profec-
 5 tus, eo pervenisset, sese dedituros: se autem domum Chersonesi habere. Cares, qui tum Lemnum incolebant, etsi praeter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti, resistere ausi non sunt, atque ex insula demigrarunt. Pari felicitate ceteras insulas, quae Cyclades nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem.

tia ventitaret, si daret Choragium, si in concionem prodiret, et de Rep. consuleret in publicum. *Privata*, sive *familiaria*, quae et *mutua* et *communia* dicuntur, si arbiter captus, si adesset in amicorum periculis fortunarum ac praecipue capitis et famae, ad sponsalia, exequias, ut Tertullianus alicubi interpretatur. Eadem sane auctor noster in Attico observavit. v. 25, 4, 4. *Ravius*.

Constituta] Cod. P. Dan. [Gu.] et Leid. *constituta*. item Voff. A. C. Pro borea Voff. B. *borreu*.

Ex pacto] Nihil mutandum: nam quod ex vet. codice producit (p. 29.) Schottus ex *constituta*, interpretamentum agnosco. Cicero Attico: *Pomponius enim ex pacto et convento (nam eu lege exierat) jam a me discesserat*. Gebhardus.

Urbem] Urbes tum in Lemno praecipuae erant, Myrina et Ephelias, velut auctor Suidas est. Utram postulaverit, nescio. Video equidem totam fuisse petitam insulam, veteresque sessores demigrasse omnes. Interpretor igitur, *Urbis* appellatione *Insulam* venire, quia mari, tanquam moenibus clausa, *Urbis figuram* gerat. Quemadmodum enim et domos, minimas partes urbis, quae contiguae non sunt, *Insulas* nominare placuit; ita videtur, metaphorae quadam reciprocatione, totam insulam, *Urbis* appellatione indica-

ri. Versatur utique animo mihi non abfimilis ejus vocis usus, nisi quod in praesenti non succurrit. Sufficit indicasse, ut alii observent. *Rave*.

Domum Chersonesi] Consule Cel. Perizon. ad Sanctii Minerv. lib. 4. cap. 6. n. 3.

Cares] Imo Pelasgi, ut tradit Herodotus lib. vi. non longe ab extremo. *Lambin*. Adde Zenobium. Cent. 3. proverb. num. 85. *Bosius*. Pro *Cares* C. P. Dan. et Voff. B. *Cbares*. [Cod. Gu. *Cbares*. Ed. Ultr. *Cares*, et in margine: *Herodotus in Erato. Pelasgos vocat Lemni incolas*.]

Praeter op. res ceciderat] i. e. *evenerat*. Per metaphoram a talorum jactu desumptam. v. Manut. ad Cic. lib. 1. ad Fam. Ep. 7. p. 43. et Brouckh. ad Tibull. lib. 1. El. 7. vs. 91.

Non dicto] Tum quia pactio seria non fuisset, tum, quod de Miltiadis domo illa, quam tum habebat, non quam arnis postea quaesierat, spondissent. *Rave*.

Sub potestatem redegit] Eodem modo paulo superius de Lemno loquebatur. Pausania: *Et Spartam et caeteram Graeciam sub tuam potestatem redacturum*. Neque dispari forma Timotheo. *Corcyram sub imperium Atheniensium redegit*. Florus lib. 1. cap. 9. F. *Proximis quisque correptis totam Italiam sub se redigeret*. Gebh. Leid. *redigit*. (p. 30.)

CAP. III.

Eisdem temporibus Persarum rex Darius, ex Asia in Europam exercitu trajecto, Scythis bellum inferre decrevit. Pontem fecit in Histro flumine, qua copias traduceret. Ejus pontis, dum ipse abesset, custodes reliquit principes, quos secum ex Jonia et Aeolide duxerat, quibus singulis ipsarum urbium perpetua dederat imperia. Sic enim facillime putavit se Graeca lingua loquentes,

Exercitu trajecto] Qui IOCC millibus armatorum constabat. Herodot. 4. Justin. 2, 5. Oros. 2, 8. *Bosius*. Voss. C. *trajectam*.

Scythis bell. inf.] Quod eorum regis Idanthryi (ita id nomen scribi volunt Salmast. Exercit. Plin. p. 846. et Is. Voss. not. ad Justin. 12, 5, 8. Clementi Alexandrino 5. Stromat. p. m. 567. est *Ἰδανθύρας*) filiam non obtinisset. Justin. et Oros. U. cc. *Magna scil. necessitas* (addit Orosius) *pro unius libidine hominis 100000 virorum periculo mortis exponi!* Herodotus tamen aliam belli causam facit: scil. quod Scythae Medos bello laceffivissent. *Bosius*. De nomine Scytharum Regis etiam West. ad Herodot. Lib. iv. cap. 76. p. 316.

Istro flumine, quo] Cod. P. Dan. [Gu.] *Hystro flumine, qua*. Voss. A. B. C. *Histro flumine, quo*. v. Not. Post.

Qua copias] Bene. neque probo, quod malit Schottus quo, referatque ad pontem. *Gebhardus*. Sic etiam optimus cod. Dan. At MSS. Schotti et Boecleri, ac Longolii editio quo, ut ad pontem referatur. *Bosius*. [Ed. Ultr. *Istro fl. qua*, et ubique *Dareus*.]

Ipsarum] Id est, urbium, in quibus ipsi principes erant nati. *Gebhardus*. Lamb. legit *ipsorum*, ut principes Joniae et Aeolidis, de quibus meminerat, respiciat.

Sed nihil fortassis mutandum est. *Ipsarum*, i. e. Joniae atque Aeolidis regionum. *Buchner*.

Perpetua imperia] Hinc Plut. in Apophth. istos vocat *Tyrannos*. Quanquam enim et ipsi cum civibus suis sub Persarum dominatione, atque ut Rex Scytharum appellabat, *ἀνδράποδα χρῆσά καὶ ἄδρασα*, sive ut apud Herodot. est, *φιλοδέσποτα*, mancipia scil. quaedam frugi essent; civium tamen suorum causa, quibus et ipsi non volentibus dominarentur, merito quodam (p. 31.) dam suotyranii erant, eoque nomine §. 5. tantopere sibi metuunt. *Rave*.

Sic enim putavit etc.] Sensus totius loci iste. Darius effectum pontem receptui suo servari volens, custodibus curam ejus tradidit Joniae et Aeolidis principibus. Horum fides pignorata erat datis imperiis, in amicitiam quippe assumptos, ut dominari magis quam servire sibi viderentur, urbium singularum (intellig. in Jon. et Aeol.) tyrannos fecit, *διὰ Δαρειον ἕκαστος ἀντέων ἐτυράννευε πόλιος*, inquit Herodot. lib. 4. Hoc ejusmodi erat, ut sua quisque potestate contenti, de libertate popularium parum essent solliciti, adeoque Graecos Asiam incolentes, quos Persicus dominatus comprehenderat, ad res novas et libertatis refumendae

qui Asiam incolerent, sub sua retenturum potestate, si amicis suis oppida tuenda tradidisset, quibus, se oppresso, nulla spes salutis relinqueretur. In hoc fuit 3 [tum] numero Miltiades, cui illa custodia crederetur.

studium minime erigerent, erigive paterentur. Singularis enim perpetuique imperii dulcedine illecti, ejus auctorem (Darium) haud dubie credebantur defensuri: praesertim cum intellectu non esset difficile, Dario potentia demoto, urbes, quas obtinuissent ipsi, odio singularis imperii infito, expulsis tyrannis (quibus duplici nomine contigerat invidiam mereri: et quod instrumenta Perfitae dominationis, et quod tali potestatis forma, i. e. insolita ac tyrannica usi erant. vid. Nepot. 1, 8, 3.) pristinam regiminis disciplinam resumturas esse. βασιλευσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννέεσθαι; verba sunt Istiaei apud Herodot. confer ejusdem orationem apud Nostrium 1, 3, 5. Boecl. [Cod. Axen. sic enim facillime puiauit se, ordine satis facili. Mosche. Ita etiam Cod. Thottianus, Guelph. Ed. Ultr.]

Amicis suis] Erant Perfarum regibus praeter Satrapas et cognatos alii, quos Amicorum loco habebant. Diserte id quidem Diodorus. Sic. lib. 17. ubi narrat, quomodo Regis castra direpta, quaeque spolia inde capta. Ομοίως καὶ τῶν τῷ βασιλέως φίλων, καὶ συγγενῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἐκ ὀλίγου διαρπάγη πλεῖστος. Idem lib. 11. Artaxerxen regnum ordinantem pluribus Satraparum dedisse successores narrat: τῶν δὲ ἐαυτῷ φίλων ἐπιλέξασθαι τὴν ἐνδέχου, καὶ σατραπείας παραδεδωκέναι. Sic de Amane legitur Esth. 3. quod Artaxerxes eum ἐπρωτοβόλας πᾶντων τῶν φίλων αὐτοῦ.

Ap. Curtium 5, 9, 1. Artabazus venustissimus amicorum Regis Darii vocatur: et percussoribus, Nabarzani et Bello, item amiciciae gradus repromittitur, ib. cap. 10. 10. Quanta autem amicorum dignitas fuerit, interea ab Amane patet. Confer Esth. cap. 4 et 5. vide de his Regum atque Principum amicis Salm. ad Spartiani Hadrianum cap. 18. Bernegg. ad Justin. 9, 8, 7. et 34, 3, 3. Rave.

Se oppresso] h. e. si oppressus esset. Sic infra 25, 2, 5. muliplicandis usuris, id est, si multiplicarentur. Infinita ejusmodi ap. auctores, cum concisus et per participia loquuntur, occurrunt. Omnis enim Modi, omniumque Temporum dissimulari verbum substantivum sic solet. Rave.

In hoc fuit tum num.] MS. (p. 32.) Boecl. In hoc tum num. fuit. Concinnius aliquanto, quam vulgati Bosius. [Ax. In hoc numero fuit Milt. non male. Heusinger. Cod. Thott. In hoc fuit numero Milt. Adverbium tum, quod in Boecl. codice aliam sedem habet, in Ax. et Thott. prorsus omittitur, ut suspectum uncis inclusimus, etsi in Cod. Gu. et Ultr. ed. legitur.]

Crederetur] MSS. Card. Mendozii, et Boecleri: traderetur. Quod interpretamentum esse, non dubito. Bosius. MS. Oxon. traderetur. Item Vossian. A. B. C. Haec verba saepius confundi in Mss. docuit jam Celeb. Drakenborch. ad Silium Italicum lib. 16. vs. 371. [Cod. Gu. Ed. Ultr. crederetur.]

Hic, quum crebri adferrent nuntii, male rem gerere Darium, premique ab Scythis, Miltiades hortatus est pontis custodes, ne a fortuna datam occasionem liberandae Graeciae dimitterent. Nam si cum his copiis, 4 quas secum transportaverat, interisset Darius, non solum Europam fore tutam, sed etiam eos, qui Asiam

Adferrent nuntii] Cod. P. Dan. *adferrent. n.*

Male rem gerere Darium] Sic Themistocle de Xerxe. *Hic et si male rem gesserit.* Pro cladem acceperat. Hamilc. *Cum ante ejus adventum et mari et terra male res gererentur.* Gebhardus. V. Justin. 2, 5, 10. *Boisius.* De hac expeditione Torr. ad Val. Maxim. Lib. v. cap. 4. n. 69.

Premique] Caesar. lib. 3. Civ. cap. 102. *si nemo premeret.* Frontin. lib. 2. cap. 43. *Minutus Rufus Imper. cum a Scordis:is Dacisque premeretur.* Est verbum Venatorium, unde Ovidius Phaedra.

In nemus re libet, pressisque in retia cavis,
Hortari celeres per juga summa care:

Virgil.

Ingenti clamore premes ad retia cervum. Gebhardus. De verbo *Premi* vid. Cl. Burm. ad h. l. Ovid. vs. 91.

Ab Scythis] Leid. et Voss. C. *ab Scythis.* Nec non Cod. P. Dan. *ab Scythis* probat Cellarius ad h. l. et ita Voss. A. Sic in Milt. cap. 1. Cod. Leid. et P. Dan. *ab Septentrionibus.* in Iphicrat. cap. 2. Leid. et A. *ab peritissimo Imo.* Livius centies ut lib. 2. cap. 13. *ab Romanis.* *ab Janiculo.* Iterum Noster in Dione cap. 1. in MS. Cod. A. B. *alia ab natura habuit bona.* Hygin. fab. 14. p. 47. *ab serpentis morfu in Africa obiit.* Sic pro a Jove, *ab Jove* in veterri-

mis codicibus reperiri docet Nob. Heinsius ad Ovidium lib. 1. Fast. vs. 236. et cl. Cortius monet apud Sallustium in melioribus Codicibus extare pro a *profugis*, *ab profugis*, pro a *persequendo*, *ab persequendo.* ad Jugurth. cap. 76. n. 5. et in Aristide cap. 2. Cod. P. Dan. *ab Lacedaemoniis transferretur.* in Hamilc. cap. 2. in Cod. MS. A. *auxilia ab Romanis petiverint.* in Hannibale cap. 3. *ab Gallis*, [Cod. Axen. a *Scythis*, mollius sine dubio. *Mosche.* Ita etiam Cod. Gu. Ed. Ultr.]

Hortatus est] Herodotus hoc ipso Scythas fecisse commemorat, idque approbasse Miltiadem atque suavisse. Vide ipsum lib. vi. *Buchm.* Cum Herodoto facit et Plutarchus in Apophtegm. p. m. 174. *Boisius.*

Ne a fortuna dat occas. lib. *Graec. dim.*] P. Syrus. *Cavendi nulla dimittenda est occasio.* Caesar. lib. 5. de Bell. Gall. extr. *Ne quon occasionem rei bene gerendae dimitteret.* Neos Alcibiad. *Tempus rei gerendae non dimissi.* Caesar. lib. 2. de Bell. Gall. cap. 21. *Ne in quaerendo suos pugnandi tempus dimitteret.* Id. lib. 6. cap. 36. *Scane ipsi adhortantur, ne tantam (p. 33.) fortunam ex manibus dimittant.* Cicero animadverti placere amittere occasionem, non dimittere. Gebhardus.

Ne a fortuna] Sic Cod. P. Dan. pro cum *is* Voss. B. *cum hic.*

Transportaverat] Cod. P. Dan. [Utr.] *transportarat.*

Interisset] *Interisset.* Leid. et Voss. A. B. Sic et Cod. Schefseri. v. *Epist. ad N. Itolias.*

incolerent Graeci genere, liberos a Persarum futuros dominatione et periculo. Id et facile effici posse. Ponte enim rescisso regem vel hostium ferro, vel inopia, pau-
 5 cis diebus interiturum. Ad hoc consilium quum plerique accederent, Histiaeus, Milesius, ne res conficeretur, obstitit, dicens: non idem ipsis, qui summas imperii tene-

ubi memoriae vitio, credo, interissent scriptis. [Ult. interiisset.]

[Graeci genere] Leid. Graecos generis.

[Id et facile eff. p.] In aliis libris est: *Id facile effici possit.* Sed cum illo facit vetus meus Codex calamo scriptus, quem Aureliae emi, cum venderetur Bibliotheca Jo. Thiballieri. *Ernst. MSS. Gif. et Schotto inspecti: Et facile effici posse.* Alii: *Id facile eff. p.* Boliu. Res ipsa monet, ut *to* et deleatur quamvis *to* et agnoscant Leid. et Voff. A. C. [Axen. *Et facile effici posse.* Id quamquam acrius defendere nolim, sequitur tamen, legendum esse potius *id*, quam *id et aut idque.* Mosche. Guelph. Ed. princeps, Argentor. Paris. a. 1520. Ald. Ultraj. *Id et f. eff. p.* quod non rejiciendum est. V. Wolfium, in *Analectis litterariis* 11. pag. 301. seq. et Aug. Matthiae ibidem 111. pag. 24. seq. quibus locis Clarissimi Viri non satis certam esse docent eorum observationem, qui Tulliano aevo et pro etiam dictum esse negant.]

[Rescisso] Alii libri *reciso*, quod idem est. Caesar lib. 7. cap. 58. *Rescisso ponte, quem superioribus diebus hostes resciderant, exercitum traducit.* lib. 2. dixit *intercindere pontem*: sicut alii *interrumpere.* Justin. lib. 2. cap. 6. F. *Metuens, ne interrupto ponte Istri reditus sibi intercluderetur.* Cic. *Epist. Pontesque, quos fecerunt, interrupti.* Justin. libro 11. cap. 14. *Sua dentibus deinde quibusdam, ut Pons*

Cydni fluminis ad iter hostium impediendum intercluderetur. Cicero de Legibus: *Ut contra omnes hostium copias in ponte unus assisteret, a tergoque pontem intercindi juberet ubi loquitur de Horatio Coclite.* Gebhardus. Leid. *reciso. Rescindere, et recidere saepius confunduntur in MSS. vide cl. Oudendorp. ad Frontin. lib. 4. Strateg. cap. 1. in fine, nec non V. D. D. Graev. et Duker. ad Florum l. 1. c. 10. n. 4. Ponte reciso transnatat Tiberim.* [Gu. Ultr. *rescisso.*]

[Histiaeus] *Histiaeus. Cod. P. Dan. [Gu.] et Voff. A. Histiaeus.* Vide Cl. Valcken. ad Herodot. Lib. 1v. cap. 137. de Nepote Herodoti verba explicatius enarrant. n. 100. Nepos non peccasset, si scripsisset *quod in Darii regno i. n. d.* Sic in Somn. Scipionis Lib. 1. apud Macrobr. c. 5. *tu eris unus, in quo nitatur civitatis salus.*

[Summas imperii] *Τὴν τῶν ὀλων ἡγεμονίαν*, ulitatus est *Summa imperii, Summa belli ἐνικῶς.* Cicero enim, quum loquitur de potentia ac dignitate, dicit *summam rerum administrare. Summam item ordinis consilii que concedere.* Nec non *summae reip. praefesse.* At quum de pecuniariae rei praecipua ratione, *Non refert, inquit, parva nomina in codicem, imo omnes summas pro Quinto Roscio; et in Verrem: A populo factarum quaesitarumque rerum summas imminuere.* Gebhardus. Voff. C. *Darii Regnr. (p. 34.)*

tenerent, expedire, et multitudini: quod Darii regno ipsorum niteretur dominatio, quo extincto ipsos potestate expulsos civibus suis poenas duros. Itaque adeo se abhorere a ceterorum consilio, ut nihil putet ipsis utilius, quam confirmari regnum Persarum. Hujus quum sententiam pluri essent secuti, Miltiades, non dubitans, tam multis consiliis ad regis aures consilia sua perventura, Chersonesum reliquit, ac rursus Athenas demigravit. Cujus ratio etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda: quum amicior omnium libertati, quam suae fuerit dominationi.

Secuti] Leid. *Consecuti*.

Conscis] Leid. *Consiliis*, item

Voll. A.

Cujus ratio etsi non val.] Nul- lum pondus habuit, nihilque obtinuit. Cicero pro Cecina, quod etiamsi verbo differre videatur, re tamen est unum, et in omnibus causis idem vult. Qui judicium Nepotis carpunt, antiquitatis suam ignorationem produunt. Nam isti prisci nihil sanctius ac religiosius libertate duxerunt, eique conservandae ac provehendae omnia cedere debere, persuasi fuerunt. Quare fidem, jusjurandum, omniaque reliqua officia, nisi Libertati expedirent, nullius ponderis esse existimarunt, eaque recte violari. Vide Caesar. de Bell. Gall. 5, 27, et 7, 37. ac 76. Isocrates Archidamo: ὑπὲρ τῆς ἑλευθερίας ἕδεν, ὃ, τι τῶν δεινῶν ἔχ' ὑπομονητέον. Gebhardus. Cujus ratio, forte ejus conjicit cl. Oud. Voll. C. hac rursus A. d. [Axen. demigr. Athenas.]

Tamen magnop. est laudanda]

Ms. cum nonnullis editis libris legit: *laudandus*. Ernst. Atque sic potius a Cornelio scriptum fuisse censebat Cl. Ravius, hoc sensu: *Etsi ratio illa et consilium proba non fuerint, nec pervicerint in isto concilio, ipsum tamen auctorem illius rationis magnopere esse laudandum, non absolute, quia perfidiam suaserit, sed comparatione fa-*

cta cum Istiaeo, qui, quod privatim utile esset, in causam adferebat.

Id enim velle, quae continent, verba: *cum amicior omnium libertati, quam suae fuerit dominationi*: quibus utriusque consilii ratio tangatur; et ex ista συγκρίσει judicium fiat de affectu consulentium. Si aliter legas, non posse Cornelium Nepotem absolvi sententiae, non Sophisticae modo, sed omnino infamis, quia perfidiae ornamentum quoddam sit: qualis profecto tanto viro tam aliena, quam in vulgus etiam improbatissima suo tempore fuit. Nam quid esse quod inter malos mores, et perfidiae exempla aequae relatum omnibus saeculis fuerit, quam quod *Adversis rebus rarior fides est*, Veget. 3, 9. et quod *amicitiarum jura successu a plerisque, non fide ponderantur*. Just. 22, 7, 3? Miltiadem vero et fidem Dario dedisse, et custodiam pontis in se recepisse. Eo majoris perfidiae reum, quia consilio suo tantum exercitum, ipsumque Regem, qua isti genti nulla major est jactura, prodiderit. Neque esse, quod quis existimet, fidem extraneo tantum et privatim datam fuisse, illam autem et patriae et juris naturalis, nulla privata pactione aboleri. Fidem enim privatim publiceque praestandam esse, tum praeci-

CAP. IV.

1 Darius autem, quum ex Europa in Asiam redisset, hortantibus amicis, ut Graeciam redigeret in suam pote-

pue, quando, ut privatim fidus sis, publice non obsit, nec a summo magistratu interdictum. Aut ergo licuisse Miltiadi amicitiam inire cum Dario, aut nefas fuisse. Si hoc, utique nunquam ineundam, si illud, non rescindendam fuisse, nisi ex justa causa. At vero cum falleret Miltiades, nondum Darius imminere Atheniensibus, quae praecipue illi patria erat. Illi enim in Asia Graeci quid ad Miltiadem aut Athenienses? quippe si male deserti fuere non ab Atheniensibus modo sed a tota Graecia, quid impellebat Miltiadem, privato consilio publicam Asianorum causam agere tanto cum crimine? Usque adeone igitur in mentem venire potuit Cornelio Nepoti, tanto viro, consilium istud probare Miltiadis, ac magnopere laudandum censere, quod vel omnibus sectis, praecipuis sane, Peripateticorum Stoicorumque, valde improbaretur? Haec prolixo vir doctissimus, ut obtineat, Nepotem non *rationem* Miltiadis, sed ipsum *magnopere laudandum* censuisse. Cui tamen ne plane adsentiar, facit locus Nepotis alius 9, 5, 2. et quae adnotatione proxime praecedente [a Gebhardo] dicta sunt. *Bosius.*

(p.35) Hortantibus amicis] Belli Perfici origo externa five causa dicitur fuisse Atossa uxor Darii expectans ancillas Lacaenas, Argivas, Atticas et Corinthias fama celebres; quam Democedes medicus Crotoniata, quia in patriam redire cupiebat, licet in summo honore apud ipsum Darium esset

propter salutem et Dario et Uxori ejus sua ope restitutam, ad hoc bellum incitaverat. Vide Herodot. Lib. III. cap. 132, 133, 134. cum cl. Wesselingii nota. Et, quod in Athenienses Darius duces suos miserit, praeter servum, continuo ipsum monentem, ut reminisceretur Atheniensium, suafores atque impulsores fuere Pisistratidae. Vide Herodot. Lib. VI. cap. 94. et not. post. Et in primis Hippas, ut jam e Thucydide monstravi, qui Persarum comes, et dux fuit. Adde Clement. Al. Lib. 1. Strom. pag. 348. Hi fuere praecipue amici, qui Darium, ut Graeciam in suam potestatem redigeret, fuerunt hortati; sed occulta et vera fuit causa perpetuum odium jam ab Heroicis usque temporibus inter Asiaticos et Europaeos, quod recte observavit celeb. Burmannus in Praefat. ad Val. Flaccum. Vide Herodot. Lib. 1. cap. 3, 4, 5. Sed singula hic suo ordine persequi nos non sinunt notarum angustiae. Posterioribus notis de Legatis haec adde. Cum Himerio tamen facit Suidas. Curtius Lib. III. cap. 10. §. 8. dicit *inlata Graeciae bella Darii prius, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam terramque poscentium.* Sed Curtius non dicit, Xerxis legatos ab Atheniensibus aut Spartanis terram et aquam poposcisse: sane Xerxis legati terram et aquam petierunt, sed ab aliis Graecis. Suidas confundit totam historiam memoratam ab Herodoto Lib. VII. cap. 133, 134. usque ad cap. 138. nam Bulis ille et Sperchis five Sperthies, ut apud Hero-

statem, classem quingentarum navium comparavit, eique Datim praefecit et Artaphernem, hisque ducenta peditum,

dotum, (de qua scripturae varietate ibi cl. West.) Lacedaemonii ad Xerxem Darii filium, quidem fuerunt missi, sed ob injuriam Darii ejus patris legatis a suis popularibus factam. Denique cum Himerio, contra manifesta Herodoti l. l. cap. 133. verba, facit Lyciscus Acarnan apud Polybium Lib. ix. cap. 32. Τινος Χάριν ὑπολαμβάνετε τοὺς ἡμετέρους προγόνους, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ οὖς καιροῦς ὁ Ξέρξης ἀπέσειλε πρεσβευτήν πρὸς ὑμᾶς ὕδωρ καὶ γῆν αἰτούμενος, ἀπώσαντας ἐς τὸ φρέαρ τὸν παραγεγονότα, καὶ προσεπιβάλλοντας τῆς γῆς κελύειν ἀπαγγεῖλαι τῷ Ξέρξει, διότι παρα Λακεδαιμονίων ἔχει τὰ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ὕδωρ καὶ γῆν.

Classem quingent. nav.] Plato in Menex. trecentas fuisse ait; Herodotus (Lib. vi. cap. 95.) sic. triremes numerat, absque navibus hippagogis, in quas equos imposuerunt. *Bosius.* Postquam Dario nuntiata erat mors legatorum in barathrum projectorum ab Atheniensibus, haud alios in Graeciam misit legatos, sed ut Aristides Tom. I. pag. 122. dicit: ἀντάγγελον ἤδη κατέπεμπε τὸν σόλον, προσήσας ἄρχοντας Περσῶν τοὺς ἀρι- (p. 36.) τοὺς, καὶ δίδωσι πλήθος στρατιᾶς, οὗ τὸ διαλλάττον παρέκάσκει τοὺς ἀφηγομένους τοσούτον ἐσιν, ὡς εἶναι τὸν μέγιστον ὄρον σόλυ ἐπαινεῖται δ' αὐτῆς καὶ τὸ περὶ τὸν διγλωσσὸν ἔργον ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ βασιλέως ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος αἴτησιν. Ἐρημνέα γὰρ ὄντα συλλαβῶν διαφηφίσματος, ἀπέκτεινεν, ὅτι φωνὴν Ἑλληνίδα βαρβάρους προσάγμασι ἐτόλμησε χρῆσθαι.

Datim praefecit et Artaphernem] *Aristophanis.* Graecus explanator

pro Artapherne Artabazum habet, caeteri cum Probo consentiunt. Pausanias in Atticis solius Artaphernis meminit, Plato Dialogo de Legibus 3. et in Menexeno (sicut et Plut. in Parall.) Datim solum nominat, quasi non habuerit collegam. *Mugius.* Herodotum sequitur Nepos e Lib. vi. cap. 94. Sed cum Platone et Plutarcho videtur consentire Aristides Rhetor Oration. Tom. I. pag. 404. τὸ τε δὲ ἀπάσας τὰς πόλεις συνδιέσωσαν τῇ Ἑλλάδι, ἰδίᾳ μὲν πρὸς Δάτιν, κοινῇ δὲ μετ' ἡμῶν πρὸς Ξέρξην καὶ τῆς ὑπάρχουσ ἀγωνισάμενοι.

Datim praefecit.] Cod. P. Dan. *Datim praefecit.* Ed. Lut. *Datim* in Marg. *Datim praefecit.*

Artaphernem] Leid. *Artaiternem.* Palmerius tentavit hujus ducis nomen ob Arundelianum marmor *Arientea* ex Seldeni scriptione ostentans, sed Humph. Prideaux inde conjecit *Artiphernem*, quam conjecturam probat cl. West. ad Herodoti locum Lib. vi. cap. 94. lin. 62.

Ducenta peditum, decem millia equitum.] Reposui lectionem, quam MSS. Dan. Boccler. et Bavarici duo exhibent. Sic enim ubique Nolter, cum alterutro loco majorem numerum dissimulat. Vide 2, 5, 4. 10, 5, 3. 14, 8, 2. Integram phrasin habes 2, 2, 5. et 4, 1, 2. In re ipsa variant Auctores. Nam Pausanias et Valer. Max. 5, 3. trecenta, Lyfias in Epitaphio quingenta millia numerant. *Bosius.*

Peditum millia et decem equit.] Leid. Vossian. B. et Cod. P. Dan. *Peditum, decem millia eq.* Consule J. Fr. Gronovium ad Livium lib. 36. cap. 14. Eundemque cum Drakenburgio ad L. xxxi. c. 34. [Ultr. *Datim*, et pe-

decem millia equitum dedit: caussam interserens, et hostem esse Atheniensibus, quod eorum auxilio Jones Sardes expugnassent, suaque praesidia interfecissent. Illi a praefecti regii classe ad Euboeam appulsa celeriter Eretriam ceperunt, omnesque ejus gentis cives abreptos

ditum milia, decem equitum dedit. Gu. receptam lectionem firmat.]

Caussum interserens] Caussum interserere, interponere, dicitare, Auctori nostro eadem sunt, quod caussum, h. e. causas fingere, et praetexere, προσφασίζεσθαι. Dicitur autem ὁμονύμως Caussum, quia nihil minus, quam Caussum, sed Color seu Praetextus quidam est. Ideoque Polybius lib. 3. quod ei velut praetextui opponit, id vocat τὴν ἀληθῶς αἰτίαν, eam, quae vere causa est. Dicitur autem alias suo vocabulo πρόσφασις, eique tum causa est contraria. Justinus 30, 1, 2. belli honestus titulus vocatur, Herodoto πρόσχημα λόγων, color orationis, Plutarcho in Themistocle et aliis, absolute λόγος, eique opponitur ἔργον; quomodo Latini quoque Verbum dicunt, a facto atque opere alienum. Polybius loco dicto praeclare docet, a se invicem discernere, magnaue in his prudentiae vis est, magna felicitatis. Quod praesentem vero spectat rem, Herodotus, Plato, Aristoteles 2. Anal. 2, 11, 4. Isocrates, Plutarchus, Justinus, in praetextu illo quodammodo, in vera causa, prorsus consentiunt: hancque nos paulo ante praemissit. Rave.

Quod eorum auxilio Jones Sardes expugnassent] Inter frigidus Belli Per-(p. 37.) sici causas etiam haec numeratur, de qua Herodotus Lib. v. c. 101, 102, 103, 104, 105. Periz. ad Aelian. Lib. xii. V. H. cap. 53. num. 3. Fabric. ad Orosium Lib. ii. cap. 8. num. 13. et Notas ad Aristidem Orat. Tom. I. pag. 121. sive in notis pag. 548. Plut. in Aristid. p. 321. partim

jam a Fabricio laudatus, rotundis verbis scribit ἐπεὶ δὲ Λάτις ὑπὸ Λαρείου πεμφθεὶς λόγῳ μὲν ἐπίδειναι δίκην Ἀθηναίοις, ὅτι Σάρδεϊς ἐνέπρησαν, ἔργῳ δὲ κατασρέψασθαι τὴν Ἑλλάδα εἰς Μαραθῶνα παντὶ τῷ σὸλῳ κατέσχε καὶ τὴν Χῳραν ἐπόρσει. etc. [Cod. Axen. Sardis. Gu. Sadis. Ultr. Sardis.]

Praefecti regii] Leid. Vossian. B. et Cod. P. Dan. illi praefecti regii, nec non Ed. Lut. denique etiam Mss. Oxon. Vossian. B. etiam exhibet pro classe ad Euboeam appulsa, classe Euboeam appulsa. Vide, quae notabimus ad Timoth. cap. 2. De varia constructione verbi appellere Periz. ad Sanct. Min. Lib. iv. cap. 4. num. 73.

Celer. ceperunt] Quia triduo, ut Plato in Menex. ac 3. de Legib. et Aristid. ii. Platon. pag. 279; ut Herodotus autem, septimo die debellata insula. Rave. Nepos non definit tempus, sed expressit illud Σαχηνήειν de Eretriensibus a Graecis usurpatum. Aristides Orat. Tom. I. sive in Panathenaic. pag. 123. dicit Ἐρετριέας ἐπιβάντες, ἕλκοντο φέροντες σαχηνήην τινα μισησάμενοι ναυτικὴν. Strabo Herodotum pro Platone citans, τὴν πόλιν κατέσκαψαν σαχηνεύσαντες. v. West. ad Herod. L. 6. c. 101. l. 62. sive potius cl. Valcken. ad L. iii. c. 149. l. 71. Sed celeritatem hanc Persae debebant proditioni. v. Herodotum Lib. vi. c. 101. ubi de proditoribus, de quibus etiam cf. West.

Omnesque ejus gent. cives abreptos] Omnes capti, quia junctis manibus ab extrema insulae ora milites complexi se invicem, ne

in Asiam ad regem miserunt. Inde ad Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc 3

quisquam elaberetur, ἐσαγήρευσαν, velut sagena concluserant incolus, ut ex Herodoto etiam Strabo memorat lib. 10. Quanta autem multitudo abducta hinc in servitutem fuerit, facile ex Strabonis cod. loco colligas, quem si tanti est, inspice edit. Casaub. pag. 448. Rave.

In Asiam ad regem miserunt] Mortem enim Dati fuerat interminatus, nisi ad eum Eretrienses et Athenienses captivos perduceret. Auctor Plato in Menexeno. Magius.

In campum Marathona] de quo vide Scholia in Aristophanis Equites. In quo notabis, quod non Artaphernem, sed Artabazum expeditionis socium a Dario additum Dati commemoret. Pugnam autem Marathoniam quasi trecenti auctores litteris ad posteritatem transmittere conati sunt, teste Plutarcho. Gebhartius. Causam ex Herodoto Lib. vi. cap. 102. jam docuit ad h. l. Lambinus. Ab heroë Marathone huic campo nomen datum creditur, v. Meurs. Ath. Att. l. 1. cap. 5. qui pluribus de hoc campo agit in Reliquis Atticis cap. 8. Aristides Rhetor oration. Tom. I. pag. 98. ita de hac re declinat: Ἡ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρώτη διαβάσα δύναμις διατῶν νησῶν προσέσχευεν εἰς Μαραθῶνα, καλῶς ὑπὸ τῆς φύσεως ἀχθεῖσα τῆ τῶν, πρὸς τὸ δεῖναι δίκην, ὧν ἐπεβούλευσε τοῖς Ἕλλησιν.

Is abest ab] MS. Boecl. is est ab, sic infra 12, 3, 4. tantum se ab invidia futuros. Bofius. Sic et Voff. (p. 38.) A. B. C. et in loco Chabriæ Bofii lectionem confirmant Leid. et Voff. A. B. In Epaminonda cap. 1. Scimus enim Muscen nostris moribus abesse a Princi-

pis persona, In Agestilo cap. 5. Tantum abfuit ab insolentia gloriae, In Attico cap. 12. Tantum abfuit a cupiditate pecuniae nulla MS. Codd. est differentia. Sed in cap. 20. Ms. Sebotti, quod jam monuit Bofius, exhibet cum ab urbe esset, cum in Vulgg. legitur ab urbe abesset. Livius Lib. 3. cap. 3. dixit haud multum a pavore captivæ urbis abesse. Sed utrumque, credo, recte dicitur, quomodo et Veteres longe esse et longe abesse dixerunt, ut esse longissime. ab eloquentia dixit Quinctilianus. Vide Clariff. Burmann. ad Quinctilian. Lib. 8. Infituit. Orator. proem. De alia phrasi longe alicui esse et abesse Duker. ad Florum Lib. 2. cap. 2. num. 8. Si tamen in Mss. extaret is abest oppido, non vereretur in textum recipere, quia Auctor saepius praepositionem nomini detractam addidit verbo, et ita locutus est Cicero Lib. 1. Acad. c. 1. Paulumque cum ejus villa abessemus. Verum antiquam lectionem retinere malo, quoties enim nos alibi etiam duplicaverit praepositiones, ignorat nemo, et loco suo latius ostendam. [Etiam Gu. Ultr. Is est ab oppido. Sed et hoc loco et Chabr. 3, 4. rectius abest atque abfuturos legitur.]

Millia passuum decem] Icti nostri notant ad §. Datus. inst. de excus. tut. vel cur. miliare Italicum sive legale confici mille passibus, uti est in Gloss. ad C. mille passus 154. D. de Verb. sign. passus vero quinque pedibus, pes autem quindecim digitis. Gloss. ad lib. 3. D. dict. tit. et in c. sicut 6. caus. 17. q. 4. Quibus adde, quod viginti miliaria legalia faciant dietam legalem cit. Lib. 3. in prin. sed Leuca major est miliari legali. Isido-

tumultu Athenienses tam propinquo tamque magno per-
moti, auxilium nusquam, nisi a Lacedaemoniis, peti-
verunt: Philippidemque cursorem ejus generis, qui

rus enim Lib. Orig. 15. cap. ult. et Jornand. histor. Geticae cap. 36. scribunt, Leucam finiri mille et quingentis passibus. De Miliaribus autem ut recte constaret, columna, quae miliarium vocabatur, Romae ad aedem Saturni aurata posita erat, a qua omnes viae Italicae inciperent. De qua vide Plin. Lib. 3. cap. 5. Sucton. Othone, et Tacit. Lib. 1. Histor. cap. 27, 3. ubi Miliarium aureum appellatur. *Ernstius.*

Millia passuum decem] Mss. P. Danielis et Boecleri pro *passuum* legunt *passus*. Quod etsi consuetudini veterum scriptorum repugnat, (nam, si Gronovio de Pecun. vet. 1, 7. credimus, vox *millia* semper cum genitivo jungitur,) non tamen silentio praeterendum duximus. *Besius.* Mss. Leid. et Voss. A. C. [Gu.] etiam *passus*. sed consule Lector Cl. Graevium ad Ciceron. Lib. 10. ad Fam. Ep. 17. nec non J. Fr. Gronovium de Pec. Vet. Lib. 1. cap. 10.

Tumultu] Recte bellum tam propinquum tamque magnum, tumultum dixit, Romana voce de Graeca expeditione ob similitudinem usus. *Tumultus* enim proprie vocabatur bellum a domesticis aut vicinis quod imminabat, quod tum negotia sive res tumerent. Vide Cicer. Philipp. 1, 8. Voss. Inf. Orat. 4, 1, 4. et Lexicographos passim. Pertinet huc locus Frontini Stratag. 5. 2. C. *Caesar seditione in TUMULTU civiliu[m] armoru[m], ac tum maxime TUMENTIBUS animis, legionem totum exauctoravit.* Bosius. Consule de hac voce Amplif. Cuperum Lib. 2. Obs. cap. 4. Voss. C. *Tumulto.*

Nisi a Laced.] Plato Dialogo 3. de L. L. auctor est, misisse quidem ad alios quoque Graecorum, qui opem ab ipsis peterent, sed a nemine, praeterquam a Lacedaemoniis, impetrasse, atque hos confecta pugna Marathonia demum venisse auxilio. *Buchn.* Vide de hac re Weff. ad Herodot. Lib. vi. c. 106. n. 38. cum Valckenario ad Lib. vii. cap. 206. num. 43. Quam turpiter sese etiam gesserint (p. 39.) Graeci, Xerxe Graeciam invadente non audientes Atheniensium preces, refert Plut. Them. pag. 116.

Philippidemque] Sic Thurii, invadente Italiam Dionysio, tabellarios ad foederatos miserunt auxilia arcessitum. Diodor. Lib. 14. Videtur unaquaelibet Graeciae civitas tales cursores habuisse. De Lacedaemoniis idem lib. 15. quos Diodor. et Nepos *Hemerodromos* vocat, ii et *δρομοκνηστροκες* appellantur. Polyae. Lib. 5. in Eudocimo. *Cursor* Ciceroni est, qui cursu valet, de Divinatione: *Cursor ad Olympia proficisci cogitans, visus est in somnis curru quadrigarum vebi.* Gebhard. Ita hujus cursoris nomen et apud Pausaniam, Plinium, Solinum, Isidorum Pelus. Oecumenium, Suidam, aliosque scribitur. Herodotus *φειδιππίδην* vocat. Libri variant. In Longoliano fuit: *Phidippidemque*, et sic in Plinio reponi volebat Salmastius. Vulgatae editiones et ante Magium excusae: *Philippumque*. At MSS. Dan. et alter ex Bavaricis: *Phidippumque*, quomodo et Gifanius e suo legit. Idque verum hujus cursoris nomen esse vix dubito. Cl. Raviv existimabat, ab hoc Phi-

ἡμεροδρόμοι vocantur, Lacedaemonem miserunt, 4
ut nuntiaret, quam celeri opus esset auxilio.

dippo ceteros, qui ejusmodi cursores essent, ac (ut de hoc Herodotus ait) τῶτο ἐμελέτησαν, Phidippidas dictos, quemadmodum ab Eumolpo, qui initiandi rationem invenit, omnes deinde sacerdotes mysteriorum dicti sunt *Eumolpidae*. Quam ejus conjecturam adjuvare videtur Pollux, cui in Onomastico 3, 30, 3. *Philippides* non personae, sed muneris seu officii nomen est. Nam inter cursoria vocabula, seu ad cursum pertinentia, refert: Καὶ φιλιππίδης δὲ, inquit, ἡμεροδρόμος. Pessime Interpres, *Philippides vero, Tota die currens, dixit*: ac si *Philippidem* Comicum ea voce usum fuisse, Pollux diceret. Debebat: *Et Philippides, idem quod hemerodromus*. Nam id velle Pollucem, manifestum est, Quod a. idem vir clariss. *Philippum* illum, *primum hemerodromum exstitisse, et hunc tumultum ejus muneris instituendi causam Atheniensibus dedisse*, credit, id nescio, an Herodoti ac Nepotis nostri ῥήσεις admittant. Nam uterque, ut rem jam ante Athenis receptam et usitatam, *Hemerodromos* memorat. *Bofius*.

Philippidemque] Leid. *Philippumque*, sic et Mss. Oxon. [et Ultr. sed Gu. *Phidippumque*.] De vocis scriptura v. *Wess.* ad Herodot. l. vi. cap. 105. num. 13. Hic Phidippides Panis cultum Athenas induxit. v. *Clement. Alex. protreptic. pag. 28.* per fraudem, ut credit cl. *Valckenarius* ad Herodoti l. l. num. 18. a Miltiade excogitatam, qui plura ibi de Panis cultu, cui sacra facere bello Medico secundo Aristides quoque Oraculo Delphico jussus fuit. v. *Plut. in Arist. pag. 325.*

Hemerodromi] *Hemerodromos* (sic enim optimi libri Gif. Dan. et

alter e Bavaricis legunt, nec video, cur sperni debeat) dictum, ut *Demoe, Canepboroe, Clerumenoe, Adelphoe*, et similia, de quibus Gifan. Ind. *Lucret. v. Tractus*, et *Vossius de Art. grammat. 4, 6. Bofius*. [Cod. Axen. *Philippumque*, in quo neque huic codici neque aliis plus tribuendum censeo, quam alibi in nominibus propriis fieri licet. *Cornelius* enim, *Herodotum* in omni hac narratione sequens, omnium minime *Philippum* scripsisse videtur. Utrum *Philippidem* an *Phidippidem* autor scripserit, cum *Herodoti* libri fluctuent, dubitare aliquis possit. Mihi quidem *Phidippidem* cum ibi tum apud *Cornelium* praefereendum videtur. *Mosche*. Vocem *Hemerodromos* graecis literis exprimendam esse, Idem verissime monet, idque jam in *Ultr.* edit. factum est. Gu. *hemerodrome*.] Codicum fidem secutus *hemerodromos* reposui. Sic *Plinius* Lib. vi. cap. 30. pag. 347. ad *Occidentem versus Nigroe* ubi v. *Hard.* et not. post. et hanc scripturam ab ipso auctore profectam credo.

Hemerodromi] *Speculatores* erant, et nuncii. Sane *Philippiden* istum *Herod.* κήρυκα vocat. Inde et *δρομοκέρηκες* appellati *Aeschini*, ut *Harpocration* observat; qui addit οἱ λεγόμενοι ἡμεροδρόμοι. *Livius* l. xxxi. cap. xxiv. *Respondisset, ni speculator (Hemerodromos Graeci vocunt, ingens die uno cursu emetientes spatium) contemplatus regium agmen e specula quadam, progressus nocte media, Athenas pervenisset. Appulejus de Mundo (pag. 124.) diurnos excursores interpretatur. Graeca in libro de Mundo, qui Aristoteli tribuitur vulgo, ita habent: ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποῖ, καὶ ἀγγελιοφόροι, καὶ φύ-*

4 Domi autem creant decem praetores, qui exercitui praeesent, in eis Miltiadem, inter quos magna fuit

λακεις, φρικτωριωντε εποπτηρες. Quae ita vertit Appulejus d. l. *Excursores diurni, atque nocturni ex-* (p. 40.) *ploratores, et nuncios speculorum incensores assidui.* Quamvis autem haec diversa munia sint, tamen in uno haud raro concurrunt. Livius sane in allegato supra loco *hemerodromum ac speculatore* sive σκοπόν, unum eundemque facit. Aeneas quoque *Tacticus* cum cap. vi. *Poliortecici de ημεροσκοποις* agit, duplex iis officium assignat. Primo enim vult servare ipsos de specula, atque, si opus, signum edere rei visae, quodcumque esset tandem: deinde ut si quid accidisset, quod edito signo satis commode haud exprimi posset, ipsi accurrerent quanto citius, ut ea de re nunciarent. In primo ut recte versentur, *εμπειρους πολεμους, peritis belli* esse vult, ne decipiantur videndo: deinde *παδωκεις, celeritate pedum pollentes*, ut si quid nunciandum, celeriter possint, quod plane est *ημεροδρομους* facere. *Buchn.* De cursoribus peditibus, equitibus, animantibus vide elegantem *Lipsii* epistolam, quae in centuria singulari ad Ital. et Hispan. est 59. ad *Micaultium*. Cucurrit autem hic *Philippides* biduo *Athenis* *Lacedaemonem* mille ducenta quadraginta stadia, secundum *Solin.* cap. 6. *Suidas* mille quingenta nominat: *Plinius* *κχιλ.* *Lipsius* mille ducenta sexaginta praefert. sunt Rom. milliarum centum quinquaginta septem et semis: nostrae *Leucae* circiter quadraginta. *Res non adeo magna*, si cum ceteris exemplis, quae collegit ille, conferatur. *Boecl. Leid. Hemerodromae*, item *Vosian. A. Voff. C. hemodrame vocatur*, paulo post huic *Cod. quam* abest ante ceteri. *Hosδρομο-*

κηρυκας etiam dici docuit *Merurius* *Lib. iii. L. Att. cap. 12.* A *Persis* dicti *Ασανδαι*, vel *Ασκανδαι*. *Vir Doct. ad Justin. Libro x. capite 3.* etiam *Αγγαροι.* v. *Kust. ad Suidam in v. Αγγαρος* et *Briffon. de R. P. L. 1. §. 238, 239.*

Domi autem creant decem praetores qui exercitui praeesent. in eis Miltiadem] Notent rudiores omnem magistratum, cui exercitus pareret, *Praetorem* nuncupatum. *Liber Andreae Schotti: Domi autem creant decem praetores, in eis Miltiadem, Gebhard.* Illud, qui exercitui praeesent, videtur nonneminum alienum, et foris inculcatum, eo quod vox praetorum sola rem exprimat. Sed haec forte, praeter consuetudinem hujus scripturae, emendantur. Agnoscit verba *MSC. noster codex*, [quemadmodum et reliqui. *Bos.*] congruitque phrasis, *praetor exercitui praefuit.* 9, 1, 1. *Boecler.* Idem *cod. Boecl.* una cum *Dan. Schotti* et *Leid.* non male: *creant decem pr. etc. in eis Miltiadem.* *Bolius. Leid. Domi erant autem creant.* *Mss. Oxon. et Voff. B. C. creant 10. praetores*, ubi tamen in margine *B.* notatum est *al. creati*; et pro *Miltiades, Miltiadem*, ut et *Voffian. A. et B.* et hic in marg. *al. i. Milcyades.* De decem his praetoribus hoc tempore creatis egregie *Perizonius* ad *Aelianum* *Lib. v. V. H. cap. 13. num. 6.* eadem fere proferens, quae scripsit ad *Lib. iii. c. 17. num. 17.* De hac ducum contentione, sed nostro *Miltiadi* *Callimacho, Aphidnaeo, Polemarcho* suffragante *Herodotus* *Lib. vi. cap. 109.* et *Plutarchus* *Lib. 1. sympos. quaeft. 10. pag. 628.* singuli hi praetores habebant suam *πρωτανητην της ημερης* ut loquitur *cap. 110. Hero-*

contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus, acieque decernerent. Unus Miltiades 5 maxime nitebatur, ut primo quoque tempore castra fierent: id si factum esset, et civibus animum accessurum, quum viderent, de eorum virtute non desperari, et hostes eadem re fore tardiores, si animadverterent, auderi adversus se tam exiguis copiis dimicare.

dotus l. l. quod ita latius explicat Plut. in Arist. pag. 321. καὶ κατ' ἡμέραν ἐκάσῃ σπατηγῷ τὸ κράτος ἔχοντος ὡς περιηλθεὶς αὐτὸν ἢ ἀρχῇ, παρέδωκε Μιλτιάδῃ. nempe Aristides, ubi plura. Sed quod Plut. uni adscribit Aristidi, id tribuit singulis ducibus Herodotus. [Cod. Axen. legit: creati — Miltiades, nequaquam: creant et Miltiadem. Gu. et Ultr. creant et Miltiadem.] (p. 41.) Defenderent] Se abest a Mss. Leid. [Gu. Ultr. In hac edit. etiam hostibus abest.]

Acieque decernerent] Male alii equis vel aequis; neque opus correctione Savaronis acieque decernerent. quamvis in Eumene quoque dixerit, quo integriore exercitu decerneret. Vulgata lectio contendere purissima est, Caesarique familiarissima, sic enim Lib. 1, de B. Gall. cap. 31. semel atque iterum armis contendisse. cap. 48. ut si vellet praelio contendere, ei potestas non deesset. Lib. 2. cap. 9. Praelio equestri inter duas acies contendebatur. Lib. 3. cap. 28. et Lib. 5. cap. 16. Curt. Lib. 4. cap. 1. De regno aequo, si vellet, Marte contenderet. Cicero Attico: Aut si exercitum adducat, necesse est armis cum eo contendere. de Finib. Tauri pro vitulis contra leones summa vi impetumque contendunt. Inde apparet et Cl. Schottum nobis perperam acieque decertarent obducere voluisse. Gebhard. Sic MSS. complures ac meliores plerique, [ut Leid. 1.] probatque Savaro, cum et infra noster in Eumene et Hannibale hoc verbo

ita usus sit. Vulgatam tamen, quae etiam Mss. Magii et P. Danielis confirmatur, ut purissimam, Caesarique familiarissimam, Gebhardus tuetur, ostenditque, praeter Caesarem 1. Bell. Gall. 31. et 48. et Lib. 2, 9. Lib. 3, 28. Lib. 5, 16. hac voce et Ciceronem in epist. ad Attic. et de Finib. itemque Curtium 4, 1, 8. usos. Schottus e membranis suis: decertarent. Quod verbum et infra 23, 10, 4. in quibusdam edd. legitur. Nuperus editor Nepotis Rob. Keuchenius in quodam Vet. Lib. se reperisse ait aciemque cernerent, idque de Graeco expressum putat, dictumque ut κρίνειν τὸν πόλεμον, cernere bellum etc. de quo viderint, qui me doctiores sunt. Fortasse legendum acieque cernerent, quomodo Ennius, Virgilius, et Plautus hac voce usi sunt. Bosius. Leid. decernerent. Vossian. A. decertarent. Sed supra notatum erat decernerent, in Voss. B. decernerent. C. decertarent. Contenderent sine ulla haesitatione in textum reciperem; sed suadentibus tam a Bosio laudatis quam a me inspectis Codd. Mss. coactus fui a vulgata lectione recedere, et Bosianam sequi editionem. De verbo cernere et decernere agemus ad Hannib. cap. 10. [Gu. Ultr. decernerent.]

Desperare] Leid. desperari. Eadem re] h. e. ideo, eadem de causa. v. Gudium ad Phaed. L. 1. f. 11.

Auderi] Sic legit vetus Cod. MS. et Livius Lib. 39, 8. ait:

CAP. V.

Hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxili-
 1 fuit praeter Plataeenses. Ea mille misit militum. Ita-
 que horum adventu decem millia armatorum completa

Multo dolo, pleraque per vim aude-
 (p. 42.) *bantur.* Ernst. *Auderi,*
 Leid. Cod. et Voss. A. B. *dimicare*
 Voss. B. *dimicari.* Voss. A. C.
 ast C. P. Dan. *copiis dimicarent.*
citat et auderi Cel. Periz. ad Sancti-
 i Minerv. Lib. 4. cap. 6. §. 18.
 verum Cl. Schefferus docet, in
 Codice, quem Boeclero uten-
 dum dedit, scriptum extare *au-*
dere, et ita legendum esse, in E-
 pist. 7. ad N. Heinsium. omittit-
 ur *dimicare* in Ms. Oxon. si *au-*
deri retineatur, non necessarium
 esse opinor, ut addatur *dimicari.*
 Sed addamus eundem Perizoni-
 um ad Sancti Min. Lib. III.
 cap. 6. num. 5. ita rem expedi-
 entem: *si animadverterent, au-*
deri adversus se tam exiguis copiis dimi-
care h. e. dimicationem, pug-
 nam. ubi plura de hoc loquendi
 genere. [Gu. Ultr. *audere* et *di-*
micari.]

Hoc in tempore] V. Ind. voci-
 bus *In et Tempus.* Bosius.

Atheniensibus] Leid. *Atheniensis.*
Plataeenses] Qu. Mss. et Edd.
Plataeensium. Bosius. Leid. *Platen-*
tes. Cod. Voss. A. B. *Platenses.*
 Paulo post pro itaque horum Mss.
 Oxon. itaque *horum.* v. Not.
 Post. [Cod. Axen. *Plateenses,*
 quae lectio alteri multum prae-
 ferenda est. v. Datam. 4, 1.
Mosche. Etiam Gu. et Ultr. *Pla-*
tueenses.]

Mille militum] Herodotus 2000.
 numerat. *Bosius.* Vide de hac
 constructione Cell. viros J. Fr.
 Gronovium Lib. 1. cap. 10. de
 Pec. Vet. et Jac. Perizonium ad
 Sancti Minerv. Lib. 4. cap. 4.

n. 78. Herodotus Lib. VI. c. 108.
 narrat, Atheniensibus ad Hercu-
 lis fanum instructis, Plataeenses
 cum omni populo venisse auxi-
 lio. Appianus Al. de B. Hannib.
 pag. 580. dicit *Ἀθηναίοις ἐς Μα-*
ραθῶνα μικρὰ πόλις ἢ Πλαταιέ-
ων ἔδραμε, ὑπὸ τε κινδύνῳ με-
τασχεῖν. Hinc Plataeensium ima-
 gines in Poecile quoque fuere
 pictae. v. Meurs: L. 1. Athen.
 Att. cap. 5. et eorum urbs post-
 ea ab Alexandro fuit restituta,
 postquam Asia potitus erat, *ὅτι*
τὴν χώραν οἱ πατέρες ἀντῶν
ἐναγωνισάσθαι τοῖς Ἕλλησιν
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας παρέσχον.
 Plut. Al. pag. 685. in primis in
 Aristid. pag. 325, 326. Philippi-
 des enim cursor ad Lacedaemo-
 nios missus infectis rebus abire
 fuit coactus. Haec nota sunt ex
 Herodoto Lib. VI. cap. 105, 106.
 et Scholiaste Aristidis Tom. II.
 p. 172. cl. Valcken. videndus ad
 Herod. Laudatus Aristides Mil-
 tiadis laudes extollens dicit l. I.
 pag. 175. aliquot modo Platae-
 ses accurrisse.

Decem millia compl. sunt] Plu-
 tarchus quoque Atheniensium
 9000. in *Paral.* numerat. Ista-
 que summam ut efficeret, servos
 Miltiades (certe omnium primus)
 ad pileum vocabat. *Pausan. in*
Att. Tanquam fieri postea con-
 suevit in rerum angustiis. Errat
 Justinus 2, 9. et exscriptor ejus
 Orosius, *qui* decem millia Athe-
 niensibus praeter auxiliares mille
 Plataeenses attribuit. *Rave. Codd.*
 Voss. semper exhibent *milia.*
Praeter Plat. etc. usque ad *quae*
manus non reperiuntur in Voss. C.

sunt: quae manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate. Quo factum est, ut plus, quam collegae, Miltiades 2 valuerit. Ejus auctoritate impulsus Athenienses copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt. Deinde 3 postero die sub montis radicibus, acie e regione instructa, nova arte, vi summa praelium commiserunt.

(p. 43.) *Mirabili flag. pugn. cupiditate*] De alacritate Atheniensium etiam Isocrates in Paneg. et Justinus 2, 9, 11. quorum ille tanquam alienis animabus, non suis, periclitaturus procurrisse eos; hic, cum mille passus inter duas acies essent, citato cursu ante jactum sagittarum ad hostem venisse ait. *Bosius.*

Valuerit] Cod. Dan. *valeret*, et mox: *ejus ergo auctoritate*, quomodo et Gifanii legebat. Bosius. Cod. Leid. pro *valuerit* habet *valeret*; nec enim nec ergo leguntur in Leid. Hic cum Heusingero ejeci tō enim. [Abest etiam a Gu. Sed Ultr. *Ejus ergo.*]

Deinde postero] Cod. P. Dan. *dein postero*. Voss. B. *Postera*. [Cod. Axen. *Deinde postera submotis*, non *dein*. Idem codex paulo ante *extra urbem*, vix bene, attamen non omnino negligendum. *Mosche.*

Acie e reg. instructa] Quomodo instructa fuerit, narrat Herodot. Lib. 6. *Lambin.*

Nova arte, vi summa] Schedae Gifanii, nona partis summa. Savaronis et Schotti libri antiqui, in parte montis summa, quam scripturam et Schottus probat; quod ad montis pedem instrui acies potuit, pugna vero ad montis verticem committi, urgente, ut fit, hostili acie. Sed haec si examinanda forent; magnam singula Schotto difficultatem respondendi afferrent. Mihi persuasum alius delitescere ulcus, quam ut ex ingenio sine Codd. Mss. ope tolli possit. Interim nova arte licet capere strategema, quo contra immensam Barbarorum

multitudinem acies inter arborum tractus, in montis radicibus instructa: *vim vero summam alacritatem pugnandi incredibilem, et vincendi fiduciam, qui a suis castris octo fere stadia in barbaros procurrent.* Apposite Vegetius Lib. 1. cap. 1. *In omni praelio non tam multitudo et virtus indocta, quam ars et exercitium solent praestare victoriam.* Gebhard. Lambinus transponit hoc pacto: *Deinde postero die sub montis radicibus acie e regione instructa, hoc consilio, ut et mont. teg. altitud. et arborum tractu (namque arbores multis locis erant rurae) equis. host. imped. ne mult. clauderentur: nova arte, vi sum. prael. commiserunt.* Si vulgatus ordo servaretur, duriusculum fore exilimavit. Omnino autem Puteanum sequor, eundem sensum, sine transpositione, agnoscentem. Quid enim durum illud? *Arbores erant hoc consilio, ut leg.* Ad evitandam repetitionem, cum praeclare primo quidem generatim pugnae hujus adjumenta, *novam artem* (nov. consilium alibi vocat, singulare nimirum et e re nata celeriter repertum) *et vim summam* ac fortitudinem militum posuisset, deinde *artem* sive consilium (nomen iterare non erat necesse) in instruenda acie locoque legendo exponit: quemadmodum *virtutem* militum num. 5. itidem seorsum ostendit. *Arbores erant hoc consilio: non sane erant hoc consilio; sed quia erant, consilio solerti aciei accommodabantur; ad ea scilicet, quae praecedunt, referenda est haec βραχυλογία.*

Namque arbores multis locis erant stratae, hoc con-

Quod objectum est, arborum rari-
(p. 44.) tatem non impedire equita-
tatum, sed crebritatem silvae ac den-
sitate; non concesserim omnino.

Quis enim non videat, arbores
licet raras et per seriem enatas
sed multis locis tamen, Miltiadi
subsidium, hosti impedimentum
attulisse, cujus equites nec ubi-
que, nec libero incursu, impe-
tuque ac recursu, nec quanto
cupiebant agmine, arborum in-
terventu praeliari poterant. Ergo
hic quidem nihil scrupuli.
Sola restat, quae memoratur,
Marathonii campi planities. Sed
quid implicamus rem satis ex-
peditam? An pugnant ista: cam-
pus ipse planus erat et equita-
tui aptus: et sub radicibus mon-
tis assiti, arbores multis locis
tractim enatae viscebantur. *Geb-
hardus* tamen de arboribus prostratis
conjectit, ad impediendum equi-
tatum hostium (ut ap. *Frontin.*
2, 9.) igitur pro rarae legendum
esset, stratae, quod si in codice
ullo reperiretur, jam dubio res
careret, optimeque consilii ratio
explicaretur, nimirum ut a
tergo montibus, latere conca-
dibus munitos Athenienses in-
telligeremus. *Etc.* Atque sic
etiam *Buchnerus* rescribendum
censebat. Nam in Commentario
ad h. l. Haec, inquit, absurdis-
sima lectio est. Legendum vel
stratae vel stratae. Significat n. aut
depactos passim truncos arborum,
aut stratos fuisse, quibus
accessus equitum impediretur.
Longe inferiores numero erant
Graeci; itaque, ne barbarorum
multitudine clauderentur, par-
tim a loci ingenio petebant praesidium,
partim arte atque solertia
efficiebant. Locus faciebat,
ne ex altera parte, qua montes
surgebant, invadi possent: ars
vero, ne, qua patebat campus,
incurrere equitatus posset, posi-
tis contra truncis arborum, qui

impedirent accedentes. Pertinet
hoc ad septimam depugnandi ra-
tionem Vegetii, de qua, ut cae-
teris etiam, Lib. III. cap. 20.
exponit. Haec *Buchnerus*. Mihi,
ut ingenue fatear, nondum li-
quet. Ceterum artem, qua Mil-
tiades usus est adversus Barba-
ros, paullo diversam facit Cle-
mens *Alexandr.* 1. Strom. p. m.
348. Noctu, inquit, duxit Athe-
nienses, per loca invia iter faciens,
et eos, qui ipsum observabant, Bar-
baros decipiens. *Hippias* enim, qui
defecerat ab Atheniensibus, barbaros
in Atticam induxerat, et opportuna,
quae praeoccupaverat, loca servabat,
propterea quod erat peritus regionis.
Ac difficile quidem erat, latere Hip-
pian. Unde merito *Miltiades*, et
locis invisis et nocte usus, aggressus
Persas, quibus praecerat *Datis*, in
certamine cum iis, quorum ipse dux
erat, superior evasit. vult autem
eum in hac re *Moysen* imitatum.
B. sius. Cod. Dan. instructa, no-
tae partis summa prael. commis.
Leid. et non apertissima pr. com.
Voss. C. instructa in parte montis
summa pr. com. Pro arbores Cod.
Leid. arbore, pro multis, militis,
et pro rarae, stratae; sed rarae
MSS. Oxon. et *Voss. A. B.* stratae
placet Clerico *Bibl. Anc. et*
Mod. Tom. v. p. 1. Verba hoc
conferendo parentesi esse excluden-
da et ad praecedens praelium com-
miserant referenda, docet *Scheff.*
Epist. 5. ad *Nic. Heinsium*, quod
probat in *Ep. 6.* ab *Heinsio*.
Vehementer miror, quomodo
viris quibusdam doctis placere
potuerit, locum ita distinguere,
ut verba, rarae arb. m. l. c. stratae,
in parentesi posita habe-
antur. Ni omnia me fallunt,
verba illa, rarae arb. m. l. c. stratae,
quod et alii viderunt, pluribus
exponunt, quaenam illa fuerit
nova ars, qua aciem instructam
Auctor dixerat. Stratae autem
malo, quamquam rarae etiam in

silio, ut et montium tegerentur altitudine, et arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur, Datis, etsi non aequum locum videbat suis, tamen fretus numero copiarum suarum confluere cupiebat: eoque magis, quod, priusquam Lacedaemonii subsidio venirent, dimicare utile arbi-

Axen. cod. legitur. *Mosche*. Gu. *nana partis summa*. Ult. *nona partis summa*. In iisdem rarae legitur, sed *stratae* cum Moschio aliisque praefendum est.]

Ut et Montium tegerentur altitudine] Cod. P. Dan. ut et montium altitudine tegerentur. Voss. C. rege-
rentur.

Arborum tractu] An arboreserant prostratae, ut ingentem Persarum equitatum impedirent? v. Frontinus Lib. 2. cap. 9. *plani-
nitem, in qua dimicaturus erat, arboribus prostratis impedivit*. Licet etiam capere arborum tractum pro regionem arboribus consitam ac densam. Gebbarius.

Datis etsi non locum aequum vid. suis] Sic lego e MSS. Dan. et Boecl. In vulgatis est: non locum aequum. Boësius. Cod. Dan. et Leid. *Datibus*. [Ita etiam Gu. Idem cum Ultr. non aequum locum, ut in textu legitur.]

(p. 45.) *Magis, quod priusq.* Leid. *Magis prius*.

Priusquam Lacedaemonii s. v.] Lacedaemonii enim, quatruidi religione tenebantur, quod intra id tempus plena nondum luna esset, ante quam nefas ipsis educere exercitum. Herod. vi. 105. Strabo ix. fol. 339. Pausanias in Attic. Justin. ii. 9. et ex eo Orosius. ii. 8. Lucianus Lycurgi istam legem commemorat de Astrol. Hermogenes ii. de Invent. c. 1. Plato tamen iii. de LL. ut et in Menex. ignorare se causam simulat, ut apparet, frigidam ratus. Isocrates in Paneg. Lacedaemonios naso Attico quam altissime suspendit. Et minimum

ipsi tanquam Lacedaemonios ex Orationis instituto opprimenti crederem, nisi et apud Plutarchum Aristide reperissem, objectam Lacedaemoniis ab Aristide cunctationem atque oscitantiam, qui conculcandas aenu barbaris Athenas objicerent. Et quidem proverbio eorum notata mora est, Suidas *Μετὰ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην, καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, ἡ συμμάχια, ἐπὶ τῶν ἐπὶ ὑποδέσει καθυσερησάντων*. Neque dubium est, studio fecisse Lacedaemonios, qui aemulationem utriusque urbis cogitaverit. Quamquam Aristides ii. Platon. pag. 279. aliam adhuc causam tangat. Lacedaemonii, inquit, aut quia bello cum Messeniis impliciti, aut quia exspectabant plenilunium, auxilio venire non poterant. Rave. Voss. C. *subsidio veniret*. Recte Ravenius h. l. mentionem inicit aemulationis utriusque urbis. Hinc postea Athenienses questi sunt, Lacedaemonios si dis placet, ea tempestate Hyacinthia agentes, neglexisse adventum Mardonii in Atticam. Vide Herodotum Lib. ix. cap. 6, 7. unde Diodorus Siculus Lib. xii. cap. 2. dicit, quod Athenienses ἀνευ Λακεδαιμονίων καὶ Πελοποννησίων ἰδίᾳ μεγάλας δυνάμεις Περσικὰς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν κατηγωνίσαντο, καὶ τὴν περιβόητον Περσῶν ἡγεμονίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐταπεινώσαν, ὥστε ἀναγκάσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις ἐλευθερωθῆναι κατὰ συνθήκας.

Dimicare utile arbitratur] Pro arbitratur Cod. Leid. *arbitrabatur*.

trabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitur-
5 decem millia produxit, praeliumque commisit. In qu-
tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decempl-
cem numerum hostium profigarint, adeoque perter-

In aciem] *In aciem* Cod. P. Dan. sed Voss. B. *acie*. et paullo post *praelium* abest a Ms. Oxon. Voss. C. pro *adeoque pert. adeo pert.*

Tanto plus val. Ath.] *Tanta virtute*, inquit Justinus, decertatum est, ut *binc viros, inde pecudes, putares* (2, 9, 12.) quia *more animalium inulti cadcbant*, ut Veget. 1, 21. loquitur, veterum more, Livii xv. 16, 15. Curtii v. 3, 19. *Rave.*

Decempl. numerum, hostium] *Interemtorum numerum sex millia tantum et ducenta fuisse* Herodot. vi. 117. scribit. Eorum scil. qui praelio occubuerant. Naufragio enim absumtos (quorum ingentem multitudinem fuisse etiam ex Diodoro xi. 12, et 13. colligitur) Justinus l. d. commemorat, ducenta millia summam referens. Epigramma vero istud, quod Marathoniae pugnae in porticu Poecile inscrip- (p. 46.) tum fuit, multo liberalius putat.

Ἑλλήνων προμάχοντες Ἀθη-
ναῖοι Μαραθῶνι,
Ἐκτείναν Μήδων εἰκοσι μυριά-
δας.

Mendacio numerum attolli que-
ritur Longolius. Ceterum obli-
tusne est ejus apud Ciceronem:
Isti imperite faciunt, qui non ut a
Poeta, sed ut a teste veritatem exi-
gunt? I. de legib. Ideo ipse or-
ator Isocrates non minus fere
numerat. *εἰλίγοι*, inquit, *πρὸς*
πολλὰς μυριάδας. In Paneg.
Admiror autem maxime, quod
Longolio in mentem non venerit
Oratio *Aristidis περὶ παραφρασημ.*
Ubi et hic versus citatur, et de-
fenditur, etiamsi Attica haec esse,

et ideo *Σερμότερα* nonnulli ja-
dicarint. Quamquam, ut ne-
hoc celetur, minus quidem pu-
tat Aristides, ap. quem epigram-
ma tantum *ἔννεα μυριάδας*, non
εἰκοσι numerat. *Rave.* Adde
Petav. *Ration. Temp. part. 1.*
lib. 3, 1. *Bosius.*

Profigarent, adeoque etc.] Non
male Ms. Pet. Danielis: *profiga-*
rint, adeoque perterruerint, ut P.
n. c. f. n. *petierint*. Bosius. Sic
quoque Cod. Leid. Voss. B. *pro-*
figaverint, et pro *peterent, petie-*
runt. Voss. C. *petierint*. Heus-
ingerus legit *profigarint*, et deinde
petierint auctoritate codicum. At-
tamen Nepos in Aristide cap. 2.
dixit *justitia factum est Aristidis, ut*
o. f. c. Gr. ad Ath. soc. se appli-
carent et h. d. deligerent sibi, ubi
nulla codicum est varietas. [Etsi
Cod. Axen. non habet *perterrue-*
rint, quod falso ipsi in Lipsiensi
edit. tribuitur, sed *perterruerunt*,
equidem lectionem illam Cod.
Dan. unice veram puto. Est e-
nim auctor in eo, ut dicat, quid
summa illa Atheniensium virtus
effecerit, qua tanto plus valu-
isse dicuntur, ut non solum ho-
stes *profigaverint*, i. e. fugave-
rint, sed etiam adeo *perterruerint*,
ut fugientes non castra, quod ip-
sis faciendum erat, sed *naves pe-*
tierint. Alias manca est perio-
dus. Deest enim ad verbum *per-*
terruerunt nomen eorum, qui per-
territi fuerint, cum ita *numerum*
hostium repetere nullo modo li-
ceat. Quod autem *profigarint* et
petierint malim, movet me ratio,
quam alibi auctor sequitur, cum,
quid quantumve aliqua re effec-
tum fuerit, notare vult. Loca
simillima sunt Dio 4. extr. Epa-
min. 2, 2. *Mosbe*. Cod. Dan. et Leid.
2. lectionem, quam praeclare tue-

ruerunt, ut Persae non castra, sed naves petierint. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. Nulla

tur Moschius, etiam optima Ultr. editio confirmat. Interim vulgatum *perterruerunt*, quod etiam in Gu. legitur, mutare nolui. V. infra 12, 3, 3. et Bremium ad Cic. de Fin. 1, 7. pag. 38. sq. qui saepissime a Veteribus orationis formam mutari docet. Pro *profigarent et peterent* Ax. quoque cum Gu. *profigarint et peterint*. V. Goerenz. ad Cic. de Fin. 2, 19. pag. 216.]

Naves peterent] Quibus aufugerent, neglectis castris, quorum tuendorum spes et ipsa ex animis exciderat. Pausanias auctor est, plures periisse Marathonio lacu, locorum imperitia. Herodotus tradit, Graecos barbaros fugientes persecutos fuisse ad mare usque, et iniecisse ignem navib. quibus moliebantur fugam. Buchner. Ingentis terroris indicium et desperantium reb. suis, cum acerrimus quisque castra, ut novissimam spem, retineat, teste Tac. 3. H. 84, 1. Caesar 3. de B. Civ. 9. Magnò numero interfecto reliquos atque ipsum Octavium in naves confugere coegerunt. Justin. 2, 9, 13. Victi Persae in naves confugerunt, ex quibus multae suppressae, multae captae sunt. Gebhard. Ceterum Frontinus Strateg. 4, 7, 43. classem Persarum, accepta hac clade; urbem petiisse ait, sed a Miltiade compulsos Athenienses, ut festinarent ad opem urbi ferendam, moeniaque armatis impleta, quo factum, ut Persae, rati, ingentem esse numerum Atheniensium, et alio milite ad Marathoniam pugnam, alium pro muris suis opponi, circumactis exemplo navibus Asiam repeterint. Bosius. Aristides Rhetor in Panathenaico Orat. Tom. I. pag. 127. declamat: γενουμένου γάρ τῆ ἐν Μαραθῶνι τολμήματος, καὶ τῶν βαρβάρων ἐλαθέντων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὥσπερ, κονιορτέ, Δυρεῖος μὲν ὄνκ

ἔιλεν ὁ, τι χρῆσάιντο, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ θεῶ πληγῆς, ὑπεπεπτώκει τῇ πόλει καὶ τοὺς αἰτίους τῆς διαβάσεως κατεμέμεφετο, ὡς κακῶς προξενήσαντας ἀντὶ τῆς Ἀθηναίου, καὶ τελευτᾶ δὴ, πρῶτον τι δευτερον κακὸν αὐτὸν ἐεργάσασθαι. quae ultima Aristidis verba confirmata ab aliis antiquioribus scriptoribus. Vide in not. post. ad Themist. cap. 2. §. 4. Idem Aristides Tom. II. pag. 175. adnotat de Miltiade: πρώτος, καὶ μόνος τῶν Ἑλλήνων νικῆσας ἔξ καὶ τετραράκοντα ἔδνη τὰ σύμπαντα.

Qua pugna nihil adhuc] Vulgus doctorum dicit, hactenus. Ernestius. Voss. B. q. p. n. a. e. his nobilius. Voss. C. volubilius.

Nihil adhuc est nobilius] Causam gloriae hoc praeiio comparatae subdit continuo. sic Pausania: Hujus illustrissimum est praedium (p. 47.) lium apud Plataeas. Quare ridiculum est Schottum approbare: Quoniam pugna nihil adhuc est volubilius, et referre ad ancipitem Martis aleam. Gebhardus. Tum ex ipsa, tum ex scriptoribus priorem causam allegat Auctor, alteram addo ex Plutarchi Aristide, qui eam a trecentis Auctoribus descriptam adfirmat. Ruve. Per eos, qui ei interfuerant, jurare mos fuit. Athenaeus lib. 9. Savaro. De tempore pugnae hujus non una Chronologorum, etiam recentissimorum, sententia est; neque mirum, cum neque veteres consentiant. Scalliger lib. v. de Emend. Temp. anno secundo Olymp. LXXII. contigisse vult, Meursius in Archont. 2, 4. primo, Sigonius in Comment. ad Sulpic. Sever. tertio, cujus sententiam tuetur et Petavius de Doctr. Temp. 10, 22. et in Rationar. Temp. part. 2. lib. 3, 11. Cui tamen repugnare videtur antiquissimum marmor Arundelia-

enim unquam tam exigua manus tantas opes
prostravit. CAP.

num, veteres Graecorum Epochas continens, a Seldeno editum. Vide hujus Canonem Chronicum, notis in Marmor illud subjectum pag. 104. Locum delineavit post alios Joan. Laurenbergius Gromaticae lib. 2, 2. *Bosius*. Tanta fuit haec victoria habita, ut ipse locus, nempe campus Marathon, virtutis quamdam notam obtinuerit. Vide Aristidem T. 1. pag. 125, 127. cum el. Valckenario ad Herodot. ix. cap. 27. num. 82. *Tò adhuc valet idem quod usque ad hoc tempus*. v. Perizon. ad Sanctii-Minerv. L. iv. c. 4. n. 30. quod addit Nepos, ne quid detrahat de nobilitate pugnae Salaminiae, de qua in Themist. c. 5. scribit: *Haec altera victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo, quamquam pugnae Marathoniac gloria solorum est Atheniensium, Salaminiae quoque aliorum Graecorum*. v. Suidam in v. *Ἀρισειδῆς*, et Valckenarium l. l. praeterea Nepos adhuc adjicit, quia ante hanc pugnam nihil adeo memorabile a Graecis gestum est. Vide quae Ravus et ego notavimus ad c. 1. §. 1. Haec victoria quoque in causa fuit, cur Athenienses Regem olim suum Theseum, licet vivum et mortuum indignius habitum, pro heroë colere coeperint: *τῶν ἐν Μαραθῶνι πρὸς Μιθροῦς μαχομένων ἔδοξαν ὄνκ ὀλιγοὶ φάσμα Θεσέως ἐν ὄπλοις καθορᾶν πρὸ ἀντῶν ἐπὶ τοῖς βαρβάρους φερόμενον*, ut refert Plutarchus in Theseo pag. 17. quod Atheniensium signum suo loco relinquo. Hic quoque a Nepote nulla fit mentio de tot caprarum sacrificio, quot Persae occiderentur, ante pugnam Marathoniam Agresti Dianae voto, de quo Interpr. ad Aelian. Lib. 11. V. H. cap. 25. n. 4, 5.

Tantas opes] *Δύναμιν πολεμι-*

κῆν. Thrasybulo: *Thrasybuli auctae sunt opes*. Utitur et Conone et Dione. Flaccus 3. Argon. 494. — *repetit quo crimine Perses Barbaricas jam movit opes, Hircanaque signa*.

Livius Andronicus equo Trojano: *Da mihi hasce opes, quas peto, quas precor, porriget opitula*. Sall. l. 2. Hist. *Daedalum, ex Sicilia profectum, cum Minoi fugeret iram atque opes*. De magnitudine cladis Medicae inter alios Val. Max. lib. 5. cap. 3. *Bene egissent Athenienses cum Miltiade, si eum post trecenta millia Persarum Marathonè devicta, in exilium protinus misissent*. Gebhard.

Tantas opes prostravit] Cimone: *Barbarorum uno concursu maximam vim prostravit*. Pelopida: *delecta minus prima phalangem prostravit*. Curt. l. 4. c. 119. *Ingenti caede prostratos hostes*. l. 9. pr. *Quidquid Indis virium fuisset, illa dimicatione prostratum*. Caesar l. 7. c. 78. *Nec (p. 48.) stultitia ac temeritate vestra aut imbecillitate animi omnem Galliam prosternere*. Cicero pro Marcello: *Quae jacere sentis, belli ipsius impetu percussa atque prostrata*. Val. l. 8. c. 3. *Universum conatus prosternere*. Gebhardus. Ms. legit *tantas copias*. Credam fuisse: *tantas opes copiasque*. Haec enim vocabula ap. Cicer. aliosque scriptores saepe conjunguntur. *Ernst*. Recte, *prostravit*. De adie enim et praelio loquitur. Majorem exercitum quidem Themistocles vicit, sed consilio magis, quam armis; fugatos potius, quam occisos. *Rave*. Quod in Cod. *Ernst*. legitur: *tantas copias*, haud dubie ab aliena manu est. *Bosius*. *Opes* in plur. num. passim notat auxilia et quidem militaria, deinde ipsos milites sive vim ac numerum militum, v. cl. *Burm.* ad Valer. Flacc. l. 3. Argon. vs. 713. et *Cortium* ad *Sallust*,

CAP. VI.

Cujus victoriae non alienum videtur quale praemium Miltiadi sit tributum, docere, quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut enim populi nostri honores quondam fuerunt rari et tenues, ob eamque causam gloriosi, nunc autem

Catil. cap. 17. num. 1. De Per-
sarum caesorum numero cl. Weff.
ad Herodot. Lib. vi. c. 117.
n. 6.

Intelligi possit] Ms. Boecl. ad-
dit inde. Bosius.

Ut enim populi nostri] Sic Mss.
Gif. Boecl. Dan. nisi quod po-
stremus habebat *populi R.*, con-
sentiente Leidensi. Cui tamen
lectioni ipse P. Daniel vulga-
tam praeferebat. Bosius. In no-
stro Leid. ut enim *populi nostri*.
Sic Voss. B. ubi pro *int. possit*
eandem, intelligi possit inde eandem.
Et paulo ante in Cod. Voss. C.
Miltiade sit tr. Tò R. in Cod.
P. Danielis pro *Romani* est nihili;
nam per *populi nostri honores* in-
telliguntur honores, quos popu-
lus Romanus bene meritis de-
cernebat, nam teste Polybio L.
vi. cap. 12. de Romanis *τιμῆς*
παρ ἑσὶ καὶ τιμωρίας ἐν τῆσὶ πολι-
τείᾳ μόνος ὁ δῆμος κύριος. et
deinde addente *καὶ μὴν τὰς ἀρ-*
χὰς ὁ δῆμος διδωσὶ τοῖς ἀξίοις.
Hi erant flante Rep. rari, et te-
nues, et ideo gloriosi; sed mu-
tatis temporibus effusi, et obso-
leti esse coeperunt. [Gu. Ultr.
Ut enim pop. nostri.]

Ut populi nostri honores quondam fu-
(p. 49.) er. rari et tenues] Rari fue-
runt, 1. quia non ambitioni et gra-
tiae dabantur, sed virtuti, quae
quo major, hoc infrequentior. 2.
Quia singuli; non multi, non
simul dabantur, h. e. non effusi
erant, ut exemplo Caesaris post-

Tom. I.

ea ostendemus. *Tenues; dona enim*
amplissima Imperatorum et fortium
civium tuum erant, ut Plinius scri-
bit, quantum quis uno die circum-
aravisset, et quartarii farris aut
heminae, conferente populo. Lib.
viii. 3. Sic Lib. xxxvi. 15. *Sub-*
it vero cogitatio, quota portio ha-
rum fuerint areae illae, quas invic-
tis Imperatoribus decernebant publice
ad exaedificandas domos: summusque
illarum honos erat, adjecti decreto,
ut domus eorum fores extra aper-
rentur, et janua in publicum rejice-
retur. Hoc erat clariss. insigne inter
triumphales quoque domos. Rave.

Ob eamque causam gloriosi] Ideo
et Augustus ad hunc antiquum
morem revocavit et militum du-
cumque praemia, ut Suetonius
c. 24. narrat. *Dona*, inquit *mi-*
litaria etc. Ad quae optime Ca-
saubonus: *Quare omisit civicas et*
Hae si materiae aestimationem spec-
tes, omnium vilissimae: fuerunt e-
nim initio ilignae, postea ex esculo,
tandem quernae: si honorem iis ha-
bitum, omnium gloriosissimae et su-
perbissimae, praeter obsequialem.
Quae ipsa quoque tantum gra-
minea erat. Liv. vii. 37. Sic et
ap. Graecos Olympionicarum
praemium corona erat oleagina,
Diod. Sic. Lib. iv. tanto tamen
honore habita, ut omnia ipsi
decora cesserint. Cicero glorio-
sis Romanorum triumphis, imò
ipsi antiquo consulatui (qui omnia
cum regibus habebat communia)
comparat. Tusc. ii. Rave.

D

effusi, atque obsoleti: sic olim apud Athenienses

Effusi atque obsoleti] Promiscue vulgati ac viles. Curt. Lib. 9. cap. 1. *Jam vilia et obsoleta esse spolia de Persis.* Cicero pro Quintio. *Antiquam officii rationem dilexit, cujus splendor omnis in his moribus obsolevit.* Et pro Fontejo dixit studia militaria apud juventutem obsoleta, in desuetudinem quae jam abiissent. Tacit. Lib. 4. Ann. cap. 26. *Ne Blaesi avunculi ejus laus obsolesceret.* Quare secundum P. Syrum *Rarum esse oportet, quod diu carum velis.* Gebhardus. *Effusi* opponuntur *raris* et *tenuibus*; *obsoleti, gloriosis.* Quia enim et parerent ambitioni, et tanto numero, tantaque pompa darentur, dici rectius non poterant, quam *effundi*. Per *Honores* autem intelliguntur h. l. non tantum potestates, sive magistratus, aut tituli, praenomina, memoriae, pompae, sed et harum omnium rerum apparatus, qui ipse quoque honoris causa, atque ut consueta ex eo insolerescent, privato publicoque consilio adjiciebatur. Etiam ergo triumphi Imperatoribus et olim acti, ejusmodi tamen instrumento apparatusque Pompejus, eoque magnificentius Caesar agebant, ut simul cum honorificis Patrum decretis nulli veterum conferri potuerint. Tulerant enim et Tribuni pl. legem, ut Cn. Pompejus ludis Circensibus corona aurea et omni cultu triumphantis uteretur; scenicis autem praetexta coronaque laurea. Vell. Pat. 11, 40. De Caesare quidem M. Cicero de Provinc. Consul. *Cajo Caesari, inquit, supplicationem decrevistis, numero, ut nemini ullo ex bello, honore, ut omnino nemini.* Ubi videmus, quaedam in ipso honore fuisse, quae honoris essent, eumque vulgare decus transire facerent. Exemplum porro capiemus, sed unum duntaxat. A supplicationibus ni-

mirum; quae Imperatoribus, ob rem feliciter gestam, tribui honoris causa solebant. Earum prima, diei tantum unius, postea, dierum quatuor decreta. Idque insolens et nullo ante bello, primumque in Furio Camillo, quanto imperatore! factum Livius scribit. Post Quintio, dierum quinque, Cn. Pompejo, duodecim tributa fuit. Quas tamen Caesaris excefferunt. Prima enim xv, altera utraque dierum xx. erat. Sed nondum temperatum. Siquidem Augusto dierum data quinquaginta, ut Cicero Philipp. xv. auctor est. Eousque decrevit honor iste, ut multitudine laboraverit sua. Hi tamen omnes armorum et militiae istud praemium habuerunt. Cicero in Urbe et togatus idem meruit, idque gloriatur, in Catilinaria, sibi post Urbem conditam primo contigisse. Ex quo satis, credo, apparet, quomodo priorum temporum honor sensim evilerit, dum novi aliquid semper quae-situm. Quid mirum ergo, si et omne hoc genus supplicationum, imo ipsorum quoque triumphorum, in ludicra magis obsoletaque defecit? Et, si tanto cumulo deinde opus fuit in honorando Caesare? Ecce. *Continuum consulatum, perpetuam Dictaturam Praefecturamque morum, Praenomen Imperatoris, cognomen Patris Patriae, jus perpetuo gestandae laureae, statuum inter Reges, suggestum in Orchestra, quin et ampliorum humano fastigio, sedem auream in Curia et pro Tribunali, Thensam et Ferculum Circensi pompa, Tempula, Aras, simulacra juxta Deos, Pulvinar, Flaminem, Lupercos, appellationem mensis a suo nomine etc.* Vide Sueton. Pro! quantum non modo nimiorum, sed Divi convenientium honorum. Tamen adhuc cum illorum decretis, vel ipsos universos Patres conscrip-

fuisse reperimus. Namque huic Miltiadi, qui Athenas totamque Graeciam liberarat, talis honos tributus est, in porticu, quae Ποικίλη vocatur, quum

tos, publice sedentem pro acde Veneris Genitricis adire Caesarem oportebat, ut ne in delatis honoribus quidquam summi honoris praetermitteretur. Atque hinc Auctorem nostrum probe intelligas. Quia enim non dabantur amplius honores, sed *effundebantur*, admirationem sui quisque honor primo amittebat; numero enim censi incepti: post, quia cultus addiceretur divinus, quodnam potuit humanum tantum esse fastigium, quod praes illo non sorderet? quodnam divinum, quod eand. fortunam non subiret? cum parum ingens decus aut praemium haberetur, quod alius similiter usurpasset. *Rave. Obsoleti etiam Cod. P. Dan. Obsoleti Voss. A. et tenuis pro tenuis.*

[*Qui Athenas liberarat.*] Sic Mss. Dan. et Boecl. Vulgati: *liberavit.* Mox pro *qui* Boecl. *quia*, Dan. *quid*, quod ex altero corruptum esse, manifestum est. *Byssus. Leid. Nam h. M; ea Athenas totamque Graecia liberarat.* Voss. B. etiam *liberarat.* [Gu. *quia A. totam Gr. liberarat.* Ultr. *qui Ath. totamque Gr. liberarat*, ut Boecl. edidit.]

[*Tal. bonos tributus est*] Alterum Miltiadis praemium tropaea sunt (p. 51.) ex hostium manubiis, quibus se a somno quotidie excitari, Themistocles jactabat: Auctor Tullius iv. Tuscul. et Plut. *Schottus.* Non recte sentit *Schottus* de Miltiadis tropaeis, tamquam de altero praemio. vide *Davis.* ad Cic. L. L. cap. 19. nam per tropaea intelliguntur ibi victoriae a Miltiade reportatae, velut *Plutarchus* in *Theseo* et *Apophth.* agit de uno Miltiadis tropaeo, quod *Themistoclem* e somno suscitabat, intel-

ligitur, una Marathonia victoria, ut *Plut. T. II. p. 92. de cap. ex Amic. utilit. adnotat: Θεμιστοκλής ἐλεγεν ἐκ ἐᾶν ἀντὸν καθευθεῖν τὴν ἐν Μαραθῶνι τῆ Μιλτιάδου νίκην* vid. notas meas ad *Themist. c. 5. §. 3.* ubi etiam tropaeum simpliciter pro victoria ponitur, nam de tropaeis Miltiadi erectis, nulla, quantum meminimus, apud scriptores fit mentio: imo *Plut. in Cim. p. 483.* dicit, postquam de honore *Cimoni* habito exposuerat, *ἔτε γὰρ Θεμιστοκλής τοῖαυτι τινός, ἔτε Μιλτιάδης ἐτυχεν. ἀλλὰ τῷ γε θαλλῷ ἐφάνον αἰτῆντι Σωκράτης ὁ Δεκελεύς ἐκ μέσου τῆς ἐκκλησίας ἀνασᾶς, ἀντίπειν, ἢ ἐν γυνώμονα μὲν, ἀρέσασαν δὲ τῷ δήμῳ τότε φωνὴν ἀφῆις. ὅταν γὰρ (ἔφη) μόνος ἀγωνισάμενος, ὦ Μιλτιάδη, νικήσης τοὺς βαρβάρους, τότε καὶ τιμᾶσθαι, μόνος ἄξις.*

[*Poecile*] Antea *Πεισιανάκτειος* dicta. Videantur *Jani Rutgersii* *Variae Lectiones Lib. 5. c. 1.* ubi plura de *Polygnoto Thasio* *Aglaophontis* et filio et discipulo jucunda congestit. *Diogenes Laert. Lib. 8. in Zenone* *Ἀνακἀμπτων δὲ ἐν τῇ ποικίλῃ σοφῇ, τῇ καὶ Πεισιανακτεῖῳ καλυμμένη, ἀπὸ δὲ τῆς γραφῆς τῆ Πολυγνώτου ποικίλη.* Vide *Cl. Viri* et de *Antiquitate* unice meriti *Athenarum Atticarum Lib. 1. c. 5. Gebhardus.* Vide infra quae dixi in *vita Attici* ad vocem *Pbidiae.* De *Miltiadis* fortitudine vide *Philonis* *Judaei* testimonium *libro περὶ τῶ πάντα σπυδαίου εἶναι ἐλεύθερον.* pag. 684. *Ernst. Cod. P. Dan. ποικίλη.* [Gu. Ultr. *Poecile.* Sed recte *Bremius* graecum nomen ex optimo Codice restituit.]

Cum pugna depingeretur Mara-

pugna depingeretur Marathonia, ut in decem praetorum numero prima ejus imago poneretur, isque hortaretur milites, praeliumque committeret. Idem ille populus, posteaquam majus imperium est nactus, et largitione magistratum corruptus est, trecentas statuas Demetrio Phalereo decrevit.

thonia] Vide Clem. Alexandrin. Lib. 1. *Stromat.* pag. 348. *Ernst.* A Panaeno fratre Phidiae pictum id praelium, tradunt Pausanias Eliacis 1. et Plinius Hist. Nat. 35, 8. qui et, quos duces in eo pinxerit, narrat. Aelianus a Micone aut Polygnoto Thasio pictum vult. 7. Hist. Animal. 28. vid. Meurs. Athen. Attic. 1, 5. *Bosius.*

Prima ejus imago poneretur] *Ponere* proprie dicuntur artifices sive pictores: Propertius. L. 2. El. 2. vs. 53.

Si quis vult fana tabulas anteire vetustas,

Hic dominam exemplo ponat in arte meam.

Adi clarissimum Burmannum ad Ovid 10. *Metam.* vs. 516. nec non imago proprie de picturis usurpatur. Ovid. 6. *Metam.* vs. 103.

Mæonis elusam designat imagine tauri

Europæ: verum taurum, freta vera putares.

Florus Lib. 1. prooem. *faciam quod solent, qui terrarum situs pingunt, in brevi quasi tabella totam ejus imaginem amplectar.* hinc Noster in Ep. cap. 1. *Quum autem exprimere imaginem consuetudinis atque vitae velimus Epaminondæ.* De voce imago consulendus est P. Manutius ad Ciceron. L. 6. ad Fam. Ep. 12. p. 136. de raro hoc tum temporis honore Plinius L. xxxiv. Sect. 9. qui hunc Nepotis locum illustrat. cur vero prima Miltiadis imago ponenda fuerit in decem praetorum numero, docet Plut. in Arist. p. 321. *Τῶν δὲ κατ᾽ἐστῶτων τοῖς*

Ἀθηναίοις ἐπὶ τὸν πόλεμον στρατηγῶν μέγιστον μὲν εἶχεν ἀξίωμα Μιλτιάδης, δόξῃ δὲ καὶ δυνάμει δεύτερος ἦν Ἀρισειδῆς. vitiose in Voss. C. *Pro praeliumque praedi:aque,* ut et in cap. 7.

Isque hortaretur milites etc.] Aristides Platon. 2. *Μόνος ἐξ ἀπάντων προκρίθη τὴν χεῖρα ἐκτετακῶς γραφίναί, ὡς τότε ἐτύχε τοῖς στρατιώταις κελεύμενος.* *Ravus.* Vide et Plutarch. in Cimonæ, ac Aeschinem Orat. adv. Ctesiphontem: e qua totum hunc locum ab auctore nostro translatum esse, Longolius ac Lambinus existimant. *Bosius.* De verbo *hortari* Graev. ad Justin. 11, 4. *Gloriae aliorum Atheniensium,* qui quoque heroice sese in hac pugna gesserunt, obscuritatem attulit Miltiadis virtus cum consilio conjuncta, de quibus cl. Valckenarius ad Herodot. Lib. vi. cap. 114.

Trecentas statuas Demetrio Phal.] Numero noster rotundo utitur. Strabo enim Lib. ix. plures quam trecentas refert. Vide et Plut. in παραγγελμ. πολιτ. Diog. Laertius v. 5. trecentas sexaginta. Vide et Plin. 34, 6. Utique totidem, quot dies annus tum habere credebatur. M. Varro.

Hic Demetrius aeneas tot aptus est, Quot lucas habet annus absolutus.

Vide Ger. Jo. Voss. de Hist. Gr. 1, 12. Qui de Demetrio hoc plura voluerit, adeat Diog. Laert. l. d. Plut. in Demetrio, Nostrium in Phocione, Diod. Siculum circa ejus tempora, etc. *Rave.* *Phalereo* Leid. et Cod. Voss. A.

CAP. VII.

Post hoc praelium classem septuaginta navium Athenienses eidem Miltiadi dederunt, ut insulas, quae barbaros adjuverant, bello persequeretur. Quo imperio plerasque ad officium redire coegit, nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum insulam, opibus elatam, quum

B. Phalerio. v. cl. Ruhnk. ad P. Rutilium Lupum L. II. Sect. 16. p. 128. De Demetrii statuis vide cl. Menag. ad d. L. Diog. Laertii Sect. 75. pro decrevit Voss. B. decernit.

Post hoc praelium, etc.] Herodotus Lib. vi. cap. 132. paullo aliter narrat enim Miltiadem ab Atheniensibus navis septuaginta, et exercitum, et pecunias petiisse, tucentem, adversus quos bellum gesturus esset: hoc tantum eis pollicitum, se eos locupletaturum, si se sequerentur, si enim regioni se bellum illaturum, unde magnam vim auri facile essent laturo, etc. Lambin. Videntur autem haec Petavio part. 1. Ration. temp. lib. 3, 2. proximo anno ab Marathonica victoria contigisse. Bosius. In Voss. B. pro bello persequeretur, prosequeretur. Sojenni mutatione, sic in Lucano L. 1. vs. 201. Infra in Catone c. 3. vide Celeb. Burm. ad Phaedr. L. 3. fab. 20. vs. 3. et ad Ovid. l. 4. Metam. vs. 151. et per in aliis quoque compositis cum pro saepius confundi docebimus ad Hannib. cap. 5. persequi vero bello notior phrasid est, quam ut (p. 53.) multis illustretur; idem esse ac premere bello et quidem ob illatam injuriam docuere summus Gronovius ad Livium Lib. 2. cap. 16. et Broukhus. ad Tibull. L. 1, El. 9. vs. 28.

Plerasque ad offic. red. coegit.] Schotti liber plures. Officium

vero hic notat obedientiam, qua populus magistratui tenetur. Infra Cimone: Insulas alienatas ad officium redire coegit. Conone. Etiam cum in officio non munebat. Datame. Ut sine armis propinquum ad officium reduceret. Eumene, se omnibus praefectis, qui in officio manebant, misisse literas. Tacit. l. 1. Annal. c. 48. Postquam majorem legionum partem in officio vident. Caesar. l. 1. de Bel. Gal. Cur hunc tam temere quisquam ad officio discessurum judicaret. Gebhard. Voss. C. plures.

Parum insulam] Etiam hanc rem multo aliter narrat Herod. cod. lib. quod longum sit referre. Quare petat lector a fonte. Ephorus vero, cujus verba apud Stephanum reperi, hanc historiam narrans, propius ad Probum accedit, ita ut Probus ex eo sumsisse, quae hac de re scripsit, videatur. Lambin. Adde cl. Valcken. ad Herodotum L. vi. c. 133. n. 58. [Confer Ephori Cumaei Fragmenta, collegit atque illustravit Meier Marx. Praefatus est Frid. Creuzer. Carolirubae. 1815. 8. pag. 211. seq.]

Opibus elatam] Apposite Zenobius iv. 49. ὑπερηφάνως γὰρ εὐπραγῆντας τὸς κερκυραῖους φησὶν Ἀριστοτέλης γενέσθαι. Valer. Max. vii. 1, 2. Gyges regno Lydiae armis et divitiis abundantissimo inflatus. Gebhard.

oratione reconciliare non posset, copias e navibus eduxit, urbem operibus clausit, omnique commeatu privavit: deinde vineis ac testudinibus constitutis, propius muros accessit. Quum jam in eo esset, ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu, nocturno tempore incensus est. Cujus flamma ut ab oppidanis et oppugnatoribus est visa, utrisque venit in opinionem,

Copias e navibus eduxit] Cod. Schefferi *Copias eduxit*, quare Schefferus vir ille praefantissimus illud *e navibus* glossema esse putat in Ep. 7. ad N. Heinsium: ejus sententiam confirmat Voss. B. in quo etiam haec verba omittuntur.

Operibus clausit] Ut non tam armata vi, quam inopia domaret. Vegetius Lib. III. cap. XXVI. *Aut inopia, aut supervenientibus, aut terrore melius est hostem domare, quam praelio.* Per opera autem munitiones intelligit, quae fossa, vallo et aggere constant. Buchn. Operib. oppugnantur munitiona, quam quae impetu seu corona capi subigique possunt. Tacit. 5. H. 13, 6. *Hanc adversus urbem gentemque Titus Caesar, quando impetum et subita bella locus abnueret, aggerib. vineisque certare statuit.* Liv. lib. 37. *Cum ad moenia castra posuisset, non corona, sed operib. oppugnare urbem est aggressus.* Vide Caesar. 2. de B. Gall. 12. Tac. 6. A. 41. Graeci vocant *τάφροις καὶ σαρῶμασι περιβαλεῖν*, vel etiam *περιλαμβάνειν*. Gebhard. Adde Tennul. ad Frontin. L. 3. Strat. cap. 2. E. i. et cl. Dukerum ad Florum L. 2. cap. 15. n. 11.

Omnique commeatu] Nempe mari prohibito, atque intercluso: ut dicit Ephorus, *τῆς θαλάττης ἐργῶν*. Lamb. Pro propius. Leid. proprius. [Cod. Axen. et testudinibus. Pro deinde Gu. Ultr. dein,]

Quum jam in eo esset] Ita in Pau. (p. 54.) san. c. 5. *Quum jam in eo esset, ut comprehenderetur.* Livius lib. 2. cap. 17. *jam in eo esset, ut muros evaderet miles.* Sic Graeci *ἐν τῆτοις ἐνταῦθα εἶναι* dixerunt. Aelian. L. 4. V. H. cap. 8. de Amynta Macedone *ἐπεὶ δὲ ἐν τούτοις ἦν, quum vero in eo esset.* sc. ut regionem relinqueret. pro quo Sophocl. in Electr. vs. 21. dixit *ὣς ἐνταῦθα ἐμὲν, Ἴν' οὐκέτ' ὄνυετν καρπός*, nam in eo sumus, ut non amplius segnitiei detur locus.

Flamma ut] ut deest Leid.

Venit in opin. signum a class. regis datum] Ex eorum genere, quae muta vocantur, ignis quodque signum quoddam est, nihilque expeditius ad significandum eminus. Veget. 3, 5. *per noctem flammis, per diem fumo significari tradit sociis, quod aliter nuntiari non potest.* Inter alia ergo fieri igne consuevit, ut obsessis spes accendatur depellendae obsidionis. Eoque indicio cum Cicero in castris teneretur, et speraret subsidio futurum Caesarem, quamprimum fumi incendiorum procul videbantur, ista res omnem dubitationem adventus legionum expellebat. Caes. Bell. Gall. v. 48. et VIII. 3. Caesar cum Bituriges nec opinantes opprimere vellet, etiam illud vulgare incursionis signum, quod incendiis aedificiorum intelligi consuevit, interdicto sustulerat. Rave. Ms. Oxon. *Signum adversariis datum.* Antiquum morem Graecis militibus olim usitatum illustra-

signum a classariis regiis datum. Quo factum est, ut et Parii a deditione deterrentur, et Miltiades, timens, ne classis regia adventaret, incensis operibus, quae statuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas magna cum offensione civium suorum rediret. Accusatus ergo prodicionis, quod,

runt Schol. Homeri Iliad. 2. vs. 207. Tzetzes ad Lycophron. vs. 250. Meursius ad Eund. vs. 345. Servius et Cerda ad Virg. 2. Aen. vs. 256. et ad 6. Aen. vs. 519.

Classariis regiis] Excerpta e libro P. Danielis: cum classariis regis, ut infra Themistocle: cum classariis regis conflixit. sunt autem Classarii milites navales. Themistocle. cujus fama perterriti classarii cum manere non uiderent. Hannibale: Die ipso, quo facturus erat navale praelium, classarios convocant. Hos Hirtius de Bell. Alexand. cap. xi. vocat Epibatas. Gebhardus. Ms. P. Danielis, class. Regis, ut infra 2, 3, 2. Regis autem intelligo, Persarum. Nam Reges Persarum absolute Reges dicebantur. v. Ind. Bofius. Classarii regis exhibet etiam Voss. B. [et Axen.]

Deterrentur] Quia fortasse metuebant sibi a Persis, si se Atheniensibus dederent. Lambin. Pro ut et Parii Leid. et Parum. Voss. A. ut Parii. C. et ut Parii. [Leid. 1. Gu. Ax. Ult. ut et.]

Milt. timens, ne classis reg. advent.] Aliam causam, cur Miltiades recesserit, tradit Herod. Eratone extrema. Vide Edw. Simsonis Chronic. Catholic. parte 1v. p. 24. Bofius. Vide Interpr. ad Herodotum L. vi. c. 136. qui Lib. viii. cap. 112. postea Parios Θεμιστοκλήα Χρημασίπλασαμένους expeditionem devitasse refert.

Incensis operibus] Vallum enim ex sudibus et turribus constabat. Ne quis cum Magio vineas, testudines et machinas bellicas in (p. 55.) telligi putet. Bofius.

Accusatus ergo] In Cod. Dan. plenius legebatur: *Accusatus est ergo.* Bofius. Leid. *Accusatus ergo. 20 est cum Cod. Dan. non est rejiciendum.* In primis accusatus est a Xanthippo, Ariphronis filio. v. Herodot. L. vi. cap. 136. [Gu. Ultr. *Acc. ergo est.* Cod. Dan. *Acc. est ergo,* quae ipsa varietas verbum a librariis intrusum esse demonstrat. V. infra ad 19, 1, 1. et adde not. ad 2, 4, 5.]

Proditionis] Trogus Pompejus aliter memoriae prodidit, quod ex Justina intelligas, qui Miltiadem ob crimen peculatus in carcere conjectum narrat, 2, 15, 19. Seneca etiam Controv. Lib. ix. 1. ejusmodi problema proponit, *Miltiades peculatus damnatus, in carcere alligatus decessit.* Et sane non aberrant. Miltiades enim pecuniam publicam in usus suos cum perfidia vertebat. Id directe factum sit, an per obliquum, nihil refert, nisi quod crimen augeat. Damnatus utique hujus praecipue criminis est, dum, quantus in classem factus est sumtus, litem redimere debuit. Unde Herodotus vi. 136. scribit, multam ei irrogatam fuisse κατά την ἀδικίαν, quod interpretor, juxta damnum perfide datum. Rave. Hujus sententia et eo videtur confirmari, quod prodicionis accusati statim ab accusatione in vincula conjiciebantur; convicti autem morte luebant, nec intra fines Atticae sepeliri poterant, ut docet Petitus Comment. ad Leg. Att. l. 7. tit. 4. p. 562. Quorum nihil Miltiadi factum est. Nam neque captus damnatus, et postea demum,

quum Parum expugnare posset, a rege corruptus infectis rebus [a pugna] discessisset. Eo tempore aeger erat vulneribus, quae in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipse pro se dicere non posset, verba fecit frater ejus Tisagoras. Causa cognita

quam pecunia multatus erat, in vincula conjectus est. *Bos.* Suidas scribit, eum tyrannidis in Chersoneso usurpatae reum fuisse actum. Vid. infr. c. viii. §. 3. *Ernst.*

[A pugna] Sic Longolius et Lambinus, sed ab optimis codd. Dan. Schotti, Leid. et Boecl. haec verba aberant. Quorum auctoritate nixus parenthesi inclusi, ut intelligeret lector, suspecta esse. Praeterea, ut recte Gebhardus, quibus blanditur ista lectio, iis demonstrare incumbat, pugna significari quoque oppugnationem. *Bosius.* Pro rebus Cod. Leid. omnibus, sed a pugna non legitur. Abest et a Voss. B. vide not. post. licet pugnare pro oppugnare aliquando sumi concedamus, nullum tamen exemplum proferetur, quo demonstrabitur, pugnam poni pro oppugnatione. [Ax. inf. reb. a rege discessisset (non: discessit). Quod repetitur a rege, id scribendi errore potius pro illo, a pugna, quod alii habent, positum, quam temere ex praecedentibus iteratum puto. *Mosche.* Et Gu. a rege. Ab ed. Ult. utrumque, et a pugna, et a rege, abest.]

Vulneribus. quae in oppugn. opp. acc.] Aliam morbi causam refert Herod. L. 6. cap. 136. *Bos.* Acceperat Cod. P. Dan. [Gu. Ax. Ult.] Sed Leid. et Voss. C. ceperat. Ad Herodoti locum cl. Valckenarius opinatur, Nepotem secutum fuisse Ephorum. vide et Weff. ad cap. 133. lin. 60.

[Quoniam ipse pro se dicere] Id quod Auctor Dialogi de Corrupt. Et. dixit, sua voce respondere, cap. 36, 9. Juxta legem scilicet, cujus meminit Plato in Apologia Socratis, τῷ δὲ νόμῳ ἀπολογη-

τέον. Et hoc quidem noster pro se dicere interpretatur. Scribere enim litigatoribus, sed quae illi pro se ipsi dicerent, erat moris, juris autem, ut non liceret pro altero agere, diserte Fabius testatur 2, 16. Eratque non tantum legis, sed et verbi ista sententia. Ideoque cum Miltiades pro se verba facere non posset, facerent autem amici ejus (ut Herodotus refert) mutat (p. 56.) verbum: Μιλτιάδης δὲ αὐτῷ παρεὼν μὲν, ἢ ἀπολογέετο, ὑπεραπολογέοντο δὲ οἱ φίλοι. Hinc Lucianus in Anacharside, τὴν συνήγορον, Advocatos, describens, τῆς ὑπὲρ ἄλλων ἔργων τὰς vocat; et hoc non tam causam dicere (id enim facere dicuntur, qui pro se ipsi dicunt,) quam patrocinari est. Licebat autem utrique partium pro litis aut personae conditione Advocatos petere a iudicibus, ut apud Lucianum est in his Accusato. Herogenes disertis verbis ἀσθένειαν, infirmitatem allegat, Method. Eloq. cap. 21. ubi de tempore et causis agit, ex quibus dare orator debeat Advocatos. *Rave.*

[Pro eo] Aberat Ms. Leidensi. *Bos.* [Male Heusingerus ipse, quod a Ms. Voss. B. et Ax. abest, sed in ceteris libris omnibus, etiam in Gu. et Ultr. legitur, a grammatico adjectum putat. Sed in iisdem libris omnibusque ante Lambinum editis verba pro eo mittuntur, quae Heusingerus uncis inclusit, nos autem e textu removimus. Pro quoniam ipse in Ultr. legitur, cum ipse.]

[Tisagoras] Stesagoras est nomen Longolii: cum contra existet in omnibus libris Dixagoras. P. Danielis Excerpta Sagaras. Vulgati Diagoras nulla ratione.

capiti⁶ absolutus, pecunia multatus est, eaque lis quinquaginta talentis aestimata est, quantus in classem sumtus factus erat. Hanc pecuniam quod solvere

Verum Cl. Rutgerfius e Libanio reducit *Tisagoras*. Idem accusat ex Herodoto erroris, quod multo antequam Miltiadi hoc accideret, jam obiisset ille. *Gebhard*. Mire variant libri. Vulgati *Diagoras*; Mss. Danielis et Schotti *Sagoras*; Longolii *Dixagoras*; Boecleri *Isagoras*. Herodotus Lib. vi. et Thomas Magister in voce *τιση*, *Siesagoram* vocant; quod nomen etiam heic reposuit Longolius, suffragante Lambino. Rectum est *Tisagoras*, quod e Libanio in Oratione Cimonis pro Miltiade Ampliss. Rutgerfius reduxit, 1. Var. lect. 9. Et sic quoque Scholiafles Aristidis Cimonis Coalemi patrem, Miltiadis avum appellat, quem Herodotus pariter *Siesagoram* vocat, lib. eod. p. 392. Porro idem Rutgerfius erroris accusat Nostram, quod ex Herodoto constat, *Tisagoram* multo ante, quam Miltiadi hoc acciderit, obiisse. sed vide Notas ad 1, 1, 1. *Cimonis filius*. *Bofius*. Leid. *Isagoras*. Voff. A. C. *Sagoras*. Voff. B. *quoniam pro se et Sagoras*. [Gu. *Sagoras*. Ult. *Diagoras*.]

Capitis absolutus] Amicis causam ejus agentibus, et beneficia, quibus patriam obstrinxerat sibi, commemorantibus. Herodot. 6. nam alias ordinaria prodicionis poena, ut paullo ante diximus, mors erat. *Bofius*.

Pecunia Multatus] Cod. P. Dan. *multatus est*. Vossian. A. *multatus est et pro absolutus* Voff. C. *absoluta*.

Eaque lis aestimata est] Litem aestimare, teste Asconio Pediano, est pecuniam, de qua lis fuit, et propter quam reus condemnatus est, in summam redigere. Nepos Cimone, *Cum pater ejus litem aestimatam populo solvere non posset*. Timotheo. *Hoc judicio dam-*

natur Timotheus, lisque ejus aestimatur centum talentis. Vellej. *Paterc. Lib. 2. c. 8. C. Cato consularis M. Catonis nepos, Africani sororis filius, repetundarum ex Macedonia damnatus est, cum lis quatuor millibus aestimaretur*. Caesar Lib. 5. Comm. cap. 2. *Arbitros inter civitates dat, qui litem aestiment poenamque constituent*. Ita creberrime loquitur Cicero. *Valer. Max. Lib. 5. cap. iii. 2. est poenam finire*. De Furio Camillo. *At, inquit, avario abesse tribunus pl. querebatur quindecim millia aeris, tanti namque poena finita est*. *Gebhard*.

In classem] Cod. Dan. *in classes*. *Bofius*. Etiam Leid. [Ax. Gu.] *in classes*, sed *in classem* est ad classem istam septuaginta navium apparandam. *Lucanus L. 1. vs. 306. In Classem cadit omnem nemo*. Ubi vide Scholia, et Cl. Oudendorpii notas, qui et ad Frontinum Lib. 2. strateg. cap. 2. num. 5. pro locum castris editum, non male conjicit legendum (p. 57.) *locum in castra*, id est, ad castra facienda, editum. Eodem modo apud *Florum Lib. 2. cap. 6. §. 23. in sacramentum militiae liberata servitia i. e.* (Explicante ita Cl. Dukero,) sacramenti causa, ut sacramento adigi possent. Huc refer, quae notat Cortius ad Cic. ix. ad Fam. Ep. 20. n. 5. et ad Sallust. Cat. c. 12. n. 4. sic Graeci, et inter alios Theocritus *Idyll. 5. vs. 98. ἐς Χλαίναν, ἀντι τῆς ἐργάζεσθαι Χλαίναν* teste antiquo Scholiafles; sed et consule de hoc loco not. post.

Quod solvere in praesentia non poterat] Sic praeter Mss. Savaroni et Schotto inspectos etiam Dan. et Boecl. hancque lectionem omnino veram et genuinam esse,

in praesentia non poterat, in vincula publica coffectus est, ibique diem obiit supremum.

contendebat Clar. Ravius. Nam si cum Longolio et Lambino, quos ea in re plerique omnes recentiores sequuti sunt, illud in praesentia omittas, verba Nepotis neque morem populi Atheniensium exprimere, et sensu falsa esse. Non enim, inquit, putes carcerem cum multa commutasse, ut, quia solvere Miltiades non posset, poenam civibus suis corpore et in vinculis dederit. Si quidem et post parentis cuiuscunque, qui Aerarius factus erat, et huius ipsius Miltiadis obitum, liberi adhuc eadem multa tenebantur, ut carceres parenti fuissent perpetui. Non enim, quod sciendum, in poenam dabantur, sed in custodiam, ut aperte in *Cimone* 1. 1. dicitur, atque ad solutionis maturandae necessitatem. *Plutarchus* quoque scribit in *Cimon*, Miltiadem πρὸς τὴν ἐκτίσιν εἰσχεῖν, ut solveret, abreptum. Haec ille. Adde not. seq. *Befius*. In Praesentia Libri Mss. Schotti et Leid. nec non Oxon. item Vossiani A. B. C. τὰ in praesentia in textum recepit Heusingerus. Ego nunquam credam, haec verba, licet sint latinissima, et Nepotis puritate digna, ipsi auctori suam debere originem, sed a describentibus inculcata, ut ipsa docet historia; nam Nepos Ephorum, ut opinantur Docti, secutus, simpliciter narrat, Miltiadem, proditionis accusatum, et hinc ultimo supplicio dignum, id quod ipsa res indicat, licet Nepos non addat, sed Tisagora, ut Nepos, vel amici, ut Herodotus dicit, pro eo vulneribus aegro deprecatis, capitis absolutum, pecunia multatum, in carcerem fuisse conjectum, quia multam eam solvere non poterat. Quid opus est, ut addatur in praesentia, res ipsa loquitur; neque enim in praesen-

tia neque postea solvere potuit, nec denique ejus filius Cimon, cui quoque in eodem carcere fuisset moriendum, nisi Elpinae, soror germana, et uxor, altero matrimonio cum pecunioso Callia inito, mariti secundi aere eum e custodia liberasset. In Them. cap. 8. pro in praesentia Rex abisset Leid. Cod. quo usus sum, in praesentia rerum abisset, et in Codice Leidensi 1. in praesentia Rex esset. Unde patet, ibi quoque librariorum inter se discordare. in Alcib. cap. 10. id quod in praesentia vestimentorum fuit nulla codicum est varietas. in Hannib. cap. 6. Voss. B. monstrum aliquid attulit praesentiarum, et ibi Perizonium ostendi in praesentiarum defendisse. Si in praesentiarum in Nepotis loco hoc sit ferendum, potest etiam ferri in Them. cap. 8. ubi pro, secundum codicem Leidensem, in praesentia rerum facili legi posset in praesentiarum Rex. sed nihil definitio, et rem suo loco relinquo; attamen si ex animi (p. 58.) sententia loquar, dubito, an singula ista Nepotis loca sint quidem sana; nam Curtius, perpetuus Nepotis imitator, ut ex multis locis apparet, numquam hac locutione usus est. Lib. VIII. cap. 2. §. 32. legitur opperiri praesentiam ipsius. Sed ibi quoque Codicum est varietas, et alii legunt opperiri praesens ipsis intervenit; ipsum locum inspice. in Libro VI, cap. 3. §. 8. qui praesentes metuunt, in absentia hostes erunt, ubi Acidalius credit, Curtium scripsisse absentes hostes erunt. ibi de loco, non de tempore agitur. Livio hanc locutionem in deliciis fuisse ostendit Drakenburgius ad Lib. VI. cap. 26. §. 8. sed hoc nihil ad Nepotem, cui τὸ in praesentia obtrusum a librariis opinor. Perizonius ad Sanctii Min. L. II. c. 3. n. 8. p. 172. in

praesentiu dixisse quoque Terentium et Tacitum monstravit. [Gu. in praesentia habet, quod in Ultr. ed. male omittitur.]

In vincula publ. conj. est] Primo de jure vincendi, deinde de Vinculis. Quibus mulcta irrogata, ab eo die, quo debere inceperant, fiebant Aerarii, h. e. acario obnoxii, ut est ap. Demosth. in Leptin. Ideoque tum in vinculis eos lex esse jubebat, quo usque solvisent. Sic convictis malae parentum tractationis irrogare mulctam lex jubet, et pergit: *si mulcta irrogata fuerit, quousque eam solverit, in vinculis esto.* Ead. formula habetur in lege Solonis, super iis, qui militiam detrectant, aut desertores sunt, uti est ap. Aeschinam Orat. contra Ctesiph. et ap. Demosth. Orat. advers. Timocr. Similis formula est in lege super iis, qui damnati sunt εἰσαγγελίας, et totidem verbis repetitur alia quoque lege, super Naucleris et Mercatoribus, Athenis alio, aut aliunde Athenas navigantibus, si iniuste et non secundum tabulas contractus fecisse convicti essent. Idem Demosthenes adv. Timocr. et Zenoth. Et haec causa erat, quae eos, qui solvere non possent, in perpetuis carceribus detinebat, Miltiademque nostrum in vinculis obire coëgit. Ne sic tamen expuncta erat mulcta, quippe et in liberos durabat; ut in Cimone apparuit, de quo vide nostrum. Quale exemplum et de Scydimo refert Suidas in Αριστογείτωνι. Aristogiton, inquit, Scydimi filius; calumniator. Hujus pater, quod acario pecuniam deberet; in carcere obijt. Postea vero et ipse Aristogiton, ut illius debiti haeres, eodem conjectus est. Veniamus ad Vincula. Ea diserte noster nominat, et faciunt alii perinde. Val. Max. de Cimone: *Hanc hereditatem paternam maximi Ducis filius, et futurus ipse aetatis suae Dux, solam se sortitum, Catenas sc. et carcerem, gloriari potest.* Utique praeter carcerem, meminit simul catenarum. Nam et de

Socrate in Phaedone refert Plato, *crus ipsi ex vinculo doluisse.* Erant ergo vincula, quib. pedes artabantur. Vocabant ea suo sibi proprio nomine, ποδοκάκκη. Interpres Aristophanis in Equit. Vinculorum, inquit, *genus est unum, quod ποδοκάκκη vocant;* eodemque modo ap. Lysiam Orat. 1. adv. Theomnest. explicatur, citaturque lex, quae jubebat, decem dies Aerarium habere πόδα ἐν τῇ ποδοκάκκῃ. Cum autem vinculum hac lege adhiberetur iis, qui et solvendo, et jam in eo toti erant, ut expedirent pecunias; quanto justius inducebantur nostro Miltiadi, qui in praesentia solvere non poterat? Respondent ergo haec vincula Romanorum Nervo, ex quo qui propter aes nexi erant, in nervo esse dicuntur. Nervum enim appellamus, inquit Festus, etiam ferruini vinculum, quo pedes vincuntur. Haec ferme omnia adversus Longolii et Lambini lectiones, inprimis pro intelligendo auctore, moribusque A. (p. 59.) theniensium, in pauca contuli, ex Cl. Viri Sum. Petiti Commentario ad leges Atticas Lib. iv. Rave. Herodotus Lib. vi. cap. 136. in fine tacet de carcere, et mortem ita describit: *Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίδαντος τε τῷ μηρῷ καὶ σαπέντος τελευτᾷ.* Verbo Herodoti usus Aristides T. II. p. 244. ita memorat insurgens in Platonis Gorgiam p. 352. *Μιλτιάδης δὲ ἐφθνη τελευτήσας, ἐ τῶν δικαστῶν δίκυατον καταγνόντων αὐτῷ, ἔδ, ὡς δὴ φησὶ (Plato) κἄν εἰς τὸ βάρυδρον ἐμπεδῶν, εἰ μὴ διὰ τὸν Πρύτανιν, ἀλλὰ τῷ τραύματος αὐτῷ σφακελίδαντος, καὶ τῶν πολλοῖ, μᾶλλον δ' ἀπαντες μάρτυρες.*

Conjectus est] Non tantum Miltiades, sed etiam filius; ut uterque disceret, eand. omnium civitatum esse naturam. Vide inf. vitam Cimon. Dionis Chrysofomi Orat. LXXIII. pag. 634. et Val. Max. Lib. V. cap. III. Notan-

CAP. VIII.

Hic etsi crimine Pario est accusatus, tamen alia fuit causa damnationis. Namque Athenienses propter Pisistrati tyrannidem, quae paucis annis ante fuerat, omnium suorum civium potentiam extimescebant. Mil-

dum autem haec est, obsidionem sine causa solvere, prodictioni ab Atheniensibus fuisse datum. Quo nomine ac titulo Militiadis hic error a Pet. Gregorio Tholosano inter prodictionis crimina refertur. *Lib. xxxv. Synagm. jur. universi: cap. v. §. penult. Ernst. Est abest a Leid. idem pro Paro, Pario.* [Gu. vincula, ut omnibus fere locis.]

Propter Pisistrati tyrannidem. Quomodo eam et occupavit, et gesserit, vide ex *Solonis* epistola ad Epimenidem, quae est apud *Diog. Laert.* Lib. 1. in *Solon.* ut et ex *Herodot.* 1, 59. *Aristot.* v. *Polit.* 7. *Plutarch.* in *Solon.* *Diodor. Sicul.* XIII. 95. *Valer. Max.* 1, 3. et VIII. 9. *Aelian.* VIII. 19. *Justin.* 11, 8. 6. Quomodo autem liberati Athenienses, apparet ex eod. *Herodoto* v. 63. *Tausania* in Laconicis. Ex recentioribus nemo quidem accuratior *Joh. Meurfio*; qui integro libro [quem *Pisistratum* inscripsit, *Bos.*] complexus omnia est. Vocatur autem *Pisistrati tyrannidis*, ejus quidem velut Auctoris, sed non minus filiorum, Hipparchi et Hippiae, quae universim *ῥαπαρῆς ἢ τῶν περὶ παρατιδῶν*, *Pisistratarum tyrannidis*, auctoribus appellatur. *Rave.* [Pro Nam Athenienses *Cod. Axen. Gu. Ultr. Numque Ath.* quod in aliis quoque libris obvium praecedente *Harlesio* in textum recepit. *Paullo* ante *Ax. Thott. Gu.* tamen alia causa fuit damnationis, ordine, inquit *Moschius*, non negligendo.]

Quae paucis annis ante fuerat. Desiit enim, ut colligitur *Thucydide*, anno vicefimo ante pugnam Marathoniam, cum *Hippias*, *Pisistratarum* ultimus, urbe pelleretur, decretumque in eum omnesque *Pisistratidas* acerrimum fieret. Vide *Meurs.* *Fortun.* Att. c. 10. et in *Pisistrato* c. 20. *Petav.* in *Paralipom.* ad *Lib. 10. de Doctr. temp.* p. 856. et part. 2. *Rationar. temp.* L. 3. c. 9. qui et prolixè disquirunt, quamdiu haec tyrannis duraverit. *Marmor* tamen *Arundelianum*, cuius supra ad 1, 5, 5. mentio facta, ejectionem *Pisistratarum* XXI. annis pugna Marathonica antiquiorem facit. v. *Selden.* *Canon. Chronic.* p. 103. *Bosius.* De tempore, quo *Pisistratus* regnavit, *Periz.* ad *Aelian.* L. III. V. H. c. 21. n. 3.

Omnium s. civium pot. extimesc. Videtur expressisse *Thucydidem*, qui de *Alcibiade* eadem refert, *Lib. v. Populus* (Atheniensis), quò (p. 60.) fama acceperat, tyrannidem *Pisistrati* et filiorum extremis temporibus gravem existisse. Semper in metu versabatur, et suspecta habebat omnia. *Rave.* Similiter *Aristides Orat.* pro Quatuorviris: *Videntur mihi* (Athenienses), cum calamitates eas, quas sub *Pisistratidis* perpeffi erant, cogitarent, neminem praeferrere ceteris voluisse, sed aequali omnes potestate esse. *Bosius.* Pro suorum civium [quod etiam in *Ultraj.* legitur,] existat in *Cod. P. Dan. civium suorum.* [Ita et *Axen. et Guelph.*]

tiades multum in imperiis magistratibusque versatus non videbatur posse esse privatus, praesertim quum consuetudine ad Imperii cupiditatem trahi videretur.

Imperiis magistratibusque] Gifanii codex, teste Schotto, *magnisque*, monetque exaudiendum *rebus*. Sed mihi videtur interpolatum esse ab eo, qui magistratibus offensus putarat sufficere imperiis vel loco τὸ magistratibus aliud requiri dictumve a scriptore. Gebhard. Gifanii, P. Danielis et Boecleri codices: *imperiis magnisque*. Id si non compendio, sed integre scriptum, *rebus* exaudiendum, ait Schottus. Sed de compendio securus esse poterat: quis enim unquam hanc vocem sic abbreviavit? Neque tamen ideo *rebus* subaudiendum est. Nec enim ita solet Nepos, nec fortasse priscorum alii. Et tamen vulgatam lectionem a mala manu esse vix dubito. Neque enim crederim librarios in tot Codd. pro notissima ac plani apertique sensus voce aliam supposuisse. Praeterea Nepos, nisi me omnia fallunt, potius dixisset *imperiis ac magistratibus*. Cogitabam igitur in *imperiis magnis, versatus*, sed unde copula irrepsisset, quae omnes Libros manu typisque descriptos, occupat? Tentabam etiam *multis in imperiis magnisque versatus*; quomodo 9, 3, 1. *multa magnaque merita*. et 18, 2, 4. *multas magnasque pollicitationes* conjunxit. Sed neque hoc placuit, cum recorderer illius, quod 2, 1, 3. legitur *multum in judiciis privatis versabatur*. Nil igitur aliud in praesentia occurrit, quam ut vel excidisse aliquid censeam, vel copulam h. l. ἐξηγητικὴν sive explanativam esse; idemque esse in *imperiis magnisque*, ac si dixisset: *in imperiis iisque magnis*. Etsi hoc duriusculum esse non diffiteor. Bosius. Leid. et Oxon. Mss. Voff. B. [Axen.] *multum imperiis magnisque*. et ita legit J. J. Strucht-

meier Lib. 1. Obs. cap. 10, cl. Oudend. conjicit excidisse forte τὸ *judiciis*. [Gu. in *imperiis magnisque*. Sed Ed. princeps atque Ultraj. *multum in imperiis magistratibusque versatus*, ut de sanitate loci non dubitandum sit.]

Cum *consuetud. ad imperii cupid.]* Casaubonus laudat ad Suetonii Jul. Caes. cap. 30. *cum imperii consuetudine*, quod probare non possum. Gebhard. Casaubon. in Animadv. Sueton. (ad Jul. c. 30.) geminat vocem: *cum imperii consuetudine ad imperii cupiditatem trahi vider*. Fortasse autem consensus librorum facile tuctur vulgatam lect. Quoniam enim et antecedentia, et quae sequuntur, satis definiunt istam *consuetudinem*, nihil aut incommodi in stile aut obscuri in sensu habet omissio vocis, quae obviam subintellectionem sive potius repetitionem ex proximo habet. Boecl. Optime Paulus Diaconus Histor. Miscell. 2, 14. *Placuit, ne imperium longius, quam annum, haberent* (Consules), *ne per diuturnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed civiles semper essent, qui se post annum scirent esse privati*. Quo nihil ad praesentem locum opportunius mihi visum est. Rave. Adde Liv. 2, 2. et 4, 24. Justin. 31, 1, 8. et Casaubonum ad Sueton. l. c. Bosius. Legendus est Herodotus lib. iv. cap. 147. de Thera, tutore Proclis et Eurykhenis, filiorum Aristodemi, in spem regni Laconici succrescentium. Haud invenuste dixit Catulus apud Dionem Cassium lib. 36. cap. 14. *Ὁὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τῆσ τῶν ἀνθρώπων φύσει, ψυχὴν μὴ ὄτι νέαν, ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέραν, ἐν ἐξουσίαις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνδιατρίψασαν, τοῖς πατρίοις ἡδέσιν ἐδέλαιν ἐμμένειν.*

3 Nam Chersonesi omnes illos, quos habitarat, annos perpetuam obtinuerat dominationem, tyrannusque fuerat appellatus, sed iustus. Non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamque potestatem bonitate retinebat. Omnes autem et habentur et di-

(p. 61.) *Chersonesi*] *Chersonesse* Leid. et Voff. A. C. [Axen. habitaverat. Gu. omnis illos. Ultr. *Chersonesse*.]

Tyrannusque fu. appell. sed iustus] Nempe, ut Aristoteles loquitur, (3. pol. 3.) *τύραννος κατὰ νόμον, tyrannus legitimus*. Ernftius. Quod Corn. Nepos de Miltiadi in Chersonesum imperio tyrannico, sed iusto, habet, idem Strabo lib. 7. de Chersonesi rectoribus universe tradit: *Ἐκαλεῖντο δὲ τύραννοι, καίπερ οὐ πλείους ἐπιεικῆς γεγονότες; Ἀρρεκῆσαντο τυράννοι, ὡς ἂν πλείους ἐπιεικῆς ἰμπεράβαν.* Loccen. Herodotus Lib. vi. cap. 104. dicit ab inimicis tamen Athenis accusatum fuisse occupatae Chersonesi tyrannidis, sed hoc reatu liberatum, populi suffragiis ducem fuisse factum. Vocem *iustus* eleganter illustravit Doctissimus Vir H. Snakenburg ad Curtium Lib. 4. cap. 10. in fine. Addidit hoc Nepos, utpote rarum quid in regibus et tyrannis, quia, ut Plut. in Aristide pag. 321. in fine notat *τὴν βασιλικωτάτην καὶ Δειοτάτην προσήγορίαν τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ τῶν βασιλέων, καὶ τυράννων οὐδεὶς ἐζηλώσεν.* ubi plura. In omnes tamen Reges non convenit asperius illud Catonis majoris dictum *ἔστο τὸ δῶρον, ὁ βασιλεὺς, σαρκοφάγον ἐστίν.* v. Plut. Cat. Maj. pag. 340. In eadem tamen sententia fuerunt Graeci: Soficles Corinthius apud Herodot. L. v. cap. 92. adversus Lacedaemonios dicit *τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε. τῷ οὐτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε μισοφο-*

νώτερον. Polybius Lib. 11. cap. 59. ait *αὐτὴ γὰρ τὸνομα (τυράννου) περιέχει τὴν ἀσεβεστάτην ἔμφρασιν, καὶ πάσας περιείληφε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας.* mille hujusmodi sententiae exempla proferri possent; sed *ἐπέχω.*

Non enim vi] Duas causas adducit, cur *iustus tyrannus* appellatus Miltiades, quarum prima est, quod Chersonitarum voluntate summam rerum in se suscepit, altera, quod iuste et moderate eo imperio usus. Atque de ista quidem bene sese habet res, at verò de prima aliud persuadere nobis possint, quae Herodotus l. 6. narrat, et nos supra attigimus. Buchner. v. ad 1, 2, 2. *Bofius.*

Retinuerat] *retinebat* Leid. ut et Boecleri, item Voff. A. C. quae lectio se satis commendat. [Cod. Axen. *retinebat*, quòd unice verum puto: Est enim altera ratio, cur Tyrannus appellatus fuerit *iustus*, quarum prima est, quod eam non consecutus erat vi. Ita demum sibi respondent membra: est enim *consecutus erat* tempus imperfectum rei praeteritae, cui aptum est *retinebat*. Mosche. Ita etiam Gu. Ult. Titzius verba *sed iustus*. *Non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamque potestatem bonitate retinebat* uncis includit. Nam *iustum*, inquit, *tyrannum quis unquam Romanorum ita expresse dixit? Deinde in his conclusis nil aliud conspicitur, quam inutilis repetitio eorum, quae Nepos superius jam cap. 2. multo luculentius dixerat. Parum abest, quin assentiar.*]

Omnes autem et hab. etc.] Appa-

cuntur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae libertate usa est. Sed in Miltiade 4 erāt cum summa humanitas, tum mira communitas,

raret, credo, quam sollicitus auctor fuerit, cum Miltiadem Tyrannum fuisse appellatum scripturus erat. Ut ita *Magius* frustra tantopere metuat huic definitioni, quam non Graecis modo, sed et Romanis non incognitam, ipso Ciceronis aevo a maximo viro erutam, accipere potius quam vellicare debuisset. Notus et versus Euripidis, vel Sophoclis, ut est ap. Agell. xiii. 17. *Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνέσιγα*. Aristophanes in Nubib. Jovem vocat *Θεῶν τύραννον*. Sic Aeneam, quo neminem tamen alias aut pietate aut justitia priorem fuisse docet, *Virgilius* Tyrannum vocat vi. Aen. 266.

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni.

(p. 62.) Horatio 3. Od. 7. *Lamus* est *luse Tyrannus*. v. Voss. Inst. Orat. 1, 4, 8. Sane et *tyrannidos* vocem perinde in melius acceptam olim, docet Euripidis ille versus, quem Porphyrius in Isagoge cap. 2. 18. et Athenaeus 12, 7. citant *πρωτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος*. Ipse monet scholiastes Thucydidis, cum ait, Philosophos quidem distinguere inter *τυραννίδα καὶ βασιλείαν*; *οἱ δὲ ῥήτορες ἀδιαφέρως λέγουσι*. *Rhetores*, inquit, h. e. qui eloquentiae aut elegantiae causa scribunt, ut Oratores, Poetae, Historici, *indifferenter accipiunt*. Et hoc est, quod de voce tyranni animadverti debebat, praecipue in hoc nostro, qui in historia Graeca libenter sese ad Graecorum etiam verborum convertit imitationem, quae quidem neglecta observatione, a magnis quoque viris ipsi magna

facta injuria. *Rave*. Cod. P. Dan. Et dicuntur tyranni et habentur: locum hunc egregie illustravit Vir Celeb. J. Perizonius ad Aelian. L. 2. V. H. cap. 20. Voss. C. *civitate libertate usa est absque quae*. [Gu. Ultr. et dicuntur et habentur tyranni.]

[*Cum summa*] Edidit Heusingerus *quum summa*, ut et in Them. cap. 2. *in quo quum divitiis om.* Sed in hujusmodi loquendi modis non dicitur *quum*, sed, *cum*, quod aliquando mutatur in *tum*, ita ut Nepos dicere potuisset *tum summa humanitas, tum mira comitas*. v. Oudendorp. ad Sueton. in J. Caesare cap. 75. Sed hic nihil mutandum. [Cod. Dan. *tum s. humi*, ut et Gu. Ultr.]

[*Comitas*] Suaves ludos faciunt, qui ex erratis amanuensium aliam moliantur lectionem *communitas*. Vidit id Savaro, et, me suffragante, vulgatam recte tuctur. Est enim *comitas* humanitas morositati ac severitudini contraria. Attico. *Ejus comitas non sine severitate erat*. Tacit. 2. Annal. cap. 62. *Indoluerit exteruae nationes regesque, tanta illi comitas in socios, mansuetudo in hostes; visuque et auditu juxta venerabilis, cum magnitudinem et gravitatem summae fortunae retineret, invidiam et arrogantiam effugerat*. Lib. 6. Annal. cap. 50. *Idem animi rigor quaesita interdum comitate*. Gebhard. Ita praeter vulgatos omnes Mss. plerique. Gifanius tamen in Observ. L. L. p. 40. Schottus et P. Daniel. in not. ad h. l. e suis Codd. malunt *communitas*, quomodo legendum et Cl. Puteanus conjecerat. Confirmant autem hanc lectionem cum auctoritate Terentii, Suetonii, Servii, ac Caecilii, quibus *communis* idem est ac *humanus*, et qui aequaliter se om-

ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus

nibus impertit; tum quorundam Graecorum, a quibus κοινός eodem sensu usurpatur. Ac Terentii quidem Heaut. 5, 1, 39. hoc est in quibusdam libris: *Quemquam animo tam Communi esse aut leni putus?* Suetonii vero Claud. cap. 21. in omnibus tam editis, quam manu exaratis: *Nec ullo, spectaculi genere communior aut remissior erat.* Servii autem ad Aeneid. 8, 275: Alii, communem, humanam, beneficam, φιλόανθρωπον; unde et communes homines dicimus. Caecillii denique Cratino, Prisciano extremo Lib. 6. laudatum, modo fit obsequens, hilaris, comis, communis, concordis, dum id, quod petit, potitur. E Graecis praeter Phocylidem, Demosthenem περί σεφάνου, Isocratem in Euagora, et Xenophontem 1. Hist. Graec. laudant Etymologicon Magnum, cui κοινός est, ὁ ἔυκολος γινόμενος πᾶσι. Savao tamen ambigebat, num receptum sit hoc nomen in ea significatione (p. 63.) apud Latinos Auctores. Gebhardus erratum amanuensium putabat. Cl. Ravius, etsi fateatur, recte Gifanium et P. Daniellum suas lectiones interpretari, τὸ κοινός tamen omnino retinendum censet. Ex ipso quidem, inquit, quem adducunt, Servio patet, jam ante ab auctore nostro dictum esse, quod *communitate* significari isti volunt: Est enim Servio *communis*, idem quod humanus et beneficus ad 8. Aeneid. Atqui de *humanitate* et *bonitate* jam dictum erat. Porro *communitas* ista non facile aliud, quam *civilitatem*, principis scilicet virtutem in libera Rep. et quam Cicero Fin. 3. 201. *communitatem* vocat *civilem*, scilicet τὴν ἐπιείκειον significaret, quo pacto differt adhuc a *comitate*. Hanc enim Glossae expraunt φιλοφροσύνην, ἐν-

προσηγορίαν, tanquam ornamentum *communitatis civilis*. *Communitas* enim rebus magis et jure, tamquam verissimis *aequalitatis* characteribus et praecipua sui ipsius nota; *comitas* autem verbis ac morum facilitate, in vulgus cum primis, quod externa tantum aestimat, spectatur. Sane *communitas* potest tristior paullo ac severa esse, ut et de *bonitate* iudicabat D. Hieronymus in cap. 5. Epist. ad Galat. *comitas* vero jucunda semper et delectabilis est; illa jus suum, haec decus prensat. Tandem apud Principem virum potissimum in molli aditu fandique copia spectatur, atque tum bonis auctoribus prorsus solennis *comitatis* esse consuevit. Haec pro vulg. lectione Vir Doctissimus. Ut ingenue dicam, quod sentio, nondum adduci possum, ut τὸ *communitas* erratum amanuensium credam. Verisimilius enim est, eos aut pro rarioris significatus vocabulo, quale *communitas* est, more suo usitatius reposuisse; aut, cum abbreviate scriptum esset *coitas*, e compendio hoc (quod etiam Schotto videbatur) τὸ *comitas* natum. Praeterea quod subjicitur, *ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret, non tam comitatis est quam communitatis*. Nam *comem* cum dicimus, facilem quidem et humanum et φιλόανθρωπον, et affabilem dicimus: non item eum, qui talem se omnibus et promiscue praebat. Potest enim *comis* esse etiam, qui tantum erga pares aut paucos humanus est. *Communis* autem sive κοινός eum, saltem interdum, designat, qui nemini praeccludit aditum, sed aequalem se omnibus exhibet, et infimis etiam ac humillimis quodammodo parem facit. Quo sensu hac voce praec-

tus pateret: magna auctoritas apud omnes civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Haec po-

ter Suetonium loco paulo ante laudato et alii scriptores melioris aevi usi sunt: eisi plerumque a librariis aut editoribus in alteram vulgatiorem corrupta est. sic Cic. Gat. maj. cap. 17. ait *Cyranus et ceteris in rebus communem erga Lyfandrian et familiarem fuisse*. Ita Ms. veterrimus Nic. Hein- siii: Vulgo est *comen* erga *Lyf*: et *humanam*. Idem 41. ad Fam. Ep. 9. de Pompejo, amicorum consilia spontente. *An eum magis communi censissemus in victoria futurum fuisse, quam incertis rebus fuisset?* Ubi pariter Guilielmus, et e nescio quo vet. Codice Urssano, *canem* malebant. Sed recte negabat in not. ad eum loc. siye Gruterus, siye Gēbhardus *margaritam* se glauca mutaturum. Ovidius quoque Tristium, 4, 4, 39. Caesaris *comunitati* tribuit, quod vilium hominum laudes non spernat, sed Jovis exemplo, se quolibet ore celebrari soat.

Ipse pater patriae (quid enim communis illi?)
Sustinet in nostro carmine
saepe legi.

Ita hunc locum ꝑ Cod. Pirckhaimerii restituit olim Gronovius observat. 2, 12: itaque legi in tribus Mss. ait eruditissimus Ovidii sospitator Nic. Heinsius, cui tamen non placebat, quoniam de *communis bono* mox sequitur, quare (p. 64.) praeferebat *crivilis*, quod Gronovio glossema videbatur. Sed quid prohibet Poëtam lusisse in voce *communis*, quae et publicum, et qui erga cunctos aequae comis est, designat, adeoque quarto versu ad primum alluisse? sed et apud Livium 4, 10. Quinctius Consul concordiae pacisque domesticam curam, jura infimis summisque moderando, ita tenuit, ut eum et Patres severum consulem et Plebs facis Communem (ita Ms.

teste Gronovio l. c. vulgo est *comen*) crediderint Suetonius Vespasiano 12. *Super coenam et super aleas comminissimus multa joco transigebat*, sic enim e Cod. Viterb. legendum docuit magnus Casaubonus; cum vulgo legatur *semper alias comminissimus*. Et quid aliorum auctoritates conquirimus? Ipse Nepos infra 25, 3, 1. de Attico: *sic*, inquit, *se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur*. Imitatus hoc Petrus Chryzologus recentior ille quidem, sed tamen priscae elegantiae adfectator, sermone 136. *Habet hoc Adelphi plena pietate dignatio, ut dives pauperis intret hospitium, pauperis se ponat ad mensam, ut humilibus se faciat communem, quem divitiae, potestas, honor fecit et reddidit singularem*. Sidonius item Apollinaris ejusd. seculi scriptor et pariter veteris elegantiae studiosus, cum libro 7. Ep. 9. *Simplicium in sermone communem* (sic enim e Mss. edit Savaro) in contubernio aequalem et lib. 8. Epist. 13. *Novetium*; seu, ut Sirmondus, *Nonneobium, sine popularitate communem* dixit. Satis ut opinor, hinc apparet, Latinis scriptoribus (de quo ambigebat Savaro, Faernus plane negabat) *communem* dici, qui tanquam aliquis et vulgo se gerit, et se inferiores imo infimum quemque et humillimum comiter habet, compellat humaniter, in consilio adhibet, joci recreat, ab iis celebrari laudarique se sinit, aequae illis ac dignioribus jura moderatur, hospitia eorum intrat, mensis adfidel, denique nemini eorum aditum ad se praecludit: adeoque et *communitatem*, aequae ac comitatem, verbis ac mortum facilitate in vulgus spectari, aequae jucundam ac delectabilem esse, aequae molli aditu sandiquae copia

pulus respiciens maluit eum innoxium plecti, quam se diutius esse in timore,

censeri; aequae a bonis auctoribus, principibus viris tribui solere; denique non minus, quam comitatem ab humanitate, cuius illa veluti species est, distingui, eoque haud inepte a Nepote subiungi. Quare nil causae video, cur ea vox hoc loco rejici debeat: praesertim cum in optimis aliquot codicibus reperitur. *Bosius*. *Communitas* legit et Cl. Schaefferus Epist. 7. ad Nic. Heinsium: saepius haec vox confunditur cum *comitas* ut et *comis* cum *communis*. v. Manut. ad Ciceron. l. 9. ad Fam. Ep. 24. et Cl. Graevium ad l. 4. Ep. 9. a Cl. Burmanno ad l. l. Ovidii citatum. Cod. P. Dan. et Leid. et Voss. B. *sum summa, humanitas*. Voss. A. C. *communitas*, sed in margine eadem manu scriptum erat, *al. comitas*. et pro *apud omnes*; *apud omnis*; erat etiam non legitur in Voss. B. [Cod. Axen. *comitas*. Recentiorum quidam recepere *communitas*. Res revocanda ad accuratius Codicum examen. *Mosche*. Etiam Gu. *communitas*, quod cum Harlesio restitui. Pro *civitates* Gu. *civitates*, et pro *mal. eum* *Ultr. m. illam*.]

Laus rei milit. maxima] De voce *Laus* v. Cl. Burmann. ad Valer. Flacc. l. 6. vs. 546.

Haec populus respiciens, maluit, etc.] In Ms. Sluiskenii, teste Keuchenio, fuit *aspiciens*. *Bosius*.

MILTIIADIS res habentur apud *Plutarch.* in *vita Cimonis*, *Herodot.* praesertim lib. 6. *Pausan.* in *Attic. Aelian.* 12, 35. *Platon.* in *Gorgia*, *Ciceron.* *passim*, *Val. Maxim.* 5, 3. ext. 3. et 8, 14. ext. 1. *Justin.* 2, 9. et 15. *Gell.* 17, 21. et alios. *Boecler.* Adde *Suidam* in verbo *Μιλτιάδης*. *Ernst.* Effigiem ejus habes ex Herma veteri inter Imagines Illustrium *F. Urfini* num. 92. Ejusdem *Hermes* (p. 65.) alius repertus olim Romae in monte Coelio, his verbis Graecis et Latinis inscriptus:

QUI PERSAS BELLO VICT.
MARATHONIS IN ARVIS.
CIVIBUS INGRATIS ET PATRIA INTERIIT.

ΠΑΝΤΕC. ΜΙΛΤΙΑΔΗ. ΤΑΑΡ-
ΡΗΙΑ. ΕΡΓΑ. ΙCΑCΙΝ.

ΠΕΡCΑΙ. ΚΑΙ. ΜΑΡΑΘΩΝ.
CΗC. ΑΡΕΤΗC. ΤΕΜΕΝΟC.

Exhibent *Gruterus* Inscription. p. ccccxxxviii. 6. et *Jo. Faber* in *Commentar.* ad *Imagines Urfini* pag. 158. Spectatur et in numismate pereleganti (noscio quam vetusto) quod penes me est; effigies *Miltiadis* cum titulo: ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ. In aversa parte imago libertatis sinistra manu pileum tenentis super puero lauream attollente, cum haec inscriptione: ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΕΙΑ. *Bosius*.

II. THEMISTOCLES.

C A P. I.

THEMISTOCLES NEOCLI F. ATHE- NIENSIS. Hujus vitia ineuntis adolescentiae

(p.66.) *Themistocles Neocli etc.*] Titulus hujus vitae a Cornelio talis mihi videtur esse conceptus.

THEMISTOCLES NEOCLI FILIUS ATHENIENSIS.

Hujus vitia ineuntis adolescentiae, etc. Sic refingendum cenfeo Titulum vitae Alcibiadaeae,

ALCIBIADES CLINIAE FILIUS ATHENIENSIS

In hoc natura etc. Idem tenendum in Timotheo, Chabria, Epaminonda, Eumene, Timoleonte, Annibale. *Gebhard.* Membranaceus meus Cod. legit *Neoclis filius*. De Themistocle vide *Augustin. Epist. cclxiv. c.* et *Suidam in Θεμιστοκλῆς*. Quibus adde quos laudat scriptores *D. Boeclerus sub fin. Not. Ernstius*. Haec verba *Gebhardus* titulum vitae hujus constituitur cenfebatur, ipsam autem vitam ab illis demum verbis *Hujus vitia etc.* incipere. Idemque et in Alcibiade, Timotheo, Chabria, Epaminonda, Eumene, Timoleonte et Hannibale tenendum ait. Nihil tamen sine librorum auctoritate immutare volumus. *Bosius.* [Gu. de *Themistocle.*]

Neocli] Solebant Latini non raro Graeca aut barbara ad Latinorum rationem inflectere et commutare. Sic hoc loco pro

Neoclem, Neoclum, et inde Neocli noster fecit: quemadmodum et paullo post pro *Neocles*, in quibusdam libris *Neoclus*, auctore Schotto, invenitur. Sic *Cotum* et in secundo casu *Coti* noster dixit in Iphicrate sub finem, qui *Cotys* alias Graeca terminatione dicebatur: item *Nectanebum* Aegypti Regem, qui *Nectanebis* Plutarcho et aliis appellatur. Pari ratione id in Aristide ipso principio dictum videtur: aequalis fere fuit *Themistocli*: Ut *Themistocli* etiam sit casus patrius, ut hic *Neocli*. Possumus tamen ibi et *Dandi* seu tertium casum statuere. *Buchner.* Adde *Vossium de Analogia 2, 9.* Est autem haec lectio meliorum Codicum, ut *Gif. Dan. Put. Savar. Schotti*; nam in aliis est *Neoclis*, quomodo mox v. 2. *Neocles*. *Bohus.* *Adi Victorium et Cortium ad Ciceron. 5. ad Fam. Ep. 12. pag. 258. et ad Sallust. Fragm. pag. 934. Munck. ad Hygin. fab. 103. et Periz. ad Aelian. Lib. III. V. H. cap. 30. num. 1. et quem non? Voss. A. B. C. Neocli, et mox Neoclus, sed supra notatum erat Neocles. [Axen. Gu. Neocli, sed Ultr. Neoclis.]*

Hujus vitia ineunt. adolesc.] Enumerat ea *Plutarchus et Aelianus 2, 12. ac Val. Maximus. 6. 12. Schottus.*

magnis sunt emendata virtutibus: adeo ut anteferatur
 2 huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est
 ordiendum. Pater ejus Neocles generosus fuit. Is
 uxorem Acharnanam civem duxit, ex qua natus est

Magnis sunt emend. virt.] Alio-
 rum exempla, qui vitia adoles-
 centiae magnis virtutibus emen-
 (p. 67.) darunt, habes apud Va-
 ler. Maxim. 6, 9. Macrobi. Sa-
 turnal. 4. etc. Vidi et Cic. pro
 Caelio cap. 12. *Boisius*. Voss. A.
emendata, supra notatum erat
 emendata.

Ordiendum] Leid. *Ordiendus*. Ita
 et Vossian. A. C. [Gu.]

Neocles] Mss. Gif. Dan. Sch.
Neoclus, quod est omnino reji-
 cere non auiam: potuit tamen e
 praec. *Neocli*, errore librario-
 rum nasci. *Boisius*. Leid. *Neocles*,
 Homodo et Graece dicitur ab
 Hellano L. 2. V. H. cap. 12. Voss.
 C. [Gu.] *Neoclus*: Vide ad B.
 Paminond. cap. 1. Interpretes.

Generosus fuit] I. e. genere
 illustri et nobili: de quo tamen
 contrarium Plutarchus narrat in
 vita Themistoclis. *Buchner*.

Is uxorem est.] Ergo materno
 genere *υδδου* sive spurius non
 legitimus sive *υυδου* civis Athe-
 nienfis fuit; quod idem Plutar-
 chus notat. *υυδου* enim cives
 habebantur, qui utrumque Pa-
 rentem habuissent indigenam, e.
 g. Atheniensem: *υδδου*, quorum
 aut pater aut mater peregrina,
 ut Aristoteles docet Lib. vi. Po-
 lit. cap. 14. Utrum autem Thressa,
 quod alii volunt, an Carina fue-
 rit mater Themistoclis, quod no-
 ster tradit (est enim Halicarnas-
 sus Cariae caput) cum nemine
 pugnabimus. Tanti non est. *Buch-
 ner*.

Halicarnassiam] In Mss. est
Acharnanam. Quam scripturam
 Schoppius Lib. 1. *Verisimil.* cap.
 xx. ex Bavaro Cod. confirmat,
 et ex alio Dn. Boeclerus. *Ernst*.
 Longolius primus *Carinam* repo-

fuit, post quem Magius *Halicar-
 nassiam* amplexus est. Quia vero
 inter ipsos scriptores de matre
 non convenit, cur admittis con-
 jectationibus profligemus libro-
 rum Mss. scripturam? *Gebhard*.
Acharnanam Mss. Boecler. *Ernst*.
 et teste Schoppio *Verisim.* 1, 26.
 duo Bavarici. Longolius, Ma-
 gius, Savaro, Schottus, e suis
 laudant *Acharnanam* sine adspira-
 tione: Id primus, ut opinor,
 Aldus in *Halicarnassiam* mutavit;
 haud dubie, quod apud Plutar-
 chum legerat, *Neantem* patriam
 matri Themistoclis Halicarnas-
 sum Cariae attribuere. Eaque
 Lectio et Magio probatur, qui
 putat, *υδδου Halicarnassiam* ex soni
 similitudine facile potuisse ab im-
 peritis librariis in *Acharnanam*
 verti. Secutus hos Lambinus,
 et plerique editores reliqui. Lon-
 golius, Phaniae apud Eund. Plu-
 tarchum fidem secutus, *Carinam*
 legit, suffragante Schotto. No-
 bis in tanto librorum consensu
 religio est a prisca lectione dis-
 cedere: praesertim cum inter ip-
 sos scriptores de ea re non conve-
 niat. Nam fuere etiam, qui ma-
 trem Themistoclis *Thressiam* dice-
 rent. Neque minus in nominis
 discrepant. Nam qui *Thressiam*
 faciunt, *Abrotonum*, qui *Carinam*,
Euterpen vocant. Vid. Plutarch.
 Themistoc. pr. et Athenaeus 13,
 5. Ceterum *Achurnanam* male,
 quam *Acharnanam*. Nam ab Aca-
 rnaniam, vicina Epiro provincia,
 gentile nomen faemininum non
 est *Acharnana* sed *Acharnanis*. Ste-
 phanus *περι πόλεων* in *Ακαρνα-
 νία*, *το Δυτικόν ακαρναν, κατ
 το Σηλυκόν ακαρναν* etc. Prae-
 terea quomodo *civem* dixisset,
 quae ex Acarnania orta? *Acher-*

Themistocles. Qui, quum minus, esset probatus.

nam v. dietam puto ab *Achar-*
 (p. 68.) na; ut *Spartana* a *Sparta*
 etc. Erat autem *Acharna* sive
Acharnae, *δημος* Atticae frequen-
 tissimas, tribus *Οεαΐδος*, cir-
 citer 60 stadiis Athenis distans.
 vid. Thucyd. l. 2. Pausan. Atti-
 cis, Stephanus *περὶ πόλεων*;
 et junioribus Meurfus lib. de
 populis Atticae pag. 18. Hujus
 incolae, pariter ac reliquorum
 demorum, cives Athenienses, im-
 mo, ut Thuc. loquitur, *magna*
πρὸς ἐπιτολίης erant. Itaque no-
 ter mulierem inde ortam civem
 dixit, Atticam puta: credo ut
 Themistoclem *γνήσιον* Athenarum
 civem fuisse indicaret, non
νόσον, ut Plutarchus voluit;
γνήσιον enim cives ii solummodo
 habebantur Athenis, qui utrum-
 que parentem civem habuissent:
 qui vero matre peregrina nati
 erant, *νόσοι* habebantur, nec
 illo cognationis jure gaudebant.
 De quo Aristot. 6. Politic. 4. et
 prolixè Samuel Petitus Com-
 ment. ad Leg. Atticas Lib. 2. c.
 4. et Lib. 6. cap. 1. *Bosius*. Leid.
Ariananum. Ms. Cantabr. et Voss.
 A. *Acarnanum*. M. Bernardian.
 sive Oxon. et Voss. B. *Archananum*.
 Voss. C. *Acarnanum*. De The-
 mistoclis matre v. cel. Perizon.
 ad Aelian. Lib. 12. V. H. cap.
 23. num. 15. Causa, cur hanc
 lectionem, nempe *Halicarnassiam*,
 vel *Halicarnassiam* civem, practu-
 gram, haec est, quia praeter alios
 eam probat Cl. Perizonius ad
 Aeliani locum. Heusingerus
 legit *Acharnanam* civem. Verum
 haec lectio hic locum habere ne-
 quit; nam tum Themistoclis ma-
 ter fuit Attica, non peregrina.
 Atqui revera peregrina fuit, non
 Attica; nam si non peregrina
 fuerit ejus mater, inter nothos
 numerari nequit; quum tamen
 propter matrem inter nothos re-
 censetur; et hoc scivit ipse The-
 mistocles. Cur, narrante Plu-

tarcho in ejus vita pag. 111, 112.
Καὶ τῶν νόσων εἰς κινδύναρχας
συντελούντων (τὸ δ' εἰν ἐξ
πολῶν γυμνάσιον Ἡρακλέως
ἐπεὶ κηκενός ἐν ἡν γνήσιον ἐν
Σεοῖς, ἀλλ' ἐπέχετο νόσει δια-
τὴν μητέρα Σπάρτην ἔσαν) ἐπέ-
δὲ τινὰς δ' Ἰσμερικῆς τῶν ἐν-
γεγονότων νεανίσκων καταβαρ-
νοντας εἰς κινδύναρχας ἀλείφει-
σαι μετ' αὐτῆ, καὶ τῶν γενομέ-
νυ δοκῆι πανδύνατος τῶν νό-
σων καὶ γνήσιον διορισμὸν ἀ-
νελεῖν. Plutarchi locum illu-
 stravit Meurfus L. 11. Athen.
 Att. cap. 4. quem διορισμὸν idem
 rum inflauravit Pericles, sed
 postea idem substulit. v. Plut. in
 Pericle pag. 172. sed de eo hic
 agendi non est locus. Quid si
 Nepos scripserit *Carnam*, vide
 Buchner, ad h. l. mulier e Car-
 ria oriunda a Graecis vocatur
Καίρια teste Stephano, et
 Homero Π. 4. 142. ubi brevè
 Scholia *Καίρια*; *Καίρια*. Sui-
 das *Καίρια* γυνή. Sed tum *τὸ*
κίριον mihi suspectum est; quod
 tamen rectè additur, si *Halicarn-*
assiam legatur. Si vero statuat-
 ur, Nepotem scripsisse *Achar-*
nanam civem, ut Themistoclem
γνήσιον, non *νόσον* fuisse indi-
 caret, multum detrahitur de Ne-
 potis fide; nam Plutarchus, qui
 accuratissime Themistoclis vitam
 descripsit, matrem ejus peregrin-
 nam fuisse refert; scio, quidem
 illum addere *ὡς λέγουσιν*, tam-
 quam de re incerta; attamen
 scriptores, quos citat, idem ad-
 firmant; et ille, et Athenaeus,
 nullum historicum adferunt, qui
 contrarium monstrat. Praeterea
 Nepos nullam de matribus illu-
 strium, quos describit, virorum
 facit mentionem, praeterquam
 h. l. et in Datame cap. 1. *Data-*
mes patrὸς Καμισσῆ, natione Κα-
ρε, et matrὸς Σκυθίσσης natus, quia is
 quoque diversae gentis habuit
 parentes. praeterea *τὸ* Plutar-

parentibus, quod et liberius vivebat, et rem familiarem negligebat, a patre exheredatus est.

chi ὡς λέγουσιν de rei veritate non dubitare non jubent, nam sic quoque de Themistoclis patre dubitari posset ex Herodoto Lib. vii. cap. 143. Ἦν δὲ τῶν τῆς Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρῶτον νεωστὶ παριῶν τῷ ἔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, πατὴρ δὲ Νεοκλῆος ἘΚΑΔΕ΄ΕΤΟ. E quibus Herodoti verbis, et tota Plutarchi descriptione apparet, Themistoclem hominem fuisse obscurum, antequam ad primum Reip. capessendae gradum pervenit. Plut. in Cat. Maj. pag. 353. negat, Themistoclem ἀπὸ γένους fuisse λαμπρὸν, hinc idem refert pag. 114. eum incurrisse in oculos et vuculas Atheniensium, quod homo novus cum nobili Cimone Olympiae certasset convivis, tabernaculis, reliquoque splendore et apparatu. Addit tamen Plutarchus pag. 112. certum esse, eum fuisse e genere Lycomedarum. Sive, ut Meursius Lib. ii. Lect. Att. cap. 19. Lycomidarum. [Gu. Acarnanum. Ultr. Acarnanem. Cum Heusingero Bofii lectionem restitui.]

Parentibus] Schottus mallet Parenti, et mox deleri a patre, nam patrem, inquit, potissimum offendit, ut exhaeredaverit abdicaveritque filium, quae res matrem ad laqueum adegit. Et verum est, Plutarchum, Aelianum, Valerium Max. aliosque solius patris mentionem facere. Neque tamen idcirco apud Nostrum quidquam mutandum. Bofius.

Liberius vivebat] Sequendus consensus librorum Mss. doctorumque virorum iudicio standum ejicientium τὸ ἴστω. Gerhard. Dissolute nimis et licenter vixisse significat; neque finem aut modum posuisse illis rebus, quae esse affines alias adolescentinae solent. Modeste nempe et

comiter de maximi viri luxuria loquitur; ne, si fecisset aliter, malignus atque acerbus videretur. Luxuriosum autem perquam h. e. voluptatibus, deliciis, scortationibus ac compositionibus deditum fuisse Themistoclem adolescentiae initio, Athenaeus, Aelianus, Val. Max. et alii testantur. Buchn. In quibusdam Mss. et edd. post liberius additur ἴστω; sed aberat optimis libris Dan. [Gu. Ultr.] Gifan. Boecl. Leid. et Bavar. antiquiore. Bofius. Reperitur in Voss. A. C. sed in B. nec ἴστω nec liberius extant. Vide Cortium ad Sallust. B. Catil. cap. 51. num. 11. Heusingero non placet ἴστω.

Rem familiar. neglig.] Rem suam familiarem Voss, C.

Exheredatus est] Magius putat, Auctorem h. l. Latini sermonis elegantiam non servasse: cum Valla doceat, pro exheredatus hoc sensu melius dici abdicatus. Sed haec risum movent Ictorum filii. Nepos enim ceu hoc vocabulo indicare voluit, Themistoclem non a familia patris fuisse alienatum; sed propter effusionem ab hereditate submotum. Neque tamen certum est, veteres inter abdicationem et exheredationem distinxisse. Erast. Abdicationis verbo hac in re usi sunt Seneca controv. 1. 7. et Val. Max. 6, 9. ext. 2. qui et matrem suspendio finire vitam propter filii turpitudinem coactam ait. Apud Aelianum lib. 2. V. H. c. 12. est ἀποκηρυχθεὶς ἀπὸ τοῦ πατρὸς. Eademque voce et Suidas in ἀνετλεν et ἀποκηρυκτον usus. Plutarchus quoque ἀποκηρυξεν vocat. Αποκηρυξῆς autem idem est, quod abdicatio, ut patet e L. 6. C. de patr. potest. Inter causas autem abdicationis fuisse vitam liberiozem et prodigalitatem

Quae contumelia non fregit eum, sed erexit. Nam, 3
 quum judicasset, sine summa industria non posse
 eam extinguere, totum se dedit reipublicae, diligen-
 tius amicis famaeque serviens. Multum in judicii

tem, cognoscimus e Seneca con-
 trov. 1, 8. et 9. Quintiliano. De-
 clam. 279. et 299. ac Luciano in
 Abdicato. De abdicatione Athe-
 nisium plura Petitus 2, 4. pag.
 17. et seqq. ubi inter alia ex
 Hermogene docet, abdicatos non
 fuisse bonorum paternorum par-
 ticipes. Atque hinc fortasse est,
 quod Nepos Themistoclem exhe-
 redatum ait. Add. notas Ernstii.
 Ceterum istam Themistoclis ab-
 dicationem, matrisque ejus su-
 spendium Plutarchus p. 112. fig-
 mentum existimat. *Bof.* Non ex-
 heredatum fuisse Themistoclem
 patet ex Aeliano l. 10. V. H. c.
 17. dicente eum habuisse tria ta-
 lanta: v. ibi Cl. Perizon. Plu-
 tarchi loco contra Lambini sen-
 tentiam lucem dat Torr. ad Val.
 Max. l. vi. c. 9. n. 80.

[*Quae contumelia*] Lambinus exi-
 (p. 70.) stimat, non esse dicen-
 dam contumeliam, cum Themis-
 tocles recte fuerit exheredatus.
 Quod verum esset, si contumelia
 heic fuisset dicta pro injuria. l.
 1. *D. de Injur.* Nepoti autem con-
 tumelia a contemptu dicitur. Quo-
 modo Seneca loquitur in libello
de constantia sapientis. Recte etiam
 exhereditatio haec, e persona The-
 mistoclis contumelia appellari
 potest. Vide *tit. Institut. De in-
 officios. testam.* et ad eum Ictos.
Ernstius. Magna enim contumé-
 lia erat, quod abdicatus pater-
 na familia exidebat, publiceque
 per praecorem pronunciatum,
 patrem negare hunc filium suum
 esse amplius. Vid. Petit. l. c.
 pag. 156. unde et apud Senecam
 controvers. 1, 8. Themistocles
 dicitur abdicationem virtute de-
 levisse, tanquam insignem macu-
 lam. Add. not. Ernstii. *Bofus.*

Vide de voce *contumelia* clariff.
 Virum Ant. Schultingium in Ex-
 erc. ad Valer. Max. l. 7. c. 7.
 de Testam. Resciss. pag. 899. In
 jure Romano exhereditatio *injuria*
 etiam vocatur. V. Burman. ad
 Quintilian. doctam. 261.

[*Non fregit eum*] Similiter Cur-
 tius 7, 2, 38. de cohorte seor-
 sim a ceteris ignominiae causa
 tendere iussa: *Incitabat virtutem
 ignominiae demendae cupido.* Ubi
 plura Fränsshemius. *Bofus.* De
 verbo *frangere* consule Tenu-
 lium ad Frontinum lib. 2. cap.
 9. E. 3. et Cl. Withofium in Spe-
 cimine Guntheriano cap. 4.
 pag. 109.

[*Se dedit.*] Sic MS. Gifan.
 Dan. Schott. venustius, quam
 vulg. *dedit.* De re vide Aelia-
 num 2, 12. et Plutarchum in vita
 p. 112. *Bofus.* In Ed. Londinen-
 si etiam legitur *deditit*; sed Co-
 dices Vossiani [Ultr.] *dedit* ex-
 hibent. Leid. [Gu.] *deditit.* Ita
dederunt et *dediderunt* in MS. con-
 funduntur in Lysandro cap. 1. et
 cap. 10. hujus vitae: *Ille omne
 illud tempus literis sermonique Per-
 sarum dedit.* Leid. et Voss. A. G.
se deditit. Nec non in Datame
 cap. 4. num. 5. *Atque a conatus
 resistendi deterritus sese dedit.* Ubi
 MS. Leid. Voss. B. MS. Gifan.
 Sch. Dan. Boecler. *sese deditit*
 exhibent. In Alcibiade cap. 11.
 vulgo editur sic *duritiae se deditit.*
 Sed Leid. et Voss. A. B. con-
 stanter *duritiae se dedisse.*

[*Diligentiis amicis*] Familiariter
 usus fuit Mnesiphilo, Solonis at-
 tulatoré, ut Clemens Alexan-
 drin. Lib. 1. Strom. pag. 302. et
 antè eum Plutarchus in Them. p.
 112. narrant, qui Mnesiphilus
 Themistocli saepius fuit utilis. v.

privatis versabatur, saepe in concionem populi pro-
 4 dibat, nulla res major sine eo gerebatur, celeriter-
 que, quae opus erant, reperiebat. Neque minus in

Herodot. Lib. viii. cap. 57, 58. et Plut. Tom. II. An seni sit ger. Resp. pag. 795. Hoc Themistocles consiliario suo usus fuit ad exemplum heroum, et aliorum virorum prudentium, de quibus Aelianus Lib. xii. V. H. cap. 45. Sic quoque Cn. Pompejus profecit per Theophanem Lesbium. v. G. J. Vossium L. 1. de Hist. Gr. cap. 43. M. T. Cicero per Mucium Scaevolam. v. Plut. in Graccho pag. 828. in Cic. pag. 861, 862.

Versabatur] Voss. A. *versabatur* sed a. m. sec. *versabatur*. Plebi acceptus fuit non solum ἐκείνῳ τῷ πολιτῶν ὄνομα λέγων ἀπὸ κόματος, verum etiam κριτὴν ἀσφαλῆ περὶ τὰ συμβόλαια παρῶν αὐτῶν. ut refert Plut. in Them. pag. 114.

[*Sine id gerebatur*] Sic meliores libri quomodo Curtius, 7, 2, 33. de Parmenione: *Rox. sine illo nihil magnae rei gesserat*. Reliqui *regebatur*: Bos. *Sine illo gerebatur*. Cod. P. Dan. sed Leid. *Sine eo gerebatur* legendum monet Schopp. l. 1. verisim. c. 10. vide Freinsheimii notas ad l. 1. Curtii. [Axen. etiam *sine illo*, nescio an commodius. *Mosche*. Ita etiam Ultr.]

(p. 71.) *Celeriterque quae opus erant reper.*] Prudentiam in Themistocle commendat: quae quasi propria et praecipua ejus virtus fuit. Quare et Lucianus cum in Demosthenis encomio (pag. 609.) principem oratorem Pericli et Themistocli exaequaret, dicit Themistocli prudentia, Pericli vero magnitudine animi similem fuisse. Buchner. Leid. et Voss. B. *celeriterque, quae opus erant*. [Cod. Axen. *celeriter, quae opus erant, reperiebat*, quam lectionem vehe-

menter probo, modo interpungatur post *gerebatur*. Ita enim optime consultur sententiarum cōcinnitati, quae in vulgata perit omnis. Cum enim auctor dixisset, quae jam fecerit Themistocles, addit, quibus virtutibus praesertim factum sit, ut nulla res major sine eo gereretur. *Celeriter*; quae opus erant, reperiebat etc. Vellem quidem conjunctio causalis adesset, *celeriter enim* etc. et abesse poterat. *Mosche*. *Celeriter* etiam Gu. Ultr. sed et in his et in aliis libris ob sequens quae copula huc ommissa est.]

[*Reperiebat*] MSS. Dan. Leid. et Ed. Ultrajectina addunt: *facile eandem oratione explicabat*: iudicio Schotti et Gebhardi recte. tale enim aliquid desiderari, cum et prudentiae juxta et eloquentiae laude viguerit Themistocles. Vide infra 3, 1, 2. et Cicero in Bruto cap. 7. *Bosius*.

[*Nequa minus, etc.*] Puto haec trajecta esse, et ita constituenda: *celeriterque quae opus erant reperiebat: quod et de instantibus (ut ait Thucydides) verissime judicabat; et de futuris, callide, conjiciebat*. Neque minus in reb. gerendis promptus quam excogitandis erat. Primo commendat prudentiam, quae est facultas animi, celeriter repericendi, quae ad rem sint. Quod fit, cum et verissime judicamus de praesentibus, et de futuris callide conjicimus. Nam si in his errare contingat, verum consilium afferre non possumus. Etsi vero magnum omnino et praeclarum habendum, prudentem esse et recte posse consulere rebus; tamen ad perfectionem civilis sive politici viri necesse etiam est, ut solertia et promptitudo rerum, agendarum accedat: quo etiam possis, quae consuleris. Quod in consulto-

rebus gerendis promptus, quam excogitandis, erat: quod et de instantibus (ut ait Thucydides) verissime iudicabat, et de futuris callidissime conjiciebat. Quo factum est, ut brevi tempore illustraretur.

ribus respiciendum Mucianus apud Tacitum monet Lib. II. Histor. cap. LXXVI. Quocirca subiungit: *Neque minus in rebus gerendis promptus*, etc. Ut omnes numeros viri politici absolvisse Themistoclem ostenderet. Ad res gerendas inepti sunt, qui pavidi oris naturae; item qui morosiores paullo sunt; et facile offenduntur; aut taedium capiunt; si quid nodi intercidat. Quos tamen magno saepe ingenio esse, magna prudentia, et praestantissima consilia invenire posse, nemo negaverit. Haec autem nostra super istoc loco conjectura videtur ab ipso Thucydide confirmari quoque, unde haec desumpta sunt. Nam ejusdem ordinem videtur servare. Buchner. Buchnerus h. l. verborum fecit transpositionem, probatam a Graevio ad Cic. Lib. I. de Offic. cap. 5. pag. 23. et ad Lib. II. c. 9. pag. 218. aliam vero prodidit Heusingerus ex Excerptis P. Danielis Editionis Ultrajectinae, et Ms. Codice Leidensi, ut jam Bonnius adnotavit: *celeriterque, quae opus erant, reperiebat, facile eadem oratione explicabat* (neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis erat) quod et de instantibus, ut ait Thucydides, verissime iudicabat, et de futuris callidissime conjiciebat. Sed facile eadem oratione explicabat Nepotis verba esse haud credo, licet Schotti, Gebhardi, et nunc Heusingeri suffragiis honorata. Graevius licet adsentiat Buchnero, ita legit: *Celeriter, quae opus erant, reperiebat*, Et si ita legendum, tum concinne addi possunt, facileque eadem oratione explicabitur. Sed, si meam sententiam interponere liceat, a librariis adjecta epedo: dum Thucy-

didis verba a Nepote in linguam Latinam conversa haec non indicant. Nam *αὐτοσχεδιάζειν κατῆσος τὰ δέοντα ἐπέχει* simpliciter et bene vertit Nepos, per *celeriter, quae opus erant, reperiebat*, ut etiam (p. 72.) vidit Schwobel ad Onosandrum pag. 8. lin. 27. Hic non est quaestio, utrum Themistocles fuerit eloquens, quippe qui inter primos numeretur oratores, sed qui cum laude dicere contenti, nihil unquam literis mandatum ad posteritatem transmisserunt, ut ex antiquo scriptore Argumenti in Aristidis Panathenaeicum profert Fabricius Bibl. Gr. Tom. II. Lib. IV. cap. 30. §. 1. Sed an verba Thucydidis a Nepote versa haec significant.

De instantibus] Thucydides τῶντε παραχρημα pro quibus Hudson in V. L. τῶν πέν παραόντων. quae verba Nepos vertit per *de instantibus*. Sed *instantibus* notat praesentibus ut jam vidit Munckerus ad Hygin. Lib. II. A. P. cap. 40. aliter Graeci dicunt τὰ ἐνέστωτα. ut Aelianus Lib. VIII. V. H. cap. 5.

Ut ait Thucydides] Scriptum hoc Thucydides reliquit Lib. I. Herodotus (quod et Longolus annotat) Lib. VIII. Graecorum omnium prudentissimum fuisse Themistoclem literis prodidit. Aristides quoque Rhetor hanc, quod in praevidendis futuris prudens et industrius esset, laudavit. Prudentem itidem vocat Cicero in Bruto. Magius. Thucydidis locum profert Cicero quoque 10. ad Attic. ep. 8. *Bosius*. locus Thucydidis est Lib. I. cap. 136. L. 79. Eodem modo Justinus L. 1. c. 9. *Ostianem* vocat virum nobilem et in conjecturis sagacissimum.

C. A. P. II.

- 1 Primus autem gradus fuit capessendae reipublicae bello Corcyraeo, ad quod gerendum praetor a populo factus, non solum praesenti bello sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit civitatem. Nam quum pecunia publica, quae ex metallis redibat, largitione magistratuum quotannis interiret, ille persuasit populo, ut ea pecu-

Gradus fuit capess.] Voss. B. *Gradus capess.*

Bello Corcyraeo] Lambinus reposuit *Aegineticum*. Contra quod Andr. Schottus suggestit locum ex Plutarcho in Them. ubi belli inter Corcyraeos et Corinthios scil. mentio extat diserta, quamquam *παρέρχων*. Memorat enim Plutarchus: Themistoclem invidia populari exulem, Corcyram demigrasse (Nep. 2, 8, 3.) fiducia veteris beneficii. *γενομενός γὰρ αὐτῶν κριτῆς πρὸς Κορινθίους ἰκόντων διαφορὰν εἶπε τὴν ἐξέσταν* etc. Sed nondum tollitur difficultas. Nepos ait, *Praetorem factum* bello Corcyraeo: Plutarchus *arbitrum controversiae* inter Coreyr. et Corinthios sponte captum: ille, Corcyraeos fregisse; hic secundum eos contra Corinthios pronuntiasse refert. Boecler. adde. not. ad 2, 2, 3. Bofius.

Ferociorem] Voss. B. *feraciorum*. (p. 73.) *Quum pecunia publica*] Leid. *quum ex pecunia publica*.

Quae ex metallis redibat] Hoc est, ex argenti fodinis, quae erant in Laurio monte, ac in initio privatae aliquot civium familiarumque, deinde publicae totius Urbis fuero. Meminere earum praeter Plutarchum in Themistocle Thucydides 2. et 6. Herodotus 7. Pausanias in Atticis, Strabo 3. et 9. Vitruvius 7, 7. Hesychius, Suidas, Scholiae

Aristophanis Equitibus, alii. Videndus eruditiss. Meurfus Fortunae Atticae cap. 7. pag. 55, 56. Centum talentorum fuisse hunc redditum, ait Polyaeus Lib. 1. in Themistocle comm. 5. Bofius.

Interiret] Sic §. 2. *Instit.* De usufructu, de pecunia dicitur, quod ipso usu extinguatur. Theophilo *ἀποσβέννυται*. *Erist.* Dividatur autem haec pecunia, si Herodotum audimus, viritum denis in singulos puberes drachmis. Bofius. Elegantiam locutionis illustrat Cl. Burmann. ad Petron. Satyric. cap. 15. pag. 64. haud dissimili metaphora *opes sanescere* dixit Noëter in Alcib. cap. 5. ubi Gebhardum consule.

Ille persuasit populo etc.] Quo artificio, refert Polyaeus l. c. cuius verba antehac mutila et corrupta, e conjectura restituit Casaub. in Notis. Bofius.

Ut ea pecunia classis centum navium aedific.] Idem Dio Prusaenus Orat. 25. de illo, nempe Themistocle, *αὐτὸς ἴσθι, quod Athenienses navali praelio certare coegerit, cum antea fuissent pedestes*. Ernsius. Nuper Corneliani Indicis sive locupletatori sive censori videtur legendum *ex ea pecunia*. Nec enim, inquit, *vocula ex abesse potest, ut nos dicimus, non dem Gelde ist ein Schiff gebaut, ita Latini ex ea pecunia navis aedificata est*. Nimirum utrobique praepositio-

nia classis centum navium aedificaretur. Qua celeriter effecta, primum Corcyraeos fregit, deinde maritimos praedones consectando mare tutum reddidit. In quo cum divitiis ornavit, tum etiam peritissimos belli nava-

nem oportet esse additam. Firmat deinde, quod dixerat, Nepotis locis aliis, ut 5. 2, 5. 4, 1, 3. et 13, 4, 1. In quibus non *habeatis*, sed *ex manubiis arx ornata*, ex praeda tripod auri positus, ex re familiari muri refecti dicuntur. Quid igitur faciet Plauto? apud quem pater Charini Mercat. 1, 1, 7, ait

*Aurum se vendidisse, atque ea pecunia
Navem, metretas quae trecentas
toleret,
Parasse.*

Praeterea qui factum, ut 10 ex e libris omnibus exciderit? quod enim in una Boecl. editione id sine provocabulo legitur, haud dubie typhothetae error est. *Bosius. Ut ea pecunia exhibent Leid.* et tres Vossiani. [Gu. Ultr.]

Centum navium. Sic et Plutarchus pag. 113. Polyaeus, alii. Herodotus Lib. 7. ducentas numerat, *Bosius.*

Quae cel. eff. Sic etiam Ms. *Boecleri. O. edd. quae*, ut sequentia ad Themistoclem referantur. *Bosius. Leid. [Gu.] quae celer. eff. Voss. A. B. C. quae.* [Ut Axen. et Ultr.]

Primum Corcyraeos fregit Plutarchus in *vita Themist.* p. 113. E. Arifides in *ejusd. encomio* T. II. p. 187. et Herod. lib. 7. non Corcyraeum bellum, sed Aeginense, huc consilio causam praeritisse memorant. Thucyd. quoque in *prooemio* ait, Atheniensibus tum Aeginetis bellum gerentibus eodemque tempore barbarorum adventum expectantibus, Themistoclem Atheniensibus suadisse, ut naves, quibus postea

cum illis conflixerunt, aedificata (p. 74.) rent. Aeginetae olim navali potentia (ut Plutarch. testatur) mare tenuerunt, erantque Athenis infesti, nimisque propter propinquitatem Piraeo iminebant, unde Aeginam Piraei lippitudinem dixit Pericles. *Plut. in apophth.* et in *ejus vita.* Quamobrem Athenienses seiverunt, ut iis pollices praeciderentur: auctor Cicero 3. de offic. *Magius.* Adversus Aeginetas triremibus illis usos Athenienses etiam Polyaeus ait l. c. Noster itaque alios auctores secutus videtur. *Bosius. Leid. Primus Corcyraeos freg. Voss. C. Corcyraeus. v. Well. ad Herodotolum c. 145. n. 45.*

Marit. praed. consectando etc.] Purioris aevi scriptores Praedonem tam in mari, quam in terra latrocinantem vocant. Cicero in Verrem: *Fecistis, ut praedones solent, qui quos communes sunt hostes omnium, tamen aliquot sibi instituant amicos, quibus non modo parcant, verum etiam praeda quos auferant.* Conjungit idem Praedonem et Piratam. Ibidem: *Haec civitati isti praedoni ac piratae Sy-ciliensi Phaselis fuit.* Et auctor ad Herennium: *Urbes piratis praedonibusque patefactae.* Sed noster distinguit epitheto *maritimi*; ut Val. Max. 6, 9, 15. de C. Julio Caesare. *Gebh. v. Broukh. ad Tibullum. L. 2. El. 6. vs. 21.* qui et vocem *tutum* illustravit ad Propert. L. 3. El. 9. vs. 72. cui adde cl. Dukerum ad Florum L. 4. cap. 2. n. 23.

Cum div. orn. tum per.] Leid. [Axen. Gu. Ultr.] *tum divitiis orn. tum etiam perit.* Ab heroicis usque temporibus rei nauticae

lis fecit Athenienses. Id quantae saluti fuerit universae Graeciae, bello cognitum est Persico, quum Xerxes et mari et terra bellum universae inferret Europae cum tantis copiis, quantas neque antea,

fuerit Athenienses impertitissimi. Vide Philochorum apud Plut. in Theseo p. 7.

Quintae Salutis] Leid. *Quanti Sa-*

luti.
Persico. Nam quum] Leid. *Per-*
sico. quum. Vossian. C. *nam cum*
et Xerxes. Hinc Thucydides ait
Lib. i. cap. 18. Athenienses
bello Persico secundo coepisse
fieri nautas. Confer cap. 49.
Aristotel. Lib. v. de Rep. cap.
4. p. 391. et Plut. in Them. p.
113. E. ita ut Atheniensibus ma-
ris principatus convenientior,
quam Lacedaemoniis fuerit vi-
sus. v. Cragium Lib. iv. de Rep.
Lac. cap. 3. p. 385, 386. Nam
per *Persicum bellum* intelligit Ne-
pos bellum Persicum secundum.
[Gu. Ult. *Nam cum Xerxes.*]

Bellum inferret Europae] Prae-
cipue suasu Mardonii (etsi dis-
suaderet Artabanus patruus) et
precibus Pisistratarum ac Ale-
uadarum, Thessaliae regum, ad-
duc us. Vid. Herodot. Lib. 7.
Diodor. Sic. 11. pr. Consump-
serat autem in apparatu belli hu-
jus juxta Herodotum 7, 21. et
Diodor. Sic. 1. l. triennium in-
tegrum; juxta Justin. 2, 20, 12,
et Orosum 2, 9. quinquennium.
Julianus Orat. 1. pag. 77. non
minus quam decem annorum spa-
tium insumisse scribit, Judicio
Usserii Tom. 1. Annal. Sacr. p.
173. imprudentissime. add. Is.
Vossium ad Justinum 2, 10, 12.
sed videtur, ut etiam Petavio in
notis ad eum locum observatum,
una computasse annos, quos Da-
rius, Xerxis pater, apparatus
belli hujus insumserat, id quod
Libanius quoque fecit in *βασιλι-*
κῆς. De tempore hujus in Euro-
pam διαβάσεως non convenit in-

ter scriptores. Maxima pars ve-
terum anno 1. Olympiadis 75.
Archonte Athenis Calliade, con-
tingisse scribunt. Vid. Meursius
(p. 75.) de Archont. Athen. 2,
9. alii aliter; sed ostendit Peta-
vius de Doctr. temp. 13, 23. eam
accidisse Olymp. 74. anno quarto
exeunte h. e. periodi Julianae
443. urbis Romae 274. appe-
tente vere. Quod etiam Scali-
ger 5. de Emend. Temp. pag.
468. pro tertissimo habuerat:
congruitque et marmor Arunde-
lianum. E. retentioribus idem
placet Langio de annis Christi 1,
15. et Usserio l. c. p. 174. qui
accurate tempore expeditionis
hujus digessit. *Bobus.* Consule *B-*
tiam ill. Spanhem. ad Julian.
Imp. Orat. 1. p. 278. et 279.

Cum tantis copiis eam invastit
quantas etc.] Mas. Danielis et
Schotti: *cum tantis cop. quantas ne-*
que ante neque p. omisso illo: eam
invastit. At Cl. Boec. ri codex:
cum tant. copiis venit. qu. etc. Quae
diversitas facit, ut utrumque ver-
bum una cum pronome ab a-
liena manu esse suspicer. Fortasse
igitur totius locus, ejecta unica
vocula, sic constitui distingui-
que debet: *bello cogn. est Persico,*
cum Xerx. et m. et t. b. inf. m.
Europae, cum tantis copiis, quantas
neque antea neque p. h. qu. quod si
particulam retinere malis sic
leges ac distingues. Nam cum
X. et m. et t. bell. Univ. Inf. Eu-
ropae cum tantis copiis, qu. ne-
que ante neque postea habuit quis-
quam (hujus enim cl. m. et d. n.
l. f. q. d. m. o. sequebantur t. a.
e. f. m. p. e. q. m. fuerunt) hujus
(vel ejus) de adventu. Certe, unde
ista diversitas provenire potue-
rit, non video, nisi utrumque

neque postea habuit quisquam. Hujus enim classis 5 mille et ducentarum navium longarum fuit, quam duo

verbum allande insertum dicamus. Boecl. tamen codicis lectionem firmare videtur illud Curtii 4, 1, 11. *Xerxes ad oppugnandos nos cum immanibus barbarorum copiis venit.* Bofius. nec eam nec *invasit* existant in Leid. et Voss. C. Ms. Oxon. *cum tantis copiis venit.* pro *Neque postea* Voss. C. *nec postea.* Bofii sententiam secutus sum, sed et caussale ejeci utpote supervacaneum. Si juvenis hanc rem exaggeratam legere cupiat, adeat Aristidem in Panathen. Oration. T. I. pag. 127. et seqq. ante. [Gu. *cum tantis copiis, quantas neque ante nec postea.* Ultr. c. t. *copiis eam invasit,* q. In eadem ut in Gu. *Axen.* omnibusque ante Lambinum editis *ante* legitur, quod tamen minus placeat.]

[*Mille et dec. nav. long.*] Sic quoque Aeschylus illis temporibus proximus, Persis, nisi quod septem addit: itemque Isocrates in Panathen. et Paneg. Julianus orat. 1. pag. 77. Lyfias in Epitaphio, Orofus 2, 9. et ex emendatione Doct. Virorum Modii, Bongarsii ac Berneggeri, Justinus 2, 10, 20. nec longe abeunt Diodorus Sic. Lib. 11. qui plus quam mccc. et Herodotus Lib. 7. qui mcccvii. numerant. Sed addunt onerarias mxx. et hippagogas 10000. Cicero in Ver. numero rotundo usus mille, Plato de Leg. et Ctesias Persicis plus; quam mille fuisse scribunt. Quenam gentes, et quot earum singulas intruxerint, narrant Herodotus et Diodorus Siculus II. c. 11. Classis universa ex Asia adducta juxta eund. Herodotum 7, 184. constitit hominibus circiter 517610. quibus in Thracia et objacentibus insulis, cum cxx. navibus, xxiv. millia access-

fisse dicuntur v. Uffer l. c. pag. 176. Longas autem *naves* dixit propter quascunque militares, quas Graeci *μακρας* vocabant: et Livius quoque 25, 27. Caesar B. Gall. 5, 25. ac Scaurus in libello de Orthographia, simpliciter opponunt *onerariis*. Videndus Cl. Schefferus Lib. 2. de Militia Navalii veter. cap. 2. et Lib. 4. cap. 1. *Bofius.* Nepos rotundo numero utitur. uti Plutarchus adversus Stoicos p. 1078. *τας Ήρξες Χιλίας, και διακοβίας, και τας Ελληνικας ομς τριακοβίας τριηρης εν τω σκελει ναυμαχίας,* quamvis idem hic Plutarchus in Themistoclis vita jam ex Aeschylus (p. 76.) demonstraverit classem Xerxis fuisse mille ducentarum et septem navium, et ita optimi ac certissimi saepius Historici rotundo uti solent numero; unde non est, quod Stanlei ad Aechylum in Persas vs. 341. Isocratem, et Nepotem minus curiose agere dicat, quod non nisi mille et ducentas numerent. Accusatur Plutarchus, quod sola in Herodotum malevolentia ad eundem numerum definiendum Tragicum, quam Historici testimonio uti maluit, a cl. Valckenario ad Herodotum L. VII. c. 89. Casaubonus tamen ad Strabonem L. 1. p. 47. de Aeschylus haec adnotat: *lege Aeschylus Persas, multa quidem ibi ficta, nego tamen historiam Salaminiae Naumachiae, quae est pars maxima belli Persici, ab ullo historico, aut fidelius aut accuratius esse descriptam. vel in numero navium quanta poetae ἀκριβεια? itaque ait ibi και γὰρ οὐδα, ut significaret, nihil se hic fingere aut temere affirmare, ipse Herodotus sine dubio hunc debet Aeschylus navium numerum tam accuratum, cujus tragoedias Herodotum pervoluisse patet e Libro 13. cap.*

millia onerariarum sequebantur, terrestres autem exercitus septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu quum fama in Graeciam esset perlata, et maxime Athenienses peti dicerentur propter pugnam Martho-

156. et hinc videtur Plutarchus Tragici testimonium praetulisse.

Onerariarum] Leid. *onerarium*. Voss. C. *orariarum*.

Terrestres autem exercitus] In numero terrestrium copiarum mire variant auctores, Herodotus L. 7. cap. 184. 185. 186. Ctesias in Persicis cap. 23. Diod. Siculus 11, 5. Isocrates Panathenaeico, Plinius 33, 10. Plut. parall. Aelianus 13, 3. Justinus 2, 10, 18. Orosius 2, 10. Theodoretus Orat. 10. adv. Graecos etc. Vide Petav. Rat. Temp. part. 1. Lib. 3, 5. Ufferium l. c. p. 175. et seqq. et Simsonium Chronic. ad A. M. 3525. Qui conjiciebat apud nostrum legendum esse equitum quadraginta millium, non male. Nam et Herodotus, cum l. 7, 60. peditum numerum plus quam duplo majorem Nostro, CLXX. myriades scilicet, sive 1,700,000 faciat, equitum tamen cap. 87. non amplius quam VIII. myriades, sive 80,000 numerat. Ceterum vox *millium* utrobique aberat a Codice P. Danielis. Ms. Boecleri peditum numerum decem millibus auget, hoc modo: *terrestres a. e. septingentorum decem millia*. Mox idem codex habet: *quadringenta millia*. Tantum autem copiarum numerum fuisse, ait Melä 2, 2. ut Xerxes, quia numero non poterat, spatio eas metiretur. Id quomodo factum, docent Herodotus 7, 60. et Plinius 4, 11. Gentes varias, quibus consistit hic exercitus, variaque ipsorum arma et vestitum ducesque praecipuos prolixè describit Herodotus. Bosius. De numero vide et Hard. ad Plinium

L. XXXIII. cap. 10. sect. 47. n. 15. ubi Plinius agit de Pythio Lydo, quem male Bithynum vocat, qui totum hunc Xerxis exercitum epulo excepit, ut jam narraverat Herodotus L. VII. c. 27. vide et ad eum Interpr. idem narratur de Democriti patre a V. Maximo Lib. VIII. cap. 7. Ext. 4. sed vide ibi Torrenium, et Acta Lips. M. Aprilis 1727. p. 161. a Diodoro Siculo L. XI. cap. 57. adscribitur hoc Lysithei v. ibi cl. Wess. Aelianus L. XIII. V. H. cap. 3. simpliciter dicit de Xerxe: *Ἀποστὰς ἐβδουμήκοντα μυριάδας ἐπὶ τὰς Ἑλλάδας*.

Millium] Utrobique aberat a Leid. Voss. A. decem peditum equitum cccc. fuerunt. Voss. C. *Exercitus D. peditum, equitum Quadringentorum fuerunt*. [Cod. Axen. *Terrestres autem exercitus septingenta decem milia peditum, equitum quadraginta milia fuerunt*. Gu. dcc peditum equitum cccc fuerunt.]

Cujus de adventu etc.] Fama perlata in Graeciam per Demaratum Lacedaemoniorum Regem apud Persas exulantem. Historiam late describit Herodotus Lib. VII. c. 239. quem secuti Justinus Lib. II. c. 10. Justinum Orosius Lib. II. cap. 9. Herodotum Polyaeus II, 10. adde (p. 77.) Herodoti et Justinii interpretes.

Peti] Venusta translatio a gladiatoribus, qui in quam partem ferri mucronem dirigunt, eam petere Latini dicuntur. Cicero de Orat. *Gladiatores et vitando caute, et petendo vehementer,*

niam, miserunt Delphos consultum, quidnam facerent

omnia faciunt utiliter ad pugnam, et ad adspectum iucunde. Pro Muraena: Etenim sciebam, Catilinam non latus aut ventrem, sed caput et collum solere petere. Appositus est locus apud Curt. Lib. 10. c. 25. cur Perſus vicerimus? ut ſtirpi eorum ſeroſiamus? Quod juſſi illi reges Darius et Xerxes tot milium agminibus tantisque claſſibus nequicquam petiverunt. Claudian. de Bello Getico vs. 99.

Nectanti nomen ſtirpemque abolere Getarum,
Ut propius peterere, fuſt.

Gebhard. Hoc praetextebatur. Revera enim cuncta Graecia tanquam Perſis infeſtiſſima petebatur. Herodotus Lib. vii. cap. 138, 139. ἡ ſρατηλαβίη ἢ βασιλῆος ἕνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατιέτο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. adde Diodor. pr. 11. Cauſſae belli juxta Cteſiam, quod Chalcedonenses pontem a Dario ſtructurum ſolvere conati eſſent, et aram a Dario iam honorem Jovis Diabaterii erectam diruiſſent, quodque Datin Athenienses interfeſſent, neque cadaver ejus dare voluiſſent. Boſus. De hoc praetextu Xerxis certiore etiam faciebant Gelonem Legati Graecorum. v. Herodot. l. i. cap. 157. ad quem tum temporis praeter caeteros Graecos potentem in Sicilia legati Graecorum miſſi auxilium ab eo petierunt, quod iis ſelaturum pollicebatur, ſi eum facerent ſummum Graecorum Ducem, Lacedaemoniis parere nō lentem. quae narrat Herodotus l. i. a cap. 145. ad cap. 168. de quo Gelone v. Periz. ad Aelian. l. vi. V. H. c. 11. n. 2, 3. ſed hi ſeſe ad Gelonis voluntatem conformare noluerunt. v. not. poſt. et ideo Ariſtides T. II. p. 181. dixit ἔβλων μὲν καλῶ-

μενος οὐκ ὑπήκουεν, nempe conditione a Graecis non accepta. De Corcyraeis et aliis, ad quos Graeci legatos miserant, idem cap. 168. et Ariſtides l. I.

Miserunt Delphos consultum] Etiam hic locus monſtrat, conſulere idem eſſe, quod deliberare: atque ſic ſupra Miltiade, 1, 2. recte omitti: qui conſulerent Apollinem. Ne autem Cornelius opus haberet verbum conſulere heic repetere, dicit, Deliberantibus. Pythia reſpondit. Ernſt. Modum conſulendi Oraculi in gratiam adoleſcentum e Scholiis in Ariſtophanis Plutum enotabo: Οἱ μαγτενόμενοι, ἰπκνιτ αὐτοῦ ἰλλε, ἐγγραφή ἀνακρινώσκει πρὸς τὸν θεὸν τὰς πνεύσεις ἐποιεῖτο, γράφοντες ἐν πυκτίῳ τὸ κατὰ πρόαιρεσιν αὐτοῖς κείμενοι εὐφάνθητε ἀμφισάντες ἀβρῶ τῆ μαντιπόλῳ ἐχειροτόνων. Ο δὲ ἐντυχῶν ὁμῶρων τὴν ἀνδκρῖστυ τοῖς προτεινομένοι ἐποιεῖτο. Gebhard. Pro quidnam facerent Voffi C. quaedam fac. Verbum mittere absolute ponitur proprie de legatis ac oratoribus ſumi docent Cl. V. V. Scheff. et P. Burm. ad Phaedr. l. 1. f. 2. v. 21. Sic Graecis πέμπειν absolute pro legatos mittere. Herodot. l. i. c. 167. οἱ δὲ Ἀγυλλατοὶ ἐς Δελφὸς ἐπεμπον. l. 3. c. 68. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτήν. Thucyd. l. 1. c. 57. l. 75. ἐστὶ τὴν Λακεδαιμόνα πέμπων. Aelian. l. 3. V. H. c. 43. Συβαρίται δὲ ἐπέμπον εἰς Δελφὸς. v. Cl. Lamb. Bos. de Ellipsis, l. Gr. pag. 7.

Quidnam facerent de rebus] Sic conſtanter libri. Male autem Lambinus et Schottus praepositionem deleri volunt, nam u. (p. 78.) trumque recte dicitur, quid hoc faciam? et quid de hoc faciam? illud quidem ἑλλειπτικῶς, hoc plene. Vid. Voff. de conſtructione cap. 48. et Schopp.

de rebus suis. Deliberantibus Pythia respondit, ut moenibus ligneis se munirent. Id responsum quo valeret, quum intelligeret nemo, Themistocles persuasit, consilium

suspect. Llection. 2, 13. *Bosius*. Schottus pro *faceret de rebus legit saterent rebus*. Et sic in Agesilao cap. 4. *Querereturque ab eo, quid his fieri vellet*. V. Clariff. Burmann. ad Phaedrum. l. 3. fab. 20. vs. 8, et tam de rebus quam de personis plerumque ita loquuntur, ut ex allatis locis patet. Athenienses certe haec fama maxime perturbavit, Per- sas procul abesse opinatos, nec certum eorum adventum timentes, ut refert Plut. Them. p. 113. D. unde p. 114. narrat: τῷ Μήδῃ καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν Ἀθηναίων βουλευομένων περὶ στρατηγῆς τὴν μὲν ἄλλος ἐκόντας ἐκείναι τῆς στρατηγίας, ἐκπεπληγμένους τὸν κίνδυνον, praeter nostrum Themistoclem, et Epicidem demagogum, disertum quidem, sed animo inbellem, et venalem. v. ibid.

Pythia] Vid. sup. ad 1, 1, 2. Nomen ei Aristonice fuit, teste Herodoto. *Bosius*.

Ut moenib. lign. se munirent] Max. Tyrius Dissert. 111. *Deus oraculum dat illis, urbem ligneo ut muro tingerent. Videre sibi Themistocles ait ligneo muro triremes designari*. Ernst. Oraculum integrum una cum explicatione habes ap. Herodot. 7. pag. 271. et Nicephoram Gregoram Scholiis in Synesium de Insomniis p. 368. seq. ac ex parte apud Suidam in δρεῖλεν. Cujus hi duo versus huc maxime pertinent:

Τεῖχος Τριτογενεὶ Ἐύλων δι-
δοὶ ἐνυδῶπα θεῶς,
Μῆνον ἀπόρρητον τελέθει, τό
σε τέπνα εἰ ὄνησθι.

*Jupiter e ligno muris Tritonida donat,
Qui soli invicti tibi sint natusque saluti.*

Bosius. Confer Justin. Lib. 2. c. 12. Tzetzen ad Lycophron. vs. 1419. et Scholiaf. Aristophan. Equit. vs. 882. et 1037. hinc Aelianus L. 12. V. H. cap. 43. dicit solum Themistoclem deorum voces in Oraculorum responsis intellexisse: ubi vide quos laudat Cel. Periz. ad n. 10; et Interpretes ad Suidae locum. *Ut Moen. ita 3. Voss.*

Cum intelligeret nemo] Aliter Herodotus; qui ait, quosdam Atheniensium dixisse Doum significare naves, easque, caeteris omisiss, aedificari jussisse, eorumque interpretationem postea, a Themistocle fuisse confirmatam, *Bosius*.

Themistocles persuasit] Vido praeter auctores modo adlegatos, Aristot. 1. Rhet. 15. Pausan. Atticis. Plutarch. in vita. Polyaen. 1. Stratagem. Frontin. 1, 3, 6. Justin. 2, 12. et Max. Tyrium Dissertat. 3. Ceterum non solum eventu felix hoc consilium fuit, sed etiam prudens et ratione nixum. Nam, ut ait Frontinus, *Themistocles neque praesidio pedestri, neque finium tutelae, neque obsidioni credebatur sufficere Athenienses*. *Bosius*. cl. Valcken. ad Herodotum Lib. III. c. 57. lin. 47. conjicit, Themistoclem oraculi Siphniis olim editi, quo jubebantur, φράσασθαι Ἐύλων τε λόχον, κήρυκα εἰ ἐνυδρῶν, recordatum, hoc Pythiae responsum feliciter fuisse interpretatum. Quidquid sit, saepius videmus aenigmata, a multis non

lium esse Apollinis, ut in naves se suaque conferrent: eum enim a Deo significari murum ligneum. Tali

intellecta, ab uno feliciter fuisse explicita. Unum instar omnium exemplorum sit aenigma Croesi (p. 79.) πέντες τρόπων έκτερίψειν, ab uno modo Lampsacenorum e nata majoribus recte perceptum, apud Herodotum Lib. vi. c. 37. verum Herodoti h. l. a Bosio, et a Perizonio ad Aelianum L. xii. V. H. cap. 43. n. 14. citati relationem confirmat Aristides T. II. p. 186. et 187. unde Aelianus, dicens de Themistocle μόνος συνέει τις τῶν θεῶν ἐν τοῖς χρησμοῖς φωνᾶς, ostendit, sese non secutum esse Herodotum, uti nec Nostrum, qui praemisit quum intelligeret nemo, ita ut Aelianus et Nepos eundem scriptorem fuisse imitati videantur; nam Herodotus et Aristides non dicunt, hoc responsum a nemine fuisse intellectum, quum addunt, a quibusdam Atheniensium quoque per ligneum murum naves fuisse intellectas: pro conferrent Voll. c. conferret.

A Deo] Recte haec e Mss. Bavaricis, in quibus erat ad eo, inseruit Schoppius Verisim. 1, 20. habuitque et Schotti codex. Sic enim et reliqui scriptores. Herodotus τὰς νέας σηματοῦν τὸν θεόν. Et mox ἐς τὴν πολεμικὴν τῆς θεῆς ἐπιθέσθαι τὸ χρησθηριον. Justinus: Hujus sententiae etiam Deum auctorem esse. Max. Tyrius, ὁ δὲ θεὸς ἀντοῖς χρεῖ. Polyacm. L. 1. cap. 30. Ἀθηναίοις ὁ θεὸς ἔχρασε. Et mox: τὸ θεὸν φᾶρ κρησαντος. Bosius. Saepē veteres reverentiae causa deorum dearumque propria nomina silentio involvere fuerē soliti: sic in Pausania cap. ult. Δὲ Δελφικὴν responso erutus, imitatus Thucydidem Lib. 1. cap. 134. ὁ δὲ θεὸς ὃ ἐν Δέλφοις. Schol. v. explicat per ὁ Ἀπόλλων. pro

Tem. I.

quo cap. 135. legitur simpliciter de eodem Apolline τὸ θεὸν ἀγὸς κρησαντος. Antonin. Liberal. c. 1. Metam. χρωμένῳ Ὁ θεὸς ἀνείπεν. Vid. Schol. Thucyd. L. 2. cap. 15. L. 94. ἀπροσδιοριστῶς γὰρ ἀντὶν φασὶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ὁμοίως, v. et ad cap. 13. L. 41. ubi ἡ θεὸς pro Pallade ponitur: hinc jutantes per Cererem et Proserpinam dicebant νῆ τῷ θεῷ. v. ill. Spanhem. ad Callim. H. Cerer. p. 655. et Doctiff. d'Arnaud. cap. 22. de Diis Paredris. Aelianus hoc oraculi responsum respiciens dicit de Themistocle Lib. 12. V. H. cap. 43. μόνος συνέει τις τῶν θεῶν ἐν τοῖς χρησμοῖς φωνᾶς, ubi τῶν θεῶν de solo Apolline Delphico, quomodo a Poëtis dii pro sola Venere v. Passerat. ad Propert. L. 1. El. 1. vs. 8. nec credo Aelianum per τῶν θεῶν Jovem et Apollinem simul intellexisse, quia Apollo oracula ex Jove scilicet dicitur cognoscere, ut docent praeter Schol. Soph. in Oed. Col. v. 786. etiam cl. Potterus ad Lycophron. vs. 6. et cel. Broukh. ad Tibull. L. 3. El. 4. vs. 47. verum tum etiam Pallas addi posset, quae inter Delphici oraculi praesides fuit habita. v. ill. Spanhem. ad Callim. H. Pall. vs. 121. p. 620. item alii dii; sed priorem sententiam amplector. Pro significari Leid. signisruot. [Cod. Axen. et enim a Deo, non eum etenim. Moscho. Paris. editio a. 1514. eum enim significare murum ligneum, ut subintelligatur ex antecedentibus Apollinem. Eleganter enim ante infinitivum accusativus o-mittitur, idque Nepoti frequens. Verba a deo in ceteris etiam Vulgatis desunt, atque ita quidem merito. Heusingerus in

F

§ consilio probato addunt ad superiores totidem naves triremes, suaque omnia, quae moveri poterant, partim Salamina, partim Troezena asportant; arcem sa-

Addendis ad h. l. Gu. Ultr. Bofii lectionem firmant.]

Totidem naves triremes.] centum sc. Tot enim jam habebant. sup. 2, 2, 2. *Bosius. Voff. A. Trientes* sed in Marg. *triremes.*

Omnia quae moveri pot.] Infra 10, 4, 2. Graeci exponunt *δυνατά τῶν χρημάτων.* Rectius τὰ ἐπιπλά. Tacit. Ann. 16, 11, 3. *Si qua asportari possent, sibi quemque deducere.* 5. *Histor. 19, 2. Raptis, quae ferri poterant, caeteris injecto igni in insulam concessit.* Ammian. 38, 1. vocat *mobilem censum.* Justinus 38, 3, 5. *Homines vero et quae- cunque auferri possent, Tigra- ni cederent. τοῖς ἐπιπλοῖς ὀρ- ρονονται τὰ ἔγγραφα.* Et Pausanias dicit ἐπιπλά esse κτήματα τὰ μὴ ἔγγραφα, ἀλλὰ τὴν κατ' οἶκον κτήσιν τὴν δυναμὴν κλειῖ- (p. 80.) σαι. Quae Eustathius profert, ita ut et aliam suam opinionem addat, καὶ μὴν ἄλλως ἐπιπλά κατ' ἑτέρως, ἐκ τῆς ἐπι- πολῆς τὰ οἰοεὶ τὰ ἐπιπολάζον- τὰ ἐν τῷ προφαίνεσθαι. *Geb- hard.*

Partim Salaminem, partim Troezenem] Ed. Ultrajectina: ip. Salamina, partim Troezena. Quod nescio cur Schottus auferendi casu dictum putet: cum sit accusandi, Graeco more inflexo. Sic infra 2, 9, 3. *praefatio apud Salamina facto.* Ovid. Epist. Her. 5. 107.

Hic tecum Troezena colam. — Et Frontinus hac ipsa in re: *au- ctor fuit eis liberos et conjuges Troezena et in alias urbes emittendi:* Herodotus et *Aegina* addit. Mox MS. Dan. habebat *deportant;* Schotti *ab- sportant.* Bofius. *Partim ante Troez. non* legitur in Leid. de Accusativo isto Graeco v. cl. Pe-

rizon. ad Val. Max. L. 8. c. 14. Ext. 11. adde cl. Oudendorp. ad Frontin. L. 1. Strateg. cap. 3. §. 6. In Voff. C. tamen *Salaminam partim Troezenam asportant.* Voff. B. *Salamina.* in Voff. A. *Salaminam, Troezenam,* sed supra notatum erat *Salaminem, Troezenem.* si cui melius *Salamina et Troezena* videatur, per me licet, uti locutus est cap. 4. sed et ibi variant Codices, et vide ibi Bofium. Quam benigne a Troezenis excepti sint Atheniensium parentes et uxores, multis refert Plut. Them. pag. 116, 117. Nepos sua brevitate historiae haud satis lucis adfert. vide ad Dion. cap. 4. §. 2. [*Gu. Salamina, sed Troezenam. Ultr. deportant.]*

Arcem sacerdotibus paucisque] Sacerdotibus quidem, quod sacra non viderentur praetermittenda; senioribus vero, sive quod nollet mutare sententiam de arce lignis vallisque munienda; quod etiam Pausanias in Atticis, et Herodotus 8, 41. videntur innuere: seu quoniam in patria occumbere maluerunt, ut Romani ap. Livium 5, 41. Herodotus et pauperes relictos fuisse scribit. Recte autem Nepos ait, *paucos majores natu remansisse,* nam reliqui senes in insulas deportati. Testis Aristides in Oratione *ὕπερ τῶν τετάρων.* *Bosius.* Quidam ex amicis meis olim legebat pro *ac sacra proc. ad sacra procuranda,* haud absurde. Quaelibet urbs statuta sacra habebat, quae si non observarentur, ingens populo periculum imminere statuebant, ut de bello Gallico patet ex Floro L. 1. cap. 13. Voff. C. *paucique.* Lambino quoque non displicuit *ad sacra procuranda,*

sacerdotibus paucisque majoribus natu ac sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt,

nihil tamen mutare auso. Si codices suaderent, lectionem in textum reciperem. Arcem enim sacerdotibus, paucisque majoribus natu Athenienses tradidisse dicuntur ad sacra procuranda, inter quae etiam potuit esse sacer ignis, qui adservabatur in templo Minervae Poliadis, in ea urbis parte exstructo, in qua arx erat. vide Strabon. L. ix. pag. 606. qui numquam dicitur fuisse extinctus, nisi negligentia crudelissimi tyranni Aristionis tempore belli Mithridatici. v. Plut. in Numa p. 66. ergo non tempore belli Medici; nam Plut. clare distinguit, dicens, Delphis ignem sacrum a Medis incenso templo fuisse extinctum, sed Athenis detrum tempore Aristionis. De hoc igne sacro, et Aristione tyranno, v. Dionis Fragm. Peiresq. e libris 34. priorib. p. 50. 51. §. 174. et ibi Vales. et Fabric. Huic igni praefectae erant viduae vetulae, ut Plut. l. 1. quae inter paucas natu majores potuerint fuisse. Graecis vero familiare fuit uxores, liberos, et senes ad custodiam urbis relinquere, v. Diod. Sic. L. xv. cap. 65. De hoc igne nihil inventas apud Herodotum, qui Lib. viii. agit tantum de olea in Erechthei templo. Vide c. 55. (p. 81.) ubi Cf. West. Omnia templa Deorum a Persis incendio tam fuisse deleta narrat etiam Diodorus Sic. Lib. xi. cap. 14.

Keuchenius per sacra intelligit plurimorum deorum simulacra, et alia idola, quae ibi adservabantur; in qua sententia est Heusingerus, qui damnat lectionem *ad sacra*. Mihi tamen, ut dixi, non videtur absurda.

Reliquum opp. rel.] Cicero (e Demosthene, ut interpretes P. Manutius et alii jam observarunt) Lib. iii. de Offic. cap. 11. narrat, Cysilum quendam suasisse, ut in urbe manerent, Xerxesque reciperent, sed eum ab Atheniensibus fuisse lapidibus obrutum. Hanc historiam tangit etiam Suidas in v. *Ξέρξης*. et cl. Valcken. ad Herodot. Lib. ix. cap. 5. n. 54. Pompejus hanc Atheniensium discessum egregie laudat apud Appianum Al. L. ix. de B. Civ. p. 753. *Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐξέλιπον, ὡς ἄνθρωποι, ὑπὲρ ἐλευθερίας τοῖς ἐπιθροῦσι πολεμῶντες, ὃ τὰ δικήματα πόλιν, ἀλλὰ τὴν ἀνδράσιν εἶναι νομίζοντες, καὶ τὸδε πράξαντες, ὅτεως αὐτὴν ἀνελαβόν τε, καὶ ἐνκλεισθεῖσαν ἀπέφηναν.* Isocrates antea id quoque Atheniensibus laudi esse duxit in Archidamo pag. 231. *συνειδότες Ἀθηναίοις ἐκλιπῶσι τὴν χώραν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας.* Quantum vero negotii hoc consillium Themistocli praebuerit, multis narrat Plut. in Themist. pag. 116. Adde Lambinum et Bosium ad c. 3. in fine.

CAP. III.

Hujus consilium plerisque civitatibus displicebat, et in terra dimicari magis placebat. Itaque missi sunt delecti cum Leonida, Lacedaemoniorum rege, qui Thermopylas occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt,

In terra dimic.] Ms. Boecl. *terra dimic.* quomodo locutus alibi 2, 2, 4 5, 2, 3. 21, 1, 3. Bosius. *Dimicari* Voff. A. B. C. sed B. [Ult.] *et terra dimicari.*

Itaque missi sunt delecti etc.] Vide Justin. 2, 11. et ibi laudatos a Berneggero. In numero tam delectorum et occisorum, quam Persarum, cum quibus pugnarunt, mire discrepant Scriptores, de quo Uffer. Tom. 1. Annal. p. 177. et seq. et Sims. Chronic. Cathol. part. 4. 27, 28. Encomium caesorum a Simonide scriptum exstat apud Diodor. Sic. 11. Distichon columnae, quo loco sepulti sunt, inscriptum apud Strab. Lib. 9. Pugnam prolixè describunt Herodotus 7. sub finem, et Diodorus 11. Bosius. Voff. B. *cum Leonida duce Lac.* Ax. etiam teste Heusingero, *cum Leonida duce Lac.* quae lectio non est spernenda, nam vox *duce* non negat Leonidam fuisse regem Lacedaemoniorum, ut in merito credit Heusingerus; sed adfirmat, Leonidam Lacedaemoniorum regem fuisse ducem horum delectorum, et ita distingui potest: *cum Leonida duce, Lacedaemoniorum rege*, et hanc lectionem defendit ipse Herodotus Lib. VII. cap. 238. *Ξέρξης διεξήγε δια τῶν νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκῶς, ὅτι ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΕ ἦν, ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΔΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ, ἐκέλευσε ἀ-*

ποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀναστάνρωσαι. [Axen. *cum Leonida duce, Lacedaemoniorum rege.* Minime itaque hic Codex Leonidam *regem* appellare dubitat, quod ex iis, quae in edit. Lipsiensi, commemorata codicis lectione, adduntur, aliquis suspicari poterat. *Mosche.* Hoc Mardonio et Xerxi attribuit Lampon Pythæi, Aegineta apud Eudem Lib. IX. cap. 78.

(p. 82.) *Missi sunt delecti cum Leonida.*] Juxta Herodotum L. VII. c. 205. ipse Leonidas sponte sua profectus, hos sibi elegisse videtur. *ὅς τότε ἦν ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἀνδρας ἐκ τῆς πατριῶταί τριηκοσίαις*, unde Lyciscus Acarnan apud Polybium Lib. IX. cap. 32. dicit ad Lacedaemonios *τινος πάλιν ἐβελονεῖν, καὶ προδήλως ἐξορμῆν ἀποδαγμένους τοὺς περὶ Λεωνίδην* etc. unde vates dixerunt apud Plut. in Pelop. p. 289. *Λεωνίδαν τῆς χρησμῶ τρόποντινα προδραμένον ἑαυτῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος*, cuius vero ordinis fuerint hi trecenti, conjicit Cragius de Rep. Lac. L. II. cap. 14.

Hi vim host. non sustinuerunt.] Strabo Lib. IX. p. 656. dicit: *Περὶ δὲ τὰ σενά ταῦτα οἱ περὶ Λεωνίδαν μετὰ ὀλίγων τῶν ὁμόρων τοῖς τόποις ἀντίσχεον πρὸς τὰς τοσαύτας τῶν Περσῶν δυνάμεις, μέχρι περιελθόντες διὰ ἀτραπῶν τὰ ὄρη, κατέκοψαν αὐτοὺς οἱ βάρβαροι.*

eoque loco omnes interierunt. At classis communis Graeciae trecentarum navium, in qua ducentae erant Atheniensium, primum apud Artemisium, inter Euboeam continentemque terram, cum classiariis regis confligit. Angustias enim Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur. Hic etsi pari praelio discesserant, tamen 3 eodem loco non sunt ausi manere: quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Euboeam superasset,

Omnes interierunt.] Horum interitum et ducis graphice describit Herodotus Lib. vii. cap. 224. qui locus examinatur a Longino de sublimit. cap. 38. Arifides in Panathenaic. Orat. T. I. pag. 132. extenuat hanc Laco- num virtutem in Atheniensium, quibus favere videtur, laudem. adde pag. 139, 162. et T. II. p. 190.

Classis communis Graeciae trec. nav.] Plurimas naves, post Athenienses tamen, communi Graecorum classi hoc tempore exhibuere Aeginenses teste Pausania. v. Periz. ad Aeliani Lib. xii. V. H. cap. 10. n. 1. et 5. ubi docemur, Aeginenses optime in pugna Salaminia remges- sisse.

Ducentae erant Atheniens.] Herodotus princ. Lib. 8. solum Atticas et Plataensium cxxvii. memorat; in universum vero cqlxxl. Diodorus Siculus Athe- nienfium cxi. universim cclxxx. Isocrates in Areopagitico Athe- nienfium tantummodo lx. fuisse scribit; *Bosius.* Pro trecenta- rum Leid. trecentum. cum Stan- leo ad Aeschylis Persas vs. 338. confer Weff. ad Diod. Sicul. L. xi. c. 12. n. 74. Plut. in Them. p. 117. ducentas fuisse adfirmat.

Primum ap. Artemisium] Desunt haec in quibusdam libris. *Ernst.* Vide Herod. 8, 8. Dio- dor. 11. Plutarch. Themist. p. 115. Sexto Thargelionis (se- cundi Athenienfium mensis ver-

nalis) die pugnam hanc commis- sam ait Aelianus 2, 25. sed ex Herodoto apparet, media aestate, sub initium Olympiadis lxxv. contigisse. *Bosius.* Cod. P. Dan. *Arthemisium* Leid. *Artemisium.*

Cum classiariis regis] Quo- rum classis dissipata tum, et paul- lo ante tridui tempestate mini- mum cccc. ut Herodotus 7. seu, ut Diodorus 11. ccc. triremes amiserat. *Bosius.*

(p. 83.) *Circumiretur*] Leid. et Cod. P. Dan. item Voff. B. *Circuiretur.* v. cl. Oudendorp. ad Frontin. L. 2. Strat. cap. 3. n. 13. et Miscell. Obs. pro Nov. et Decemb. 1732. p. 340. [Gu. Ult. *circumiretur.*]

Pari praelio] Aequo Marte dicunt et aequis manibus. Tacit. 1. Annal. c. 63. *Inde hostibus terror, militi fiducia, et manibus aequis abscessum.* Sallust. Catil. cap. 39. n. 4. *Quod si primo praelio Catilina superior, aut aequa manu discessisset.* Curt. l. 6. c. 2. *Duarum nobilissimarum bello gentium exercitus pari Marte pugnabant.* Graeci vocant *ερεαλκείως άγω- viZeσθαι.* Gebh. Sic et Hero- dotus, ac Diodorus. At Isocra- tes Panegyrico, Aelianus 2, 25. et Vetus Epigramma Plutarcho laudatum, Victoriā Graecis tribuunt. *Bosius.* De phrasi *pāri praelio discedere* consule cl. Burmann. ad Petron. Satyric. cap. 34. *abest pari a Voff. C.*

4 ancipiti premerentur periculo. Quo factum est, ut ab Artemisio discederent, et exadversum Athenas apud Salamina classem suam constituerent.

Ancipiti premerentur periculo] Hoste et a fronte et a tergo instante atque urgente. Eodem plane modo Q. Curt. vii. cap. 46. *Bactriani defecerant, Scythae etiam lacescebant. Ancipiti periculo implicitus, deos quoque incusans querebatur se jacere segnem.* Graeci vocant μάχην ἀμφισβήτητον. Curt. iii. c. 26. *Ubi circumiri, ubi ancipiti acie opprimi possent.* Caesar lib. vii. Comm. c. 76. *Nec erat omnium quisquam, qui ad spectum modo tantae multitudinis sustineri posse arbitraretur, praesertim ancipiti praelio; cum ex oppido eruptione pugnaretur, et foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur.* Lib. iii. Civil. c. 72. *Non illi ancipitem terrorem intra extraque munitiones cogitabant.* Curt. v. cap. 24. *Undique ergo Macedonum armis fulgentibus ancipiti malo oppressi.* Varro: *Caesar reversionem fecit, ne post occipitium in Hispania exercitus qui erant, relinqueret: quo se conjiceret Pompejus, ut ancipiti urgeretur bello.* Gebhard. [Ult. superassent.] *Artemisio*] Leid. *Artemensio*, Voss. B. *Arthemensio*. C. *Artemesio*. Haec lectio nihili est. v. Herodotum Lib. vii. cap. 176, 177. Plut. in Them. p. 115, 116. Aristidem Rhetorem Oration. T. I. p. 370. et T. II. p. 187. καὶ πρῶτον μὲν (Themistocles) ἐπὶ Ἀρτεμίδιον πλεύσας δύο τινὲν ναυμάχων δύο ἰσθμὶ τρόπαια. de pugna vero Bohus jam egit.

Adversum Athen.] Assentior, Savaroni aliisque rescribentibus auctoritate veterum Codd. et *exadversum*. Thrasybulo: *Cum quidem exadversus Thrasybulum fortissime pugnaret. Uti-*

tur quoque Cicero de Divinatione. Gebhardus. *Exadversum* diserte meliores libri, puta Giff. Dan. Put. Sav. Boecl. [Gu.] probante Gifanio Obs. l. l. p. 86. et in Append. pag. 285. Placuit et Savaroni ac Gebhardo; quare non dubitavi in textum recipere. Usi, praeter nostrum, optimi scriptores eodem significato. Plautus Bacchid. 4, 7, 37. *Video exadversum Pistoclerum et Bacchidem.* Terent. Adelph. 4, 2, 45. *Est pistrilla, et exadverso* (p. 84.) *sum fabrica.* Ubi tamen omnes Boeclero inspecti: *exadverso*. Phormione 1, 2, 38. *Exadversum ei loco Tonstrina erat.* mox v. 47. *Ea sita erat exadversum.* Adde Gellium 7, 7. ubi de accentu vocis disputat. Praesenti loco maxime congruit illud Appuleji in Floridis: *Samos Icaro in mari insula est, exadversum Miletos.* Cicero dixit *exadversus*. De Divinatione 1, 45. *Arq exadversus eum locum consecrata est.* Quomodo Noster 8, 2, 7. *exadversus Thrasybulum fortissime pugnaret.* sic enim ibi libri meliores. Alterutrum restituendum videtur Plinio infra in fragmentis 7, 8. ubi vulgo *exadverso Padi fauces.* Solebant Veteres praepositiones hoc modo geminare. De quo plura Voss. 4. de Anal. 23. *Bostus*. Voss. A. *exadversum*. B. *exadversum*. supra notatum erat *et adversum*. Adde Gron. ad Gellium 11, 22. [Ult. et adversum.]

Apud Salamina class. s. const.] Idque non sine consilio et magno labore Themistoclis, cum Graeci in suas quisque sedes reverti vellent, multique adeo se domum recepissent. Herod. Uran. et Diodor. Sic. Lib.

CAP. IV.

At Xerxes, Thermopylis expugnatis, protinus accessit astu, idque nullis defendentibus, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio de-

u. Lamb. Adde Plutarch. Themist. p. 117. et seqq. Bosius.

Salamina] Gifanius Append. Obs. L. L. l. c. e vet. libr. legit *Salaminam*, quod aequè probum. *Salamis* enim et *Salamina* dicebatur. Immo *Salamasi* iudicio hoc magis Latinum est. Bosius. Vide ad c. 9. hujus vitae. Voff. A. *Salaminam*, supra *Salaminem* notatum erat. Voff. B. [Gu.] *Salaminam*, item C.

Thermopylis expugnatis] Livius recte refert L. xxxvi. c. 15. ideo *ΠΥΛΑΞ*, et ab aliis, quia calidae aquae in ipsis faucibus sunt, *ΤΗΡΜΟΠΥΛΑΞ* locus appellatur, nobilis *Lacedaemoniorum adversus Persas morte magis memorabili, quam pugna*. Quem Livii locum, et alia de Pyliis hisce observata videbis a Perizonio ad Aelian. L. iii. V. H. cap. 25. n. 3.

Astu] Ut Romani *Urbem κατ' ἔξοχὴν* suam Romam, ita Graeci inque iis praecipue Attici Athenas vocabant *Astu*. Cicero de Legibus. In *Astu* quod appellatur, omnes se conferre jussit. Alcib. Postquam astu venit. Etiam *Urbem κατ' ἔξοχὴν*. Phocione. Cum Demade de Urbe tradenda Antipatro consenserat. Vitiose exscriptores exhibuerunt *arcem*. Longolii Editio *astum*, et ita Attius Oenomaos. Ut omnes qui *arcem astumque* accolunt. v. Stephanus de Alexandria. Gebhard. Athenas, quas κατ' ἔξοχὴν ita vocabant Graeci; item *urbem, oppidum*. y. Ind.

male Codex Longolii, *arcem*. Bosius. *Astu*. Leid. et Oxon. Voff. A. [Gu. Ult.] *astum*. Voff. C. *astuum*. Pro *idque nullis, id nullis*. et pro *invenerat, invenerant* Leid. Proprie hoc loco notat eam urbis partem, in qua arx est, et ita definit *ἀστυ* Strabo. Lib. ix. p. 606. τὸ δὲ ἀστυ αὐτὸ πέτρα ἐστὶν ἐν πεδίῳ περιοικυμένη κύκλῳ, ἐπὶ δὲ τῇ πέτρᾳ τὸ τῆς Ἀθηνῶν τεπέρον, ὃ τε ἀρχαῖος νέως, ὃ τῆς Πολιάδος, ἐν ᾧ ἄσβεστος λύχνος. *Astu* nomen suum debet Theseo, ut Meursius in (p. 85.) Theseo e Plutarcho docet cap. 17. p. 66. Si Gellii, et Ctesiae a Bosio jam citatorum verba, negantium *arcem* incendio fuisse deletam, ulla fide digna sint, sacer ille ignis, de quo ad cap. 3. egi, potuit quoque tum temporis mansisse illaesus. Sed standum ab Herodoto, Diodoro Siculo et aliis gravioribus testibus.

In arce] Eam quomodo occuparunt, refert Herodotus. 8, 53. Bosius.

Incendio delevit] Iphicrate. Non prius Thebani Sparta abscississent, quam captam incendio delessent. Curt. 3. c. 38. Dis dedita templa ruinis et ignibus esse deleta. Flor. 2. c. 6. Quae quantaque utriusque castra facibus illatis una nocte delevit! Cicero. Tu cruore et flamma omnia delere vis. Gebhardus. An et *arcem*? Negant Gellius N. A. 6, 17. et Ctesias in Persicis apud Photium, quem quod Ufferius T. 1. Annal. p. 178.

2 levit. Cujus fama perterriti classarii quum manere non auderent, et plurimi hortarentur, ut domos suas quisque discederent moenibusque se defenderent, Themistocles unus restitit, et universos pares esse

id affirmare ait, haud dubie ἀ-
μάρτημα μνημονικόν est. Sed
Herodotus L. c. πᾶσαν τὴν ἀ-
κρόπολιν exustam ait. *Bosius.*

Cujus fama] Membranae meae
habent: *Cujus flamma.* Classa-
rios nim. incendii flamma fuisse
perterritos. Ita etiam fuisse in
Savaronis Codice ipse testatur.
Ernstius. MSS. Gif. Dan. Put.
Savar. Ernst. [Gu.] et unus Ba-
varicorum: *cujus flamma*, quod
praeter Savaronem Schoppio
quoque Verisim. 1. 20. ac Geb-
hardo probatur. Cujus iudicio,
nil in ea absurditatis est. Sala-
mis enim, inquit, tam longe non
distat Athenis, ut flamma incen-
sae urbis cerni non potuerit.
Addit, manifeste hanc lectionem
stabilire cum locum Nostri 1. 7,
4. tum illud Claudiani 2. in Eu-
trop. 471:

— longe spectari puppibus
urbes
Accensas, lucere fretum.

Pro vulgata tamen praeter Codi-
ces plurimos, in quibus *fama*
legitur, illud facit, quod etiam
alii scriptores non flamma, sed
nuntio incendii huius Graecos
apud Salamina territos, scri-
bunt. Herodotus 8. Οἱ ἐν Σαλα-
μίνι Ἕλληνες, ὡς σφί ἐξηγγέλ-
θη ὡς ἐσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων
ἀκρόπολιν, (incensam fuisse sc.
ut paullo ante narraverat) ἐς
τοσούτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς
ἐπὶ τῶν στρατηγῶν εἶδε κυρω-
θῆναι ἔμενον τὸ προκειμενον
πρήγμα; ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσ-
έπιπτον, καὶ ἰσία ἀείροντο ὡς
ἀποθνήσκοντες. Diodorus 11. οἱ
περὶ τὴν Σαλαμίνα διατρίβον-
τες Ἀθηναῖοι, τὸ τέμενος τῆς

Ἀθηνῶν (quod in arce situm, et
a Persis pariter combustum erat,
Vid. Meurs. Cecropia cap. 14. et
seqq.) ἀπίκοντες κατεσκάφθαι,
δεινῶς ἠθύμην. Τὴν Ἀττικὴν τα-
μεν πυρπολυμένην vidisse eos
ait, quod facile fieri potuit. Eam
enim insula exadverso Eleufinis
attingebat, angustoque ab ea fre-
to dirimebatur. V. Strabo 9. et
Plut. Them. p. 138. Athenis a.
longius distabat, quam ut flam-
ma incendii ejus conspici posset.
Bosius. Voss. B. C. [Ult.] *fama.*

Ut domos suas discederent]
Ita Mss. Dan. et Boecleri: alii
interponunt *quisque.* Bos. Leid.
ut d. suasque disc. Voss. A. B.
[Ax.] *ut domos suas discederent*,
et ita C. [Gu.] [Ult.] [Longol. editio
habet: ut d. s. quisque discede-
rent, atque ita, notante Fischero,
etiam librarius Leidensis 2. scri-
bere voluisse videtur. Hanc lec-
tionem unice probat Jac. Gro-
novius, ab eodem Fischero ci-
tatus, ad Macrob. Somn. 1, 1.
pag. 3. nosque eam, ut contex-
tui aptissimam, recipere non
dubitavimus.]

(p. 86.) *Universos esse pares
ajeb.*] Sciopp. III. Verisimil. c.
ult. ex veteri libro legit: *Uni-
versos pares esse posse ajebat.*
Ernst. Mss. Gif. Dan. Put. Sa-
var. [Gu.] et unus Schoppio Ve-
risimil. 3, 20. laudatus: *univer-
sos pares esse posse ajebat*, quo-
modo loquuti cum alii, ut Caes-
sar B. G. I. 40. Cicero in ep. ad
Att. et Or. pro L. Manil. Justini-
us 7, 6, 4. tum ipse Nepos 7,
6, 2. Sed is altera quoque rati-
one usus est 18, 8, 4. et 23. 10,
4. *Bosius.* Locum Nepos in
mente habuit Ciceronis ad Atti-
cum: *Nos disjecta manu pares*

posse aiebat, dispersos testabatur perituros, idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum, qui tum summæ imperii præerat, fore affirmabat. Quem quum minus, 3 quam vellet, moveret, noctu de servis suis quem habuit fidelissimum, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis: adversarios ejus in fuga esse, qui 4

adversariis esse non possumus. Gebhardus. Leid. et Voss. A. B. *pares esse.* [Item Axen. et Ult. sed præfero præstantissimorum eodd. scripturam: *pares esse posse.* Facile posse post verbum *esse* excidere potuit, idque etiam infra 7, 4, 6. factum est.]

Pares esse] Posse resistere atque bellum summovere barbari. Infra Alcibiade: *Neque terra neque mari hostes pares esse potuerant.* Eumene: *Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque, se parem non esse paratis adversariis.* Annib. *Dolo erat pugnandum, cum par non esset armis.* Caesar 1. de B. Gall. c. 40. *Helvetii tamen pares esse nostro exercitui non potuerunt.* Cicero pro Lege Manilia: *Hi nullo in loco pares jam prædonibus esse poterant.* Justin. Lib. 7. cap. 6. *Quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus alia bella.* Par ergo *ἰσοπαλῆς.* Gebhard.

Eurybiadi] Ad quem Oratio Themistoclis existat apud Herodot. 8. Adde Plut. p. 117. Regio genere fuisse negat Herodotus alib. eod. libro. (nempe c. 42.) *Bosius.* Idem ex eodem Herodoto observavit Periz. ad Aelian. Lib. XIII. V. H. cap. 40. n. 4. sed vide not. post. in quibus dele *strenuus*, sed. Quem *μαλακὸν περὶ τὸν κίνδυνον* fuisse dicit Plut. in Them. p. 117. ut Magius mox adnotat. Plura de Eurybiade et Themistocle Aristides Tom. II. pag. 189, 190. Nam e virtutis præmio ei a Lacedaemoniis decreto Eurybiadis animus spectari non potest.

Voss. A. C. *Eurkiadi.*

Qui tum summæ imperii præerat] Atheniensium et Themistoclis concessu, ut narrat Herodotus Lib. 8. pr. *Lambin.* Plutarchus l. l. id dignitati Sparta tribuit. *Bosius.* Recte Bosius hoc observavit e Plutarcho, nam Herodotus L. VIII. cap. 2. *Τὸν δὲ, τὸν τὸ μέγιστον κερτοὶ ἔχοντα, παρῆχοντο Σπαρτιῆται Ἐυρυβιάδεα, τὸν Ἐυρυκλείδεω, οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔρασαν, ἢν μὴ ὁ Ἀδκων ἡγεμονένη, Ἀθηναίοισι ἐπέσδαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἐπέσδαι σπᾶτευμα.* Vide Cragium L. IV. de Rep. Lac. cap. 3. p. 383, 384. et Not. ad Aristidem Panathenaic. Oration. T. I. p. 550.

Quem cum minus, quam vellet, moveret] Causam adfert Herod. L. 8. pr. Plutarchus ait, Eurybiadem timidum ignavumque in adeundis periculis fuisse, eamque ob rem intra Isthmum cum copiis se recipere decrevisse. *Magius.* Adde Aelian. 13, 40. et Polyæn. 1. in Them. comm. 2. Diodorus ait, Eurybiadem, adsumto Themistocle, hortatum quidem multitudinem, et ad ingruens periculum animasse: sed impetum eorum cohibere non potuisse. *Bosius.* Aristides unus Aegina summo cum vitæ periculo profectus, in causa fuit, cur Eurybiadis Salamina deserere cupientis consilium detectum sit Themistocli. v. Plut. Arist. p. 323.

Noctu servum] Qui erat Eunuclus, et *τοῦν παιδοῦν παιδαγωγός*, nomine Sycinnus. Polyæn. Lib. 1. in Themist. Comm. 2. *Gebhard.* Sic et Justinus 2,

si discessissent, majore cum labore et longinquiore tempore bellum confecturum, quum singulos consecrari cogeretur; quos si statim aggredere, brevi universos oppressurum. Hoc eo valebat, ut ingratiis

(p. 87.) 12, 19. Herodotus *δικέτην* Themistoclis, et liberorum ejus Paedagogum (quod etiam Plutarchus p. 118. et Polyaeus l. c. faciunt) vocat. Nomen ei Sycinnus. Plut. addit, genere Persam et captivum fuisse. Meminit ejus et Clemens Alex. Paedag. Lib. 1. et ait, eum genus saltationis invenisse, quod *συκιννίζειν* dicebatur. Strategema hoc, praeter jam dictos, referunt etiam Frontinus 2, 2; 14. et Diodor. Sic. 11. *Bosius*. Pro *fidelissimum, fidissimum* Voss. A. C. [Axen.] In genere apud barbaros honorati erant Eunuchi fidei causa. v. Herodot. L. VIII. cap. 105. eum Valckenario, et Stanleo ad Aeschryli Persas vs. 985. Vide et L. III. cap. 4. Verba Nepotis: *de servis suis quem habuit fidelissimum* exprimunt verba Herodoti, licet alia de re, ita locuti Lib. v. c. 35. τῶν δούλων τὸν πισότατον.

Majore cum labore etc.] Haec pene eadem Frontin. 2, 2, 13. *difficilioremque rem Xerxi futuram, si singulas civitates obsidione aggredere*. Eadem de causa laetatur Alexander, Darium universas regni vires discrimini offerre. *Magno se aestu liberatum ait, quod liceat cum omnibus Darii copiis confligere; veritum se longam belli moram, si Persae exercitum divisissent*, apud Justin. 11, 13, 3. Addit praeterea aliam circumstantiam Front. quae ad victoriam non minimus contulit momentum, omissam Nepoti: *Qua ratione, inquit, effecit, ut exercitus barbarorum primum inquietaretur, dum tota nocte in statione custodia est: deinde ut sui mane integris viribus cum*

dictis barbaris vigilia marcenibus confliarent. Gebhardus.

Longinquiore tempore] *Longinquus* idem hic valet quod *longus, diuturnus*. v. Passerat. et Brouckhus. ad Propert. l. 1. El. 6. vs. 27.

Confecturum] est, ad finem perducturum. *Committere bellum* est incipere, *profligare bellum* prope ad exitum adducere, *conficere* vero ad exitum perducere. V. Stewechium ad Vegetium de Re militari lib. 2. c. 7. p. 136. Cl. Duker. ad Florum l. 2. cap. 15. n. 2. et Cort. ad Sallust. Jugurth. c. 37. n. 3. Cicero L. 10. ad Fam. Ep. 19. *Qui enim Antonium oppresserit, is hoc bellum teterrimum periculosissimumque confecerit* et in genere *conficere* pro transigere, negotium absolvere, usurpari docet P. Manutius ad Cic. l. 7. ad Fam. Ep. 2. pag. 304. et ita Latine *confectae* pro peractis. v. Cl. Oudendorp. ad Lucan. l. 1. vs. 550.

Consecrari] Similiter Justinus: *majore labore ei singulas consecrandas*. Ms. Boecleri tamen [et Ax.] *insectari*. Bosius.

Ut ingratiis] Membranae *ingratis*, quod perinde mihi est. Polyaeus]. 1. *Οἱ δὲ Ἕλληες ἀκοντὲς ἐνίκησαν*. Front. *Idque persuadere civibus non posset, solertia effecit, ut a barbaris ad utilitates compellerentur*. Haec voce non abhorret Cicero in Verrem: *Reticebunt, quae poterunt, libenter, dicent, quae necesse erit, ingratiis*. Gebh. (p. 88.) Ita expressis litteris legitur in Ms. nostro. Et uti Nepos cum Plauto et Terentio *ingratiis*, ita Cicero lib. 1. de Legib. dixit *invitiis*. Qui etiam in-

ad depugnandum omnes cogentur. Hac re audita Barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari confligit, ut ejus multitudo navium

gratius dixit. *Ernst.* Sic quoque *Ernstianus.* At *Gif. Dan. Put. Sav. Bavarici: ingratius*, quod *Gebhardo* perinde erat; *Scioppio Verisim.* 1, 20. rectius altero videbatur, etsi illud Latinum esse non negat. Placebat et *Gentili parerg.* 1, 25. Pareo in *Lex. Crit.* ac *Gifanio Ind. Lucret.* qui sic et apud *Terent.* ac *Plautum* e vet. l. legi vult. Sed in melioribus libris constanter *ingratiis* legitur. Idque et metri ratio postulat. Usi autem hac voce *Terentius* quidem *Eun.* 2, 1, 14. *Heaut.* 3, 1, 37. *Phorm.* 5, 6, 48. *Plautus* autem *Amphitr.* 1, 1, 215. *Curcul.* 1, 1, 6. *Casim.* 2, 5, 7. *Cistellar.* 2, 3, 82. *Mil. Glor.* 2, 5, 39. *Menaechm.* 5, 8, 5. *Merc.* 2, 4, 11. qui et *gratius* dixit eadem ratione *Afin.* 1, 3, 38. et *42.* et *Epid.* 3, 4, 38. Ac, ne quis *Comicos* tantum, metri causa, sic locutos putet, *Cicero* quoque pro *Quinctio* c. 14. ac *Gellius* N. A. 17, 1. usi. *Pricaeus* et apud *Apulejum* *Metam.* 1. extr. reponit. Est autem nomen, non adverbium, ut *Vossius* de arte *Gram.* 3, 1. et *47.* duobus *Plauti* locis evincit, quibus addi potest *Gellianus*, ubi est *ingratiis nostris.* *Bosius.* Pro *ingratiis* *Leid. ingratius*, et sic *Voss. A. B. C. [Gu. Ult.]* fuit etiam in codice cl. *Schefferi.* v. *Ejus* *Exist.* 7. ad *N. Heinsum.* Apud *Terent.* *Eun.* 2, 1, 14. in *Mss.* pro *ingratiis*, etiam *ingratus* legitur: unde liquet, *descriptores* hanc vocem non percepisse. Vide *Donati* notas. *Ad depugnandum cogentur* probam esse locutionem ostendit cl. *Ouidendorp* ad *Frontinum* L. 4. *Strateg.* cap. 7. num. 147. *Barbarus*] Ita per excellentiam dictus *Xerxes.* v. *Reim.* ad

Dion. Cassium Tom. I. p. 82. quia erat *Persa.* Vox *Barbarus* in contemptum adhibebatur a veteribus. *Aegyptii* omnes vocabantur *Barbaros*, qui *Aegyptiorum* lingua non utebantur. vide *Herod.* L. 11. c. 158. Sed haec satis nota sunt. in primis τὰ βαρβαρικά, et τὰ Ἑλληνικά in Graecis scriptoribus sunt opposita. v. *Valcken.* ad *Eundem* L. 111. c. 115. *Lacedaemonii* *Persas*, *Graecorum* hostes, *Ἐένους* appellavere. v. *Plut.* in *Arist.* p. 325. et *Wess.* ad *Herodot.* L. ix. c. 11. n. 66.

Alieniss. sibi loco etc.] Iniquissimo. supra *Miltiade.* *Caesar* 1. de *B. Gall.* cap. 15. *Qui cupidius novissimum agmen insecuti alieno loco cum equitatu Helvetiorum praelium committunt.* *Gebh.* Pro *opportunissimo* *Voss.* A. *oportunissimo.*

Angusto mari] In freto nempe inter *Salaminem* insulam, et *Heraclium* sive *Fanum* *Herculis*, in *Attica* situm, supra quod *Xerxes*, classem et aciem specularans, in edito confederat. *Diodor.* Sic. 11. et *Plutarch.* *Them.* pag. 118. Quod tamen de initio tantum pugnae capi debet; nam maxima pars pugnae in aperto aequore, ut idem *Diodorus* narrat, commissa. *Plutarchus* pag. 119. addit, *Themistoclem* non solum loci, sed etiam temporis commoditatem captasse, quo ventus e mari increbrescens fluctus per fretum impelleret, magno barbaricarum navium, tanquam altiorum et graviorum, incommodo. *Bosius.* De tempore pugnae post *Stanleum* a me in post. edit. citatum consulendus *Duker* ad *Thucydidem* L. 1. c. 18. lin. 62. Hoc tempore dicitur fulsisse cometes *Cerantias.* v. *Plin.*

explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Graeciae.

Lib. 11. N. H. cap. 25. pag. 88. ipso hujus pugnae die dicitur quoque natus esse Euripides. v. Plut. L. viii. quaest. 1. p. 717. (p. 89.) Quantum damni Xerxis classi dederit Scyllis Sicyonaeus, v. Hard. ad Plinium Lib. xxv. §. 32. n. 66. pag. 706. Sed confer de eo Herodotum Lib. viii. cap. 8. et ad eum Interpretes. Magnae Graeciae incolae suum auxilium Atheniensibus negaverunt praeter Phayllum, athletam Crotoniatam, qui cum navi suis sumptibus instructa Salamina navigavit. Interpr. ad Herodotum L. viii. cap. 47. post fata propterea ab Alexandro cultus. Dicitur Xerxes aciem spectasse in monte Aegaleo. v. Meursii reliqua Attica cap. 1. pag. 5. cum Wesselingio et Valckenario ad Herodotum L. viii. cap. 90. n. 39. et 40. quomodo vero Themistocles suos cives ad depugnandum incenderit, uade gallorum gallinaceorum certamen Athenis initium traxerit, v. Interpr. ad Aelian. L. 11. V. H. c. 28. Refert quoque Phanius Lesbius, a Themistocle tres adolentes captivos, Sandaues, Regis sororis, et Auctarti filios, Euphrantide vate sic jubente, ante pugnam navalem ad Salamina Baccho Omeftae fuisse immolatos. v. Plut. in Pelop. 289. in Them. p. 118. 119. et in Aristide pag. 323, 324. [Pro navium Ult. manuum. v. ad Timoth. 3, 4.]

Consilio Themistoclis] Front. *Solertia*. Polyaeon. τῆ σοφίᾳ τῆ στρατηγῆς. Plerique tantam victoriam prudentiae Themistoclis adjudicant: sed non vetus Scriptor apud interpretem Aristophanis, qui Victoriae primas tribuit Deabus: φησὶ (praecessit Herodotus) γὰρ ἐν τῇ παρά Σαλαμίνα ναυμαχίᾳ, πολὺ λειπομένῃ τῇ Ἑλληνικῇ πλῆθους τῶν νεῶν περιόικων, συμμαχίᾳ

Ἀθηναίοις τὰς θεὰς, μέγιστον τῆς συμμαχίας ἐπιδειξαμένας καὶ ἐναργέστατον τεκμήριον. μελλόντων γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων εἰς χεῖρας ἦξεν, πρῶτον μὲν πλείστον ὅσον κομισοτόν, αἰρόμενον ἀπὸ μέθῃ τῆ στρατοπέδου χωρῆντα, τὸν Ἰακχὸν βοᾶν, etc. Gebhard. MSS. Dan. Boecl. [et Gu.] *Victus ergo est magis etiam cons. Them.* [Gu. *Themistocli*]. Bofius. Aristides H. in Regem pag. 65. ἦδει γὰρ, οἶμαι, καὶ τὸν τὰς πολλὰς μυριάδας ἐπὶ τοῖς Ἑλληνας ἀγαγόντα (Xerxes) καὶ ὃν ὄντε γῆ, ἔτε δάλασσα ἐχώρει ἰκάνως, ἐνὸς ἀνδρός (Themistoclis) γνώμης ἠτήσεντα. de qua victoria idem latissime in Panathenaeic. pag. 141, 142, 143. Omituntur a Nepote, quae de Mardonio et Alexandro, Amyntae filio, Macedonum Rege ad Athenienses misso, referuntur ab Herodoto Lib. viii. cap. 136. usque ad finem libri, et Aristide l. 1. p. 144. et seqq. Sed Plut. in Arist. pag. 324, 325. rem alio modo narrat. [Cod. Axen. *Victus est ergo magis etiam*. Ed. Arg. Ultr. Long. Basl. Bos. 2. Harles. *Vetus est ergo magis consilio Them.* Reliquae: *Victus ergo est m. c. Them.* quod nos in textum restituumus. Ubique enim Cornelius Nepos particulam *ergo* secundo ab initio periodi loco collocare solet. Haec observatio Moschii conjecturae adversatur, qui infra 7, 10, 2. *Societatem huic ergo renuntiat* legendum esse suspicatur. *Societatem ergo huic scripsisset Cornelius*, non: *Societatem huic ergo*. Alcib. 6, 5. *Restituta ergo huic sunt publice bona*. Dio. 2, 1. *Dedit ergo huic veniam.*]

CAP. V.

Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hostes. Iterum ab eodem gradu depulsus est. Nam Themistocles verens, ne bellare perseveraret, certiozem eum fecit, id agi, ut pons,

Hic] Q. Edd. addunt *barbarus*. Sed aberat ea vox ab opt. Mf. Gif. Dan. Sch. aliisque, repetita, ut opinor, ex initio verficuli praecedentis. mox Boecl. *tantas habuit rel.* Et paullo post exc. Dan. *ut etiam tum his tum oppr. p. h.* videtur fuisse; *ut etiam cum his tum* (i. e. eo (p. 90.) tempore) *op. p. h.* Statim Ed. Ultraj. *Iterum ab eodem.* Longolii: *Interim tamen ab eod.* Sed Gebhardo placebat vulgatum. Idque et Cod. Dan. aliique confirmant. *Bosius.* Leid. Oxon. et Voss. A. B. *Hic etsi.* Paulo ante *ergo est magis etiam* Voss. C. et pro *male rem gesserat, male gesserat.* [Ult. *rem male g. et etiam tum his.* In Gu. quoque *tum* legitur.]

Interim ab eodem gradu depulsus est] Alii, *iterum*: alii, *interim tamen.* Placet vulgatum. Eleganter autem nimium quantum dictum est *de gradu depelli*, pro, occasione rei gerendae dejici. Germani: *Aus dem Vortheil getrieben werden.* *Gebh.* Adde Ind. v. *gradus.* *Bosius.* Pro *interim* Leid. *iterum.* Sic et Ultraj. Edit. *tamen* abest a Leid. Cod. P. Dan. et Voss. A. B. de phraſi adi Broukh. ad Propert. l. 1. El. 13. vs. 8. et Interpretes ad Petron. cap. 80. [Lectio *Iterum ab eodem gradu depulsus est*, quam Axen. quoque habet, unice vera videtur. Cum enim *eodem* cum *gradu* nullo modo jungi possit, quam parum commoda sit lectio *Interim*, om-

nibus facile patebit. Quid enim est: *Interim Xerxes ab eodem* (Themistocle) *gradu depulsus est*? Contra vis non parva accedere videtur sententiae, quando Xerxes, cui tantae supererant copiae, *iterum* ab eodem Themistocle-gradu depulsus dicitur. Gradu autem, gladiatorum modo, depellitur is, cui ab adversario omnis aut alteri nocendi aut se ipsum defendendi oportunitas eripitur, quique sic vincitur. Simul autem apparet, simul parum apte Xerxes *interim ab eodem gradu* depulsus effertur. *Mosche.* Paulo ante in Ax. cod. *ut etiam*, non uti legitur. Gu. *Interim ab eodem*, sed melior altera lectio. v. Iphicrat. 2, 3.]

Certiozem eum fecit] Per eundem Sicinum, quo antea fuerat usus. Ita Herodot. 8, 110. et Justinus 2, 13, 7. Diodorus quoque Siculus l. xi. 17. filiorum suorum paedagogum ablegasse ait; sed Plutarchus (in Arist. p. 324.) scribit, missum Arnacem quendam, e regiis eunuchis inter captivos inventum; Polyaeus unum ex eunuchis suis Arfacem. Rem ipsam narrat etiam Frontinus 2, 6, 8. inter strategemata de emittendo hoste, ne clausus praelium ex desperatione redintegret. *Bosius.* Ad Diodor. v. West. num. 37. et eundem cum cl. Valckenario ad Herodoti locum n. 73. et ad cap. 75. num. 8.

Id agi, ut pons etc.] Et revera

- quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac reditu in Asiam excluderetur; idque ei persuasit.
- 2 Itaque qua sex mensibus iter fecerat, eadem minus diebus triginta in Asiam reversus est, seque a Themistocle non superatum sed conservatum iudicavit.
- 3 Sic unius viri prudentia Graecia liberata est, Europaeque succubuit Asia. Haec altera victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo. Nam pari modo apud Salamina

agebatur, suadente etiam in speciem Themistocle, et renitente sive Eurybiade, sive Aristide: si vera sunt, quae referunt Herodotus, Plutarchus, Polyacnus, et Justinus. Sed Themistocles explorato Graecorum animo, valide dissuasit profectionem: *animo*, si Herodoto credimus, *sibi apud Persam subsidium comparandi*, ut, si quid apud Athenienses accideret adversi sibi, haberet, quo se converteret. Cui congruunt, quae Nepos ipse infra 9, 3. scribit. *Bosius*. Leid. habet *dissolveret*.

In Hellesponto] Plinius L. IV. N. H. Sect. XXIV. pag. 214, 215. *Vastum mare praejacens Asiae; et ab Europa porrecto Chersonesi litore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septem stadiorum, ut dictum est, intervallo Europam auferens Asiae. Primas angustias Hellespantum vocant. Hac Xerxes, Persarum rex, constrato in navibus ponte, duxit exercitum.*

Minus diebus triginta] Herodotus 8, 1, 15. ampliato dierum numero ait, eum intra 45. dies ad trajectum pervenisse, nullam partem copiarum ducentem. *Bos.*

Conservatum] Sic Mll. omnes, in aliis edit. typhothetarum (p. 91.) vitio, male *conservatum*. V. Aristidem Tom. II. pag. 195, 196, 197. Hinc Val. Maxim. L. 1. cap. 6. pag. 71. *Nam (Xerxes) qui mare classibus, terram pedestri operuit exercitu, ut*

fugax animal, pavido regressu regnum suum repetere est coactus. Justinus Lib. II. cap. 13. dicit: *piscatoria scapha trepidus trajecit.* Sed vide cl. Valcken. ad Herodotum Lib. VIII. cap. 118. num. 5. ubi Herodotus et cap. 119. varias de Xerxis fuga narrationes profert. Reversus in patriam a quo postea fuerit interfectus, vide Interpret. ad Aelian. Lib. XIII. V. H. c. 3.

Unius viri prudentia] Vide infra ad 15, 10, 4. *Bosius.*

Europaeque succubuit Asia.] Persae tamen demum fuere subacti ab Alexandro; ut ex historiis constat. Vide et Polybium Lib. IX. cap. 22, 23, 28. Itaque haec verba nihil aliud notant, quam Asiam i. e. Asiaticos, live Persas (v. Herodot. Lib. 1. cap. 4. unde et *Asiae mores* pro Persarum moribus posuit Val. Maximus Lib. II. c. 6. Ex. 1.) fuisse devictos ab Europaeis i. e. Graecis, sed hoc tempore Graeci hac victoria servitutem, sibi a Persis independentem, a cervicibus suis excusserant, quam postea Persarum domitori, et suo, si Dis placet, conservatori servire fuerunt coacti.

Salaminem] Leid. [Gu.] *Salaminam* Voss. A. supra notatum erat *Salaminem*. B. C. *Salaminam*. Leid. *Quae Marathonio, pro quas cum Marathonio, pro tropaeo, quod praecessit, Voss. A. B. C. [Gu.] Tropaeo.* semper vero *tropaeo* scri-

parvo numero navium maxima post hominum memoriam classis est devicta.

bendum ignorat nemo ex Schol. Aristophan. in Pluto. vs. 453. Adde Epist. ad Palmerium in Apolog. pro Lucano. pag. 956. et ut hic *tropaeum Marathonium* de insigni ista victoria, sic Aristoph. in Equit. vs. 1331. dixit τὸ ἐν μαραθῶνι τροπαεῖον, ubi vide Scholia. Adde Sil. Italic. Lib. 14. vs. 282.

Et Salaminiaeis quantam Eoisque tropaeis.

Parvo numero navium] Triremium scilicet cccclxxx. inter quas Atheniensium cclxxx. juxta Herod. 8, 42. et seqq. Aeschylus tamen ccc. tantum numerat, Ctesias 1000. Vid. Uffer. Annal. T. I. pag. 178. et seqq. *Bosius*. Cur Plataeenses pugnae Salaminiae non adfuerint, refert idem Herodotus Lib. vii. cap. 44. Cur in insula Ptyttalia tropaeum fuerit erectum, docet Plut. in Aristid. pag. 323, 324.

Maxima classis] Quippe quae plus quam mille naves habuit, quarum Diodorus supra cc. perisse ait, praeter una cum viris captas. Ctesias 10. amissas scribit. Vid. Uffer. l. c. Contigit a pugna haec, ut inter omnes condat, Olympiadis lxxv. anno 1. archonte Calliade. Sed de anni tempore non eadem omnium sententia est; sunt enim, qui sine anni pugnatum volunt, alii Pyanepione, sive Octobri; sed in eunte hoc anno, circa diem x. Boedromionis h. e. sub autumnum, sive fine aestatis anni Period. Jul. 4234. id contigisse solidè demonstrant Petavius de do-

ctr. temp. 10, 24. Rationar. Temp. 2, 3, 11. et in not. ad Themistii Orat. 11. pag. 639. ac Uffer. l. c. pag. 174. Quorum rationibus exacte congruit Mar-mor Arundelianum. *Bosius*. Cl. Wesseling. ad Simfonii Chronic. pag. 721. vicelimo Octobris Juliani ex Herodoto et Plutarcho docet Athenienses a Persis hanc victoriam reportasse: Historiam (p. 92.) late describit Scholiastes Aristophanis Equit. vs. 782.

Post. hom. memoriam] Quantum unquam in hominum memoriam pervenit. Sic loquitur et Aristide, nec non Cicero in Verrem. *Quod nemo unquam post hominum memoriam fecit*. Gebhard. V. Ind. post. *Bosius*. In Regibus cap. 1. *maximis post hominum memoriam exercitibus* adi cl. Cortium ad Sall. H. fragm. pag. 938. Thucydides Lib. 11. c. 8. dicit eodem fere modo, sed de alia re, quae tamen ad Graecos pertinebat, ἀφ' ἧς Ἕλληνες μὲνηνται. Polybius Lib. 11. c. 23. παρασκευὴν, ἡλικτὴν ἔδεικνεν πῶ μνημονεύει. intelligitur vero memoria hominum hoc loco, qui tempore historico floruerunt, qui de rebus gestis, non fictis scripserunt, unde τῆς ἀνδρωπηγῆς λεγομένης γενεῆς πρῶτος est primus, qui tempore historico vixit. v. Wess. ad Herodot. L. 111. cap. 122. lin. 82. Simonides apud Plut. Them. pag. 119. in f. hanc pugnam navalem vocat τὴν καλὴν καὶ περιβόητον νίκην, ἧς οὐδ' Ἕλλησιν, ἐντε βαρβάρους ἐνάλιον ἔργον ἐργασαί λαμπρότερον.

CAP. VI.

Magnus hoc bello Themistocles fuit, nec minor in pace. Quum enim Phalerico portu, neque magno neque bono, Athenienses uterentur, hujus consilio triplex Piraei

Nec minor] Voss. A. B. [Gu.] neque minor. [Ult. fuit omittit, et statim habet: neque minor. pace.]

Phalereo portu.] Exc. Dan. *Phalarico.* An legendum *Phalerico*? Nam Graecis *φαληρικός* dictus. Diodorus Sicul. 11. *Ἐπινοεῖσθαι χρωμάτων τῶν Ἀθηναίων τῷ προβαγορευομένῳ φαληρῶ.* Epitome Stephani de Urbibus in *φάληρον*. τὰ τοπικά, *φαληρόθεν, φαληρόνδη, φαληροί, καὶ φαληρικόν.* Librariis *Phalaris* tyrannus notior Phalero, demo Atticae. Inde occasio corruptelae. Neque tamen plane rejiciendum τὸ *Phalereo*. Nam ipse *δήμος*, ubi hic portus fuit, (de quo vid. Meurs. de pop. Attic. pag. 136.) non tantum *φάληρον* et *φάληρα*, sed etiam *Phalereus* dictus. Stephanus loco paullo ante laudato: *λέγεται δὲ καὶ ὁ δήμος καὶ δημότης φαληρέως.* Bosius, Codex Oxon. *Phalerico portu.* Vossius A. B. *phalarico.* [Axen. *Phalerio*, Gu. *Phalarico*, sed Ult. *Phalerico.*] C. *Phalerico*, quod praefero invito Bosio; quia praeter Codicem (p. 93.) ces Mss. etiam Plinius Lib. 11. cap. 103. dicit: *Et quae in Aesculapii fonte Athenis immersa sunt, in Phalerico redduntur.* Quamquam plane *phalereo* nondum rejicio; nam non tantum *δήμος* Atticae dicitur *φαληρόν*, et apud Herodotum L. 1x. cap. 32. et *φαληρὰ*; sed et ipse portus *Phalera* vocatur a Plinio

Lib. 1v. cap. 7. Sect. 11. unde *Phalereus* descendit: imo Scholiastes Aristophanis in *Equit.* vs. 642. explicans *ἀφύας φαληρῶν* per *τὰς μεγάλας* addit *φαληρέως δὲ λιμὴν τῆς Ἀττικῆς*; quod si verum sit, locus hic ita distinguendi posset: *quum enim Phalereo, portu neque magno neque bono, Athenienses uterentur.* Id est haberent.

Triplex piraei portus etc.] Hos tres portus vocat Thucyd. *ἀνοσφύεις.* Confluiti tamen hic a Themistocle dicuntur, quod naturam admonentem prompta arte secutus, eos emunivit. Quod autem Nepos *dignitate civitatem aequiparasse, utilitate superasse*, ait, ejus rei sumenda est ex *magnificentia operis ratio.* Panta enim latitudo muri erat, ut duo plaustra lapides comportantia e regione praeterirent; neque caemento intus lutoque expletus, sed constructis coagmentatisque saxis firmatus, ferro plumboque foris continebatur. Nam altitudo absoluta non est, fato quodam operosioris structurae: quam plerumque desistunt sumtus, operae, tempus etc. *Utilitas* porro ex ipsa urbis conditione aestimari debet. Quippe mari potissimum hostica vis timebatur; ita ut portu occupato parum aut nihil esset in oppido praesidii. Huc consilium spectabat Themistocles, quo jubebat Athenienses, si terra premerentur, relictis domibus huc

Piraei portus constitutus est, isque moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate aequipararet, utili-

confugere, facilius omnia propulsuros etc. vid. Thucyd. l. i. *Boeclerus*. Omnes ferme arbitrantur, Piraeum ideo triplicem dictum, quod tres portus comprehenderet, nimirum ipsum Piraeum, Phalerum et Munychiam. Verum qua ratione Phalerus et Munychia *Piraei portus* dici mereantur, equidem non video, et prorsus omni id ratione caret. Nam quamvis uno murorum claustro septi essent, diversi tamen erant portus, maximoque a se invicem distabant spatio. Sed diserte docet Paulanias, jam ante, quam Themistocles Phalerum et Munychiam Piraeo junxisset, tres habuisse portus. verba ejus sunt: *Θεμιστοκλῆς δὲ ὡς ἤρξε (τοῖς τε γὰρ πλέυσι ἐπιτηδειότερος ἂ πειραιεὺς ἐφαίνετο οἱ προκείσθαι, καὶ λιμένας τρεῖς ἂν ἔνος ἔχειν τῷ φαληρῷ) τῷτο σφίσι ἐπίγειον εἶναι κατεσκευάσθαι*. Nullus itaque dubito, quin ideo triplex dictus sit Piraeus, quod tres diversae stationes in eo essent. Et sane ex his tribus stationibus unam *Piraei* nomine fuisse insignitam, facile mihi persuadeo. Alteram dictam fuisse *Κανδάρων*, videtur innuere Helychius: *Κανδάρων*. λιμὴν ὄντω καλεῖται ἐν Πειραιεῖ. Tertia appellata est *Zed*. Helychius: *Ζεὰ ἢ Ἐκάτη παρὰ Ἀθηναίους, καὶ εἰς τῶν ἐν Πειραιεῖ λιμένων ἀπὸ τῷ καρπῷ τῆς Ζεός*. ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς κλειστῶς. Haec Doctiff. Vir, Is. Vossius in not. ad Scylacis Peripl. pag. 8. Ac secundae quidem stationis etiam Aristophanes *Pace* meminit: sed *Κανδάρων* λιμένα vocat vs. 44.

Ἐν Πειραιεῖ δὴ πῦρ ἴσι Κανδάρων λιμῆν.

Ubi Scholiafles: ὁ Πειραιεὺς λι. Tom. I.

μῆνας ἔχει τρεῖς, πάντας κλειστῶς. (an ex Helychio legendum *κλειστῶς*, i. e. catenis clausos, ut exponit Meursius de populis Att. pag. 95. seu, ut Vossius l. c. septo Munychiae contentos?) *εἰς μὲν ὁ Κανδάρων λιμῆν, ἔτω καλεῖται ἀπὸ τινος ἥρωος, Κανδάρων*. Primam Meursius l. c. *Ἀφροδίσιον* dictam vult. Sequitur enim apud Scholiafles: *εἶτα τὸ (p. 94.) Ἀφροδίσιον*. Sed haec fortasse non stationem alteram, sed alium Canthari locum signant: nam et mox additur: *εἶτα κύκλω τῷ λιμένος σοαί ἐ*. Ceterum portum hunc praeter Thucydidem et Paulaniam pulchre describit Strabo l. 9. E Junioribus vid. Meurs. l. c. *Bosius*. Voss. A. [Gu.] *Piraei*. Adde Meurs. Lib. 1. Lect. A. cap. 19. De vocis scriptura saepius in Codd. Mss. corrupta Oud. ad Frontin. Lib. 1. Strateg. x. cap. xi. num. 60.

Isque moen.] Cl. Schefferus Epist. 7. ad N. Heinsium legit *iisque*, ad *moenibus* referendum dicens. [Cod. Boecl. teste Scheffero Observat. misc. Belg. T. ix. *Isque moenibus*, littera *i* majuscula, pro *iisque*. Hoc recipiendum esse, facile mihi persuadet. Heusinger. Ult. constitutus est. *Isque moenibus circumdatus.]*

Aequipararet] Exaequaret. Alcibiade: ut nemo eum labore corporisque viribus posset aequiparare. Pacuvius:

Nam si qui, quae eventura sunt,

Praevideant, aequiparent Jovi.

Sueton. Aug. cap. 94. et in Nerone cap. 53. Gebhardus.

G

2 tate superaret. Idem muros Atheniensium restituit praecipuo periculo suo. Namque Lacedaemonii causam idoneam nacti propter barbarorum excursiones, qua negarent, oportere extra Peloponnesum ullam urbem

Idem muros Atheniensium restit. praecip. peric. suo] Dignum hoc factum calliditate Themistoclea; quod ubique praedicant Graeci, et nullus ferme exstat scriptor, qui non minimum alludat. *Gebhardus*. E multis vide *Thucyd.* 1. *Diodor. Sicul.* 11. *Demosth. Or. ad Lept.* *Plutarchum* in vita, *Polyaen.* 1. *Pausan.* initio lib. 1. *Justin.* 2, 15. *Frontin.* 1, 1, 10. *Bosius*.

Idemque] Ms. Boecl. *Idem*, sine copula. *Bosius*. Ita etiam *Leid.* et *Voss. A. B. C.* [Quis quaeso *Idemque* legere sustineat, cum codices, praeter *Axen.* et *Boeclerianum*, *Leid.* 2. et *Vossiani* 1. 2. 3. qui quidem generis inter se diversissimi sunt, legant *Idem*? *Mosche.* Et *Gu. Ult.* *Idem*, ac statim cum *Ed. Arg.* et *Basil. praecipuo suo periculo.*]

Lacedaemonii causam idoneam nacti] De hoc praetextu nihil alibi memini legere. Alii omnes invidiam Lacedaemoniorum obtendunt. *Polyaen.* 1, 1. *Ἀθηναῖοι τὰ τεῖχη τῆ ἀσείας ἡγεῖραν, Ἀκῶνες ἐφθόγγον.* *Justin.* 2, 15, 2. *Cum moenia majora complexi fuissent, suspecti esse Lacedaemoniis coepere, recte reputantibus, quibus ruina urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit datura munita civitas.* *Gebhardus*.

Qua negarent] Alii addunt *re: qua re negarent*, quod tamen abest a *ML.* melioribus, ut *Gif. Leid. Boecl.* [*Gu. Ax. Ult.*] editisque omnibus, ut annotat *Schottus*. Mox pro *haberi* *MS. Boecl. habere.* *Bos.* [*Readdidit Lamb.*]

Urb. haberi] *Leid.* *urbem muros habere.* *Voss. A.* *urbem habere*, item *B. C.* *qua nega-*

rent probant *Gebhardus* et *Sciopp.* L. 1. *Verisim.* c. 20. *Voss. A. B.* *Peloponnessum*, ut *Chersonessum*. [*Habere* etiam *Ax.* [*Gu. Ult.*] Verbum *haberi* non modo interpretationem facilem vix admittit, sed adeo nonnullae rationes gravissimae ei adversantur. Quis enim credat, *urbem* per se esse *locum muris circumdatum*? Nonne Athenae hoc nomine dignae fuere; quamvis caruissent muris? Spartam nemo unquam *urbem* dicere dubitavit, quamvis (*Agefil.* 6, r. 2. *Pausan.* 3, 1.) *sine muris esset oppidum*. Neque sententiarum ratio recte constare videtur: *nolebant haberi urbem*, i. e. *locum muris circumdatum, ne essent loca munita*. Praeterea cum in omni hoc loco *Cornelius*, quod in *Pausaniae* et *Themistoclis* vita solet, *Thucydidem* accuratissime sequatur, neque nobis legendum suadeat, vident omnes. Ille enim haec habet 1, 90: *αὐτοὶ ἡδῖον ἂν ὀρώντες μὴ ποτε ἐκείνους μῆτε ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα*, h. e. *optimum rati, neque illos, neque ullam civitatem habere urbem muris circumdatam*; mox addit: *ἦξιεν τε αὐτῶς μὴ τεῖχιζεῖν*, *muros construere*. Deinde *aedificantes* vix habet, sui apte possit jungi, nisi *muros* aut scribendo aut cogitando addas. Neque denique satis bene dictum puto: *non oportere haberi urbem*. Quis unquam dixit: *urbs habetur, man hat eine Stadt, es ist eine Stadt vorhanden*? Merito itaque *habere*, quod codices et praesantissimae editt. exhibent, in textum recipitur. *Mosche.* *Ed. Ald. Lamb. haberi.* Reliquae antiquiores, *habere.*]

habere, ne essent loca munita, quae hostes possiderent, Athenienses aedificantes prohibere sunt conati. Hoc longe alio spectabat, atque videri volebant. Athenienses enim duabus victoriis, Marathonia et Salaminia, tantam gloriam apud omnes gentes erant consecuti, ut intelligerent Lacedaemonii, de Principatu sibi cum his certamen fore. Quare eos quam infirmissimos esse volebant. Postquam autem audierunt, muros instrui, legatos Athenas miserunt,

Ne essent loca munita] Justin. 2, 15, 3. *Mittunt legatos, qui monerent, ne munimenta hostibus et receptacula futuri belli exstruant.* Bosius.

Quae hostes] Leid. *quam hostes.*

Athenienses prohibere sunt conati] Ut mox sequitur, per legatos. Diodor. L. xi. *Οἱ πρόσβεις προσίδυτες τοῖς οἰκοδομησὶν προστάτων ἀπίσασθαι τῶν ἐργῶν τῆν ταχίστην.* Hanc narrationem quoque habet Auctor Scholiorum in Aristophanis *Egkites* vs. 811. *Gebhard.* (p. 96.)

Hoc longe alio spectabat] Annotat Schottus e libro sibi consulto: *Hoc longe animo spectabant.* Refingi posset, *Aliud longe animo spectabant.* Etsi verbis, inquit, aliud ferebant, animo tamen ad longe aliam rem collimabant. *Gebhard.* De sensu non abnuo, sed mutatione opus non esse, facile judicabit dictioni Nepotis adfuetus. *Bosius.* Leid. *aliter spectabant.* Oxon. *hoc longe aliter animo expectabant.* Voss. A. C. *longe animo spectabant.* Sed B. *hoc longe spectabant.* [Cod. Axen. *Hoc longe aliter animo spectabant* (non: *spectabat*). In quibus primum quidem *spectabant*, quod plurimi Codd. agnoscunt, profus non negligendum est, deinde *hoc* sine dubio ortum est ex *hec* i. e. *haec*; in animo denique vestigium deprehendere

mibi videor vocis *alio*, cujus interpretationem, *aliter*, nunc simul cum ejus depravatione, *animo*, habemus. Veram itaque hujus loci lectionem arbitror esse hanc: *Haec longe alio spectabant, atque videri volebant.* Mosche. Gu. *Hoc longe animo spectabat.* In Ult. vulgata lectio exstat, quam mutare cum Moschio nolim.]

Marathonia et Salaminia] Mentionem utriusque Victoriae facit A. Gellius Lib. 17. Noct. Att. cap. 21. pag. 473. Illa orta est ante Christum natum 490. *Ernstius.*

Lacedaemonii] *Aherat* a Ms. *Boecleri*, et potest abesse. *Bos.*

De principatu sibi] Leid. *pro sibi, sui.* Quia Lacedaemonii murorum obpugnandorum inperiti, et a Lycurgo *πυργουαχίης* prohibiti erant. v. Herodot. L. ix. cap. 70. et West. ad n. 88.

Quam infirmissimos] Sic e membr. Bavaris Schoppius emendavit *Verisim.* 1, 20. A vulgatis particula *quam* abest. sicut et a Ms. *Boecleri.* *Bos.* [*Quam* habent omnes edd. ut et Gu. Ult. nec primum a Scioppio additum est. Abest a Long. et Mag. edit.]

Muros instrui] Ita praeter editos Ms. *Boecleri.* [Gu. Ult.] et membranae Bavarae, Scioppio teste l. c. Firmatque *Gebhardus* illo Curtii 5, 1, 25. *murus instructus Laterculo coctifi.*

qui id fieri vetarent. His praesentibus desierunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. Hanc

Ibid. comm. 33. ubi de hortis pensilibus Babylone: *Saxae pilae, quae totum onus sustinent, instructae sunt: super pilas lapide quadrato solum stratum est.* Sic recte editiones Belgicae, et plerique Mss. *Instructae*, i. e. exaedificatae, constructae. Non videntur cepisse vim hujus verbi, qui saxo repofuerunt; quod etiam in codd. Palatinorum uno fuit. Tacitus 2. H. 22, 3. *Legionarius subruit muros, instruit aggerem, molitur portas.* Alibi dixit *aggerem struere*, 3. H. 20, 6, 2. A. 18, 2. etc. Caesar, *extruere aggerem*. 2. B. G. 29. Solinus cap. 1. *Posuisse sedes, instruxisse moenia et oppidum ab ea Rhomen vocasse.* Sic enim e Ms. legendum. *Bosius.* Engelstad. *strui.* v. Sciopp. 1. Veris. cap. 20. haec Cl. Oud. ad Marg. in Cod. Voss. C. *instrui.*

His praesent. desierunt] Consilio Themistoclis; nam nisi intermisissent munitionem, a Lacedaemoniis ope reliquorum Peloponnesiorum poterant impedi-ri vi armata. Diodor. lib. xi. *Gebhard.* Thucydides Lib. 1. paullo aliter: non enim *praesentibus* Lacedaemoniorum legatis Athenienses opus intermis- sisse; sed Themistoclis jussu (qui ad eos certum hominem occulte miserat) dissimulante et obscure legatos detinuisse; neque dimis- sisse, priusquam legati, quos ipsi misissent, Athenas reversi essent. Apud Plutarchum in Themistocle neque de legatis retentis, neque de opere intermisso ullum ver- bum. *Lambinus.* Thucydides (p. 96.) narrationi congruunt Justinus et Frontinus: loca paullo ante laudavimus. *Bosius.* Ad- de Cl. Oudendorp. ad Frontin.

l. 1. Strat. cap. 1. n. 57. Theopompus apud Plutarchum in Themist. pag. 121. narrat, Themistoclem auro (Graece *Χρήμασι*) corrupisse Ephoros, ne adversarentur, et ita opus inpedirent. Scimus, honoratum fuisse maxime post hanc victoriam Themistoclem a Lacedaemoniis, imo ei obtigisse honorem, qui nemini peregrinorum umquam ab iis est tributus. v. Valcken. ad Herodot. Lib. viii. cap. 124. n. 81. Sed, an Ephori, viri, ut describuntur, gravissimi, ab hoc honoratissimo viro pecunia sese corrumpi siverint, vehementer dubito, et quidem contra suam patriam, potuit tamen esse verum. Omnes maledici non sunt mendaces. vide, quae de Theopompo dicemus ad Alcibiad. cap. xi. clament alii, hoc esse contra unanimum Historicorum consensum, contra Lycurgi leges, et ea, quae postea de Ly- sandro et Ephoris notata sunt a Cragio de Rep. Lac. Lib. ii. c. 4. Si vero *Χρήμασι πείσας* intel- ligeret Theopompus, Themistoclem Ephororum, licet tempore ab auri et argenti, a Lycurgo e Rep. exfulare jussi, abhorreatium usu, animum e suo animo spectantem auro eos cor- rumpere fuisse conatum, pedi- bus irem in Theopompi senten- tiam, nam Themistocles avaritia-ae absolvi nequit. Unde qui- dam eum vocarunt *εὐτονον* *Χρηματιστήν* v. Plut. in Them. pag. 114. et Aristides apud Plut. pag. 320. Themistoclem vocat *σοφὸν ἄνδρα, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατύντα*, ubi plura de ejus avaritia, et pag. 333. respondet Themistocli *καλὸν δὲ καὶ σπᾶτηγι- νὸν ἀληθῆς, ἢ περὶ τὰς χεῖρας ἐγκράτεια.* v. Cl. Valcken. ad Herodotum Lib. viii. cap. 4.

legationem suscepit Themistocles, et solus primo profectus est, reliqui legati ut tum exirent, quum satis altitudo muri exstructa videretur, praecepit: interim omnes, servi atque liberi, opus facerent,

n. 45. et e capite 5. apparet, Themistoclem Eurybiadem, Lacedaemonium licet, jam argento corrumpere scivisse; sed an Ephorum, exemplum in argentum domi possidentes statuere solito- rum (v. Crag. Lib. III. de Rep. Lac. c. 1.) abstinentiam expugnare valuerit, licet voluerit, in medio relinquo. Scio quidem, quid Aristoteles Lib. II. Politic. cap. 9. pag. 330. de Ephoris referat γίνονται δ' ἐν τῷ δήμῳ πάντες, ὥσε πολλὰκις ἐμπιπτουσιν ἀνδρῶποι σφόδρα πένητες ἐς τὸ ἀρχαίον, οἱ δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν ὄνιοι ἦσαν. Sed hic praestantissimus scriptor hanc Ephorum institutionem non tam salutarem fuisse opinatur, quam plures alii judicarunt. De Lacedaemoniorum mulieribus, et Lycurgi instituto Plutarchum alia sentire, ac Aristotelem in vita Lycurgi p. 47. jam ad praefat. ostendi. Non tamen celabo, quid nonnulli, in quibus Theophrastus Philosophus, scripserint, de Pericle (teste Plutarcho p. 164.) ὅτι καὶ ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφοῖτα δέκα τάλαντα παρὰ τῷ Περικλέει, οἱς τοῦ ἔν τε Λεϊππῶντας δερ- κεύων παρηγεῖτο τὸν πόλεμον, ἐν τὴν εἰρήνην ὄνόμενος, ἀλλὰ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ παρασκευα- σάμενος καὶ ἡσυχίαν ἐμελλέ πολεμήσειν βελτίον. Scio qui- dem haec post Themistoclis ae- tatem accidisse; sed haec eodem redeunt. Imo Lacedaemonios huius temporibus corrumpi potuisse auro Persico patet e Plut. in Arist. pag. 324. Caeterum, ut ad Themistoclem redeam, quan- topere sese ditavit, postquam ad Remp. accessit; nam antea tria

talenta non possedit, quum possit ea quidem centum, ut Theopom- pus (quocum facit Critias apud Aelianum Lib. x. V. H. cap. 17.) vel ut Theophrastus, octoginta possedit talenta. v. Plut. Them. pag. 124. D. qui in Cat. Maj. pag. 353. dicit, Themistoclem, neque a genere clarum, neque a divitiis, possedisse, ut ajunt, quinque, vel tria talenta, ante- quam ad Reip. clavum sederet. Adde Cl. Valcken. ad Herod. I. I. cap. 112. n. 6. Hinc magna ex parte apparet, unde tantam pecuniae vim sibi corraserit. Hinc jam quoque crimini proditionis, quo eum postea inimici accusa- (p. 97.) runt, facile fides habita fuit, licet ficto; nam Timocreon, Rhodius poeta, qui ante Themistoclis calculo Athenis fu- erat ejectus, hunc proditionis temere accusavit, et petulan- tissimus carminibus proscedit. v. Plut. in Themist. pag. 122. et Pe- rizon. ad Aelian. Lib. I. V. H. cap. 27. num. 3.

Praecepit] Monuit, suavit, suggestit. Diodorus παρηγγε- λεν. Caesar Lib. 3. de B. Civil. cap. 62. Curt. Lib. 9. cap. 11. Gebh. V. Ind. Bosius. [Longol. et Ult. habent: praecepit, ut in- terim, sed ut] abest a Vet. P. Dan. Voff. A. B. vide ad Milt., cap. 1. n. 4. [Falluntur Heusingerus et Fischerus, qui ut ante tum exirent in libris modo nomi- natis abesse dicunt.]

Omnes servi atque liberi o- pus facerent] Diodorus Sic. dixit πανδημει τειχίζειν τὴν πόλιν. Bosius. Thucydides Lib. I. cap. 90. ante Diodorum jam dixerat, τειχίζειν δὲ πάντας πανδημει- τες ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὶ καὶ

neque ulli loco parcerent, sive sacer, sive profanus, sive privatus esset, sive publicus, et undique,

γυναίκας καὶ παύδας, unde idem cap. 93. dicit, καὶ δὴλη ἡ οἰκοδομία ἐστὶ καὶ νῦν ἐστὶν, ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. οἱ γὰρ Σεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται, καὶ ἡ ἔννευρρασμένων ἐστὶν ἤ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι ποτε προσέφερον. πολλὰί τε σήλαι ἀπὸ σημάτων, καὶ λίθοι ἐννευρρασμένοι ἐγκατελέγησαν. Quod pertinet ad locutionem, et morem Graecorum, necessitate urgente, muros exstruentium, Idem L. v. cap. 82. de muris ab Argivis exstructis καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι ΠΑΝΔΗΜΕΙ, ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ, ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΚΑΙ ΟΙΚΕΤΑΙ ἐτελιζόν. Athenae autem solae in tota Attica muro fuere munitae. Vide Valcken, ad Herodot. Lib. v. cap. 34. lin. 5. De Athenarum muris Meursius, et alii jam egerunt. *Opus et Opera passim dicuntur de muris, moenibus, templis, aliisque aedificiis, quae exstruuntur sive exstructa sunt.* Virgil. 2. Georg. vs. 155.

Adde tot egregias urbes, operumque laborem.

Ubi Servium vide. et 3. Aen. vs. 20.

— *Divisque ferebam*

Auspiciibus coeptorum operum.

Justinus Lib. 2. cap. 15. *Nuntiatum Spartanis opus Athenis maturari.* et l. 36. c. 4. *Matri deinde sepulcrum facere instituit, cui operi intentus.* Livius Lib. 1. cap. 53. *Nam quum velut posito bello fundamentis templi jaciendis, aliisque urbanis operibus intentum se esse simularet.* Sic alii passim, ut Graeci ἔργον. Thucyd. quem hic Noster imitatur, Lib. 1. cap. 90. l. 28. ὁδὸν τίς ὠφέλεια ἔσαι ἐς τὸ ἔργον, quod Schol. ibi explicat per εἰς τὴν κτίδω. Inde

Pallas Minerva, quae habebatur dea sive praeses artium opificumque, ac in primis architecturae, dicta fuit a Graecis ἡ θεὸς ΕΡΓΑΝΗ. v. Heraclid. Pontic. in Allegor. Homer. pag. 444. Scheffer. ad Aelian. Lib. 1. V. H. cap. 2. Cl. Graevius in Lect. Hesiod. cap. 11. pag. m. 54. et Davis. ad J. Caesar. de Bell. Gall. Lib. 6. cap. 17. quo tamen titulo etiam per excellentiam insignitur, quia censetur Lanificii inventrix, ut ostendit Cl. Scheffer. l. d. cui adde Ill. Spanhem, ad Callim. H. Pall. vs. 5.

Sive sacer esset, sive profanus, sive privatus] Τὸ *sive profanus* ejiciendum, a nimis liberali manu Longolii inventum, monuit Schoppius, Veris. c. 20. Savaro, Schottus, et necdum obtemperatum. [Haec verba non primus induxit Longolius, sed in pluribus Codd. et jam in Ed. principe, Arg. utraque Paris. et Ald. expressa sunt.] Auctor Scholiorum in Aristophan. Equi. (p. 98.) tes, (vs. 811. ubi totam habes historiam) *μη φειδόμεναι μήτε ἰδῆς, μήτε δημοσίῳ τινὸς δικοδομηματος.* In eo discrepans, quod tantum profanos, qua privatos, qua publicos, non vero sacros locos complecti iussi fuerint Athenienses muris suis: Neque autem affirmet non parci-tum fuisse sacris quoque, quum tamen fuerit praecceptum vetus *μη κινεῖν, μήτε βωμῆς, μήτε τάφου, μήτε ἡρώα,* non esse movenda seu violanda neque altaria, neque sepulcra aut heroum sacella. Vide Zenob. 1, 54. Gebhard. A. Ms. Cod. abest *sive profanus*; et, puto, recte: quamvis locus profanus sacro opponi soleat; sicut *privatus* in sequentibus publico. Alias, locus profanus et privatus non differunt,

quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque constarent.

Privatus enim profanus est, et contra profanus dicitur privatus. Hinc Trebatius apud Macrobius, *profanum* proprie id esse ait, quod ex religioso, vel sacro in usum hominum, proprietatemve conversum est. Lib. III. cap. III. Saturn. Nec Veteres aliam rerum divisionem agnoscebant, nisi ut facerent res *sacras*, *privatas*, et *publicas*. Quo pertinere videntur Ausonii versus Eidyll. xv.

*Jus triplex, tabulae quod ter sanxere quaternae:
Sacrum, Privatum, et populi commune quod usquam est.*

ICTorum alia est distinctio in tit. De rer. diuis. Ernstius. Adde Schopp. Verisim. 1, 20. et notam Ernstii, quorum Sententiam firmant Mss. Gif. Put. Sch. Bavarici, Leid. et Ernstianus, a quibus omnibus *to sive profanus* abfuisse dicitur. Boecleri tamen habet hoc modo: *sive sacer, sive profanus, sive privatus esset, sive pub.* Videtur et Cod. Danielis habuisse: nam excerpta ejus nullam hanc varietatem adnotant, cum tamen haec verba in Longolii editione reperiantur. Praeterea quomodo ex eo, quod jus tantummodo triplex apud Romanos fuit, sequitur, apud Graecos nulla fuisse loca privata? sic enim rationem colligant necesse est, qui Ausonianum versiculum urgent. Jam, cur res quaedam profanae erunt; (quid enim aliud sunt, quas jureconsulti *humani juris* vocant) loca non erunt? Neque verum est, locum *profanum* et *privatum* non differre; nam si maxime admittam, privatum omnem profanum esse, non tamen omnis profanus pri-

vatus est. Differunt enim, ut genus et species. Haec cum ita sint, nolui verba haec plane ejicere, sed satis habui, si uncis includerem; ut suspecta et in quibusd. Mss. et edd. haud reperta. Non repugnabo interim, si quis ejicienda putet. *Bosius*. Voss. A. C. *sive sacer, sive privatus esset*. B. *sive sacer, sive profanus, sive privatus esset*. [Secundum codices, Axenianum etiam, legendum: *sive sacer, sive profanus, sive privatus esset, sive publicus*. Quod ubi fit, quam apte cadat orationis numerus, facile patet omnibus. *Mosche*. Recte Interpretes laudant Cicer. in Verrem 2, 4, 54: *Itaque* [Marcellus] *aedificiis omnibus, publicis, privatis, sacris, profanis, sic pepercit*. Gu. Ult. *sive sacer sive privatus esset*.]

Ad muniendum. Ad murum struendum, *πρὸς τὸν τεῖχος*. Sic Plautus forma Proverbi dicit, *suo cibo moenia munire*. Curt. Lib. 4. cap. 25. *Munientibus coria velaque jussit obtendi*. *Munire* ergo *περιτελλειν*. *Gebhard*. [Quaedam edd. *sed undique*, non *vale*. Et mox: *cogèrent*; sed *congererent*, quod etiam in Cod. Gif. [Gu.] et Ed. Ultraj. fuit, aptius. v. Ind. *Bosius*. Leid. et Voss. A. B. *et undique*. [Ita et Gu. Ult.]

Cogèrerent] Aptum rei verbum; nam, quod vulgatum est olim *cogèrent*, spurium est. Virg.

— *Aeriae quem congressere Columbae.*

Ad struendum nidum. Hinc *congeries* est strues et saxorum congestus. Curtius 8, 2, 24. *Caedi tamen arbores et saxa congeri jussit*. Flaccus l. 3. Argonaut. vs. 97.

*Fert sonitus immota phalanx,
irasque retentat;
Congeries dum prima fluat.*
Gebhardus.

(p. 99) *Coegerent* Leid. quod est nihili. *cogerent* q. Edd. sed *congererent* legendum, hinc enim verbum hoc pro aedificare, construere, usurpatur. Virg. 3. Ge. org. vs. 156.

Tot congesta manu praeruptis oppida saxis.

Servius *congesta manu, aedificata, constructa.*

Ex sacellis sepulcrisque constarent] Id. est, e rebus sacris et religiosis. Vide §. 8 et 9. Infit. De rer. divis. et ibidem Interpretes. *Ernstius.*

CAP. VII.

Themistocles autem, ut Lacedaemonem venit, adire ad magistratus noluit, et dedit operam,

Adire ad magistr.] Sic Mss. Gif. [Gu.] Dan. et Schotti: probante Gebh. Et est ad istum modum et alibi loquutus Noster, itemque Terentius, Caesar, alii. Thucydides, quem expressisse videtur: *ἐς τὴν Λακεδαιμόνα ἔλθων ἢ προσήει πρὸς τὰς ἀρχάς.* Aberat tamen particula etiam a Mss. Leidensi et Boecleri, [et ed. Ultr.] *Bosius.* Sic in Hannibale cap. 2. in Mss. Codd. A. et B. *adiit ad regem.* Cicero 3. ad Fam. Epist. 10. *Ad me adire quosdam memini.* Praepositionum duplicatione gaudet inprimis noster Nepos, ut a Cl. Cortio ad Sallust. Catil. cap. 41. num. 5. et ab interpretibus ad h. l. et ad Hannib. c. l. satis superque probatum est: qua ratione procul omni dubio Vir Cl. P. Burmannus permotus legit ad Pelopid. cap. 3. pro *in pulvinum subjiciens, sub pulvinum subjiciens*, ut ibi ostendimus. Sic Ovid. 3. Metam. vs. 597.

— *Diae telluris ad oras
Applicor.*

Pompon. Mela Lib. 1. cap. 7.

hinc ad Syrtim adjacent. Cicero oratione 5. in Verrem apud A. Gellium Lib. 1. cap. 6. *ad-eunt ad ea loca, quae nunquam antea adierant.* Cons. Broukh. ad Tibull. Lib. 1. El. 5. vs. 40.

Sertaque de sanctis deripuisse fosis.

Et quae notabimus ad Alcibiad. cap. 1. Caes. Augustum praepositiones verbis junctas geminare fuisse solitum ex Suetonio in ejus vita cap. 86. docet, cl. Burm. ad Phaedr. Lib. 1. fab. 8. Hunc loquendi modum certe a Graecis mutuati sunt Latini. Herodotus Lib. 2. cap. 65. *ἐν τῇ γὰρ ἀνδρωπητῇ φέσει ἐκ ἐνῆν ἀρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. Ἐμύενεν ἘΝ τῇ Ἀττικῇ* dixit Thucyd. Lib. 3. cap. 23. Aristoph. Pluto vs. 430. *Ζητέντες Ἐκ πάσης μελώρας Ἐκβαλεῖν*, et vs. 791. *Ἐμὲ γὰρ εἰσιόντοί' εἰς τὴν οἰκίαν*, et sic saepius apud optimos scriptores. Adeat etiam lector Doctiss. Raphelium ad Acta Apostol. cap. 19. comm. 30. Nihilominus tamen *adire magi-*

ut quam longissime tempus duceret, causam interponens, se collegas expectare, quum Lacedaemonii quererentur, opus nihilominus fieri, eumque in ea re conari fallere. Interim reliqui legati sunt consecuti. A quibus quum audisset, non multum superesse

stratus, ut in Voss. B. etiam probum esse ostendimus ad Timoth. c. 2. et variat Cod. Leid. qui nunc addit, nunc demit praepositiones. Sic in Pausan. cap. 2. pro *ex publicis vinculis effugisse* in illo legitur Codice, *publicis vinculis effugisse*. Con- (p. 100.) tra in Hannibale c. 6. in Vulgatis Edd. legitur, *qui simul cum eo acie excesserant*. Leid. et Voss. A. B. proferunt, *q. s. c. eo ex acie excesserant*. et sic saepius.

Ut quam longissime tempus duceret] Justin. 2, 15, 6. *diem de die proferendo spatium consummando operi quaerebat*. Membranae Schotto excusae vocibus traductis: *Ut quam longissime tempus interponens diceret causam, se collegas expectare*, quod ille non aspernari videtur; perperam: nam cui utraque locutio *tempus ducere*, dein *interponere causam* insolens acciderat, ambas flagitiose transpositis verbis e suo captu interpolavit. Caesar Lib. 1. c. 16. de Bell. Gall. *Diem ex die ducere Aedui, conferri, comportari, adesse dicere*. Ubi se diutius duci intellexit, *ἐν τῷ ἐπιβῆντι τῶν χρόνῳ εὐνοῶν*. Gebhard. Pro *duceret* quaedam edd. *duceretur*. Bosius. *duceret* Leid. et Voss. B. sed Voss. C. *tempus: interponens causam diceret*. [Axen. Gu. Ult. *duceret*, et haec in margine: *Al. ducetur.*]

Causa. interpon.] Vide not. ad 1, 4, i. Bosius.

Se collegas expectare] Abro-nychum scil. Lysiclis filium, et Arifidem Lyfimachi, ut inquit

Thucydides. Magius. Auctor saepius laudatus in hac narratione elegantem habet rationem politicam: τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν παρουσίαν ὑπερετίθετο τῶν πρεσβέων. μὴ γὰρ ἀσφαλὲς ὑπάρχειν ἀντὶ κοινᾶς ἐντολᾶς λαβόντι μόνον ἀποπληρώσαι τὴν πρέσβειαν. καὶ ἐσχαλλεῖν, ὅτι μὴ πῶ παρεγένοντο. Justinus: *nunc tarditatem collegarum accusans, sine quibus agi jure nihil possit*. Gebh. De interpunctione horum verborum consule cl. Scheff. Epist. 7. ad N. Heins. [In Sylloge Epistolarum Burm. tom. v. pag. 10. Schefferi interpunctionem, Heinsio quoque probatam in Epist. 8. pag. 11. in textu reposuimus. Antea sic interpungebatur: *se collegas expectare*. Quum L. q. o. n. f. e. in ea re conari fallere, interim reliqui legati sunt consecuti.]

Ea re] Mss. Dan. Boecler. et q. edd. in *ea re*, Bosius. Leid. etiam in *ea re*, et Voss. A. B. C. Sic in Agesilao cap. 3. *In quo quum eum opinio sefellisset*. vid. not. post. et pro *Lacedaemonii* Voss. C. *Lacedaemoni*. [In *ea re* etiam Ax. Gu. Ed. Arg. Ult. Long.]

Reliq. leg. sunt] Leid. *reliq. sunt*. Voss. A. *consecuti*, non *consequuti*.

Superesse] Schotti liber *superare* h. l. reliquum esse, restare. Auctor Graecus: ἤδη δὲ τὰ τεῖχος ἱκανῶς προκλωρηκότως. Diodor. οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸ τεῖχος ἐφθασαν, ἐφ' ἱκανὸν κατεσκευασκότας. Cicero quoque ita loquitur Paradoxus: *uter igitur est dicitur, cui deest, an cui m.*

munitiois, ad Ephoros Lacedaemoniorum accessit, penes quos summum imperium erat, atque apud eos contendit, falsa his esse delata: quare aequum esse, illos viros bonos nobilesque mittere, quibus fides

perat? De Oratore: *In divisione generum et deesse aliquam (p. 101.) partem, et superare mendosum est; et alibi, quae tamen loca non suppetunt memoriae. Gebhardus. Liber Schotto inspectus: superare. Quod etiam Gebhardo probatur. Sed quae ab utroque adducta sunt Virgilii ac Ciceronis loca, non quadrant. Nam ibi superare, vel abundare est, vel superstitem esse. At sic plane Livius: Multa die superante accessit. Et Ovidius:*

Pars superat coepti, pars est exhausta laboris.

Idem alibi:

*— nec tempora vitae
Longa meae superant.*

Adisis eruditiss. Bangii observation. philologic. Lib. 2. pag. 789. Bosius. Voss. A. superare. Superare poni ab ipso Cicero pro restare et perficiendae rei deesse, docet Gronov. ad A. Gell. Lib. 1. N. A. cap. 22. cui adde Cortium ad Sallust. B. Jugurth. cap. 70. num. 2. sed hic *superesse* retine. vide not. post.

Summum imperium] Cod. P. Dan. *imperium summum erat.* Voss. B. *imperium summum est.* In marg. *erat.* Voss. C. *summum erat imperium.* [Cod. A. xenian. *summum imperium est, non: imperium summum est.* Gu. Ultr. *summum erat imperium.* Ceteri edd. vulgatam tulerunt.]

Illos viros bonos nobilesque mittere, quibus etc.] Auctor apud Aristophan. Explanatorem:

Ἄλλ' ἐπιλεξάμενος αὐτῶν ἀνδρας τῆς ἐννοίας καὶ πῖσει διαφέροντας, ἐπόπτας ἐκπέμψαι. Poly. vocat κατασκόπους. Front. et rogavit, ut mitterent aliquos, quibus crederent de munitione Athenarum. Gebhard.

Quibus fides haberetur] Sic Lambinus edidit, et in Ms. suo P. Daniel reperit. [Ita etiam Gu. Ult.] Ceteri editi juxta et manu exarati codd. *q. f. adhiberetur*, quam phrasin ut parum Latinam post Lambinum rejicit G. Scioppius in paradoxis litterariis Epist. 5. pag. 43. Nrc. tamen Heinsius apud Ovidium 15. Metam. 361. hanc trium Codd. Mss. lectionem probat:

*Si qua fides rebus tamen est
adhibenda probatis.*

Ubi vulgo legitur *addenda*, eamque firmat illo Ausonii Ep. 12.

*Si qua fides falsis nunquam
est adhibenda poetis.*

Idem Scioppius totum hoc ex glossa vel interpretatione ad oram libri posita in contextum orationis irrepsisse, eoque expungendum censet. *Est enim, inquit, palam otiosum. Si enim Lacedaemonii ex civibus suis viros bonos nobilesque Athenas mitterent, qui rem explorarent, fieri aliter non poterat, quin maximam eis rerum omnium fidem haberent.* Sed pro recepta lectione praeter consensum librorum omnium, cum illud facit, quod Nepos, sicut et Julius Caesar ac ejus aetatis alii, ea addunt aliquando, quae tautologias speciem habent, at-

haberetur, qui rem explorarent; interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati, functi 3 summis honoribus, Athenas missi sunt. Cum his

que omitti potuisse videntur, tum quod alii scriptores dicunt perisse Themistoclem, ne Lacedaemonii falso rumori fidem haberent, sed mitterent, quibus referentibus credi posset. Diodor. Lib. 11. *παρεκάλεσε τῆς ἀρχοντας μὴ πιστεύειν κεναῖς φήμασι.* Auctor incertus apud Scholiae Aristoph. in Equit. p. 338. *ἔπειθεν αὐτῆς μὴ ταχέως πισύειν τοῖς βυλομένοις εἰς ἔχθραν καταστῆσαι τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐπι- (p. 102.) λεξαμένους αὐτῶν ἀνδρᾶς τῆς ἐνοοῖα καὶ πῖσει διαφέροντας, ἐπόπτας ἐκπέμψαι.* Frontinus, 1, 1, 10. *contendit, falsum ad eos rumorem perlatum; et rogavit, ut mitterent aliquos ex principibus, quibus crederent de munitione Athenarum.* Qui locus, nostro huic plane geminus, inire receptam lectionem confirmat, Bosius. Pro *haberetur*, Leid. [A.] et Voss. A. B. C. *adhiberetur*. Quod non probat cl. Oud. et recte, nam *fidem adhibere* notat fideliter in re versari, sed *habere fidem* notat credere. v. cl. Burm. ad l. 1. Ovidii, et Vavassor de Vi et Usu Quorund. Verbor. pag. 2. Pro *explorarent* Leid. *Expiorarent*.

Interea se obsidem retinerent] Membranae Schotto inspectae longius abeunt: *interea sibi detrahere reticerent*, quod ille exponit, definerent male de se loqui, remque sermonibus traducere, ac factum damnare. Sed nunquam mihi persuaserit, ita coacte et implicite loqui Cornelium nostrum: dein vertitur historia in aliam circumstantiam, quae nunquam intervenit. Affligit ejus conjecturam Graecus ille scriptor crebrius modo lau-

datus: *μέχρι δὲ τῆς ἐκεῖνων παρυσίας ὄμηραν αὐτὸν κατεπαγγέλλετο.* Diodor. Lib. xi. *καὶ τῶν ἐγγυητῶν αὐτὸν παρεδίδη.* Gebhardus. Etiam Polyaeus: *ἀρίστους ἐκπέμψατε κατασκόπους, ἐμὲ καταχόντες.* Bosius. Voss. C. *interea sibi detrahere retinerent.*

Tresque legati functi summis honoribus] Numerus non exprimitur alibi. Diodorus: *εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ἀπέστειλαν τῆς ἐπιφρονεσάτους κατασκευασμένους, καὶ περὶ ὧν ἦν χρεία πολυπραγμοσύνησαι.* Auctor Graecus ἀθῆλος: *πεισθέντων ἂν Λακεδαιμονίων, καὶ τῆς μάλιστα διαφέροντας ἐνοοῖα καὶ πῖσει τῶν πολιτῶν.* Quae omnia vulgatam tutantur lectionem. Nihilominus Codice suo fretus Clar. Schottus facti, hoc est, illo interprete, creati: dein: *summis honoribus*, id est summa auctoritate. Ignoscat mihi cultissimi et mitissimi viri genius; nunquam sum tam credulus futurus petulantiae imperitissimorum exscriptorum, ut planissime dicta obscurissimis vixque coelo latino perferendis postponam. Gebh. Voss. B. *gestus ei mos.*

Cum his colleg. suos Them. jussit profic.] Variat haec Diodorus, qui vult cum Themistocle et ceteros legatos ipsum consecutos Lacedaemone a Spartanis retentos, Lib. xi. Et quoque Graecus Magister: *λάθρα τοῖς Ἀθηναίοις προσέταξε, μὴ πρότερον τῆς Λακεδαιμονίων ἀνδρᾶς ὀπίσω πόλιν εἰσελθεῖν εἰσάγει, πρὶν αὐτόν τε καὶ τοὺς συμπρέσβεις ἀπολύσωσιν.* A partibus vero Nepotis stat Frontinus. Gebh. Voss. A. *Themist. si jussit.*

collegas suos Themistocles jussit proficisci, eisque praedixit, ut ne prius Lacedaemoniorum legatos 4 dimitterent, quam ipse esset remissus. Hos postquam Athenas pervenisse ratus est, ad magistratum senatumque Lacedaemoniorum adiit, et apud eos liberrime professus est: Athenienses suo consilio, quod

Eisque praedixit] Frontinus: *suis clam scripsit*. Justinus 2, 15, 8. *per servum magistratibus scribit*. Gebh. Ergo praedicere, monere, interdicere, vetare, et ut cap. 6, 5. loquebatur, praecipere est. Sic Tacitus 13. A. 36, 1. *ne pugnam priores auderent, praedixit*. Idem 16. A. 33, 2. *praedicto, ne in Rep. haberetur*. Vellejus 2. 82, 2. *praedixitque, ne destinatum iter peterent*. Livius 23, 19. *praedictum erat Dictatoris, ne quid absente eo rei gereret*. Bos. Pro *eisque* Boecleri Codex et Voff. A. B. [Gu. Ult.] *hisque*. Pro *ne prius* Voff. C. *quam prius*.

Dimitterent] Sic Leid. ac ita legendum recte censet cl. Oud. ad Frontin. Lib. 1. Strateg. c. 1. num. 62. Voff. B. *remitterent*; sed supra notatum erat *dimitterent*. [Axen. etiam *remitterent*.]

(p. 103.) *Est, ad mag.*] Justinus: *Adiit deinde concionem Lacedaemoniorum*. Bos. Leid. *Est, ad mag.* Clariss. Oudendorpius pro *magistratum* legit *magistratus*, ut supra h. c. et Ter. Phorm. 2, 3, 56. Adde meas notas ad Pelopid. c. 2. num. 2. de Senatu Laconico ante alios jam egit Cragius de Rep. Lac. cap. 3. Lib. 11. unicum hoc addatur, Nepotem praeposuisse *to magistratum* i. e. Ephoros *το sénatum*, licet lis sit inter antiquos, utrum Ephori a Lycurgo, an a Theopompo sint instituti, de senatoribus nulla fuerit discordia, et senatorum magistratus per totam vitam per-

petuus, Ephorum vero annuus. Verum Ephori ab antiquis semper praeposuntur senatoribus, ut ab Herodoto Lib. 1. cap. 65. in f. *τῆς ἐφόρου καὶ γέροντας ἐσησε Λυκῆργος*. Plut. in Ages. pag. 597. *τοῦτο ἐκ τῶν ἐφόρων ἦν τότε καὶ τῶν γερόντων τὸ μέγιστον ἐν τῇ πολιτείᾳ κρᾶτος*. Nepos, Herodoti sententiam forsitan secutus, ita scripserit, vel propter auctam Ephorum potentiam, de qua egit in Pausania cap. 3. et Cragius jam in Indice citatus. Praeterea Ephori per excellentiam *magistratus* a Graecis vocantur, uti a Xenophonte in Oratione de Agesilao Rege pag. 520. *ἐπειδὴ ἤλθεν αὐτῶν ΑΠΟ ΤΩΝ ΣΙΚΟΙΤΕΛΩΝ βοηθεῖν τῇ πατριδι*, et mox addit, *ἐπειθετο τῇ πόλει*. et Ephorum iussa ab eodem Xenophonte Lib. 1v. H. Gr. pag. 400. vocantur *τὰ ὑπὸ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ παραγρελλόμενα*. Plut. in Ages. pag. 605. eos vocat *ἀρχοντας*. et ita Nepos in Ages. cap. 4. §. 1. eos vocat *magistratus*, unde hoc loco cum cl. Oudendorpio nunc lego *magistratus*, accedente etiam Heusingero. [Sed in omnibus libris, Gu. etiam et Ultr. *magistratum* legitur.]

Professus] Restituit e Ms. suo hanc vocem Savaro, habuitque et P. Dan. Codex. [Axen. Gu. Ult.] Usus ea et infra est 23, 11, 1. Thucydides dixit *φανερῶς εἰπεῖν*: quod noster expressit. Est enim *professus* idem ac palam factus. v. Ind. Mff. Puteani, Giffanii, Boecleri, ac plerique

communi jure gentium facere possent, Deos publicos suosque patrios ac penates, quo facilius ab hoste possent defendere, muris sepsisse, neque in eo, quod inutile esset Graeciae, fecisse. Nam illorum 5 urbem ut propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam jam bis classes regias fecisse naufragium. Lacedaemonios autem male et injuste facere, qui id 6 potius intuerentur, quod ipsorum dominationi, quam quod universae Graeciae utile esset. Quare si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se

editi: *prosecutus*, Longolii: *prolocutus*. Sed utrumque glossema puto. *Bosius*. Pro *apud eos lib. Leid. et quos apud lib. Professus* etiam legit cl. Oudend. ad Front. Lib. 1. Strateg. cap. 1. num. 61. Voss. B. *prosecutus*.

Deos publ. suosque patrios penates] Leid. [Axen. Gu.] et Voss. B. C. *Deosque publ. Pro sepsisse* Voss. B. *sepsisse*.

Neque eo quod inutile esset Gr. fec.] Sic diserte Mss. Bavarici, Boecleri, alii, nec video, cur necesse sit, cum Puteano et Lambino *neque eos* reponere. Dan. [Gu.] et Leid. *neque in eo*. De re ipsa vide Thuc. Lib. 1. pag. 61. *Bosius*. Ultraj. Ed. *neque in eo quod*. Sciopp. 1. Verisim. cap. 20. legit *neque eo, quod*, sic et Schotti Codex et Voss. C. Facile admitti potest in eo.

Illor. urbem ut propugnaculum] Προπολεμοτήριον. Ita vocat Diodor. Lib. 14. *Rhegium*. Cicero pro Fontejo. *Est in Provincia Gallia Narbo Martius specula populi Romani ac propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum et objectum*. Gebhard. Pro *oppositam* Leid. et Voss. C. *oppositum*. Sic et Cod. (p. 104.) P. Dan. Sed *oppositam* legendum docet cl. Munck. ad Hygin. fab. 4: ut Voss. B. Liset non sim morosus, nondum

a me impetrare potui, ut rescriberem *oppositum*, et, quia confirmatur lectio *oppositam* a Cod. Voss. B. Axen. et Ed. Longoliana, et, quia statim sequitur *apud quam*, licet non sim ignarus, pronomina relativa saepius sequi genus remotioris substantivi, rem, de qua agitur, experimentis. [Ult. *oppositam*, sed Gu. *oppositum*, quod post Heusingerum recte revocavit Bremius, laudans Conradum Heusingerum in Praefat. ad Cic. Offic. pag. xxxvi.]

Classem regiam] Mss. Leid. et Boecl. *classes regias*. q. Edd. *classis regia fecisset naufrag*. Bos. *Fecisse* etiam Leid. meus: sic et legit cl. Munck. ad Hygin. fab. 4. Voss. A. B. [Gu. Ult.] *classes regias fecisse*. *Fecisse* abest a Voss. C. [Ult. *apud hanc pro quam*.]

Fecisse naufragium] Fuisse depressam aut disjectam. Ita Graeci quoque loquuntur. Plutarchus: *At επιφανείς τύχαι, καθάπερ οί σφοδρόι των ανέμων μεγάλα ποιῶσι ναύαγια*. Gebhardus. De hoc loquendi modo cl. Duk. ad Flor. 1, 13, 19.

Male et injuste facere] Salust. Jug. 22. *Populum Rom. neque recte, neque pro bono facturum, si ab jure gentium sese prohibuerit*. Gebh.

Si suos leg. recip. vellent] Sic

remitterent, aliter illos nunquam in patriam recepturi.

Galli retinent legatos spe recuperandorum obsidum apud Caesar. L. 3. Comm. cap. 8. *Gebh.* (p. 105) *Aliter illos*] Sic Ms. Dan. [Gu. Ult.] Sed Cod. Boecl. et vulgatae Edd. *alias*. Mox *to essent* glossema videbatur cl. Gronovio not. ad Liv. 34, 29. *Bosius*. *Essent* addunt Leid. et Voff. A. B. C. facio tamen cum Gronovio. pro *aliter* Voff. B. *alias*. [Cod.

Aren. [Gu. Ult.] *essent recepturi*, quam lectionem in tot codicum aliorum testimoniis, quibus opponitur nullus, valde atque unice probandam puto. *Mosche*. Probat etiam Heulingerus, laudatis iis, quae ad Datam. 13, 1, adnotavit. Nos cum Bremio Harlesioque Gronovii sententiam praeferendam esse duximus.]

C A P. VIII.

1 Tamen non effugit civium suorum invidiam. Namque ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, testarum suffragiis e civitate ejectus,

Non effugit civium suorum invidiam] Vide ex epistolis, quae sub Themistoclis nomine circumferuntur, 1. ad Aeschylum, 2. ad Alcetam, 14. ad Pausaniam, et 9. ad Habronychum. *Bosius*. Leid. *civicorum*. q. Edd. *Hic tamen* etc.

Testarum suffragiis] Ostracismum intelligit, qui quomodo fieret, ab aliis dudum adnotatum est. Recte autem Plutarchus in Themistocle (Pag. 123. B.) observat *non poenam fuisse decennale illud exilium, sed mitigationem allevationemque invidiae, ut dignitatem eorum et auctoritatem deprimerent, qui uni omnium excellerent maxime et antistarent*. Neque enim aut excidebant bonis suis, aut incurrerant infamiam: in eo omnis coercitio constabat, ut abessent ab urbe ad definitum

tempus, ne potentia et gratia, qua pollerent, ad invadendam tyrannidem invitarentur, et populus libertate privaretur. Quod in Pisistrato evenisse noverant. Nam post exactum ejus filium Hippiam, qui in Marathonia pugna ceciderat contra patriam militans, institutus Ostracismus est, et lata lex, ut nemo unus excellat, aut si extiterit aliquis, alio loco et apud alios sit. Similia his Plutarchus scribit Aristide pag. 322. C. D. E. ubi etiam docet, quomodo ipsa illa res institueretur. *Buchn.* Adde not. ad 5, 3, 1. In Mff. Savar. Sch. Leid. et quib. edd. veterat *testularum*: qua voce in eadem re usus est infra 3, 1, 2. *Bosius*. Schotti Codex et Voff. B. C. [Gu. Ult.] *testularum*. Ad hanc historiam alludit Aristoph. Equit. vs. 816. ubi V. Schol. et

Argos habitatum concessit. Hic quam propter multas 2
ejus virtutes magna cum dignitate viveret, Lacedaemonii legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, quod societatem cum rege Persarum ad Graeciam opprimendam fecisset. Hoc crimine absens 3

ad Thucyd. L. 1. cap. 135. Lib. 99. De origine Ostracismi adde Scheffer. et Perizon. ad Aelian. Lib. XIII. V. H. cap. 24. n. 8. et Weff. ad Diod. Sicul. L. XI. cap. 55. num. 60. De exilio, in quod Athenienses Themistoclem miserunt; nequeuntes praesentem occidere, agit Aristides Rhetor. in Or. Leuctr. quarta pag. 465. a quo vocatur: ὁ τῶν καλλίστων ἔργων σύμβουλος καὶ στρατηγὸς γενόμενος.

Argos] Ubi commorabantur, qui testarum suffragiis e civitate ejecti erant. *Lambinus*.

Propter multas] *Leid.* per multas. [Ejus, pro quo suas dicendum erat, Bremius delevit, dissentiente Tzschuckio, qui similia exempla passim obvia esse animadvertit. V. infra ad Attic. 4, 4.]

(p. 106.) *Lacedaemonii legat. Athenas mis. etc.*] Diodorus Sic. tamen Lib. XI. a crimine absolutum refert, et postea ob suspicionem excellentiae patria pulsum. Thucydides vero L. 1. cap. 135. jam ante patria a civibus ejectum, ad Lacedaemoniorum accusationem, ulteriore persecutione ab Atheniensibus exagitatum fuisse auctor est. Et hoc convenit ipse Themistoclis narrationi Epist. IX. et XIII. *Loccen*. Causam, cur Lacedaemonii accusarent Themistoclem, Diodorus hanc fuisse ait, quod ipsi ob Pausaniae proditionem male audirent, Atheniensium v. existimatio inclaresceret, propterea quod nullus dum ipsorum civis proditionis convictus esset. Itaque eos parem nomini Atheniensi ignominiae notam

inurere propeperasse. *Bosius*. Hinc Aristides Tom. II. pag. 243. Θεμιστοκλέα δὲ ἐκώλυθησαν, ἐμοὶ δοκεῖν, (καταγαγεῖν) ὑπὲρ Λακεδαιμονίων. ubi plura, qui Themistoclem etiam apud Admetum fuerunt persecuti, ut refert Diodorus Siculus Lib. XI. cap. 56. qui tacet de Atheniensibus, licet Nepos §. 5. hujus capitis eos addat; astibi in Codd. Voff. B. et Axen. scriptum est *Atheniensibus et Lacedaemoniis*; hinc mihi incidit suspicio, forsitan legendum *Atheniensibus a Lacedaemoniis*, et tum *Atheniensibus* notaret in gratiam *Atheniensium*, sed hanc conjecturam nemini obtrudo. Athenienses et Lacedaemonii simul quidem fuere eum persecuti, uti Plut. Them. pag. 123. memorat, sed is agit de utrorumque persecutione, antequam ad Admetum adiret. Qui proditionis crimen primum Themistocli intenuit, fuit Leobotes Alcmaeonis filius Agraulensis, subscribentibus accusationi Lacedaemoniis, teste Plutarcho.

Persarum] Alii libri *Perse*: quos Lambinus excussit, *Persiae* vel *Persidis*. Gebhard. *Perse* Leid. et Codex P. Dan. item Voff. A. C. [Gu.]

Fecisset] Longol. *iniisset*, repugnantibus libris. *Facere societatem* etiam infra nosser dixit 9, 2, 2. sicut et Cic. pro Quinctio 8. *facere amicitiam* 7, 6, 4. et 14, 10, 2. *Foedus amicitiamque facere* Justin. 12, 2, 12. *Bos. Cod.* P. Dan. *fecisset*.

Hoc crim. abs. prod. est damnatus] Meminit iniqui hujus iudicii quoque Dio Chrysostomus

proditiōnis est dāpnatus. Id ut audivit, quod non satis tutum se Argis videbat, Corcyram demigravit. Ibi quum ejus principes civitatis animadvertisset timere, ne propter se bellum his Lacedaemonii, et Athenienses indicerent, ad Admetum, Molossorum regem

mus Orat. LXXIII. *Θεμιστοκλέα, inquit ἐκπεσεῖν ὡς περ προδιδόντα, ὃς παραλαβὼν αὐτοῦ.* *Ernstius.* Nempe proditiōnis cum Pausania inītae accusabatur, quoniam familiarius eo utebatur, ac quotidie literas et nūncios ad eum misitabat. Thucyd. 1. Diod. Sic. 11. Plut. in vita. pag. 123. Qui tamen omnes ab hoc crimine eum absolvunt. Adde Plut. lib. de utilit. ex inim. capiēda, itemque Themistoclis Ep. 14. *Bosius.* Leid. *damnatus est.* vide Weff. ad Diodori locum cap. 54. num. 45. et Loccen. h. l. ad §. 2. [Etiam Gu. Ult. *damnatus est.*]

Corcyram] Devinerat enim sibi Corcyraeos beneficio, ut Thuc. Lib. 1. cap. (136.) et Plut. in vita testantur. Unde se ab his defensum iri, sperare poterat. *Magius.* v. sup. not. ad 2, 2, 1. Totam narrationem de Corcyraeis habes Epist. 12. et 19. earum, quae Themistocli (p. 107.) tribuuntur. *Bosius.*

Ibi cum ejus principes civitatis animadv.] Urbem esse insulae cognominem Corcyram, novimus: ejus dubii eximendi gratia addit Cornelius a civitatis principibus, metu belli Lacedaemonii, Themistoclem facesere inde jussum. Quare non temere eum Schotto *τὸ civitatis exturbarim.* *Gebhardus.* *Principes civ. anim.* Leid. *princeps anim.* *Civitatis* abest etiam a Schotti codice Mend. pro *indicerent* Voff. A. *inciderent.* in Marg. *alii indicerent.* [In Ax. Codice [ut in Gu.] non legitur

civitatis. Nonne et ejus textu ejiciendum erit? Verba enim *ejus civitatis* ab auctore profecta non videntur. Hinc codicum mira in his verbis fluctuatio. Cui praeterea verborum ordo, *quum ejus principes civitatis*, placere poterit? *Mosche.* At placuit Nepoti. Ita enim 5, 3, 4. *quum ejus majorem partem insulae devicisset.* confer 2, 4, 5, 14, 8, 3. 18, 3, 5. 19, 1, 1. Vulgata itaque, quam etiam in Ult. edit. reperio, non sollicitanda est.]

Ad Admet. Mol. R. cons.] Sic fere Thucyd. 1. Diodor. 11. Plut. in vita, et ipse Epist. 19. et 20. prolixè. Sed de hospitio quod noster narrat, in eo neminem adsentientem habet. Nam Thucydides et plerique historicorum, etiam Cicero in Bruto, inimicum ei fuisse Admetum conjunt. Causam habes apud Plut. l. c. et Scholiastem Thucydidis p. m. 90. Ipse Epist. 20. ὁ Ἀδμητος ἐμὲ μὲν ἐγνώρισεν, καὶ ἐν οἷδ' ὅτι ἐμισήσεν. Thucyd. ἀναγκάζεται παρὰ Ἀδμητον ὄντα αὐτῷ ἢ φίλον καταλύσαι. Ubi Longolius negandi particulam non agnovisse Nepotem censet. Sed ego potius cum Magio dixerim, alios auctores sequutum esse. *Bosius.* *Ad Adm. Molossorum* Leid. et Voff. A. C. sed B. *Molossorum Admetum Molossum.* Admetum Molossorum regem Themistocli fuisse inimicum tum Schol. Thucydidis Lib. 1. cap. 136. hic a Bosio citatus, tum Aristides Tom. III. pag. 385. a cl. Dukero ad Thucyd. I. c.

regem, cum quo ei hospitium erat, confugit. Huc quum venisset, et in praesentia rex abesset, quo 4 majore religione se receptum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, et cum ea se in sacrarium, quod

adductus abunde docent, nec non Plutarchus a Lambino jam ad partes vocatus.

Hospitium fuerat] Ms. Dan. erat. Vel Nepos alium scriptorem secutus est, vel a librariis haec verba sunt adsuta. In historia Themistoclis mentio quidem fit de ejus hospite Nicogene Aegis in Aeolico oppidulo habitante a Plut. Them. pag. 124. Diodorus vero Siculus Lib. xi. cap. 56. agit de hospite Themistoclis Lyfithaide in Asia habitante, sed de Admeto hospite altum apud caeteros est silentium, ut jam Bosius monuit. [Axen. etiam fuerat, sed erat malim, quod unice narrationi aptum. Mosche. Atque ita Cod. Guelph. et praestantissima Ultr. editio, ut in textum recipere non dubitaverim. Paulo ante Gu. ad Moerum Molossum regem. Etiam Ult. Molossum.]

Rex abesset] Sic quoque Thucydides 1, et ipse Themist. Epist. 20. Diodorus tamen vult adfuisse et comiter cum excepisse. Caeterum in Ms. Leid. fuit *rex esset*: cui, ut opinor, occasionem praebuit non intellectum *to in praesentia*. Librarius enim de loco accepit, cum debuerit de tempore. Bosius. Leid. *rerum abesset pro rex abesset*.

Filiam ejus parv.] Imo filium, si Thucydidi (L. 1. c. 136.) et Plutarcho credimus. Quare Lambin. existimabat, vel lapsum esse Nepotem, vel alios sequutum, vel erratum esse librarium. Et ante Lambin. Longo (p. 108.) lius non dubitabat a Nostro scriptum fuisse *filium parvulum*. Epistola 19. Themistoclis etiam nomen filii addit:

Tom. I.

ἡμεῖς δὲ ἐφέσιοι ἐκαδεζόμεθα, ἔγω γὰρ ἐκέλευεν ἡ Κρατεσίπολις. Ἀρίσθας δὲ ὁ μικρὸς ὑποχέρτιος ἦν ἐμοὶ καὶ εἶφος ἐν Δατέρα. Quae si ab ipsius manu sunt, res confecta est. Sed notum est Graeculorum studium in Epistolis hoc genus fingendis. Bosius. In post. edit. typhotetarum vitio *abripuit* legitur. Diodorus Siculus Lib. xi. c. 56. simpliciter narrat *καταφυγῶν δὲ πρὸς τὴν ἑστίαν, ἐκέτης ἐγένετο*. Sed paullo post dicit: *ὁ βασιλεὺς (Ἀδμητος) φοβηθεὶς μὲν τὰς ἀπειλὰς, ἐλεῶν δὲ τὸν ἐκέτην*. Nempe quia apud Molossos cum regno juvene *ἐπὶ τὴν ἑστίαν καθίσαι* erat sanctissimum et irrefragabile supplicii genus, ut e Plutarcho jam adnotavit H. Junius Lib. 11. Animadv. c. 11. Thucydides loco citato appellat etiam, *τὸτο μέγιστον ἐκένωμα*. Unde licet Diodorus Siculus nullam de filio, aut filia faciat mentionem, tamen ex ultimis Diodori Siculi verbis supplicium hoc fuisse maximum patet, quia tantopere ejus vices dolebat, licet Admetus inimicus fuisset Themistocli, et filium, non filiam arripuisse Themistoclem, Thucydidem et Plutarcho secutus pro certo statuo; quamquam Themistoclis epistolam cum Bosio, et West. ad Diod. Sicul. etiam pro spuria habeam.

In sacrarium, quod summa colebatur cerimonia] Morem hunc omnium Graecorum fuisse apparet, ut e loco, veluti asylo, extrahere nefas ducerent; ut nec ab ara, nec a principis statua rapere licebat. Pleni jureconsultorum libri; vide proverb. *E Vesta*, et e Thucydide Tur-

H

summa colebatur caerimonia, coniecit. Inde non prius egressus est, quam rex eum data dextra in fidem
5 reciperet, quam praestitit. Nam quum ab Atheniensibus et Lacedaemoniis exposceretur publice, supplicem non prodidit; monuitque, ut consuleret sibi: difficile enim esse, in tam propinquo loco tuto eum versari. Itaque Pydnam eum deduci iussit, et quod

nebum Adversar. 21, -18. et hac de re differentem *Jacob. Rævardum Varior.* 1, 7. Schottus. *Voff. A. cerimonia pro cerimonia.* Varie haec vox scribitur. *Dukerus* in *Floro* edidit *Lib. 1. cap. 2. Caeremonias*, ubi varias *Codicum scripturas* adnotat, de quibus inter veteres quoque non constat, ut jam dudum docuere *Marcus Donatus ad Livium Lib. XXI. cap. 62. G. J. Vossius* in *Etym. Ling. Lat. et Gronovius ad A. Gellium L. IV. N. A. c. 9.* qui dicit, *Scaligerum* derivasse à *Cerus*, quod antiquis notat sanctum.

Inde non prius egressus est, *Ms. Boecl. Inde vero prius egressus non est.* *Elegantius*, ut opinor. *Bos.* Sic et *Voff. B.* [et *Axen.* quae lectio elegantior multo est, quaeque in textum recipiatur, dignissima. *Mosche.*]

Data dextra] Nullum de data dextra apud *historicos*, qui exstant; verbum. Probabiliter a. hoc a *Nepote*, sive ab aliis sumtum, sive de suo additum, positum est. Nam qui sancte aliquid promittebant, et fidem dabant, dextram dabant apud veteres. Sic apud *Xenoph. ἑλληνικ. δ.* non longe a principio: ἐκ τῶν δεξιῶν δόντες, καὶ λαβόντες, ἐπὶ τῶν ἀπέπεμψεν τὸν κότυν. Sic *M. Tullius Philipp. 11. Dextrae, fidei testes, perfidia sunt et scelere violatae.* Idem 7. ad *Att. 9. contra Caesarem*, ubi sunt densae illae dextrae? *Hesychius: δεξιά, αὐ*

γινόμεναι κατὰ συνθήκας ἐπαφαί τῶν δεξιῶν χειρῶν εἰς σύμβολον τῆ βέβαια ἐσεσθαι καὶ εἶναι τὰ συντιθέμενα. etc. *Lambinus. add. Marcell. Donat. Dilucidat. ad Capitolini Maximinos pag. 644. et seq. Bolius.*

In fidem reciperet, quam praestitit] *Ciceroniana locutio*, ut 13. ad *Fam. Epist. 19. Ut Lysonem in fidem necessitudinemque tuam recipias.* Et recipere etiam pro in societatem accipere poni docet *Servius ad Virgilium Lib. 3. Aen. vs. 666. Voff. C. quam rex quem d. d. i. f. r.*

(p. 109.) *Ab Athen. et Laced. exposceretur*] *Exposcere est ἐξαιρεῖν ἐπὶ τιμωρίᾳ.* infra *Hannib. Hos Annibal sui exposcendi gratia missos ratus.* *Caes. Lib. 3. Civil. 110. Hi regum amicos ad mortem deposcere.* *Hirtius Lib. 8. cap. 38. Principem sc. i et concitatore b. G. ad supplicium deposcit.* *Gehhard.* Longa oratione, ut ait *Thucydides*: cuius summam una cum responso *Admeti* habes *epist. modo laudata*, pag. 38, 39. *Edit. Graeco Latinae. add. Diodorus II. pag. Gr. 270. Bosius. Ab abest a Voff. B. [Cod. Axen. Nam cum Lacedaemoniis et Atheniensibus.]*

Supplicem non prodidit] *Τὸν τῆς ἱκεσίας νόμον τιμῶν*, ut loquitur *Polyaen. Lib. 8. Gebh.*

Pydnam] *Leid. et cod. P. Dan. Phydnam. Voff. A. C. [Gu.] Phidnam.*

Hac re audita] *Absunt haec*

satis esset praesidii dedit. Hic in navem omnibus 6
ignotus nautis ascendit. Quae quum tempestate ma-

a quibusdam edd. [et Gu. Ult.] *Bosius*. Etiam a Leid. absunt, atque abesse facile possunt, et e textu ejici. Voss. C. *Hic re audita*. [Haec verba a Lambino satis imprudenter inculcata sunt, in omnibus Codd. atque ante E. editis omissa. Fallitur itaque Staverius, qui in Voss. C. ea reperiri scribit.]

Praesidii [Ἐφόδια καὶ παραπομπήν. Epaminonda. *Praesidium dedit, ut eo tuto perveniret*. Gebhardus. *Χρυσὸς πληθὸς ἐδώρησάτο ἀντὶς* Admetus, ut Diod. Sic. Lib. xi. cap. 56.

Omniibus ignotus nautis ascendit [Τὸ ναυτῖς inserui e Mss. [Gu.] Dan. Leid. Boecl. et ed. Ultraj. quod in reliquis Codd. a praecedenti voce facile ob soni similitudinem absorberi potuit. Thucydides: ἦν γὰρ ἀγνώστους ἐν τῇ νυτ. Themistocles ipse ep. 19: τοὺς μὲν ἐν τῇ νυτ ἀγνώστους ἀπασιὼν εἶναι ἐδόκειν. Plutarchus: ἔδοτος εἰδότης ὅσις εἶη τῶν πλεονόντων. Schottus tamen glossema censebat. Tum non dubitavi verbum *ascendit* auctoritate Ms. Cod. P. Danielis hic reponere, cum idem aliis scriptoribus pridem e Mss. restituerint, variisque veterum auctorum testimoniis firmaverint, Gruterus, Gronovius, alii. V. Ind. *Bosius*. Pro *ferretur* in Leid. fertur, et paullo post pro *neque quemque* *neque quemque*. Ms. Cod. A. *nautis ascendit*. Voss. B. [et Axen.] *ignotus nautis ascendit*. C. *ignotus exscendit*. *Ascendere* et *ascendere* confusa saepius esse docet nos cl. Curt. ad Sallust. Cat. Cap. 55. num. 3. qui et *ascendere navim* ex corrupto hoc nostri Auctoris loco defendit ad Jugurth. c. 25. n. 5. Proprium tamen in hac re esse verbum *ascendere* recte docet nos P. Burm.

ad Phaedr. Lib. 4. fab. 21. vs. 9. et sic in Alcibiad. cap. 4. *et in triremem ascendit*, sive ut Cod. Leid. *et triremem ascendit*, ubi nullus Codex profert *escendit*. At in Epam. cap. 4. pro in *navem ascenderet* Cod. Danielis habet *ascenderet*, ceteris habentibus *ascenderet*. *Ascendit navim* dixit noster in Hannib. cap. 7. ubi in Cod. Ms. A. *navem ascendit* legitur. Cellarius et Bosius hic in textum receperunt *ascendit*, quos nondum sequar. Cur *nautis* hic locum habere debeat, causam video nullam; ipse Thucydides a Bosio laudatus stat pro mea sententia, qui Lib. 1. cap. 137. dicit, Themistoclem invenisse *navem ὀλκάδα* sive onerariam, in qua praeter nautas sine dubio etiam alii fuerint vectores: deinde addit idem ἦν γὰρ ἀγνώστους ἐν τῇ νυτ, erat enim ignotus iis, qui erant in navi. Interpres vertit *iis, qui in navi vehebantur*. Nepos postea addit de navis domino, *neque quemquam ex ea exire passus est*, quae verba non sunt intelligenda de nautis. Plut. Them. p. (p. 110.) 124. e laudato Thucydide rem ita narrat ὁδεός εἰδότης, ὅσις εἶη τῶν πλεονόντων, et postea addit, quod Themistocles ἀναδείξειεν εἰς Νάξον ἐπὶ αὐτὸν τῶτε ναυκλήρω καὶ τῶ κυβερνήτῃ. De verbo *adscendere* consule meas notas post. quibus adde cl. Ruhnkenii observationem ad P. Rutilium Lupum Lib. 1. Sect. 13. pag. 48. prudenter dicentis: *verbum ASCENDERE, quod qui hodie Critices tirocinia ponunt, nimis cupide scriptoribus obtrudere solent*. Diod. Siculus Lib. xi. cap. 56. qui de hac navi tacet, narrat, Themistoclem Molosso-

xima Naxum ferretur, ubi tum Atheniensium erat exercitus, sensit Themistocles, si eo pervenisset, sibi esse pereundum. Hac necessitate coactus domino navis, qui sit, aperit, multa pollicens, si se conservasset. At ille, clarissimi viri captus misericordia, diem noctemque procul ab insula in salo navem tenuit in ancoris, neque quemquam ex ea exire passus est. Inde Ephesum pervenit, ibique Themistoclem exponit, cui ille pro meritis gratiam postea retulit.

rum terra egressum duos juvenes mercaturam exercentes, et hinc viarum peritos nactum, cum illis sese infugam dedisse, et ita in Asiam tandem evasisse, et ibi fuisse deversatum apud hospitem ditissimum, (de cujus nomine inter Plutarchum et Diodorum non convenit, ut jam notavit Wesf. ad illum locum) eumque hospitem Themistocli cum Rege edloquendi fecisse copiam. Thucydides l. 1. nullam de duobus juvenibus facit mentionem, sed dicit *μετὰ τῶν κατὰ Περσῶν τινῶν πορευθεῖς ἄνω*. [Gu. *exscendit*, Ult. *conscendit*, sed *adscendit* etiam Moschio optimum videtur.]

[*Atheniensium erat exercitus.*] Naxum oppugnans, ut ajunt Thucydides l. 1. Plutarchus, Polyaeus. 1. *Bosius*.

[*Qui sit*] Sic Mff. Danielis et Boecl. Recte. *qui pro quis*, ut saepe apud Plaut. Terent. Cic. Reliqui *quis sit*. [ut Ult. sed Gu. *qui*.] Rem fere eodem modo narrant Thucyd. et Polyaeus. 1. adduntque, Themistoclem minatum, nisi ab ipso servaretur, se dicturum Atheniensibus illum pecunia se corrumpi passum. Quod etiam ipse ep. 19. refert: sed cetera paullo aliter narrat. *Bosius*. Minatum fuisse Them-

stoclem post laudatos a Bosio auctores et Plut. in Them. pag. 124. etiam refert Appianus Al. Lib. 1v. Bell. Civ. pag. 990. *Qui sit* etiam Voff. B. C. vide Cort. ad Sallust. Cat. XLIV. 5. et Bun. ad Lact. Lib. 1. de Fals. Rel. cap. xi. pag. 69. etiam *siqui* pro *siquis* saepissime inveniri apud Optimos, ostendit cl. Ruhnken. ad Julium Rufinianum pag. 201. confer eundem Bunnemannum ad Lactantium p. 76.

[*Inde Ephesum*] Diodorus multo aliter lib. 2 *Lambinus*.

[*Exponit*] *Ἐκβιβάζει*. Curtius, Caesar alique, quam creberrime. ille lib. 3. Civil. c. 31. f. *Neque affectum valetudinis filium exponere in terram patitur*. Ita Graeci quoque *ἐκβιβάζει* usurpant. Plutarch. *Διὸν νομιζόντας ἀντὶν ἐκβιβάζει εἰς Ἰταλίαν*. Curt. Lib. 9. cap. 47. *Qui expositi erant undique ad naves trepidi et improviso malo attoniti recurrunt*. Hirtius de B. Africano cap. 10. *Aquandi causa remiges in terram exposuisset*. Gebhard.

[*Gratiam post. retulit*] Nempe ingenti pecunia eum donavit, ut Thucyd. et Plutarch. referunt. *Bosius*. *Postea Gr. r. Voff. B.* [Gu. Ult. In Gu. etiam *Themistoclem* legitur, ut cap. 9, 1.]

CAP. IX.

Scio, plerosque ita scripsisse, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse. Sed ego potissimum Thucydidi credo, quod aetate proximus erat, qui

(p. 111.) *Plerosque*] Ephorum scilicet, Dinonem, Clitarchum, Heraclidem, aliosque complures Plutarcho laudatos. Cum quibus et Diodor. Siculus 11. ac Epist. 19. Themistoclis faciunt. *Bosius.*

Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse] Membranaceum meam codicem melius legere arbitror: *Themistoclem ad Xerxem regnantem in Asiam transisse*: (quomodo et Schoppius Verisim. 1, 20. e lib. vet. emendavit) ita enim est apud Diodorum Siculum. Sic paullo post dicit Cornelius Noster: *ad Artaxerxem eum venisse.* Verum Xerxis et Artaxerxis nominum apud Perfas permutatio Chronologiam Persarum non parum turbat. Dissensum veterum historicorum super hac re Plutarchus quoque indicat *Themistocle* pag. 125: quem Acatius ad Thucyd. conciliare studet. Ait enim ad Artaxerxem venisse, qui cum patre tum, post cladem in Graecia acceptam, Rempub. gesserit. *Ernstius.* Consule cl. Dukerum ad Thucyd. Lib. 1. cap. 137. lin. 49. Ms. Oxon. *Themistocle ad Xerxem regnantem in Asiam misisse.*

Quod aetate proximus erat de his] Ex Ms. Cod. lege, *quod aetate proximus ab his erat.* *Ernstius.* Cod. P. Daniel: *aet. prox. de his qui.* Schoppius *prox. ab his qui.* Schottus vero addit de Ms. suo *proximus erat iis.* Verum vulgata est

mihî verissima scriptura, cum infinitis locis provocabulum o-mittat Nepos, ut Lambinus diligenter monuit. *Gebhardus.* Sic e Ms. Dan. legendum puto. Vulgo est *proximus, qui ill. t. h. r.* dura admodum ellipsi. *Schoppius verisim.* 1, 20. e Bavarico: *qui aetate proximus ab his qui etc.* *Ernstius* e suo: *quod aetate proximus ab his erat, qui etc.* Schottus denique e Mendoziano: *proximus erat iis, qui etc.* Quae lectiones omnes contextui repugnant. Neque enim ideo Thucydidi potissimum credere se ait Nepos, quod proximus aetate fuerit historicorum illis, qui res illorum temporum composuerant, sed quod ipse vetustissimus inter eos, et temporibus illis proximus. Nam Ephorus, Dinon, Clitarchus, Heraclides, Diodorus, ceterique, qui Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transiisse scripsere, omnes aetate multo posteriores fuerunt. Thucydides a. Olymp. LXXVI. anno secundo, hoc est quadriennio ante exilium Themistoclis natus fuit. Vid. *Voss. de Histor. Graec.* 1, 1. et 4. *De his* igitur est: inter hos, ex his, ut supra cap. 4, 3: *de servis suis, quem habet fidelissimum.* Cujus significatus ignoratione factum puto, ut tam varie locus hic a librariis interpolaretur. *Bosius.* *Proximus erat iis* Voss. A. *proximus et is qui* C. Heusingerus in textum jam recepit *proximus de iis.* Contra Latinitatem non insurgo, neque ad-

illorum temporum historiam reliquerunt, et ejusdem

versor interpretationi Bosianae, licet mihi durior videatur. Sed ego, si, quod sentio, dicam, de his, qui illorum temporum historiam reliquerunt, a Nepote profecta non credo, nam, si per illorum temporum intelligit illa tempora, quibus bella Persica a Graccis fuere gesta, (p. 112.) scriptores existere, qui Themistocli aetate fuere propiores, uti Herodotus, et ipso Herodoto prior Charon Lampfaceus, de quo videndus Vossius de Hist. Gr. Lib. iv. cap. 3. p. 442. et post eum Perizonius ad Aelian. 1. V. H. cap. 15. qui Charon fuit ejusdem sententiae, in qua Thucydides; ita enim Plut. Themist. pag. 125. ut jam Bosius vidit: Θουκυδίδης μὲν οὖν καὶ Χάρων ὁ Λαμψακηνὸς ἰσορῶσι, τεθνηκότος Ξέρξου, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῷ Θεμιστοκλεῖ γενέσθαι τὴν ἐντευξίν. Sed, si per illa tempora praecipue intelligenda sunt, quibus Themistocles ad Regem Persarum transiit, certe Themistocli aetate fuit propior omnibus scriptoribus, qui aliam foverunt sententiam, quibus a Plutarcho enumeratis Bosius addidit Diodor. Siculum. Herodotus nullam de hoc Themistoclis transitu fecit mentionem, aut de ejus fato, unde Gebhardo non erat, quod notaret ad cap. 10. §. 4. *Et si Thucydides, Herodotus, aliique nihil de sanguine taurino prodiderint;* dum Herodotus de Themistoclis morte non scripserit. Itaque videtur mihi Nepos etiam simpliciter dixisse, *quod aetate proximus, et ejusdem civitatis fuit,* uti in Alcib. c. xi. *Thucydides, qui ejusdem aetatis fuit,* nempe, cujus erat Alcibiades. Praecipue Cicero in Bruto cap. xi. meam fere sententiam firmare videtur de Themistoclis morte agens: *quem*(The-

mistoclem) *Thucydides, qui et Atheniensis erat, et summoloco natus, summusque vir, et paullo aetate posterior, tantum mortuum scripsit, quem Ciceronis locum sine dubio ante oculos habuerit Nepos, quum haec de Themistoclis transitu literis mandaret, et Thucydidis sententiam de ejusdem morte cap. 10. amplecteretur. Alios etiam ante Thucydidem illorum temporum historiam reliquisse patet ex ipsius Thucydidis verbis Lib. 1. cap. 97. ἔγραψα δὲ αὐτὰ (nempe de imperio a Lacedaemoniis ad Athenienses translato) καὶ τὴν ἐκβολὴν τῆς λόγου ἐποιήσαμην διὰ τὸδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμῆ ἀπαθὶν ἐκλιπέε τὰ τοῦ ἦν τὸ χωρίον, καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ἔνευε. δεσάν, ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά. Τῶν δὲ, ὅσπερ καὶ ἦν αὐτὸ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔνυγραψῃ Ἑλλανικοῖς, βραχέως τε, καὶ τοῖς χρόνοις ἐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἷῳ τρῶ-πω κατέστη. De Hellanici aetate, qui duodecim annis ante Herodotum natus fuisse dicitur, eadem fere Hudzon. ad locum Thucydidis, quae profert Vossius Lib. 1. de H. Gr. cap. 1. Alios a Vossio notatos omitto. In textum tamen recepi de *ils*, licet mihi suspectum, et nullum exemplum proferatur scriptorum, qui ita locuti fuerunt. Non est quaestio, utrum de pro ex poni soleat, id quod frequentissime fit, sed an proximus de his umquam repertum sit; proximus ab his satis latine dicitur, quomodo hic legit Ernst. v. Torr. ad Val. Maximum Lib. iiii. c. 2. num. 16. his pro his facile retineri potest. v. cl. Rubnken, ad Rutilium 1, 16. pag. 56. Mor pro et ejusdem Leid. ut ejusdem. [Leid. 1. quod aet. proximus*

civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse, atque his verbis epistolam misisse. *Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Grajorum in domum tuam intuli, quum mihi necesse fuit, adversus patrem tuum bellare, patriamque meam de-*

erat de his. Codex Gu. *qui aetate proximus de his, qui.* Sed Ult. optime: *quod aetate proximus erat, qui,* quam unice veram lectionem Bremio praeunte revocavimus. Ante qui supplendum eorum, i. e. ex iis, quae Ellipsis Cornelio familiaris est, v. Indicem v. *Ellipsis pronominis,* sed hic non animadversa a librariis, qui vario modo locum interpolaverunt.]

Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse.] Suidas ait: *φύγει πρὸς Ἀρταξέρην τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα.* Ernstius. Id quod etiam scripserat Charon Lampsacenus, teste Plutarcho: scriptor Thucydide, ipsoque etiam Herodoto, ut volunt, antiquior. Ceterum cum utraque sententia magni nominis scriptoribus nitatur; idcirco Petavius, ut componeret hunc dissensum, duplex regni Artaxerxis exordium constituit; vultque decem annos cum patre regnasse. vide eum lib. 10. *de doctr. temp.* cap. 25. *et in Ration. temp. part. 2. l. 3, 10.* Wilh. Langius, fere iisdem rationibus inductus, eum anno paterni imperii tertio decimo regem designatum existimat, L. 2. *de annis* (p. 113.) *Christi* c. 15. Sed multis utraque eorum sententia difficultatibus premitur: ut alibi fortasse docebimus. *Usserius* pag. 187. mortem Xerxis in annum P. I. 4240; Themistoclis transitum in proxime sequentem conjicit. Quod si recte se habet, ita conciliaveris hunc dissensum, ut transferat quidem ad Xerxem,

(quem nondum cognorat obiisse) sed a filio demum ejus Artaxerxe receptus fuerit. *Bosius.* Bosianae sententiae haud favet Diodorus Siculus Lib. xi. cap. 56. nam ille hospes Lyftheides eum de Xerxis obitu quidem fecisset certiozem, et indicasset, Artaxerxem jam regnare, vel tota haec Diodori narratio habenda est pro fabula. v. *Wess.* ad n. 37. qui sua debet Dukero ad Thucydid. L. 1. c. 137. n. 49. qui multo latius hanc rem illustrat. adde not. post. *Xerxis* et *Artaxerxis* nomen posterioribus etiam temporibus ab Historicis confundi ostendit Reimarus ad Dionem Cassium Lib. lxxx. c. 3. L. 61.

His verbis epistolam misisse] Haec coram respondisse Regi ipsum increpanti, ait *Epist.* 19. pag. 41. id quod etiam Plutarchus tradit. Diodorus quoque nullam epistolae mentionem facit, sed introductum ad regem ait illum edocuisse, nil injusti se fecisse. *Bosius.* [Gu. *Artaxerxen.*]

Cum mihi] Ms. Dan. [Ult.] *quamdiu.* Quomodo Thucydides: *ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἠνυόμην.* Cod. Boecleri: *quod mihi.* [Ita et Ax.] An legendum *quoad mihi nec. fuit?* vel *τὸ quod pro quoad accipiendum?* *Bosius.*

Patrem tuum bellare] Leid. *patrem bellare.* Pro *adversus* Cod. P. Dan. *adversum.* Pro *omnium Grajorum* *Voss.* A. C. [Gu.] *hominum Grajorum;* et

3 *fendere. Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse, et ille in periculo esse coepit. Nam quum in Asiam reverti vellet, praelio apud Salamina facta,*

pro cum semper in hoc Codice quum reperitur. Nec absurda lectio est *hominum Grajorum*, quum veteres dixerent *homines Germani, homines Latini* etc. Vide J. Fr. Gronovium Lib. 2. Observ. cap. 13. et Th. Wopkens Lib. 2. Lect. Tullian. c. 17. pag. 227. cl. Weff. ad Herodot. Lib. v. cap. 31. num. 57. explicat *in domum tuam*, per in regnum, regiamque tuam familiam; et dicit, locutionem esse, quae ex Orientis more profuxit. cl. Dukeras ad Thucydidem Lib. 1. cap. 137. lin. 51. Casaubonum Exercit. XIII. ad Baronium c. III. secutus, jam ante eum docuit, *οικον* pro regno vel regia hic et apud alios dici, beneque ibi observat *ἐς τὸν υἱέτερον οἶκον*, a Nepote verti *in domum suam*. [Gu. Ed. Ult. omnesque ante Bos. *adversus*, quod jam Harlesius restituit.]

Bona feci] Ms. Bavarus vetustior: *orsus fui*, Schoppio referente Verilium. 1, 20. sed Graeca Thucydidis non congruunt. *Bosius*. [Heusingero assentior, qui ex Cod. Axen. lectione: *multo plura orsus feci*, Cornelium scripsisse putat: *multo plura rursus bona feci*. Mosche.]

Postquam in tuto ipse] Cl. Freinshem. legendum conjecit: *post. in t. ipsa*, scil. patria. Sic et aptius cohaereret oratio. Nisi tamen Nepoti Thucydidaea illa exprimere constitutum, *Ἐπειδὴν ἐν ἀσφαλει μὲν ἐμοί, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἢ ἀποκομιδῇ ἐχίγητο*. Ad prioris conjecturae mentem oppido Plutarchus: *ὅτε τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀσφαλει γενομένης, παρέσχε τὰ οἰκοὶ σωζόμενα χαρίσασθαι τι καὶ ὑμῖν*. Boecl. [Long. et Mag. *ipse*

ego, sed] abest ego etiam a Cod. Dan. et Leid.

Cum in Asiam reverti vellet] Schottus in scripto Codice reperit, *nollet*, idque convenire (p. 114.) autumat iis, quae dixit Nolter 2, 5, 1. *Timuisse Themist. ne perseveraret Xerxes bellare*. Plutarchus transtulit haec ad propositum fugae Persicae post missum a Themistocle nuntium, non ad conflictum perseverandi, quod antea habuerit Xerxes, hoc sensu: cum jam reditum *Persa maturaret*, Themistoclem effecisse, ut tutus ei receptus esset ab insectatione Graecorum: *πολλά μὲν ὀφείλουσιν ἐμοὶ κατὰ Πέρσας, πλείω δὲ ἀγαθὰ κωλύσαντι τὴν δίωξιν*. Quae verba Themistoclis vulgatam lectionem tuerentur, si nuntium Xerxi missum ante voluntatem revertendi, esset hic memoratum. Boecler. Xerxem ante acceptum a Themistocle nuntium cogitasse reverti, clare docet Herodotus. Nam postquam narrasset consilium Artemisiae reditum suadentis, subjicit *ἦσθη τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ἑρένης. λέγουσα γὰρ ἀπετύχχανε τὰ περ' αὐτὸς ἐνόει. ἔδδ' γὰρ εἰ πάντες καὶ πάσαι συνέβηλεον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν, δοκτεῖν ἐμοί. ἔτω κατὰ βρώδηκεε*. Quae satis meo quidem iudicio receptam lectionem tuentur. *Bosius. Vellet etiam Leid. et Voss. A. B. et pro Salamina Leid. et Voss. A. B. C.* [Axen. Gu.] *Salaminam*. paullo post *circumiretur* et in Cod. P. Dan. et Voss. A. C. *confugi ad te*. Quam lectionem in textum recepimus, quia ante dixerat *veni ad te*, et permotus a codicibus hisce, et ab Axen. Heusingerus

litteris eum certiozem feci, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur, atque ab hostibus circumiretur, quo nuntio ille periculo est liberatus. Nunc autem confugi ad te, exagitatus a cuncta Graecia, tuam petens amicitiam: quam si ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis, quam fortem inimicum ille expertus est. Ea autem rogo, ut de his rebus, quas tecum colloqui volo, annum mihi temporis des, eoque transacto ad te venire patiaris.

legendum conjecit nunc ad te confugi. [Axen. Nunc autem confugi ad te, non: Nunc confugi ad te. Ita etiam Cod. Dan. Voff. 1. 3. Gu. Ed. Ult. Bene.]

Litteris e. c. feci] Vide cl. Valken. ad Herodotum Lib. VIII. cap. 110. num. 73.

Exagitatus a cuncta Graecia] Translatio a Venatoribus, qui exactam cubilibus suis feram nullibi patiuntur consistere, donec in potestatem veniat. Ovidius (L. 3. Art. Am. 662.) *Et lep- tus hic aliis exagitatus erit.* Gebhard. Ad L. d. Ovidii consule Cl. Burmanni notas.

Non minus bonum amicum etc.] Non video, quid sibi velit dubitatio Lambini quaerentis, quid intersit inter fortem et bonum? aut cur acrem inimicum (quod sublituendum putabat) commodius legi possit. Sensus satis planus: pater tuus virtutem meam et industriam in hostem expertus est: tu experiere fidem et operam amici. Bonus amicus, non latissimo illo significato boni, qui ad omnes virtutes pertinet, sed respectu fidei et utilitatis, ad quam praesertim Themist. apud Thucyd. et Plutarch. provocat, accipendus est: sicut fortis inimicus efficaciam in nocendo et strenuitatem notat. Denique: Βαπὺς

πολέμιος, καὶ Χρησὸς φίλος. Boecl. Adde Gebhardo laudatos Tacit. 1. H. 71, 2, 3. Senec. de Ira 2, 34. Bosius.

Ea autem] Leid. id autem. Ut de his r.] Leid. ut his r.

De quibus tecum loqui volo] Schotti liber et MII. Bavari Schoppio 1. Veris. cap. 20. laudati: quas tecum colloqui volo. Bosius. Vossian. A. [Gu. Ultr.] (p. 115.) *quas tecum colloqui,* item B. C. *Loqui sive colloqui res pro de rebus satis defendi potest.* Adi cl. Cort. ad Sallust. Cat. cap. 5. num. 9. et Graecorum est imitatio. sic ἐυλέγειν τὴν Χην pro περι τὴν Χην. Eur. Alcest. vs. 1070. in Suppl. vs. 612. Δίκαιος δαίμονας σὺν ἐνέπει. adi Schol. Aristoph. Acharnan. vs. 203. et Doctiff. Elsner. ad Eu. Lucae cap. 20. Comm. 37. [Praelare Bremius *quas*, omnium Codd. atque edd. lectionem, temere a Lambino mutatam, restituit. Vide infra ad Fragm. 5, 1.]

Annum mihi temporis des] Probat prae caeteris hanc lectionem Savaro. At Schoppius e Schedis Gifanii *annum mihi tempus des.* A Savarone non ausim dissentire. Gebh. Sic e suo codice emendavit Savaro, suffragante Gebhardo. Dan. et Bavarici: *annuum mihi tempus*

CAP. X.

Hujus rex animi magnitudinem admirans, cupiensque talem virum sibi conciliari, veniam dedit. Ille omne illud tempus litteris sermonique Persarum dedit,

des. Gif. annū mihi tempus *des.* Put. annum mihi temporis spatium. Mox Boecl. ad te venire patiaris, omisso pronomine me. Boliu. Leid. annum mihi tempus. Pronomen me omittunt etiam Voff. B. C. et abesse potest. Praeterea non dubito, quin in Voff. B. scriptum sit *annum temporis*, alioquin notassem. Propter ingravescentem aetatem ab integro Codd. in Bibliotheca publica asservatos consulere non libuit, alioquin certiora Heusingero reponerem. Sed spero, posthac alios, quibus eosdem inspiciendi dabitur copia, me satis esse defensuros. [In Ax. *annuum mihi temporis des* ita exstat, ut extremam *temporis* partem aliquis, quem librarium ipsum fuisse suspicor, rasura delere tentarit. Equidem h. l. *annuum tempus* Cornelium scripsisse cenfeo. Mosche. Gu. Ult. *annuum mihi tempus des*, sed hic etiam Bremium sequimur, qui vulgatam lectionem, a Cod. Savar. Edit. principe, Argentor. utraque Paris. Ald. et Longol. confirmatam, non mutandam esse existimat. Caesar. Bell. Civ. 1, 3. Sex dies ad eam rem conficiendam spatii postulant. In fine hujus Capituli Gu. etiam et Ult. edit. me excludunt, quod a Lambino additum est.]

Admirans] Boecler. [Ultraj.] *admiratus*. Bofius. Voff. B. *admiratus*, sed supra notatum erat *admirans*.

Cupiensquet.] Leid. *cupiens t.* et sequens *sibi* abest a Leid. De re vide cl. Wasse ad Thucyd. Lib. 1. cap. 138. L. 65.

Conciliari] Inter suos adjici. Gebhardus.

Veniam dedit] Sic loquitur Pausania, Dionc, atque Eumene. Caes. L. 7. Comm. c. 15. f. *Datur petentibus venia*. Justin. Lib. 11. cap. 15. *Pro se justam magis quam gravem sepulturae veniam orare*. Cicero Attico: *Impetravi a Salaminis, ut silerent, veniam illi quidem mihi dederunt*. h. e. permiserunt vel concesserunt. Orofius L. v. cap. 15. *Tandem Marius Consul forti desperatione spei veniam fecit*. Gebhard. Adde cl. Munckerum ad Hygin. fab. 45.

Omne illud tempus lit. sermonique Pers. dedit] Valerius Maximus Lib. 8. cap. 7. Ext. 15. Graecus scriptor ἀθλος. Μηδικήν φωνήν μαδών ἐδίδαξεν αὐτόν (Artaxerxem) πῶς ἔσωσε τὸν πατέρα Ξέρξην. Gebhard. De eo nihil Themistocles in suis epistolis, sed in itinere ex congressionibus et consuetudine se linguam Persicam didicisse refert ep. 19. Nisi forte annum spatium non solum linguae, sed et (p. 116.) morib. gentis perdiscendis, ut notat Thucydides, sumserit. Mores enim populi non in transitu, sed longiori consuetudine addiscuntur. Locc. Pro illud tempus Ed. Mag. et Steph. id t. et pro dedit Leid. [Gu.] se dedit, sic et Voff. A. C.

quibus adeo eruditus est, ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse, quam hi poterant, qui in Perside erant nati. Hic quum multa regi esset pollicitus, gratissimumque illud, si suis uti consiliis vellet, illum Graeciam bello oppressurum, magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Asiam rediit, domiciliumque Magnesiae sibi constituit. Namque hanc

Qui in Perside erant nati.] Persis erat regio, in qua Persae proprie dicti habitabant, unde in Eum. cap. 8. scribit in *finitima regione Persidis*. De Perside v. Plut. Al. pag. 686. Regia vero Regis Persarum erat Susis, ut jam docuit Herodotus Lib. v. cap. 94. et alii, quos citat Brissonius Lib. 1. de R. P. cap. 68. quamquam, ut vel pueri norunt, ibi per totum annum non morabantur Reges. Nepos fere Thucydidis locum expressit e Lib. 1. cap. 138. *Τῆς τε Περσίδος γλώσσης, ὅσα ἐδύνατο κατενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς Χώρας*. Diodorus Siculus Lib. xi. cap. 57. vocat *τὴν Περσίδα διάλεκτον*, a Plut. in Them. pag. 126. dicitur *τὴν Περσίδα γλῶτταν ἀποχρῶντως ἐκμαθῶν*, nempe tam perfecte istam linguam edoctus, ut elegantius sese exprimeret, quam nati Persae, Primum per interpretem locutus fuerat Themistocles, ut e Plutarcho jam observavit Brissonius Lib. 1. de R. P. cap. 214. et haec de Themistocle historia clare edocet, Graecos non nisi vernacula lingua olim fuisse usos. v. Wouuv. de Polymathia cap. 30. praecipuo Athenienses: hinc Atticae foeminae Lemnum abreptae liberos suos lingua Attica et Atheniensium moribus erudierunt. vide Herodotum Lib. vi. cap. 138. imo Macedones suam vernaculam linguam tanti fecerunt, ut nonnulli post Alexandri tempora in Aegypto regnantes Aegyptia-

cam addiscere noluerint. vide Plut. Anton. p. 927. [Gu. hii. Mox Ult. *esset regi pollicitus.*]

Se Graeciam bello oppressurum] Id regi cum promississe, ceteri quoque scriptores tradunt, fateturque ipse epist. 11. et 20. quamquam extr. ep. 19. neget, se hoc unquam admitturum. *Στρατεύσομαι*, inquit, *ἐπ' Ἀθήνας ἐγὼ, καὶ τῷ Ἀθηναίων ναυμαχῆσαντι μαχέσθαι. πολλά ἄλλα ἔσαι, τῆτο δὲ ὑδέποτε*. Loccenius. *Illum Graeciam* Cod. P. Dan. et omnes mei Codices. Pro *Magnesiae* Leid. *Maganen*. Que abest a Voss. C.

(p. 117.) *Magnis muneribus*] De his Plut. Them. p. 126. et Diod. Sicul. Lib. xi. cap. 57. et inter munera haec praeter urbes memoratas erat etiam uxor Persica, quae generis sui antiquitate, formae praestantia, et morum excellentia praeter caeteras erat venerabilis, teste Diodoro, de qua tacet Thucydides; item servi ad varia ministeria; unde Plut. Tom. I. in Them. pag. 126. in f. et T. II. de exilio pag. 602. narrat *Θεμιστοκλῆς δὲ Χορηγία βασιλικῆ προτανεύομενος ἐῖπειν λέγεται πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸς παῖδας, Ἀπωλόμεθα ἂν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα*. et de Themistocle gloria hoc exilio aucta apud Persas, non amissa, quam in Graecia retulerat, idem p. 605. De hoc Themistocle dicto dubitat Aristides Oration, Tom I. pag. 265. et 266.

Namque hanc urbem etc.] Mss. Magio laudati et quidam e.

urbem ei rex donarat, his quidem verbis, quae ei panem praeberet; (ex qua regione quinquaginta talenta quotannis redibant) Lampsacum autem, unde vi-

diti: *Namque h. u. ei R. don. cum duabus aliis his usus verb.* Sed inserta merito suspecta Lambinus habuit. Et absunt ab optimis libris. Mox Ms. Dan. *his quidem verbis.* Quod Longolius plane omisit. *Bosius.*

His usus verbis] Leid. [Gu.] *hisque verbis.* [In Axeniano codice *his verbis* media interposita est litera q, ita lineola transfixa, ut mihi saltem *quidem* significare videatur. Hoc saltem manet, q nec deletam esse, nec que indicare posse. Axeniano itaque tribuenda videtur lectio: *his quidem verbis.* Mosche. Editio Princeps ceteraque vetustiores habent: *his usus verbis*, sed melius id, quod in Cod. Dan. et Ultr. ed. legitur: *his quidem verbis*, ex quo alterum *hisque verbis* corruptum est.]

Quae ei panem praeberet:] Sic Thucyd. Diod. Sicul. Plutarchus, qui ex Neanthe et Phania addit Percotam et Palaescepsin in stragula et vestitum: quos sequitur et Athenaeus Lib. 1. Hunc morem Persarum in donando commemorat et M. Tullius 3. in Verr. cap. 33. *Solere ajunt barbaros reges Persarum ac Syrorum plures uxores habere: his autem uxoribus civitates attribuere hoc modo: Haec civitas mulieri redimiculum praebeat, haec in collum, haec in crines.* Lambin. Similia habes ap. Platon. Alcibiade primo pag. 33. *Bosius.* De hoc Persarum more v. Interpr. ad Thucyd. Lib. 1. c. 138. L. 93. Hotoman. ad Ciceron. Lib. 111. in Verr. cap. 33. et quos laudat Torr. ad Val. Maxim. L. v. cap. 2. num. 71. sed de Sylosonte, et Dario, quos ibi memorat V. Maximus, alia res est,

quam de qua hic agitur. confer Herodotum Lib. 111. cap. 139. et seqq. et Periz. ad Aelian. L. 14. V. H. cap. 5. num. 22. Syloson enim ob beneficii memoriam a Dario Hyllaspis filio petierat, ut Samum, suam patriam, e qua a fratre Polycrate ejectus erat, sibi restitueret; sed pluribus haec exsequendi hic non est locus. Vide interim Briffon. Lib. 1. de R. P. cap. 150. Ad tres has urbes, Themistocli a Persarum rege datas, munificentiam in Monefem Antonius suam confert apud Plut. in Antonio pag. 932. quocum confer Appian. Al. de Bello Parth. pag. 270. quem jam citavit Wasse ad Thucydidem. [Fallitur h. l. Heusingerus, qui *ei* ante *panem* in antiquioribus libris abesse, et recte quidem, dicit. Omittitur enim in sola Longol. atque ex hac ducta Magii editione, sed in reliquis libris, ut in Cod. Daniel. Gu. et ed. Ult. expressum est.]

Ex qua regione quinqu. ei talenta] *To ei* a plerisque MSS. et odd. vet. [ante Lamb.] abfuit. Quare Lambino videbatur legendum: *ex qua regi quinq. tal. q. r.* *Bosius.* Pro *redibant* Leid. *redibat*; *ei* abest a [Leid. 1. Boecl.] Voss. A. B. C. Haec sunt verba Thucydidis L. 1. cap. 138. *δόντος βασιλέως ἀντὶ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἢ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τῷ ἐνιαυτῷ.* de reditu tacent Diodorus Siculus Lib. 11. cap. 57. et Plutarch. in Them. p. 127. [Etiam a Gu. et ed. Ult. *ei* abest. Fischerus in Cod. Dan. reperiri hoc pronomen scribit, sed in Francofurtensi ed. nihil hac de re adnotatum est.]

Lampsacum] Mss. Danielis et Boecl. *Lampsacum autem,*

num sumeret; Myuntem; ex qua opsonium haberet. Hujus ad nostram memoriam monumenta manserunt duo, sepulcrum prope oppidum, in quo est sepultus, statuæ in foro Magnesiæ. De cujus morte multimodis 4

(p. 118.) Long. ed. *Lampsac.* *item.* Et certe tale quid requiri videtur, ut cohaereat oratio. *Mox pro Myuntem Ms.* Boecl. habebat *Smyrnam.* Sed reliqui scriptores, ipseque Themistocles ep. 19. *Myuntem* nominant. *Bos.* *Item* Leid. et Voff. B. agnoscunt *autem*; et pro *Myuntem* Voff. A. C. *Myntam.* Leid. et Voff. B. *Smyrnam.* *Myuntem* recte editum esse patet ex Scholiaste Aristophan. *Equit.* vs. 84. De urbe Myunte agit cl. Weff. ad Herodoti Lib. 1. c. 42. Lin. 88. iisdem fere verbis, quibus cl. Duker. ad Thucydid. L. 1. cap. 138. num. 94. *opsonium* h. l. pisces notare abunde docet idem vir, a me in post. not. citatus, unde *ὄψοφάγος* et *φιλόφως* vocabant *τὴν περὶ τὴν ἰχθυόπωλιαν ἀναδιδόντας ἐκάστοτε, καὶ τὴν κώδωνος ὄξεως ἀκόνοντας*, ut docet Plutarchus L. iv. *Symp.* quaest. 4. pag. 667, 668. qui locus non fugit Casaubonum ad Strabonis verba e Libro xiv. pag. 973. *ὡς δ' ὁ κώδων, ὁ κατὰ τὴν ὄψοπωλιαν, ἐπόφρησε.* [Gu. *Lampsacum autem*, in *Ult. autem* omittitur, quod bene post Bofium reposuit Harlesius, quum aptissime superioribus illis: *his quidem verbis* respondeat. Codex Gu. *Myntam*, *Ult. Myuntem.*]

[*Sepulchrum prope oppidum*] Athenas scil. ubi adhuc Pausaniae aevo (vixit autem sub Marco Imp.) ad maximum portum existisse, ex Atticis ejus discimus. *Oppidi* voce supra quoque 1, 4, 2. ita usus est. V. Ind. *Bosius.*

[*Magnesiæ*] Leid. *Magnesiæ*; in foro modo adscriptum erat alia manu in Voff. A. Voff.

C. *Statuat vero pro statuæ in foro.*

[*De cujus morte*] Hieronymus ep. 11. ad Nepot. *Sapiens vir Graeciae Themistocles cum expletis centum et septem annis se mari cerneret, dixisse fertur, se dolere, quod tum egrederetur e vita, quando sapere coepisset.* Sed vel corruptus is locus, legendumque *Theophrastus*, vel sanctus pater memoria lapsus est. Vide Casaub. ad *Theophrasti* character. pag. 97. et Phil. Carolum Var. lect. 2. 7. *Bosius.*

[*De cujus morte*] Pro *de hujus autem morte*, quem loquendi modum illustrat Th. Wopkens lib. 2. Lect. Tullian. c. 13. p. 200.

[*Multis modis*] Consensus librorum praestat *Multimodis*, quod post Savaronem et ipse admisi. Apulejus: *Quarum Substantia multimoda potestatum coitione conficitur.* Vetus Poëta apud Ciceronem de Oratore, *Multimodis sum circumventus, morbo, exsilio, atque inopia.* Gebhardus. Mss. Dan. Gif. Pat. [Gu.]. Savar. *multimodis*; quod probant ac tuentur Savaro, Gifanians in Ind. Lucret. et Gebhardus. Quare fidenter in textum recepi. Uti Plautus, Terentius, et saepissime Lucretius. Vetus Poëta ap. Cic. de Orat. 3, 58.

Multimodis sum circumventus, morbo, exsilio atque inopia.

Bofius. Leid. [Ult.] *multis modis.* Voff. A. *multimodis*; est abest a Voff. C. Video quidem, viros doctissimos hodie in suis scriptis *multimodis* pro *multis modis* usurpare; sed Lucretiana et poetica Nepoti non obtrudenda

apud plerosque scriptum est ; sed nos eundem potissimum Thucydidem auctorem probamus, qui illum ait Magnesiae morbo mortuum, neque negat fuisse famam, venenum sua

opinor. Miror etiam, Th. Munckerum ad Fulgentium Lib. 1. Mytholog. cap. 11. qui Nepotem sibi familiarem reddidit, et cum Cod. Ms. contulit, nullam, dum ibi de huiusmodi adverbii agit, de hoc Nepotis loco fecisse mentionem. [*Multimodis* in Cornelio Nepote admittit, in Ciceronis scriptis damnat, Goerenzius ad Cic. de Fin. 2, 26. p. 245. et in Addendis p. 699.]

(p. 119.) *Eundem potiss.*] Ms. Boecl. *eum potissimum*, ut et Voff. B.

Venen. sua sponte sums.] Pro certo id affirmat Suidas. *Ernstius*. Tauri sanguinem. Videtur autem istud sacrificium peragere voluisse brevi iturus in Expeditionem Dianae λευκόφρυϊ. Val. Max. 5, 6. ext. 3. *Themistocles*, quem virtus sua victorem, injuriā patriae imperatorem Persarum fecerat, ut se ab ea oppugnanda abstineret, instituto sacrificio exceptum patera tauri sanguinem hausit : et ante ipsam aram quasi quaedam pietatis clara victima concidit. Scholiorum auctor in Aristophan. Equites. vs. 83. *Εν Μαγνησίᾳ γενόμενος θύων τελευτᾷ, καὶ μετὰ θάνατον τὸν μισοβάρβαρον ἐνδεικνύμενος τρόπον. Et paullo post: Σύμμαχος δὲ φησι, ψεύδεσθαι περὶ Θεμιστοκλέους, ἕτε γὰρ Ἡρόδοτος τε, ἕτε Θουκυδίδης ἰσορεῖ. Ἐστὶ γὰρ ἀπὸ Σοφοκλέους Ἑλένης.*

Ἐμοὶ δὲ λῶσον αἶμα ταύρου γ' ἐκπιεῖν

*Καὶ μήγε κλειῶ τῶν δ' ἔχειν
δυσφημίας.*

Tivēs dē φασίν, ὅτι Σοφοκλῆς περὶ Θεμιστοκλέους τῆτό φησι. ψεύδονται δὲ, ἔ γάρ ἐστὶ πικρὰν.

Opinionis originem, qua hausto immolati tauri sanguine Themistoclem sibi mortem conscivisse credebatur, aperit: nempe ex vitiosa Sophoclei dicti interpretatione ortam putat, ad cuiusmodi fatum alluisse Tragicus vulgo existimabatur. Et si Thucydides, Herodotus aliique nihil de sanguine taurino prodiderint; tamen plures reperire licet, quibus haec opinio sit firmiter accepta, quam qui Thucydidi assensum commodent. Videatur Cicero Bruto (cap. 12.) Diodor. Sic. Lib. xi. pag. 272. pr. Valerii locum adduxi: B. Hieronymi testimonium ad manum non est; quamvis resideat in memoria. Graecus quidam scriptor apud Aristophan. Explanatorem: Themistocles παραχρῆμα τῷ στρατηγῷ (Artaxerxis) εἰς Μαγνησίαν, καὶ καταγνῆς ἐαυτῷ εἰ οἱ δὲ αὐτὸν σωθέντες Ἕλληνες εἶτα δυλεύουσι βαρβάροις, προφάσει χρησάμενος ὡς θυσίαν ἐπιτελέσαι βύλοιο, καὶ ἱερουργῆσαι τῇ λευκόφρυϊ Ἀρτέμιδι καλυμένη ταύρω ὑποθεῖς τὴν φιδίην, καὶ ὑποδεξάμενος τὸ αἶμα καὶ χανδὸν πίων ἐτελεύτησεν ἐν θένω. Sic teste Strabone Lib. 1. Geograph. irrumpentibus in Phrygiam Cimmericis Midas epoto tauri sanguine obiit. *Ἦντοκα*, inquit, *Μίδαυ αἵματι ταύρου πίνοντα φασίν ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν.* Traditque Plutarch. Flaminio, ex quorundam opinione Hannibalem Midas et Themistoclis exemplū taurino sanguine epoto se evitasse. *Gebhard. sumere* proprie hic sumitur, ut et in Dione c. 2. *Hoc aeger sumpto, ut somno sopitus, diem obiit supremum.* Nam hoc verbum de medicamentis, quae potantur, dici solere docet cl.

sponte sumsisse, quum se, quae regi de Graecia opprimenda pollicitus esset, praestare posse desperaret. Idem ossa ejus clam in Attica ab amicis se-

5

Burmans ad Serenum Samonicum de Medicina cap. 9. live vs. 127.

Cum se, quae regi de Graecia opprimenda pollicitus esset, praestare posse desperaret.] Alludit Cic. 10. ad Att. 7. "Αθηλος scriptor apud Aristophanis Explanatorem: ΟΙ δὲ φασὶν, ὅτι συνειδώς ὁ Θεμισοκλῆς, ὅτι ἐχ οἷος τε ἦν διαπράξασθαι τῷ βασιλεὶ, ἀπερὲς πηγγεῖλατο, ἔτως ἐπὶ τὴν τῷ θανάτῳ αἰρεσίῳ παρεγένετο. Gebhardus. Plutarchus tamen et alias hujus rei causas affert; qui videri in Themistocle potest. Buchn. Voss. B. optinenda. Diod. Siculus Lib. xi. cap. 58. refert, Auctores nonnullos tradere, τὸν Ξέρξην ἐπιθυμήσαντα πάλιν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, παρακαλεῖν τὸν Θεμισοκλέα στρατηγεῖν ἐπὶ τῷ πο. (p. 120) λέμῳ, τὸν δὲ συγχωρήσαντα περὶ τούτων πείσεις λαβεῖν ἐνόρκως, μὴ στρατεύσειν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδας ἀνευ Θεμισοκλέως, σφαιρισθέντος δὲ τῷ ταύρῳ, καὶ τῶν ὄρκων γενομένων, τὸν Θεμισοκλέα κίλικα τῷ αἵματος πληρώσαντα ἐκπιεῖν, καὶ παραχρήμα τελευτῆσαι. Recte acutissimus Dukerus ad Thucydidem Lib. 1. c. 138. lin. 87. ex hoc Diodori loco colligit, nihil esse, unde intelligi possit, eum pro vero habuisse id, quod de sanguine taurino a Themistocle hausto circumferabatur. Symmachi locum a Gebhardo adductum etiam profert Dukerus, et Voss. ad Diodori locum num. 7. qui loca profert medicorum, sanguinis taurini haustum pestilentem esse docentium. Plut. in Them. pag. 128. ita rem narrat, (Themistocles) ὡς μὲν ὁ πολὺς λόγος, Αἶμα τὰυρῆιον πίων, ὅς

δὲ ἔνιοι, ΦΑΡΜΑΚΟΝ ἘΦΗ. ΜΕΡΟΝ προσενεγκάμενος etc. Thucydides l. 1. νοσήσας δὲ τελευταῖα τὸν βίον. λέγῃσι δὲ τινὲς καὶ ἐκείσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἀδύνατον νομίζοντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεὶ, ἀὐπέσχετο. En ipsa Thucydides verba eleganter a Nepote expressa, ut Lambinus jam observavit; videmus itaque tam Plutarchum, quam Diodorum Siculum istum taurini sanguinis haustum habuisse pro fabula, imo Diodorum Siculum haud multum differre a Thucydide, pro certo narrantem, antequam de hac fabula mentionem faciat, ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατεβίωσε, πάντων πρὸς ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν ἐπιπορούμενος. καὶ τελευτήσας (certe naturalī morte) ἐν τῇ Μαγνησίᾳ, ταφῆς ἐτύχεν ἀξιολόγῃ, καὶ μνημεῖον τῷ ἔτι νῦν διαμένοντος. Plutarchi alias hujus rei causas adferentis, ut Buchnerus dicit, locum vide in Them. pag. 127. et 128. et in Cim. pag. 490. καὶ μάλισα, ὅτι τῷ Θεμισοκλέῳ ἐπὶ τῷ θανάτῳ δόξαν εἶναι καὶ δύναμιν ἐν τοῖς βαρβάροις μεγάλην, ὑποδεχόμενον βασιλεὶ κινῶντι τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον στρατηγήσειν. Θεμισοκλῆς μὲν ὄνν οὐχ ἦκουσα λέγεται τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἀπογνῆς, ὡς οὐκ ἂν ὑπερβαλλόμενος τὴν κίλικῳ ἐτύχων, καὶ ἀρετῆν ἐκείνων τελευτήσας. [Cod. Axen. obtinenda, quod vehementer probandum videtur. Mosche.]

Ossa ejus clam in Attica ab amicis sepulta] Alii publico decreto factum fuisse prodiderunt jussu Oraculi, quod non citius fore pestilentiae finem responderat, quam si Themistoclis ossa Magnesia reduxissent.

pulta, quoniam legibus non concederetur, quod proditionis esset damnatus, memoriae prodidit.

III. ARI-

Ἄθλος quidam ap. Arist. interpretem: λοιμωξάντων δὲ Ἀθηναίων ἢ θεὸς εἶπε μεταγρεῖν τὰ ὄσα Θεμισοκλέους. Μαγνήτων δὲ μὴ συγχωρήντων, ἤτησαντο ἐπὶ τριάκοντα ἡμέραις ἐναγίδαντες τῷ τάφῳ καὶ περισκενῶσαντες τὸ χωρίον, λάφρα κομιζούσιν ἀνορύξαντες τὰ ὄσα. Gebhard. Pro Am. esse sepulta Leid. et Boeclerianus, item Voss. B. C. am. sepulta v. cl. Duk. ad Thucyd. Lib. 1. cap. 138. lin. 94. [Cod. Axen. ossa ejus in Attica clam ab amicis sepulta, quae verborum series vulgatae longe praeferenda. Mosche. Esse, a Lambino additum, etiam in Gu. et Ult. omittitur.]

Quoniam leg. non conced. quod proditionis etc.] Οὐ γὰρ ἐξήν φανερώς δάπτειν ἐν Ἀθῆναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. Vide Petit. Commentar. ad Leges Atticas 7, 4. pag. 262. itemque Kirchmann. de funer. Rom. append. pag. 720. seq. et Guthe-rium de Jure Manium 1, 7. Bostius. Adde Viros ingenio ac eruditione conspicuos Hudson. ac Dukerum ad Thucyd. L. 1. cap. 134. l. 84. et cap. 138. l. 97. J.

Perizon. et Abr. Torrenium ad Valer. Maxim. lib. 5. cap. 3. Ext. 3. num. 88.

DE THEMISTOCLIS rebus vide Plutarchum in vita, Herodot. 8. Diodor. Sic. 11. Bibliothecae, Thucyd. 3. Suid. v. Themistocles, Aelianum passim, Justin. 2. Val. Max. et Frontinum, Cicer. Pausaniam passim, Polyæn. 1. etc. Boecl. Multa quoque de eo suppeditant Epistolae 21. quae sub ejus nomine circumferuntur, primo a Jo. Matth. Caryophilo Graece, post cum translatione Lat. ab Elia Ehingero publicatae, de quibus tamen viri docti dubitant, genuinae sint, an a Graeculo quo (p. 121.) dam confictae. Effigiem e gemma annulari habes inter Imagines Urfini Num. 141. Paulo diversam exhibet nummus meus, his circum literis: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ. In postica parte Victoria prorae navis insidens, dextra palmam, sinistra lauream tenens, cum literis: ΚΑΤΑ ΠΕΡΣΩΝ. Encomium ejus reliquit nobis Aristides Rhetor. Bostius. Inprimis de eo Cicer. de Offic. l. 1. cap. 22.

III. ARISTIDES.

CAP. I.

ARISTIDES LYSIMACHI F. ATHENIENSIS, aequalis fere fuit Themistocli. Itaque cum eo

(p. 122.) DE ARISTIDE videntur *Plutarchus in vita, Herodotus in Urania, Diodorus Siculus* 11. *Polyaenus* 1. *Frontinus* 4, 3, 5. *Valerius Max.* 5, 3. ext. 3. *Justinus* 2, 15, 16. *Cicero passim, Seneca* 4. *de benef.* 27. *et Consol. ad Helv.* 13. (ubi tamen errasse videtur Seneca) *Aeschines contra Ctesiphontem, etc. Suidas.* Boeclerus. Faciem ejus exhibet nummus, in cujus uno latere caput illius, et: ΑΡΙΣΤΙΔΗΣ Ο ΔΙΚΑΙΟΣ: in altero mulier sedens, dextrum baculum tenens; infra: ΒΟΥΛΗΣ ΓΝΩΜΗ; circum: ΟΥ ΔΟΚΕΙΝ ΑΛΛ ΕΙΝΑΙ. Quae postrema fortasse respiciunt id quod *Plutarchus Aristide* pag. 320. narrat: cum facti in Amphiarum ab Aeschilo jambi in theatro recitarentur,

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ εἶναι θέλει,

etc. omnes respexisse Aristidem, tanquam ad eum praecipue haec virtus pertineret. *Bosius.* De variis Aristidis *Fabric.* Tom. II. *Bibl. Gr. Lib. iv. c. 30. p. 393.* et seqq. Errorem Senecae a Boeclero h. l. prolatum jam notavit *Lipius*, et adscripsisse Aristidi, quae Phocioni facta sunt,

Tom. I.

ostendit e *Plutarcho.* Nonnulli tamen Theologi, de contumelia nostro servatori facta agentes, hunc Senecae errorem latius propagarunt.

Aristides Lysimachi F.] Vide praeter illos scriptores, quos clariss. Boeclerus adduxit, de Aristide *Suidam* in voce *Ἀριστείδης.* ubi inter alia dicit: *Huic, quamvis pauper esset, tamen propter vitae sanctimoniam injurato fides habebatur. vide infra cap. 3 §. 2. Ernst.* *Lysimachi* non *Nicomachi* filium fuisse docet *Cel. Perizonius* ad *Aelian.* l. 2. V. H. cap. 43. n. 2. praecipue; quia filius Aristidis ab avi nomine dictus est *Lysimachus*, cui addere potuisset, *Demetrium Phalereum* in libro de *Socrate* narrare, *μνημονεύειν Ἀριστείδε θυγατρίδην ἐν μάλα πένητα ΛΥΣΙΜΑΧΟΝ, ὃς ἐαυτὸν ἐκ πινυκτῆς τιπὸς οὐνειροκριτικῆς παρὰ τὸ ἰακχέλιον λεγόμενον καθεξῆς μινος ἔβοσκε.* v. *Plut.* pag. 338. unde patet, *Lysimachi* avitum nomen ab *Aristidis* filiiabus etiam fuisse honoratum.

Aequalis.] Σύγχρονος ἢ ὁμηλίε. *Attico.* Quae ex re nobilis inter aequales ferebatur. *Curtius Rufus* Lib. viii. cap. 67. m. *Attalum* etiam aequalem sibi et haud disparem habitu oris

I

de principatu contendit, namque obtrectarunt inter se.
 2 In his autem cognitum est, quanto antestaret elo-

et corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat. Lactant. Lib. 1. Inlt. cap. 5. Vocatur Orpheus *ipsorum deorum* aequalis: siquidem inter Argonautas cum Tyndaridis et Hercule navigavit. Gebhardus. Adde ex Aeliano 13, 44. quod iisdem tutoribus usi sunt, et simul educati, ac ab eod. praeceptore instituti. Bosius.

(p. 123.) *De principatu contendit*] De loco principe in civitate, uter alteri in administranda cederet, aut praeferretur, *ὕπερ τῆς πρώτης*. Dione: quod principatum non concedebat. Catone: *Cum quidem Scipio in civitate principatum obtineret*. Paterculus Lib. 2. c. 44. Crassus ut, quem principatum solus assequi non poterat, auctoritate Pompeji, viribus tenebat Caesaris. Gebhardus. Voss. C. cum eo principatu contendit. Praecipue mihi Themistocles videtur ab Aristide dissensisse, quia *Ἀριστοῖδης, Κλεισθένης μὲν τῆ κατασηδαμένῃ τὴν πολιτείαν μετὰ τῆς τυραννῆς (Pisistratum, et ejus filios) ἑταίροι γενόμενος, Σπλάδας δὲ, καὶ Δαναμάδας μάχιστον τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν Ἀνκέρρον τον Λακεδαιμόνιον, ἠψατο μὲν ἀριστοκρατικῆς πολιτείας, ἔσχε δ' ἀντιτασσόμενον ὑπὲρ τῆ δήμου Θεμιστοκλέα τον Νεοκλέως*. Plut. Arist. pag. 319. consule eundem in Pelop. pag. 279. et in Cim. pag. 485. *ὄργη (Cimon) καὶ Θεμιστοκλεῖ παρά τῆ δέοντος ἐπαίροντι τὴν δημοκρατίαν ἀντέβαινε μετ' ἈΡΙΣΤΕΙ ΔΟΥ*. Aristidis justitia patet ex historia, quam post Cicronem et Plutarchum refert Val. Maximus Lib. vi. cap. 5. num. 2. sed quae justitia Themistoclis animum sine dubio exacerbaverit, imo, quod

et Themistoclis avaritiam indicaverit. v. Plut. in Arist. p. 320.

Obtrectarunt inter se] *Διεπολιτεύσαντο*: contrarias in Rep. partes fovverunt. Infra 15, 5, 2. *Habvit obtrectatorem, etc. Paterculus* 2, 43, 3. istiusmodi obtrectationes vocat *civiles contentiones*. Valerius 3, 8. ext. 1. *acerrimi studij in administratione Reip. dissidia*. Gebhard. Plutarchus auctor est, tradidisse nonnullos, a prima aetate usque inter Aristidem ac Themistoclem fuisse inimicitias, ut in omni sermone sive serio sive ludicro dissentirent. Buchner. Leid. *obtrectarunt*. A Cicerone Lib. iv. Tuscul. Disput. cap. 8. pag. 280. dicitur esse *aegritudo ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ipse concupiverit*. [Ingenue fateor, haec Nepotis verba parum mihi probari. Primum *Itaque* displicet, quod ab hoc verborum contextu plane alienum est, et tale aliquid desidero, quale ex Plutarcho notavit Buchnerus: Themistoclem atque Aristidem inde a pueritia omnibus in rebus, atque ita etiam in civitate administranda, inter se dissensisse. Tum verbum *obtrectare* de Aristide dictum offendit, cum et apud alios Scriptores et apud ipsum Cornelium Nepotem huic verbo numquam non aliqua vitii notio subjecta sit. v. Indicem v. *obtrectatio* et *obtrectator*.] Quanto antestaret eloquentia innocentiae] Quanto intervallo praecederet ac superaret innocentiam Eloquentia. Ennius Iphigenia.

Plebs in hoc regi antistat, licet Lacrymare plebi, regi honeste non licet.

Tacitus 2. Annal. cap. 33. *Utle-*

quentia innocentiae. Quanquam enim adeo excellēbat Aristides, abstinentia, ut unus post hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine Justus sit appellatus, tamen, a Themistocle

cis, ordinibus, dignationibus antistat. Apul. lib. 4. *Metam. Tunc inter eos unus, qui robore caeteris antistabat.* Idem l. 8. *Quamquam caeteris omnibus is genere viris antistaret.* Cum accusandi casu Q. Metellus Numidicus apud Gellium. *Qua in re quanto universi me unum antistatis, tanto vobis quam mihi majorem injuriam atque contumeliam facit.* Gebhardus. *Leid. constaret* Voss. A. B. C. [Gu. Ultr.] *antestaret.* Quadrigarius apud A. Gellium lib. 9. N. A. cap. 13. *Qui et viribus et magnitudine et adolescentia simulque virtute caeteris antistabat.* Vide Bosii indicem. [Antistaret a Lambino est.]

Quamquam] Ms. Dan. *cumcum*; et in glossa *pro quamquam.* Bosius. [Gu. *Cumcum,* et supra scriptum: *quamquam.*]

Quod quidem nos] C. P. Dan. *quae quidem nos.* Leid. *quam quidem audiemus* et paullo ante *pro ut unus* Leid. et unus. Voss. A. [Gu. *Ult.*] *quod quidem nos audierimus.* B. *quidem nos audierimus.* Sed in Marg. al. *quod.*

Justus sit appellatus] Valer. 5. cap. 3. *Aristides, quo totius (p. 124.) Graeciae justitia censetur.* Vide reliqua. Phocione, *Ex quo cognomine Bonus est appellatus.* Valer. lib. 3. c. 8. *Placidi et misericordes et liberales omnique suavitate temperati mores Phocionis, quos optime profecto consensus omnium Bonitatis cognomine decorandos censuit.* Apulejus Apologia. *Eadem enim est paupertas apud Graecos in Aristide justa, in Phocione benigna, in*

Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero disertus. Gebhardus. Praeter *Plutarchum in Aristide,* (qui multa insignis justitiae ejus exempla affert) *Herodotus* 8. (cap. 79.) *Aeschinēs or. adv. Ctesiph. et περὶ παρακρήσεβ.* *Diodorus Sic.* 11. Cicero *Or. pro P. Sextio* cap. 67. et *Tuscul.* 5, 36: etc. *Bosius.* Postea citharoedus *Di-caeus,* sive *Δικαιος* i. e. justus appellatus quoque fuit, *Alexandro Thebas capiente; causam docet Plinius* lib. xxxiv. *Sect.* 19. §. 4. pag. 681. et ideo recte addit *Nepos quod quidem nos audierimus.* Ita solent scriptores, sic *Herodotus* l. ix. c. 37. *ἀνδρείωντων ἔργων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.* *Polybius* l. i. c. 63. *ὅν ἡμεῖς ἴδμεν ἀκοῆ μαθόντες.* De nostro Aristide ita *Aristides Sophista in Panathen.* sive *Orat. Tom. I. pag. 170. οἱ μὲν οὐτως ἕκαστα διεύλον, ὡς τὸν διοκῆσαντα παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι ΔΙΚΑΙΟΝ κληθῆναι ΜΟΝΟΝ ἘΛΛΗΝΟΝ ἀπὸ τῶν.* Non peccasset igitur contra historiam *Nepos,* si scripsisset *unus Graecorum p. h. m. — Cogn. JUSTUS sit appellatus.* de hoc Aristidis cognomine v. *Wellf.* ad *Diod.* Sic. lib. xi. c. 47. n. 33.

Tamen, a Themistocle] Quis in vulgus sparserat, Aristidem sublati judicii, quod omnia judicaret et disceptaret, dominatum in cives voluntarium clam sibi parasse. *Plutarchus in vita* pag. 322. *Bosius.* Hinc *Aristides* Tom. II. pag. 280. conjicit, hunc nostrum Aristidem ostracismo expulsam esse ante Cimōnem, et Themistoclem; sed non est, cur Rhetor ille dubitet, nam

collabefactus, testula illa exilio decem annorum mul-
 3 tatus est. Qui quidem quum intelligeret, reprimi
 concitatam multitudinem non posse, cedensque ani-
 madvertisset quemdam scribentem, ut patria pelle-
 retur, quaesisse ab eo dicitur, quare id faceret,
 aut quid Aristides commisisset, cur tanta poena dig-
 4 nus duceretur? Cui ille respondit: se ignorare Ari-
 stidem; sed sibi non placere, quod tam cupide ela-

ante pugnam Salaminiam, uti
 Nepos refert, in exilium fuerat
 ejectus, quum Themistocles de-
 mum post pugnam hanc exilio
 multatus fuit; et idem verum
 est de Cimone. vide cap. 3. e-
 jus vitae.

Collabefactus] Convulsus, ac
 ruinae objectus. Phocione: *Con-
 cidit autem maxime uno cri-
 mine*. Tacit. 4. Annal. cap. 60.
*Qui fratrem quoque traxit in
 partes, spe abjecta principis
 loci, si priorem aetate et jam
 labefactum dimovisset*. Gebhar-
 dus. Plut. in Cat. Maj. p. 353.
 ita sese exprimit ἔξωραμισθεῖς,
 καὶ κατασθιάσθεις ὑπὸ Θεμισ-
 σοκλέως. et in Them. pag. 114.
 ἀξόμηνος δὲ, καὶ τοῖς πολλοῖς
 ἀρέσκων, τέλος κατασθίασε καὶ
 μετέστηεν ἔξωραμισθέντα τὸν
 Ἀριεῖδην.

Cedensque] Proba lectio, quam
 omnino requirunt proxime an-
 tecedentia. Nihilominus Bar-
 thius Lib. xxiv. Adv. cap. 18.
Cadensque. Idem statim *to tam
 ante cupide* expellit. Gebhar-
 dus. Sic Mff. et infra similiter
 loquutus 5, 3; 2. et 13, 3, 4.
 Alii *sedensque*. Mox Daniel. et
 Leid. *animadvertisset*. Bofius.
 Voff. C. etiam *animadvertisset*.
 Pro *pelleretur* Leid. *expellere-
 tur*. Utrumque recte, sed nihil
 mutandum. Cicero. l. 9. ad Fam.
 Ep. 9. *Si forte Pompejus pul-
 sus his quoque locis rursus alias
 regiones petere cogatur*. Sallu-

rius Jugurtha cap. 41. *Interea
 parentes aut parvi pueri mili-
 tum sedibus* pellebantur. Et sic
 passim *regno ac domo pelli* ve-
 teres dixisse docet cl. Burman-
 nus ad Ovid. Ep. 12. Heroid. vs.
 (p. 125.) 135. [Ax. etiam et Gu.
animadvertisset, quod Heufin-
 gerus haud ineptum esse dicit,
 nos ex optimis Codd. in textum
 recepimus.]

Quendam scribentem] *Plu-
 tarchus in vita* pag. 322. ac in
Apophthegm. pag. 186. et *Sui-
 das* rusticum fuisse ajunt, ac te-
 stulam Aristidi, ut uni de plebe,
 tradidisse, et rogasse, ut Aristi-
 dis nomen inscriberet: idque
 hunc fecisse. *Bosius*.

Se ignorare] Id est, non nos-
 se. vide praeter loca in Indice
 ad h. l. notata Brouckh. ad Prop-
 pert. l. 2. El. 2. vs. 56. Expres-
 sit vim verbi Curtius Lib. III.
 cap. 12. §. 17. de matre Darii
 agens, *ignorationem numquam
 antea visi Regis excusans*.

*Quod tam cupide elaboras-
 set*] Sic e membranarum Bavaricis
 legit *Schoppius Verisim.* 4, 2.
 cujus emendationem confirmant
 Mff. Dan. Gifan. Sch. [Gu.] et
 Leid. In Boecleriano quoque
 fuit: *quod ita cupide*. Barthius
 tamen *Adversar.* 24, 18. conten-
 debat, *to tam omittendum esse*.
Non enim, inquit, *tam super-
 fluam affectionem, quam ipsam
 honestam quaerendi nominis
 istius causam indicabat rusti-*

borasset, ut praeter ceteros Justus appellaretur. Hic decem 5
annorum legitimam poenam non pertulit. Nam, postquam
Xerxes in Graeciam descendit, sexto fere anno, quam

cus ille. Nobis tot bonorum li-
brorum confensus potior visus.
Ceterum etsi laudari justitiae stu-
dium in Aristide omnino debet;
imprudenter tamen egit, cum
tam cupide elaboravit, ut prae-
ter ceteros justus diceretur. No-
rat enim ingenium plebis, quod
nihil eminens ferre posset. Quare
colere quidem justitiam, non
autem ostentare debuit, *Bosius*.
Broukh. ad Propertium l. c. Bo-
sianam forsitan secutus editionem
citatur etiam tam cupide. Et sic
exhibent Voss. A. C. sed Voss.
B. ita cupide. sed an tam cupi-
de elaboraverit Aristides hunc
titulum, dubito; nam Plut. in
Arist. pag. 321. inf. narrat: πα-
σών δὲ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρετῶν
ἢ δικαιοσύνη τοῖς πολλοῖς αἰσ,
Σησὼν παρεῖχε διὰ τὸ τὴν Χρῆ-
σταν ἐντελεχέσασθαι αὐτῆς καὶ κοι-
νωτάτην ὑπάρχειν. ὁ δὲ ἀνὴρ
πένης καὶ δημοτικὸς ἐκτήσατο τὴν
βασιλικωτάτην καὶ δειοτάτην
προσηγορίαν, τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ.
nam confirmant nequaquam Ne-
posi verba, quae Plutarchus
deinde addit ὁ τῶν βασιλέων
καὶ τυράννων οὐδεὶς ἐζηλώσεν.
vide dicta ad §. 2. et Plut. pag.
322. a Bosio supra jam laudatus
ostendit, hanc calumniam Thē-
mistoclis malitiae acceptam esse
referendam, imo responsum il-
lud rustici, teste Plutarcho pag.
323. simpliciter hoc fuit, ἐνο-
κλῆμαι πανταχῆ τὸν δίκαιον
ἀπύων. qui alio modo hanc rem
refert, ut Bosius jam ostendit
ad illa verba quemdam scriben-
tem: praeterea populus hoc tem-
pore ipso justitiam colebat. Plut.
pag. 332. Οὐτω μὲν ὁ δῆμος ἦν
φιλοδίκαιος, οὐτω δὲ τῶ δῆμῳ
ὁ ἀνὴρ πικρός, καὶ βέβαιος. Prae-
terea Plut. in T. Q. Flam. pag.
375. adnotat Ἦν δὲ ἄρα σπάνιον

μὲν ἀνδρεία, καὶ φρόνησις ἐν
ἀνθρώποις, σπανιώτατον δὲ ἄλ-
λων ἀγαθῶν Ὁ ΔΙΚΑΙΟΣ.
ubi plura memoria dignissima de
Graecis imperatoribus, eorum-
que victoriis legi possunt. [Gu.
Aristiden. Ult. tam omittit.]

Nam postquam Xerxes] Hunc
ad Aristidem exulem misisse le-
gatos, et tria millia Daricorum
obtulisse, scribit Suidas, apud
(p. 126.) quem vide, quae re-
sponderit. *Ernstius*. Suidae lo-
cus est non tantum in *Αριστιδῆς*,
sed et in *Δαρείῳ*.

In Graeciam descendit] Mo-
vit in Graeciam, sic ἀναβαίνειν
est expeditionem suscipere. Eo-
dem modo, quo Latini descen-
dere, Graeci καταβαίνειν jun-
gunt. Memini ap. Diod. scrip-
tum Τεσσαρρόκτους καταβαίνειν
eis τὸν πόλεμον. Xenophon A-
gesilao: Ἐπειδὴ ὁ Πέρσης πρό-
σθεν τὴν Ἑλλάδα διέβη, ἀντι-
διαβῆναι ἐπ' αὐτὸν. Gebhardi
Adi Tennul. ad Frontin. lib. 2.
Strateg. cap. 1. num. 35.

Sexto fere anno] Imo tertio,
juxta Plutarchum in vita pag.
323. Cum quo facit Scaliger ad
Euseb. num. 1133. qui revoca-
tum ait anno 1. Olymp. LXXV.
ejectum Olymp. LXXIV. anno 11.
Schottus quarto anno revocatum
scribit; sed includit eum, quo
expulsus est. Et sic fortasse Ne-
pos script; mutavit autem li-
brarius, trajecta virgula, IVto
in Vto. *Bosius*.

Quam erat expulsus] Repo-
sui lectionem, quam Mff. Schotti
et Boecl. ac Ed. Ultrajectina ex-
hibent; omissa vocula post; quam
in aliis Codd. librarii, quibus
haec ellipsis insueta erat, de
suo addiderant. [Lambin. addi-
dit, non librarii.] Nam sic saepe
veteres. Suetonius Claud. 17.

erat expulsus, populi scito in patriam restitutus est.

Sexto, quam profectus erat mense Romam rediit. Curtius 4, 4, 19. *Tyrus septimo mense, quam oppugnari coepta erat, capta est.* Plinius H. N, 8, 42. *de equo: Terram attingere ore, triduo proximo, quam sit genitus, negant posse.* Bosius. Leid. etiam abjicit post, ut et Voss. A. B. C. [Gu.] Pro quo dixit Noster in Dione cap. 5. *Post diem tertium, quam Siciliam attigerat.* Est et Liviana locutio, ut l. 3. cap. 33. *Anno trecentesimo altero, quam condita Roma erat.* Et lib. 4. cap. 7. *Anno trecentesimo decimo, quam urbs Roma condita erat.* et Eod. cap. *Tertio mense, quam inierunt, et ita saepius.* Adde Abr. Gronovium ad Justinum lib. 26. cap. 1. num. 10. Arnzt. ad S. A. Victorem de V. I. cap. 42. num. 6.

Populi scito [Vulgati omnes, plebiscito. Sed neutiquam spernendum iudico *to populi scito*, quod et heic in Mss. Dan. [Gu.] ac Leidensi, et in iisdem aut aliis Codd. infra legitur 7, 5, 4. 15, 7, 4. 19, 2, 2. Id, sive quod abbreviate scriptum esset *ppliscito* vel *pliscito*, seu quod ignotum illis esset, imperii librarii in notius mutarunt, Dicebatur autem apud Romanos *populi scitum* lex sive iustum a populo factum. Festus in schedis Farnesianis, ut a viris doctis suppletæ sunt, col. 136. *Scitum populi dicebatur, quod sine plebe cunctus patricius ordo, rogante patricio, suis suffragiis jussit: quod autem aliquo interrogante ex patribus, et plebe suffragante scitum esset, id jam leges scriptæ dicebantur. Sed illud plebeiscitum est, quod Tribunus pl. sine patriciis plebem rogavit, id est;*

consultuit, plebesque scivit. Tacit. 3. A. 58, 2. *nulla de eo populi scita; non in libris caeremoniarum reperiri.* Ceterum ita dictum, quia *populus scivit*, h. e. sanxit, constituit. Idem Festus col. 76. *quod in omnes homines resve populus scivit, lex appellatur.* Boethius in Topica Cicer. lib. 3. *Lex est, quam populus centuriatis comitibus sciverit.* Apte igitur Noster hæc voce expressit decreta sive ψηφισματα Atheniensium, quæ non a plebe, sed ab universo populo in concione sanciebantur. Nam psephismate revocatum cum aliis Aristidem, clare apparet e Plutarcho; cujus hæc sunt pag. 323. verba: *λύσαντες τὸν νόμον, ἐψηφίσαντο τοῖς μεδεῶσι κἀδοδόν.* Similiter Livius 45, 25. (p. 127.) decretum Rhodiorum, quod Polybius ψηφισμα dicitur, *scitum populi* vocat. *Societatem, inquit, ab Romanis ita volebant peti, ut nullum de ea re scitum populi fieret, aut litteris mandaretur: quod nisi impetrarent, major repulsis ignominia esset.* Polybius dixerat: *τῆτο δὲ ἐποίησαν, βυλόμενοι ἢ διὰ τῆ ψηφισματος καὶ πρεσβειας ἀποτυχεῖν, εἰάν ἄλλωι δόξῃ Ρωμαίοις: in Excerpt. Legation. ecloga 93. Bosius. Plebescito Voss. B. Plebiscito [Axen. Ultr.] Leid. et Voss. A.*

Restitutus est] Ejecerat Aristidem improvida plebs: nunc ingruente bello poenitet eam stultitiæ suæ. Recte Comicus dixit: *Tum demum nos nostra intelligere bona, cum, quæ in potestate habuimus, amissimus.* Sed metus quoque erat, ne Aristides, quod Plutarchus p. 313. observat, in Xertis

partes transiret, ac referret injurias, quas intulissent. Metiebantur enim maximum virum suo modulo, et talem Aristidis quoque statuebant animum, qualis vulgo inesse hominibus solet. *Buchnerus*. Adde *Plut.* in *Them.* pag. 117. qui hoc populi scitum adscribit ipsi *The-mistocli*, scribens Ταῦτα δὴ μεγάλα τῷ Θεμιστοκλέει. καὶ τὸς πολλοὺς ἀισθόμενος ποδέντας Ἀριστείδην, καὶ δεδιότας, μὴ δι' ὄργην τῷ βαρβάρῳ προσξείῃ ταυτὸν ἀνατρέψῃ τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος — γράφει φήμισμα, τοῖς ἐπὶ χρόνῳ μετὰ τὸν ἐξεῖναι κατελθόντι, πράττειν; καὶ λέγειν τὰ βέλτετα τῆ Ἑλλάδι μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Hem astutias! Hoc vero statuerunt falso Athenienses; nam *Plut.* in *Arist.* pag. 323. annotat, quod Aristides urbe excedens, τὰς χεῖρας ἀνάτεινας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠύξατο τὴν ἐναντίαν (ὡς εἴκειν) ἐν Χίῳ τῷ Ἀχιλλεῖ, μηδένα καιρὸν Ἀθηναίους καταλαβεῖν, ὃς ἀναγκάσει τὸν δῆμον Ἀριστείδου μνησθῆναι. Postquam vero restitutus est, summo in honore in patria fuit habitus usque ad ultimum vitae diem, unde *Philiscus* ad *Ciceronem* exulem consolandum dixit apud *Dionem Cassium* Lib. xxxviii. cap. 27. μέμνησθε δὲ, ὅσον Ἀριστείδης τῷ Θεμιστοκλέει ὑπερον διήνεγκεν. ubi *Fabric.* Quo fugerit Aristides, a paucis indicatur. *Suidas*

dicit, quod ὁ αὐτὸς διέτριψεν ἐν Ἀιγίνῃ φυγῶν. *Ovidius* Lib. 1. *Ex Pont. Epist.* iii. vs. 71. canit:

Pulsus Aristides patria Lacedaemona fugit.

Forsan, quia Aeginam περιέχουσιν ἢτε Ἀττικῆ, καὶ ἡ Μεγαρίς, καὶ τῆς Πελοποννήσου τὰ μέγιστα Ἐπιδαύρου, σχεδόντι ἑκατὸν σταδίους ἐκάστη διέχουσα, teste *Strabone* Lib. viii. pag. 576. et *Lacedaemon* totius regionis tractus dicitur; ut nuper etiam observavit *cl. West.* ad *Herodot.* L. vii. cap. 234. In hac insula commoratum fuisse Aristidem, populi suffragiis Athenis in exilium ejectionem, patet ex *Herodoto* Lib. viii. cap. 79. et *Plut.* *Arist.* pag. 323. De Aegina inter *Strabonem*, et *P. Melam* Lib. ii. cap. 7. lin. 80. fere convenit. Hinc forsan Aeginetae ab Aristide apud eos commorato, ad antiquam simultatem deponendam, et cum Atheniensibus pro communi Graeciae salute pugnandum incitati tam strenue in pugna Salaminia pugnarunt, ut juxta *Herodotum* inter Graecas civitates palmam eorum civitas retulerit. v. *Plut.* in *Them.* pag. 120. sed de hoc *Herodoti* loco, qui est Lib. viii. cap. 93. consulendus *Supendae* eruditionis *Vir.* *L. C. Valckenarius*, num. 67.

CAP. II.

Interfuit autem pugnae navali apud Salamina, quae facta est prius, quam poena liberaretur. Idem praetor fuit Atheniensium apud Plataeas in praelio, quo Mardonius fusus barbarorumque exercitus inter-

(p. 128.) *Interfuit a. pugnae*] Inter quam adsumtis multis gravioris armaturae militibus genere Atheniensibus, Persas, qui Ppyttaleam infalam, ut adnantes e naufragio suos servarent, hostes necarent, occupaverant, omnes exceptis quibusdam illustribus interemit, ut referunt *Herodotus* 8. et *Plutarchus* p. 323. *Bosius*. De hoc loco Nepotis consule *Valcken.* ad *Herodot.* Lib. VIII. cap. 81. lin. 5. et *Wess.* ad cap. 95. n. 6. et 9.

Salamina] Accusativus Graecus pro *Salaminem*. Quid ergo alii mutare aggrediuntur? insula enim illa in Sinu Saronico prope Peloponnesum *Salamis* creberrime appellatur. *Salaminam* nuncupari non memini. Notus est Oraculi versus ὁ Δεῖν Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τῆνα γυναικῶν. *Gebhardus*. *Lamb.* mallet, *Salaminam* aut *Salaminem*, nulla nepeffitate. Vid. sup. ad 2, 2, 8. *Bosius*. Lectio *Vulgata* certe retineri potest. Attamen *Salaminam* exhibent [Ax. Gu.] tres mei *Vossiani*, item *Cod. Leid.* et *Voss. B. C.* in *Themist.* cap. 6. Quare *Salaminam* si quis hic reponeat, non refragarer. Argumentum, quo hic utitur *Gebhardus*, infirmo nititur talo, licet enim haec insula a Graecis *Salamis* appelletur, non tamen inde sequitur *Salaminam* nuncupari non licere, cum Latini ex ejusmodi Graecorum Accu-

sativis saepe *Nominativos* facere soliti fuerint, ut recte observat *cl. Oudendorp.* ad *J. Obsequentem* de *Prodig.* cap. 74. Praeterea *Salamis* et *Salamina* veteres dixisse, potuissent eum docere *Justinus* et *Servius*. Vide praeter *Bosium* ad *Themistocl.* cap. 4. *Perizon.* ad *Sanctii Minerv.* Lib. 1. cap. 9. num. 4. et *Duker.* ad *Florum.* Lib. 4. cap. 11. num. 4.

Prius quam] *Abeft* a *Voss. C.*

Idem praetor fuit] Et quidem ἀντοκράτωρ. *Plutarchus* pag. 325. *Χειροτονηθεὶς στρατηγὸς ἀντοκράτωρ ἐπὶ τὴν μάχην.* Posita a. erat haec ἀντοκρατορία (si credimus *Petito* ad *LL. Att.* 3, 5. pag. 251.) tum in belli apparatu adornando, tum in bello pro arbitrio administrando, plane ut apud Romanos solebat Dictator. *Bosius*. *Plut.* in *Cat. Maj.* pag. 353. Ἀριστείδης μὲν ἐν Μαραθῶνι, καὶ πάλιν ἐν Πλαταιαῖς δέκατος ἦν στρατηγός. Vide *Plut.* in *Aristid.* pag. 321. qui addit: Μέγιστον μὲν εἶχεν ἀξίωμα Μιλτιάδης, δόξην καὶ δυνάμει δεύτερος ἦν Ἀριστείδης. Haec ergo omisit *Nepos*, ut bene vidit *Magius*.

Mardonius] Quem *Xerxes* post cladem *Salaminiam* in Graecia reliquit. *V. inf.* 4, 1, 2. et *Plut. Aristide* pag. 324. *Bosius*. Hinc *Aristides* *Tom. II.* p. 178. de *Xerxe* καὶ, ὃν κατέλιπε Μαρδόνιον, θανατῶντα, ὡς εἰπέν,

fectus est. Neque aliud est ullum hujus in re militari illustre factum, quam hujus imperii memoria; justitiae vero et aequitatis et innocentiae multa: in primis, quod ejus aequitate factum est, quum in communi classe esset Graeciae simul cum Pausania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses. Namque ante id tempus et mari et terra duces erant Lacedaemonii. Tum autem et intemperantia Pausaniae et justitia factum est

κατέλιπε, και ἄμα ἐμοὶ δοκεῖν, ὅπως ἔχοιεν πρὸς ὃν ἀσχολοῦντο οἱ Ἕλληνας. Plut. in Them. pag. 113. Xerxes inparem se hostibus sentiens. *Μαρδόνιον ἐμποδῶν εἶναι τοῖς Ἕλλησι τῆς διωξέως μᾶλλον ἢ δουλωσόμενον αὐτὸν κατέλιπεν.* Hic relictus erat, teste Plut. in Aristide, *τῆ στρατῷ το μαχίμωτατον ἔχων περὶ τριάνοντα μυριάδας.* Fufus Mardonius ad Plataeas magistratu Xanthippidis. v. Eum. p. 321.

Interfectus est.] Ita pro *est interfectus* legunt Voss. A. B. C. [Ax. Gu. In antiquioribus edd. ut in *Ult.* est omittitur. Lambinus *est interfectus* edidit, sed alterum in Codd. existat.]

(p. 129.) *Neque aliud est ullum.*] Fuit tamen Praetor cum caeteris, bello Marathonio, atque in eo strenue se gessit, ut *Thucyd.* et *Plutarchus* testantur. Sed quia consilio et auspiciis Miltiadis, in quem totum exercitus imperium translatum est, in campis Marathoniiis pugnatum est, non huic, sed Miltiadi victoriae laus tributa fuit. *Magius.* [Si factum deleas, sanitatem huic loco reddas. v. 15, 7, 3. 21, 1, 3. *Heusinger.*]

Justitiae et aequitatis.] *Exempla* commemorat *Tullius* 3. *Of. sic.* 11. et 23. Pro *innocentiae* Schottus putabat *continentiae* rescribendum: sed frustra. *Innocentia* enim quandoque idem

quod abstinencia est, et avaritiae opponitur. Vide *Cic.* pro *L. Manil.* cap. 13. *Bosius.*

Cum in communi classe esset Graeciae simul cum Pausania.] Ab Atheniensibus dux ad bellum, collega Cimone, missus. v. *Plutarchus* pag. 332. *Bosius.*

A Lacedaemon.] Cod. P. Dan. *ab Lacedaemon.* Pro *namque id ante id.* Et pro *tum, tunc.* [Ax. *ab Lac.* non: a. Etiam Gu. *ab*, sed *Ult. a.*]

Intemperantia.] Impotentia, saevitia, superbia, βαρύντη. v. *Plutarchus* l. c. *Bosius.* Voss. C. *tum autem intemperantia:* ὑβριν vocat Herodotus Lib. viii, cap. 3. sed quomodo rem narrat? *ὡς γὰρ δὴ ὠδάμενοι τὸν Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, ΠΡΟΦΑΣΙΝ ΤῆΝ ΠΛΥΣΑΝΤΕΩ Υ΄ΒΡΙΝ ΠΡΟΙΣΧΟΜΕΝΟΙ, ἀπειλοντο τὴν ἡγεμονίην τῆς Λακεδαιμονίης.* Quae verba recte vertit Is. Casaubonus ad Polybium p. 96. *Pausaniae perfidiam praetextentes,* et unde praetextus iste manaverit, patebit ex eodem Casaubono, quem ideo jam ad Herodoti locum citavit cl. Valckenarius. De hac re consule Aristidem Oration. Tom. I. p. 209. Plut. in Arist. pag. 332. (*Ἀριστείδης*) ἔλαθε τῶν Λακεδαιμονίων, οὐχ ὅπλοις, ἀλλὰ ναυσίν, οὐδ' ἱπποῖς, ἐγνωμοσύνη δέ,

Aristidis, ut omnes fere civitates Graeciae ad Atheniensium societatem se applicarent, et adversus barbaros hos duces deligerent sibi.

καὶ πολιτεία τὴν ἡγεμονίαν παρελόμενος. ita ut Graecos caeteros potissimum Aristidis aequitas inpulerit ad imperium in Athenienses transferendum; vide omnino cl. Valkenarium, qui observat ad Herodot. l. l. hanc rem evenisse triennio post Ol.

LXXIV. 4. confer Plut. pag. 333. *Ut omnes fere civit. etc.* Narrant Diodor. 11. Plutarch. Arist. pag. 332. seqq. Tangit et Thucyd. Lib. 1. quanquam Aristidem non commemorat: Lamb. Pro deligerent Voss. C. diligerent.

CAP. III.

Quos quo facilius repellerent, si forte

(p. 130.) Quo facilius repellerent etc.] Editio Longolii: quos quo facilius repellerent, si. f. b. r. conarentur; ad classes aedif. etc. Sed alteram lectionem distinctionemque praeferebat Magius, tanquam manusccriptorum fide nixam. τὸ quos tamen et in Leid. fuit. Bosius, Voss. A. B. C. item meus Leid. quos quo fac. rep. Codicum auctoritate freti, si legamus quos quo facilius repellerent, ab his verbis tertium caput, initium sumere, per me licet. Sed adhuc aqua mihi haeret. [Ax. etiam [Gu. Ult.] Quos quo facilius repellerent, quod unice verum videtur. Primum enim e vulgatae lectionis ratione claudicare periodum et mancama esse quisque sentiet. In verbis enim, quo facilius repellerent, pronomen desideratur. Deinde ea, quae sequuntur, ad classes [Gu. classis] aedificandas etc. conjunctione, qua cum antecedentibus nectantur, non bene carent. Praeterea omne auctoris consilium lectione vulgata, [quae

In Ed. Ald. Mag. et Lamb. est.] misere turbatur. Ex hac enim lectione rationem, cur Graecorum civitates se ad Atheniensium societatem applicuerint, Cornelius reddit potissimum hanc quo facilius barbaros repellerent. Quo quid cum ab re, tum ab hoc loco, esse potest magis alienum? Cornelius enim, ut Aristidis virtutes lectoribus probet, commemorat primum ejus iustitia factum esse, ut omnes Graecorum civitates, Pausaniae intemperantiam perfaciae, ad societatem Atheniensium se applicarent; deinde, eundem, iustitiae quippe laude florentem, delectum esse, qui constitueret, quantum pecuniae quaeque civitas daret ad classes aedificandas exercitusque comparandos; his denique addit, cur Graecis hoc placuerit: quo sic eo facilius repellerent barbaros, si forte bellum reparare conarentur. Verbo, ut Heusingerus dicit, Graeci, quo facilius repellerent barbaros, non tam ad Atheniensium societatem se applicu-

bellum renovare conarentur, ad classes aedificandas exercitusque comparandos quantum pecuniae quaeque civitas daret, Aristides delectus est, qui constitueret, ejusque arbitrio quadringena et sexagena talenta quotannis Delum sunt collata. Id enim commune aera-

cuerunt, quam commune aera-rium constituerunt. In his autem Cornelio praeivit Thucydides 1, 96. neque aliter Diodorus Siculus 11, 47. In sequentibus Ax. verissime: *ejusque arbitrio*, quod equidem haud dubitanter reciperem, testibus luculentissimis firmatum. Mosche, Ult. *Ejus*, sed melius Dan. Gu. *ejusque*.]

Bellum renovare] De novo et integro inferre. Hamilcare. *Sed ita, ut statim mente agitare, si paullum modo res essent reffectae, bellum renovare*. Hirtius. Lib. 8. cap. 1. *Complures eodem tempore civitates renovare belli consilia nitebantur*. Tacit. Lib. 3. *Annal.* cap. 20, p. *Eodem anno Tacfarinas bellum in Africa renovat*. Gebh. In genere *renovare* est iterare. Vide Servium ad Virgil. 2, Aen. 3, phrasin vero hanc illustrat Corijus ad Sallust. Jugurth. cap. 36. num. 1. et ad cap. 51. num. 5.

Quantum pecun. quaeque civit.] Vide collecta *Meursio Fortun.* *Attic.* cap. 7. pag. 52. et seqq. Bofius.

Aristides delectus est] Ab universa Graecia. Vid. *Plutarch. vita* pag. 333. Bofius.

Quadringena et sexagena tal.] Vide Scholiastem *Acacii* ad Thucyd. pag. 41. *Ernstius*. Sic *Mf. Gif. Dan. Sch. et Boecleri*. [Gu. sed *Leid.* 1. *quadringena et sexagena*. *Ult. quadringenta et sexaginta*. *Axen. quadragena sexaginta*, non *quadringena sex*: quod *Heufingerus*, neque *quadringena et sex*: quod *Fischerus* laudat.] In-

fra 7, 9, 3. *ex quo quinquagena talenta vectigalis capiebat*. Vulgo editur: *quadringenta et sexaginta*. Bofius. *Voss. B. Quadringenta et sexagena*. Sed in margalia manu *sexaginta*.

Sunt collata] *Epaminonda. Priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos, qui conferebant*. *Flaccus* Lib. 1. *Arg.* vs. 358.

— *Hinc Talauis, fratrisque Laodocus urget Remo terga sui, quos nobile contulit Argos.*

Contribuit ad expeditionem Colchicam. *Gebhardus*. *Pro Delum* *Voss. C.* *In bellum. pro ejus arbitrio* *Voss. A. B. C.* *ejusque arbitrio*.

Commune aerarium] *Thucyd.* (p. 131.) *Lib. 1. cap. 96. ταμείου δήλος ἦν ἀντοῖς καὶ εὐνοδαῖς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐγίνοντο*. Solebant autem veteres in fanis pecuniam suas privatas et publicas deponere. *Infra* 23, 9, 3. *Cic. de legib.* 2, 16. *Plaut. Bacchid.* 2, 3, 72. et 78. *Lambinus*. Adde *Brodacum Miscell.* 4, 17. *Joh. Laurentium Polymathiae* 1, 1. et *not. ad* 23, 9, 3. *Bofius*. *Nec non Bernegg.* ad *Justin.* *Lib. 5.* cap. 6. *Ill. Spanhem.* ad *Aristophan.* *Plut.* vs. 119. *Cel. J. Perizon.* ad *Aelian.* *Lib. 13.* *V. H.* cap. 2. sic *Romae pecuniam deponerent in templo Saturni, et Pacis.* v. *Serv.* ad *Virg.* 2. *Georg.* vs. 502. et *Gronov.* ad *A. Gell.* *Lib. 3.* *N. A.* cap. 9. *Davis.* ad *Ciceron.* *Lib. 11.* de *legib.* cap. 16. pag. 136. et quis

rium esse voluerunt. Quae omnia pecunia postero tempore Athenas translata est. Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod,

non? Delum insulam Athenienses praetulerunt, ut insulam suburbanam, etsi non subditam, tamen a se maxime pendentem civitatem. Omnibus autem hunc locum commendabat insignis templi sanctitas, unde Pausanias Lib. III. cap. 23. dicit *Τῆς γὰρ Δήλου τότε ἐμπορίας τοῖς Ἑλλησίν ἔσσης* (confer Strabonem L. XIV. pag. 985. jam citatum a Spanhem. ad Callim. H. in Del. Festum in voce *minorem* et Ciceron. pro lege Manilia c. 18.) *ΚΑΙ ἈΔΕΙΑΝ ΤΟΙΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙΣ ΔΙΑ ΤΟ ΝΘΕΟΝ ΔΟΚΟΥ'ΣΗΣ ΠΑΡΕΧΕΙΝ*. Doctissimus Hudson ad Thucydidem Lib. I. cap. 96. l. 64. adjicit, quia locus erat munitissimus; sed in eo errat, nam idem Pausanias mox addit: *ὅτε οὐσης ἀτειχίς τις Δήλου*. Hunc Hudsonii errorem jam ante, me detexit Dorvillius in Descriptione Deli cap. 3. in Obs. Misc. Vol. VII. Tom. I. confer Spanh. ad Callim. H. in Delum vs. 24. qui hunc Pausaniae locum, melius, quam ab interprete, versum jam ad partes vocavit.

Quae omn. pecunia etc.] V. Justin. 3, 6, 4. Bosius. Quid Theophrastus de hac pecunia contra foedus, consentiente Aristide, et respondente *ὄν δικαίον μὲν, συμφέρον δὲ τῶν ἑστί*, Athenas translata dixerit, vide Plut. in Aristid. pag. 334. Unde bellum Peloponnesiacum ortum sit, in notulis historicis meis ostendi, cujus facti me nondum poenitet, nam haec vera et prima hujus belli fuit causa; altera me quoque non latet: nempe tabula Attico commercio Megarenenses prohibens, de qua tabula mentio fit apud A. Gellium Lib.

VI. N. A. cap. 10. quam Pericles omnibus modis ratam voluit, ut populus bello distentus alia potius omnia ageret, quam rationem a se exigeret pecuniae sibi creditae, quam ipse sub sacro nomine in suos ulus averterat. v. Kuhn. et Periz. ad Aelianum Lib. XII. V. H. cap. 53. §. 5. quibus adde Diodor. Siculum Lic. XII. cap. 38, 39, 40. cum notis cl. Wesselingii; de pecunia a Pericle *eis τὸ δόον*, ut dicebat inpena, confer Suidam in *Δέον*, *eis Δέον* et *eis τὸ Δέον* cum Montefalcon. Bibl. Coislin. pag. 608, 609. Hujus belli vera origo (de qua Plut. in Pericle pag. 169. testatur *τὴν μὲν ἐν ἀρχῆν, ὅπως ἔσχεν, ὄν ῥάδιον γινώσκειν*.) videtur latuisse Lacedaemonios ipsos, opinatos, exortum propter antiquam Talthyrbii iram. v. Herodot. Lib. VII. (p. 132.) cap. 137. Quocumque vero modo causam hujus belli referas, Pericles fuit auctor; id quod ipsi Megarenenses probe sciverunt, totam caedem Anthemocriti, quae sibi objiciebatur, fictam ostendentes. Historiam de hoc Anthemocrito vide apud Plutarch. in Pericle pag. 168. quam historiam vix intelligas, licet a Pausania Lib. I. c. 36. Suida, et Harpocratiōne p. 42. cum notis Valesii, Maussaci, et J. Meurfio Lib. III. Athen. Att. cap. 5. memoratam, nisi cum hisce Plutarchum l. I. et pag. 169, 170, 171. conferas. [Gu. postero die tempore.]

Quam quod quum] Léid. *quam quum*. ut et Voss. C. Voss. B. n. e. c. indicium majusque: et paullo ante Voss. A. *Hic fuerit abstinentia*, omisso *qua*. [Ax. est indicium certius. Etiam in

quum tantis rebus praefuisset, in tanta paupertate decessit, ut, qui efferretur, vix reliquerit. Quo factum est, ut filiae ejus publice alerentur, et de 3

Gu. et Ultraj. quod omissum est, recte additum a Lambino.]

[In tanta paupert.] *Plut. Aristide princ. et in Apophthegm.* pag. 186. *Frontin.* 4, 3, 5. ubi similia exempla habet, §. 3. et 4. In dubium vocavit Aristidis paupertatem *Demetrius Phalereus*, cui respondet *Plutarch.* l. c. *Bosius*.

[*Quibus effer.*] *Cod. P. Dan.* [Gu. Ult.] qui efferretur. Quae viri docti h. l. adnotarunt, notissima sunt e Donato ad Terent. *Andr.* 1, 1, 90. cui tamen verbum efferre non satis usitatum a Latinis videtur, dicenti *Virgilium* Lib. 4. *Georg.* vs. 256. usum esse de funere verbo exportare, ut Graecum efferre vitaret. Verum est, a Graeco ἐκφέρει derivari, unde ἐκφορά de funeris elatione proprie usurpatur. v. praeter alios Doctissim. *Raphel.* ad Acta Apost. cap. 5. com. 6. et *Ill. Spanhem.* ad *Aristophan.* *Plut.* vs. 1009. Sed in Latium receptum esse, patet ex variis ipsorum Romanorum formulis, et Auctoribus res Romanas describentibus; sed malumus cum *J. Lud. de la Cerda* ad l. l. statuere, *Virgilium* verbum exportare adhibuisse, ut exprimeret Graecorum ἐκφέρειν, de quo verbo egit *Doctiss. Elsner.* ad *Evangel. Lucae* cap. 7. comm. 12.

[*Ut filiae ejus publice alerentur*] Testatur et id *Aeschines* in fine *Orat. contra Ctesiph.* Quantum autem dotis nomine datum sit filiabus, et quanta liberalitate totum genus Aristidis persecuti sint Athenienses, apud *Plut.* in vita ejus legere licet. *Longolius.* Alebantur autem publice, i. e.

ex publico, sumtu publico: e Prytaneo scil. (ut *Plutarch.* ait pag. 335.) ubi bene de Rep. meritis, eorumque posteris communis victus dabatur. De quo vide *Meursium Athen. Attic.* 1, 8. *Bos.* *Leid. aut publice.* Pro filiae *Voss.* C. filias. Pro factum est *Voss.* A. [Gu.] Quo factum ut. Saepe hoc verbum omittitur: in *Themist.* cap. 17. ex *Voss.* B. *Gestus ei mos.* in *Iphicrate* cap. 2. num. 4. ex *Voss.* B. Quo factum magnam adeptus gloriam. in *Lylandro* cap. 1. in *Voss.* C. Sed immodestia factum adversariorum. *Livius* Lib. 11. c. 33. *Agi deinde de concordia coeptum, concessumque in conditiones.* cap. 39. *Imperatores ad id bellum de omnium populorum sententia lecti Attius Tullius, et C. Martius exul Romanus, in quo aliquanto plus spei repositum.* cap. 43. *Q. Fabius inde, et C. Julius consules facti.* Lib. 4. cap. 21. *exercitus in Agrum Vejentem ac Faliscum ducti: praedae abactae hominum pecorumque, hostis in agris nusquam inventus, neque pugnandi copia facta, urbes tamen non oppugnatae; qui ita centies.* *Propertius* ex *Broukhufii* emendatione Lib. 1. El. 2. vs. 7.

Crede mihi, non ulla tuae medicina figurae.

(p. 133.) *Consule Broukh.* ad Lib. 2. El. 21. vs. 44. et propius ad rem *Lucanus* ex vera *Cl. Oudendorpii* emendatione L. 1. vs. 120.

Morte tua discussa fides, bellumque movere Permissum ducibus.

communi aerario dotibus datis collocarentur. De-
cessit autem fere post annum quartum, quam The-
mistocles Athenis erat expulsus.

Et de hac elegancia inprimis con-
sulendi sunt Jac. Perizonius E-
pist. 28. ad N. Heinsum pag. 771,
772. et Cortius ad Sallustium Cat.
c. 20. num. 13. Graecos et Poë-
tas et Historicos hoc verbum
substantivum saepius omisisse,
non necesse est, ut multis pro-
bemus. Vide tamen de Poëtis
Schol. Pind. O. Pyth. 12. vs. 50.
et Schol. Aristophanis in Ranis
vs. 1547. ex Historicis mille lo-
ca concisae hujus Orationis ad-
ducere possemus. Itaque ver-
bum est hic facile abesse potest.

Collocarentur] Nuptum da-
rentur. Epaminonda, aut vir-
go amici nubilis propter pau-
pertatem collocari non posset,
M. Cicero Lib. 11. de Offic. Cum
consuleretur, utrum bono viro
pauperi an minus probato di-
viti filiam collocaret. Idem de
inventione. P. Scipio Corne-
liam filiam T. Graccho collo-
cavit. De illis, quorum filiae
publice ex aerario dotatae fue-
rint collocatae nuptum, vide
Valer. Maxim. Lib. 4. cap. 4. de
Paupertate laudata. Gebhardus.
De dote harum filiarum vide
Cel. J. Perizon. ad Aelian. Lib.
10. V. H. cap. 15. Quid vero
de Aristidis paupertate dicat Plu-

tarchus, v. in Parallell. Aristi-
dis, et Catonis Maj. pag. 354.

Decessit] De mortis genere,
quod sciam, apud auctores nihil
exstat, nisi quod restitutus in
pristinum statum, quaestura fun-
ctus honeste decesserit. Quam-
obrem non satis possum mirari,
quod de ejus morte a Seneca
cons. ad Albin. c. 13. scriptum
est: Ducebatur Athenis ad sup-
plicium Aristides etc. Sed quia
id plerique omnes Phocioni ad-
scribunt, *μνημονικὸν ἀνδρῆμα*
in Seneca esse arbitror. Longo-
lius. De loco mortis et sepul-
chro publice ei constructo vid.
Plut. 334. et seqq. Bosius. Na-
turali lege Aristidem mortuum
esse patet ex ipso verbo *dece-
dere*, quod de naturae debitum
reddentibus solet adhiberi. vide
cl. Scheffer. ad Phaedri Lib. 4.
fab. 4. idque ex infinitis aucto-
rum locis confirmari posset, in-
spice modo lector Livii 1. c. 34.
Suetonii August. cap. 101. et Ju-
stini Lib. 1. c. 1. Lib. 4. c. 2.
Lib. 9. c. 8. Lib. 20. c. 4. et
ita centies.

Quam Themistocles Athenis
erat expulsus] Id quod Diod.
Siculus factum ait Olymp. LXXVII.
anno 11. Bosius.

IV. PAUSANIAS.

CAP. I.

PAUSANIAS LACEDAEMONIUS magnus

(p. 134.) PAUSANIAE res amplius memorabunt tibi *Plutarchus in Aristide et alibi, Thucydides 1: Herodotus Lib. 9. Diodorus 11. Aelianus v. h. 4, 7. Polyaeus 8. Xenophon hist. Graec. 2. Justin. 2. 15, 16. 5, 10, 6, 6, 4, 7. Valerius Maxim. 2, 6, 1. Suidas etc.* Boeclerus.

Pausanias Lacedaemonius] Cleombroti filius; ut *Herodotus 9. Thucydides 1. et 2. Epigramma vetus apud Athenaeum 12, 9. Plutarchus in Apophth. Lacon. Suidas et alii* vocant. Non igitur Agefilai, aut Hegefilai. vid. inf. ad cap. 5, 2. *Bosius*. Suidas ex Thucydide et Plutarcho haec refert. Πανσανίας κλεομβρότης καὶ ἀρχιδέας, βασιλεὺς λακεδαιμονίων. sic infra quoque c. 3, 5. rex vocatur. *Ernstius*. v. not. post. Hegefilaum tamen Pausaniae patrem facit quoque Chrysermus in Stob. Serm. xxxviii. pag. 228. citatus a *Well.* ad *Diodor. Sicul. Lib. xi. cap. 45. n. 71.* sed male, fuit enim pater ejus Cleombrotus. vide *Bolium* ad c. 5. hujus vitae.

Magnus homo] Et sic loquuntur Latini, ne quis sequioris aevi flosculum putet, Aemilioque Probo Cornелиi labores adhaerescet. *Livius Lib. 35. cap. 10. Quae res minus verendos mag-*

nos homines ipsa stultitate facit. *Sallust. Orat. 2. ad Caesarem. Hostem adversum deprimere strenuo homini difficile est.* *Gebhard.* Cicero in *Lucullo t. 1. Omnis liberalis et digna homine nobili ab eo percepta doctrina.* et 2. ad *Fam. Ep. 7. Etiamne tu has ineptias homo (mea sententia) summa prudentia* c. *Terent. Phorm. 5, 6, 14. Homo hominum ornatisime.* Neque vox homo Pausaniae persona est indigna, cum a *Val. Maximo* de rege Antiocho adhibeatur, teste *cl. Burman.* ad *Phaedr. L. 2. fab. 5. vs. 19.* Et saepius a *Cicerone* in bonam partem conjungitur cum viro, de eo qui virtutibus elucet, addito epitheto *magnus* vel simili, ita tamen, ut aliquid discriminis inter utramque esse videatur, quod exprimere verbis vix possis, ut censet *Vavassor* de vi et usu quorumd. verb. pag. 49. *Magnus* etiam heic magnum quid notat, positum quippe pro illustri, nobili, virtute sua et factis insignibus conspicuo ac potenti. *Ovid. Lib. 2. Art. Amat. vs. 709.*

Fecit et in capta Lynneside magnus Achilles.

Tibullus L. 4. El. 1. vs. 175. de Messala.

homo, sed varius in omni genere vitae fuit. Nam ut virtutibus eluxit, sic vitiis est obrutus. Hujus illustrissimum est praelium apud Plataeas. Namque illo

*Ergo ubi per claros ierint tua
facta triumphos,
Solum utroque idem diceris
magnus in orbe.*

Servius ad Virgil. 1. Aen. vs. 292.

Julius a Magno demissum nomen Iulo.

notat, a Magno, sicut Alexander, sicut Pompejus. Graeci enim omne magnificentum magnum; (p. 135) de Pompejo v. Cel. Burm. ad Petron. cap. 124. pag. 592. de Alexandro res nota. Sic Caesar Augustus, qui alibi invictus et altus vocatur, peculiari hoc honoris nomine insignitur. vid. Broukh. ad Propert. L. 2. El. 1. vs. 26. unde posteriora Imperatores magni non solum sed et maximi fuere dicti. Vid. Ill. Spanhem. differt. 5. de usu et praest. Numism. p. m. 424. ad exemplum regum Parthorum et Persarum. (Idem vir incomparabilis ad Callim. H. in Jovem. vs. 2.) qui, ut pares essent diis suis hoc Epitheto insignibus (vide Daetiff. Elsner. ad Acta Apostol. cap. 19. com. 27. et Alberti ad com. 34.) isto titulo se adorari volebant.

Varius in omni gen. vitae] Eruditiss. Schotto non assentior *zō vitae* hinc ableganti, cum verba inde ambigua sint evasura; neque illis, qui malunt *vanus*, interpretanturque *Χάριν*. Florus 4, 3, 4. *Antonius varius ingenio*. Cicero Laelio: *Assentatoris animus varius, commutabilis et multiplex*. Valer. Maxim. Lib. 6. cap. 9. de Fortuna. *Nec aut haec aut illa simul universa, sed varie per-*

plexa freto atque aestui similia. Gebhardus.

Ut virtutibus eluxit, sic vitiis] Ob virtutes erat conspicuus. Attico: *Qua ex re nobilis inter aequales ferebatur clariorque explendescbat*. Cicero loqui amat: *virtus, eloquentiae magnitudo elucet*; ut pro Fontejo: *Quid est igitur, ubi elucere possit prudentia?* Gebhard.

Sic vitiis est obrutus] Obtectus, obscuratus. *Obrui enim opposuit τῷ elucere*. Ergo *obruere* est obscurare. Statius L. 1. Thebaid.

— *Quantum virides Venus
addita nymphas
Obruit.*

Tacit. Vita Agricola cap. 17. *Cum Cerealis quidem alterius successoris curam famamque obruisset*. Ita Graeci *καταχῆν* usurpant. *Ἀδελος* apud Suidam *φιλολογία τε καὶ ἀπύταις κόποις ἐγκείμενος ἐνφροσύνων καὶ πρεσβυτέρων κατέχωσε δόξας τῷ ταυτῆ ὀνόματι*, obruit et obscuravit. Memini ita quoque loqui Ciceronem. Gebhard. Livius Lib. 3. cap. 19. *At enim divinis humanisque obruti sceleribus legem vos hoc anno perlaturus dictitatis?* De verbo *obruere* consulendi sunt eximii Interpretes ad Valer. Flaccum Lib. 1. Argon. vs. 319.

Hujus illustriss. est prael.] Haec vox praelio conjuncta non satis se mihi probat, inquit Schottus, ut clarissimum mallem, si libri faverent. Ego, cum de celebritate et fama potius, quam de magnitudine ipsa et momentis praelii accipitur, non

illo duce Mardonius, satrapes regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Persarum et manu fortis et consilii plenus, cum ducentis milli-

video, quid habeat incommodi; cum *illustrandi* vox et *illustrium* isto sensu placeat Nostro. Supra 2, 1, 4. *quo factum est, ut brevi tempore illustraretur.* i. e. fama et auctoritate inclaresceret: 13, 1, 2. *Multa hujus sunt praeclare facta. Sed haec maxime illustria,* i. e. ad gloriam insignia. 21, 1, 3. *Xerxi maxime est illustre, quod maximis post hom. mem. exercitib. terra marique bellum intulit Graeciae.* Boeclerus. Adde Ind. Praelium hoc prolixè describunt Herodot. 9, 27. usque ad 70. Plutarchus Aristide pag. 330. Diodor. Sic. 11, 31. breviter narrant Ctesias, Strabo 9. Pausanias Laonicis et Boeoticis, Justinus 2, 14. (p. 136.) etc. Contigit autem anno 11. Olymp. LXXV. archonte Xanthippo sive Xanthippide, die 3. Boëdromionis, h. e. 25. Septembr. Bosius. tertio die mensis Boëdromionis hoc praehum factum scribit Plut. in Camillo pag. 128. in Aristide pag. 330. dicit *τη τετραδι τῆς βοηδρομιῶνος*. Aelianus vero Lib. 11. V. H. cap. 25. dicit hoc praehum commissum *τῆς δ' αὐτῆς μηνῆος (Θαρρηλιῶνος) ἐκ τῆς τσαμένυς*. ubi Perizonius cum Plutarcho in Aristide omnino facere videtur contra Aelianum. In hac pugna tribus Attica Acantis dicta egregie quoque rem gessit. v. Plut. Lib. 1. Symp. Quæst. 10. p. 628. Voss. A. [Gu.] *Hujus industrisimum.* pro Mardonius Voss. C. Maradonius.

Regis gener] Darii, cujus filiam Artozostren in matrimonio habebat, quod si de Xerxe capias, gener heic erit sororis maritus. Gebh. Atqui sororis

Tom. I.

maritum fuisse constat. Sed recte locutus est noster, rursus immerito suis interpretibus suspectus. Sic enim apud Justin. 18, 4, 8. Sichaëus sive Acerba Pygmalionis, cujus sororem in matrimonio habebat, gener vocatur, quod auctoritate Cujacii et exemplis adstruunt Bongarsius et Cl. Berneggerus, cujus edit. vid. Boeclerus. Possis tamen et alia ratione tueri nostrum. si cum Savarone, Gebhardo, et aliis regem Darium intelligas, cujus filiam Artozostren Mardonius (ut ex Herodoti 6, 43. cognoscimus) in matrimonio habuit. Certe hac ratione *regis generum* Pharnabazum dixit 9, 2, 1. Artaxerxis scilicet cujus filiam duxerat, ut Plut. in Artaxerxe refert. Quare non erat, cur post alios nostrum erroris argueret Usseus pag. 183. quod innuat, Mardonium Xerxis generum fuisse. Bosius.

In primis omnium Pers. manu fortis.] Epaminonda. *Peritus belli, fortis manu, animo maximo.* Quem locum Lambinus praeterierat. Gebh. H. est inter omnes Persas praecipue fortis. Simili phrasi 2, 9 2. *Plurima mala omnium Grajorum in domum tuam intuli.* Bosius.

Cum ducent. millib. ped.] Herodotus 9. 31. et Plutarchus Aristide ccc. millia Persarum numerant, quibus Herodotus addit L. millia auxiliariorum Graecorum. Diodor. Sic. 11. ait, exercitum Mardonii universum, sociis adnumeratis, constitisse quass 15 millibus. Ctesias XII. tantummodo myriadas cum Mardonio adversus Plataeenses missas scribit. Bosius. Leid. cum VII. millibus. Voss. C. c. c. millibus.

K

libus peditum, quos viritim legerat, et viginti milli-

Quos viritim legerat] Erat, ut hinc apparet, ista delectus ratio, qua vir virum suae salutis causa legerat, cum quo in praeliis versaretur, et apud Orientis populos non incognita. Romanis caeterisque Italiae populis non fuisse insolentem docet Livius 9, 39. *Ad Vadimonis lacum Etrusci lege sacrata coacto exercitu, cum vir virum legisset, quantis nunquam alias ante copiis, simul animis dimicarunt.* De Germanis Caesar l. 1. *Comment. de Bello Gall.* cap. 48. Justinus 2, 13, 3. *Sibi ccc. milia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat.* Ita Gebhardus. De more Romanorum, quo vir virum legebat, plura Victorius variar. *lection.* 16, 19. Turneb. *Advers.* 25, 7. *Savilius ad Taciti histor.* 1, 18, 2. etc. Sed apud nostrum nil amplius ista formula videtur in (p. 137.) dicari, quam delectos cum cura, non promiscue adsumptos pedites. *Bosius.*

Viginti millib.] Mff. Dan. et Boecler. aberat vox *millibus*, quasi ex priori versu subaudienda. *Bosius.* Abest etiam a Voff. B. et Leid. [*Ult. et viginti millibus equitum.* Gu. et *viginti equitum.* Hac ille linea millenarium numerum exprimere solet. Id cum in aliis etiam Codd. factum esset, quam facile h. l. vox *millibus* omitti potuerit, apparet.] in posteriori mea editione vitio typhothetarum legitur *millibus* pro *millibus*. Idem Codd. pro *Graecia*, [quod etiam in Gu. et Ult. est,] legunt *Graeciae*, (sed a. m. sec. in Voff. B. *Graecia*) quam lectionem probat cl. Oudendorpius, quia cap. 3. *Classis Graeciae*, et cap. 4. *arma Graeciae* dixit noster. *Graeciae* pro *Graecia* restitui, nam non statim e Graecia fugati Persae hoc praelio, sed a Lacedaemo-

niis et caeteris Graecis in fugam versi, nullo ordine ad castra contenderunt sua, et ad murum ligneum five vallum, quod fecerant in parte agri Thebani. v. Herodot. Lib. ix. cap. 65. eadem Herodotum fere secutus testatur Diodorus Siculus Lib. xi. c. 31. *ἐπικειμένων δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἱ μὲν πλείους τῶν βαρβάρων εἰς τὸ Ἑύλιον τεῖχος συνέφυγον, τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν μετὰ Μαρδονίῳ ταχθέντες Ἕλληες εἰς τὰς Θήβας ἀνεχώρησαν. τῆς δὲ λοιπῆς ὄντας πλείους τῶν τετρακισμυρίων ἀναλαβὼν Ἀρτάβαζος, εἰς δάτερον μέρος ἔφυγε, καὶ σύντομον τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενος, προήγεν ἐπὶ τῆς φωκίδος.* Confer et cap. 32. et 33. confer et Herodotum usque ad cap. 72. ejusdem libri: sed tandem qui Artabazi castra fuerunt secuti, per varios casus, et rerum discrimina incolumes in Asiam redierunt, caeteris miserimum in modum truncidatis. Sed brevitati studens Nepos simpliciter narrat, Mardonii exercitum a Graecis fuisse in fugam actum, Mardonio in pugna occiso, et quidem ab Aeimnesto illustri Spartiata, qui ab aliis vocatur Arimnestus. v. Interpr. ad Herodotum Lib. ix. cap. 64. n. 12. et ad cap. 72. num. 42. quae voces saepius in Mff. fuere confusae; vide et Menag. ad Diogen. Laërtium Lib. v. cap. 57. pag. 216. De Mardonio plura in not. post. Hic Mardonius hanc expeditionem in Europam Xerxi commendasse videtur. vide Aristidem Oration. Tom. I. p. 385. id quod tacite confirmat Herodotus Lib. vii. cap. 82. a quo duces exercitus pedestris Xerxis enumerantur, et in primis Mardonius, sed qui cum sequitur erat Tritantaechmes filius Artabani, de quo addit Herodotus,

bus equitum, haud ita magna manu Graeciac fugatus est, eoque ipse dux cecidit praelio. Qua victoria ³

ut distinguatur in primis a Mardonio, et Tritantaechme filio, τῆ γνώμῃ θεμένῃ, μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

Haud ita magna manu Centum millibus hominum, ut *Diodorus l. c.* et *Justinus 2, 14, 4.* sive ut *Herodotus*, cx. millibus. Multo pauciores *Ctesias* habet. Ait enim: *Mardonio occurrisse Pausaniam, ccc. Spartanos, et ciro. accolas, ex aliisque urbibus sex millia secum ducentem*, pag. 665. Atque hunc, aut similem scriptorem alium, *Noster* sequutus videtur. *Bosius*. [Quid *Cornelius* verbis *haud ita magna manu* sibi velit, cognoscimus cum ex aliis locis, tum praesertim ex *Hannib. 5, 5.* Ibi narrat, *Minucium non ita multis diebus* post astutum illud *Hannibalis*, quo *Fabium* elusit, inventum esse fugatum. Id autem nemo facile, qui *Livii* narrationem 22, 18. sqq. comparaverit, post paucos dies accidisse dicet. Cogitandum itaque de intervallo quodam temporis mediocri; idem quod nostri: *nicht gar lange darauf*. Ita nunc quoque: *mit einem nicht gar grossen Heere*. Quamquam enim Graecorum exercitus numerum centum millium superabat, mediocris tamen erat ad *Perfarum* exercitum, cuius numerus altero tanto major fuit. *Mosche*.]

Ipse dux cecidit praelio *Δέδυνε* *Plutarchus*, ut monui ad *Tibullum. L. 3. El. 5. vs. 18.*

Cum cecidit fato consul uterque pari.

Thrasyb. in secundo praelio cecidit Critias. Datame. Cadit in praelio adolescens. Justin. l. 20. cap. 3. Non tamen immemores pristinae gloriae cecidere. sic

apud Latinos frequentissime invenitur. Reperi tamen *cadere* pro eo quoque adhiberi, ubi quis ictu vel vulnere humi funditur, unde mors non semper sequatur. Auctor de viris illustribus cap. 39. *Flamma cum trecentis pugnans cecidit. Gebhardus*. Lapide ictus ab *Arimnesto* quodam Spartano, ut ait (p. 138) *Plutarch. Aristide* p. 331. Et sic fere reliqui, ut *Diodorus, Herodotus, Pausanias*. Etiam *Marmor Arundellianum: ΚΑΙ ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ ΕΤΕΛΕΥΘΗΣΕΝ ΕΝΘΙ ΜΑΧΗ*. *Ctesias* tamen vulneratum aufugisse, et postea demum, cum ad *Apollinis* aedem diripiendam missus esset, grandine oppressum perisse, scribit: quem et *Justinus* sequutus videtur 2, 14, 5. *Bosius*. Post *Bosium* eadem observavit *cl. West.* ad *Diod. Sicul. Lib. xi. cap. 31. lin. 77.* sed *Fabius* recte observat, *Ctesiam, Justinum* et *Orosium* ad *Mardonium* retulisse, quae *Artabazo* erant tribuenda, ad *Orosium L. 11. cap. 11. num. 7.* imo *Herodotus Lib. ix. cap. 84.* de *Mardonii* occisi cadavere multis agit.

Victoria elatus] *Μετῶπιος εἰς ἀρσείας*. *Inf. 6, 1, 3. Hac victoria Lysander elatus. Tacitus 12. A. 29, 4. Ne fortuna elati nostram quoque pacem turbarent. Caesar. 7, 47. Sed elati spe celeris victoriae et hostium fuga, superiorumque temporum secundis praeliis. Frontinus 1, 3, 3. Annibal successibus praeliorum insolens. et 1, 11, 2. Samnitum numerosus exercitus et successibus tumidus. Hanc causam quoque prodidit Aristoteles: nam ut solus Spartaee ceterisque Graecis imperaret Pausanias, nova confilia cum Xerxe iniisse*

elatus plurima miscere coepit, et majora concupiscere. Sed primum in eo est reprehensus, quod ex praeda tripodem aureum Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat haec sententia: SUO

ab eodem perhibetur, 5, *Politic.*

7. *Gebhardus.*

Plurima miscere] Συγκραίν, ταράττειν. Cicero pro Milone. Quanto ille plura miscebat, tanto his magis convalescebat.

Gebhardus. Vide Cl. Scheffer. ad Phaedr. L. 1. Fab. 2. et Cort. ad Sallust. Catil. c. 10. num. 3. In Voss. C. in eo cum repr. quod cum ex pr. t. a. D. potuisset. Heusingerus male intrudit istud quum. An reprehensus fuit Pausanias, quod Lacedaemonii hos versus exculperunt? nemo enim reprehenditur ob poenam, sed ob culpam; culpa ejus haec fuit, quod ex praeda tripodem a. D. pos. epigrammate scripto, i. q. e. h. s. s. d. B. a. P. e. d. e. V. e. A. d. d. et ob hanc culpam Pausanias fuit reprehensus; hoc est propter epigramma, quod proprio Marte Pausanias inscribendum curaverat in tripode, non quem ille solus, sed Graeci ex primitiis manubiarum Delphis posuerant, ut docet Thucydides Lib. 1. cap. 132. adde Weß. ad Diodor. Sic. Lib. xi. cap. 33. lin. 38. qui Diodorus de arroganti hoc epigrammate, quod Pausanias inscribi iusserat, tacet; uti et Herodotus Lib. ix. cap. 81. qui tamen mentionem facit de aureo hoc tripode Delphis posito. Poena Pausaniae infamia fuit, quod Lacedaemonii hos versus exculperint. Denique, si quod referendum sit ad hos vers. Lac. exc. macrocolia fit Nepoti nequaquam propria; et loca, quae Heusingerus adducit, multum ab hoc differunt; Nepos saepius quod quum junxerit, quarum vocum conjunctioni nemo oblo-

quitur, centies et apud alios scriptores occurrenti; sed quaestio est, an hic ita sit legendum. [Gu. quod cum, sed Ult. quod ex praeda, quam lectionem optime defendit Staverius.]

Quod ex praeda trip. aureum D. pos.] Ita Msc. omisa particula cum, quam in codicib. a quodam imperito infartam velut vinciendae sententiae, absque Msc. ope conjecerat Ampl. Freinshemius. Boeclerus. Et Apollini dedicasset. Suidas in voce Πανθάβιας. Ernstius. Ponere saepissime sumitur pro res consecratas sive usibus humanis ex (p. 139.) emptas cuidam Deo dedicare. Ovid. Epist. 12. Heroid. vs. 128.

Ponitur ad patrios barbara praeda deos.

Et L. 4. Trist. El. 8. vs. 22.

Miles, ut emeritis non est satis utilis annis,

Ponit ad antiquos, quae tulit, arma lares.

Adi, Lector, V. V. D. D. Th. Munck. ad Hygin. f. 3. et Broukhuis. ad Propert. L. 2. El. 11. vs. 27. Eadem hac significatione occurrit, quod jam monere instituit Muncker. l. l. apud Graecos verbum τισημι, ut Apollon. Rhod. l. 4. Argon. vs. 1549. et Callim. Epigr. 39, 40, 50, et 51. ubi per deos illos Samothraeces Castorem et Pollucem intelligendos esse docebunt, quae profert Tob. Gutberleth. de Dis Cabiris cap. 3.

SUO DUCTU BARB. etc.] Nisi properaremus, operae pretium

DUCTU BARBAROS APUD PLATAEAS ESSE DELETOS, EJUSQUE VICTORIAE ERGO APOLLINI DONUM DEDISSE. Hos versus Lacedaemonii exsculpserrunt, neque aliud scripserunt, quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persae erant victi.

est, heic observare, quam apta eademque occulta gravitate expresserit hic *Nepos Χαρακτήρα ἐπιγραμματικόν*. Habent enim istae inscriptiones veterum et dedicationes quiddam a vulgari sermone ac sententiis diversum, non ut quaesitum videatur, sed native ἐμφύσειωσ quodam indole foecundum et grande. Nonnullae ad dignitatem sensus poetici accedunt, cum retineant soluta verba. Aliae metrum miscent libris sententiis: multae ligant sermonem non versu minus, quam severitate, majestate, rotunditate, etiam, quae simpliciter aut vage videntur dicta; novitate et efficacia animum solent retentare. Quorum omnium exempla videre est in magno *Inscriptionum Gruterianarum* opere. Huic nostrae inscriptioni plane gemina est concinnitate brevitateque illa *Taciti*, 2. A. 22, 1. in tropaeo Germanici: *Debellatis inter Rhenum Albimque nationibus, exercitum Tiberii Caesaris ea monumenta Marti et Jovi et Augusto sacra visse*. Expressit autem *Nepos* suam (id enim κρισεως instituentiae causa adjicimus) ex Graeco versu itidem egregio (*Thucydidis* Lib. 1. cap. 132.)

Ἑλλήνων ἀρχηγός ἐπεὶ σπαθὸν
ᾤλεσε Μήδων
Πανσάνιος, Φοῖβῳ μνημὶ ἀνέ-
θηκε τόδε.

Boeclerus. Voss. B. in quo haec sententia erat. [ut infra Dio. 6, 4. Codex Gu. in quo haec erat sententia.]

Exsculpserrunt] Sic omnes

Mss. et editi. *Magius* tamen opinabatur legendum *exscalpserrunt*, quod *exscalpere* scalpendo delere vel amovere significet, et proclivis depravatio esse potuerit librariis; neque ab ullo Latinorum verbum *exsculpo* pro eo, quod est sculpturas erado, vel deleo, prolatum sit. Verum nulla correctione opus. Expressit enim et heic *Nepos* Graeca haec *Thucydidis*: τὸ μὲν ἐλεγείων οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλασαν ἐνθὺς τότε ἀπὸ τετραπόδος τῆτο, καὶ ἐπέγραψαν ὀνομασί τὰς πόλεις, etc. *Ἐκκολλάπτειν*, qua voce et *Plutarchus* (p. 140.) *lib. de malignit. Herodoti* hac ipsa in re usus, est delere, excidere, quod insculptum aut incisum fuerat: ut apud *Demosthenem* ἐκκολλάπτειν τὸ ψήφισμα. Quod recte veritas *exscalpere decretum* sive *populiscitum*; quod scilicet antea tabulis, ut fieri mos erat, fuerat incisum. *Exscalpere* autem est aliquid ex aliquo scalpere tanquam e materia; ut *exscalpere signum e ligno*, etc. *Bosius*. Oxoniensis editor mavult *exscalpserrunt*. Attamen *exsculpserrunt* exhibent *Leid. Voss. A. B.* [*Ax. Gu. Ult. sed*] *Voss. C. expulpserrunt*.

Neque aliud scripser. etc.] Idque ex veteri instituto Graecorum; quod posteri duces ex ambitione mutarunt, et hujus rei gloriam ad se derivarunt, ut auctor est *Demosthenes Or. de rep. ord. Loccenius*. Et hoc prudenter, si consulatur de hac victoria *Plut. in Aristide* a pag. 327. ad 332.

Scripserunt] Forte *rescripse-*

CAP. II.

1 Post id praelium eundem Pausaniam cum classe communi Cyprum atque Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus barbarorum praesidia depelleret.
 2 Pari felicitate in ea re usus elatius se gerere coepit, majoresque appetere res. Nam quum, Byzantio expugnato, cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnullos regis propinquos, hos clam Xerxi remisit, simulans, ex vinculis publicis effugisse, et cum his Gongylum Eretriensem, qui litteras Regi

runt, aliud rescribendo in locum exsculpti Epigrammatis substituerunt, et hoc postulat verbum ἐπέγραψαν. Gebhardus. Thucyd. ἐπέγραψαν. Plutarchus. ἐνεχάραξαν. Bosius. Haec verba non reperiuntur in Voss. C. [Ult. civitatium.]

Post id praelium] Anno iv. Olympiadis LXXV. si sequimur Diodorus 11. Meminere praeterea expeditionis hujus Thucydides 1. Plutarchus Aristide, Justinus 2, 15, 4. Bosius.

Cum classi communi] Quae constabat L. triremibus e Peloponneso ductis, et xxx. Atticis, quibus Aristides praerat. vid. Diodor. et Thucyd. II. c. 11. Bosius. de verbo depellere vide Oud. ad Lucan. L. 11. vs. 654.

Elatius se gerere coepit] Pro Elatius se gerere, elatus gerere Voss. A. de mutato Pausaniae ingenio v. Aristid. Tom. I. p. 63. Pro Byzantio Leid. Curantio. Pro complures Leid. quem plures. Voss. C. quam plures. pro regis propinquos, regi propinquos. sic Mss. excepto uno Struv. et recentioribus Edd. apud Salust. Jugurth. cap. 48. num. 4.

Praeter flumini propinqua loca, ubi vide cl. Cort. pro Ex publ. vinculis effug. Leid. publ. vinculis effug. [Ax. in iis.]

(p. 141.) Gongylum Eretriensem] Sic legendum, non, ut in plerisque Mss. est, Cretensem. Ita enim vocant Thucydides 1. cap. 128. et Diodorus Sic. 11. meminit et Xenophon ἑλλην. haud longe a principio Gongyli cujusdam, quem, solum ex Eretrienfibus Medorum rebus favisse, eoque exfulasse scribit. Sunt autem haec, et quae ad finem usque vitae hujus sequuntur, pleraque ex Thucyd. Lib. 1. desumpta, sed quandoque liberius conversa. Bosius. [Leid. 1. Gongulum Eretriensem, Gu. Gongulum Eretriensem, Ult. ut in textu legitur.] C. P. Dan. et Leid. Eretriensem. Voss. B. C. cretensem. Voss. A. Gongulium. C. Gongulum. Alius est Gongylus Corinthius tempore belli Peloponnesiaci, de quo Thucydides Lib. VII. cap. 2. et post eum Plut. in Nicia pag. 536. egerunt, ut jam Wasse ostendit. Pro Byzantii Leid. et Cod. P. Dan. Byzantii. [Gu. Bizanti.] et pro seque tecum Leid. se tecum.

redderet, in quibus haec fuisse scripta Thucydides memoriae prodidit. *Pausanias, dux Spartaë, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit, seque tecum affinitate conjungi cupit: quare, si tibi videtur, des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris, et Spartam et ceteram Graeciam sub tuam potestatem, se adjuvante, te redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur.* Rex 5

Des ei filiam tuam nuptum] De hac phrasi disputarunt Viri docti ad Val. Max. Lib. 4. c. 4. Ex. 9. *Taceo enim, quod princeps civitatis filiam ei nuptum dedit. Paulo ante pro tibi muneri misit, ut munere misit* Voss. C.

Se adjuvante te redacturum] Longolius edidit: *te adjuv. redacturum se pollic.* Sensu plano, et proxime ad veram lectionem accedente, sed invitis libris, qui consensu *to se* exhibent in prioribus, in postremis non agnoscunt. Nam in omnibus, tam Mss. quam vett. edd. [ut in Gu. Ult.] legitur: *se adjuvante redacturum.* Eruditiss. Gronovius in litteris ad Ampliff. Boeclerum: *Videtur, inquit, aut superfluum to adjuvante, aut scribendum, redactum iri. quantum possit intelligi vulgatum, si aliud se subaudias; sed durissimum illud, et Nepote indignum.* Mihi paene indubium est, Nepotem scripsisse, ut primi ante sexennium legendum esse conjecimus; nunc autem fidenter in textu Auctoris rescriptimus. Excidit autem vocula *te*, quoniam eadem literae in fine praecedentis vocis legebantur. Nempe ut in tota hac narratione, ita et heic Thucydidem expressit. Sic autem ille: *ἄνωγην*

ποιῆσαι σοι Σπάρτην καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. Ἄνατος δὲ δοκῶ εἶναι τὰντα πράξαι, μετὰ σὲ βουλευόμενος. Bosius. Leid. *sub sua potestate.* De omissa vocula *te* vide cl. Cort. ad Sallust. Cat. c. 23. n. 1. Voss. A. B. C. *sub tuam potestatem se adjuvante redacturum.* [Cod. Dan. habet: *se adjuvante redacturum se.* Cum Tzschuckio ita interpunxit: *se adjuvante, te redacturum pollicetur,* ob simillimum locum Them. 10, 2. Pro *Spartam* Ult. *Sparten* habet.]

(p. 142.) *His de rebus]* Sic Mss. [etiam Leid. 1. Gu.] et Ed. Ultrajectina, probatque et Schott. Inf. 20, 1, 2. *Sed in his rebus* etc. At Longol. et Lamb. *Horum igitur.* quomodo *Thucydides: ἐὶ ἕν τι σε τῶν ἀπέσκει.* Bosius. Pro *volueris* Voss. A. *nolueris.* Voss. B. *hisque de rebus s. q. g. v.*

Certum hominem] De voce *certus* Passerat. ad Propert. l. 1. El. 13. vs. 6. et cl. Burmann. ad Petron. Satyric. c. 44. pro *cum quo colloquatur* Leid. *cum quo loquatur.*

Ad eum mittas face] Thucydides Lib. 1. cap. 128. dicit *πέμπε ἄνδρα πικρὸν Εἰπὶ ΘΑΛΑΣΣΑΝ,* et repetit cap. 129. *Ἐέρξης δὲ ἤσθη τε τῇ ἐπισολῇ, καὶ*

tot hominum salute, tam sibi necessariorum, magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit, in qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quae pollicetur.

ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν φαρνάκην ΕΠΙ ΘΑΛΑΣΣΑΝ. Ergo mirum, si Nepos non scripserit ad mare mittas face. Sed contra codices nihil mutandum. Haec vero epistola videtur diu post hac innotuisse Graccis; nam de ea annotat Thucydides, ἐνεγέγραπτο δὲ ταῦτα καὶ ἐν αὐτῇ, ὡς ὙΣΤΕΡΟΝ ἈΝΕΥΡΕΘΗ. Neque Herodoto Lib. v. cap. 32. scribenti σπατηγὸν δὲ τυτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃ τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐξούτῃ τε καὶ Δαρείῳ ἀνεψίῳ, τῷ Πανδανίῳ ὁ Κλεομβρότης Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθῆς γὰρ ὁ λόγος, ὑπέροψον χρόνον τυτέων ἡρωώσατο θυγατέρα, ἐρωτὰ σκῶν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι, cognita fuit, ut rocte cl. Wesselingius observat. duae sunt epistolae, prior per Gongylum Eretriensem, altera per Argilium quemdam postea ad Artabazum missae, unde dolus fuit patefactus, ut ex Nepote cap. 4. hujus vitae et Thucyd. Lib. 1. c. 132. patet. Diodorus Siculus Lib. ix. cap. 44. priorem epistolam non produxit, per Gongylum Eretriensem ad Artabazum missam, sed de iis, quae inter Xerxem et Pausaniam convenerant, scribens addit συνετέθειτο γὰρ δι' ἀπορρήτων φιλιαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τὴν θυγατέρα τῷ Ξέρξῃ γαμεῖν ἐμελλεν, ἵνα προδοῖ τῆς Ἑλλάδας, ἣν δ' ὁ ταῦτα πραττόμενος Ἀρτάβαζος σπατηγός. Certe haud ignaro Gongylo Eretriensi, ut e superioribus Diodori verbis apparet, qui tamen de ipsis literis tacet, sed cap. 45. de epistola agit, quae profecto fuit posterior, aperta a quodam tabellariorum, quem

Thucydides, et Nepos vocant Argilium quemdam; prior epistola ergo non habet Auctorem Diodorum, sed Thucydidem, et Nepotem. Haec ad hanc historiam illustrandam in legentis conspectum videntur mihi fuisse producenda.

Tot hominum] Membranae priorem vocem delent, neque admodum necessariam: inquit Schott. Mihi elegantius videtur, si retineatur. Quod vero Lambinus cum Puteano existimat, copula adjecta legendum, et tam sibi necessariorum; in eo frustra est. Nam copula elegantius omittitur. Bosius. Leid. necessariorum. tot abest a Voss. C.

Artabazum] Pharnacia filium, ut Thucydides addit Lib. 1. cap. 129. Diodorus 11. σπατηγὸν vocat. Bosius. Hic Bosius in Indice addit Herodoti locum e L. ix. cap. 41. a quo vocatur Ἀρτάβαζος ὁ φαρνάκειος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. adde c. 66. et 89. a Polyaeo Lib. vii. Strat. cap. 33. §. 3. vocatur Ἀρτάβαζος φαρνάκην. Voss. C. Artabazum. Voss. A. Artabazum. B. [Ax.] Artabarem. et in Margine (p. 143.) Codicis Vossiani A. notatum erat al. Artabarem.

Ac petit] MS. Boecler. copula aberat. Bosius. Item Leid. et Voss. B. C. [Legitur ac in ed. Lamb. sed deest in Gu. Edit. principe, Argentor. Paris. a. 1520. Ald. et Ult. De Long. et Mag. nihil a Fischeo adnotatum est. Ob praecedens verbum collaudat facile in libris excidere potuit.]

Ad ea perficienda] Ms. Dan. ad ea efficienda. Bos. Sic et

Si fecerit, nullius rei a se repulsam laturum. Hujus 6 Pausanias voluntate cognita, alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedaemoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvitur, multatur tamen pecunia: quam ob causam ad classem remissus non est.

Voss. B. [Gu. Ult. Pro pollicetur Ult. polliceretur, sed aliis etiam locis Cornelius infinitivum in obliqua oratione non refugit.]

Si fecerit] Dan. Leid. et Boecl. si perfecerit, quod e proximo perficienda natum videtur. heic certe locum vix habet, nam quod Xerxes pollicetur, Pausaniam nullius rei a se repulsam laturum, id non accipiendum est de praemiis ob perfecta, quae pollicitus erat, largiendis; sed de auxilio, quod rex praefiturus erat, si faceret, quae Rex fieri volebat, h. e. si nulli rei parceret, ac neque nocte neque die quiesceret, ad ea perficienda, quae pollicebatur. Sic enim apud Thucydidem (unde haec narratio desumpta est.) Xerxes: Καὶ δε μήτε νύξ μήδ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὄψε ἀνεῖναι πράσσειν τι, ὧν ἐμοὶ ὑπισχνη. μηδὲ χρυσὸν καὶ ἀργύριον δαπάνη κεκωλύσθω, μηδὲ σπατάς πληθεῖ, εἰποὶ δεῖ παραγίγνεσθαι. Unde clare apparet, non nuptias filiae, aut honores et praemia, quae rex Pausaniae, si perfecisset, quae pollicebatur, concessurus esset, sed pecuniam et militem, ut ea posset perficere, promitti. Bosius. Perfecerit etiam Voss A. B. [Gu. Ult. Verissima est Bremii observatio, fecerit h. l. pro effecerit, vel perfecerit, quod in aliquot Codd. legitur, dictum, neque ad verba ne cui rei parcat cum Bosio referendum esse.]

In suspic. cecidit] Accusatum esse a Peloponnesiis, scribit Diodorus II. Sed de mulcta, nec

ipse, nec Thucydides quidquam tradunt. Thucydides tantum ait, eum privatis quibusdam criminibus condemnatum, a maximis absolutum. Bos. Leid. Lacedaemonio, pro Lacedaemoniorum. [Pro In quo facto Ult. Quo facto, quod Nepoti frequentissimum est, v. Ind. v. Fio, neque ab hoc loco alienum.]

Multatur tamen pecunia: quam ob causam ad classem remissus non est] Animadvertis, multatos Lacedaemone infamia haud carere, eoque ipso mandata provincia sive imperio excidere, nec non patria; nisi eam insigni facto meritove recuperassent. Polyaeus l. 2. in Clearcho Com. 7. Κλέαρχος ἀποσάντων Βιζαντίων Σημωδεῖς ὑπὸ τῶν Εφόρων εἰς Λάμψακον κατέπλευσε. Ibidem: Σθένιππος Λάκων Σημωδεῖς χρήμασιν ὑπὸ τῶν ἐφόρων προσποιητῶς ἀποκρινόμενος. Nepos infra 16, 1, 3, de Pelopida: Idque suo privato, non publico fecit consilio, quo facto eum Lacedaemonii ab exercitu removerunt, pecuniaque multarunt. Gebhard. Possis tamen et ideo militiae praefecturam Pausaniae abrogatam dicere, ne vindictae cupidine moliretur aliquid, traductis in suas partes copiis imperio ejus adfectis. Plerumque enim, qui sive jure sive injuria damnati, ultionem hoc casu meditari solent. Exemplo Livius Salinator est apud Livium 27, 36, et 42. Bosius.

CAP. III.

1 At ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit, et ibi non callida sed dementi ratione cogitata patefecit. Non enim mores patrios solum sed
2 etiam cultum vestitumque mutavit. Apparatu regio utebatur, veste Medica; satellites Medi et Aegyptii

(p. 144.) *Cogitata*] Emendatio Lambini. Quia tamen Vett. Libb. *cognata*, nihil certius vel ipso Lambino iudice, quam rescribendum esse *conata*. Caesar. L. 1. Bell. Gall. c. 3. *Perfacile factu esse illis probat conata perficere*. Vellej. Patercul. L. 11. cap. 29. *Privatis ut opibus ita consiliis magna ausus magnificeque conata exsecutus*, Sueton. in Galba cap. 17. *Faciliorum occasionem M. Salvio Othoni praebeuit perficiendi conata*. Juvenal. Satyr. 13.

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum, Facti crimen habet, cedo, si conata peregit? Gebh.

Sic e Thucydide *Lambinus* et diu ante Editio Ultrajectina [et Gu.] Alii malunt *conata*; quos adjuvare videtur Cod. Dan. in quo fuit *cognata*. Noster utraque voce alibi usus: quemadmodum et alii veterum. Vid. Index. Sed et *Thucydides* utrique favet. Priori quidem in illis: *κατέχειν τὴν διάνοιαν ἐκ ἡδύνατο*. Alteri vero istis: *ἀλλ' ἐργοῖσι βραχέσι πρόδηλον ἃ τῆ γνώμη μετ' ὄντως ἐσπέριτα ἐμελλε πράξειν*. Libri tamen et edd. veteres omnes, uno Danielis excepto, habent *cognita*. Quod etiam corruptum, propius tamen ad τὸ *cogitata*, quam ad τὸ *conata* accedit. *Bosius*. Si cui co-

gitata placet, inspiciat, quae de verbo *cogitare* notant cl. V. V. Burmann. ad Vellej. Patere. L. 2. cap. 13. in fine, et Torrenius ad Valer. Maxim. L. 5. c. 2. E. 1. Mihi minus arridet *conata*. Leid. Oxon. Voff. A. B. C. *cognita*. pro *callida* Voff. A. *calida*. Val. Maximus sine dubio nostrum imitatus L. 11. cap. 6. Ex. 1. dicit *quod eos* (Spartanos) *non frustra timuisse dux ipsorum Pausanias patefecit*. sed elegantius tamen Nepos dicit *cogitata patefecit*.

Non enim mores patrios etc.] Vide *Valer. Max.* 2, 6, 1. ubi Pausaniam fortitudinem suam effoeminato cultu molliisse ait. *Gelhard*. Adde *Themistocle*. ep. 2. et 14. quibus Pausaniae hoc ipsum exprobratur. *Bosius*.

Veste Med.] I. e. Persica Athen. 12, 9. *Πανθανίας καταδέμενος τὸν πατριον τρίβωνα τὴν περσικὴν ἐνεδύσατο σολήν*. apud Latinos saepe *Medi* pro Persis ponuntur, quia unius imperio parebant. *Lambinus*. Solent illi ejus gentis, cujus gratiam ac studia aucupantur, vestitum quoque atque habitum assumere, deinde, ad quos animo desciverunt, cultu quoque degenerare. De Germanico *Tacitus* 2, A. 59, 2. *Valerius* 3, 6, 1. de P. Scipione: *Crediderim etiam favorem eum sociorum uberio-rem se adepturum existimasse, si victum eorum et solemnes*

sequebantur; epulabatur more Persarum luxuriosius, quam, qui aderant, perpeti possent; aditum petenti-

exercitationes comprobasset. Sic Pausanias, ut captaret Persarum favorem, cultuque mentem ostenderet, Medica veste uti voluit, abstracto amictu patrio, obsoleteiore, quam videretur tanto fastigio, ad quod mentis elatione adspirabat, convenire. Florus 4, 11, 3. de M. Antonio: *Togae, fascium oblitus totus in monstrum istud, ut mente, ita animo (Freinshemius leg. amictu) quoque et cultu desciverat. Aureum in manu baculum; ad latus acinaces; purpurea vestis ingentibus obstricta (p. 145.) gemmis, diadema aderat, ut regina rex ipse fruere-tur.* Ceterum ut hic Pausanias Persicum habitum assimulaverat, quod ad eos transire meditatus erat: ita qui Lacedaemoniis studebant, affectum suum cultu eorum assumpto denudabant. *Aristophanes Crabronibus:*

Καὶ ξυνὼν Βρασιδα καὶ φορῶν
Κράσπεδα σεμμάτων, τὴν δ'
ὑπήνην ἄκυρον τρέφων.

Scholia addunt: ἀντι τῷ Λακωνίζων, ὅτι οἱ Λακωνίζοντες τοιαῦτα ἐπετήδεον etc. Gebhard. Leid. veste Medico.

Sequebantur] Thucydides L. 1. c. 130: addit διὰ τῆς Θράκης πορευόμενον.

Epulabatur more Pers.] De Persarum epulis victuque legatur *Xenoph.* lib. 8. *Cyropaed.* et *Athenaeus* 4, 6. Ad praesentem Probi locum quod attinet, legere ne pigeat *Herodotum* lib. 9. *Athenaeum* l. cit. et *Plutarch.* in *Apopht.* *Lacon.* Magius. Contra Lacedaemoniorum victus rigidus et parcus erat, ut docet *Meursius Miscellan. Laconic.* 1, 8. *Bosius.* Quanto opere Persae indulserint gulae,

inde patet, quod peregrini in eorum luxum prolapsi, vitam cum morte mutabant, ut de Tacho Aegyptiorum Rege narrat *Aelianus* lib. 5. V. H. cap. 1. quare mirari non debemus, si quidam Pausaniae comites hanc luxuriam perpeti non potuerunt.

Aditum petentibus conveniendi non dabat] Si moribus, cultu vestituque, si apparatu Barbaros imitabatur, ἐνπροσοδία mite Graeciae ingenium exhibere quomodo conveniebat? Quippe ut *Tacitus* 2. A. 2, 6. perhibet, *prompti aditus, obvia comitas, ignotae Parthis virtutes, nova vitia.* Est vero admissionum difficultas familiare cellae potestati ac divitiis vitium. *Livius* 24, 5. de Hieronymo: *aditus non alienis modo, sed tutoribus quoque difficiles.* *Tacitus* 4. A. 74, 3. *Ex venire patres, eques, magna pars plebis, anxii erga Sejanum, cujus durior congressus, atque eo per ambitum et societate consiliorum parabat.* *Per ambitum* dicit, cum nempe modo precio per acceptissimos servos ac libertos, modo prece atque summa demissione ab ipso Sejano (p. 146.) congressus esset impetrandus. Hoc modo est intelligendus locus *Justini* 1, 3, 2. *Cum admitti magna ambitione aegre obtinisset Arbaces.* Vitium istud odii plenissimum objicit fratri Agamemnoni *Mene-laos* apud *Euripidem Iphigenia Aulidensi:*

Καὶ ἐπεὶ κατέσχευς ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλυς τρόπον
Τοῖς φιλοισῶ ἐκέτ' ἦσθα τοῖς
πρὶν ὧς πρόσθεν φίλος.
Δυσπρόσιτος, ἔσω τε κλειθρῶν
σπάνιος.

- 3 bus conveniendi non dabat; superbe respondebat, [et] crudeliter imperabat. Spartam redire nolebat. Colonas, qui locus in agro Troadis est, se contulerat; ibi consilia cum patriae, tum sibi inimica capiebat.
- 4 Id postquam Lacedaemonii rescierunt, legatos ad eum cum

De fastu ac difficultate divitum, quam in admittendo tenuiores adhibent, capiendus *P. Syri* mimus:

*Non semper aurem facilem
habet felicitas.*

Contra de Ptolemaeo Curtius 9, 8, 23. *Liberalis in primis, adituque facilis, nihil ex fastu regio assumserat.* Gebhard. Leid. [Gu.] *conveniundi. non addit etiam cod. P. Dan.* [Gu. Ult. Deest in ed. Arg. et Longol.]

Superbe respond. etc.] De arrogantia ista et inhumanitate Pausaniae vide *Plut. Aristide ac Cimone, Diod. Sic 11. et Aristid. rhetorem Orat. de laudib. M. Aurelii, Tomo II. pag. 113. Bosius. Leid. respondebat, crudeliter omisso et, ita et Voff. B.* [Ax. Gu. Ult. quare cum Heusingero uncis inclusimus.]

Colonas] Non recordor mihi hujus loci nomen alibi occurrisse. *Gebhardus. Leid. ut et Voff. A. B. C.* [Gu. Ult.] *Colonas.* Vide notas meas posteriores.

Troade] In textum recepi *Troadis*; ne morosus videar, licet, quos consului, codices antiquam retineant lectionem. *Thucydides Lib. 1. cap. 131. vocat Κολωνάς τὰς Τρωϊάδας. Diodorus Siculus Lib. xiv. cap. 38. dicit τὰς ἐν τῇ Τρωάδι πόλεις, Ἀνάξιτον μὲν ἐν καὶ Κολωνάς, καὶ Ἀρίσβαν.* adde *Harduin. ad Plinium Lib. v. c. 30. num. 35. a quo locus hic Colone vocatur. forsitan scripsit Nepos in Troade, omisso agro. pro resciverunt cum*

Leid. [Gu. Ult.] et *Axen. lego rescierunt.* [Gu. Ult. *Troade*, sed *Cod. Boccl. Axen. Troadis.* *Vulgatam retinuit Bremius.*]

Legatos] *Thucyd. κήρυκα, i. e. nuncium. Lambinus.*

Cum Scytala] *Assentiar P. Danieli lectionem cum clava afferenti?* At *Nepos non abhorret Graecis vocabulis, quae commode Latinis mutari non possunt.* Sic *Iphicrate non refugit moram, et alibi Ephori, ostracismum, astu, acta.* Latini antiquiores non fastidiosi in retinendis Graecis erant; sic *Livius dixit Pelion ocrim; de quibus vide Nonium. Scytalae formam depingunt Plut. in Lysandro, Marcellinus in Thucydidem, Gellius lib. 17. cap. 9. Aristophanis Scholiae in Aves (vs. 1283.) Usum autem literarum secretiorum praeuisse et hic de scytala annotat. Video autem semper in revocando Imperatores suos scytala usos Lacedaemonios. Xenophon Agefilao ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ σκυτάλη ἀπὸ τῶν οἰκοὶ τελευτῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπειδέτο. Polyæn. lib. 8. Φαρνάβαζος κατὰ Ἀνδάνδρου Λακεδαιμονίους ἔγραψεν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἀνεκαλέσαντο σκυτάλην πέμπαντες.* At revocationi isti cur tantum secretum inesse oportuerit, non perspicio. Colligere ergo licet, scytalen praesitisse omnem usum literarum, tesserarum, atque aliarum id genus notarum. Nam et in pecuniae summa signanda, et faccis obsignanda (p. 147.) dis scytalen habuisse locum docet *Diodor. lib. 13. de Pecunia ex praeda Atheniensium*

scyotala miserunt, in qua more illorum erat scriptum:

Lacedaemonem a Lyfandra missa. Alium usum memorat Polyæn. l. 1. in Tyrtaeo. Vide Justin. lib. 3. c. 5. ubi *σκυταλίδας* interpretatur *tesseras*. Apud Ciceronem in quadam epistola ad Atticum scytales Laconicae h. e. Epistolae brevis et obscurae exstat mentio, ut interpretatur Beza adnotationibus. Gebhardus. Vide de hac voce Marcelli Donati dilucidation. ad Liv. l. 38. et Clemens Alexandr. 11. Strom. p. 367. a. Ernstius. Scytalen Laconican, de qua plura in indice, heic a Nepote significari, dubitari non licet. Nam diserte Thucydides, quem expressit: *πέμψαντες*, inquit, *κήρυκα οἱ Ἐφοροί, καὶ σκυτάλην*. Et solitos a Lacedaemoniis scytala revocari imperatores, etiam Lyfander exemplo est, apud Plutarch. in vita pag. 444. et Polyæn. lib. 8. in Pharnabazo. Immo alia quoque Imperatoribus et praefectis per scytalen mandari solita, ex ejusdem Plutarchi Alcibiade extr. et Xenophontis hist. Gr. 3. apparet. Sed an ipsa voce *scyotala* Noster usus sit, non aequè certum est. Primus enim Aldus eam reposuisse dicitur, nullis vett. libris suffragantibus. Nam in Dan. Gif. et Schotti fuit: *cum lava*. unde P. Daniel et Schottus tentabant: *cum clava*, i. e. surculo, cujus formam scytale referebat. Savaro e suis et antiquiss. editione Veneta laudat: *cum lana*, quod recte rejicit Magius: cum neque in lana scriptae sint litterae, neque lorum illud, quo surculus involvebatur, *lana* dici queat. Ms. Boecl. *cum lancea*, quomodo et Longolius edidit: et si negat, se videre. cur scytale vocetur *lancea*. Sed omnibus hisce lectionibus repugnat mos Lacedaemoniorum. Nec enim furculus ipse sive lignum;

sed lorum tantummodo sive membrana, in qua ligno circumplicata litterae scriptae fuerant, ad imperatores mittebatur, retento ligno. Sic enim exserte scribunt Plutarchus, Gellius, Suidas, Tzetzes, et Scholiastes Aristophanis. An igitur cum Magio putabimus, auctorem ipsum errore ductum credidisse *κήρυκας* surculum sive lignum illud teres, quod charta instar lori proluxa convestiebatur, secum portare solitos, atque ideo *lanceam* nuncupasse, quod parvam lanceam forma referret? An potius, cum aequè membrana sive lorum, ac lignum, circum quod plicabatur, *scyotala* vocata sit; (nam ut Plutarch. Lysandro l. c. scribit, *καλεῖται ὁμωνύμως τῶς Ἐυλω σκυτάλη τὸ βιβλίον*.) Graecorum imitatione litteras ipsas *lanceam* vel *clavam* vocasse? Utcunque sit, vox *scyotala* nimirum a librorum omnium scriptura abit; eoque vix ea usum Nepotem crediderim, nisi in vetusto aliquo codice reperitur. Bosius. De *scyotala* praeter Schol. Thucyd. l. 1. c. 131. lin. 97. et Schol. Aristophan. in Lysistr. vs. 99. etiam Suidas et Schol. Pindari Olymp. 6. vs. 154. Leid. *lana*. Ms. Oxon. *lancea*. Voss. A. B. C. *lana. talea* conjecit cl. Oudendorp. ut in post. ed. monui. Voss. B. [Ax. Gu. Ult.] paullo ante *tum patriae, tum sibi inimica*. Consilia haec fuerunt. Conatus est Pausanias in sua patria Ephorum potestatem tollere, et sibi uni imperium summum asserere, sed, ut in his adjuvaretur a Persis, eorum rebus succidit, idque egit, ut Persae totius Graeciae essent domini; v. Periz. ad Aelian. Lib. III. V. H. c. 47. num. 6. neque obstat, quod Herodotus Lib. V. c. 32. dicat, quod Pausanias cupiverit, *τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι*.

nisi domum reverteretur, se capitis eum damnaturos.

- 5 Hoc nuntio commotus, sperans, se etiam tum pecunia et potentia instans periculum posse depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab ephoris in vincula publica conjectus est. (Licet enim legibus eorum cuius ephoro hoc facere regi.) Hinc tamen se expedit, neque eo

et Thucydides Lib. 1. cap. 128. cum declaret fuisse ἐπιγεμενον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς, quoniam ejus dominatio niteretur Perfarum regno. Eodem morbo laboravit Pausanias, quo Theras, tutor Proclis et Eurysthenis, ut adnotat Herodotus Lib. iv. c. 147. (p. 148.) uterque non poterant, aut nolebant postea vivere privati, sed Theras tamen nostro Pausania fuit honestior. [Gu. legatos cum lana ad eum miserunt, sed Ultrajectina, quam e Codicibus, iisque optimis, expressam esse nemo negabit: legatos ad eum cum scytala miserunt, ut vulgata lectio fidenter retineri possit.]

Se capitis eum damnaturos] Id enim legibus eorum licebat facere regibus. De quo vide Grotium de J. B. et P. 1, 4, 8. et in notis ad eum locum. Ratio, quia (ut infra noster loquitur 21, 1, 2.) Spartani reges nomine, non potestate, seu, ut est 17, 1, 2. nomine magis quam imperio reges fuere. Tales autem capite puniri posse, inter alios Grotius docet loco modo laudato. Bofius.

Commotus] Sic Mf. Savaroni inspecti, ut xiv, 4, 1. et 6, 6, x, 2, 5. xx, 1, 6. vii, 10, 2. vulgo editur: motus. Bofius. et sic Voff. B. vide not. post. in textu nunc retinui, licet motus mihi magis adrideat, quia illa lectio firmatur et ab Axeniano. [Gu. ut Voff. B. et Ax. commotus, sed Ult. motus.]

Sperans se pecunia et potentia] Pecunia, qua corrumpet

judices aut accusatores; potentia, qua eosdem deterret. Buchnerus. Sed neutro valuit. Prudentior hac parte Alcibiades fuit, qui absens reus violatae religionis factus fuga sibi consuluit, infra 7, 4, 3. et 4. In quibusd. edd. legitur: se etiam cum pecunia et pot. Bofius. Leid. et Voff. A. B. cum pecunia. et domum redit pro domum rediit. lego nunc cum pecunia, tum potentia, vel tum pecunia, tum potentia. ut paullo ante Voff. B. habet tum patriae, tum sibi inimica. [Quod Heusingerus ex conjectura reposuit, etiam tum pecunia, id in Gu. et Ult. diserte expressum est. Pro conjectus est Gu. est conjectus, et pro hoc facere Ult. haec f.]

Ephoris] Ephori centum et triginta annis post latas Lyncurgi rethras constituti. de his Aristoteles lib. 2. Polit. c. 7. Gebh. Voff. C. Huc ut venit ad Ephoros.

In vincula p. conjectus] Loquitur eo pacto in Miltiade, et Pelopida. Curtius lib. 10. Orsines in vincula traditus est. Cicero Attico. Ut Vectius (etc.) in vincula conjiceretur. Gebhardus.

Licet enim] Praeter veteres Thucydidem lib. 1. Xenoph. de polit. Laced. Aristot. Polit. 2, 7. vide auctores in Ind. v. Ephori adlegatos. Bofius. Leid. hoc facere, quod regi.

Regi] Qua dignitate pollebat Pausanias; non ipse quidem rex: sed Plistarchi, Leonidae, qui ad Thermopylas occubuerat, filii,

magis carebat suspicione. Nam opinio manebat, eum

ac patruelis sui, tutor. v. *Thucyd.* l. c. Boſius. Thucydidis a Boſio citati locus eſt e Lib. 1. c. 131. unde miror, Cragium L. 11. de Rep. Laced. cap. 11. ex hoc Thucydidis loco referre, Pausaniam noſtrum fuiſſe tutorem impuberis Leonidae. Fateor, e Diodori Siculi loco a me in not. poſt. citati, nempe Lib. 11. c. 29. conjici poſſe, Pausaniam fuiſſe tutorem Leonidae. En Diodori verba τῶν δὲ συμπάντων Πανδανίας, ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ Ω'Ν ΤΟΥ ΑΕΩΝΙΔΟΥ ΠΑΙΔΟΣ. ſed ultima verba Diodori ita ſunt vertenda, *tutor exiſtens filii Leonidae.* h. e. Pliſtarchi, qui erat filius Leonidae. adde Pausaniam Lib. 111. c. 4. et Herodotum Lib. 1x. c. 10. jam a me in not. poſt. citatos. Hujusmodi tutores apud Lacedaemonios vocabantur πρόδοικοι, ut e Plūt. in Lyc. pag. 40. oſtendit Cragius l. 1. ſed ut a Nepote, ita a Thucydidē l. 1. cap. 131. Pausanias Rex vocatur, imo Nepos modo vertit Thucydidis verba, (p. 149.) ut jam obſervat Lambinus. ἔξει δὲ τοῖς Ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τῆτο. attamen Nepos videtur mihi Thucydidis verba non bene vertiſſe, nam cuius Ephoro hoc facere non licebat Regi, et τοῖς Ἐφόροις apud Thucydidem non notat cuius Ephoro, neque ſingularis ephoris, hoc eſt cuius ex Ephoris, quaſi unus ex Ephoris ſolus hoc poſſet facere, ſive princeps ephorum, ſive alius, ſed ephoris conjunctim, ſive ordinis, vel ut hodie loquimur, *collegio Ephorum.* Unus poterat nihil, ſed ſingulorum quinque ſuffragiis collectis, videndum erat, inter quot ex hiſce quinque conveniret, et ſi tres ex iis ſuffragarentur, caeteri duo in eandem ſententiam transire debebant. vide Cragium L.

11. c. 4. p. m. 135. vertere potuiſſet Nepos *licet enim legibus eorum ephoris hoc cuius facere Regi.* Hoc eſt, ſive prodictus ſit, ſive revera Rex. Nam licet Thucydidēs non dixerit ἐκασὸν βασιλέα, ſatis haec verſio ſeſe commendat. nam τὸν βασιλέα h. l. notat quemvis Regem Lacedaemoniorum propter hujus articuli vim, vel pueris cognitam. memoria lapſus eſt Cragius L. 1v. de Rep. Lac. c. 4. p. 398. dicens, Aemilium Probum vocare Pausaniam Pliſtarchi tutorem; nam *Regem* tantummodo eum vocat. Regem quoque Pausaniam appellavit mulier memorata ab Herodoto Lib. 1x. c. 76. unde ab Ariſtide H. in Reg. pag. 63. recte vocatur ὁ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγός. Alii quoque hunc Pausaniam Regem vocarunt. v. Interpr. ad Thucydid. Lib. 1. c. 107. vocavit ſe ſuperbe Pausanias in epigrammate iſto celebri apud Thucydid. Ἐλλήνων ἀρχηγόν. quod vertit Nepos c. 1. *ſuo ductu Barbaros apud Plataeas eſſe deletos* quum teſte Herodoto, ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονία Πλειſτάρχει τῆ Λεωνίδου. ſed hujusmodi Prodictos, ſive tutores *reges* poſſe vocari, patet ex eorum poteſtate, deſcripta a Cragio l. 1. unde in Epitola Regi Perſarum ſcripta, quam profert Thucydidēs Lib. 1. c. 128. et vertit Nepos in Pausan. c. 2. ſe vocat *Ducem Spartaē.*

Hinc tamen ſe expedivit] Ex vinculis liberavit. Horat. de ſe amore vincto, Epod. 1x.

*Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia.*

Eumene: *Hinc tamen multis ſuis amiſſis ſe expedivit.* Attico: *In proſcriptorum numerum & P. Kolumnio praefecto fabrum*

- 6 cum rege habere societatem. Est genus quoddam hominum, quod Ilotae vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedaemoniorum colit, servorumque munere fungitur. Hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur.
- 7 Sed quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant, de tali tamque claro viro suspicionibus

absentem relatum expedit. Cic. pro Milone: *si vita nostra in aliquas insidias incideret, omnis honesta ratio esset expediendae salutis.* et in Verrem. *expedire se ex laqueis.* Gebhard.

Est genus quoddam hom.] Illustris eruditione et meritis in rem litterariam clarissimus Joh. Frid. Gronovius in litteris ad Boeclerum: Malle, inquit, *Est genus quoddam hominum (Helotes vocantur) quorum etc.* Simile observavi in Floro lib. 3. cap. 3. *Sub ipsis Alpium radicibus assecutus (locum Aquas Sextias vocant) quo, fidem numinum! praelio oppressit.* Sic enim scripserat ille, ubi vulgo ineptissime, *in locum quem.* Bosius. Si codices addicerent, cum Gronovio facerem.

Helotes] Leid. *Ullote.* Voff. A. *Elote.* B. et C. [Gu.] *illote.* Cod. P. Dan. *illotae* v. Perizon. (p. 150.) ad Aeliani locum. Polite et eleganter Nepos hoc hominum genus non vocat servos, nam proprie non erant servi, sed incolae urbis Laconicae, quae dicitur *Helos.* sed Lacedaemonii pro servis utebantur, unde Strabo Lib. xv. pag. 1027. dicit de Indis *Και τὸ ἀντι δούλων τοῖς ἐν ἀκμῇ Χρῆσθαι νέοις, ὡς Κρήτες μὲν τοῖς Ἀφαιμῶταις, Λάκωνες δὲ τοῖς Ἐιλῶσι.* adde Lib. vi. pag. 426. v. Schol. Thucyd. L. 1. cap. 101. num. 31. et Harpocration. [*Helotes* editur contra omnes codices. Quis, si codicum rationem habere ve-

lit, scribere dubitet *Ilotae?* De quo videndi sunt Interpretes ad Liv. 34, 27. *Mosche.* Ult. *Helotae.* Vulgata *Helotes* Lambinum auctorem habet.]

Hos quoque sollicitare spe libert.] Caesar Lib. 3. Civ. c. 21. *Caelius Milonem in Turinum ad sollicitandos pastores praemisit.* ibid. cap. 22. *Milo, quos ex aere alieno laborare arbitrabatur, sollicitabat.* Liv. Lib. 34. *Nihil actum esse exsilio Annibalis, si absens quoque novas moliri res, sollicitandoque animos hominum turbare statum civitatis posset.* Curt. Lib. 3. cap. 18. *Cum ad perniciem ejus etiam a latere ipsius pecunia sollicitaret hostis.* Auctor de viris illustribus: *Fabricius prius inter legatos sollicitari non poterat, quarta parte regni promissa.* De crebris horum insidiis in dominos Aristotel. Lib. 3. cap. 7. pr. *Gebhard.* Non vanum fuisse hunc metum Lacedaemoniorum, docent exempla Romanorum ap. *Florum* 3, 19. Bosius. De re et verbo Cortius ad Sallust. Catil. cap. 24. num. 4. Voff. A. B. *Sollicitare.* Leid. et C. *sollicitare.*

Spe libertatis] Et civitatis, quam illis promittebat, si una exsurgerent, et in universo negotio conficiendo se adjuvarent. *Thucydides* l. c. Bosius.

Non suspicionibus oportere judicari] Utebantur enim Spartani hac inter se consuetudine, ne quid propere de homine Spar-

cionibus oportere judicari, et exspectandum, dum se ipsa res aperiret.

tano sine evidentissimis indiciis acerbius statuerent. *Thucydides* l. c. *Bosius*. *Judicare* Voff. C. Observat *Plut.* Ages. pag. 614. *Agasilaum*, antea consultis ephoris, morte multasse eos, qui post pugnam Leuctricam perniciosissimam conjurationem in Spartiatis fecerant, et quidem indicta causa, *ὄνδενός διχα δίκης τεθρονωμένε πρότερον Σπαρτιωτών*. Sed hoc fecit Agelilaus summa urgente necessitate, quem Spartani elegerant Legislatorem, qui in concionem prodiens dixit; oportere illo die leges dormire, inde in posterum vim suam recepturas. v. *Eum.* pag. 612, 613. de quo prudenti Agelilai consilio v. *Periz.* ad *Aelian.* L. xiv. V. H. cap. 27. ergo non est, quod *Aristoteles* dicat, Ephoris licere indicta causa tot occidere, quot libitum est. quod in Epho-

rorum obprobrium esse dictum bene adnotavit *Cragius*. Lib. 11. *Rep. Lac.* cap. 4. pag. 130.

Dum se ipsa res ap.] De particula *dum* pro donec subjunctivo addita vide cl. *Dukerum* ad *Florum* Lib. 3. cap. 11. num. 7. Voff. A. C. et *exspectandum*. B. *tamque viro claro*. si cum *Heusingero* hic malis et *exspectandum*, habes me consentientem. (p. 151) V. *Drakenburg.* ad *Livium* L. xi. c. 58. num. 1. Fundem ad *Lib.* xxi. cap. 26. §. 6. confer cl. *Ruhn.* ad *P. Rutilium Lupum* Lib. 1. Sect. 13. pag. 46. et quae jam notavi e *Wopkenio* ad *Eum.* cap. 4. adde *Doctiff.* *Adr.* van *Dorp.* *Ictum*, c. 1. observat. pag. 3. [Etiam *Gu. Ult.* omnesque editi ante *Lambinum* et, quod temere a *Lambino* mutatum esse jam *Heusingerus* adnotavit.]

CAP. IV.

Interim *Argilius* quidam adolescentulus, quem puerum *Pausanias* amore *Venereo* dilexerat, quum epistolam ab eo ad *Artabazum* accepisset, eique in suspicionem venisset, aliquid in ea de se esse scriptum,

Argilius quidam adolescentulus, quem puer. Pausanias am. Ven. dilex.] *Thucydides* paullo honestius haec: *ἀνὴρ Ἀργίλιος παιδικὰ ποτ' ἐν αὐτῷ*. Nam *παιδικὰ* saepe pro honesto amore capitur. *Legatur Suidas*. *Longolius*. *Xenophon. lib. de Laced. Rep. et Plut. in Lycurgo, in Cimone, Institutis Lacœnicis, et in Pelopida,* atque alii, pue-

Tom. I.

rorum amores apud *Lacedaemonios* turpitudinis expertes fuisse demonstrant. *Magius*. An ergo dicemus, illud amore *venereo* glossema esse? Certe, *Barthij* iudicio non sic scripserit *Nepos*. *Bosius*. Verba haec, quasi glossema aliquod, non sunt expungenda, quippe ex errore ipsius Auctoris orta, qui *Graecum παιδικὰ* obsceno sensu in-

L

quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant, vincula epistolae laxavit; signoque detracto cognovit, si pertulisset, sibi esse pereundum. Erant in eadem epistola, quae ad ea pertinebant, quae inter regem Pausaniamque convenerant. Has ille litteras ephoris tradidit. Non est praetereunda gravitas Lacedaemoniorum hoc loco. Nam ne hujus quidem in-

terpretatus est, quum antiquitus de honesto amore capiebatur, ut hic recte notat Longolius. Ad Cel. J. Perizonium ad Aelianum lib. 3. V. H. c. 12. num. 5. pluribus de hoc loco agentem. Cod. P. Dan. [Gu.] *amore venerio*. Voff. C. *Venero*. de Argilio vid. notas posteriores.

Vincula epistolae laceravit] Ms. meus legit pro *laxavit, laceravit*. Quam scripturam Schoppii membranae confirmant L. 4. Verisim. cap. 2. Vinculis autem colligatas antiquorum Graecorum fuisse epistolas, Curtii hoc testimonio recte probat Barthius. *Parmenion*, ait Curtius Lib. 7, 2. *vinculum Epistolae solvens, quidnam rex ageret, requirebat*. Ernst. Sic membranae Barvaricae, referente Schoppio *Verisim.* 4, 2. itemque Mss. Boecl. et Ernstii; rectius, ut opinor, quam *laxavit*, ut vulgo legitur. *Thucydides*: *λύει τὰς ἐπισολάς*. *Diodorus*: *ἀνέφθε τὰς ἐπισολάς*. At *laxare vincula* non est solvere, aut aperire, sed remittere, aut laxiora facere. Et qui legi potuit epistola, si tantummodo laxata sunt vincula, non discissa? quid attinebat figillum simile effingere, (quod *Thucydides* Argilium hunc fecisse, ait) si vincula integra permansere? *Bosius*. Leid. et Voff. A. C. *laxavit*, B. *laceravit*, sed in marg. a. m. sec. *laxavit*. [Cum in omni hoc loco Cornelius Thucydidem est secutus auctorem, tum nunc ei ante oculos obverfa-

batur Thucydideum illud: *λύει τὰς ἐπισολάς*. Cornelium autem multo magis videri posse hoc *λύει* reddidisse verbo latino *laxavit*, quam *laceravit*, inde potissimum apparet, quod auctores latini commutant inter se verba *solvere* et *laxare*, non item *solvere* et *lacerare*. Hinc Virgil. Aen. 2, 259. *laxat claustra Sinon*, i. e. solvit, aperit. Cicero in *Catone maj.* cap. 3. hunc facit loquentem illa: *Multorum cognovi senectutem sine querela, quise et libidinum vinculis laxatos* (i. e. solutos) *esse non moleste ferrent*. Quin de eadem re duo illa verba promiscue a scriptoribus latinis adhiberi, loco efficitur illo Curtii, ab aliis jam laudato, L. 7. c. 2. *Mosche*. *Ax. laceravit* sed Gu. *Ult. laxavit*, quod post Harlesium Bremiumque reposui. Pro *rediisset* Gu. *redisset*.]

(p. 152.) *Si pertulisset*] Aberant haec a membranis Schoppii: sed recte observatum *Barthio Advers.* 24, 18. et *Gebhardo*, decedere aliquid sententiae, si eximantur. Non enim simpliciter ei pereundum erat, sed si ad Artabazum epistolam pertulisset. Supra 2 8, 6. *sensit Themistocles, si eo pervenisset, sibi esse pereundum*. Tamen *Thucydides* solum ait: *αὐτὸν εὖρεν ἐγγεγραμμένον κτείνεν*. *Bosius*.

Erant in eadem epistola, quae ad ea pert.] Non existant in C. Leid.

Nam ne hujus quidem indicio]

dicio impulsus sunt, ut Pausaniam comprehenderent, neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic indici, quid fieri vellent, praeceperunt. Fanum Neptuni est Taenari, quod violari nefas putant Graeci. Eo ille index confugit, in araque

Aliam rationem affert Diodorus Siculus; nempe quia literas apertas tradiderat. Lambinus.

Quam se ipse indicasset] Liber P. Danielis, [Gu.] iudicasset; vitiose: nam ex proprio indicio convincere Ephori Pausaniam cogitabant. Ulpianus lib. 1. ad edictum l. indicasse 197. D. de verborum significatione: Indicasse est defuisse, arguisse, accusasse, et convicisse. Gebh. Se ipse eleganter: sic Cicero 9. ad Fam. Ep. 14. Tecum ipse certes. Quam elegantiam invenire etiam est in Hygino Fab. 46. Caeterae, sive data, se ipsae interfecerunt. et Fab. 57. Sthenobaea, re audita, ipsa se interfecit. qui ita saepius. de hoc loquendi more egerunt cl. v. Dukerus ad Florum Lib. 3. cap. 18. num. 7. et Curtius ad Sallust. Cat. c. 20. n. 6. et ad c. 23. num. 2. [Non eleganter, sed, quod bene monuit Tzschuckius, vere et proprie Cornelius se ipse dixit, quod sensus ratio h. l. necessario postulat.]

Quid fieri vell.] Q. Edd. quae fieri vell. Bofius.

Fanum Nep.] Scholia in Aristoph. Acharnenses: (vs. 509.) Ταίναρον γὰρ ἐστὶ τῆς Λακωνικῆς ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ σύμιον ἦν κατάγον εἰς ἄδυ. ἐνταῦθα δὲ ἦν καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν Ἀσφαλείς. Iste vero Neptunus ideo, puto, Ἀσφάλειος dicebatur, quod navigationem tutam ac secundam praestare posset. Eodem cognomine colebatur et ab Atheniensibus. Idem Scholiastes:

Ἀσφάλειος Ποσειδῶν παρὰ Ἀθηναίοισι τιμάται, ἵνα ἀσφαλῶς πλέωσι. In Acharnens Act. 11. sc. 6. Gebh. Meminere templi huius et Strabo 9. Mela 3, 3. Plutarchus Pompejo, Stephanus et alii. vid. Meursius Miscell. Lacon. 4, 11. Ἀσφάλειος autem etiam ideo dici potuit, quod ibi τοῖς ἱεταῖς ἀσφάλεια, ut de ejusemodi locis sacris loquitur Pollux 1, 1, 10. Sic enim ibi legendum: non ut vulgo editur, οἰκέταις. Neque enim solis servis, sed cunctis supplicibus, asyla erant. Bofius. A Taenaro Neptuni Filio ipse locus dicitur habere nomen. v. Schol. Apoll. Rhod. 1. Argon. vs. 179. Strabo Lib. 8. Geogr. pag. 574. et Eustath. ad Dionys. Perieg. vs. 498. tradunt, Neptunum ab Apolline pro Pythone recepisse Praedidium Taenari: nam et hic Apollo fuit olim templo cultus. v. Serv. ad Virg. E. (p. 153.) clog. 8. vs. 55. Quidquid sit, Taenari fuisse tutissimum Asylum Neptuni templum, inter omnes constat. vide cæl. Perizon. ad Aelian. Lib. 6. V. H. cap. 7. hinc τερὰ ταίναρος vocatur a Pindaro, O. Pyth. 4. vs. 78. vide et Thucyd. Lib. 1. c. 133. Voff. C. pro fanum, Vanum.

In ara consedit] Ad aras confugiohant, qui sibi timebant, et servi et liberi. Plautus Mostell. 5, 1, 45. Ego interim hanc aram occupabo. Terentius Heaut. 5, 2, 22. Ne te admisce; nemo accusat, Syre, te; nec tu aram tibi, Nec precatorem pararis. Virgilius Aen. 2.

consedit. Hanc juxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argil-
5 gilio. Huc ex ephoris quidam descenderunt, Pausanias,

*Aedibus in mediis, nudoque
sub aetheris axe,
Ingens ara fuit, juxtaque ve-
terrima laurus
Incumbens arae, atque um-
bra complexa penates.
Haec Hecuba et natae nequic-
quam altaria circum etc.*

Ibidem de Helena:

*Illam sibi infestos eversa ob
Pergama Teucros,
Et poenas Danaum, et de-
serti conjugis iras
Permetuens, Trojae et pa-
triae communis Erinnyis,
Abdiderat sese, atque artis in-
visa sedebat.*

Lambinus. Qui supplicantium mos erat. Quare Graeci ritum istum per verbum *ἰζεν* exprimere solebant, uti apud Euripidem aliosque scriptores legitimus. Id quod Latini imitati sunt. Unde apud Plautum *assidere in ara*, Rud. Act. 3. sc. 3. et *in aram abire sessum* ibid. scen. 4. quod Tacito est *aram insidere*. Quo etiam Tibulli versus spectat:

*Illius ad tumulum fugiam
supplexque sededo.*

Ernstius. Add. Turneb. *Advers.* 21, 18. *Raevard. variar.* 1, 7. *Taubmann. ad Plaut.* p. 678. etc. **Bosius.** Leid. *in ara que consedit. Considerare, et sedere* verba esse supplicum docent Passerat. ad Propert. l. 2. El. 21. vs. 45. et Broukhuis. ad Tibull. 2, 7, 15. et ad l. 4. El. 13. vs. 23. Apoll. Rhod. l. 4. Argon. vs. 694. usus est verbo *ἰζαμένω*. et Sophocl. Oed. Col. vs. 1201.

vel in aliis Edd. 1218. dixit de supplice.

— Προσπεσόντα πῶς
Βωμῆ ΚΑΘΗΣΘΑΙ τῆ Πῶσει-
δῶνος.

Et ita saepius, et *προσπεσόντα* ibi vertitur per *supplicem*, non male, nam *προσπίπτειν* proprium est supplicum, ut Eurip. Androm. vs. 536.

*Τί με προσπίπτεις, ἄλιαν πέτραν
Ἡ κύμα λιταῖς ὡς ἰκετεύων.*

Vide Doct. Elsn. ad Evang. Marci c. 3. vs. 11. Haec *ἐν παρόδῳ*. Hinc etiam *ἔδραται* appellantur supplices. vid. Ill. Spanh: ad Call. H. Del. vs. 325. Item *ἔδρασιοι*. Vid. West. ad Herodot. Lib. 1. cap. 35. [Cod. Dan. Ed. Ult. cum Leid. 2. *in ara que consedit*, quae copulae collocatio in Nepote frequentissima est. V. Ind. v. que.]

Hanc juxta locum fecerunt sub terra] Haud dissimili calliditate ap. Tacit. 4. A. 69, 2. *Tectum inter et laquearia tres Senatores haud minus turpilatebra, quam detestanda fraude sese obtrudunt, foraminibus et* (p. 151.) *rimis aurem admovent*. Caeterum quia *Thucydides* vocat *καλυβήν*. *Magius* legendum censet haec esse *specum*; cui se propemodum (dissimulato nomine) assentiri addit *Lambinus*; nihil tamen veteribus libris in vitis mutandum esse suadet. *Gebhardus*. *Diodorus* *διπλήν σπη-
νήν* circumdatam Argilio dicit, in eaque Ephoros occultatos. *Bosius*. Clar. West. ad Diodor. Sic. Lib. xi. c. 45. locum, quem respicit *Bosius*, statuit, Nepotem alios auctores fuisse secutum.

ut audivit, Argilium confugisse in aram, perturbatus venit eo. Quem quum supplicem Dei videret in ara sedentem, quaerit, causae quid sit tam repentino consilio. Huic ille, quid ex litteris comperisset, aperit. Modo magis Pausanias perturbatus orare coepit, 6

Perturbatus eo venit] Schottus primum vocabulum deficere in vetere libro notat, videturque probare, quod paullo post occurrat. Sed illud ipsum eo magis perturbatus adstruit, heic extrudi non debere prius perturbatus. Gebhardus. Voss. A. B. C. venit eo. Sed perturbatus in Voss. C. non legitur. [Gu. Ult. omnesque ante Lambinum editi: perturbatus venit eo, quod injuria ille transposuit. Fallitur etiam Schottus, qui perturbatus in Ult. omitti scribit.]

Quaerit, causae quid sit tam repentini consilii] Elegantius excerpta P. Daniel. tam repentino consilio. Gebhardus. Leid. etiam repentino consilii. Quam lectionem probat, et pluribus illustrat clar. Cortius ad Sallust. Cat. c. 40. n. 2. De similibus Dativis vide ad Lyfandrum c. 1. Noster in Alcib. c. 7. Itaque huic maxime putamus malo causam fuisse. Sed variant ibi Codices, et clar. Oadendorpius legi vult mali causam. Milt. c. 4. Se esse hostem Atheniensibus. Adde el. Duker. ad Florum l. 2. c. 6. n. 48. et Cort. ad Sallust. Catil. c. 32. n. 1. [Ax. repentini consilii. Gu. repentini consilii, et supra scriptum t. o. o. Ult. repentini consilii, et in margine: Al. repentino consilio.]

Tanto magis] Schoppius scribit, se in duobus libris pro tanto invenisse modo, quod Barthio l. 24. Adv. c. 18. valde probatur: siquidem in vetustissima editione ita invenerit. Ernstius. Mss. Schotti [Gu.] et, teste Schoppio verisim. 4, 2. duo Bavarici, ac Ed. Ultrajectina: modo ma-

gis. Boecl. abbreviate *mo magis*. Id Barthius Adv. 24, 18. exponit, supra modum. *Magis enim*, inquit, orabat, quam qui patribus occultatis excusari prodictionis posset. Sed dubito, an quisquam veterum ita loquutus sit. Quid si exponas: Jam, vel Tum, magis perturbatus? Lambinus mallet *multo magis*, atque testari quosdam, ita in antiquis codd. fuisse scriptum. Vellem nominasset! nam ego quidem in nullo sic scriptum fuisse reperio. Bosius. Leid. *Modo magis*. ut et Voss. A. B. Pausanias abest a Voss. C. [Ax. ut Boecl. *mo magis*. De quo, quid sibi velit, vix dubitari potest, dummodo codicis rationem teneamus. Est enim aperte pro modo. Sic noster Pelopid. 1. pari ratione *mo* pro modo. Hinc recte alii codices legunt modo, quod omnino retinendum est. Valet enim idem fere quod nunc, sed exquisitius dictum est. conf. Terent. Adelph. 3, 1, 2. Cic. pro Fonteij. 1. Ut sit: *Jetzt noch mehr betreten fieng Pausanias an zu bitten*. Frustra conjicitur *multo*, quod nunquam sic effertur *mo*. Vulgatum autem *tanto* [a Lambino inductum] omni ratione est destitutum. Est autem *mo* in Cod. Ax. non a manu secunda, sed a prima, neque margini adpositum, sed versui suo ita additum, ut is proximorum spatium paulum excedat, quod alibi quoque animadvertere licet. Inserit Cod. non, habet enim: *mo non magis*, sed punctis additis illud satis damnavit. Mosche.]

ne enuntiaret, nec se, meritum de illo optime, proderet. Quod si eam veniam sibi dedisset, tantisque implicatum rebus sublevasset, magno ei praemio futurum.

Ne enuntiet] Rectius Schoppius *ne enuntiet*, arcana detegeret, et Ephoris proderet. Apulej. *Metam.* Lib. x. *Neque ad vos, quae ignoravi, possum enuntiare.* Cicero contra Rullum: *qui sociorum consilia ad-versariis enuntiavit.* Gebhard. Sic legit idem Schoppius, (4. *Verifim.* cap. 2.) et auctoritate Livii comprobatur, cui addi potest Cicero, qui dicit *enuntiare consilia amicorum*, *Orat. pro Roscio Amer. Enuntiare mysteria*, Lib. 1. de *Orat.* et *Enuntiare commissa*, Lib. 2. *Tusc.* Quae est. Sed ego in omnibus libris meis, editis et Ms. reperio *nuntiet*. Ernstius. Sic recte Dan. et Bavaricus unus. [Ax. Gu. Ult.] vid. not. Ernstii. Alii *nuntiet*. Bosius. Propter praecedens *e* male ex *ne enuntiet* factum esse *ne nuntiet*, recte putat cl. Cortius ad Sallust. *Catil.* cap. 23. num. 1. *Enuntiare* omnino retinendum est, proprie enim notat tacenda detegere. Vide cl. Burmann. ad Quinctilian. *Declam.* 272.

(p. 155.) *Si eam veniam sibi ded.*] Si hoc sibi concessisset, ut sup. 2, 10, 1. Vid. Ind. Mox scripti libri habent *impli-*

catum, quomodo et 10, 1, 1. legitur. Denuo Ind. vide. *Bosius.*

Tantisque implicitum rebus] Cod. Dan. *implicitum*. Dione; *utraque implicatus tyrannide Dionysiorum*. Apulej. 10. *Metam.* *Morbi inextricabilis verno vehementer implicatus.* et] ita videntur veteres esse locuti. Idem libr. 3. *sed ut ex animo tibi volens, omne delictum, quo me tantis angoribus implicasti, remittam.* Gebhardus. Leid. quoque *implicitum*, nec non Voss, B. C. [Ax. Gu. Ult. quod reposui. Vid. ad *Agessil.* 8, 6.]

Magno ei praemio futurum] Alii *magno esse ei praemio futurum*. Lambinus malit: *magno id ei praemio futurum*, id est, magnis eum muneribus oneratum iri. Gebhard. Leid. [Gu. Ax. Ult.] pro *putaverunt, putarunt*. [Ed. princ. Arg. Long. *magnoque ei praemio futurum*. Utraque Paris. et Ald. *magno se ei praemio fut.* Ax. Gu. Ult. Mag. Basil. *magno ei praemio futurum*. Atque ita nos quoque edidimus, excluso verbo *esse*, quod, a Lambino profectum, recentiores retinuerunt.]

CAP. V.

His rebus ephori cognitissatius putaverunt, in urbe eum comprehendi. Quo quum essent profecti, et Pausanias, placato Argilio, ut putabat, Lacedaemonem reverteretur, in itinere, quum jam in eo esset, ut comprehenderetur, e vultu cujusdam ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui sequebantur, 2

[*In itinere*] Cornelium interdum non satis recte auctoribus graecis usum esse, ut omnes, credo, concedent, ita non possum non mirari, id in hoc loco nondum ab aliis animadversum esse atque notatum. Quis enim est, qui non sentiat, rem tali modo narratam difficultatibus laborare haud mediocribus? Pausaniam statim secutum putemus Ephoros? Quos cum Tacnari adfuisse sensisset, nullam ei inde suspicionem creatam arbitremur? Nonne satis patet, Ephoros Pausaniam, apud agrorum incolas gratiosissimum, nusquam nisi in urbe tuto comprehendere potuisse? Si denique res in itinere gesta esset, quomodo Pausaniam ex itinere putabimus in aedem Minervae, quae in acropoli sita erat, ita confugere potuisse, ut paucis ante gradibus, quam qui sequebantur, eo perveniret? Res autem, si Thucydidem 1, 133. audimus, multo aliter accidit. Tacnaro profecti jam erant in urbe et Ephori et Pausanias; ibi autem, cum in eo esset, ut Pausanias *in via* (*ἐν τῇ ὁδῷ*), i. e. per urbem aliquando incedens, comprehenderetur, ex unius ad eum accedentis Ephori vultu (irato et hinc rem omnem prodente), cur veniret, cog-

novit; cum praeterea alius quidam Ephorus, benevolentia ductus, nutu clandestino rem omnem ei patefaceret, cursu petiit templum, quod prope adjacebat. Quid quaeso desideres amplius? Unde autem ex his, profecto satis perspicue traditis, illa Cornelii haesitatio? Thucydides *ἐν τῇ ὁδῷ* legendo cepit pro *itinere*, quod cum semel mente concepisset, ad scribendum accedens omnem rem ita narravit, ac si in itinere urbem versus ducente accidisset. *Mosche.*]

[*E vultu cujusd. Ephori*] Ex nutu clandestino aliis inobservato, *νεῖματι ἀφαιρεῖ*, ut Thucydides lib. 1. pag. 87. habet. *Loccenius*. Voss. B. *et ex vultu*. C. *ex vultu*. [Ita et Gu. Ax. Ult. Codex Ax. etiam habet: *cum jam in eo esset, ut jam compr.*]

[*Admonere*] Non male Boeckl. et Leid. *admoneri*. Dan. quod *ammoneri*. Bosius. Ms. Oxon. *amoveri*. Leid. meus *ammoneri*. Voss. B. C. *admoneri*. [Ax. etiam *admoneri*, quod recipere non dubitarem. *Mosche.* Ita etiam Ed. Ult. sed Gu. *admonere*, quod cum Tzschuckio praefare duco, quia ad ipsum, qui cupiebat, pertinet.]

[*Quam qui sequebantur*] *Buchnerus* existimabat supplendum

in aedem Minervae, quae Χαλκίοικος vocatur, confugit. Hinc ne exire posset, statim ephori valvas ejus

comprehenderent, aut similem vocem aliam. Mallem: *ibant, pergebant etc.* In Cod. Dan. erat: *qui eum sequebantur.* Bos.

In aedem Minervae, quae Chalchioecus vocatur, confugit] Vid. Thucyd. 1. Diodor. 11. Lycurgus Orat. in Leocratem, Aelian. 9. 41. Polyæn. 8. Plut. in parall. pag. 308. Themistoc. Epist. 2. etc. Describit templum hoc Pausanias Laconicis. Adde Meursii Miscell. Lacon. 1, 3. Boliuſ.

Quae Chalchioecus vocatur] Aedesne, an Minerva? Ad illam referre malim; nam ita et Livius 35, 36. Actoli circa Chalchioecum (p. 156.) (Minervae est templum aeneum) congregati caeduntur. Aelianus item Var. histor. 9, 41. de Paulania loquens: *ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τῇ Χαλκίοικῳ, καὶ διεπάλασε τῷ λιμῶ.* Ceteri plerique Minervam ipsam Χαλκίοικον vocant. Vide Indicem. Quos si Noster imitari voluisset; simpliciter, puto, dixisset: *in aedem Minervae Chalchioeci.* Thucydides tamen vocat τὸ τερόν Χαλκίοικον. Bosius. Leid. Chalcidicos. Voss. A. [Gu.] Chalcidicos. Voss. C. Chalcidicus. sed Voss. B. Χαλκίοικος. Adde Perizon. ad Aeliani locum. si quis hic malit cum Voss. B. Chalchioecos, per me licet; sed res eodem redit; nam Drakenburgius ad Livium Lib. xxv. cap. 36. de Codicibus Mss. hanc vocem misere depravantibus adnotat: *Frob. anno 1531. Chalchioecum recte emendavit.* neque Codicum scribentium Chalcidicos adeo spernanda lectio, licet Chalchioecos praeferam. consule notata a Fabricio ad Dion. Cassii Lib. 11. c. 22. De hoc asylo praeter alios Lambinus ad h. l. et Polybius Lib. tv. c. 35. Plut.

in Lyc. pag. 42. de Charilao Rege sibi ob seditionem motam timente refert, *κατέφυγε πρὸς τὴν Χαλκίοικον.* unde patet, ipsiſ Lacedaemoniorum Regibus jam ab antiquis temporibus non insolitum fuisse, ibi suam fuga quaerere salutem. [Cod. Ax. in aedem Minervae Chalchioecus vocatur, sed Chalchioecus a manu seriori insitum est spatio, quod Codicis librarius vacuum reliquerat. Unde satis patet, graecis literis vocem fuisse exaratum, ideoque a librario esse omissam. Sine dubio autem reducenda sunt graeca. Mosche. Idque jam in Ult. factum est.]

Hinc ne exire posset] Quem etiam abstrahere religione vebantur. Polyænus: *ὄθεν ἀποσπασαι ἐκέτην ἐκ τῆν Δέμου.* Gebhardus.

Statim Ephori valvas] Plutarchus non ab Ephoris, sed a patre ejus factum scribit. *Obstruxerunt* Polyæn. reddid *ἐναποκοδόμησαν.* Cicero dixit *obstruere aditum.* Gebhard. Imo pater ejus Hegeſilaus, si credimus Chrysermo Corinthio lib. 2. *Historiae Persicae.* Sic enim ille ap. Stobaeum serm. 157. *Ἡγεσίλαος ὁ πατήρ τῆ πανσανίῳ περὶ τῶν συμβεβηκότων ἀπέσας, τὸν υἱὸν μέχρι τῆ ναῦ τῆς Χαλκίοικῳ συνεδίωξεν Ἀθηῶν, καὶ τὰς δούρας τῆ τεμένους πλίνθοις ἐμφράξας, μετὰ τῆς γυναικὸς τῆν εἴσοδον ἐφρήρησε, καὶ λιμῶ τὸν προδότην ἀνείλεν, ὃν ἡ μήτηρ ἀείρασα ὑπὲρ τῆς ὀφῆς ἐφρήρην.* Quae in parallela sua retulit Plutarchus. pag. 308. sed patrem Ageſilaum vocat. Male uterque: fuit enim is Cleombrotus, ut sup. ad 4, 1, 1. diximus. Bosius.

Valvas ejus aedis obstr. tecumque s. demol.] *Τὴν ὄροφον ἀφείλον,* Thucyd. lib. 1. c. 134.

aedis obstruxerunt, tectumque sunt demoliti, quo facilius sub divo interiret. Dicitur, eo tempore matrem 3 Pausaniae vixisse, eamque jam magno natu, postquam

L. 77. Nepos Timoleonte: *Caetera tyrannidis propugnacula demolitus est.* Curt. lib. 8. c. 54. *alii extra urbem tecta demoliebantur.* occurrit apud Ciceronem *demoliri parietem, partem muri.* Gebhardus. Immo domunculae haud magnae templi, quam, ne sub dio adfligeretur, ingressus erat. Ita namque *Thucydides*, Templi tamen fores obstructas, etiam *Chrysermus*, *Plutarchus* et *Diodorus* tradunt. *Bosius*. Vide Servium ad Virg. 1. Aen. vs. 428. Voss. C. *moliti sunt.*

Quo facilius] Schopp. liber pro *facilius* legit *celerius*. l. 4. Veriūm. a. *Celer* autem mors opponitur *lentae*, et a Curtio vocatur *Strenua*. l. 9. c. 8. §. 20. *Strenue mori* eidem, quod Nepoti *facilius interire*, lib. 3, 5, 13. Gebhardus. Sic praeter eod. vett. plerique manu exarati. Ac similiter infra 18, 6, 4. *Id quo facilius faceret.* At alter Bavaricorum (teste Schoppio. *verisim.* 4, 2.) Leidenfis, Ernstianus, et Ed. Ultrajectina: *quo celerius*, quod glossema puto. *Bosius*. Voss. A. B. C. [Gu.] *celerius*, sed. in Marg. Voss. B. *facilius sub divo.*

Sub divo] Sic optimi libri Mss. idque recte. Vide Ind. *Bosius*. [Gu. *divo*, sed Ult. *dio*.]

Dicitur matrem Paus. vix.] Pro *mater dicitur vixisse*, usitato ἑλληνισμός. Tacitus 1. H. (p. 157.) 30, 1. *ut tantum superioris Germaniae exercitum descivisse crederetur.* Hoc Plutarchus, ut praecepi dicere, factum patri ejus adscribit, quem Agefilaum nuncupat, cum sit *Cleombrotus*, testibus Herodoto, Thucydide, et auctore Scholio-

rum in Aristophanis Equites. A matre vero memorat inhumatum esse projectum, contra Thucydidis, Diodori, Polyaei aliorumque sententiam. Caeterum matri Pausaniae nomen fuit, si Polyaeo lib. 8. credimus, Theano, cap. 51. sin auctori Scholiorum in Aristoph. Equites Ἀκαλλθεα. Gebhardus. Nomen ei Theano fuit, si Polyaeo credimus. Sed *Suidas Anchithea*; *Scholiastes in Aristoph. Equit. Alcaitheam* vocat. *Bos*. A Scholiaste Aristophanis l. 1. nempe vs. 84. non, ut male Gebhardus, et ex eo Bosius protulerunt *Alcaitheam*, sed *Alcaitheam* Pausaniae mater dicitur. A Scholiaste Thucydidis lib. 1. c. 134. l. 74. vocatur *Alcithaea*, addente, inde apparere ingenium Lacaenarum mulierum, et quanto in odio Tyranni fuerint Lacedaemoniis. De constructione v. indic. in v. *dico*. Burm. ad Ovid. v. Fast. 597. et Duker. ad Florum 11, vi. 45.

Magno natu] Recte et ex indole Nepotis, optimorumque scriptorum, quod ex 13, 3, 1. recte adstruit Savaro, contra Lambin. et Schottum, praeserentes *magnam natu*. Addo ego 14, 7, 1. Livius 10, 38. *Sacerdote Ovio Paccio quodam, homine magno natu*. Idem l. 3. *Magno natu quidam cum omnium majorum suorum insignibus se in forum projecit.* Ibidem: *Cui magno natu, non sufferentibus jam viribus etc.* Gebhardus. Sic Ms. Leid. [Gu. Ult.] et Voss. A. B. in Datame c. 7. *maximo natu filius*, probante cl. Oudendorpio ad Lucan. 2. vs. 728. et Livianam locutionem esse quis ignorat? In-

animam efflavit. Cujus mortui corpus quum eodem non- 5
nulli dicerent inferri oportere, quo hi, quid ad sup-
plicium essent dati, displicuit pluribus, et procul ab eo
loco infoderunt, quo erat mortuus. Inde posterius [Dei]

Tale Supplicium erat Graecis
ipsis, eorumque diis, ut aiebant,
invisissimum, unde etiam Noster
recte turpem Pausaniae mortem
vocavit. Vide Veteres Criticos
ad Sophocl. Antig. vs. 784. de
Mosynoecis referunt, ut horren-
dum quid, quod regem jura po-
pulo ingrata reddentem in car-
cerem conjicere, et fame suffo-
care solebant. Vide Schol. Apol-
lon. Rhod. lib. 2. Argonaut. vs.
1031. Eandem tamen poenam
subiit Eumenes. vide ejus vitam
cap. 12.

Eodem] Q. edd. addunt *lo-
ci*. Bos. Diod. Siculus Lib. xi.
c. 45. refert, defuncti cadaver
ad sepulturam fuisse concessum
propinquis. Xenophon Lib. iii.
Hist. Gr. pag. 396. dicit, Pausa-
niam fuisse capitis damnatum,
quia non stitit sese in judicio,
ut observavit Cragius Lib. iv.
de Rep. Lac. c. 7. pag. 431. sed
confundit Cragius, uti et Lam-
binus, Pausaniam Cleombroti
filium, cum Pausania Pliftonac-
tis filio, de quo agit Xenophon,
ut recte observat Bosius. Vide
Pausaniam Lib. iii. c. 5. Plut. in
Lys. pag. 450. et Weff. ad Diod.
Sicul. Lib. xiv. c. 89. Quid? ipsi
antiqui eundem errarunt erro-
rem. Plutarchus ipse in Apophth.
Lac. pag. 230. tribuit Pausaniae
Cleombroti filio id, quod Pau-
saniae Pliftonactis filio tribuen-
dum est, ut ostendit cl. Dorvillius
in Exercitatione de Inscriptt. De-
liacis cap. 3. pag. 21, 22. quae
legitur in Observ. Miscell. Vol.
vii. Tom. I.

Quo hi, qui ad supplic. dati]
Subaudi, inferri solebant. Thu-
cydides: οὐπερ τῆς κακῆργῆς ἐμ-
βάλλειν εἰώθεισαν. Dicebatur

(p. 159.) autem is locus *Κεάδα*.
de quo adis *Cragium de Rep.
Lacedaem.* 4, 10. *Bosius*. Vide
Doctiff. Interpr. Wall. et Duker.
ad Thucyd. lib. i. c. 134. n. 84.

Procul ab eo loco] *Thucydi-
des*: ἔδοξε πλησίον πῦ κατο-
ρύξαι. An igitur, addita negandi
particula, legendum: *non pro-
cul ab eo loco?* mox Ms. Boecl.
quo erat mortuus: omissa prae-
positione. *Bosius*. Non necesse
est, ut legatur *non procul ab eo
loco*, nam ex tota hac historia
liquet, Nepotem non in omni-
bus esse secutum Thucydidem.
[Thucydidis verba haec sunt:
Ἄυτόν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Κεά-
δαν, ἕπερ τῆς κακῆργῆς ἐμβάλ-
λειν εἰώθεισαν. ἔπειτα ἔδοξε
πλησίον πῦ κατορύξαι. πλησίον
πῦ, i. e. *prope Ceadam*. Appa-
ret ergo, non Thucydidem h. l.
a Cornelio expressum, neque hunc
ex illo emendandum esse.] Suidas
dicit τὸ δὲ σῶμα εἰς τὸν Κεάδαν
(βάραθρον δὲ ἐς τὴν) ἔρριψαν,
contra Thucydidis et Nepotis
sententiam; sed hic confundit
totam historiam, nam, quae de-
inde narrat, jam antea sunt facta,
ut videmus c. 1. hujus vitae. Ae-
lianus L. iv. V. H. c. 7. τὸν τε-
κρόν ἐξέβαλον αὐτῷ ἐκτός τῶν
ὄρων, secutus Timaeum. v. ibi In-
terpr. De phrasi *procul ab eo
loco* vide obs. Miscell. Nov. et
Dec. 1732. pag. 387. Mox pro *in
quo erat m.* Voss. A. B. C. et
Leid. meus *quo erat mortuus*.
[In, a Lambino intrusum, etiam
in Gu. et Ult. omittitur.]

Dei Delphici] *Tò Dei* aberat
a Mf. Leid. Boecl. et quem lau-
dat Schoppius *Veris.* 4, 2. Sed
retineri jubent verba *Thucydi-
dis*: ὁ δὲ Θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖσι τὸν

Delphici responso erutus atque eodem loco sepultus, ubi vitam posuerat.

τάφρον ὕσερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετένεγκεν, οὐπερ ἀπέθανε. Bos. *Dei* abest a Leid. meo et Voss. B. C. De periphrasi Apollinis vide ad Themistocle. c. 2. si a Mss. codicibus stamus, *Dei* delendum est; ut ab Homero II. *Δ.* vs. 160. Ὀλύμπιος pro Jove Olympio, sed vide not. post. Apollo vocatur ὁ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς, ab Aristide Tom. II. pag. 186. Responso hic proprie utitur Auctor de oraculo. Justinus lib. 2. c. 12. *Consulentibus Delphis Oraculum responsum fuerat*, et Noster in Themistocle c. 2. Just. lib. 6. c. 2. *propter responsum oraculi Delphici.* P. Mela Lib. 1. cap. 19 *Quod consulentibus, in quasnam terras potissimum tenderent, responsum erat.* Item alii. consule Th. Muncker. ad Lactant. Argum. fab. Ovid. lib. 3. fab. 5. et ad lib. 6. fab. 3. et Cort. ad Sallust. Catil. cap. 47. num. 2. [Gu. Ult. omnesque ante Lambinum editi *Dei* ignorant, quod ante *Delphici* facile omitti potuit. Hinc ejicere nolui, sed, ut suspectum, uncis includendum curavi.]

Eodem loco sepultus] Verba haec, et quae ad finem usque sequuntur, Schoppius e veteri libro ita legit: *Inde posterius Delphici responso erutus atque eodem loco sepultus, ubi vitam posuerat.* Barthius ex indole scriptoris esse ait, loco delere. Vide Suidam ante citatum. *Ernstius.* *Tō eodem* a quibusdam libris abest. *Barthius Advers.* 24, 18. potius et ex indole Nepotis multo melius putat, si et *tō loco* deleatur. *Bosius.* Hanc ob rem tamen iram Apollinis sibi concitarunt Lacedaemonii, et quomodo placatus fuerit, vide

Lambinum ad h. l. et Wessel. ad Diodor. Sicul. L. xi. c. 45. [Cod. Dan. Gu. Ult. lectionem a Bosio receptam confirmant.]

Ubi vitam posuerat] Reposui lectionem Mss. Dan. Sch. [Gu.] Leid. Schoppiani et editionis Ultrajectinae, quam et Gif. confirmat, cujus Excerpta habent: *ubi ut posuerat.* Vulgo: *ubi vitam finierat.* *Ponere vitam* dictum, ut *ponere calamum, vestem, dolorem*, et familia. Propertius 2, 16, 3.

Non potuit saxo vitam posuisse Cerauno?

Idem 2, 26. sub finem.

Quod mihi si ponenda tuo sit corpore vita, Exitus hic nobis non inhonestus erit.

Quae loca et J. Gebhard. adduxit. *Ponere spiritum* eodem sensu (p. 160.) dixit *Valerius Maxim.* 7, 8, 8. *Bos.* Leid. meus, Oxon. et Voss. A. B. C. etiam *posuerat.* Cicero 9. ad Fam. Ep. 24. *Si in hac cura atque administratione vita mihi ponenda sit.* v. ibi Cort. Ovid. 4. Trist. El. 8. vs. 14.

Hos ego sic annos ponere dignus eram.

Vide Passeratii notas ad Propert. Lib. 2. El. 10. vs. 43. Paulo ante monere oblitus fui, quod corpus mortui hic pro cadavere ponatur, quomodo apud Graecos σῶμα. Vide Clar. Burmann. ad Quinctilian. Instit. Orat. Prooem. Libri 1. et ad Valer. Flaccum Lib. III. Arg. vers. 333.

V. CIMON.

CAP. I.

CIMON MILTIADIS F. ATHENIENSIS, 1
duro admodum initio usus est adolescentiae.

(p. 161.) CIMONIS res scripserunt Plutarchus *Cimone*, Diodorus 11. et 12. Herodotus 6. et 7. Thucydides 1. Polyaeus 1. Plato in *Theage et Gorgia*, Suidas, Athenaeus 12. Demosthenes *orat. contra Aristocrat.* Andocides *Orat. in Alcib.* Aristides Tomo 3. *Platonica* 2. Justinus 2, 15, 10. Valerius Maximus 5, 3. ext. 3, 5, 4. ext. 2, 6. 19. ext. 3. Cicero 2. *Off.* 18. etc. Boecl. Facies ejus in nummorum meorum uno conspicitur, cum inscr. KYMONOΣ AΘHNAIΩY. In postica parte victoria seminuda armis insidens, dextra palmam, sinistra clypeum tenens, in quo: NIKH. Infra: AΘHNAIΩN. Circum Victoriam: KATA AAKEZAIMONION. Recentiore, et superiore saeculo cufum esse vix dubito. Hermam ejus, sed capite truncatum, exhibent *Ursini Imagines* num. 46. Diversus ab hoc Cimon Tisagorae F. quamquam interdum cum nostro hoc confundatur. De quo vide *Rutgers. Var. lect.* 1, 9. pag. 33. et 37. *Bosius.* Vide et ad *Quinctilian.* 302. declam. *Voss. B. Cimon.*

Cimon Miltiadis filius,]Ejus, cujus supra mentio facta est.

Tres Miltiades numerat Aelianus Lib. xii. V. H. cap. 35. *Ernstius.* Ortum Cimonis latius extendit Plut. in *Cimone* p. m. 480. Ab avi nomine ob reportatas e ludis Olympicis victorias a Pisistrati filiis, ei hunc honorem invidentibus, interfecti, ut refert Herodotus Lib. vi. cap. 39. et 103. appellatus fuit, vel pro avi. De Cimone nostro avo et proavo Perizon. ad Aelian. Lib. ix. V. H. c. 33. num. 4.

Duro admot. initio] Male in edit. Colon. *diro.* Recte P. Dan. [Gu. Ult.] et Schott. *duro*; *duro* enim hic notat laboriosum, sive multis malis calamitatibusque obnoxium. Consule cl. Burmann. ad Valerium Flacc. L. 5. Argon. vs. 225. Non invenuste hic Noster verbum *uti* adhibuit pro *pati* more Graecorum, verbum *Χράσσαι* tam de malis, fato quodam destinatis, nos prementibus, quam de bonis, quae nobis obveniunt, usurpantium. Herodot. Lib. 3. cap. 42. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἴκια, συμφορῇ ἐχρήσατο. Anton. Liberal. c. 11. *Metam.* pag. 86. καὶ ἐδηλώσεν, οἷα ἐχρήσατο συμφορᾶ. iterum Herodotus Lib. 1. cap. 117. καὶ τοιαύτῳ μὲν ἐχρήσατο ὁ πατήρ, et talem vitae exitum habuit

Nam quum pater ejus litem aestimatam populò solvere non potuisset, ob eamque causam in vinculis publicis decessisset, Cimon eadem custodia tenebatur, neque legibus Athe-

puer. De vocabulo usus v. Periz. ad Sanctii Minerv. Lib. III, cap. 2. pag. 284.

[Initio adolescentiae] Quo apud populum male audit, *ὡς ἀτακτος καὶ πολυπότης, καὶ τῷ πάπῳ Κίμωνι* (Coalemo ob mentis stuporem cognominato) προσεοικώς τὴν φύσιν: ut scribit Plutarchus pag. 480. Valerius quoque Maximus 6, 9. ext. 3. ait, ejus incunabula opinione stultitiae fuisse referta. Bosius. Hinc Aristides T. II. p. 152, haec adnotat *ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ* (p. 162) *εἰς τῶν κομψῶν, ἕδ' ὁσος υπλάθειν καὶ κολακεῦσαι Κίμων ἐγένετο, οἱ μὴδὲ τὰ πατρῶα ἐ-Δελησαντες αὐτῷ παραδέναι μέ-Χρι πόρρω τῆς ἡλικίας ἐπίτροποι μαρτυροῦσιν.* Sed unde haec hauserit Aristides, nescio. Plut. adversus Princ. indoct. p. 782. adnotat *Κίμωνος ἦν ὁ οἶνος διαβολή.*

[Nam cum pater ejus] Supra ad 1, 6, 7. Bosius. Voss. A. Ob eamque causam vinculis publicis decessisset.

[Eadem custodia teneb.] Nihil de. hae. custodia Herodotus ac Plutarchus. Memineretamen Diodorus Siculus in Excerpt. Peiresc. Lib. 20. pag. 254. Valerius Maxim. 5, 3. ext. 3. et 5, 4. ext. 2. Justinus 2, 15, 19; Seneca controvers. 24. et Quintilianus Declam. 302. Exstatque et apud Libanium Tomo 1. declamatio ejus, pro patre in carcerem ire volentis. Bosius.

[Neque legib. Athen. emitti poterat] Lege apud Athenienses sancitum erat, ut si quis aerarius, antequam mulctam solveret, obierit, liberi eam solverent: sin, et ipsi *ἀτιμοι* essent, donec solverint. Demosthenes

orat. adversus Timocratem sub finem: *Pater istius aerarius est, quem bonus iste vir negligit. Quod si is, ad quem illius ignominiae hereditas reditura est, si quid patri acciderit, tamen solvendam esse mulctam non censet; sed illius temporis, quod pater vixerit, usuram esse lucrificandam, etc.* Ad quem locum Ulpianus: *Νόμος γὰρ ἦν, εἴτις ὀφείλων πρὸ τῆς ἐκτίσεως τελευτήσει, τὴν παιδᾶ ἀποδιδόναι τὸ ὄφλημα. εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτῶν ἀτιμοὶ εἶναι, ἕως ἂν ἀποδώσιν.* Idem Demosthenes orat. adv. Androtionem, pag. mihi 423. meminit legis, qua Androtoni, quod pater ejus fuisset aerarius, et mulctam reipub. non solvisset, nec habere conciones, nec facere decreta liceat. Et mox Androtionem sic adloquitur: *Aut igitur patrem tuum non fuisse aerarium, id ostendito: aut carcere non profugisse, sed solvisse pecuniam. Quae si ostendere non poteris, lege vetante fecisti decretum; haeredem enim te lex constituit paternae ignominiae. κληρονομοῦν γὰρ σε καθίστησιν ὁ νόμος τῆς ἀτιμίας τῆς τῷ πατρὸς.* Hac ergo lege Cimon, patre in carcere, mulcta nondum soluta, mortuo, et *ἀτιμος* et debiti paterni heres, ac aerarius adeo, factus est. Tales autem, ut supra ad 1, 7, 6. dictum, lex tandem in vinculis esse jubebat, donec solvissent. Itaque nec Cimon emitti poterat, nisi pecuniam, qua pater mulctatus erat, solvisset. At quos paullo ante custodiae Cimonis meminisse diximus, ad unum omnes Cimonem sponte vincula subiisse ajunt, pietate commotum, ut iis corpus

niensium emitti poterat; nisi pecuniam, qua pater multatus erat, solvisset. Habebat autem in matrimonio 2

patris ad sepulturam redimeret. Diodorus: ὁ Κίμων τελευταίαν τῆ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ δημοσίων φυλακῇ διὰ τὸ μὴ ἰσχύσαι ἐκτίσαι τὸ ὄφλημα, ἵνα λάβῃ τὸ σώμα τῆ πατρὸς εἰς ταφὴν, ἐαυτὸν εἰς τὴν φυλακὴν παρέδωκε καὶ διεδέξατο τὸ ὄφλημα. Valerius: Immo ne corpus quidem ejus (Miltiadis) sepulturae prius mandari passi sunt, quam filius ejus Cimon eisdem vinculis se constringendum traderet. Et loco altero: Cimon, qui patri tuo sepulturam voluntariis vinculis emere non dubitasti. Justinus: Patrem, translatis in se vinculis, ad sepulturam redemit. Apud Senecam Cimon ipse: nec quicquam Cimo habuit, quod dare pro patre, praeter se ipsum, posset. Et mox Miltiadis pretium se et vicarium vocat, eumque redemisse, et pro eo alligatum se, ait. Ac rursus: Redemi, inquit, corpus tuum, Miltiades, ne funeri quidem interfuturus, in quod me ipsum impenderem. Et paulo post: Non erat mihi poena, in carcere esse: mea voluntate eo perveneram. Denique Quintilianus: Cimoni illi, qui patris corpus vicario corpore redemit. Haec miror, non adnotasse viros doctos, nec sollicitos fuisse, an et qua ratione cum iis, quae Noster tradit, conciliari possint. An dicemus, hos omnes legem illam Atheniensium, moremque, qua paternorum vinculorum hereditas ad liberos transiret, ignorasse? An potius, qui hoc casu aerarii fierent, non, ut ceteros, qui sua culpa fiebant, vinculis constrictos, nisi corpus defuncti parentis ad sepulturam hoc pacto redimere vellent? Mihi, ut ingenue fatear, non liquet. Bosius.

Atheniensibus] Lambinus mallet Atheniensium, nulla necessitate. Mox Ms. Boecl. multatus erat. non male. Bosius. Atheniensibus Leid. meus, et Voss. A. B. C. Pro multatus esset, multatus fuerat Leid. m. et pro solvisset, solveret. [Cod. Ax. Atheniensium, quod, Heusingero probatum, Bremius restituit. Ita etiam in Germanicis quibusdam exemplis scriptum se vidisse dicit Lambinus. Hac ille appellatione Longolii Magiique editiones designare solet. Sed e neutra lectionem Atheniensium a Fischero adnotatam reperio. Pro multatus esset etiam Ax. Gu. Ult. m. erat, quod et Moschius praefert.]

Habebat autem in matrimonio soror germanam s.] Nodus inexplicabilis, inquit Lambinus. Ceteri enim Scriptores certatim incusant hoc matrimonium, neque institutis Atheniensium dari posse confirmant: solus Nepos juris allegatione eum absolvit, qui jam olim ostracismo propterea punitus nonnullis (quantum, ut mox patebit, falso) credebatur. Itaque nemo hic se extricavit. Atheniensibus licet, inquit Nepos, eodem patre natas uxores ducere. Sed tales non vocantur germanae; quod praesertim Muretus urget l. 15. V. L. c. 5. sic autem supra quoque, praef. 4. appellavit. praeterea cur reprehenditur Cimon ab Auctoribus? cur punitus propterea dicitur? Vapulaverat ergo rursus Scriptor iudicii ac diligentiae praeclarus inprimis, ni cordatioris plenus doctrinae, Janus Rutgersius, vindex innocentiae exortus esset. Qui var. lect. l. 1. c. 9. cum primo, licuisse Athenis sororem ὀμοπατριον uxorem ducere, testimoniis ve-

terum probasset, idque fecisse Cimonem ex h. l. ostendisset, cetera ad hunc modum expedit: Unde igitur, inquires, Germanam vocat? Respondeo *τὸ Germanam* eo loco nihil aliud esse, quam *ὀμοπατριῶν*. Quod enim vir disertissimus tantopere clamat, id esse barbarum, non meminerat, Grammaticos inde Germanos derivare, quod eodem germine, h. e. patre, prognati essent. Festus: *German est, quod ex arborum surculis nascitur, unde et Germani, quasi eadem stirpe geniti*. Servius in V. Aeneid. *Germanus est, secundum Varronem in libris de Gradibus, de eadem genetrice manans, non, ut MULTI dicunt, de eodem germine, quos ille tantum fratres vocat*. Vides id MULTOS tradidisse, Varronem solum improbasse? et immerito, si veram nominis rationem videas. Imp. Justinianus Instit. De leg. Agn. succ. §. Hoc etiam *Germanam consanguineam* pro sorore *ὀμοπατριῶν* usurpavit. Hoc etiam addendum nostrae constitutioni existimavimus, ut transferatur unus tantummodo gradus a jure cognationis in legitimam successionem; ut non solum fratris filius et filia, secundum quod jam definivimus, ad successionem patris sui vocentur; sed etiam Germanae consanguineae, vel sororis uterinae filius et filia soli etc. Contra Virgilius Lib. 5. Erycem Butae et Veneris filium, Aeneae Germanum vocat, qui erat tantum frater uterinus:

Haec Germanus Eryx quondam tuus arma gerebat,

Ut eo loco annotavit Servius. Amplius dico, etiam adoptivos fratres, Germanos voce latius (p. 164.) sumta nonnunquam dici. Certe A. U. dccx. in triumpho L. Munatii Planci, et Aemilii Lepidi, de Galleis, cum uter-

que fratrem proscribi curasset, inter militares jocos hic versus factatus est:

*De Germaneis, non de Gal-
leis duotriumphant consules.*

Cum tamen Paulus Lepidus, qui designatur, adoptione solummodo M. Lepidi frater fuerit. Deinde ob id crimen, ut nugantur, ostracismo non potuit ejici, cum ostracismus non fuerit poena scelerum, sed tantum invidiosae virtutis velut imminutio. Plato Comicus.

*Καὶ τὶ πέπραχε τῶν τροπῶν
μὲν ἄξια
Ἄντ' ὁ καὶ τῶν σιγμάτων ἀ-
βάξια;
Ὅν γὰρ τοιούτων εἶναι ὄραχ'
εὐπέδη.*

Vide igitur, virum innocentissimum falso testimonio opprimi. Hactenus *Rutgersius*. Quod si amplius jam de causa poenae vera dispicimus, nemo eam melius *Nepote* nostro exposuit: qui bis punitum ait, semel *vinculis* propter patris mulctam 5, 1, 1. iterum *ostracismo*, ob suspicionem tyrannidis 5, 3, 1. Et ita concilianda, sive potius conjungenda est illa, quae de causa poenae apud Auctores occurrit, diversitas; quorum aliam, alii hanc, ut solam tradunt. Equidem, ut, quod sentio, dicam, cui poterat persuaderi, *Nepotem* uno tempore uno loco se suaque adeo oblivisci verba, ut de matrimonio *sorum eodem patre natarum* loquens vel *germanam* appellaret, quae non posset significare *ὀμοπατριῶν*; vel aliter accipi vellet vocem, cuius ipse se interpretem constituerat? Hoc, inquam, quis cogitaret de viro tam castigatae Latinitatis, tam promptae *ἀκριβείας*? Debuit ergo ipsius utique auctoritate, cui tutissimo creditur, constare, *germanam* pro

pro sorore eodem patre nata accipi, (quid enim clarius?) etiam si nullus praeterea Auctorum locus id affirmasset. Quae cum reputo mecum, magis magisque ad eam inducor cautionem, ut modestius et reverentius sentiam de viro antiquitatis tum Romanae tum peregrinae peritissimo, qui circumspeditione mirifica solita scribentium vitia, credulitatem et affectationem, feliciter devitavit; qui maximorum suae ac posteræ aetatis virorum laudibus inter Scriptores fide famaque dignissimos collocatus est. Hunc ego cur statim *ἀνισορησίας* aut erroris suspectem, cum dissensus occurrit aliorum? cum praesertim tam frequenter et veluti sollemniter (compara *Herodotum* cum nostro: et videbis quod ajo) id factum animadvertam. Nimirum ut difficile est, ex longinquo iudicare; ita longe nobis facilius id foret, si iisdem, quibus *Nepos* usus est, adhuc hodie monumentis essemus instructi: quorum dum pleraque desideramus, electionem Historici et studium latere aliquando necesse est. *Boeclerus*. Ante aliquot annos jam docuit *Clar. Rutgersius*, errare eos, qui erroris accusent *Cornelium*, quod more Atheniensium licere germanam sororem in matrimonium ducere scripserit. Idem ego existimo, et jam ad praefationem tetigi, *Germanos* non vocari iisdem et patre et matre natos; sed eodem patre, at diversa matre productos. vide *Mureti* Var. Lect. L. VIII. cap. 1. Lib. xv. cap. 5. qui signum primus suscipit errorem hunc *Cornelio* impingendi. Apud Athenienses proximi genere orbas puellas et penuria dotis elocatu difficiles lege ducere jubebantur, aut tantum dotis largiri, qui sponsum invenire possent. Verba legis ex *Rudaeo* adscribam. *Τῶν ἐπικληρῶν ὄσαι τὸ Σητικὸν τελεῶσιν, εἰ μὴ βέληται ἔχειν ὁ ἐγγύτατα γένος,*

¹ Tom. I.

ἐκδιότῳ ἐπίδῳ, ὁ μὲν πεντακοσιομέδιμνος, πεντακοσίους δραχμῆς, ὁ δὲ ἑπταεὺς τριακοσίας, ὁ δὲ Ζευγίτης ἑκατὸν πεντηκοντα. *Diodor.* l. 12. talem legem a Solone latam, sed a Charonda correctam narrat. Porro inter proximas et *ἐπικληρῶν* recensentur sorores *germanae* h. e. *ὁμοπατρίοι*. Locus elegans habetur apud *Philaeum* *Judaeum* de le (p. 165) gibus specialibus, quem attigit *M. Antonius Muretus* Lib. xv. Var. Lect. c. 5. Pleniorum vero adduxit vir magnæ doctrinae, nec minoris industriae ac probitatis *Andreas Schottus*. *Ὁ Ἀθηναῖος Σόλων*, inquit ille, *ὁμοπατρίους ἐφεῖς ἀγεῖναι, τὰς ὁμομητρίους ἐκώλυσεν. Ὁ δὲ Λακεδαιμονίων νομοθέτης ἔμπαλιν, τὸν ἐπὶ ταῖς ὁμογενεῖσι γάμον ἐπιτρέψας, τὸν πρὸς τὰς ὁμοπατρίους ἀπέπειν Ἀθηναίων Χλενάδων τὴν ἑκατέων ἐλάβειαν, ὡς ἡμέτερον διατακτέων ἐφόρησεν εἰς ἀσέλγειαν.* Ergo nunc liquet, *Lycurgum* ac *Solonem* quasi consulto contrarias hac in parte leges sanxisse. Hic apud Athenienses *Germanorum* sororum, sive consanguineas dicere malis, matrimonium indulsit: ille apud *Lacedaemonios*, quasi data opera hujus institutis adversans consanguinearum conjunctionem interdixit, et uterinarum sororum nuptialem consuetudinem permisit: quod apud Athenienses piaculo dignum ponebatur. vide *Scholia Aristophanis* *Nebulis* Act. 5. Scen. 2. *Aegyptius* autem legislator irrisit hinc Atheniensium, illinc *Lacedaemoniorum* superstitionem ac timiditatem, tanquam imperfecta sancientium, iisdemque patre ac matre genitos incestuosus nuptiis copulavit. *Gebhardus*. Variæ add locum hunc explicandum adducunt sententiae a *Dn. Boeclero* et aliis. Quibus ego pro ingenii mei tenuitate pauca haec addam: in *Cod.* videlicet meo ad oram

M

satis vetusta scriptura e regione horum verborum, *eodem patre natus*, notatum esse, *utroque parente natus*. Quod si Nepos ita scripserit, proclamaret quisquam, rem esse salvam, et Autorem nostrum frustra objurgari post alios a Meurfio viro eruditissimo cap. xvi. *in Solone*. Neque tamen sine errore ita scripsisset: cum nusquam reperitur, apud Athenienses licuisse fororem germanam, nempe eodem patre eademque matre natam, uxorem ducere. Sed Solonis lex permittebat germanam consanguineam, id est, sororem *ὁμοπάτριον* matrimonio secum jungere, non autem uterinam, *ὁμομητρίαν*, multo minus germanam. Quam legem citat Philo Judaeus Lib. *περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἰδεί νόμων εἰς δύο γένη*. pag. 602. ubi Latinus interpret male pro germanis consanguineis transtulit *uterinis germanis*. E quo loco aliisque a Mureto Lib. xv. Var. Lect. c. 5. et Sam. Petito citatis Lib. vi. Ti. 1. *De leg. Att* Cornelii nostri nodus hic, ut Lambinus loquitur, inexplicabilis, explicandus est, et quidem hoc modo: Atheniensibus licuisse sororem germanam eodem patre natam, id est, germanam consanguineam uxorem ducere. Ejusmodi autem sororem a Nepote appellari germanam verisimile est, quia infra Timoleonte cap. 1. 4. eam, quae alias germana dicitur, vocat *sororem ex iisdem parentibus natam*. Cyrillus tamen Lib. vi. *contra Julianum imperat.* consubium hoc cum sorore eodem patre eademque matre nata esse habitum existimat: *Cimon*, inquit, *Elpinicen, eodem semine et sanguine ortam pro uxore habuit: et Persas ipsos, immo et ipsum summum Jovem imitatus, eodem cum sorore tero usus est*. Nempe cum Junone, cum qua Jupiter eodem partu dicitur editus. Sed negan-

dum non est, Muretum, quicquid contradicat Rutgerfius, recte de vocum conjunctione, *Sororem germanam suam*, ambigere. Ab Arabibus atque Persis hunc morem fuisse observatum, ut non solum sororibus, sed matribus etiam miscerentur, e Strabone, Clem. Alexandrino, et Bardesane discimus, quibus addendum est eadem de re egregium testimonium Theodoret, qui Libro ix. *Θεραπευτικῆς* scribit, Persicas nationes, quae jam pridem Zaradae legibus regerantur, matrum, sororum, filiarum connubiis susque deque commixtas esse. Inde credam, Platonem suam hausisse impietatem, ut Lib. v. *De repub.* ejusmodi improbas ac feras conjunctiones commendaret. De Aegyptiorum moribus hac in re vide Diodorum Siculum, de Chaldaeis, eorumque impia lege Theodorum Metochitam, vulgo Glycam *parte 11. Annal.* p. 198. Sed unde, quis quaerere (p. 166.) possit, quod germanas consanguineas non autem uterinas licuerit Atheniensibus accipere uxores? Duae Graecorum legis rationes reddi possunt. Prima est, quia in vitandis nuptiis maternum genus, ut certius, magis sit attendendum. Altera ac potior esse videtur, quod cum *Deuteronom.* xiiii. 6. frater uterinus ponatur ut conjunctior, eumque morem Hebraei fuerint secuti, uti fecit, secundum Rabinos plerosque, Abrahamus, qui Saram Tharae filiam ex altera uxore in matrimonio habuisse creditur, consuetudo illa per Phoenices, quibus ab Achille Tatio Lib. 1. tribuitur, venerit ad Athenienses. Sunt tamen alii, quod Grotius quoque notavit, qui censent, Saram sororem dici more Hebraeo, cum non fuerit *ἀδελφή* sed *ἀδελφιδή*, id est, fratris filia, et non *patruelis*, ut Valla et Erasmus putarunt. Quos eo nomine

sororem germanam suam, nomine Elpinicen, non magis amore, quam more, ductus. Nam Atheniensibus licet eodem patre natas uxores ducere. Hujus 3 conjugii cupidus Callias quidam, non tam generosus

Giphanius Jctus recte reprehendit. Vide Grotii Lib. II. De jure belli et pacis cap. v. §. 13. Ubi de connubiis ejusmodi incestuosis agit, eaque damnat. Adde Bezam ad Matth. XIV. 3. Ernstius. Denuo Rutgersium ad l. c. pag. 42. seq. Adde Sam. Petitum Commentar. ad leges Atticas Lib. VI. pag. 44. et Amplif. Ernstii prolixam ad h. l. adnotationem. De significato vocis *germanus* plura dicemus in indice. Bosius. Vide nos ad praef. ibi enim, ut et hic, statuumus, viros doctos, unde omnis difficultas orta est, male *germanam* de sorore iisdem producta parentibus interpretatos esse, quum de sorore ex eodem tantum patre nata locum capiendum esse praeter interpretes ipse doceat auctor, et ut hic *germanus* de sorore *ὄμοπατρις*, sic alibi de uterino usurpatur. Vide praeter alios Cl. Wesseling. L. I. Obs. cap. 13. Soror ex iisdem parentibus nata ab Herodoto L. III. c. 31. vocatur *ἀπ' ἀμοτέρων ἀδελφεῖ*. qui has nuptias contra Persarum mores primum a Cambyse fuisse contractas narrat, et ut hujusmodi soror a *Germana sorore* distinguatur, Nepotem in Timol. cap. 1. n. 4. vocasse *sororem ex eisdem parentibus natam*, vir doctus ad h. l. jam ostendit.

Elpinicen] Ita Graeci vocant: Mss. Dan. et Leid. *Helpicinem*, alii, *Helpinice*. Bosius. *Ἐλπινίκη* vocatur a Schol. Aristoph. Equit. vers. 851. et a Plutarcho p. m. 480. F. aliisque. Voss. A. B. *Helpinice*. C. *Helpicene*. Duxit etiam Cimon Clitoriam juxta

Stefimbrotum, juxta Diodorum Periegeten Isodicen, Euryptolemi Megaclis filii filiam. Plut. Cim. p. 488. de qua idem Plut. pag. 481. egerat. [Ult. nomine omittit cum Ed. Arg. Long. Mag. Basil. sed exstat in Cod. Dan. Gu. reliquisque Editis. Gu. *Delphicene*, et infra: *Helpicene*.]

More] Vulgo addunt *patrio*: quod ab opt. libris Gif. Dan. Mend. [Gu. Ax. Ult.] Leid. Boecl. abest. Gebhardus tamen sine sententiae detrimento abesse non posse, censebat; cui adsentire non possum. Solent enim haec duo invicem opponi. Vide Ind. in *amor*. Ceterum alii, apud *Plutarchum* pag. 481. ideo nupsisse Elpinicen fratri ferunt, quod *ob inopiam sponsum genere suo dignum non inveniret*. Bosius. Ms. Oxon. omittit *patrio*, item Voss. A. B. C. ac Leid. meus.

Nam Atheniensibus licet etc.] De quo praeter *Philonem*, *Amplif. s. Ernstio* laudatum, testantur *Scholiastes Aristophanis ad Nubulas* 5, 2. p. 200. *Minutius Octavio*, et *Seneca in Apocolocynthosi*, quorum verba post alios adduxerunt *Rutgers. l. c. pag. 39, 40. et Sam. Petitus Comm. ad leg. Att. p. 440.* Sic Mnesiptolemam, filiam Themistoclis ex secundis nuptiis genitam, Archeptolis frater non ex eadem matre (*ὁ ἀδελφὸς ἐκ ὧν ὁμομητρῖος*) duxit, ut refert *Plutarchus in Themistocle* p. 128. *Bosius. C. P. Dan. Namque Atheniens.* [Ita etiam Ult.]

quam pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis

(p. 167.) *Pecuniosus*, Vita Attici: cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax. Tacit. 3. Annal. 55. Quamquam fortuna vel industria plerique pecuniosam ad senectam pervenerent. l. 13. c. 52. valuitque pecuniosa orbitate et senecta. Cicerone pro Quinctio: Vir copiis rei familiaris locuples et pecuniosus. Gebhardus.

[Qui magn. pec. ex metallis] Scilicet argentifodinis Laurei, Atticae regionis, de quibus supra 2, 2, 2. Harum fortasse argentifodinarum proventus redemptor erat Callias: vel potius privatim aliquas in Lauro argentifodinas habebat, ut etiam Niclas habuit; quod Plutarchus in Nicia demonstrat, etsi in universo hujus regionis metalla reip. Atheniensium fuisse videntur. Magius. Aliam divitiarum causam narrat Plutarchus in Aristide p. 322. et Scholiastes Aristophanis in Nubes: a quibus parum discrepant Michæl Apostolius Paroem. cent. 11, 74. Hesychius et Suidas in λακκόπλευτος: et rursus aliam ex Heraclide Pontico Athenaeus Lib. xii. c. 9. pag. 536, 537. Ortas e spoliatis Persarum cadaveribus, quae Marathone sepulta fuerant, innuere videtur Themistocles Epistola 8. Ceterum quod Calliae filiam Cimonem in matrimonio habuisse, ac in adulterio deprehensam interfecisse, Seneca controvers. 24. scribit, id Rutgersius Scholastico more confictum putat, ut argumentum declamationis esset, loc. cit. p. 43. Plura de Callia hoc ejusdemque nominis aliis illustris Gronovius observ. 4, 7. Nuperrimus Nepotis interpres eundem esse putat, qui cinnabarin sive minium invenisse dicitur; ingenti metaehronismo. Nam is, cujus Nepos haec meminit, Olympiadis

lxxii. anno iii. pugnae Marathoniae δαδύχος interfuit, occubuitque, ut Gronovius conjicit, Olymp. lxxvii. anno i. victor ad Potidaeam. At cinnabareos conficiendi ratio a Callia, juxta Theophrastum lib. de lapidibus, Plinium N. H. 33, 7. et Anonymum Scriptorem Olympiadum, inventa est Olymp. xciiii. anno iv. octoginta amplius annis a pugna Marathonica. Alius ergo fuerit a λακκόπλευτος: ac fortasse is, qui anno praecedenti, juxta Fastos, archon fuit, ac in Marmore Arundelliano Καλλίας ὁ πρότερος dicitur. vid. Meursius Archont. 3, 12. et Seldenus in Canone Chronico p. 112. et seqq. Bosius. Varii fuere Calliae, sed saepius confusi. v. Perizon. ad Aelian. Lib. xiv. c. 16. quum vero varii Calliae fuere illusterrimi, distinguit Nepos hunc Calliam ab illis nobili genere ortis, dicens: Callias quidam, non tam generosus quam pecuniosus, et ideo etiam addit, suos auctores secutus, unde sibi magnas pecunias fecerit, nempe e metallis, e quibus collectae opes haud magno olim erant in honore. Plut. in Crasso p. 565. dicit: ἄλλως μὲν γὰρ ἔκ ἂν τις δοκιμάσειε τὴν ἀπὸ μετάλλων ἐργασίαν, ἣς τὰ πλεῖστα περαινεται διὰ κακῆργων, ἢ βαρβάρων, ἐνίων δεδεμένων, καὶ φειμένων ἐν τοῖς ὑπέλοις, καὶ νοσέροισι etc. Huc pertinet quoque dictum Phalerei apud Strabon. Lib. iii. pag. 218. de Atticis metallis: ἔτω συντόμως ὀρύττειν τὸς ἀνδρώπυς, ὡς ἂν προσδοκῶντας αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πύτωνα. De Niciae divitiis inde acquisitis Plut. p. 525, 530. Hinc Tantalos, Pelopidis, Cadmo, Priamo, Midae, Gygi et Croeso hujusmodi divitiae haud magnum decus adtulerunt. v. Eumd. Strabon. Lib. xix. pag. 998, 999. et

fecerat, egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret: id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum. Is quum talem conditionem aspernaretur, Elpi-

Calliam hunc vocat Nepos *quemdam Calliam*: hoc est sibi ab origine ignotum, nam *quidam* a Latinis de ignoto dicitur: imo ipse Plut. in Cim. pag. 481. ita eum vocat *Καλλίας τῶν ἐν πόρῳν τῆς Ἀθηνῆσιν ἐρασθεῖς προσήλας*. Unde haec mihi scribenti incidit suspicio, hominem hunc propter divitias sibi avare (p. 168.) quacitas cognominatum fuisse Calliam (quia nobiliores Calliae suas quoque divitias summa cum infamia acquisiverunt) et non confundendum cum eo, quem ita describit Plut. in Aristide pag. 321. agens de integritate et abstinentia Aristidis, in Marathone cum sua tribu captivorum praedaeque custodis relictus. *Καλλίας, ὁ δαδῆχος*; (qui ab Eodem pag. 334. vocatur *δαδῆχος ἀντὶ (Aristidi) γένει προσήκων*, et deinde *ἀνεψιός*: ubi etiam vide, quid ex Aeschine Socratico referat) *τύτῳ τις (ὡς εἶκοι τῶν βαρβάρων προσέπεδεν, οἰηθεῖς βασιλέα, δια τὴν κόμην καὶ τὸ ἐρόφιον εἶναι) προσκνησας δὲ καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς ἐδειξεπολὺν χρυσὸν ἐν λάκκῳ τινὶ κατορωρυγμένον, ὁ δὲ Καλλίας ὠμότατος ἀνδρῶπων, καὶ παρανομότατος γενόμενος τὸν μὲν χρυσὸν ἀνείλετο, τὸν δὲ ἀνδρῶπον, ὡς μὴ κατεῖποι πρὸς ἑτέρους, ἀπέκτεινεν. ἐκ τῆς φασὶ καὶ λακκοπλῆτις ὑπὸ τῶν κωμικῶν τὴς ἀπὸ τῆς οἰκίας λέγεσθαι, σκωπτόντων εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ χρυσὸν Καλλίας εὔρεν*. Quocum facit Schol. Aristophanis in Nub. vs. 64. qui eum quoque vocat *δαδῆχον*. Sed haec historia variatur quoque, et forsitan confunditur cum historia, quae narratur de Diomnesto Eretrienſi, et Hipponico

Calliae filio, de qua consulendus Perizon, ad Aelian. l. 1. quae tamen pecunia a Callia Hipponici filio dilapidata fuit, ita ut is in summa egestate decesserit. Callias *δαδῆχος, λακκόπλητος* cognominatus, Hipponici fuit filius. is, licet crudelissimus et injustissimus, missus fuit tamen ab Atheniensibus legationis princeps ad Artaxerxen Xerxis filium Longimanum, ut referunt Herodotus a Perizonio laudatus, Diodorus Siculus Lib. xii. c. 4. Suidas, et Plut. in Cim. pag. 487. qui addit, Athenienses hunc Calliam, *τὸν πρεσβεύσαντα τιμῆσαι διαφερόντως*. Quocumque iste *δαδῆχος* fuerit ingenio, non potest dici a Nepote et Plutarcho *Callias quidam*, sua legatione illustris.

Fecerat] L. e. confecerat, collegerat, acquisiverat. Notissima phras̄is est, *rem facere* pro opes parare. v. Amplif. Cuperus L. 1. Observ. c. 5. sic *facere sibi magnas opes magnumque nomen* dixit Livius l. 1. c. 9. *Facere corpus* apud Phaedrum l. 3. fab. 7. vs. 5. pro contrahere sibi pinguedinem. consule ibi Incomparabilem Virum de me studiisque meis optime meritum P. Burmannum. Adde Gebhardum ad vitam Chabriae c. 2. Et haec est Graecorum imitatio, qui *ἐργάζεσθαι, facere* pro acquirere, parare, lucrari posuerunt. v. Cel. Perizon. ad Aelian. l. 4. V. H. cap. 3. et Doctiff. Elsner. ad Evang. Joannis cap. 6. vs. 27. unde ipsa vox *ἐργασία* pro *quaeſtu*. v. Raph. ad Acta Apost. c. 19. vs. 24.

Egit cum Cimone] Leid. M. *Egit Cimone*.

Conditionem aspernaretur]

nice negavit, se passuram, Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniam prohibere posset, seque Calliae nupturam, si ea, quae polliceretur, praestitisset.

Proprie et eleganter: nam vocabulum nuptiale *conditio*, de quo multa docti viri, et inprimis ICTi. Infra Attico: *Cum propter suam gratiam et Caesaris potentiam nullius conditionis non haberet potestatem.* Apulejus Apologia. *Quam conditionem cum obstinate propositam videret mulier sapiens.* Ibid. *sin haec reputans formae et divitiarum gratia me ad aliam conditionem reservarem.* Justin. l. xi. cap. 7. *Tam pulchra conditio prima regni felicitas videbatur.* Gebhard. *Conditio de matrimonio.* Livius L. 3. c. 45. *Hoc tantum sciat, sibi,*

si hujus vindictis cesserit, conditionem filiae quaerendam esse. Confule praeter alios Cel. Burmann. ad Quinctilian. declam. 257. [v. *Indicem.*] *Pro asperraretur* Leid. M. *Asperratur.* Voss. C. *Asperrarent.*

Quoniam prohib. posset, seque Call. nupt.] Sic Ms. Boecl. et editi antiquiores. Lambinus et vulgati: *quoniamque prohib. posset, se Calliae nupt.* Quidam Lambino laudati: *quoniamque prohiberet, se C. n. Bosius.* Leid. Voss. A. B. C. [Gu. Ult.] *quoniam prohibere posset, seque Calliae nupturam.* Sed in Voss. C. pro *Calliae, Callias.*

C A P. II.

Tali modo custodia liberatus Cimon celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiae,

Celeriter ad principatum pervenit] Profectus a populo, fassidio Themistoclis; et praesertim ab Aristide, ut haberet, quem Themistoclis ingenio et audaciae objiceret. Post etiam a Lacedaemoniis ejusdem Themistoclis odio. v. *Plutarch.* 481, et 488. *Bosius.*

Habeb. en. satis eloquentiae] Etiam *Plato in Theage* Cimoni eloquentiam tribuit. nam facit eum virum politicum, et cum *Pericle* comparat: idque agnoscit *Aristides Sophista in Cimon.* Sed *Plutarchus in Ci-*

mone, pag. 180. auctorem secutus *Stesimbrotum* scribit, eum omnis liberalis doctrinae expertem fuisse, et solertia dicendi atque urbanitate Attica caruisse. *Lambinus.* Longolius ex eo quoque eloquentiam Cimonis colligebat, quod a *Suida* dicitur *ἱποσοκοπικὸν βιβλίον Σανράσιον* scripsisse. Sed recte animadvertit *Magius*, non debuisse hinc colligi, docte, eleganter, et ornate scriptum fuisse; potuisse enim admirabilem videri propter praesidia contra equorum morbos praesentanea tutissimaque,

summam liberalitatem, magnam prudentiam cum juris civilis, tum rei militaris, quod cum patre a puero

a veterinariis etiam vulgo petita. *Bosius*. Leid. M. *eloquentiae satis et pro cum juriscivilis, tum juriscivilis*. Etiam *Voss*. B. *tum jur. civ.* *Voss*. C. *habebat tum sat. eloquentiae, et postea cum juriscivilis, cum rei militaris*. Memoratur Cimon ab *Arriano* Lib. vii. de Al. M. Exp. cap. 13. pag. 291. (quem in hanc rem jam ad partes vocaverunt *Meurhus* in *Theseo* c. 20. et *G. J. Vossius* Lib. iv. de H. Gr. pag. 519.) qui scripsit pugnam *Amazonum*, et *Atheniensium*, non minus accurate, quam *Atheniensium* et *Perfarum*. Sed *Gronovius*, secutus *Freinsheimium* ad *Curtium* Lib. vi. c. 5. §. 24. putat non absurde *Arriani* verbum *ἄγρᾶνται* vertendum esse *picta est*. De *Cimone* pictore (p. 170.) v. *Fabrum* et *Periz.* ad *Aelian.* Lib. viii. V. H. c. 8. Sed quocumque modo vertatur, non est noster ille Cimon, de quo hic scribit *Nepos*, neque etiam nostro *Cimoni* tribuendus est liber egregius de re equestri, ut facit *Suidas*, sed ibi vir doctus recte suspicatur, a *Suida* *Cimone* confundi cum *Simone*, de quo *Simone* mentionem facit *Xenophon* de Re Equestri p. m. 736. et ideo *Longolii* et *Bosii* conjectura de *Cimone* hinc colligenda eloquentia, vana est. Si eruditionis quoddam specimen a *Cimone* in lucem prodiiisset, *Plutarchus* accuratissimus scriptor illud non praeterisset silentio.

Summam liberalitatem] In qua praecipue *Pisistratum* imitatus est. Vide *Theopompum* ap. *Athenaeum* Lib. 12. cap. 8. *Plut.* in *Cimone*. *Ernstius*. De qua infra cap. 4. *Bosius*.

Juris civilis] *Nempe Atheniensis*. Nam quoties non addi-

tur nomen, cujus sit civitatis, jus ejus civitatis significatur, de qua sermo instituitur. §. *sed jus*. 2. *Institut.* de *Jure Nat. Gent.* et *Civ.* Et recte *juri civili* operam dedit, cum turpe sit *patricio* et *Nobili viro* et *causas oranti*, jus, in quo versaretur, ignorare, ut *Q. Mucius* ait apud *Pomponium* *lectum* in *Lib. 2. §. 43.* *D.* de *orig. Jur.* Quo etiam pertinent illa *Justiniani* in *Prooem. Instit.* *Imperatoriam majestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam.* *Ernstius*. [*Ax. Gu. Ult. tum jurisciv.*]

Tum rei militaris] Fuit enim summus imperator; quippe qui cum *Themistocle*, et *Miltiade*, et similibus belli ducibus conferebatur. *Lambinus*. Vid. *Plutarch.* pag. 481. *Ἀγαθὸν στρατηγὸν* vocat *Diodorus Siculus* in *Exc. Peiresc.* 254. *Bosius*. In *Leid. tum juris civ. tum rei mil.* *Prudentiae rei militaris exemplum* hoc est, quod teste *Plutarcho* p. 486. *ἔωρμηθεν ἄρας ἀπὸ Κνίδου καὶ Τριοπίου διακοσίου τριήρεσι, πρὸς μὲν τάχος ἀπ' ἀρχῆς, καὶ περιαγωγῆν ὑπὸ Θεμιστοκλέους ἄριστα κατεσκευασμέναις. ἐκείνος δὲ τότε καὶ πλατυτέρας ἐποίηθεν ἀντάς, καὶ διάβαθιν τοῖς κατασρώμασιν ἔδωκεν. ὡς ἂν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὀπλιτῶν μαχιμώτεροι προσφέρωντο τοῖς πολεμίοις.* De *navibus* a *Themistocle* factis v. *Thucydid.* Lib. 1. cap. 14. et ex eo *J. Scheffer.* Lib. 11. de *Milit. Nav.* cap. 5. pag. 131. sed de his hic agendi non est locus. Tantum hunc *Plutarchi* locum adduxi, ut *Cimone* rei militaris prudentiam nudis verbis a *Nepote* memoratam ostenderem.

in exercitibus fuerat versatus. Itaque hic et populum urbanum in sua tenuit potestate, et apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum imperator apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit, oppidum Amphipolim constituit, eoque decem millia Atheniensium in coloniam misit. Idem iterum apud My-

In exercitibus] Sic lego e Gif. [Gu.] et Dan. vulgo est: in exercitu. Bosius. Leid. et alii exercitu. [Ita et Ult.].

Populum urb. in sua ten. potest.] Id quod ostendunt, quae narrat Plutarchus pag. 487. f. et pag. 489. b. Bosius.

Apud flumen Strymona] Vid. Thucyd. 1. c. 98. Diodor. Sic. 11. Plut. Cimone, pag. 482. et Pausanias Arcadicis. Bosius.

Oppidum Amphipolim constituit etc.] Vide Meurs. For. (p. 171.) tunae Att. cap. 6. pag. 42. Bosius.

Eoque decem millia] Millia abest a C. P. Dan.

Idem iterum apud Mycalen] Describunt hoc praelium Diodorus Sic. 11, 61. et Plutarchus Cimone pag. 486. memorantque Idem l. de gloria Atheniensium, Thucydides 1. cap. 100. Plato in Menexeno, Polyaeus 1. Frontinus 4, 7, 45. Mela 1, 14. Eusebius Chronico. Sed hi omnes ad Eurymedontem fluvium, sive prope Cyprum, pugnatum scribunt (quanquam non uno modo rem narrent) nemo, ad Mycalen. Et certe sive Mycalen Cariae urbem, cuius Stephanus de Urbibus meminit; sive montem aut promontorium, sub quo Persae eodem die, quo ad Plataeas, victi sunt; seu denique insulam in ora Joniae Plinio H. N. 5, 31. memoratam, intelligas; fieri non potuit, ut classis Persica, quae, Diodoro et Plutarcho testibus, ad Eurymedontem stationem habuit, apud Mycalen devinceretur; multo mi-

nus, ut eodem die et prope Eurymedontem, et apud Mycalen pugnaretur: nam ea loca longissime inter se distant. Quare parum abest, quin adsentiar Cl. V. Christ. Frid. Franckensteinio, Eloquentiae Latinae et historiarum in Academ. Lips. Professori, amico summo meo, qui subverebatur, ne praelium ad Mycalen, a Leotychide Spartanoe eadem die, qua illud alterum ad Plataeas, commissum, cum hoc Cimone Noster confuderit. Sed ne cultissimo scriptori tam crassum errorem impingam, potius dixerim, illud, apud Mycalen, a sciolo quodam insertum esse: qui cum in praeced. commate locum praelii additum videret, heic quoque tale quid addendum esse censuerit. Fortassis autem Nepos scripsit: Idem iterum imperator, Cyprorum etc. nam id, quae praecedunt, videntur requirere. Bosius. Leid. M. et Voff. A. C. Mycalen. [Gu. Micalen.] Macariam legit Palmerius Observ. in Plutarchum pag. 219. Quid statuendum sit, incertum est. potuit tamen suos habere Nepos auctores, quos est secutus, erroris forsitan quoque haud immunes. id quod tamen non credo; nam victoriae ad Mycalen reportatae socius non fuit Cimone; sed Xanthippus Aripbronis filius, Atheniensis (unde Aristides Rhetor pag. 151. dixit (Athenienses) ἐνίκων μὲν τὴν ἐν Μυκάλη μάχην. forsitan una cum Leotychide Spartanorum Rege (uterque enim erant ἡγούμενοι τῆς

calen Cypriorum et Phoenicum ducentarum navium classem devictam cepit, eodemque die pari fortuna in terra usus est. Namque, hostium navibus captis, statim ex

ναυτικῆς δυνάμεως). confer Paulan. Lib. viii. cap. 52. cum Diodoro Siculo Lib. xi. cap. 34. et 35. qui latius rem describit. Graecis in genere hanc victoriam adscribit Plut. in Camillo pag. 138. Τῆσο δ' αὖ πάλιν Πέρσαι μὲν ἐν Μαραθῶνι, τρίτη δ' ἐν Πλαταιαῖς ἄμα καὶ περὶ Μυκάλην ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. qui differt in mense ab Aeliano Lib. ii. V. H. cap. 25. sed de hoc temporis discrimine hic non agimus. vide de victoria ad Mycalen, et Plataeas eodem die parata, ejusque nuntio Plut. in L. P. Aemilio pag. 268. καὶ ἐν Μυκάλη τῆς Πλαταιαῖσι πρὸς Μήδους, uti locus hic legitur a Casaubono ad Polyaen. Lib. 1. Strat. c. 33. num. 1. et Front. in Lib. 1. Strat. cap. xi. §. 7. Haec gesta dicuntur Olymp. lxxvii, xi. Athenienses demum elegerunt ducem, quo tempore Diodorus Siculus Lib. xi. cap. 60. et 61. enumerare coepit Cimonis facinora: et ideo apud Mycalen hic locum habere nequit. Pro Cypriorum Cod. Schotti, Gifanii et Leid. m. et Voff. C. Cypriorum. [Pro iterum Ult. interim. v. ad 2, 5, 1. Assentior viris doctis, qui Cornelium h. l. praelium apud Mycalen cum praelio ad Eurymedontem commisso confudisse arbitrantur. Idem factum ab eo supra in Miltiade, Cypseli, et Miltiade, Cimonis, filio, infra in Dionysiis, Siciliae tyrannis, 10, 2. et in Ptolemaeis, Aegypti regibus, 21, 3.]

Ducentarum navium classem dev. cepit] Sic fere Thucydides (p. 172.) quoque, et Plutarchus: nisi quod hic pluribus, quam CC. illis, quae captae sunt, navibus classem barbarorum constitisse,

Idem tamen lib. de glor. Athen. centum triremes Phoenissas captas scribit. quod etiam in veteri epigrammate apud Diodorum Sic. et Aristidem Orat. Platon. 2. legitur. Diodorus plures, quam centum, una cum classiatibus; reliquas vacuas in potestatem suam redegit Cimonem, tradit: totamque classem fuisse navium cccxl. Persas ccccl. navibus Cimoni occurrisse, Ephorus: 150. Phanodemus, retulit, teste Plutarcho l. c. Bosius. Adde Voff. ad Diod. Sic. Lib. xi. c. 62. n. 46. Voff. B. devinctam.

Eodemque die] Ita et Thucydides, Plutarchus et Frontinus. Diodorus quoque ait, statim (παράχρημα) post navalem victoriam Cimonem ad terrestres Persarum copias duxisse classem. Bosius. In terra abest a meo Leid. et Voff. C. et Leid: pro namque, nam. Voff. C. pro captis, capti. Aristides Oration. Tom. II. pag. 156. Ἐπι δὲ Ἐυρυμέδοντι ποταμῷ, ναυμαχίας καὶ κεζομαχίας μνημεῖα ἔστησεν, ἀμφοτέρω ἡμέρᾳ μισθικῶν. adde pag. 157. Plut. Cim. pag. 486. Κίμων δὲ ὥσπερ ἀθηναίων δεινός, ἡμέρᾳ μισθικῶν δύο κατηρηκῶς ἀγωνίσματα, καὶ τὸ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κεζομαχία, τὸ δὲ ἐν Πλαταιαῖς ναυμαχία παρεληλυθώς, πρόκαιον ἐπηγωνίσαστο τὰς νίκαις. Plut. in T. Q. Flam. pag. 375. conjungit τὰ πρὸς Ἐυρυμέδοντι, καὶ τὰ περὶ Κύπρον Κίμωνος ἔργα.

Ex classe copias eduxit] Armis et habitu Persarum captis illorum navibus impositos; quos illi suos esse rati, subito oppressi sunt. Ita Diodorus, Polyaenus, et Frontinus. Plutarchus nihil de hoc strategemate. Bos. Confer notas ad Aristidis Panathenaic. p. 263. sive 552.

classe copias suas eduxit, barbarorum uno concursu
 4 maximam vim prostravit. Qua victoria magna praeda
 potitus quum domum reverteretur, quod jam non-
 nullae insulae propter acerbitem imperii defecerant,
 bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coë-
 5 git. Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quod

Barbarorum uno conc. max. vim] Cod. Boecl. transpositis vocibus: *barbarorum max. vim uno concursu prostr.* Bos. Leid. m. *barborumque maximam vim uno concursu.* [Ax. barbarorumque maximam vim uno concursu prostravit, quod multo commodius dictum puto. Mosche. Ita etiam Gu. Ed. Argent. Longol. et Ult. Sed ed. princ. utraque Paris. Ald. et Mag. vulgatam lectionem confirmant. Tzschuckius ita edidit: *barbarorumque uno concursu maximam vim prostravit*, neque enim, quid hic *ἀσύνδετον* valeat, se videre scribit. Mihi hoc ipsum celeritatem, qua Cimon usus est, egregie designare videtur.]

Magna praeda] Nempe, ut Diodorus ait, *triremibus cccxi. virorum xx. millibus, et pecuniae multitudinem memorabili.* Bos.

Bene animatas confirmavit] Tac. Lib. vi. *Annal. c. 44. Non fraus, non preces, nihil omissum, quo ambiguos alliceret, prompti firmarentur.* Justin. L. xxxi. c. 6. m. *Acilius civitates socias confirmabat; dubias illiciebat.* Paterculus L. ii. c. 120. *Vacillantium etiam cis Rhenum sitarum gentium animos confirmavit.* Gebh. Haec a quibusdam Mss. et edd. abfuisse, ait Magius. In melioribus tamen habentur. Bosius. Absunt et a Ms. Oxon. [Ed. princ. utraque Paris. Ald. et Junct.] Plut. p. 485. in genere haec de Cimone adnotat: *Καὶ μὲν αὐτῶγε τῆ μεγάλῃ βασιλείῳ οὐδεὶς ἐταπεινώσε καὶ συνέσειλε τὸ φρόνημα μάλλον, ἢ Κίμων, οὐ γὰρ ἀνῆκεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπηλλαγμένων,*

ἀλλ' ὥσπερ ἐκ ποδῶς διώκων, πρὶν διαπνεῦσαι καὶ εἶναι τῆς βαρβάρου, τὰ μὲν ἐπόρσει, καὶ κατεσρέφετο, τὰ δὲ ἀκρίθη καὶ προσήγητο τοῖς Ἑλλησιν. Ὡς (p. 173.) τὴν ἀπ' Ἰονίας Ἀσίαν ἄχρι Παμφυλίας παντάπασιν Περσικῶν ὅπλων ἐρημῶσαι.

Scyrum] Sic *Thucydides* 1. *Diodorus* 11. et *Plutarchus* p. 483. vocant. Itaque male quidam codices: *Cyprum*. Ceterum *Thucydides* et *Diodorus* haec ante victoriam ad Eurymedontem reportatam contigisse volunt. *Plutarchus* cum Nostro convenit. *Bosius.* *Cyrum*, Cod. P. Dan. [Gu.] et Voss. A. C.

Quam Dolopes incolebant] *Diodorus* addit *Pelagos.* *Bosius.* *Quod contumacius se gesserant*] Imperium Atheniensium detrectaverant atque excusserant. Nam *contumacia* despectum seu contemtionem superiorum notat, et quae contemtionem sequitur, rebellionem seu defectionem. vid. *Tacitus* 4. *H.* 3, 1. et cap. 74. et 75, 8. Apud *Justinum* *contumacia* notat crimem laesae majestatis, in quod incurere poterat, qui incautis lacrimis praesentem rerum conditionem desferet, Lib. viii. cap. 5. *Tacitus* inquit, *moeror et luctus verentibus, ne ipsae lacrimae pro contumacia haberentur.* Nam suae suorumque sorti, quam tyranni acerbitas aggravasset, illacrimasse acceptum in crimem capitale. *Tacit.* xii. *Annal.* cap. 47. *Latinus Pacatus Panegyrico Theodosio Aug. dicto.* *Claudian.* 2. in *Rufin.*

macius se gesserant, vacuefecit, sessores veteres

*et miseris ne flere quidem
ut lenire dolorem
Colloquiis impune licet.
iridus.*

archus pag. 483. aliam affulam; sc. quod Dolopes et praedonesque essent in, ac Theffalos quosdam in Scyrum quaestus gratia depraedati in vinculaissent, etc. Nisi forte haec occasio insulae capiendae, vero ea, quam Nepos at *Magius*. *Gesserant* Voss. [Gu. Ult.] quam lectionem et Heufingerus, nec ego. attamen altera, [*gessiam* habent Ed. Ald. Lamb.] haud minus proba est: imon vacuefecit Scyrum, contumacius sese gesserat, ita insula, sed continens omni pro contento manifest. Scyrus fuit insula in Aegeae sita, et quidem cetera. Vid. Strabon. L. IX. 57. et Wasse in Add. ad lib. pag. 666, 667. variis noxiis. Olim Pelasgi, et habuerunt: postea Dolopes hoc tempore praeterquam eam etiam inhabitabant Pelasgi, ut Diod. Siculus. cap. 60. Itaque Dolopes, sed caeteri incolae ibi superstites impetacere noluerunt. Noster, ut Lambinus jam vidit, et Thucydidem Lib. 1. c. 10. etiam sequitur Plut. in pag. 483. De causa, cur hanc insulam oppugnauerint Nepotem, et Graepotres non convenit. Paul. Lib. III. cap. 3. dicit, Aesibus editum fuisse oraculo quod fuere moniti, ut eae et Scyro Athenas deessent, aliter enim Scyron esse capi, Cimonemque, cum haec ossa eadem arte,

qua inventa olim fuerunt Orestis ossa, repererat, Scyrum cepisse. qui Lib. 1. c. 17. dixerat, Cimonem, Thesei mortem ultum, Scyri delevisse, sive evertisse, incolas (vertit enim J. Meursius Lib. 1. Athen. Att. c. 6. *Κτιμώνος τῆς Μιλτιάδου Σκυρίους ποιήσαντος ἀνασάτους*, per Scyro eversa a Cimone Milliadiis filio: ego vertendum duco *Σκυρίους ποιήσαντος ἀνασάτους* per Scyri incolas ex pristinis sedibus surgere faciente, sive cogente, vel uno verbo expellente. Suidas. *ἀνασήσας, ἀνασάτους ποιήσας, καὶ μετοικίσας*. cum Not. post. confer Meursium in Theseo cap. 31. pag. 132, 133.) et Thesei ossa Athenas reportasse; sed Plut. in (p. 174.) Theseo pag. 17. et in Cim. pag. 483. narrat, Cimoni, postquam Scyrum jam ceperat, incesisse cupiditatem eruendi Thesei ossa, qui addit, Cimonem ad mare infestantes, et peregrinos mercatores, inque iis Theffalos, spoliantes et in vinculis tenentes Dolopas coercendos invitatum per literas ad insulam Scyron fuisse profectum.

Vacuefecit] *Τὴν πόλιν* sive *νησον ἔρημον τῶν οικητόρων ἐποίησε*. Infra 20, 3, 2. *Civibus novis bello vacuefactas possessiones divisit*. Vacuefactio autem, qua possessores vel sub corona venduntur, vel in alias trajiciuntur sedes, poena est antiquis temporibus in rebelles ac victos constituta. *Justinus* 8, 5, 7. de Philippo: *Reversus in regnum, ut pecora pastores nunc in hybernos, nunc in aestivos saltus trajiciunt: sic ille populos et urbes, ut illi vel replenda vel derelinquenda quaeque loca videbantur, ad libidinem suam transfert*. *Diod. lib. 12. Περιλήξις δὲ αἰρεθείς στρατηγὸς ἐσπράτευσεν ἐπὶ τὴν Εὐβοίαν μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου, καὶ*

urbe insulaque ejecit, agros civibus divisit. Thasios opulentia fretos suo adventu fregit. His ex manu-

την μὲν πόλιν τῶν Ἐσιατέων ἐ-
 λαὼν κατὰ κράτος, ἐξώκισε τῆς
 Ἐσιατῆς ἐκ τῆς πατρίδος. Ubi
 ἐξοικίζων ἐκ τῆς πατρίδος ele-
 ganter respondet Nepotis vacue-
 facere. Vacuefactio autem, sive ex
 patrii sedibus in alienas trans-
 latio possessorum, mihi videtur
 poena media lenitatis ac severi-
 tudinis fuisse. Lenissima Contu-
 macium poena erat pecuniaria
 multa. vid. Curtius 4, 1, 37. Dein
 status mutatio: exempli gratia;
 restitutio popularis imperii. Vide
 Diodorus lib. 12. de Samo a
 Pericle composita. Mediae ad-
 scribo Refusionem sumtuum, na-
 vium ademptionem, ac muro-
 rum demolitionem. Videatur
 Diodorus l. 11. Severissima poe-
 na est Juventutis internecio, im-
 bellis aetatis ἐξανδραποδισμός,
 ac urbis vel deletio, vel alienis
 possessoribus attributio. vid. I-
 dem lib. 12. de Scionacis, ab
 Atheniensibus ad officium redac-
 tis. Vacuefacere verbum non ad-
 modum tritum. Valerius, sed
 de alia re, lib. v. cap. 4. n. 2.
 utitur et Apulejus: non puto re-
 periri apud Ciceronem, falli ta-
 men possum. Sed recordeo ei
 obtrusum a Carrione lib. 1. An-
 tiquar. Lect. Catilinaria prima.
 Quum morte superioris uxoris
 nuptiis domum vacuefecisses.
 Quem tamen Gruterus noster
 Praeceptor optime meritus non
 sequitur. Ut nec capite 6. ejus-
 dem Orationis. Quippe lectio-
 nem vulgatam tuetur Sallustius
 Catil. cap. xv. Sed utitur Ma-
 crob. Lib. vii. Saturn. cap. 12.
 Venas inedia vacuefacit, satu-
 ritas obstruit. Gebhardus. Va-
 cuefacere desumpsit Nepos a Ci-
 cerone. v. Torr. ad Valer. Ma-
 xim. Lib. 11. cap. 7. num. 7.

Sessores] De sanitate scriptu-
 rae dubitat Nob. Heinsius ad Vel-

lej. Patercul. Lib. 1. c. 3. p. 26.
 Attamen nihil mutandum, con-
 sentientibus Mff. Codd.

Agros civibus divisit] Diodo-
 rus Lib. xi. cap. 60. Κτίστην Ἀ-
 θηναίων κατασίσης, κατεκληρέ-
 χησε τὴν χώραν. Lambinus.

Thasios] Qui etiam ab Athe-
 niensibus defecerant. vid. Thu-
 cyd. l. c. et Plutarchus p. 487.
 Bosius. De Thasii Herodot. L.
 vi. cap. 46, 47, 48. et Lib. vii.
 cap. 118, 119. et Diod. Sicul. L.
 xi. cap. 70. et ibi Well.

Opulentia fretos] Superbos
 atque elatos; nam opes animum
 subdunt. Tacit. lib. 6. Annal. c.
 31. fretus bellis. Fretus idem,
 quod elatus Miltiade. Gebhard.

Fregit] Vi debilitavit, eorum-
 que opes comminuit certamine
 navali. Themist. classe celeriter
 effecta primum Corcyraeos fre-
 git. Lyfandr. ut Atheniensium
 impotentem dominationem re-
 (p. 175.) fringerent. Cicero de
 Offic. Viriatus Lusitanus, quem
 C. Lelius fregit et comminuit.
 Gebhardus. Hinc res fractae
 pro afflictis et comminutis Vir-
 gil. 4. Georg. vs. 240. et 3. Aen.
 vs. 53.

Ut opes fractae Teucrum, et
 Fortuna recessit.

Vide Servium ad 2. Aen. vs. 13.
 Justinus lib. 4. c. 4. Quibus re-
 bus fracti Syracusani auxilium
 a Lacedaemoniis petunt. Sic
 lib. 5. cap. 8. et lib. 6. c. 1. Et
 si fractae sint opes; sic alibi sae-
 pius. v. Arntz. ad Victor. de V.
 l. XLII. 6. Voss. C. et Thracios.

His ex manubiis] His e ma-
 nubiis emendavit Schottus ad c.
 33. Scriptoris de Viris Illustri-
 bus. Ernstius. Sic libri melio-
 res, in his tres Schotto laudati.
 Firmat Plutarchus p. 487. Πρα-

biis Athenarum arx, qua ad meridiem vergit, est ornata.

Ἰέντων τῶν αἰχμαλώτων λαφύρων, εἰς τε τὰ ἄλλα Χρημασιν ὁ δῆμος ἐβρώσθη, καὶ τῇ ἀκροπόλει τὸ νότιον τεῖχος κατέσκησεν, ἀπ' ἐπειγῆς ἐμπορησας τῆς στρατίας. Vulgo erat, *His ex navibus*. Bofius. Leid. M. *His ex manibus*. Sed *his ex manubiis* recte restitutum est a doctis. potuisset etiam dicere Nepos *his de manubiis*. v. Duk. ad *Florum* Lib. 1. c. 7. num. 8. Hoc laudi non fuisse Cimoni censet Plato apud Plut. in *Arist.* p. 334. Πλάτων δέ, τῶν μεγάλων δοκόντων καὶ ὀνομασῶν Ἀθήνησι μόνων ἄξιον λόγου τῶτον ἀποφαίνει τὸν ἄνδρα (Aristidem) Θεμιστοκλέα μὲν γὰρ καὶ Κίμωνα, καὶ Περικλέα σοῶν, καὶ Χρημαίων, καὶ φλυαρίας πολλῆς ἐμπλήσαι τὴν πόλιν, Ἀριστείδην δὲ πολιτεύσασθαι πρὸς

ἀρετήν. [*His e (non ex) manubiis* jam in Ed. Principe, Parisina, utraque, Ald. Long. Mag. et Lamb. legitur, nec primus Schottus restituit. Gu. *His ex manubiis*. Ult. *His ex navibus*. Pro *Ath. arx* Ax. Gu. Ed. Arg. Long. Mag. Ult. *arx Athenarum*.]

Qua ad meridiem vergit] Τὸ νότιον τεῖχος, ut Plutarchus. Male igitur Ms. Boecl. et q. edd. *quae*. De muro Cecropiae (sic enim arx haec vocata) plura *Meursius Cecropia* cap. 5. Bofius. Leid. M. pro *qua*, *que*. Voff. A. B. C. *quae*. Pars hujus murorum a Cimone, pars a Pelasgis exstructa est. Vide e *Paufaniae* Libro 1. c. 28. hoc docentem *Meursum* Lib. vi. Att. Lect. cap. ult. [*Gu. qua*, sed Ult. plurimique editi *quae*.]

CAP. III.

Quibus rebus quum unus in civitate maxime flore-

Maxime floreret] Hoc verbo utitur et Miltiade et Epaminonda. Curt. lib. 10. *ipsum Darium* floruisse *paullisper*. Cicero in *Verrem*: *Hic in sua patria multis virtutibus ac beneficiis* floruit. Pro *Caelio*: Q. *Metellus* quum in *Rep.* floreret *integerrima aetate, optimo habitu, maximis virtutibus, ereptus est universae civitati*. Gebh. Hinc *florere auctoritate, gloria, artibus, opibus, honoribus* etc. Ciceronianae sunt locutiones ut lib. 1. ad *Fam.* Ep. 9. *In sententiis senatoriis, et in omni actione, at-*

que administratione Reip. floruissemus. Lib. 2. ad *Fam.* Ep. 13. *completecti hominem* florentem *aetate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus, amicis*. lib. 4. Ep. 13. (p. 176.) *et in qua urbe modo gratia, auctoritate, gloria* floruisimus, et eo sensu simpliciter, quo hic dixit lib. 5. cap. 15. *ut cum maxime florere nos oporteret*. Vide ibi P. Manut. Sic Graecis θάλλειν et ἀνθῆναι. *Sophoc.* Antig. vs. 714. Τί γὰρ πατρός ΘΑΛΛΟΝΤΟΣ ἐκλείας τέκνοις Ἀγαλμα μείζον. ἀνθῆ-

ret, incidit in eamdem invidiam, quam pater suus ceterique Atheniensium principes. Nam testarum suffragiis, quod illi *ὄσρακισμὸν* vocant, decem annorum exilio

σας per *κρατήσας* explicat Tzetzes ad Lycophron. vs. 1429. Thucyd. lib. 1. cap. 19. *ὡς τὰ κρᾶτισά ποτε μετὰ ἀκραίφνης τῆς Συμμαχίας ἩΝΘΗΣΑΝ*, et ut Justinus lib. 5. cap. 1. florentes Atheniensium opes, ita Pindar. O. Pyth. 7. vs. 22. dixit *θάλλουσαν ἐνδαιμονίαν*, et ipse *πλετος* dicitur homini *ἀνδρῶν* O. Pyth. 10. vs. 28. *θάλλοντες παρρησίᾳ* Eurip. Hippol. vs. 422. et ita saepius.

Incidit in e. invidiam, quam Sic et [Gu. Ult. et] Gifanius e suo cod. laudat in *collectan. Lucret. voce Relativo*. Ms. Boecl. in *quam*. Bofius. Cod. Voss. B. *Inc. in e. invidiam, in quam*. Sed nihil mutandum: praepositio enim ea ex praecedenti subintelligenda est. De hac elegantia consulendi sunt Cel. Burmannus ad Phaedr. lib. 4. fab. 4. vs. 1. et Thomas Wopkens lib. 1. Lect. Tullian. cap. 1. et de Synthesi ista *testarum suffragiis*, quod illi *ostracismum* vocant, Cel. J. Perizonius ad Sanctii Minervam lib. 2. cap. 9. num. 4. et ad lib. 4. cap. 4. num. 80.

Ceterique Ath. princ. De quibus praeter *Dionem Chrysostomum*, Orat. 73. *Ernstio* laudatum, videndus *Valerius Max.* 5, 3. ext. 3. Bofius.

Quod illi ostr. v. Si per codices liceret, *τὸ quod* ejici posset. Curtius Lib. iv. c. 7. §. 22. *In medio habet fontem, aquam solis vocant*; ubi Cellarius non est audiendus, qui putat vocem quem excidisse. cap. 9. §. 10. ad alterum *annem*, *Bumado nomen est*. A Gellius L. iii. c. 13. *Orator in Rep. fuit. illi δῆμαρχοὶς* appellant. vide Servium ad Virg. 1. Aen. 16. Hinc in Ne-

pote cap. 3. in Pausan. J. Fr. Gronovius in epistola ad Boeclerum teste Bofio jam praetulit *Est genus quoddam hominum, (Helotes vocantur). τὸ quod tamen defendit Perizonius ad Sanctii Minerv. l. 1.*

Ostracismum] De hujus nominibus, origine, historia et ritu e veteribus *Diodorus Sicul.* 11. *Plutarchus Aristide*, *Themistocle*, et alibi; *Aristides Orat. Platon.* 2. *Pollux Onomast.* 8, 5. *Scholiastes Aristoph. in Equites* pag. 340. et in *Vespas.* pag. 498. *Tzetzes Chil.* 13, 489. *Hesychius* et *Suidas* in *ὄσρακισμός* etc. E junioribus: *Ubbo Emmius Vet. Graeciae* Tomo III. pag. 37. et seq. *Beroaldus annotat. in var. auct.* Tomo II. *Thesaur. Crit.* pag. 257. *Hadr. Junius animadversion.* 5, 18. *Kekerm. de Rep. Athen.* 2, 24, 4. *Sigonius de ead.* 2, 4. *Scaliger ad Euseb. n.* 789. et 1533. *Maussacus ad Harpocratonem* pag. 193. seq. et accuratissime omnium *Meursius Attic. lection.* 5, 18. et *Sam. Petitus Comment. ad Leg. Atticas* lib. 4. tit. 9. *Justusne*, et rej. utilis, ad ejusque securitatem et statum conservandum aptus sit, disputant *Aristoteles Politic.* 3, 9. *Dio Chrysostomus Orat.* 73. *Aristides* in *Platonicis* passim, et *Valerius Maximus* 5, 3. extremo. Adde; quae ad 2, 8, 1. dicta sunt. *Bofius. Voss. A. hostracos. B. ostrachismon.* in C. non reperitur, nec in Leid. meo. [Ax. ut Voss: B. *ostrachismon*, in quo ad graecas literas nobis redeundum esse suspicor. *Mosche.* Id in Gu. et Ult. edit. factum est.]

(p. 177.) *Exilio multatus*] Factum id esse propter illegiti-

multatus est. Cujus facti celerius Athenienses, quam ² ipsum, poenituit. Nam quum ille animo forti invidiae ingratorum civium cessisset, bellumque Lacedaemonii Atheniensibus indixissent, confestim notae ejus virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quam ³

num matrimonium, quod cum sorore inivit, multi scribunt, e quibus quosdam citat Lambinus: quibus adde Suidam. *Ernstius*. Haud dubie hoc praetextu, quod libertati Atheniensium periculum ab eo immineret. Nam et aliquando capitis accusatus est, quod remp. in se transferre conaretur. *Demosthenes* orat. adv. Aristocratem: *Κίμωνα, ὅτι τὴν πάτριον μετεκίνησε πολιτείαν ἐφ' ἐαυτὸν, παρὰ τρεῖς μὲν ἀφῆλαν* (Athenienses scilicet) *ψήφους, τῷ μὴ θανάτῳ ζημιῶσαι. πεντήκοντα δὲ τάλαντα εἰσέπραξαν.* *Plutarchus* quoque refert p. 487. eum, cum Thaisi devictis Macedoniae vicinae pepercisset, ab adversariis in judicium vocatum, quasi muneribus ab Alexandro rege corruptus esset. *Bosius*. sed hoc judicio fuit absolutus, ut idem refert *Plutarchus*, *Scholastes Aristophan.* *Equit.* vs. 851. *σχεδὸν δὲ οἱ Χαριέστατοι πάντες ὠσρακίσθησαν, Ἀριεΐδης, Κίμων (τῆ ἀδελφῆ Ἑλληνική συγκοιμηθεὶς, καὶ διαβληθεὶς πρὸς πολίτας)* vid. not. post. ubi pro *Plut. in Cim.* pag. 157. lege *Plut. in Pericle* pag. 157. adde pag. 167, 168. qui Pericles etiam Cimonis filios odio persecutus est, et inde populo Atheniensium suavit, ut, flagrante bello Peloponnesiaco Cimonis filio, *Lacedaemonio* appellato, quum mitteretur Corcyraeis auxilio, decem modo naves daret in contumeliam, (vide historiam apud *Thucyd.* Lib. 1. cap. 45.) quia πολλὴ ἦν ἔννοια, καὶ φιλία τῷ Κίμωνος οἴκῳ πρὸς Λακεδαιμονίους; ut verbis *Plutarchi* utar. Quomodo vero *Themistoclis* et

Cimonis exilium excuset *Aristides*, vide cum *Tom.* II. pag. 242, 243.

Quam ipsum] Atqui *Cimonem facti poenituisse* dici non potest, nisi improprie, non enim fuit in ejus potestate, ne non pelleretur. Illic igitur *ipsum poenituit*, interpretor, ipsi doluit. Sic *M. Tullius pro M. Coel.* de quo *v. Gellius* 17, 1. *Lambinus*. *Seneca* de benefic. 6, 37: *Non est istud exilium, cujus neminem non magis quam damnatum pudet.* *Loccenius*. Genus loquendi *Lambinus* non percepit, quod contra *Lambinum* illustravit *Heusingerus* ad *Alcib.* cap. 3. §. 5. [Ax. Gu. *Ult.* omnesque ante *Lambinum* *Ed.* pro *forti animo* habent *animo forti*, quod ille sine causa transposuit.]

Bellum Lacedaem. Atheniensibus indixissent] Et ingentem cladem ad *Tanagram* illis intulissent. vid. *Plutarchus* in *Cimon* pag. 490. *Bosius*.

Confestim notae ejus virt. desid.] Similis locus infra *Epam. vita.* vide *Flaccum* lib. 3. *Argonaut.* vs. 247. *Gebhardus*. *Paraphraseos* loco potest esse illud *Taciti Agric.* 41, 3: *Cum damna damnis continuarentur, poscebatur ore vulgi dux Agricola.* *Bosius*. *Voss. A.* *Notae ejus virtutes*, sed supra notatum erat *virtutis*. et pro *consecutum, consequutum*.

Quam expulsus] Sic lego e *C. Dan.* quod et *Lambinus* conjecerat. Similis locutio habetur infra 10, 5, 3. *Bosius*. Vide *Cel. J. Perizon.* ad *Sanctii Minerv.* lib. 2. cap. 9. num. 5. [Axen.

expulsus erat, in patriam revocatus est. Ille, quod hospitio Lacedaemoniorum utebatur, satius existimans, conten-

cum edd. antiquioribus quo, non quam. Sed Gu. Ult. quam.]

Revocatus est] Decreto Periclis, ut tradit *Plutarchus* pag. 490. *Lambinus*. Hinc *Aristides* Tom. II. pag. 284. ὁ Κίμων ἐξω-
 σρακίσθη μὲν, φύγι δὲ οὐ προσεζημιώθη, ἀλλὰ καὶ κατήλαθε
 πρὸ τῆς Χρόνου. vide *Plut.* in *Pericle* pag. 157. qui, cur *Pericles* ipse scripserit hoc decretum, docet.

(p. 178.) Quod hospitio Lacedaem.] Hoc Graece diceretur h. m. ὅτι πρόξενος ἦν τῶν Λακεδαιμονίων. Propter hoc hospitium autem Lacedaemoniorum rebus studere ac favere putabatur; hoc est, quod Graeci dicunt, λακωνίζειν. Haec enim fuit ostracismi causa, ut tradit *Plutarchus* pag. 489. quam appellat μικρὰν πρόφασιν. *Lamb.* [Fragmentum Theopompi hic pertinens, ex inedito *Aristidis* Scholiaste a *Creuzero* exscriptum, publicavit *Marxius* in *Ephori Fragment.* pag. 224. Docte de eo disputat *Creuzerus* in praefat. p. 27. seqq.]

Satius exist. contendere Lacedaemonem] Eximium specimen fidei *Lambini*, quam in emendandis scriptoribus adhibuit: hominis nimirum omnia libidini ingenii, etiam refragantibus omnibus libris, tribuentis. Flagitio, quo suum heic caput obligavit, obviam ivit *Savaro* luxuriam *Monstroliensis* exonerando ac reponendo: Satius existimans, contendere Lacedaemonem, sua sponte est profectus. Antequam revocatus Athenas peteret, consultius putavit Lacedaemonem pergere, ac sua sponte, sine iussu populi, pacem inter duas civitates conflare. Quid sit contendere Lacedae-

monem, jam notum est. *Caesar* Lib. 1. de *Bell. Gall.* cap. 21. Ipse de quarta vigilia eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit. Lib. vi. c. 3. p. De improvise in fines *Nerviorum* contendit. *Apulejus* L. 9. *Metam.* Tunc reliqui fratres tam *Hercules desperata quam ultro neglecta sua salute* contendunt ad divitem. *Nepos Eum.* Sin per loca sola contenderet. *Cicero.* Mihi non dubium est, quin *Brundisium* contendam. *Idem.* Tarsum vidi, inde ad *Amanum* contendi. *Gebhardus.* Sic primus distinxit *Magius* [vel potius *Aldus*], cum antea male locus hic interpungeretur, hoc modo: satius existimans contendere, Laced. sua sp. est prof. Exponit autem hoc sensu: *Cimonem*, cum revocatus esset, noluisse statim in patriam redire, quod suorum desiderium patriae posthaberet; ideoque, etsi cives sui non praecepissent, Lacedaemonem, quae propter hospitium amica sibi civitas videretur, profectum, hoc consilio, ut pacis auctor conciliatorque esset, quod enim Lacedaemoniorum forte opes cerneret esse majores, eamque ob rem patriae timeret, e re Atheniensium potius esse censuisse, ad pacem conciliandam Lacedaemonem, quam Athenas ad bellum adornandum opemque ferendam proficisci. At *Lamb.* plusculis insertis, sic edidit: satius existimans, eos et cives suos inter se una voluntate consentire, quam armis contendere, Lacedaemonem s. sp. e. prof. eaque in re acriter reprehensus est a *Schotto* et *Gebhardo*, ac si locum mutilum ratus, cuius sensum non adsequeretur, de suo nimis liberalis, tam multa

contendere Lacedaemonem, sua sponte est profectus, pacemque inter duas potentissimas civitates conciliavit. Post, neque ita multo, Cyprum cum ducentis navibus 4 imperator missus, quum ejus majorem partem insulae

repugnantibus libris adjecisset, cum tamen in *adnotationibus ad h. l.* ne verbo quidem indicet, haec ex conjectura sc. addita esse: sed tantummodo moneat, hunc locum in libris fere omnibus vulgatis lacerum et mutilum fuisse. Quare paene adducor in eam sententiam, ut, quae addidit, ex aliquo MSto aut editione vet. desumpta esse suspicer. De quo viderint, quibus veteres editiones ad manum sunt. Dissimulari tamen non debet, ea ab optimis libris Gif. Put. Savar. Schotti, Boecler. Leid. immo ab omnibus, ut opinor, manu exaratis, editisque, quorum variae lectiones a viris doctis adnotatae sunt, abfuisse: eoque non immerito suspecta esse, quamdiu non apparet, unde desumpta sint. *Bosius*. MS. Oxon. leg. *satis existimans verbis contendere*. Voss. C. *aestimans, et que post pacem, neque ita ante multo agnoscit*. [Ax. non habet, *satis existimans verbis contendere, sed satis existimans contemnere. Contemnere pro contendere* aliis etiam locis in hoc cod. legitur: *Mosche*. Ult. *satius existimans contendere Lacedaemonem*, et in margine: *Voces aliquot desiderari videntur*. Quae Lambinus h. l. inculcavit, et a Gu. et ab omnibus omnino libris absunt.]

Sua sponte est profectus] Nihil de hac profectioe *Plutarchus*; sed statim rediisse cum Athenas, ac civitates in gratiam reduxisse ait, pag. 490. *Bosius*.

(p. 176.) *Pacemque conciliavit*] Ita dictum, ut conciliare discordes, in concordiam restituere ac gratiam reducere. *Cae-*
Tom. I.

sar lib. 7. cap. 55. *Legatos ad Vercingetorigem de pace et amicitia concilianda publice missos*. Loquitur eo modo et *Thrasylbul*. atque *Hamilc*. Et parem in modum antiquissimi. *Ennius Cresphonte*:

Eho tu, Df. quibus est potestas motus superum atque inferum,

Pacem inter se conciliant, conferunt concordiam.

Cicero pro Dejotaro: *Quocumque mihi amicitiam Resp. conciliavit, hospitium voluntas utriusque conjunxit*. *Gebh*.

Cyprum missus] *Cimonem* post exilium Atheniensibus Cyprum acquisivisse, etiam scribit *Dio Orat.* 73. pag. 634. et *Suidas* in *Κίμων* post *Thucyd.* lib. 1. pag. 47. *Diod. Sic.* xii. 3. et *Plutarchus* in vita ejus, qui summam viri virtutem uno ore praedicant. *Ernst.* [Ed. Paris. 1. 2. Ald. Lamb. in *Cyprum*, sed *Gu. Axen. Ult.*] *Leid.* et omnes *Vossiani m.* non agnoscunt praepositionem *in*, et ita amat loqui *Noster*. Vide quae dicemus ad *Datamis vitam* c. 4. num. 4. *Pro imperator* *Voss. C. super.*

Cum ducentis navibus] v. *Periz.* ad *Aelian.* Lib. v. V. H. c. 10. num. 4.

Imperator missus.] *Proprie* non fuit missus, sed sua sponte, *ἐπλήρη διακοσίας τριήρεις, ὡς εἰς Ἀίγυπτον καὶ Κύπρον ἀνδρῶν ἑκκαταετόμενος*, quia Athenienses videbat in pace otii esse impatientes, ut refert *Plut.* in *Cim.* pag. 490. sed a *Nepote* stat *Diodorus Siculus* Lib. xii. c. 3. *ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι διαπεπολεμηκόσες ὑπὲρ Ἀιγυπτίων πρὸς Πέρσας, τὰς ναῦς ἀνάσας ἀπο-*

devicisset, in morbum implicitus, in oppido Citio est mortuus.

λεωκότες ἐν τῇ λεγομένῃ Προσώπιδι νήσῳ, βραχὺν χρόνον διαλιπόντες ἐγγώσαν πάλιν πολεμεῖν τοῖς Πέρσαις ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλλήνων. καταρτίσαντες δὲ σόλον διακοσίων τριήρων, καὶ στρατηγὸν ἐλόμενοι Κίμωνα, τὸν Μιλτιάδου, προσέταξαν πλεῖν ἐπὶ Κύπρον, καὶ διαπολεμεῖν τοῖς Πέρσαις. ubi plura de Cimone et hoc bello. Thucydides Lib. 1. cap. 112. adscribit hoc bellum ipsis Atheniensibus, qui ita quoque cum Nostro facit.

In morbum implic.] Alii, teste *Plutarcho*, vulnere, quod adversus barbaros pugnans acceperat, confectum, tradidere. *Bosius*. Propria hæc est locutio, ut jam docuit *Servius* ad *Virgil.* 1. *Aen.* vs. 663. Cimoneum defunctum esse *αὐτομάτῳ θανάτῳ*. i. e. morte naturali, adnotat *Scholias* *Thucyd.* Lib. 1. cap. 112. num. 55. *Voss.* C. *sed in morb. impl.* [Ult. pro *in morbum* habet *morbo*.]

In oppido Citio] *Thucydides* et cum eo *Plutarchus* non in oppido, sed dum illud obsideret, occubuisse Cimoneum scribunt. *Diodorus* tamen lib. 12. expugnasse, ait. *Bosius*.

Citio] *Ἐν Κυπρίῳ τῆς Κύπρου* ait *Suidas* e *Thucydide*. *Ernstius*. *Diodoro* quoque et *Plutarcho* *Κίτιον* vocatur. At in *Exc. Dan.* [Gu. Ult.] legitur *Cythio*. Quomodo apud *Suidam*: *ἐν Κυπρίῳ*. *Bos.* Vide cl. *Wasse* et *Duker.* ad *Thucyd.* Lib. 1. c. 112. num. 51. *Leid.* m. *Cythio*, item *Voss.* A. *sed B. Cytio*. [Ax. *Citio*.] In *Cypro* Cimoneum mortuum simpliciter narrat *Diodorus* Lib. XII. cap. 4. in f. item (p. 180.) *Plut.* in *Pericle* pag. 158. *ἐτελεύτησε δὲ Κίμων ἐν Κύπρῳ*

στρατηγῶν. statim pro *sed in pace, sed etiam in pace* *Leid.* et *Voss.* B. Particulam *etiam*, licet in duobus his Mss. reperiatur, et sensus postulet ut addatur, non tamen necesse est, ut in textum recipiamus, cum *sed* post *non solum*, *non modo*, pro *sed etiam* poni saepius soleat, ut docuere cl. *Oudendorp.* ad *Frontin.* lib. 2. *Strateg.* cap. 1. E. 15. num. 51. et *Cortius* ad *Salust.* *Catil.* c. 18. n. 7. [Ax. quoque *sed etiam in pace*, quam lectionem quod repudiant, id equidem approbare non possum. Longe alia enim est ratio locorum, quae ex *Cicerone* (*Ep.* ad *Fam.* 1, 6. pr. 1, 9, 60.) et *Caesare* (*B. G.* 1, 43, 8.) laudat *Heusinger*. Est quidem ut *etiam* post *non solum* abesse possit, cum ei, quod prius positum erat, multo antefertur posterius, idque per se est maximum, quasi, ut *Heusinger* verbis utar, dicas *sed adeo*. Res autem est longe alia, ubi verbis *non solum, sed etiam* non nisi membra orationis nectuntur, quod nostro loco accidit. Est enim nunc idem fere quod *cum, tum; et, et*. In quo *etiam* omitti non solet. *Mosche.* Gu. *non solum in bello, sed etiam in pace*. *Ed. Ult.* *non solum bello, sed etiam pace*. *Edit.* princ. utraque *Paris.* *Ald.* *Long.* et *Mag.* *non solum in bello, sed in pace*. Ita etiam *Arg.* non: *sed etiam in pace*. Vide *Heusinger.* ad *Cic. Offic.* 1, 4. pag. 36. et *Goerenz.* ad *Cic. de Legg.* 1, 14. pag. 63. de *Fin.* 5, 9. pag. 561. *Nepos* ipse 23, 11, 7. *neque tum solum, sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios*, ubi particula *etiam*, quemadmodum nostro in loco, sine ulla vi omissa est.]

CAP. IV.

Hunc Athenienses non solum in bello, sed in pace diu desideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, quum compluribus locis praedia hortosque haberet, ut numquam in eis custodem imposuerit fructus

Fuit enim tanta liber.] Totum hunc locum, usque ad finem capitis, e *Theopompo* desumptum, et quasi ad verbum conversum esse, notavit *Casaubonus*, animadvers. in *Athenaei* 12, 8. Similis munificentia *Gilliae Agrigentini* fuit, de quo *Valerius Maximus* 4, 8. ext. 2. De *Cimonis* autem liberalitate *Lactantius* 6, 9. breviter: *egentibus stipem dedit, et pauperes invitavit, et nudos induit.* *Bosius*. Ms. Oxon. tanta liberalitate usus est. pro compluribus *Voss. C. quam pluribus.* Causam, cur, et tempus, quo haec sua liberalitate *Cimon* uti coepit, describit late *Plut. Cim.* p. 484. A. B. C.

Ut nunquam in eis custodem] Plutarchus eleganter hac de re: *Ἐν τῇ χώρᾳ καρπῶν ἐτοιμῶν ἀπαρχάς, καὶ ὅσα ὄραι καλὰ φέρουσι, κρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ἀπαντα τοῖς ξένοις παρῆχων, ἐρόπον τινὰ τὴν ἐπὶ Κρόνῳ μυσολογμένην κοινωνίαν εἰς τὸν βίον αὐτοῖς καθήγειν.* Adde eund. in *Pericle* pag. 156. *Theophrastus*, apud *Ciceron. Offic.* 2. haec ad curiales sive contribules *Cimonis* restringit. Ait enim, eum ita instituisse, et villicis imperavisse, ut omnia praeberentur, quicumque *Laciades* in villam suam devertisset. Civibus univ. hoc permisisse eum, scribit *Theopompus* apud *Athenaeum* l. c. Si simile quid de *Ephialte* refert *Heraclides* in *politia*

Atheniensium, quod nempe permiserit ex agris suis fructus decerpere, qui vellent; atque inde multis cibum praebuerit. *Bosius*. *Plut.* pag. 484. c. *Ἦδη δ' ἐμπορῶν ὁ Κίμων ἐφώδια τῆς στρατιᾶς, ἃ καλῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔδοξεν ὠφελεῖσθαι, κάλλιον ἀνήλισκεν εἰς τὸς πολίτας. τῶν τὲ γὰρ ἀγρῶν τὴν φραγμὴν ἀφαιλεν, ἵνα καὶ τοῖς ξένοις, καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις ἀδεῶς ὑπάρχη λαμβάνειν τῆς ὀπώρας.*

In eis custodem imposuerit] Barthius Adversar. 24, 18. e veteribus editis ac membranis, quibus olim usus *Caelius Curio*, profert; ut numquam in eis custodem imposuerit. Scribendum vero ipse retur: ut numquam in eis custodem unum posuerit. (p. 181.) *Gebh.* Sic p. r. que *Mss.* et editi, nisi quod praepositio in quibusdam deest. *Barthius Advers.* 24, 18. mallet: in eis custodem unum posuerit. *Schoppius Verisim.* 4, 2. e vet. libro [*Gifanii*]: nunquam eis custodem posuerit. Quomodo *Propertius*: Quos igitur tibi custodes, quae limina, ponam? Ea-que lectio et *Gebhardo* placebat; qui duobus *Ciceronis* locis firmabat: uno *Philipp.* 2, 18. ubi patrem *Curionis* custodes posuisse *Antonio*, ne limen intraret; altero *Orat. pro Flacco* c. 19. ubi *Hermippum* custodem frumento publico positum, ait.

servandi gratia, ne quis impediretur, quo minus ejus rebus, quibus quisque vellet, frueretur. Semper eum pedisequi cum nummis sunt secuti, ut, si quis opis ejus indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Saepe, quum aliquem offensum fortuna videret minus bene vestitum, suum ami-

Uno item *Caesaris B. Gall.* 1, 20. quo se *custodes Dumnorigi* posuisse scribit, ut, quae agat, quibuscum loquatur, scire possent. Pro vulgata lectione facit illud *Ciceronis Orat. pro Cn. Plancio*, cap. 25. pariter a *Gebhardo* adductum: *Sin emimus, quem villicum imponderemus, quem pecori praeficeremus.* Videturque *Nepos* expressisse verba *Theopompi*: ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς κηποις ἕδνα τῆ καρπῆ καδῖσα φύλακα. *Bosius.* *Leid.* m. *eis custodes inposuerit*, pro *in eis posuerit*. Verbum *ponere* in hac re proprium esse docent *Passeratius* ad *Propert.* lib. 2. *El.* 5. vs. 29. et *Broukh.* ad *Tibullum* lib. 1. *El.* 1. vs. 21.

*Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
Terreat ut saeva falce Priapus aves.*

Nihil tamen muto, cum *Voss.* A. B. C. [Gu.] *in eis custodem inposuerit* exhibeant. v. *Cort.* ad *Sallust.* B. Jug. lxxi. 1. [Ult. *eis cust. inposuerit*, sine *in*, quod etiam *Lambinus* omisit.]

Quibus quisque vellet] Restitui τὸ *quisque* auctoritate *Mss. Dan.* [Gu.] *Leid.* *Boecl.* et quos *Schottus* inspexit, nil enim causae video, cur rejici debeat. *Bos.* Ita et *Leid.* m. et *Voss.* A. B. C. [sed *Ult. quisque* abest.]

Semper eum pedisequi] *Plutarchus* p. 484. vocat *νεανίσκους ὄνηθεις*, atque, eos tulisse pecuniam copiosam, aditisseque elegantioribus inopum (τοῖς κομ-

ποῖς τῶν πνήτων) nummulosque silentio in manus injecisse. *Δύο ἢ τρεῖς νεανίσκοι*, ait *Theopompus*. Non admodum dissimile est, quod de *L. Veratio* narrat *Gellius N. A.* 20, 1. *Bosius.*

Ne differendo] V. *Ind. v. differre.* *Ausonius*:

*Gratia, quae tarda est, ingrata est gratia, namque
Quae fieri properat gratia, grata magis.* *Bos.*

Quum aliquem offensum fortuna vid.] *Lambinus* hoc exponit, cui fortuna esset iniqua, irata, atque offensa. Quod cum mihi insolens videretur, nec dubitarem offensum hic idem esse, quod obviam factum, repertum, *Cl. Freinshemius* confirmavit meam sentent. indubiamque fore dixit, si in aliquo codice forte fortuna legeretur, quod et absorberi facile potuerit a seq. vocabulo. *Boeclerus.* [Fortuna offensus est, casu obvius, fortuito oblatas, κατὰ τύχην, ut *Graeci* saepe. *Cic. Offic.* 2, 13. aliquo casu atque fortuna. *Lael.* c. 17. si qua fortuna acciderit. Non erat, quod *Freinshemius* forte fortuna conjiceret, quod de optatis potius quam de fortuitis casibus quibusque dicitur. Haec *Heusingerus*, cujus interpretationem nos quoque probamus. *Negari* tamen non potest, durius haec a *Cornelio* atque insolenter dicta esse.] Pro aliquem, si codices addicerent, legi posset *senem*, vel quum *senem aliquem* fortuna. Vide *Plut.* in

culum dedit. Quotidie sic coena ei coquebatur, ut, 3 quos invocatos vidisset in foro, omnes devocaret; quod facere nullum diem praetermittebat. Nulli fides ejus,

Cim. pag. 484. et in Pericle p. 156. ubi Cimon dicitur τῆς πρεσβυτέρως ἀμφιεννύων, et alterum locum integrum descripsit Bosius, ubi etiam legitur ἀσῶν πρεσβύτερος.

(p. 182.) *Suum amiculum*] Imo alicujus e pedisequis, si *Theopompo* et *Plutarcho* credimus. Sic enim ille: ὁπότε τῶν πολιτῶν τινα ἴδοι κακῶς ἡμφιεσμένον, κελεύει αὐτὸν μεταμφιένυσθαι τῶν νεανίσκων τινα τῶν συνακολευσάντων αὐτῷ. Hic vero pag. 484. αὐτῷ δὲ νεανίσκοι παρειπόντο συνήθει, ἀμπεχόμενοι καλῶς, ὧν ἕκαστος, εἴ τις συντύχοι τῷ Κίμωνι τῶν ἀσῶν πρεσβύτερος, ἡμφιεσμένος ἔνδεως, διημιβέτο πρὸς αὐτὸν τὰ ἑμάτια. *Bosius*.

Quotidie sic coena] Sic fere et *Theopompus*, ac *Plutarchus*. Sed *Aristoteles*, apud *Plutarchum*, non omnibus Atheniensibus, sed curialium ejus *Laciadaram* cuivis, qui vellet, coenam paratam fuisse, ait. *Bosius*. *Plut.* in *Pericle* pag. 156. ubi Cimon dicitur δειπνῶν κατ' ἡμέραν τῷ δεομένῳ παρέχων Ἀθηναίων. in *Cim.* p. 484. δειπνῶν οἶκοι παρ' αὐτῷ, λιτὸν μὲν, ἀρκῆν δὲ τοῖς πολλοῖς ἐποιεῖτο κατ' ἡμέραν. ubi de *Aristotelis*, de quo hic agit *Bosius*, testimonio *Plutarchus* consuli potest, sed *Lib.* iv. *Symp.* quaest. 3. p. 667. πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐσιῶν ἠδέως. idem in *Cim.* p. 485. addit de *Cimone* ὁ δὲ τὴν μὲν οἰκίαν τοῖς πολιταῖς πρυτανεῖον ἀποδείξας κοινόν, ἐν δὲ τῇ χώρᾳ καρπῶν ἐτοιμῶν ἀπαρχὰς etc. quae jam *Bosius* citavit ad §. 1.

Invocatos] *Lambinus* non vocatos. Rectius *Schoppius*, *P. Daniel* ac *Schottus* invocatos. *Barthius* *Adversar.* *Lib.* xxiv. c.

18. leg. ut quoscumque invocatos vidisset. Est autem invocatus ἀκλήτος, ad epulas non invitatus. Fuit *Cimonis* animo par *Gilliac* *Agrigentini*, cujus domus quasi quaedam munificentiae officina credebatur. *Val. Max.* *lib.* 4. c. 8. Quae comparanda cum verbis *Nepotis*. Vel, cui nondum vocari contigit. *Terent. Eunuch.* *Invocato ut sit locus semper.* *Gebhardus. Schoppius* *lib.* 4. *Verisim.* c. 2. legendum esse existimat: *Ut quos invocatos vidisset.* Cui *Ms.* meus *Cod.* ad stipulatur. *Barthius* tamen mavult: *ut quoscumque invocatos.* *Lib.* xxiv. *Adversar.* c. 18. *Ernstius.* Ita *Mss.* *Dan. Gif. Put. Savar. Schott. Ernst. et, Schoppio Veris.* 4, 2. teste, alter e *Bavaricis*: probantque, praeter *Savaronem*, *Schottum*, ac *Schoppium*, *Gifanium Ind. Lucr.* v. *Relativo*, *Gebhardus*, alii. Sic *Terentius Eunuch* 5, 9. 29.

— ut mihi tua domus

Te praesente, absentepateat; invocato ut sit locus Semper.

Ubi vetus interpres: *INVOCATO*, non vocato significat. *IN* etenim auget et minuit dictionem. Et mox: *INVOCATO. Male intelligitur precibus vocato, quum sit αὐτομάτῳ i. e. etiam non invitando, quin ultro venire debeat suam domum.* Apud *Plautum Captiv.* 1, 1, 2. *Parasitus*: invocatus soleo esse in convivio. Vulgo erat: quos convocatos. Unde *Lambinus* faciebat: quos non vocatos: *Barthius* *Advers.* 24, 18. quoscumque invocatos. Sed neutro opus: cum *MSta* lectio satis plana sit. *Bosius. Leid. M. invocatos*, item *Voss. A. B. C. [Gu. Ult.] Devocaret*] Sic *Mss. Lambi-*

nulli opera, nulli res familiaris defuit. Multos locupletavit, complures pauperes mortuos, qui, unde efferebantur, non reliquissent, suo sumtu extulit. Si se gerendo, minime est mirandum, si et vita ejus fuit, segura et mors acerba.

nus mallet convocaret, aut vocaret. Est enim, inquit, devocare proprie deorsum vocare, ut apud Horat. epod. 17. *refixa coelo devocare sidera*, et apud Ciceron. Tusc. 5. *Socrates primus philosophiam devocavit e coelo*. Et tamen mox subjicit: *Nisi dicamus DEVOCARE etiam valere, de loco vocare; ut idem Cicero: Nihil est quod eum de provincia devocent*. Quid igitur (p. 183.) dubitas, Lambine? *Devocabat omnes Cimon; de foro scilicet domum suam. Bosius. Vossiani A. B. [Gu. Ult.] devocaret. C. devoraret*. De verbo *devocare* consule Nob. Heinsium, et Cel. Burmannum ad Ovidium lib. 4. *Metam.* vs. 102.

Praetermittebat] Contaminat locum *Lambinus*, legendo *intermittebat*, contra *libros. Gebhard. Cel. Perizonius* illustrans phrasin *nullum diem praetermittere* ad Sanctii *Minerv.* l. 4. c. 6. num. 16. citat *praetermisit*, vitione memoriae, an *Ms. cujusdam codicis auctoritate, nescio*. [*Lambinus malebat intermittebat*. Sed *Cicero etiam lib. 9. ad Attic. ep. 17. dixit: ego tamen nullum diem praetermitto. V. eundem ep. ad div. 1, 5, 7, 9, 24, 9. 12, 24, pr. Nec praetermitto facere reprehendi potest. Caesar B. Civ. 2, 39. Reliqua studio itineris conficiendi quaerere praetermittit. Heusinger. Ed. Ult. quod ut faceret, n. d. pr.*]

Multos locupletavit.] Jam saepius laudatus *Plutarchus pag.*

484. *οὐ δὲ αὐτοῖ (nempe pedifecti) καὶ νόμισμα κομίζοντες ἀφ' ἑσθρον παραμένοντες τοῖς κομποῖς τῶν πενήτων ἐν ἀγορᾷ σιωπῆ τῶν κερματίων ἐπέβαλλον εἰς τὰς χεῖρας*. ubi quoque *Cratini, Gorgiae Leontini, et Critiae teflimonia de Cimonis commendanda liberalitate citantur*.

Complures] *Voss. C. quum plures. Pro efferentur Voss. A. efferentur, et paullo ante pro nulli res fam. Voss. B. nulla res fam.*

Fuit segura] *Nullis periculis atque insidiis exposita. Securus is demum dici potest, qui curis vacat. Seneca Hippolyto vs. 164.*

Scelus aliqua tutum, nulla securum facit.

P. Syrus:

Tuta saepe, nunquam segura, mala conscientia est. Gebh.

Ms. Boeckl. pro fuit habet fuerit. Bosius. Voss. A. secuta.

Mors acerba] *Immatura, adeoque luctuosa. P. Syrus.*

Mors infanti felix, juveni acerba, seni nimis sera.

Cicero in Antonium: Acerbissimum ejus diem supremum malum, quam L. Cinnae dominatum. Gebhardus. Pro mirandum Leid. m. admirandum. Sed simplex mirandum retinendum est. Vide, quae de verbo mirari, sequente conjunctione si, profert cl. Burm. ad Quinc-

tilian, Declam. 262. *Acerba mors* est immitis, cruda, immatura, per metaphoram ab immaturis frugibus desumptam; ut patet ex notissimo illo Phaedri loco Lib. 4. fab. 2. de uva.

Nondum matura est, nolo acerbam sumere.

Ubi vide Schefferum, et Manutium ad Ciceron. lib. 1. ad Fam. Ep. 1. Apposite Virgilius lib. 5. Aen. vs. 49.

Jamque dies (ni fallor) adest, quem semper acerbum, Semper honoratum (sic Di voluistis) habebo.

Ubi Servius: acerbum. *Propter perditum patrem.* Consule Parei notas ad Quinctilian. Lib. vi. Infit. Orator. Prooem. pag. 493. Vult itaque Nepos indicare, Cimonis mortem civibus visam fuisse *maturam* i. e. praemataram, praecipitem, festinatam, ac quasi ante diem venientem, ideoque acerbam, quia, dum vixit, omnibus profuit. Nam

talis mors etiam *matura* vocatur. vide Elegantiss. Broukhus. ad Tibull. lib. 4. El. 1. vs. 205. (p. 184.) Egregius Livii locus L. 7. c. 1. *Maximeque eam pestilentiam insignem mors quam matura, tam acerba M. Furii fecit.* Ecce malitiam tamen Atheniensium apud Plut. pag. 485. *οι δε ταυτα κολακειαν οχλη και δημαγωγίαν ειναι διαβαλλοντες, sed υπο της αλλης εξηλεγχοντο τῃ ανδρος προαιρέσεως, αριστοκρατικής και Λακωνικής ἔσης.* qui deinde pergit *και προς Εφιάλτην ὑσερον Χάρτι τῃ δήμῳ καταλύοντα τήν ἐξ Ἀρείῳ πάγῃ βελίην διηέχθη.* λημμάτων δὲ δημοσίων τῆς ἀλλης (et in his sine dubio Themistoclem) *πλήν Ἀρισειδῶν, και Εφιάλτι πάντας αναπιπλαμένῳ ὄρων, αυτόν ἀδέκασον, και ἀδικτον ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίας, και πάντα προίκα και καθαρῶς πράττοντα και λέγοντα διά τέλει παρέσχε.* ubi plura de ejus abstinentia et integritate. [Bene observarunt Tzschuckius Bremiusque, *acerbam* mortem h. l. *luctuosam* civibus, non *immaturam*, esse.]

VI. LYSANDER,

CAP. I.

1. LYSANDER LACEDAEMONIUS magnam reliquit sui fa-

(p. 185.) *LYSANDRI* res habemus apud *Plutarch. in vita*, et alibi, *Thucydidem* 5. *Xenophontem Graec. Hist.* 2. et 3. *Diodorum* 12, 13. *Polyaenum* 1. et 7. *Pausaniam* passim. *Aelianum* passim, *Justinum* 5. *Frontinum* 1, 5, 7. 2, 1, 18. 4, 1, 9. *Ciceronem* passim. *Boeclerus*.

Lysander] Aristoclitii F. qui ex gente Heraclidarum fuit. *Plutarchus in Lys.* pag. 434. *Mothacum* unum fuisse Lyfandrum, scribunt *Phylarchus* apud *Athenaeum* 6, 20. et *Aelianus Var. Histor.* 12, 43. Quam vere, dubitat *Ubbo Emmius Tomo 3. Vet. Graeciae* pag. 133. Dicebantur autem *Mothaces* pueri, qui cum locupletiorum Lacedaemoniorum liberis educabantur, et singuli, bini, vel etiam plures, cum iisdem in gymnasiis concertaturi mittebantur, ac universae institutionis participes fiebant. *Hesychius* et *Aelianus l. c.* servos fuisse volunt; sed *Phylarchus* et *Athenaeus* liberos, non tamen Lacedaemonios. Quos *Meursius Miscellan. Laticonic.* 2, 6 ita conciliare invicem nititur, ut dicat fuisse quidem servos, sed libertate donatos, sic tamen, ut non pleno jure, velut ceteri Lacedaemonii, fruerentur. Plura de iis praeter *Meursium*, *Cragius de rep. La-*

cedaem. l. 5. *Emmius l. c.* et *Casaubonus ad Athenaei* 6, 20. *Cragius* et *Casaubonus* volunt eosdem fuisse, quos *Scholias Aristophanis ad Plutum* et *Equites*, *Hesychius* et *Suidas*, *μὲνδωνας* vocant: sed *Meursius l. c.* negat temere confundendos; vereor, ut satis bene. *Bosius*. *Lysander* perpetuo appellatur a scriptoribus *Lacedaemonius*, uti a Cicerone *Lib. 1. de Divin. c. 34. Lacedaemoniorum clarissimus*. attamen non natus; sed factus. v. *Interpr. ad Aelian.* *Lib. XIII. V. H. c. 8.* et *Cragium L. 1. de Rep. Lac. cap. 5.* quamquam idem addit, a *Plutarcho*, quem in post. not. citavi, *Lysandri* genus referri ad *Heraclidas*, sed non regii generis. Pater ejus non *Ἀριστοκλειτος*, ut a *Plutarcho*, sed *Aristocritus* a *Paulania Lib. vi. c. 3.* pag. 459. vocatur.

Famam magis felicit. quam virt. partam] De verfutura *Lysandri* testantur *Plutarch. in vita* pag. 437. et *Cicero 1. Offic. 30.* Idem tamen in *Catone majore c. 17. virum summæ virtutis* vocat. *Bosius*. *Lacedaemonii* saltem in ejus virtute utpote sibi cognita, spem suam collocaverant, nam, ut *Plut. in Lys.* pag. 434. refert, *δείσαντες ὧν*, post Atheniensium res ab

mam, magis felicitate quam virtute partam. Athenienses enim, in Peloponnesios sexto et vicesimo anno bellum gerentes, confecisse apparet.

Alcibiade paullo ante reditum restitutas, *οι Λακεδαιμόνιδι πάλιν, και γενόμενοι ταίς προθυμίας καινοί πρός τόν πόλεμον, ώς ήγεμόνος τε δεινός, και παρασκευής έρρώμενεσέρας δεόμενον, εκπέμπουσιν επί τήν της Θαλάσσης ήγεμονίαν Λύσανδρον.* Praeterca an non virtute sua, devicto Antiocho et Atheniensibus, erexit tropaeum, quindecim navibus captis? v. pag. 435.

Felicitate quam virtute] Ms. (p. 186.) mei Cod. fide lego *magis fortuna, quam virtute*, quae pulchrior oppositio est, cujus exemplum aliud infra habemus in Thraſybulo: *si per se virtus sine fortuna ponderanda sit.* Ernstii: *fortuna q. v.* Et sic praeter nostrum 8, 1, 1. passim auctores. Vid. *Freinsheimii not. ad Flor. praef. 2.* Bofius.

Sexto et vicesimo anno] Alii volunt, Athenienses a Lysandro esse oppressos anno belli Peloponnesiaci xxvii. et seq. Muros autem urbis ad concentum tiliarum ab eodem dejectos xvi. die *μηνυχιώνος* id est, ut plerique explicant, Martii, ad Calendarium Julianum ix. Maji secundum Calvisium. Quo eodem die aliquot annos praelio ad Salaminem Xerxem vicerant. *Ernstius.* Nam coeperat bellum illud anno 1. Olympiadis lxxxvii. Periodi Julianae 4283. ut docent *Scaliger de Emendat. tempor. lib. 5. Meursius in Archontibus Atheniens. lib. 3. cap. 3. Petavius de doctrina temporum 10, 27. et Parte 2. Rationarii tempor. lib. 3, 11. Langius de annis Christ. 2, 16. etc.* Pugna vero ad Aegos flumen, de qua hic sermo, secundum *Diodor.*

Sicul. 13. aliosque contigit anno 4. Olymp. xciii. Periodi Jul. 4309. *Bosius.* Pugnae hujus tempus etiam confici potest ex iis, quae profert Polybius L. 1. c. 6. et Strabone Lib. vi. p. 439. cum nota Casauboni. Hac victoria totum bellum (Peloponnesiacum) delevit Lysander, ut recte observavit Nepos in Alcib. cap. 8. in f. quod bellum vocat Plut. in Lyfand. pag. 439. ut jam Lambinus notavit *μήκιστον και ποικιλώτατον πάθει τε και τύχαις άπιστότατον των πρό άντς πολέμων*: ubi plura de celeritate, qua hoc bellum confecit. Polybius vero Lib. 1. c. 63. bellum Punicum vocat *πολυχρονώτατον και συνεχέσατον και μέγιστον πόλεμον, ών ήμεις ίδμεν άκοημαδόντες* quod annos duraverat quatuor et viginti, sed continuos, sine ulla intermissione.

Bellum gerentes] Et pestilentia conflictantes, ut tradunt *Plut. in Lys. et Xenoph. lib. 2. de reb. Graec. Diodor. Sicul. lib. 13. ext.* Lambinus. *In* hic notat *adversus, contra.* v. Cort. ad Sallust. Catil. c. 9. n. 4. *Pro in Peloponnesios Leid. Peloponneso.* Voss. B. *Peloponnesios. C. Peloponnesis.* [Gu. *Atheniensis enim Peloponnesios.*]

Confecisse] Penitus stravisse ac vicisse. *Magius* substituentum censuerat *confregisse* sive *contudisse.* Sed in eo se ipse reprehendit. *Conficere*, penitus absumere. Seneca Lib. 3. de benef. *Rabies, quae omni civili bello gravius togatam civitatem confecit.* Cicero de Inventionione: *Licinius hostes consecutus est et confecit.* *Gebhard.* Livius L. 2. c. 40. *Ibi fortuna populi Romani duos hostium*

2 Id qua ratione consecutus sit, latet. Non enim virtute sui exercitus sed immodestia factum est adversa-

exercitus, haud minus pernicioso quam pertinaci certamine confecit. Lib. 3. cap. 70. *Conficeret equos virosque, ne quis reveheretur inde ad praelium.* In indice Bosii recte notatum est. metaphoram defumptam esse a gladiatoribus ac bestiariis. De hoc verbo disputarunt Literariae Reip. Principes Graevius ad Ciceron. L. 9. ad Fam. Ep. 20. et Dukerus ad Florum L. 3. cap. 1. num. 8. hinc *confici* etiam dicuntur, quorum vires franguntur, debilitantur, tabescunt. Virgil. 3. Aen. vers. 590. *Macie confecta suprema.* Phaedrus L. 3. fab. 7. *macie confectus lupus.* ubi vide Clar. Schefferum. Lib. 1. fab. 14. *Hic cum jaceret morbo confectus gravi.* Cicero Lib. 7. ad Fam. Ep. 26. *confectus languore ac fame.* v. Elegantiss. Broukh. ad Tibull. L. 1. El. 8. vers. 39. et ut milites *conficere* dicuntur hostes, et gladiatores adversarios, ita dentes *conficere* cibum dicuntur. Livius Lib. 2. c. 32. *Conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent.* Consule (p. 187.) Celeb. Burmann. ad Quinctilian. Lib. 10. Institut. Orator. c. 1. pag. 882. Haec in juvenum gratiam extendi aliquanto latius.

Id qua rat. consec. sit, latet. Quomodo latere potest, cum ipse dicat, factum id esse immodestia adversariorum? Videtur hic locus esse mutilatus, ut et alii in hoc opusculo multi. Credam igitur olim fuisse *non latet.* Ernstii. Qua ratione ad eas angustias Athenienses redegerit, ut eos ad Aegos flumen vicerit, obscurum est; et videtur divinitus esse factum, non humanitus. *Rem enim maximam minimo labore confecit;* ut scribit Plutarchus

pag. 439. *et hora una tempus longissimum et bellum omnium, quae ante ipsum fuerant, maxime varium, et cladibus et casibus maxime incertum atque infidum, sustulit, et confecit.* Haec narrantur etiam a *Xenophonte* lib. 2. *ἔλλην.* et a *Diodoro Siculo* l. 13. et a *Polyaeno* l. 1. *Strategematum.* Lambinus. Confer tamen *notam Ernstianam.* Bos. [Hunc locum corrumpunt, qui negationem adji- ciant. Antea dixit *apparet*, id est, non dubium, omnibus notum fama- que celebratum est, in omnium oculos incurrit. Illi nunc opponit contrarium verbum *latet*, id est, obscurum, dubium est, non apparet, non potest explicari, ostendi planumque fieri, qua sua virtute tam nobile nomen sibi pepererit. *Ratio* hic est consilium, rei agenda- et perficienda- prudentia. Id facile intelliges, si cum hoc loco contendes 14, 1, 2. Lyfander enim felicitate potius vicerat, quam sua militumque virtute: unde eum *rem praeclarissimam tenuissimo labore peregrisse* ait Plutarchus Lyfandro pag. 437. multique alii hoc ejus opus divinum, id est, fortunae muneri tribuendum, putarunt. *Heusinger.*] *pro id qua, cesqua* Voff. C. J. J. Struchtmeier L. 1. An- madv. Crit. c. 10. legit *nec, qua.* Sed hanc lectionem Heusinger- anae opinioni esse contrariam examinanti lectori apparebit; qui tamen prudenter fecerit, si conferat opinionem Ernstii cum Heusingeri sententia. [Itaque Heusingeri notam ad h. l. adji- ciendam curavi, quamquam in- terpretationi ejus accedere non possum, Ernstiique sententiam probabiliorum duc.]

Immodestia] Disciplinae mi- litaris violatione, ejusque repa-

riorum, qui, quod dicto audientes imperatoribus suis

gulis ruptis ac perfractis. inf. 7, 8, 5. *Gebhard*. Hanc militum immodestiam pulchre describit *Plut.* *Lys.* p. 438. *seq.* Sed *Aristides Sophista* λευτρικῶς λόγῳ. A dicit, negligentia Imperatorum hoc evenisse, non immodestia militum. *Lambinus*. Adde *Frontinum* 2, 1, 18. *Bosius*. Nonnulli hoc tribuunt prodicioni, qua *Tydeus* et *Adimantus* a *Lysandro* auro corrupti Atheniensium classem in *Lysandri* potestatem tradidisse perhibentur, id quod ante me jam retulit *Wess.* ad *Diod. Sicul.* Lib. XIII. c. 106. lin. 32. Sed cum nostro confer etiam *Plut.* in *Alcib.* pag. 211, 212. et *Polyaen.* Lib. 1. *Strat.* c. 45. §. 2. ut jam alii monuerunt; attamen Athenienses praecipue *Lysandri* prudenti dolo militari fuere decepti, ut e *Plut.* in *Lysandro*, quem *Lambinus* citavit, liquet. *Voss.* C. *immodestia factum adversariorum.* vide ad c. 3. *Aristidis.*

Quod dicto audientes Imperatoribus suis non erant] Non obtemperaverant, neque eorum mandatis auscultaverant. Ita loquitur purissimi oris scriptor *Cornelius* et *Iphicrate*: *Ut nullae unquam in Graecia neque exercitiores copiae, neque magis dicto audientes fuerint duci.* Et *Agefilao*: *tanta modestia dicto audiens fuit jussis absentium Magistratum.* Quare emendandum censeo *Datame*: *Thyus regi dicto audiens non erat.* *Caesar* Lib. 1. *Comm. de Bello Gallico* c. 40. *Quibuscunque exercitus dicto audiens non fuerit.* Auctor de *Vir. Illustr.* c. 7. *Petere, ut interim, dum convalescit, Servio Tullo dicto audientes essent.* *Plautus Amphitr.* *Ego sum Jovi dicto audiens.* *Cicero* de *Divinat.* *Istaque imagines ita nobis dicto audientes*

sunt, ut, simulatque velimus, accurrant. *Cato* de re *Rustica.* *Eadem uti curet faciatque moneo, Dominoque dicto audiens sit.* *Varro* de re *Rustica* L. 1. c. 17. *Facilius enim his quam minoribus natu dicto sunt audientes.* *Gebhard.* Hunc loquendi morem illustrarunt *P. Manutius* ad *Caesium* Lib. 8. ad *Fam. Cic.* Ep. 4. et summus *Gronovius* ad *Livium* Lib. 29. cap. 20. jam a *Bosio* in *Indice* citatus. (p. 188.) *Cortius* ad *Sallust.* *Catil.* c. 50. num. 1. *Clar.* *Burmann.* ad *Phaedr.* Lib. 1. fab. 3. vers. 13. qui de similibus *Dativis* agit, et *Bosius* ad *Datamis* vitam c. 2. n. 3. ubi tamen *Vossiani* A. et B. *regis dicto audiens* exhibent.

Imperatorib. suis] *Alcibiadi* praecipue. Nam cum *Lacedaemonii* *Lysandrum*, nomine quidem legatum, revera autem ducem ad bellum contra Athenienses gerendum mitterent, idque tum reliquis sociis, tum ipso quoque *Cyro* postulantibus; acriter enim et vigilantibus duce opus erat post cladem a *Callicratida* ad *Arginusas* acceptam; ipse cum copiis profectus urbes aliquot *Asiae* in potestatem suam redegit: pugnandi tamen facultatem ducibus Atheniensibus non fecit. Quam ejus calliditatem cum pari praeditus ingenio animadverteret *Alcibiades*, operam suam et consilium offerens a ducibus *Atticis* non sine contumelia repellitur. Cujus sive superbiae sive imprudentiae graves mox poenas dederunt, artibus *Lysandri* circumventi, et oppressi ad *Aegos potamos* *Chersonesi*. Peritum praeter exercitum Atheniensium classis eorum instructissima CLXXX. navium. Atque hac ratione *Lysander* victoriam consecutus est. Quod certe *Nepotem*

non erant dispalati in agris, relictis navibus, in hostium venerunt potestatem. Quo facto Athenienses se
 3 Lacedaemoniis dederunt. Hac victoria Lysander elatus, quum antea semper factiosus audaxque fuisset,

non latuit, ut ex Alcibiadis vita, quae sequitur, patet, cap. 8. Vide de hac re Urbisque interitu plura apud Historicos a Dn. Boeclero citatos: quibus adde Orationem Caefaris apud Sallustium de Bello Catilinario p. 151. Senec. lib. De tranquill. animi c. 3. et Epist. 104. Cicero VIII. ad Attic. Valerium Maxim. 3. c. 2. *Ernstius*. Hac victoria Lacedaemonii non ducatum solum, sed Dominationem Graeciae sunt consecuti. teste Diodoro Siculo Lib. XIV. cap. 2. *Λακεδαιμόνιοι δὲ περιποιησάμενοι τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀρχὴν ἀναμφισβήτητον*. Sed de hoc imperio consulendus Is. Casaubonus ad Polybium p. 97. quocum confer Cragium L. IV. de Rep. Laced. c. 3. p. 387, 388. Sed Diodor. Siculus addit, *τὸ τε τάντης ἐπερήσθησαν, ὅτε πράξεις ἀδίκης κατὰ τῶν συμμάχων ἐπιτελεῖν ἐπέχειρθησαν*. De quo tempore iidem Casaubonus et Cragius.

Dispalati in agris] Facilis de vagis, dispersis, atque incompofitis victoria. *Plutarchus*. *Ναυτικὸν ὅταν ἐπὶ τῶν γῆς γένηται πλανώμενον, ὅποι τις θέλει, καὶ διασπειρόμενον*. *Tacitus* Ann. 4, 48, 4. *Thracum auxilia repente concursu territa, cum pars munitionibus adjacerent, plures extra palarentur, tanto infensus caesi*. Hist. 4. 35. 3. *Civilis urbi rursum missos Novesium frumentatores, datasque in praesidium cohortes, velut multa pace, accepit, rarum apud signa militem, arma in vehiculis: cunctos licentia vagos composuit invadit*. De hoc casu v. *Frontin.* 2, 1, 18. *Gebhard*.

Relictis navib.] Respexit, credo, hanc victoriam, qui cudi fecit nummum, cujus penes me ectypum est; in cujus antica parte caput Lysandri cum inscr. *ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ ΛΑΚΩΝΟΣ*: in postica: Victoria currui ab equis marinis per mare tracto insistentis, et: *ΝΙΚΗ ΝΗΤΙΣ*. *Bosius*. Naves hac numero erant 100. ex *Justino* Lib. 5. c. 5. et *Paulania* Lib. 9. cap. 32. pro *dederunt* *Voss. A. C. dederunt*, forsitan rectius. vide *Davis*. ad *Caesarem* L. 3. de Bello Civili c. II. et *Cort.* ad *Sallust.* *Jugurth.* c. 75. n. 5. [*Gu. dederunt*, sed *Ult. dederunt*, quod cum *Heusingero* *Bremius* praefert.]

Hac victoria Lys. elatus] Vide ad 4, 1, 3. *Gebhard*. Elatus fuit propter divinos honores, ut (p. 189.) *Duris* narrat, sibi a Graecis oblatos. vid. *Plat.* in *Lys.* pag. 443. De *Samiis*, qui post hanc victoriam ei statuum in *Olympia* posuere, v. *Paulan.* Lib. VI. cap. 3. *Cicero* Lib. 1. de *divin.* cap. 34. *Namque et Lysandri, qui Lacedaemoniorum clarissimus fuerat, staturae, quae Delphis stabat, in capite corona subito exstitit ex asperis herbis et agrestibus: stellaeque aureae, quae Delphis erant a Lacedaemoniis positae post navalem illam victoriam Lysandri, qua Athenienses conciderunt*.

Audaxque] *Plutarchus* *Lysandro*: *Ἦν δὲ καὶ λόγῳ θρασύς, καὶ καταπληκτικὸς πρὸς τὰς ἀντιτεινοντάς*. *Lambinus*. pro *indulxit* *Voss. C.* [*Ax.*] *indulxit*. *Diodorus Siculus* Lib. XIII. cap. 70. eum vocat *τόλμαν ἔμπρα-*

sic sibi indulisit, ut ejus opera in maximum odium Graeciae Lacedaemonii pervenerint. Nam, quum hanc caussam Lacedaemonii dicitassent sibi esse belli, ut Atheniensium impotentem dominationem refringerent, postquam apud Aegos flumen Lysander classis hostium est potitus, nihil aliud molitus est, quam ut omnes civitates in sua teneret potestate, quum id se Lacedaemoniorum caussa facere simularet. Namque undique, qui Atheniensium rebus studuissent, ejectis, decem delegerat in unaquaque civitate, quibus sum-

κτον ἔχοντα πρὸς πᾶσαν περι-
 τασιν. Adolescentem ex institu-
 tis Laconicis dicit Plutarchus p.
 434. eum fuisse φιλότιμον καὶ
 φιλόνηκον.

Ejus opera] Id est culpa. ita
 in Alcibiad. cap. 6. in Ep. cap.
 8. in Hannib. cap. 7.

Belli] Sic libri meliores. Alii
bellum. Bofius. Leid. m. dic-
 tarunt. Voff. B. C. [Ax. Gu.]
dictassent. impotentem hic no-
 tat saevam, immoderatam. Con-
 sule Victorium ad Ciceron. Lib.
 10. ad Fam. Ep. 1. Eodem mo-
 do foeneratorum saevitiam *im-
 potentiam* vocat Florus Lib. 1.
 cap. 23. num. 1. Ut Noster *re-
 fringere*, sic Propertius Lib. 3.
 El. 2. vs. 44.

Aut quibus in campis [Maria-
 no praelia signo
 Stent, et Teutonicas Roma
 refringat opes.

ubi vide Passeratii notas pag.
 421. [Pro classis Ult. classe.]

Nihil aliud molitus est] Nar-
 rat Xenoph. lib. 2. rer. Graec.
 totam Graeciam defecisse ab A-
 theniensibus post pugnam illam
 navalem, praeter Samios. Lam-
 binus. Voff. C. vitiose in suo

tenore p. pro in sua teneret p.
pro simularet Voff. B. *simula-*
vit, sed a. m. s. *simularet*. De
 Lysandro adnotat haec Aristides
 Tom. II. pag. 175. ὅσπερ Λύ-
 σανδρον, τὸν ἐν Ἀίγῳ ποτα-
 μοῖσι τὰ θανάσια πρόξαντα καὶ
 δόξαντα μὲν καθελεῖν τὸν πόλε-
 μον τὸν πρὸς Ἀθηναίους, τῆ δ'
 ἀληθεία πολλῶν καὶ μεγάλων
 κακῶν αὐτὸν τοῖς Ἕλλησιν ἄρ-
 ξαντα.

Namq. undique qui] Deformis
 modus loquendi et horridus.
Ernst. [Recte Heusingerus
 h. l. observavit, et aspera ali-
 quando compositione delectatos
 esse veteres. Exemplis ab ipso
 laudatis, 3, 1, 3. *qui quidem
 quum intelligeret*; Ibid. 3, 2.
*quam quod quum tantis rebus
 praefuisset*; 14, 11, 5. *priusque
 quam quisquam*, adde 4, 4, 4.
si quis quid loqueretur; 15, 4,
 4. *suaque quae attulerat*; Ibid.
 8, 2. *omniaque quae collegae
 dixerant*; 17, 1, 3. *itaque u-
 traque*, et 24, 1, 4. *ex qua
 quaeator*. V. ad 15, 4, 6. et 18,
 9, 2.]

Decem delegerat] *Ακναδα-
 χίας* appellat Isocrat. panegy-
 rico, et ad Philip. Sic et Dio-
 dor. Sicul. Lib. 14. non longe
 a principio. At Xenoph. L. 3.

num imperium potestatemque omnium rerum committeret. Horum in numerum nemo admittebatur, nisi qui aut ejus hospitio contineretur, aut se illius fore proprium fide confirmarat.

rer. Gr. δεκαρχίας appellat, nisi locus mendosus est. *Lambinus.* Athenis autem triginta praefecerat, decem vero Piraeo. *Plutarchus.* Hi postea triginta viri urbem servitute opprefferunt, et ad tyrannidem usque saevierunt. *Magius.* Voss. A. *delegarat,* (p. 190.) sed supra notatum erat *delegerat.* Arifides Orat. Tom. I. pag. 210. de Lacedaemoniis *ἕτε τυραννίδας ἐν πάσαις ταῖς Ἐλληνίδι πόλεσι κατέστησαν, ἄς προσείπον ἐυφημῶς Δεκαρχίας.* Cur Lyfander, captis Athenis, triginta urbi praefectos, Piraeo vero decem inposuerit, causam prodit Meursius Lib. 1. Lect. Att. cap. 19. [Ax. *delegarat.*]

Horum in numerum] Ms. Boecler. et aliquot. codd. *hor. in numero.* Bofius. *In numero* etiam Voss. A. B. in Miltiad. c. 5. num. 4. in Voss. B. *in acie produxit.* in Dione cap. 6. in plerisque Mf. *in filio suam vim exercuit.* Perpetua variatione. Vide Clar. Oudendorp. ad Frontin. Lib. 1. Strateg. cap. 10. n. 2. Munck. ad Hygin. fab. 50. et 92. Broukh. ad Propert. Lib. 2. El. 7. vers. 50. et Cort. ad Sallust. Cat. cap. 19. n. 3. in Alcibiade cap. 4. in Ms. Leid. *Hoc crimine in contentione ab inimicis compellabatur.* in Timo-

theo c. 3. in Ms. Boecl. et Voss. B. *Huic in consilio dantur.* in Justino L. 1. c. 7. n. 10. sex codices Mf. legunt *si quid in Croeso crudelius consulisset,* quam lectionem probat et illustrat Abr. Gronovius, vir Majorum gloriam virtutibus suis augens, quem jam citatum vidi a Cortio ad Sallust. Catil. cap. 52. num. 12. Sed hoc loco praefero *in numerum.* [Codex Gu. Ax. Ed. princeps, Argent. utraque Parisiensis, Aldina, Long. et Mag. *in numero,* sed Ult. et Lamb. *in numerum,* quod jure praefert Staverius.]

Ejus hospitio contineretur] Hospitium numero haberetur. Cic. *Non enim mea gratia familiaritatibus continetur.* Gebhardus. *Cum quo ei hospitium esset.* ut 2, 8, 3. loquitur. V. Ind. *hospes.* Bofius. Egregie verbum *contineretur* illustravit Celeb. Dukerus ad Florum L. 4. cap. 2. num. 13. *confirmaret* male in quibusdam Edd. legitur. recte Ms. Leid. m. et Voss. A. C. [Gu. Ult.] *confirmarat.* v. Clar. Oudendorp. ad Frontin. Lib. 3. strateg. praef. num. 3. Quid per haec verba intelligendum sit, docet Perizon. ad Aelian. Lib. 111. V. H. cap. 20. num. 2.

CAP. II.

Ita, decemvirali potestate in omnibus urbibus constituta, ipsius nutu omnia gerebantur. Cujus de crudelitate ac perfidia satis est unam rem, exempli gratia, proferre, ne de eodem plura enumerando defatigemus lectores. Victor ex Asia quum reverteretur, Thasumque devertisset, quod ea civitas praecipua fide

(p. 191.) *Fatigemus*] Mff. Schotti, Gif. et Dan. *defatigemus*, quae fortasse vera lectio, *Bosius*. [Ult. *fatigemus*, sed] *defatigemus* etiam Voss. A. B. C. [Gu.] Ita ut pro certo habeam, hanc veram esse lectionem, nec in textum recipere dubitem. *Defatigare* plus notat quam *fatigare*. Cicero 10. ad Fam. Ep. 19. *Sed, me hercules, in ea (Rep.) conservanda jam defatigatus non multo plus patriae saveo, quam tuae gloriae.* et ita in aliis verbis. Consule D. D. V. V. Broukhus. ad ProPERT. L. 2. El. 16. vs. 7. Burmann. ad Phaedr. L. 5. fab. 5. vs. 27. et Cannegieter ad Avianum fabi. 1. Imprimis Auctor noster amat hanc praepositionem verbis praepone ad vim verborum augendam atque intendendam. in Hannibale cap. 10. sive legas *decertaturi*, sive potius *decreturi*, vim intendit praepositio *de*. in Themist. cap. 4. *Hoc eo valebat, ut ingratis ad depugnandum omnes cogentur.* in Milt. c. 2. *nam quum virtute militum hostium devicisset exercitus.* Consule Gerhard. ad Conon. cap. 1. in Voss. B. pro *ne de eodem, ne de eadem*, sed supra notatum erat *eodem*, sed supra notatum erat *eodem*. [Ax. etiam *ne de eadem*, quae lectio in tali verborum ac sententiarum nexu mihi multo

probabilior videtur. Pergit praeterea auctor narrare de rebus gestis ac moribus Lysandri; de crudelitate autem et perfidia viri cum plura narrari possent, tamen unum illud narrasse satis habet. *Mosche*. Heusingero, vulgatam probanti, assentior.]

Divertisset] Bosius in indice legit *devertisset*, quam lectionem nunc admitto, tota criticorum cohorte ita jubente. Bosius vestigia praesit Dausquii. Bourdeloti ad Petronii Satyr. c. 9. Burmannus, item Torrenius ad Valer. Maxim. Lib. 1. cap. 7. n. 31. Sed hoc loco Codicum scribentium *divertisset* mira est constantia. Sed censoriam Criticorum hodie notam non effugeret, si quis, invitis licet codicibus, non ubique legeret *devertere*, *deversari*, *deversoria* unde saltem vox *diversorium* civitate Romana, totoque Latio expulsa est, recepta vero *deversorium*, ut et *diverticulum* pro *diverticulum*. scio equidem aliud esse *divertere*: unde *diversus* et *divortium aquarum*. Aliud *devertere* h. e. *vertere* de via in locum juxta viam positum, vel in locum quemdam humiliorem, unde apud Festum *deversus* explicatur per *deorsum versus*. Sed tamen dubito, an ubique ideo *diversus* sit ejiciendum, praesertim e loco Ovidii 1. *Metam.* 419. *Cetera*

fuerat erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici, eam pervertere concupivit. Vidit autem, nisi in eo

diversis tellus animalia formis Sponte sua peperit. Eidem fato obnoxium fuit verbum *ascendere*, quod summi Gronovii vestigiis insistentes Critici ex omnibus editionibus ejecerunt, et pro eo *escendere* reposuerunt, uti etiam Heusingerus ad Themistocle. cap. 8. vide ibi notas meas. [Ax. *Victor cum ex Asia rev.* In eodem cod. ut in Gu. Ed. *Ult.* reliquisque antiquioribus *divertisset* legitur, quod recte a Lambino mutatum est.]

Proinde ac si iidem etc.] Sectus sum edit. Florentinam et Aldin. ceterae enim [Long. et Mag.] habent contrarie: *perinde ac si iidem f. sol. esse inimici, qui constantes fuissent amici.* Ex *Thucyd.* 8. licet intelligere, Thasios, antequam tantam fidem in Athenienses (p. 192.) praestitissent, eorum fuisse inimicos, et Lacedaemoniorum socios atque amicos. Nunc igitur, quia Atheniensibus eos videt amicos esse factos Lysander, et in hac amicitia permansuros iudicat, eos pervertere cupit. congruit cum *Thucydide*, et confirmat hanc lectionem id, quod est ap. *Demosth. Orat. ad Leptinem*: *Τίτο μὲν τοίνυν Θασίος τὴν μετ' Ἐκφάντου, πῶς ἐκ ἀδικήσατε, ἐὰν ἀφέλῃσθε τὴν ἀτέλειαν; οἱ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρεσὶν μετ' ὀπλῶν ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύβυλον εἰσαγαγόντες, καὶ παρασχόντες φίλην ὑμῖν τὴν αὐτῶν πατρίδα, αἴτιοι τῷ γένεσθαι σύμμαχον τὸν περὶ Θράκην τόπον ὑμῖν ἐχέοντο.* *Lambinus.* [Gu. *proinde*, ut Lambinus recte edidit.

Ult. perinde ac si, et in margine: *Fort. ac si non.*]

[*Si iidem*] Qui ad oram *Ul. traject.* editionis negationem inserendam sibi videri annotarat, mentem non percepit, quae talis est: Qui constantiam suam odii atque inimicitiarum tempore in hostes declararunt, iidem, cum fuerint ad adversas partes traducti, parem fidem in amore atque societate tumentur atque exserunt. Qua opinione est *supra Themistocles*, 2. q. 4. estque exemplo *Marius Celsus* apud *Tacitum Hist.* 1, 71. *Gebhardus.* *Alcibiades* apud *Thucydidem* l. 6. ait, eum, qui, cum hostis est, multum nocet, prodesse plurimum, si fiat amicus. *Seneca* de *Ira* 2, 34: *Quos populus Romanus fideliores habet socios, quam quos habuit pertinacissimos hostes?* *Loccenius.* *Voss. B.* [Gu.] *idem.* pro *Thasum* *Voss. A.* *Thassum*; pro *eam pervertere, pervertere eam*; pro *futurum* omnes tres *Vossiani futuram*, sed in *Voss.* tamen *A. futurum* supra notatum erat; pro *dilaberentur* *Voss. C. liberarentur.* [Etiam *Gu. pervertere eam.*]

Quia hic deest exemplum, quod narrare instituerat *Nepos*, non committendum duxi, quin lectoris cognitioni iuvandae rem gestam ex *Polyaeno* (1. *strateg.*) huc referrem: Cum *Thasum* propter eos, qui Atheniensium rebus studuerant, pervertere *Lysander* destinasset, sicut *Nepotis* habet narratio, atque, ne evaderent, quos perditos cupiebat, metueret: fraudem clementia ac religionis obtentu velandam censuit. Erat apud *Thasios* templum *Herculis*, quod

in eo occultasset voluntatem, futurum, ut Thasii dilaberentur, consulerentque rebus suis. Itaque **

summa ipsi caeremonia colebant. Huc vocatis civibus infidiosae humanitatis plenissima oratione imposuit. Veniam se omnibus dare, aiebat, anteaactorum. Conservatione et tempore facile excusari, quae in isto rerum transitu accidissent. Igitur frustra timere quenquam, aut latere. Accederent modo, bonamque de eo spem omnes caperent, qui parcere omnibus constituisset. Haec se teste Deo ipsorum patrio polliceri, ad cuius templum

et numen essent iussi convenire. Talia tam accurata simulatione asseveranti creditum est. Prodiere ex latebris, qui Atheniensis reip. studio graviora extimuerant. Quos ille post paucos dies, nihil amplius suspicantes, salutisque penitus securos adortus omnes interfecit Boecler. Similis perfidia fuit, quam Mileti exercuit: de qua idem Polyaeus lib. 1. pag. 71. et Plutarchus pag. 443. Bosius.

CAP. III.

** decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt. Quo dolore incensus

(p. 193.) ** *Decemv. suam pot. sui ab illo*] Ms. Boecl. Dan. et Leid. *itaque hi d. s. pot. ab i. c.* Ceterum lacuna fortasse rectius incipiet post vocem *Itaque*, quam antecedentia requirunt. Bosius. V. Gron. de Cētes. et Unc. Us. p. 647. [Ax. *itaque hi decemviralem suam potestatem ab illo const. sust.* Lectio vulgata nemini facile placebit: offendunt praesertim *suam, sui*. At neque Ax. codicis verba vitio carent: redundat *suam*; id autem unde ortum dicamus? Praeterquam igitur, quod locus lacuna laboret, de iis quoque dubitandum, quae adsunt. Mosche. Leid. 1. *Itaque hi decemviralem potestatem illam ab illo constitutam sust.* non: *dec. suam potest.* Gu. *Itaque hii d. suam pot. ab illo const. sust.* Ed. Ult. *Itaque sui decemviralem illam*

pot. ab illo const. sust. et in margine: *λείπει*. Reliquae editt. vulgatam lectionem exhibent, quam mutare ausi non sumus, quum a mutilis lacrisque locis manum abstinere satius sit. Vere enim Heusingerus: *Non Thasiorum tantum caedes, sed et alia quaedam hic exciderunt, quibus permoti Lucetlaemonii decemviralem illam potestatem sustulerunt.*]

Sustuler.] Vid. Plut. p. 445. Bosius.

Quo dolore incensus] Aliam causam fuisse vult Diodorus, nempe elationem animi ac ferociam, quod bellum Peloponnesiacum confecisset, et Lacedaemoniis principatum Graeciae terra et mari peperisset. Lambin. Diodori locus est Lib. xiv. cap. 13. Sed nec Nepos, nec Diodorus causam suo loco re-

iniit consilia, reges Lacedaemoniorum tollere. Sed sentiebat, id se sine ope deorum facere non posse,

ferunt. Veram prodit Plut. in *Lys.* pag. 447. quod jam vidit *Wess.* ad l. l. nempe, quando ἀπέπλευσεν εἰς Σπάρτην ἀτιμῶς ὀργιζόμενος μὲν τῷ Ἀρησιλάῳ, qui ad ejus arrogantiam intolerabilem deprimendam eum ἀπέδειξε πρεσβυτάτην. Aristoteles *Lib. v. de Rep. c. 7.* pag. 395. tacite hoc confirmat, quum agens de seditionibus et commutationibus aristocratiarum dicit, ἢ ὅταν τινὲς ἀτιμάζονται μεγάλοι ὄντες, καὶ μηδενὸς ἤττους κατ' ἀρετὴν ὑπὸ τινῶν ἐντιμωτέρων. οἷον Δύσανδρος ὑπατῶν βασιλέων. Plut. in *Agefilao* pag. 600. de *Lylandro* ἐκ Ἑλλης δὲ τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ βαρέως φέρον ἡδὴ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐβύλευεν, ὅπως τῶν θυεῖν οἰκῶν τὴν βασιλείαν ἀφελόμενος, εἰς μέσον ἄπασιν ἀποδοίη Σπαρτιάταις. quid sit reges tollere, explicui in not. post. *Perizonius* ad *Aelian. L. vii. V. H. c. 12. n. 6.* dicit *Lysander dominationem in urbe patria dicitur adfectasse, sublatis Regibus Legitimis.* Sed haec mea etiam explicatione indigent. *Nepos* ipse sese explicat *c. 5.* agens, quid scriptum sit in oratione a *Cleone Halicarnasseo* scripta, ut *regia potestate dissoluta ex omnibus dux deligatur.* Aristoteles a *Boho* jam citatus, nempe *Lib. x. cap. 1.* pag. 386. de *Rep.* quosdam dicere ait, *Lylandrum* tentasse καταλύσαι τὴν βασιλείαν, pro quo antea dixerat τὸ ἀνελεῖν. id quod ante expriment verba *Nepotis.* Sed ipsam *Lylandri* consilium haud aliud fuit, quam tollere discrimen illud inter *Heraclidas*, quo sublato, sperabat, ut *Plutarchus* ait: τῆς βασιλείας ἕτω δικάζομένης, ἰδένα πρό αὐτῆς Σπαρτιάτην ἀν ἀρεθίσσεσθαι. et hoc clare indicat his verbis

καὶ (*Lylander*) διανοεῖτο τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν θυεῖν οἰκῶν μεταστήσας, εἰς κοινὸν ἀποδύναι πᾶσιν Ἑρακλείδαις. Sed inter ipsos antiquos non convenit de consilio *Lylandri*, id quod et *Aristoteles* jam liquet; nam pergit *Plutarchus*, ὡς δὲ ἐπιτοί φασιν, ἔχ' Ἑρακλείδαις, ἀλλὰ Σπαρτιάταις (*Horum* sententiam sequitur *Diodorus l. l.* διανοεῖτο καταλύσαι τὴν τῶν Ἑρακλείδων βασιλείαν (non in genere τὴν βασιλείαν) καὶ κοινὴν ἐκ πάντων Σπαρτιάτων ποιῆσαι τὴν αἰρεσίαν τῶν βασιλέων) ἵνα μὴ τῶν ἀφ' Ἑρακλέους, ἀλλὰ τῶν οἷος Ἑρακλῆος τὸ γέρας ἀρετῆς κρινόμενων, ἢ κακίονον εἰς θεῶν τιμᾶς ἀνήγαγεν. vide et p. 450. in fine, et in *Agef.* pag. 600. jam superius a me laudatus. *Noster* autem *Nepos* visus est etiam sequi eos auctores, de quibus *Aristoteles* et *Plutarchus* ὥσπερ φασὶ τινες dicunt. [Confer *Ephori Fragmenta* a *Marzio* collecta p. 237. sqq.]

(p. 194.) *Iniit consilia reges Lac. toll.* Vid. *Aristot. Polit.* 5, 1. et 7. *Plutarch.* pag. 447. *Bosius.*

Sed sentiebat id. s. s. o. D. f. n. p. Plut. in *Lyland.* pag. 447. haec accuratius refert, juxta quem πρῶτον μὲν ἐν ἐπελήρησθαι, καὶ παρεσκευάσθαι πείθειν δὲ ταυτὲ τὴν πολίτας, καὶ λόγον ἐξεμελέτα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν γεγραμμένον ὑπὸ Κλέωνος τῷ Ἀλικαρναστέως. Ac deinceps ad Deos se contulit. Vide ibi plura; sed *Noster* sequitur *Diodorum*, (quamvis cum *Plutarcho* faciam,) qui *Lib. xiv. c. 13.* in fine addit, id quod etiam refert *Nepos* in fine hujus capituli, in *Lylandri* domo aliquanto post ejus interitum orationem fuisse repertam accurate, sive ut alii

quod Lacedaemonii omnia ad oracula referre consueverant. Primum Delphos corrumpere est conatus.² Quum id non potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque repulsus dixit, se vota suscepisse, quae Jovi

legunt in Graecis *πιδανώς, κατ' πανούργως* scriptam, quam ipse (nam de Cleone tacet) ad multitudinem exhortandam commentus erat, ut ex omnibus deinceps civium familiis reges crearentur. Plutarch. pag. 448. testatur, quod οὐ μὲν ἐφωράθηγε τῷ Λυσάνδρῳ Ζῶντος ἰδέν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τελευτήν. quod adfirmat Diod. Sicul. l. 1. τότε μὲν ἂν ἰδέν ἤδεισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τῆς τῷ Λυσάνδρῳ προαιρέσεως εἰς τὸ καταλύσαι τὴν ἀφ' Ἡρακλέους βασιλείης, μετὰ δὲ τινα χρόνον τελευτήσαντος αὐτοῦ, καὶ τινῶν χρηματισμῶν ζητημένων κατὰ τὴν οἰκίαν. τὸ se abest Voss. A. de qua ellipsi actum ad Milt. c. 1. [Abest etiam ab Axen. Ed. Ult. reliquisque ante Lambinum. Sed est in Cod. Dan. et Gu.]

Lacedaemonii omnia ad Oracula referre consueverant Non solum Lacedaemonii, sed omnes fere Graeci solent *μάλιστα τοῖς μαντικῶσι προσέχειν*. Proprium autem heic est verbum *referre*. Cic. 1. de Divinatione: *sed de rebus obscuris et incertis ad Apollinem censeo referendum*. Graeci usurpant *προσάνασσειν* et *προσαναφέρειν*. Diodorus Lib. 17. *τοῖς μάντεσι προσαναδέμενος περὶ τῶν σημείων*. Gebhard. Voss. C. *deferre*. sed supra erat notatum *referre*. Hinc Cicero improprie de Amicit. c. 9. *pecudum ritu ad voluptatem omnia referunt*. Lacedaemonii praesertim exemplum fuere secuti Lycurgi. de eo et aliis ante eum Graecis Strabo Lib. xvi. pag. 1105. Sed adde Cragium L. iii. de Rep. Lac. cap. 1. qui ostendit, cur Lysander hac via fuerit adgressus.

Delphos] Mff. Sch. Gif. Dan. [Gu.] *Delphi*. An legendum *Delphis*; ut *primum nominatim accipiatur*, subaudiaturque *oraculum*? Certe aliquid latet. De re vide *Diod. Sicul. et Plut. Lysandro* pag. 447. *Bosius. Leid. meus Delphis*. Vossian. A. C. *Delphi. Delphos*, [quod etiam in Ult. legitur,] retinendum, et hujus urbis cives, in quibus erant Apollinis Sacerdotes et imprimis Pythias, intelligendi, praesertim, quia Noster Graecos solet imitari, qui *Delphos* tam de civibus, quam de urbe ipsa dixerit. Vide *Celeb. J. Perizon. ad Aelian. lib. 6. Vi. H. cap. 9. et Schol. Thucydidis lib. 1. cap. 112. lin. 63. nec audiendus J. Palmerius Lib. vi. Graeciae c. 8. pag. 619. qui Aeschyl. a Spanhemio ad Callimachum Hi. in Apoll. laudati locum aliter explicat. Ita mox per *Dodonam* hujus urbis cives sive Oraculi Dodonaei vates intelliguntur; nec non per *Afros*, Jovis Hammonis Antifites soli. et ita saepe videmus in aliis urbem vel regionem non tantum pro civibus vel incolis, sed pro quadam quivium vel incolarum parte poni. Attamen hunc locum acutioribus examinandum relinquo. Ad hanc historiam respicit Cicero Lib. 1. de Divinat. cap. 42. *idemque (Lacedaemonii) de rebus majoribus semper aut Delphis, aut a Dodona petebant. Lycurgus (p. 195.) quidem, qui Lacedaemoniorum temp. temperavit, leges suas auctoritate Apollinis Delphici confirmavit; quas eum vellet Lysander commutare, eadem est prohibitus reli-**

Hammoni solveret, existimans, se Afros facilius corrupturum. Hac spe quum profectus esset in Africam, multum eum antistites Jovis fefellerunt. Nam non solum corrumpi non potuerunt, sed etiam Legatos Lacedaemonem miserunt, qui Lysandrum accusarent, quod sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine iudiciumque absolutus sententiis, Orcho-

gione. ubi vide clar. Davisii notas.

Se Afros facilius corrupturum] Nimirum quia gens illa subdola, et ad technas fraudesque vel etiam natura proclivis esset. *Magius*. In gravissimis rebus Oracula consulentes, non negligebant quoque mittere ad Ammonem. Vide de Croeso Herodot. Lib. 1. cap. 46. cujus sacerdotes veriora, sed magis simplicia forsitan responderunt Croeso, quam Pythia Delphica. vide et cap. 48. ubi notat Herodotus singula singulorum vaticinia Croesum rejecisse praeter Delphicum, et ut cap. 49. Amphiarai. adde cap. 52. corrupti tamen postea Ammonis sacerdotes auro Alexandri. v. Plut. in Al. p. 680. Adde Justinum Lib. xi. cap. 11. qua vero hic debet Nepos Ephorop, quam saepius sequitur. vid. Plut. in Lysand. pag. 447. Voss. A. quaequae Jovi A. s. C. quaeq. Jovi. B. Amoni. Pro hac spe Voss. C. ac spe. [Pro Ammoni Cod. Gu. Dan. Ed. princeps, Ult. et Mag. Hammoni, ut jam Harlesius edidit, laudans Drakenborch. ad Sil. Ital. 1, 39.]

Multum] Sic libri meliores. In aliis, *multi*. Bofius. [Ax. etiam *multum*, non *multi*. Et Gu. Ult. *multum*.]

Legatos Lacedaem. miserunt] Ita et Diodorus, ac Plutarchus pag. 448. Bofius. *Lacedaemonem* pro *Lacedaemona* [Gu. Dan. Ed. Ult.] Voss. A. B. C. et ita nunc lego.

Orchomeniis] Hi Lacedaemoniorum partes sequebantur. v. Plut. in Pelop. pag. 285. in fin..

Occisus est a Th.] Cum Haliartum obsideret, urbem Boeotiae: Sic Xenoph. l. 3. *Hellen.* et Plut. in Lysandro, p. 449. et seq. Lambin. Adde Diod. 14. 82. Pausan. *Laconicis*, Justin. 6, 4, 6. Bofius. Adde Fabric. ad Orofium Lib. iii. cap. 1. n. 33. Xenophon Lib. iii. in fine pag. 396. inter causas, ob quas Pausanias Plistoanactis filius capitis damnatus fuit, enumerat quoque hanc, quod Pausanias Lysandro apud Haliartum ad dictum diem non fuerit praeiio. Confer Pausan. Lib. iii. cap. 5. et Plut. in Lysand. p. 449, 450. Adde Weff. ad Diod. Sicul. Lib. xiv. cap. 89. in Haliarto Lysandri monumentum est. v. Pausan. Lib. ix. cap. 33. Sed Plut. pag. 450. ait Lysandri corpus Haliarto ablatum, in socio Panopaeorum agro fuisse sepultum, ejusque monumentum secus viam, quae Delphis Chaeroneam fert, conspici. Attentione digna sunt verba Plutarchi in Lysand. (p. 196) p. 448. de tempore mortis *ετελεύτησε δὲ πρὶν ἐξ' Ἀσίας ἐπανελθεῖν τὸν Ἀθηναῖον, ἐμπεδῶν εἰς τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον, ἢ μᾶλλον ἐμβαλὼν τὴν Ἑλλάδα.* in Agefil. pag. 600. haec adnotat de Lysandro *ἐδόκει μεγάλην ἀνἀπεργάσασθαι κίνησιν ἐκ τάντης τῆς διαφορᾶς* (nempe inter Agesilaum et Lysandrum) *ἐμῆ πρότερον ἐτελεύτησεν, εἰς βοιωτίαν*

menis missus subsidio, occisus est a Thebanis apud Haliartum. Quam vere de eo foret iudicatum, oratio 5 indicio fuit, quae post mortem in domo ejus reperta est, in qua suadet Lacedaemoniis, ut, regia potestate dissoluta, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum, sed ita scripta, ut deorum videretur congruere sententiae, quam ille se habiturum, pecunia fidens,

σπαρτιάδας, quem motum adhuc post Lyfandri mortem exflare expertus fuit Agefilaus ex Asia reversus, sed quem prudenter composuit. vid. Eum. p. 606. Voff. C. *Orchomenis*. et pro *vere, fere*. Nec fuit post indicio reperitur in Voff. A. [Ed. Ult. Arg. Long. Mag. *Quam vere foret de eo j.*]

[*A Thebanis*] Ab Haliartio cive, Neochoro dicto, ut Plut. Lyf. pag. 450. Hanc gloriam Atheniensibus vindicat Aristides Panathen. Sive Oration. Tom. I. pag. 167. Ed. Oxon. Vide clar. West. ad Diodor. Siculum. Lib. xiv. cap. 81. num. 69.

[*Dissoluta*] V. Ind. *Bosius*.

[*Ex omnibus dux delig.*] Ms. Boecl. dux aberat. *Bosius*. Dux abest Voff. A. et B. et Axen. Pro *deligatur* Voff. C. *eligatur*.

[*Sed ita scripta, ut deorum videretur congruere sententiae, quam ille*] In Ms. Boecl. defunt, quae de oratione hic habentur: statim enim post vocem *gerendum*, sequitur, *quo ille se habitur*. In Schotti codice erat: *sed scripta, ut dicit, non videntur congruere sententiae*. Inepte utrumque. *Bosius*. *Ita* abest Voffianis A. C. in Voff. B. non reperiuntur: *Sed ita s. u. d. v. c. s.* Pro *quam* idem *quo*, C. et A. *quod*, sed in Voff. A. supra notatum erat *quam*. Pro *Deorum* Voff. C. *dicit*, pro *videretur*, non *videntur*. Plut. Lyf. pag. 447. refert Lyfandrum, ratum non satis sibi praesidii ad tantam rem perficiendam fore in

hac oratione licet facundissima, civium animos metu quodam Dei et superstitione statuisse prius tenere occupatos, quae oratio post mortem Lyfandri ab Agefilao ex Asia reverso lecta et in publicum prolata sedavit et exstinxit factionem, quam Lyfander vivus contra Agefilaum, simul atque ex Asia revertisset, conflaverat. Vide Plut. Ages. p. 606. in fine. [A Cod. Guelph. Edit. principe, Arg. Paris. a. 1520. Ald. Ult. Long. et Mag. *ita* abest, quod a Lambino additum videtur, nec sane deesse potest.]

[*Quam ille se habiturum pecunia fidens non dubitabat*] Quam oraculi sententiam pro se obtenturum non diffidebat. Ad verbum fere *Diodorus*. *Διά δὴ τῆν (ἔνν πατρικῆ Δίβου) καὶ τῶν κομιζομένων χρημάτων ἑλπίδας πείθειν*. *Gebhardus*. Unde has opes sibi fecit Lyfander, quibus memoratos sacerdotes corrumpere tentavit? *ἐπρόφη ἐνπερία* juxta Plut. pag. 434. Hoc verum est, contra Lycurgi quidem legem (de qua praeter alios ex professo egit Cragius Lib. III. de Rep. Lac. Tab. x. Institut. 1.) magnam auri argenticque vim Spartaē intulit post Athenienses feliciter debellatos. Sed ne dragmam quidem e tanta praeda sibi servavit, et in summa paupertate decessit. Hoc testatur Theopompus apud Plut. p. 450. testatur hoc Aelianus Lib. VI. V. H. c. 4. Lib. X. c. 15. et Periz. ad Lib. XIV. c. 29. num. 1. unde

non dubitabat. Hanc ei scripsisse Cleon Halicarnassensis dicitur,

Plut. Lyc. pag. 58. de eo affirmat, *αὐτοῖς ὧν ἀνάλωτος ὑπὸ χρημάτων ἐπέπλησε τὴν πατρίδα φιλαπλευρίας, καὶ τρυφῆς, καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν ἐκ τῆ πόλεως καταγαγῶν, καὶ τῆς Λυ- (p. 197.) κέρων καταπολιτευσάμενος νόμους.* Adde Eumdem in Lyc. pag. 434. De summa a Lyfandro Spartam missa, v. Plut. in Nicia p. 542. Sed per Gylipum turpiter diminuta, in Lyfand. pag. 442. attamen nostro praeiit Diodor. Siculus L. xiv. c. 18. et ei Ephorus apud Plut. pag. 447. Paulanias Lib. x. c. 9. pag. 820. dicit, Athenienses iactare, Lyfandrum etiam donis corrupisse Tydeum et Adimantum. Si haec vera sint, patet Lyfandrum acquisitam pecuniam in publicos, non in privatos usus convertisse, quod ultimum ei capitale fuisset. Vid. eumdem Cragium Lib. iv. de Rep. Lac. c. 2. Nonnulla de Lyfandri paupertate iam olim notavi ad c. 4. Ad bellum tamen gerendum pecuniam accepisse dicitur a Cyro, qui eum Sardes evocaverat. Hinc Schol. Aristophanis in Ranis scribit vs. 368. *Κύρος γὰρ Λυσάνδρῳ ἐπέμψε χρήματα τότε εἰς πόλεμον δανεῖν Χάρην.* Confer Plut. in Lyfand. pag. 435. 437. in Alcib. pag. 211. Sed *δανεῖν Χάρην* quod addit Scholiastes, non invenitur in Plutarcho. neque in Diodoro Siculo Lib. xii. c. 70. qui rem pluribus enarrat, et c. 104. de qua pecunia Noster etiam in Alcib. c. 8. §. 2. *quod ipsi pecunia a Rege suppeditabatur.* ubi si codices addicerent, pro *ipsi* legi posset *ipsi* sc. Lyfandro, quamvis eodem redeat, ubi Lambinus per *Regem* recte intelligit Cyrum Darii filium, sed huic filio id mandatum a patre fuerat, Verba Diodori enim hoc

indicant: *ἐντολὰς γὰρ ἔχειν (de Cyro agentis) παρὰ τῆς πατρὸς, ὅπως ὅσα ἂν προαιρῶνται Λακεδαιμόνιοι χορηγήσῃαι αὐτοῖς.* ergo ibi Nepos non male dicit, pecuniam ab ipso Rege Lacedaemoniis, sive Lyfandro fuisse suppeditatam, id quod etiam dixit Plut. in Alcib. pag. 211. *ἢ ὑπολογιζόμεναι τὴν ἀχρηματίαν, ἀφ' ἧς πολεμῶν πρὸς ἀνδρώπων ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΕΓΑΝ ΧΟΡΗΓΩΝ ἔχοντας.* Sed deinceps addit: *Λυσάνδρου γὰρ ἐπὶ τὴν ναυαρχίαν ἀποκαλέντος ὑπὸ Λακεδαιμονίων, καὶ τετραβόλον ἀντι τριωβόλου τῷ ναύτῃ δίδόντος, ἐξ ὧν ἔλαβε ΠΑΠΑ ΚΥΡΟΥ (Huius Regis Magni filio) χρημάτων (Hic Cyrus fuit filius Δαρείου τῆς Αρταξέρξου, v. Schol. Thucydidis Lib. 11. c. 65. n. 28.)* Post victoriam ad Aegros potamos reportatam pecuniam tamen non semper in publicos usus convertit, nam juxta Plut. pag. 443. *Ἐ. Ἀντιλόχῳ δὲ ποιήσαντι μετρίως τινας εἰς αὐτὸν εἰχῆς ἠσθεῖς ἔδωκε πλήσας ἀργυρίου τὸν πῖλον.* et hac pecunia fidens se sacerdotem corrupturum speraverat. Sed quae pecunia ubi remanserit, incertum est, si in summa paupertate decesserit. An vero pecunia Lyfandri fuerit, quae in Thoracis ejus amici, per Ephoros necati, domo inventa fuit, ut refert Plut. pag. 444. non dijudio. Qua pecunia sacerdotem, et ante Adimantum et Tydeum Atheniensium duces corrumpere potuit, Hic Cyrus huic Lyfandro misit quoque victoriae causa gratulatoriam triremem sacratam bicubitalem, ex auro et ebore factam, quae fuerat in Brasidae et Acanthiorum thesauro. Vide Eumdem pag. 443.

Hanc ei scripsisse Cleon Halicarnassensis dicebatur] Usur.

patus enim ille mos in Graecia, ut oratores et sophistae aliis orationes scriptitarent, unde *λογογράφοι*; quae vox, cum re, postea in contemtum adducta. Vid. *Cresoll. Theatr. Rhetor.* 3, 2. Boeclerus.

Halicarnasseus] Ita et *Plutarchus* vocat, ubi hanc rem nar-

rat. At *Mff. Dan. Gif. Savar. Put.* [Gu.] *Alicarnas*. corrupte, credo, ut solent in nominibus propriis codices manu exarati, quantumvis optimae notae. *Bosius. Halicarnas* etiam *Voss. A. C. Alicarnaseus B.* [Ax. *Alicarnasus*.]

CAP. IV.

Atque hoc loco non est praetereundum factum *Pharnabazi*, satrapis regii. Nam quum *Lysander* praefectus classis in bello multa crudeliter avareque fecisset, deque his rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum, petiit a *Pharnabazo*, ut ad ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset, sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet: magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram.

(p. 198.) *Hoc loco*] *το loco* aberat *Leid. Ms. Bosius*. Pro *cum*, quum *Voss. A.* qui sic semper solet. Pro *satrapis B. strapis*, pro *Pharnabazi C. Barnabazi*, et pro *regii, regis*. [Ult. *satrapae. Gu. regis*.]

Multa crudeliter] Vid. *Plutarch.* pag. 443. *Bosius*.

Avareque] Continentiam tamen ejus, et opum munerumque contemtum laudat *Plutarchus* pag. 434. et 450. *Bosius*. Vide *Perizon. ad Aelian. Lib. III. V. H. c. 20.* et hoc patet ex ejus paupertate, de qua v. *Kuhn. ad Eumdem Lib. VI. cap. 4.* et ego paullo superius ad c. 3. hujus vitae. *Que abest Voss. B.*

Deque his rebus] *Plutarchus* haec prolixè, sed tamen paullo aliter, narrat, pag. 444. Vid. et

Polyaen. 7. in Pharnabazo. Bosius. [Ult. a *Pharn. petiit.*]

Ad ephoros] A quibus, scytala missa, revocatus fuerat, ut narrant *Plut.* et *Polyaenus II. c. 11.* *Bos. Voss. B. aut Ephoros.* sed a m. s. aput.

Quanta sanctitate bellum gessisset] *Justitia, moderatione atque integritate. Valer. 4, 14. Cypriacam pecuniam maximam cum diligentia et sanctitate in urbem deportaverat.* Hinc sanctae manus, non pollutae captandis et acceptandis muneribus provincialium apud *Valer. I. 2. c. 2. Tum continentia inerat imperatoribus nostris, quam sanctas manus habere deberent, apud ista altaria discentibus.* *Gebhardus. V. Cl. Duker. ad Florum 2, 6, 40. Pro Socios Voss. C. Socio.*

2 Huic ille liberaliter pollicetur, librum gravem multis
 verbis conscripsit, in quo summis eum fert laudibus.
 Quem quum legisset probassetque, dum signatur,
 alterum pari magnitudine, tanta similitudine, ut dis-
 cerni non posset, signatum subjecit, in quo accura-
 3 tissime ejus avaritiam perfidiamque accusarat. Hinc

Liberaliter pollicetur] Plutar-
 chus: ὑποσχόμενος πάντα
 ποιῆσαι. Lambinus. Ut solent
 falsi falsimoniis. Curtius 8, 2,
 17. Polydamas tanto liberatus
 metu, inpensius etiam, quam
 exigebatur, promittit operam.
 Loquitur autem ad eum modum
 crebro Caesar: libro 4. de B.
 G. c. 18. et c. 21. ubi Graecus
 interpres reddit φιλοφρονη-
 σθαι. Gebhard. Pro in ea re
 Voss. C. in ejus re.

Librum gravem] Mss. Gif.
 Dan. [Leid. 1.] et Ed. Ultraject.
grandem, quod probabat Gebh.
 Altera tamen lectio etiam in
 Ms. Boecl. [Ax. Gu.] reperitur,
 nec mutatione opus. *Gravem*,
 scil. pondere; quippe multis
 verbis conscriptum. Plutarchus
 (p. 199.) et Polyaeus modo ἐ-
 πισολάς, modo γράμματα, mo-
 do βιβλία vocant. Bosius. [Cod.
 Dan. Gu. Ult. verbis multis.]

In quo summis etc.] Cod.
 Gif. et Ed. Ultraj. in quibus eum
 summis fert laudib. Bos. Leid.
 m. et Voss. B. effert laudibus.
 Voss. A. [Gu.] fert. C. fere,
 corrupte pro fert. Utrumque
 recte. Virg. 1. Aen. vs. 629.

*Ipse hostis Teucros insigni
 laude ferebat.*

Servius explicat per *laudabat*,
praeferebat. Livius 2. cap. 49.
Fabios ad coelum laudibus fe-
 runt. lib. 4. c. 41. *Tempanium*
meritis laudibus ferens. Ali-
 quando *laudibus* subintelligitur,
 ut *ad coelum ferre* sc. *laudibus*.
 v. Cort. ad Sallust. Catil. c. 53.

num. 1. plene dixit iterum No-
 ster in Attico c. 10. *Quod si*
gubernator praecipua laude fer-
 tur. et ita alii passim. Pro in
 quo Voss. C. in quibus. [Ax. in
 quibus summis eum affert (non
 in quos. e. offert) laudibus, scri-
 bendi vitio pro effert. Mosche.
 Leid. 1. s. eum fert laudibus.
 Ita etiam codex Dan. atque edi-
 tio Ultraj. non: eum summis.
 Tum in duobus his libris, ut in
 Gu. Ed. principe, Argent. Paris.
 a. 1514. (falso enim ex Ed. prin-
 cipe et Arg. Fischerus, ex Pari-
 sina Heusingerus in Addendis quo
 proferunt) Ald. et Longol. qui-
 bus legitur. Sed praefero alte-
 rum, quod ob ea, quae prae-
 cefferunt: multis verbis, facile a
 librariis mutari potuit, et jam in
 edit. Mag. et Basil. item, Fische-
 ri fide, in Paris. a. 1520. legitur.]

Dum obsignatur] Ms. Boecl.
 et alii Lambino laudati, *dum*
signatur. Quomodo mox: sig-
 natum subjecit. Et *Martialis*:
Jam signat meus annulus lage-
nam. Bos. *Signatur* etiam Voss.
 B. C. [Ed. princ. utraque Paris.
 et Ald. *dum designatur*. Mag.
 Basil. *dum signaretur*. Hinc Lam-
 binus, obsecutis reliquis, fecit:
dum obsignatur. Sed Ax. Gu.
 Ed. Arg. Ult. et Long. *dum si-*
gnatur, quod, quamquam *sig-*
natum sequitur, in Cornelio ne-
 minem offendere potest. V. ad 7,
 1, 2.]

Tanta similitudine] Sic Mss.
 Boecl. Leid. et, Magio teste,
 Burgensis ac Venetus. Neque

Lysander domum quum redisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quae voluerat, dixerat, testimonii loco librum a Pharnabazo datum tradidit. Hunc, summoto Lysandro, quum ephori cognosserent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit accusator.

aliter habuisse codicem Danielis, ex eo colligo, quod in Excerptis illius non adnotatur, haec verba, quae in edit. Longolii, cum qua collatus est, habebantur, adfuisse. In aliis tamen defuere, credo, quod ob similem vocum terminationem alterutrum membrum, ut fieri solet, a librariis omissum esset. Ejicere igitur nolui; praesertim cum et apud *Plutarch.* ac *Polyaenum* Lysander dicatur cominutasse βιβλία μηδὲν διαφέροντα τῆ ὄψει, quod non tam ad magnitudinem, quam ad similitudinem pertinet. Immo si maxime pari magnitudine fuissent, facile discerni poterant, ni et similitudo intercessisset. Unci tamen inclusi, ut intelligeret lector, a quibusdam libb. abesse. *Bosius.* Reperiuntur et in tribus Vossianis, [Gu. Ult.] Recte Auctor utitur verbo *subjecit.* *Subjicere* enim saepius notat falsum pro vero subponere. v. Torr. ad Val. Maxim. Lib. III. c. 2. n. 92. Pro *accusarat* Voss. C. *accusavit.* Pro *hinc, hunc* Voss. A. B. et pro *librum, libro.* Pro *summoto, submoto* Voss. C. in quo Cod. *dederunt* non reperitur. Pro *cognosserunt* Voss. B. *cognovissent.* et pro *ipsi, ipsae.*

Cum Ephori cognosserent] Legissent. Cognoscere, ἀναγνώ-

σκεν. Supra Pausania: vincula epistolae laxavit, signoque detracto cognovit. Conone: Quibus cognitis rex tantum auctoritate ejus motus est. Datame: Talibus ille litteris cognitis cum jam ad exercitum Acen venisset. Gebhardus.

(p. 200.) Suus] Cur non dixit sui accusator, sed suus? ita scilicet ut meus et tuus defensor dicitur. qui me et te defendit. Imprudens autem, quia litteras in caput suum scriptas, quasi Belerophon, aliter existimans ad suos tulit. Lambin. Polyaeus ἀντὸς λάσ' ἀντὶ γράμματα ἐκόμιδε. Gebhard. Pharnabazus itaque Lysandro inposuit secundum ipsius sententiam, pueros talis, viros jurejurando decipiendos. Si modo hoc dictum sit Lysandri; nam alii, ut Plut. Lib. IX. Symp. quae est. 6. fragm. quaest. 12. pag. 741. sive Glaucias apud eundem hoc tribuit Polycrati tyranno; alii Dionysio tyranno; alii Philippo; unde Plut. in Lys. p. 437. addit: ὡς φασί. (Λύσανδρος) ἐπέλεγε γὰρ (ὡς φασί) τὰς μὲν πατῶν ἀσραγάλους, τὰς δὲ ἀνδρῶν ὄρκους ἐξαιπᾶν. v. interpr. ad Aelian. Lib. VII. V. H. c. 12. [Ax. ipse sui f. ac. exquisitor lectio, quam quae a librario proficisci potuerit. Mosche. Gu. Ult. vulgatae accedunt.]

VII. ALCIBIADES.

CAP. I.

¹ ALCIBIADES CLINIAE F. ATHENIENSIS. In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriae prodiderunt, nihil illo fuisse excellentius vel in vitiis vel in virtutibus. Natus in amplissima civitate,

(p. 201.) ALCIBIADEM memorare Plutarchus in vita; Diodor. 12. et 13. Thucydides 5. et 6. etc. Xenophon hist. Gr. 1. et alibi. Polyaeus 1. Aelianus var. hist. 11, 7. 13, 38. Isocrates oratione de Bigis, Athenaeus 12. Plato, Suidas, Justinus 4. et 5. Val. Max. 1, 7. ext. 9. 3, 1. ext. 1. 6; 9. ext. 4. Frontinus 2, 5, 44. et 45. 2, 7, 6. 3, 2, 6. 3, 6, 6. 3, 9, 6. 3, 11, 3. 3, 12, 1. Cicero aliquoties, etc. Boeclerus.

Alcibiades Cliniae f.] Vide Aelian. l. 2. V. H. c. 1. et Dion. Chryf. Orat. 25. Qui eum vocat Ἀλκιβιάδην τὸν Κλεινίου. Suidas autem ὄνιον Κλεινίου. Nomen esse Laconicum Alcibiadem, observavit Cael. Rhodigin. Lib. 13. Lect. Antiq. c. 37. Alios de hoc Imperatore scriptores vide citatos a Boeclero. Ernst. De quatuor diversis hoc nomine vocatis Meursius Att. lect. 6, 12. Bosius. De pluribus Fabric. Bibl. Gr. Lib. 11. cap. 26. pag. 885. Hujus Alcibiadis mater a Plinio Lib. xxxiv. Sect. 19. §. 31.

num. 188. Demarate vocatur: sed Plutarcho habenda fides, eam Dinomachen appellant.

(p. 202.) In hoc natura] V. Ind. v. natura. Ms. Leid. In quo natura. Bosius. Hic tacet Vossianus Codex C. usque ad vitam Timoleontis. [Ax. Gu. Ed. Ult. omnesque ante Bosium, nihil illo, sed Bos. secunda, nihil eo, operarum vitio, quod nimis reverenter ab Editoribus Cornelii propagatum est.]

Natus] Schoppi Veteres membranae (Lib. 4. Verisim. c. 2.) legunt: Natus in amplissima civitate. Quocum consentit Ms. meus. [Leid. 1. Gu. Ult.] Lectionemque hanc comprobant haec ejusdem Cornelii sub fin. hujus vitae: Cum Athenis, splendidissima civitate, natus esset. Ernstius. Sic Mff. et vulgati, praeter Ald. et Lamb. qui nam legunt. Infra c. 11, 2. cum Athenis, splendidiss. civitate, natus esset. Savaro. Hinc Plut. in Demosthene statim in initio p. 846. dicit: Ὁ μὲν γράφας τὸ ἐπὶ τῆς νίκης τῆς Ὀλυμπιασῶν ἱπποδρο-

summo genere, omnium aetatis suae multo formosissimus, ad omnes res aptus, consiliique plenus. Namque Imperator fuit summus et mari et terra; di-

μίας εἰς Ἀλκιβιάδην ἐγκώμιον — φησὶ Χρῆναι τὸ εὐδαιμόνιον πρῶτον ὑπάρχει τὴν πόλιν εὐδόνιον.

Summo genere] Genus Alcibiadis copiose exponit *Isocrates in orat. περὶ Ζεύς*, quae habetur ab Alcibiadis filio, et *Plut. in Alcib.* Lambinus. Adde *Meursium l. c.* Bosius. A Cicero Lib. III. Tusc. Disput. c. 32, vocatur *summo loco natus*, a Thucydide Lib. v. c. 43. vocatur *ἀξιώματι προγόνων τιμώμενος*. De Alcibiadis Stemmate Valelius in notis Maussaci in Harpocration, p. 86, 87. Duk. ad Thucydid. Lib. VIII. cap. 6. et Interpretes ad Herodot. Lib. VIII. cap. 17.

Omnium aetatis suae m. formosiss.] Diodorus. L. 13. ἦν δὲ τὴν ὄψιν κατ' ὑπερβολὴν ἐνπροπή. *Gebhardus*. Ita ut in proverbium abierit κατὰ Ἀλκιβιάδου μορφή. *Aristaenet.* Lib. 1. Ep. 17. Formosissimum fuisse non ignoravit Socrates, cuius amasius dicitur apud Suidam. Quo Petronii illud in Satyrico cap. 128. pertinet; *Non tam intactus Alcibiades in praeceptoris sui lectulo fuit*. Vide quae infra §. 2. cap. 2. apud Nepotem de eo dicuntur. *Ernst.* Unde et sculptores Athenis Hermas Alcibiadi adsimilabant, ut refert *Clemens Alexandrinus Admonit. ad Gentes* pag. 35. Add. not. *Ernstii*. Imaginem ejus e gemma exhibent *Ursiniana* num. 4. De aliis vide *notas Jo. Fabri*. Est et in nummo, qui penes me est, caput Alcibiadis imberbe cum inser. *ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ*; in postica parte Cupido avem manibus dimittens; pene fax, Pharetra et arcus, A-

moris insignia. *Bosius*. *Aelian.* Lib. 12. V. H. cap. 14. Ἐρασιμώτατον καὶ φραιστότατον φασὶν Ἑλλήνων μὲν γενέσθαι Ἀλκιβιάδην. Hinc in Curia Octaviae Romae Alcibiades conspicitur representatus sub effigie Cupidinis fulmen tenentis, ut refert *Plinius* Lib. XXXVI. c. 3. sect. 4. §. 8. pag. 728. id quod illustratur a *Plut.* in *Alcib.* pag. 198. de Alcibiadis dissoluta vita, et ejus clypeo agente, *ἀσπίδος τε διαχρίσιν ποιήσιν οὐδὲν ἐπίσημον τῶν πατρίων ἔχουσαν, ἀλλ' ἘΡΩΤΑ ΚΕΡΑΥΝΟΦΟΡΟΝ*. De quo clypeo consulendus *Spanhemius* Diss. VII. de praef. et *Usu Numism. Antiqu.* Tom. I. p. 433. De praefanti ejus corporis forma *Plut.* pag. 192. *Suae* abest *Vossiano A. Ms.* Oxon. pro *aetatis, civitatis*, et paullo post pro *consiliique, consiliisque*.

Formosissimus, ad omnes res apt. etc.] Inerant Alcibiadi omnia, quae magnis viris auctoritatem et benevolentiam populi solent conciliare, quibus etiam effecit Alcibiades, ut populus Atheniensis reliqua ei condonaret, vitiisque ejus semper levissima nomina imponeret, ludos (p. 203.) ea, animi remissiones et facilitatem interpretaretur. Secus tamen de his omnibus judicabat Socrates, exprobans Alcibiadi suum ob istaec factum, uti constat ex *initio Alcibiadis primi Platonis*: secus alii viri prudentes, uti notat *Plutarchus in ejus vita*: ex quorum sententia de magnis viris et rebus judicandum est, non calculis strepituque multitudinis. *Laccenius*.

Imperator summus] *Diodor.* 13. κατὰ τὴν σπαρτιάϊ ἀριστοί. *Gebhardus*. De Alcibiadis doti-

3 sertus, ut in primis dicendo valeret, quod tanta erat commendatio oris atque orationis, ut nemo ei dicendo

bus plura Diodorus I. I. cap. 68. Hinc Romani Alcibiadi statuatam posuere in cornibus Comitii, iussi bello samnitico ab Appolline Pythio fortissimo Graecae gentis simulacrum dicere. V. Plinium Lib. xxxiv. Sect. 12. Plut. in Numa pag. 65. refert *αὐτοὶ δὲ ἀκηκόαμεν πολλῶν ἐν ῥώμῃ διεξιόντων, ὅτι Ῥωμαίοις ποτὲ χρησθεὶς γενομένην τὸν φρονιμώτατον καὶ τὸν ἀνδρειότατον Ἐλληνῶν ἰδρύσασθαι παρ' αὐτοῖς, ἐσησαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς εἰκόνας Χαλκῆς δύο, τὴν μὲν Ἀλκιβιάδου, τὴν δὲ Πυθαγόρου.* Sed addit *ταῦτα μὲν ἐν ἀμφισβητήσεϊ ἔχοντα πολλὰς καὶ τὸ κινεῖν διὰ μικροτέρων, καὶ τὸ πεισθῆναι, μεираκιώδης ἐστὶ φιλονεικίας.*

Et mari] Reposui copulam e Cod. Leidensi, [Ax. Gu.], quae a reliquis libris et edd. aberat. *Bosius.* [Abest etiam ab Ult.]

Dicendo valeret] Sic in Dione c. 3. dixit *valere eloquentia.* Vide Celeb. Burmann. ad Quintilian. lib. 2. Institut. Orator. cap. 17. Qui oratores a Graecis *δυνατοὶ ἐν λόγῳ* vocantur. Vide Raphaelium ad Evang. Lucae c. 24. com. 19. et cl. Burmann. ad Petron. Satyric. c. 89. pag. 431. five *κράτιστοι λέγειν* ut de Pericle Eupolis apud Schol. Aristoph. Ach. vs. 529. nec hoc mirum est, quum Homeri versus semper in summo habuerit pretio. Vide Aelian. l. 13. V. H. cap. 38.

Quod tanta] Sic opt. notae Mf. Boecl. Gif. Dan. [Gu.] bene. causam enim ejus, quod dixerat, subicit. vulgati [etiam Ult.] *et tanta.* *Bosius.* *Quod etiam* Leid. et Voss. A. Noster Alcibiadem *disertum* vocat, hoc est, plane loquentem, ut docet Servius ad Virgil. lib. 2. Aen. vs. 149. cum Aristophanes eum ut blaesum balbumque traducat

in Vespis vs. 44. quasi, ut Schol. inquit, λ pro ρ dixerit. Nihilominus tamen Plutarchus in Alcibiade p. m. 192 B. blaesae lingua sua, quae vulgo blanda esse solet, magnam sibi gratiam conciliasse Alcibiadem nobis narrat. Quidquid sit: Alcibiades quidem eloquentia valuit, linguae tamen vitio non caruit. Et sic satis conjici potest, Auctorem nostrum, ad sensum ejus verborum efficacissimum, quae vera est facundia, non vero eloquium sive pronunciationem respexisse, idque patet ex locutione sequenti. Itaque *disertus* eandem, quam Servius ei tribuit, hic tamen retinet significationem, scilicet loquentis verba ordine disposita, neque longis ambagibus involuta, sed sensu efficacia ac plana; quae dos in homine blaesio locum habere potest. Eodem vitio laboravit summus orator Demosthenes. vide Menag. ad Diogen. Laert. Lib. 11. c. 108. pag. 125. et Davis. ad Cic. Lib. 11. de Divinat. c. 46. nec non Aristoteles. vide Menag. ad Diogen. Laert. Lib. v. c. 1, Nonnulla etiam de Alcibiadis eloquentia post me notavit Weff. ad Diod. Sicul. Lib. 111. c. 68. num. 5 Adde cl. Ruhnken. in Hist. Critic. Oratorum (p. 204.) rum Graecorum, praefixa Rutilio Lupo p. 38. 39.

Ut nemo ei dicendo poss. resist.] *Ἦν γὰρ καὶ λόγῳ δυνατώτατος* et statim *δυνώτατος ἦν εἰπεῖν.* Gebh. Quare apud Suidam vocatur *ἀσφαλτος φιλόσοφος καὶ ῥήτωρ.* *Ernstius.* Itaque belli Siculi suator et auctor fuit, Nicia frustra dissuadente. Thucyd. lib. 6. *Lambinus.* [In his verbis repetitum illud *dicendo* — *dicendo* Interpretes offendit. Sed non satis sibi Cornelius Nepos a talibus cavet. Exemplis ab Heu-

posset resistere; deinde, quum tempus posceret, 3 laboriosus, patiens, liberalis, splendidus non minus

fingero ad 19, 3, 2. *facto* — *factus* — *factionis* prolatis: 14, 9, 4. *faciebat* — *facere* — *fecissent*; 16, 2, 5. *exissent* — *exierunt*, et 18, 8, 2. 3. *faciunt* — *faciant* — *fecerunt* — *fecerint* — *facta*, ad de 2, 3, 3. *periculum* — *periculo*; c. 10, 1. *ille* — *illud*; 8, 1, 3. *ille* — *ille*; 17, 6, 1. *exeundum* — *exitu* — *exire*; 18, 2, 3. *magno* — *magnam* — *magno* — *magnis*; 19, 2, 1. *pervenisset* — *pervenit*, et locum inprimis insignem 10, 5, 5. *qui sub adversarii fuerant potestate* — *quae sub Dionysii potestate fuerat*. Itaque hic etiam *dicendo* — *dicendo* ferri potest, quamquam posteriore loco *dicenti* malim.]

Dives, cum tempus posceret, laboriosus] Emendatio Lambiniana: *Idem, cum tempus posceret*. Alii libri, *Deinde, cum tempus*. Iterum alii: *Dives cum tempus posceret*. Distinguendum: *Dives, cum tempus posceret*. Quasi caeteroqui inter se pugnant divitiae ac labor, dicit, utraque in Alcibiade convenisse. Diodor. *ἐνδ' ἐνγενεῖα καὶ πλῆτφ πρώτος Ἀθηναίων*. Gebhard. Non potui, quin reponerem lectionem, quam dudum e libris suis produxerant Gifanius, Schottus, et Pet. Daniel, probavitque et Gebhardus. Neque enim ullam rationem animo possum concipere, qua factum sit, ut librarii pro *Deinde*, quod in aliis codicibus et edd. legitur, *Dives* rescripserint. Sed nec ita solet Nepos. Denique, ut e Diodoro Siculo constat, Alcibiades non modo nobilitate, sed etiam divitiis, (*πλῆτφ*) primus Atheniensium fuit, quod a Nostro omissum esse, quis credat? Ceterum, ut recte Gebhardus adnotavit, illa *cum tempus posceret* ad sequentia referri debent, quamquam illius ex-

plicatio subtilior, quam verior, videtur. *Tò idem*, quod Lambinus reposuit, non fert continens periodus, ab eadem voce incipiens. Bosius. Voss. A. [Gu.] *dives*. B. *deinde*. Quod amplectitur Heusingerus, quia, ut ait; Nepos c. 2. de Alcibiadis divitiis agit, sed ibi Auctor loquitur de Hipponici, ejus soceri, divitiis, si locus ita sit restituendus, ut statuit Heusingerus, quod ab historica veritate non abhorret. vide not. meas post. et Val. Maxim. Lib. vi. c. 9. Ext. 4. *ubi abundantes ejus divitiis* vocat. Quot jugera possederit agrorum, et ubi, docet e Platone Meurfius in Reliquis Atticis c. 5. p. 19. Patrem ejus Cliniam fuisse jam divitem patet ex iis, quae narrat Plut. in Alcib. pag. 191. utpote qui *ἸΑΙΟΣΤΟΛΩ ΤΡΗΠΕΙ περὶ Ἀρτεμίδιον ἐνδόξως ἐναυμάχησεν*. [Ax. [Ult.] *deinde*, quod, non quo codici huic temere faveam, sed quod *dives* huic loco omnino non aptum videtur, unice probo. Nonne enim auctor nunc in eo est, ut Alcibiadis naturae ac ingenii bona enumeret? Contra de iis, quae a fortuna habebat, mox sequuntur haec: *Educatus est* etc. in quibus recte divitiarum quoque mentio fit, quarum nunc nullus locus est. Mosche. Lambinus ad h. l. *Omnes*, inquit, *libri vulgati habebant* *deinde*, *praeter unum, in quo erat id est; ego excudendum curavi* *Idem, recte, nisi fallor*. Haec librorum varietas facit, ut cum Bremio Tzschuckioque utramque vocem, et *dives* et *deinde*, vitiatam esse suspicer. Interim *deinde*, quod aptius est huic loco, reposui, quamquam etiam mihi languere videatur.]

Non minus in vita quam victu]

in vita quam victu; affabilis, blandus, temporibus
4 callidissime inserviens. Idem, simul ac se remiserat,
neque caussa suberat, quare animi laborem perferret,
luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans repe-
riebatur, ut omnes admirarentur, in uno homine tan-

Praeclare haec mihi, ut spuria et aliunde inculcata, in Ultraj. editione omiffa videntur. Diodor. τὴν ψυχὴν λαμπρὸς καὶ μεγαλεπήβολος. Gebh. Cui ego adsentiri non possum. V. Ind. v. victus. Bosius. Huc spectat oratio, quam de se ipso habuit apud Thucydid. Lib. vi. cap. 16. inter alia: διότι ἄρματα μὲν ἐπὶ τὰ καθήκα, ὅσα ἴδεις πῶ ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ, καὶ δεύτερας, καὶ τέταρτος ἐγενόμην, καὶ ἔλλα ἀξίως τῆς νίκης παρσκευασάμην. Athenas Olympia reversus duas tabulas etiam dedicavit, de quibus Meursius L. iii. Athen. Att. cap. 9. sed ipsa verba Gebhardo et aliis suspecta sunt, unde vir quidam vere doctissimus suam conjecturam mecum communicavit, legens: non minus in victu quam amictu. Cui lectioni favere videtur ipse auctor in Agel. c. 7. §. 3. nihil de victu, nihil de vestitu mutavit. item Sallustius Catilin. B. c. 38. num. 6. uti regio victu atque cultu aetatem agerent. ubi vid. Cortium. [Ax. in victu, quem Bremius tacite secutus est. v. ad 9, 5, 2.]

Inserviens] Excerpta Dan. [Gu. Ult.] *serviens*, quod Gebhardus praefert; allegans illud Lucani: *Temporibus servire decet*; et Ciceronis ad Atticum: *Servire tempori cum necesse sit*; itemque quod noster infra 22, 1, 3. *paci servire* dicit. Sed in (p. 205.) *serviendi* voce hac ipsa vita noster ea ratione usus est c. 11, 3. Bosius. Pro *callidissime* Voff. A. *calidissime*. Pro *inserviens* Leid. *serviens*.

Idem simul ac se remiserat] A negotiis in otium, a labore in voluptates se transdederat. Hinc *remissiones* Tacito Agr. 9, 3. *Tempora curarum remissionumque divisa*; quae 2. A. 33, 5. *delinimenta curarum et periculorum* vocat. Gebhardus. Voff. A. *praemiserat*.

Neque] Sic Exc. Dan. Vulgo est *nec*. Bosius. *neque* Leid. [Gu. Ax. Ult.]

Luxuriosus, etc.] V. Plutarchum in vita, et Athenaeum 12, 9. et alibi. Bosius.

Tantam inesse dissimil.] Mff. Schotti et Boecl. t. esse diss. Gebhardus *inesse* mavult ex Tacit. l. 4. Histor. *Tanta illi exercitui diversitas inerat licentiae patientiaeque*. Quod elegantius nemo negaverit, quamquam et altera lectio satis latina sit. A quibusd. libris verbum hoc plane abesse, notat Lambinus: neque necessarium existimat Schottus. De re v. Athenaeum et Plutarch. ll. cit. Similia fere de Catilina prodidit Cicero in Coeliana c. 5. et 6. Bosius. Leid. Voff. A. B. Ox. *tantam esse*, sed quia Noster gaudet praepositionum duplicatione, *tantam inesse* omnino hic retinendum est. Vide Cel. Burmann. ad Petronium Satyric. c. 74. p. 367. et ad Quinctilian. Lib. 2. Institut. Orator. c. 17. prope finem, et Cortium ad Sallust. Catil. c. 15. in fine. Cicero Lib. 1. de Divinat. c. 9. ut Davifius legit: *Inest in istis etiam ranunculis natura quaedam significans aliquid*. Non nego tamen alios aliter locutos esse. Livius L. 3. cap. 31.

tam esse dissimilitudinem tamque diversam naturam.

In Fabio minus in bono constans, quam gnarum in malitia ingenium esse, et ita in Attico cap. 2. ex Mss. Cod. praeter gratiam, quae in adolescentulo magna erat. Vide Cl. Cortium ad Sallust. Catil. cap. 51. n. 42. et Wasse ad Jugurth. cap. 30. pag. 312. Adde Ciceron. 3. in Verrem c. 2. Ego in uno homine omnia vitia, quae possunt in homine perditio nefarioque esse, reprehendo. De similibus vero loquendi modis consule Celeb. Broukh. ad Prop. Lib. 2. El. 13 vs. 74. Interea nec Magius nec Schottus audiendi, qui tantam inesse delendum censent. Eodem modo locuti fuere Graeci. Euripides in Supplic. vs. 250. Ἐν νέοισι δ' ἀνδρῶν τὸ δεῖν ἔστι. In juvenibus, autem hoc inest. et in An-

drom. vs. 450. τίδ' ἐκ ἐν ὅμῳ ἐστίν, ἢ πλείοσι φόνοι. Quid sceleris non est in vobis? nonne plurimae caedes. Val. Maxim. Lib. vi. c. 9. Ex. 6. locus huc facit. Quae tam diversa, tamque inter se contraria si quis apud animum suum attentiore comparatione expendere velit, duos in uno homine Sullas fuisse crediderit. [Inesse primus edidit Lambinus, atque ita Guelfh. cod. habere videtur, cum nulla inde lectionis varietas enotata sit. Ed. princeps, utraque Paris. et Ald. verbum plane omitunt. Ed. Long. tantam esse morum dissim. Ed. Mag. tantam morum diss. Sed Cod. Schott. Boecl. Leid. 2. Voss. A. B. Axem. Oxon. Ed. Argent. et Ult. esse, quod Nepoti familiare est. V. Ind. v. esse.]

CAP. II.

Educatus est in domo Periclis (privignus enim ejus fuisse dicitur) eruditus a Socrate. Socerum ha-

(p. 206.) *Educatus.*] Infans nutritus est a muliere Lacaena nomine Amycla. v. Plut. Alcib. pag. 192. qui in Lycurgo p. 49. causam docet, ubi de Lacaenis nutricibus agit, ἦν δὲ περὶ τὰς τροφὰς ἐπιμελεῖσθαι μετὰ τέλει, ὥστε ἀνευ σπαργάνων ἐκτροφῆσθαι τὰ βρέφη τοῖς μέλεσι καὶ τοῖς εἶδεσιν ἑλευθέρια ποιεῖν (mos iste hodie et apud plures populos invaluit, et jam ad nostrates quosdam peregrinorum admiratores transit, quibus pro-

cor ne educant filios Alcibiadem moribus aequantes) ἐκ δὲ ἐν κόλῳ ταῖς διαταῖς, καὶ ἀδικίαι, καὶ ἀδαμνῆσθαι σκότυ, καὶ πρὸς ἐρημίαν ἀφοβα, καὶ ἀπειρα δυσκολίας ἀγεννῆς καὶ κλαυθμυρισμῶν (hoc egregium est) διὸ καὶ τῶν ἔξωθεν ἔτι τοῖς τέκνοις Λακωνικῶς ἐδιδάσκοντο τιτθῶς, καὶ τὴν γε τὸν Ἀθηναίων Ἀλκιβιάδην τιθεύσασθαι Ἀνίκηλον ἱσορῶσι γεγονέναι Λακωνίαν, qui addit, Periclem Alcibiadi dedisse paedagogum Zopyrum, ἑδὲν τι τῶν

ἄλλων διαφέροντα δῶλον. de quo et idem in Alcib. pag. 192. quid Plato de hoc Zopyro dixerit, jam docui in not. post. Hic a Spencero ad Origen. in Celsum creditur fuisse ille Zopyrus Physognomon, de quo agit Cicero Lib. xv. Tusc. Disput. c. 37. contra Davisii sententiam, cui subscribo.

Periclis] Ms. *Periclis*, ut sup. *Neocli* pro *Neoclis*, et *Procli* pro *Proclis* in Ageſilao. *Gebhardus*. Nominis hujus duo fuerunt clari viri. Hujus, de quo Nepos heic scribit, fuit aequalis et aemulus Thucydides, non autem, quo in errore multi versantur, Thucydides historicus. Vide Annot. in Plutarchi Periclem Xylandri. Hujus Periclis inter multos scriptores meminit etiam Cicero apud Augustin. Lib. 9. de Civ. Dei cap. 9. *Ernstius*. Vid. not. ad 2, 1, 1. *Bosius*. *Periclis* etiam Leid. [Gu.] Consule notas Abr. Gronovii ad Justinum L. 3. c. 7. num. 4. In notis post. pag. 81. lin. 2. deleantur a *nempe* usque ad *Diod. Sic.* Lib. xi. c. 27. et 34. et reponere quia *mater-num Periclis genus erat ex iis, qui piaculi Cyloniei erant affines. Vide Thucydid.* Lib. 1. c. 127. *Marsham. Chronic.* Sec. xviii. pag. 638. et de infamibus Cylonis posteris egit *Spanhemius a Dukero ad Thucydidis locum laudatus. Agarista ejus mater fuit. Plut. Pericl.* pag. 153. de qua *Herodot.* Lib. vi. c. 130. 131. *Pluribus haec exsequeretur, sed non ferunt notarum angustiae.* In Periclis laudes exspatiatus est quoque *Aristides Oration.* Tom. II. pag. 118. et seqq.

Privignus en. ej. f. d.] Immo, si credimus *Diodoro Sic.* 12. et *Suidae*, sororis ejus filius. Unde *Valerius Max.* 3, 1. ext. 1. et *Gellius* 15, 17. Periclem avunculum ejus vocant. Videri tamen Periclem, si non Alcibiadis, ejus tamen uxoris, vitri-

cum fuisse, notat *Magius*; cum Alcibiades in matrimonio habuerit *Hipparethen*, filiam *Hippionici*, cujus uxorem postea *Pericles* duxit, ut *Plutarchus* in *Pericle* scribit. *Bosius*. *Plut.* in *Alcib.* pag. 191. Τῷ δὲ Ἀλκιβιάδῳ Περικλῆς καὶ Ἀριφρων ὁ Ξανδίππυ, προθήκοντες κατὰ γένος, ἐπιτρόπευον.

Ejus] Ita libb. meliores. [Dan. Ax. Gu. Ed. Ult. Lamb. et recentt.] alii *suus*: quomodo locutus 5, 3, r. 13, 3, 4. et 25, 10, 4. v. *Ind. Bosius*.

Eruditus a Socrate] Licet hoc ex *Platone* et *Xenophonte* cognoscere; quanquam *Socrates*, in (p. 207) *Apologia a Platone* scripta, negat se cujusquam magistrum fuisse. *Lambinus*. Cum discipulus prius fuisset *Sophili*. *Suidas*. *Ernstius*. *Socratis* discipulum etiam faciunt *Xenophon*. lib. ii. *Memorabil.* pag. 711. et *Lactantius Div. Instit.* 3 19. quod tamen negat quoque *Isocrates* in *Busiride*; *Polyratem* id adserentem redarguens. *Bosius*. a *Societate* *Voss.* A. *Plut.* in *Alcib.* pag. 191. dicit. λέγεται δ' ὅν κακῶς ὅτι τῆς Σωκράτους πρὸς αὐτὸν ἐννοίας καὶ φιλίας ὅν μικρὰ πρὸς δόξαν ἀπέλαυσεν *Alcibiadis* adolescentis animo omnem populi, in cujus concionem prodire verebatur, exemit metum, graphice describens *Atheniensium* populum. v. *Aetian.* Lib. ii. V. H. c. 1. Superbiam ejus vanissimam ei mirum in modum ob oculos posuit. v. *Lib.* iii. cap. 28. cujus praecepta nisi deseruisset, eum numquam variis variorum mores fuisse expressurum refert idem *Lib.* iv. cap. 15. cum *Perizonii* nota. *Aelius Aristides Oration.* Tom. II. pag. 124. dicit de eo Ἀλκιβιάδης δ' ἐταίρω χρώμενος Σωκράτει, μικρὰ, μᾶλλον δ' ἰδὲν ἀπάνωτο τῆς συνέσιας. Solummodo haec adfero, ut ostendam, quid hi scriptores in *Socratis* gratiam adnotaverint.

buit

buit Hipponicum, omnium Graeca lingua loquentium divitissimum, ut, si ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque majora posset consequi, quam

Omnium Gr. ling. eboquentia ditiss.] Disertissimum non solum vulgg. libri, sed etiam optima nota cod. Boecleri exhibet, quod cum *Lambinus* parum latine dictum, et praeterea falsum, neque a quoquam membrinae proditum, postremo nihil ad rem pertinere, existimaret, ejectis duabus vocibus, ac totidem immutatis, corrigebat: *omn. Graecorum divitissimum.* Sed ei nemo doctorum auscultavit. Ut nos edidimus, legunt *Mss. Daniel. Schotti et Gifanii.* quae lectio, ait *Gebhardus, cur sit stabilita Vett. libris, cur conjecturis nihili lectoribus imponatur? Intelligit vero Hipponicum eloquentia istas luculentas opes acquisivisse.* Sed *Schottus* ac *Gifanius Ind. Lucret. ditissimum* de facultate dicendi accipiunt, quomodo *Ovidius divitem ingenio* dixit. Ut cunque legas, certum est, *Hipponicum* a *Plutarcho* in *vita Alcibiadis, Lysia orat. υπερ των Αριστοφ. Χρημ. Isocrate orat. περ Ζευυς* aliisque, ut opibus abundantem, ac *divitiis Graecorum primum*, et qui *plurima omnium Graecorum possidere existimatus sit*; ut eloquentissimum vero a nemine, quod sciam, praedicari. *Bosius. Voff. A. [Gu.] omnium Graecae linguae eloquentia ditiss.* B. [Ax.] *Omnium Graecae linguae eloquentia disertissimum.* Opulentissimum tamen prae caeteris praedicari Graecis, recte notavit *Bosius.* Vide *Cel. J. Perizonium ad Aelian. L. 14. V. H. c. 16.* Adde not. post. *Ult. omnium graecae linguae eloquentia ditissimum*, et in margine: *Al disertissimum.]*

Tom. I.

Neque plura bona reminisci] Neque plura bona excogitare. Sensus est: Si Alcibiades sibi ipse fortunam fabricare atque componere vellet, non posset memoria ac mentis discursu plura bona excogitare. Bona veluti uno fasce comprehendit *Valerius Max. 6, 9. ext. 4. Nobilitatem eximiam, abundantes divitias, formam praestantissimam, favorem civium propensum, summa imperia, praecipuas potentiae vires; flagrantissimum ingenium.* *Gebhardus. Leid. quae vel fortuna vel natura (p. 208.) tura tribuerant.* Nihil muta, imitatus est *Ciceronem de Amicitia cap. 27. Ex omnibus rebus, quae mihi aut fortuna, aut natura tribuit. Fortunam et Naturam saepius conjungit Cicero, ut velut quodammodo sibi obpositas, ut in Orat. pro Lig. cap. ult. Nihil habet nec Fortuna tua majus, quam ut possis, nec natura tua melius, quam ut velis conservare quam plurimos.* De verbo *reminisci* quod quidem *Nepoti* familiare est, sed non eo sensu, quo hic utitur *Nepos*, meam sententiam non interpono, quum plures scriptores Latini perierunt, e quibus unum vel alterum *Nepos* imitari potuerit. praeterea inter codices de scriptura convenit. *Obsoletum* verbum *eminisci* purissimo huic scriptori, licet nonnulla peculiaria habenti, obtrudere non audeo. [Gu. *tribueret.* C. Dan. et *Ult. quam vel natura vel fortuna tribuerat* (Dan. *tribueret*). *Heusingero*, qui *Cornellium* h. l. *eminisci* scripsisse existimat, assentitur *Bremius*, eamque conjecturam et ipse verissimam esse iudico.]

P

- 2 vel fortuna vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est a multis more Graecorum, in eis a Socrate, de quo mentionem facit Plato in Symposio.
- 3 Namque eum induxit commemorantem, se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius

More Graec.] De flagitioso hoc amore Cic. 5. Tusc. quaest. haec refert: cum abundaret, nempe Dionysius Tyrannus, et aequalium familiaritatibus et consuetudine propinquorum, haberet etiam more Graeciae quosdam adolescentes amore conjunctos, credebat eorum nemini. Xenophon. lib. 2. Παιδείας dicit κατά τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον. Alii legunt: amore Graecorum. Socratem libidinosum et impurum fuisse hominem et flagitiosi amoris justas dedisse poenas, testatur Tertullianus in Apologet. ubi dicit, se legisse partem sententiae Atticae in Socratem, qua corruptor adolescentium pronunciatur. Magnum crimen, ob quod merito Athenis, sunt verba A. Gellii, capitis damnatus est, et in carcere veneno necatus. Lib. 17. Noct. Att. cap. 21. Et tamen spurcum hunc hominem imprudentes magistri discipulis suis commendare solent. *Ernstius.* De quo supra praef. 4. Cicero quoque in Fragmentis libri 4. de republica: Apud Graecos, inquit, opprobrio fuit adolescentibus, si amatores non haberent. adde not. ad praef. et, praeter ibi laudatos, Xenophont. de repub. Lacedaem. ac Aelian. var. hist. 3, 12. In Mss. Dan. [Gu.] et Gif. erat: amore Graec. quod praeter illos etiam tuentur Schottus, et Gebhardus. Sed pro vulgata lectione facit cum Cicero Tusc. 5, 20. cum ait, Dionysium, Syracusanorum tyrannum, habuisse MORE Graeciae quosdam adolescentes amore conjunctos; tum Xenophon.

lib. 2. Cyropaedias p. 50. edit. Leunclau. apud quem Cyrus ad manipularium quendam, nomine Sabaulam: ἢ καὶ οὐ, κατὰ τὸν ἙΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΡΟΠΟΝ, ὅτι καλὸν ἐστὶ, περιάχεις τῷ το μειράκιον, τὸ παρακατακείμενόν σοι. Ceterum de casto achoolo amore loqui Nepotem, indicare videntur, quae de Socrate subjicit. Confer tamen, quae ad h. l. annotavit Ampliff. *Ernstius.* *Bosius.* Leid. amore. Voss. A. B. more. Notandus hic est loquendi modus Nostro familiaris a multis more Graecorum, in eis a Socrate, ut in Milt. cap. 4. num. 4. Domi autem creant decem praefores, in eis Miltiad. Vide J. Fr. Gron. ad Liv. 1. 6. cap. 14. Itaque à Socrate retinendum.

A Socrate] Praepositio aberat Ms. [Gu. et] Danielis. *Bosius.* Etiam Vossiano B. qui pro Socrate, Socratem.

Neque al. ab eo surrexisse, (p. 209.) *ac filius a par. deb.*] Haec vel per εἰρωνείαν a Platone dicta sunt, vel certe per mendacium. De Socratis enim turpitudine a libidine nata nemo dubitare potest, qui supra a nobis dicta legerit. Neque Graeci in vitio ponebant deperdere honestatem adolescentulorum, quibus laudi ducebatur, quam plurimos habere amatores, ut ipse Corn. in Praef. §. 4. testatur. Confer. 4, 4, 1. ubi ego amore venereo reperi in omnibus Mss. et Editis, quos mihi inspicere licuit. An religiosae devotionis pars est, Socratem eximere e numero paganorum, de quibus vide, quae vir Sanctus ait Rom.

a parente debuerit. Postea quam robustior est factus, non minus multos amavit, in quorum amore, quoad licitum est, odiosa multa delicate jocoseque fecit, quae referremus, nisi majora potioraque haberemus.

1, 27. ? *Ernstius*. Ita et *Plutarchus* orat. 1. de fortuna *Alex. M.* et *Petronius* in *Satyrico*. Accusatum tamen Socratem, quod adolescentulos corrumpere, e *Diog. Laërtio* in vita ejus, et *Xenophonte* 1. *Memorabilium* cognoscimus, qui posterior tamen eum prolixè ab hoc crimine vindicat. *Bosius*. Confer *Magnagium* ad *Diog. Laërt.* Lib. 11. sect. 38. et Auctorem Vitae *Virgilianae* pag. 3. et forsàn *Ernstii* de *Socrate* iudicium displicebit. conferatur *Davivus* ad *Ciceron.* L. 1v. *Tusc.* *Disput.* c. 34. adde tamen, quae notavi

jam ad praefat. *Leid.* pro *debuerit*, *debuerat*.

Robustior] De hac voce cl. *Gronov.* ad *Justin.* Lib. 3. c. 1. num. 2. quibus locutionibus Graeci de hujusmodi aetate fuerint usi, docet cl. *Valcken.* ad *Herodot.* Lib. 1v. c. 9. num. 36:

Odiosa] Nob. *Barthius* malebat *otiosa*. *Bosius*. Pro *delicate* *Voss.* B. *delicata*. [Ult. *odiose*.]

Potioraque] *Ms. Dan.* *potiora*, omiſſa copula. *Bosius*. [Ita etiam *Gu.* et pro *haberemus* idem *haberem*.]

CAP. III.

Bello Peloponnesio hujus consilio atque auctoritate

Peloponnesiaco] *Cod. Dan.* *Peloponnesio*. *Bosius*. Sic et *Leid.* *Voss.* A. *Peloponneso* B. *Peloponnesio*. Si Codices sequamur, *Peloponnesio* scribi posset, ut jam edidit *Heusingerus*; et fator in *Conone* c. 1. nulla Codicum est varietas, nisi quod *Peloponnesio* scribatur vitiose pro *Peloponnesio*. Attamen incolae vocantur *Peloponnesii*, bellum vero ipsum *Peloponnesiacum*. Graeci autem dixerunt τὸν Πελοποννησίων πόλεμον. v. *Herodot.* Lib. vii. c. 137. *Thucyd.* Lib. 1. c. 1. *Plut.* Tom. II. de *Exilio* pag. 605. vel *Πελοποννησιακὸν πόλεμον*, ut *Diodorus Siculus* Lib. xiv. c. 10.

v. *Stephan.* *Byz.* in v. *Πελοποννησος*, et ita *Plinius* vocat Lib. xxix. c. 1. sect. 2. et Lib. xxx. c. 1. sect. 2. p. 524. ubi de tempore hujus belli agit, et cur per duplex *vv.* scribatur, ex aliis docebit *Strabo* Lib. xii. pag. 919. Hoc bellum vocatur etiam *Archidamium*, vide *Suidam*. *Plut.* in *Pericle* pag. 156. 170. *Thucyd.* Lib. iii. cap. 1. [Gu. *Ar.* *Ult.* *Peloponnesio*, ut aliis locis *Cornelius.* v. *Ind.*]

Hujus consilio atque auct.] Nempe post mortem *Periclis*. v. (p. 210.) *Thucyd.* L. 11. c. 65. *Aristidem* *Oration.* Tom. II. pag. 124, 125. et *Plutarch.* in *Alcib.* pag. 199.

Athenienses bellum Syracusanis indixerunt, ad quod gerendum ipse dux delectus est, duo praeterea collegae dati, Nicias et Lamachus. Id quum appareretur, prius quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermae, qui in oppido erant Athenis, dejiceren-

Duo praeterea collegae dati] Praefectus classis aliquando solus imperium tenebat, sed frequenter cum collegis pari potestate praeditis: ut hic Alcibiades cum Nicia et Lamacho. Qua de re Schaefferus noster in *de militia navali* 4, 5. pag. 288. Causa erat, ne imperii summam uni, si dominationem affectaret, infeliciter committerent; sed ejus cupiditates, collegis additis, cohiberent. *Plutarchus in Alcib. Loccenius*. Duo non plures collegae dari solebant. v. Thucyd. L. 11. cap. 58, 79. causam docet Lib. iv. cap. 38. cum Dukerino. Leid. *Micia et Lamachus*. Voss. A. *Nitia et Lam.* B. *Nicias et Lam.* [Ax. *Nitias et Lamacus*. Gu. *Mitia et Lamachus*.]

Hermæ] Statuae sic dictae ab Hermete. Vide Becmannum de Originib. in voc. *Mercur*. Ernestius. Macrob. Lib. 1. Sat. c. 19. pag. 241. *Pleraque etiam simulacra Mercurii quadrato statu figurantur solo capite insignita, et virilibus erectis. quae figura significat, solem mundi esse caput, et rerum satorem, omnemque vim ejus non in quodam divisorum ministerio membrorum, sed in sola mente consistere, cujus sedes in capite est.* Servius ad Virg. viii. Aen. vs. 138. dicit *Hermas* etiam vocari quosdam stimulos in modum signorum sine manibus. Adde Hudson. et Duker. ad Thucydidis L. 6. c. 27. Ab hoc casu factum est, ut haec vana et ridicula inciderit suspicio, *τῆ περικοπῆ τῶν Ἑρμῶν προσήματ.*

νεν ἀντοῖς τὸ δαιμόνιον ὡς ὑπὸ Ἑρμοκράτους τῷ Ἑρμῶνος (qui a Diod. Sic. Lib. xiii. c. 96. vocatur ὁ καταπολεμησας Ἀθηναίους) πλείστα πείσονται παρά τὸν πόλεμον, altera, τοῖς Ἀθηναίοις, οἰωνόν ἠγγήσασθαι γεγονέναι, τὸν ἀπὸ τῆς νίκης ἔχοντα τῆνομα στρατηγόν, ἀντιπόντα πρὸς τὴν στρατηγίαν. Sed de Auctore hujus suspicionis utriusque Plut. in Nicia pag. 523. Hic Nicias, de quo in not. post. jam egi, a Diod. Sic. Lib. xiii. cap. 12. vocatur φύσει δεισιδαιμών. sed Plut. in Nic. pag. 524. adnotat τῆ φύσει ἀδαρσῆς καὶ θυσελπίς, ἐν μὲν τοῖς πολεμικοῖς ἀπέκρυπτεν ἐντυλίχῃ τὴν δειλίαν. (κατώρθε γὰρ ὀμαλῶς στρατηγῶν). Polybius contra L. ix. quantum damni suo exercitui, δεισιδαιμονήσας τῆς Σελήνης ἐκλιπέσῃς, ὡς τι δεινὸν προσημαινέσῃς adtulerit, clare demonstrat. De Niciae hujus morte non convenit inter antiquos. v. Wess. ad Diod. Sicul. Lib. xiii. c. 33. num. 4. et Wasse ad Thucydid. Lib. vii. cap. 86. sed uterque oblitus est, quae Plut. pag. 542. scripsit: *Ἀημοσθένην δὲ καὶ Νικίαν ἀποδανεῖν/Τιματος ἐν φησὶν ὑπὸ τῶν Συρακουσίων καταλευσθέντας, ὡς Φίλιππος ἔγραψε, καὶ Θυκυδίδης, ἀλλ' Ἑρμοκράτους πέμψαντος, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας συνεσώσῃς, καὶ δι' ἐνὸς τῶν φυλάκων παρέντων, αὐτοῖς δι' ἑαυτῶν ἀποδανεῖν. τα μὲντοι σώματα πρὸς ταῖς πόλεις ἐψηληθέντα κείσθαι φανερά τοῖς δεομένοις τῷ δαμάματος. id. quod non omisit Fabricius ad Orothum Lib. ii. c. 14. num. 31. De altero*

tur, praeter unum, qui ante januam erat Andocidis.

collega Alcibiadis Lamacho plura dedit Perizonius ad Aelian. Lib. II. V. H. c. 43. num. 5. in not. post. pro cl. Duker. repone *Wasse*.

Athenis] Vereor, ne glossema sit; nam Athenas oppidum (p. 211.) absolute vocare solet, supra 1, 5, 2. et 2, 10. 3. *Bosius*. In not. post. legendum conjeci, *qui in foro erant Athenis*. Plut. Tom. II. de x. Orat. et quidem de hoc Andocide pag. 834. e Cratippo refert *ἐν τῷ ὄρει περὶ τὴν ἀγορὰν Ἐπιμῆς περιέκοψαν*. de illustrium virorum statuis in foro poni salitis v. Bosium ad Chabr. c. 1. num. 3.

Dejicerentur] Immo circumciderentur aut mutilarentur. Sic enim *Thucydides* 6. *Diodorus* 13. pr. *Plutarchus* in *Alcib.* et *Andocides* orat. de mysteriis. qui omnes *περικοπήν* vocant. Modum circumcidendi *Scholias* *Thucydidis* eo loco tradit. In Cod. Dan. fuit *deiceretur*. Unde legerim *deiceretur*. Ita enim scribebant veteres. *Bosius*. Leid. etiam *deicerentur*, item Voss. B. [Gu. Ax.] legendum forsitan *deciderentur*, cum Nepos *Thucydidem* sequatur. Veteres vero unica tantum littera *ι*. verba cum *jacio* composita scribere fuisse solitos docebunt, quos laudat *Celeberr.* *Dukerus* ad *Florum* L. 1. c. 10. num. 5. [De significatione verbi *deicere* v. *Goerenz.* ad *Cic.* De *Legg.* 2, 26. pag. 204.]

Qui ante jan. erat Andocidi etc.] Plerique vulgati habebant, *qui ante jan. ejus erat, Andocidesque vocatus est*. Atqui, ex *Aeschine* orat. adversus *Timarchum*, *Plutarcho* in *Alcibiade*, *Nicia* et *vitis Rhetorum*, *Andocide* ipso in orat. de mysteriis, et *Harpocrati* in *Andocidi* *Ἐπιμῆς*, constat, hunc lapidem prope domum Andocidis,

non Alcibiadis, et a tribu *Aegeide* positum, ac *Andocidis Hermem* dictum fuisse. *Lambinus* historiam et veritatem sequutus emendabat: *qui ante jan. Andocidis erat, Andocidisque Hermes vocatus est*. recte, quod ad priora; non item quod ad posteriora; quibus et historia repugnat, ut mox dicemus; et libri manu exarati, quorum nullus, quod sciam, aut *τὸ Hermes*, aut copulam agnoscit. *Ampliff.* *Boecleri*. liber, *qui ante jan. erat, Andocides vocitatus est*. Sed longe auctius *Ed. Ultraj.* et *cod. P. Danielis*. Nam illa: *Itaque ille postea Mercurius Androclidis vocatus est*. Hic: *erat Androclidi. Itaque ille postea Merc. Androclydes vocitatus est*. Unde vix dubito, sic scripsisse *Nepotem*: *qui ante januam erat Andocidi. Itaque ille postea Mercurius Andocidis (vel Andocides) vocitatus est*. quare et in textu fidenter ita rescripsi. Nam, ad hunc plane modum *Plutarchus* in *Alcib.* p. 201. ubi de Andocide ob *Hermas* truncatos in vincula coniecto: *ὑποπτον δὲ ἄλ' ἤμισα τῆς τῶν Ἐπιμῶν περικοπῆς ἐποίησεν ὁ μέγας Ἐρμῆς, ὁ πλησίον αὐτῆς τῆς οἰκίας, ἀνάδημα τῆς Ἀιγῆϊδος φυλῆς, ἰδρυμένος. ἐν γὰρ ὀλίγοις πάντων ἐπιφανῶν, μόνος ὀλεδὸν ἀνέβαιος ἔμενε. διὸ καὶ νῦν Ἀνδοκίδου καλεῖται, καὶ πάντες ἔτις ὀνομάζουσι, τῆς ἐπιγραφῆς ἀντιμαρτυρήσης*. Vides, postea demum ita dictum, quam ceteri dejecti essent. id quod indicant, quae in *Ed. Ultraj.* et *msc. Dan.* sunt adjecta. Ea ut in aliis codd. ommitterentur, fecit repetitio nominis *Andocidis*. Saepe enim librarii, cum vox aliqua in eadem periodo, vel etiam pagina, bis occurreret, quae interjacebant, festinatione vel errore omiserunt. cujus rei, illustre ex-

Itaque ille postea Mercurius Andocidis vocitatus est.
 3 Hoc quum appareret non sine magna multorum consen-

emplum praebet *Josephi* liber *περι λογισμῶν ἀντοκράτορος*, si-
 ve, ut vulgo inscribitur, *de Mac-*
cabaeis. nam is hac una causa in
 editis codd. misere mutilatus est,
 ut e membr. vett. apparet, e-
 quibus cum brevi, *ὄν θεός*, auc-
 tiorum multo, purioremque da-
 bimus. Id ergo heic quoque fa-
 etum. Certe in codice Boecleri
 hac ratione peccatum esse, ma-
 nifestum est, Ceterum Nepos *And-*
ocidi scripsit, ut alibi *Neocli*,
Procli, ut item alii *Thucydidi*,
Euripidi, *Archonidi*, *Timar-*
chidi, *Persi*, *Demostheni*, *A-*
ristoteli, etc. gignendi casu di-
 xerunt; de quo videndus *Fos-*
sius de analog. 2, 9. Quanquam
 autem in eo Herma non *Ando-*
cidis nomen, sed aliud, erat
 inscriptum, ut e *Plutarcho* col-
 (p. 212.) ligitur; attamen in alio
 fuit, quem capite truncatum *Ful-*
vii Ursini Imagines Illustrium
 num. 13. exhibent, cum inscrip-
 tione: *ΑΝΔΟΚΙΑΗΣ ΑΕΩΓΟ-*
ΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΣ, *Bosius. Andro-*
clides Leid. in *Voss. A.* non
 legitur. *B. Andocidis.* a Leid.
Andocidisque Hermes absunt.
Voss. A. Androclides vocitatus
 absque verbo substantivo. *B. And-*
roclis Hermes vocitatus est.
Oxon. Ante januam Androclidi,
Androclidisque vocatus est. Pro
Andocidi lego nunc *Andocidis*,
 nam licet non negem, antiquum
 illum genitivum posse ferri, hic
 tamen locum habere nequit, quia
 statim sequitur: *itaque ille post-*
ea Mercurius Andocidis vocita-
tus est. ὁ *Andocidῆς Ἐρμῆς* satis
 est descriptus a *J. Meursio* Lib.
 III. *Athen. Att.* cap. 3. et *Att.*
 Lect. Lib. IV. c. 14. et *Lambino*
 ad h. l. De ipso *Andocide* haec
 addit *Plut.* Alciib. pag. 201. καὶ
Ἀνδοκίδης ἦν ὁ βῆτωρ. v. et
Bibl. Coislina. pag. 597. ubi in-

ter novem Rhetoras numeratur.
 (unde factum est, ut nonnum-
 quam confundatur cum *Anti-*
phonte Rhetore. v. *Fabric.* Tom.
 I. *Bibl. Gr.* Lib. II. c. 26. pag.
 881. ὃν Ἑλληνικός ὁ συγγρα-
 φεύς εἰς τὰς Ὀδυσσεύς ἀπορί-
 νας ἀνήγαγεν. sed *Pseudo Plut.*
 Tom. II. pag. 834. scribit γένος
Ἐυπατριδῶν, ὡς δὲ Ἑλληνικός,
 καὶ ἀπὸ Ἐρμῆς, quod eodem re-
 dit, ut patet ex *Hygini* fab. 201.
 et signum hoc est, quia, ut
Plutarchus addit, καθήκει γὰρ
 εἰς αὐτὸν τὸ Κηρύκων γένος. sed
 confer *Ruhnken.* in *Historia Cri-*
tica Orat. Graecor. p. 59. adde
Suidam. A vulgo continuo vo-
 catus est *Mercurius Andocidis*
 magis ad infamandum, quam
 honorandum *Andocidem*, et ideo
 Nepos dicit *vocitatus est*, nempe
 a populo suspectum *Andocidem*
 habente, nam, ut ex *Plutarchi*
 loco jam adnotavit *Bosius*, alio
 nomine haec statua inscripta fuit,
 nam *Andocides* hanc statuam non
 posuerat, alioquin statuae a po-
 nentibus cognominabatur, ut
Ἐρμῆς ἰνδρόχειοι, de quibus *J.*
Meursius Lib. v. *Att. Lect.* c. 7.
 sed quia haec *Mercurii* statua,
 quae erat ante domum, quam
 tum inhabitabat *Andocides*, (hoc
 enim indicant verba *Plutarchi* in
Nicia, pag. 531.) sola manserat
 illaesa, caeteris statuis, quae e-
 rant *περὶ τὴν ἀγορὰν*, ut dicit
Pseudo Plut. de x. *Orat.* Tom. II.
 pag. 834. una nocte mutilatis, et
 ita *Mercurii* statuam istam *Ando-*
cides creditur violari vetuisse,
 quia aedibus ipsius erat proxima,
 unde ipse conscius, particeps,
 et auctor hujus sacrilegii habe-
 batur, et ob hanc suspicionem
 in vincula publica conjectus erat,
 sed quomodo se hoc iudicio li-
 beraverit, refert *Plut.* in *Alciib.*
 p. 202. multa de *Andocide* con-

sione esse factum, quod non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret; magnus multitudini timor est injectus, ne qua repentina vis in civitate existeret, quae libertatem opprimeret populi. Hoc maxime con-

gessit Photius Biblioth. Canon. cclxi. Sed an crimen committeretur, si in Nepote legeretur qui ante januam erat Andocidae, et deinde Mercurius Andocidae. quomodo Tissaphernes, Tissaphernae. v. Oud. ad Frontin. Lib. 1. Strateg. c. 8. §. 12. tum omnis lis de lectione Andocidi et Andocidis dirimitur. Nam e codicibus veritas scripturae elici nequit; hi enim somniant de Androclis, Androclidi et Androclidis, e quibus Androclis confici posset; sed Androcles hic non habet locum, licet hoc tempore famosissimus; nam erat acerrimus hostis Alcibiadis, et ejus amicorum, vindex status popularis. v. Thucyd. Lib. viii. c. 65. et Plut. in Alcib. pag. 200. quae loca jam citata vidi a cl. Ruhnkenio in Historia Critica Oratorum Graecorum pag. 43. Andocides vero, qui a Plut. in Alcib. p. 201. vocatus est - μισόδημος ὀλιγαρχικός, in Them. pag. 128. dicitur περὶ δὲ τῶν λειψάνων (Themistoclis) οὐτ' Ἀνδοκίδη προσέχειν ἄξιον, τῆς πρὸς τῆς ἑταίρου (quales Pisandri in statu populari (p. 213.) evertendo socii proprie appellabantur, ut docet Ruhnken. l. l. pag. 52.) λέγοντι φωράσαντας τὰ λείψανα διαφρίψαι τῆς Ἀθηναίης, φερόμεται γὰρ ἐπὶ τὸν δῆμον παροξύνων τῆς ὀλιγαρχίας. Pro consensione Leid. confusione. [Gu. qui ante januam erat Androclides vocatus est. Ult. qui a.] e. Androclidis. Itaque ille postea Mercurius Androclides (non Androclidis) vocatus est, et in margine: Andocides apud Plutarchum leg.]

Quod non] Msc. Boeckl. quae non, sc. consensio, quod a librarii ingenio est, ut opinor; qui putabat, vocem hanc ad praecedens consensione pertinere, ac pronomen esse; cum sit conjunctio, causam indicans, cur hoc factum magnus sit multitudini timor injectus: quia scil. multorum in hac re consensio ad publicam rem, quippe conspirationem prae se ferens, pertinebat. Bosius. Etiam quae non Voss. B. [Ax. tamen quod non]. Pro sed ad publicam rem, Leid. sed publicam rem. [Ita et Gu. atque ed. Magii. v. ad 9, 5, 2.]

Magnus multitudini timor.] Plutarchus l. c. paullo aliter: multos etiam eorum, qui talia contemnunt, perturbavit. Lambinus. Sic loquitur infra Dione: Quod factum omnibus maximum timorem iniecit. Iphicr. Ut ipso adpectu cuius inieceret admirationem sui. Curt. L. 9. cap. 8. Affirmatio Pori multiplicem animo regis iniecerat curam. Caesar Lib. 1. Comm. e. 46. Multo major alacritas studiumque pugnandi majus exercitui injectum est. Gebhardus. timor abest a Leid.

Ne qua repentina vis in civitate existeret] De hac phrasi consule Wasse ad Sallust. Jugurth. cap. 53. pag. 370.

Populi] Lambinus contra libros expungit: quanta fide, ipse viderit. Schottus. [Lambinus vocem populi non expunxit, sed in alium locum transtulit, ita edens: quae populi libertatem opprimeret. v. tamen infra ad cap. 8, 2.]

Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur] Aliter Dio-

venire in Alcibiadem videbatur, quod et potentior et major, quam privatus, existimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam opera forensi suos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescumque in publicum prodisset, ad se converteret, neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam ti-

dorus 13. cap. 2. *ἔτος* (privatus quidam et inquilinus) *αὐτόν* (Alcibiadem) *ἐξελέγξαι κατεψευσμένους ἑυρέσθαι τῶν δὲ ἄλλων ὀφίλων τῆς πράξεως ἰδέσθαι ἑυρεῖν ἰδόντι δὴ*. Et paullo post, odio privato plurimum hoc periculum Alcibiadi intentatum innoxio, addit, et calumniae non levem adiecit speciem factum Argis, quo quidam, qui privato ejus hospitio continebantur, populi imperium dissolvere aggressi, universi a civibus concisi sunt. *Gebh.* Phrasis Ciceroniana 3. in Verrem cap. 10. *Tametsi omnia in istum hominem convenire putetis*. quam latius illustrat Clariss. Burmann. ad Vellej. Patercul. Lib. 2. cap. 29. p. 252. Pro videbatur, Leid. videbantur. Thucydides Lib. vi. c. 61. *πανταχόθεν τε περιεσκήκει ὑπόψια ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην*. ubi v. Duker.

Quod et potentior e. m. q. priv. exist.] Hinc Aristophanes in Ranis eum Leoni comparabat, quem in urbe ali haud expediret; si vero aleretur, obsequendum ejus moribus esse. *Loccenius*. *Loccus* Aristophanis est in Ranis v. 1478. Graeci eum etiam aliam ob causam Leoni comparavere, quam profert Plutarchus in ejus vita pag. 192. C.

Multos liberalitate devinxerat] Liberalitatem populus largitionem indigetat, et illis largitoribus crimen rerum novarum affingit. *M. Manlius Capitolinus* cum additos propria

pecunia liberaret, regni affectati suspicione in carcerem est conjectus. Vide *Livium* 6, 14. etc. *Liberalitas* ergo pro largitione. Utitur sic *Caesar* 1. B. G. 18. *Ipsam esse Dumnorigem summa audacia*, magna apud (p. 214.) *plebem propter liberalitatem gratia, cupidum rerum novarum*. *Gebhardus*.

Opera forensi] *Opere*, *Ma-meus*. Non ita recte. *Savaro*. v. *Ind. Bos*.

Suos reddiderat] Sic legendum, quomodo habent codices emendati; non, quomodo alii mendosi, *reducerat*. Licet etiam legere *rederat*, idque ex vestigiis antiquae scripturae: quomodo interdum loquitur *Caesar*: *Lambinus*. Loquuntur et hunc ad modum Graeci, *ιδίως κατασκευάζεσθαι*. *Herodianus* l. 1. *Χρημάτα δωρησάμενον (ὡς ἔδος ἐπὶ τοῖς βασιλείαν διαδεχομένοις) μεγάλῳ φρονι ἐπιδόσει ὀικειώσθηται τὸ κράτευμα*. *Diodorus*: *Τῆς τε ἐν Γέλα κρατιώτας, καὶ τὰς μετ' αὐτῶν, τὰς ἐνοταῖς ἰδίως κατέστησεν*. *Gebhardus*. Adde *Ind. suus*. *Bos*. [In una Ald. editione vitiose *reducerat* legitur.]

Quotiescumque in publicum prodisset] Pro *Quotiescumque* *Voss*. A. B. [A. G.] *quotiescumque*. Pro *prodisset* *Leid. prodissent*. Pro *par quisquam in civitate*, *par in civitate*, *omisso quisquam* *Leid.*

Sed etiam timorem] Non est nove dictum, ut censet *Mon-*

morem, quod et obesse plurimum et prodesse poterat. Aspergebatur etiam infamia, quod in domo sua facere 6 mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensium; idque non ad religionem, sed ad conjurationem pertinere existimabatur.

frolienſis. Propert. 3, 11, 6. *Vulneribus didicit miles habere metum.* Gebhardus. Pro in eo *spem*, [quod in Ed. Mag. Steph. Gebhard. et Keuchen. legitur, omnes reliqui libri, etiam Gu. Ult. et] Leid. *spem in eo*. Recte hanc locutionem illustrat Heusingerus. [Saepe verbum duobus nominibus aptari docens, quod uni tantum conveniat. v. 1, 2, 3, 8, 4, 1. 23, 8, 2. et adde 5, 3, 2. 14, 8, 4. 18, 2, 2.]

Obesse plur.] Hinc Timon ille, quem *μὲν ἀνδρῶν* Lucianus *ſing. libello* inducit, Alcibiadem adamabat, quod praefagiret magno illum malo fore aliquando Athenienſibus; ut refert *Plutarchus*. Boſius. Vide Plut. in Antonio pag. 948. Reſpexit Timon praecipue bellum Peloponneſiacum, in quod Alcibiades Athenienſes erat conjecturus. Plutarchi locus in Alcib. legitur pag. 109.

Adſpergebatur etiam infamia] Curt. lib. 10. F. *Haec ut cunq̄e ſunt tradita, eorum, quos rumor adſperſerat, mox potentia exſtinxit.* Apul. lib. 8. *Judicio morum tamen improbatuſ, repulſae cantumelia fue-*

rat adſperſuſ. In Vatinius. *Ne qua ex tua ſumma indignitate labes illiuſ dignitati aſpergatur.* Gebhardus.

Mysteria]. Sacra Cereris, ſive Eleuſinia. vid. Ind. Boſius.

Quod nefas er.] Erat enim capitale, myſteria evulgare: de quo vide praeter ſcriptoreſ in Indice laudatoſ, *Bernegg. ad Juſtin.* 5. cap. 1. Ceterum Alcibiadem hoc crimine accuſatum, ſcribunt etiam *Xenophon 1. de reb. Graec. Thucyd.* 6, 10. *Diodorus* 13, 5. et *Plutarchuſ Lyſandro*. A quo tamen eum purgat *Isocrates Orat. de Bigis*. Boſius. *Facere myſteria* dixit more Graecorum, qui eodem modo *ποιεῖν* adhibuerunt. *ποιεῖν διονύſια* Thucyd. lib. 2. cap. 15. *ποιῆσαι ἑορτήν* Lucas in Actis Apoſt. cap. 18. comm. 21. v. Raphael. ad Matth. cap. 26. comm. 18. De Cereris ſacriſ non evulgandiſ, vide Cel. Broukh. ad Tibull. lib. 3. lib. 5. va. 7. adde Notae ad Ariftidem Oration. Tom. I. pag. 323. ſive 556. [In verbis *idque non ad religionem* etc. *que* explicativam eſſe et idem ſere, quod *nempe*, valere, docet Gocrenz. ad Cic. de Fin. 1, 10. pag. 43.]

CAP. IV.

Hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur. Sed instabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens, neque ignorans civium suorum consuetudinem, postulabat, si quid de se agi vellent, potius de praesenti

In concione ab inimicis compellabatur] Hanc correctionem ingenio *Claudii Puteani* debita[m] produxit *Lambinus*, firmavitque partim auctoritate *Thucydidis*, *Diodori*, et *Plutarchi*, qui perspicue ostendunt, Alcibiadem accusatum esse apud populum, atque adeo in concione: partim tribus locis *Ciceronis*, quorum duobus, puta *Epist. ad familiar.* 8, 12. et *Orat. pro domo sua*, verbum *compellare* eodem significatu usurpetur; tertio, nempe *Epist. ad Attic.* 2, 2. dicatur, *Nigidium minari, in concione se iudicem, qui non adfuert, compellaturum*. quae tamen verba aliter distinguuntur in edit. Gruteri, ac illud in concione non cum verbo *compellare*, sed *et minari* jungitur. A populo, et in concione damnatum Alcibiadem, etiam e *Nostro* cap. 6, 4. colligas. ibi ergo et accusatus fuit. In vulg. et msc. Schotti erat: *in contentionem ab in. compellebatur*: h. e. ut *Schottus* et *Gebhardus*, (qui ab hac scriptura, tanquam latinissima et elegantissima, ne latum quidem unguem discedendum censent) exponunt, ab adversariis, Thessalo Cimonis F. et Androcle, cogebatur et quasi obtorto collo trahebatur ad dicendam causam. At meliores libri, puta *Dan. Gif. Boecl.* legebant, ut etiam *Longolius* ediderat; *in contentione ab inimic. compellabatur*,

h. e. *Schotto* interprete, forensi in lite appellabatur. Quod si quis reponi velit, equidem non multum repugnaverim: certe *Schottianae* lectioni anteferebam, dum puto. *Lambinianam* tamen, ut ingenue dicam, veriore[m] existimo. *Bosius*. In *Leid. in contentione ab inimicis compellabatur*. *Voss. A. B. in contentione ab inimicis compellabatur*. [Ax. non *contentione*, sed *contione*, i. e. concione. Ubique fere in his *t* pro *e* uti solet. *Mosché*. Pro *concione* *Gu. Ult. contentione*.]

Id ille metuens] Ita msc. *Boecl.* Alii *intuens*, ut *inf.* 10, 8, 1. 12, 2, 3. Mox idem msc. *postulabat, si quid d. s. a. v.* *Bosius*. vid. not. post. *Ut abest* et a *Leid.* et a *Voss. A.* et facile desiderari in similibus supra ostendimus. Pro *de praesenti, de praesente* *Voss. A.* [Axen. etiam *metuens* habet. Quod si quis quaerat, quid Alcibiadi metuendum fuisset, in promptu est, quod respondeamus. *Metuenda* ipsi erat ad bellum profectio, cum crimine illo in concione esset compellatus. *Mosché*. *Gu. Ed. Ult.* omnesque ante *Boecler. intuens*, quod recte a recentioribus *Nostri* interpretibus revocatum est. Pro *praesente*, quod in *Cod. Dan. Leid.* 1. et *Gu.* est, *Ax. Ult. praesenti*. *Ut*, a *Lambino* inculcatum, in *Gu. Ax. Ult.* reliquisque antiquioribus deest.]

sente quaestio haberetur, quam absens invidiae crimine accusaretur. Inimici vero ejus quiescendum in praesenti, quia noceri non posse intelligebant, et illud tempus exspectandum decreverunt, quo exisset, ut sic absentem aggrederentur; itaque fecerunt. Nam postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt, absen-

Quam absens] Quod tamen contra legem Atheniensium erat. Vide *Raevardum* 5. *Varior.* 8. *Loccenius.*

Invidiae crimine] Pertinent huc verba *Diodori* lib. 13. de Alcibiade: alii libri tamen *invidia criminis.* *Gebhardus.* Editio *Ultrajectina: invidia criminis.* *Bosius.*

In praesenti] Sic *Mss. Magius* edidit *in praesentia.* Venit *Schotto* in mentem rescribere (p. 216.) *in praesens rati.* *Nugae.* Similiter loquutus *Nepos* infra 25, 12. 5. *Bosius.* [Ult. et ante illud omittit, atque ad verba *in praesenti* hanc in margine notam addit: *Fortē in praesens rati.*]

Noceri non posse] Ita *Mss. Gif. Dan. Boecl. Alii,* in his *Ed. Longol.* et *Ms. Leidensis nocere non posse.* *Lambinus* duobus vocabulis auctius; *nocere se ei non posse.* *Primusne,* et cur, juxta cum ignarissimis scio; nam ipse tacet penitus. *Bos. Leid. meus noceri non posset.* Unde video, alium esse *Codicem Leidensem,* quo viri docti ante me usi sunt, *Voss. A. noceri non posse.* sed supra scriptum erat *nocere.* *B. noceri non posse.*

[Vulgatam lectionem, *q. noceri n. p. i.* mancam esse, quisque facile sentiet. *Ax.* habet: *quare noceri n. p. i.* quod, et ipsum corruptum, veram tamen lectionem continere videtur: *quia ei noceri n. p. int.* *Mofche. Gu. quia noceri non p. int.* ut in textu legitur. *Ult.* cum antiquioribus *Edd. quia nocere n. p. i.* quod *Heusingerus* non impro-

bat, quum se ante insultivos frequentissime subaudiatur, et *Tizius* in textum recepit. v. *Staver.* supra ad 1, 1, 5. et confer 4, 4, 6. 23, 7, 3. *Mihi Cornelius quia noceri ei non posse intelligebant* scripsisse videtur. Ita facillime apparet, cur in aliis libris *noceri,* in aliis *nocere* expressum sit.]

Quo exisset, ut sic abs. agg.] *Cod. Leid. quo si ex. a. a. mac. Boecl. et Ed. Paris. quo si ex. ut a. a.* An legendum, *quo si exisset, ut absentem aggrederentur;* h. e. quo tam longe recessisset Athenis, ut tueri se non posset. Neque enim statim atque urbe exisset, sed postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt, reum fecerunt, ut mox sequitur. *Bosius.* Pro quo exisset, *Voss. B. quo si exisset. Voss. A. quo si existet;* et pro ut sic absentem *Leid. ut si absentem. Voss. A. B. ut absentem.* [*Gu. Ult. omnesque ante Lamb. editi: quo, si exisset, ut absentem aggrederentur.* *Heusinger.* hoc loco: *Leid. 1. quo, si exisset, absentem aggr. Bene. Illud ut ex glossa est, superscriptum fortasse pronomini quo; sic a Lambino inventum, cum ut si in Mss. aliquibus sit.* Ego *Lambini* lectionem, quamquam conjectura repertam, meliorem esse existimo.]

Postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt.] *Justinus* Lib. 7. cap. 1. dicit hoc accidisse, dum Athenienses in Sicilia bellum per biennium cupidius, quam feliciter gerunt.

tem, quod sacra violasset, reum fecerunt. Qua de re quum ei nuntius a magistratu in Siciliam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret, essetque in magna spe provinciae bene administrandae, non parere noluit, et in triremem, quae ad eum

saltē Alcibiades non rediit, nisi postquam Athenienses in Sicilia ingentem cladem accepissent. Sic Plut. in Lys. p. 434. ἐπει δὲ τῆ Πελοποννησιακῆ πολέμῳ μήκος λαμβάνοντος, καὶ μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ τῶν Ἀθηναίων κακοπραγίαν, ἀντίκα μὲν ἐπιδόξων ὄντων ἐκπεσεῖσθαι τῆς Σαλασσης, ὃν πολλῶ δὲ ὕπερον ἀπογορευθεῖν παντάπασιν Ἀλκιβιάδης ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι etc. Thucydides lib. vi. c. 52. et 53. postquam de contentionibus inter Niciam, Lamachum, et Alcibiadem disputasset, et quid inter Catanacos, Camarinaeos, et Athenienses fuisset gestum, memorasset, addit καὶ (Athenienses) ἀποβάντες κατὰ τὴν Συρακυσίαν, καὶ ἀρπαγὴν ποιησάμενοι, καὶ τῶν Συρακυσίων ἰππέων βοηθησάντων, καὶ τῶν φίλων τινὰς ἐσκεδάσμενοι διαφθειράντων, ἀπεκομισθῆσαν ἐς Κατάνην. Καὶ καταλαμβάνοντι τὴν Σαλαμινίαν νῆσόν ἐκ τῶν Ἀθησῶν ἦκον ἐπιτε Ἀλκιβιάδην etc. Plut. Alcib. pag. 201. καὶ Νικίῳ μὲν ἀντιλέγοντος, Λαμάχῳ δὲ προσθεμένῳ, πλεύσας (Alcibiades) εἰς Σικελίαν προσηγάγετο Κατάνην; ἄλλα δ' οὐδὲν ἐπραξε, μετὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐνδύς γενόμενος. in Nicia pag. 532. addit, quod ἐτι τῷ Ἀλκιβιάδῳ παρόντος ἐξήκοντα νηυσὶ πλεύσαντες ἐπὶ Συρακυσίας, τὰς μὲν ἄλλας ἀνείχον, ὑπὲρ τῷ λιμένος ἔξω παρατάξαντες, δέκα δὲ κατήλανον ἐῖσω κατασκοπῆς εἵνεκα. deinde pag. 533. ἀποπλεύσαντος δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῳ μετ' ὀλίγων ἐκ Σικε-

λίας. De paucis his tacet Nepos, de quibus agit quoque Thucydides l. l. cap. 61. nempe ἐνδοιαβεβλημένοι. qui una cum eo fugerunt δειδαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεύσαι, de quibus vide quoque Diod. Sic. lib. xiii. cap. 5.

(p. 217.) Qua de re quum ei nuntius a m. i. S. missus esset] In Ed. Oxon. pro esset, est legitur, ut in Voss. B. cl. Schefferus ad Phaedr. lib. 4. fab. 9. hunc locum ita distinguendum censet, qua de re, cum ei nuntius missus esset, non parere noluit. Ubi vide plura de phrasi qua de re.

Non par. noluit] Perperam alii voluit. Praeter Plutarchum et Diodorum stabili hanc lectionem Polyaeus. lib. 1. Ἀλκιβιάδης ἀπὸ Σικελίας ἀναλθεῖς, ἐπὶ τὴν κρίσιν τῶν περὶ τῶν ἑρμῶν, καὶ τῶν μυστηρίων. Gebh. Voluit leg. Voss. A. [Cod. Dan. Gu. ut editum est: non parere noluit. Ult. parere noluit, sine non.]

Trirem] Ita Gifanijus laudat in Observation. Lat. linguae, voce Tristis; haud dubie sui codicis fide. Vulgo erat triremem. vid. Ind. Bosius. Praepositionem in omittit Leid. non male, vide ad Themistocl. c. 8. Heusingerus ad h. l. adnotat: IN TRIREM in omnibus et scriptis et vulgatis est; Bosius, Gifanio auctore, TRIREM legit, cum tot aliis locis TRIREMEM ferat. Nec scio, quis e Latinis voce Graeca usus fuerit, nisi forte Ascon. Pedian. ad Ciceron. l. i. in Verr. c. 20. in Ms. Grae-

vii, etsi et ibi TRIREMIS editur. TRIREMES non TRIERES in columna rostrata, et in monumento Ancyrano dicuntur. Sed confule tu Lector Ouden-dorpium ad Hirtium de B. Africano cap. 44. et Drag. ad Livium Lib. xxx. cap. 25. jam a me citatos ad Themistocl. cap. 2. in not. post. In Mss. quos ego vidi, h. l. *escendit* non reperitur: Cur autem Heusingerus hic fert *adscendit*, cum in Themist. 8. 6. legat *escendit*, ubi etiam de navi agitur, ut hoc loco? Responsum, sat scio, referam: quia hic nulla Codicum est varietas. Sit sane. Sed eadem tamen est locutio; nec quaestio est, utrum *escendere* verbum sit probae notae, sed an Nepos *escendere* adhibuerit in re nautica, et, cum ibi *escendere* scripserit, cur hic posuerit *adscendere*. [Axen. etiam Gu. Ult.] *triremem*, quod omnino retinendum. *Mosche*. Cum lectio *trierem* idoneis testibus careat, neque enim Gifanius diserte dicit, se codicis sui fidem in scribenda hac voce secutum esse, nos ex omnibus et codd. et edit. *triremem* revocavimus. Pro *ascendit* Ult. *conscendit*.]

Quae ad eum erat deport. missa] Alii nave Salaminia reduci iustum esse Alcibiadem tradunt. *Scholia in Aristophanis Aves*: Ἀθηναῖοι γὰρ πέμπουσι τὴν σαλαμινίαν, Ἀλκιβιάδην μεταστέλλόμενοι ἐπὶ κρίσει τῆς τῶν μνηστῶν ἐκμνηστῆως. Et superius addiderunt, δια τὴν περικοπὴν τῶν ἔρμων. Quae fuerit autem *Salaminia* Navis, paucis est explicandum. Habebant Athenienses duas in parato naves, quarum quae *Salaminia* nominabatur, adhibebatur ad adducendos eos, qui in jus erant vocati, extraque urbem rebus praecerant: altera vero, *Πάραλο*: dicta, serviebat sacrificiis. Auctor *Scholorum in Aristophanis Ὀρνίθας*: Δύο εἶδη νηῶν ὑπηρέτιδες παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις,

ἡ Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμῖνια. ὧν ἡ μὲν Σαλαμῖνια τὴς ἐπιταλμύνης εἰς κρίσιν ἦγεν, ὁ δὲ Πάραλος τὰς θεωρίας ἀπέθην, τυτέσι τὰ εἰς θυσίαν πεμπόμενα. Vide in *Ranas* eundem. Unde et haec *sacra navis* appellatur. In *Comici Acharnenses*: κατ' ἐρὰ ναῦς τῶν Ἀθηναίων Πάραλος καλεῖται. Inde intelligendus *Polyaenus in Lysandro*: Ὅτι μὴ μίᾳ ἢ παράλοις ἐφύγεν Ἀθήνας μόνῃ τῆς ἤτης ἄγγελος. alibi vocat ναῦς sive τριήρεις δημοσίας ταχυναντίδας: item ὑπηρέτιδας, h. e. ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως χρεῖας πεμπόμενας. Restat, ut quaeram, an eadem vel alia navi relictos civitati arcessierint? quandoquidem *Julinus* 13, 5, 111 *Ob quod factum, missa ab Atheniensibus obviam nave, ab exilio revocatur Demosthenes*. Ut eandem in revocando adhibuisse eos credam multa persuadent, quae alibi promam. *Gebhardus*. De nave *Salaminia* ad Alcibiadem missa, adde *Thucydidem* 6. *Diodorum* 18. *Plutarchum in Pericle* et *Lysandro*, *Suidam*. etc. De utraque *Petitum ad leges Attic.* 3, 2. pag. 253. *Thucydides* tamen et *Diodorus* scribunt, eum in propria navi, sed una cum *Salaminia*, vectum. *Bosius*. *Plut.* Alc. pag. 202. vocat *Salaminiam* navem *triremem καὶ ἀποβάσῃ τῆς τριήρους*. facilis autem Alcibiadi fuit fuga, nam juxta *Thucyd.* Lib. vi. cap. 61. εἰρηγο δὲ προειπεῖν ἀντὶ ἀπολογησομένῳ ἀκολυθεῖν, εὐλλαμβάνειν δὲ μὴ δραπέτοντες τὸ τε πρὸς τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θύρουβειν etc. Haec pluribus confirmat *Plut.* pag. 202. unde dicit non φύλακας, sive custodes, ut Ne-
pos, sed ἐκρυψεν ἑαυτὸν, καὶ διέφυγε τὴς Σηθόντας. qui Σηθόντες erant in navi *Salaminia*, non in navi, qua Alcibiades vehebatur juxta *Diodorum* l. l. unde simpliciter refert hic, μετὰ τῶν

4 deportandum erat missa, ascendit. Hac Thurios in Italiam pervectus, multa secum reputans de immoderata civium suorum licentia crudelitateque erga nobiles, utilis-

συνδιαβεβλημένων διαδράς ἐκποδῶν ἐχωρισθῆ. [Cod. Ban. Ed. Bos. 2. erat deportandum. Sed reliqui omnes, etiam Gu. atque Ultr. deportandum erat, quod jam Harlesius restituit.]

Ac] Msc. Boecl. hac, scil. navi. Nisi tamen adspiratio a librarii manu est, ut saepe alias. Bos. Leid. haec, Voss. B. hac. quod non spernendum. [Ita etiam Gu. Ult.]

Utilissimum ratus] V. Plutarch. in Alcib. pag. 202. et apophth. regius, Aelianum 13, 38. Bosius. Pro ratus Leid. raptum. Diod. Siculus Lib. XIII. c. 5. dubitare videtur, utrum Alcibiades religionis violatae sibi conscius, an independentem sibi tempestatem evitare conatus, fugerit: quem secutus est Justinus Lib. v. cap. 1. cum Nepote Plutarchum et Aelianum facere post Rosium P. Wesseling ostendit ad Diod. l. l. num. 47. Quidquid sit, fuga Alcibiadis turbavit Nicias, nam solus tum supererat ibi, collega Lamacho interempto quoque, et quidem valetudine non satis firma, ut Diod. Siculus Lib. XIII. cap. 8. et Thucydides Lib. VI. c. 103. (Nicias) δη μόνος εἶχε λαοῦ τε δεῦρος τὴν ἀρχὴν, de hoc ejus morbo etiam Plut. in Nicia pag. 534. unde literas misit Atheniensibus, novos collegas, triremes, et pecuniam petens. Diod. l. l. morbum, quo laborabat, vocat νόσον νεφρίτιν in sua epistola apud Thucydid. Lib. VII. c. 15. quae integral legitur et legi digna est a c. 11. ad c. 16. Quam egregie tamen post Lamachi mortem sese gesserit, refert idem Lib. VI. cap. 101, 102. unde non est, quod Orofius Lib. II. cap. 14. in fine

dicat: Nicias indignam turpemque vitam dedecore captivitatis accumulavit, secutus Justinum Lib. IV. cap. 5. in fine; sed modestius tamen locutum: Nicias autem ne Demosthenis quidem exemplo, ut sibi consuleret, admonitus, cladem suorum auxit dedecore captivitatibus. Accurate de Niciae interitu scribens Thucydides Lib. VII. c. 86. de eo testatur ἦμισα δη ἄξιως ὦν τῶν γε ἐπὶ ἐμῷ Ἑλλήνων ἐς τὸτο δουροχτίας ἀφικέσθαι, διὰ τὴν νενομισμένην ἐς τὸ δεῖον ἐπιτήδευσιν, ubi vide Duker. Non igitur ejus vita fuit indigna et turpis. Sed contempta quodammodo propter deditionem sui, quam fecit nimis fesus fidei Gylippi. v. Thucyd. l. l. et hinc Philisti de eo iudicium apud Pausaniam Lib. I. cap. 26. a clar. Haverkampio ad Orofium laudatum, unde nondum facti me poenitet, quod in not. post. ad c. 3. scripserim infelici, et praeclare rebus gestis egregiisque animi dotibus indigna cum morte vitam commutavit. Jure merito Athenienses Siciliae amissum, et La(p. 219.) cedaemoniorum victorias culpaе suae tribuerunt, ut Noster cap. 6. adnotat, nam si non statim revocassent domum Alcibiadem (v. Fabric. ad Orofium l. l. num. 16.) melius ipse Nicias rem gefisset, aut saltem Alcibiades rem Niciae superstitione fere perditam restituisset, licet variae contentiones inter utrumque fuerint, de quibus Plut. in Alcibiade pag. 190. et pag. 200, 201. Pelop. pag. 279. et in Arist. pag. 322. praecipue Thucydid. Lib. VI. cap. 15, 16. et seqq. Deditit sese Nicias non nisi postquam Demosthenis, novi

simum ratus, impendentem evitare tempestatem, clam

sui collegae, post Lamachi caedem una cum Eurymedonte ab Atheniensibus ad se missi, (v. Justinum Lib. iv. cap. 4. et Thucyd. Lib. vii. cap. 16, 17.) milites sese dedidissent. v. Thucyd. Lib. vii. cap. 82. et seqq. et Eurymedon jam quoque caesus esset in prima acie fortissime dimicans. v. Justin. L. i. cap. 15. et Diodor. Lib. xiii. c. 13. et Thucyd. Lib. vii. c. 52. cum Plut. in Nic. pag. 539. quibus adde Fabric. ad Orosium L. ii. cap. 14. num. 27. quidquid tamen sit, hinc pessime semper audiit Nicias. v. Aristid. Rhet. Tom. I. pag. 75. licet, quum ad arma venit, strenue semper et supra vires, quae tenues erant, pugnaverit, sed rem cunctando restituere conatus de sua spe saepius deciderit. v. Plut. in Nicia pag. 533, 534. et seqq. infelicior sane, quam segnior, cuius fortunae antea secundae inviderunt Athenienses, ut Plut. Nic. pag. 536. Niciae adjuncti quoque fuerant ab Atheniensibus Menander et Euthydemus ante adventum Demosthenis et Eurymedontis, ut Thucydides Lib. vii. cap. 16. refert, sed juxta Plut. pag. 536. *Ευρυμέδων δὲ διὰ χειμῶνος προεξέπλευσε, χρήματα κομιζών, καὶ συστράτηγος ἀποφαίνων, ἡρημένως τῷ Νικίᾳ τῶν ἀντόδι στρατευομένων Ἐυσύδημον καὶ Μένανδρον.* Sed quam imprudenter et infeliciter hi praelio navali, invito Nicia invito, dimicaverint, idem Plut. ibi narrat. Adde Thucyd. Lib. vii. cap. 69. Nicias vero licet summa necessitate coactus, voto suo potitus fuit, nam juxta Plut. pag. 538. *ὁ δὲ Νικίας Χαλεπῶς ἤκουε τὴν φυγὴν, καὶ τὸν ἀπόπλων, ἔ τῷ μὴ δεδιέναι τὸς Συρακουσίους, ἀλλὰ τῷ μᾶλλον τὸς Ἀθηναίους, καὶ τὰς ἐκείνων δίκας καὶ ἀνομοφρατίας φραβεῖσθαι. δε-*

νὸν μὲν ἐν ἰδὲν ἀντόδι προσδοκᾶν ἐφασκεν. εἶδε συμβαίη, μᾶλλον αἰρεῖσθαι τὸν ὑπο τῶν πολεμίων θάνατον, ἢ τὸν ὑπο τῶν πολιτῶν. Interea, si verum dicere liceat, Nicias suum interitum debuit Alcibiadi, qui in suo exilio Spartanos inpulit, ut mitterent Gylippum ducem, ad convellendas Atheniensium, qui tum in Sicilia essent, vires. Plut. Alcibiad. pag. 203.

Impendentem evitare tempestatem] Calamitatem atque infortunium capiti imminens et intentatum. Valer. Maxim. L. vi. cap. v. *Eaque justitia illa tempestas ab utriusque fortunis et capite depulsa est.* Claud. de B. Getico v. in.

*At vero Italiam quoties circumstetit atrox
Tempestas, ipsumque caput
laesura pependit.*

Tacit. Lib. xi. Annal. cap. 31. *Ferunt Vettium Valentem lascivia in praealtam arborem conisum, interrogantibus, quid aspiceret, respondisse, tempestatem ab Hostia atrocem, sive coeperat ea species, seu forte lapsa vox in praesagium vertit.* Curt. Lib. i. cap. 34. figura sua-vissima, *quantam*, inquit de Vespasiano, tempestatem subita serenitate discussit. Patereul. 11. cap. 72. F. *Exitialem tempestatem fugientibus statio pro portu fuit.* Gebhard. Nihil Latinis familiarius. Vide Livium lib. 2. cap. 55. et 56. lib. 3. cap. 38. lib. 4. cap. 44. Manut. ad Ciceron. lib. 5. ad Fam. Ep. 13. cl. Duker. ad Florum lib. 2. cap. 6. n. et q. et cl. Burmann. ad Phaedr. L. 3. f. 10. vs. 42. sic Graecis *χειμὸν* pro calamitate et *χειμᾶζεσθαι* pro calamitate affligi. (p. 220.) Vide Ill. Spanhem. ad Aristophan. Ran. vs. 364. unde

se a custodibus subfluxit, et inde primum Elidem, 5 deinde Thebas venit. Postquam autem se capitis damnatum, bonis publicatis, audivit, et, id quod usu venerat, Eumolpidas sacerdotes a populo coactos, ut se devoverent, ejusque devotionis, quo testatior esset memoria, exemplum, in pila lapidea incisum, esse posi-

et *Χειμέριος* pro calamitoso, ut docent Scholia Sophoclis Philoct. vers. 1191. vel, ut in aliis edd. vs. 1209. et ut *belli tempestas* Latini, sic *Χειμών δοπος* dixerunt Graeci. Vide Scholia Sophoclis in *Antigone* vs. 681. et Pindari *O. Isthm.* 7. vs. 53. pro quo *κλύδων δοπος* usus Euripides Phoeniss. vers. 866. et in *Supplic.* vs. 474.

Inde primum Elidem] *Thucydides* 6. *trajecit in Peloponnesum*. *Diodorus* 13. *Cum ex Italia in Peloponnesum trajecisset, Spartam se contulit. Atque ita fere Plutarchus*. *Lambinus*. *Leid.* *Eludem*. *Plutarch.* pag. 202. a *Lambino* citatus addit *ἐνὶ Ἰταλίᾳ μετὰ τὴν Ἀργεὶ διατριβῶν*. pergit pag. 203. *φοβούμενος δὲ τῆς ἑλπίδος, καὶ παντάπασι τῆς πατρίδος ἀπεχθωνώκως, ἐκπέμψεν ἐς Σπάρτην*. etc.

Deinde] *Dan.* *dein*. [Ita etiam *Ult.* *Pro a cust.* *Gu.* *ab cust.*]

Postquam autem se capitis damn.] *Praeter Thucydidem, Diodorum, et Plutarchum, vide Aelianum* l. c. et *Justinum* 5, 1, 3. et 4. *Bosius*.

Capitis damnatum, bonis publicatis] *Nam capital* erat, *mysteria* ovulgare; et sacrilegii rei capite damnabantur, bonaque eorum publicabantur. vid. *Potitius* ad *L.L. Attic.* 1, 1. pag. 33. et 8, 4. pag. 562. *Alcibiadem autem mysteria enuntiasse creditum, e Justino; sacrilegii damnatum, e nostro inf.* cap. 6, 4. apparet. *Bosius*.

Eumolpidas] *Sic recte Aldus,*

et qui eum secuti sunt; nam *Eumolpidas* devovere solitos, docent quae *Lambinus* e *Thucydidis* 8. et *Suida* in *Ἐμολπίδα*, adduxit, quanquam scripti plerique *Olympidas*, quidam, *Longolio* teste, *Molpades* legunt. Sed quod idem *Aldus*, et qui eum secuti sunt, expuncta voce *sacerdotes*, quae in *ML.* habetur, et *Cerycas* repofuerunt, id merito rejicit *Magius*. *Eta* passim *Eumolpidas* et *Cerycas* Graeci, et hac ipsa in re *Plutarchus*, jungunt; quod fecit, credo, ut *Aldus* contra librorum fidem heic quoque reponeret; id, quod etiam *infra* cap. 6, 5. fecit, ubi eadem, quae hoc in loco, librorum scriptura, eademque ratione emendanda est. *Bosius*. Vide de *Eumolpidis* *Torrent.* ad *Sucton.* in *Nerone* cap. 12. *Schol. Sophocl. Oed. Col.* 1046. et *Hudson.* in *Variis Lection.* ad *Thucyd.* L. 8. cap. 53. *Leid.* *Olympiadas*. *Voss.* A. et B. *Olympidas* male. De hoc loco consule etiam *Notas* ad *Julianum* Lib. 5. cap. 1. num. 3. *Falsterus* in *Amoenitatibus Philologicis* legendum putat: *Eum. sac. a populo coactas*, quoniam ex ejus sententia nemo in dubium vocare potest, quin *Eumolpidas* fuerint feminae, quem docte refutarunt *Eruditi Lipsenses* in *Actis M.* Aprilis 1733. p. 175. [*Leid.* 1. *Olympidas.* *Gu.* *Olimpiadas.*] *Testatior*] *Leid.* *testatio*. *Mattaire esse* pro *esset* edidit. [*Ult.* *ejus dev.* sine copula.]

In pila lapidea incisum] *Infra*

positum in publico, Lacedaemonem demigravit. Ibi, 6 ut ipse praedicare consueverat, non adversus patriam, sed inimicos suos bellum gessit, quod iidem hostes essent civitati. Nam quum intelligerent, se plurimum prodesse posse reipublicae, ex ea ejecisse, plusque irae suae, quam utilitati communi paruisse. Itaque 7 hujus consilio Lacedaemonii cum Persarum rege ami-

(c. 6, 5.) non unam, sed plures fuisse pilas demonstrat, in quibus execratio esset incisa. *Magius*. Videntur non solum damnationes capitales et proscriptiones, (notum est Diagorae Melii caput in aenea columna fuisse venale propositum. Vide *Scholia in Aristophanis Aves*, pag. 592. F.) sed etiam multae a Graecis irrogatae pilae esse incisae. *Diodorus* 16: "Ὁ δὲ φιλό- (p. 221.) μηλοῖ ἐπαρθεῖς τῆς νίκης (de Locris parta) τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων ἀποφάσεις ἐκτε τῶν ἐπὶ τῶν ἐξέκοψε, καὶ τὰ περὶ τῶν καταδικῶν γράμματα. *Gebhardus*.

Lacedaem. demigr.] Sic *Plutarchus in Alcibiade*, et *Diodorus Sicul.* Lib. 13. Hoc item *Polyaenus* refert pluribus verbis Lib. 1. *Strateg.* *Lambinus*. *Add. Justin.* 5, 1. *Bosius*.

Praedicare consueverat] Existat popularis concio de hac re apud *Thucydidem* 6. *Longolius*. [Ult. consueverat.]

Non advers. patriam] Imo Lacedaemonios impulit, Atheniensibus, adverso praelio turbatis, ultro bellum inferre (*Justin.* 5, 1, 4.) qui non magis Athenis ipsis quam civibus earum parcebant. Sic injuriam sibi, uti putabat, illatam alienis armis suoque ductu vindicatum ivit; obtentu belli non patriae, sed inimicis faciendi, quasi per eorum latus etiam patria non peteretur aut turbaretur. *Locenius*. *Suos post inimicos* in *Leid.*

Tom. I.

non reperitur. Eodem modo dicit *Hermolaus Alexandro* apud *Curtium* Lib. VIII. cap. 7, 9, 12. *Persarum te vestis et disciplina delectat: patrios mores exosus es. Persarum ergo, non Macedonum, regem occidere volumus, et te transfugam belli jure persequimur.*

Quod iidem] *Dan.* [Gu.] *quod eidem*. *Bosius*. Sic et *Leid.*

Nam quum intelligeret] *Longolius* contextum emendari volens, depravavit: sic enim legit, *Nam cum illi intelligerent se plur. obesse reip. quod ex ea illum ejecissent, videbat eos plus i. s. q. u. c. p.* quae emendatio nullorum codicum veterum fide adseri potest. *Magius*.

Prodesse posse] Sic *Mff.* *Dan.* et *Boecl.* Ab aliis *to posse* aberrat. *Bos.* *Leid.* etiam profert *posse*. Pro *ejecisse* *Leid.* *jectisse*. [Etiam *Ax.* *Gu.* et *Ult.* *posse* addunt.]

Itaque hujus consilio] *Vid.* egregiam rationem *Alcibiadis*. *Primo* firmat *Lacedaemoniorum* res amicitia *Persarum*, ut pares essent: deinde infringit *Atheniensium* res non statim vi, sed consilio ante: primo *Decelia* munita, deinde *Jonia* abducta. *Buchnerus*. *Vide Plutarch. Alcib. et in apophthegm. reg. Thucyd.* 7. *Isocrates orat. de Pace et de Bigis*. *Scholiastes Aristophanis ad Ranas* 5, 4. v. 1469. *Aelium*. 13, 38. *Polyaen.* 1. etc. *Bosius*. Pro *Persarum* *Leid.*

Q

citiam fecerunt; deinde Deceleam in Attica munierunt, praesidioque perpetuo ibi posito in obsidione Athenas tenuerunt. Ejusdem opera Joniam a societate averterunt Atheniensium. Quo facto multo superiores bello esse coeperunt.

Persæ, sic et Vossian. A. [Ult. *Persæ*.]

Deceliam in Att. munierunt] Nam eo pacto Atheniensibus redditus, cum e regione, tum ex argenti fodinis intorciebant. *Polyæn.* l. 1. *Gebhard.* v. *Thucyd.* Lib. vi. cap. 91. et *Duker.* ad Lib. viii. cap. 1. num. 30. et *Well.* ad *Herodot.* Lib. ix. cap. 73. lin. 62. et not. post. nec non *Aristidem* Rhetorem *Oration.* T. I. pag. 370, 387. adde clar. *Perizon.* ad *Aelian.* Lib. ii. V. H. cap. 5. num. 3. et L. 13. cap. 38. L. 6. Nota hic *Hoogstratani* errorem, qui *Deceleam* vocat *Asiae* minoris regionem, quum sit *Atticae* oppidum tribus *Hippochoontidis.* v. *Meursii* *Reliqua Attica* cap. 4. quae fuit inter duodecim illas urbes, quas in (p. 222.) unam coegit *Theseus*, ut e *Strabone* Lib. ix. pag. 609. jam offendit *Meursius* idem in *Theseo* cap. 17. pag. 65. de ejus situ agit etiam mox *Bosius.* De historia hac post alios in *Atheniensium* laudem declamavit *Aristides* *Oration.* Tom. I. pag. 160. sive in *Panathenaic.* et notas ad eumd. pag. 554. *Munire* est *Graecis* *ἐπιτελεῖν.* v. *Duk.* ad *Thucyd.* Lib. 1. cap. 122. L. 69. *Leid.* [Gu.] *Deinde Celeam.* *Voss.* A. [Ult.] *dein Deceleam.* *B.* [Ax.] *deinde Deceleam;* id-

que clar. *Perizonius* ad L. L. praefere videtur: tamen *Deceliam* legendum docet clar. *Oudendorp.* ad *Frontinum* Lib. 1. cap. 3. num. 16. sed perinde est. *Consule* clar. *Munckerum* ad *Hyginum* fab. 243. ubi de *Anticlia* et *Anticlea* agit. [In *Frontini* *Codicibus* l. 1. *Decelia* scribitur, sed apud *Nostrum* optimi libri, quibus *Ed. Argentor.* et *Longol.* accedunt, *Decelea* exhibent, idque, *Heusingero* etiam ac *Moschio* probatum, reposui.]

In Attica] *Leid.* in *Affrica.* *Perpetuo ibi*] *Dan.* invertibat: *ibi perp.* *Bosius.* [Ita et *Ax. Guelph.*]

In obsid. Ath. ten.] *Scholia Aristoph.* loco citato η δε Δεκέλεια χώρα ἐν Ἀττικῇ, ἧς τειλεθεῖσθης μέγας ὁ κίνδυνος Ἀθηναίων μὴ διαυτένοισ. ἐξελάθην. *Aberat* autem *Athenis* maxime stadia cxx. *Testis* *Thucydides* lib. 7. cap. 19. *Bosius.*

Opera] Hic notat labore et auxilio; vide clar. *Scheff.* ad *Phaedr.* Lib. 1. fab. 71.

Joniam averterunt] Et insulanos obsidione pressus haud in fide mansuros. *Polyænus.* *Cicero* pro *Sextio.* *Qui mentem optimi viri fictis terroribus a defensione meae salutis averterant.* *Gebhard.*

CAP. V.

Neque vero his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati. Nam quum acer- rimi viri praestantem prudentiam in omnibus rebus cog- noscerent, pertimuerunt, ne caritate patriae ductus aliquando ab ipsis descisceret, et cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus ejus interficiendi quaerere in- stituerunt. Id Alcibiadi diutius celari non potuit. Erat enim ea sagacitate, ut decipi non posset, praesertim, quum animum attendisset ad cavendum. Itaque ad Tis- saphernem, praefectum regis Darii, se contulit. Cujus

His rebus] Voss. B. *His ver- bis rebus.*

Nam cum] Alias odii et ti- moris causas vide apud *Plut. Alcib. et Thucydid.* 8. Adde *Justin.* 5, 2, 4. et 5. *Bosius.*

Ab ipsis] Ms. Boecl. *ab his.* *Bosius.* [Ita et Ax.]

Tempus] Occasionem et op- portunitatem. Annibal. tempore dato adiit ad regem. Infra hac ipsa vita: tempus rei gerendae non dimisit. Gebhard. Vide Cort. ad Sallust. *Catil.* 20, 15.

Interficiendi] Ms. Dan. [Gu. Ult.] *interficiundi*, ἀποκταίνεσθαι. *Bosius.* Leid. *interficiendi.*

Id Alcibiadi celari n. p.] De constructione verbi *celari* confer (p. 223.) not. post. cum notis Heusingeri; et P. Burmann. Sec. in *Antiklotzio* pag. 26. [Latinae linguae regula poscit: *Id Alcibiades diutius celari non potuit.* Fieri potuit, ut sequentis vocis prior syllaba adjiceretur praecedenti. Certe, alium quemquam ita dixisse, nondum probatum est. Vid. dissertat. meam de error. grammat. in *Exercit. Societ. Lat. Jenens.* tom. 1. pag. 138. *Heusinger.* Confer *Ouden-*

dorpium, a Staverio in not. post. laudatum, ad *Hirt. de B. Alex.* and. cap. 7.]

Erat enim ea sagac.] Aliter *Justinus*, qui per uxorem Agidis, quam adulterio cognoverat, id eum recepisse ait. *Bosius.*

Tissaphernem] Leid. *This- saphernem.* B. [Ax.] *Tisapher- nem.* Codd. P. Dan. Voss. A. *Thysaphernem.* Codicis Vossiani B. scriptura praeferenda est. Ita per unam litteram S in Ms. legitur apud *Justinum* L. 5. cap. 1. num. 7. teste a Gronovio. vel si per duplex S mavis, per me licet. *Thucydides* enim L. 8. cap. 5. et alibi hunc vocat *Τισσαφέρνην.* *Τισσαφέρνην* vocat *Plut.* in *Lys.* pag. 435. Adde cl. *Oudendorp.* ad *Frontin.* Lib. 1. cap. 8. *Strateg.* num. 42. *Darius* hic *Artaxerxis* filius vocatur a *Thucydide* 1.1. qui *Artaxerxi* *Xerxis* filio in regnum successerat: ut *Fabric.* ad *Orosium* Lib. 11. cap. 15. a quo *Tissaphernes* praefectus *Lydiae* vocatur. Hunc *Tis- saphernem* a *Lacedaemoniis* alienavit, et ad *Atheniensium* partes traduxit. v. *Perizon.* ad *Aelian.* L. IV. V. H. c. 15. num. 9.

quum in intimam amicitiam pervenisset, et Atheniensium, male gestis in Sicilia rebus, opes senescere, contra Lacedaemoniorum crescere videret, initio cum Pisandro praetore, qui apud Samum exercitum habebat, per internuntios colloquitur, et de reditu suo facit mentionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades, sensu, 4 populi potentiae non amicus, et optimatum fautor. Ab hoc destitutus, primum per Thrasybulum, Lyci filium, ab exercitu recipitur, praetorque fit apud Samum;

Cujus cum in int. amic.] Morum similitudo sc. eos conjunxit. Itaque (ut narrat *Plutarchus*) statim Alcibiades apud eum fuit primus et maximus. Nam cum Tissaphernes esset minime simplex, sed malitiosus et rerum improbarum amori deditus, mores Alcibiadis versatiles et variis, et inaequabiles, et singularem ingenii solertiam admirabatur. *Lambinus*. Alias intimae hujus amicitiae causas adfert *Justinus* 5, 2, 5. et seqq. *Bosius*. *Leid.* *cujus quum intimam am. p.*

Male gestis] *V. Thucydid. 7. et 8. Diodor. Sicul. 13. Bosius*. Adde *Aristidem Sophistam Oratiōn. Tom. I. pag. 363, 364. et seqq.* de navium in Sicilia amissarum numero vide *Perizon. ad Aelian. L. v. V. H. cap. 10. num. 5.*

Opes senescere] Minui ac debilitari. *Diodor. τὰ τῶν Ἀθηναίων πρόγυρα πρὸς ὄντα* dixit. *Cicero* dixit: *laudem senescentem*, quae decreseat vel exoleat, de Oratore. *Laudem aliquis jam prope senescentem ab oblivione hominum revocare.* *Liv. Lib. 35. Ut cunctando senescerent consilia.* *Gebhard. Adde clar. Duker. ad Flor. prooem. lib. 1. num. 8.*

Contra Lacedaemoniorum] *Leid. contra Lacedaemonium. Pisandro*] *Leid. Pidico. Voff. A. Pysandro.*

Erat enim eodem, quo Alcibiades] *Voff. B. [Ax.] Erat enim eodem Alcibiades.*

Ab hoc destitutus] *Schottus* germanam codicis sui lectionem pro (p. 224) nunciat, *adhoc destitutus*. Id est, praeterea ab amicis desertus. Non semel vocula haec in eum significatum utitur *Tacit. Lib. 1. Hist. cap. 6. Multi ad hoc numeri e Germania ac Britannia et Illyria. lib. 12. Annal. cap. 20. suscipi bellum avio itinere, importuoso mari: ad hoc reges feroces, vagos populos, solum frugum egens.* *Gebhardus*. Immo a Pisandro adjutum auctor est *Thucydides* 8. Itaque *Schottus* e suo codice malebat, *Adhoc destitutus*, et exponebat, *Praeterea ab amicis desertus*. quod ineptum esse, cuilibet contextum recte inspicienti manifestum est. *Bosius*.

Lyci] Sic *Dan. Gif. Sch. codices*. Alij: *Lyci. Bosius. Leid. Licet filium. Voff. A. B. [Gu.] Lyci filium. Lyci* tamen praeferebam, licet *Heusingerus* illud ἀρχαῖος dictum pronuntiet. Pro *Thrasybulum* *Voff. A. Trasybulum*. et paullo ante pro *Optimatum* *Voff. A. [Gu. Ult.] optimatum*. Pro *fautor* *Voff. B. fautor*, [Ult. *Lyci*, quod 8, 1, 1. legitur, atque ex omnibus edd. ante *Bos.* ab *Harlesio h. l. restitutum est.*]

post, suffragante Theramene, populiscito restituitur; parique absens imperio praeficitur simul cum Thrasybulo et Theramene. Horum in imperio tanta commu- 5 tatio rerum facta est, ut Lacedaemonii, qui paulo

Theramene] De Theramene pluribus egi in not. post. A Plutarcho in Lyfandro male vocari *Anconis filium* Theramenem jam viderat Meursius Lib. v. Attic. Lect. cap. 14. qui pluribus de hoc Theramene agit, item de *Socrate*, et *Isocrate* confusis. Nepotem illustrat Diodorus Siculus Lib. XIII. cap. 38. και γάρ τον Αλκιβιάδην έτος μόνος (Theramenes) συνεβήλευσε κατάγειν, δι' όν πάλιw έαντίw ανέλαβον. Adde Weff. ad lin. 72. qui e Thucydide ostendit, Thrasybulum militibus auctorem fuisse, ut Alcibiades in gratiam, et patriam reciperetur. Confer Lambinum ad h. l. de Theramenis morte etiam Orofius Lib. II. cap. 17. de Theramenis vario ingenio Suidas in Πρόδικον δικαστην έπι φιλων. unde exagitatus ab Aristophane in Ranis. vs. 546. et 998. cum Scholiis. Hic Theramenes h. t. auctor fuerat, ut optimates quadringenti Reip. praeficerentur, et idem paullo post impulsor fuit, ut de gradu hoc dignitatis deicerentur. v. Weff. ad Diodor. l. l. lin. 68. et hinc Cothurnus fuit cognominatus, nempe propter το μη μόνιμον, αλλά και έπαμφοτεριζον άει της προαιρέσει της πολιτείας. Plut. Nic. p. 524. de hoc Reip. Statu adde notas ad Aristidem. p. 280. five in not. pag. 554. Est quoque, qui statuit Theramenem fuisse praecipuum auctorem triginta virorum constituendorum; alii vero affirmant, eum huic consilio fortiter fuisse adversatum. vide Weff. ad Diod. Sicul. Lib. XIV. cap. 3. num. 90.

Populiscito] Reposui et heic vocem immerito ejectam, aucto-

ritate codicum Gif. Dan. Leid. [Gu.] et Editionis Ultrajectinae adductus. nam in aliis omnibus erat *plebiscito*. vide supra ad 3; 1, 5. *Bosius*. Leid. *plebescito*, nec non Voss. A. [Ita etiam *Ax.* non *populiscito*.]

Parique abs. imper. praeficit.] Membr. Schotti: *parique abiens imp. reficitur*. *Bosius*.

Horum imperio] Ms. *Böecler*. *Horum in imp.* *Bosius*. *Horum in imperio* etiam Voss. A. B. Vide Cort. ad Ciceron. 1. ad Fam. Ep. 4. num. 6. [*Ax. Horum imperio*, non: *horum in imperio*. Etiam in Ed. principe, utraque Paris. Ald. et Mag. praepositio deest, sed Gu. Ed. Arg. Long. et Ult. *horum in imperio*, ut Staver. edidit.]

Tanta rerum commutatio facta] Quid et quantum profuerit Atheniensibus Alcibiadis reditus, multis verbis persequitur *Isocrates in Orat. περi Ζεύγους*. *Lambinus*. Caesar. l. 3. Civil. c. 68. (p. 225.) (*fortuna*) *magnas rerum commutationes effecit*. L. 6. Comm. 12. *Adventu Caesaris facta commutatione rerum*. *Μεταβαλόντων των πραγμάτων*. Attius Bruto.

Nam id, quod de sole ostentum est tibi, Populo commutationem rerum portendit fore.

Infra Dione: *has tam prosperas res consecuta est subita commutatio*. Cicero: *O miseram et in brevi tam celerem Reip. commutationem*. *Gebhardus*.

ante victores viguerant, perterriti pacem peterent. Victi enim erant quinque praeliis terrestribus, tribus navalibus, in quibus ducentas naves triremes amiserant, 6 quae captae in hostium venerant potestatem. Alcibiades simul cum collegis receperat Joniam, Hellespontum, multas praeterea urbes Graecas, quae in ora sitae sunt Asiae, quarum expugnarant complures, in his Byzantium; neque minus multas consilio ad amicitiam adjunxerant, quod in captos clementia fuerant usi. 7 Ita praeda onusti, locupletato exercitu, maximis rebus gestis, Athenas venerunt.

Perterriti] Voss. A. *praeter-*
riti.

Pacem peterent] Post pugnam sc. navalem ad Cyzicum pugnatam, in qua Mindarus Laced. Imperator pugnans ab Alcibiade interfectus est, ut tradunt *Xenophon. 1. de reb. Gr.* Diodor. 13. et *Plutarch. in Alcib.* p. 207. Lambin. Add. *Polyaen. 1.* Bosius. Plut. in Lys. pag. 434. dicit *Ἀλκιβιάδης ἀπο τῆς φουγῆς, ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι, μεγάλην μεταβολὴν ἐποίησε, καὶ κατέσχευε τὴν ναυτικὴν ἀγῶνας εἰς ἀντίπαλον ἀντοῖς.*

Victi enim erant] Lege *Diod. L. c.* Lambin. [Ult. *amiserunt.*]

In ora sitae sunt Asiae] Pro ora Cod. P. Dan. [Gu.] *hora.* Pro *sitae* Voss. B. *sita.*

Quarum expugnarant complures] Sic et Ms. Dan. ac Sch. praeferebatque etiam *Lambinus.* Alii: *quamplures.* *Pet. Daniel* putabat leg. *quas exp. complures*: sed invidis libris. *Bosius.* Confule Lector, clar. *Oudendorp.* ad *Frontin. lib. 2. Strateg. cap. 12. num. 15. Quamplures* Leid. et Voss. B. Pro *expugnaverant* Leid. *expugnant*; item Voss. A. et Cod. P.

Dan. [Codex Schott. *quarum expugnarant quamplures* (non: *complures*) Ita etiam Gu. Sed Ult. *quarum expugnaverunt complures.* Pro *expugnarant* Axen. *expugnaverant.*]

In his Byzantium] Vide auctores modo laudatos. *Bosius.* Pro *Byzantium* Leid. *Bacantium.* Voss. B. *Bisantium.*

Quod in captos clementia fuer. usi] Quomodo consilio Alcibiades multas urbes sibi adjunxerit, vid. *Front. Strateg. 2, 5, 44. et 3, 2, 6. et 3, 9, 6.* Qua clementia erga Athenienses et Byzantios fit usus, *Diodorus Siculus* 13. tradit. *Loccenius.*

Inde] Quaedam edd. *Ita.* *Bosius.* *Onusti* proprie. Vide *Servium* ad *Virgil. 1. Aen. vs. 293.* *Tennul.* et *Oudendorp.* ad *Frontin. lib. 1. cap. 4. Strateg. n. 6.* Voss. B. *honusti.* Pro *locupletato* Voss. A. *locupletato.* *Diodor. Siculi* a *Lambino* ad h. l. citati de hac praeda locus est *L. XIII. cap. 68. v. Weff.* ad num. 93. [Ax. Gu. Ed. *Argent. Long. Mag.* et Ult. *Ita pr. on.* quod *Heusinger* merito praefert, et *Titius* jam in textum recepit.]

CAP. VI.

His quum obviam universa civitas in Piraeum descendisset, tanta fuit omnium exspectatio visendi Alcibiadis, ut ad ejus triremen vulgus conflueret, proinde ac si solus advenisset. Sic enim populo erat persuasum, et adversas superiores, et praesentes secundas res accidisse ejus opera. Itaque et Siciliae amissum, et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae tribuebant, quod talem virum e civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur. Nam postquam exercitui praesse coeperat, neque terra neque mari hostes

(p. 226.) *His quum obviam*] Lege quae de magifico et glorioso Alcibiadis reditu *Xenophon* 1. rer. Graec. *Justinus* 5 4, 9. seqq. et *Plutarchus* in vita, scripta reliquerunt. *Mugius*.

Piraeum] *Leid. Pyreum. Voss. B. Piraeum.*

Perinde] *Msc. Dan. proinde*; ut *G.* 2, 2. et infra v. 4. *Bos. Proinde* etiam *Leid.* Vide clar. *Burm.* ad *Quintilian.* l. 5. *Instit. Orat.* cap. 9. *Cur Heusinger* hic retineat *perinde*, cum in *Lys.* cap. 2. §. 2. *proinde* reposuerit, causam video nullam, nam §. 4. hujus capituli iterum retinet *proinde*, et ita in *Nepote* legendum jam vidit *Oudendorpius* ad *J. Caesarem* Lib. III. de *B. Civ.* cap. 1. §. 5. ut in not. post. jam ostendi; de *proinde* et *perinde* in *Mss.* saepius confusis clar. *Ruhnken.* ad *P. Rutilium Lupum* Lib. 1. §. 8. pag. 31. [*Ax. Gu. Ult. perinde.*]

Sic enim populo] Praeter scriptores modo laudatos, v. *Isocrates* *Orat. ad Philipp.* *Bosius.*

Amisum] Sic *Aldus* edidit, firmantque *Mss.* meliores, in his

Dan. et Gif. vid. Gif. Ind. Lucr. v. Refutatus. Dictum vero, ut *emissus* apud *Lucretium*, 4, 205. et similia alia, collecta eidem *Gifanio* in *conjectus*, et eruditiss. *Gronovio* *Observ.* 3, 21. *Mugius* tamen et *Schedae Schotti: amissum*; quod possis exponere, peccatum, erratum; nam *admittere*, interdum est committere, perpetrare. Sed altera lectio haud dubie melior. *Bosius. Westerhovius* ad *Terent.* *Eun.* 1, 2, 81. legit *Siciliam amissam*, sed non producit Codicis cujusdam auctoritatem; et quae ibi vir iste disputat de voce *talis*, occupaverant jam dudum clar. *Schopp.* et *Burm.* ad *Phaedr.* lib. 3. fab. 9. vs. 10. *Leid. Siciliae amissum. Voss. A. Siciliae amissum imperium. Pro talem virum e civitate expulissent* *Voss. A. talem virum e civitate expulissent.* v. *Broukh.* ad *Propert.* l. III. 36. [*Etiam Gu. Ult. amissum*, quod jam in utraque *Paris.* edit. legitur.]

Neque id sine causa] *Leid. sine causa.*

3 pares esse potuerant. Hic ut e navi egressus est, quamquam Theramenes et Thrasybulus eisdem rebus praefuerant, simulque venerant in Piraeum, tamen illum unum omnes prosequabantur; et, id quod nunquam antea usu venerat, nisi Olympiae victoribus,

Potuerant] Alii, [Ed. Arg. et Long.] *potuerunt*. Bofius.

Hic ut navi] Leid. *Ut e navi*. (p. 227.) Mox Dan. *unum illum*. Bofius. *Ut navi* tamen Leid. meus, sed ut Cod. Dan. *unum illum*, ita et Vossian. A. Plut. Alcib. pag. 209. contra Durim Samium, haud vero similia de Alcibiade referentem, adnotat, quod Alcibiades *ὄν πρότερον ἀπέβη τῆς τριήβης, πρὶν εἰσέλθαι τῆ κατασρώματος ἰδὲν Ἐυρυπτόλεμον τε τὸν ἀνεψιὸν παρόντα, καὶ τῶν ἄλλων φίλων, καὶ οἰκειῶν ἀνδρῶν ἐπιδοχουένους, καὶ παρακαλῶντας*. [Leid. 1. *ut e navi*, probe. Heusinger. Ita etiam Gu. Ult. v. supra ad 2, 7, 1. Tum Gu. tamen *unum omnes illum*. Sic et Ax. non: *unum illum omnes*.]

Prosequabantur] Quidam libri, teste Lambino, *persequabantur*. Bofius. Leid. *persequabantur*, et omnes abest.

Olympiae victoribus] Non attendo clar. Schotto, *Olympia vincens* supponenti. Quia sic locutus est Ennius, non continuo ita loqui placet Cornelio nostro. Quod autem Magius, *Et id quod illi nunquam antea usu venerat, nisi Olympiae victori*, corrigit, recte idem aspernatur: sed mallem additas rationes. Enimvero non negat, honoratos fuisse priores Duces coronis: sed nulli praeter Alcibiadem in ingressu esse promissae a vulgo ingestas. Quod Magius ex Plutarcho objicit, *Thesei praeconem, qui de Thesei adventu et salute nuncium obtulerat, plausu coronisque*

fuisse exceptum, nihil ad Cornelium nostrum; quippe diversi sunt Praeco et Praetor, sive Imperator; deinde quid saeculo fabuloso cum historia? Gebhard.

Nisi Olympiae victoribus] *At qui nemo (ni fallor) coronas Olympicas aureas aeneasve fuisse litteris prodidit; in reliquis quoque sacris Graeciae agonibus nullus dicit, victoribus tales datas esse coronas. Nam (ut a quibusdam scriptum invenio) qui Olympicis certaminibus vicisset, coronam ex olea, ut aliis placet, ex oleastro reportabat: qui Pythiis, lauream coronam cum malis: qui Isthmiis, ex pinu confectam: qui vero Nemtaeis, apio coronabatur. Ita Magius ad h. l. (quem et Lambinus sequitur.) Quare ita existimat, Nostrum non innuere, consuetudinem in Graecia fuisse, ut Olympiae victores aureis aeneisque coronis donarentur; sed genera duntaxat coronarum in Alcibiade expressisse, in Olympionicis vero non item: ad hos enim genus, ad Alcibiadem species intendere. Olympionicas tamen denique non oleaginis modo coronis, ut antiquitus, sed aliquando aureis quoque donatos fuisse; etiam e Pindaro Olympior. od. 8. stroph. 1. Thucydide lib. 4. sub fin. et Tertulliano de anima c. 29. pridem docuerunt viri docti, in his Muretus Var. lection. 15, 7. et Pet. Faber Agonisticis 2, 22. Quamquam apud Pindarum ἀέθλις χρυσοστέφανος, quorum mater Olympia dicitur, καλλιστέφανος interpre-*

coronis aureis aeneisque vulgo donabatur. Ille lacrimans talem benevolentiam civium suorum accipiebat,

tantur non modo recentiores Interpretes, sed etiam Scholia Graeca vetera, ipsamque oleam victoribus datam καλλιστέφανον cognominari volunt; quod prolixè refellit Faber. Bohus.

Coronis aureis] Duces ob res praeclare gestas, aliosque magnos viros ob merita insigniora, coronis aureis adfectos fuisse, vulgatissimum est. Diodorus lib. 13. de Dionysio superiore, cum Italios praeter spem dimisset incolumés, et sine lytro: *Ἐπὶ δὲ τούτοις*, exsequitur, *ἐπαίνου ευχόν ὑπὸ τῶν ἑπαθόντων χρυσοῖς στέφανοις ἐτιμήθη, καὶ σκεδὸν τῆ ἐδόξε πράττειν ἐν τῇ εἴῃ κάλλιστον*. Curtius 4, 5, 11. *Iisdem fere diebus solenne erat ludicrum Isthmiorum, quod (p. 228.) conventu totius Graeciae celebratur. In eo concilio decernunt, ut duodecim legarentur ad regem, qui obres pro salute Graeciae ac libertate gestas coronam auream donum victoriae ferrent. Vide Aristophanem Avibus pag. 600. G. Nec viri solum, sed et feminae iisdem donis ornatae. Diodorus lib. 11. Οἱ δὲ παρῆχθόνιοι τῆς σωτηρίας παραδόξως τετυχότες πάντα δώσειν προσεδέξαντο, καὶ στέφανον χρυσοῦν τῇ γυναικὶ τῆ Γέλωος Δαμαρτέῃ προσωμολόγησαν.* Gebhardus. Plura Freinshemius ad Curtii 4, 5, 11. De Romanis exempla habes apud Plinium Natur. histor. 33, 3. extremum et ejusd. lib. cap. 4. Basius. Vide, Quos laudat clar. Burmann. ad Petron. Satyric. cap. 60. pag. 303.

Aeneisque] Muretus, loco paullo ante laudato, cum haec Nepotis verba adduxisset, *Cur, inquit, aeneas quoque coronas addat, non immerito quaeri potest. Nam ut Glauci Homerici*

vecordia ridetur, permutantis χρύσεια χαλκείων; ita ridicula videri potest haec χρυσοῦν καὶ χαλκείων permistio. Ego vero non dubito, quin verba corrupta sint, ita ut legendum sit taeniisque. Solebant enim fere taeniae cum coronis conjungi. Empedocles:

Ταινίαιστε περὶ στέφανοιστε θαλείοις.

Idque manifesto confirmat, quod apud Thucydidem lib. 4. c. 121. de Brasida legitur: quem Scionaei, re praeclare gesta, ut Olympionicen exceperunt, et ut Graeciae liberatorem corona aurea et taeniis revinxisse dicuntur. Athletam enim cum dicit, Olympionicen intelligit. Haec Muretus, quem, sed suppresso illius nomine, sequitur nuperus scriptor Agonisticae sacrae, Jacobus Lydius, c. 45. pag. 175. Gebhardus tamen ineptum censebat, cogitare, Historicum brevitatis diligentem, prolixum esse voluisse in commemorandis coronarum accessoriis, quae adesse, illis temporibus nemo ignoraret. Quare tuebatur vulg. lectionem, et explicabat, Alcibiadem a populo duplici coronarum genere, pro facultatibus cujuslibet, esse donatum: a divitibus, aureis; a pauperibus, aeneis. Ampliff. Boeclerus aliquando legendum arbitrabatur coronis aureis aeneisque staturis, ductus similitudine loci 16, 5, 5. ubi Pelopidam interfectum coronis aureis et staturis aeneis donaverunt. Quam emendationem idcirco rejicit nuperus Corneliani Indicis interpolator, quod Nepos vocem staturis praemissurus potius fuerit; quo modo in duobus alteris locis 16, 5.

4 *reminiscens*. pristini temporis acerbitatem. Postquam astu venit, concione advocata sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin ejus casum lacrimarit, inimi-

as, 9, 3. hoc modo, *statuisque aeneis*: praesertim cum h. l. aliud substantivum jam praemiserit adjectivo, scripseritque *coronis aureis*, non *aureis coronis*. At quis nescit, plerosque scriptores veteres non adeo accurate semper verba ordinare? Quod autem ipse mavult *to aeneis* absolute positum, subaudiendumque substantivum *statuis*, ut in illo *Varronis* apud *Nonium*: *Hic Demetrius aeneas tot aptu st* (sic scribere debebat) *Quot lucas habet annus absolutus*: id quam ineptum sit, nemo non videt; quis enim credat, tam obscure et ambigue loqui potuisse Nostri? nemo enim haec lecturus erat, quin *to aeneasque* ad *coronas* referret. Mihi, dum melior nulla suppeditat, expositio *Gebhardi* placet. praesertim cum *aeneis coronis* veteres usos fuisse, clare appareat et *Plinio Natur. histor.* 21, 2. et 34, 8. quamquam *idem* inter Romanos utilitas lib. 22, 3. non memorat. *Bosius*. Locis, quos *Muretus* citat, adde *Festi* testimonium in voce *Taenia*, ubi inter alia verba haec *Ennii* leguntur: *Volans de coelo cum corona et taeniis*. *Ernstius*. Ego cum *Mureto* praeserrem *taeniisque*. *Plut.* in *Pericle* pag. 167. *Periclem* mulieres *σεφάνοις ἀνέδων, καὶ ταυίαις, ὥσπερ ἀδελφὴν νικηφόρον*. Hae taeniae describuntur a *Servio* ad *Virg.* (p. 229.) v. *Aen.* 269. et a *Festo* et aliis. *Plut.* in *Alcib.* pag. 210. simpliciter scribit *σεφάνοις μὲν ἐσεφανεῶν χρυσοῖς*, et addit, *ἡρέθη δὲ καὶ κατὰ γῆν ἄμα, καὶ κατὰ θάλασσαν στρατηγὸς ἀντοκράτωρ*. id quod confirmatur, praeterquam a *Nepote* cap. 7. a *Diodoro Siculo* Lib. XIII. c. 69.

Lacrimans] Etiam *Voff. A.* *Cod. P. Dan.* *lacrumans*. sic mox *Lacrimarit* *Voff. A.* et *B.* Pro *benivolentiam* *Leid.* et *Voff. A. B.* *benivolentiam*.

Reminiscens] In *Phocione*. *Cum alii* *reminiscentes veteris famae, aetatis miserarentur*. *Gebhardus.* *Cod. Dan.* [*Gu.*] *reminisci*. An igitur expungendum *to accipiebat*, et verbum *lacrimans* active, ut commate sequenti, accipiendum? *Bosius*.

Astu venit, *Cod. P. Dan. Leid. Voff. A.* [*Gu. Ult.*] *astum venit*. *Voff. B.* *astu cepit, venit e concione advocata*, et mox *pro verba fecit, verba facit*. *Advocata* vero *concione* propria est locutio. *Virgil. lib. 5. Aen. 44.*

— *Socios in coetum littore ab omni Advocat Aeneas.*

Ad quem locum *Servius* dicit. *Advocat Aeneas, advocata enim concio proprie dicitur*. *Front. lib. 1. Strateg. cap. 8. Ex. 5. Concione* *advocata aptari jussit milites ad pugnam*. *Consule clar. Burmann.* ad *Phaedr. l. 1. fab. 14. vs. 13.* [*Ax. verba fecit*; simul autem e puncto est notatum, signoque superimposito commendatur a, *facit*. Quae lectio est *Voff. 2. Mosche.*]

Concione] In qua pro se dicens, ostendit, se nihil impie fecisse, et contra jura omnia civitate exterminatum esse. *Xenophon* lib. 1. *de reb. Graec.* *Lambinus*.

Casum] Sic meliores edunt. *Ultraject. causam*; alii *causa*. *Schottus*.

cumque his se ostenderit, quorum opera patria pulsus fuerat, proinde ac si alius populus, non ille ipse, qui tum flebat, eum sacrilegii damnasset. Restituta ergo huic sunt publice bona, iidemque illi Eumolpidae Sacerdotes rursus resacrare sunt coacti, qui eum devoverant, pilaeque illae, in quibus devotio fuerat scripta, in mare praecipitatae.

His se ostenderit] Voss. A. *iis se ost.* pro patria pulsus Voss. B. *patria epulsus.* forsan *expulsus.*

Ac si alius populus] Similiter Tacitus 1. Hist. 45. 1. ubi de Othone ad imperium evecto: *Alium crederes senatum, alium populum,* etc. Et 2. Hist. 90. 1. de Vitellio: *tanquam apud alterius civitatis senatum populumque magnificam orationem de semet ipso promisit.* Gebhard. Apud eundem primores civitatis 2. Hist. 64. 3. *Populi mobilem animum; et si se ducem praebuisset, easdem illas adulationes pro Vespasiano fore.* Simile inconstantiae popularis exemplum in Cicerone habes, olim expulso, et post humeris totius Italiae reportato. *Bosius.* Vid. Periz. ad Aelian. Lib. XIII. V. H. cap. 38. num. 12. [Ult. *perinde ac si.*]

(p. 230.) *Sacrilegii*] Sacrorum violatorum seu profanatorum. nam *Sacrilegus* non tantum qui sacras res rapit et compilat; sed quacunq; ratione violat, latine dicitur. Tibull. lib. 3. El. 5.

Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes.

Quem locum tali correctione deformarat Scaliger.

Nec nos Sacrilegi templis admovimus ergo.

Florus lib. II. cap. 17. non sine

quodam Sacrilegii metu et horrore. Gebhardus. V. Ind. *Bos.*

Eumolpidae] Mss. *Olympidae.* sed vide ad cap. 4, 5. dicta. *Bos.* Leid. [Gu.] et Voss. A. B. *Olympidae.* Pro *iidemque* Leid. [Gu.] et Voss. B. *eidemque.* paullo ante ergo abest a Leid. [Ult. *iidem Eum. sac. sine que et illi.*]

Rursus resacrare] *Rursus* deest in Ms. Cod. De verbo *resacrare* vide Petri Pithoei lib. 1. Adversar. subsecivor. cap. 10. et Heraldi animadv. ad Arnobii l. 1. p. 33. *Ernstius.* *Lambinus* mallet *resacrare.* v. Ind. Ms. *Ernstii* vox *rursus* aberat. Sed vide denuo indicem, voce *Rursus.* *Bosius.* Leid. et Voss. A. B. et Cod. P. Dan. *resacrare;* *Rursus* omnibus meis Mss. adest, et adesse debet. Pleonasmus hic optimis scriptoribus familiaris satis notus est. Vide praeter alios Doctiss. *Snakenburg.* ad *Curium* lib. 3. cap. 11. §. 14. Ut vero *resacrare* pro *resacrare* in Mss. sic *interfaciendi* pro *interficiendi* Leid. m. supra cap. 5. num. 4. et *dejurare* in Mss. pro *dejerare* scribitur. Vide *Gronovium* ad *A. Gellium* lib. 1. N. A. cap. 3. *detractare* pro *detractare;* et *dispartiri* pro *dispartiri* Cort. ad *Sallust.* Jugurth. cap. 53. in fine. Neque semper in compositis Veteres sonum simplicis vocis mutasse, docet *Broukhus.* ad *Propert.* II, XXIV, 22. [Ult. *resacrare.*]

Pilaeque illae, in q. d. f. s. in m. praecipitatae] Msc. *praecipitare.* Unde alia manus cor-

rexit, pilasque illas. Boeclerus. Supra cap. 4. 5. unam pilam duntaxat commemoravit. Diodorus autem dicit, non pilas in mare praecipites actas, sed *di-nas, sententias et lites*. Lambi-

nus. Consule Weff. ad hunc Diodori locum, qui est Lib. XIII. cap. 69. num. 27. Voff. B. *Pilasque illas, in quibus devotio fuerat scripta, in mare praecipitare.*

CAP. VII.

Haec Alcibiadi laetitia non nimis fuit diuturna. Nam quum ei omnes essent honores decreti, totaque respublica domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, et ipse postulasset, ut duo sibi collegae darentur, Thrasybulus et Adimantus, neque id negatum esset, classe jam in Asiam profectus, quod apud Cymen minus ex sententia rem gesserat, in invidiam

Non nimis] Vide Isocratis Oratione ad Philippum. p. 94. *Ernst.* Sic reposui e Mf. Gif. Schott. [Gu. Ult.] et Boecl. apparentque hujus lectionis vestigia etiam in (p. 231.) Excerptis Dan. quae habent *nimis*. Vulgo erat *minus*. Bosius. In aliis legitur *minus*, sed *non nimis* Leid. et Vossian. A. B.

Omnes essent] Sic Dan. [Gu. Ult.] Alii invertunt. *Bos.* Sic et Leid. cui *to ei* abest; et *essent* abest Voff. B. qui pro *Haec Alcibiadi*, exhibet *hoc Alcibiadi*.

Ut duo sibi collegae] V. sup. ad cap. 3, 1. *Bosius.*

Thrasybulus et Adimantus] Voff. A. *Trasibulus et Adamantus*. v. Not. post.

Classe jam in Asiam] Ita Ms. Boecl. Aliis *to jam* abest. *Bosius.* adest Voff. B. [Deest in Gu. Ult.]

Quod apud Cymen minus ex sententia rem gess.] A Cymaeis enim, cum eorum agros vastasset, multosque captivos abdu-

xisset, coacti sunt Athenienses captivis relictis ad naves confugere, ut narrat *Diodor.* 13. Nil igitur attinet, haec ad pugnam navalem, ab Antiocho gubernatore, absente Alcibiade, cum Lysandro haud procul Lesbo ad Notium commissam, referre, quod faciebat *Lambinus*. Quid enim illa ad Alcibiadem, qui interdixerat Antiocho, ne pugnaret? *Bosius.*

In invidiam] *Diodorus* ἡδὲ Ἐα ἐδραβετο. *Gebhard.* Ita et *Xenophon.* *Plutarchus* ait, a Thrasybulo accusatum, idque multis criminibus; *Diodorus* partim a Cumaeis, quod urbem sociorum oppugnasset, agrumque vastasset; partim a militibus quibusdam, quod Lacedaemoniorum rebus studeret, et amicitiam cum Pharnabazo coleret. *Bosius.* Praepositio *in* abest codici Leidensi. Juxta *Plut.* in Alcibiad. pag. 210, 211. Alcibiades jam in invidiam incidit et odium suorum adversariorum.

recidit. Nihil enim eum non efficere posse ducebant, 2
Ex quo fiebat, ut omnia minus prospere gesta ejus
culpaē tribuerent, quum eum aut negligenter aut ma-

quod urbem Andrum non ceperit, quam cum non ceperit, causam refert Diod. Sicul. Lib. XIII. cap. 69. Castello hujus urbis imposuerat Thraſybulum Thrasonis filium, teste eodem Diodoro, sed qui ei inimicissimus Athenas profectus, Alcibiadem variis obruit criminibus. v. Plut. p. 211. Haec Andros defecerat ab Atheniensibus. v. Xenophon. Lib. 1. Hist. Gr. pag. 342, 343. qui Alcibiadem ad Gaurium, Andri castellum, statuisse tropaeum refert.

Ejus culpaē] Vide *Plutarchum* pag. 211. Ms. Boecl. *ejus* aberat. *Bosius*. *Ejus* abest Voff. B. [Ult.] et Leid. pro *loquerentur* Leid. loqueretur.

Negligenter, aut malitiose] Vid. *Justin.* 5, 5, 4. et *seqq.* *Bosius*. Leid. *quum aut eum*. ita et Voff. B. *Negligentia* Alcibiadis haec sane dici potest, quod in Cariam ad colligendos nummos, quibus indigebat, contendit, classi praefecto Antiocho sibi charissimo propter receptam coturnicem, quae ex Alcibiadis pallio avolaverat. Plut. Alcib. pag. 195. Sed qui bonus quidem gubernator, sed homo imprudens, et inportunus contra Alcibiadis (p. 232.) praecceptum apud Ephesum Lysandri classi insultavit, qui Lysander, Alcibiadis absentia cognita, vanum hunc hominem navali praelio vicit, et Athenienses ingenti clade affecit. v. Plut. pag. 211. et in Lysand. pag. 435. et Pausan. Lib. III. cap. 17. et Lib. IX. cap. 32. Diodor. Siculus vero Lib. XIII. cap. 71. refert Alcibiadem cum longis navibus Clazomenas petiisse, quia haec urbs in Atheniensium societate permanens, exsulum quorundam populationibus graviter

adfligebatur; attamen hac clade audita, quam celerrime poterat revertit, et Lysandrum ad pugnam provocavit, verum juxta Plut. Lysander ἡγάπα νενικηκώς καὶ ἐκ ἀντανήγατο. Juxta Diodorum non ausus est in aciem progredi Lysander. Xenophon. Lib. 1. H. Gr. pag. 344. scribit Ἀλκιβιάδης δὲ ἀκούσας, Θρασύβυλον ἔξω Ἑλλησπόντου ἤκοντα τειχίζεν Φωκαίαν διέπλευσε πρὸς αὐτόν, καταλιπὼν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον τὸν αὐτὸν κυβερνήτην ἐπισείλας μὴ ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὰς Λυσάνδρου ναῦς. Sed huic praeccepto non paruit Antiochus, ut idem cum aliis memorat, qui etiam agit de Alcibiade reverso, ἔλθῶν εἰς Σάμον ἀνήχθη ταῖς ναυσὶν ἀπάσαις ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων, καὶ πρὸ τοῦ στόματος παρέταξεν, εἰ τις βέλτοιο ναυμαχεῖν, ἐπεὶ δὲ Λυσάνδρος ἐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλὰς ναυσὶν ἐλαττωθεῖσαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. unde videmus inter hos scriptores non convenire de Alcibiadis itinere. Plutarch. Lys. pag. 435. simpliciter dicit Ἀλκιβιάδης εἰς Φωκαίαν ἐκ Σάμου διέπλευσεν. Nonnulla de hac historia dederat ad h. l. Lambinus, Interpretes ad Justinum L. v. c. 5. et Fabricius ad Orosum L. II. cap. 16. num. 17. De tempore itineris agit Xenophon l. I. his verbis: Καὶ ὁ μὲν Λυσάνδρος, ἐπεὶ αὐτῷ συνετέτακτο ἀνελκύναι τὰς ἐν τῇ Ἐφέσῳ ναῦς, ὅσας ἐννεμήκοντα, ἠσυχίαν ἤγεν ἐπισκευάζων καὶ ἀναψύχων αὐτάς. [Ax. cum autem eum. In quibus autem aperte falsum: debebat esse aut, sed nec id suo loco positum. Mosche. Gu. Ult. omnesque ante Lambin. edd. aut eum, quod recte a Lambino mutatum est.]

litiosæ fecisse loquerentur, sicut tum accidit. Nam corruptum a rege capere Cymen noluisse, arguebant.

3 Itaque huic maxime putamus malo fuisse nimiam opinionem ingenii atque virtutis. Timebatur enim non minus, quam diligebatur, ne, secunda fortuna magnisque opibus elatus, tyrannidem concupisceret. Quibus

[Sicut tum accidit] Leid. *Sicut tamen accidit.* Voss. A. B. [Gu.] *Sicut tum accidit.* [Ult. *Sic et tum accidit.* In Ed. principe, utraque Paris. Ald. Mag. et Lamb. tum omittitur.]

[A Rege] Aut ab ejus Satrape Pharnabazo, cui arguebant ejus inimici eum esse amicum. *Diodorus l. c.* Lambinus.

[Capere Cymen noluisse] Atqui foederata urbs Cyne, ac proinde capi ne quidem debuit. Et accusatum idcirco a Cymaeis Alcibiadem *Diodorus* ait. Quid igitur? An legendum *voluisse*? Atqui repugnant, quae praecessere. Neque *Diodorus* ait, *capere voluisse Cymen*, sed agros eorum vastasse, ipsosque ad pugnam provocasse. An de alia urbe cogitabimus? Ita volebat vir doctus. Sed quid prohibet, etiam foederatam urbem tentatam Atheniensium arcano jussu credere? Certe *Diodorus* non ait idcirco dejectum imperio, quod Cymaeos aggressus fuisset, sed tantum ob τὰ περὶ τὴν Κύμην ἡμαρτημένα, ea quae circa Cymen peccasset. *Bosius*. *Wesselingio* ad *Diodor. Sicul. L. XIII. cap. 74.* *Bosii* conjectura de arcano Atheniensium jussu videtur improbabilis, ut jam monui in not. post.

[Maxime putamus malo fuisse nim. opin.] Sic *Lambinus* edit. Dictumque, ut esse calamitati, invidiae, gloriae, opprobrio, pernicipi, praesidio; quarum locutionum exempla vide in *Ind. v. Esse.* *Cicero ad Att. 14, 21.* de *Caesare: clemen-*

tiam illi malo fuisse, qua si usus non esset, nihil ei tale accidere potuisse. Vulgati fere omnes: *imputamus malo causam fuisse*, plane inepte et solece, *Lambini* iudicio. A codice tamen *Danielis* τὸ *causam* aberat. *Msc. Boecl. huic maximo malo, imputamus causam fuisse nim. opin.* *Locus* haud dubie corruptus, cui vix (p. 233.) medeare sine meliorum codicum auxilio. *Bos.* *Leid. imputamus.* *Voss. A. putamus.* *B. imputamus*, qui pro *maxime, maximo.* Agnoscunt tamen *causam* *Leid. meus* et *Voss. A. B. τὸ causam* ab aliis in exsilium ejectam codicum arbitrio revocavi. adde quae notavi ad *Pausan. cap. IV. §. 5.* in prioribus et posterioribus notis. [Gu. ut *Dan. codex: Itaque huic maxime imputamus malo fuisse nimiam op. i. a. v.* *Recepta lectio* non *Lambinum* auctorem habet, sed jam in optima *Ult.* edit. reperitur.]

[Nimiam opinionem ingenii atque virtutis] *Nepos* non *Alcibiadis* ipsius, sed populi opinionem de ingenio ac virtute ejus designat. *Bos.* Hanc vocem illustravit *Tennulius* ad *Frontinum Lib. 1. Strateg. cap. 1. n. 58.*

[Tyrannidem concupisceret.] Hoc incertum esse dicit *Plutarch.* in *Alcib. pag. 210.* [Pro opibus elatus] *Ed. princeps, Arg. Paris. 2. Ald. Ult. Long. et Mag. elatus opibus*, quod *Fischerus* melius putat. E codd. nulla varietas allata est.]

rebus factum est, ut absentī magistratum abrogarent, et alium in ejus locum substituerent. Id ille ut audi- 4 vit, domum reverti noluit, et se Pactyē contulit,

Ut absentī magistratum abrogarent; Plut. Lys. pag. 435. ita rem narrat: postquam de Antiocho gubernatore classis praefecto egisset, suis ludibriis Lyсандrum incendente ad pugnam navalem τέλος ἐναντιῶν συνπεσόντες, nempe Lyfander et Antiochus, ἐπὶ δὲ Λυσάνδρου, καὶ πάντε καὶ δέκα τριήρεις λαβῶν, ἐπέσσε τρόπαιον. ἐπὶ τῷ τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ μὲν ἐν ἄσει δῆμος ὀργισθεὶς ἀπέχεροζόνησεν. [Ult. Quibus rebus factum, sine est.]

Alium] Imo alios, eosque decem; quorum nomina commemorant Xenophon Hist. Graec. 1. et Diodorus 13. Lambinus. Cononem suffectum ait Justin. 5, 5, 4. et 5, 6, 1. Bosius.

Et se Pactyē contulit.] Longolii est emendatio: *Et se Perinthum contulit*, qua Lambinus cum Savarone acquiescunt. At non Abrahamus Ortelius, qui ex Ptolemaei Thraciae descriptione et Plutarchi Alcibiade legit, *Et se Pactyam contulit, ibique tria castella communivit, Bornos, Bisanthen et Macrontichos.* Gebhardus. Mira in libris varietas. Vulgati ante Longolium *Pataram* exhibent. quod merito suspectum Longolio. *Patara* enim Lyciae civitas, ut e *Scylacis periplo*, Strabone 14, *Mela* 1, 15. *Plinio* 5, 17. *Ptolemaeo* 5, 3. *Eustathio ad Dionysium*, aliisque cognoscimus. At Alcibiadem in *Thraciam se contulisse*, sequentia docent. Et *Patara* longius distabat Hellefpon- to, circa quem hucusque egerat. Praeterea *Patara* plurali, non singulari numero dicta, Graecè τὰ πάρα. nullus ergo locus τῷ *Pataram* relinquitur. Idem Longolius ait, vet. codicem ha-

buisse *Perinthum*. Itaque legendum putabat *Perinthum*; quod in textum recepere *Lambinus*, *Savaro*, et quicumque post eos Nepotem ediderunt. etsi jam *Magius* monuerat, se in nullo exemplari *Perinthum* aut *Perinthum* legisse; quod neque postea quisquam, quod sciam, reperit. neque juvat *Longolium*, quod *Byzia*, cujus mox Nbfster meminit, haud longe Perintho absit. nam et fallum hoc, cum *Byzia* haud procul Salmydesso sinu ad Pontum Euxinum; *Perinthus* haud longe ab ostio Propontidis sita fuerit: et corruptam esse eam vocem mox patebit. Denique veteris editionis, in qua *Lambinus* ait fuisse *Peritam*, non major est auctoritas, quam aliarum, quae *Pataram* habent. E manu Exaratis Puteaneus habuit *patere pactis*; *Savaronis Petye*; *Danielis optimus, Pactyae*. Unde non dubitavi cum *Ortelio* reponere *Pactyē*. Fuit autem *Pactyē*, Graecis Πακτώη, (p. 234.) urbs in Isthmo Chersonesi Thraciae haud procul ore Propontidos sita: cujus meminere *Periplus*, qui vulgo sub nomine *Scylacis Caryandensis* circumfertur pag. 27. *Scymnus Chius* in fragmento *Peripli*, ab *Hoeschelio* primum sub nomine *Marciani Heracleotae* edito, prope finem, *Excerpta Strabonis* sub fin. libri 7. *Solinus* cap. 16. *Ptolemaeus* 3, 11. Corruptum ejus nomen apud *Plinium* N. H. 4, 11. *Illustrant duae urbes utrinque littora, quae haud dissimili modo tenuere: Pactiae a Propontide, Cardia a Melane.* Legendum, *Pactyē*. Huc se contulisse Alcibiadem, facile sibi persuadebit, qui in *Thraciam* eum introiisse, sive

ibique tria castella communivit, Bornos, Bysanthen, Ne-

ad castella sua in Chersonesum navigasse; et, cum frustra Cy-macorum agrum vastasset, My-tilenem, Lesbi urbem, regres-sum; denique paullo post propinquum classe Atheniensem, quae ad Aegospotamos subsiflebat, fuisse, eogitaverit, quorum illud Nepos, et Xenophon Hist. Graec. istud Diodorus, hoc Plutarchus pag. 212. tradunt. Et dubitationem omnem tollit Diodorus: qui, cum retulisset, Alcibiadem, magistratu cedentem, Cononi novo praetori, tradidisse exercitum, diserte subdit, desperato Athenas reditu, cum una triremi Pactyen Thraciae concessisse. Μετά δὲ τριῆπος μιᾶς· εἰς Πακτύην τῆς Θράκης ἀπεχώρησε. quem locum miror viros doctos non observasse. Magius tamen opinabatur, Ne-potem regionem quandam potius, quam urbem, significare voluisse: quod addat, Alcibiadem ibi tria castella communivisse. Absurdum enim esse censere, ea fuisse in urbe communita. At quis dubitet, posse τὸ ibi et tractum circumvicinum, ut alibi, significare? Non magis probare possum, quod addit, videri castella haec non in Thracia, sed alibi, munita: cum Nepos dicat, Alcibiadem postquam ea munivisset, manum collegisse, et in Thraciam introivisse. Nusquam enim ait, id postea de-mum factum: sed solummodo, primum Graecorum manu collecta in Thraciam introivisse. Et statim illuc transiisse, clare docent verba Diodori modo adducta. Plutarchus quoque in Lysandro pag. 435. e castris in Chersonesum (Thraciam puta) navigasse, ait. Bosius. Leid. Pactyes. Voss, A. Pethye. Voss. B. Pateram. ubi pro glossa in

margin. notatum erat proprium nomen loci. Pactyen retine. v. not. post. [Gu. Pactyen. Ult. Patara, et in margine: Al. Pactiae.]

Tria castella] Quae in Chersoneso Thracica habebat. Xenophon 1. Hist. Graecae: Ἀσβῶν τριῆρη μιᾶν, ἀπέπλευσεν εἰς Κερρώνησον, εἰς τὰ ἐαυτοῦ τεῖχος. Plutarchus Lysandro pag. 438. ἐνὸν Χανε (Ἀλκιβιάδης) περὶ Κερρώνησον ἐν τοῖς ἐαυτοῦ τεύχεσι διατῶμενος. Prope Bysanthen sita fuisse, ex eodem Plutarcho in Alcibiade colligas: qui ait inter capita accusationis Alcibiadis fuisse et τῶν τεύχων κατασκευὴν, ἃ κατεσκευάσθη ἐν Θράκῃ περὶ Βυσάνθην (seu ut in Codice Vulcobiano fuit, περὶ Θράκην ἐπὶ Βυσάνθην) ἀντὶ καταφυγῆν. Nisi tamen τεῖχος illa de muris aut propugnaculis circa ipsam Bysanthen exstructis, accipienda sunt. Bosius.

Bornos] Nusquam alibi, quod sciam, hujus loci mentio. Itaque verane sit lectio, an corrupta, affirmare non possumus. Ornos inter xiv. urbes Provinciae Thraciae Europae recenset Notitia veterum Provinciarum et urbium Imperatori Romano Constantinopoli sedenti subjectarum, apud Carolum a S. Paulo in Parergo Geographiae sacrae, pag. 20. Qui an heic reponi possint, dispiciant doctiores. Bosius.

Bysanthen, Neontichos] Vulgo est Byziam, Themeonticos; Alii Bizam habent; vetusti codices, Magio teste, Byram. Byziam Thraciae urbem, et quondam arcem regum Thraciae sig. (p. 235.) nificari volunt Longolius et Lambinus. Meminere ejus Plinius Nat. Hist. 4, 11. et Solinus cap. 16. Graeci Βιζύην

scribunt, ut *Ptolemæus* 3, 11. *Stephanus*, et *Notitia provinciarum* paullo ante laudata. *Notitiae Patriarchatum et Episcopatum Vaticanum et Parisiensis*, apud *Carolus a S. Paulo*, et *Nilus Doxapatrius* apud *Leon. Allatum de Consens. Eccles. Orient. et Occident.* 1, 24. inter sedes Archiepiscopales Thraciae Europae recensent. Episcopus ejus, *Lucianum Acta Concilii Chalcedonensis actione* 16. (quae et parte 3. epistolam ejus ad Leonem Imp. exhibent) *Theodorum*, acta *Synodi quinae Generalis, collatione* 8. memorant. Sed vix credibile est, hanc ab Alcibiade munitam; cum ad sinum Halmydesum, ut diximus, et versus Haemum montem sita, eoque remotior a Pactye, quo concesserat, fuerit, quam ut ibi communita possit dici. *Bizae* et *Byrae* nemo veterum meminit. Circa Byanthen extracta ab Alcibiade *τεῖχη*, supra e *Plutarcho* diximus. Itaque *Abr. Ortelius* putabat legendum, *Byanthen, Macrontichos*. *Byanthen*, Thraciae oppidum, medio fere inter Perinthum et Pactyen collocat *Ptolemæus* 3, 11. atque et *Rhaedeston* dici. *Mela* 2, 2. vocat *Byanthen Samiorum*, quomodo et *Epitomae Stephani* est *ἄποικος Σαυίων*: sed perperam *Macedoniae urbs* κατὰ Θράκην ἑλληνισ dicitur. *Plinius* quoque ad Propontidem in sinibus Chersonesi constituit, *Nat. Hist.* 4, 11. Ac, nisi fallor, idem mox *Resiston* vocat, in Chersoneso ad Propontidem ex adverso *Coloniae Pariae* sitam: quam *Itinerarium*, quod *Antonino* tribuitur, semel iterumque inter Apion et Heracleam interponit. Quanquam non ignoro, *Ortelium* in *Tab. veteris Thraciae* *Resiston* a Byanthe distinguere, ac in interioribus ad flumen Arzum collocare. *Macrontichos*, Graecis μακρὸν τεῖ-

Tom. I.

χος, Mela inter Byanthen ac Cypsellam et Lyfimachiam; *Ptolemæus* (quem sequitur *Graecia Saphiani*) inter Bysanthen et Pactyen ponit. *Plinius* cum Cypsellam et Bisanthe conjungit, sed addit, a Propontide ad *Melanem sinum* inter duo maria porrectis muris, procurrentem excludere Chersonesum. Et mox *Longos muros* vocans; quinque millibus passuum Lyfimachiam inde distare scribit. Atque hunc sequi videtur *Ortelius*, *Macrontichos* aequali fere spatio a Cardia et Lyfimachia removens, inque medio Isthmo constituens. In *Tabulae Peutingerianae segmento* 6. corrupte *Macronteros* dicitur, poniturque inter Heracleam et Callipolin. Potuit igitur, si locorum situm respicimus, et *Bysanthe* et *Macrontichos* esse inter castella ab Alcibiade prope Pactyen communita. Sed quoniam posterior a vulgata lectione aliquanto longius recedit, potius est, ut cum doctissimo viro, et de vetere Geographia egregie merito, *Isaacio Vossio* in *not. ad Justinum* q. legamus *Byanthen, Neontichos*. Fuit autem *Νέον τεῖχος* Thraciae oppidulum, haud procul Heraclea et Perintho. Docet *Periplus*, quae sub *Scylacis* nomine circumfertur, in descriptione Thraciae: *Μετὰ τὴν Χερσόνησον ἐστὶ Θράκεια τεῖχη τὰδε: πρῶτον, Λευκὴ ἀκτὴ, Τεπτισαδὶς, Ἡράκλεια, Γάνος, Γάνιατ, Νέον τεῖχος, Πέρινθος πόλις καὶ λιμὴν*, etc. *Ortelius* in *tabula Thraciae* inter Bisanthen et Pactyen collocat, vocatque *Novum murum Xenophonis*. Eodem nomine fuit oppidum quoddam Aeolidis. *Plinio* 5, 30. *Stephano*, et *Suidae*; et aliud in Isthmo Chersonesi Tauricae, *Ptolemæo* 3, 5. memoratum. Fuit qui legeret, *Byzantium, Macronticos*. quam bene, satis docent quae diximus. *Bosius*. *Leid. Biziam*. *Vossian. A. B.*

R

Neontichos; manumque collecta primus Graeciae civitatis

Byzam. Pro *Macrontichos* Leid. et Voss. A. *Themeontichos*. B. *Themeonticos*. [Ax. *Bisan Themeontichos*, quod aperte est: *Bisanthem*, *Neontichos*. Mösche. Gu. *Bizam. themeonticos*. Ult. *Bisam*, *Themeontichos*. Pro *communivit* Gu. *communiit*.]

Manumque collecta] Etiam *Plutarchus*: συναγαγών ξένους, ἃ πολέμει τοῖς ἀβασιλεύτοις Σπα. (p. 236.) *Ξενὶ ἰδίᾳ*. Nihili igitur est, quod in Mss. Dan. et Schottio inspectis fuit, *manumque collecta*. v. Ind. *Bosius*. Leid. et Voss. A. [Gu.] *conjecta*. Quae verba a Libyariis saepius confunduntur. Hic vero *collecta* retinendum. Phrasis est nota; contra ap. Caesarem l. 2. de Bell. Gall. cap. 28. pro *collectos, conjectos* recte censet legendum *Celeb. Drakenborch. ad Silium Italicum* lib. 17. *Punic.* vers. 93. qui plura hujus confusionis exempla plena manu lecturo dabit. Iterum apud *Ciceron.* lib. 1. de *Divinat.* cap. 54. legendum esse, *Permulta collecta sunt ab Antipatro, quae mirabiliter a Socrate divinata sunt*, pro *conjecta* recte ostendit *clar. Davishus*.

Primus Graeciae in Thraciam introiit] Alii libri, *Primus Graeciae civitatis in Thraciam introiit*, quam lectionem mordicus Schottus contra *Lambinum* defendit. *Gebhard.* Non passus sum diutius exulare vocem *civitatis*, quam libris *invitis primus* eiecerat *Lambinus*: quem postea reliqui secuti sunt. *Civitas Graeciae* sive *Graecia*, vel gens *Graecorum* universe est; quomodo *Caesar* 1. *Bell. Gall.* 12. dixit *omnem civitatem Helvetiam in quattuor pagos divisam esse*: vel aliqua e *Graeciae civitatibus*; ut sensus sit, *primum fuisse Alcibiadem ex Grae-*

carum civitatum civibus, qui manu collecta Thraciam ingressus sit. Fateor tamen, suspicatum mihi hoc esse; cum tot coloniae ante Alcibiadem a Graecis in Thraciam deductae sint, ut vel e *Nobstri Miltiade* constare potest. An igitur legendum *civitates in Thracia*; ut intelligantur liberi Thracum populi, nec regibus subjecti? *Plutarchus* sane scribit, Alcibiadem *τοῖς ἀβασιλεύτοις Θραξί, liberis Thracibus bellum intulisse*. *Bos.* Leid. *Primus Graeciae civitatis*. Item *Vossian.* A. et B. [Gu. Ult.] Si *MStorum* auctoritati paremus, *civitas* hic recte a *Bosio* explicatur per regionem. *Consule clar. Graevium Epist.* 630. ad *N. Heinsium*, et *Cortium* ad *Sallust.* B. Cat. cap. 40. num. 2. nec non *Th. Munckerum* ad *Hyginum* fab. 261. *Bosii* conjecturam probò, sed, ne ullo quidem codice Ms. adtipulante, in textum recipere nondum sustinui. Sed quaestio est, an, si jam legamus *civitates*, sive *civitatis* pro *civitates, in Thracia*, totus locus sit sanatus. *Diodorus Sicutus* 1111. 74. simpliciter narrat (*Alcibiades*) *τὴν μὲν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, μετὰ δὲ τριήρης μᾶς εἰς Πακτύνην τῆς Θράκης ἀπεχώρησε*. *Plut.* in *Alcibiad.* pag. 211. jam a *Bosio* partim citatus ἃ δὴ *πυνθανόμενος ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ δεδοικώς, ἀπήλθεν ἐκ τῆ σπυρονπέδου παντάσῃ, καὶ συναγαγών ξένους, ἐπολέμει τοῖς ἀβασιλεύτοις Θραξίν ΙΔΙΑ.* i. e. proprio Marte, suo nomine, et hinc forsan *primus Graecorum civitates Thraciae introiisse* dici potuit praedandi nempe causa, tamquam latro, nulla auctoritate publica munitus, quum *Miltiades* antea in Thraciam descendit Atheniensium jussu. Videant acutiores; nam, quocumque mo-

in Thraciam introiit, gloriosius existimans, barbarorum praeda locupletari, quam Grajorum. Qua ex re 5 creverat cum fama tum opibus, magnamque amicitiam sibi cum quibusdam regibus Thraciae pepererat.

do legas, Alcibiades non primus Graecorum in Thraciam introiit. Hunc vero vexatissimum locum egegia emendatione jam illustratum vidi a Claudio Civill, sive cl. Withofio in Obs. Misc. Nov. A. 1740. pag. 153, 154. legente *primus Graeciae privatus in Thraciam introiit*. Ut jam in not. post. ostendi. [Sensus est: Alcibiadem ex Graeciae civitatis civibus primum fuisse, qui Thraciam collecta manu ingressus sit. Objicit quidem Bofius, jam ante Alcibiadem colonias in Thraciam a Graecis deductas esse; sed de ea parte Thraciae, in qua coloniae Graecorum erant, non est sermo. Alcibiades in eam partem Thraciae introiit, in qua barbari habitabant, et ab horum injuriis Graecos in Thracia habitantes liberavit, uti diserte testatur Plutarchus in vita Alcib. c. 36. *ἐπολεμή τοις ἀβασιλεύτοις Θραξίν ἰδίᾳ*. Alcibiades ergo primus in liberam Thraciam cum exercitu hostili

ingressus est. *Kappius*. Ed. Ald. ut Bofius conjecit: *G. civitates in Thracia*. Pro *Graeciae Ult. Graecae*, et pro *introiit Ax. introiit*.]

Gloriosius existimans] Leid. *gloriosus ex*. Pro *in Thraciam* Cod. P. Dan. *in Threcciam. Grajorum* pro *Graecorum* amant. Noster et alii. Vide clar. Graevium ad Suetonium in Tiberio 46.

(p. 237.) *Creverat cum fama tum opibus*] Sic opt. liber Danielis, probante *Gebhardo*. [Gu. Ult.] Etiam Leidenfis: *Creverat fama tum opibus*. [Lamb. et] Vulgati: *Creverat fama cum opibus*. Bofius. Leid. meus. *Creverat fama magnamque* etc. Voss. A. *Creverat cum fama tum opibus*. B. *Creverat fama tum opibus*. [Ax. tamen *creverat fama cum opibus*, non tum.]

Cum quibusd regib. Thraciae] Cum Medoco et Seuthe. *Diodorus* 13. Lambinus. [Gu. *Threcciae*.]

CAP. VIII.

Neque tamen a caritate patriae potuit recedere. Nam quum apud Aegos flumen Philocles, praetor Atheniensium, classem constituisset suam, neque longe abesset Lysander, praetor Lacedaemoniorum, qui in

Philocles] Leid. *Philopedes*. Voss. A. *Phylocles*. Voss. B. *Philocles*. Qui pro potuit recedere exhibet recedere potuit. *Neque longe abesset*] Erat

enim Lampfaci, quod paullo ante ceperat. Lampfacus autem distat ab Helleponto, ut ait *Xenophon*, stadia circiter xv. ubi erat Alcibiades. *Lambinus*.

eo erat occupatus, ut bellum quam diutissime duceret, quod ipsis pecunia a rege suppeditabatur, contra Atheniensibus exhaustis praeter arma et naves nihil erat

Ut bellum quam diutissime duceret] Protraheret, proferret. Datame; *Autophradates, cum bellum duci majore regis calamitate, quam adversariorum videret.* Tacit. Lib. xii. Annal. cap. 29. *Vannis manus propria pedites, equites e Sarmatis Jazygibus erat, impar multitudi hostium: eoque castellis sese defensare, bellumque ducere statuit.* l. 11. Histor. cap. 32. *Proinde duceret bellum.* Caesar. lib. 1. Civil. 61. *Hinc magnos equitatus magnaue auxilia expectabant, et suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant.* Lib. 11. Civil. cap. 18. f. *In insula frumento navibusque comparatis bellum duci non difficile existimabat.* cap. 37. *castra erant ad bellum ducendum aptissima, natura et munitione et maris propinquitate et aquae et salis copia. Itaque suorum omnium consensu Curio reliquas copias expectare et bellum ducere parabat.* lib. 111. cap. 42. Civil. *Caesar longius bellum ductum iri existimans.* Gebh. *Ducere* saepius pro protrahere, moras nectere ponitur. Vide Broukh. ad Prop. 2, 19, 17. sed in primis *ducere bellum* pro trahere, prorogare adhibetur. Vide Eruditos Lipfenses in Actis M. Aprilis 1731. pag. 188.

A rege] Cyro Darii filio. *Plutarchus in Lysandro et Diodorus* 13. Lambinus. Vide notas meas ad Lysand. cap. 3. Cyrus Lysandro miserat statim *μυρίαις Δαπειρίαις*, in stipendia militum, iussus deinceps a patre Lacedaemoniis necessarios sumptus suppeditare. Diodori locus est cap. 70. Libri xiii. et Plutarchi pag.

435. adde Paulan. Lib. ix. cap. (p. 238.) 32. pag. 774. Ad Lysandrum dixi, si codices addicerent, pro ipsis legi posse *ipsi* scil. Lysandro, et in eadem permaneo sententia, nam quidem Lacedaemoniis haec pecunia suppeditabatur; attamen praecipue Lysandro, v. Plut. pag. 437. D. dum deinceps Callicratidas, ejus successor, ab eodem Cyro pecuniam petens, impetravit nihil. Hanc rem latissime narrat Plut. pag. 436. et Xenophon. Lib. 1. H. Gr. pag. 345, 346. Hic Callicratidas erat vir πάντων ἀπίστος, καὶ δικαιότατος. sed populo invisus. Causam docet Plutarch. pag. 435, 436. qui etiam descripsit ibidem paullo post optimi hujus viri mortem in praelio navali ad Arginussas. Confer de hujus viri dotibus et interitu Xenophont. l. 1. pag. 348. Diod. Sic. Lib. xiii. cap. 96, 97, 98. adde Cic. Lib. 1. de off. c. 2. jam citatum a Periz. ad Ael. L. xii. cap. 43. num. 21. Post Callicratidae mortem socii, imo ipse Cyrus legatos misit Spartam, qui postularent iterum classi praefectum Lysandrum; sed quia lege prohibebantur eidem his classem committere Lacedaemonii, aliam viam sociis gratificandi invenerunt, de qua Plut. l. 1. Diod. Sic. Lib. xiii. c. 100. e quibus patet quam gratus fuerit Cyro Lysander, qui mirum in modum ejus favorem sibi conciliare noverat. v. Xenophont. Lib. 1. H. Gr. pag. 343. et Diodor. Sic. Lib. xiii. 70. *Pro pecunia Leid. patientia. pro naves Voss. B. navis.*

Nihil erat super] V. Ind. super. Bofius.

super, Alcibiades ad exercitum venit Atheniensium, 2
 ibique praesente vulgo agere coepit: si vellent, se co-
 acturum Lysandrum aut dimicare aut pacem petere;
 Lacedaemonios eo nolle conflagrare classe, quod pede-
 stribus copiis plus quam navibus valerent, sibi autem 3
 esse facile, Seuthen, regem Thracum, deducere, ut
 eos terra depelleret; quo facto necessario aut classe
 conflicturos, aut bellum composituros. Id etsi vere 4

Ad Athen. ven. exerc.] Cod. Dan. transponebat, *ad exerc. venit Atheniensium*: et mox: *nolle classe conflagrare*. Bos. Etiam Leid. [Ax. Gu.] et Voff. A. B. *ad exerc. venit Atheniensium*. [Verissime Heusingerus: *Auctori nostro hoc maxime familiare fuit, ut secundum casum postponeret. v. praefat. fin.* 1, 1, 4. supra c. 3, 3. 15, 1, 3. 18, 8, 6. 22, 1, 2. 3. c. 3, 3. 25, 6, 5. Adde not. infra ad c. 11, 2. et ad 12, 2, 1. Ult. tamen: *ad Atheniensium venit exercitum*.]

Praesente vulgo] Παρόντος πληθους, praesentibus militibus. Lamb.

Se coacturum Lys.] Repete heic, quae sup. notavi ad Lysand. cap. 1, 2. *Ernstius*. Paulo aliter *Plutarchus* pag. 212. et *Diodorus* 13. *Bosius*. Leid. *se co. Lys. dimicare, aut pacem petere responderet*. cui consentit Voff. A. [In Gu. Ed. Ult. ceterisque ante Lamb. prius aut omittitur.]

Lacedaemonios] Inepte quaed. edd. praeponunt verbum *respondent*. *Bosius*. [Ab Axeniano abest *respondent*, quod vulgo huic codici tribuunt. *Mosche*. Abest etiam ab Ed. Ult. nec, quod Heusingerus opinatur, primum a Lambino omisum est. Gu. *respondit Laced.*]

Seuthen] Sic legendum ex *Xenophonte*, *Plutarcho*, *Diodoro*; non ut vulgo, *Scotym*,

aut *Seucem*. *Lambinus*. *Seuthem* legunt Voff. A. et B. item Leid. Saepe isti Accusativi variantur in Mss. Cod. Confule Abr. Gronovium ad Justin. Lib. 3. cap. 6. num. 12. pro *facile* Leid. *fatale*. [Ax. *se Uthen*. Gu. ut Cod. Dan. *n. classe conflagrare*, et pro *Thracum* idem *Threcum*.]

Deducere] *Ultraj. inducere*; quod esset subdolis artibus permoveere. Infra 23, 8, 1. Tacit. 12. A. 9, 1. *Memmium Polionem ingentibus promissis inducunt*. Ita *Gebh.* sed nulla mutatione opus v. Ind. *Bos*. De verbo *inducere* Cl. Oudendorp. ad Frontin. Lib. 4. strateg. in praefatione.

Ut eos terra depell. etc.] *Msc. Boecl. Ut eum ex terra depelleret, q. f. n. a. c. conflicturum* (p. 239.) *rum a. b. compositurum*, ut ad Lysandrum referatur. Similiter *Excerpta Dan.* nisi quod *to ex* omittunt: et in glossa pro *eum* adscribunt *eos*. *Bosius*. Leid. etiam *conflicturum et compositurum*. Voff. B. [Ax.] *ut eum ex terra depelleret q. f. n. a. c. conflicturum aut b. compositurum*. [Cod. Dan. habet: *conflicturos et composituros*, sed in glossa: *conflicturum et compositurum*. Gu. *ut eum terra dep.* et supra scriptum: *eos*. Tum: *conflicturam et compositurum*, et supra scriptum: *t ros. t ros.*]

Bellum composituros] finituros et quasi sepulcros. sic loquitur *Hamilcare*, et *Hannib.* quod

dictum Philocles animadvertēbat, tamen postulata facere noluit, quod sentiebat, se, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum, et, si quid secundi evenisset, nullam in ea re suam partem fore; contra ea, si quid adversi accidisset, se unum ejus delicti
 5 futurum reum. Ab hoc discedens Alcibiades, quoniam, inquit, victoriae patriae repugnans, illud moneo, juxta hostes castra habeas nautica. Periculum est enim, ne immodestia militum nostrorum occasio detur Lysandro
 6 nostri opprimendi exercitus. Neque ea res illum fefellit. Nam Lysander, quum per speculatores comperisset, vulgum Atheniensium in terram praedatum exisse,

Lambinus adnotavit. *Gebh.* Vide Servium ad Virg. Ecl. 3. vs. 108. et ad 1. Aen. vs. 378.

Philocles] *Xenophon hist. Gr. 2. Diodorus 13. et Plutarchus Alcibiade*, tradunt, Atheniensium praetores, et maxime Tydeum ac Menandrum, jussisse eum abire: *se enim, non illum, exercitui praesse*. Bosius. Leid. *Philodes*. Voss. A. *Phylocles*. Voss. B. *Philocles*.

Si quid secundi evenisset, etc.] *Τὰ δ' ἐπιτετυχημένα προσάφειν ἅπαντας Ἀλκιβιάδῃ*. Diod. lib. 13. *Gebh.* Haec de cunctis Atheniensium praetoribus, non de solo Philocle, *Diodorus* tradit. *Bosius*. De hac re v. *Wess.* ad Diod. Sic. jam citatum cap. 105, num. 21. Hic *Philocles*, a Lysandro in urbem Lampsaci abductus, jugulatus est; et quidem, ut *Pausanias* et *Plutarchus* referunt, cum tribus vel quatuor millibus captivorum Atheniensium. vide *Eumd.* ad cap. 106, num. 56. adde *Xenophontem* L. 11. *Hist. Gr.* pag. 356, 357. [Ult. contra, sine ea.]

Juxta hostes] *Voss. B.* [Gu. Ult.] *juxta hostem*. Quae lectio mihi arridet, idque nulli mirum videbitur, quum inter omnes satis constet, quoties Latini

in similibus numero singulari pro plurali fuerint usi, ut *eques* pro equitibus, *Broukh.* ad *Propert.* 2, 8, 17. *miles* pro militibus. vide *J. Fr. Gronovium* ad *Livium* L. 7. cap. 35. Eodem fere modo *Romanus* pro *Romanis*, v. *J. Fr. Gronov.* ad *Livium* L. 3. cap. 2. et infinita talia; a quo loquendi modo non abhorruerunt Graeci, qui pro *Paeonibus Παίων, Λακεδαιμόνιος* pro *Lacedaemoniis, Ἰλλυριοί* pro *Illyriis* et sic porro dixere, vide *Scholiam* Aristophanis *Acharn.* vs. 338.

Ne immodestia militum, etc.] Quod, ut praedixit, factum. Vide supra 6, 1. 2. *Bosius*.

Nostrorum] *Msc. Dan. vestrorum*; et mox: *vestri opprimendi ex.* *Bosius*. [Ax. nostri oppr. ex. non vestri, quamquam praecesserat: *vestrorum.*]

Per speculatores] *Paullo aliter Xenophon* lib. 2. *Diodorus* 13. et *Polyaenus* lib. 1. *Bosius*.

(p. 240) *Vulgum Atheniensium in terram praedatum exisse*] *Male Longolius praedatam. Lege vulgum* (vel ut in *Ultraject. Ed. vulgus*) *Atheniensium in terram praedatum exisse*. Confule *Cl. Burmann.* ad *Phaedr.* Lib. 4.

navesque paene inanes relictas, tempus rei gerendae non dimisit, eoque impetu totum bellum delevit.

fab. 14. vs. 8. de verbo *exire* pro *e navi descendere* vide, quae notabo ad Thrasib. cap. 2. num. 2.

Totum bellum delevit] Consecit. omnes enim naves in Lysandri potestatem venerunt, novem aut decem exceptis, cum quibus fugit Conon ad Evagoram. Philocles et Adimantus imperatores vivi capti sunt, etc. quemadmodum narrat *Plutarchus in Lysandro*, et *Xenophon. 2. de reb. Gr.* Lambinus. add. *Diodor.* 13. *Justin.* 5, 6. Bosius. etiam *Plut.* in *Alcib.* pag. 212. qui addit, tria millia hominum vivos captos, et trucidatos fuisse a Lysandro, ipsasque postea Athenas in Lysandri potestatem fuisse redactas. ubi plura de hac victoria. [Cod. Dan. Ax. *Gu. bellum totum*, ut supra 6, 4, 2. in Dan. Gu. et *Ult. verbis multis scriptum est.*]

phon. 2. de reb. Gr. Lambinus. add. *Diodor.* 13. *Justin.* 5, 6. Bosius. etiam *Plut.* in *Alcib.* pag. 212. qui addit, tria millia hominum vivos captos, et trucidatos fuisse a Lysandro, ipsasque postea Athenas in Lysandri potestatem fuisse redactas. ubi plura de hac victoria. [Cod. Dan. Ax. *Gu. bellum totum*, ut supra 6, 4, 2. in Dan. Gu. et *Ult. verbis multis scriptum est.*]

CAP. IX.

At Alcibiades, victis Atheniensibus, non satis tuta eadem loca sibi arbitratus, penitus in Thraciam supra Propontidem abdidit, sperans, ibi facillime suam fortunam oculi posse. Falso. Nam Thraces, postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt, insidias [ei] fecerunt, qui ea, quae apportarat, abstulerunt,

Arbitratus] *Leid.* et *Voss. A. B. arbitratus.* [Ita et *Gu.* sed *Ult.* omnesque editi ante *Boecler. arbitrans.*]

Penitus] *Schottus* mallet *penitus.* non opus. *V. Ind. Bosius.*

[*In Thraciam*] *Plutarchus* eum in Bithyniam profectum esse, tradit: ibique a Thracibus, qui illic erant, spoliatum. Bithyniae autem partem Thraces incolebant. *Xenophon* 3. Ἑλληνικῶν: ἔλθων ὁ Δερκυλλίδας εἰς τὴν Βιθυνίαν Θράκη. *Lambinus.* Unde apud *Scylacem* pag. 32. et 33. Ὅρῆες Βιθυνοί, et ἡ Βιθυνῶν Θράκη. *Bosius.* [*Gu. Thraciam*, et mox: *Treces.*]

Sed falso] *Conjunctio sed* abest *Leidensi* et *Voss. B.* pro *Thracibus* *Leid. Treces.* Ad h. l. *Heusingerus* haec adnotat: *Cod. Ax.* sed falso. *Sed Voss. B. Staverii fide* sed *omittit*, cum raro *alias discrepet.* Cur fidem meam suspectam habeat *Heusingerus*, nescio.

Ei fecerunt] *Ei* abest a *Leid. Voss. A.* et *B.* [*Gu. Ed. principe, Arg. Paris. 2. Ald. Ult. Long. et Mag. A Lambino additum videtur.* * Quare uncis inclusimus.]

Apportavit] *Leid.* et *Voss. B.* item *C. P. Dan.* [*Gu. Ult.*] *le-* (p. 241.) *gunt apportarat.* et

3 ipsum capere non potuerunt. Ille cernens, nullum lo-
 cum sibi tutum in Graecia propter potentiam Lacedae-
 1 moniorum, ad Pharnabazum in Asiam transiit, quem
 quidem adeo sua cepit humanitate, ut eum nemo in
 amicitia antecederet. Namque ei Grunium dederat in
 Phrygia castrum, ex quo quinquagena talenta vectiga-
 4 lis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat conten-
 tus, neque Athenas victas Lacedaemoniis servire po-
 terat pati. Itaque ad patriam liberandam omni fereba-
 5 tur cogitatione. Sed videbat, id sine rege Persarum
 non posse fieri, ideoque eum amicum sibi cupiebat
 adjungi; neque dubitabat, facile se consecuturum, si
 modo ejus conveniendi habuisset potestatem. Nam Cy-
 rum fratrem ei bellum clam parare, Lacedaemoniis

Leid pro qui ea, quia ea. pro
 abstulerunt Voss. B. abstulerant.

Propt. potent. Laced.] Qui
 terrae et maris imperium obti-
 nebant. Lambinus.

In Asiam] In Phrygiam, in
 qua erat Pharnabazus, quo ad-
 jutore et interprete sperabat fo-
 re, ut sibi ad Artaxerxen aditus
 pateret. Lambinus. Pro trans-
 iit Leid. transiit, et Voss. A.
 transit.

Adeo cepit sua humanitate]
 Seu potius singulari vi animo-
 rum attractrice. Bosius.

Grunium] Sic legendum, non,
 ut habent Libri quid. vulgati,
 Grimium. Quanquam licet etiam
 Grynium legere, ut est in exem-
 plis Basiliensibus. [Gu. Ult.] Com-
 memorat hunc locum et Xeno-
 phon 3. ἔλλην. non longe a
 principio. Lambinus. Approbat
 hanc lectionem Ortelius. Gebh.
 Grinium etiam Leid. et Voss. B.
 sed Voss. A. Grimium. [Ax. Gri-
 num.]

Quinquagena] Rectius capie-
 bat: sic Cicero contra Rullum.
 Majores nostri non solum id,
 quod a Campanis ceperant, non

imminuerunt. Vectigal scilicet.
 Gebh. Sic Mss. Dan. [Gu.] ac
 Schotti, et Ed. Ultraj. quomodo
 et sup. 3, 3, 1. in Gif. Sch. Boe-
 cler. erat quadringena et sexa-
 gena. Vulgo [ut in Ax.] est
 quinquaginta. Pro capiebat,
 alii habebat: sed alterum libri
 meliores firmant. Bosius. Cel.
 Perizonius ad Sanctii Miner-
 vam L. 2. cap. 3. num. 7. illu-
 straturus talenta vectigalis citat
 accipiebat. [Capiebat etiam
 Leid. 1. Dan. Ax. Gu. Ult.]

Sine rege Pers.] Artaxerxe,
 Darii F. Lambinus. Plut. Alcib.
 pag. 212. Paulo ante [pro servi-
 re pati, quod in Ed. Keuchen.
 operarum vitio legitur,] Leid.
 Voss. A. B. s. poterat pati.

Persarum] Ms. Dan. Perse.
 Bosius. Perse etiam Leid. Voss.
 A. sine Perse. Leid. etiam ex-
 hibet fieri non posse. [Ax. rege
 per se, ut infra Chabr. 3, 1.
 pro regis Persiae habet regis
 per se: Gu. Perse. Pro conve-
 niendi Dan. Gu. Ult. conveni-
 undi.]

Cyrum fr. ei bellum clam pa-
 rare] De quo Xenophon, sive

adjuvantibus, sciebat. Id si aperuisset, magnam se initurum gratiam videbat.

potius *Themistogenes Syracusanus* (ejus enim hos libros esse vult *Usserius ad ann. per. Jul.* 4313.) *principio operis de expeditione Cyri*, *Plutarchus Ar.* (p. 242.) *taxerxe*, *Ephorus* apud *Diodor. Sicul.* 14. *Justinus* 5, 8. *Bosius*. [Confer *Ephori Fragmenta* a *Marxio* collecta p. 236. seq.]

Id si ei aper.] *Tò ei* aberat *Ms. Boecl. Bosius*. *Ei* abest etiam a *Voss. A.* Jam saepius ostendimus ex *Codicibus Mss.* hujus pronomini Ellipsin, et quidem his terve in hoc capite. in *Themistocle* cap. 10. num. 3. et in *Alcibiade* cap. 7. aliquoties. in *Datame* cap. 5. ex *Mss.* *Qui diceret, ne ab exercitu discederet*, vulgo *ei diceret*. quare plerisque in locis adtipulantibus *Mss.* e textu ejicere non vereretur. et hic certe vel *tò ei* vel

ab eo, quod non agnoscunt *C. Boecler. Leid. Bossii et meus*, nec quoque *Voss. A. B.* facile abesse potest. Si *ei* hic deleamus, firmare lectionem possumus etiam ex *Attico* cap. 4. *Tanta autem erat suavitas sermonis Latini* (omisso *ei* sc. *Attico*), *ut appareret, in eo nativum quemdam leporem esse, non adscitum*. De ellipsi vero hujus pronomini per omnes fere casus consule *cl. Burm. ad Phaedr. L.* 5. *fab.* 3. *vl.* 11. et *Cort. ad Sallust. Catil.* c. 9. num. 1. si quis tamen *ab eo* delere et *ei* retinere malit, non refragabor. [Et *ei* et *ab eo* in *Ax. Gu. Ult.* omnibusque *edd.* ante *Lamb.* abest.]

Ab eo] *Uncis* inclusi haec duo vocabula, quod a melioribus libris *Boecl. et Leid.* abfuerint: *Bosius*.

CAP. X.

Haec quum moliretur, peteretque a *Pharnabazo*, 1 ut ad regem mitteretur, eodem tempore *Critias* ceteri-

Haec] *Dan. Hoc. Bossius. Pro peteret* *Leid. preter.* pro *Haec* *Voss. A.* [Gu.] *hoc. pro moliretur* *Voss. B. molliretur.*

Critias] Unus ex xxx. tyrannis, de quo *Xenophon 2. de reb. Gr. et Plutarchus Lysandro.* *Lambinus. Leid. Chrysius.* *Consule de Critia* *cel. J. Perizonium* ad *Aelian.* lib. 4. *V. H.* cap. 15. n. 10. *Fabric. Bibl. Gr. Tom. I.* Lib. 11. c. 19. pag. 673. et cap. 26. pag. 885. *Petitum* ad *LL.*

Att. pag. 390. et not. post. Propter hunc *Critiam* philosophum, sed simul triginta tyrannorum terribilissimum, omnibus philosophis Graecis crudelitatem objicit, simul ac *Remp.* tractarent, *Appianus Al. de Bell. Mithrid.* pag. 322, 323. sed conferat juvenis lector *Aelianum Lib. 11. V. H.* cap. 17. contraria docentem. *Critias*, ut *Aristides Rhetor. Oration. Tom. II.* pag. 83. ait, ἐν τριάνοις τοῖς κρησποράτοις

que tyranni Atheniensium certos homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum certiozem facerent, nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constitulisset. Quare, si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur. His Laco rebus commotus statuit, accuratius sibi agendam cum Pharnabazo. Huic ergo renuntiat, quae regi cum La-

των Ἑλλήνων πρῶτος ἦν. pag. 247. vocatur filius Calaeschri. ubi plura. et pag. 248. et seqq. fuit et alius Critias, scriptor celebris, de quo Periz. ad Aelian. Lib. 1. V. H. cap. 13. num. 1. fuit et poeta Critias quidam Calaeschri filius. v. G. J. Voffium L. 111. de Hist. Gr. pag. 348.

Certos homines] Plutarchus tradit, non ante adductum esse Lysandrum, ut Alcibiadem de medio tollendum curaret, quam id nominatim ab Ephoris ei mandatum esset. Lambinus

(p. 243.) His Laco rebus] Inspeci Savaroni libri his latoribus commotus, sed exstitit ab ignorantia alterius. Probo aliorum librorum scripturam Laco. Ad eum modum Graeca terminant Latini. Sic Statio Agamemno. Per Laconem intelligit Lysandrum, et ita his infra vocat Ageflaum; itaque recte scriptum est in Timotheo: A quo cum Laco pecuniam numeratam acceperat. Diódor. lib. 13. de Gylippo ταῦτα διαλεχθέντος τῷ ΛΑΚΩΝΟΣ. Flaecus lib. 1. Argon, vs. 421.

Taurea vulnifico portat caelataque plumbo.
Terga Laco.

Priscianus l. 1. Expellitur n a Graecis in ω desinentibus, quum in Latinam transeunt formam, ut Demipho, Simoleo, draco. Gebhardus. Veteres membranae Schoppii pro Lacon rebus le-

gunt latoribus. Lator pro tabellario etiam a Suetonio dicitur in Caligula cap. 44. Ubi tamen in quibusdam libris editis, et uno Medicaeo, quo olim usus sum, scriptum exstat speculatoribus. Lacon praefert Savaro et rationem addit. Vide Nepotis alia exempla infra 13, 1, 3. et 17, 2, 3, 5. c. 3, 6. Ernstius. Sic Mf. Dan. Savar. alii. At Gif. Put. et membranae Bavaricae Schoppio verisimil. 4, 8. laudatae: His latoribus, quod recte spreuit cum Savarone Gebhardus. Laconem vocat Lysandrum, ut infra 13, 1, 3. et 17, 2, 3. Agesilaum. Similiter de Gylippo Diódor. 13. ταῦτα διαλεχθέντος τῷ ΛΑΚΩΝΟΣ. Bosius. Leid. et Voff. B. [Gu. Ult.] etiam Laco. Vide cl. Oudendorp ad Lucan. l. 1. vs. 214. ita apud Virg. lib. 7. Aen. vs. 533, in Ms. Codice a Ger. J. Voffio inspecto pro Almon legitur Almo, ubi vide Pierii notas, [Pro miserunt Ax. Gu. Ult. miserant.]

Accuratius] Leid. accurantius. Pro agendum cum Pharnabazo Voff. B. [Gu. Ult.] agendum cum Pharnabazo societatem.

Huic ergo renuntiat, etc.] Huic ergo renuntiat, societatem, quae regi cum Lacedaemoniis esset, stare non posse, foederaque irrita futura. Lambini hoc proluvium est infectis verbis Nepotis concinnitatem expandentis. Schoppius dudum quaedam reciderat: Huic ergo

cedaemoniis essent, [irrita futura,] nisi Alcibiadem vi-

renuntiat, societatem stare non posse; quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura. Revocavi lectionem, quam Savaro exprimendam curaverat, approbaveratque Schottus: *Huic ergo renuntiat, quae Regi cum Lacedaemoniis essent, nisi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidisset.* Nam renuntiare est vel nuntio vel verbis irritum facere, de quo convenit. Sic Cicero dixit, *renuntiare hospitium alicui, et domo emigrare, et ad Atticum, renuntiare conductionem.* In Verrem: *Renuntiat Rabonius illam decisionem tutoribus, accurrunt tamen ad tempus tutores, digitum tollit Junius Patruus.* Gebh. [Typis ante Lambinum excusi: *st. a. s. a. c. Pharnabazo societatem. Huic. e. r. q. r. c. L. essent, irrita futura, n. A. v. a. mortuum tradidisset, stare non posse.*] Haec verba Schoppius ex Mf. libris ita corrigit: *Huic ergo renuntiat, societatem stare non posse, quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura.* Sed recte dicit Schoppius 4. Veris. 8. se leviter ita corrigere. Mihi placent priora, habeat ipse sibi leves suas correctiones. In postrema Boecleri editione est: *Huic ergo renuntiat, quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura.* Ernstius. Ita libri meliores; nisi quod Boecleri cum Leidensi post nomen *Pharnabazo* (p. 244.) addit *societatem*, et ante *to tradidisset* cum Exc. Dan. interponit *sibi.* Lambinus partim conjectura ductus, ut ait, partim ex vestigiis antiquae scripturae, locum mire contaminatum perpurgasse sibi visus, pluseula infersit, hoc modo: *Huic ergo renuntiat, societatem, quae regi cum Lacedaemoniis esset, stare non posse, foederaque irrita futura, nisi*

etc. quorum partem dudum auctoritate Mf. Bavaricorum recidit Schoppius loco modo laudato: illa tamen, *societatem stare non posse*, retinet. A MS. Schotti et Ed. Ultraject. etiam illud *irrita futura* aberat: atque sic et Savaro edidit, Schotto et Gebhardo probantibus. Bosius. [Ax. statuit, accuratius sibi agendum cum Pharbazo societatem, huic ergo renuntiat. quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura, nisi.] In vulgata lectione inprimis me male habent verba: *quae regi cum Lacedaemoniis essent, irrita futura, nisi.* Quis enim unquam in tali re dixit: *sunt quaedam cuidam cum altero?* Scio, his uti in rebus privatis, levibus, obsecris adeo, at profecto nusquam de rege ac populo, societate cum altero quodam juncto. Bosius in Indice subintelligi vult *pacta*; quis autem hoc ab Auctore omissum putet? Quid itaque faciendum? Redeundum est ad codices. In quibus omnibus cum adsit *societatem*, id quidem non negligere, deinde, cum sibi in his, *irrita futura, stare non posse*, non satis content, de his dubitare mihi liceat. Quid autem, si *societatem*, quod omnes Codices agnoscut, sive eo, quo in Axeniano existat, loco, sive post verbum *renuntiat*, oratio prorsus sibi flagitet? nonne omnino retinendum contendamus? At sic optime carere possumus iis, in quibus vacillant codices, *irrita futura, stare non posse.* Utrumque enim additum, ut, quae difficiliora videbantur, intellectu facilliora fierent. *Societatem renuntiat* recte aliquis interpretatus est: *societatem stare non posse, irritam futuram, renuntiat.* v. Liv. 38, 31. Quorum cum mox aut alterutrum aut utrumque in textum se insinuasset, et signum, quo *me* exprimi-

3 vum aut mortuum tradidisset. Non tulit hoc satrapes, et violare clementiam, quam regis opes minui, maluit. Itaque misit Susamithren et Bagaem ad Alcibiadem interficiendum, quum ille esset in Phrygia, 4 iterque ad regem compararet. Missi clam vicinitati,

tur, in verbis irritam futuram (irritā futurā) negligenteretur, atque irrita futura legeretur, necesse fuit, esset mutari in essent. Locus itaque, ut mihi videtur, sic legendus: statuit, accuratius sibi agendum cum Pharnabazo. Societatem huic ergo renuntiat, quae regi cum Lacedaemoniis esset, nisi. Quamquam fateor, me, si liberius agere liceret, malle haec: Huic ergo renuntiat, societatem, quae regi cum Lacedaemoniis esset, irritam futuram, nisi. Modo haec maneant, societatem reducendum esse, haec autem: irrita futura, emendanda. Mosche. V. supra ad 2, 4, 5. et Ind. v. esse. Verba irrita futura etiam a Leid. 1. ac Gu. absunt, et abesse possunt, si renuntiat cum Gebhardo explices: irrita futura denuntiat.]

Mortuum tradidisset] Leid. tradidissent. Voss. A. [Dan. Boecl. Ax. Gu. Ult.] sibi tradidisset.

Hoc satrapes] Leid. hunc. Voss. B. hanc.

Sysamithrem] Adducunt ex Plutarcho, Susamithrem Pharnabazi patrum fuisse. Mihi quoque verisimile fit, fidissimis hoc facinoris commissum a Pharnabazo fuisse. Legendum autem heic videtur Sysamithrem, quod est nomen Persicum. Eo nomine quoque compellabatur Naurae satrapes, de quo Curtius lib. 8. cap. 14. Gebhardus.

Bagaem] Magius ac Longolius ex Plutarcho Magaeum reponunt. Ego sequor hoc loco Schotti iudicium et veteris libri Dan. auctoritatem. Diod. nomina percussorum non exprimit,

contentus monuisse, ἐπαποσελας τῆς ἀνελόνας κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἀλκιβιάδην. Gebh. Sic libri meliores: atque ita fortassis et apud Plutarchum rescribendum, qui Μαγατον vocat. Notum, μ et β litteras saepe in Mss. confundi. Lambinus edidit Bagoam, quod nomen etiam libro Judith cap. 12, 10. ac apud Josephum 17, 13. Strabonem 15. Arrianum de rebus Alex. lib. 4. Diodor. Sic. 16. et 17. Plutarchum Alexandro, et Orat. 2. de fort. Alexandri, Athenaeum 13, 8. Curtium 6, 3, 12. 6, 4, 10. 6, 5, 23. 10, 1, 25. Persis plerumque et Eunuchis tributum legitur. Ac Persas ita vocare spadones, ait Plinius Nat. Hist. 13, 4. Bosius. Leid. Susametrem et Calgenem. Voss. A. Susametrem et Bageum. B. Susamithren et Bageum. [Ax. Susametrem et Bageum. Gu. Susametren et Bageum. Ult. Susamithrem et Magaeum. Etiam in Cod. Dan. Schott. Ed. Arg. Long. Mag. et Savar. hoc nomen, ut in Plutarcho, per u expressum est.]

Compararet] Ed. Longol. pararet, quomodo 14, 4. 1. Aegyptumque proficisci pararet. Bosius. Leid. compararet, ut et Voss. B. [Ax. Dan. Gu. Ult.]

Missi clam vicinitati, etc.] Codex Burgensis sic habet: Missi clam in civitatem, in q. t. A. erat, introeunt; quibus datum negot. ut. e. i. Sed haec lectio improbanda. Magius.

Vicinitati] Plutarchus et Diodorus κωμῆ. Sic et M. Tullius usurpavit nomen vicinitatis.

in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi quum [eum] ferro aggredi non audent, noctu ligna contulerunt circa casam eam, in

Hanc vicinitatem, seu hunc vicum, *Melissam* scribit esse apellatum *Athenaeus* lib. 13. *Lambinus*. Voff. A. in civitatem. Sed (p. 245.) in Marg. vicinitati. Pro dant negotium Leid. [Ax.] et Voff. B. datum negotium. Pro erat Diodor. Lib. xiv. cap. 11. κατεκρηνωκότα. Idem ex E-phoro Φαρνάβαζον ἐπαποσελ-λαι τῆς ΑΝΕΛΟΝΤΑΣ (lege ἀνελεντας.) κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου i. e. submisisse, vel insuper misisse Alcibiadem in via interfecturos. vel ad Alcibiadem interficiendum. Hic loquendi modus Diodoro familiaris, ut plus semel ex eodem capite patet. Videtur Nepos interpretatus ἐπαποσελλαι per *Missi clam*, unde distingui possit *Missi clam*, vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium.

Cum eum ferro aggr. non aud.] Libri quidam Vett. *Lambino* teste, cum securo aggredi. Msc. Leid. Illi cum ferro non audent, omisso altero verbo. Quam lectionem si admittas, *audere* absolute dictum erit, ut saepe apud Tacitum. Hist. 1, 35. 2. Ignavissimus quisque, et in periculo non ausurus, nimii verbis. 2. H. 25, 4. modica silva adhaerebat: unde rursus ausi promptissimos praet. equit. interfecere. Eod. lib. cap. 71, 4. ingratus Principi; ut adversus Neronem ausus. 5. H. 11, 1. Judaei sub ipsos muros struxere aciem, rebus secundis longius ausuri. Nil tamen muto. *Bosius*. Eum abest a Leid. meo et Voff. B. sed aggredi agnoscunt duo Voff. et Leid. meus. Si quis eum deleri velit, concedam. *Audere* absolute etiam ab aliis praeterquam a Nostro et Tacito poni-

tur. ut Tibull. lib. 1. El. 2. vers. 16.

Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle.
Audendum est. Fortes adjuvat ipsa Venus.

Sall. Hist. Fragm. lib. 4. cap. 8. Audendo, et fallendo, et bella ex bellis serendo magni facti. Eodem modo verbum *Sustinere* cum quarto casu pro audere positum sine infinitivo adhiberi docet Cel. Burm. ad Petron. Satyric. cap. 116. pag. 538. Sic etiam cum Accusativo *audere ultima* dixit Liv. lib. 1. cap. 48. *Justinus* lib. 4. cap. 3. Ausi facinus nulli tyranno comparandum. lib. 5. c. 9. Audendum aliquid pro patria et pro salute communi, et sexcenta talia, sub quibus infinitivus modus subintelligitur, repetendus nonnumquam ex praecedenti quodam verbo, aliquando non. Si quid praeterea de verbo *audere* scire desideras, adi. Lector, cl. V. V. Duker. ad Florum lib. 1. cap. 17. num. 3. et Oudendorp. ad Frontin. Lib. 1. cap. 12. num. 4. Sed licet lectio mihi quoque ista placeat, et satis, ut ex adlatis locis liquet, defendi queat, tamen unius codicis auctoritate fretus verbum *aggredi* delere non audeo. [Eum, a Lambino additum; nec in ceteris, nec in Axen. membranarum reperitur. Potuit tamen absorberi a quum vel cum. Heusinger. Abest etiam a Gu. Ult. In ed. principe et utraque Paris. cum securo aggr. legitur.]

Circa casam eam] Sic, Gifanio praecedente, Schoppius emendavit Verisim. 4. 8. probatque

qua quiescebat, eamque succenderunt, ut incendio conficerent, quem manu superari posse diffidebant.

Gebhardus. Et favent libri, in quibus fere legitur *sammeam*, *samenam*, *samineam*. Quod postremum *Longolio* placebat, cum ita vocetur oppidulum Phrygiae Pacatianae, juxta quod vicus Melissae, in quo Alcibiades obiisse dicitur. Sed recte notavit *Magius*, absurdum esse dicere, ligna circa oppidum allata, oppidumque hac una causa incensum a vicinis, ut Alcibiadem interficerent; praesertim cum *Plutarchus* non oppidum, sed *την οικίαν, domum*, in qua (p. 246.) erat, succensam dicat: praeterea illud *in qua quiescebat*, domum aut cubiculum innuere: denique *Justinus* 5, 8, 14. Alcibiadem *in cubiculo crematum* scribere; *Athenaeum* 13, 4. in Melissa Phrygiae vico occubuisse. Quare *Lambinus* edidit *circa domum stramineam*; ita tamen ut non rejiceret, quod alius conjecerat, *circa casam stramineam*; (quomodo et *Ovidius Amorum* 2, 9, 17. et *Prapertius* 2. *eleg.* 13. (aliis 16.) vs. 20. locuti;) vel, quod ipse, *circa scenam stramineam*. Quam temeritatem merito castigat *Schottus*: cujus tamen conjecturae *circa scanduleam*, vel *circa scamillum*, quo *quiesc.* legentis, etiam ipsius iudicio, incertae sunt. Vir summus in *notis ad Justin.* 5, 8. legit *circa domum Sanisenam*. *Sanisena*, inquit, appellatur tractus in confinio Phrygiae et Galatiae. Sed voci *domus*, quod etiam *Boeclerus* *ὁ πάντων* annotat, nullus heic locus, sicut omnes testantur, qui mss. codices inspexerunt. Et quomodo *domui* nomen integri tractus tribueret? Praeterea *Strabo* l. 12. qui solus, quodsciam, *Sanisenes* meminit, non in confinio Galatiae et Phrygiae ponit;

sed partem Paphlagoniae Bithyniae conterminam facit. Mihi tantisper emendatio *Schoppij* placet, dum alii meliorem adferant. Et valde verisimile est, quod ille existimat, syllabam *ca*, quae bis scribenda fuerat, semel omissam culpa librarii. Caeterum *Aristoteles histor. animal.* 6, 29. in Arginusa, ubi Elaphus mons, Alcibiadem occubuisse scribit. *Bosius*. Per *casam* villa stramine tecta intelligitur, quo sensu aliquando a Poetis *tectum* vocatur. Consule *Celeb. Broukh.* ad *Tibull.* l. 1. El. 1. vs. 37. *Leid. sammeam*. *Voss. A. samineam*. *B. sanneam*. vide not. post. Erant vero apud Antiquos multae domus arundineae et lateritiae arundine tectae. *Herodot.* Lib. vi. cap. 101. *ἔσαν ἐν τῆσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι. ἔσαι δὲ αὐτέων καὶ πλυνθίαι ἔσαν, καλάμιναι εἶχον τὰς ὀροφάς.* De Carthaginiensium hibernaculis *Polybius* L. xiv. cap. 1. *διότι συμβαίνει τῆς μὲν Καρχηδονίως ἐκ παντοδαπῶν ξύλων καὶ φυλλάδος ἀνευ γῆς ἐν τῇ παραχειμασίᾳ κατεσκευασθῆναι τὰς σκηνάς. Τῶν δὲ Νουάδων τῆς μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκ καλάμων, τῆς δὲ συναγομένους ἐκ τῶν πόλεων κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φυλλάδος σκηνοποιεῖσθαι.* *δικίαν* simpliciter vocat *Plut.* in *Alcib.* pag. 213. ut *Bosius* jam vidit. [*Gu.* *circa sammeam*. *Uk.* *circa samineam*, et in margine: *Al. sammeam*. *Utrumque prave*. *MS.* *Venetus* (non, ut *Fischerus* scribit, *Voss.*) apud *Magium* *circa Sameum*.]

Conficerent] Ita libri meliores. Alii, *conficeretur*. *Bosius*. *Voss.* B. etiam *conficeretur*. [*Gu.* *Dan.* *Ult.* *conficerent*. *Ed.* *Arg.* *Long.* et *Mag.* *conficeretur*.]

Quem manu superari posse

Ille autem ut sonitu flammae est excitatus, etsi gladius ei erat subductus, familiaris sui subalare telum eripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadia

diffidebant] Non tam ob ejus solertiam et artes cavendi, quod vir doctus putabat: quam ob fortitudinem ejus. nam, ut *Plutarchus* refert, barbaros conspectu suo dissipabat: neque quisquam praestolabatur eum, vel cominus congregari audebat. *Bosius*.

Ille autem ut sonitu fl. est excitatus] Strepitu. Curt. lib. 7. *Sonabant incendio silvae*. Gebhardus. Sic MS. Boecl. et Leid. probante *Boeclero*. Liber quoque Bavaricus habuit, ut in *sonitu fl. est excit.* quomodo et *Magius* haec verba mox ad v. 6. laudat, ubi *to in* a librariis inculcatum putabat *Schoppius l. c.* Vulgo [post *Lambinum*] legitur: *Ille autem sonitu fl. excitatus*. *Bosius*. Leid. *Ille autem ut sonitu flammae est excitatus*, cui lectioni favent *Vossiani A. B.* [Gu. Ult.]

Etsi gladius] Sic omnes libri et edd. vet. nec satis causae habuit *Lambinus*, cur *to etsi in quod* mutaret; quod et in aliis editionibus perperam retentum (p. 247.) est. *Bosius*. Leid. pro *quod gladius, etsi gladius*, ut et *Voss. A. B.* [Leid. i. Gu. Ult.]

Subalare telum] Dictum, ut *subalares* sive *plumae* sive *culcitrae* (varie enim distinguunt locum) ap. *Lampridium Elagabalo* c. 19. *Plutarchus* *ἐν Χειρῶν* vocat. Non est igitur cur vel *subulare*, quod *Barthio* in mentem veniebat; vel, quod nuperimo interpreti, *subarmale* reponamus. praesertim si *subarmalia* sive *subarmales* genus vestis *Spartiano in Severo* c. 6. *Trebellio Pollioni in Claudio* cap. 14. et *Vopisco in Aureliano* cap. 13. memoratum, non inde

dictum sit, quod sub armos rejiceretur, vel fibula sub armis annexeretur, ut visum *Casubono ad Severum, et Salsasio ad Pollionem*: sed, quod cum *Turnebo Adversar.* 18, 19. mavult *Ferrarius de re vestiaria* 6, 17. quod sub armis more tunicae gestaretur, ut illa melius corpori infiderent. *Bosius*. Pro *eripuit* *Voss. B. erripuit*. [Ax. suo alare telum arripuit. Contra mox: et id, q. i. p. v. fuit, eripuit. Quorum neutrum neglegendum puto. *Mosche*.]

Ex Arcadia hospes] MS. *Sluisken*. *Arcadia hospes*, omissa praepositione: quod dictum fuerit, ut *hospes Zacyntho, Epheso* apud *Plautum*, et similia alia, quae ad ea *Plauti* loca collegit *Taubmannus*. *Bosius*. Leid. *Quidam cum eo ex Arcadia hospes*. Praepositionem etiam agnoscunt praeter *Leidensem Vossiani A. B.* [Gu. Ult.] Apud *A. Gellium* Lib. 3. N. A. cap. 15. ex veteribus libris *Carrio* legit, et *Gronovius* in textum recepit *Polycritam nobilem feminam Naxo insula*. Attamen *Codicum MS.* auctoritate firmatam lectionem hic praefero. Audiamus praeterea *Donatum ad Terentium* Eun. Act. 1. Sc. 2. vs. 85. *Ex Aethiopia ancillulam. Non Aethiopissam: sed honestius ex Aethiopia*. Quamvis non diffitear, praepositionem aliquando omitti. Eodem modo locuti fuere *Graeci*. *Sophocli. Philoct.* vs. 1330. *Ἄνθρωπος γὰρ ἦμιν ἐστὶν ἐκ Τροίας ἄλως, vir enim nobis est ex Troja i. e. Trojanus captus*. Vide *Suidam* in *ἐν Κλάρῳ* et *Schol. Aristophan. Ran.* vs. 504.

hospes, qui numquam discedere voluerat. Hunc se-
qui se jubet, et id, quod in praesentia vestimento-
rum fuit, arripuit. His in ignem ejectionis, flammae
6 vim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse vi-
derunt, telis eminus missis interfecerunt, caputque
ejus

Discedere] Plenius est in membranaceo meo Cod. *Qui nunquam ab eo disc. vol.* sed praefero priorem lectionem propter, *namque erat cum eo*, quod praecedit. Est enim elegans ellipsis. *Ernstius*. Addunt quidam Mss. et edd. *ab eo*; sed melioribus absunt. v. not. *Ernstii*. *Bosius*. [Absunt etiam a Dan. Gu. Ult. atque in sola Longol. editione leguntur.]

Arripit] Ita Exc. Dan. [et Ult.] melius, quam vulgati *arripuit*. *Bosius*. Codices mei [Gu.] *arripuit*. Sed hujusmodi non sunt magni momenti.

Ejectionis] Extrorsum nempe ex illo loco, in quo quietem ceperat. Quare vana est *Lambini* curiositas, *injectionis*, seu *conjectis* substituentis. *Frontinus*, 2. 9. 2. *Cl. Nero caput Asdrubalis in castra Annibalis eiecit*. *Gebhardus*. Adde cl. *Oudendorp*. ad l. 1. *Frontini*. *Pro transit*, [quod Ed. Ult. et *Keuchen*. habet, Gu. Ax.] *Leid. transiit*. item *Voss. A. B.* et pro *flammae vim* *Voss. A. flammium*. [Ult. *ejectionis*, ut omnes libri, sed in margine: *Fort. injectionis*. *Plutarchus ἐπέβριψε τὸ πυρ.*]

Incendium effug. eminus vid.] Malo distinguere, *effugisse viderunt, telis eminus missis*. *Curt. lib. 8. cap. 66.* *eminus obruti telis*. *Nepos Chabria*. *Cominus pugnans telis hostium interfectus est*. *Gebhardus*. *Eminus*, quod Mss. Dan. et *Leid.* transponunt, et voce *telis* subjiciunt. (quod etiam *Gebhardo* (p. 248.) placebat) a *Boecleri-*

ano codice plane aberat. *Plutarchus* tamen *Gebhardo* favet: ἀποσάντες, inquires, ἐβάλον ἀκοντίοις καὶ τοξέμασι. *Bosius*. *Eminus* legitur saltem in Codice *Leidensi* meo eo loco, quo editum est. *Collationes Codd. Voss. A. B.* frustra quaesivi, sed, quidquid mihi objiciat *Heusingerus*, certus sit lector, varietatem nullam esse *Codicum* meorum, quum nihil adnoto. *Tò eminus* mihi quoque non placet, et ideo cum *Bosio* uncis inclusi. [Ax. *Quem barbari ut incendium effugisse viderunt*, sine *eminus*. Ult. Q. u. b. i. *eff. eminus viderunt*. Sed Gu. et Dan. et *Leid. 1. inc. eff. viderunt, telis eminus missis int.* Optime.]

Telis missis interf.] Adstipulantur *Plutarchus* et *Diodorus*. *Justinus* vero 5, 8, 14. et *Orosius* 2, 15. vivum *Alcibiadem* in cubiculo, in quo dormiebat, crematum ajunt. *Bosius*. *Quid Ephorus* (non *Libro VII.* ut *Fabricius* ad *Orosium* *Lib. II. cap. 17.* dicit, sed *Lib. XVII.*) nar-
raverit, docet *Diodorus Siculus* *L. XIV. cap. 11.* *Quidquid sit, Laconum instinctu a Pharnabazo*, licet per alios, est *interfectus*. v. *Periz.* ad *Aelian.* *Lib. IV. V. H. cap. 15. num. 9.* *Diodorus* *L. I.* simpliciter narrat *φάρναβας ὁ ἄρειν τῆ βασιλέως σατραπῆς Ἀλκιβιάδην τὸν Ἀθηναῖον συλλαβὼν ἀνείλε, χαρῖσασθαι βυλόμενος Λακεδαιμονίοις*. [Confer. *Ephori Fragm. pag. 236. sq.*]

ejus ad Pharnabazum retulerunt. At mulier, quae

Caputque ejus ad Pharn. retulerunt] In caedibus injunctis capita referrebantur fidei peracti sceleris acquirendae ad mandatores. v. Curt. 7, 2, 32. et 8, 3, 13. Tacit. *Annal.* 14, 57, 8. Hostium vero in visorum Principi referrebantur ad gratiam praemiumve consequendum. v. Tacit. *Histor.* 2, 16, 6. Curt. 3, 13, 17. 8, 12, 3. Quandoque una cum capite dextra relata ad Regem, a quo mercedem lator spectabat. Polyaeus lib. 8. Τὸν δὲ Κράσδον Ἐξαιδρῆς ἀνείλε παρ-θωατος, καὶ τὴν δεξιὰν ἀποκόψας ἐκόμισε πρὸς μέγαν βασιλέα τῶν παρθωαίων. Notandum quoque, recisa in visorum hostiumve capita potentibus mulieribus oblata, ut hac crudeli laetitia impotentem animum titillarent. Tacit. *Annal.* 14, 64, 4. Additur atrocior saevitia, quod caput amputatum latumque in urbem Poppaea vidit. Sic crudele et atrox spectatum ab aemula Octaviae demtum caput. Quid de Fulvia dicendum est; quae Ciceroni exsectam linguam aciculis compunxit? Quid de Alcmena; Jovis pellice, quae caput Eurysthei ad se ab Hyllo Nepote delatum, cum nesciret, qua contumelia tractaret, κερκίδι τὴν ὀφθαλμὸν ἐξώρυξεν αὐτοῦ, ut habet Zenobius *Centur.* 11, 61. Polyaeus lib. 7. Τηθαυκὲς ἀποτεμῶν Τισσαφῆρνη τὴν κισθαλήν, ἀνεκόμισε βασιλεὶ, βασιλεὺς δὲ ἐπέμφε τῇ μητρὶ Παρυσάτιδι. Hostilibus vero ducibus ideo praeciduntur cervices, et capita adversae partis stationibus ingeruntur, ad infringendum animum. v. Ammian. *Marcellin.* 26, 29. Auctor. *de Vār. Illustr.* cap. 48. Frontin. 2, 11, 2. et Justin. 24, 5, 6. Hoc antiqui vocabant ἀκρωτηριαζεῖν, cum in signum victoriae, hostium capita ac manus

praecisas referrent. v. Diodor. lib. 13. Gebhard. Adde Servium ad Virgil. Aen. 2, 553. et 558. ibique Cerdam, et quos laudat cl. Cortius ad Sallust. Jugurth. cap. 12. num. 6.
(p. 249.) At Mulier] Mulierem hanc Plutarchus *Timandram* vocat, et Laidis Corinthiae matrem fuisse refert. Athenaeus vero lib. 13, 12. *Theodotam* nuncupat. *Magius*. v. not. post. jam viva legitima uxore Hipparete vivere consuevit cum meretricibus peregrinis, et urbanis. Rem latius describit Plut. in Alcib. p. 195. quae uxor vita excessit haud diu, quam Ephesum navigavit. v. ibid. et multi ex Atheniensibus hanc libidinem ejus blandis nominibus texerunt, ut Plut. pag. 199. refert καὶ τὸ Μηλίαν γυναικα ἐκ τῶν ἀιχμαλώτων ἐξελάμενον, καὶ συνόντα θρέφαι παιδάριον ἐξ αὐτῆς τῆτο φιλανθρωπον ἐκάλεν. qui paullo ante causam hujus rei memoravit, ἐπιδόσεις γάρ, καὶ χορηγίαι, καὶ φιλοτιμήματα πρὸς τὴν πόλιν ὑπερβολὴν μὴ ἀπολείποντα, καὶ δόξα προχόνων; καὶ λόγῳ δύναντι, καὶ σώματος ἐνπρέπεια, καὶ ῥώμῃ μετ' ἐμπειρίας τῶν πολεμικῶν, καὶ ἀλκῆς, πάντα τ' ἄλλα συγχωρεῖν ἐποίηι, καὶ φέρειν μετριῶς τὴν Ἀθηναίης, αἰεὶ τὰ κραύατα τῶν ὀνομμάτων τοῖς ἀμαρτήμασι τιθεμένης παιδίας καὶ φιλανθρωπίας. Quem Atheniensium morem acceptum retulit Solonis σοφίσματι Plut. idem in Solone pag. 86. verum haec perniciosa consuetudo corrupti et perdidit sine dubio Alcibiadem; quamquam quoque fuerunt, qui hanc ejus vitam damnarunt, in quibus Arcestratus dixit, ὡς ἡ Ἑλλάς ἐκ αὐτοῦ ἤνεγκε δύο Ἀλκιβιάδας. Non anxie inquirendum, qualis ipse Arcestratus fuerit, de quo egit Perizonius ad Aelian. Lib.

cum eo vivere consuerat, muliebri sua veste contectum aedificii incendio mortuum cremavit, quod ad visum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades annos circiter quadraginta natus diem obiit supremum.

xi. V. H. cap. 7. recte tamen observat Plut. eum hoc *ὄνκ ἀπό τῶν* sibi visum esse dixisse. At tamen omnibus, quae de eo vulgaverunt Athenienses in contraria partium studia scissi, et *δεινός ὑπό τῶν δημογωγῶν παροξύνοντες* adversus Alcibiadem, ut verbis Diodori Sic. Lib. xiii. cap. 5. utar, non est habenda fides, unde prudenter addidit Nepos, quid de eo tres gravissimi Historici literis mandaverint.

Quae cum eo vivere consueverat] *To vivere* expungit Ed. Ultraj. probantque post *Schottum Pascasium Grosippum in Paradox. literar. Epist. 8.* et *Buchnerus in accessionibus ad Fabrum.* quomodo *Plautus Cistell. 1, 1, 88. tun' unquam cum ququam viro consuevisti? Terentius Phorm. 5, 6, 38. cum ejus consuevit olim matre in Lemno clanculum.* *Heceyra 4, 1, 40. quicum tot consuesset annos.* Ubi *Donatus: Consuesset proprie dicitur in stupro.* *Cicero Verr. 5. mulieres, quibuscum iste consueverat.* adde *Gell. 2, 23. et 4, 3.* Subaudiendum autem verbum *concumbere, rem habere,* aut simile: quemadmodum et ad verbum *solere* in illo *Plauti Cistell. 1, 1, 37. viris cum suis praedicant nos solere:* de quo *Scaliger ad Catullum.* adde *Schoppium l. c. Pro consueverat* Exc. Dan. *consueverat.* bene. *Bosius, vivere agnoscunt* Leid. [Gu.] et *Voss. A. B. [Ult. non consueverat, sed consueverat* habet, ut

omnes ante *Bosium,* etiam *Cod. Gu.]*

Muliebri sua veste] I. e. pallio, ut ait *Cicero 2. de divinat. cap. 69. Valerius Max. 1, 7. ext. 9.* Qui et Alcibiadis ea de re somnium narrant: de quo praeter ea apud *Plutarchum* et *Suidam* legimus. *Bosius.*

(p. 250.) *Veste contectum cremavit]* Vel quod nudus, aut saltem tunicatus esset (in sonitu enim flammae expergefactus, lecto exurgens, vestimentis, quae in praesentia erant, in ignem coniectis, flammam per mediam evaserat:) vel ex antiqua consuetudine in funeribus et cremandis cadaveribus servata. Solebant namque antiqui cadavera exornare pulchrisque integere vestibus, cumque his rogis exurenda exponere; vel, ubi non cremarentur corpora, sepulchris condere, ut auctorum testimoniis est manifestum, *Homeri Odyss. ω. v. 131. et seqq. Valerii Max. 5, 1. Virgilii Aen. 6, 220. Plutarchi in Bruto, Othonē, et Arato Sicyonio.* Romae qui in magistratu constituti vita excedebant, praetexta amicti, in rogum portabantur. Adnotare hoc licet apud *Livium 34, 7. Magius.* adde *Kirchm. de Funerib. Rom. 1, 10. Bosius.*

Cremavit] More Graecorum, de quo idem *Kirchmannus, 1, 2. Bos. Plut. p. 213: dicit ἐκιδουσε λαμπρῶς καὶ φιλοτιμῶς.*

Annas circiter quadraginta natus.] De Alcibiadis aetate disputat *Dukerus ad Thasydid. L. v. cap. 43.*

CAP. XI.

Hunc, infamatum a plerisque, tres gravissimi historici summis laudibus extulerunt: Thucydides, qui ejusdem aetatis fuit, Theopompus, qui fuit post aliquanto natus, et Timaeus, qui quidem duo maledi-

Infamatum a plerisque] Cum ab alijs, tum ab Antiphone, qui librum scripsit contumeliae in Alcibiadem, ut *Athenaeus* testatur 12, 4. et Lysia oratore, qui orationem contra Alcibiadem composuit: testatur idem *Athenaeus* 13, 4. Magius.

Summis laud. extul.] Sic Ephorus laudavit Philistum Historicum. v. Plut. in Dione p. 974.

Qui ejusd. aetatis fuit.] Hinc ab Aristide Oration. Tom. II, p. 121. vocatur πρώτον μὲν κατ' αὐτὸν ἐκείνων γεγονώς, καὶ συγκυρονώς.

Theopompus, qui fuit] *Polirema* duo vocabula non agnoscebat Cod. Leidenfis. *Bos.* fuit abest Leid. meo, et Voss. A. B. [Ax. Gu.]

Duo maledicentissimi] Plura hac de re *Vossius de hist. Graec.* 1, 7. et 12. et in *Addendis ad locum posteriorem.* *Bos.* Pro *Timaeus* Leid. et Voss. A. *Thymaeus.* Scio quidem, Theopompum una cum Timaeo calumniae crimine fuisse accusatum; sed omnes veraces auctores, praeter (p. 251.) *cipue*, qui clavum clavum et scapham scapham appellant, non sunt habendi maledici; veritatis enim Theopompus fuit studiosissimus, ut *Vossius* ostendit. Maxima vero ei fides habenda est, res bellum Peloponnesiacum spectantes describenti, qui ad reliqua belli Peloponnesiaci detexenda animum appulit. v. *West.* ad *Diod. Sicul.* Lib. IV, cap. 2.

orvus enim est inde, ubi Thucydides desit. v. inter alios Polybium in *Exc. de virtut. et vitiis* pag. 1379. Sed et veritatis studium saepe ei diversa ab alijs de viris illustribus testimonia quasi extorsit. Audiamus de Lyandro Plutarchum pag. 450. Καὶ γὰρ ἡ πενία τῆς Λυσάνδρου τελευταίου ἐκαλυφθεῖσα, φανερωτέραν ἐποίησε τὴν ἀρετὴν, ἀπὸ χρημάτων πολλῶν, καὶ ὀνόματι δαπανῶν τε πόλεων, καὶ βασιλείας τοιαύτης, μηδὲ μικρόν ἐπιλαμπρύναντος τὸν οἶκον εἰς χρημάτων λόγον, ἡ δὲ ἱστορεῖ Θεοπόμπος. Ultima Plutarchi, quae nunc sequuntur de Theopompo verba, loco suo relinquo, ὃ μᾶλλον ἐπαινῶντι πιστεύειν ἄντι, ἢ ψέγοντι. ψέγειν γὰρ ἡδίων, ἢ ἐπαινεῖν. De Agesilao etiam alia alios latentia detexit. v. *Plut.* p. 614. Neque video causam, cur vitio ei fuerit verum, quod contra Ephesiorum sententiam divulgaverit primus Herostati nomen. v. *Val. Maxim.* Lib. VIII, c. 14. Ext. 5. scio quidem, scriptorem gravissimum Polybium, qui Lib. XII, cap. 15. prudens Theopompi dictum de optimo Historico cum posteris communicavit, Lib. XVI, cap. 11. et (quod jam notavit *Torrenius* ad *Val. Maxim.*) in *Exc. de Virtut. et Vitiis* a pag. 1375. ad pag. 1380. in eum quam plurima evomuisse varias variorum de Theopompo sententias *Perizonius* etiam re-

centissimi, nescio quo modo, in illo uno laudando
 2 conscierunt. Namque ea, quae supra diximus, de eo
 praedicarunt, atque hoc amplius: quum Athenis,
 splendidissima civitate, natus esset, omnes splendore

fert ad Aelianum Lib. III. V. H. cap. 18. in fine. cl. Wesseling tamen jure adfirmare se posse opinatur, Diodorum Siculum in Philippi rebus describendis Theopompi vestigia potissimum legisse. vide Eum ad Lib. XVI. cap. 3. n. 43. adde Voffium Lib. 1. de Hist. Gr. cap. 7. pag. 32. In quem Philippum tamen plurima fuit invecus, unde asperrimum dicendi genus *Theopompinum* vocatur. v. Popin. ad Cic. Lib. II. ad Attic. Ep. 6. sed quaestio est, vere an false scripserit. certe Diodoro Siculo igitur fides ejus non fuit suspecta. et inter decem historicos non spernendos numeratur in fragm. Bibliothecae Coislin. pag. 597. et ipse Nepos h. l. eum jungit cum Thucydide, qui accurata rerum descriptione omnibus Historicis antecellit, ut dicit Aristides Oration. Tom. II. pag. 120. De Theopompo vide Bosium ad Iphicrat. cap. 3. §. 2. Nonne egregie et vere descripsit mores Eubuli. v. cl. Ruhnck. in Hist. Crit. Orat. Gr. pag. 66, 67, 85, 87. Recte vocavit Agefilaum τῶν τότε Σῶντων ἐπιφανέστατον. v. Plut. pag. 601. Praeterea factiosis, ut tum erant, temporibus non omnia eodem modo referuntur. Phrynichus Comicus carminibus perfrinxit Alcibiadis accusatores. v. Periz. ad Aelian. Lib. III. V. H. cap. 8. [De Timaeo praeclare disputavit ejusque librorum fragmenta collegit Franciscus Goeller in doctissimo libro: *De Situ et Origine Syracusarum ad explicandam Thucydidis potissimum historiam scripsit atque Philisti et Timaei Rerum Sicularum Fragmenta adjecit Fr. Goeller. Lipsiae. 1818. 8. pag. 179. sqq.*]

Consenserunt] Libri Mf. P. Danielis et Gifanii, *laudando consuerunt*. alii *conscierunt*. aliquid latet, quod sine indicio melioris codicis vix ac ne vix quidem detegetur: *Gebhardus*. Leid. *In illo laudando conscierunt*. Voff. B. etiam *conscierunt*. *Conscierunt* legendum. v. cl. Oud. ad J. Caesarem Lib. 1. B. G. cap. 28, 32. quem jam in post. not. citavi. adde Heus. ad h. l. [Codices *conscierunt* vel corrupte *consuerunt*. Illud etiam in Axen. est, nec aliquid latet; quod Gebhardus suspicatur, sed nihil melius excogitari posse patet. *Conscierunt* est, *inter se consenserunt*: id enim aliquando significat verbum *consciscere*, male plerumque a librariis habitum, et hic etiam ab editoribus fere oblitteratum. v. Drakenb. ad Liv. 1, 32, 12, et 13. 10, 18, 2. 26, 16, 7. Heins. et Scheffer. ad Phaedr. fab. 4, 24, 32. *Heusinger*. Gu. *consuerunt*. Ult. *conscierunt*, et in margine: *Al. consuerunt*.]

Nam ea] Voff. A. B. *namque*. [Ax. *Namque ea, quae supra scripsimus*, satis bene. *Mosche*. Ita etiam Gu. Pro *nam* etiam Ult. *namque*, quod post Harlesium restitui.] pro *praedicarunt* Voff. B. *praedicatur*.

Atque hoc amplius] De hoc loquendi modo Perizonius ad Sanctii Min. Lib. IV. cap. 2. n. 1. pag. 530.

Splendidiss. civitate] Nescio, (p. 252.) cur haec Lambino ac Gebhardo suspecta fuerint; cum in Mf. Codd. habeantur. Et similiter supra locutus Noster c. 1, 2. et infra 8, 2, 1. *Bosius*.

Omnes Athenienses, Mf. Dan. Boecl. Leid. posterior, illi, quos

ac dignitate superasse vitae; postquam inde expulsus 3
Thebas venerit, adeo studiis eorum inservisse, ut
nemo eum laborē corporisque viribus posset aequipa-
rare (omnes enim Boeotii magis firmitati corporis,
quam ingenii acumini inserviunt); eundem apud La- 4
cedaemonios, quorum moribus summa virtus in patien-

Magius inspexit, utraque vox
abfuit. Igitur hic utramque ab
Aldo confidentius aequo addi-
tam, *Lambinus* quoque delenda
putabat, sed ita, ut in praecedentibus legatur, cum *Athenis natus esset, splendidissimam civitatem splendore ac d. v. s.* quod recte lubrici ejus imputat *Gebhardus*: qui tamen posterius nomen retinet. Ego prius malim; praecedentibus optimis, quos dixi, libris: neque video, quomodo utroque ejecto sensus sibi conflet. *Bosius*. *Atheniensis* abest a Leid. meo et Voff. A. [Ax. Gu. Ult.] haud necesse, ut addatur. De re vide *Aristidem* Orat. Tom. II. pag. 125. *superasse vitae* exhibent Voff. A. B. paullo post pro *inservisse* Leid. *inservisse*. item Voff. A. B. [In edit. principe, utraque Paris. et Mag. verba omnes *Atheniensis* omittuntur. Pro *vitae superasse* etiam Gu. Ult. omnesque ante Lamb. *superasse vitae*, qui verborum ordo temere a Lambino mutatus est. v. supra ad cap. 8, 2. Pro *inservisse*, quod in Keuchen. Ed. expressum est, reliquae omnes cum Ax. Gu. et Ult. *inservisse*.]

Magis firmitati corporis] Corporum Boeotiorum robur ac firmitudinem aliquoties commendat *Diodorus* Lib. 15. *Οι Θηβαίοι*, inquit, *εἰς τε σώμην τῶν σωμάτων καὶ ταῖς ἀλκαῖς διαφέρουσι*. Sensus Nepotis est: Boeotii majus studium plusque operae ponunt in acquirendo confirmandoque corporis robore, quam in excolendo ingenio.

Epaminonda: Namque illi genti (Thebanorum) plus inest virium quam ingenii. Hinc alii *Βοιωτὸς βόας*, denominatos volunt, *ὡς ἐκ ὄντας ταῖς διανοίαις ἀγαθὴν ἐκινήτους* ob crassitiam ingenii; *Gebhardus*. Adde ad 15, 5, 2, *Bosius*. Pro *Boeotii* Leid. et Voff. A. B. [Ax. Gu.] *Boetii*. Sed haec abprobria Boeotii Attiti objecerunt, caussamque praecipuam addit *Plutarchus* Orat. 1. de *Esu Carn.* pag. 995. *Τὸν γὰρ βοιωτὸς ἡμᾶς οἱ Ἀττικοὶ καὶ Παχελς, καὶ ἀναισθητὸς καὶ ἡλαδίαις, μάλιστα διὰ τῆς ἀσφαλείας, προσηγόρευον. ὕπτοι δὲ ἄνθρωποι, καὶ ὁ Μένανδρος, οἱ γνώστῃ ἐχέσι.*

Eundem apud Lacedaemonios etc.] Eadem referunt *Athenaeus* 12, 9. *Plutarchus in Alcibiade* pag. 203. et in *lib. de adul. et amici discr.* pag. 52. *Bosius*.

Quorum moribus summa virtus in patientia] Legas *Plutarchum* in *Lycurgi vita*, et in *Laconum institutis*. Recte autem *ponebatur* ait, non vero *ponitur*: quia sua aetate, multoque ante, dura Laconum instituta in desuetudinem abierant. *Magius*. Leges tamen *Lycurgi* valere perseverarunt, ab ipsis Imperatoribus Romanis ne quidem sublatae. unde *Dion Cassius* L. LXIII. cap. 14. de *Nerone* narrat *πληρὴν Ἀθηνῶν, καὶ Λακεδαιμονίων. ταῦταις γὰρ μόναις οὐδὲ ἐπιφοκτεθετὴν ἀρχὴν, εἴ μὲν, διὰ τῆς Ἀνδούργου νόμου; ὡς ἔναντις εἰς προαιρέσει ἀντὶ ὄντας* etc. Vide *Fabrici* *Bibl. Graec.* Lib. II. cap. 14. pag. 541. Ego

tia ponebatur, sic duritiae se dedisse, ut parsimonia victus atque cultus omnes Lacedaemonios vinceret; fuisse apud Thracas, homines vinolentos rebusque Venereis deditos, hos quoque in his rebus antecessisse; venisse ad Persas, apud quos summa laus esset fortiter

Nepotem credo *to ponebatur* posuisse, pro *poni solet*. quo sensu Graeci aoristis secundis saepius utuntur, et nullam suae aetatis habuisse rationem, ut §. 5. *venisse ad Persas, apud quos summa laus esset fortiter venari, luxuriose vivere*. Cur Nepos ibi non posuit *est*, nam hunc vivendi (p. 253.) modum Persae Nepotis aetate non mutarunt. De Laconum vicissitudinibus singula nota e Polybio, Plutarcho et alijs, quos jam citarunt, qui de Laconum rebus ex professo egerunt.

Duritiae se dedisse] Ita exhibent Leid. et Voss. A. B. praeterquam quod in Leid. *duritie* legitur. Vocem *duritiae* illustrant, quae proferunt Broukh. ad Propert. Lib. 1. El. 16. vs. 29. et Dukerus ad Florum lib. 2. c. 3. num. 4.

Cultus omnes] Ms. Boecler. *omnis cultus*. Bosius. *Cultus* hic de vestibus sumitur. Vide Servium ad Virgil. 1. Georg. vs. 3. quomodo a Livio, Suetonio, alijsque adhibetur: de Lacedaemoniorum vili vestitu vide praeter alios Thucyd. lib. 1. cap. 6. et Cel. J. Perizon. ad Aelian. L. 9. V. H. cap. 34. num. 2. et ad lib. 14. cap. 7. num. 6. *Omnis cultus* etiam Voss. B. [Ax.] *victus* vero de necessarijs ad vitam sustinendam, parcis, et aridis alimonijs dici, nemo ignorat. Vide Broukh. ad Tibull. L. 2. El. 1. vs. 43. et Cel. Burs. ad Petron. cap. 55. pag. 267. de re v. Cl. Periz. ad Aelian. l. 1. n. 7.

Thracas, homines vinolentos] Plato 1. *de legibus*, et *Torrentius noster* ad illud Horatii 1. *od.* 27.

Natis in usum laetitiae scyphis Pugnare Thracum est.

Schottus. Leid. *violentos*. Sed hoc nihili; idem testatur de Scythis Herodot. Lib. vi. c. 84. v. Bern. Martinum Lib. 1. Var. Lect. cap. 21. De Thracia, licet frigida, vini ferace, Celeberr. Schraderus Lib. 1. obs. cap. 1. et cap. 4. Alcibiadem meri potu superasse Thracas antiqui prodiderunt. v. Hard. ad Plinium Lib. xiv. Sect. 28. num. 19. pag. 729.

Rebusque venereis deditos] Suspectum hoc Schotto, cum Thracas simplici ingenio homines, et frigido coelo nati sint: quare *reique veterinae deditos* reponebat: eoque referebat, quod *Plutarchus* Alcibiadem et *Spáκη μεδυσικόν* et *ιππασικόν* fuisse scribit. Sed intercedit *Gebhardus*, et postquam e *Martiali*, *Varrone*, *Scholiaste Aristophanis in Acharn.* *Tacito* 14. 2. 1. *Valerio Max.* 2. 1. 5. Ebrietatis pedisequam Libidinem esse, neque fortius homines in Venerem stimulari, quam cum merore incaluerunt, ostendisset, idem de Thracibus existimandum subdit. Cur, inquit, Thracas aliter affectos putemus? An sunt simplici ingenio et frigido coelo nati? Prius nego; alterum intendendam ad libidinem non minimum conferre, norunt omnes; praesertim cum interiore parte per frigus cohibitus calor vino, quasi suffuso oleo, gravius succendatur. Nesciisse hoc dicemus Ovidium, qui Thracas gentili vitio libidinosiores canit? lib. 6. *Metam.* de Tereo.

Digna quidem facies, sed et hunc innata libido

venari, luxuriose vivere, horum sic imitatum consuetudinem, ut illi ipsi eum in his maxime admirarentur. Quibus rebus effecisse, ut, apud quoscunque esset, 6 princeps poneretur, habereturque carissimus. Sed satis de hoc, reliquos ordiamur.

*Exstimulat; pronumque genus regionibus illis
In venerem est, flagrat vitio
gentisque suoque.*

Bosius. [Cod. Dan. *veneriis*. Gu. utraque lectione conjuncta: *veneriis*.]

Venisse ad Persas] De Persarum venatione et luxu *Strabo* lib. 15. et *Horatius* 1. *Od. ultima*:

Persicos odi puer apparatus.

(p. 254.) Ibidemque post *Lambinum Torrentius* praeclare, ut mittam *Brissonii* commentarium ac *Petri Bizari Liguris de rebus Persicis*, itemque *Jo. Drusium* lib. 12. *Observationum*. *Schottus*. [Ult. *luxurioseque v.*]

Apud quoscunque esset] Alcibiades instar verlipellis omnium se moribus et ingeniis quocunque loco et tempore absque discrimine accommodavit. Unde *Plutarchus* in ejus vita illum *Chamaeleonti* comparat, omnes colores praeter album, ut ferunt, induenti. *Loçcenius*.

Princeps] Male q. libri *principes*. Bosius. [*Principes* est in Ed. principe et Paris. 2. Pro *princeps poneretur* Ed. Ald. et Lamb. *ponetur princeps*.]

Carissimus] Cod. Dan. [Gu.] *karissimus*, ἀρχαιώς. Bosius. Leid. et Voss. A. B. *habereturque carissimus*. Pro *ordiamur* Voss. B. *ordinamur*. [Ax. *haberetur charissimus*.]

VIII. THRASYBULUS.

CAP. I.

1 THRASYBULUS LYCI F. ATHENIENSIS.

Si per se virtus sine fortuna ponderanda sit, dubito, an hunc primum omnium ponam. Illud sine dubio, neminem huic praefero fide, constantia, magnitudine animi, in patriam amore. Nam, quod multi voluerunt, pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam libe-

(p. 255.) DE THRASYBULO vide *Diodorum* 13. et 14. *Xenoph.* H. Gr. 1. et 2. *Thucydem* 8. *Plutarchum in Alcibiade, Lysandro, Palopida, Politicis.* *Clem. Alexandr. stromat.* 1. *Pausan. Atticis, Justin.* 5, 9, et 10. *Val. Max.* 4, 1. ext. 4. 5, 6. ext. 2. *Cic. epist. ad Att.* 8, 3. *Oros.* 2, 17. *Boeclerus.* Ejus penes me nummus, in oujus uno latere caput imberbe, et ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ; in altero inter capram et supervolantem cum caduceo in capite ciconiam: TH APETH. *Bosius.*

Dubito] Hoc verbum illustrat *Cel. J. Perizon.* ad *Sanctii Minerv.* lib. 3. cap. 3. pag. 331. [Pro pond. sit Ax. pond. est.] *Primum omnium*] *Leid. omnium primum.*

Illud sine dubio, neminem huic praefero fide] Sic lego e *Mff. Gif. Dan. Schott. [Gu.] Leid. et Ed. Ultraject.* probabatque *Gebhardus*, hac mente, esse apud sapientes extra dubitationis aleam, quod virtus seorsum sine intuitu fortunae sit ponde-

randa: idcirco se anteferre *Thrasybulo* virtute clarum neminem. Ego malim ad sequentia referre, hoc sensu: si maxime non debeat primus *Thrasybulo* locus inter illustres imperatores; id tamen certum esse, neminem ei illis, quas subjicit, virtutibus praeferendum. Atque sic passim loquuntur boni scriptores. Etiam *Noſter* ad eum fere modum 23, 12, 3. *His Prusias negare ausus non est, illud recusavit, ne id etc.* Et 25, 11, 3. *Difficile est omnia persequi: illud unum intelligi volumus, etc.* Quod si vulgata lectio retineri debeat, legerim: nam illi neminem praefero etc. Ut particula *nam* ab ultima syllaba vocis praecedentis absorpta fuerit. *Bosius.* *Leid. meus et Voff. B. illud sine dubio, neminem huic praefero.*

In patriam amore] Unde φιλόπολις et φιλόπατρις inter ejus eologia. *Gebhardus.*

Pauci] *Dan. paucique.* *Bosius.* *Paucique* etiam *Leid. meus et Voffian. A. B.* Non ineleganter. *Pro a triginta Leid. triginta.*

rare, huic contigit, ut a triginta oppressam tyranniam ex servitute in libertatem vindicaret. Sed, nescio quo modo, quum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate praecurrerunt. Primum Peloponnesio bello

Pro vindicaret Voss. B. [Ax.] vendicaret, quod est nihili. Elegantissime autem dixit *e servitute in libertatem vindicare*, quod (p. 256.) modo etiam locutus est in Epam. cap. 8. Est Ciceroniana locutio lib. 2. ad Fam. Ep. 5. *Qui sit temp. afflictum et oppressam miseris temporibus ac perditis moribus in veterem dignitatem ac libertatem vindicaturus*. Ad quem locum Manutius ante alios jam monuit *vindicare non vendicare* scribendum, quem ibi consule de hoc verbo, et Servium ad Virg. lib. 4. Aen. vers. 228. nec non Cort. ad Cic. L. L. et ad Sall. Catil. cap. 20. num. 6. ita et Livius l. 3. cap. 45. *Me vindicantem sponsam in libertatem vita citius deseret quam fides*. De triginta tyrannis, qui patriam ejus ita opprefferant, ut nec Archontes, nec Strategi, nec populus his ocre auderent, unde annus iste *ἀναρχία* dictus, consule Celeb. J. Perizon. ad Aelian. Lib. 5. V. H. cap. 13. num. 7. et Justin. lib. 5. cap. 9. et 10. [Cod. Ax. *Namque multi voluerunt paucique potuerunt*, ex qua lectione loci sententia optime constat. *Mossche*. Cicero Brut. cap. 58. *Qui ex dominatu Tib. Gracchi privatus in libertatem rem publicam vindicavit*. Pro *pauci*, quod in reliquis Edd. legitur, Ult. et Gu. *paucique*. Tum Ax. Ult. *e serv.*]

3. *Nobilitate*] *Celebritate*, gloria. v. Ind. Neque enim de nobilitate sanguinis, quod nonnulla visum, hoc accipi debet. *Bosius*. *His abest a Leid.*

Praecurrerunt] Recte Editiones veteres [Gu. Ult.] *praecu-*

currerunt. Est autem translatio a certantibus cursu in stadio. Horat.

— *Equis praecurreret albis*.

Cicero de Oratore: *Horum uterque Isocratem aetate praecurrit*. Et Attico: *Vobis vero illum tanto minorem praecurrere vix honestum*. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 9, 13. *Crassum casus acerbitate praecurrit*, sic Graeci *παρήλατον*. Demosth. *περὶ σεφείων* in princip. *Gebhard*. Quaed. Edd. *praecurrerunt*, assentiente *Gebhardo*; quomodo *Plautus Sticho* 2, 2, 67. *praecurri, ut nuntiarem nuntium exoptabilem*. Et *Tertullianus* 1. ad uxorem: *oportebat legis adimplendae causas praecurrisse*. Sic apud alios *decucurri, excucurri, procucurri, percucurri, concucurri*, de quo videndi *Lud. Carrio Antiq. lect.* 3, 5. *Vossius de analogia* 3, 19. et *Tho. Bangius observ. Philolog.* lib. 1. p. 597. et seqq. *Bosius*. De hoc verbo Passerat. ad Propert. 1, 23, 25. Graecos vero eodem modo *παρήλασαι* per metaphoram a stadio desumptam pro vincere, superare, praecellere etc. posuisse, docent nos Scholia Homeri Iliad. A. vers. 132. et ad Odyss. N. vers. 291. quem imitatus est *Callimachus H.* in *Dian.* vs. 250. — *ῥῆτα κεν Πυθώνα παρήλασαι* et sic alii. *Vossian. B.* exhibet *praecurrerunt*, sic *decucurrit* ex *Mss.* legit *cl. Oudend.* ad *Frontin.* Lib. 1. *Strat.* cap. 1. n. 63. ad *Lih.* 2. cap. 2. num. 9. et ad cap. 4. num. 39.

Peloponnesio] *Cod. Dan. Peloponnesio*. Quomodo passim in

multa hic sine Alcibiade gessit, ille nullam rem sine hoc, quae ille universa naturali quodam bono fecit 4 lucri. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus et fortuna, quod in praelii concursu abit

Mff. *Peloponense*, et alicubi *Proconense*, pro *Proconesio*. Bosius. Voss. A. *Peloponnessio*. B. *Peloponesi*.

Multa hic sine Alcibiade] Quae. *Xenophon* 1. *de reb. Gr.* et *Diodorus* 13. narrant. *Lambinus*. Est autem elegans formula, qua etiam alii usi. *Cicero* pro *Mur.* cap. 9. *Maximo in bello sic est versatus, ut hic multas res et magnas sine imperatore gesserit, nullam sine hoc imperator.* De *Parmenione* *Curtius* 7, 2, 33. *multa sine rege prospere, rex sine illo nihil magnae rei gesserat.* *Sidonius Apollinaris* *Paneg.* ad *Avitum*: *Nil sine te gessit, cum plurima tu sine illo.*

(p. 257.) Bosius. *Plut.* in *Alcibiad.* pag. 206. *συνέπραττε δ' αὐτῷ (Alcibiadi) καὶ Θρασύβυλος ὁ Στεριεὺς αἰμα παρῶν, καὶ κερραῶν. ἦν γὰρ (ὡς λέγεται) μεγαλοφρονότατος Ἀθηναίων.* Pro quae ille un. Voss. B. quae illa un.

Abit res a consilio ad vires vimque pugnantium.] *Vulgati* omnes, ut in textu. *Lambinus* legebat *ad vires virtutemque pugn.* *Claud. Puteanus* *ad vires vimque pugn.* ac *vices* exponebat partes, munua. In Mff. Codd. mira varietas. *Schotti* liber *ad vires cujusque pugnantium*; quod ille tuetur. *Savaronis*: *ad vires nostrum cujusque pugn.* *Puteani*: *ad vires undique pugnantium.* *Leidenſis*: *ad vires usque pugn.* *Boscleri* denique: in p. c. huius (superducta lineola) *res a c. ad vires vimque pugn.* Primo certum est; *vires vimque*, cum eadem sit vox, inepta re-

petitione conjungi: ac proinde alterutrum in mendo cubare. Deinde, *vim* pugnantium optime convenire; cum et supra 1, 5, 3. iis tribuatur. Praeterea ex iis, quae praecedunt ac sequuntur, colligere est, requiri hic aliquid, quod ad fortunam, et aliquid, quod ad milites pertineat; nam et causam reddit, cur in bello multa communia sint imperatoribus cum militibus et fortuna; et hinc porro colligit, jure suo nonnulla ab imperatore militem, plurima vero fortunam vindicare. Ergo dubitari non debet, heic quoque fortunae mentionem a *Nepote* factam. Non displicet igitur, quod *Puteanus* conjicit, pro vires legendum vices. Nam ea voce subinde veteres de fortuna pariter ac bello utuntur. De fortuna *Lucanus* 2, 12.

Sive nihil positum est, sed sors incerta vagatur, Fertque refertque vices, et habent mortalia casum.

Seneca controversia 1. *Venit subito deformis squalore, lacrymis. O graves, fortuna, vices tuae!* Ita recte emendavit ὀξά-w *Gronov.* cum vulgo pariter legeretur *vires*. Ejusdem epitome lib. 5. declam. 1. *Mutentur vices felicitatis humanae; proscriptus aliquando proscriptus.* De bello et praelio *Virgilius* *Aeneid.* 2, 432. *Testor in occasu vestro nec tela, nec ulla vitae visse vices Danaum.* Ubi *Servius*. *Vices, pugnas, quia per vicissitudinem pugnabatur.* Et mox: *De bello usurpatum est. Nullum enim praelium caret*

res a consilio ad vires vimque pugnantium. Itaque jure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero for-

periculo: ergo vices periculi. Bene. *Vices* enim proprie vicissitudinem et variationem designant. Tacitus Ann. 6, 35, 2. *Modo equestris praelii more, frontis et tergi vices.* Idem Agric. 18, 1. *Hunc Britanniae statum, has bellorum vices Agricola invenit.* Statius: *bellica jura, vicesque armorum.* Hac voce in *vires* mutata, videntur librarii, animadverso, inepte *vimque* addi, posteriorem hancce in *usque*, *cujusque*, *undique* corrupisse. [*Vices*, etsi successionis mutationem inferunt, nusquam tamen sic absolute dicuntur, ut, ad quod pertineant, non adsit. Tzschuckius. Eadem de causa Bremius Puteani conjecturam recte improbat.] *To huit* autem, quod in Boecl. fuit, et ex *habuit* abbreviatum videtur, ex similitudine soni natum. Sed unde *to nostrum*, quod in suo *Savaro* invenit? Ut ingenue fatear, haereo, et vereor, ne quid aliud lateat. *Bosius.* Voss. A. [Ax.] et Leid. meus *abiiit*. Voss. B. *In praeliis concursu habuit.* J. J. Struhtmeyer Lib. 1. Animadvers. Critic. cap. 10. legit *vices fortunae*. Sed vide not. meas post. (p. 258.) codices mei [Gu. Ax. Ult.] legunt *vires vimque*. nequeo subscribere sententiae Heusingeri legentis *ad vires utrimque pugnantium*, sed non alienus sum a scriptura duorum codicum legentium *abiiit*, pro *abire* solet, quomodo et Virgilius saepe loquitur, ut inter alia 1. G. 49. *Illius immensae ruperunt horrea messes*, pro *rumpere* solent. Vide notas meas ad Aleibiad. cap. 11. §. 4. [Cl. Wenckius, illustr. paedagog. Darmstadini prorektor, *vires* capit de numero copiarum, de universi exercitus robore, *vim* de impetu animi et virtute pugnantium. Com-

probat ejus interpretationem *ὁ πᾶν* Gesnerus. *Vires*, inquit, *sunt omnes copiae in praelio praesentes, hominum, equorum, cet. Vis pugnantium animus et robur praesens militum, quod in praelio actu ipso adhibent.* Heusingerus in *Addendis*. Quamquam *vires vimque pugnantium* mihi displicet, in eo tamen errare interpretes video, quod quaedam de vi fortunae dicenda desiderant. Potuit enim auctor vel sic de fortuna, quae sequuntur, adjicere. Mendum itaque verbo *vim* inesse puto, neque dubito, quin, modo codicum lectione accurate nossemus, verum inveniri possit. *Mosche.* In Ult. omittitur *omnia* ante *communiam* ob syllabarum similitudinem. In eadem, ut in Ed. principe, Arg. Paris. prima, (fortasse et secunda) Ald. Long. et Mag. *abiiit* legitur, quod tamen non praetulerim. Staverius in poster. notis: *Adridet mihi*, inquit, *Lambini emendatio legentis ad vires virtutemque pugnantium, vel ad vim virtutemque p.* Cicero in *Verr.* 1, 21. *Regem Persen vi et virtute superavit; et paullo post: ex urbe hostium vi et virtute capta.* Curtius, *forsttan Nostrum imitatus, dicit* 9, 7, 16. *eximiam virtutem virium, ubi v. Interpretes.* Corruptum esse hunc locum apparet, quem sine meliorum Codicum auxilio emendare non possis.]

Plurima vero fortuna] *Gloriam* restituti hujus loci sibi vindicat Lambinus, quam neque ipsi invideo, aut intercipere cogito. Antehac vulgati *plurima vero a fortuna vindicat, seque his plus valuisse, quam Ducis prudentia, vere potest praedicare.* Unde altero periculo idem extricare conatur: *Itaque jure*

tuna vindicat, seque hic plus valuisse, quam ducis
5 prudentiam, vere potest praedicare. Quare illud magnificientissimum factum proprium est Thrasybuli. Nam quum triginta tyranni, praepositi a Lacedaemoniis, servitute oppressas tenerent Athenas, plurimos cives, qui-

suo nonnulla ab imp. mil. pl. vero fort. vindicat, seque his plus valuisse vere potest praedicare. Comparat gesta Alcibiadis et Thrasybuli, huiusque longe praefert. Ratio, quia in rebus belli plurima sibi fortuna vindicat, et nihil prudentiae relinquit. Exemplum est apud Curt. lib. 3. cap. 33. *Destinata salubriter omni ratione potentior fortuna discussit.* Gebhardus. Locus obscurus, et quem vellem diligentius viri docti excussissent. Vulgati fere sic habent: *plurima vero a fortuna vindicat, seque his plus val. qu. duc. prudentia vere p. praedicare.* Quod merito suspectum Lambino fuit. Nam, ut e praecedentibus apparet, Nepos imperatori militem et fortunam, non militem imperatori et fortunae opponit, neque verum est, *plura* militem a fortuna, quam ab imperatore, multo minus, *plurima* cum a fortuna sibi vindicare, quin potius plurimum in bello fortuna sibi vindicat. Cicero pro M. Marcello c. 2. *Certe in armis militum virtus, locorum opportunitas, auxilia sociorum, classes, commeatus, multum juvant: maximam vero partem quasi suo jure fortuna sibi vindicat, et quidquid est prospere gestum, id paene omne ducit suum.* Quem locum a nostro expressum censebat Schottus. Caesar B. Civ. 3, 68. *Fortuna, quae plurimum potest, quum in reliquis rebus, tum praecipue in bello.* Isocrates Archidamo: *Τὸν μὲν ἐν πολέμῳ γιγνομένων τὸ πλεῖστον μέρος εἴη τὴν με-*

tes. Recte igitur Lambinus alii- que deleverunt praepositionem, quae et Dan. codice aberat; reliqua idem Lambinus, *his in hic, et prudentia in prudentiam* (quod etiam in Longol. ed. haberi ait,) mutato, sic restituit: *seque hic plus valuisse, quam ducis prudentiam, v. p. praed.* suspicatur tamen, cum *to his* in omnibus libris inveniatur, totum illud, *quam ducis prudentia*, subditum, itaque legendum esse: *pl. vero fortuna vindicat, seque his plus val. v. p. praed.* Cui conjecturae parum abest, quin subscribam. Certe sententia aperta est. Quoniam tamen omnes tam editi, quam MS. Codices haec verba habent, delere non ausim. *To his* autem vel mutari potest in *hic*, vel ad illud *plurima* referri: quamquam prius illud malim. In Ms. Boecler. erat *praedicari*. corrupte, opinor: nisi *to se* ad fortunam referas: quod tamen duriusculum. Bosius. Voss. A. *Plurima vero a fortuna. Pro vindicat* Voss. B. *vendicat. Pro his valuisse* Voss. (p. 259.) A. B. *hic valuisse.* quae lectio videtur probae esse notae. Pro *praedicare* Voss. B. *praedicari. Pro nam quum trig.* Leid. *nam trig.* [Ax. *plurima vero fortuna vindicat, seque his plus valuisse, quam ducis prudentiam, vere potest judicari. His vulgato hic postponendum puto. Mosche. Gu. et Ult. ut in textu legitur, nisi quod his pro hic exhibent.*]

Plurimos cives] Vide Justin. 5, 8. et 9. Oros. 2, 15. Bosius.

bus in bello parserat fortuna, partim patria expulissent, partim interfecissent, plurimorum bona publicata inter se divisissent, non solum princeps, sed et solus initio bellum his indixit.

Parserat] Sic diferte Cod. Dan. [Gu. Ult.] idque a librarii manu esse, vix crediderim. Eundem in modum Plautus Trinum. 2, 2, 35. *parsi sedulo*. Curcul. 2, 3, 11. *nisi eam mature parsit*. Trucul. 2, 4, 24. *rei parsissem meae*. Terentius Heeyra 3, 1, 2. *hancine egovitam parsi perdere*. Ubi Donatus: PARCO, *conservo*, PARSI *facit*. Phorm. 1, 9, 10. *quod ille unciatim vix de demenso suo comparis miser*. Cornelius Fronto de differentiis vocum: *Parsi semel, pepercit saepius*. Cato apud Festum: *meo labori non parsi*. Unde *Parsurus* apud Livium 35, 44. v. Voss. *de analog.* 3, 25. qui et apud Gellium 5, 14. ait *legi parsisse*, quod tamen in meis codicibus non invenio. *Bosius*. Leid. etiam *parserat*, item Voff. A. [Ax. *pepererat*. Gu. *civls.*]

Partim patria expulss.] In quibus et ipse Thrasybulus ob opes excidit patria. *Scholia in Aristoph.* Plutum vs. 50. *Ἐυπορος ὢν, καὶ ἐξ αὐτῶν (τυράνων) ἐκπεσὼν*. Gebhard.

Partim interfecissent] Mille quingentos indicta causa necarunt, inquit *Aeschines de falsa legat. et adu.* Ctesip. Lambinus. Initium caedis ab Alcibiade factum, ait *Justin.* 5, 8, 13. *Bosius*. Plut. de solertia Animalium pag. 959. *Ἐν Ἀθήναις πρῶτος τις ὑπὸ τῶν τριάκοντα συγκοφάντης ἀποθανῶν ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ ἐλέχθη, καὶ δεύτερος ὄματος καὶ τρίτος, ἐκ τούτων δὲ κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες ἤπτοντο τῶν ἐπεικῶν, καὶ τέλος ὑδὲ τῶν ἀρίστων ἀπέσχογτο πολιτῶν*. Adde Eumdem Orat. 11. de Efu Carnium, pag. 998. Quot civis in-

terfecti sint in Poecile, quae postea a Zenone ἀνεπίστατος facta est, refert Diogenes Laërtius L. VII. c. 5. Plutarchus modo laudatus agit de iis, qui ipsis Athenis interfecti sunt. Initium caedis, a Iuliano memoratae, ab Alcibiade quidem factum est, sed non Athenis, ut ex Nepote in Alcib. cap. 10. liquet.

Princeps] Πρῶτος. Hamilcare: *Princeps largitione vetustos pervertit mores Carthaginensium*. Virgil. Lib. IX. Aeneid. *Princeps ardentem conjecit lampada Turnus*. Caesar. Lib. 1. Comm. cap. 12. *Quae pars civitatis Helvetiae insignem calamitatem populo Romano intulerat, ea princeps poenas persolvit*. c. 41. *Princepsque decima legio per tribunos militum ei gratias egit*. lib. 1. Civil. cap. 76. *Princeps in haec verba jurat*. Cicero in Antonium: *Ille Princeps fuit ad conatum exercitus comparandi*. Et in Verrem: *Sicilia Princeps se ad amicitiam populi Romani applicuit, et prima omnium Provincia est appellata*. Gebhard. Vide Bosium ad Agesilatum cap. 1. num. 2. et Davis. ad Caes. Lib. 1. B. G. cap. 12. et hinc principes dicuntur, quorum in unaquaque re est dignitas auctoritasve praecipua. Cort. ad Sallust. Catil. cap. 24. num. 2. Duker. ad Florum. L. 4. cap. 2. n. 92. et West. Lib. 1. Obf. cap. 8. [Sed et i. e. sed adeo. v. Goerenzium ad Cicer. De Legg. 3, 12. p. 255. Gu. tamen: *sed etiam solus*.]

Bellum his indixit] Xenoph. 2. Diodorus 14. *Valerius Max.* 5, 6. ext. 2. *Justin.* 5, 9 et ex eo Oros. 2, 17. Savaro.

CAP. II.

1 Hic enim quum Phylen confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quam triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Actaeorum, hoc

(p. 260.) *Phylen confugisset*] Quae est finitima Tanagrae, centum stadiis, teste *Diodoro*, dilans Athenis: praeterca Oeneidis tribus pars: *Scholia in Aristophanis Plutum, Act. 5. Sc. 1. φυλή δὲ δήμος τῆς Ἀττικῆς καὶ οἱ ἐνοικῶντες φυλάδιοι.* Quae et ad verbum in *Stephano* reperuntur. Alluserat quoque superius: *μετὰ ταῦτα φυλὴν καταλαβὼν κατέτελε τυράννος.* *Gebhard.* Biennio post urbem captam castellum hoc in finibus Atticis cum quibusdam exulibus occupavit, mox etiam Piraeum, adiutantibus ipsum et opibus suis sublevantibus peregrinis etiam, ut Ismenia Thebano, et Lysia, oratore Syracusano. Vide de eo *Clem. Alexandr. Lib. 1. Strom. pag. 348. Ernstius. Plura Meursius de populis Atticae pag. 144. seqq. Bosius. Leid. Phylem. Voff. B. Philen.* De Phyle nonnulla etiam *Fabric. ad Orosum Lib. 11. cap. 17. num. 18. et Notae ad Arisfidem Panathenaic. p. 288. sive in notis pag. 555. Plut. in Pelop. pag. 281. dicit (Thrasylus) ἐκ Θηβῶν πρότερον ὀρμηδεὶς κατέλυσε τῆς ἐν Ἀθήναις τυράννος.* Huic enim et caeteris Thebani urbem suam aperuerant. v. *Arisfidem Oration. Tom. I. pag. 441, 442, 471.*

Quam triginta] Imo circiter septuaginta tradit fuisse *Xenophon. Lambinus. Quam* agnoscunt nec *Leid. nec Voff. A. B. To quam* delendum nego, licet plerique codices non agnoscant.

Non nego veteres quam saepius omisisse, ut inter alios *Terentium, plus quingentos colaphos.* Vide *Snakenburg. ad Curtium Lib. 111. cap. 11. §. 16.* Sed ibi codices agnoscunt *quam.* *Heinsius* primus coniecit in *Curtio* legendum: *Haud amplius regem mille equites sequebantur pro haud amplius regem quam mille eq. seq.* Sed si loca ab *Heusingero* citata examinemus, particulam *quam* omitti videmus, si statim praecedat numero, ut *plus trecenti, plus quingenti, plus triennium.* Vide quae notavi ad *Datam. cap. 8. §. 3.* Jam intercedunt h. l. duo vocabula non plus habuit secum, quam triginta de suis. Et in *Curtio* unum vocabulum: *Haud amplius regem, quam mille equites seq.* itaque neque in *Curtio*, neque in *Nepote* τὸ *quam* delere audeam. De numero vide not. post. cum *Xenophonte* et *Plutarcho* facit *Aristides Oration. Tom. I. pag. 556.* [*Quam* aberat a *Ms. Ax. [Gu.] Ed. principe, Arg. et Long. v. Ruhnken. ad Vellej. 2, 1. qui τὸ quam* retinet. *Fischer.* Est etiam in *Ult.*]

Actaeorum] Ita lego, secutus vestigia codicis *Dan. in quo* fuit (p. 261.) *Acteorum. Actaei* enim dicti Athenienses ab *Acte*, quod antiquissimum Atticae nomen fuit, ut pluribus auctorum locis docet *Meursius de Regib. Atheniens. 1, 2.* quibus addas licet *Suidam in Ἀκτῆ, et Eu-*

robur libertatis clarissimae civitatis. Neque vero hic a non contemptus est primo a tyrannis, atque ejus soli-

stathium Schol. ad Dionys. Perieg. pag. 60. *Stephanus:* Ἀκτῆ, ἕως ἢ Ἀττικῇ ἐκαλεῖτο, ἀπὸ Ἀκταῖς τινός. Τὸ ἐθνικόν, Ἀκταῖος, καὶ Ἀκτὰ, etc. Unde Ἀκταίων λύκοι apud *Lycophronem Cassandra*, hoc est, ut *Tzetzes* exponit, vs. 504. οἱ τῶν Ἀσηνῶν ἄρπαγες: et *Actaea Ceres* *Statio Silv.* 4, 8. *Actaea arva* *Ovidio I. Metam. juga* *Claudiano 3. de raptu Proserpinae;* et *Actaeae orae* *Val. Flacco L. 1. Adi Meursium l. c. sub finem.* *Bosius.* Adde *Perizon.* ad *Aelian.* *Lfb.* 6. V. H. cap. 1. n. 21. et ad *Sanctii Minerv. Lib. 1. cap. 7. pag. 66.* Miror tamen, *Nepotem* hac voce usum, non nisi poëtis propria. Posterioris aetatis scriptores dixerunt quidem *Athenaeus* pro *Athenienses.* v. *Munck.* ad *Fulgent. Mythol. Lib. 2. pag. 608.* imo *Plinius* dixit *probata* pro ovibus, *pyctam* pro pugile, *pallacas* pro concubinis. v. *Harduin.* ad *Plin. L. VII. cap. 2. pag. 317. num. 21. et Lib. XVI. cap. 39.* Sed non aureae. *Noster* tamen cap. 3. ipse dicit *venit Atticis auxilio. Hoc in. f. s. A. h. robur* absunt a *Cod. Leid.* [*Ax. Athicorum.* *Ult.* ut ante *Bos.* omnes: *Atticorum.* Sed *Gu. Actaeorum*, quod in hoc loco, qui poëticum quemdam colorem refert, retinendum esse existimo.]

Clariss. civitatis] Vide ad 7, 11, 2. *Male Ed. Longol. carissimae.* *Bosius.* Hinc *Aristides Oration. Tom. I. pag. 183.* Ἀσηνῶτος δὲ πόλις ἐστὶν Ἑλλήνων, ὅστις ἔκ ἀν ἐνέχεται μᾶλλον, ἢ τῆς ὑπαρχύσης πόλεως πολιτῆς γεγονέναι.

Neque vero hic non cont. e. p. a. tyr. atque ejus solitudo] Interpolatum a *Lambino* ita; *Neque vero hic contemptus est*

primo a Tyrannis, sed ejus solitudo. Antiquae editiones: *Neque vero hic non contemptus est primo a tyrannis, neque ejus solitudo.* *Lambini* iudicium, quo admodum fastidit, impugnant consequentia: nam expresse indicant, eum fuisse despectum a triginta. *Membranae Schotti, Savaronis* atque *Ultrajectina Editiones:* *Neque vero hic non contemptus est primo a tyrannis, atque ejus solitudo.* Quam lectionem longe vulgata et commento *Lambini* potiorem pronuntiat *politissimus Schottus.* *Casp. Barthius Lib. 24. Advers. cap. 18.* ut seriei ac rei convenientissimam *Lambini* commendat lectionem, immemor ejus esse *Fabri*, qui nummos plumbeos cudere soleat. *Membrana Curioni* collata: *neque vero hic modo contemptus est primo a Tyrannis, sed ejus solitudo:* hinc facit *sed et*, huicque se scripturae palam subscribere testatur. *Mibi Codicis Mendzani* lectio arridet. Quamvis *Clarissimus Vossius* *noster* pro *non*, malit reponere *tam*; dicatque *zō atque* heic valere *quam.* ut in illo *Plauti Amph. Act. 1. sc. 1. Nimis simil est mei. Itidem habet petasum ac vestitum: tam constimil est, atque ego.* *Gebhardus.* In *Ms. nostro* est: *Neque vero hic contemptus est primo a tyrannis, sed ejus solitudo.* *Nathan Chytraeus* et alii legunt: *Neque vero hic modo contemptus est.* *Lambinus* aliter, *Schoppius 4. Verisim. 2.* quem *Boeclerus* in secunda editione sequitur, e veteribus libris legit: *Neque vero hic non contemptus est pr. a. tyr. nec ejus solitudo.* Quod cum *Lambini* scriptura convenit, nisi quod is pro *nec* legit. *neque.* *Barthius*

tudo. Quae quidem res et illis contemnentibus permicie, et huic despecto saluti fuit. Haec enim illos ad per-

addit: *sed et ejus solitudo*. Priorem tamen lectionem caeteris omnibus praefert, et recte *Ernstius*. Lectio Mss. codicum Schotti [Gu.] et Leid. itemque Savar. ac Ultraj. editionum; quam, ut omnium optimam, post *Schottum et Gebhardum* probat *Ampliss. Boecler*. Consentiant edd. antiquae et Msc. Boecl. ac Bavarici *Schoppio verisim.* 4, 2. laudati: nisi quod pro *atque* habent *neque*. Qui negandi particulam ejiciunt, (ut *Lambinus* et *Barthius Advers.* 24, 18. itemque codex *Ernstianus*) h. m. *neque vero hic cont. e. pr. a tyr. sed ejus solitudo*, eos continens verficulus redarguit. Nam eo diserte *despectus* a tyrannis *Thrasymbulus* dicitur. Nisi tamen, quod valde vereor, et illud *despecto*, et, quod praecedat, *contemnentibus* ab aliena sunt manu. Ms. *Curionis*, et quidam editi: *neque vero hic modo contemptus est pr. a t. sed ejus solit.* Unde *Barthius* faciebat: *sed et ejus solitudo*. *Vossius* pater malebat, *neque vero hic tam contemptus* (p. 262.) *est p. a tyr. atque ejus solitudo*. Sed vix ita loquutum crediderim *Nepotem*. Ceterum *Xenophon* 2. *Diodorus* 14. *Justinus* 5, 9. aliique hanc rem narrantes nihil de contemptu hoc, sed tyrannos statim obviam *Thrasymbulo* ivisse, tradunt. *Bosius*. Leid. *neque vero hic neque*. *Voss. A. Neque vero hic non*. B. *neque vero hic modo*. [Ax. tamen: *Neque vero hic non e.*]

Solitudo] *Solitudinem* vocat inopiam sive infrequentiam vires conjungentium. *Curt.* Lib. ix. cap. 23. *Stabat enim in conspectu tanti exercitus veluti in solitudine destitutus*. Lib. v. c.

52. *Ingens ergo in tabernaculo solitudo erat paucis spadonibus (quia, quo discederent, non habebant) circumstantibus regem*. *Tacit.* Lib. xi. *Annal.* cap. 32. *Atqui interim tribus omnino comitantibus (id repente solitudinis erat) spatium urbis pedibus emensa, vehiculo, quo purgamenta hortorum eripiuntur, Hostiensem viam intrat*. *Lactantius* Lib. 1. cap. 7. *Infit. Si Deus unus est, quae esse beata Solitudo queat? Tanquam nos, qui unum esse dicimus, desertum ac solitariam esse dicamus*. *Apul.* *Apolog.* vocat *solitatem* de *Cratete*, *multis servis a se remotis solitatem delegit*. *Gebhard.* Male alii *solicitudo*, ut antecedentia docent. *Bosius*. Leid. [Ax.] *neque ejus solitudo*. *Voss. A. atque ejus solitudo*. B. *sed et ejus solitudo*.

Pernicii] Sic e vet. codice laudat *Gifanius Ind. Lucret.* voce *Rabies*, repperitque in suo et *Pet. Daniel.* Similiter *Sifenna* *histor.* 6. *Romanos inferendae pernicii causa venisse*. *Cicero* pro *Roscio* cap. 45. *quorum nihil pernicii causa factum putamus*, etc. Ita utrumque locum laudat *Gellius* 9, 14. docetque ead. ratione ab aliis dictum *faccii dii, progenii, luxurii, accii, specii*. Add. *Voss. de analog.* 2, 19. et *Bangium* l. 1. pag. 98. Laudat utrumque locum et *Nonius* c. 8, 24. sed corrupte utrobique *pernicii*, et in priore pro *inferendae*, in re cerne legitur. *Mox. Dan.* mutato verborum ordine, *segnes ad persequendum*. *Bosius*. [Gu. *pernicii*, sed Ax. *pernicii*. *Ult.* cum reliquis edd. ante *Bos. pernicii*, quod *repsui* ob 12, 4, 2.]

persequendum segnes, hos autem, tempore ad comparandum dato, fecit robustiores. Quo magis praeceptum illud omnium in animis esse debet: *Nil in bello oportere contemni*, nec sine caussa dici: *Matrem ti-*

Hos autem tempore ad comparandum dato fecit robustiores Nempe socios Thrasybuli: quia non in eos inquirebatur aut animadvertebatur, nacti sunt tempus, quo compararent necessaria ad subvertendos Tyrannos. Curt. 6, 3, 11. *Hostem spreveris, valentiorum negligentia facies.* Diodorus Lib. 18. Ὅπως ὁ μὲν Ἀντίπατρος βαρύτερον διατέθειται πρὸς τὰ παρασκευὰς καταφρονῶν τῷ Λεωδῆνῳ, οἱ δ' Ἀθηναῖοι σχολῆν λάβωσι καὶ χρόνον προσκατασκευάσαι τῶν εἰς πόλεμον χρησίων. De M. Licinio Crasso Diod. l. 21. Ἀλλὰ τίστε ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ διατριβῇ ἀχρεοῦσι, καὶ τίς ἐν Συρία βασιλῆος ἐπιθυμῆσας, παρέσχετο τοῖς Πάρθοις καιρὸν παρασκευάσασθαι. Cicer. pro Quinct.: *Illis autem id tempus impugnandi datur, quum vitandi illorum impetus potestas adempta nobis erit.* Gebhardus. Pro hos Long. ed. *hostes.* Sed alterum meliores libri firmant. *Bosius.* Vossian. B. *robustiores*, et paullo ante exhibet *segnes ad persequendum.* [Gu. *segnis ad pers.*]

Ad comparandum Suspectus Lambino locus: legendumque videtur *ad se comparandum*, seu, *se comparandos*; vel *ad exercitum comparandum*; vel hoc totum, ut supervacaneum, delendum. cui recte Gebhardus censuit dandum elleborum. Solent enim hoc et aliis hujusmodi verbis scriptores absolute uti. Plane ad hunc modum Livius 35, 44. *ut Romani tempus ad comparandum habeant.* Et 42, 52. *extractam hiemem, ut tempus ad comparandum haberet.* Idem 38, 12. *Attalum fratrem domum ad*

(p. 263.) *comparandum dimittit.* Ita enim e Mss. legendum docuit Gronovius. Noster infra 23, 7, 1. *Cum in apparando acerrime esset occupatus.* Subaudiendum autem vel *se*, vel *copias, exercitum, bellum*, aut aliquid simile. *Bosius.* Adi Graevium ad Ciceron. Lib. 15. ad Fam. Ep. 5. Perizon. ad Sanctii Minerv. Lib. 4. cap. 3. num. 13. et Oort. ad Sallust. cap. 6. num. 5. Hinc posset confirmari Lectio codicis Ms. Oxoniensis in Miltiade cap. 5. *nova arte, vi summa commiserunt.* omisso *praelium.* Nam Latini aequae ac Graeci similibus Ellipseos generibus gaudent: itaque nec spernendae sunt duae Mss. Codicum scripturae in eodem Milt. cap. 7. Prima est ex Cod. Ms. Schefferi et Voss. B. *copias eduxit: omittentibus e navibus.* Eodem modo, quo in Themistocle cap. 8. in fine. *Ibi que Themistoclem exponit.* scilicet e navi in terram. *Conscendere* pro navim conscendere dixit Cicero Lib. 6. ad Att. Ep. 8. ubi vide Notas. et contra *exire* et *egredi* pro e navi descendere Interpr. ad Lib. 9. ad Fam. Ep. 6. et Burm. ad Quinctil. Declam. 12. cap. 1. et quomodo Noster in Alcibiade cap. 8. num. 5. locutus est. Altera in eodem Miltiadis capite ex Voss. B. *A rege corruptus, infectis rebus discessisset.* omittente *a pugna.* *Mittere* pro legatos mittere vidimus ad Themistocle. cap. 2. ibid. cap. 5. in Voss. C. *pro male rem gesserat, male gesserat* scriptum est. Adde Cort. ad Sall. Jug. cap. 92. in fine. De voce *segnis* vide Broukhusium ad Tibull. L. 2. El. 1. vs. 20.

4 *midi flere non solere.* Neque tamen pro opinione Thra-
sybuli auctae sunt opes. Nam jam tum illis temporibus
fortius boni pro libertate loquebantur, quam pug-
5 nabant. Hinc in Piraeum transiit, Munychianque mu-
nivit. Hanc his tyranni oppugnare sunt adorti, ab ea-
que turpiter repulsi protinus in urbem, armis impedi-

Nec sine caussa] Voss. A. *neque sine caussa.* [Fortasse Voss. B. nam ita etiam Axen. itemque Gu. Ad vocem *praeceptum* in Ult. edit. margine haec nota additur: *Al. praeceptorum.* Eadem habet: *Timidi matrem.*]

Neque tam. pro opin. Thra-sybuli auctae sunt opes] Tradit tamen Diodorus xiv. 33. brevi tempore convenisse homines mille et ducentos; et his copiis e-ductis eum irrupisse mane inopinato ac de improvise in xxx. tyrannorum castra, multisque eorum interfectis illos Athenas se recipere coegisse. Lambinus. Pro tamen Voss. B. tum.

Jam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant.] Ita Liv. 8, 22. Graeci, gens lingua magis strenua quam factis. et 31, 44. Athenienses literis verbisque, quibus solis valent, bellum adversus Philippum gerebant. Ovidius Fast. 3. *Facundum sed male forte genus.* Loccenius. Videtur autem Nepos, ut etiam *Magio* observatum, tecte carpere Romanorum ignaviam, qui Caesaris aliorumque tyrannidem verbis magis, quam facto, oppugnabant. Vide Cicer. ad Attic. 14, 6. et 15. Bosius. Fortius est hic constantius, majori ac fortiori animo. v. Duker. de Latinitate Ictorum pag. 377. et Burm. ad Quinctilian. Lib. 2. Inst. Orat. cap. 12. et ad Lib. 5. cap. 10.

Hinc in Piraeum] Sic Diodorus 14. nisi quod tra-

dit hoc factum esse post irruptionem illam nocturnam, seu potius matutinam, factam in castra adversariorum, quam modo retuli. Cum Diodoro congruit et Xenophon 2. Lambinus. Piraeum Leid. et Voss. A. Strabo Lib. ix. p. 607. φυλή δὲ, ὅθεν ἐπήγαγε τὸν δῆμον Θρασύβυλος εἰς Πειραίδ, κακειθεν εἰς ἄστυ. addit Clemeus Al. Lib. i. Strom. pag. 348. Θρασύβυλος τῆς ἐκπεσόστας ἀπο φυλῆς καταγαγόντι, καὶ βυλομένῳ λαθεῖν, εὐλος ὁ δῆμος γίνεται διὰ τῶν ἀτρυβῶν ἰόντι, καὶ τῷ Θρασύβυλῳ νύκτωρ ἀσελήνη καὶ τῷ κατασηματος γεγονότας πῦρ ἐώρατο προηγμένον, ὅπερ αὐτῆς ἀπταίσει προπέμψαν κατα τὴν Μυνυχίαν ἐξέλιπεν. ἐνθα νῦν ὁ τῆς φωσφόρου βωμός ἐστι. Aliud quid narrat Diodorus Lib. xiv. cap. 32. Πλησίον δὲ τῆς φυλῆς αὐτῶν (30 tyrannorum) στρατοπεδεύοντων, ἐπεχειρήθη πολὺς νικητός. καὶ τινῶν ἐπιχειρησάντων μετασκηνῶν οἱ πολλοὶ φερίγειν αὐτῆς ὑπέλαβον καὶ πλησίον πολεμίαν δύναμιν εἶναι. ἐμπεσόστος δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον δορύβη τῷ καλυμένῳ Πανικῆ, μετεστρατοπέδευσαν εἰς ἕτερον τόπον etc.

Munychiamque] Corrupte Dan. [Gu.] *Minthiamque.* Bosius. Leid. et Voss. A. *Minthiam.* sed in Marg. al. *Munichiam.* paullo post pro *impedimentisque* Voss. A. *impedimentis.* De Munychia Strabo Lib. ix. p. 606. Interpr. ad Diogen. Laërt. Lib. 1. cap. 114. et Meurs. Lib. 1. Lect. Att. cap. 14. [Ax. Mu-

mentisque amissis; refugerunt. Usus est Thrasybulus non 6 minus prudentia, quam fortitudine. Nam cedentes violari vetuit. *Cives enim civibus parcere aequum* censebat. Neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. Neminem jacentem veste spoliavit; nil attigit, nisi arma, quorum indigebat, et quae ad

nichiamque. Tum Ult. *adorti sine sunt.*]

Non minus prudentia] Nihilominus Conon Thrasybulum a nomine *temerarium in capiendis consiliis* appellabat, ut ait *Aristoteles Rhetoric. 2.* Magius. Ab Oroño Lib. 11. cap. 17. vocatur *vir strenuus, et generis nobilitate inter suos clarus, qui AUCTOR AUDENDI PRO PATRIA fuit.* Nomen Thrasybuli proprie temerarium in capiendis consiliis notat. Variis tyrannis proprium fuit, ut Mileti. v. Herodot. Lib. v. cap. 92. Aristotel. Lib. 11. Polit. cap. 13. pag. 355. Lib. v. cap. 10. pag. 403. item Syracusarum. v. pag. 405. et cap. 12. pag. 411. adde not. post. ad cap. 1. hujus vitae. prudentiam tamen cum fortitudine conjunctam ei non defuisse satis clare adparet. Jam vero quaestio est, quando hic Noster illud nomen acceperit, utrum a patre infans, an post facta facinora, si post illa, in malam partem sumi nequit, imo vox *Θρασύς*, quae etiam Epitheton est Minervae, ut apud Pind. O. Nem. 111. vs. 87. sumitur pro generoso O. Pyth. 1. vs. 68. per *ἀνδρείος* explicatur a Schol. Apoll. Rh. 11. Arg. vs. 118. et ab Euripide in Oreste vs. 1406. dicitur *Θρασύς εἰς ἀλκάν.* et eo sensu *Ἄλιος Θρασύχειρ*, apud Suidam. Cononis autem verba a Magio laudata haec sunt apud Aristotelem Lib. 11. Rhetor. cap. 23. pag. 579. *ὡς Κόνων Θρασύβυλον, Θρασύβυλον ἐκάλει.* sed sine dubio accepit hoc

nomen a patre, ad quod nomen adlusit Conon. Hujus *τόλμαν καὶ ἀρετὴν* laudavit Pelopidas apud Plut. pag. 281. quam Invidia temeritatem vocat maligne.

Violare] Leid. Voss. A. et B. violari.

Neque quisquam est vulneratus nisi qui prior impugn. vol.] V. Cicer. pro Marcello cap. 6. init. pro Ligar. cap. 6. fin. *Lambin. Impugnare* verbum quoque Ciceronianum, ut ad Atticum: *Sceleratos cives timore ab impugnanda Patria deterrere.* Gebh. (p. 265.) *Neminem jacentem veste spoliavit*] Testatur hoc et *Xenophon 2. de reb. Gr.* *Lambinus. Jacentem* hic proprie de interfecto usurpatur. Livius L. 2. cap. 46. *Quum M. Fabius consul transiit jacentis corpus.* Confule DD. VV. Scheff. et Burm. ad Phaedr. Lib. 1. fab. 24. vs. ult. ut *κτείσθαι* apud Graecos. Eur. Hecub. vs. 695.

Τίτι πότμω ΚΕΙΣΑΙ,
Πρὸς τίνος ἀνδρώπων.

In Oreste vs. 1489. *Νεκροὶ δ' ἐπιπτον. οἷδ' ἐμελλον, οἷδ' ΕΚΕΙΝΤΟ.* Aelianus Lib. 13. V. H. cap. 1. pag. 791. Ed. Periz. *ἀφήκε δὲ τὸ βέλος, καὶ ἔταχε τὴν πρώτην μάλα ἐνκαίρως. καὶ ὁ μὲν ΕΚΕΙΤΟ.*

Et quae ad vict.] Cod. Dan. *quaeque ad vict.* Gebhardus. Pro nil, quod in Leid. et Voss. A. est, Voss. B. *nihil.* pro *ad victum* Voss. A. id v. Voss. B. [*Gu.*] *quae ad victum, omisso et.* [*Ax.*

7 victum pertinebant. In secundo praelio cecidit Critias, dux tyrannorum, quum quidem exadversus Thrasybulum fortissime pugnaret.

etiam nihil, ut semper Nepos. Heusinger. Ult. cum Dan. cod. quaeque ad v.]

Cum quidem exadversus Thrasybulum fort. pugn.] Libri omnes exadversus, quod verum est. Apul. Floridis. Samos Icario in mari modica insula est, exadversum Miletos ad occidentem ejus sita, nec ab ea multo pelagi dispescitur. Terent. Andr. Act. 4. Sc. 2. Exadversum ei loco Tonstrina erat quaedam. utitur et Phormione Act. 1. Sc. 2. Gebhardus. Ms. Schoppii legit: cum quo exadversus Thrasybulus fortissime pugnaret. Quod Barthio non probatur L. xxiv. Advers. cap. xviii. Verum, si pro pugnaret scribatur pugnavit, a Barthio quae contradicuntur, nihil valent. Ernst. Sic jam Savaro edidit; haud dubie Mss. codicum fide. Nec aliter Gif. Dan. Boecl. et quem Schoppius veris. 4, 2. laudat, nisi quod hic

pro quidem, quomodo; et pro Thrasybulum, Thrasybulus, Boecl. vero pro quidem, aliquid; unde tentabam: cum aliquandiu, vel, cum aliquin exadv. Thrasybulum s. p. Praefero tamen cum quidem: quomodo et 23, 2, 6. ac 24, 2, 2. loquutus. Exadversus Thrasybulum dixit, ut sup. 2, 3, 4. exadversum Athenas. ubi vide quae annotavimus. Schoppianam lectionem recte improbat Barthius Advers. 24, 18. Bofus. Voff. B. pro Critias, Critias, Pro quum quidem adversus Léid. exadverso. Voff. B. cum aliquid exadversus. De exadversus exadversum, exadverso, praeter Burmannum ab Heusingero citatum [ad Sueton. Tiber. c. 33.] adde Oudendorp. ad Suet. in Caesare cap. 39. [Gu. exadversus. sed Ult. adversus. Ax. cum quo exadv.]

C A P. III.

Hoc dejecto Pausanias venit Atticis auxilio, rex

Hoc dejecto] Immolato, mactato. Senec. Herc. Oetaeo vs. 921.

Victima haud ulla amplior
Potest magisque opima mactari
Jovi,

Quam rex iniquus.

(p. 266.) Nam deicere est verbum Sacrificiorum. Flaccus L. 1.

Argonaut. vs. 191. et Lib. 2. vs. 333. Hanc meam interpretationem adjuvant Iulianus Lib. 5. c. 10. Tyranni ut pacis victimae trucidantur; et Plutarchus Dionne: ἐν χειρὶδὶ καὶ ἀπερ τεπέτων τον ἄλωνα ἀπέσφαξαν. Minucius Felix: Miseri! in hoc altius tolluntur, ut decident altius. Hi enim ut victimae ad supplicium saginantur, ut ho-

Lacedaemoniorum. Is inter Thrasybulum et eos, qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus:

stiae ad poenam coronantur. Hoc verbum quoque locum sibi vindicat in pugnis, ubi alter ab altero proflernitur. Curtius L. 3. cap. 16. *Flentes querebantur, in tanto impetu cursuque rerum omnis aetatis ac memoriae clarissimum regem non in acie saltem, non ab hoste dejectum; sed ablentem aqua corpus ereptum et extinctum.* Auctor Thebaidos vs. 637.

— *Exsultes licet
Victorque fratris spolia de-
jecti geras.*

Claudianus: *Tergemini que ducis numerosos dejicis artus.* Idem de B. Getico vs. 164.

— *Qualem Stilico dejecerit
hostem.*

Respondet huic Graecorum *καταβάλλειν*, quo primum in ea significatione usus Homerus Rhapsodia 2. Diod. Lib. 14. *καὶ σκεδὸν τριάνοντα ΚΑΤΕΒΑΛΟΝ.* Lib. 16. *καὶ τῶν ἐναντιῶν ἕκ ὀλίγης ΚΑΤΕΒΑΛΟΝ.* Hinc invictus, qui a nullo est quasi dejectus ac humi stratus, *ἀκατάβλητος*, apud Aristoph. Nub. *ἀήττητος, ὁ μηδὲν καταβαλλόμενος.* Translatum praeterea hoc verbum est ad venatus, in quibus ferae *dejici* dicuntur. Curt. Lib. 8. cap. 3. *Ille quatuor millibus ferarum dejectis, in eodem saltu cum toto exercitu epulatus est.* Phaedrus fabula 32. *Super Juvenem stabat dejectum Leo.* Gebhardus. h. e. interfecto, prostrato. Id enim saepe hoc verbi notat; v. Ind. Nimium subtilis h. l. *Gebhardus*, qui exponit *immolato ac mactato*. Nam *dejicere*, inquit, verbum est sacrificiorum.

Tyranni autem, *ut pacis victimae, trucidantur*; quomodo hac ipsa in re Justinus loquitur 5, 10, 9. Quid attinet tam longe petere, quod in propinquo est? *Bosius.* Verbo *dejicere* tam de caede hominum quam ferarum in sacris, et in venatu veteres fuisse usos docet Burmannus ad Phaedr. L. 2. fab. 1. verbum *καταβάλλειν* de victore hostem in praelio proflernente poni docet J. Alberti in Apocalyps. Joannis cap. 12. com. 10. et esse Metaphoram a victimis desumptam patet ex Euripide in Oreste vs. 1605. *Καὶ σφάγια πρὸ δόρῳ ΚΑΤΑΒΑΛΟΙΣ.* Bosius vero male Gebhardum hic nimiae subtilitatis incusat. Sine dubio hoc verbo fuit usus Auctor ad infamandum Critiam, tyrannorum horum pessimum. [Nos Bosii iudicium cum Bremio amplectimur.] De verbo *dejicere* venatorum proprio v. Bunem. ad Lactant. Lib. 1. de Fals. Rel. cap. 9. §. 2.

Pausanias venit Atticis auxilio] Lambinus maluit: *venit aliis auxilio*, in hunc sensum: Critia interfecto venit aliis tyrannis auxilio Pausanias. Sed iis ipsis, quae ex *Xenophonte* citat, se jugulat. *Ἄμα δὲ ἰδίᾳ ποιήσαντο τὰς Ἀθήνας, πείδας τῶν ἐφόρων τρεῖς, ἐλάχει τὴν φρουράν.* Nam si tyrannos eorumque satellites urbe expulit; quibus aliis istud auxilium, quam Atticis expetiit. Vulgatam porro lectionem stabilit *Liodorus* 14. *Διόπερ Ἀθηναῖοι μὲν ἐκουσίᾳ πο τὴν πατρίδα, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ἰδίοις νόμοις ἐπολιτεύοντο,* Gebhardus. Voss. A. *Paus. v. Atticis rex auxilio.*

Fecit pacem] Non *Misericordia*, ut *Justin.* ait 5, 10, 7. sed *simul quod Lysandro*, (qui paullo ante Lacedaemone tyran-

ne qui praeter triginta tyrannos et decem, qui postea praetores creati superioris more crudelitatis erant usi, afficerentur exsilio; neve bona publicarentur; veipubli-

nis auxilio venerat) *invideret, simul etiam, quod Spartam male apud Graecos audire intelligeret.* Diodorus l. c. Adde Xenophontem *Hist. Graec. 2.* Bosius. Pro *ne qui Voss. B. neque.*

(p. 267.) *Qui postea praetores creati, superioris more crudelitatis erant usi*] Qui ad turbatas res amice componendas constituebantur, illi superiorum xxx. tyrannorum crudelitatem aemulabantur atque exercebant. *Diodorus 14. οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἀθήναις τῆς μὲν τριάκοντα τῆς ἀρχῆς παύσαντες. ἐκ τῆς πόλεως ἐξέπεμψαν, δέκα δ' ἄνδρας κατέστησαν, εἰ δύναντο μάλικα φιλικῶς διαλύσθαι τὸν πόλεμον. ἕτοιμοι δὲ παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν, τῶν μὲν ἠμέλησαν, ἑαυτοῖς δὲ τυράννοι ἀποδείξαντες.* *Gebhardus.* Nepotem confundere decem magistratus, quos Athenienses, abdicatis triginta tyrannis, creaverant, cum decem magistratibus Piraei ostendit *H. Valesius Lib. 1. Emendat. cap. 33.* sane hic nulla est Codicum varietas. Nepos secundum Xenophontem *Lib. 11. H. Gr. p. m. 373.* scribere debuisset *praeter triginta t. et undecim viros, et decem, qui imperium in Piraeo habuissent.* Sed si ex animi sententia loquor, tantum errorem in Nepote non agnosco, qui scivit probe discrimen inter decem illos magistratus post ejectos triginta tyrannos Athenis praefectos, et decemviralem istam potestatem in plerisque urbibus et Piraeo a Lyfandro constitutam, de qua in Lyfandro *cap. 1, 2, 3.* egit, et Aristides Rhetor a me ad Lyfandr. *c. 2.* citatus cum Harpocracione in voce *Δεκαδαρ-*

χία, de qua *Diod. Sic. L. xiv. cap. 13.* *Λύσανδρος δὲ ὁ Σπαρτιάτης ἐπειδὴ πάσας τὰς ὑπὸ Λακεδαιμονίῃ πόλεις διέφυκε κατὰ τὴν τῶν Ἐφόρων γνώμην, ἐν αἷς μὲν δεκαδρχίας, ἐν αἷσδε ὀλιγαρχίας καταστήσας, περιβλεπτοῖς ἦν ἐν τῇ Σπάρτῃ.* Accuratius sane egisset Nepos, si Xenophontem fuisset secutus, quem ipse magni fecit, ut ostendit in *Ages. cap. 1. Ages. Lac. cum a c. scriptum eximie a Xenophonte Socratico collaudatus est,* et qui diligentius quam caeteri hanc historiam descripsit. Sed, ut videtur, in Xenophontis verba jurare hoc loco noluit, alium imitatus. Ut rem paucis absolvam, idem Pausanias hos decem tyrannos superiores more crudelitatis usos quoque in exsiliu misit, et quidem post patriam miseris civibus i. e. Atheniensibus restitutam. id quod *Justinus* refert *Lib. v. cap. 10.* rotundis verbis *decem tyrannos ex urbe Eleusina migrare ad caeteros* (i. e. triginta tyrannos paullo ante a reverso in urbem exercitu (Thrasylbuli instinctu) emigrare Eleusina coactos) *jubet.* Ergo non tam absurde horum decem tyrannorum injicitur mentio, omissis undecim viris, et decem, qui in Piraeo imperassent.

Superioris more crudelitatis] Hoc est, ut *Justinus 5, 10, 5.* de iisdem scribit, *nihil exemplo prioris dominationis territi, eandem viam crudelitatis aggressi.* Bosius. *Mos* pro exemplo saepius ponitur. Vide *Vossium* ad *J. Caesarem Lib. 1. B. Gall. c. 8.* et *Dukerum* ad *Florum Lib. 4. cap. 6. num. 3.*

Neve bona] *Ed. Lambini inserit cujusquam.* Bosius. *Cujus-*

caae procuratio populo redderetur. Praeclarum hoc quo- 2
que Thrasybuli, quod, reconciliata pace, quum plu-
rimum in civitate posset, legem tulit: ne quis ante
actarum rerum accusaretur, neve multaretur; eamque
illi [legem] oblivionis appellarunt. Neque vero hanc 3

quam habet editio Oxon. E tri-
ginta tyrannorum bonis facta
fuere πομπία. v. Meurs. Lib.
11. Lect. Att. cap. 15.

Praeclarum hoc quoque Thra-
sybuli.] Narrant Xenophon Histor.
Graec. 2. extr. Andocides
Orat. de mysteriis, Aeschines
Orat. contra Ctesiphontem, Ci-
cero apud Dionem Cassium 44.
Valerius Max. 4, 1. extr. 4. Ju-
stinus 5, 10, 11. et Scholiastes
Aristophanis ad Plutum 5, 1.
(p. 268.) historicopolitica com-
mentatione illustrarunt Viri doc-
tissimi, Boeclerus in Dissertat.
de Amnestia, olim cum Vellejo
edita, et Jo. Strauchius in Thra-
sybulo Nepotis, Lipsiae, cum ibi
humaniores literas doceret. edi-
to. Inter gloriosa Atheniensium
facta recenset Plutarchus extr.
lib. de gloria Atheniensium.
Bosius. Leid. praeclarum in hoc
quoque Thrasybuli. Nihil muta-
hoc est hoc factum. v. Periz. ad
Sancti Min. Lib. iv. c. 4. n. 30.

Legem tulit] Cujus fragmen-
tum Petitus in Commentario ad
Leges Atticas 8, 4. putat legi a-
pud Lysiam Orat. contra Cte-
siphontem, in his verbis: καί
τις μὲν τῶν ἄλλων Ἀθηναίων
παῖδας, ὧν οἱ πατέρες βοηθή-
σαντες ὑμῖν ἐτι ζῶσι, ἀπειπεῖν
ἐν τοῖς νόμοις ΜΗΤΕ ΑΔΙΚΟΝ,
ΜΗΤΕ ΔΙΚΑΙΟΝ ΛΕΓΕΙΝ.
quam recte, viderint alii. Bos.

Ne quis ante actarum rerum
accusaretur. neve multaretur]
Valerius Maximus: ne qua prae-
teritarum rerum mentio fieret.
Ipsius legis haec aut similia vi-
dentur fuisse verba: μή μνησικα-

κεῖν ἀλλήλοις τῶν γεγενημένων:
quod Andocides l. c. decretum
ait, Scholia Aristophanis: ψη-
φισασθαι ἔδοξε, μὴ μνησικακή-
σαι ἀλλήλοις καθάπαξ τὴς πο-
λίτας. Cicero apud Dionem, μη-
δὲν τὸ παράπαν μήτε ἐγκαλέσειν
ποτέ, μήτε μνησικακήσειν τινί.
In formula quoque jurisjurandi,
qua legi illi cuncti cives se ob-
strinxerunt, quaeque apud An-
docidem pag. 217. (unde descrip-
sere Petitus l. c. et Boethornius
de Amnestia §. 2.) habetur:
ἢ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν ἢ
δενί. quod etiam Xenophon et
Aeschines innuunt. Bosius.

Legem oblivionis appellarunt]
Quam Graeci ἀμνησίαν, Latini
oblivionis legem interpretati
sunt. Valerius Max. 4, 1. ext. 4.
haec oblivio, quam Athenien-
ses ἀμνησίαν vocant. Muretus
tamen Var. Lect. 2, 15. allusum
ad τὸ μνησικακεῖν exemplis Xe-
nophontis atque Aeschinis, jam
dudum a Lambino ad locum Ne-
potis allatis probat. Et, si ve-
rum fateri velim, habet ejus o-
pinio nonnullam veritatis speci-
em, locique a Lambino diligen-
ter congesti evincere videntur.
Perspicua tamen aliquod discrimen.
Lege sanciebatur μὴ μνησι-
κακεῖν. Legi autem nomen erat
ἀμνησία. Aristophanes Pluto 5,
1. Μὴ μνησικακήσης, εἰ σὺ Φυ-
λὴν κατέλαβες. Scholia: ὅτι με-
τὰ τὸ κατέλθειν τὴς μετὰ Θρασυ-
βύλου Φυλὴν καταλαβόντας καὶ
νικήσαντας ἐν Πειραιεὶ τὴς τριά-
κοντα, ψηφισασθαι ἔδοξε μὴ
μνησικακήσαι ἀλλήλοις καθά-
παξ τὴς πολίτας. Diodorus Si-

tantum ferendam curavit, sed etiam, ut valeret, effecit. Nam quum quidam ex his, qui simul cum eo in

cul. 14. μετὰ δὲ τὴν παράταξιν οἱ Κυρηναῖοι πρὸς ἀλλήλους διαπρεσβευσάμενοι, διηλλάγησαν ὀρκοτομήσαντες μὴ μνησικακεῖν, κοινῆ τὴν πόλιν κατέκησαν. Idem 16. Ὁ δὲ Δίων λαμπρᾶ μαχῆ νικήσας ὑδὲν ἐμνησικακήσθε τοῖς Συρακουσίοις, etc. Talem se erga Athenienses gessit Philippus apud Justinum 9, 4, 4. Ἀμνησίαν venuste describit Claudianus 2. in Ruffin. vs. 125.

*Mens eadem cunctis, animisque recentia ponunt
Vulnera, non odit victus, victorque superbit.* etc.

Flavius Vopiscus in Aureliano cap. 39. amnestiam fuisse decretam refert de exemplo Atheniensium. Orosius 7, 6. Claudius mox ut confirmavit imperium, biduum illud, quo de reip. statu infeliciter consultatum actumque fuerat, memoriae exemit, omniumque factorum dictorumve in eo veniam et oblivionem in perpetuum sanxit. Ita illam praeclaram et famosam Atheniensium amnestiam, etc. ultronea clementia, nullo expetente firmavit. Gerhard. Adde, praeter ea quae paullo ante diximus, Boeclerum de Amnestia cap. 2, 1. seqq. ab eoque laudatos, itemque Franc. Fabricium not. in Oros. 2, 17. et Nic. Abramum Commentario in Cicer. Philippic. 1. p. 479. et seqq. Quid vero sit μνησικακεῖν, et quomodo a τῶς μνημογεύειν differat, docent Scholia in Aristophanis Lysistratam p. 874. et Ulpianus in Demosthenis orationem contra Aristocratem, cujus locum adduxit Boecler cap. 2, 14. Porro Mss. Dan. Leid. Boecl. aberat vox legis, quae ex proximo potest repeti.

quare uncis inclusi. Fortassis autem Nepos scripsit, eamque illi oblivionem appellavit. Nam id proprie ἀμνησία est. Atque sic et Valerius Max. interpretatur; sicuti Cicero Philipp. 1, 1. non recordationem, uti quidem is locus in membris nostris caeteroqui non malis legitur. Sic enim illae: Graecum etiam verbum usurpavi amnestiam, id est, non recordationem, quod in sedandis discordiis erat usa civitas illa. quae si genuina sunt, frustra disputaverint viri docti, quodnam vocabulum Cicero respexerit. sed verborum, ne glossama sit. In iisdem membris paullo ante prima manus scripsit. Ego cum sperarem aliquando ad vestrum consilium auctoritatemque revocatum. fors non male. Vulgo est, rempub. esse revocatam. quod etiam in nostro codice superscriptum, nescio an satis congruat ad verbum sperarem. revocatus autem dictum fuerit, ut amissus, et similia, de quibus supra ad 7, 6, 2. Pro recepta tamen Nepotis lectione facit, quod etiam a Plutarcho in praeceptis politicis φιφισμα ἀμνησίας, et a Vellejo decretum oblivionis dicitur. Bosius. Legem aberat a Leid. et Voll. A. pro vero Leid. vere. et pro effecit, efficit. Miror quoque, hic Nepotem non Graecum vocabulum posuisse, quod plures Latini adhibere non erubuerunt. v. Fabricium ad Orosum Lib. 11. cap. 17. num. 36, hinc in Conone cap. 3. quod προσκυυετῶν illi vocant, a Librariis ad-suta opinor. v. ibi notas meas, et ad Att. cap. 3. [Legem deest etiam in Ax. Gu. Ult. sed exstat in reliquis Edd.]

Ut valeret] Ut servaretur. Sic Graeci usurpant ἰσχύειν. Poly-

exsilio fuerant, caedem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat publice, prohibuit, et id, quod pollicitus erat, praestitit.

aen. Lib. 2. de Agesilao. ἐπειδὴ ἀπεδείχθη νομοθέτης, ἔ κεινὸς νόμος ἔγραψεν, ἀλλὰ τὸς καλατῆς ἰσχύειν. Cicero: *Legem tribunus plebis tulit, ut Lex Aelia et Fusia ne valerent.* et pro Domo. *De agris ratum est, de civitate non valuit.* Gebhard.

Nam quum quidam etc.] Hoc cum impune facerent post Antalcidae pacem aliquot Graeciae civitates, multis ac magnis tumultibus, ac periculis se implicuerunt. Diodorus lib. 15. Gebh. *Ex iis* Voss. A.

Fuerant] Dan. fuerunt. Bo-

sus. Sic et Voss. A. et paullo post [in Ed. Keuchen. *facere* omissum est, sed] in Leid. et Voss. A. B. legitur.

Publice prohibuit] An nova lege, Archino rogante lata, de qua ex Isocrate *Petitus l. c?* Bosius. [Schefferus ita interpungendum vidit: *c. q. i. g. r. erat publice, prohibuit.* Vulgo *publice prohibuit* conjunguntur; at Thrasybulus prohibuit potius eos trucidare, *cum quibus publice in gratiam reditum erat,* i. e. totius populi nomine et consensu. *Heusinger.*]

CAP. IV.

Huic pro tantis meritis honoris corona a populo data est, facta duabus virgulis oleaginis, quam

(p. 270.) *Honoris*] Vocula ergo a Lambino contra membranarum consensum intrusa eliminanda. Elegantissime enim a Nepote *Corona honoris* dicitur, quae honoris declarandi causa oblata est. Gebh. Male Lambinum contra consensum librorum addidisse ergo, jam Schotto et Gebhardo annotatum. mox in ejusd. et aliis edd. legitur, *facta e duabus virg. ol.* Bos. Nec ergo nec e agnoscunt Leid. [Gu.] et Voss. A. B. [Ult. *honoris*, et in margine: *Deest, ni fallor, causa, vel gratia, vel ergo, vel simile quiddam.* Eadem ed. habet: *facta e duab. v. o.*]

Facta duabus virgulis oleaginis.] Val. Maxim. Lib. 11. c. 6.

Ex. 5. de Atheniensibus, qui primi bonos cives corona decorandi consuetudinem introduxerunt, agens dicit, *DUOBUS OLEAE CONNEXIS RAMULIS clarum Periclis cingendo caput.*

Quae quod am. civ.] Lambinus malit, *quae quod eam am. civ.* nulla necessitate. Msc. Dan. *quia quod amor. civ. expr.* An fuit, *quam quod am. c. e.* Bosius. Leid. meus *qui.* Sed Voss. A. B. [Ax. Gu.] *quam*, ut conjecit Bosius, quae lectio mihi perplacet. Elegans est antiptosis utriusque linguae scriptoribus admodum familiaris, et a Viris doctis satis illustrata. Vide Cl. V. V. Th. Munckerum ad Hyginum fab. 274. Manut. et

quod amor civium, non vis, expresserat, nullam habuit invidiam, magnaue fuit gloria. Bene ergo Pittacus ille, qui septem sapientum numero est habitus, quum ei Mytilenaei multa millia iugerum agri munera

Cort. ad Ciceron. Lib. 4. ad Fam. Ep. 1. J. Fr. Gronov. ad Liv. Lib. 2. cap. 57. Burm. ad Petron. Satyr. c. 134. et Cort. ad Sallust. Catil. cap. 11. n. 2. De Graecis vide Schol. Triclin. Soph. Ajac. vs. 103. et ad Eundem Stolbergium pag. 130. et 202. Kuster. ad Aristophan. Plut. vs. 55. Periz. ad Aelian. L. 14. V. H. cap. 43. num. 1. Gron. ad Arrianum Lib. 3. de Exp. Alex. M. cap. 1. itaque recte contra Grotium hunc loquendi modum defendit Raphaelius ad Act. Apost. (p. 271.) cap. 15. comm. 35. Pro non vis Leid. et Voss. A. B. et non vis. Heusingeri sententiam de recipienda hac particula amplector. [Ult. quae quod. Eadem cum Ax. Gu. et non vis, quod Heusingerus probat, Staverius etiam in textum recepit. Sed verissime Tzschuckius: Et arcui, quod sit nec potius, quum hic diversa indicet in oppositione constitutum, ubi nostri inserere solent aber.]

Quod amor civium, non vis, expresserat, nullam habuit invidiam, etc.] Videtur et heic Nepos Caesarem perstringere, cui non amor civium, sed vis, et metus tot honores (de quibus ad 1, 6, 2.) peperit. Bosius. Verbum habere illustrarunt D. D. V. V. Scheff. et Burm. ad Phaedr. L. 1. fab. 19.

Magnaue fuit gloria] Lambinus praefert, quod in aliis eodd. fuit, magnaue fuit gloriae. Et ita plerumque noster; utitur tamen alicubi et altera ratione. v. Ind. Esse. Bos. Magnaue fuit gloria Leid. Voss. A. et B. [Gu. Lambinus lectionem

magnaue fuit gloriae in commendationibus Codicibus haberi dicit, atque ita in Ult. edit. expressum est.]

Cum ei Mytilenaei] Scriptores varie narrant. v. Diogenes Laert. lib. 1. in Pittaco, Plutarchus praecept. polit. et Valerius Max. 6, 5, ext. 1. Bofius. Leid. Pithacus. et pro Mytilenaei Leid. Militeni. Voss. A. Mitileni. De Mytilenacis praeclare fuisse meritum Pittacum res est notissima. v. praeter alios Periz. ad Aelian. Lib. 11. V. H. c. 19. num. 1. [Pro ei Mytilenaei, quod et Ult. habet, Ax. Mityleni ei, Gu. Mitileni ei.]

Multa millia iugerum agri muneri darent] Aldina [et Lamb.] lectio: quae an et in Mss. reperitur, ignoro. Illud scio, in aliis edd. legi, multa millia iugerum agri e' munera dar. Exc. Dan. [Gu.] multa millia iugerum et agri munera darent. quod fortasse mutari non debuit. Nam utrumque Latine dicitur, dare aliquid alicui munus, et muneri. Propertius 2. eleg. 28. Munera Dianae debita redde choros. Vet. Infriptio apud Gruterum pag. 16, 2. I. O. M. JUNIA. DONACE. CORON. ET. SCEPTR. EX. ARG. MUNUS. ADTULIT. Alia pag. 47, 10. Sumelibens simulacra tuis quae munera Cilo Aris Arbanus dedicat ipse sacris. Sic dare, ferre, ponere quid alicui donum. In Priapeis: obscoenas rigida Deo tabellas Dat donum Lagage. Inscriptio Augustana pag. 5, 6. JOVI. JUNON. MINER. ANTONIA. M. LIB. APHRODISIA. SCYPHOS. H. VENEREUM. SPECULUM. DONUM. DE-

darent, *Nolite, oro vos, inquit, id mihi dare, quod multi invadeant, plures etiam concupiscant. Quare ex istis nolo amplius, quam centum jugera, quae et meam animi aequitatem, et vestram voluntatem indicent.* Nam parva munera diutina, locupletia non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasybulus 3 neque amplius requisivit, neque quemquam honore se antecessisse existimavit. Hic sequenti tempore quum 4 praetor classem ad Ciliciam appulisset, neque satis

DIT. Eñorenfis p. 125. 3. VENERI. GENETRICI. CESTUM. MATRONAE. DONUM. TULERUNT. Livius 4, 20. Dictator coronam auream in Capitolio Jovi donum posuit. Bos. Legemunera. vide Oudendorp. ad Frontin. Lib. 2. Strateg. cap. 11. n. 17. ex Cod. Leid. qui et agri munera. cui consentiunt Vossiani A. et B. praeterquam quod et non addunt. De similibus consule Burmann. ad Phaedr. L. 3. fab. 10. vs. 42. [Ed. Princeps, Arg. utraque Paris. Ult. Long. et Mag. m. m. jugerum agri et munera darent, male addito et.]

Nolite, oro vos, id mihi dare.] Vulgo est, *Nolite, rogo vos, mihi dare.* Sed, ut edidi, legit Cod. Leidensis. *Tò oro* etiam in Dan. et Boecl. fuit. *Tò id* vero in iisd. et reliquis praeter Leidensem omnibus absorpsit ultima syllaba vocis *inquit.* Bos. *Oro* etiam Leid. meus, item Voss. B. [Gu. Ult.] pro *mihi dare* Leid. et Voss. B. *id mihi dare.* [Ax. non habet *id mihi dare,* sed *mihi dare,* quod praestat lectioni receptae. *Mosche.* Gu. Ult. ut editum est. Pro *mei animi aeq.* quod operarum vitio in Bos. secunda impressum est, Ax. Gu. Ed. Ult. omnesque ante Bos. *meam animi aeq.*]

(p. 272.) *Locupletia*] Proprie hic loquitur Nepos, quia agitur

de agris. v. de voce *locuples* Nigidium apud A. Gellium Lib. x. cap. 5. Plinium Lib. xviii. cap. 3. Sect. 3. Tom. II. pag. 98. et alios. Hinc propter ingentem auri vim non *locuples*, sed *dives* a Romanis fuit cognominatus Crassus. v. Periz. ad Valer. Maxim. Lib. vi. cap. 9. num. 51. quamvis non negem *tò locuples* et *dives* saepe idem notare. *Dimidiam agri recuperati partem* vocat Val. Maxim. Lib. vi. cap. 5. Ext. 1. Nepotem a Diogene dissentire et Plutarcho vidit etiam Menagium ad Lib. i. c. 75.

Non propria esse consueverunt] *Propria* eleganter heic dicuntur pro diuturnis. Exempla vide alia a Schoppio citata L. 2. Vorisim. cap. 3. *Ernstius.* Nihil Virgilio familiaris est. Vide Servium ad Ecl. 7. vs. 31. ad 1. Aen. vs. 77. ad 3. Aen. vs. 85. et ad vs. 167. ad 6. Aen. vs. 872. et ad 7. Aen. vs. 331. et Pafferrat ad Prop. Lib. 1. El. 2. vs. 6. item alios. Pro *consueverunt* Leid. [Gu.] *consueverunt.*

Ad Ciliciam] Sic legendum, e vestigiis sui codicis, in quo fuit *Silicium*, non *Siciliam*, ut est in plerisque Mss. et edd. vett. recte monuit *Longolius*, *Magio* et *Lambino* probantibus. Eurymedon enim et Aspendus, circa quem locum occisus est (ut e *Xenophonte h. Gr.* 4. et Dio-

diligenter in castris ejus agerentur vigiliae, a barbaris, ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

doro 14. cognoscimus) Thrasybulus, in Cilicia sunt, aut certe in Pamphylia, ad quam refertur a *Scylace*, *Dionysio* vs. 852. *Strabone* 14. *Mela* 1, 14. *Plinio* 5, 27. *Ptolemaeo* 5, 5. *Stephano*, aliis. Cilicia autem et Pamphylia sunt inter se finitimae; et in utriusque confinio ad Eurymedontem sita Apendus. confines autem provincias confundi ab historicis, nihil novum. Immo, si recte rem putamus, fieri potuit, ut castra Thrasybuli, in quae Apendii noctu ir-

ruperunt, ad *Ciliciam* (ita enim dixit *Nepos*, non in *Cilicia*) id est prope Ciliciam fuerint. *Bosius*. Leid. [Ax. Ult.] *Siciliam*. [Gu. *Syciliam*.] Voss. A. *Ciciliam*. B. *Ciliciam*. Pro ejus ager. suis ager. Leid.

A barbaris] Apendiis, ut e *Xenoph.* et *Diodoro* ll. cit. constat. *Bosius*.

Interfectus est] Sepultus Athenis in Ceramico extra oppidum, ut e *Paufania* docet *Meursius* in *Ceramico gemino*, nuper edito, cap. 21. *Bosius*.

IX. CONON.

CAP. I.

CONON ATHENIENSIS Peloponnesio bello accessit ad rempublicam, in eoque ejus opera magni

(p. 273.) De CONONE vide *Diodorum* 14. *Xenophontem Hist. Graec.* 2. et 4. praesertim *Plutarchum Lysandro*, *Polyaenum* 1. *Athenaeum* 1. *Isocratem Euagora*, *Demosthenem in Leptinem*, *Aristotelem* 2. *Rhetor. Justinum* 5. et 6. *Boeclerus*. Caput ejus existat in numerorum meorum uno, cum infer. ΚΟΝΩΝΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥ. In postica parte Mulier sedens, hastam puram sinistra tenens: pone eam thorax cum clypeo. Ante ara accensa, cui supervolat Victoria, lauream mulieri porrigens. Infra, ut videtur: ΕΡΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ. *Bosius*.

Conon] *Timothei filius. Lambinus*. Ab eo diversus *Conon*, Astrologus Samius, aequalis *Archimedis* et familiaris: cujus meminere cum alii, ut *Archimedes* ipse praefatione libri *de Sphaera et cylindro*, *Callimachus* apud *Theonem in Aratum*, *Ptolemaeus de apparentiis Inerrantium*, *Catullus* *carm.* 67. *Propertius* 4, 1. tum *Virgilius Eclog.* 3, 40. cujus verba perperam de nostro hoc accepisse *Servium*, observatum *Schotto*, et *Salmasio in Plinianis. Bosius*.

Peloponnesio] *Voss. A. B. Peloponnessio*.

In eoque ejus opera magni fuit] *Laudat et adstruit hanc Puteani emendationem pluribus Savaro, vindicatque sibi ipse Nepos, nam quidam libri MS. exhibent, in eoque ejus opere magni fuit. Infra Epaminond. tentat cl. Schottus. At in Graecia utique olim magni erant, quia laudi abest, et diphthongo ae superpositum i. Gebhardus. Sic restituit hunc locum Lambinus, Cl. Puteani conjecturam secutus, quam etiam Savaro et Gebhardus probant. Et juvant MS. Gif. Dan. [Gu.] et Put. in quibus erat, in eoque ejus opere magni fuit: a quibus hoc uno differunt Ms. Savar. Ed. Ven. et antiquiss. exempla Lambino laudata [Arg. et utraque Paris.], quod pro magni habuerunt magnus. Corruptela haud dubie ex ignoratione elegantissimi loquendi modi nata. denique et infra Nepos ita locutus est 14, 1, 2. et 24, 1, 4. Longolius edidit in eoque opere magnus fuit. Aldus et alii: in eoque ejus operae magnus fuit usus. Utrique in vitis libris; in quibus legitur ejus, abest usus. Bosius. Leid. pro*

fuit. Nam et praetor pedestribus exercitibus praefuit, et praefectus classis res magnas mari gessit. Quas ob causas praecipuus ei honos habitus est. Namque omnibus unus insulis praefuit. In qua potestate Pheras

magni, magna. Voss. A. in eoque ejus opere magnus fuit. B. in eoque ejus operae magni fuit. Longoliana editio defendi posset loco Themistoclis cap. 6. *Magnus hoc bello fuit Themistocles, neque minor in pace. tum opus saepius in M. cum opera confusum notaret hic bellum.* Vide Burmann. ad Ovidium Epist. 17. Heroid. vs. 256. Sic Graecis ἔργον. Vide Casaubon. ad Polybium pag. 109. et Thucydid. Lib. 1. cap. 80. qui (p. 274.) ita saepius locutus est. Vulgatam tamen praefero. [Axen. codex ad verbum exhibet: in eoque ejus opera magni fuit, quem unum omnium haec habere, parum credibile est. Mosche. Etiam optima Ult. editio: in eoque ejus opera magni fuit.]

Praetor pedestrib. exerc. praefuit] Primum anno belli hujus xxii. cum Corcyram praesidio firmaret. *Diodorus* 13. Κόνων δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων πλεῖστας εἰς Κέρκυραν, etc. Dein anno xxv. cum aliis novem Alcibiadi suffectus, ut idem *Diodorus* cum *Xenophonte histor. Gr.* 1. et *Justino* 5, 5, 4. narrant. *Bosius.*

Praef. class. res mag. mari gess.] Ms. Dan. aberat *res.* Tentabam igitur: *classes magnas mari rexit.* Saepius enim hoc bello classibus Atheniensium praefuit. nam Corcyrae praesidium illaturus cum xl. navibus, ut *Diodorus* ait, eo navigavit. Triennio post ab Alcibiade, et rursus anno xxvii. reliquis praetoribus post victoriam a Lacedaemoniis ad Arginusas reportatam abdicatis, classem accepit. Nil tamen mutare audeo. *Bos. Voss.*

B. et res magnas mari gessit. In Leid. Et praef. cl. r. m. m. g. q. o. c. p. ei h. h. e. n. o. u. i. p. haec verba non reperiuntur. [Gu. et praef. classis magnas m. g. ut Dan.]

Namque omnibus unus insulis praefuit] Hoc neque apud *Xenophontem*, neque apud *Diodorum*, neque apud alium quemquam repperi: nisi forte id tempus intelligamus, quo victis ad Cnidum Lacedaemoniis adiutore Pharnabazo, classi regis Persarum praefectus omnes insulas a Lacedaemoniis avertit, et Graecos superbo Lacedaemoniorum dominatu liberavit. *Lambinus.* Qua de re videndi *Diodorus* 14. et *Xenophon hist. Gr.* 4. qui posterior et *Pheras navigasse eum*, ac *Pharnabazo pollicitum, velle se navales copias ex insulis alere*, scribit. Atqui *Nepos* ita hanc rem narrat, ut facile appareat, eum de tempore belli Peloponnesiaci, eoque non extremo loqui. Mox enim subjicit: *Fuit etiam praetor extremo Peloponnesio bello.* Quare paene est, ut vel tempora confundisse eum, vel de alia Pherarum occupatione loquutum credam. *Bosius.*

Pheras cepit] Reclamantibus fatetur *Pharas* restituisse se libris *Lambinus*; sed *Rutgersius* variarum lectionum Lib. 4. cap. 10. propugnat *Theram.* Gebh. Ita constanter MSS. et edd. vett. nisi quod Boecl. *speras* habet, quod e soni affinitate, librario *Sphaeras* pro *Pheras* excipiente, natum vix dubito. quod autem *Rutgersius Var. lect.* 4, 10. laudat *Theras*, vellem addidisset, in qua editione id repper-

cepit, coloniam Lacedaemoniorum. Fuit etiam extremo 2

risset. Atqui *Pherae urbs est Thessaliae, neque unquam eo colonia a Lacedaemoniis est deducta*. Ita *Lambinus*; qui proinde primo existimabat legendum *Patras*, (ea urbs Achaiae fuit) quo coloniam Lacedaemone ductam e *Pausania Laconicis* et *Plinio N. H.* 4, 4. constat: postea tamen *Pharas* praeferebat, urbem Achajae, *Pausaniae Achaicis* et *Stephano* memoratam. Idque nomen et apud *Xenophontem l. c.* ac *Plinium* 4, 5. putabat reponendum. *Rutgerius l. c.* et *Meursius Miscell. Laconic.* 1, 7. *Theram* reponi volunt, quam *Strabo* lib. 10. ἀποικὸν Λακεδαιμονίων, et apud eundem *L. 8.* *Callimachus* Θήρην Λακωνίδα vocat; *Pausanias* vero *Achaicis* et *Laconicis* a *Thera* *Thebano*, *Autelionis F.* qui uno seculo prius quam *Jones* Athenis proficiscerentur, Lacedaemonios et *Minyas* e *Lemno* ejectos eo deduxerunt, nomen accepisse, scribit. Id quod pariter *Strabo* lib. 8. tradit. Atque sic et apud *Xenophontem hist. Gr.* 5. ubi *Conon* *Perlarum* classi (p. 275.) praefectus φεράς delatus, oram illam vastasse dicitur, legi vult *Meursius*, non, ut *Lambinus* arbitratur, φάρας. Non enim, inquit, de urbe aliqua, sed de insula, loqui utrumque (*Xenophontem* puta et *Nepotem*) sat ex verbis utriusque, si attendas, manifestum. At unde manifestum est, optime *Meursi*? An ex eo, quod insularum uterque meminit; *Nepos* quidem, cum *Cononem* omnibus unum insulis praefuisse, *Xenophonem* autem, cum insulas et oppida maritima circumvectum cum *Pharnabazo*, *Harmostas* *Laconicos* ejecisse, et postea per insulas cum classe *Meloni* navigasse ait? neque enim praeter haec quicquam apud eos

de insulis legitur. Atqui ne utrumque hinc sequitur, *Cononem insulas*; multo minus, nil aliud quam insulas; minime omnium, *Theram* aut cepisse in hac potestate, aut hoc itinere vastasse. Immo *Xenophontis* verba, si recte inspiciantur, clare ostendunt, eum non loqui de insulis. En ille: Ἄρα τῶ ἐαρινῆς τε πολλὰς συμπληρώσας, καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος, ἐπλευσεν ὁ Φαρναβάζος τε, καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτῶ, διὰ τῆσων εἰς Μήλον. ἐκεῖθεν δὴ ὄρμησεν εἰς τὴν Λακεδαιμόνα καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς φεράς, ἐδήλωσε ταύτην τὴν Χώραν. ἐπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας, ἐκακῆργει, ὅ, τι ἐδύνατο. Φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς Χώρας, καὶ τὰ τῆς βοηθείας, καὶ τὴν στανοσιζίαν, ταχύτε ἀνέσρεψε, καὶ ἀποπλέων ὤρμησεν εἰς Κυθηρίας εἰς Φοινικῆντα. Vides *Cononem* primo per insulas (*Cycladas* puta, quas eum adduxisse in partes suas, antequam *Cythera* navigaret, etiam *Diodorus Siculus* 14. refert) *Melon* navigasse; inde profectum *Lacedaemonem*; hoc est, ad *Laconicam*. Tota enim regio haec antiquitus *Lacedaemon*; urbs autem princeps *Sparta* appellata, (quomodo et *Xenophon* vocare solet) ut ex *Herodoto* l. 7. *Scholiaste Homeri*, *Strabone* 8. p. 253. *Pausania Laconicis* p. 179. et principio *Messenicorum* observatum. *Cragio de Repub. Lacedaem.* 1, 1. Idem *Pausanias* et principio *Laconicorum* tradit, ac *Eustathius ad Homeri Iliad.* β. vs. 581. Praeter *Homerum* et *Herodotum* ita *Geographi* quoque antiquiores hoc nomine usi. *Periplus Scylucis*: Λακεδαιμόνων, Ἐθνος, καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ εἰσὶν αἰδὲ, Ἀσίγη, Μοδώνη, Ἀχιλλῶς λιμὴν etc. *Scymnus Chius*,

ut volunt, in fragmento *Periegeoseos* :

"Ἡλιδος δ' ὑπάρχειν Ὀξύλον
Ἠγεμόνα, Κρεσφόντην δὲ τῆς
Μεσσητίας,
Ἐυρυσθένην δὲ καὶ Πρόκλην
Λακεδαιμόνος.

Unde *Spartani* a *Lacedaemoniis* olim distincti. *Diodorus Siculus* 11. τῶν μὲν Λακεδαιμονίων ἦσαν Χίλιοι καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιάται τριακόσιοι. quod etiam magno *Casaubono* ad 8. *Strabonis* annotatum. Ad *Laconicam* igitur profectus *Conon*, primum *Pheras* navigans, regionem illam vastavit. Erat illa pars *Messeniae*. *Strabo* 8. reicitatis *Homeri* verbis *Odyss.* φ. 15. et 16. τῆς Φηρῆς, inquit, τὴν Χώραν λέγει, ἢ μέρος ἦν τῆς Μεσσητίας. Ita recte *M.* Vulgo editur: ἡς μέρος ἦν καὶ ἡ Μεσσητία. perperam. *Messeniae* enim longe ultra *Pherarum* ditionem et *Pamifum*, in occasum et septentrionem ad *Nedam* flumen et sinum *Cypriisum* usque porrigebatur. Idem *Strabo* paullo ante: Διαβάσει τὸν Πάμισόν ἐστι πολλὴ τῆς Μεσσητίας εἰς ἡ τῶν Φηρῶν ἐπαρχία ἅπασα. Nomen accepit a *Pheris*, *Messeniae* oppido, de quo mox plura. *Messenia* vero olim pars *Laconicae* fuit. Rursus docet *Strabo* eod. libro: αὐτὴ (Μεσσητία) δ' ἐπὶ μὲν τῶν τρωϊκῶν ὑπὸ Μενελάῳ ἐτέτακτο, μέρος ἔσα τῆς Λακωνικῆς. Et paullo post: εἴρηται ὅτι καὶ αὐτὴ μέρος ἦν τῆς Λακωνικῆς, *Messenia* scilicet. Denuo, ὅτι *Λακεδαιμῶν* ὁμωνύμως λέγεται, καὶ ἡ Χώρα, καὶ ἡ πόλις, δηλοῖ καὶ Ὀμηρος λέγω δὲ Χώραν σὺν τῇ Μεσσητία. Et mox *comparatione* ali. (p. 276.) quot verbum *Homeri* docet, *Pherarum* ditionem, quae in *Messenia* est, *Lacedaemonis* nomine ab eo comprehensam. *Videri* et *Eustathius* potest loco, quem paullo ante diximus. At-

que hinc factum, ut in *periplo Scylacis* inter *Lacedaemonis* urbes recenserentur *Asine*, *Mothone*, et *portus Achilleus*; quae *Messeniae* omnes accensent. Recte igitur *Xenophon* scribit, *Cononem* ad *Lacedaemonem* navigantem, *Pherarum* regionem, partem videlicet *Laconicae*, vastasse. Persequamur jam reliqua itineris. Deinde et in alia loca orae *maritimae descendens*, damno adficiebat, quicquid poterat. Oram *maritimam* intellige, quae sinu *Messeniaco* alluitur, ad quem et *Pherae* sitae, ut statim dicemus. *Veritus* autem regionem importuosam (nullus enim in eo sinu portus, quod sciam, memoratur, quanquam *Pheras* *Strabo* ait habere ὑφορμον *Σερῖον*;) et auxilium (vicinorum *Lacedaemoniorum* puta) et *commeatus penuriam* (aberat enim a *Cycladibus*, quas suas fecerat, aliquanto longius) mox *converso cursu discessit*, et ad *Cytheriae portum* *Phoenicuntā* appulit; uti quidem *postrema* haec verba verti vult *πολυμαθέςατος* *Bochartus* de *coloniis Phoenicum* 1, 22. Equidem nusquam *Phoenicuntem portum* in *Cythera* insula, sed in *Messenia* tantum, *Creta*, *Sicilia*, *Libya*, denique in *Asia* ad *Mimantem* montem, reperio. De primo *Pausanias Messenicis*: Μετὰ δὲ τὸν Ἀκρίταν, λιμὴν τε Φοινικῆς, καὶ νῆσος κατ' αὐτὸν Οἰνῶσαι. Inter *Acritan* puta et *Mothonem*; non autem inter *Asinem* et *Colonides*, sive ad initium sinus *Messeniaci*, quo loco a *J. Laurebergio* in *Tabula Peloponnesi* ponitur, id enim repugnat verbis *Pausaniae*, qui exadversus *Oenusas* situm ait, et mox de *Mothone* subiungit, quae ad occidentem *Acritae* est. Secundi meminit *Ptolemaeus* 3, 18. tertii, 3, 4. quarti, 4, 5. quinti *Thucydides* 8. cum ait, *Atheniensium* naves, quae tres *Chias* *insecutae* fuerant, fugisse ἐς τὸν ὑπό

ὕπο τῆ Μίμαντι λιμένα Φοινικῶντα καλύμενον. Meminit et *Stephanus*, sed ejus verba hodie corrupta leguntur; Ἐστὶ καὶ φοινικῆς λιμνη. *Θουκυδίδης* ὀγδοῶ. Legendum: Φοινικῆς λιμνη. *Εὐλίμενος* tamen *Cythera* etiam a *Strabone* Lib. 8. pag. 250. vocatur. Et duos in eo portus recentiores Tabulae exhibent; unum S. Nicolai, ad septentrionem; alterum Delphinum ad austrum. Fieri itaque potuit, ut etiam horum alteruter *Phoenicus* diceretur, a Phoenicum apulsu; a quibus haec insula, ut *Bochartus* existimat, aliquando occupata. *Cytheram* autem navigasse in hac expeditione *Cononem*; etiam *Diodorus* 14. testatur. Ceterum haec accuratius expendenti facile apparebit, *Pheras* Messeniae, non autem *Theram* insulam, a *Conone* invasam fuisse. Primo namque e *Melo* ad *Laonicam* profectus jam praetervectus erat *Theram*, quippe ad dextrum *Meli* latus eodem gradu longitudinis sitam. Non igitur in eo itinere vastare potuit. Deinde *Χώραν* illam vastasse dicitur; qua voce de insula tam parva *Xenophontem* usum, vix crediderim. Potius dixisset ὄλην τὴν νῆσον. *Χώραν* autem φήρης, seu φηρών, partem Messeniae, adeoque *Laonicae* veteris, dictam, e verbis *Strabonis* paullo ante adductis manifestum est. Praeterea ora maritima fuit, quam invasit vastavitque *Conon*. Statim enim subjicit *Xenophon*: eum et in alia loca orae maritimae descendisse. Talis igitur et illa fuit, quam antea vastaverat. Atqui aliud est ora maritima, aliud insula, distinguitque *Xenophon* ipse Libro 3. cum ait, πόλεσι παρήγγειλαν ταῖς ἐν ταῖς νήσοις, καὶ ταῖς ἐπιδαλαττιδίοις. add. lib. 4. pag. 534. Denique *Conon* regione, quam vastaverat, cum vicino littore relicta, converso cursu *Cytheram* contendit. Quod fieri non po-

tuit, si *Theram* vicinamque oram vastavit. Haec enim e *Cythera* *Isthmum Corinthiacum* naviganti demum praeternaviganda erat. At si *Pheras* retineamus, cuncta exacte congruunt. Nam ea maritima urbs fuit; ad ostium *Nedonis* fluvii, et sinistram *Pamisi*, quinque a mari stadiis distans, (p. 277.) aestivamque navium stationem habens; ut e *Strabone* lib. 8. cognoscimus. *Pausanias Messenicis* sex ferme stadiis eam a mari abesse scribit. *Ptolemaeus* quoque 3, 16. inter maritima Messeniae oppida recenset. Eadem enim urbs est *Φηραι*, *Φεραί*, *Φαραί*, id quod *Homeri*, *Strabonis*, *Ptolemaei*, et praesertim diversa *Pausaniae* loca inter se comparanti obscurum esse non potest. Nam hic initio *Messenicorum* φηράς vocat. Τῆ γὰρ, inquit, Ὀρτιλόχου τὸν οἶκον ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ πόλιςμα εἶρηκε (*Homerus*) τὰς *Φηράς*. Post paginas autem quattuor, *Φεράς*. Ἰσχυριος δὲ ὁ *Γλαύκου* καὶ *τερόν* τῶ *Γοργάσῳ* καὶ *Νικομάχῳ* τὸ ἐν *Φεραῖς* ἐποίησεν. Denique in descriptione agri urbiumque Messeniae *Φαρὰς* subinde, incolasque *Φαραίτας* appellat; nam hanc ipsam ab eo urbem designari, cum ex iis apparet, quae de *Ortilocho*, et *Nicomachi Gorgasique* in ea urbe fano, refertur tum quod eodem fere spatio, quo *Strabo*, a mari; a *Thuriatarum* autem urbe circiter lxx. ab *Abea* vero ferme lxx. stadiis distare scribit: nam et *Strabo* φηράς *Thuriae* *Gereniisque* confines facit; et *Ptolemaeus* φεράς inter *Abeam* et *Messenem* collocat. Una ergo eademque urbs *Pausaniae*, *Pherae* et *Pharae* dicta: *Stephanus* quoque *Φαράς* dixit. *Φαραί* πόλις *Μεσσηνίας*, ὅθεν ἦσαν οἱ *Ἀφαιριτιάδαι*. Quae postrema vox haud dubie corrupta: legendumque fortasse *φαραιάται*, quomodo incolas vocat *Pausanias*; vel, quod gentile urbis ipse *Stephanus* paullo

Peloponnesio praetor, quum apud Aegos flumen copiae Atheniensium a Lysandro sunt devictae. Sed tum

post esse scribit, *φαραται*, Sic et Achajae oppidum, quod *Ptolemaeus* aliique *Pheras*, *Pausanias* et *Stephanus φαραι*, ejusque incolas *Strabo* *φαραται* appellat. Et *Homerus*, quod Thesaliam oppidum in *Iliade* *Φηρας*, *Odyssea* ο. *φερὰς* dixit, metri causa, si *Eustathio* credimus. Sic enim ille: *Φερὰς, τὰς φηράς λέγει, συτείλας τὸ διὰ τὸ μέτρον, ὁμοίως τῷ Ξηρόν, Ξερόν, καὶ νοσηρόν, νοσερόν, καὶ ἀσκηδής, ἀσκεδής*. Messeniae vero oppidum *Homerus* nunc *φηράς* vocat, ut *Od. γ. 489*. nunc *φηρήν*, ut *Iliad. ε. 542*. Unde *φηρής* *Χώρα* apud *Strabonem* *β. Maritima* igitur urbs *Pherae*. Praeterea hinc *Cytheram* navigaturus *Conon*, qui a *Melo* insula venerat, *cursum convertere* debuit. Nam *Cythera* inter *Melon* et *Pheras* interjacet. Clarum ergo est, si quid aliud, apud *Xenophontem* non *Theram* insulam, sed *Pheras* Messeniae, earumque regionem retinendam esse. Quod si de eadem re *Nepos* loquitur, ut *Meursius* existimabat, manifestum est, nec apud eum quicquam mutari debere. Sed fac, de alio tempore loqui *Nepotem*; nihilo tamen secius *Pheras* capere potuit *Conon*; quippe haud procul finibus *Laconicae* sitas, adeoque *Lacedaemoniorum* partibus bello *Peloponnesio* addictas. Itaque non est, cur *Pheras* Achajae cum *Lambino* reponamus: quod oppidum nimium ab insulis *Archipelagi* distat. Id unum objici video posse, *Pheras* Messeniae nusquam *coloniam Lacedaemoniorum* dici. Et certe, qui colonias *Laconicas* ex omni genere scriptoribus congestit, *Meursius* nullam ejus mentionem facit. Neque tamen hinc recte colligas,

non fuisse illuc *coloniam a Lacedaemoniis* deductam. Id enim facile potuit fieri, cum *Messenia* non solum *Menelai* regis temporibus, sed etiam postea diu sub *Spartanorum* potestate fuerit. Quod autem nulla *coloniae* hujus memoria superest, in tanta antiquissimarum rerum ignorantia nemini mirum videri debet. *Boisius*. *Leid.* [Gu. Ult.] *Pheras*. item *Voss. A.* sed *B. Spaeras*. et paullo post pro *Peloponnesio*, *Peloponnessio*.

Aegos flumen] *C. P. Dan. Egos*. *Leid. egeos flumen*. sed vulgata lectio per se recta est. Noster semper dicere solet *Aegos flumen*; alii Auctores Latini Graecorum more efferunt dicentes *Aegos potamos*. v. *Oudendorp.* ad *Frontin. Lib. 2. Strat. cap. 1. num. 57*. Ita et *Plinius Lib. 11. N. H. cap. 58.* (p. 278.) pag. 103. *In Thraciae parte ad Aegos flumen*.

Devictae] Penitus victae atque ad internecionem caesae, ut ad refurgendum nullae vires restarent. Sic loquitur *Miltiade*, *Cimone* et *Chabria*. *Curt. lib. 9. cap. 10. Cilicia inundata cruore Persarum et Arbela* cujus campi devictorum a nobis ossibus strati sunt. *Gebh.*

Sed tum absuit] *Falsum est, quod dicit, siquidem vera sunt, quae Xenophon, Isocrates, Diodorus Siculus, et ceteri tradunt. Lambini* haec *κρίσις* est, *Longolii* *Magique* vitula, ut solet, arantis. At vero, quid illi tradunt, o bone? *Cononem* ajunt, cum videret adventum classis *Laconicae*, statim exclamasse, signumque dedisse, ut totis viribus ad naves opis ferendae causa concurrerent, anxiumque eo malo hos vocasse, illos rogasse, alios coegisse,

abfuit, eoque pejus res administrata est. Nam et prudens rei militaris, et diligens erat imperii. Itaque 3

ut naves complerent: verum dilapsis militibus et vectoribus nihil profecisse: itaque jam supervenientibus cum clamore et aquarum sonitu hostibus, cum octo navibus, quae solae vectoribus ac milite completae erant, et Paralo discessisse, ac postquam collegarum culpa esse perditas Atheniensium res animadvertit, ad Euagoram in Cyprum navigasse: in reliquas coortos cum Lysandro Peloponnesios, partim omnino vacuas cepisse, partim, dum complentur, laceratae: milites apud naves inermes et sparsim advenientes interfectos, ac exscensione facta in fuga concisos. An hinc sequitur, adfuisse Cononem, cum copiae Atheniensium devincerentur? Imo jam abierat, antequam naves Atheniensium a Peloponnesiis invaderentur, et vixdum clamore irruentium fluctuumque fremitu percepto, discesserat. Revera igitur, cum vincerentur Athenienses, abfuit: etsi conspecto hostium adventu e longinquo, adfuerit. Quae non pugnant invicem, uti Lambino Longolioque visum. Bosius. Cum Noltro consentiunt e Graecis Xenophon, Plutarchus, ac Polyaeus: e Latinis Justinus ac Frontinus. Vide Oudendorp. ad Frontinum Lib. 2. Strateg. cap. 1. num. 61. Habuerunt tum temporis ad Aegos Potamos Athenienses classem centum et octoginta navium, ut e Xenophonte et Diodoro Siculo J. Perizonius ad Aelianum L. 5. V. H. cap. 10. num. 6. ipse vero Aelianus ducentarum navium dicit fuisse numerum, quod licet ei concedamus, non tamen ducentae periere. Vide Oudendorp. L. L. Plut. Alcib. p. 212. ita rem narrat εἴ πως γὰρ ἀντοῖς

καὶ ἀπροσδοκῆτως τῷ Λυσάνδρῳ προσπεσόντος ὀκτώ μόναι τριήρεις ἐξέφυγον μετὰ Κόνωνος. unde in Plutarcho in Lys. pag. 441. legitur ὁδὲ οὖν Λυσάνδρῳ ὡς παρέλαβε τὰ τε ναῦς ἀπάσαι, πλὴν ὀδώδεκα, adhuc miror, qui pag. 439. dixerat ἅπαν δὲ τὸ ναῦταγμα, ἀνευ τῆς παραλῆς, καὶ τῶν μετὰ Κόνωνος ἐκφυγῶν absque numeri definitione. sane de numero periculo creptarum navium non convenit inter scriptores; nam Diodorus, Lyfias, et Pausanias decem triremes evasisse referunt. v. Weff. ad Diod. Sicul. Lib. xiii. cap. 106. num. 49. adde Lambin. ad Alcib. cap. 8. in s. alii octo. adde not. ad Aristidem Panathenaic. ad pag. 286. sive in not. p. 554. qui pag. 556. simpliciter narrat ἐξ ὧν καὶ περὶ αὐτῆς βουλευσάσαι; καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐδυνήθη πάλιν ἡ πόλις, καὶ τὰ τεῖχη περιβαλέσθαι, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἀναλαβεῖν δι' ἀνδρῶς ἐνὸς φυγάδος Κόνωνος, ὅς, ὅτε αὶ τριήρεις ἀντοῖς ἀπώλοντο ἐν Αἴγῳ ποταμοῖς, μόνος ἐξ ἀπάντων ἀποδρᾶς ᾤχετο [Frustra Interpretes h. l. Lambino obloquuntur. Cornelium, qui toties ab historicorum, quorum scripta nobis servata sunt, narratione dissentit; hic quoque alios Auctores nobis incognitos secutum esse, manifestum est.]

Abfuit] Propterea Isocrates in Orat. ad Philip. ait: non ejus sed collegarum culpa male pugnatum est, quare domum redire erubuit. pag. 94. ubi vide plura huc spectantia, eisque adde Xenoph. l. 4. Hist. Gr. Diodor. Sicul. 14. Justin. 6. Plut. (p. 279.) Agesilao et Corn. Nepot. ejusdem Agesilai vitam; Ernst. Lambinus mallet afuit.

nemini erat his temporibus dubium, si adfuisset, illam Athenienses calamitatem accepturos non fuisse.

Bosius. Leid. [Gu. Ax. Ult.] *Abfuit.* item Voff. B. sed A. *affuit.* Sic mox C. P. Dan. *affuisset,* pro *adfuisset.*

Diligens e. imperator] Sic Mff. meliores et plerique omnes ante *Lambinum* editi. *Lambinus* et *Savaro* ediderunt *diligens imperii,* nec tamen addunt, cur mutarint. *Bosius.* Probare tamen notae meos, quos contuli, codices esse, satis, credo, probavi. Hi omnes, nempe Leid. meus et Vossiani A. et B. exhibent *diligens imperii.* Cum ge-

nitivo hanc vocem jungi notum est. Noster in *Epamin.* cap. 3. dixit *diligens veritatis. diligens* autem *imperii* hic est, qui diligenter et accurate cunctas prudentissimi imperatoris partes sustinebat, qui imperium suum diligenter exercebat. Vide cl. *Burm.* ad *Phaedr.* Lib. 5. Prol. vs. 4. Itaque Codices secutus sum. [Ax. ut Boecl. et Leid. 1. *imperator* habet, non *imperii.* Etiam Ult. *imperator,* sed *imperii* Gu. Ed. princeps, Paris. a. 1514. et Ald.]

CAP. II.

1. Rebus autem afflictis quum patriam obsideri audisset, non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnabazum, satrapen Joniae et Lydiae, eumdemque generum regis et propinquum, apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multisque effecit

Obsideri] Ab Agefilao et Ly-sandro, ut supra dictum est 6, 1. *Lamb.*

Non quaesivit ubi ipse tuto viveret] Sic Cicero ad Attic. 8, 1. *Ei statim rescripsi, hominemque certum misi de comitibus meis, non me quaerere, ubi tutissime essem.* *Lambinus.* *Tuto* abest a Voff. B. Verbum *quaerere* illustravit Broukhufius ad *Propert.* Lib. 2. El. 2. vs. 5.

Posset esse] Q. edd. habent *esset.* *Bosius.* Omnes, quos contuli, codices habent *posset esse.* [Ax. *praesidium posset esse.* Gu. et Ult. ut editum est.]

Contulit se ad Pharnab.] Ut expetitus dux navalis, non suis sed patriae causa regi adiutor esset in bello contra Lacedaemonios: idque beneficio et consilio Pharnabazi regi dato obtinuit. *Diodorus Sic.* 14. *Plutarchus in Artaxerxe, Justinus,* 6, 1, 7, 8. *Loccenius.* Cononem ad Pharnabazum se contulisse, licet et ex *Xenophonte* cognoscere l. 4. *de reb. Graec.* *Lambinus.* [Ax. Gu. Ult. *satrapem.*]

Generum regis] Sc. Artaxerxis, (p. 280.) qui ei Apamiam filiam suam in uxorem dederat, ut *Plu-*

periculis. Nam quum Lacedaemonii, Atheniensibus devictis, in societate non manerent, quam cum Artaxerxe fecerant, Agesilaumque bellatum misissent, in Asiam, maxime impulsus a Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, et cum Lacedaemoniis coierat societatem, hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator, re quidem vera exercitui praefuit Conon, ejusque omnia arbitrio gesta sunt. Hic multum ducem summum, Agesilaum, impedivit, saepeque ejus consiliis obstitit; neque vero non fuit

tarchus in *Artax.* scriptum reliquit. *Magius.*

Devictis] Voss. B. *victis.*

In societate non manerent] *Plutarchus Artaxerxe* dicit eam esse appellatam *εἰρήνην τὴν ἐπ' Ἀσιακίδου*. Si fas est, inquit ille, contumeliam et proditionem pacem appellare. Hanc commemorat et *Xenophon 4. reb. Graec.* Sed haec pax postorius facta est, quam Agesilaus in Asiam classem exercitumque trajecisset, ut intelligere licet e *Plutarcho in apophthegm. Lacon.* Videtur igitur ea societas esse intelligenda, quam Lacedaemonii cum Dario II. hujus Artaxerxis et Cyri patre fecerunt: de qua *Thucydides* lib. 8. Sed discrepat a *Xenophonte* et *Plutarcho Nepos*. Illi enim narant, Agesilaum eo in Asiam esse missum, quod audierant, regem Persarum Artaxerxem exercitum et classem adversus Graecos parare. Non igitur Lacedaemonii, sed Persae in Societate non manebant. *Lamb.* Quamquam quid prohibet eos in societate non mansisse dici, qui primi pacem aperte violarunt, bellumque alteri parti intulerunt? *Bosius.*

A Tissapherne qui defecerat] Paulo aliter *Xenoph. 3. Gr. rer. Diodorus 14.* et *Justinus 6, 1.* qui fidelissimum regi fuisse, sed

aliorum calumnia eversum innunt. Unde videri possit; simulasse potius societatem eum Lacedaemoniis, quam revera coivisse. *Plutarchus* certe ait, eum hominem perditum, et universo Graecorum generi infestissimum fuisse. *Bosius.* *Leid. Tissapherne,* et mox pro *Agesilaumque,* *Agesilaumque.* Voss. A. *Dan. [Gu.] Hagesilaumque.* Voss. B. *Agesilaumque.*

Re quidem vera exercitui praefuit Conon] Quem de Pharnabazi consilio ab Artaxerxe imperio maris praefectum scribunt *Diodorus 14.* et *Justinus 6, 1, 7.* et 9. *Bosius.* *Re quidem vera* legendum est, ut in C. *Leid.* Voss. A. sed B. *re quid vera. τὸ quidem* hic notare autem, docet *Perizonius* ad *Sanctii Min. L. III.* cap. 14. num. 26.

Multum] Sic *Mss. Dan. Sch. Boecl.* et, e suis haud dubie codicibus, *Savaro.* *Vulgati* inepte: *militum.* Quid enim, ait *Gebhardus,* est *militum dux summus?* nisi quis forte anserum aut anatum aut gregis ducem comminisci velit. *Bos.* *Leid.* Voss. A. B. et *Ms. Oxon. multum.* [Ita etiam *Gu.* sed *Ult. militum.*]

Ejus consiliis obstitit] Inprimis cum Regi Persarum persuasit, ut concionatores Graecarum civitatum auro corrumperet: de

apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro
 4 tendis regi fuisse erepturum. Qui posteaquam domum
 4 suis civibus revocatus est, quod Boeotii et Athe-
 nienfes Lacedaemoniis bellum indixerant, Conon nihilo
 secius apud praefectos regis versabatur, hisque omni-
 bus maximo erat usui.

quò *Polyaenus* l. 1. *Plutarchus*
Artaxerxe, *Pausanias* *Lacōni-*
 (p. 281.) *cis*. Quippe his arti-
 bus conflatum est Lacedaemoniis
 bellum domesticum, revocatique
 ad sua tuenda, qui aliena inva-
 serant. *Bosius*.

Apertum] *Leid. apparatus.*
Si ille non fuisset] *V. Ind.*
esse, et not. ad 15, 10, 4. *Bosius*.

Agesilaum Asiam Tauro te-
nus fuisse erepturum] Nam quae-
 cunque sub dīo erant, in pote-
 state habens, magnum Asiae
 tractum pervaserat, et, si ob
 urgentem domi necessitatem
 non revocasset eum Spartani,
 facile toti Persarum regno ex-
 tremum periculum attulisset;
 ut in elogio ejus scribit *Diodo-*
rus 15. adde infra 17, 4, 2. *Bos.*

Boeotii] *Leid. Voss. A. B. Bōe-*
tii. et *Leid.* pro *Lacedaemoniis*
bellum, bellum Lacedaemoniis
 [ut 7, 3, 1.]. Pro *nihil secius*
Leid. Voss. A. B. nihilo secius.
 Pro *versabatur* *Leid.* et *Voss. A.*
versebatur. [*Ax. revocatus est*
et Boetii et Athenienses. Cum
 quod abesse nullo modo possit,
 nescio an scribendum: quod et
Boeotii et Ath. Mosche.]

Hisque omnibus maximo erat
usui] *Q. edd. iisque omnibus*
magno erat usui. *Bosius. Leid.*
magno erant usui. *Voss. A.*
magno erat usui. [*Ed. Lamb.*
iisque pro hisque. Pro *maximo*
eadem cum Ax. Gu. Ed. princ.
utraque Paris. Ald. et Ult. mā-
gno.]

CAP. III.

1 Defecerat a rege Tissaphernes, neque id tam Ar-
 taxerxi, quam ceteris, erat apertum. Multis enim
 magnisque meritis apud regem, etiam quum in officio
 non maneret, valebat. Neque id mirandum, si non

Tissaphernes] *Leid. Thisa-*
phernes. *Cod. P. Dan. Thysi-*
phernes. *Voss. A. Tysaphernes.*
 [*In Ax. verba Defecerat — tam*
defunt.]

Neque id mirandum] Sic e
 Ms. suo et *Ed. Ultraj. Schottus,*

probatque et *Gebhardus*; ac in
ultima ed. sua reposuit Boeckle-
rus. Vulgo erat: *neque admir.*
 Plenius *Leidensis: neque id erat*
mirandum. *Bosius. Leid. meus,*
 [*Gu.*] *neque id mirandum, ut*
 et *Voss. A. B.* [*Ax. tamen Ne-*

facile ad credendum adducebatur, reminiscens, ejus se opera Cyrum fratrem superasse. Hujus accusandi gratia Conon a Pharnabazo ad regem missus, posteaquam venit, primum ex more Persarum ad chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit, seque ostendit cum rege colloqui velle. Nemo enim sine hoc admittitur. Huic ille, *nulla*, inquit, *mora est; sed tu delibera, utrum colloqui malis, an*

que admirandum, non Neque mirandum.] Pro etiam cum, Voss. B. et cum. Omnino id mirandum admittendum est, ut in Cimone cap. 4. num. 4. Sic se gerendo, minime est mirandum, si et vita ejus fuit segura, et mors acerba. Ubi vide notata.

Inducebatur] Exc. Dan. et Msc. Leid. adducebatur. Bosius. Leid. meus et Voss. B. [Gu.] adducebatur. A. inducebatur. Schefferus ad Phaedri Lib. 2. fab. 6. vs. 17. videtur inducebatur probare. Adducere tamen etiam pro persuadere, inducere, poni docet Burmannus ad Petron. Satyric. cap. 12. pag. 46. adde not. post. [Ult. inducebatur.]

(p. 282.) *Cyrum fratrem superasse*] V. Plutarchum in *Artaxerxe*. qui tamen Tissaphernis opera id factum, non ait: quem admodum neque *Xenophon* hanc rem narrans. sed *Diodor. Sic.* 14. ejus in illo praelio operam, praemiaque idcirco a rege ei tributa, refert. *Bosius*. De pugna horum fratrum *Wess.* ad *Diod. Sicul. Lib. xiv. cap. 23. num. 45.*

Posteaquam] Sic ult. *Boecl.* et *Magii* editio. Alii, *postquam*. *Bosius*. [Gu. *posteaquam*. Ult. *postquam*.]

Qui secundum gradum imperii tenebat] Venusta figura dictum. Cicero Officiis: *tenere consularis dignitatis gradum*: et pro *Plancio*: *summum in aliquo loco tenere et dignitatis et gra-*

tiae. Infra *Phocione*: *namque auctus adjutusque a Demosthene eum, quem tenebat, ascenderat gradum*. *Sueton. Claudio cap. 4. Quin per eosdem articulos et gradus producendus sit, per quos frater ejus productus sit*. Caeterum iste Chiliarchus alio nomine ob officium vocatur *εισαγγελεύς*. *Diodor. Lib. 16. Ἀριστοζάνης ἦν εισαγγελεύς τῷ βασιλέως καὶ πισότατος τῶν φίλων μετὰ Βαγῶαν*. Colligo tamen aliquando ista officia separata fuisse, et chiliarchi dignitatem internuncii sive *εισαγγελεύς* honore ampliorem atque celsiorem. Nam ut patet ex *L. 17. Aristozanes* postea demum ad chiliarchi gradum ascendit. *Gebhardus*.

Tithrausten] *Dan. Tethrausten*. *Longol. ed. Titharsten*. sed Graecis ubique *Τιθραύστης* dicitur. *Bosius*. *Tithraustiae* nobiles fuere inter Persas. De *Tithrauste* classi Regiae praefecto *Ephorus* agit apud *Plut.* in *Cim.* pag. 486.

Nulla, inquit] Sic *Ms. Boecl.* Reliqui invertunt: *inquit, nulla*. *Bosius*. Pro *Chiliarchum* *Leid.* et *Voss. A. Cheliarcum*. Pro *Tithrausten* *Cod. Leid.* [Gu.] *Tethraustem*. *Voss. A. Tetranstem*. *B. Tithraustem*. de hoc chiliarcho confule *Perizon.* ad *Aelianum* *Lib. 1. V. H. cap. 21.* [Gu. *cheliarchum*. *Ax. cheliarchon*, et *Thetrausten*. *Ult. Tithrau-*

per litteras agere, quae cogitas. Necessae enim, si in conspectum veneris, venerari te regem (quod

stem. Tum etiam Gu. nulla, inquit, sed Ult. inquit, nulla.]

Agere] Libri P. Danieli et Schotto triti *agere*, malim *edere*. Curtius, qui eosdem dicendi flosculos quali de industria mihi secutatus esse videtur, dixit quoque *edere mandata* lib. 1. cap. 81, 15. Noster paullo post. Nec non Liv. lib. 30. *Posteaquam edita mandata*. Gebhardus. Sic quoque Mf. Dan. Gif. Schotti, et Savaro. Vulgati, *edere*; quomodo Livius et Curtius, ac mox ipse Nepos dixere *mandata edere*. Edd. Ultraj. et Longol. utrumque expungunt nullo sensu. (p. 283.) Bosius. Leid. et Voff. A. [Ax. Gu.] *agere*. B. *arege* certe pro *agere*. *Per litteras colloqui* dixit Cicero L. 1. ad Fam. Ep. 7. *Edere* tamen pro *significare*, ac per scriptum declarationem dare, sed alia in re, dixit Cicero 3. in Verrem cap. 10. ut Hottomannus et Manutius explicant.

Necessae est, si in conspectum veneris, venerari te regem] Id enim more Persarum cunctis, etiam peregrinis, et aliorum Principum civitatumque legatis, faciendum erat, si in conspectum colloquiumve Regis admitti vellet: ut e Plutarcho in Themistocle, Pelopida, et Artaxerxe, Aeliano Variar. 1, 21. Herodoto 7. Athenaeo 2. et 6. Valerio Max. 6, 3. aliisque scriptoribus docet Brissonius lib. 1. de regno Persarum. Bosius. Phoenices etiam Reges suos flexis genibus veneratos fuisse docet Scholiastes Euripidis in Phoenissis vs. 300.

Venerari te regem] Pronum atque prociduum in terram adorare. Hunc ritum quia florantissimus auctor Q. Curtius

clarissimis coloribus depingit, totum locum enotabo, qui est 8, 5, 21. seqq. *Rex paullo post, quasi potiora quaedam egisset, convivium repetit. Quem venerantibus Persis, Polysperchon, qui cubabat supra Regem, unum ex his, mento contingentem humum, per ludibrium coepit hortari, ut vehementius id quateret ad terram, elicitque iram Alexandri, quam olim animo capere non poterat. Itaque rex: Tu autem, inquit, non veneraberis me? an tibi uni digni videmur esse ludibrio? Ille nec regem ludibrio, nec se contemtu dignum esse respondit. Tum detractum eum lecto rex praecipit in terram. Et cum is pronus corruisset, Videsne, inquit, idem te fecisse, quod in alio paullo ante ridebas? Lib. 5, 2, 22. Procumbens venerari me saepe voluisti: inhibui. Ibid. cap. 40, 12. Nabarzanes caeterique parricidae procumbentes humi, quem paullo post in vinculis habituri erant, sustinere venerari. Lib. 6, 6, 3. Persicae regiae par Deorum potentiae fastigium aemulabatur. Jacere humi venerabundos pati coepit. Lib. 8, 5, 6. Itaque more Persarum Macedonas venerabundos ipsum salutare prosternentes humi corpora. Unde clarum est, venerationem istam Persicam constitisse in dejectione corporis in terram proni, et adorationi Deorum fuisse simillimam. Nam et adorantes in faciem proni humi procumbebant, demissoque gestu Deorum majestatem venerabantur. Juvenalis Satyra 6.*

— *Tarpejum limen adora Pronus, et auratam Junoni caede juvencam.*

προσκύπτει illi vocant). *Hoc si tibi grave est, per*

Alludit idem alibi:

— *Pugnis concisus adorat,
Quatuor ut liceat cum denti-
bus inde reverti.*

Ergo ubicumque vocabulum istud occurrit, de servili ista prostratione ac gestu adorandi Regem cape. Vide *Curtium* 3, 12, 17. et 10, 5, 33. *Tacitus* 2. A. 56, 3. *Caeteri venerantes regem Artaxiam salutavere.* Neque aliud innuit *Justinus* 1, 10, 9. *Tanta moderatio caeteris fuit, audito auspicio, ut confestim equis desilierint, et Darium regem salutarint.* Quia Deorum venerationi similis iste ritus erat, ideo *Adorationis* vocabulum ei inditum est, et *adorare* usurpatur pro pronum venerari. *Justinus* 6, 2, 13. *Conon a regis adpectu et colloquio prohibitus est, quod eum more Persarum adorare nollet.* Idem 12, 7, 1. *Alexander ex Persico superbiae regio more non salutari, sed adorari se jubet.* Et quia ista submissio nimis servilis, ideo *adulationis* nomine a scriptoribus latinis traducitur. *Livius* 9, 28. *Referre in tanto rege piget superbam mutationem vestis, et desideratas humi jacentium adulationes, etiam victis graves, nedum victoribus.* (p. 284.) Quamquam ibidem, si recte ex tanto temporis intervallo memini, *Mff. Pall.* habent *adorationes.* Sed nihil mutandum. *Valerius Max.* 4, 7. ext. 2. *Darii mater Hephæstionem more Persarum adulata, tanquam Alexandrum salutavit.* *Lib.* 6, 3. ext. 2. *Athenienses Timagoram, inter officium salutationis Darium regem more gentis illius adulatum, capitali supplicio affecerunt.* Videtur tamen ista veneratio etiam intra genum saltem positionem fuisse. *Curtius* 8, 7, 13. *Tu Macedonas*

voluisti genua tibi ponere, venerarique te, ut Deum. Si *Justinum* 12, 7, 1. audimus, civiliores reges solebant salutari, Barbarico inflati fastu adorari. *Paulo* post. v. 3. *Retentus tamen est a Macedonibus mos salutandi regis, explosa adoratione.* *Gebhardus.* Plura de hoc ritu *Brissonius* loco supra laudato, *Drusius adn. ad Esther.* 3, 2. *Grotius ad Matth.* 2, 2. etc. *Bosius.*

[*Προσκύπτει*] Valido consensu libri veteres qua excussi qua scripti *προσκύνησιν.* *Gebhard.* Quid. *Mff.* et edit. *προσκύνησω,* quod, *Schotti* iudicio, perinde est. Ad τὸ venerari tamen propius accedit alterum. Atque sic et *Plinius N. H.* 11, 37. *Patentibus (oculis) dormiunt lepores, multique hominum; quod κορυβατιδῶν Graeci dicunt.* Ita enim legendum puto hunc locum. *Bosius.* *Leid. prochynesis.* *Voff.* A. *proschynesis.* [In *Axen.* Codice cum verbo graeco quod o-mittitur. *Dan.* *Schott.* et *Leid.* 1. *προσκύνησιν.* *Gu. prochisnesin.*] Vide not. post. et percipies ab interpolatore fuisse ad-suta; nam si a Nepote profici-scantur, culpandus est auctor; nam τὸ illi respicit *Persas*, atqui *Persae* non expresserunt hanc venerationem per verbum *προσκύπτει*, sed *Graeci.* Idem offendit *Clericum* in *Curtio* L. III. c. 3. §. 15. *Doryphori* vocabantur proximum his agmen, de *Persis* agente. *Snakenburgius* *Curtium* defendere conatus est. Idem *Curtius* l. I. c. 13. §. 7. distinctius loquitur: *Gangabas Persae vocant humeris onera portantes.* locus libri VII. cap. 3. §. 1. in *Agriaspas*, quos jam tunc mutato nomine *Evergetas* appellabant, incurrit quoque in *Clerici* oculos. Sed injuria; nam *Curtii* verba indicant, *Graecos*

me nibilo secius editis mandatis conficies, quod studes.

4 Tum Conon: *Mibi vero, inquit, non est grave, quemvis honorem habere regi, sed vereor, ne civitati*

tunc temporis Perfarum vocabulum interpretatos fuisse per *E-vergetas*. Curtius non peccavit, quod Graecum vocabulum servaverit, ut Clericus putat. Lib. ix. cap. 1. §. 5. *Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant. Ceterum hoc nomen beluis eis inditum a Graecis: sermonis ejus ignari aliud lingua sua usurpant.* Haec Curtii verba sunt clara. Interim vide Fabric. T. I. Bibl. Gr. L. 1. cap. 6. num. 11. pag. 42. Heusingerus nodum ita solvere conatur, dicens, auctorem per *illos* intelligere *vel Persas Graece loquentes, vel Cononem potius ejusque cives*. Posterius magis mihi placet, quam prius; nam Nepos agit de iis temporibus, quibus Persae nondum Graece loquebantur: imo Alexandri temporibus ut rarum quid adnotatur a Plutarcho p. 686. in Al. quemdam fuisse *διγλωσσον ἄνθρωπον, ἐκ πατρὸς Ἀρκίη, καὶ μητρὸς δὲ Περσίδος γεγονότα*. Et si jam statuamus Cononis aetate Persas existisse, qui Graece loquerentur, hos credo tunc non fuisse ufuros verbo *προσκυβεῖν*, a Graecis in Perfarum contumeliam invento, nec nisi a Graecis scriptoribus, hunc Perfarum morem averfatis, ufurpato. Sed ad Nepotem ipsum redeamus, qui non posterioris aetatis Graecos, sed antiquissimos auctores est secutus, non ita locutos. Herodotus Lib. viii. cap. 85. *οἱ δ' ἐνεργεῖται τῆ βασιλῆος, Ὀροσάγγαι καλέονται Περσίσι*. L. ix. c. 20. *Μαδίσιος, τὸν Ἕλληνας Μαντίσιον καλέουσι*. c. 110. *ὄνομα δὲ τῶ δείπῳ τῷ τῶ, Περσίσι μὲν, Τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλώσσαν τέλειον*. Lib. i. cap. 7. *Καν-*

δάλης, τὸν οἱ Ἕλληνας Μυρσίλον ὀνομάζουσι. Et ita debuerat loqui Nepos, et ita loqui solet, ut in not post. ostendi. Plinius Lib. vii. cap. 2. pag. 372. de Indis agens *Philosophos eorum, quos Gymnosophistas vocant se*. (p. 285.) *Indi*. Plura adderem, nisi jam nimius fuiffem. [*Illi*, i. e. Graeci, ut verissime Bremius. v. supra 5, 3, 1. 8, 3, 2. Cornelium h. l. Graecos in animo habuisse, eumque Graeci alicujus Scriptoris verba accurate expressisse, vox *barbarorum* de Persis ufurpata satis declarat.]

Tum Conon] *Plutarchus* hanc historiam Themistocli tribuit; nisi forte utrique acciderit *Schottus*.

Enimvero] Sic Ms. Boecler. [Ax.] Alii, *Mihi vero*. Bofius. Voss. A. et Leidens. *mihi vero*. Pro *haberi*, quod legitur in Anglicanis Edd. Leid. Voss. A. et B. *habere*. [Ax. *habere honorem*. Pro *Enimvero*, quod primus in ultima sua editione Boeclerus reposuit, reliquae omnes cum Gu. Ult. *Mihi vero*. Id jure a Bremio Titzioque in possessionem suam restitutum est. Bene Titzius: *Mihi vero pulchre defendit locum. Distinguit enim inter se, Cononem, et Atheniensem*. In Ult. ed. *inquit post Mihi vero deest*.]

Sed vereor, ne civitati meas sit opprobrio] Graecis enim aut Atheniensibus, libero populo, turpis et indigna hujusmodi veneratio videbatur. Unde Athenienses legatum Timagoram inter officium salutationis Darii regem more gentis illius *adulatum* (pro eo habuere istam adorationem Persicam) capitali

meae sit opprobrio, si, quum ex ea sim profectus, quae ceteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum, quam illius, more fungar. Itaque, quae huic volebat, scripta tradidit.

supplicio affecerunt: unius civis humilibus blanditiis totius urbis suae decus Persicae dominationi summissum graviter ferentes. Quod inter severitatis exempla refert *Valerius Max.* 6, 3. ext. 2. *Aristoteles* 1. *Rhetor. ad Theodecten* hoc inter barbaras *enerationes* ponit. Qualem autem heic fucum Persarum oculis fecerit Ismenias, Thebanorum ad Artaxerxem legatus, in annuli e digito demissione et iterum sublatione, quo corporis gestu *enerationem* mentitus est, *Aelianus var. Hist.* 1, 21. et jam alii notarunt. Ceterum *Ismeniae* simulatio adorationis fictum obsequium erga regem ex metu quodam servili praetulisse videtur, quod sive deprehensum, sive minus, patriae suae decus magis imminuit, quam illustravit. Sed et Romanis hujusmodi *enerationis* pro adulatione habita est, et imperio indecora. *Livius* 30, 16. de Carthaginensium Legatis ad Scipionem: *Qui ubi in castra Romana et praetorium venerunt, more adulationum (ita in Gronov. edit. alii, adorantium) accepto, credo, ritu ex ea regione, ex qua oriundi erant, procubuerunt. Conyeniens oratio tam humili adorationi fuit.* Pompejus ad milites apud *Lucanum* 7.

*Imperii salva si majestate liceret,
Volverer ante pedes.*

Vide quoque *Cl. Gronovii notam ad Livii* 9, 18. *Loccenius*. Quam (p. 286.) indecora Graecis hujusmodi *enerationis* visa, pluribus

exemplis docet *Brissonius l. c.* pag. m. 13. et seqq. Quid vero hoc casu Christiani veteres observarint, habes apud *Grotium ad Matth.* iv. 8. *Bosius*.

Ex ea sim. prof.] Sic *Mll. Dan.* ac *Schotto* inspecti, et quidam editi, nec aliter, puto, *Boeclerianus*. Alii: *ex ea civitate sim prof.* quod fortasse supervacaneum, et e proximo repetitum est. *Bosius*. Pro *consueverit* *Leid.* [Gu.] et *Voff. B. consuevit*. [Ax. Gu. Ult. et ultima *Boecleri*: *ex ea sim pr.* sed *Ed. princeps, Arg.* utraque *Paris. Long, Mag. et Lamb.* *ex ea civitate sim pr.* quod nescio an elegantius sit.]

Itaque quae voleb. huic scr. trad.] *Lambinus* aliis in libris impressum fuisse testatur, *Quae huic volebat, scripta tradidit.* Unde eodem teste quidam effingere maluerunt, *quae hunc volebat, ei scripta tradidit.* Nihil literis, sed per internuntios acta omnia tradit *Justin.* Lib. 6. c. 2. *Agit tamen cum eo per internuntios.* *Gebhard.* Sic *Lambinus* edidit. Alii, et *Ms. Leidens.* *quae huic volebat, scripta* [non: *scripto*, ut antea vitiose editum erat] *tradidit.* Quod fortasse sperni non debuit. Quidam, *Lambino* teste, malebant, *quae hunc volebat, ei scripta tradidit.* Quod nescio an ad ea, quae sequuntur, congruat. An legendum: *huic, quae volebat, scripta tradidit?* Ceterum *Justinus* 6, 2, 14. *Cononem per internuntios egisse cum rege; Diodorus* 14. *congressum et collocutum* ait. *Bosius.* *Leid. Voff. A. B.* exhibent *Huic, quae volebat.*

CAP. IV.

- ¹ Quibus cognitis, rex tantum auctoritate ejus motus est, ut et Tissaphernem hostem judicaverit, et Lacedaemonios bello persequi jusserit, et ei permiserit, quem vellet, eligere ad dispensandam pecuniam. Id arbitrium Conon *negavit sui esse consilii, sed ipsius, qui optime suos nosse deberet; sed se suadere, Pbar-*
- ² *nabazo id negotii daret.* Hinc, magnis muneribus do-

[Ult. et reliqui edd. ante Lamb. *Itaque, quae huic volebat, scripta tradidit.* Ita etiam Ax. et Gu. ut, quid in Staverii codicibus fuerit, facile suspicari possis. In tanto librorum consensu lectionem illam, Bolio quoque et Heusingero in Addendis non improbatam, reducendam esse existimavi.]

Rex ejus auct. motus] Contra Diod. Lib. xiv. qui suafu Pharnabazi scribit ab Artaxerxe classis imperium Cononi fuisse mandatum. Gebhard. add. Justin. 6, 1, 7. Bosius.

Ut Tissaphernem hostem judicaverit] Eique Tithrauste misso caput praecidi jusserit, ut refert Xenophon in Agesilao. Ceterum Diodorus 14. non Pharnabazi aut Cononis suafu, sed Parysatidis regiae matris impulsu interfectum ait, infestae homini, quod Cyrum filium, quem illa amabat, apud regem detulisset. Pharnabazo tamen id etiam Justinus imputat, 6, 1, 7. Pro Tissaphernem Ms. Dan. habebat *Thysaphernem*; sed Graecis quoque *Τισσαφέρνης* dicitur. Bosius. Heusingerus edidit aucto- (p. 287.) ritate unius codicis Aeniani *ut et Tissaphernem, quod et bis repetitum* vi sua non careat, eum praecedat tantum.

Sed si ita legatur, tum *et non bis sed ter* repetitur, hoc et declamatoribus magis proprium est, quam historico rem simpliciter narranti. [Recte Heusingerus in textum recepit cod. Axen. lectionem: *ut et.* Ita enim multo gravius, quam vulgata lectione fit, quantopere Rex Cononis auctoritate motus sit, ostenditur. Mosche. Etiam Gu. Ult. *ut et.* Bene v. infra 20, 1, 1. Gu. Ult. *judicavit.*]

Et ei permiserit] Paulo aliter Diodorus l. c. et Justinus 6, 2, 15. Bosius.

Ad dispensandum pecuniam] Rationem non contemnendam consignavit Trogius ap. Justin. 6, 2, 15. *Postulat dari sibi ministrum impensae, quia pluribus id mandare perniciosum sit.* Gebhardus.

Id arbitrium Conon negavit sui esse consilii] Eam electionem. Gebhardus. Sic apud Caesarem B. C. 1, 13. decuriones Auximi docent: *sui iudicii rem non esse.* Bosius.

Qui optime suos nosse deberet] Martialis:

Principis est virtus maxima nosse suos.

Gebhardus.

natus, ad mare est missus, ut Cypriis, et Phoenicibus, ceterisque maritimis civitatibus naves longas imperaret, classemque, qua proxima aestate mare tueri posset, compararet, dato adjutore Pharnabazo, sicut ipse voluerat. Id ut Lacedaemoniis est nuntiatum, non sine cura rem administrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam si cum barbaro solum contenderent. Nam ducem fortem et prudentem regiis opibus praefuturum ac secum dimicaturum videbant, quem neque consilio neque copiis superare possent.

Cypris] Cod. P. Dan. *Cypris*.

Ceterisque civitatibus maritimis naves longas imperaret] Phrasis valde frequens Curtio, ut inde colligam, nec non ex aliis plurimis, Rufum Cornelii nostri perstudiosum fuisse. Sic dixit Lib. 3. cap. 4. *Naves sociis imperare*. Caesar Lib. 6. B. G. cap. 4. Curt. Lib. 9. cap. 38. *Equites civitatibus imperare*. Iste iterum Lib. 1. Comment. c. 7. *Provinciae toti quam maximum militum numerum imperaret*. Lib. 7. cap. 4. *Qua oblata potestate omnibus iis civitatibus obsides imperat*. Nepos Vita Attici: *cum privatis pecunias per epistolas imperaret*. Sic Graeci adhibent *ἐπαγγέλλειν*. Gebhard.

Classemque, etc. compararet] Sic Mff. et vulgati. Librarii incuria verbum illud *compararet* in editione [Ald. et] *Lambini* desideratur. Savaro. [Cod. Dan. Gu. *comparare* pro *compararet*, Gu. etiam *navis*.]

Quae proxima aestate] Leid. et Voff. A. B. *Qua proxima aestate*. [Ita et Gu. Ult. sed Ed. Mag. Gebhard. et Keuchen. *quae pr.*]

Dato adjutore] Sic *adjutor belli* et simpliciter *adjutor* dicit Livius Lib. 4. cap. 44. et L. 6. cap. 22. et ita saepius. Ver-

bum *adjuvare*, unde *adjutor*, illustravit Manutius ad Cicer. L. 1. Fam. Ep. 7. Quicumque enim alicui in re gravi adest, *adjutor* dicitur. Sueton. Caesar. cap. 12. ubi tamen pro *adjutore* in Codice Hulsii *auctore* legitur. Ad alia etiam transfertur haec vox, ut docuit Burmann. ad Phaedr. Lib. 5. fab. 5. vers. 14.

Non sine cura rem administrarunt] *Auxilia enim navalis belli a rege Aegypti Hercynione petiverunt*, et undique a sociis magna contraxere subsidia, ut inquit Orosius, 3, 1. Magius. Pro *administrarunt* Exc. Dan. habent *amministrant*. Bofius. (p. 288.) Leid. et Voff. A. [Ult.] *rem administrant*. Paulo ante pro *naves* Voff. A. *navis*. [Ax. etiam *Idut*, non *sed ut*. Pro *administrarunt* Gu. *amministrarunt*.]

Ducem fortem et prudentem] Et praeterea res hostium apprimere edoctum. Diodorus 14. *ἕτοιχον γὰρ ἦν ἔμπειρος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγόνων, μάχινα τῶν πλεονεκτημάτων*. Gebhard. Leid. *ducem fortem prudentem*. [Ita et Gu. sed Ult. *fortem prudentemque*.]

Regiis opibus] Dan. et q. edd. *regis opib.* Bofius. Voff. A. *regis*. sed Leid. et B. *regiis*. [Gu. Ed. Paris. 1. Ult. et Lamb. *regis*.]

4 Hac mente magnam contrahunt classem, proficiscuntur Pisandro duce. Hos Conon apud Cnidum adortus magno praelio fugat, multas naves capit, complures deprimit.

Pisandro] Sic legendum, non *Lysandro*, ut habent libri alii vulgati. *Lambinus*. Atque sic et *Ms. Dan.* itemque *Xenophon*, *Plutarchus*, *Justinus*. *Diodorus Periarthum* vocat; sed mendose, iudice *Lambino*, *Bongarsio*, et *Usserio ad an. P. I.* 4320. *Bofius*. *Leid. Pysandro.* item *Voff. A.* [Dan. Gu. sed *Ax. Lysandro.*] Sed vitiose; Graece enim *Πεισανδρος*. v. *Xenophont. Lib. iv. Hist. Gr.* pag. 404, 405. Adde *Wess. ad Diodor. Sicul. L. xiv. cap. 83.* Hic Pisander erat frater uxoris *Agefilai*, in cuius gratiam ille Rex hunc classi praefecerat, posthabitis senioribus et prudentioribus. v. *Plut. Ages. pag. 601.* qui hunc apud Cnidum a *Pharnabazo* et *Conone* navali praelio victum interiisse refert pag. 605. quem honorem uni *Pharnabazo* tribuit *Polyaenus L. II. cap. 1. comm. 3.* Duos *Pisandros* memorari timidos et ignavos docet *Schol. Aristophanis in Avib. vers. 1555.* sed *Pisander*, de quo hic agitur, a *Iustino L. vi. cap. 3.* vocatur *pro conjunctione Agefilai etiam virtutum aemulator, et contendens, ne a rebus gestis ejus et gloriae splendore decederet, ne tot bellis ac seculis quaesitum imperium brevis momenti culpa subverteret*: licet *Plut.* non tam magnifice de eo sentiat, qui quoque *Agefilaum* peccasse visum fuisse ait, ἢ σκεπόμενον τὸ τῆς πατρίδος, quum hunc virum classis ducem faceret.

Hos Conon apud Cnidum] *Narrant Xenophon 4. h. Gr. Diodorus 14. Pausanias principio Atticorum, Justinus 6, 3. Bofius. Leid. [Gu. Ax.] Gnydum. Voff. A. B. Cnidum.* Adde *Notas ad*

Aristidem Panathenaic. pag. 286. sive in *notis pag. 554, 555.*

Multas naves capit, complures deprimit] *Curt.* vocat *L. iv. cap. 37. demergere. Naves, inquit, omnes fere aut demersit aut cepit.* Sed istud non est elegantius. *Caesar Lib. 1. Civil. cap. 58. Partem navium deprimum, nonnullas cum hominibus capiunt. Lib. 11. Civil. c. 6. Qua re animadversa, quae proxima ei loco ex Bruti classe erant, in eas impeditas impetum faciunt celeriterque deprimum.* *Tacit. Lib. iv. Histor. cap. 79. Classem ultra Caninesates aggressi sunt, majorque pars navium depressa aut capta. Hist. Lib. de Bello Alexandr. cap. 11. Capta est una hostium quadrimis, depressa est altera.* *Ibid. cap. 17. Deprimuntur tres nostris incolumibus omnibus.* *Auctor de Illustrib. cap. xli. Q. Luctatius Catulus primopunico bello trecentis navibus adversum Poenos profectus sexcentas eorum naves commeatibus et aliis oneribus impeditas duce Himilcone apud Aegatas insulas inter Siciliam et Africam depressit.* *Graeci vocant βυδίζειν, crebrius καταδύσαι. Diodorus καταδύσε τρώσας. Aristoph. Ranis Act. 1. Scen. 2.*

— *Κατεδύσαμέν γε ναὺς τῶν πολεμίων ἢ δώδεκ' ἢ τριδκάδεκα.* *Gebhardus.*

Leid. rapit. quae verba saepius commutantur. v. cl. V. V. J. Fr. Gron. ad *Livium Lib. 6. c. 23. Dukerum ad Florum Lib. 1. cap. 1. num. 10. et ad Lib. 2. cap. 6. num. 2. et Drakenburgium ad Silium Italicum L. 15.*

Qua victoria non solum Athenae, sed etiam cuncta Graecia, quae sub Lacedaemoniorum fuerat imperio, liberata est. Conon cum parte navium in patriam venit, muros 5 dirutos a Lysandro, utrosque et Piraei et Athenarum, reficiendos curat, pecuniaeque quinquaginta talenta, quae a Pharnabazo acceperat, civibus suis donat.

vers. 659. De verbo *deprimere* vide Axenium ad Phaedr. L. 1. fab. 20. Adde Sallustium apud A. Gellium Lib. 10. N. A. cap. 26. *Earum aliae* deprimebantur. [Gu. cepit.]

Qua victoria non solum Athenae, sed etiam cuncta Graecia liberata est] Lacedaemonique adeo Graeciae imperio spoliati. Quod praeter Nostrium etiam apud Diodorum et Justinum locis modo laudatis, et Isocratem ad Philippum et in Evagora legitur. adde Casaubonum ad 1. Polybii pag. m. 28. et seqq. Bosius. Eadem repetit Wessel. ad Diodor. Sicul. Lib. xiv. cap. 84. num. 27. Adde Harduinum ad Plinium Lib. 11. N. H. cap. 26. num. 10. Hinc Arifides in Panathenaico sive Oration. T. I. pag. 163. dicit, Cononem solum valuisse Lacedaemoniorum potentiam exstinguere, ubi in notis plura de Conone.

Conon cum parte navium] Qua oratione ufus, hoc libente Pharnabazo fecerit, exponit Xenophon Lib. 4. Lambinus.

Muros dirutos etc. refic. curat] Sed permisso Pharnabazi, cum quo in Peloponnesum navigans Laonicam vastavit, sociosque Atheniensium in Spartanos incitavit. Ernstius. Praeter Xe-

nophontem, Justinum, Pausaniam locis citatis, meminere Demosthenes or. in Leptinem, Athenaeus 13. Plutarchus Agesilao, et in apophthegm. Laconicis, etc. Athenaei verba exscripsit, sed corrupta, eoque de Alexandro M. accepit Suidas in Α-Σηματος, et Αλέξανδρος. Sic enim priore loco scribit, ὁ μέγας Αλέξανδρος κακείνην νικήσας ναυμαχίαν Λακεδαιμονίους, καὶ τειχίσας τὸν πειραιά. Posteriore vero hunc in modum: Οὗτος ὁ μέγας Αλέξανδρος νικήσας ναυμαχίαν Λακεδαιμονίους καὶ τειχίσας τὸν πειραιά. Atqui apud Athenaeum, unde haec desumpta, sic legitur: τοῖστος ἦν τῆ μεγαλοφυχία ὁ μέγας Αλέξανδρος. Κόνων δὲ τῆ περι Κνίδον ναυμαχία νικήσας Λακεδαιμονίους, etc. Pro Κόνων igitur videtur legisse κακείνην. Bosius. De verbo *reficere* vide Broukh. ad Tibull. Lib. 4. Carm. 1. vers. 120. et Cortium ad Sallust. Jugurth. c. 66. num. 1. pro *cum parte* Leid. *cum patre*. Pro *in patriam, in papiram*. Pro *dirutos* Vossian. B. *dirutos*. Pro *Piraei* Leid. et Voss. A. *Pirei*.

Quae a Pharnab. acceperat, civib. suis donat.] Similis Arati Sicyonii liberalitas fuit, de qua Cicer. 3. Offic. 23. Bosius.

CAP. V.

1 Accidit huic, quod ceteris mortalibus, ut inconsideratior in fecunda, quam in adversa esset fortuna. Nam classe Peloponnesiorum devicta, quum ultum se injurias patriae putaret, plura concupivit, quam effice²re potuit. Neque tamen ea non pia et probanda fuerunt, quod potius patriae opes augeri, quam regis maluit. Nam quum magnam auctoritatem sibi pugna illa navali, quam apud Cnidum fecerat, constituisset non solum inter barbaros sed etiam omnes Graeciae civi-

(p. 290.) *Accidit huic quod ceteris etc.*] Ἰδῶς μὲν ἐν καὶ ἐτέροις ἤδη τῷτο συμβέβηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνδραπνίως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις ἐνλαβῶς ἰσάσθαι καὶ νυνεχῶς. Polyb. 17. Hist. Casaubonus vertit: *Accidit hoc et aliis fortasse jam ante, ut rebus laetis potentiam ferre, sicut homines par erat, nequirent, in adversis caute admodum et prudenter statum suum conservarent.* Vid. var. lect. Mureti L. 5. cap. 15. Boeclerus. Pro *inconsideratior* Leid. *consideratior*. Pro *Peloponnesiorum*, *Peloponnessiorum* Voff. B. Sed A. *Peloponnesiorum*.

Quum ultum] Alii libri habent *cum ulcisci*: alii *cum ultum*. Ego *ultum* malo. Nam revera ultus erat patriae injurias, muris reffectis et de integro excitatis, quos illi diruerant. *Patriae injurias* autem, i. e. a Lacedaemoniis patriae illatas. Lambinus. Leid. et Voff. A. *quum ultum*. Voff. B. *quum inultum*. [Ed. Paris. a. 1514. et Ald. *ulcisci*, quod praefero, Lam-

binus ideo suppressit, quia ei Conon patriae injurias jam satius ultus videtur. At ipse se nondum satis poenarum exegisse credebat. Heusinger. Ax. *concupiit*. Idem in sequentibus habet: *quod patriae opes quam regis, augeri maluit, qui verborum ordo praeferendus est, Mosche.* Cnidum etc. constituisset] Leid. et Voffian. A. Gnydum. *Constituisset* est firmasset, fundasset. Confule Burm. ad Quinct. Declam. 260. in fine, qui vim *vocis sua*, pro qua in Voff. A. B. et Edd. Bosii aliorumque *illa* legitur, illustravit ad Val. Flacc. Lib. 1. Argonaut. vs. 543. [Qua auctoritate Heuchen. eumque secutus Staverius *pugna sua n. e.* diderint, scire velim. Codices omnes Editique in *illa* consentiunt. Heusinger. *Illa* etiam Ax. Gu. Ult.]

Inter omnes Graec. civitates] *Tò inter* aberat Mss. Schotti et Boecl. *Bosius*. Abest etiam a Leid. meo. *Tò inter* non ineleganter loco secundo omittitur a nonnullis codicibus. De lectione *civitatis* vide not. post. [Ed. Ald. et Lamb. *inter omnes*, sed reli-

civitates, clam dare operam coepit, ut Joniam et Aeoliam restitueret Atheniensibus. Id quum minus diligenter esset celatum, Tiribazus, qui Sardibus praeerat, Cononem evocavit, simulans, ad regem eum se mittere velle magna de re. Hujus nuntio parens quum venisset, in vincula conjectus est, in quibus aliquam-

quae editiones cum Ax. Gu. Ult. praepositionem omittunt. Quare eam delevimus. Huc pertinet Heusingeri nota in Spicilegio ad Cimon. 3, 1: *Illud observo, a Nostro praepositionem, ubi repetenda erat, saepius omitti.* v. 2, 1, 4. 7, 1, 3. c. 4, 6. *Saepius tamen etiam plene Nepos scripsit, et praepositionem iteravit.* v. 5, 4, 1. 7, 3, 3. et 6. 18, 1, 5. 24, 3, 2. Haec Heusingerus. Tum Ax. Ult. omnesque ante Heusinger. editi civitates, Heusingerus civitatis, atque ita et Gu. qui saepissime hanc accusativorum pluralis formam exhibet. *Civitatis* invito Staverio in tertia editione expressum fuisse, ex not. poster. apparet, ubi, *Non audiendus est, inquit, Heusingerus, qui Graeciae civitatis legit.*

Ut Joniam et Aeoliam restitueret] Alii, hoc objectu usos Persas, sed veram causam fuisse invidiam rerum prospere a se gestarum. Ita quidem Diodor. Sicul. Lib. 14. *Hist.* et Isocrates in *panegyrico*. Locc. Pro *Aeoliam* Leid. Edym. Pro *Id quum* Leid. id quod.

Tiribazus] Dan. *Tyriabazus*. quaedam edd. *Teribazus*: quomodo *Xenophonti Τηριβαζος* est. *Τηριβαζον* tamen etiam *Plutarchus Artaxerxe*, et *Didorus* vocant. *Bosius*. Leid. m. *Tyriabarus*. Voff. A. *Tyriabazus*. B. *Tiribazus*. Et mox in iisdem Mss. eadem hujus vocis est confusio. [Gu. Ult. *Tyriabazus*, et infra *Tyriabazo*. Axen.

Tom. I.

Tyrabarus, sed infra *Tyriabaro*.]

Cononem evocavit, simulans etc.] Paulo aliter haec *Xenophon* et *Diodorus*. Adde notas *Ernstii*. *Bosius*.

Ad regem eum se mittere velle] Haec paullo aliter referuntur ab iis, quos supra laudavi: Cononem videlicet ab Atheniensibus eorumque sociis una cum aliis legatum fuisse missum ad *Tiribazum* praefectum regium, et, cum ab *Antalcida* Lacedaemoniorum legato propositas conditiones nequaquam probaret, in vincula fuisse conjectum, quo *Antalcidas* Spartanorum partes et causam regi *Artaxerxi* eo melius commendaret. Vide *Plutarch*, *Artaxerxe*, et *ἀποφθ. Ernstius*. *Tō eum* omittit postrema editio *Boecleriana*, Ms. Codicis, ut opinor, fide. *Lambinus* edidit: *ad regem se mittere eum velle*. Quae diversitas facit, ut alterutrum pronomen a glossa esse suspicer. *Bosius*. Se abest a *Voff*. B. Heusingerus ejecit *tō se*, nulla necessitate.

Magna de re] Sic Mss. Gif. [Gu. Ult.] Dan. *Savar*. In aliis, et omnibus editis, est *magna festinatione*. Idque quidam ad praecedentia referunt, alii ad sequentia. Fortassis utrumque genuinum est, legendumque: *ad regem eum se mittere velle magna de re*. Hujus nuntio magna festinatione parens cum venisset; vel: hujus nunt. parens cum magna festinatione venisset, vel denique: *magna festina-*

X

4 diu fuit. Inde nonnulli eum ad regem abductum, ibique perisse, scriptum reliquerunt. Contra ea Dinon historicus, cui nos plurimum de Persicis rebus

tione hujus nuntio parens cum venisset. Certe non video, qui alterum in alterius locum irrepserit. A Cod. Dan. et *to hujus* aberat. Fors non male. *Bosius.* Voff. B. *magna festinatione.* Pro *quum venisset* Leid. *convenisset.* [Ax. et vulgati omnes: *mittere velle.* *Magna festinatione hujus nuntio parens quum venisset.* Hanc scripturam Bosianae praeferrere facile patior. *Heusingerus* in *Addendis.* A veritate haud aliena videtur Bosii sententia, cum illud, *magna de re*, quod plures codices, tum hoc, *magna festinatione*, quod *Puteaneus*, *Axenianus*, et *Voff. B.* habent, esse retinendum, ita ut vox *magna* ab Auctore iterata verborum omittendorum causa fuerit. *Mosche.* Pro *ad regem eum se mittere velle*, quod etiam *Ult.* habet, *Gu. Ax.* et ultima *Boecleri* editio: *a. r. eum mittere velle*, omisso pronomine *se.* Falso enim *Bosius* in *Boecleriana* edit. *eum* desiderari scribit. *Bosii* conjectura, h. l. ita legendum esse: *ad regem eum se mittere velle magna de re.* *Magna festinatione hujus nuntio parens quum venisset* etc. ut *Harlesio* et *Moschio*, ita mihi quoque haud spernenda videtur. Neque hic particulae *quum* positus offendere quemquam debet. Locis ab *Heusingero* ad 14, 3. 3. laudatis: 1, 1, 1. 4, 5, 5. 14, 9, 5. 20, 5, 2. 25, 4, 1. adde 12, 4, 2. Quo facto circumfusis hostium concursu quum fortissime pugnaret. Confer *ibid.* n. 3. et 13, 4, 2.]

Nonnulli *Ms. Boecl.* praepoint *inde.* *Bosius.* *Leid.* etiam *inde nonnulli.* Item *Voff. A.* Quam lectionem in textum nondum recipio. Simpliciter rem narrat

Nepos, indicans, de *Cononis* fato inter antiquos non convenire, quoniam alii dicunt *Cononem* a *Tiribazo* in vincula fuisse conjectum *Sardibus*, alii statim ab eo ad regem fuisse abductum, nulla de carcere mentione facta. *Dinon* contra, e vinculis effugisse *Cononem*. et ideo *inde* a librariis profectum opinor. Juxta *Xenophontem* L. iv. H. Gr. pag. 421. *Conon* a *Tiribazo* in vincula quidem est conjectus, sed non ad regem abductus; nam ipse *Tiribazus* ad regem abiit, sciscitaturus, quid de *Conone* statui vellet, et sic ita conjicias *Cononem* interea effugisse, de qua fuga scripsit *Dinon*. De *Cononis* fato post alios agit *Wess.* ad *Diodor.* *Sicul.* Lib. xiv. cap. 85. et Lib. xv. c. 43. *Cononem* *Athenis* sepultum esse dicit *Pausanias* Lib. i. cap. 29. *Τέσσαραι δὲ καὶ Κόνων καὶ Τιμόθεος, δέυτεροι μετὰ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα ἔτοι πατήρ, καὶ παῖς, ἔργα ἀποδειξάμενοι λαμπρά.* [Optimi libri *Axen.* *Gu. Ed. Longol.* et *Ult.* *Inde nonnulli*, quod *Heusingerus* et *Moschius* jure praeferrunt.]

Ibique perisse] *Diodorus Siculus* de eo supplicium sumtum esse significat L. xv. his verbis: *ὑποπτεύσας ὁ Ἰσκιράτης μὴ σὺλ- (p. 292.) ληφθῆναι, καὶ τιμωρίας τύχῃ, καὶ δὲ πρὸς Κόνων ἐπαθεν ὁ Ἀθηναῖος.* *Lambinus.* [Pro vincula *Ult.* *vincla.* Tum *Ult.* *ibique periisse.* *Gu.* cum *Ed. Longol.* *ibique eum periisse.*]

Contra ea] *Ms. Boecl.* *contra.* *Leid.* *contra Cadyon.* *Voff. B.* *contra Dinon.* [*Axen.* tamen: *contra ea*, ut *Gu.* sed *Ult.* *contra.*]

Dinon] Qui scripsit *Persica*, pater fuit *Clitarchi*, vixitque

credimus, effugisse, scripsit; illud addubitat, utrum Tiribazo sciente an imprudente sit factum.

tempore Artaxerxis Ochi, et Philippi. Plura de eo tradidit vir clarissimus G. J. Vossius Lib. 4. de Graec. Historicis cap. 8. *Gebhardus*. Sic diferte, *Savarone* teste, codex Gifanii, pro eo quod in aliis legitur *Dion* vel *Dimon*. Pet. quoque Daniel in suo *Dynon* repperit. *Plinio Nat. Hist.* 10, 49. est *Dino*; Graecis *Δίνων* vel *Δεινών*. Ejus *Persica* laudant *Athenaeus*, *Laërtius* in *Protagora*, *Plutarchus* in *Themistocle*. Plura de eo *Vossius de Historic. Graec.* 4, 8. *Bofius*. Adde *Perizon*. ad *Aelian*. Lib. 7. V. H. cap. 1. et *Menagium*, qui *Dion* scribendum esse docet ad *Diogen. Laërt.* Lib. 1. Sect. 8. et ad Lib. 9. Sect. 50. *Cicer.* L. 1.

de *Divin.* cap. 23. *Quid ego, quae Magi Cyro illi principi interpretati sunt, ex Dinonis Persicis proferam?* Ubi cl. *Davivius* recte rejecit *τὸ libris*. [*Ax. Dion.* Gu. *Dynon.* Ult. *Dion*, sed in *Erratis* emendatur: *Dionon*. De hoc *Historico* vide doctissimam *Valckenarii* notam ad *Theocriti Adoniazus.* v. 11. pag. 134. tom. 2. ed. *Heindorf.*]

Illud addubitat] *Ms. Leid. illud autem dubitat.* *Mox, Dan. Tiriabazo.* *Bofius.* Pro *sit factum* *Vossian.* B. *factum sit.* [*Ax. tamen: sit factum.*]

Tiribazo] Qui pedestribus copiis praeerat, teste *Diodoro Siculo* Lib. XIV. *Gebhardus.*

X. DION.

CAP. I.

DION HIPPARINI F. SYRACUSANUS, nobili genere natus, utraque implicatus tyrannide Dionysiorum. Namque ille superior Aristomachen, sororem Dionis, habuit in matrimonio, ex qua duos filios, Hipparinum et Nysaeum, procreavit, totidemque filias,

(p. 293.) DIONEM memorant *Plutarchus in Dione et alibi*, *Diodorus Siculus*, praesertim 15, et 16. *Suidas*, *Laërtius in Platone*, *Aelianus var. Hist.* 3, 4. et 12, 47. *Plato* saepius ut et *Cicero*, (praesertim *Tuscul.* 5, 20, 21, 22.) *Valerius Max.* 3, 8. *ext.* 5. 4, 1. *ext.* 3. *Boeclerus.*

Hipparini F.] Sic et *Diodorus* 16. ac *Suidas* vocant. *Bos.* Nec non *Aelianus Lib.* 6. V. H. cap. 12. et *Lib.* 7. cap. 14.

Nobili genere natus] *Plutarchus* ait, *Hipparinum* Dionis patrem inter Syracusanos hominem fuisse primarium, et *Dionysii*, cum primo belli dux et imperator delectus est, collegam. *Magius.*

Dionysiorum] *Dionysii* duo, pater et filius. *Ernstius.*

Ille superior] Major, antiquior. Sic *Cato superior* *Val. Max.* lib. 8. c. 15. qui aliis *Major.* *Superiores* eidem majores *Lib.* 2. cap. 1, 10. *Majores natu in conviviis ad tibias egregia superiorum opera carmine comprehensa pangebant.* *Gebhard.* De quo plura infra 21, 2. 2. et 3. *Bosius.*

Aristomachen sor. Dion. habuit] Sic quoque *Diodorus Sic.*

14. *Cicero Tusc.* 5, 20. *Valer. Max.* 9, 13. et *Plutarchus in Dione.* Quare lapsus est *Aelianus Var. Hist.* 13, 10. et 12, 47. priore loco *Aristaenetam*, posteriore *Areten* appellans, *Aristomachen* autem *Dionis uxorem* faciens. Nisi cum cl. *Scheffero* nostro ibi pro *Aristaeneta* *Ἀρισταίτην*; hic pro *Aristomache* *Ἀριστήνην*, vel, quod malim, *Ἀρετήνην*, reponas. Vide notas ejus ad utrumque *Aeliani* locum. Sed posteriore loco vix est, ut ab errore eum liberemus. *Bosius.* Lapsus esse *Aelianum* agnoscit etiam celeb. *Perizonius* ad l. l.

Duos filios] Ita et *Plutarchus*: sed nomina non addit. *Bosius.*

Hipparinum] Qui *Olympiadis* cvi. anno vi. pulso *Syraculis Calippo*, paternum dominatum recuperavit, et per biennium obtinuit, teste *Diodoro* 16. *Bosius.* Nempe c. 36. ubi *Wess.* ad n. 97.

Nysaeum] *Suidas* in *Ἄτων* vocat *Νύσατον*, et *Dionysii filii fratrem*, aitque eum vicissim *Dionem* eiecisse: quod vix alibi legas. *Diodorus* 16. *Νύσατον* vocat. *Bosius.* *Νύσατον* Graece. v. (p. 294.) *Perizon.* ad *Aelian.* 11. V. H. 41. quem sequitur *Wess.*

nomine Sophrosynen et Areten, quarum priorem Dionysio filio, eidem, cui regnum reliquit, nuptum dedit, alteram, Areten, Dioni. Dion autem praeter nobilem propinquitatem generosamque majorum famam multa alia ab natura habuit bona: in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas; magnam cor-

ad Diod. Sicul. xvi. 6, 37. jam a me in not. post. citatus. Hic Nyfaeus Syracufarum tyrannus fuit post occisum Dionem, eoque ipso tempore, quando Dionysius junior, dejectus tyrannide, eam recepit. Vide Periz. l. l. num. 2. [Gu. Niseum. Ult. Nyseum, et in margine: Dio. Sic. vocat Narsaeum.]

Nomine Sophrosynen et Areten] Inserui vocem *nomine*, auctoritate MStorum Daniel. et Boecl. Addidit autem *Nepos* ob eam, credo, causam, quod alias virtutum nomina essent *ἀρετή* et *σωφροσύνη*. Ceterum argute *Plut. Orat. 2. de fortuna Alexandri* reprehendit Dionysium, quod, cum civium atrocius amplius interfecisset, fratrem ob invidiam hostibus prodidisset, matrem vetulam, paucis post diebus morituram, suffocasset; atque in tragoedia ipse scripsisset: *ἡ δὲ τυραννὶς ἀδικίας μητήρ ἔφην*: tamen filiarum aliam *Ἀρετήν*, aliam *Σωφροσύνην*, aliam *Δικαιοσύνην* appellaverit. *Bos. Voff. A. Sophorem.* Pro nuptum dedit *Leid. nuptui dedit.* [Etiam *Gu. nomine* addit, quod in *Ult. doest.* Pro cui regnum reliquit *Ult. cui et r. r.*]

Dionysio filio] Qui ex Doride altera uxore natus erat, ut ait *Plutarchus* pag. 959. idque et inscriptio ejus de semet posita docet apud eund. *Plutarch. loco paullo ante laudato.* *Bosius.*

Alteram, Areten, Dioni] Pro uxore igitur habuit sororis filiam. *Ernstius. Plutarchus* tradit, *Areten* nupsisse prius Thea-

ridae Dionysii fratri: eo vero mortuo, Dioni, cum esset sororis filia. Vox *Areten* a quibusdam editis abest: sed eam habent et Excerpta P. Danielis. *Bosius. Voff. A. et B. Arethen.* *Leid. Arechen.* Ex hac uxore Dion habuit filium Hipparinum, ab avo paterno nominatum, de quo *Plut. in Dion.* pag. 972. agens de epistola, Dioni inscripta a filio Hipparino: *μῖτα δ' ἦν ἔξωθεν ἐπιγεγραμμένη τῷ πατρὶ (Δίῳ) παρ' Ἰππαρίνου (τῆτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Δίῳ) καὶ τοὶ φησὶ Τίμαιος Ἀρεταίων ἀντὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς καλεῖσθαι (nempe Ἀρετῆς).* et hic est ille filius Dionis Hipparinus diversus ab Hipparino Dionysii filio, de quo hic agit *Nepos.* De Hipparino, Dionis filii, a Dionysio corruptis moribus *Nepos* agit cap. 4. et 6. et *Wess. ad Diod. Sicul. Lib. xvi. cap. 36. n. 97.* [*Areten* addunt etiam *Ult. et Gu.* in quo tamen *Arethen* scriptum est.]

Praeter nobilem propinquitatem generosamque majorum famam multa alia ab natura habuit bona] Pro *famam* *Voff. A. fama.* Pro *a natura*, [quod *Ed. Keuchen.* habet, *Gu. Ult.*] *Leid. et Voff. A. B. ab natura.* [Paris. a. 1514. *praeter nobilem propinquitatem generosam, majorumque famam.* Hoc considerandum, cum *generosa fama* vix se probare possit. *Heusinger* in *Addendis.*]

Ingenium docile, come, aptum ad artes optimas] Quod auctor noster *come* ingenium tri-

poris dignitatem, quae non minimum commendatur; magnas praeterea divitias a patre relictas, quas ipse 3 tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori, neque minus propter mores, quam affinitatem.

buit Dioni, *Lambinus* satis consentaneum esse negat aliorum scriptorum fidei: qui durum et austerum ingenium Dioni fuisse asserunt. Hoc quamvis ita fuisse largiamur in ceteris; tamen come et facile fuit erga docentes ipsum, praesertim erga Platonem, ad capienda ab eo virtutum et vitae praecepta, uti *Plato* ipse in *epistola* 7. ad *Dionysii* propinquos scribit, et infra 2, 3. *Noster* confirmat. *Loccenius*. (p. 295.) Quod *Plato* *epistola* 4. ext. et *Plutarchus* in *vita* ejus, ac *lib. de discrim. adulator. et amici* pag. 69. acerbitatem et contumaciam Dioni tribuunt, possis et de imperii tempore accipere; quo et *Noster* cap. 6, 5. cum *invidiam acerbitate opprimere studuisse* ait. Haec autem de privato sermo fuerit. Denique potuit, ut sunt varia interdum humana ingenia, alibi comis, alibi arrogans esse. Quomodo *Tacito Hist.* 1, 10. 3. *Mucianus* *luxuria, industria, comitate, arrogantia, mixtus* dicitur. *Bosius*.

Corporis dignitatem, quae non minimum commendatur] *Corporis dignitatem* in regentibus commendari a populo tralatitium est. *Tacitus* 2. *Annal.* 13. 2. *Cum hic nobilitatem ducis, decorem alius, plurimi patientiam, comitatem, per seria per jocos eundem animum, laudibus ferrent.* Vide *ibid.* cap. 73, 2. Eandem inter adjumenta esse summae rei adipiscendae, asserit idem 11, 28, 2. de *Silio*: *Nunc juvenem nobilem, dignitate formae, juvena, ac propinquo consulatu ad spem accingi.* Et inter caetera, quae

Galbam destruxerant, erat deformitas. *Tacitus* 1. *H.* 7, 5. *Ipsa aetas Galbae et irrisui et fastidio erat, assuetis juventae Neronis, et Imperatores forma ac decore corporis (ut est mos vulgi) comparantibus.* *Julian.* 3, 1, 10. *Sed nec amici Alexandri frustra regnum spectabant: nam ejus virtutis ac venerationis erant, ut singulos Reges putares. Quippe ea formae pulchritudo et proceritas corporis in omnibus fuit, ut, qui eos ignoraret, non ex una gente, sed ex toto terrarum orbe electos judicaret.* *Gebhardus*.

Commendatur] Sic *Mss.* et *edd. vet.* *Lambinus* tamen reposuit *commendat*; alterumque illud natum putat ex ignorantia verbi. *Commendat* enim, inquit, h. l. valet, ornatur, facit amabilem, benevolentiam atque amorem conciliat: et subintelligendum est *homines, seu viros*, idque firmat quatuor locis *Cicero*nis; uno e *Lib. 1. de Oratore*, ubi *vox maxime eloquentiam commendare*; altero ex 2. *Officiorum*, ubi *P. Rutilii adolescentiam domus P. Mucii commendasse* dicitur; tertio ex *oratione post reditum in senatu*, quarto itidem e *libris de oratore*; ac praeterea uno *Horatii* 1. *Epist.* 15. *Elegantior est, fateor, haec lectio; et praeseram ipse, si MSti codices addiderint.* Potest tamen et altera ferri. *Bosius*. *Leid.* [*Ax. Gu. Ult.*] *Voff. A. B. commendatur.* *J. J. Struchtmeijerus Lib. 1. Animadvers. cap. 10. legit quae non minimum commendavit.* *Heusingerus* [in nota ad h. l. et ad *Cic. Offic.* 1, 36, 1. legendum

Namque etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen salvum [esse] propter necessitudinem, magis etiam suorum causa, studebat. Aderat in magnis rebus, ejusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat. Legationes 4 vero, quae essent illustriores, per Dionem administrabantur, quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando crudelissimum nomen tyranni sua humanitate tegebat. Hunc, a Dionysio missum, Car- 5

consent]: *qua non minimum commendaretur.* Doctissimus Wopkensius olim legerat, ut jam monuit Struchtmeyerus, *qua non minimum commendabatur*, aut *quae non minimum commendat.* Struchtmeyeri emendatio mihi perplacet. Heusingerus putat, nos facile his verbis posse carere, nisi in omnibus exemplaribus invenirentur, a qua opinione nec ipse abhorrerem, nisi noster alibi hujusmodi sententiarum interjectionibus sole-ret uti, ut in Epam. cap. 3. *in primis commissa celans*, (*quod interdum non minus prodest, quam diserte dicere*), et c. 5. *satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet.* Namque *illi genti plus invest virium quam ingenii.* [Cum Wopkensio legendum puto: *qua non minimum commendabatur.* Mosche. Bremius cum Lambino *commendat*, edidit, laudans Ruhkenium ad Vellej. 2, 29. Ego Heusingeri conjecturam verissimam esse judico.]

Namque etsi Dionysii crudelitas ei displicebat] Hinc postquam in Sicilia annis 38. tyrannus (p. 296.) nidem tenuerat, Dion Syracusas occupavit, illumque e regno ejecit. Vid. A. G. Lib. xvii. Noct. Att. cap. 12. et de miris ejus moribus Cicer. Orat. pro C. Rabir. Diogenem Laërt. Lib. 3. Plutarch. Dione, Cicer.

Lib. 5. Tuscul. Quaest. 2. Offic. Amm. Marcell. Lib. 16. Et Val. Maxim. Lib. ix. cap. 14. *Ernst.*

Esse] Aderat Ms. Daniel. et Boecl. *Bosius.* Pro *ipsi displicebat*, [quod in Ed. Mag. Basil. et Keuchen. est, reliquae omnes cum Gu. Ult. et] Leid. *ei disp.* Tam [Ed. Longol. Mag. Basil. et Keuchen. *salvum illum p. n. m. e. s. c. esse studebat*, sed *illum* abest a ceteris libris, etiam Gu. Ax. Ult. et] a Leid. et Voss. A. neque *esse* in Leid. reperitur. *Necessitudinem* vero notare saepius sanguinis vel affinitatis vinculum, jam docuere ante alios P. Manutius ad Ciceron. Lib. 2. ad Fam. Ep. 19. et Berneggerus ad Suetonii Caesarem cap. 27. [In Ax. Gu. Ed. princeps, Argent. et Ult. *esse* omittitur, sed exstat in utraque Paris. Ald. et Lamb. Itaque uncas apposuimus.]

Suorum] Sororis et liberorum ejus *Bosius.* Sic sui saepius de liberis et sanguine conjunctis. Livius Lib. 1. cap. 53. *Conquereus, jam ab alienis in suos vertisse superbiam.* Justinus L. 1. cap. 9. *Erat enim difficile, ut parceret suis*, et ita alibi. De verbo *intercedere*, quod mox sequitur, consule Manutium ad Cicer. L. 1. ad Fam. Ep. 2. p. 29.

Legationes vero] Alii: *Legationes vero omnes.* *Bosius.* [Gu. Ult. cum reliquis ante Boecler. edd. *omnes* addunt, quod

thaginienſes ſuſpexerunt, ut neminem umquam Graeca lingua loquentem magis ſint admirati.

a Tzſchuckio revocatum eſt. Pro *ſideliter* Ult. *ſideliterque*.]

Tegebat] Ita Mſ. Savar. et, teſte *Piccarto Pericul. Critic.* cap. 10. Bavaricorum unus: itemque Ed. Longol. et Ultraject. Exſtantque huius lectionis veſtigia et in aliis codicibus, in quibus vel *regebat* fuit, ut in Bavarico 2. vel *tenebat*, ut in Giſ. [Gu.] Dan. Sch. et edd. Ald. ac Flor. quod utrumque e *tegebat* corruptum, quis dubitet? Eſt autem, ut recte *Gebhardus* annotavit, ſenſus expeditiſſimus ac germanus. Nam Dion, inquit, humanitate ac morum tranquillitate tegebat atque abſcondebatur decantatam ubique Dionyſii crudelitatem; qui mitiſſimos Dionis mores intuebantur, perſuadere ſibi non poterant, tam immanem eſſe Dionyſium, quam vulgo factaretur. Et eum in modum loquitur Tacitus 12, 10, 3. *dum ſocors domi, bellis infauſtus, ignaviam ſaevitia teget.* Haec *Gebhard.* Similiter idem Tacitus An. 2, 80, 3. *a Sentio privatum odium falſis criminibus tegente.* et 6, 20, 1. de Caligula: *immanem animum ſubdola modestia tegens.* cap. 50, 1. de Tiberio: *quaesita inter-*

dum comitate quamvis manifeſtam defectionem tegebat. Denique 4, 44, 4. *ſpecie ſtudiorum nomen exſilii tegetur.* Unde ſatis apparet, *humanitate et crudelitatem*, et *nomen crudelitatis tegi* apte dici. Quod negabat *Lambinus*; eoque, conjectura ductus, corraxit *leniebat*. Quod recte ſpreverunt *Savaro* ac *Schottus*. *Bosius*. Leid. *tenebat*. Voff. A. *leniebat*. B. *tegebat*; et ita legitur in Codice *Schefferi*, quam lectionem prebat vir cl. ad *Phaedrum* Lib. 2. fab. 2. vs. 8. *Tegere pro occultare, velare*, ſaepe ponitur. *Sermo verbis tectus* apud *Cicer.* Lib. 9. ad *Fam.* Ep. 22. Sic *tegere furorem, iram* etc. *Veteres* dixere. v. clar. *Drakenburg.* ad *Silium Italic.* Lib. 2. vers. 38a. Adde not. poſt.

(p. 297.) *Suſpexerunt*] Sic Mſ. ſuis correxit *Savaro*, habuitque et Cod. Dan. Vulgo erat *ſuſceperunt*. *Bosius*. Leid. et Voff. A. *ſuſceperunt*. B. [Ax. Gu. Ult.] *ſuſpexerunt*. Nec aliter legi poteſt, ut conſet etiam cl. *Dukerus* ad *Florum* Lib. 4. cap. 12. num. 30.

CAP. II.

Neque vero haec Dionysium fugiebant. Nam, quanto esset sibi ornamento, sentiebat. Quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret, neque eum secus diligeret ac filium. Qui quidem, quum Platonem Tarentum venisse fama in Siciliam esset perlata, adolescenti negare non potuit, quin eum arcesseret, quum Dion ejus audi-

Fugiebant] Fugebant Voff. B. Fugere vero pro latere, nescire, Ciceroniana est locutio Lib. 4. ad Fam. Ep. 1. *Neque doctissimum, quos semper coluisti, praecepta te* fugiunt. Caelius ad Ciceron. Ep. 14. *Illud te non arbitror fugere.* Iterum 10. ad Fam. Ep. 3. *Nihil enim te fugere potest.* Phaedrus Lib. 4. fab. 4. vers. 48. *Quod multorum fugit imprudentiam.* Et ita optimus quisque.

Maxime indulgeret] Leid. magis indulgeret. Item Voff. A. [Fortasse B. Ita enim et Axen. Etiam Gu. *magis*, sed supra scriptum: *maxime*.]

Platonem Tarentum venisse] Plato ipse epistola ad Dionis propinquos, Diogenes Laërtius in Platone, Cicero Catone maj. et Plutarchus Dione. Caullam profectionis *Appulejus lib. de dogmate Platonis* fuisse ait, ut naturam Aetnae, et incendia concavi montis intelligeret. Quod etiam Laërtius tradit. Ipse fortasse κατὰ τὴν Συρακῶν se venisse, ait: Plutarchus *Σειῶ τῶν Συρακῶν*, et a daemone quodam libertati Syracusanorum favente. Mox in Ms. Boecl. erat *negare non potuerit.* Bofius. Sic et Voff. B. Adde not. post. [Axen. etiam potuerit. Optime, cum pendeat a pronomine qui, cui nunc inest

vis probandi. *Mosche. Gu. Ult. cum ceteris potuit.*]

Arcesseret] Heusingerus legit arcessiret, sola ductus conjectura, quam adjuvat Axen. Cod. [Ax. habet arcessiret.] deinde addit, non esse hoc librarii flagiti, docere potest Cortius ad Illustii Jug. cap. xxii. 4. Sed an arcesso, arcesseret, arcessentes, e latina civitate eiciendum, uti adscendo et diverticulum, quia in quibusdam codd. reperitur? absit. absit. Fateor, me inter eos fuisse, qui ad Attici vitam lectionem arcessiri defenderunt, quo nomine me quoque laudavit cl. Oudendorp. ad J. Caesar. Lib. 1. de B. G. cap. 31. num. 3. Sed quid ait cl. Drakenb. ad Livium Lib. iii. cap. 45. §. 3. jam ab Oudendorpio ad partes vocatus? En ipsa Drakenburgii verba ad illa Livii: PLACERE PATREM ARCESSI: ubi, postquam viros doctos enumerasset, qui arcessi (p. 298.) siri ibi, et alibi ediderunt, rogat: at vellem, docuissent, a quo praesenti infinitivus hic ARCESSIRI deducendus sit. Certe non ab ARCESSO, inde enim ARCESSE-RE, et ARCESSI declinantur. Videtur perfectum ARCESSIVI, more verborum quartae conjugationis formatum, viris doctis

endi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam,
3 magnaue eum ambitione Syracusas perduxit. Quem

*per incogitantiam imposuisse, non in memoriam revocantibus pleraque verba in SSO, quamvis tertiae conjugationis tamen in perfecto efferi similitudo, ut CAPESSO, CAPESSIVI; LACESSO, LACESSIVI, et similia. Vide Voff. Lib. v. Gramm. cap. xxxi. Si hanc Drakenburgii sententiam legisset Heusingerus, quam tamen legere potuit, sine dubio librarii hoc esse flagitium statuisset, et Nepoti suum accesseret reliquisset. Hinc in Suetonio in Tib. cap. 53. ultimi editores receperunt *veni se crimine accessi*, non *accessiri*. In Attici vita legentes *accessiri*, in quibus etiam ego fui, secuti sunt codices manu paratos. Attamen et ibi Voff. *accessi*, *C. accersi*. et hinc non amplius ad aliorum dictata conformans, antiquam lectionem ibi non sollicitandam nunc duco. Nam quantum memini, nullus profert praeiens *accessio*. praeterea Codices MSS. non sunt certi semper auctores, etiam si videantur optima notae; nam, si ab his standum, *accersi*, et *accerseret* esset scribendum, quae scriptura quemdam virum doctum in errorem abstulit, opinatum *accersere*, et *accessere* verba diversae esse significationis, quem refutarunt Eruditi Lipsienses in suis Actis novis An. 1761. Part. II. pag. 153. Plautum dicere potuisse *moriri* pro *mori*, ut Cortius ostendit, non mirum est; nam in praesenti est *morior*. [Gu. Ult. *accerseret*.]*

Magnaue eum ambitione Syracusas perduxit] Exquisito apparatu et ambizioso comitatu. Solin. cap. 7. *Dionysius tyrannus vittatam navem Platoni obviam misit. Ipse cum albis quadrigis egrediens in litore oc-*

currens honoratus est. Gebhard. Nihil de ambitiosa hac deductione *Plato, Laërtius, ac Plutarchus*; sed nec quisquam alius, quod sciam: sed tantum accitum a Dionysio, instinctu Dionis, cum Syracusas venisset, et cum eo collocutum, scribunt. A juniore autem Dionysio, jam mortuo patre, primo eodem Dione persuadente, dein sponte, omni studio, crebrisque et ipsius et aliorum epistolis ac precibus, etiam triremibus missis, advocatum Platonem, et mirabili comitate ac honore, Dionysio ipso in curru eum imponente, aurigamque agente, exceptum, ac magno in pretio habitum, ex eisdem *Platonis epistol.* 3, et 7. *Plutarcho* pag. 963. et 965. ac *Aeliano Var. Hist.* 4, 18. cognoscimus. Atque ad hunc referendum puto, quod *vittatam navem Platoni obviam misisse Dionysium tyrannum ipsumque quadrigis albis egredientem e litore excepisse*, scribit *Linus N. H.* 7, 30. ex eoque *Solinus* cap. 7. Itaque pene adducor, ut cum *Buchnero* putem confundi haec Dionysios, et filio tribui, quae patri debebant. *Bosius*. Idem quod Graecis *μετά πολλῆς φαντασίας*. v. cl. *Burm.* ad *Petron.* Sat. cap. 38. pag. 168. Haec *Burmanni* explicatio minus erudita videtur *Heusingero*: aliud esse *μετά πολλῆς φαντασίας ἐπὶ χεῖρας*, aliud, *magna cum ambitione aliquem perducere*; sed *φαντασία πολλή* ibi notat *magnam ostentationem*, quod *Burm.* dicit, veterem interpretationem erudite vertisse in *S. S. cum multa ambitione*, et eodem modo h. l. Nepotem dixisse *magna ambitione*. Jam quaestio est, an vox *ambitio* h. l. non significet externam ostentationem. Saltem

Dion adeo admiratus est atque adamavit, ut se totum ei traderet. Neque vero minus Plato delectatus est Dione. Itaque quum a Dionysio [tyranno] crudeliter violatus esset, quippe quem venundari jussisset, tamen eodem rediit, ejusdem Dionis precibus adductus.

acutissimus Dukerus ad Florum Lib. 1. cap. 16. §. 7. hanc vocem, uti a Nepote ufurpatur, per ad- (p. 299.) fectatum, et ad ostentationem comparatum studium explicuit. De voce *φαντασία* consultat Lector Gatakerum a cl. Burmanno ibi citatum, hinc *φαντάζεσθαι* ponitur pro efferri, sese ostentare. v. Wess. ad Herodot. Lib. VII. cap. 10. num. 76. Voss. B. pro *magnaque*, *magnosque*. [In Ult. et ergo et eum omittitur.]

Ut se totum ei traderet] Quare Dion communi nomine a scriptoribus vocatur *Dion amicus Platonis*. Similia exempla legas apud Cael. Rhodigin. L. 23. Lect. Antiq. cap. 4. *Ernstius*. Voss. B. [Dan. Ax. Gu.] *ut se ei totum traderet*. E cujus institutione et consuetudine Dion multo melior evasit vir, et suos mores ad virtutem composuit. v. Periz. ad Aelian. Lib. IV. V. H. cap. 21. in fine, et hinc inter philosophos numeratus. v. ad L. VII. cap. 14. num. 10. adde Menag. ad Diogen. Laërtium L. III. Sect. 21. sed per Platonem emendari non potuit Dionysius, unde Plut. Tom. II. pag. 779. dicit: *Πλάτων εἰς Σικελίαν ἐπλευσεν, ἐλπίζων τὰ δόγματα νόμου καὶ ἔργα ποιῆσειν ἐν τοῖς Διονυσίου πράγμασιν. ἀλλ' εὗρε Διονύσιον, ὃσπερ βιβλίον παλιμψήσον, ἢ δὴ μολυσμῶν ἀνάπλεων καὶ τὴν βαφὴν οὐκ ἀνιέντα τῆς τυραννίδος ἐν πολλῷ δευσοποιῶν οὖσαν, καὶ δυσεκπίλυτον.* De Platone et Dione quomodo declamaverit Aristides Rhetor, vide Oration. Tom. II. pag. 70, 71.

Plato delectatus est Dione] Ejus namque captus erat amore, ut ex *Aristippi* l. 4. *de antiquis deliciis* refert *Diog. Laërtius in Platonis vita*. Inter amatorios Platonis versus apud hunc et *Appulejum apologiae Orat.* 1. leguntur etiam versus in Dionem, qui dilectum a Platone Dionem, atque ardentem amatum, satis arguunt. *Magius*. [Ult. m. ipse *Plato*. Ax. *Plato minus*.]

Cum a Dionysio crudeliter violatus esset, quippe quem venundari jussisset] Quum liberius de *Frannide* differuisset Plato, dicens, non id praestare, quod sibi soli esset utile, nisi et virtute excelleret, Dionysius offensus respondit: *Tua verba deliri vel otiosi senis sunt*. Contra Plato: *At tua tyranni mores sapiunt*. Adhuc gravius indignatus Platonem primo necare voluit, deinde, ab Aristomene et Dione exoratus, eum Polidi Lacedaemonio venundandum tradidit, uti refert *Diogenes Laërtius in Vita Platonis*. *Loccenius*. Adde *Plutarch. princ. Dionis*, qui tamen haec paullo aliter narrat. *Lucianus Parasito* Platonem rejectum ait, quod parasiticae imperitus esset. *Bos*. Tyranno abest a Leid. [et in Gu. ut spurium punctis notatum est. Itaque uncis inclusimus.]

Venundari jussisset] *Diodorus Sicul.* 15. et prolixè *Diog. Laërtius* lib. 3. ac *Plutarchus Dione*. Pro *jussisset* q. edd. [Long. et Mag. corrupte] *jussit*. *Bos*. Confer *Aristidem* Tom. II. p. 232, 233, 234, 235. et not. post. *Eodem rediit*] Defuncto senio.

- 4 Interim in morbum incidit Dionysius. Quo quum gravi conflictaretur, quaesivit a medicis Dion, *quemadmodum se haberet?* simulque ab his petiit, *si forte majori esset periculo, ut sibi faterentur: nam velle se cum eo colloqui de partiendo regno;* quod sororis suae filios ex illo natos partem regni putabat debere habere.
- 5 Id medici non tacuerunt, et ad Dionysium filium sermonem retulerunt. Quo ille commotus, ne agendi

re Dionysio. *Plato ep. 7. Plutarchus l. c. et noster mox 3, 1. Bosius. Pro Dionis precibus Voss. B. [Ax.] Dionysii precibus.*

In morbum incidit Morbi causam fuisse immoderatas epulas, comotationes et ebrietatem, tradit *Diodor. Sic. 14. Lambin.*

Gravi Ita membranae Schotti, [Gu.] et, referente *Piccarto Peric. Crit. cap. 10. duo Mss. Bavarici;* itemque ed. *Ultraject. et, e suis, ut opinor, libris, Savaro. non incommode, ut recte judicabat Piccartus, nec minus latine, quam, quod vulgo legitur, graviter. Schottus tentabat gravius: sine causa. Bosius. Gravi etiam Leid. et Oxon. [Item Ax. non graviter. [Ult. in margine addit: Fort. graviter vel gravius.]*

Ab his petiit Q. edd. *de his petiit.* *Bosius. [Ita Ed. princeps, Paris. 1. et Ald.]*

(p. 300.) *Velle se cum eo colloqui* Ita et *Plutarch. pag. 960. Bosius. [Ult. ut ante sibi omit. tit.]*

Sororis suae filios *Hippiarum et Nysaeum. Ernstius. Vid. supra cap. 1, 1. Bosius.*

Id medici non tacuerunt Futuro Principi, ut *Plutarchus* ait, gratificantes: more in aulis recepto. *Bosius.*

Ad Dionysium filium *Leid. ad Dionysium suum filium. [Ax. ad Dionysii filium]*

Sermonem Quibusdam videtur, detracta voce *sermonem*, legendum: *et ad Dionysium retulerunt.* Quo enim pertinet vox *sermonem?* inquit illi: aut quorsum ponitur? Nam satis diserte dixit *Cornelius id medici non tacuerunt. etc.* Id autem, nempe quod cum ipsis Dio locutus erat, vel, Dionem secum locutum esse de talibus rebus. Sequitur jam: *et ad Dionysium retulerunt;* nempe illud idem, ut repetatur ἀπό κοινῆς id. Ego tamen nihil mutare ausus sum, quod lectio vulgata ferri possit. Sequitur enim, *quo ille commotus, etc. quo,* videlicet sermone. *Lambinus. Schottus ad Dionysium seniore* conjectabat; perperam: nam *Cornelius potius extulisset, filium majorem natu.* *Gebhardus.* Et quomodo seniore dixerit filium, patre cognomine superstiti? *Bos. [Ult. in margine: Arbitror leg. seniore.]*

Commotus Gravissime irritatus. *Curt. Lib. 4. cap. 23. At ille suorum tam indigna nece commotus urbem obsidere statuit. Tacit. 6. Ann. c. 13. Quis commotus incusavit Magistratus Patresque. Nepos Timol. Quibus rebus adeo ille est commotus, ut nonnunquam vitae finem facere voluerit. Gehhard.*

Ne agendi cum eo esset Dioni potestas *Ms. Boecl. ut agendi esset Dioni potestas. corrupte.*

esset Dioni potestas, patri soporem medicos dare coegit. Hoc ergo sumto, ut somno sopitus, diem obiit supremum.

Bosius. Cum eo abest a Leid. et Voss. A. Cum Bosio tamen, et aliis codicibus cum eo retineri potest. [Ax. etiam: ut agendi esset Dioni potestas, non et agendi. Gu. Ult. omnesque ante Lambinum editi: ne agendi esset Dioni potestas, exclusis illis cum eo, quae a Lambino inculcata, et in nullo codice reperta sunt. Itaque nos eiecimus.]

Soporem] Medicamentum soporiferum, φάρμακον ὑπνωτικόν. Front. Lib. 2. cap. 5. Ex. 12. *Mandragorae inter venenum et soporem media vis est.* Gebhard. Φάρμακον ὑπνωτικόν vocat e Timaeo Plutarchus. (in Dione pag. 960.) Schottus. Significat potionem frigidissimam, quae, ut ex Medicorum scriptis didicimus, nigri papaveris succo aut cicutaeparari solet. Sane Athenienses capitali iudicio damnatos cicutaesucco necare solebant. Quamobrem *Juvenalis Sat. 7.*

— *Hunc inopem vidistis, Athenae,
Nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.*

Et Persius (Sat. 4, 1.)

— *Barbatum hoc crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem
dura cicutaes.*

Magius. Adde Plinium Nat. Hist. 25, 13. et quae ad hunc Persii locum notavit *Casaubonus*. Bos. **Sopor**, idem ac somnus, ut docet Servius ad Virgil. 1. Aen. vs. 684. hic vero ponitur pro medicamento somnum mortiferum fe-

rente. vide *Broukhus*. ad Tibull. Lib. 4. El. 4. vs. 9. et ad Propert. Lib. 3. El. 9. vs. 54. Phrasin somno sopitus illustravit *el. Schefferus* ad Phaedrum Lib. 3. fab. 10. vs. 34.

(p. 301.) **Soporem medicos dare coegit**] Quia ipsi fortasse propter Hippocratis iusjurandum facinus horrebant. *Mag.* Eo enim jurare solebant, se neque precibus adductos cuiquam pharmacum mortiferum duros, neque ejus rei auctores futuros. De quo plura *Meibomius* Commentar. in iusjurand. Hippocratis cap. 14. §. 16. seqq. *Bos. Aeger*] Ms. Boecl. et q. edd. ergo. *Bosius.* Ergo etiam Leid. et Voss. A. [Ergo, quod ab aliis ante me ex codice Axen. notatum est, recte probat *Tzschuckius. Mosche.* Gu. Ed. Ult. Lamb. et sequaces *Hoc aeger sumto*, sed reliquae editiones *Hoc ergo sumto*, quod *Titius* optime revocavit, alterum argutius quam verius editum esse dicens.]

Ut somno sopitus] Addidi particulam, motus auctoritate *Mss. Dan. Leid.* et *Boecl.* nam vulgo aberat. Sensus est, tanquam dormientem obiisse. Apud *Plutarchum* est: ἀφείλοντο τὴν αἰδέσθην αὐτῷ, Σάνατον συνέψαυτες τὸν ὑπνον. *Bosius.* Particulam etiam agnoscit *Voss. A.* [Gu. Ax. Ult.]

Diem obiit supremum] De Dionysio hoc majore videndi Auctor infr. de Regib. c. 2. *Justin.* 20. *Diodor. Sicul.* 15, 73. De timore animi tortore *Cic.* 5. *Tusc.* et 2. de *Offic.* *Val. Max.* 9. cap. 13. *Ernst.*

CAP. III.

1 Tale initium fuit Dionis et Dionysii simultatis, eaque multis rebus aucta est; sed tamen primis temporibus aliquamdiu simulata inter eos amicitia mansit. Quumque Dion non desisteret obsecrare Dionysium, ut Platonem Athenis arcesseret, et ejus consiliis uteretur, ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, morem

Tale initium fuit simultatis] Nihil hac de re *Plutarchus* et *Diodorus*: sed ille propensa in Dionem voluntate fuisse Dionysium; hio propter nobilitatem et magnitudinem animi suspexit eum, scribit. *Bos*.

Eaque multis rebus aucta] *Plutarchus* apertissimas et maximas odii, et simultatis, et invidiae in Dionem causas fuisse scribit, vitae degendae dissimilitudinem, et victus consuetudinem a societate et communicatione alienam; easque crevisse crebris comitum et intimorum Dionysii vocibus, quibus illius animum in Dionem exulcerabant, suspicionemque regni a Dione appetiti illi injiciebant. *Lambinus*. Vide *Plutarch. Dione* p. 963. et de *discrim. adulator. et amici* pag. 53. adde *Platonem* epist. 3. *Bosius*. [*Ax. inter eos simulata amicitia mansit.*]

Quumque Dion] Ms. Boecl. cum *D. desist. obs. Bosius. Leid.* *Quum Dion non desisteret*, ut et *Voss. A.* sed *B.* *Quumque Dion desisteret.* In quibusdam Edd. *desineret.* In *Agésilao* c. 7. *Agésilao* non desistit, quibuscunque rebus posset, patriam juvare. in *Cat.* cap. 2. *suscipere inimicitias* non desistit. Quod loquendi genus familiare est tum *Curtio*, ut docet *Cellarius* ad *Curt.* Lib. 10. cap. 2. num. 21.

ubi etiam cum *desinere* in *Mf.* confunditur; tum ipsi *Ciceroni*: ut *Lib. 1. ad Fam. Ep. 1. Pompejum et hortari, et orare, et jam liberius accusare, et monere, ut magnam infamiam fugiat, non desistimus. Lib. 7. Epist. 7. Ego te commendare non desisto.* De hoc verbo consulendus est *Broukhufius* ad *Tibull.* Lib. 1. El. 9. vs. 71. ubi plura *Ciceronis*, huic verbo *Infinitivum* addentis, loca, item alia de ejusdem significatione videbis adnotata. Itaque procul omni (p. 302.) dubio in textum recipiendum. Mox pro *vellet* *Leid. velit.* Pro *patrem imitari* *Voss. B.* [*Ax. in quo etiam quod pro qui scriptum est.*] *imitari patrem.* [*Cod. Ax. habet cum Dion non desisteret, non quumque Dion desisteret.* Etiam *Gu. Ed. princeps, Arg. Paris. 2. Ald. Long. Mag. et Ult. cum, omisso que, quod a Lambino additum videtur, quem Interpretes recte secuti sunt. Pro arcesseret Ax. accerseret.*]

Ejus consiliis uteretur] *Saeptus* hac phrasi utitur *Noster*, ut in *Themistocle* cap. 10. in *Timotheo* cap. 3. et alibi. *Ciceroniam* esse locutionem docet *Celeb. Burmannus* ad *Quinctilian.* ad *Tryphon.* Bibliop. pag. 2.

Morem ei gessit] Ad *Platonem* scripsit, ut testatur *Plato*;

ei gessit. Eodemque tempore Philistum historicum Syracusas reduxit, hominem amicum non magis tyranno quam tyrannidi. Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita, qui de historicis [Graecis] conscriptus

exstatque ejus epistolae summa in *epistolis Platonis*. Lambinus. Pro morem ei gessit Leid. et Voss. A. morem gessit ei. Sed zò ei abest a Voss. B. Qua pompa Platonem hic Dionysius Syracusas deduxerit, docent Menagius ad Diogen. Laërtium Lib. III. cap. 22. et Periz. ad Aelian. Lib. IV. V. H. cap. 18.

Philistum Syracusas reduxit, amicum non magis tyranno quam tyrannis] Quum inscio Dionysio seniore uxorem Leptinae fratris ejus duxisset Philistus, ab illo proscriptus, nec nisi a Dionysio successore patris restitutus est in patriam illorum consilio, qui Dioni adverbabantur. Sed ne Plato eloquentia sua Dionysii animum mutaret, metuentes, hunc opposuere Platoni et ejus philosophiae. Non solum enim Philistus vir eruditus erat, sed et Dionysii aliorumque tyrannidi favebat, eorum vitia honesti praetextu tegere conatus, ut solent adulatores, quibus omnia Principum honesta atque inhonesta laudare mos est. De hoc Philisto plura *Vossius de Histor. Graec.* 1, 6. *Loccenius*. Exsulabat autem Philistus circum Adriam a Dionysio majore pulsus, ut tradit *Plutarchus*: ut *Diodorus Sic.* lib. 15. *Thuriis*. *Lambinus*. *Voss. A. Phylistum*. *B. duxit*. [De *Philisto* doctissime disputavit scriptorumque illius reliquias collegit *Franc. Goeller*. in libro supra ad *Alcib.* 11, 1. laudato pag. 103. seqq.]

Amicum non magis tyranno etc.] *Aldus inimicum* legit: sed corrupte, praeterque antiquorum codicum fidem. Quod au-

tem tyrannidis tyrannique fuerit amicus, non autem inimicus, fidem facit *Plutarchus*. *Magius*. Is enim pag. 974. φιλοτυραννιστικόν ἄνθρωπον vocat. Et pag. 962. primo surgenti tyrannidi promptissimum se praebuisse; pag. vero seqq. firmiorem tyrannidi creditum, eamque fovisse ait. Adde mox cap. 3, 3. *Bosius*. Non abest a *Voss. A.* sed lectio historicae veritati contraria. vid. *Vossium* a *Loccenio* citatum. *Plut.* in *Dione* pag. 962. vocat eum ἄνδρα πεπαιδευμένον περί λόγους, καὶ τυραννικῶν ἡδῶν ἐμπερότατον. et in *Nicia* p. 536. ad fidem historiae, quam descripsit, probandam, de eo dicit: Φίλιστος, ἀνὴρ Συρακῆσιος, καὶ τῶν πραγμάτων ὀρατῆς γενόμενος, unde aetas ejus confici potest.

Quam tyrannis! Sic *Mff. Dan.* et *Boecl.* [Gu. Ult.] ac fortassis et alii. quod *Cl. Loccenius* exponit, non magis Dionysio tyranno quam aliis similibus ejus amicum. Alii, tyrannidi; cui lectioni favent loca *Plutarchi* modo adducta. *Bosius*. *Tyrannis* exhibent etiam meus *Leid.* item *Voss. A. B.* Hinc *Harpalus* hujus Philisti libros *Alexandro* misit sine dubio. v. *Plut.* in *Alcib.* pag. 668. [Praestantissimi codices atque alias raro inter se congruentes legere nos jubent *tyrannis*, cum *Aldinae* editionis lectione *tyrannidi* fiat nullus. Editiones autem, quae *Aldinae* priores sunt, omnes *tyrannis* exhibent. *Mosche*. In *Parisiensi* tamen exemplo, jam a. 1514. edito, *tyrannidi* legitur, teste *Heusingero* in *Addendis* ad h. l. eamque lectionem, ut contextui aptissimam, optimo jure *Kappius*

3 est. Plato autem tantum apud Dionysium auctoritate potuit valuitque eloquentia, ut ei persuaserit, tyrannidis facere finem, libertatemque reddere Syracusanis. A qua voluntate Philisti consilio deterritus, aliquanto crudelior esse coepit.

CAP.

probavit, Tzschuckius Bremiusque in locum suum restituerunt.]

(p. 303.) *In eo meo libro*] Meo aberat Dan. et Leid. *Bosius*. Agnoscunt tamen Leid. meus, item Voff. A. B. [Ax. Gu. Moschius, cum in verbis *eo meo* aures haud parum offendant, neque ea satis commode dicta sint, *meo* ejiciendum esse censet. Ult. habet: *in eo libro plura sunt exposita, qui de historicis Graecis a me conscriptus est.*]

De historicis] *Graecis* addebat codex Schotti, et quos *Savaro* inspexit, ut in *praefatione notarum suarum* testatur: itemque, *Magio* laudante, exemplar Venetum. quam vocem *Lambinus*, si *Schotto* credimus, (nam in commentariis ejus nihil hujusmodi reperio) cum *Longolio* expungit, quod de utrisque scripsisse, *Graecis Latinisque*, verisimile sit. *potuit enim de utrisque separatim scribere*. Sane de *Latinis* seorsim egisse, inde apparet, quod in antiquissimo codice *Gifanii* ante vitam *Attici* haec verba reperta sunt: *Ex libro Cornelii Nepotis de Latinis historicis*. nisi tamen legendum est *historiis*. nam et in vetusto codice *Cardinalis Mendozae Schottus* hanc inscriptionem repperit: *Historiarum Latinarum Cornelii Nepotis vita Attici*. Utcunque fuerit, *to Graecis* heic genuinum esse vix dubito. *Bosius*. Addunt etiam Leid. m. Voff. A. et B. [Omittit *Axen.* sed inserunt etiam *Gu. Ult.* quare cum *Tzschuckio* in textu reposui.]

Plato autem] De hoc, ejus ingenio, industria ac moribus videndus *Val. Max.* 8. c. 7. *Ernst.*

Ut ei persuaserit tyrannidis facere finem] Idem *Plato* in epistola 3. ad *Dionysium* circa in. it. fatetur. (adde *Plutarch. Dion.* pag. 962. et seq.) Sed ut *Dionysius* erat *veterator magnus* (veluti *Tullius* 2. epist. 12. ad *Q. Fr.* eum appellat) hoc postea invertit, et *Platonem* calumniatus est, quasi ille huic ejus conatui obloquentus esset; quum contra *Plato* sedulo suaderet, sed tyrannus recusaret. *Loccenius*. *Ei* adest *Leidensi* meo et *Voff. A. B.* [Gu. Ult. plurimisque editis. Deest in *Paris.* 2. *Ald. Mag. Lamb.* et *Keuchen.*]

A qua voluntate Philisti consilio deterritus] *Dionem* apud tyrannum criminando, et multas gravesque suspiciones in illum commovendo. Accessit et *Dionis* epistola ad *Carthaginensium* magistratus et procuratores data, intercepta, et ad *Dionysium* alata. *Lambinus*. Ad *Plutarch. l. c.* *Bosius*. *Deterrere* notat dehortari, dissuadere, rationibus adducere, ne quis hoc vel illud faciat. *Cicero* *Lib.* 1. ad *Fam.* Ep. 7. *Sed ego te ut ad certam laudem adhortor, sic a dimicatione deterreo*. de quo verbo *Broukh.* ad *Tibull.* *Lib.* 1. *El.* 3. vers. 13.

Aliquanto crudelior esse coepit.] In primis in *Platonem*, quem mortis periculo objecisset, nisi *Archytas* eum eripuisset. *Plut.* pag. 966.

CAP. IV.

Qui quidem quum a Dione se superari videret ingenio, auctoritate, amore populi, verens, ne, si eum secum haberet, aliquam occasionem sui daret opprimendi, navem ei triremem dedit, qua Corinthum deveheretur, ostendens, se id utriusque facere caussa, ne, quum inter se timerent, alteruter alterum praecoccuparet. Id quum factum multi indignarentur, magna-² que esset invidiae tyranno, Dionysius omnia, quae

(p. 304.) *Navem ei trirem.*] Plato epist. 7. parvo navigio impositum, et ejectum dicit: *Plutarchus ἀκατίω. Acatium* vero idem quod *Scapha*. v. Cl. *Schaefferum de militia navali* 2, 2. pag. 70. *Bosius*. [Ult. daret sui oppr.]

Corinthum] Plutarchus: in *Italia*: *Diodorus* propius accedens, in *Peloponnesum*. Corinthus enim est in Peloponneso. *Lambinus*. *Diodori Siculi* locus est Lib. xvi. cap. 6. qui rem paullo aliter narrat: *Φοβούμενος ἂν αὐτὸν ὁ Διονύσιος, ἐκρίνευ ἀποδῶν ποιησάσαι τὸν ἄνδρα, συλλαβῶν ἐπὶ θανάτῳ. ἃ δὲ Δίων ἀισθόμενος τὸ μὲν πρῶτον ἐκρύφθη παρὰ τισὶ τῶν φίλων, μετὰ δὲ ταῦτα ἐφυγεν ἐκ τῆς Σικελίας εἰς Πελοπόννησον.* etc. *Plut.* in *Dione* pag. 964. etiam de Peloponneso agit; nam postquam narrasset, *Dionysium* raptim eum in *acatium* coniecisse, et nautis imperasse, ut eum exponerent in ora Italiae, addit, *Dionysium* permisisse *Dionis* familiaribus duas naves, quibus *Dionis* quae vellent inposita deportarent in Peloponnesum. Secundum *Val. Maximum* Lib. iv. cap. 1. Ext. 3. *Dion* patria pulsus a *Dionysio* *Megaram* petierat, (urbem a Pe-

Tom. I.

loponnesiis conditam, teste *Vellejo Paterculo* Lib. 1. c. 2.) qui *Valer. Max.* eandem historiam de *Dione* narrat, quam *Plutarchus* pag. 965. sed qui vocat *Megarensium* hunc Principem *Ptoeodorum*, *Valerius* vero *Theodorum*. quem *Meursius* Lib. iv. Lect. Att. cap. 2. confundit cum *Ptoeodoro*, de quo agit *Thucydides* Lib. iv. cap. 76. ubi eundem errorem commisit *Hudson*, quem docte refutat *cl. Dukerus*.

Ostendens se id utriusque facere caussa] Nihil hac de re alii; sed *Plato* epist. 7. accusatum ait, quod tyrannidi insidiaretur: *Plutarchus*, conspirationis cum *Poenis* insimulatum. *Diodorus* 15. animadverso, tyrannum necem sibi intentare, primum apud amicos delituisse, dein cum *Megacle* et *Heraclide* in Peloponnesum fugisse. *Bosius*. [Ax. Gu. *magnaeque essent invidiae*. corrupte.]

Quae moveri poterant] *Sup.* ad 2, 2, 8. Ingentes autem fuisse ejus facultates, et fere tyrannicam suppellectilem, ait *Plutarchus* pag. 964. *Bosius*. *Heusinger* ad *Themist.* cap. 2. notat: *Omnia quae moveri poterant, i. e. conjuges liberosque cum pretiosissimis rebus*

Y

moveri poterant, Dionis in naves imposuit, ad eumque misit. Sic enim existimari volebat, id se non odio 3 hominis, sed suae salutis fecisse causa. Postea vero quam audivit, eum in Peloponneso manum comparare, sibi que bellum facere conari, Areten, Dionis uxorem,

auctore Justino 2, 12, 16. Et ad h. l. adnotat: *Excipienda tamen est uxor cum filio, qui in Sicilia restiterunt, ut sequitur. v. Themist. 2, 8.* Lambinus recte et prudenter ad h. l. observat, paullo aliter Nepotem rem describere, ac Plutarchum, et inde apparet, Nepotem h. l. et in Themistocle tantum agere de opibus sive bonis, tacere vero de conjugibus et liberis, de quibus mentionem facit d. l. Justinus, uti h. l. de servis, quos memorat Plutarchus. Nepos saepius dissentit a scriptoribus, quos praeter eum habemus de iisdem rebus, quas refert, aut brevitati studens omittit, quae alii distinctius explicant. Ita distinctus in similibus egit Herodotus lib. 1. cap. 164. de Phocaeensibus agens: *ἰσχυμένοι (navibus) τέκνα, καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλά πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἰσῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα.* et cap. 167. *ἀνέλαβον τὰ τέκνα, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτήσιν.* Arifides Rhetor Panathenaic. Orat. Tom. 1. p. 139. de iis, quae moveri poterant, tacens, memorat hoc modo: *ἠήφισμα ποιεῖται, τὴν μὲν πόλιν ἐπιτρέψαι τῇ πολιᾷΧθρ Σεφ, ΠΑΙΔΑΣ ΔΕ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ἐν Τροίῳζήνα παρακαταδέσθαι, αὐτοὶ δὲ γυμνωθέντες τῶν περιττῶν προβαλέσθαι τὴν θάλασσαν.* Tacet etiam de Salamine, de qua Nepos ibi agit; et e Bosii et aliorum notis apparet, Herodotum Lib. viii. cap. 41. addidisse Aeginam, et Frontinum *alias urbes*, quas non nominat. Idem Arifides Tom. II. pag. 192. hi-

storiam ita distinguit: *παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας εἰς Τροίῳζήνα ὑπεδέσθαι, τὴν δὲ πρεσβύτας εἰς Σαλαμίνα, τὴν δὲ ἄλλυς ἐπιβάντας εἰς τὰς τριήρεις ὑπὲρ τῆς ἑλευθερίας ἀγωνίζεσθαι.* Plut. in Themistocle pag. 116. 117. (Themistocles) *κρατήσας δὲ τῆ γνώμῃ ἠήφισμα γράφει, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ ἀνδράποδα σώζειν ἕκαστον, ὡς δυνατόν. κωρωθέντος δὲ τῷ ἠήφισματος οἱ πλείστοι τῶν Ἀθηναίων ὑπεδέδοντο γονέας καὶ γυναῖκας εἰς Τροίῳζήνα.* Sed, ut ad Dionem revertamur, permisit Dionysius Dionis familiaribus duas naves, quibus omnia, quae moveri possent, ad Dionem deportarent, juxta Plut. pag. 964. sed idem p. 966. adnotat, *τέλος δὲ τὴν μὲν οὐσίαν τῷ Δίωνος, (nempe quae moveri non poterat) ὁ Διονύσιος ἐπέλει, καὶ τὰ Χρήματα κατεῖχε.*

In naves] Sic et msc. Dan. et Venetus. Plutarchus quoque duas permiffas ait. Alii in navi. Bosius. In navis Leid. meus, et Voff. A. B. vide not. post. Pro imposuit Voff. B. [Ax. Ed. Ult. Long.] imponit. Pro ad eumque Leid. ad eum quia. [Cod. Dan. et Ult. naveis. Gu. Ax. navis.]

Non odio hominis, sed suae salutis causa] Plutarchus ait, eum amicos et uxorem monuisse, non in exilium, sed peregre missum Dionem, ne in praesentis arrogantiam gravius ex ira consulere cogereetur. Bosius. Pro volebat Voff. B. volebant. mox pro Peloponneso Voff. A. B. Peloponneso.

Areten Dionis ux. alii nuptum dedit.] Nempe Timocrati fami-

alii nuptum dedit, filiumque ejus sic educari jussit, ut indulgendo turpissimis imbueretur cupiditatibus. Nam 4 puero, priusquam pubes esset, scorta adducebantur; vino epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur. Is usque eo vitae statum commutatum 5 ferre non potuit, postquam in patriam rediit pater, (namque appositi erant custodes, qui eum a pristino

liari suo; sed invitam: ut *Plutarchus* scribit. *Longol.* Adde *Aelian. var. hist.* 12, 47. *Bosius.* Volf. A. *Arethen.* *Aelianus* l. 1. hunc vocat Polycratem, sed *Schefferus* et *Perizonius* errorem detexerunt. Adde de hoc *Timocrate* *Plut.* in *Dione* pag. 969, 970.

(p. 306.) *Filiumque ejus*] *Arctaeum*, ut vult *Timaeus*, a matre sic appellatum: *Hipparinum*, ut tradit *Timonides*, *Dionis* familiaris; cui potius credendum esse censet *Plutarchus*. *Lambinus.* *Polyaenus* lib. 5. in *Dionysio*, sect. 8. *Hipparionem* vocat, quem perperam, ut opinor, ab *Arctaeo* diversum, natuque majorem facit *Gebhardus*. nam unum eundemque fuisse, de cujus nomine dissidebant *Timaeus* et *Timonides*, e *Plutarcho* manifestum est. quanquam interim alium praeter hunc filium *Dioni* fuisse, inde colligo, quod apud *Platonem* *epist.* 8. eum a *Syracufanis* regem eligi suavit. *Tertium*, sed ipso defuncto, peperit *Aristomache* in carcere; ut *Plutarchus* *extr. Dione* scribit. *Bosius.* id indulgendo explicat *Perizonius* ad *Sanctii Min.* Lib. III. cap. 8. num. 12. per dum ei indulgebatur continuo.

Vino epulisque obruebatur.]

Hanc phrasin illustravit cl. *Burmamnus* ad *Petron.* *Satyric.* cap. 5. pag. 21.

Postquam in patriam red. pater, etc.] Ita et *Ms. Dan.* hunc versiculum ordinat: aliter *Lon-*

golius et alii. *Bosius.* [*Ax. Gu.* *Ult.* ut editum est. *Longolius* ita dedit: *Is vero, posteaquam in patriam rediit pater, usque eo vitae statum commutatum (namque appositi erant custodes, qui eum a pristino victu deducerent) ferre non potuit, ut se superiore parte aedium dejecerit, atque ita interierit.* Ed. *Paris.* i. *Ald.* et *Lamb.* habent ut postquam, omissa conjunctione post *parenthesin.* V. tamen *Ind. v. ut,* et infra ad 14, 1, 4. *Pro vitae statum commutatum Ax. statum vitae comm.*]

Namque appositi erant custodes] *Venere Romana* dictum: namque reperies apud *Ciceronem*, *Verres calumniatores* apponebat. et de *Offic.* *Non licitatore venditor, nec qui contra liceatur, emptor* apponet. In *Verrem.* *Accusator* apponitur *civis Romanus.* *Propius* ad *Nept.* *Lucil.* Lib. 15. *Indicem* apposuit. *Attius Ione: Custodem assiduum* apposuit *virgini.* *Tacit.* 4. *Annal.* cap. 6. *sed interdum voces procedebant contumaces et inconsultae, quas appositi custodes exceptas auctasque cum deferrent.* *Caesar.* L. 1. de *B. Gall.* cap. 20. *Dumnorigi* custodes pohit, ut, quae agat, quibuscum loquatur, scire possit. *Tacitus* Lib. 2. *Annal.* cap. 68. *Remmius evocatus priori custodiae* apposuit. *Suetonius Claudio* cap. 35. *Saluatoribus scrutatores semper* apposuit, et quidem omnibus, et acerbis

victu deducerent) ut se de superiore parte aedium de-
jecerit, atque ita interierit. Sed illuc revertor.

mos. Alia elegantia idem Tacit. Lib. 6. cap. 19. *Circumjecti custodes et in maerorem cujusque intenti.* Gebh. Vide cl. Burm. ad Ovid. Lib. 3. Amor. El. 4. vs. 1. et cl. Oudendorp. ad Lucan. Lib. 1. vs. 464. Paulo ante num. 2. hujus capituli monere oblitus fui, *imponere et imponere in naves* locutionem rei nauticae propriam esse, quod me docuit cl. Burm. ad Ovid. lib. 2. Art. Amat. vs. 430.

De super. parte aedium] Sic reposui e Cod. Dan. Dictum ut *dejecere de gradu, honore, possessione, etc.* apud Ciceronem et alios. Ceterum *Plutarchus Dione* tecto se praecipitem egisse, scribit: idque ex dolore quodam et ira, e parva et puerili occasione orta. Idem in *Consolat. ad Apollon.* de tecto lapsum, eaque re audita patrem cum amicis consultantem nihil confertatum, corpusculo mulieribus tradito, deliberationem infitutum profectum. Adde *Ac-*

(p. 307.) *lian.* 3, 4. *Bosius.* Leid. *de superiore parte aedium dejecerit.* Voss. A. et B. *superiore parte aedium dejecerit.* Hyginus, non numquam optimos secutus, fab. 109. *Filium de muro dejecerunt.* [Praepositionem *de*, quam etiam Gu. et Ult. addunt, Azenianus cum antiquioribus edd. omittit. Lambinus eumque secuti e *super.* ediderunt.]

Atque ita interierit] Duos habuit filios Dion Hipparionem et Aretaem: major vero natus Hipparion de superiore parte aedium se dejecit. Voco autem eum Hipparionem, non Hipparrinum, auctoritate Polyaeni, qui Lib. 5. in Dionysio Comm. 8. *μὲν δὲ ἐπισολῆς*, inquit, *ἔξωθεν ἐγγράπτο παρὰ Ἰππαρίωνος. τὸτο δὲ ἦν ὄνομα τῆς Διᾶνος ὡς.* quamvis aliter in Dione Plutarchus. Gebh. Mox pro *illuc revertor* Voss. B. *illud revertor.* [Ax. ad *illud.* Gu. *revertor.*]

CAP. V.

Postquam Corinthum pervenit Dion, et eodem per-
fugit Heraclides, ab eodem expulsus Dionysio, qui

(p. 307.) *Heraclides*] De quo plura *Plutarchus Dione*: qui hominem turbulentum, seditiosum, mobilem, insidum, et rei militaris peritum (*σπαθηγικόν*) fuisse, docet. Meminit ejus et *Diodorus* 16. *Bosius.* Tam ab hoc Heraclide, quam a Dione, Dionysium regno fuisse exutum

innuit jocus apud Longinum de sublimitate cap. iv. num. 7. ubi Longinus Timaei frigidam observationem deridens adjicit: *Ὡς θαυμάζειν μὲ, Τερεντιανὲ ἡδίστη, πῶς ἔχει καὶ εἰς Διονύσιον γράφει τὸν τύραννον, ἐπεὶ γὰρ εἰς τὸν Δία, καὶ τὸν Ἡρακλέα δυσθελοῦς ἐγένετο, διὰ τῆς ἀγρῶν Διᾶν,*

praefectus fuerat equitum, omni ratione bellum comparare coeperunt. Sed non multum proficiebant, quod 2

καὶ Ἡρακλείδης τὴν τυραννίδα ἀφείλοντο. sed praecipuus tamen hujus facti auctor erat Dion, unde huic uni id saepius fuit adscriptum, omisso socio. Hinc Plut. Tom. II. pag. 1097. scribit: *τίνας ἐν οἰόμεθα, καὶ πηλικας ἡδονάς εἶναι τὰς Πλάτωνος, ὁπηνίκα Δίων ὀρηθήσας ἀπ' αὐτῆ κατέλυσε Διονύσιον, καὶ Σικελίαν ἤλευθέρωσε.* et ita adversus Colotem pag. 1126. et De occulte vivendo pag. 1129. Hic Heraclides a Dione praetor navium longarum in Peloponneso relictus, διὰ τινος χειμῶνας ἐμποδισθεὶς ὑπέστησε τῆς καθόδου τῶν περὶ τὸν Δίωνα, καὶ τῆς τῶν Συρακυσίων ἐλευθερώσεως, ἦκε δ' ἄγων αὐτὸς μὲν μακρὰς εἴκοσι, Χιλίους δὲ στρατιώτας, καὶ πεντακοσίους. et, dum vir erat nobilissimus, et visus dignus praefectura, navarchus a Syracusanis declaratus administravit bellum adversus Dionysium una cum Dione. Deinceps inter Dionem et Heraclidem nata lis est ob conditiones, quas Dionysius proposuerat, invito Dione non acceptas a Syracusanis, quos importuni oratores in contrariam sententiam pertraxerant, putantibus sese tyrannum vi expugnatos, et hinc militare imperium summamque rerum potestatem Heraclidae, a tyrannide alieno, demandandam nonnulli censuerunt; alii vero Syracusanorum Dionem rerum summae praeficiendum contenderunt, ut Diodorus Sicul. Lib. xvi. a cap. 16. ad cap. 21. pluribus narrat. (qui locus non fugit Bosium ad cap. vi. num. 3.) Ex hac contentione inter Dionem et Heraclidem orta continuo est discordia, ita aucta, ut Dion Heraclidem interficiendum curaverit, ut Nepos narrabit cap. 6. in fine.

quam caedem quodammodo lenire cupiens Plutarchus p. 981. dicit, Dionem, Creticam quamdam et Laonicam misam Reip. formam inducere conatum timuisse, ne suo huic consilio obsisteret Heraclides, et ideo conituisse (p. 308.) visse iis, qui antea hunc hominem seditiosum (vide pag. 978. et 979.) interficere volebant, eum jam de medio tollere. Cujus facti tamen postea Dionem poenituit, quia praevidebat, sese famam virtute partam eo quodammodo commaculaturum esse. v. pag. 982. et haec causa est, cur Heraclidis nomen, quando de Syracusis hoc tempore liberatis agitur, celetur, et Dionis memoretur; imo quia Syracusani Dionem; πανδήμοις ἐπαίνοις καὶ ἀποδοχαῖς μεγάλας ἐτίμων τὸν ἐνεργήτην, ὡς μόνον Σωτήρα γεγονότα τῆς πατρίδος, quae verba sunt Diodori Siculi Lib. xvi. cap. 20. in fine, cui accedit Plut. pag. 978. τὸν μὲν Δίωνα σωτήρα καὶ θεὸν ἀποκαλέωντων. (Hujusmodi tituli et dati dicuntur post mortem ab iis, qui vivum eum tyrannum vocitarant, a nostro cap. 10.) licet quoque Heraclides jure sibi hujus laudis partem vindicare possit. de eo consule Plut. a pag. 972. ad pag. 982. et Bosium ad cap. 6. §. 3. et hoc ipsi Dion non fuit incognitum, quare Heraclidem amplo funere extulit, et ipse interfecti funus comitatus fuit cum toto exercitu. (Ult. ad vocem *Heraclides* in margine addit: *Diod. vocat Charclidem, Plato Heraclidem in epistol. Plut. Ἡρακλείδην.*)

Ab eodem expulsus Dionysios Plato epist. 3. ad Dionis propin- quos clam fugam arripuisse scribit, suspectum velut auctorem tantis militum ob-

multorum annorum tyrannis magnarum opum putabatur. Quam ob causam pauci ad societatem periculi perducantur. Sed Dion, fretus non tam suis copiis, quam odio tyranni, maximo animo, duabus onerariis navi-

stipendia, quae crebra turbarum castrensium materia esse solet. *Loccenius.*

Præfectus fuer. equitum] *H. γενοβιαν* sub tyrannis habuisse, ait *Plutarchus*. *Bosius.*

Bellum compar. coeperunt] *V. Diodor.* 16. et prolixè *Plutarch.* p. 962. et seqq. *Bosius.*

Multorum ann. tyrannis] Sic legendum, non, ut vulgo, *multor. ann. tyrannus*. Non enim *tyrannus*, sed *tyrannis erat multorum annorum*. Atque hanc lectionem confirmant, quae mox dicemus, et quae ipse ait infra v. seq. *Lambinus*. *Leid. m.* [*Ax. Gu. Ult.*] *Tyrannus*, sed *Tyrannis multorum annorum* est, quae multos per annos duravit, existit. *Livius* lib. 3. cap. 24. *Multorumque tabe mensium mortuum*. *Sallust.* *Jugurtha* c. 11. num. 5. *Oportere quinquennii consulta omnia et decreta rescindi*. Ubi *Cortium* consule.

Tyrannis magnarum opum] Itaque *Dionysius* major dicebat, se relinquere filio tyrannidem adamantino, seu vinculis adamantinis, vinctam. *Plutarchus* *Dione*, *Diodorus* *Sic.* 15. *Aelian.* 6, 12. *Lambinus*. *Voss. A. Magnorum putabatur.*

Pauci ad societ. periculi perducebantur.] E mille proscriptis tantum XXV. nomina sua dedisse, *Plutarchus*; solos XXX. e Syracusiis in Peloponneso exsulantibus periculi participes esse voluisse, *Diodorus* 16. scribit. De his igitur capio verba *Nepotis*, quod autem idem *Diodorus* paulo ante scribit, cum primum bellum compararet *Dio*, celeriter multos ei obsecutos; id vel ad mercenarios milites per-

tinet, quorum ipse mille, *Plutarchus* pauciores octingentis fuisse tradit, vel ad Peloponnesios, qui conata ejus promoverunt, nam et *Plutarchus* ait, milites occulte conscribentem multos τῶν πολιτικῶν et *Philosophorum* juvisse: quorum aliquos nominat. *Bosius.*

Dion fretus] Probe indagat causas everfionis *Dionysiacae*, quas. sed easdem, quoque explicat *Diodorus* lib. 16. *Gebh.*

Non tam suis copiis] Quas (p. 309.) admodum exiguas adduxit: sed, postea quam in *Siciliam* appulisset, *Agrigentinarum*, *Gelonorum*, aliorumque *Siculorum* accessione quinque amplius millia, ut *Plutarchus* ait; ut vero *Diodorus*, supra XX. millia sub vexillis habuit. quibus dein multi *Graecorum* *Messeniorumque* ex *Italia*, magnaue multitudo ex oppido et agro *Syracusarum* accessit, adeo, ut urbem ingredienti circiter v. millia militaverint. *Bosius.*

Quam odio tyranni] Non solum odio *Dionysii*, sed et contentu fretus *Dio* fuit; ut apparet ex *Aristotele* 5. *Politic.* 19. *Bosius.*

Maximo animo] Ita se animatum dictitans, ut, quocumque posset progredi, satis illi futurum sit; et, si vel vix in terram egressus mortem oppeteret, haud gravem sibi futuram, ut *ibidem* *Aristoteles* scribit. *Bosius.*

Duabus onerar. navibus] Totidem et *Diodorus* ac *Plutarchus* numerant: sed hic addit, eas comitatum navigium non magnum et duas *τριανοτόπας*: ille, *Chariclem* triremes quasdam et alias onerarias a tergo *Syraca-*

bus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centum peditum millibus, profectus oppugnatum, (quod omnibus gentibus admirabile est visum) adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, Syracusas introjerit. Ex quo intelligi potest, nullum esse imperium tutum, nisi benevolentia munitum. Eo tempore 4 aberat Dionysius, et in Italia classem opperiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum. Quae res eum fefellit. Nam Dion iis ipsis, 5 qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus

sas ducere iustum. *Bos.* Inter Antiquos non convenit de navibus. cum nostro tamen facit Diodorus Siculus. v. *Wess.* ad L. xvi. cap. 6. num. 56. *pro quingentis longis navibus* legendum *quadringentis* censet idem *Wess.* ad cap. 9. num. 70. Adde mox *Bosium*, qui hoc non intentatum reliquit.

Quinquaginta annorum] *xlviii.* numerat *Plutarchus* p. 970. sed cum nostro facit *Diodorus* pag. 516. *Bosius.*

Imperium] *Maximum totius Europae dominatum* vocat *Diodorus*; qui in sequentibus plane cum nostro convenit, nisi quod naves longas tantum cccc numerat. *Bos.* Pro *centum peditum* *Leid.* *centumque peditum.* (Ult. cum ceteris ante *Boecl.* edd. *centumque*, sed *Gu.* etiam *centum.*)

Visum] *Msc.* *Leid.* *ausum.* fortasse non omnino male. *Virg.* *Aen.* 6, 624. *ausoque potiti.* Idem *fortia ausa* dixit *Aen.* 9, 282. *Ovidius*: *magnis tamen excidit ausis.* Nil tamen mutare audeo. *Bosius.* *Visum* exhibent *Leid.* *meus* et *Voss.* A. B. [*Gu.* *Ult.*] Pro *perculit* *Leid.* *pertulit.* pro *Siciliam* *Voss.* B. in *Siciliam.* pro *Attigerat* *Leid.* et *Voss.* A. [*Gu.* *Ax.* *Ult.*] *attigerit.*

Adeo facile perculit] *Evertit.*

Utitur hoc verbo *Pelopida* et *Datame.* *Tacit.* 2. *Annal.* c. 39. *discordiis armisque civilibus* *Remp.* perculisset. *Varro* *Parmenione*: *Alius teneram abie-* *tem* percellit. *Cicero* pro *Domo*: *lisdem machinis sperant, me restitutum posse labefactari, quibus antea stantem perculerunt.* *Gebh.* De re *Periz.* ad *Aelian.* iv. V. H. viii. 14.

Aberat Dionysius] *Cauloniae* in Italia, arcis custodia *Timocrati*, sororis marito, commissa: in quam ipse septimo post die, quam *Dio* urbem ingressus erat, rediit: ut tradunt *Diodorus* ac *Plutarchus.* *Bosius.*

Classem opperiebatur] Cui praecerat *Philius*: qui cum *ve-* (p. 310.) *nisset* tandem cum multis *triremibus*, sed *scro*, navi, qua *vehebatur*, *capta*, manus sibi attulit: vel ut alii tradunt, in potestatem *adversariorum* venit, ab iisque *foede* et *contumeliose* *trucidatus* est. *Plutarchus* et *Diodorus Sic.* 16. *Lambinus.* v. *not.* *post.* [*Ed.* *Ult.* *Long.* et *Mag.* ita distinguunt: *classem opperiebatur adversariorum, ratus n. s. m. c. a. s. v.*]

Regios spiritus] *Farociam ty-* *ranni* opinione *potentiae* *conceptam* *contudit.* *Spiritus* hic *notat* *ὀνειδος.* *Caesar.* 1. 1.

repressit, totiusque ejus partis Siciliae potitus est, quae sub Dionysii potestate fuerat; parique modo urbis Syracusarum, praeter arcem, et insulam adjunctam oppido; eoque rem perduxit, ut talibus pactionibus pacem tyrannus facere vellet: *Siciliam Dion obtineret,*

Comm. de Bell. Gall. cap. 33. f. *Ipsae autem Ariovistus tantos sibi spiritus, tantam arrogantiam sumpserat, ut ferendus non videretur.* Id. lib. 11. Comm. cap. 4. *Qua ex re fieri, uti earum rerum memoria magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumerent.* Cicero pro Sulla: *Res gestae meae me nimis extulerunt, et mihi nescio quos spiritus attulerunt. Spiritus vero reprimere est ταπεινῶν τὰ φρονήματα vel etiam συστῆλλειν.* Diodor. Lib. xvi. *Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδέως ὀρώων τὴν ταπεινώσειν αὐτῶν καὶ βυλόμενος τὰ Λευκτρικὰ φρονήματα συστῆλαι τῶν Βοιωτῶν.* Cicero pro Sextio: *Qui furorem exultantem repressit.* Gebh. Adde cl. Dukerum ad Florum Lib. 2. cap. 2. num. 27. Pro his ipsis, [quod etiam in Gu. et Ult. est,] Voss. A. iis ipsis. pro fuerant potestate Leid. fuerant potestati.

Ejus partis] Sic Mss. meliores. Aliis τὸ ejus abest, mox Dan. *quae sub Dionysii fuerat potestate.* Bosius. [Ax. etiam, Gu. et Ult. *quae sub Dionysii fuerat potestate.* Editi ante Bos. omnes: *quae sub Dionysii potestate fuerat,* quod restitui. Bosius, sed sine Codicum auctoritate: *quae sub potestate Dionysii fuerat.* Pro totiusque ejus partis Siciliae Ult. *tota ea Siciliae parte,* et statim urbe pro urbis.]

Insulam] Insula pars erat urbis Syracusarum, et instar urbis, ut ait M. Tullius in Verr. Syracusae enim constabant ex

quatuor urbibus. *Lambinus. V. Cluverium Siciliae antiq. 1, 12. Bosius.*

Talibus pactionibus] Paulo aliter has *Plutarchus* pag. 974. *Diodorus* rem pene eodem modo recenset: nisi quod *Apollocratis* nullam mentionem facit. *Bosius.* [Ult. his pact.]

Pacem facere vellet] Notanter dixit *vellet*, nec enim acceptarunt conditiones Syracusani, sed *Dionysium* vivum capturos se sperabant, ut referunt *Plutarchus* et *Diodorus.* *Bosius.*

Apollocrates] *Dionysii* major natu filius, cui is, in Italiam fugiens, arcem custodiendam tradidit; sed paulo post *Dioni* deditam. Testis *Plutarchus* p. 974. et 980. *Bosius.* Voss. A. *Apollocrates.* B. *Hypolocrates.* [Ax. *Hypolocrates.*] de *Apollocrate* J. Perizonius ad *Aelianum* Lib. 2. V. H. cap. 41. num. 3.

Cui max. fidem uni habebat Dion.] Sic libri meliores. *Lambinus* edidit *Dionysius.* non male, ut videtur, neque enim *Apollocrati* arcem *Dionysius* commissurus erat, ni maximam ei fidem habuisset. Altera lectio forsitan ex abbreviatione nata, sicuti vicissim pro *Dione Dionysius* in plerisque *Hieronimi* codicibus irrepleit in *Chronico Eusebiano* a. 1663. de quo vid. *animadversiones Scaligeri.* *Bosius.* *Dion* etiam Voss. A. Si quid addendum, (p. 311) cum *Lambino* et *Bosio* praeferebam *Dionysius*, nam *Dionem* liberis orbem decrevisse facere successorem suum *Apollocratem* *Dionysii* filium ἀδελφῶν μὲν ὄντα τῆς ἐκτῆς γυναι-

Italiam Dionysius, Syracusas Apollocrates, cui maximam fidem uni habebat.

πόι, Συρακιδῶν δὲ τῆς ἀδελφῆς, sparserat modo maligne Callippus. v. Plut. pag. 982. [Codex Axenianus *habebat Dion.* [ita et Leid. 1. Gu. Ult.] Hoc recte Heusingerus a veritate alienum dicit, attamen Viri nomine bene carere non possumus, nisi locum ambiguitate laborare velimus. *Mosche.* Lambini lectionem probat, et vulgatam ex scri-

bendi compendio ortam esse existimat Kappius in Harlesii Opusculis pag. 461. Ego cum Bremio nomen *Dion* eieci. Verissime Heusingerus in Spicilegio ad hunc locum: *Habebat, idem nimirum, qui pacem facere volebat, tyrannus.* Pro *maximam* Ult. *maxime.* V. ad 14, 11, 2.]

CAP. VI.

Has tam prosperas tamque inopinatas res consecuta est subita commutatio, quod fortuna sua mobilitate, quem paullo ante extulerat, demergere est adorta. Primum in filio, de quo commemoravi supra, 2

Quod fortuna] Abest *quod a* Leid. m.

Quem paullo] Msc. Boecl. *quae paullo.* Bosius.

In filium] Exc. Dan. et Lambinus aliique, *in filio*, et mox: *suam vim exercuit.* utrumque non male, ac fortasse legendum, *in filio suam vim exercuit.* Lambinus tamen has tres voces ut subditas Cornelio detrahit: sed quo jure (inquit Gebhardus) quave injuria? Bosius. *In filio vim suam exercuit* legitur etiam in Voss. A. et Leid. m. praeter B. qui *in filium* exhibet. Vide ad Lyfandrum cap. 1. Livius Lib. 6. cap. 22. *foe leque in captis exercuere victoriam*, pro quo Sallustius *exercere victoriam in plebem* dixit. ut ibi J. Fr. Gronovius nonet. Mss. Codicibus

permotus in filio in textum recepi, secutus quoque cl. Oudendorpium ad J. Caesar. B. G. 2, 32. in not. post. a me ad partes vocatum. Pro *saevitiam* Heusingerus *vim* reposuit, non male, Codicibus addicentibus, sed cur *suam* ante *vim* collocaverit, nescio; postponunt enim Codices. [Ax. *in filium d. q. c. s. saevitiam suam exercuit*; ut primus Boeclerus edidit. Sed Gu. Ed. princeps, utraque Paris. Ald. et Mag. *in filio suam vim exercuit.* Ult. *in filium suam vim exercuit.* In his omnibus *suam vim* legitur, non *vim suam*, quod Staverius in Leid. 2. et Voss. A. reperisse sibi visus est.]

Uxorem reduxisset] Divortii violento alteri traditam de novo assumsisset. Sueton. Domit. c.

suam vim exercuit. Nam quum uxorem reduxisset, quae alii fuerat tradita, filiumque vellet revocare ad virtutem a perditâ luxuria, accepit gravissimum parens vulnus morte filii. Deinde orta dissensio est inter eum et Heraclidem, qui, quod principatum non concede-

m. Equitem Romanum ob reductam in matrimonium uxorem, cui dimissae adulterii crimen intenderat, erasit iudicium albo. Tacit. 12. Annal. cap. 2. Improbata longo dissidio, ac si rursus assumeretur, eo ipso superbam, longèque rectius Lolliam induci. dixit etiam Tacitus Lib. 14. cap. 61. revocare uxorem. ibid. et repetitum revocationem sive reductionem repudiatae uxoris. Gebhardus. Sororis Aristomachae precibus. V. Plutarch. pag. 980. et Aelian. 12, 47. cum notis Cl. Schefferi. Bofius.

Accepit gravissimum parens vulnus] Dolorem ac luctum, quem parentes liberique invicem ex calamitatibus ac mortibus liberorum, parentum ac proximorum percipiunt, observo frequentissime vulneribus comparari, atque vulnera nominari. Infra Datame: *Cadit in praelio* (p. 312.) *adolescens, proficitur eo pater non ita cum magna manu, celans, quantum vulnus accepisset.* Tacit. vita Agricolae cap. 28. f. *Initio aetatis Agricola domestico vulnere ictus, anno ante natum filium amisit.* Valer. Flaccus lib. 1. Arg. v. 723.

*Dixit, et extemplo Furiis iraque minaci
Terribilis, sunt hic etiam tua
vulnera, praedo,
Sunt lacrymae, carusque parens.*

Tacit. Agricolae c. 7. *Sequens annus gravi vulnere animum domumque ejus afflixit.* De ma-

tre in praediis a classariis Othonis interfecta. Valerius Maximus Lib. v. cap. x. Ext. de Pericle: *Ille caput quoque solito more coronatum gerere sustinuit, ut nihil ex veteri ritu propter domesticum vulnus detraheret.* Gebhardus. Leid. m. *gratisimum.* Vide de voce vulnus Manutium ad Ciceron. L. 5. ad Fam. Ep. 15. et Burni. ad Quinct. Declam. XIX. 10. Aelianus Lib. III. V. H. cap. 4. Dionem hac filii morte nihil fuisse turbatum scribit. [In Ms. Leid. 1. parens deest.]

Dissensio est] Sic etiam Msc. Leid. Alii *dissensione*, quod favet conjecturae Lambini. Mox idem Lambinus: *qui Dionem pro n. concedens.* Bofius. Leid. m. Voff. A. B. *orta dissensio est.* [Item Ax. Gu. Sed Ult. *orta dissensione inter eum*, et in margine: *Al. dissensio est.*]

Inter eum et Heraclidem] Cujus varias contra Dionem machinationes passim refert Plutarchus. vide eum pag. 972, 974, 975, 978, 979, 981. Diodorus 16. scribit, mox a fuga Dionysii Syracusanos in partes discessisse, aliosque militaro imperium summamque potestatem Heraclidae, quod nunquam is tyrannidem affectaturus videretur, demandandam censuisse; alios Dionem rerum summae praeficiendum contendisse. Bofius.

Principatum] *Τὴν τῶν ἀπάντων ἡγεμονίαν, τὴν τῶν ὅλων ἐξουσίαν*, ut Diodorus loquitur. Bofius. Heraclidae nomen Syracusanis illustribus familiare fuit. Plutarch. in Nicia: p. 539.

bat, factionem comparavit. Neque is minus valebat apud optimates, quorum consensu praeerat classi, quum Dion exercitum pedestrem teneret. Non tulit hoc animo aequo Dion, et versum illum Homeri retulit ex

mentionem facit *Ἡρακλείδων, παιδὸς γνωρίμων γονέων*, cujus patruus Pollichus praeerat decem triremibus.

Non concedebat] Dioni scilicet: quem tyrannidem affectare aiebat: cum potius Laonicam quandam et Creticam reipub. formam meditaretur, ex regno et democratia mistam, in qua et optimatibus suum jus esset, vid. *Plutarchus* pag. 979. et 981. Ipse vero Heraclides populare imperium, et agrorum aedificiorumque divisionem, ac civium aequalitatem inducere conabatur, ut ex eod. *Plutarcho* pag. 974, 978, 981. colligere est. *Bosius*. *Qui quod principatum non concedebat* editum est nunc. *Voss*. *A. Quisque principatum non concedebat*. *B. Quae quidem principatum non concedebat*. Sed codices secutus Nepoti suum cum Heusingero restitui. *Plut.* in *Aemil.* pag. 276. a me in post. not. citatus hisce verbis refert, *Κατὰ τοὺς Δίωνα πολλοὶ μοναρχίας ἀρέσθαι, καὶ βασιλείαν τινα Λακωνικὴν ὀνειροπολεῖν ὑπενόων*. sed pag. 81. rem in Dione narrat, quasi certam. *ἐπενόει δὲ τὴν μὲν ἀκρατον δημοκρατίαν, ὡς ὅν πολιτείαν, ἀλλὰ παντοκράτιον οὖσαν πολιτειῶν, κατὰ τὸν Πλάτωνα κολύειν. Λακωνικὸν δὲ τι καὶ Κρητικὸν σχῆμα μιξάμενος ἐκ δῆμῳ καὶ βασιλείας, ἀριστοκρατίαν ἔχων τὴν ἐπιταγῆσαν, καὶ βραβεύσαν τὰ μέγιστα, καδιδάσκειν, καὶ κομῆσαι.* *Axen.* *Que qui tem pr. non concedebat. Quidem oriri potuit ex signo, quod interdum in nomine quod scribendo adhibetur, male intellecto. Extat subinde in Axen. codice ex exemplo*

suo expressum *qd*, lineola per litteram *q* ducta, pro *quod*; cuiquam maxime affine est *qd*, littera *d* lineola notata, pro *quidem*. Hinc *Axen.* quoque auctoritate commendem: *qui, quod principatum non concedebat, factionem comparavit. Mosche. Gu. qui, quod pr. n. concedebat*, ut recte editum est. *Ult.* cum editis ante *Lambinum* omnibus: *qui quidem pr. n. concedebat. Lambinus* sua unius auctoritate: *qui Dioni pr. n. concedens*, quod in *Leid.* 1. reperiri *Fischerus* falso scribit.]

Factionem comparavit] *Insidias* eum *nexuisse* cum *Callippo* Dioni, etiam *Valerius Max.* refert 3, 8. ext. 5. sed *Dionem*, qui fidei eorum plurimum credebat, monitum, ut adversus eos cautior esset, respondisse, *se vita malle excedere, quam metu violentae mortis amicos inimicosque juxta ponere. Bos.*

Quorum consensu praeerat classi] Ipso Dione semel atque iterum concedente; cum ipse terra marique imperator cum libera potestate a populo creatus esset: v. *Plutarchus* pag. 972. et 979. *Bosius.*

Dion] *Aberat Ms. Boecl. Bos.* *Abest etiam Voss. B.*

Versum ex sec. rhapsodia] *Secundam rhapsodiam*, nulla de operis titulo mentione facta, citavit; quia *Iliadem* *Odyssaeae* praeferrī nemini fuit unquam obscurum. *Magius. Homeri* versus hic est *Iliad.* 2, 206.

*Ὀὐκ ἀγαθὸν πολυκτοραίνεσθαι
κοίρανος ἔτα*

Qui non semel

secunda rhapsodia, in quo haec sententia est: *Non posse bene geri rempublicam multorum imperiis.* Quod

patus est. Vide Suetonium *Ca- ligula* 22. et *Domitiano* 12. Similo illud *Senecae Agamemn.* 257. *Nec regna socium ferre, nec taedae sciunt.* Et alia passim obvia. *Bosius.* Graeco iterum vocabulo utitur Auctor et quidem sensu satis usitato Graecis, qui singulas partes, seu libros Iliados ita solebant vocare, ut docet *Celeb. J. Perizonius* ad *Aelian.* L. 13. V. H. cap. 38. num. 1. et *Fabric. Bibl. Graec. Tom. I. Lib. 11. c. 7. pag. 356.* De vocis Etymologia praeter *Eustathium* in *Homerum* pag. 6. disputavit *Scholias* *Pindari O. Nem. 2. vs. 1.* et post eos in primis *Meurfus* in *Homeri Hist. Critica Sect. 5.* citatus jam a *Perizon.* ad *Ael.* 8, 2, 3. Haec vox quoque inter ea est vocabula, quae uno vocabulo Latino exprimi nequeunt. [Ult. graecum *Homeri* versum *Ὀὐκ ἀγασθὲν — κοίρανος ἔσω* in ipso contextu post verba *ex secunda rhapsodia* inserit.]

Non posse bene geri remp. multor. imperiis] In Ms. Schotti fuit *regi remp.* ipsius iudicio non male, sed non dubito, erratum esse librarii, elegantissimum loquendi modum ignorantis. *Bos. Geri* agnoscunt omnes, quos vidi codices. Saepius tamen haec duo in Mss. confunduntur, ut multis docuit *cl. Oudendorp.* ad *Lucanum* Lib. 4. vs. 662. De *Homeri* dicto agit *Aristoteles* Lib. iv. *Polit.* cap. 4. pag. 369. *Homerium* hoc dictum respiciens *Aeneas philosophus*, (de quo videndae notae ad *Dionem Cassium* Lib. 11. cap. 16.) ad *Augustum* dixit *Ὀὐκ ἀγασθὲν πολυκαίσαριν.* v. *Plut.* in *Anton.* pag. 953. Caeterum *Plut.* pag. 981. dicit, quum retulisset, populum *Heraclidis* mortem graviter tu-

lisse, ὅμως δὲ τῷ Διωνος ταπῆς τε λαμπρῆς παρασκευάσαντος καὶ μετὰ τῷ στρατεύματος ἐπομένῳ προπέμφαντος τὸν νεκρὸν, εἶτα διαλεχθέντος ἀντοῖσι, συνέγνωσαν, ὡς ἔδυνατόν ἦν παραδομένην παύσασθαι τὴν πόλιν, Ἡρακλείδῃ καὶ Διωνος ἅμα πολιτευομένων. Ubi nulla de hoc *Dionis* dicto fit mentio forsitan ficto, et in vulgus sparso a *Callippo*, qui juxta *Plut.* pag. 682. quotidie deferebat militum voces aut vere emissas, aut a se fictas contra *Dionem*, cum sine dubio *Dion* in habita post exsequias concione populo ostenderit, quam turbulentum *Heraclidis* ingenium fuerit, et quam indignus ab eo plus vice simplici fuerit habitus. Adde *Bosium* ad c. 7. num. 1. Sed juxta *Nepotem* *Dion* hoc *Homeri* dicto fuisset usus ante *Heraclidis* necem, de quo tacent *Diodorus* et *Plutarchus*, et, si ex animi sententia loquar, non potuit *Dion*, si sana ei mens fuerit, hoc dicto uti coram populo, qui post ejectionem *Thrasymbulum* sexaginta annos libertate usus erat, et nunc dirum in modum ab utroque *Dionysio* vexatus, non nisi pristinam libertatem (p. 314.) tem sibi restitutum iri sperabat. v. *Plut.* p. 974, 975. aut, si jam usus fuerit, intellexerit per *κοίρανον* *Homerium*, exercitus ducem, sive unum στρατηγόν (ut *Graeci* vocant) ἀντακράτορα. et hanc sententiam omnes prudentes fuere amplexi. Sic *Xenophon* Lib. vi. de *Expedit.* *Cyri* pag. 290, 291. ἠγρήσαντο ἔν, ἐν ἑνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μάλλον ἂν ἢ πολυαρχίας ἕσης δύνασθαι τὸν ἑνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Ubi plura: et hoc ipsa *Dionis* verba de- cent apud *Plut.* pag. 972. εἰλον-

dictum magna invidia consecuta est. Namque aperuisse videbatur, omnia in sua potestate esse velle. Hanc 5

το τὸν Ἡρακλείδην ναύαρχον. ἐπεὶ δὲ Δίων παρελθὼν ἠτιάτο τὴν ἐκείνῳ δεδομένην ἀρχὴν ἀφαιρέσειν εἶναι τῆς πρότερον αὐτῷ δεδομένης (ἐκ ἑτι γὰρ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ μένειν, ἂν ἄλλος ἠγῆται τῶν κατὰ θάλασσαν) ἀκόντες οἱ Συρακῆσιοι πάλιν ἀπεψηφίσαντο τὸν Ἡρακλείδην. Et tum non nisi socium suum Heracliden respexerit, quocum administraverat bellum adversus Dionysium. Sed de temporibus, quibus mobile vulgus in studia contraria scinditur, nihil pro certo adfirmari potest, et inter ipsos, qui ea tempora descripserunt, raro convenit. Suos sane auctores secutus fuerit Nepos. Hoc Homericum dictum, tyrannico sensu captum, quo versum hic videmus a Nepote, a Dione relatum fuisse Philittus forsitan literis mandaverit, qui licet ante Dionis fatum jam interierit, ab initio statim redux hoc Dionē ante Callippum objicere potuerit. De calumniis et criminibus a Philitto et aliis ejusdem factionis Dioni objectis agit Plut. pag. 963. vel Ephorus, quem sequi solet. qui a Plutarcho pag. 974. dicitur ἢ μὲν ὑδ' ὑγιαίνειν, τὸν φίλιτον ἐγκωμιάζων. Sed hanc conjecturam nemini obtrudo, ortam ex ignoratione scriptorum, qui hoc dictum Homericum, a Dione ad tyrannidem firmandam prolatum, retulerunt. Sed licet nimius fuerim, hoc unum addam. Dictum Homericum, licet a tyrannide avide arreptum, nihil tyrannicum spirat; agit enim de Agamemnone summo duce exercitus Graecorum, ad Trojam delendam ex Europa egressorum, qui unus non sine consilio divino, ut fingit Homerus, toti exercitui praefectus est, nempe quamdiu exercitus,

cujus duces erant quoque Reges, in castris nauticis esset, et ideo addidit Homerus εἰς Βασιλεὺς, nam Rex quoque Agamemnon erat, unde a Cicerone Agamemnon Rex Regum vocatur, ut jam docui ad Agesil. cap. 2. Erraret, si quis crederet, Agamemnonem totius Graeciae Regem, et ejus ad exemplum Agesilaum quoque fuisse, dum uterque revera non nisi duces supremi fuerunt totius exercitus Graecorum sociorum: audiamus Plut. in Agesil. pag. 598, 599. Ὁ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ὅτι μὲν ἕδεις τῆς Ἑλλάδος ὁμοῦ συμπασης ἀπεδείχθη στρατηγός, ἢ πρότερον Ἀγαμέμνων, καὶ σὺ νῦν μετ' ἐκείνον ἐνοεῖς διήποθεν. Quocum confer Pausaniam Lib. iiii. cap. 9. pag. 226. qui postquam ostendisset, Agesilaum Agamemnonis ad exemplum, domi delectu habito, sociorum auxiliis in unum contractis, classee aedificata et instructa Aulidem navigasse, addit, ἤξει δὲ ἄρα ὁ Ἀγησίλαος πόλεως τε εὐδαιμονέστρας ἢ Ἀγαμέμνων βασιλεὺς εἶναι, καὶ ἀρχειν τῆς Ἑλλάδος πάσης ὁμοίως ἐκείνῳ etc. Sed haec jactavit Agesilaus, somnio, quod vidit, vel sibi finxit, abreptus, ut e Plutarcho patet; nam Pausanias Lacedaemonius quoque fuit, ὁ τῷ σύμπαντος ἠγούμενος Ἑλληνικῆς. v. Plut. Arist. pag. 325. de quo imperio v. not. post. ad Aristid. cap. 1. §. 2. et quae nunc notavi ad Timoth. cap. 2. §. 2. Lactant. Firm. Lib. 1. de Falsa Religione cap. 3. sine dubio Homeri, de quo ante locutus erat, tacite respicit dictum, ad adfirmandum, unum esse Deum, *Nisi enim singularum partium potestas ad unam providentiam referatur, non poterit*

ille non lenire obsequio, sed acerbitate opprimere studeat, Heraclidemque, quum Syracusas venisset, interficiendum curavit.

stare summa, unoquoque nihil curante amplius, quam quod ad eum proprie pertineat: SICUT NE RES QUIDEM MILITARIS, NISI UNUM HABEAT DUCEM ATQUE RECTOREM. Ubi plura. Profecto aliud quid est sociarum navium classis summo cum imperio flagrante bello praeesse, aliud totius Graeciae regem esse, quales reges ante Philippi, et Alexandri tempora existerunt (p. 315.) numquam. Quid affectaverint Athenienses et Lacedaemonii ante hos, non inquiri.

Se omnia in s. pot. esse velle. Longolius: *omnia videbatur in sua potestate esse velle.* Tò se etiam Mss. Dan. et Boecl. aberat. *Bosius.* Neque in Leid. meo, nec in Voss. A. B. reperitur. Deleatur se. v. not. post. [Adest etiam a Gu. Ult. Recte. Vide Goerenz. ad Cic. de Fin. 2, 15. pag. 199. Ed. Arg. cum Longol. habet: N.

ap. omnia videbatur. Ed. princeps, utraque Paris. et Ald. *aperuisse se omnia videbatur*, unde Lambinus fecit: *aperuisse videbatur, se omnia.*

Acerbitate opprim. stud.] Supra 3, 2, 4. *acerbitatem imperii* dixit. estque haec illa *av. Sadeia*, quam in eo reprehendit *Plutarchus in vita* pag. 972, 981, 994; *Bosius.*

Interfic. curavit] Cum eum videret insanabilem; cum aliquoties jam cum eo in gratiam rediisset; cum denique antea militibus eum interficere volentibus, et seditiosum, et factiosum, et popularem, et turbulentum, et invidum, et malevolum, et bonis consiliis ac rationibus obstantem, longa oratione habita eripuisset ac servasset. *Lambinus.* Vid. *Plutarchus praefertim* pag. 978, et 981. *Bosius.* Voss. A. [Gu.] *interficiendum.*

CAP. VII.

1 Quod factum omnibus maximum timorem injecit. Nemo enim, illo interfecto, se tutum putabat. Ille autem, adversario remoto, licentius eorum bona, quos

Nemo enim, illo interfecto, se tutum putabat] Intellexisse tamen, concione a Dione post exsequias Heraclidae habita, Syracusanos, motus civiles, Heraclide et Dione una rempub. gerentibus, nullo modo sedari potuisse, tradit *Plutarchus* pag. 981. *Bosius.*

Licentius eorum bona, quos sciebat adversus se sensisse, militibus dispertivit] Munificum quidem erga socios belli, civisque familiares et externos milites fuisse, *Plutarchus* ait: sed de bonis adversariorum distributis nihil apud eum reperio, sicuti nec apud *Diodorum*; qui

sciebat adversus se sensisse, militibus dispertivit. Quibus divisis, quum quotidiani maximi fierent sumtus, celeriter pecunia deesse coepit, neque, quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones. Id hujusmodi erat, ut, quum milites reconciliasset, amitteret optimates. Quarum rerum cura frangebatur, et, insuetus male audiendi, non aequo animo ferebat, de se ab iis male existimari, quorum paullo ante in

contra scribit, captivos omnes, qui multi fuerint, nullo redemptionis pretio accepto dimissos. *Bosius.*

Quum quotidiani maximi fierent sumtus] In milites nempe et amicos; quos liberalius, quam facultates ejus ferre possent, donabat. Ipse enim tenuiter et vulgari modo vivebat: tam moderatum se vestitu, et famulatio, et mensa praebens, ut si cum (p. 316.) Platone in Academia viveret. Vid. *Plutarchus* pag. 980. et seqq. *Bosius.*

Neque quo manus porrigeret] Ita meliores libri; in his Dan. ac Leid. et e Bavaricis, ut opinor, *Piccartus Pericul. Critic.* cap. 10. Nec aliter *Lambinus, Savaro*, aliique post illos ediderunt. *Boeclerianus* quoque et q. editi: quo minus porrigeret: corrupta voce manus, ignorantia elegantissimae locutionis. Atque sic et *Curtius* 7, 8, 19. hunc nostri locum, ut *Gebhardus* existimabat, imitatus: *Jam etiam ad pecora nostra avaras et instabiles manus porrigis.* Et mox v. 25. sed alio sensu, de *Fortuna: quum manus porrigit, pennas quoque comprehendere non sinit. Tendere manum eodem sensu dixit Seneca epist. 119. Fames me appellat; ad proxima quaeque tendatur manus.* Nihili igitur est, quod in *Longolii* aliisque editionibus legitur, neque amplius quod porrigeret: etiam *Lambino* proba-

tum, si *Gebhardo* credimus. Nam mihi quidem *Lambinus*, cum hanc lectionem retinere se illique anteponere ait, eam, quam in textu exhibuit, indicare videtur, non, quam nonnulla exempla habere dicit. *Bosius. Manus* Leid. et Voss. A. B.

Amicorum possessiones] Non memini, me hoc de *Dione* legere apud *Plutarchum* aut *Diodorum*, aut omnino apud quemquam: eum, suis bonis consumptis, alienis manus afferre necesse habuisse, aut etiam, quod gravius est, amicos suos spoliasse. *Lambinus.* Ms. Dan. et *Lambinus*, in *amicorum possessiones.* Non male. *Bosius.* Sic in Leid. meo et Voss. A. sed B. rejicit in, quod sine dubio retinendum. Pro *Suppetebat* Voss. B. *suppetebat.* et pro *possessions, possetiones.* Mox pro *ejusmodi, hujusmodi.* [Ax. neque quo minus porr. supp. nisi in amic. p. Gu. ut in textu expressum est. Ita etiam *Ult.* nisi quod pro *suppetebat* habet *suppeditabat.* Pro *hujusmodi*, quod primus *Boeclerus* edidit, *Gu. Ult.* et reliqui editi *ejusmodi.*]

Amitteret optimates] Quibus comprobantibus aliquando, frementibus nautis et opificibus, terra marique imperator constitutus erat. *Plutarchus* p. 979. *Bosius.*

De se male existimari] Existimare passim pro judicare, censere, loqui. Vide *Casaubon.* ad

coelum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem, offensa in eum militum voluntate, liberius loquebatur, et tyrannum non ferendum dicitabat.

Sueton. August. cap. 51. Cl. Burmann. ad Quinctil. Lib. 5. Inlittut. Orat. cap. 10. et Tennul. ad Frontinum Lib. 1. cap. 1. Strateg. Ex. 10. nec non Gronov. ad Livium Lib. 4. cap. 41. Adde et Interpretes ad Justinum Lib. 12. cap. 5. num. 8. [Ax. Gu. Ult. *ab his. Pro aequo animo Gu. animo aequo, ut supra cap. 6, 4. 12, 3, 3. et 25, 1, 3.*]

[*Offensa in eum militum voluntate*] Admodum negligenter haec a Cornelio narrata sunt. Paulo ante milites Dioni reconciliatos fuisse dixerat, nunc eosdem inimicos exstitisse scribit, nec tamen mutatae voluntatis causam commemorat.]

CAP. VIII.

1. Haec ille intuens quum, quemadmodum sedaret, nesciret, et, quorsum evaderent, timeret, Callicrates

(p. 317.) *Intuens*] Considerans, ut 12, 2, 3. Sed in Mff. Gif. Boecler. et ed. Longol. erat *metuens* (ut 7, 4, 1. ubi tamen alii pariter *intuens* habent:) haud dubie corrupte; nam mox sequitur demum: *et quorum evaderent, timeret.* Bofius. [Ax. *metuens*, sed Gu. Ult. *intuens.*]

Evaderent] Sic *Lambinus* et *Cl. Puteanus* legendum viderunt, probante *Gebh.* Et ita diserte Msc. Dan. Similiter Cicero ad Atticum: *quoad audiamus, quae commota sunt, quorsum evadant.* Terentius Andria 1, 2, 4. *Heri semper lenitas, verebar, quorsum evaderet.* Idem Phormione 1, 2, 61. *quo evadat vide.* Alii *evaderet.* quomodo pariter Terentius Andr. 1, 1, 100. *Quam timeo quorsum evadas!* Et Phorm. 4, 3, 20. *Quid hic coepit, aut*

quo evadet hodie? Bofius. Evaderent Leid. [Gu. Ult.] et Voff. B. sed A. *evaderet.*

Callicrates] *Callippum* nominant *Plutarchus, Diodorus, Athenaeus, Suidas, et Pletho.* Schottus. Ridiculus est *Lambinus*, cui credibile est, hunc *Callicratem* Callippi fratrem fuisse, et Nepotem pro Callippo fratrem Callippi sumfisse: quemadmodum Poëtae interdum *Pollucem* pro *Castore* appellant. Nam huius sive *Callicratis*, sive *Callippi* fratrem *Philostatrum*, vel, ut vulgo legitur, *Philocratem* noster vocat, infra cap. 9, 1. *Bofius.* Leid. *Chalycrates.* Voff. A. *Chalicates.* Vid. Not. post. Torr. ad Val. Maxim. Lib. III. cap. 8. num. 80. et Bofium ad Timol. cap. 2. [Ult. ad nomen *Callicrates* in margine addit:

tes quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo et callidus et ad fraudem acutus, sine ulla religione ac fide, adit ad Dionem, et ait: eum [in] magno periculo esse propter offensionem populi et odium militum, quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum. Quem si invenisset idoneum, facile omnium animos cogniturum, adversariosque sublaturum, quod inimici ejus dissidenti suos sensus aperturi forent. Tali consilio probato ex-³ cepit has partes ipse Callicrates, et se armat impru-

A Plutarcho, Dio. Plet. Athe. Sui. Callippus dicitur. Pro adit Ax. Ult. adiit.]

Civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso venerat] Sic et Plutarchus p. 981. et Plato epist. 7. etsi nomen ejus fratrisque reticet. Bosius.

Eum in mag. periculo esse] Mff. Bavar. Boecl. et Ernst. aberat praepositio, quomodo et supra cap. 2, 4. ac alibi locutus. v. Ind. voce esse. mox Boecl. et odio militum. Ab ed. Longol. to et aberat. Bosius. In abest etiam a Voff. B. et mox pro odium, odio. [Ult. cum reliquis Edd. eum in magno periculo esse. Gu. eum magno in p. e.]

Illi inimicum] Illi aberat Leid. sed vix potest abesse. Bosius. Agnoscit illi Leid. m. item Voff. A. B. [Gu. Ult.]

Quem si invenisset idoneum, facile etc.] Q. Edd. [Princeps, Paris. 1. Ald. et Lamb.] qui se sim. illi inimicum, quem invenisset idoneum, facile omn. animos cogniturum, etc. Unde (p. 318.) Lambinus cum Puteano malebat, nisi alicui suorum negotium daret, quem invenisset idoneum: qui se simul, illi inimicum: sic omn. an. fac. cogniturum. Turbas has dedit omnia in quibusdam libris par-

ticula si: quae si retineatur, omnia plana sunt. Bosius. [Particulam addunt Leid. 1. Gu. Ult.]

Facile omnium animos cogniturum] Non admodum dissimili arte usus Augustus apud Suetonium cap. 15. et Latinus Latiaris apud Tacitum 4. Ann. 68. et 69. Eadem fraude perit Datames, infra 14, 10. et 11. Bos.

Dissidenti] Dan. dissidentis. An fuit, quod inimico ejus dissidentes suos sensus apert. forent. Bosius. Pro quod Leid. qui. Pro dissidenti Leid. [Gu.] et Voff. B. dissidentis. [Ult. dissidentes.]

Excipit has partes Callicrates] Hunc actum veluti Persona egregie sustinere gnara in se transfert. Elegans tralatio non ab iis, qui pilam aut aliquid simile traditum excipiunt, prout docet Lambinus; sed a scena si-ve histrionibus, quorum hae vel illae sunt partes, et hic vel ille hujus vel illius actionis partes excipit atque agit. Valer. Max. v. cap. 111. 4. Impetratis detestabilis ministerii partibus. Conjungit crebro Cicero Personam et Partes. ut pro Archia: Nisi hanc personam et has partes possem sustinere. Et ut heio Nepos excipere partes, ita ille suscipere dicit. Epistolis ad Fa-

4 dentia Dionis. Ad eum interficiendum socios conquiri, adversarios ejus convenit, conjurationem confirmat. Res, multis consciis, quae gereretur, elata defertur ad Aristomachen, sororem Dionis, uxoremque Aretea. Illae timore perterritae conveniunt, cujus de periculo

miliares: *De me autem suscipe paulisper partes meas, et eum te esse finge, qui ego sum.* Et in Verrem: *Cum tuas partes suscipio, cur tuum onus sustineo?* Gebhardus. Leid. m. *excepit*, item Voss. A. B. Eandem temporis enallagen invenimus in Mss. Leid. et Voss. A. C. Miltiad. cap. 8. num. 3. *Non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamque potestatem bonitate retinebat.* Sic cap. 9. n. 4. hujus vitae *elegit* quidem retineri potest, assentiente etiam Cod. meo Leidensi, licet statim sequatur *hisque dat negotium.* in Timotheo c. 3. e Cod. P. Dan. et Voss. A. *se recipit, literasque Athenas publice misit.* De hac elegantia Cortius ad Sallust. Catil. cap. 12. num. 1. et Th. Wopkens Lib. 3. Lect. Tullian. cap. 7. pag. 279. Hinc Nepoti restitui *excepit.* [Ita et Gu. Ult. cum reliquis ante Lambin. Editis. Lambinus: *excepit*, quod Harlesius Bremiusque praeferrunt. Pro *interficiendum* Gu. *interficiendum.*]

Conjurationem] Exc. Dan. et aliquot edd. *conjuratione*: quod Lambin. exponebat *συμμοχία*, jurejurando communi. Est sane eum in modum loquutus alibi Noster, cum *confirmare exercitum* dixit 17, 2, 5. *confirmare insulas* 5, 2, 4. *confirmare fide* 6, 1, 5. Nihil tamen secius alterum praefero. Dictum vero ut *confirmare amicitiam, pacem*, et apud Nostrum 23, 1, 3. *confirmare odium.* Bosius. Leid. m. *conjuratione.* Hanc lectionem praefert Cortius ad Sallust. Jug.

xliv. 17. [*Conjuratione* etiam Gu. Ed. princeps, utraque Paris. Ald. et Lamb. sed Ed. Longol. et Ult. *conjurationem*, quod Bosius jure praefert.]

Res multis consciis] Plutarchus: *ὄντων δὲ πλείονων ἐν τῇ κοινωσίᾳ τῆς πράξεως.* Bosius.

Elata] Caes. lib. 1. de B. G. cap. 46. *Posteaquam in vulgus militum elatum est, qua arrogantia in colloquio Ariovistus usus.* Gebh. Pro *refertur* Leid. et (p. 319) Voss. A. B. [Gu. Ax. Ed. Arg. Ult. Long.] *defertur.* *Defertur* et *referre* saepius in Mss. confunduntur, ut in Timotheo etiam videbimus cap. 1. num. 3. et in Sallustio Jugurth. c. 12. in fine. Quid? si hic legamus *defertur.* Sic Livius Lib. 2. cap. 4. *Postquam datus sensit, rem ad consules detulit.* Justinus Lib. 43. c. 4. *Ille rem statim ad magistratus defert.* Adde Burm. ad Ovidium Lib. 3. Art. Am. vs. 700.

Conveniunt] Subaudi *eum.* Similis ellipsis mox cap. 9, 5. *miseranda vita*, sub. *eorum.* Adde Ind. v. *Ellipsis.* Hujus rei ignoratione factum credo, ut pro *cujus*, quod in melioribus libris legitur, alii reponerent, *quod ejus.* Bosius. Hujusmodi ellipticae locutiones Nostro sunt propriae. Sic in Themistocle cap. 9. *Quod aetate proximus erat, qui illorum temporum historiam reliquerunt.* Vide et ad cap. 9. n. 5. hujus vitae. Sed ne plura addam, consule, Lector, J. Fr. Gronovium ad Livium Lib. 6. cap. 4. Burm. ad Phaedrum Lib. 3. fab. 2. vs. 17. Cort. ad Sallust. Catilin. cap. 13. num. 2. et

timebant. At ille negat, a Callicrate fieri sibi insidias, sed illa, quae agerentur, fieri praecepto suo. Mulieres nihilo secius Callicratem in aedem Proserpinae deducunt, ac jurare cogunt, *nihil ab illo periculi fore Dioni*. Ille hac religione non modo non deterritus, sed ad maturandum concitatus est, verens, ne prius consilium aperiretur suum, quam conata perfecisset.

Th. Wopkens Lib. 2. Lect. Tullian. cap. 10. pag. 181. De similibus ad Alcibiad. cap. 9. egimus. [Ed. Longol. *quod ejus de p. t.* sed etiam Ax. Gu. Ult. *cujus de p. t.*]

Negat a Callicr. fieri sibi insidias] Aliter Plutarchus in *Apophtegmatibus*: eum noluisse inquirere, quod diceret, moriendum potius esse, quam vivendum, ubi non ab hostibus modo, sed etiam ab amicis esset cavendum. Id quod etiam in *vita Dionis* innuit, causamque fuisse conjicit, quod necem Heraclidis, ut aliquam vitae suae adspersam labem, moleste ferret. Adde *Valerium Max.* 3, 8. *ext.* 5. *Bosius.*

Agerentur] Ms. Boecl. *gerentur*. bene. sic paullo ante: *res multis consciis, quae gerentur*. Occasionem corruptelae praebere potuit, quod errore librarii in aliquo codice scriptum esset *gerentur*. Unde alii fecerunt *agerentur*. *Bosius.* Leid. m. *agerentur*, item Voff. A. [Gu. Ult.] sed B. *gerentur*.

Jurare cogunt] Magno, ut vocabatur, jurejurando praestito: quod quo ritu fieret, docet *Plutarchus* pag. 982. qui addit Callippum adiiisse ipsas, et rem inficiantem obtulisse fidem, quam ipsae vellent. *Bosius.*

Nihil ab illo periculi fore Dioni] Msc. *nunquid a. i. p. fore D.* Fortasse leg. *foret*. *Boeclerus.*

Ab incepto] Aberat Ms. Leid. et Boecl. *Bosius.* Agnoscit tamen Leid. meus, sed abest *Vossianis* A. B. pro *non deterritus* idem B. *non est deterritus*. *Heusinger.* edidit *consilium aperiretur suum*, non male. [Ax. Gu. *non modo non est deterritus*. Etiam in Ult. reliquisque ante Lamb. editis verba *ab incepto*, a Lambino addita, omituntur. Itaque hic etiam Codd. auctoritatem sequendam duxi. Tum Ed. Boecler. et Bos. *consilium suum aperiretur*, sed Ax. Gu. Ult. ceterique editi *consilium aperiretur suum*.]

CAP. IX.

1 Hac mente proximo die festo, quum a conventu se remotum Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubisset, consciis loca munitiora oppidi

(p. 320.) *Die festo*] *Ev totis Kopetois*, festo Proserpinae, (de quo *Meursius Graeciae seriatae* lib. 4.) ejus scilicet deae, per quam juraverat. Quem diem caedi singulari consilio destinavit, fortassis, ut appareret, quanti religionem faceret. Auctor *Plutarchus* pag. 98a. Apti autem caedibus Principum dies festi. Sic ipso festo Nativitatis Domini Leo Armenius a Conjuratis interfectus est, ut narrant *Zonaras*, *Cedrenus*, et prolixè *Genesius*, Graecus Scriptor hujusque ineditus, a nobis aliquando, si Deus vitam ac subsidia necessaria concesserit, publicandus, extremo libro 1. βασιλειῶν. *Bosius*.

In conclavi edito] *Alto*, sublimi. Tacit. 6. Annal. cap. 21. *Quoties super negotio consultaret, edita domus parte ac liberti unius conscientia utebatur*. Gebhardus. Solebant veteres, cum vacare precibus, aut sine arbitris agere vellent, in editum locum ascendere, vel etiam huic rei peculiare conclave in superiori parte domus habere. De Augusto Suetonius c. 72. *Si quando quid secreto aut sine interpellatione agere proposuisset, erat illi locus in edito singularis*. De Tiberio Tacitus 6. Ann. 21. 1. *Quoties super negotio consultaret, edita domus parte utebatur*. Ceterum *Plutarchus* ait, Dionem ἐν ὀγκηματι κλίνας τινὰς ἔχοντι cum amicis consedisse. *Bosius*. Ego nunc cum Heusingero se remo-

tum edidi, licet remotum se nec Nepote indignum, nec codicibus patronis careat, ut tacitam de Lambino et Boïo, qui illam lectionem praetulerunt. [*Remotum se* a Lambino est, antiquiores cum Axen. [Gu. Ult.] se remotum. Heusinger.]

Consciis loca munitiora oppidi tradit, etc.] Vulgo sic editur hic locus: *consciis loca munitiora oppidi tradidit, domum custodibus sepsit, a foribus qui non discederent, certos praefecit; navem triremem armatis ornat, Philocratique fratris suo tradit*. Sed Lambino videbatur hoc potius ordine legendus: *domum custodibus sepsisset, certos praefecisset, a foribus qui non discederent; consciis loca munitiora oppidi tradit, navem triremem armatis ornat, etc.* Namque et *Plutarchi*, inquit, verba hoc significant, Dionem custodibus domum sepsisse, certos praefecisse, qui a foribus et fenestris non discederent: et ipsius Cornelii infra v. 6. *Namque illi ipsi custodes si propitia fuissent voluntate, etc. Tradit autem, nempe Callicrates*. Atque hoc ait et *A. Puteano* venisse in mentem. Miror profecto utriusque ἀβλεψίας. Quid enim clarius, quam *Plutarchum* tradere, eos, qui domum cinxere, foribusque et fenestris admittere, e conjuratis fuisse, nec a Dione praefectos, sed de Callippi sententia eo se contulisse? *ὄντων δὲ, inquit, κλειδῶν ἐν τῇ κοινῶν τῆς πρῶτης*

tradit, domum custodiis sepi, a foribus qui non discedant, certos praeficit; navem triremem armatis or-

ος, οἱ μὲν ἔξω τὴν οἰκίαν περιέστησαν, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θύραις τῆ οἴκου καὶ ταῖς θυρίδων ἦσαν. Praeterea quis non videt, haec omnia, ut vulgo leguntur, de Philostrato accipi posse, immo debere? Nihil igitur in ordine verborum, nec in verbis ipsis prioribus quidem eo, quo Lambinus vult, modo mutan-(p.321.) dum est. Alia tamen ratione corrigenda fuere, ut sibi invicem responderent. Id quod scriptorum codicum auctoritate feci: ut e sequentibus apparebit. *Bosius.*

Consciis] Boecl. et Leid. [Gu. Ax. Ult.] addunt *facinoris*. Sed vereor, ne glossema sit. Supra cap. 8, 4. *Res, multis consciis, quae gereretur.* *Bosius.* Leid. meus cum *sociis*. Voff. *A. consciis.* B. *consciis.*

Tradit] Sic Dan. et Boecl. et mox *sepi* Dan. et Leid. *Bosius.* *Tradit* etiam Leid. m. Pro *custodiis* Voff. B. *custodiis*. [Ax. non solum *sepsit*, sed mox etiam *f. s. tradidit*, quamquam his interpositum habet *praeficit*. *Mosche.* Leid. 1. Gu. Ult. *opp. tradit.* Gu. *sepsit.* Ult. *sepi*. Tum etiam Boecl. Ult. *custodiis*. Bene. Alterum a glossa esse, manifestum est.]

A foribus qui non discedant] Ita recte Dan. et Boecl. pro eo, quod vulgo est *discederent*, vel *discedebant*. In Cod. Boecl. etiam diserte fuit *praeficit*. *Bos.* *Discedant* etiam Leid. m. et Voff. A. B. Pro *certos* Voff. B. *ceteros*. Et pro *praefecit*, *praeficit*. *Miror*, Heusingerum, ad minima attendere solitum, hic edidisse *a foribus, qui non discedant, certos praeficit*, quum edendum sit *a foribus qui non discedant, certos praeficit*. Nam *a foribus* conjungendum cum

non discedant, non vero eum *praeficit*. [Gu. Ult. *discedant* et *praeficit*. In ultima Boecl. edit. praepositio *a* omissa est.]

Navem triremem armatis ornat] Ms. Boecl. una voce auctius: *navem armatam triremes armatis ornat*. Quae vox si recipienda, navem *armatam* vocat, instrumentis et apparatu nautico instructam, ac navigationi paratam. Caesar B. G. 3, 13. *Ipsorum* (Venetorum) *naves ad hunc modum factae armataeque erant. Carinae aliquanto planiores, etc. anchorae, pro funibus, ferreis catenis revinctae; pelles pro velis, etc.* Nam *arma* dicta instrumenta nautica, quae et *armamenta*, ac Graecis ὄπλα. Unde easdem naves Caesar cap. 14. *omni genere armorum ornatissimas*; et Lucretius 2, 24. *classem ornatam armis* dixit. Vide eruditiss. Schefferum nostrum *de Militia navali veter.* 1, 4. et in *Addendis ad 2, 5.* pag. 333. *Bosius.* Voffian. B. *Navem armatam triremes armatis ornat. Arma* pro instrumentis nauticis saepissime posuere. Vide Servium ad Virg. 1. Aen. vs. 187. unde *armare classem*. Idem lib. 4. Aen. vs. 299. Adde cl. Burm. ad Ovidium lib. 2. Art. Amat. vs. 50. Hinc Phnius L. vii. c. 37. sect. 38. vocat *armamentarium navium*. ubi Hard. ἐφοπλισασθαι de navis armatura, sive pro constituere, praeparare necessaria navi, dixit Apoll. Rhod. lib. 1. Argon. vs. 332. pro quo ἐποσμεν τὰ τεύχεα νηϊ μελαίνῃ dixerat Homerus Odyss. O. vs. 218. ubi vide Scholia: ita ἐντεα νηὸς vocantur navis armamenta, unde et pro ipsa navi. Vide Schol. Pindari O. Nem. 4. vs. 15. et ἐπύργω pro instruere, armare

2 nat, Philostratoque fratri suo tradit, eamque in portu
 agitari jubet, ut si exercere remiges vellet, cogitans,
 si forte consiliis obstitisset fortuna, ut haberet, quo
 3 fugeret ad salutem. Suorum autem e numero Zacyn-

navim. Apollon. Rhod. 1. Argon. vs. 235. quomodo et ἡ δκε. υη de navis armamentis dicitur. Vide Elsner. ad Acta Apost. c. 27. vs. 19. unde et ipse Thucydides ἐπισκευάζειν pro naves necessariis armis sive armamentis instruere adhibuit Lib. 1. c. 29. lin. 14. ibi enim Graecus interpres recte a Grammio refutatur. Quo sensu Lucianus Lib. 2. V. H. p. m. 745. τὴν ναὺν ΕΠΕΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝ ὁδῶρ τε ὡς ὅτι πλεῖστον ἐμβαλλόμενοι, καὶ τὰλλα ἐπιτηδεῖα. Quae omnia e re militari sunt desumpta. Pro ornat Boeclerus conjicit legendum onerat. ornare saepius cum onerare, armare confunditur. Vide Nob. Heins. et cl. Burm. ad Ovid. Ep. 9. Heroid. vs. 103. At tamen nondum adduci possum, ut vulgatam lectionem rejiciam, omnium librorum auctoritate firmatam. Ut hic armatis ornat, ita armatis invaderet dixit Justinus Lib. 43. c. 4. subintelligenda ibi praepositio cum, saepius in talibus omitti solita. Vide J. Perizon. ad Sanotij Minerv. Lib. 4. cap. 6. num. 18. et Graevium ad Ciceron. Lib. 4. ad Attic. Ep. 3. p. 367. Quibus adde cl. Dorpium cap. xv. Obs. (p. 322.) pag. 144. per armatos intellige milites. v. not. post. [Ax. etiam Navem armatam triremes armatis ornat. Haec lectio mihi quidem indicare videtur, neutrum, neque armatam neque armatis, ab auctore esse profectum. Ornat sive glossa addita sive errore scribentis admisso transiit in armat, quod receptum variisque modis mutatum mox armatis, mox armatum factum videtur; Axenianus

utrumque exhibet. Hinc legendum puto: navem triremem ornat. Quod profecto multo aptius dicitur, quam armatis ornat. Armatis enim quid opus erat ad fugam capessendam? Ad hanc enim longe alia erant providenda, praeterea quod armati, navigio impositi, omnem rem non poterant non reddere suspiciosam. Mosche.]

Philostratoque] Ita hoc nomen scriptum fuit in Mss. Dan. Boecler. et quos Schottus inspexit. Et fuit sane Athenis, unde hi duo fratres orti, frequens. Tres enim hoc nomine Sophistas Athenienses Suidas memorat. Vulgo erat Philocrati vel Philocrato. Mox Boecl. tradidit, facili errore ex soni affinitate. Basius. Leid. m. item Voss. A. [Ax. Gu.] Philostratoque. Voss. B. Philostratosque. Pro si forte consiliis obst. Leid. si a consiliis obst. [Gu. Ult. tradit.]

Qua fugeret] Ita Cod. Dan. Subaudiendum est navem, vel aliquid simile. Vulgati: quo. quod non bene congruit illis ad salutem. Bosius. Mei tamen Codices quo. [Item Ax. Gu. sed Ult. qua. Illud merito a Viris Doctis revocatum est. Caesar, ab Housingero laudatus, B. Gall. 3, 3. Ut iisdem itineribus, quibus eo pervenissent, ad salutem contenderent. Ult. Philostrato, omisa copula, et in margine: Al. Philocrato. Eadem Zacynthios, et ad marginem: Fort. Zacynthios, ut Corinthios. Gu. Zaguntinos.]

Zacynthios adolescentes] Ζακυνθῖους etiam Plutarchus. Ζακυνθῖους μεσοφόρους Diod. vocat. Eosque haud dubie Δία

thios adolescentes quosdam eligit, cum audacissimos, tum viribus maximis, hisque dat negotium, [ut] ad Dionem eant inermes, sic ut conveniendi ejus gratia viderentur venire. Hi propter notitiam sunt intronmissi. At illi, ut limen ejus intrarunt, foribus obseratis in 4

Zacyntho adduxerat. In ea enim Insula, ut iidem scriptores tradunt, milites congregavit, ac inde in Siciliam trajecit. Frustra igitur sunt, qui *Sagunthinos* reponi volunt. Nam, quod in quibusd. Mss. inventum est *Saguntinos*, a librariis est, quibus ex historia Romana notiores *Saguntini*, quam *Zacynthii*: *Zaguntios* autem, quod in Dan. fuit, a vera lectione parum distat. *Bosius*. Leid. m. *Zagunthinos*, et Voss. A. sed B. *Zachyntinos*. Oxon. *Saguntinos*. *Zacynthios* legendum. Hi erant in genere homines strenui. Nam bello Peloponnesiaco Spartani, eorumque socii eam insulam obsidentes, infectis rebus domum redierunt, quia ejus incolae sese dedere noluerunt, ut narrat Thucydides Lib. 11. cap. 66. qui situm hujus insulae describit. item Diodor. Sicul. Lib. xvi. cap. 6. de Dione agens *ἔξῃλευσεν ἐκ Ζακύνθου, τῆς πρὸς Κεφαλληνίαν*. et post eos Strabo Lib. 10. pag. 702. et Lib. xvii. pag. 1193. Hi *Zacynthii*, (teste Plutarcho pag. 967.) de quibus hic agit Nepos, *ἡρώριμοι πάντες ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων στρατειῶν, καὶ τοῖς σωμασὶν ἡδουμένοι διαφερόντως, ἐμπειρία δὲ καὶ τόλμη πολὺ πάντων κράτιστοι, καὶ δυνάμενοι πλῆθος ὄσον ἠλπιζεν ἐν Σικελίᾳ Δίων, ὑπεκαύσαι, καὶ συνεξορμηθεῖν πρὸς ἀλκίην*. Hi jam, ut Plut. in Dione pag. 983. *παρηλάσαν ἀνευ χειρῶν ἐν τοῖς Χιτῶσιν*, quos recte Nepos *inermes* vocat, e quibus uni a Lycone Syracusano per fenestram porrectus fuit pugio, quo instar

victimae Dionem jugulaverunt. Ex hac Zacyntho solverat Dion, *ἔδὲν διαταραχθεὶς ἐκλιπύσης τῆς Σελήνης, καὶ κατασχὼν ἐν Συρακίαις, ἐξέβαλε τὸν τύραννον*, teste Plut. in Nicia p. 539. Interea nesciit, quanta monstra in suam perniciem secum adduxerit, uti ex h. l. patet.

Eligit] Sic rescripsi e Ms. Boecl. Et sequitur statim: *hisque dat negotium. ut aberat eodem Boecl. et Leid. E quo posteriore et sic uti repolui, cum vulgo legatur sic ut. Lambinus mallet ut si: nil tamen mutat. Neque opus est. Bosius. Vossian. A. B. eligit. sed Leid. elegit. Vide ad cap. 8. num. 2. ut abest et a Leid. m. item Voss. A. B. [Ax. Gu. sed est in Ult. reliquisque Editis.] pro eant B. erant. Jam saepius vidimus ut in Mss. desiderari, cujus Ellipsis elegantiam satis ad Militiam monstravimus. Denique Leid. conven. ejus gratia. [Atque ita omnes libri, praeter Ed. Stephan. Gebh. et Keuch. a quibus ejus abest. Eligit etiam Gu. sed Ult. tum aud. In utroque hoc libro, ut in Gu. omnibusque ante Bos. Editis sic ut legitur, quod restitui, cum nusquam Cornelius altera forma usus sit. Nam et 18, 13, 1. ut, et 21, 1, 2. sicut in plurimis optimisque libris reperitur.]*

(p. 323.) *Intrarunt*] Dan. *intrarant*. *Bosius*. Leid. et Voss. B. *intrarunt*. A. *intrarant*, sed supra notatum erat *intrarunt*. [*Intrarant* etiam Gu. Ult. Ab hac editione praeterea ejus post li-

lecto cubantem invadunt, colligant; fit strepitus, adeo
 5 ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante saepe dic-
 tum est, quam invisā sit singularis potentia, et mise-
 randa vita, qui se metui quam amari malunt, cui-
 6 vis facile intellectu fuit. Namque illi ipsi custodes,
 si propitia fuissent voluntate, foribus effractis servare
 eum potuissent, quod illi inermes, telum foris flagi-

men abest. Mox Gu. *possit*, ut Ed. Long. et Mag.]

Fortibus obseratis] Eos, qui foris erant, attraxisse et continuisse fores, ait *Plutarchus*: *οἱ μὲν ἔξω ἐπιπρασάμενοι τὰς θύρας κατεῖχον.* *Bosius.*

Colligant] *Plutarchus*: *κατέχων ἐπερώοντο καὶ συρπίσειν* (seu ut non male *Lambinus*, *συρπίσειν*) *αὐτόν.* *Bosius.*

Sicut ante] *Saepe* addunt q. add. *Bosius.* Abest vox *saepe* a Voss. B. [Boecl. Axen. et ab Ed. Boecler. Bohana eamque insectis, sed exstat in Gu. Ed. Ult. et ceteris ante Boecler. omnibus, ut ab Auctore ipso profectam esse appareat. Quid inde colligi possit, supra in adnotationibus nostris ad Voss. de Hist. lat. 1, 14, docuimus.]

Singularis potentia] Etiam ex hoc loco licet intelligere, huius libri auctorem non vixisse aetate Theodosii, neque omnino ullius superiorum Imperatorum, sed in libertate fuisse educatum, et tyrannidi ac regiae potestati fuisse inimicum acerrimum. *Lambinus.* Sententiae Lambini non subscribo, nam sane vixit Nepos tempore Julii Caesaris nec non Augusti. Hoc patet ex vita Attioi, cuius genuinum auctorem Nepotem praeter alios recte vocat G. I. Vossius Lib. 1v. De Hist. Graec. cap. 1, pag. 429. Sed Nepos, licet ejus aetas in Caesaris et Augusti tempora incidit, libertatis tamen, quamvis sua jam aetate sublatae, perse-

veravit esse studiosissimus, ac regiae sive imperatoriae potestati inimicissimus, neque ex animi sententia loqui dubitavit. Caeterum dictionis hujus elegantiam puro Scriptore dignam observavit cl. Ruhkenius ad P. Rutilium Lupum Lib. 2. Sect. 2. p. 80. [Oiosa omnis haec contra *Lambinum* disputatio est. *Cornelium* libera Republica natum, sed ab eodem Augustum imperantem visum fuisse, certis cum *Cornelii* ipsius tum aliorum *Scriptorum* testimoniis constat.]

Miseranda vita, qui se metui quam amari malunt] Pertinet huc illud dirum et abominandum: *Oderint, dum metuant*, *Sullano* seculo scriptum, ut *Seneca* Lib. 1. de ira cap. 16. ait. ubi vide *Interpretes.* *Ernstius.* Ellipsis, ut supra cap. 8, 4. *Bosius.* Voss. B. pro *qui se, quas.* *Juvenes* legant in hanc sententiam egregie scripta a *Plutarcho* ad Princip. induct. pag. 781. [Ax. *que se metui.* Habet igitur *se*; e autem errore satia frequenti pro *i* scriptum est. Convenit itaque cum Voss. B. qui profecto non tam *quae, sed que* exhibet. *Moscho.*]

Cuius fac. int. f.] Sic *MF.* meliores, corrupte *Longolius*; *suius fac. intellectu fuit.* *Bosius.*

Propitia] *Cod. Dan. propria.* Ut *propria* voluntas sit *dedita* (p. 324.) et non alienata. *Gehardus.* *Propitia*, i. e. placata, non irata, pia. *Terent. Adelp.* 1, 1, 6. *parentes propitii.* *Lam-*

tantes, vivum tenebant. Cui quum succurreret nemo, Lyco quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit, quo Dion interfectus est.

bians. Pro *fuisse* Voss. A. *fuisse*. [*Propria* etiam Ult. sed Gu. *propitia*, unde alterum scribendi compendio ortum videtur. Ed. Ald. habet *propiore*, Longolius, quem reliqui secuti sunt, *propitia*, hac addita nota: *Aliud exemplar propitia pronaque habet.*]

Lyco] *Λύκων* Plutarcho. Itaque mera librarii aberratio est, quod in Dan. fuit *Lygo*. Bosius.

Voss. A. et Leid. *Lygo*, sed B. *Ligo*. In not. post. scripsi h. l. *Dionis amici postea a Dionysio torti et necati sunt.* v. *Plut. de Amic. Mult.* pag. 96. Sed hoc notare debueram ad caput quartum hujus vitae. [Ax. *Cui cum nemo succurreret*, ordine satis commodo. *Mosche. Lygo* etiam Gu. Ult. et haec ad marginem: *Apud Plutarchum est Λύκων.*]

CAP. X.

Confecta caede, quum multitudo visendi gratia introisset, nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur. Nam celeri rumore dilato, Dioni vim allatam, multi concurrerant, quibus tale facinus displicebat. Hi, falsa

Dilato] Flacc. Lib. 1. Argon. vers. 753.

— *Regemque fragor per moenia differt*

Mille ciere viros, et jam dare jussa vocatis.

Apul. Lib. 5. *Motam. sat est, quod ipsae videmus, quae vidisse poenituit, nedum ut genitoribus et omnibus populis tam beatum ejus differamus praeconium.* Gebhard. *Dissipato*: sic a. legendum, non *delato*. Lambinus. Vid. Ind. *Bosius*. Pro *introisset* [quod et in Ed. Ult. et Keuchen. est, Ax. Gu.] Voss. A. B. *introisset*. Pro *dilato* Leid. [Gu.] Voss. A. et B. *delato*. *De et di centies in compositis con-*

funduntur a librariis, ut in *demittere, dimittere, dejicere, disjicere, deripere, diripere* et similibus. vide, praeter plures alios, etiam cl. Munck. ad Hyginum fab. 59. itaque solenni variatione *deferre* hic confunditur cum *differre*. at hic *dilato* retinendum. *Differre* enim notat spargere, dissipare per omnes vicos. Vide Schopp. ad Phaedr. Lib. 2. fab. 5. v. 11. Interpretes ad Iustinum Lib. 6. cap. 11. Passerat. ad Propert. 1, 4, 21. et cl. Burm. ad Valer. Flaccum L. 1. Argon. vs. 753. *Deferre* vero notat rem vel clanculum auditam, vel jam dissipatam alteri, et praefertim iis, quorum scire interest, indicare. Livius Lib. 2. esp. 37. *Consules quum ad Pa-*

suspicione ducti, immerentes ut sceleratos occidunt.
 2 Huius de morte ut palam factum est, mirabiliter vulgi
 mutata est voluntas. Nam qui vivum eum tyrannum
 vocitarant, iidem liberatorem patriae tyrannique expul-
 3 sorem praedicabant. Sic subito misericordia odio suc-

tres rem dubiam sub auctore certo detulissent. Lib. 3. cap. 4. Nec dum matura re, quum defectionem parari delatum ad senatum esset. Noster in Themist. c. 7. Apud eos contendit, falsa his esse delata. Vide ad cap. 8. n. 4. huius vitae.

Immerentes] Alii addunt *inermes*. Sed illud tribus Mss. abesse, (p. 325.) ait *Schottus*, nec fuit in Dan. Leid. Boecl. De re ipsa nihil *Plutarchus*. *Bosius*. *Voss*. *A. irruentes*. [Edd. omnes ante *Boecler*. novissime *Titzius*, habent: *immerentes inermes ut sceleratos occidunt*, sed vocem *inermes* etiam *Ax. Gu.* Ult. excludunt, fortassis invito Auctore.]

Mirabiliter] Est vocabulum aevi Ciceroniani proprium. *Ernstius*.

Mutata] Sic libri meliores. *Iambinus* edidit: *immutata*. *Bosius*. Leid. *Voss*. *A. B. mutata*. [Ita et Leid. 1. *Ax.* Ult. In *Gu.* est *facta*, et supra scriptum *mutata*.]

Nam qui vivum eum tyrannum vocitarant, eund. liberatorem patriae, etc.] Neque de hoc quicquam *Plutarchus* et *Diodorus*, sed hic principatum excepisse *Callippum* ac per xiii. menses tenuisse; ille initio quidem, cum *Dionem* interfecisset, inclytum, et rerum summa *Syracensis* potitum, ait; sed paullo post poenas dedisse, eodemque quo *Dion*, gladio interfectum. *Bosius*. Vide *Wess.* ad *Diod.* Sic. Lib. xvi. cap. 31. num. 27. *Voss*. *B.* pro *eundem*, *iidem*. [Ita et *Ax.* et *Gu.* in quo *eidem*

scriptum est, ut supra 7, 4, 6. eamque lectionem recentiores Interpretes jure in textum receperunt. Ult. *eundem*, et *eum-vivum pro vivum eum*. Mox eadem *subita*.]

Si possent ab Acheronte redimere] Transpositio non est inelegans, animadversa *P. Danieli*: *Ut eum suo sanguine ab Acheronte; si possent, cuperent redimere*. (quomodo et *Gifanius* e suo cod. laudat; *Ind. Lucret.* v. *Acheruns*.) Verum ista poenitentia sera plerumque magnos viros comitatur incassum, nonnumquam autem illorum posteritati et cognitioni expedit. Infra 13, 4, 1. *Hujus post mortem cum populum iudicii sui poeniteret, etc.* *Polyaenus* l. 5. in *Gescone*: τῶν πραχθέντων οἱ Καρχηδόνοι πολλὰκις ἠπτόμενοι, καὶ ἀλῶναι κινδυνεύοντες μετέγνωσαν ἐπὶ τῇ τῷ Γέσκωνος φύρῃ, καὶ τῇ ἀναίρεσει τῷ Ἀμίλκῳ. Ἀλλὰ τὸν μὲν Ἀμίλκῳ τεθνηκότα εἶχ' οἴοντε ἦν ἀνακαλέσασθαι. Ubi ἀνακαλέσασθαι est revocare ab inferis. *Vulcatius Gallicanus Avidio Cassio* cap. 12. *Utinam possem multos etiam ab inferis excitare*. Ex *Cicerone* pro *M. Marcello*: *Non dubito, quin multos, si fieri posset, et Caesar ab inferis excitaret*. At qui reducuntur, dicuntur ἀναδραμεῖν ἐξ ᾄδου. *Gebhard*. Transpositionem hanc confirmat *Voss*. *A.* [*Gu.*]

Acheronte] *MS.* *Gif.* [*Gu.*] *Acherunte*, ut apud *Lucretium* et *Plautum*. *Bos.*

cesserat, ut eum suo sanguine, si possent, ab Acheronte cuperent redimere. Itaque in urbe, celeberrimo 4

In urbe celeberrimo loco elatus] Observa consuetudinem, sepeliendi cadavera intra urbes. Timoleontis quoque corpus in Syracusarum foro sepultum fuit, ut *Plutarchus in Timoleontis vita* testatur. Logimus tamen apud *Ciceronem in Tuscul. quaest.* Archimedis sepulchrum fuisse ad Agragianas portas inter vepres, quod ille se invenisse gloriatur. Themistocles in foro Magnesiaep sepultus fuit, ut *Plutarchus scriptum* reliquit. *Idem in Catone Uticensi*, Caepionem, Catonis fratrem, in foro Aeni Thraciae urbis sepultum ait. Sic et *Publicolam* Romae juxta Veliam (vide in *Publicolae vita*,) *Syllam*, et *Juliam Pompeji uxorem*, in Campo Martio. Lege eundem in *Sylla* et *Pompejo*. *Virgilius* libro II. *Aeneidos*, sepeliendorum intra urbes cadaverum antiquam fuisse consuetudinem innuit his versibus :

*Innumeras struxere pyras, et corpora partim
Multa virum terrae infodiunt, aevectaque partim
Finitimos tollunt in agros, urbique remittunt.*

(p. 326.) In quem locum *Servius* sic ait: URBIQUE REMITTUNT. *Deest*, UNICUIQUE: et meminit antiquae consuetudinis: nam ante etiam homines in civitate sepeliebantur, quod postea *Duellio* consule *Senatus* prohibuit, et sanxit, ne quis in urbe sepeliretur. Unde *Imperatores* et *virgines Vestae*, quia legibus non tenerentur, in civitate habent sepulchra. Denique etiam nocentes *virgines Vestae*, licet vivae, tamen intra urbem in campo scelerato obruebantur. Haec *Servius*. Sed suspectus mihi est

hic *Servii* locus, et errore non videtur vacare: nam quantum attinet ad *Senatus* consultum, quo cautum dicit, ne quis in urbe sepeliretur: hoc non *Duellio* consule sed multo ante factum video. Nam *Duillius*, sive *Caeso Duillius*, una cum *L. Papyrio Crasso* post defossam *Vestalem* consulatum obtinuit, ut *Livius* lib. 8. testatur, eo loci, ubi *Aufonium* bellum describit. Prohibitum vero fuerat, in urbe sepelire, multo tempore ante, jure *Decemvirali*. *Cicero* L. 2. de *Legibus*: HOMINEM MORTUUM, inquit *Lex in duodecim tabulis*, IN URBE NE SEPELITO, NEVE URITO. Credo, vel propter ignis periculum. Quod autem addit, NEVE URITO, indicat, non qui uratur sepeliri, sed qui humetur. Haec tamen *Cicero*. Quod jus XII. tabularum, sive *Decemvirale*, multis ante annis (ut apud eundem *Livium* libro 3. legere licet) Romae extabat. Retulit *Gellius* 20, 1. anno post Romam conditam cccxii. tabulas compositas scriptasque fuisse. Etsi alii cccxi. scribant. Invenio tamen alium quendam *Caesonem Duillum*, a *Livio* citatum lib. 3. inter *Decemviros*, qui duas tabulas decem prioribus *Decemvirorum* tabulis addiderunt, connumerari: quem fortasse significare voluit *Servius*, cujus contextus corruptus sit. Superius libro 2. *Livius* meminit *M. Duellii Tribuni*, Campum sceleratum quem *Servius* intra urbem locat, *Livius* extra posuisse videtur, sic inquit, de *Vestali*: Facto judicio, viva sub terram ad portam *Collinam* dextra via strata defossa *Scelerato* campo. etc. Alii tamen *sceleratum campum*, intra portam *Collinam* (haec autem postea *Salariâ* dicta est) agnos-

loco, elatus publice, sepulchri monumento donatus est. Diem obiit circiter annos quinquaginta quinque natus, quartum post annum, quam ex Peloponneso in Siciliam redierat.

cunt, quibus *Andreas Fulvius* lib. 1. *Antiq. urbis Rom.* atipulatur. Permissum fuisse quibusdam Romae sepeliri, et quam ob causam id liceret, dicit *Cicero loco citato*, et *Plutarchus in Publicola*, et *Problemate 78*. Quibus in locis *Plutarchus* id minime fuisse sua aetate servatum, dicit. Quare autem in urbibus antiqui cadavera sepeliri non permitterent, docemur in *Justiniani Imperatoris Codice*, sub titulo: *De relig. et sumpt. fun. Mortuorum*. Scilicet, ne sanctum municipiorum jus pollueretur, vel ne funestarentur sacra civitatis, ut inquit *Julius Paulus sententiarum lib. primo*, sub titulo *De sepulchris et lugendis*. Quamobrem *Divus Hadrianus* rescripto poenam statuit aureorum quadraginta fisco inferendam, quae mulctari voluit tam eos, qui in urbe sepeliissent, quam magistratus, qui id fieri paterentur, locumque publicari, et corpus exhumari transferrique iussit: ut *Ulpianus* auctor est l. 3. ff. *de sepulchro violato*. Quod autem mortuorum corpora, et reliquiae, sepulchraque polluere crederentur, haec sunt argumento. Ut retulit *Gellius* 10, 15. *Flamen Dialis* locum, in quo bustum esset, nunquam ingrediebatur, mortuumque nunquam attingebat. Reliqui quoque homines, funus exsecuti, non sacrificabant. Auctor *Servius ad eum locum Virgilii Aeneid.* 11.

Aeneas quamquam sociis dare tempus humanis, etc.

Unde expiationis gratia (quod *Festus* scriptum reliquit) ignem su-

pergrediebantur, aqua aspersi. Portae civitatis ab aliquibus sanctae habitae non sunt ea de causa, quod per eas mortuorum cadavera efferrentur. *Plutarchus Problemate 25*. Mortuos mortuorumque ossa, atque adeo sepulchra (p. 327.) chra polluere, et Hebraei multo antiquiores censuerunt, ut *Numer.* 19. et *Haggai* 2. cernere est. *Hesiodus* quoque ex eadem ratione sepulchrum infame nuncupavit: sic enim inquit in *opera et die*:

Μη δ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου
ἀπονοσηθάντα
Σπέρμαίνειν γενεῖν, ἀλλ' ἀ-
θανάτων ἀπὸ δαιμόν.

Redeo ad superiora. *Strabo* lib. 10. intra Delon mortuos aut sepelire aut cremare, fas non fuisse literis prodidit. *Plutarchus in Arato Sicyonio* ait, intra Sicyonis moenia, veteri lege, cui et superstitio accessisset, neminem humari licuisse, humatum vero fuisse intra urbem Arati cadaver Apollinis responso. *Servius Sulpitius ad Ciceronem* scribens libro 4. *epistolarum Ciceronis*, quae familiares inscribuntur, loquens de M. Marcello a P. Magio Chilone interfecto, Athenis quoque neminem humari potuisse demonstrat. Scribunt nonnulli ideo extra moenia mortuos sepeliri, construique sepulchra consuevisse, ut cives, si quando hostes adventassent, sepulchrorum cura et amore impulsus, prae timore, ne illa diruerentur, ad vim non solum a muris, sed etiam suburbiis, atque adeo agris ipsis propulsandam,

alacriores ardentioresque redderentur. Sed, quanquam apud Athenienses aliosque nonnullos Graecos hac fortasse ratione sepulchra in suburbiis agrisque constructa sunt: non ideo praedictae rationi locus negatur. Sane apud Lacedaemonios, religionis pollutionisque causa, intra urbem ante Lycurgi leges cadavera non fuisse sepulta, *Plutarchus in Lycurgo* demonstrat. Quam superstitionem ab eo sublata eodem loco et in *Institutiis Laconicis* testatur. *Magius*. Plura de hac re *Kirchmannus* l. 2. *de funerib.* Rom. cap. 20, 21, 25, 26. *Bosius*.

Celeberrimo loco] In foro, ut suspicatur *Kirchmannus* 2. *de Fun. Rom.* 26. Nam et isti Graeci claros viros sepelire soliti sunt. *Loccenius*. *Lambinus* malebat, in urbis celeberrimo loco, sine causa. *Bosius*.

Elatus publice, sep. mon. don.] Sic *Lambinus* distinxit hunc locum. Malim tamen, ut est in vet. editionibus: *celeberr. loco elatus, publice sepulchri monum. don. est. Publice. i. e.*

publico sumtu. Confer 3, 3, 3. et 20, 5, 4. *Bos*. Quam distinctionem etiam praefero: Dioni enim publicis sumptibus sepulchri monumentum exstructum est, quasi, dum pro patria pugnaretur, in bello caesus esset. Quem morem Athenis usitatum docet *Scholias* Aristophanis in *Ranis* vs. 426. vide not. post. [Lambini distinctionem recentiores *Cornelii* Interpretes recte praetulerunt.]

Sepulchri monumento] *Lambinus* vocem *sepulchri* suppositam delendamque putat. Atqui sic et *Cicero* loquitur *Tuscul.* 1, 14. *Quid ipsa sepulchrorum monumenta, quid elogia significant, nisi nos futura etiam cogitare?* *Bosius*. Pro quam ex *Peloponneso* *Leid.* Qui ex *Peloponneso*. *Voss.* A. B. *Peloponneso*.

Quartum post annum, etc.] *Aristoteles* Lib. v. *Polit.* cap. 10. pag. 406. Διονύσιον δὲ Δίων στρατεύσας, κηδεῖης ὦν, καὶ προσλαβὼν τὸν δῆμον, ἐκείνον ἐμβαλὼν, διεφθάρη.

XI. IPHICRATES.

CAP. I.

1 IPHICRATES ATHENIENSIS non tam magnitu-

(p. 328.) De IPHICRATE vide *Aristotelem Rhetoricis*, *Diodorum Siculum* 13, 14, 15, 16. *Plutarchum* passim, *Xenophontem Histor. Graec. Aeschinem de falsa legatione*, et in *Ctesiphontem*, *Polyaenum* 3. *Athenaeum* 4. et 12. *Suidam*, *Frontinum* passim, *Justinum* 6, 5. *Boecler.* adde *Demosthenem Exord.* 50. *Orat. contra Midiam*, et *Orat. contra Aristocraten*, *Bosius*. Unde dicatur, docet *Cael. Rhodigin.* lib. 5. *Lect. Ant.* cap. 5. *Ernst.*

Iphicrates Timothei filium facere videtur *Pausanias Boeoticis*: *Ἰφικράτης ὁ Τιμοθέου πελασῆς καὶ ἄλλην Ἀθηναίων ἔχων δύναμιν, ἐπιχειρεῖ τοῖς Θηβαίοις.* nisi tamen aliquid excidit, quo collegam vel successorem (nam utrumque verum) Timothei fuisse Iphicratem significetur. *Bos.* *Leid.* *Hiphicrates.*

Initium hujus ita scribendum est: IPHICRATES ATHENIENSIS *Non tam magnitudine rerum gest. quam disc. etc.* consensu Codicum Mss. quorum nullus *tò genere* agnoscit, excogitatum a Longolio; a Lambino vero avide arreptum, et uberiore corruptionis indole propagatum. Nam quod Iphicratem putant fuisse sutoris filium, errant; quo-

niam nasum Atticum non intellexerunt. Quod aptos admodum calceos militi invenerit, inde forsan eo cavillo est aspersus. *Diodorus* lib. 15. *Τὰς τε ὑποδύσεις τοῖς στρατιώταις ἐνλυτοῖς καὶ κέφας ἐποίησε, τοῖς μὲν ἄλλων Ἰφικράτους ἀπ' ἐκείνου καλεμένας.* *Gebhardus.* Ms. noster Codex me legere jubet, *non tam genere quam magnitudine rerum gestarum disciplinaque militari nobilitatus est.* *Quae Schoppii conjecturam* lib. 4. *Veris.* cap. 18. confirmant. *Ernst.* Sic MSS. Dan. [Gu. Ax. Ult.] *Leid.* *Bavarici*, et quos *Magius Savaro*, *Schottus* inspexere: itemque nonnullae edd. vett. et ultima *Boecleri.* In [Ed. Lamb. et] aliis legitur: *non tam genere aut magnitud. rerum gest. quam disc. mil.* Vel, ut *Longolius* edidit, *non tam genere, quam magn. rerum gestarum, quam disciplina militari.* *Schoppius Verisimil.* 4, 18. legebat: *non tam genere, quam magn. rerum gest. et disc. mil.* *Ampliff.* vero *Ernstius* e suo codice: *non tam genere, quam magn. rerum gest. disciplinaque mil.* Sed *tò genere* jam *Magius* ac *Schottus* invitis libris nuper intrusum, *Gebhardus* a *Longolio* excogitatum, a *Lam-*

dine rerum gestarum, quam disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de maioribus natu quidem quisquam anteponeretur. Multum vero in 2

bino avide arreptum, et ubero corruptionis indole propagatum, censuerunt. nescio, quam bene. Certe in Ernstiano codice fuisse videtur. Et vix dubito, scriptam lectionem sequutos, qui olim sic ediderunt. Praeterea subinde Noster genus eorum, quorum vitas tradit, memorat. vide 1, 1, 1. 2, 1, 2. 7, 1, 2. 8, 1 3. 10, 1, 1. 15, 2, 1. 18, 1, 2. 25, 1, 1. Denique non admodum claro fuisse genere Iphicratem, vel inde colligas quod (p. 329.) *Plutarchus in Apophthegmatis* eum contemptum fuisse ait, quod cerdonis (συντομόν) filius haberetur; cumque Harmodius, unus de prisca illius Harmodiis posteris, ei generis ignobilitatem exprobraret, respondisse: *Τὸ μὲν ἐμὸν ἀπ' ἐμῆς γένος ἀρκεται, τὸ δὲ σὸν ἐν σοὶ πανεταί.* Quare nolui pro certo affirmare, τὸ genere suppositum esse. Fortassis autem Nepos scripsit, *non tam genere, quam virtute, non tam magnitudine rerum gestarum, quam disc. mil. nobilitatus est;* illaque repetitio vocum *non tam* occasionem praebuit, ut in aliis codicibus totum membrum prius, in aliis pars ejus a descriptoribus omitteretur. Sane *virtutem admirabilem* in eo fuisse, *Justinus* ait 6, 9, 3. Non pugnabo tamen, si quis plerorumque librorum scripturam praeferat. *Bos.*

Quam disciplina militari] *Justinus* 6, 5. in *Iphicrate* non solum *Imperatorias*, sed et *Oratorias artes fuisse* dicit: *vinginti* vero annos natum, *Imperatorem factum.* *Plutarchus in Politicis* de *Iphicrate*, quod ad *Oratoriam facultatem* spectat,

sic loquitur: *Iphicrates vero meditando declamandoque domi, plerisque audientibus, de- risui habitus est. Nam etsi eloquens erat, beneque et apte orare sciebat, debuit tamen gloriam eam quaerere, quae publica pace et bello administranda comparari et gigni solet: caeterum ejuscemodi scholas et studia Rhetoribus et Sophistis concedere.* Haec *Plutarchus.* Hujus strategemata legas apud *Frontinum* 1, 4, 7. 1, 5, 24. 1, 6, 3. 2, 1, 5. et 6. 2, 5, 42. 2, 12, 4. *Magius.* Adde 3, 12, 2. et 4, 7, 23. *Bosius.* De militari prudentia ejus haec addit *Aeneas Poliorcetes.* cap. 24. *Ἰφικράτης δὲ ὄδῃ τὸ αὐτὸ σύνδημα ἐκέλευε, τὸν περιόδοντε, καὶ φύλακα ἔχειν, ἀλλὰ ἕτερον ἑτέρῳ δεδῶσθαι. ἵνα ὁ μὲν τὸ πρῶτον ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνηται ΣΕΥΣΣΩΤΗΡ, εἰάν τῆτο ἔχων τύχη ὁ δ' ἂν ἐρωτηθεὶς, ΠΟΣΕΙΔΩΝ.* ἔτω γὰρ ἂν ἡκιστα σφάλλοιντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ἔξαντομολοῖτο τὸ σύνδημα. ubi vide *Casaubonum*, qui ad c. 27. de *Iphicratis* commento adversus terrorem *Panicum* pluribus agit. pag. 1766, 1767. *Schwebelius* ad *Onesandrum* pag. 23. e *Polyaeno Lib.* III. cap. 9. et 10. profert *prudentis Iphicratis* commentum, quod probatae virtutis viris concessit *χιλιαρχίας*, et *ταξιαρχίας.*

Ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, etc.] *Justinus* 6, 5, 3. et 4. *Hujus adolescentis supra aetatem virtus admirabilis fuit: nec unquam ante eum Athenienses inter tot tantosque duces aut spei majoris, aut indolis maturioris imperatorem habuerunt.* *Bosius.*

bello est versatus; saepe exercitibus praefuit; nusquam culpa sua male rem gessit; semper consilio vicit, tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria arma mutavit, quum ante illum imperatorem maximis clypeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur. Ille e contrario peltam pro parma fecit, (a quo [postea] *πελτασαι* pedites appellantur) ut ad

Pro majoribus natu quidem Voss. A. majoribus quidem natu.

Versatus] Sic Ed. ult. Boecl. Aliae pleraeque: *est versatus*. Et sic solet Nepos. *Bosius*. Bosio insurgit Heusingerus, scribens: non *Boecleri jussu*, sed *operarum vitio*, verbum EST extritum puto, cum Cod. Ax. qui alter quasi est Boeclerianus, id cum editis omnibus incolume servet. In Leid. legitur *est*, sed si *est* addendum est, legi potest *versatus est*. quia verba finita, quae sequuntur, ultimo loco sunt posita. ut in Ages. c. 3. num. 6. Sic in Asia *versatus est*. In Attico cap. 6. num. 1. in Rep. ita *versatus est*. ita habent Codices Leid. et Voss. A. C. quorum (p. 330.) collationes ab integro examinavi. [Gu. Ult. cum reliquis Edd. *est versatus*. v. ad 25, 6, 1.]

Nusquam culpa male rem gessit] Recte addidit *culpa*, quippe omnino nusquam male rem gessisse, affirmare non poterat. nam aliquando victum, *ἠττηθέντα*, in locum asperum et plenum arboribus fugisse, e *Polyaeno* l. 3. comm. 6. cognoscimus. In Aegypto quoque, sed Pharnabazi culpa, eum male rem gessisse, *Diodorus* 15. docet. Denique quo tempore Lacedaemoniis subsidio adversus Thebanos missus est, ab eo omnia partim temere, partim nullo cum fructu

gesta esse refert, exemplisque declarat *Xenophon hist. Graec.* 6. extr. *Bosius*.

Culpa sua] *Sua* addunt Mox. Gif. et Ed. Longolii, sed ab aliis abest. *Bosius*. uti a meis. [Item a Gu. Ult. sed recte Tzschuckius expellere nolit.]

Semper consilio vicit] *Diodorus* Lib. 13. Οἶτος γὰρ παραβδουαι στρατηγικὴν τε ἀρχινοιας ἐσχήμεναι. *Gebhardus*. Hanc phrasin illustravit J. Fr. Gronovius ad *Justinum* Lib. 2. cap. 13.

Tantum eo valuit] Idem: *ἠδὲν πᾶσαν ἐπινοιαν ἀγαθὴν φησὶν κελήσθαι διαφόρῳ*. *Gebhard* Leid. *Tantum convaluit*.

Ut multa in re militari etc.] Consentanea his tradit *Diodorus* 15, 44. ex iisdem historicis descripta, unde Noster expressit. *Lamb.* Ms. Boecl. [Ax.] aberat *multa*, et potest abesse. *Bosius*. *Multa* agnoscit Leid. et *Diodorus Siculus*, a *Lambino* citatus, suadet, ut retineatur in textu. [Agnoscunt etiam Gu. Ult. atque Editi ad unum omnes.]

Brevibus] Sic Dan. [Gu. Ed. Ult.] et ult. Boecl. Alii, *brevibusque*. Bos. Mox Leid. *minutis gladiisque*.

E contrario] *Lambinus* edidit *contrario*: ut 18, 1, 5. Sed tamen ita et 22, 1, 2. locutus. Nec aliter Mss. Bavarici. *Bosius* [Gu. Ult. e contr.]

Postea peltatae] Cum ante,

ad motus concursusque essent leviores; hastae modum duplicavit, gladios longiores fecit. Idem genus lorica-⁴rum mutavit, et pro sertis atque aeneis linteas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. Nam pondere

*Diodoro teste, a clypeis ὀπλι-
ται* vocarentur. adde Ind. *Bos.* De Peltis et Peltastis multi multa. *Pedites a Thracibus fuere dicti Peltastae.* Thucyd. Lib. 2. c. 29. L. 78. ubi Scholiaſtes dicit *πέλ-
τη, ἀσπίς τετραγώνος.* Sed Pel-
tas Amazonum fuisse lunatas do-
cebunt Cerda ad Virgil. 1. Aen.
vs. 494. qui ostendit, plures alias
gentes Peltis fuisse usas: et cel.
Drakenburgius ad Silium Itali-
cum Lib. 2. vs. 80. Quidquid sit,
Peltam inventum esse Illyriorum,
sed Thracas primos peltis fuisse
in equis usos, dicit Clemens Al.
Lib. 1. Strom. pag. 307. A Thra-
cibus itaque, cum quibus bellum
gessit, earum usum didicit, et
hinc suos iis adversus Thracas
profectos forsitan armavit; quam-
vis quoque parma Thracibus fu-
erit propria. v. Hard. ad Plinium
Lib. xxiii. c. 9. Sect. 45. n. 7.
[In Ult. nomen *peltastae* Grae-
cis litteris expressum, et *postea*
omissum est. Optime. Itaque
suspectam et h. l. incommo-
dam vocem, quae facile ex nomi-
nis Graece scripti depravatione oriri
potuit, uncis inclusimus.]

(p. 331.) *Hastae modum dupli-
cavit, gladios longiores fecit*
Macedones tamen aut eum longi-
gis ejusmodi hastis usi sunt, ut
Dio nos docet in Caracalla. Ger-
manos quoque similes habuisse
hastas Tacitus scribit Lib. de mo-
rib. Germanor. De aliis hujus
ducis inventis vide Plutarchum
et Suidam. *Ernst.* Immo, si *Di-
odoro* credimus, hastas sesqui-
pla magnitudine auxit, gladios
autem fere duplices fecit: ἡυξη-
σε τὰ μὲν δόρατα ἡμισίῳ με-
γέθει, τὰ δὲ ξίφη σχεδὸν διπλά-
σια κατασκευάσει. *Bosius.*

Tom. I.

Idem genus loricae mutavit
Nihil de loriceis *Diodorus*: sed
calceamenta militibus fecisse ait
Iphicratem, quae solutu facilia
ac levia essent: atque ad sua us-
que tempora *Iphicratides* vocata
sint. Ms. Boecl. aberat *mutavit.*
Bosius. Leid. *Idemque lor. g.*
Mutavit abest a Voss. A. B. et
Leidensi. [Item ab Ax. Gu. Ed.
principe, Arg. utraque Paris. et
Ult. quae in margine habet: *De-
est mutavit vel simile quiddam.*]

Sertis] Sic diserte Mss. Bava-
rici, Dan. [Gu. Ult.] Boecler.
Schotti, et quos Savaro inspe-
xit, cum editione Veneta. *Ser-
tas* autem loricas *Savaro* expo-
nit, consertas hamis et laminis,
quarum mentio apud *Virgilium*
Aen. 3, 447. et 5, 259. Graeci
δώρακας ἀλυσιδωτῆς vocant. de
iis *Lud. de la Cerda* in *Com-
ment. ad Virgilio* 5. *Aeneidos*,
et *Lipsius de Militia Rom.* 3,
6. adde Ind. Vulgati *ferreis* ha-
bent: pro qua voce quis credat
librarios *sertis* supposuisse? aut
consertas loricas, Graecis Ro-
manisque usitatas, nostrum heio
omississe? Erant enim hae ditio-
rum: sicut aeneae ferreaeque
villiorum. v. *Lips.* l. c. Bosius.
Sertis Leid. et Voss. B. [Parti-
culae atque vim explicativam ex
hoc etiam loco demonstrat *Goe-
renz.* ad Cic. de Fin. 1, 10. p.
47. Pro *aeneis* Dan. Gu. *aenis.*]
Linteas] Sic Mss. Alii *lineas*,
quod perinde est. De lineis lo-
ricis ac thoracibus, et a quibus
usurpatae sint, vide *Lazium de*
Rep. Rom. 8, 16. *Torrentium*
ad *Suetonii Galb.* 19. *Lips.* de
Mil. Rom. 3, 6. *Dausqueium*
ad lib. 3. *Siliit* pag. 120. et ibi
laudatos. Quomodo consertas

A a

detracto, quod aequè corpus tegetet et leve esset, curavit.

fuerint, disquirunt praeter *Lip-sium l. c.* Villiomarus adversus Titium 2, 19. Casaubonus ad Sueton. l. c. et Octav. Ferrarius de re vestiaria parte 2. lib. 4, 11. Bos. *Lintheas* Voss. B. Oxon. [Gu. Ult.] *Lintheas* Voss. A. Post alios de his Reim. ad Dion. Cassium L. LXXVII. 7. §. 45. Pro *dedit* Leid. *desedit*. Pro *expeditiores* Voss. B. *expeditores*.

Pondere detr.] Bavar. 1. *pondere tantum detr.* Bosius.

(p. 332.) Quod aequè c. t.] Sic Mss. et Edd. Vett. nisi quod nonnullae et Bavar. 2. quodque c. t. Lambinus tamen, in vitis libris, et nulla necessitate edidit, ut aequè c. tegerent, et leves essent. nam sic, inquit, legendum esse, et Diodori verba et scripturae varietas, et sententia, declarant. Hoc enim significat, loricas ab Iphicrate repertas, pondere detracto, ni-

hilominus corpus texisse, quam antiquas, et fuisse praeterea leviores. Atqui non sola loricarum mutatione id effectum Nepos significat; sed univèrse illa mutatione armorum pedestrium. Diodorus autem tantummodo de scutis ait, Iphicratem duo praecipue hac innovatione spectasse, ut et corpus satis tegeretur, et peltis utentes propter levitatem plane motu faciles essent: τὰ σκέπειν ἰκανῶς τὰ σώματα, καὶ τὴ δύνασθαι τὴς χρωμένους ταῖς πέλταις διὰ τὴν κνφότητα καρτελῶς ἐκινήσει ὑπάρχειν. Loricarum ne meminit quidem. Bos. Plut. in Pelop. pag. 278. de Iphicrate haec adnotat, εἰ γὰρ (εἰς Ἰφικράτης διήρηει) χερσὶ μὲν ἐοικασίην οἱ φίλοι, ποσὶ δὲ τὸ ἰσχυρὸν, ἀντὶ δὲ ἡ φάλαγγε κέρη καὶ θώρακι, κεφαλῇ δὲ ὁ σπρηγὸς etc. [Ax. Gu. Ult. vulgatae lectionem confirmant.]

CAP. II.

1 Bellum cum Thracibus gessit; Seuthen, socium

Bellum cum Thracibus] Vel ex Frontino 1, 6, 3. Iphicratem bellum adversus Thracas gessisse intelligere licet. Exstat et aliud ejusdem strategema in eisdem apud eundem 2, 12, 4. (et rursus aliud 1, 5, 24.) Praeterea *Aesehines in Orat. περὶ παραπρ.* non longe a principio ait, Iphicratem Imperatorem ab Atheniensibus suffragio esse creatum adversus Amphipolin, quae est urbs Thraciae. *Xenophon. hist. Gr. 4. extr.* tradit, Iphicratem,

occiso Thrasybulo, in Thraciam ab Atheniensibus missum esse, ibique cum Lacedaemoniis, duce Anaxibio, commisso praelio superiorem discessisse: Anaxibiumque occubuisse cum cc. Lacedaemoniis, et x. harmostis: quo facto, Iphicratem in Chersonesum revertisse, quod et Frontinus 2, 5, 42. retulit. Postremo *Polyaenus 3.* profert aliquot strategemata, quibus in Thracia usus sit. *Lambinus.*

Seuthen] Sic legendum, non

Atheniensium, in regnum restituit. Apud Corinthum tanta severitate exercitui praefuit, ut nullae umquam in Graecia neque exercitiores copiae neque magis dicto audientes fuerint duci; in eamque consuetudinem adduxit, ut, quum proelii signum ab imperatore esset datum, sine ducis opera sic ordinatae consisterent, ut singuli ab peritissimo imperatore dispositi viderentur. Hoc exercitu moram Lacedaemoniorum interceptit, 3

Scythum, quomodo habent exempla Veneta et Florentina. *Seuthen* autem et *Medocum*, Thraciae reges, commemorat *Diodor. Sicul.* 14. et *Thrasybulum* cum eis societatem fecisse tradit. Sed *Polyaenus* 7. hunc *Seuthen* *Cherfobleptis* praefectum tantum, non etiam regem fuisse significat. *Lamb.* *Seuthem* *Voss.* A. item *Leid.* [Ult. sed *Seuthen* *Gu. Ax.*]

[Apud Corinthum] Meminit *Diodor.* 14. et *Polyaen.* 3. *commate* 28. *Bos.* Vide etiam notas ad *Aristidem* in *Panathen.* sive *Oration.* Tom. I. pag. 299. sive pag. 555.

[Tanta severitate exercitui praefuit] Vel unum severitatis exemplum pro multis sit. Quum praesidio Corinthum teneret, et sub adventum hostium ipse vigiliis circumiret, vigilem, quem (p. 333.) dormientem viderat, transiit cuspide. quod factum quibusdam tanquam saevum increpantibus: *Qualem invenit, inquit, talem reliquit.* *Frontinus Strateg.* 3, 2, 2. *Loccenius.*

[Ut nullae unquam in Graecia exercitiores copiae fuerint] Nec mirum, quum nunquam pateretur, eos otiosi, sed etiam extra bellum castra movere, arbores caedere, fossas ducere, vasa colligere et transferre curaret: ne per otium rebus novis aut luxui studebant. In castris vero quiescentes variis exercuit,

dum quasi hostiles infidias, transfugia, irruptiones, terrores finxit: ut si tale quid serio et in bello accideret, praeparati essent, nec ut re subita percellerentur. *Polyaenus* 3. *comm.* 32. et 35. *Loccenius.* De duplici negatione apud Latinos Graecorum more fortius negante vide quos laudat *Cort.* ad *Sallust.* *Jugurth.* c. 13. num. 5.

[Adduxit] *Msc. Leid.* [Ult.] *induxit.* mox *mss.* *Dan.* et *Boecler.* *sic ordinate.* *Bosius.* [Etiam *Ax. ordinate,* sed ex perpetua librarii consuetudine, qui nusquam diphthongis utitur.]

[Ab peritissimo imperatore] *Ab Leid.* et *Voss.* A. B. [Gu. Ult. sed a per. *Ed. Mag.* et *Keuchen.*]

[Moram Laced.] *Morae* quoque non semel meminit *Diodor.* *Lib.* 13. et *Lib.* 15. *Consule* v. cl. *J. Meurfium* *Lib.* 1. *Attic. Lect.* cap. 16. *Gebhardus.* Sic vocabantur cohortes Lacedaemoniorum, v. *Ind.* *Bosius.* De mora *Hudz.* in *V. L.* ad *Thucyd.* *Lib.* v. cap. 67. Est inter illa vocabula, quae in linguam latinam uno verbo verti nequeunt. De re ita *Plut.* in *Ages.* pag. 607. (*Agesilaus*) ἐπαδε δὲ πρᾶγμα νεμεσητόν, οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ ἀπληροῦ τῶν Ἑλλήνων, ἦσαν τινὲς ἀγγέλλοντες αὐτῷ, τὴν μὲν ὑπὸ Ἰφικράτους κατὰ κενόφθαλα, καὶ πάλαι ἔστο μὲν διὰ πολλῆς ἡρόνυ ἐν οὐκ ἐμ

quod maxime tota celebratum est Graecia. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugavit. Quo facto

αὐτοῖς. πολλὰς γὰρ ἄνδρας ἀ-
γαθὰς ἀπέβαλον κρατηθέντας,
ὅποτε πελτασῶν ὀπλίτας, καὶ
μισθοφόρων Λακεδαιμονίους.

[Lacedaemoniorum] Ita et alii, mox nominandi, praeter unam Pausaniam, qui moram Amyclaeorum a Lacedaemoniis domum dimissorum, ejus et Xenophon (Lib. iv. Hell. pag. 413.) meminit, trucidatam scribit. Bosius.

[Interfecit] Sic Mss. Dan. Put. Schotti, Leid. itemque Ed. Ven. ac ultima Boecl. et e vestigiis Bavarici 1. qui interfuit exhibebat, Schoppius verisimil. 4, 18. Videnturque favere Pausanias Laconicis, Aeschines adversus Ctesiphontem, Plutarchus libro: bellone an pace clariores fuerint Athenienses; ac proluxe Xenophon hist. Gr. 4. qui omnes cohortem eam, aut magnam ejus partem, occisam, ajunt. Praeterea similiter 3, 2, 1. barbarorum exercitus intersectus dicitur. Nondum tamen a me impetrare possum, ut plane rejiciendum, ac a librariis profectum putem τὸ intercepti, quod in optimo libro Savaronis, Bavarico 2. ac plerisque edd. vett. repertum est. Neque enim tam (p. 334.) vulgo notus fuit elegantissimus vocis hujus usus, ut credibile sit, eam ab imperitis librariis pro notissima suppositam. Et intercepti quoque dicuntur copiae, quas ex improviseo deprehensas hostis, antequam definita perficiant, opprimit, deletque: quod huic morae accidisse, Xenophon et Pausanias docent. Tacitus Agric. 5, 4. trucidati veterani, incensae coloniae, intercepti exercitus. Neque enim adferri possum viro optimo, intercepti legenti. Respicit Tacitus id, quod Ann. 14,

32, 7. narraverat, victorem Britannum Petilio Ceriali, legato legionis nonae, in subsidium veteranis coloniam Camalodunensem incolentibus adventanti, obvium, fudisse legionem, et, quod pedium, interfecisse. Idem cap. 28, 4. de Cohorte Usypiorum patriam repetente: pro praedonibus habiti, primum a Suevis, mox a Frisiis intercepti sunt. Florus 3, 4, 4. de Scordiscis: Non fusus ab his, aut fugatus, sed omnino totus interceptus exercitus, quem duxerat Cato. De navibus hoc sensu Justinus 4, 1, 16. a coeuntibus in se promontoriis Italiae Siciliaeque solida intercepti absumique navigia. De uno homine Suetonius Julio cap. 20. intercepti veneno indicem creditur. Et Tacitus de Agricola, cap. 43, 3. Augebat miserationem constantis rumor, veneno interceptum. E quibus locis manifestum est, eleganter et more veterum scriptorum interceptam dici moram, quae in via praeter opinionem oppressa et magnam partem caesa fuit. Non contendam tamen cum quoquam, cui potior videbitur lectio altera. Bosius. Intercepti Leid. et Voff. A. et ita legendum esse docet Dukerus ad Florum Lib. 3. cap. 4. §. 4. [Gu. Ax. interfecit, sed Ult. intercepti.]

[Quod maxime] Sic Ms. Dan. [Gu. Ult.] et alii. Longolius una voce auctius: quod ipsum maxime. Bosius.

[Iterum eodem bello] Nec ubi, nec quando hoc praelium commissum sit, usquam reperire se, ait Lambinus nisi forte id significet, quod narrat Xenophon 6. de reb. Graec. non longe admodum a principio, Iphicratem decem triremibus, quae a Dionysio Lacedaemoniis Anippo quae

magnam adeptus est gloriam. Quum Artaxerxes Aegyptio regi bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem, quem praeficeret exercitui con-

subsidio mittebantur, non longe a Cephallenia una cum viris omnibus interceptis, et navibus xc. ex Corcyra adsumtis, in Cephalleniam navigasse, et ab illius insulae civitatibus pecunias partim libentibus obtinuisse, partim invitis extorsisse, iisque rebus gestis agros Lacedaemoniorum populatum esse ac vastasse, urbesque adversariorum Atheniensibus voluntarias adjunxisse: quae noluerint se dedere, iis bellum intulisse. Sed dubito, an hoc sit omnes Lacedaemoniorum copias fugare: quibus verbis haud dubie praelium aliquod indicatur. *Bosius*. Pro *Adeptus est gloriam* Voss. A. *Adeptus gloriam*. [Sine dubio Voss. B. Nam ita etiam Axen.]

Cum Artaxerxes Aegyptio regi] Acori, qui bellum adversus Persas comparabat. v. *Diodorus* 15. Meminit expeditionis hujus et *Polyaenus* 3. in *Iphicrate*, comm. 38. *Bosius*. Hic Acoris inimicus erat Perfarum, et hinc Euagoras Cypri Rex societatem cum eo inierat, quando Artaxerxes in ipsum susceperat expeditionem. v. *Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 2. nempe Olymp. 98, 3.* qui Acoris has inimicitias confirmavit, et magnas peregrinorum copias sibi comparavit. De hoc Acori Scaliger ad *Euseb. pag. 109.* Adversus hunc Acorin Pharnabazus ab Artaxerxe dux creatus, Athenas misit, qui Chabriam in Aegypto exercitum ducentem criminarentur, et ab Atheniensibus peterent, ut Chabriae domum revocato sufficerent Iphicratem. vide *Eumd. cap. 29. nempe Olymp. 100, 4. jam Olymp. 101, 3.* Iphicrates, et Pharnabazus, Perfa-

(p. 335.) rum exercitum regere perrexerunt, cum is Perfarum rex iterum in Aegyptios, in defectione sua perseverantes, movebat, qui tum regebantur a Nectanebi, si *Diodoro* fides. Tunc exercitus conductitius, cui praeerat Iphicrates, erat militum viginti millium, non duodecim millium, ut *Bosius* jam vidit. vide *Eumdem Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 41, 42.* Brevitas Nepotis duos casus confundentis me etiam in errorem abstulit, ita ut in not. post. *Nectanebin* pro *Acori* nominaverim, quam notam jam in spongiam incumbere jubeo. Caeterum Iphicratensium res tum temporis excellenter gestas enarrat *Diodorus*. *Polyaenus* a *Westlingio* ad cap. 29. et ante eum a *Bosio* ad h. l. ad partes vocatus Regis Aegyptii nomen non indicavit; sed videtur agere de expeditione eadem, de qua *Diod. Sic. cap. 42.* agit, uti et *Nepos* h. l.

Voluit] Q. edd. *voluisset*. *Bosius*. Voss. A. *noluit*. Pro *petivit ducem* Voss. A. *ducem petivit*. B. *ducem petivit*. [A. *ducem petivit*. Gu. *sibi ducem petivit*. Etiam Gu. Dan. Ult. *voluit*, sed Ed. Long. et Mag. *voluisset*.]

Petivit ducem] *Diodorus* l. 15. ὁδ' ἄνθρωπος ἕτος μετὰ πικροῦ ἐπὶ τὴν ἐρατηγίαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτάχθη διὰ τὴν ἐν τῷ ἐρατηγεῖν ἀρετὴν. *Gebhardus*.

Conductitio] *Mercede collecto*, non domestico. *Curt. Lib. 3. princip.* *Ad conducendum ex Peloponneso militem Cleandro cum pecunia misso*. *Ibid. c. 6.* *Argentum istud atque aurum ad conducendum militem mitte*. *Conducere* ergo est Graecorum ἔνολογεῖν vel ἔνευσι μισθώσα

ductitio, cujus numerus duodecim millium fuit. Quem quidem sic omni disciplina militari erudit, ut, quemadmodum quondam *Fabiani* milites Romani appellati sunt, sic *Ipbicratenses* apud Graecos in summa laude fuerint. Idem, subsidio Lacedaemoniis profectus, Epaminondae retardavit impetus. Nam nisi ejus adventus

Ἰππικράτης, Infra *Datame*, ex *Graecia* conductorum *tria millia*. Gehardus. Sic *Ms.*, *Magio*, *Savaroni* aliisque visi, [*Gu. Ult.*] et *Bavar.* 1. suffragantibus plerisque editoribus nuperis. Sic *conductitias catervas* dixit 12, 1, 2, vulgo et in *Bavar.* 2. erat *conducto*, Graecos intelligi, inde apparet, quod *Diodorus* eos *barbaricis*, quibus *Pharnabazus* praeerat, opponit, *Bosius*, *Voss*, *A. conducta*. item *Leid.*

Duodecim millium] Imo 20000, si *Diadora* credimus, *Bosius*.

Quem quidem] *Voss*, *B.* quosque. pro omni disciplina idem omnium disciplina, sed in marg. notatum erat; *al. omni disciplina*. Pro fuerint *Leid.* et *Voss*, *A. B.* [*Ax.*] fuerunt. In summa laude esse proba est locutio pro summis efferrī laudibus, tota Graecia fama celebrari maxime, vide *ol. Cort.* ad *Ciceron.* *Lib.* 2, ad *Fam. Ep.* 3. n. 5. Quanto opere vero Romanis Atticorum dictiones placuerint, vel ex hac ipsa patet phrasologia. Sic enim *Herodotus Lib.* 3. cap. 74. *δόντα ἐν ἀτυν νεγιστη τῶν Πρωταδνεα ἐν Περσῆσι*. Et ita passim ἐν τῶν εἰναι, γενέσθαι, pro honorari. Vide *ol. Perizon.* ad *Aelian.* *Lib.* 2, *V. H.* cap. 32, num. 7.

Idem subsidio Laced. prof.] Post cladem *Leuctricam*, victoribus *Thebanis*, quorum dux erat *Epaminondas*: qua accepta *Lacedaemoniorum* opes afflictæ

sunt, *Lambin.* Admiranda heic cum fortunæ vicissitudo, dum *Spartani* auxilium ab *Atheniensibus* petunt, quorum paullo ante (p. 336.) muros diruerant, totamque urbem excindere voluerant: tum magnitudo animi *Atheniensium*, qui *pristinorum injuriam* immemores, nec potentia *Thebanorum* deterriti, auxilium non denegant, quod, hac re commemorata, observavit *Diodor. Sicul.* 15, *Bosius*.

Inceptus] Vulgo editur *impetus*. Sed in *Ms.* *Schotti* disertus fuit *inceptus*: quomodo et in suis codd. legunt *Savaro*, et *Gifaninus* in *Observation. Ling. Lat.* pag. 114. Etiam *Exc. Dan.* *interceptus* habent, quod sine dubio ex altero corruptum, Itaque non dubitavi scriptam lectionem reponere, Dictum vero, ut *amissus*, et similia, de quibus diximus ad 7, 6, 2. Alibi *incepta* dixit, v. *Ind. Bos. Leid.* *inceptus*, *Voss*, *A. inceptus*. Vide et *Sim. Bosium* ad *Ciceronem Lib.* 4. ad *Atticum Ep.* 2. *Si neque populi jussu, neque plebis scitu*, pro *scito*. Sic *quisus* pro *quisum*. v. *Burm.* ad *Ovid.* 21, *Metam.* 242. et *consule*, quos laudat *Oudendorpius* ad *Frontin.* *Lib.* 2. *Strateg.* cap. 5, num. 113, vide not. post *Heusinger* tamen præfert *impetus* et ita edidit, [*Gu. inceptus*. Sed *Ax. Ult. impetus*, quod jam *Harlesius* ex omnibus ante *Bos.* editis revocavit. Vide loca ab *Heusingero* laudata, *Cic. pro leg.*

appropinquasset, non prius Thebani Sparta abcessissent, quam captam incendio delessent.

Man. cap. 5. Caes. B. Civ. 1, 26. Hirt. B. Afr. cap. 68. et adde Cic. Divin. in Caecil. cap. 11. *Ut istius, credo, animos atque impetus retardaret.* Mox Axen. etiam *appropinquasset, non propinquasset.* In eodem Cod. pro nisi, in i. e. ni scriptum est.]

CAP. III.

Fuit autem et animo magno et corpore, imperatoriaque forma, ut ipso adspectu cuius inijceret admirationem sui; sed in labore remissus nimis parumque

Et animo magno et corpore, imperatoriaque forma, ut ipso adspectu cuius inijceret admirationem sui] Corporis dignitas duci admirationem tam apud suos, quam apud hostes conciliat. Tacitus 13, 8, 4. *Ne, si ad accipiendas copias Syriam intraviset Corbulo, omnium ora in se converteret corpore ingens, verbis magnificus, et super experientiam sapientiamque etiam specie inanium validus.* De Caecina idem 2. Hist. 30, 3. Claudianus 1. de laudibus Stiliconis:

*Jam tunc spectus, jam tunc venerabilis ibas,
Spondebatque ducem celsimitor igneus oris,
Membrorumque modus, qualem nec carmina fingunt Semideis; quacunquē alte graderere per urbes,
Cedentes spatiis assurgentesque videbas.*

Julius Capitolinus de Pertinace cap. 12. *Fuit autem senex venerabilis, immissa barbā, reflexo*

capillo, habitudine corporis pinguiore, ventre prominulo, statura imperatoria. Gebhard. Quae his Trebellii Pollion. verbis recte explicantur: *ea corpora (p. 337.) ris magnitudine, et dignus videretur imperio.* Loquitur de Celso. Spartianus de Aelio Vero scribit, *eum fuisse pulchritudinis regiae.* et in Pertinace pro imperatoria forma dicit, *statura imperatoria.* Eustatius.

Sed in labore remissus nimis, parumque patiens] Insignem heic contradictionem deprehendisse sibi visus est Nobiliss. Barthius in comm. ad Statii Thebaid. 5, 145. Neque enim hoc convenire ait cum iis, quae initio vitae hujus scribuntur: ac minime remissi et laboris impatientis hominis esse, ita instruere, docere, constituere militem. Praeterea ab strenuissimo et exercitatissimo duce Iphicrate hanc notam amoliri ipsius sermonem, quo pigritiae in agendo, celeritatis in loquendo arguit Pharnabazum, apud Diado-

patiens, ut Theopompus memoriae prodidit, bonus vero civis, fideque magna. Quod cum in aliis rebus declaravit, tum maxime in Amyntae Macedonis liberis tuendis. Namque Eurydice, mater Perdiccae et Philippi, cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit, ejusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem, placatis in se suorum civium animis. Caus-

rum Sicul. 15. dicens *se mirari, quomodo in sermonibus quidem celer, in operibus autem tardus esset.* Quomodo enim, quo ore, qua fronte tanto barbaro suum vitium exprobrare ausum, nisi ipsemet laboris et strenuitatis sibi conscius fuisset? Mentitum itaque malignum scriptorem Theopompum, et, qui malignantem sequatur, auctorem nostrum. De Theopompo non pugnabo: potuit is heic quoque maledicus esse, at non ideo mentitus fuerit et Noster, qui haec fide illius refert, neutiquam suum iudicium interponens: satisque cavet sibi, cum addidit, Theopompum ita memoriae prodidisse; quem maledicentiae jam supra 7, 11, 1. arguerat. Fortasse tamen nec Theopompus mentitus est. Neque enim ex iis, quae sub initium vitae hujus narrantur, efficitur, ut Iphicrates laborum valde patiens fuerit. Potuit disciplina militari nobilitari; potuit saepe exercitiis praesse, consilio valere, copias exercitatus habere; omnique disciplina militari erudiri; et tamen in labore remissus nimis parumque patiens esse. Nec enim haec inter se pugnant. Pharnabazo autem non impatientiam laboris, sed tarditatem exprobravit: quae duo diversa vitia esse, nemo negaverit. *Bos.* De Theopompo egi ad Alcib. cap. xi. §. 1. quibus adde Plutarchum in Alcib. pag. 209. hunc cum Ephoro et Xenophonte jungentem.

Remissus nimis] Exc. *Dan.* [Ax. Gu.] transponunt, *nimis remissus.* mox q. edd. *declaravit;* sed libri meliores *declaravit.* *Bos.* Omnes mei *remissus nimis.* *Leid.* et *Voss. B.* [Dan. Ax. Gu. Ult.] *declaravit.* Pro *Amyntae* *Voss. A.* et *B.* *Amyntae.* Pro *Eurydice* *Leid.* *Erudice.* *Voss. A.* [Gu. Ult.] *Eurydice.* Pro *Perdiccae* *Voss. A.* *Predicae.* Pro *duob. liberis*, [quod in *Ed. Mag.* et *Keuchen.* est, *Gu. Ax. Ult.*] *Leid.* et *Voss. A. B. pueris.* et pro *Iphicraten* *Voss. B. Iphicraten.*

Eurydice] Explicatius haec *Aeschines Orat. de falsa legat.* *haud longe a principio.* *Bos.*

Cum his duobus pueris] *Habuit tamen ex Amynta tres filios, Alexandrum, Perdiccam et Philippum, Alexandri magni Macedonis patrem, et filiam Euryonem.* *Justin. L. 7. c. 4. Ernst.* (p. 338.) *Causam capitis semel dixit, bello sociali*] *Accusatus proditionis, quod Chareti collegae, socios rebelles adorturo, obsequi nolisset.* *infra* 13, 3, 4. *Diodorus* 16. *Meminerit accusationis hujus, a Charete et Aristophonte institutae, et Aristoteles Rhetor. 2, 23. Quintilianus instit. orat. 5, 11. Plutarchus in Apophthegm. regum et ducum p. 187. Polyaeus 3. comm. 29. ac fortassis et comm. 15. et 16. Εισαγγελίας reum fuisse, rationemque imperii militaris reddere iustum, ait Dionysius Halicarnasseus libro de antiquis Oratoribus Atticis,*

sam capitis semel dixit, bello sociali, simul cum Timotheo, eoque iudicio est absolutus. Menesthea filium 4, reliquit, ex Thressa natum, Coti regis filia. Is quum

in Lysia: ἐν τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ τὴν εἰσαγγελίαν Ἰφικράτης ἠρώδισαι, καὶ τὰς ἐνδύνας ὑπέσχετο τῆς στρατηγίας, ὡς ἐξ αὐτῷ γίνεται τῷ λόγῳ καταφανέει. E quo loco simul apparet, apologiam ejus Dionysii aetate superfuisset. Qualis autem fuerit εἰσαγγελίας δίκη, ex Harpocrate, Polluce 8, 6. Demosthene orat. contra Timocratem, et orat. in Euergum et Mnesibulum docet Petitus Commentar. in Leges Attic. 7, 13. Nuperus annotator ait, Pausaniam Boeoticis hanc caussae hujus dictae caussam allegare, quod successori exercitum non tradidisset. Nollem factum. De Epaminonda enim, non de Iphicrate, Pausanias refert, eum causam capitis dixisse, διότι ἐβουλευσάμενος ἐξήκοντος ἤδη τῷ χρόνῳ. quod etiam Noster 15, 8. narrat. Et quomodo βουλευσάμενος ultra permissum tempus Iphicrates potuit, qui nunquam Boeotorum, sed semel Persarum, plerumque Atheniensium, et quidem contra Boeotos ipsos sive Thebanos, (ut vel e cap. 2, 5. cognoscere est) aliquando dux fuit? scio, quid viro docto erroris hujus occasionem praebuerit: sed eum facile praecavere poterat, si Graecum textum inspexisset. quamquam et Latina versio satis plana est. *Bosius.*

Caussam capitis semel dixit] Non pugnant haec cum iis, quae tradit Diodorus 15. Iphicratem accusatum esse a Pharnabazo, quod ejus culpa Aegyptum capere non potuerit. Non enim dicit Diodorus, Iphicratem reum fuisse, et causam dixisse apud cives suos, accusante Pharna-

zō: sed primum, missos esse legatos a Pharnabazo, qui Iphicratem accusarent; deinde, Athenienses Peris respondisse, se de Iphicrate supplicium sumturos, si eum peccasse comperissent; postremo, ipsos Iphicratem brevi post tempore classi praefecisse. *Lambinus.*

Caussam dixit] De Iphicratis eloquentia plura e Dionysio Halicarnasseo atque Aristide περὶ τῷ παραφθέγγματος colligit Muretus 7. Var. lect. 32. Schottus. Adde Ruhnck. in Historia Critica Oratorum Graecorum. p. 57, 58.

Bello sociali] In quod inciderunt Athenienses, cum Chir, Rhodii, Coi et Byzantini ab iis descivissent, ut Diodorus tradit. Ejus mentio et in Chabria c. 4, 1. Buchnerus.

Absolutus] Caussam apud cives suos simul cum Timotheo dixisse Iphicratem, et multatos esse, tradit Diodorus lib. 16. Polyaeus cum Nostro congruens, Iphicratem et accusatum esse significat, et absolutum. *Lambinus.* Quo strategemate iudicium sit sententia absolutus, refert Polyaeus lib. 3. *Strateg.* ac de Latinis Seneca rhetor l. 7. *Excerpt. declamat.* 5. Schottus.

(p. 339.) *Ex Thressa natum*] Expellatur illud *natum*, ignotum libris antiquis: scribendum quoque *Coti*, quod Nepos Graecolatina terminatione formet. Sic in Timotheo libri Mss. *Adversum Cotum bella gessit.* Gebhard. Alii codd. (ut Bavarici) *Tharsa*, nonnulli vero *Thrasa* habent. *Magius.* Longolius ipsum quoque Iphicratem Thressa matre natum vult, seductus corrupta lectione loci Senecae lib. *de constantia sapientis* cap. 18.

interrogaretur, utrum plaris patrem matremne faceret, matrem, inquit. Id quum omnibus mirum videretur, at ille, merito, inquit, facio. Nam pater, quantum

ubi vulgo legitur: *At Iphicrates, cui mater barbara et Thressa objiciebatur.* sed e Mss. melioribus et Laërtio legendum, *Antistheni mater barbar.* etc. Jam Lipsius monuit. Turpius adhuc lapsus est Schottus, qui hunc Senecae locum ad filium Iphicratis retulit. Ceterum *τὸ natum* aberat ab ed. Ultraject. judicio Schotti et Gebhardi recte. sed ita plane et alibi loquitur 15, 10, 2. *qui talem ex te natum relicturus sis.* Bosius. Pro *Mnesthea* Leid. Voss. A. et B. [Gu. Ax.] *Menesta*. Pro *Thressa* Voss. A. *Tharsa*. Leid. et B. *Tarsa*. *Thressa* retinendum. Thressae mulieres Graecis, sive Atticis erant despectae. vid. Heins. et Burm. ad Ovid. Epist. 19. Heroid. vs. 100. Adde notas post. [Ult. *Mnesthea*, sed in Erratis emendatur: *Mnesthea*.]

Coti regis filia] Cujus, Soceri fui, imperium quomodo adversus ipsos Athenienses defenderit, quamque nullam ab eo gratiam retulerit, narrat *Demosthenes orat. advers. Aristocratem*, pag. 447. Convivium nuptiale ex *Anaxandride* describit *Athenaeus* 4, 3. Recte a. Mss. *Coti*. v. ad 2, 1, 1. *Bosius*. Leid. et Voss. A. *Cothi*. Heusingerus edidit *Cotyis*, contra Codicum et antiquissimarum editionem lectionem, excepta Longol. quae *Cotiis*, et Mag. quae habet *Cotyis*. cui lectioni etiam favet Oudendorpius ad J. Caesarem, jam a me in post. not. citatus. Quoties haec peregrina vox occurrit, variant mirum in modum Codices; ita tamen, ut plerique scripserint videantur *Cotum*, *Coti*, vel *Cothum*, *Cothi*. A Graecis vocatur *Kótyos*

in gen. *Kótyos*, unde Latine *Cotyis*, et *Cotyos*, vel *Cotyis* conficitur. neque hoc ignorarunt, qui hic *τὸ Coti* a Nepote ipso scriptum existimarunt. In hac sententia fuit quoque Davifius, sane haud indoctus; sed huic se obposuit Oudendorpius ad Jul. Caesar. Lib. III. de B. Civ. cap. 36. secutus Burmannum ad Vellejum Patercul. Lib. II. cap. 129. qui praesit vestigia Heinsii, *fratris Cotyis* legentis, quibus jam reliqui insistent, ita ut causa jam perorata videatur. Sed quid Critici facient de *Rhadamanto*, quem Ovidius IX. M. 439. in acc. vocavit *Rhadamantion* (ubi altissimum Criticorum est silentium) licet a Graecis dicatur *Ραδάμανθως*, gen. *Ραδάμανθως*, quod jam observavit Mueckerus ad Hygin. fab. 202. Ea ejus verba, *defendi tamen possit ISCHUS, ut sit dictum, quem admodum RHADAMANTHOS, ex ΡΑΔΑΜΑΝΘΩΣ*. *Cotyis* est nomen antiquissimum, de quo cl. Valken. ad Herodot. Lib. IV. c. 45. lin. 59. quod postea generale nomen Regum Thraciae fuit; ut jam dudum observarunt Casaub. ad Strabon. Lib. XII. pag. 833. et Burm. ad Ovid. Lib. II. ex Ponto Epist. 9. vs. 2. Paphlagonum Rex *Cotyis* memoratur a Plut. Ages. pag. 601. Interea miror, Heusingerum, Nepoti semper Graecae Graecorum vocabulorum terminationes obtrudere solitum, hic non edidisse *Cotyos*. De hoc Nepotis loco egit etiam Abr. Torrenius ad Val. Maxim. Lib. III. cap. 7. Ext. 7. [Dan. Gu. Ax. *Cothi*. Ed. Ult. *Cotyis*. Reliquae antiquiores: *Coti*.]

Plaris] Dan. et Bavar. 2. *plus*.

in se fuit, Thracem me creavit, contra ea mater Atheniensem.

mox Longolius, an matrem: ed. ult. Boecl. matremve. Sed matremne Dan. et Lambinus. Bofius. Voff. B. utrum plus patrem matremve faceret. Pro matrem, inquit Leid. patrem, inquit. [Gu. plus p. matremne. Ult. pluris p. matremve.]

(p. 340.) Id quum omnibus mirum videretur: at ille, merito, inquit] Aberant haec a Ms. Bavar. 1. credo, ob repetitionem rē inquit. Bosius.

Pater quant. in se fuit Thracem me gen.] Sensus iste: pater, quantum in se fuit, Thracem potius quam Atheniensem ideo genuit, quia e barbaris uxorem duxit: mater autem non ex suo sanguine Thracem, sed ex Atheniensis viri complexu Atheniensem gignere studuit. Perstringit patris cum barbara matrimonium: cujus solius sit ea culpa, non matris, si quid hic indignum moribus Graecorum aut opprobrio obnoxium: obiciebatur enim Menestheo, quod matrem haberet Thressam. Boeclerus. Simile responsum Timothei apud Athenaeum 13, 5. qui eum aliquando irrideretur, quod matre Thressa et meretrice genitus esset: respondit: καὶ ἄδριον γὰρ ἀντὶ οὐδα, ὅτι δὲ ἀντὶν Κόρωνος εἶναι υἱός. Bosius. Pro pater Leid. mater. Perpetuo obiciebatur Atheniensibus velut opprobrium, si e matre peregrina essent nati. Sic quoque Antistheni Atheniensi, unde Plut. Tom. II. de exilio pag. 607. hujus festivum responsum refert: τὴ δὲ τῷ

Ἀντισθένης οὐκ ἐπαυεῖς, πρὸς τὸν ἐπὶ τὰ ἄλλα ὄντι Φρυγία δὲ ἐστὶν ἢ κίτριον, καὶ γὰρ ἡ τῶν Θεῶν. quae ab aliis Thressa vocatur. v. Menag. ad Diogen. Laërt. Lib. vi. cap. 1.

Me genuit] Ms. Bavaricus vultuosior: me genuit, creavit. An igitur τὸ genuit glossema est, auctor autem scripsit me creavit, eodem sensu? quomodo hac voce subinde veteres usi. Livius 1, 3. Silvius Aeneam filium creat; is deinde Latinum Silvium. Phaedrus 1, 7, 9. Quidnam futurum est, si creavit liberos? Idem 3, 16, 11. quum crearet masculus, Beneficium magnum sane natali dedit. Virgilius Aen. 10, 705. Et face praegnans Cisseis regina Parim creat. Ibid. v. 543. Vulcani stirpe creatus. v. 517. Sulmone creatos quatuor hic juvenes etc. Florus 1, 6, 1. Nec obscuritas inhibuit, quamvis matre serva creatum. Bofius. Leid. et Voff. A. genuit vel creavit. Verbum vero creare, si ita legendum statuas, et de patre et de matre adhibet Noster, et certe de utroque dicitur. Vide Burmann. ad Phaedrum Lib. 1. fab. 6. et ad Lib. 3. fab. 15. vs. 14. [Ult. genuit. Gu. genuit t creavit. Creavit recte a Bremio receptum est. Pro Thracem Gu. Threcem.]

Contra ea] Sic Dan. Alii, contra. Bofius. Voff. A. contra ea. Pro mater Leid. pater. [Boecl. Ax. Ult. contra, sed Gu. contra ea.]

XII. CHABRIAS.

CAP. I.

- 1 CHABRIAS ATHENIENSIS. Hic quoque in summis habitus est ducibus, resque multas memoria dignas gessit. Sed ex his elucet maxime inventum ejus in praelio, quod apud Thebas fecit, quum Boeotiis
- 2 subsidio venisset. Namque in eo, victoria fidente summo duce Agesilao, fugatis jam ab eo conductitiis catervis, reliquam phalangem loco vetuit cedere, obnix-

(p. 341.) CHABRIAM amplius narraverunt *Diodorus Siculus* 15. et 16. *Xenophon Hist. Graec.* 5. *Plutarchus in Phocione. Demosth. contra Leptin. Polyæn.* 2. *Athenaeus* 12. *Frontin.* 1, 4, 14. et 2, 12, 12. *Boecler.*

In praelio, quod ap. Thebas] De quo *Diodorus* libro 15, 32. *Polyænus* 2. in *Agesilao* num. 2. *Bosius.*

Boeotiis] *Leid.* et *Voss. A. B. Boetiis.* Sed male.

In eo victoria fidente summo duce Agesilao] Sic *Lambinus* edidit, cum in omnibus vulgaris legeretur, *in ea victoria fidentem summum ducem Agesilaum.* Et vix aliter legi potest. Nam *τῷ* ea nullus hinc locus: cum nihil de victoria Agesilai praecesserit. Immo nondum is vicerat. Legendum igitur, *in eo; praelio* scilicet, quae vox praecesserat. *Victoria fidere* est, ut recte *Lambinus* interpretatur, victoriam sibi promittere, cer-

tam de victoria fiduciam concipere. v. *Ind. Boecleri Codex* habet: *in ea auctoritate fidentem summum ducem Agesilaum.* An legendum: *in eo auctoritate fidente etc.* Sed magis placet emendatio *Lambini*, tot codicum consensu nixa. *Bosius. Leid.* et *Voss. A.* *In ea victoria fidentem summum ducem Agesilaum.* *B. in ea auctoritate fidentem summum ducem.* Pro *phalangem* *Voss. B. phalangen.* [*Ax. in ea victoria* (non: *auctoritate*) *fidentem summum ducem Agesilaum.* Ita etiam *Gu. et Ult.* nisi quod pro *ea* ille *eam* et supra scriptum *eo*, haec in ipso contextu *eo* habet.]

Loco vetuit cedere] *Polyænus* *μη προδραμεν, ἀλλὰ μὲν ἡσυχει.* *Bosius.*

Obnixoque genu scuto] *I. e.* obfirmato genu ad scutum. Videtur a Probo dictum esse obscurius, quod expressit *Diadorus* 13. *καὶ τὰς ἀσπίδας προῖτι*

que genu scuto, projecta [que] hasta impetum excipere hostium docuit. Id novum Agesilaus contuens,

γόνυ κλίνας, et clypeis ad genu acclinatis. Et Polyaeus (ex emendatione Casauboni) τὰς ἀσπίδας πρὸς γόνυ προσεισάμενος, clypeis ad genu firmiter acclinatis. Plinius explicatiusque dixisset, *obnixo genu in scutum*. Lambinus. Polyaeus 2. *Strateg.* 2. *σάσιμον ὄχνη* (p. 342.) *μα τῆς μάχης*, *statariae* vel *stabilis pugnae figuram* appellat. Hinc putat Lambinus fluxisse illud institutum militum Romanorum, ut triarii genibus flexis intra scuta subsiderent. Ad testimonium citat illud Vegetii L. de re milit. 20. *Triarii genibus flexis intra scuta solebant subsidere*. Scopum et fructum hujus rei addit Vegetius: *ne stantes vulnerarentur, venientibus telis, et ut, cum necessitas postulasset, tamquam recreati a labore, vehementius hostes invaderent*. Vel, ut 2, 16. scribit, *si prima acies esset victa, ab his quasi de integro repararetur pugna*. Sed alia et diversa haec ratio triariorum Romanorum, alia Graecorum militum ex instituto Chabriae erat. Quod etiam Stewechius in comment. suo ad dictum Lib. 2. cap. 16. Vegetii vidit; unde ait: *Sed strategema illud (Chabriae) triariis Romanis quidam vir doctus (per hunc Lambinum) signare videtur accommodare voluit*. Sed errare ipsum ex hoc loco facile intelligere est. Quod quum Stewechius fusius non ostendat, ego explicatius dabo. Milites Chabriae obnixo genu scuto protensa hasta stabant, ut eo commodius hostilis phalangis impetum exciperent et sustinerent: quod etiam Polyaeus dicto loco confirmat. Triarii vero Romani genu dextro innixi, sinistro crure por-

recto, scuta innixa humeris, hastas sub erecta cuspidem in terra fixas tenentes, sub vexillis confidebant: dum vel hastati, qui primi pugnam inibant, vel principes, qui robustioris aetatis, et a principio gladii pugnabant, cum hoste dimicabant: quorum subsidio, tertio ordine dispositi erant, et in eorum vicem locumque parati. Si apud hastatos ac principes parum prospere pugnatum esset, tunc demum triarii ad nutum ducis consurgebant ad pugnandum. Triarii enim erant veterani spectatae virtutis, ad quos, rebus ferme desperatis, velut ad extremum subsidium refugiebant, ut observat Dionysius Halicarn. 5. *Antiq. Rom.* 15. et 8, 98. Inde rem ad Triarios redisse, cum laboratur, proverbio increbuit, ut praeter Lipsium Valtrinus 5. de milit. R. 3. docet. Haec ergo tam distincta et diversa confundi non debent, nec alterum ab altero deduci. Loccenius.

Projectaque hasta] Si locus emendatus est (ut mihi quidem videtur) *projecta* positum pro *porrecta*, seu *ante erecta*, *προβλημένης ἀσπίδος*. Sic *Sisenna* Lib. 2. apud *Macrobi.* 6, 4. *scutis projectis*. Idem: *projectis ramis*. *M. Tullius* de signis: *sed quod erat ejusmodi loco, et ita projecta in altum*. Idem in orat. ad Q. fratrem L. 3. *brachium procerius projectum, quasi quoddam telum orationis*. Quidam legi volunt *porrecta*. Ego nihil muto. *Lambinus*. *Polyaeus* dixit τὰ δόρατα ὀρθὰ προτεινόμενος: *Diodorus* ἐν ὀρθῶς δόρατι μένειν. *Mss.* *Dan.* et *Boecl.* *projecta hasta*, absque copula. Et potest abesse. *Barthius* conjiciebat leg. *scuto, que projecto, hasta imp. exc.*

3 progredi non est ausus, suosque jam incurrentes tula
 3 revocavit. Hoc usque eo tota Graecia fama celebratum
 est, ut illo statu Chabrias sibi statuam fieri voluerit,
 quae publice ei ab Atheniensibus in foro constituta est.
 Ex quo factum est, ut postea athletae ceterique arti-
 fices his statibus in statu ponendis uterentur, quibus
 victoriam essent adepti.

Sed repugnant *Diodorus* et *Polyaenus*, qui clypeos ad genu
 acclinatos dicunt. *Bosius*. Leid. Voss. A. et B. *Projecta hasta*.
Projicere hastam i. e. protendere. Graecis *προβάλλειν*. v.
 Celeb. Periz. ad *Aelian.* Lib. 2. V. H. cap. 44. hinc *projectus pro*
extento, antejecto, prono. Vide Celeb. Burmann. ad *Valer.*
Flaccum L. 4. *Argon.* vers. 268. [Gu. Ult. *projecta*, omissa co-
 pula, quae in reliquis Edd. ad-
 est.]

Id novum Agesilaus contuens] Sic rescripsi auctoritate codicum
 Dan. Leid. et Boecler. Etsi postremus aliquot vocibus auctor,
 habet: *Id novum cernens Agesilaus contuens id progr. n. e.*
a. Adscripserat aliquis in ora *cernens*, explicaturus *to contuens*.
 Id postea textui, et alieno quidem loco, intrusum est. Vul-
 (p. 343.) gati: *intuens*. Est autem *contuens* idem ac *contemplatus*,
 speculatus, accurate et veluti fixo oculo inspicere. Sic *contueri so-*
lem immobilibus oculis, *Plin.* dixit *N. H.* 7, 2. *Bos.* Voss. B. *Id*
novum cernens Agesilaus contuens. [Gu. Ult. *contuens*.]

Tota Graecia] Liber P. Danielis *Et tota Graecia fama celebratum est*.
 Gebhard. Sic Mff. Et similiter locutus *praef.* 5. et 11, 2, 3. Alii, in *Graecia*, quod
 etiam nuperrima editio Belgica retinuit, *Bosius*. Leid. Voss. A.
 et B. *Tota Graecia fama celebratum est*. Mox sibi abest a
 Leid. et Voss. A. [Gu. Ult. ut

Boeclerus et *Bosius* ediderunt. Edd. ante *Lambinum*: *usque eo*
Graecia f. c. est. *Lambinus*, et qui sequi eum solent: *usque eo*
in Graecia f. c. est.]

In foro] Veteri scilicet, ubi et aliae illustrium virorum statuae et omnia rerum praeclararum (ut *Aeschines* ait *adv. Ctesiph.*) monumenta collocata. Vide *Meursii Ceramicum geminum* cap. 16. *Bosius*.

Ceterique artifices] Scenicos et musicos sive Dionysiacos atque pantomimos intelligi, ait *Pet. Faber* Lib. 2. *Agonistic.* sine capit. 20. *Bosius*.

His statibus in statu pon. ut.] Mire vetus meus liber confirmat *Claudii Puteani* emendationem, quam *Lambinus* acceptat, una tamen voce mutata ita legit: *iisdem statibus in statu ponendis uterentur, in quibus victoriam essent adepti*. Non quod omnes victores obnixo genuscuto projectaque hasta fingi voluerint, sed unusquisque eo in statu, in quo fuerit, cum victoriam obtinuerit. *Ernstius*. Ms. *Ernstii*: *iisdem statibus in statu pon. ut.* *Bavar. vetustior*: *his statibus pon. ut.* Plerique alii: *his stantibus statibus*. *Bosius*. Leid. Voss. A. et B. *stantibus*. [Ax. Dan. Gu. *his stantibus statibus p. u.* Vulgati ante *Lambinum*: *his stantibus statibus p. u.* Sed praestantissima Ult. editio: *his statibus in statu ponendis uterentur.*]

In quibus victoriam essent adepti] Sic recte emendavit *Claud.*

Puteanus, probantibus *Lambino* et *Pet. Fabro* l. c. Confirmatque hanc correctionem et e suo codice *Ernstius*; in quo diserte scriptum, *in quibus*. *Vulgati*, etiam optimi caeteroque codices habent: *cum victor. ess. ad.* quod plane ineptum est. Quis enim credat, omnium artificum statuas eo statu effectas, qui non nisi militi aut gladiatori vel pugili conveniebat? aut omnes etiam gladiatores talibus statuis fictos, quali *Chabrias*? Id tantum imitati sunt, ut, quo quisque statu vicisset, eo sibi vellet fieri statuas. Eruditissimus, nobisque amicissimus vir, *Jo. Schef-ferus* idcirco putabat pro *cum* scribendum quomodo; suspicatus initio fuisse *quom.* cum ad-

jecto puncto. Quid si a *Nepote* scriptum sit, *in quibus fuissent, cum victor. ess. ad?* ut a librariis alibi illa *in quibus*, alibi *to cum*, ubique verbum *fuissent*, aut simile aliud, omisum fuerit? *Bos.* Leid. pro *in quibus, cum.* *Voss. A. quum. B. cum.* [Pro *in quibus* Leid. 1. Gu. Ult. cum ceteris Edd. *cum. Ax. quam.* Prae-positionem, quae ab omnibus libris exulat, *Fabro* l. c. et *Heusingero* probantibus, cum *Titio* omisi, cujus haec ad locum nostrum adnotatio est: *CUM* seu *QUUM* ex abbreviata scriptura natum videtur. Recentiores ediderunt *IN QUIBUS*, quod minime placet, cum praecesserit *HIS STATIBUS* et *IN STATUIS.*]

CAP. II.

Chabrias autem multa in Europa bella administravit, quum dux Atheniensium esset, in Aegypto sua

(p. 344.) *In Aegypto sua sponte gessit*] Ediderat *Longolius* sua *sp. quaedam gess.* Inde confestim *Lambinus*, homo ad mutandum *ἐπιπορώτατος*, multa, intrusit. Neutrum vero neque multa, neque quaedam agnoscunt libri calamo picti. Illud multa ex praecedenti intelligitur. *Gebhard.* Ms. in contraria heic currit omnia, dum legit: *nulla in Aegypto sua sp. gess.* verum contra fidem historicam. Credo igitur *Nepotem* scripsisse: *nonnulla in Aegypto sua sponte gessit.* Quae *Lambinus* mutavit in multa. Non enim addit, unde hanc vocem sumserit. *Ernstius.* Aberat utrumque editionibus *Al-di* ac *Jensonis*, itemque *Mss. Ma-*

gii, *Danielis*, *Leid.* *Boecl.* *Bavarico* utroque, [Gu. Ult.] et *Ernstiano.* Itaque non dubitavi expungere. *Ernstianus* tamen praefixum habebat *nulla.* Unde ille *nonnulla* faciebat. *Bavari-cus* antiquior: *in Aeg. bellum sua sp. g.* Utrobique scilicet librarius, qui non vidit, aut *to multa* e praecedentibus repetendum, aut *bellum* subaudiendum esse, de suo supplere voluit, quod deesse opinabatur. *Bos.* *Multa* abest a *Voss. A. B.* et *Leid.* *Bos-sii* sententiam amplector. Sententia per se plana est. *Diodori Sicul.* Lib. xv. cap. 92. verba, *Χαβρία τῷ Ἀθηναίῳ, δημοσίᾳ μὲν ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐκ ἀνεσάλ-μην, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως*

sponte gessit. Nam Nectanabin adjutum profectus, regnum ei constituit. Fecit idem Cypri, sed publice

δυσπρατεύειν πεπεισμένῳ, exprimunt quidem verba Nepotis in *Aegypto sua sponte gessit*, sed ex una expeditione hac latius a Diodoro descripta non potuit dicere Nepos, eum multa bella in Aegypto sua sponte gessisse; at tamen una fateor, hanc expeditionem famosissimam fuisse, ita ut inde locus in Syria in via, Pelusium, quae Aegypti urbs est, ferente, vocatus fuerit a Plinio Lib. v. N. H. cap. 12. sect. 14. *Chabriae castra*. a Strabone L. xvi. pag. 1103. *Χαβρίας Χάραξ*, ubi vide Casaub. et Lib. xvii. p. 1155. *Χαβρίας κόμη*, et ita quidem, ut pagorum illic sitorum videatur fuisse celeberrimus, Praeterea res in Aegypto gestas, et consilium, quod regi Aegyptiorum Tacho, non Nectanebi dedit, a multis veterum fuisse commemorata, patet ex iis, quae refert Aristoteles Lib. 11. Oeconom. pag. 507. et 510. Sed, ut Perizonius mox laudandus ait, horum Aegyptiorum Regum historiam confundunt ipsi Veteres, et hinc quoque Chabriae; et Nepos potuit incidere in alios scriptores, qui plura de rebus a Chabria in Aegypto gestis memoriae prodiderunt, sed hodie desiderantur, unde judicari non potest, utrum Nepos bene an male addiderit, Chabriam in Aegypto quoque *multa bella*, quae verba sane repetenda sunt, sua sponte gessisse. [Ax. quum dux esset Atheniensium, ut solet Noster pluribus locis. v. ad 7, 8, 2. Heusinger.]

Nectanebum] Plutarchus in *Agesilao Νεκτάναβῳ* perpetuo vocat. Polyaeus Lib. 12. in *Agesilao* vocat *Νεκτεναβόν*. Idem Lib. 3. perhibet, Chabriam Thamo adfuisse, et Thamus erit,

quem Plutarchus aliique Tachum vocant. Gebhardus. Exc. Dan. *Nectebenin* habent. Quidam, Magio teste, *Nectenabum*. Bavar. 1. *Nectebenni*: alter, *Nep-tenabum*. Diodoro est *Νεκτεναβός*, aut *Νεκτανεβός*. Ceterum alii Tacho, seu, ut Polyaeus vocat, Thamo, non Nectanebo, Chabriam adfuisse scribunt. Vid. (p. 345.) *Diodor.* 15. et *Polyaen.* 3. Fuit autem Nectanebus Tachi regis Aegyptii, vel, ut alii volunt, fratris sororisve ejus, filius, et Tachum regno expulerat. Bos. Leid. *Hecteben*. Quae scriptura propius accedit ad Plinianum *Nectabin*. v. L. xxxvi. cap. 9. sect. 14. §. 3. et ad scripturam Plutarchi in *Apophthegm.* Lac. p. 214. F. *Νεκτάβιος*, quod corruptum esse cum Lambino statuit Cl. Weß. ad *Diodor.* Sic mox citandum. Vossian. A. et B. *Nectebenum*. De errore, quem hic commisit Nepos, egit Celeb. J. Perizonius ad *Aelianum* L. 5. V. H. cap. 1. ubi citat *Nectabin*. τὸ *Nectanebum* hic non esse sollicitandum, docent verba Wesselingii ad *Diod.* Siculi Lib. xv. cap. 42. et 92. Mox ei abest a Vossian. B. [Ax. *Rectebenum*. Gu. *Nectebenin*, sed Ult. *Nectanabin*, quod merito ab Heusingero et Harlesio receptum est. v. ad 17, 8, 6. Etiam a Boecl. et Axen. codice ei abest.]

Fecit idem Cypri] Negat haec de re quidquam se reperisse *Lambinus*, praeter id, quod est apud *Diodorum* 16. Sed quoniam is Phocionem, non Chabriam cum Euagora Cyprum expugnasse scribit: credibile censet, *Diodorum*, vel *Phocionem* pro *Chabria* posuisse, forte comite illius; vel alium historicum, quam nosse, secutum. Atque is alius Eusgo-

blice ab Atheniensibus Evagorae adiutor datus, neque prius inde discessit, quam totam insulam bello devinceret. Quae ex re Athenienses magnam gloriam sunt adepti. Interim bellum inter Aegyptios et Persas conflatum est. Athenienses cum Artaxerxe societatem habebant, Lacedaemonii cum Aegyptiis, a quibus magnas praedas Agesilaus, rex eorum, faciebat. Id intuens Chabrias,

ras fuit, postquam frustra paternum regnum recuperare conatus esset, in Cypro, quo ex Asia confugerat, capitali supplicio adfectus; ut ex eodem Diodoro cognoscere est ad annum 3. Olympiadis 107. Noster autem haud dubie de eo Evagora loquitur, qui constitutus in regnum suum Olympiade xxvii. universam insulam in ditionem suam vindicare instituit, et paulo post ab Artaxerxe bello vexatus fuit. Huic in auxilium ab Atheniensibus missum Chabriam, diserte scribit Xenophon 3. Hist. Gr. haud longe ab initio: *μετὰ ταῦτα Χαβρίας ἐξέπλει ἐς Κύπρον βωησῶν Ἐვაγόρα*. Meminit subsidii ab Atheniensibus Evagorae missi et Lysias orat. pro Aristophanis bonis cap. 6. Bosius.

Sed publice] Publico nomine, auspiciis. Opponitur hoc illi, quod supra dixit sua sponte. Possis et pro nam interpretari, sed si post τὸ Cypri legas punctum. Buchnerus.

Bellum inter Aegypt. et Persas conflatum est] Sic loquitur Hirtius lib. 8. cap. 6. sub tempus aestivorum nullum summum bellum posse conflari; et initio de bello Alexandrino. Eumene, Interim conflata sunt illa bella. Loquitur ita quoque Patercul. Lib. 2. Cicero vero de Aruspicum responsis: Clodius nefarias cum multis scelerum pactiones societatesque conflavit. et in Antonium: Ille quum exercitum nullum haberet, ma-

gnum repente conflavit. Gebh. De quo Diodorus 15. Plutarch. Agesil. Bosius.

Athenienses] Copula et, quae in editis habetur; aberat Mss. Dan. [Gu. Ult.] et Boecl. Bene sic enim solet Nepos. Mox Msc. Boecl. *Id metuens*. Bosius. Voss. A. B. *conflatum est. Athenienses*; copula etiam omissa. *Id metuens* pro *id intuens* exhibet etiam Vossian. B.

Cum Artaxerxe] I. e. Artaxerxe Mnemone, de quo Tennul. ad Frontin. l. 2. Strateg. c. 3. n. 49.

A quibus magnas praedas Agesilaus rex eorum facit] Redigebat atque agebat. *Facere praedas* non est obvium in Latinis scriptoribus. Invenio tamen apud Tullium in Verrem 2, 3, 50. *Maximos quaestus praedasque fecisse*. Gebhardus. An ab Aegyptiis? Ita videtur, si vera lectio est. Atqui Agesilaus pedestribus eorum copiis praefuit, ut mox additur. Quomodo ergo praedas ab iis egit? Clariss. Schaefferus idcirco non a quibus, sed quibus, omissa praepositione, legendum censebat. Bosius. Heusingerus in spicilegio inclusit parenthesi *Ath. cum A. s. h. Lac. cum Aeg.* et sub a quibus intelligit, *Persis*. deinde post *Rex ejicit eorum*. Nunc mutavit sententiam, et a quibus jam Aegyptios respicere credit, et interpretatur a quorum partibus Agesilaus stabat. Sed *facere praedas ab aliquo*, pro *facere praedas pro aliquo*, dubito, an

quum in re nulla Agesilao cederet, sua sponte eos adjutum profectus Aegyptiae classi praefuit, pedestribus copiis Agesilaus.

latinum sit. Et loca, ab Heusingero adducta, nihil faciunt ad hanc ejus opinionem illustrandam. [*Praedam* h. l. idem esse, quod lucrum, commodum, optime adnotavit Bremius, laudans Heynium ad Tibull. 2, 3, 35.]

Sua sponte] Injussu populi, vid. ad vers. 1. Non itaque adversatur Diodoro (ut Lambino visum) qui ab Acoride accessitum ait. *Bosius*. Vid. Weff. ad Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 92. lin. 57. sive not. post. quod ei objecit Agesilaus apud Plut. p. 617. (molestie ferens, quod indigne habitus fuisset a Tacho)

ἢ Χαβρία, κατὰ σεαυτὸν ἀφ' ἡμέμω Χρησθαι τοῖς σεαυτῷ λογισμοῖς ἔξεσιν. Et hoc vocaverat Diodor. cap. 29. ἀνευ τῆς τιδήμω γνώμης. [Ax. ad adjutum, sine eos.]

Pedestribus copiis] Quorum? an Aegyptiorum, sicut Chabrias classi Aegyptiae? videtur vis oppositionis exigere. *Scheffer*. Agesilaus praeter spem factus fuit dux τῶν μισθοφόρων μόνων, τὴ δὲ ναυτικῆ Χαβρίας, ἡγεμονία συμπάντων αὐτὸς ἦν ὁ Ταχίς. v. Plut. l. 1. et Diod. Sic. Lib. xv. cap. 92. ubi cf. Weff. ad num. 50.

C A P. III.

Tum praefecti regis Persiae legatos miserunt Athenas questum, quod Chabrias adversum regem bellum gereret cum Aegyptiis. Athenienses diem certam Cha-

Regis Persiae] Bavar. uterque *Persae*. Boecler. quoque *Perse*. Quomodo et alibi legitur apud nostrum. *Bosius*. Leid. *Regii Perses*. Voss. A. B. *regis Persae*. Proprie Pharnabazus ἐξέπεμψε πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις. Vid. Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 29. Vide ad Iphicrat. c. 2. §. 4. [Ax. *per se*, ut supra 7, 9, 5. Gu. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ult. Long. et Mag. *Persae*. Ald. et Lamb. cum Vulgatis: *Persiae*, quo tamen nomine nusquam alias Noster usus est.]

Diem praestituerunt] Diem praefiniverunt, elegantia Romana. Curt. Lib. 3. pr. *Postquam nihil inde praesidii mittebatur, ad praestitutam diem permisere se Regi*. Cicer. Tuscul. Quae. *Natura dedit usuram vitae, tantquam pecuniae, nulla praestitura die*. Idem in Verrem: *Diem praestituit operi faciendo Cal. (p. 347.) Decembr.* Dies autem praestituta est ἡ προδεσμία. *Gebhard*. Cod. Dan. *praestiterunt*. *Bosius*. Leid. et Voss. A. *Præstiterunt*. Vide Oudendorp. ad Frontinum Lib. 1. cap. 2. *Str-*

brae praestituerunt, quam ante domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos denuntiarunt. Hoc ille nuntio Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse. Non enim libenter erat ante oculos civium suorum, quod et vivebat laute, et indulgebat sibi liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune vitium in magnis liberisque civitatibus, ut invidia gloriae comes sit, et libenter de his detrahant, quos eminere videant altius;

teg. E. 6. num. 25. [Gu. praestiterunt. Ita et Axen. non protulerunt.]

Denuntiarunt] Id est, minati sunt. Hanc enim vim habet hic praepositio *de*, ut notet minis additis indicere. Livius Lib. 3. cap. 46. Denuntiare se *Scilio similibusque Icilio*. Florus Lib. 4. cap. 17. num. 3. *Ut senatus Consuli* denuntiaret, *ne tantum periculi ingredi auderet*. Iulianus Lib. 6. cap. 2. *Quibus futuris imperii finis* denuntiabatur. Plura adderem; sed haec occupavit Torrenius ad Valerium Maximum Lib. 1. cap. 7. num. 37.

Non enim] Totus hic locus, ut jam Longolio aliisque observatum, e Theopompo desumptus videtur, cujus verba exstant apud Athenaeum 12, 8. Mox Cod. Dan. [Gu.] suorum civium, *εὐπατικώτερος*, ut videtur. Bosius.

Est enim] Ultraj. concisius habet: *Est enim hoc commune magnis liberisque civit.* Veruntamen vulgatam lectionem ac sententiam adstruit Tacit. Agr. 1, 1. *Quotiens magna aliqua ac nobilis virtus vicit ac supergressa est vitium parvis magnisque civitatibus commune, ignorantiam recti et invidiam*. Gebhardus. Idem Ann. 3, 10, 4. *Oidium et invidiam apud multos valere*. De populo Atheniensi aorsim Liv. 45. *Populus Athe-*

niensis lacerare invidia principes suos suetus. Loccen.

Ut invidia gloriae comes sit] Exe Dan. [Gu.] habent: *Ut invidiae gloria comes sit*. Bosius. Leid. *Et invidia gloriae comes sit*. Voss. A. *Ut invidiae gloriae comes sit*. Sed supra notatum erat *invidia*. B. *Ut invidiae gloria comes sit*.

Et libenter de his detrahant] Ultraj. *libenter his detrahant*. Sed interpolatum ignoratione elegantissimi modi loquendi. Cicero enim pro Rabirio, *detrahere de aliquo et eum in invidiam vocare dixit*, et Quintus frater, *sermo eorum, qui de se detrahere volunt*. Infra Timotheonte, *cum quidam Lamestii similis, nomine Demaenetus, in concione populi de rebus gestis ejus detrahere coepisset*. Ammian. Marcell. Lib. 30. cap. 29. *de fortibus detrahebat, ut solus videretur bonis artibus eminere*. Gebhardus. Vide Ind. *detrahere*. Membranae Bavar. Schoppio verisim. 2, 3. teste: *de iis detrahunt*. Bos. [Edd. Ult. Gebhard. Boecl. Bos. et recentiores cum cod. Dan. Gu. *detrahant*, reliqui Edd. *detrahunt*. Pro animo aequo Axen. *aequo animo*.]

Quos eminere videant altius] Omnium librorum consensus praefert *eminere*, *ἐξοχὸν ἐμύσσει*. Aurel. Victor c. 39. In Dio-

neque animo aequo pauperes alienam opulentium intuentur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat,

cletiano: Quo mihi mirum videtur, nobilitati plerosque superbiam dare: quae, gentis patriciae memor, molestiarum, quae agitatur, remedio eminere paululum pluris habet. Vid. Tacit. Lib. 2. Historiar. cap. 20. ad quem Lipsius Nepotis locum contendit. Gebhardus. Sic Mll. me. (p. 348.) liores, Schoppio, Gebhardo aliisque probantibus. Aurel. Victor in Diocletiano: Nobilitas, gentis patriciae memor, molestiarum, quae agitatur, remedio eminere pluris habet. Vulgo erat, quos emergere videant altius. De re, similis existat locus apud Tacitum Hist. 2, 20, 4. ubi Lipsium vide. Bosius. Leid. et Vossian. A. emergere.

Neque animo aequo pauperes] Vulgi hoc ingenium expressit quoque Sallustius Catil. bell. 27. Semper in civitate, quibus ope nullae sunt, bonis invident, malos extollunt: vetera odere, nova exoptant. Loccenius.

Opulentium] Ita rescribendum esse dudum, et, nisi fallor, princeps e Gifanii libro indicavit Schoppius Lib. 2. Verisim. cap. 3. adstruit Savaro, approbat P. Daniel, obsignat denique Schottus. Opulens pro opulentus ex Aufonio notant; nescio, an et hoc Eidyllio 2. Non opulens, nec egens, parcus sine sordibus egi. Adde, me quoque observasse ex Livio. Sic L. 43. Eadem aestate, qua in Thesalia equestri pugna vicere Romani, legatus in Illyricum a consule missus, opulentia duo oppida vi atque armis coegit in deditioem. Gebhard. Ita dudum e libris suis emendarunt Gifanius Ind. Lucret. v. suaviloquens, Schoppius verisim. 2, 3. Pet. Daniel, Savaro, Schottus.

Lambinus habet opulentum. Opulens pro opulentus etiam Livius aliique veterum dixere. Vid. Ind. Bosius. [Gu. Dan. eminere videant. Ult. eminere vident, et in margine: Al. emergere. Tum Gu. opulentium intuentur. A. opulentium intuentur, ut Boeclerus edidit. Ult. omnesque ante Boecler. editi: opulentum intuentur.]

Intuentur] Fidenter ita rescripsi auctoritate codicum, quibus Gifanius, P. Daniel, Schoppius ac Schottus usi. Plane sic Terentius Heaut. 2, 3, 23. qui intuitur nos. Et Plautus Mostell. 3, 2, 150. nullam equidem illic cornicem intuo. Apud eundem legimus obtuo, contuo, et simplex tuo apud Lucretium saepissime. Statim Msc. Boecl. quo ei licebat. Bosius. Leid. et Voss. B. intuentur. Pro quoad Leid. quo et ita Voss. A. B. quid si inde conficiamus quod ei licebat, pro, quantum, quamdiu ei licebat? Vide Graevium ad Cicero. Lib. 4. ad Atticum Epist. 10. sed hanc conjecturam nemini obtrudam. Idem tamen concijunt Bosius in Themist. c. 9. num. 2. e Ms. Boecleri quod mihi necesse fuit. Et Gronovius ad Epaminond. cap. 2. num. 5. Quod stans pro quoad stans. Quam conjecturam ibi firmat Codex meus Vossian. B. Ad h. l. haec notat Heusingerus: Cod. Leid. Voss. duo, A. QUO EI LIC. quod Stäverius ex QUOD factum putat, quo veteres pro QUOAD usi creduntur. De librariis id concedo: non de auctoribus. Vid. Drakenb. ad Liv. vi. 38, 13. Sed a quibus veteres usi creduntur? non a me, sed a viris doctissimis, Graevio, Gronovio, et Bosio, qui ostenderunt, quod pro quoad saepius

plurimum aberat. Neque vero solus illè aberat Athenis libenter, sed omnes fere principes fecerunt idem, quod tantum se ab invidia putabant abfuturos, quantum a conspectu suorum recessissent. Itaque Conon

fuisse usurpatum. Quod steterat apud Juvenalem Sat. x. vs. 239. explicat Scholiaſtes per *ex eo, quamdiu prostititit*. Quod pro quoad sic valere in quantum, docet Oudendorp. ad J. Caesarem Lib. v. B. G. cap. 17. apud Livium Lib. xxvi. cap. 32. quod sine jactura Reip. fieri posset, praefert summus Gronovius τὴν quoad. Adde ibi Drak. attamen hic nihil mutò. [Gu. etiam quo ei.]

Plurimum aberat] I. e. plurimumque, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Lambin. Caussam continuo subjungit Nepos ipse: at mihi in mentem venit quoque alia, nim. magnos viros vitato assiduitatis fastidio auctoritatem et desiderium in animis civium quaesivisse absentia. Livius 35. 10. Accedebat, quod alter decimum jam prope annum assiduus in oculis hominum fuerat: quae res (p. 349) minus verendos magnos homines ipsa satietate facit. Gebh. Magno tamen favore et plausu Chabriam persecuti fuere cives, quum eo duce primam pugnam navalem post bellum Peloponnesiacum vicerant Athenienses. v. Diodor. Sicul. I. xv. cap. 35. et Notae ad Aristidemp. 302. sive in Notis pag. 555.

Sed omnes f. pr. fecerunt idem] Haec duo postrema inculcata esse quis non videat? et a nostris aberant membranis: tamen inficias ire non possum, luxuriantem esse hujus dictionem, a qua multa, ni fides religioque tractandorum scriptorum vetet, rescare possis. Schottus. Libenter etiam rescaret Gebhardus, tanquam supervacanea, et venustatem dictionis collinentia.

Et mihi quoque valde suspecta sunt. Non tamen ausus sum expungere, cum in optimis codicibus legantur. Bosius.

Futuros] Sic edd. vett. et novissima Boecleri. Alii abfuturos. Lambinus tuetur afuturos, quomodo Cicero Tuscul. 5. a gloria se afuisse; et Horatius Sat. 1. 4. quod vitium procul a fore chartis. Mox in Msc. Dan. fuit recesserint. Et statim: Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbos, Chares Sygaeo. Quomodo jam ante Gifanius e cod. suo legerat in Ind. Lucret. v. Thrace. Bosius. Similis locus Livii 3. 38. Indignitate rerum (Patres) cesserant in agros, suarumque rerum erant amissa publica, tantum ab injuria se abeserati, quantum a coetu congressuque impotentium dominorum se amovissent. Loccen. Leid. Voss. A. et B. futuros. Praeferrem tamen abfuturos sive afuturos. Vide ad Miltiad. c. 4. Leid. et Voss. B. Lesbos, Chares Sigaeo. [Ax. Lesbos, Chares Sigaeo.] Male in Mss. et Edd. legitur Sigaeo. Scribendum Sigaeo. Σίγειον vocatur πόλις Τρωάδος a Stephano Byz. de qua urbe Strabo Lib. xiiii. pag. 895, 896. Herodotus Lib. v. cap. 65. dicit: Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Στάμάνδρῳ. et cap. 91. Σίγειν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ. (ab Aeliano L. xii. V. H. cap. 13. vocatur prima urbium Hellepontii.) In hanc urbem confugerant Pifistratidae. Adde Thucyd. Lib. vi. c. 59. plura de Sigaeo Hemst. ad Luciani Contempl. Tom. I. pag. 520. Interpr. ad Herodot. Lib. v. c. 95. fuit ergo urbs, unde legi posset, Timotheus Lesbi, Cha-

plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbî, Chares in Sigeo. Dissimilis quidem Chares horum et factis et moribus, sed tamen Athenis et honoratus et potens.

res Sigei, quoniam Leid. Voss. B. et Axen. legunt *Sigeo* sine praep. vel scribi posset *Lesbo*, et *Sigeo*, ut iidem *codices* scribunt. Sic olim legebam in Hygino fab. 28. *qui ab Apolline Naxo sunt interfecti*. Ubi tamen et *Naxi* legi posset, et *Lesbi* h. l. retineo, quia praecessit *Cypri*. Genitivum hunc adstruunt Viri docti ad J. Caesarem in proleg. Lib. viii. B. G. pag. 446. Hyginiana mea emendatio non placuit eruditibus in Bibl. Raisonnée Tom. XXVIII. Part. I. pag. 186. [Ed. princeps, Arg. Long. cum Gu. *futuros*. Ed. Paris. 1. Ald. *affuturos*. Paris. 2. Ult. Mag. *abfuturos*, quod cum Bremio revocavi. Pro *putabant* Ult. *putarent*. Ax. habet: *quod tantum se futuros ab invidia putabant*. Tum idem cum Dan. cod. *recesserint*. Gu. *recesserit*, et; *Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbo, Chares Sygeo*. Ult. Bossii lectionem accurate exprimit.]

Dissimilis quidem Chares] De Charete ex *Theopompo* quaedam *Athenaeus*, tardum et se-gnem fuisse dicens, et voluptarium. *Demosthenes* et *Aeschines* in *orationibus* suis saepe Charetem aut nominatim commemorantes, aut tacito nomine describentes, significant, eum parum strenuum fuisse imperatorem, ejusque culpa cladem ad Chaeroneam, victore Philippo, fuisse acceptam. *Diodor. Sicul.* 15. *extr.* dicit, eum fuisse ignavum et timidum in hostes, inju-(p. 350.) sum in socios. *Idem* Lib. 16. diserte ait, Charetem non fuisse quolibet alio forte oblato imperatorem, nec in re

gerenda neque in consilio capi-endo, meliorem. Commemoratur cum *Xenophon* aliquoties *7. de reb. Graec.* Lambinus. Add. *Plutarch. apophthegm. reg. et infra* 13, 3, 1. Pro *eorum factis* alii: *horum et factis*. *Bosius*. De Charete *Plut.* in *Arato* pag. 1034. Adde *Aeneae Tactica* c. 11. et ibi *Casaub.* cum *Wesselingio* ad *Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. ult.* Chares et Cleo obponuntur *Aristidi* et *Pericli* in *Excerpt. et Polybio de Virt. et Vit.* pag. 1383. *Charetum* nomen in historiis non magno est in honore. de Charete *Lindio* vid. *Hard.* ad *Plinium Lib. xxxiv. sect. 18. n. 10.* Voss. B. *eorum*. [Gu. Ed. Ult. omnesque ante *Boecler. horum et factis et moribus*, quod recte ab *Heusingero* restitutum est. Ax. *horum factis et moribus*, non *et factis*. Ed. *Boecl.* et *Bos. eorum factis et moribus*, qua auctoritate, nescio. De phrasi *dissimilis Chares horum et factis et moribus* consp. *Heusingeros* ad *Cic. Offic. 1, 22, 7.* et *Jac. Fridericum* ad *Fragmenta Cornelii Nepotis Guelpherbyt.* pag. 152. et 165. 166. qui saepissime a Romanis Scriptoribus homines ipsos cum hominum factis et rebus comparari docuerunt. Ita *Cornelius*, a *Bremio* laudatus, *infra* 25, 12, 1. *Praeoptaretque Equitis Romani filiam generosarum nuptiis*. Adde *geminum nostrum Demosthenis locum* apud *Rutilium Lupum de Figur. Sentent. et Elocut. 2, 4. Sed ego Lycurgum vobis praesentibus hoc unum interrogabo, velintne se similem esse illius factis et moribus?* et *Vellej. 1, 12. P. Scipio Aemilianus, vir aviti*

CAP. IV.

Chabrias autem periit bello sociali tali modo. Op-
pugnabant Athenienses Chium. Erat in classe Chabrias

*P. Africani paternisque L. Pauli
virtutibus simillimus.* ubi vide
Ruhnkenium.]

Bello sociali] Sup. ad 11, 3,
3. *Bosius.* Cur hoc bellum so-
ciale vocetur, docet Perizon. ad
Aelian. Lib. 11. V. H. cap. 10.
num. 5. hoc bello Delus socia
Atheniensium fuit, ut ex Iphicra-
tis Strategemate colligit Dorvil-
lius in Exerc. de Insula Delo
cap. 4. in Oblerv. Miscell. An.
1736. pag. 29. Tres duravit an-
nos. De hoc quoque Interpr. ad
Timoth. cap. 4. num. 3. West.
ad Diodor. Sicul. Lib. xvi. cap.
22. Plura numerantur bella so-
cialia, a Graecis πόλεμοι συμ-
μαχικοί dicta. Sic περί πολέμου
συμμαχικῆ loquitur Polybius L.
11. cap. 36. κατά δὲ τῆς αὐτῆς
καιρῆς Ἀχαιοὶ καὶ Φίλιππος ὁ
βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἄλλοις συμ-
μάχοις συνίσαντο τὸν πρὸς Ἀι-
τώλης πόλεμον τὸν προσαγορευ-
θέντα συμμαχικόν. Adde Lib. 1.
cap. 3. In historia Romana me-
moratur etiam bellum sociale,
quod Plinius Lib. 11. N. H. cap.
83. sese haud scire dicit, an fu-
nestius terrae ipsi Italiae fuerit,
quam civilia, ubi vid. Harduin.
et Interpr. ad Florum Lib. 111.
cap. 18.

Chium] Insulam, et ejusdem
nominis urbem Joniae celebra-
rissimam, cujus incolae maxime
florebant tum potentia, tum fidei
gloria, jam diu ante bella Medi-
ca. Herodotus Lib. 1. cap. 18.
refert, solos ex Jonibus Chios
Milesiis opem tulisse adversus Ly-
dos, quia Milesii olim cum ipsis
fecerant adversus Erythraeos.
Bello Medico effecerunt, ut Pha-

selitae cum Atheniensibus pa-
cem facerent, et Cimonem ad-
versus Barbaros sequerentur.
Vid. Plut. Cim. pag. 486. pluri-
bus haec referentem. Initio belli
Peloponnesiaci ab Atheniensibus
steterunt. Vid. Thucyd. L. 11.
cap. 9. sed postea ab iis defece-
runt, a quibus ita domiti fue-
runt, ut postea adversus Athe-
nienses proficisci non sustinue-
runt, teste Thucydide Lib. viii,
a capite 14. ad caput 25. Sed si-
mul ac Thebani, auctore atque
impulsore Epaminonda maris im-
perium adfectantes, Chios, et
Byzantios invitabant, ut secum
societatem inirent, statim hanc
conditionem acceperunt, qui-
bus sese adjunxerunt Rhodii, et
(p. 351.) Coi, nec non Mausolus
Carum princeps. Nec mirum
hoc de Chiis, qui maris impe-
rii libertatisque cupiditate quo-
que flagrant. Vide de Chiis,
praeter Thucydidem l. 1. Stra-
bonem Lib. xiv. pag. 955. et haec
est origo hujus belli socialis: et
haec est causa, cur Athenienses
inprimis Chios fuerint adorti.
Confer Diodor. Siculum Lib. xv.
cap. 78, et 79. cum Libro xvi.
cap. 7. et Wesselingii notam ad
num. 95. Qui Chii a bello Me-
dico ad Peloponnesii belli tem-
pus nulli calamitati, ut Thucy-
dides ait, obnoxii, sua felicitate
securius fuissent fructi, si inter
ipsos Chios de Reip. forma con-
venisset; sed hinc inter ipsos
seditiones et proditiones fuere
ortae. Vid. Casaub. ad Aeneae
Poliorc. cap. 11. pag. 1659. Pe-
rizon. ad Aelian. L. xiv. V. H.
cap. 25. et Strabon. l. 1.

privatus, sed omnes, qui in magistratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites, quam qui praerant, adspiciebant. Quae res ei maturavit mortem. Nam, dum primus studet portum intrare, gubernatoremque jubet eo dirigere navem, ipse sibi pernicii fuit. Quum enim eo penetrasset, ceterae non sunt secutae. Quo facto circumfusus hostium concursu quum

Privatus] Epaminonda: *Erat enim ibi privatus numero militis.* Gebhardus. Aliter Diodorus 16, 7. qui classi eum praefuisse, Charetem vero terrestrem exercitum rexisse tradit. Bosius.

Qui in magistratu erant] Optima est locutio, cui privati esse opponitur. Livius Lib. vi. cap. 6. *Senatus Diis agere gratias, quod Camillus in magistratu esset. Dictatorem quippe dicendum cum fuisse, si privatus esset.* Adde ol. Ouden-dorp. ad Frontin. Lib. iv. Strateg. cap. 5. num. 62.

Quam qui praeerant, adspiciebant] Quod Catullo, ni fallor, est respectabant, id est, observabant. Ernstius. Subintellige eos, ut 10, 9, 5. etc. *Adspiciebant* autem est, reverebantur, honorabant. Tacitus *adspicere* dixit. Ann. 1, 4, 1. *omnes exuta aequalitate jussa principis asperitare.* Sic intueri apud Livium 37, 54. *Pro dignitate et gloria apud omne genus humanum, quod vestrum nomen imperiumque juxta ac Deos immortales jam pridem intuetur, pugnastis.* Bosius. Sic Graecis βλέπειν eis Deis pro deos venerari. Sophoc. Antig. vers. 935. Vid. Cuperum Lib. 2. Obs. cap. 1. alia exempla huc spectantia daturum. Mox *ei abest* a Leid. et pro *maturavit mortem* Voss. B. *mortem maturavit.*

Nam dum primus] Fuit enim in periculis adoundis calidior quam cautior; in aliis segnis et

tardus. Vid. Plutarch. Phocione pag. 744. Bosius.

Studet] Σπουδαί, festinat. De tate: *Hac delatus in Ciliciam, egressus inde, dies noctesque iter faciens Taurum transiit, eoque, quo studuerat, venit.* Polopida: *qui cum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent.* Mino studium, σπουδή, festinatio. Caesar Lib. vii. Comment. cap. 41. f. *summo studio militum ante ortum solis in castra pervenit.* Lib. 3. Civil. cap. 24. *Illi studio incitati incautius sequebantur.* Val. Lib. 3. cap. 2, 23. *Cum Pompei praefectus jussu ejus, summo studio et magno militum numero ad id capiendum mitteretur.* Gebh. Copula et abest a Leid. et Voss. B. [Etiam Gu. Ax. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ald. Long. et Mag. intrare, gubernatorem sine copula. Lamb. et gub. sed Ult. cujus certior est auctoritas, intrare, gubernatoremque, quod recepi. In Ax. codice sequentia sic ordinantur: *ipse pernicii fuit sibi, non: sibi fuit.* Recte Heusingerus hoc loco: *Nullus liber hic pernicii reddit, quod supra 8, 2, 2. inculcatum est.]*

Quum enim eo penetrasset] Eo significato multoties verbo penetrare utitur Curt. pro pernitius aut interius subire: L. iv. c. 1, 29. *Ille utendum animis, dum spe calerent, ratus ad Pelusii ostium penetrat.* L. v. c. 3. 17. *In rupium cacuminibus extra teli jactum Barbari stabant*

fortissime pugnaret, navis, rostro percussa, coepit sidere. Hinc refugere quum posset, si se in mare dejecisset, quod suberat classis Atheniensium, quae exciperet natantes, perire maluit, quam armis abjectis

(p. 351.) *de industria quieti, et paventibus similes, donec in artissimas fauces penetraret agmen.* Lib. 6. cap. 22. *Torrentesque et eluvies iter morabantur, nullo tamen hoste obvivo penetravit.* Cicero pro Archia: *Cupere debemus, quo minus manuum nostrarum tela pervenerint, eodem gloriam famamque penetrare.* Gebhardus.

Navis rostro percussa] Navis Chabriae rostro adversariae navis icta. Lambinus.

Sidere] Pro subside ac demergi. Non dissimulabo, meo in cod. scriptum fuisse *fidere*: ut *findere* reperisse librarius videatur. Retineo tamen *sidere*. Pedo Albinovanus apud *Senecam Rhet. Suasor. 1. Jam sidere limo Navigia, et rapido desertam flumine classem.* Schott. *Fidere* etiam Voss. A.

Hinc refugere quum posset] Plane non opus est Magii emendatione, qua non expungit, si cum Lambino et aliis legimus, nisi se in mare dejecisset. Ernestius. Sic diserte codex Gifanii. Codices quoque Dan. et (teste Piccarto, *Pericul. Critic. c. 10.*) Bavarici: *Hinc cum refugere posset, Piccarto et Gebhardo probantibus.* Itaque non dubitavi, negandi particulam expungere: praesertim cum sensus id requireret. Lambinus corrigebat: *hinc cum ref. non p. nisi se in mare dejec.* Quod recte Gebhardus, ut Cornelii menti adversum, rejicit. Vult enim, inquit, Nepos, effugere exitium Chabriam potuisse: nempe si armis exutis atque abjectis in mare se immisisset, et natando parumper ad haud procul stantem Athe-

nensium classem successisset. *Bosius.* Voss. B. *Hinc refugere cum non posset.* Pro in mare Voss. B. in mari. [Ult. ut Bosius edit. Gu. *Hinc refugere cum non posset, si se i. m. d.* Lambiniana lectio jam in Ald. et Mag. edit. reperitur.]

Natantis] Sic quoque e suis codd. Gifanius ac *Pet. Daniel* emendarunt. Vulgo est *natantem.* Est autem accusativus antiquus. *Bosius.* Leid. *natantis.* Pro *exciperet* Voss. B. *acciperet.* Sed *exciperet* retinendum. Livius Lib. iv. cap. 19. *Quem quum ictum equo dejecisset; confestim et ipse hasta innixus se in pedes excepit.* Vid. Servium ad Virg. 3. Aen. vs. 317. [Dan. Ult. *natanteis.* Gu. *natantis.* Ax. et editi ante Bosium omnes: *natantem.*]

Armis abjectis] Quod est flagitium militare et capitis poena expiandum. Nam strenui lapidis ac decoris studiosi milites, aequae ut membrorum, imo pene, ut animae suae, armorum curam gerunt. Diodor. 14. *Τῶν δὲ φευγόντων ἐπὶ τὸν ποταμὸν οἱ μὲν ἀνδρειότατοι μετὰ πῶν ὄπλων διενέχοντο, τὴν ναυοπλίαν ἐν ἰσῶ καὶ τὴν ψυχὴν προτιμώντες.* Seneca (Epist. 120.) de Horatio Coelito: *Non minus sollicitus, ut armatus, quam ut salvus exiret.* De Hispanis Justinus 44, 2, 5. *Plurimis militares equi et arma sanguine cariora.* De Catonis filio vide Justin. 33, 2, 3. et 4. Valer. Maxim. 3, 2, 16. *Gebhardus.* Adde *Steweck. not. in Veget. 2, 14. Berneg. quaest. miscell. 29. ac not. ad Justin. (p. 353.) 33, 2, 3. et Petiti comment. ad Leg. Attic. p. 517. Bos.*

navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id ceteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt. At ille, praestare honestam mortem existimans turpi vitae, cominus pugnans telis hostium interfectus est.

In qua fuerat vectus] Haec glossema esse censet Oudendorpius. [Ab Ult. praepositio in abest. v. ad 23, 10, 6. Tum Ax. *Id facere ceteri nol.*]

Ille praestare honestam mortem existimans turpi vitae] Plutarchus tamen in *vita Phocionis* refert, Chabriam imperatorii muneris oblitum, se temere periculis objectasse. Cum enim in pugna navali pro exponendo in terram milite audacius in hostes occurrentes se effudisset, pugnantem confossum esse. *Loccen.* Ceterum Chabrias periit archon-

te Cephifidoro Olympiad. cv. anno tertio. *Gebhard.* Sepulcrum ejus exstabat Athenis extra oppidum in Ceramico, teste *Pausania.* De quo lapides filius Ctesippus vendebat, ut haberet, quod voluptatibus insumeret, *Tessis Athenaeus* 4. Vide *Meursii Ceramicum* cap. 21. *Bos.* Ita *Diod. Sic. L. xvi. c. 7.* in fine: *ὁ δ' ἀντὶ τῆς ἡττῆς ἀλλαξάμενος τὸν ἐν κλεῖ θάνατον, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς νεώς καὶ τῶν θεῶν ἐτελεύτησε.* Qui locus non fugit *Lambinum.* [Gu. Ult. *cominus.*]

XIII. TIMOTHEUS.

CAP. I.

TIMOTHEUS, CONONIS F. ATHENIENSIS. Hic a patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus civitatis regendae. Multa hujus sunt praeclare facta, sed haec maxime illustria. Olynthios et Byzantios bello subegit. Samum cepit, in

(p.354.) De TIMOTHEO vide *Diodorum Sic.* 15. et 16. *Xenoph.* 5. et 6. *Athenaeum* 13. *Suidam*, *Plutarchum in Syll.* *Aelian.* var. *hist.* 2, 10. *Cicer.* saepius. *Frontin.* 1, 2, 11. et 2, 5, 47. *Polyaen.* 3. *Demosth. orat.* περὶ τῶν ἐν Χερρόνισσῳ. *Boeclerus.*

Cononis F.] Ex Thressa, scorto quidem publico, sed quae postea exemplar clarissimum modestiae evasit. Timotheus autem cum matris conditio sibi obiceretur; *Atqui*, inquit, *per eam sum Cononis filius.* auctor *Athenaeus* 13, 13. *Longolius.*

Disertus] *Demosthenes orat.* 8. et *Cicero* 3. *de Oratore*, Iocratris fuisse auditorem, testatur. *Magius.* Platone familiariter quoque usus est. *Davis.* ad *Cic.* *Disput. Tuscul.* Lib. v. cap. 35. ubi de ejus prudenti dicto, quo Platonis coenam laudavit.

Multa hujus sunt praeclare facta] Sic loquitur *Livius* Lib. 3. c. 47. *Nec alium virum esse,*

cujus strenue ac ferociter facta in bello plura memorari possent. Sic bene facta veteres dixerunt. Vide *Broukh.* ad *Prop.* Lib. 2. El. 1. vs. 24.

Olynthios et Byzant.] De Olynthiis, quia *Diodorus* non meminit, animi pendet *Lambinus.* sed meminit *Aristoteles*, seu quisquis est auctor, 2. *Oeconom.* 23. ut et de Samo et Corcyra. Item *Demosthenes Olynth.* 2. ibidemque *Ulpianus.* *Schottus.* Forfan huc quoque pertinet, quod de Olynthiorum equitatu narrat *Polyaen.* 3. *in Timotheo comitate* 7. *Bosius.*

Samum cepit] Meminit *Polyaenus l. c.* comm. 9. et 10. *Mox Exc. Dan.* et membranæ *Schotti: in quo oppugnando.* quod ille dictum vult pro quo bello, inepte. Si recipi debet, poterit commode ad *Samum* referri, quae vox terminatione masculina videtur esse: ut *Sestus*, *Pontus*, et quorundam sententia *Lesbus*, *Abydus*, *Corinthus.* de qui-

qua oppugnanda superiore bello Athenienses mille et ducenta talenta consumserant. Id ille sine ulla publica impensa populo restituit: adversus Cotum bella gessit, ab eoque mille et ducenta talenta praedae in publicum
 3 retulit. Cyzicum obsidione liberavit. Ariobarzani simul cum Agesilao auxilio profectus est; a quo quum Laco pecuniam numeratam accepisset, ille cives suos agro atque urbibus augeri maluit, quam id sumere, cujus partem domum suam ferre posset. Itaque accipit Crithoten et Sestum.

bus *Vossium* vide 1. *de analogia* 12. Nil tamen mutare audeo. *Bos.* Leid. etiam [et Gu.] in quo oppugnando. Sic Cod. Leid. (p. 355.) Voss. A. C. et P. Dan. in Milt. cap. 2. *Chersoneso tali modo constituto, pro constituta.* Leid. Cod. in Pausania c. 3. num. 2. pro veste *Medica* exhibit veste *Medico*. Unde patet variare genera Mss. Codices. Viro docto ad Milt. l. 1. hanc Codicum scripturam probanti *Synthesis* quaedam inesse videtur in h. l. et Miltiadis, sed Bosii sententiam amplector. Adde Arntz. ad Victor. de V. I. cap. 42. n. 2. [Cfr. Isocratis Orationem *περὶ τῆς ἀντιδόσεως* pag. 69. edit. Orellianae majoris, ex quo loco Cornelianum expressum esse putat Orellius in Praefat. p. xiii. Pro *superiore*, quod in Ax. Ed. Boecl. Bos. et recentioribus est, Gu. Ult. ceterique editi *superiori* habent.]

Cotym] Exc. Dan. *Cotum*, ut supra *Coti* 11, 3, 4. Bosius. Pro *hanc ille* Leid. et Voss. B. *id ille*. pro *adversum* Voss. A. *adversus*. pro *Cotyn*, *Cholum*. [Ed. Mag. Steph. Gebh. et Keuchen. *hanc ille*, sed Gu. etiam et Ult. *id ille*. Ad *id* subintelligendum esse *argenti pondus*, Heusingerus monet, laudans Gronovium *de pecun. vet.* cap. 10. seq. Tum Ult. *Cotym*, sed Gu. Ed. prin-

ceps, Arg. et utraque Paris. *Cotum*, ut a Staverio editum est. Pro *adversum* optimi libri Dan. Ax. Ed. Ult. et Long. *adversus*, quod restitui.]

Ab eoque mille et ducenta tal. praedae in publ. detulit] Pro *detulit* alii habent *retulit*. *Bos.* *Detulit*, ut Leid. et Voss. A. (praeter B. qui *retulit* profert) in textum recepi fretus auctoritate cl. Graevii hoc verbum egregie illustrantis ad Ciceron. Lib. 2. de Offic. cap. 22. Sic *detulisse* pro *retulisse*, consentientibus Mss. quatuor, legendum est in Valerio Maximo Lib. 5. cap. 6. Exempl. 8. ubi vide cl. Torrenii notas. [Dan. Gu. Ax. Ult. *retulit*, quod cum Heusingero et Harlesio in textum recepimus. Probat idem Moschius, laudans Drakenborchium ad Liv. 29, 39.]

Cyzicum] *Diodorus Sic.* 15. Bosius. Voss. A. *Cyzicum*.

Ariobarzani] Regis Pers. Satrapae in Lydia: qui, Mithridate mortuo, regnum Ponti obtinuerat: de quo et Probus in *Data*. me. Nulla autem de hoc bello, neque apud *Plutarchum* mentio fit, quod sciam. *Lambin.* [Memorat tamen hoc bellum. Tzschuckio monente, Demosthenes de Rhodiorum libertate pag. 101. ed. Lips.]

Ferre posset] In Ms. Cod. re-

perio hoc una litera auctius: *Cujus partem domum suam ferre possent*. In alio libro ad oram scriptum est: *quisque ferre possent*. Utraque lectio haec ad cives refert. *Ernst*. Omnino legendum censeo *possent*, ut erat in Codice *Ernstiano*: vel, ut erat in ora alterius scriptum, *quisque ferre posset*. Non id vult *Nepos*, *Timotheum* sibi nil sumere voluisse: (quod nec *Agesilao* imputat:) sed maluisse, ut *Athenienses* agro et urbibus, quas tota civitas possideret, quam pecunia (ut per *Agesilaum Lacedaemonii*) qua inter cives distributa, suam quisque partem domum asportare queat, ditarentur. *Bos*. *Leid.* etiam *possent*. [Lectio *posset* efficacior est ad laudem *moderatae vitae* (cap. 4, 2.) *Timothei*, ad declarandam inter *Timotheum* et *Agesilaum* oppositionem, et ad carpendos, uti videtur, Romanorum quorundam duces mores. *Harlesius*. Etiam *Gu. Ult.* *posset*, quod *Harlesius* recte tuetur. Pro cives *Gu. civis.*]

Crithoten et Sextum] *Abrahamus Ortelius* locum se ignorare fatetur, conjicitque *Abydi* *Synonymum*. *Lambino* et *Schotto* heic aqua haeret, quorum hic penitus silentio desperationis indice medicinam admovere insuper habet: ille vero audacior *Erythinos* excogitat *Paphlagoniae* urbem, vel *Ctesiphontem*. Laudo voluntatem, de successu penes peritiores iudicium esto. *P. Danielis* excerpta habent *Eri-*

thonem et *Sextum*: mutata modo litterula *Gifanii* codex *Crithonem*. Unde lego: *Itaque accepit Crithoten et Sextum*: Est vero *Crithote* urbs *Hellepontii* in *Cherfoneso Thraciae*, quam et ante hac *Athenienses*, *Miltiadis* comites, teste *Suida*, incoluerunt. *Gebhard*. Vulgo legitur, *Erichthonem* et *Sestum*. De *Sesto* res clara. Est enim urbs ad *Hellepontum Abydo* objecta, *Leandri* et *Herus* amoribus nobilis. Sed *Erichthonem* ignorare fatetur *Ortelius*, conjicitque *Abydi* *Synonymum*. Nec ullibi, quod sciam, id nomen urbis occurrit. *Lambino* quoque et *Schotto* aqua haeret: nisi quod ille *Erythinos* *Paphlagoniae* urbem, vel *Ctesiphontem*, excogitabat. Exc. *Dan. Erithonem*: *Mff. Gif. Sch. Leid. Crithonem*. Unde *Gebhardus* emendabat *Crithoten*. quod reponere non sum veritus. Est autem *Crithote* urbs *Hellepontii* in *Cherfoneso Thracica*, *Scylaci* (sive quicumque illius *peripli* auctor est) itemque *Straboni* lib. 10. *Marciano Heracleotae*, seu potius *Scymno Chio*, in *periegesi*, *Plinio nat. hist.* 4, 11. *Stephano de urbibus*, et *Suidae* memorata qui postremus ab *Atheniensibus* cum *Miltiade* profectis inhabitatam ait. *Bos*. Pro *Erichthonem* *Leid.* *Chrythonem*. *Voss. A. Critonem*. *Voss. B. Eriichthonem*. pro *Sestum* *Voss. A. B.* [*Leid. 1.*] *Sextum*. [*Gu. Crithonem et Sextum*. *Ult. Eriichthonem et Sextum.*]

CAP. II.

1 Idem classi praefectus circumvehens Peloponnesum, Laconicen populatus, classem eorum fugavit. Corey-

Classi praef.] Ms. Boecl. [Ax.] *classis praef.* Bos. Omnes mei codices [Gu. Ult.] *classi praefectus*. [Totum hoc caput cum Isocratis loco in Orat. *περὶ τῆς ἀντιδόσεως* pag. 68. seq. comparat, Corneliumque sua inde hausisse arbitratur Orellius in Praefat. pag. xi. seq.]

Circumvehens] Lambinus mallet *circumiens*. Sed alterum tuetur *Salmasius in prolegomenis ad Solinum* pag. 15. *Bosius*. Nulla hic est Mf. Codicum varietas, et cur dubitaverit Lambinus, nescio. Sueton. in Jul. Caesare cap. 37. *Gallici triumphi die Velabrum praetervehens*. A. Gellius Lib. 2. N. A. cap. 2. *In equo vehens venit*. ubi vide Gronovii notas. Quoties vero Latini Graecos imitati Activis pro Passivis fuerint usi, inter omnes satis constat ex J. Fr. Gronovio ad Livium Lib. 2. cap. 19. qui plura exempla Nostrum auctorem illustrantia dedit; ex Amplissimo Cupero Lib. 2. obs. c. 20. et cl. Oudendorpio ad Lucanum Lib. 1. vs. 102. item aliis, quos enumerando lectorem defatigare nolumus. De Graecis etiam res nota, qui centies verba Activa pro Passivis, et Mediis subintellecto *ἐαυτὸν*, adhibere. Adi lector III. Spanh. ad Callim. H. Jov. vs. 55. Pro Mediis Activa subintellecto Pronomine reciproco posuisse Atticos, patet ex notissimo illo verbo *καθίστην* collocare in sella, pro *sedere* usurpato. De quo egerunt Kusterus de verbis Mediis pag. 103. Graevius ad Luciani Solocicif. cap. 63. et J. Alberti ad E-

piist. Paulli ad Hebraeos cap. 1. comm. 3. et infinitis aliis. Ut autem *vehere* sive *vehi* de equo, curru, et de *navi*, sic *ὄχεσθαι* et *ὄχεῖσθαι* apud Graecos de curru et navi dicitur. Vide Schol. Aristoph. Plut. vs. 1014. Ubi de iis, qui curru vehuntur, ponitur. Contra Homerus Iliad. ultima vs. 731. *ἠνυσὶν ὄχεῖσθαι* dixit. et ut *ὄχος* pro curru, v. Schol. Eur. Medea vs. 1123. ita *ὄχημα* et *ὄχος* pro ipsa navi. v. Stallej ad Aeschylum Prom. vs. 467. unde ad omnem forsitan difficultatem tollendam saepius *ὄχος ἀπυάτων* dixere, ut docet Ampl. Cuperus Lib. 2. Obs. cap. 10. (qui tamen et aliam hujus locutionis putat esse causam) et *ὄχημα ἰππικόν* pro *curru* Sophocles in Electra vs. 742. qui contra *ὄχημα νηὸς* pro *navi* dixit in (p. 357.) Trachin. vs. 668. Praeterea hic juvenis parum Latine doctus forsan mirabitur, quod *eorum* respondeat nomini generis faeminini; sed haec elegantissima est synthesis, Graecis ac Latinis usitata. in Alcibiade cap. 11. *Postquam inde expulsus Thebas venerit, adeo studiis eorum inservisse*. Plura hujus elegantiae exempla dabunt Cortius ad Ciceron. Lib. 1. ad Fam. Ep. 9. num. 34. et ad Sallust. Catilin. cap. 5. n. 8. Eustathius ad Dionysium Perieg. vs. 350. Munkler. ad Antoninum Liberalem fab. 37. J. Perizonius ad Aelianum L. 4. V. H. cap. 15. et Dukerus ad Thucydidem Lib. 1. cap. 3. Lin. 53. Pro *Laconicam* Leid. *Laconicem*. lege *Laconicen*, ut Heusinger etiam legi vult. pro *soci-*

ram sub imperium Atheniensium redegit, sociosque idem adjunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omnesque eas gentes, quae mare illud adjacent. Quo facto Lacedaemonii de diutina contentione destiterunt, et

osque idem Leid. sociosque eisdem. [Gu. Ax. Ult. Laconicen. Pro idem Heusingerus, non improbante Bremio, isdem i. e. iisdem, scilicet Atheniensibus, scriptum fuisse existimat.]

Corcyram sub imperium] Sic quoque Xenophon 5. hist. Gr. et Aeschines orat. adv. Ctesiph. Bosius.

Athamanas] Longolius, ejusque sublector Lambinus, Acarnanas contra Mff. Gebhard. Sic diserte Mff. et edd. vett. Etiam Exc. Dan. Athamattas habent. Quare nolui diutius hoc nomen exulare, immerito ejectum a Longolio ac Lambino, quod Diodorus ait, Timotheum etiam civitatibus Acarnaniae persuasisse, ut sese ad Athenienses applicarent. Neque enim, si Acarnanas Atheniensibus adjunxit, idcirco non adjunxit vicinos illis Athamanas. Fuere enim Athamanes Acarnaniae et Epiro vicini. Plinius Nat. hist. 4. postquam cap. 1. de Epiro et Acarnania egerat, caput 2. sic inchoat: Actolorum populi Athamanes, Tymphaei, etc. Athamanum regem Amyndrum ab Aetolis ex finitimis pacificatorem adhibitum, Livius ait 27, 30. Idem 38, 1. Ne in Aetolia quidem res quietae fuerant, principio a gente Athamanum orto. Et passim Athamanes Aetolis jungit, tanquam vicinos. Strabo 7. p. 222. inter gentes Epiroticas supra Acarnaniam et Aetoliam sitas recenset. adde eundem pag. 225. et Lib. 9. pag. 287. et 295. Periegesis sub Marciani nomine edita Thessaliae vicinam facit Athamaniam:

Τῆς Θεσσαλίας δ' ἐστὶ ὄμορος ἢ Ἀθαμανία.

Livius 32, 14. angustis faucibus a Thessalia dirimi scribit: Ptolomaeus 3, 14. ait, Amphilochois, qui inter Thessaliam et Acarnaniam siti, orientaliores esse Athamanas. Haud procul igitur fuere Cephalenia insula supra Acarnaniam. Quod si in quibusdam Mff. codd. τὸ Acarnanas inveniretur, non abnuerim, si quis utrumque retinendum putet. Bosius. Voff. A. Athamantias. [Gu. Athamantias. Ult. ut in textu legitur, Athamanas. Lambinus hoc nomen non ejecit, sed tantum Acarnanas legendum videri in nota monuit.]

Adjacent] Quae juxta mare illud sitae sunt. Gebh. Ms. Dan. adjacent, corrupte, ut ille censebat. Possis tamen tueri, si dixeris, veteres verbo jacere etiam in tertia conjugatione usos, ut stridere, fervere, connivere, et similibus, de quibus Vossius de analogia 3, 35. Bos. Omnes mei Codices adjacent, pro jacent ad illud mare. Solebant Veteres praepositionem nomini deductam verbo adscribere. Vide Servium ad Virgilium L. 1. Aen. vs. 151. et 392. et ad 4. Aen. vs. 493.

— Magicas invitam accingier artis.

De hoc loquendi modo multi multa. Consule Lambinum ad Hor. (p. 358.) rat. 2, 7, 24. Heinsum ad Ovidium Lib. 3. Metam. vs. 598. Schefferum ad Petron. Satyric. cap. 51. Broukhusium ad Propertium 1, 3, 12. Davis. ad

sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt, pacemque his legibus constituerunt, at Athenienses mari duces essent. Quae victoria tantae fuit Atticis laetitiae, ut tum primum arae PACI

pa-

Caesarem Lib. 1. B. G. cap. 12. et J. Perizon. ad Sanctii Miner-
vam Lib. 3. cap. 3. num. 6. et
ad Eund. Libr. cap. 5. n. 2. hinc
postumus probare scripturam
Codd. Voss. A. et B. in Dione
cap. 4. *Ut se superiore parte
aedium dejecerit.* Quamvis Lec-
ti. cod. Leidensis se satis defen-
dat aHis multis nostri Auctoris
locis. Huc etiam spectat *appel-
lere naves terram pro ad ter-
ram.* vid. Cl. Oudendorp. ad
Frontinum Lib. 3. cap. 9. n. 27.
Has locutiones apud Graecos
saepius invenire licet. Consule
Criticos ad Sophocl. Ajac. vs. 42.
et 225. Eurip. Phoeniss. vs. 367.
— *ση πτῆσι, ἤμῃ εἰσήγαγε Τείχη
πατρώα. Tua fides, quae me
duxit intra moenia paterna.* In
Hecuba vs. 339. *πρόσπιπτε γό-
νυ. procide ad genu.* in Oreste
vs. 1077. *μη συνδνησθε μοι. ne
morere mecum.* Homer. Iliad. v.
vs. 129. *θεῶν ἐκπεύσεται ὀμφῆς.
pro ἀκίσεται ἐκ τῆς Δεῖας φω-
νῆς,* ut Schol. adde Ill. Spanhem.
ad Callim. H. Del. vs. 248. Ae-
lian. Lib. 1. V. H. cap. 15. *ἀπε-
λαύνων ἀπ' ἀντών, ut monet
ibi Cel. Perizonius. Adjacere
mari defendit tamen Cl. Ouden-
dorpius ad Frontinum L. 3. strate-
g. cap. 9. num. 31. Hic vero
praeter Leid. etiam Voss. A. B.
[Gu.] exhibent *mare adjacent.*
Eodem modo dissentiant viri do-
cti, rectiusne dicatur *imponere
arce, colle,* an vero *colli, arci.*
Vide Cl. Torrenium ad Valerium
Maximum Lib. 5. cap. 3. n. 86.
sed hic sequor codd. Mss. fidem.
[Ult. *ad mare illud adjacent.*
v. supra ad 2, 7, 1.]*

Ath. imperii mar. princ. concess.] De hujus Lacedaemonio-
rum et Atheniensium principa-
tus tempore vide Aristidem So-
phistam Panathenaic. sive Or-
tion. Tom. I. p. 170. qui p. 209.
haec adnotat: *ἐπραξαν μὲν γὰρ
πάν ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας
Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,
καὶ ἦν ἀντὶ τῆς ἡ δύναμις, πλεον
τὴν θάλατταν, καὶ τῶν Κυκλά-
δων ἀρχεῖν, καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης
ἔχειν, καὶ Πύλας, καὶ Ἑλλά-
σποντον, καὶ Χορυφάσιον, καὶ
ταῦτ' ἦν ἡ δύναμις.* ubi plura,
qui pag. 403. vocat *τὴν τῆς Πε-
σειδῶνος ἀρχὴν* quem locum il-
lustravit Casaubonus ad Polybi-
um pag. 97.

Pacemque] De qua Demosth.
Or. de Corona. Bosius.

*Ut tum primum arae Paci
publice s. f.]* Atqui Plut. in Ci-
mone pag. 487. tradit, aras pa-
cis esse positas post victoriam il-
lam Cimonis ad Eurymedontem
partam contra Persas: quam pax
illa omnium sermone celebrata
consecuta est. Lambinus. Qui-
dam ediderunt *publicae.* De pul-
vinari vid. Ind. Bosius. Graecos
Diis suis Lectulos in templis ster-
nere fuisse solitos, Eruditi ad h.
l. adnotant. Adde quod legitur
apud Herodotum Lib. 1. c. 181.
et 182. et Casaubon. ad Sueton.
Caes. cap. 76. Chaldaeos et Ae-
gyptios Jovi in templo juxta men-
sam auream similes lectulos et
tiam stravisse. Caetera de lecti-
sterniis sunt nota. Pro *arae pa-
ci publice s. factae* Leid. *arae pa-
cis publicae s. factae.* quomodo
Latini ac Graeci etiam fuerunt le-
cuti. consule cl. Munckerum ad
Hyginum fab. 40. et ad Antoi-

publice sint factae, eique deae pulvinar sit institutum. Cujus laudis ut memoria maneret, Timotheo publice 3 statuum in foro posuerunt; qui honos huic uni ante hoc tempus contigit, ut, quum patri populus statuum posuisset, filio quoque daret. Sic juxta posita recens filii veterem patris renovavit memoriam.

num Liberalem fab. 6. jam citatum a cl. Oudendorpio ad J. Obsequentem de Prodigis cap. 108. *Cupressæ simulacra Junonis Reginae posita*. Quamquam vulgaram lectionem nequaquam damnem, usus enim iste Dativi omnibus satis notus est. Pro *pulvinar* idem Cod. *pulvina*. [Ax. *publice*, non *publicae*. Ult. *publicae*, sed in *Erratis* emendatur: *publice*.]

(p. 359.) *In foro*] Veteri scilicet. vide *Meursii Ceramicum* cap. 16. et supra ad 12, 1, 3. *Pausanias in Atticis* prope porticum (quæ regia dicta, et ingredienti Ceramicum primum occurrebat ad dextram) stetit Cononem et Timotheum ejus filium, tradit. Idem et in arce Cecropia, u-

tramque positam, scribit. denuo *Meursium* vide cap. 3. et in *Cecropia* cap. 13. *Bosius*.

Ante hoc tempus] Cod. Boecl. *ante id tempus*. *Bosius*. Leid. meus et Voff. B. etiam *ante id tempus*. mox pro *quoque daret* Voff. A. *quodque daret*. [Ed. Ald. *ante tempus*. Gu. Ult. ceterique ante Lamb. editi: *ante id tempus*, quod Heusingerus restituit, nos cum Bremio ferri non posse judicamus. Effet enim idem, quod: *Timotheo uni ante Timotheum hic honos contigit*. Tum demum, eodem monente Bremio, pronomen *id* retineri posset, si Auctor *qui honos huic uni ad id tempus contigit*, vel *qui honos ante id tempus contigit nemini*, scripsisset.]

CAP. III.

Hic quum esset magno natu, et magistratus gerere 1 desisset, bello Athenienses undique premi sunt coepti.

Gerere desisset] Voff. B. [Ax.] *Gerere descisset*, mox pro *desierat*, *desierat*.

Samus] Quæ insula a Pericle in Atheniensium potestatem fuerat redacta. v. Diod. Sicul. Lib. XII. cap. 27, 28. de qua testatur Plut. in Alcib. pag. 204. *ἐν δὲ τῇ Σάμῳ τότε πάντα τὰ πράγματα τοῖς Ἀθηναίοις ὄχλ-*

Tom. I.

δὸν ὑπῆρχε, κακείθεν ὀρῶμενοι τῇ ναυτικῇ δυνάμει, τὰ μὲν ἀνεκτῶντο τῶν ἀφεισῶν; τὰ δὲ ἐφύλαττον, ἀμωδγέπως ἐπι τοῖς πολεμίοις κατὰ θάλατταν ὄντες ἀξιόμαχοι. De Samo hac a Pericle domita Plut. in Pericle pag. 166, 167. et ante eum Thucydides, Lib. 1. cap. 116, 117. Crudeliter Samios ab Athenien-

C c

Defecerat Samus; descierat Hellespontus; Philippus tum valens [Macedo] multa moliebatur, cui oppo-

sibus fuisse habitos, refert Dion. Halic. in Exc. p. 701. secutus sine dubio Duridem Samium, sed a Plutarcho l. l. refutatam, bene an male, suo loco relinquo; nam Thucydidis, Ephori, et Aristotelis silentium nihil facit ad rem: ipse Samius melius scire potuit, quid in Patria sua gestum sit, quam alii. et Cicero, a Vossio Lib. 1. de H. Gr. cap. 15. p. 97. et a Casaubono ad Strabon. L. 1. pag. 103. jam citatus, vocat eum *hominem in historia diligentem*. Verba Nepotis in dubium trahit D'Orvillius de Insula Delo in Obs. Misc. Vol. VII. Tom. I. pag. 30. dicentis h. l. Samum bello sociali ab Atheniensibus defecisse; sed de Samiis nihil certi statuendum. Postquam bellum Peloponnesiacum delevisset Lysander, videri jam possunt Samii ab Atheniensibus defecisse, ita Atheniensium clade gavisii, ut *παρ' αυτοις Ἡπῶτα Ἀσδάνδρια καλεῖν ἐψηφίσαντο*. v. Plut. Lys. pag. 443. sed Samiorum levitas nunc Alcibiadi aeneam statuam, (p. 360.) nunc Lyfandro victori pontentium graphice describitur a Pausania Lib. vi. cap. 3. pag. 460. Diod. Siculus Lib. xiv. cap. 97. narrat tamen, quo tempore, et quorum opera ab Atheniensium fide fuerint alienati.

Philippus jam tum valens.]

Hic Graeciam quassisse dicitur Olympiadis centesimae septimae anno tertio, teste Plinio Lib. 11. N. H. cap. 27. ubi Harduinus notat, nullam esse Codicum varietatem. Sed juxta Diod. Sicul. Lib. xvi. cap. 52. Olymp. cvii. anno quarto, cui adsentiri Philochorum apud Dionysium adnotat Wesselingius. Sed Philippi vires jam crescere coeperunt Olympiadis centesimae quintae anno tertio, quo Pynnam subegit,

et Potidaem Illyriis jam devictam Diod. l. l. cap. 8. qui Olympiadis centesimae sextae anno mo cum Thracum et Paec regibus contra Philippum, crescentes vires iniquis ostentuebantur, frustra conspiciunt, vide Diod. Sic. l. l. et hoc tempus respicit Ne Victoria ad Chaeroneam a Philippo reportata demum est Olympiad. cx. iiii. de qua vide Diod. Sicul. Lib. xvi. cap. 86, 87. Lambinum ad h. l. Verum si Macedo sit retinendum, est proponendum, et legendum *Macedo jam tum valens multa moliebatur*. Haec ultima verba significant, quid monstri Graecis in animo aluerit Philippum, verbum enim *moliri*, ut in Indice explicatur, res adfectionem totius in Graecia dominationis, nam Diod. Sicul. l. l. cap. 60. adnotat de Philippo ad Olymp. cviii. anno *τε ἐπιθύμει γὰρ τῆς Ἑλλάδος ὁ δειχθῆναι κρατηγὸς αὐτοῦ τῶρ*, et ita ad dominationem perpetuam pervenire, et quidem nefario modo, quod idem verbum *moliri* significat. id quod e sacro bello, sive Phocico paruit, de quo Diodorus a quocum conferendus est Jul. Lib. vii. et viii. qui Libro cap. 1. dicit *In Graeciam Philippus cum venisset — bellum toti Graeciae inferre stat*. Haec sufficiant ad Nepotis verba illustranda; nam ipsa historia notissima.

Macedo] Hanc vocem mississ. Barthius adfectionem dominationis trajectam, censet. Mihi non una causa suspecta, Cotym, Agefilaum, Jafonem, ipsa vita, et alibi alios, similiter nominat, non addito generis nomine. Plerisque autem

Chares quum esset, non satis in eo praesidii putabatur. Fit Menestheus praetor, filius Iphicratis, gener 2 Timothei, et, ut ad bellum proficiscatur, decernitur. Huic in consilium dantur duo usu sapientiaque praestantes, quorum consilio uteretur, pater et socer,

lis notior apud Romanos Philippus erat. Quoniam tamen in omnib. codd. legitur, satis habui, si uncis includerem. mox cod. Dan. *molibatur*: ἀρχαῖως. Bosius. [Vox *Macedo*, non suo loco posita, merito suspecta est Bosio, etsi omnibus libris haeret. Auget suspicionem Cod. A. xen. in quo est: *Philippus jam tum valens Macedo jam tum multa mol.* Heulinger. Haec vox potest defendi, etsi alieno loco posita est. Nam alii quoque Scriptores bonae notae ita nonnumquam loquuntur. Cic. ep. ad Div. 2, 17. *Ciceronum causa puerorum.* ubi v. Cort. Orat. in *Catil.* 4, 6. *hujus avus Lentuli.* Caesar B. G. 7, 76. *hujus opera Comii.* Flor. 2, 15. *hujus causa belli.* 4, 1. *Tum consul habito Senatu in praesentem reum Cicera peroravit.* Minucius Felix cap. 21. *Alexander ille Magnus Macedo.* confer Oudendorp. ad *Obsequent.* cap. 128. not. 26. *Kappius.* Pro *tum* Gu. *tunc.*]

Non satis in eo] Erat enim imprudens, stolidus, superbus, contumax, imperitus, et nihil prae milite quovis egregium habens. Vide *Diodorum* 16, 85. et sup. ad 12, 3, 4. *Bosius.*

Et ut ad bellum] Elegantius quidam *Lambino* laudati [Edit. princeps, utraque Paris. (in quibus *proficiscitur* est) Ald. et Mag.] *et ad bell.* Sic solet *Nepos.* *Bosius.* Agnoscunt tamen hic ut Leid. et Voff. A. B. [Gu. Ax. Ult.] paullo ante pro *Menestheus* Voff. A. [Ax.] *Menestheus.* pro *Iphicratis*, *Hippo-*

cratis. sed in marg. al. *Hyphecratis.* [Ult. *Mnestheus.*]

(p. 361.) *In consilium dant.*] Msc. Boecl. *in consilio d.* mox alii, *usu et sapientia.* Ut nos edidimus, erat in Mss. Dan. et Boecl. *Bosius.* Tales, qui imperitioribus et junioribus adjunguntur, Cicero *custodes* appellat: *Ad militiam euntibus dari solebant custodes, quibus primo anno regerentur.* Gebhard. Hunc Ciceronis locum in hanc rem jam ad partes vocavit *Servius* ad *Virg. Aen.* 5, 546. qui mos ab heroicis usque temporibus repetendus. v. *Apollodor.* 3, 12, 8. et *Ptolemaeum Hephaestionis* Lib. 1. prope finem. Sed haec nota sunt. *In consilio* etiam *Voff. B.* [Ed. Ult. *usu et sapientia*, sed *Gu. Ax.* ut *Bosius* edidit.]

Quorum consilio uter.] Quid si legeremus? *quorum auxilio uteretur*, quod Ms. liber fere jubet. *Auxilium* enim interdum significat *consensum* ac *suffragium*. Quod Ictorum filii non ignorant. *Ernstius.* *Lambinus* falsus *ταυτολογίαν* videri, vult esse *ἐξέπισησιν* seu *ἐμπρησιν*. At *Schoppius paradox. litterar.* epistola 5. miratur, eum *glossema* tam putidum eicere non ausum. Nolo negare, ut alios illius aevi, sic et *Nepotem* ea quandoque scripsisse, quae *tautologiae* speciem prae se ferunt (vide not. ad 2, 7, 2.) sed ut haec ab illius manu profecta credam, nondum a me impetrare possum; etiamsi cum codice *Ernstiano* legas, *quorum auxilio uteretur.* *Bos.* [v. ad 1, 1, 2.]

quod in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset,
 3 per eos amissa posse recuperari. Hi quum Samum
 profecti essent, et eodem Charēs, [illorum] adventu
 cognito, cum suis copiis proficisceretur, ne quid ab-
 sente se gestum videretur, accidit, quum ad insulam
 appropinquarent, ut magna tempestas oriretur, quam
 evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, suam
 4 classem suppresserunt. At ille, temeraria usus ratione,

Tanta erat] Ms. Boecl. *tanta*
esset. Bosius.

Amissa posse recuperari] In
 Attico: *Ut eodem nuntio Sau-*
sejus fieret certior, se patrimo-
nium amisisse et recuperasse.
 Caesar. Lib. 7. Comm. cap. 15.
Quod se, prope explorata victo-
ria, celeriter amissa recupera-
turos confidebant. Curt. Lib. 4.
 cap. 13. *Perpulit, ne dubitarent*
ex urbe erumpere, et res amis-
sis recuperare. Justin. Lib. 25.
Tantus terror Gallici nominis
sive invicta armorum felicitas
erat, ut aliter neque majesta-
tati suam tutam, neque amis-
sam recuperare se posse sine
Gallica virtute arbitrarentur.
 Gebhardus.

Hi quum Samum] Diodorus
 Sic. 16. non Menestheum cum I-
 phicrate et Timotheo classi prae-
 fuisse; sed Iphicratem et Cha-
 retem: neque illos Samum, sed
 Byzantium oppugnasse tradit. ni-
 si forte quae ibi narrat Diodo-
 rus, alio tempore gesta sunt.
 Lamb. Mox Exc. Dan. *illorum*
adventu cognito. Bosius. *Illo-*
rum etiam Leid. meus. *to illo-*
rum spurium videtur Heusinge-
 ro. [Ed. Long. et Ult. *adventu*
illorum cogn. Ed. Lamb. *eo-*
rum adv. cogn. Cod. Dan. Ax.
 Leid. 2. Gu. *illorum adventu*
cognito, quod, cum in optimis
 libris legatur, restitui. Ed. Boe-
 cler. Bos. et recentiores: *ad-*
ventu eorum cognito, nulla au-

toritate. Caeterum mihi que-
 que, ut Heusingero, *illorum* a
 librariis additum esse videtur,
 quod ex variante hujus pronom-
 inis loco facile colligi potest.
 Accedunt Ed. princeps, utraque
 Paris. Ald. et Mag. in quibus o-
 missum est. Itaque uncis inclusi-
 mus. Pro *Hi quum* Axen. *Hic*
cum. Gu. *Hii quum.*]

(p. 362.) *Magna tempestas*
 Diodor. Lib. 16. *τῶν περὶ τὸν Ἰ-*
φικράτην καὶ Τιμόθεον ἐναντι-
μένων διὰ τὸ μέγας τὰ κλυδαι-
νος. Gebh.

Suppresserunt] A cursu ac
 progressu continuerunt. Cod.
 Burgensis, teste Magio, *repre-*
serunt. Et ita loquitur M. Tul-
 lius Attico: *Dubitavit nostrum*
nemo, quin Caesar itinera sup-
pressisset, volare dicitur. Gebh.
 Hinc Florus Lib. 1. cap. 13. n. 1.
 metaphorice. *Hic sive invidia*
Deum, sive fato, rapidissimus
imperii cursus parumper Gal-
lorum Senonum incursione sup-
primitur.

At ille] Menestheus scilicet.
 At Diodorus 16. haec omnia a
 Charete facta scribit. Bos. vide
 not. post. [Ad Charetem haec
 referenda esse, Bremius verissi-
 me monet.]

Temeraria usus ratione] Quo-
 modo ratio *temeraria* esse po-
 test? Nam *temeritas* est fortu-
 nae, *ratio* consilii et mentis. *Re-*
ratio haec ponitur non pro pete-
 state illa animi, qua differunt

non cessit majorum natu auctoritati, et, ut si in sua navi esset fortuna, quo contenderat, pervenit, eodem-

a mutis animantibus: sed pro modo et via agendi. Vel dicamus, ita dixisse *rationem temerariam*, quasi dixisset λόγον ἀλογον. i. e. *rationem nec rationem*. Lambinus. Temerarie egit. Diodor. Lib. 16. τὴ δὲ χάριτος παρὰ φύσιν βυλομένη γαμαχέτω. Gebhard.

Ut in sua nav.] Sic membranae Schotti ac Bavaricae, et Edd. Ultraj. Reuchen. ac Germanicae vet. Eoque Schottus refert Caesaris illius ad nautam: *Caesarem fers et fortunam ejus*: quodque in prors navium Fortuna collocata: tum quod *Ulpianus in Olynth.* 2. *Demosthenis* ait, Timotheum usque eo fortunatum fuisse, ut dormiens pingeretur reti urbes captans, addita muliere FORTUNAE titulo. Quae omnia ait vulgatam magis lectionem tueri. *Piccartus* quoque *Pericul. Critic.* cap. 10. cenet ita suadere antecedentia et sequentia, idque locum inspecturo eviderent apparitum. At *Gebhardus* negat, quae *Schottus* attulit, scrupulum sibi eximere, quod videat, ea omnia non magis referri posse ad Timotheum, quam ad Iphicratem aut Menesthea. *Si habuit*, inquit. *fortunam in navis prora, cur opinaretur se habere? Siquidem opinio rebus certis et in sensus incurrentibus non bene applicatur: sed notitia, sed scientia. Deinde quare impingatur Timotheo, quod temerarie Chares deliquit? Ille ut vetus et talium casuum providus cum Iphicrate classem cohibuit, ne fieret obnoxia tempestati ac discrimini maris. At hic temeraria ratione progressus est, quasi eventum ac successum haberet in potestate; quasi fortunae imperare posset, ut pro arbitrio*

ipsius conata secundaret. Haec ille. Mff. Dan. et alii, ac Edd. Ven. et Florent. habebant, ut *in sua manu*. Unde *Lambinus* et alii: *ut si in sua manu*: cuius sensum vide in Ind. v. *fortuna*. Eruditiss. *Schefferus* mallet: *et ut si suae navi*: perinde ac si sua navis haberet fortunam. Quodcunque eligas, sensus commodus erit: sed magis placet *in navi*. Quae *Gebhardus* objicit, tanti non sunt, ut ab ea sententia me demovere queant. *Bosius*. *In sua manu* Voss. A. et Leid. sed Voss. B. *in sua navi*. *Probo* ut *si in sua navi*, vel potius: *ut si suae navi*, ut in *Datamo* (p. 363.) cap. 3. *Ut si feram bestiam captam duceret*. Heusingerus perseverat legere *in sua manu* pro *in sua navi*. quia, ut ille ait, *plures erant naves, quibuscum Chares ad insulam accesserat, non una*. Qui, si Lambini, et post eum *Bosii*, nec non *Wesselingii* ad *Diodorum* l. 1. legisset notas, non in *Charetem*, sed in *Menestheum* hoc dictum esse vidisset. *Menestheo* enim adpositi erant pater, et socer, qui horum veterum imperatorum, sibi ab Atheniensibus in consilium datorum, auctoritati cedere noluit, et temeraria usus ratione, suae, qua vehabatur, navi fisus est, haud aliter, ac si haec fortunam suam secum veheret; sine dubio respexit *Nepos* dictum *Caesaris*, ut jam in post. not. ostendi, quibus adde notas ad *Dion. Cassi*. l. xli. cap. 46. nec alienum est a *Nepote*, tangere *J. Caesaris* dicta ac facta. Sic in *J. Caesaris* convenire, quae in *Agesil.* cap. 14. §. 2. dicit: *cujus exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent*, jam observavit *Lambinus*, et *Bosius* ad *Caton.* c. 11.

que ut sequerentur, ad Timotheum et Iphicratem nuntium misit. Hinc, male re gesta, compluribus amissis navibus, eodem, unde erat profectus, se recepit, litterasque Athenas publice misit, sibi proclive fuisse Samum capere, nisi a Timotheo et Iphicrate desertum esset. [Ob eam rem in crimen vocabantur.] Popu-

§. 2. quod tum non potentia, sed jure Resp. administrabatur. Plura adderem; sed vereor, ne nimius sim. id unum addo tamen, me credere illud manu suam originem debere librariis, non Nepoti. Sic quoque de Lysandri navi, qua una hora totum confecit ad Aegos flumen bellum Peloponnesiacum, Plut. in Lys. pag. 439. adnotat: ἦσαν δὲ τῶν, οἱ τῆς Διοσκόρου ἐπὶ τῆς Ἀνδάνδρου νεῶς ἐκατέρωθεν, ὅτε τῷ λιμένος ἐξέπλει πρῶτον ἐπὶ τῆς κολεμίας, ἀσπρα τοῖς ἀναξίω ἐπιλάμψαι λέγοντες. Quod autem Curtius de Alexandro Lib. x. c. 5. num. 35. dicat plus debuisse Fortunae, quam solus omnium mortalium in potestate habuit: ubi Loccenius hunc Nepotis locum adducit, citans, et ut in sua manu esset Fortuna: aliud quid est, nam hic de uno casu, et de navi, ibi de omnibus ejus in vita rebus prosperrime gestis agitur. Denique Heusingerus pro et ut legi posse conjicit velut, quia Livius saepe velut pro velut si, tamquam si, adhibuit. Non hic quaestio est, quid soleat Livius, sed quid familiare sit Nepoti. [Gu. et ut in sua manu, sed praestantissima Ult. editio: et ut si in sua navi, quod recepimus, atque in margine: Al. manu.] Iphicratem] Voss. A. Hippocratem, supra notatum erat Iphicratem. et paullo post pro Iphicrate, Hippocrate, iterumque Hippicrate supra adscriptum.

Complurib. amissis navib.] Quum ingenti orta procella et

invita natura mari pugnare conatus esset, plures naves amissas, uti refert Diodorus lib. 16. Loccenius.

Eodem unde] Ms. Boecl. et unde. mox Dan. [Gu.] se recipit. Bofius. Recipit etiam Voss. A. [Eo etiam Ax. Gu.]

(p. 364.) Litterasque misit] Vide Ind. v. mittere. Bofius.

Sibi proclive fuisse Samum capere, nisi a Timotheo et Iphicrate desertus esset] Diodorus l. 16. Ὁ μὲν Χάρης ἀπομαρτυρούμενος τοῖς στρατιώταις ἀβάλε τῆς συνάρχοντος ὡς προδότας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἐγραψε περὶ αὐτῶν, ὡς ἐγκαταλειπόμενον τὴν ναυμαχίαν. Gebh.

Ob eam rem etc.] Ita editio Basil. et cum Lambino recentiores plerique ediderunt. Longolius paulo aliter: ob eam rem in cr. voc. Nam pop. ac. susp. mob. adv. inv. etiam pot. confestim eos domum revocat. Mf. Burgensis, Dan. Leid. Boecler. [Guelph.] et edd. aliquot vet. hunc locum ita exhibent: Populus acer, suspicax, ob eamque rem mobilis, advers. inv. et. pot. in crimen vocabantur. (Editi [et Gu.] vocabatur) demum rev. acc. pr. corrupte, iudice nobilius. Boeclero, sedus de fors non incommoda lectio prodire possit. Magius tentabat: populus etc. ad crimen vocabatur, h. e. ad obtreccationem vel accusationem invitabatur ac excitabatur. Crimen pro criminatione, ut apud Ciceronem pro Coelio: quod omnium accusetorum non criminibus, sed vo-

lus acer, suspicax, mobilis, adversarius, invidus etiam potentiae, domum revocat, accusantur proditiōnis. Hoc iudicio damnatur Timotheus, lisque ejus aestimatur centum talentis. Ille, odio ingratae civitatis coactus, Chalcidem se contulit.

cibus maledictisque celebratum. adde 15, 7, 3. In Burgensi tamen codice ait fuisse in *crimen* vocabant. Schottus et Savaro, quod miror, heic plane silent. Cl. Puteanus retento ordine Mss. codicum, unaque vocula addita, legendum existimat: *adversarius invidus etiam potentiae, quae in crimen vocabatur, domum rev.* Cl. Schefferus scribendum censet: *Pop. ac. susp. qd. eamque rem mobilis, adversarius etiam potentiae. In crimen vocabantur, domum revocati accusantur proditiōnis.* sensu, ut ait, aperto. Olim tentabam: *invidus (etiam potentia in crimen vocabatur) domum rev.* Sed, ut ingenue fatear, mihi, veteri formula, Non liquet. *Bos.* Verba *ob eam rem in crimen vocabantur* absunt a Voss. B. sed Voss. A. et Leid. meo consentiunt Mss. a Bosio citatis. vid. not. post. [Axen. accurate exprimit lectionem Cod. Danielis aliorumque, ut itaque ab hoc quoque in lectione loci constituenda defitiamur. *Mosche.* Ed. Ult. cum Dan. reliquisque codd. consentit, nisi quod pro *accusantur* habet *accusanturque.* Verba *Ob e. r. i. c. v.* recte Heusingerus et Bremius, ut ex margine exemplaris alicujus invecata, uncis a reliquis secreverunt.]

Populus acer etc.] De Atheniensium civitate juvenis consulat Polybium Lib. vi. cap. 42, 43. quomodo a Parrhasio Ephesio populus Atheniensis fuerit depictus, docet e Plinio Meursius Lib. iii. Athen. Att. cap. 9. pag. 166. adde Kuhnium ad Aelianum Lib. ii. cap. 13. num. 14.

Hoc iudicio damnatur Timotheus.] Qui ante ob felicitatem superbiens, arroganterque loquens dixit, *felices rerum successus suos potius, quam fortunae esse.* Vide Suidam et Lud. Cael. Rhodigin. Lib. 9. lect. antiq. cap. 18. *Ernstius.* Sed vide tu, Lector, cl. Periz. ad Aelian. Lib. xiii. V. H. cap. 43. num. 1. et 2. et ab hoc factu immunem iudicabis Timotheum. Damnatus est Timotheus, praecipue eum accusante Aristophonte. v. Eudem ad Lib. xiv. cap. 3.

Aestimatur] Voss. B. [Gu.] *existimatur.* et paullo ante pro (p. 365.) *proditiōnis* idem *proditiōnis.* pro *Chalcidem* Voss. A. *Chalcidem.* [Ult. *lis* bmissa copula.]

Ingratae civitatis] Eodem infamante titulo eam exornat Cicero Lib. iii. de Legg. cap. xi. pag. 215. Caeterum in hoc exilio mortuus est Timotheus. v. Perizon. ad Aelian. Lib. iii. V. H. cap. 47.

CAP. IV.

1 Hujus post mortem quum populum iudicii sui
 niteret, multae novem partes detraxit, et decem
 lenta Cononem filium ejus ad muri quamdam pai
 reficiendam jussit dare. In quo fortunae varietas
 animadversa. Nam quos avus Conon muros ex
 stium praeda patriae restituerat, eosdem nepos,
 summa ignominia familiae, ex sua re familiari refi
 2 coactus est. Timothei autem moderatae sapientisque
 tae quum pleraque possimus proferre testimonia,

*Quum populum iudicii sui
 poeniteret*] Concisior esset lec-
 tio: *Hujus post mortem quum
 populum iudicii sui poeniteret.*
 Quandoquidem Codex Burgenlis
 et Vet. P. Daniel. *populum* in-
 gerunt. Ita est: ingratum lapsae
 mentis errorem poenitentia se-
 quitur, ut loquitur Valer. Ma-
 ximus. *Gebh.* Sic [Gu. Ed. Ult.
 Boecl.] Mss. Burgensis, Daniel.
 et Leid. nisi quod hic postre-
 mus *poenitebat* praefert. [Ed.
 princeps, Arg. Paris. 1. 2. Ald.
 Long. et Mag. *cum populus j. s.*
p. Quod ita correxit] Lambinus:
*Huj. post mort. populus, cum
 eum jud. s. poeniteret.* Bosius.
 [Gu. partis.]

Fortunae varietas] Vita Atti-
 ci cap. 10, 2. *tanta varietas iis
 temporib. fuit fortunae.* Nam li-
 benter comparo has cum illa vi-
 ta, ut appareat cuivis, eandem
 dictionis esse indolem, ac pro-
 inde unum eundemque et harum
 et illius Vitarum scriptorem.
 Curt. Lib. 4. cap. 41. *Urbs et
 vetustate originis et crebra for-
 tunc varietate ad memoriam
 posteritatis insignis.* Cicero de
 divinat. *varietas est propria for-
 tunc.* Idem ad Luccejum. *Nihil
 aptius est ad delectationem lec-*

*toris, quam temporum va-
 tes fortunaeque vicissitud*
 Val. Max. 6. cap. 9, 8. *P.*
ipsum, si quis modo mutis
inest sensus, tantam in e
homine varietatem status e
ratos arbitrator. Gebhardus.

Mod. sapientisque vitae.
 Timothei sapientia testimo-
 egregium dedit Hegesander
 Athenaeum, descriptum al-
 liano Lib. 11. V. H. cap. 11
 interpr. et Davis. ad Cicer-
 v. Disputat. Tusculan. cap.

Quum pleraque possi-
 Non video, cur mutari d
 vox *pleraque*; quae non
 in vet. edd. sed etiam in
 cerptis Dan. legitur. quae
 nec alteram lectionem imp
 complura possumus, vel,
 lli, *cum plura possimus.*
 (p. 366.) Ms. Boecl. *qui*
 Unde is conjicit legendum
ex eo. Bosius. Voss. A.
pleraque. B. complura. pr
simus B. possumus. to pl
 non mutandum. v. not. pos
 m. s. *vitae complura pos*
 (non cum plura possimus
 ferre testimonia, ut Boecl.
 Gu. Ult. Bosii lectionem
 mant.]

erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit, quam carus suis fuerit. Quum Athenis adolescentulus caussam diceret, non solum amici privatique hospites ad eum defendendum convenerunt, sed etiam in eis Jason tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic quum in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athenas sine ullo praesidio venit, tantique hospitem fecit, ut mallet se capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deesse. Hunc

Caussam diceret] H. l. notat accusaretur. v. Periz. ad Valer. Maxim. Lib. vi. cap. 4. n. 40.

Jason tyrannus] Mff. Dan. et Leid. addunt *Thessaliae*; Edit. Long. *Thessalorum*. Fuit autem Pherarum in Thessalia tyrannus, memoratus *Diodoro* 15. et 16. *Isocrati or. ad Philippum*, *Polyaeno* 6. *Valerio Max.* 1, 8. ext. 6. et 9, 10. ext. 2. *Plutarcho in apophth.* et *praesept. pol. Aeliano in Tacticis*, inprimis *Xenophonti h. Gr.* 6. Bos. vid. not. post. *Pheraeus Jason* etiam vocatur. vide *Plinium* Lib. vii. cap. 50. uti ab *Harduino* legitur, quem *Plinii* locum illustrat *Valer. Maximus* Lib. 1. cap. 8. Ext. 6. a *Bosio*, et aliis jam citatus. *Pheraeus*, et *Pheraeorum* tyrannus vocatur a nobilissima Thessaliae urbe Pheris, de qua *Cicero* Lib. 1. de *Divinat.* cap. 25. quae cum tyrannis crevit et concidit, teste *Strabone* Lib. ix. pag. 667. Hic Jason, licet nequaquam crudelis esset, et a Thessalis ipsis dux sibi electus, paullo post per dolum fuit interfectus. Vide not. post. ad h. l. Brevitatem ejus imperii sine dubio respicit *Plut.* in *Galba* pag. 1053. referens: *Διονύσιος φεραίων ἄρξαντα Θεσσαλῶν δέκα μῆνας, εἴτα ἐνθὺς ἀγαιρεθέντα, τὸν τραγικὸν ἀνεκάλει τύραννον, ἐπισκώπτων τὸ τῶκος τῆς μεταβολῆς.*

Sine ullo praesidio] Quod tueretur contra obviam vim. *Datame: ad quem cum venisset sine praesidio.* *Attico: praesidium ei misit.* *Tacit. de morib. German.* cap. 13. *in pace decus, in bello praesidium.* *Graeci παραπομπὴν* appellant. *Curt. Lib.* 3. cap. 2. *praesidio sagittariorum prosequente.* *Tacit.* 1. *Annal.* c. 39. *Legatos praesidio auxiliarium Equitum dimittit.* *Sallust. Jugurth. se a patre Boccho obviam illis simul et praesidio missum.* *Gebhardus. Venit abest a Voff. B.*

Quam Timotheo de fama dimicanti deesse] *Locutio e foro desumpta.* hinc *Florus* Lib. 3. cap. 11. num. 6. *Itaque dii foederum ultores, nec insidiis, nec virtuti hostium defuerunt.* *Lib.* 4. cap. 9. num. 2. *Nec ille defuit vitiis, quin periret.* Id est, ut *Dukerus* recte explicat, ille vitiis suis adjuvit interitum suum. *Justinus* Lib. 1. cap. 9. *Quibus ne ipsis quidem animus in auxilium defuit.* *Cicero* 4. ad *Fam. Ep.* 7. *sed tamen consilio, studio, Marcello non desumus.* pro quo *abesse* veteres etiam dixerunt. Vide *Cortium* ad *Sallust. Cat.* cap. 20. num. 16. et *Th.* (p. 367.) *Wopkens* Lib. 1. *Lect. Tull.* cap. 6. Et his contrarium est *adesse*, ut notum est.

adversus tamen Timotheus postea populi jussu bellum gessit, patriaeque sanctiora jura, quam hospitii, esse duxit. Haec extrema fuit aetas imperatorum Athenica-

Patriaeque sanctiora jura quam hospitii] Ed. Long. et Mag. habent, *Patriae enim.* a cod. Dan. utraque particula aberat. *Bosius.* *Que* abest a Leid. [Ax. Ga. Ed. principe, Arg. utraque Paris. Ald. et Ult. in cujus margine est: *Forte patriaeque,* ut Lambinus recte edidit.]

Haec extrema fuit aetas] Qua Philippus Macedonibus, et Dionysius Syracusanis imperitabat: quaeque Athenienses cum sociis Chiis, Rhodiis, Cois, et Byzantinis, qui ab eis defecerant, bellum, ducibus Chabria, Charete, Iphicrate et Timotheo, gerebant, quod *socialis* appellatur et anno quarto, metu potentiae regis Persarum, quem Chares injuria affectum contra Athenienses provocaverat, aequis conditionibus compositum est. Id quod scribunt Diod. Sicul. Lib. 16. (cap. 85.) et Corn. Noster in vit. imperatorum jam dictorum. *Ernst.* Sic fere *Diodorus* quoque 15, 7, 8. et *Justinus* 6, 9. *Bos.* Adde *Isocratem* in *Areopagit.* pag. 244. in fin. et pag. 263. Aetas autem extrema imp. Athen. a *Nepote* vocatur istud tempus, quo antiqua Imperatorum Atheniensium virtus jam veluti consenuit in Iphicrate, Chabria, et Timotheo, quae post horum obitum quasi mortua et sepulta fuit. Orsus autem fuit Auctor ab isto tempore, quo Atheniensium virtus ad quemdam juventae florem, ut cum Floro loquar, pervenit. Unde *Diodorus Siculus* Lib. xii. cap. 1. quem *Noster* sequitur, Imperatores enumerat, per quos Graecia, praecipue Athenarum civitas, stupenda incrementa fecit, ut *Miltiadem*, *Themistoclem*, *Aristidem*, *Cimonem*, et *Myronidem*. *Plut.* vero in *Cim.* p. 491.

adnotat post *Cimonis* obitum jam eam consenuisse, quum scribit: *μετά δὲ τὴν ἐκείνου (Cimonis) τελευταίην, πρὸς μὲν τοῖς βαρβάρους οὐδὲν ἔτι λαμπρὸν ὑπ' οὐδενὸς ἐπράχθη στρατηγῶντων Ἑλλήνων, ἀλλὰ τραπέντες ὑπὸ διαμαρῶν καὶ πολεμοποιῶν ἐπ' ἀλλήλους, οὐδενὸς τὰς χεῖρας ἐν μέσῳ διασχόντος, συνερράγησαν εἰς τὸν πόλεμον, ἀνακτοῦ μὲν τοῖς βασιλέως πράγμασι γινόμενοι, φρόρον δ' ἀμύθητος τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπραγσάμενοι, ὅψθ' ὁ οἱ περὶ τὸν Ἰηγησίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξενεκάμενοι τὰ ὄπλα, βραχέως ἔψαντο πολέμῳ πρὸς τοὺς ἐπὶ Δελιάσῃ βασιλέως στρατηγῆς. καὶ λαμπρὸν οὐδὲν, οὐδὲ μέγα δράσαντες, αὐτοὶ δὲ ταῖς Ἑλλησικαῖς εἰσέσεσι, καὶ ταραχαῖς ἄφ' ἑτέρας ἀρχῆς ὑπενεχθέντες ἔχοντο, τοὺς Περσῶν φορολόγους ἐν μέσῳ ταῖς συμμάχοις, καὶ φίλαις πόλεσιν ἀπολιπόντες.* Contra *Diodorus Siculus* Lib. xv. cap. 39. et 88. postquam de *Cononis*, *Chabriae*, *Iphicratis* et *Timothei Atheniensium* laudibus egisset, *Epaminondam* *Thebanum* non tantum his, sed et *Miltiadi*, *Themistocli* et *Cimoni* et aliis, qui ante eum *Medicis* temporibus floruerunt, longe praetulit. unde etiam *Ciceronis* iudicio *Graeciae* princeps fuit. vid. *Cic.* Lib. 1. *Tusc.* *Disput.* cap. 2. sed *Nepos* hic et *Plutarchus* loquuntur tantum de *Atheniensibus*, qui contra *Barbaros* dimicant. *Plutarchus* quae de *Cimone* dixit, in clariori luce collocat in *T. Q. Flam.* pag. 375. ubi de rarissimo exemplo *justi* inter mortales etiam bonos egerat, sine dubio *Aristidem* intelligens, pergit his verbis, *οἱ γὰρ Ἰηγησίλαοι, καὶ Δύσανδροι, καὶ*

sium, Iphicratis, Chabriae, Timothei, neque post illorum obitum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

οι Νικίαι, και οι Αλκιβιάδαι, πολέμους μὲν εὖ διέπειν, και μάχας νικᾶν κατάτε την γῆν, και θάλασσαν ἄρχοντες ἠπίσαντο, Χρήσθαι δὲ πρὸς Χάρην εὐγενῆ, και τό καλόν, οἷς κατώρδον, ἐκ ἐγγώσαν. Ἄλλ', εἰ τό Μαραθῶνιόν τις ἔργον ἀφέλοι, και την ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, και Πλαταιάς, και Θερμοπύλας, και τὰ πρὸς Ευρυμέδοντι, και τὰ (p. 368.) περι Κύπρον Κίμωνος ἔργα, πᾶσας τὰς μάχας ἢ Ἑλλάς ἐπὶ δουλεία μεμάχεται πρὸς αὐτήν, και πᾶν τρόποιον αὐτῆς, συμφορὰ και ὄνειδος ἐπ' αὐτήν, ἔσηκεν, τὰ πλεῖστα κακία και φιλονεικία τῶν ἡγευμένων περιτραπειῆς. Quae ita distinguas. Bella Medica a Miltiade, Themistocle, Ariflide, et Cimone A-

theniensibus excellenter gesta sunt pro mutua Graecorum salute et libertate. Post hos, et praecipue post Cimonis mortem praeclarum nihil adversus Persas fuit effectum, et quidquid praeclare fecerint, in mutuam Graecorum perniciem fecerunt. unde Pausanias Lib. viii. cap. 52. Τῆς δὲ ἐπὶ τῷ Πελοποννησιακῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου, και μάλιστα αὐτῶν τῆς εὐδοκμησάντας φαίη τις ἂν αὐτόχειρας, και ὅτε ἐγγύτατα ποντισίας εἶναι σφᾶς τῆς Ἑλλάδος. Inter hos tamen Iphicrates, Chabrias et Timotheus ultimi Atheniensium ducum fuere memoria digni. Atticae virtutis infantiam multis fabulis admixtam, et adolescentiam Nepos suo loco reliquit.

XIV. DATAMES.

CAP. I.

Venio nunc ad fortissimum virum maxime consilii omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginiensibus

(p. 369.) DE DATAMIS rebus quaedam vide apud *Diod. Sicul.* 15. *Polyaen.* 7. *Frontin.* 2, 7, 9. *Roeclerus.* Meminit ejus et *Aeneas in commentar. poliorcetico* cap. 40. *Bosius.*

Datames] C. Barthius *Adversar.* lib. 52. cap. 14. *Caeterum*, inquit, *et in Datamis et in aliis omnibus Vitis duo diversi Scriptores maxime apparent, quod non poterit non videre, qui phrasin exactius considerabit. Itaque nos Epitomen Nepotis clare agnoscimus.* Ast ego Barthium non primum existisse arbitror, qui exacte phrasas hujus Scriptoris examinarit. Fece- runt id tunc multi praestantes doctrina et judicio viri, tum in primis Gifan- ius ac Schoppius, qui, si tantam inaequalitatem deprehendissent, certe judicium suum non suppressissent. Ego, qui data opera loquendi modos ac genera invicem comparata fortassis etiam ad nauseam lectori ingessi, comperi, non ovum ovo esse similius, quam omnes viginti quatuor inter se sibi Vitas. Pro materia quidem interdum aliter loquitur, sed tamen, ut eandem loquendi scaturiginem agnoscas; et, prout res gestae hujus vel illius excellentis Viri sunt amplae

ac notae, ita diligentiam intendit. Cur autem Datamis vitam curatius elaborarit, praecepti in vestibulo dicere. *Gebhard.* Non satis videtur *Barthii* mentem percepisse *Gebhardus* in iis, quae de Vita Datamis dixerat. Neque enim eam a reliquis stylo differre asseruit, sed in ipsa pariter ac in caeteris duos diversos Scriptores apparere, unum scilicet qui primitus eas scripserit, *Nepotem*, alterum, abbreviatorem, *Probum*, ab illo esse existimans, quaecumque elegantius ac purius dicta sunt, ab hoc vero, quae ab ista Ciceroniani aevi puritate deflectunt. *Bosius.*

Venio nunc] Hanc totam transitionem vett. membranae [etiam Dan. Gu. Ult.] Timotheo annectunt, omnesque adeo edd. extra Lambinianam; idque, si *Schottum* sequimur, rectius, Tranquilli more aliorumque, et ipsius adeo Nepotis, qui a patria parentibusque vitam cujusque auspiciatur. *Gebhardus* inde incipit: *De quo hoc plura referemus.* Ceteri vero hinc: *Datames patre Camissare etc.* Quod nobis rectius videtur. Locus 21, 3, 5. plane dissimilis est, neque cum praesenti comparandus. Et autem in hac vita textus passim

bus, Hamilcare et Hannibale. De quo hoc plura 2
 feremus, quod et obscuriora sunt ejus gesta plera-
 ue, et ea, quae prospere ei cesserunt, non magni-
 tudine copiarum, sed consilii, quo tum omnes supe-
 rbat, acciderunt, quorum nisi ratio explicata fuerit,
 ut apparere non poterunt. DATAMES, patre Camis- 3
 are, natione Care, matre Scythissa natus, primum
 militum numero fuit apud Artaxerxem eorum, qui re-

Msc. codice Cl. Boecleri emen-
 titus: quod semel monuisse suf-
 cerit. Bos. Consentunt Leid.
 Voss. A. B. Pro Carthagi-
 ensibus Leid. et Voss. B. Car-
 aginensibus. Pro Hamilcare
 Hannibale Leid. et Voss. A.
 milcare et Anybale. [Ult. A.
 ilcare.]

(p. 370.) De quo hoc plura
 feremus] In Ms. Dan. fuit:
 e hoc plura feremus. Bosius.
 off. A. [Gu.] De quo hoc plu-
 ra feremus. B. De quo haec
 ura feremus. Mox pro plera-
 ue Vossian. B. pluraque. Ita
 loquo Axen. Gesta pro rebus
 stis. Sic loquitur Lactantius
 peroniamus. Vid. Bun. ad L.
 de Fals. Rel. cap. 11. p. 69.
 Prospere ei cesserunt] Vid.
 alker. ad Florum Lib. 2. cap.
 . num. 13. itaque bene se ha-
 t. locus Sallustii in Catilinar.
 p. 26: n. 5. Neque insidiae,
 us Consulibus in campo fece-
 t, prospere cessere.

[Quo tum omnes] Correctio
 Tevenini, cui plausum utra-
 e manu dat Lambinus: quo
 tum non omnes superabat.
 ias editum fuerat, quo tamen
 nes superabat. Sed Cl. Bar-
 rius Advers. Lib. 52. cap. 14.
 spicatur legendum quo tandem
 nes superavit. Gebhard. Sic
 d. Boecler. Ceteri Mss. et editi,
 o tamen o. s. Unde Clem. Te-
 ninus fecit, quo tantum non
 nes s. quem reliqui fero se-
 ti sunt: nisi quod Barthius l.

c. mallet, quo tandem o. s. re-
 prehensus: idcirco a Reinesio
 τῶ πᾶν Epistola 67. ad Ru-
 pertum. Vidi, qui tantum lege-
 ret, atque exponeret maximo-
 pere, adeo, in tantum. Sed prae-
 fiat lectionem codicis Boecler.
 retinere. Ut tum sit, ea aetate.
 id cum ita exaratum esset tū, li-
 brarii mutarunt in in, atque hinc
 vulgatum tamen natum est. Bo-
 sius. Leid. meus tamen. Voss.
 A. et B. tum. Sed tantum non
 retinendum est, indicat enim Au-
 ctor, Datamem consilii magnitu-
 dine propemodum omnes supe-
 rasse. Adi J. F. Gronovium ad
 Livium L. 4. c. 2. [Ult. tamen,
 sed Gu. Ax. cum Ed. Longol.
 tum, quod post Harlesium re-
 stitui.]

[Ratio] Vid. Ind. ratio gesto-
 rum. Bosius.

[Camissare] Msc. Dan. [Gui
 Ult.] ubique Camissarem scri-
 bit. Bosius, Pro Datames Leid.
 Dathames. Hoc nomen prodi-
 giose scriptum in Lat. Codd. jam
 adnotavit clar. Oudendorp. ad
 (p. 371) Froptinum Lib. 11. Stra-
 teg. cap. 7. §. 9. Datames Persa
 vocatur ab Aristotele Lib. 11. Oe-
 con. pag. 507. uti is locus emen-
 datur a Casaubono ad Polyenum
 Lib. VII. Strateg. cap. 21. quam
 emendationem approbavit clar.
 Wesseling. ad Diod. Sicul. Lib.
 xv. c. 91. Pro Camissare Leid.
 Chamissare. Voss. A. Camissare.
 B. Ghamisgre. Pro Care Leid.

giam tuebantur. Pater ejus Camissares, quod et manu fortis, et bello strenuus, et regi multis locis fidelis erat repertus, habuit provinciam partem Ciliciae juxta
4 Cappadociam, quam incolunt Leucosyri. Datames militare munus fungens primum, qualis esset, apparuit in bello, quod rex adversus Cadusios gessit. Namque hic, multis millibus regionum interfectis, magni fuit ejus

et Voss. A. B. [Gu.] *Chare*. Pro natione Voss. B. *natione*. Pro *Scythissa* Voss. A. *Scythissa*. [Ult. *e militum n. f.*]

Tuebantur] Voss. A. *turbantur*. Mox pro quod, quia. [Ax. qui.]

Hab. provinciam partem Ciliciae] Sic Mss. Dan. ac Schotti, probantibus recentioribus plerisque: cum vox *partem* alias absit. Et sane si totam Ciliciam rexit, neque opus erat, situm ac nomen populi addere; et Nepos dixisset potius *hab. provinciam Ciliciam*. Diodorus tamen Lib. xv. totam Cappadociam ei videtur tribuere. Nam ejus praefectum Datamem fatit: is vero *paternam provinciam*, ut noster mox ait, accepit. Nisi forte Cappadociae praefectura postea Datami addita est. *Bosius*. *Partem* agnoscunt Leid. et Voss. A. et B. [Leid. 1. Gu. Thott. Ax. Omitunt Ed. Ult. et reliquae ante Boecl. omnes.]

Aperuit] Sic rescripsi, sequentibus codices Dan. [Gu.] ac Schottionem Ultraj. ac judicium Schotti, Gebhardi et Buchneri. Est autem idem ac clare demonstravit, patefecit. Vid. Ind. Vulgo erat *apparuit*. Bosius. Pro bello [, quod in Keueh. ed. est, Gu. Dan. Ult.] Leid. meus et Voss. A. B. *in bello*. Pro *aperuit* Voss. B. *apparuit*. Vide Cl. Ruhnken. ad Rutilium Lupum L. 1. sect. 18. pag. 62. qui docet, Heusingerum ad notionem verbi *apparere* indicandam duo Plinii loca [Epist. 6, 22. fin. 8, 18. in-

it.] minus bene ad partes vocasse. Eruditos interpretes secutus et plerosque codices, praefertim duco *aperuit*; quia Nepos §. 2. jam dixerat *res apparere non poterunt*. Et vitare solet repetitionem earundem locutionum, ut ostendi in not. post. ad Reges cap. ult. [Ax. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Al. Long. Mag. Lamb. et Boecl. *apparuit*, quod cum Heusingero revocavi. Vellej. 2. 112. fin. *Agrippa*, qui — — *jam ante biennium, qualis esset, apparere coeperat*. Ruhnkenius l. c. ab Heusingero utrumque Plinii locum minus bene ad eam verbi *apparere* potestatem trahi scribit, quod de primis ignotae indolis experimentis dicatur. Sed Heusingerus *Verbum apparere*, inquit, *proprie de primis ignotae indolis experimentis dicitur*. v. Sueton. *Claud. cap. 34. in Justin. 2, 9, 15. Plin. Epist. 6, 22. DE ALIIS QUOQUE Plin. Epist. 8, 18: cum Domitius Tullus longe melior apparuerit morte, quam vita.*]

Quod rex adv. Cadusios] Vid. *Plutarchus Artaxerxe*. Bosius. Pro *Cadusios* Voss. A. [Daniel. Gu.] *Gadusios*. B. [Ax.] *Cadusios*.

Multis millib. region. interfectis] Ita quoque in Schoppi (p. 372.) duobus libris veteribus fuit. Quod in aliis Codd. Lambinus etiam observavit. Prior Boecleri editio et aliorum ple-

opera. Quo factum est, ut, quum in eo bello cecidisset Camissares, paterna ei traderetur provincia.

nus legunt: *Namque hic multis millibus hostium et regionum interfectis.* Ubi notandum est, exempla, quae legunt, *multis millibus hostium et regionum,* semper addere: *quoque non paucis interfectis:* quae autem *hostium* tollunt, tollere etiam: *quoque non paucis.* Coloniensem editionem ego praefero caeteris, quae ita habet, *Namque hic multis millibus hostium, regionum quoque non paucis interfectis.* Atque sic Nepos inter gregarios et selectos, sive regios distinguit. *Ernstius. Longolius* multa haec addit. Edidit enim: *multis mill. hostium, regionum quoque non paucis, interfectis.* Quod etiam *Ernstio* placebat. *Lambinus* autem, *mult. mill. hostium et regionum.* Ut nos edidimus, legitur in *Mss. Boeckl. Leid. [Gu. Ult.]* et *duobus Bavaricis, Schoppio Veri-*

simil. 3, 12. laudatis. A *Mss. Dan.* etiam *to regionum* aberat, idque probat *Gebhard.* Nam si non pauci *regionum* militum, inquit, caesi sunt, *Cadmaea* fuit victoria, et vane *Datamis* opera jactatur. Sed potuit etiam in pugna minus prospera, vim *hostium* diutius sustinendo, aut in ulciscenda suorum caede, magni ejus opera esse. *Bosius. Leid. meus Multis militibus regionum interfectis.* Voss. A. *multis militibus interfectis.* B. *multis milibus regionum interfectis.* Mox ut abest a meo *Leidensi.* [*Ax. Paris. 1. Ald. Long. ut omittunt,* quod fortasse a *Nepote* verbis *Quo factum est* postpositum referendum est ad illa: *paterna ei tr. prov. V. ad 10, 4, 5. Heusinger.* Abest ut etiam a *Gu. Ed. Ult. omnibusque ante Lambinum excusis.*]

CAP. II.

Pari se virtute postea praebuit, quum *Autophrades* jussu regis bello persequeretur eos, qui defecerant.

Autophrades] *Lydiae* satrapes, seu praefectus, de quo *Diodorus* Lib. xv. hanc ipsam historiam narrans, sed paullo aliter, ut mox referemus. *Lambin. Leid. meus Antiophyodatas.* Vid. *Oudendorp. ad Frontin. Lib. 1. Strateg. cap. 4. Ext. 5. [Dan. Gu. Autophrades.]*
Eos, qui defecerant] *Lycios, Pisidas, Pamphylios, Cilices, Sy-*

ros, Phoenices, et propemodum omnes maritimos populos, inquit *Diodorus* 15. Sed quod dicit *Probus,* *Autophradatem* jussu esse a rege, eos bello persequi, qui ab ipso defecerant, *Diodorus* tradit, *Autophradatem* unum fuisse ex iis, qui a rege *Persarum* defecerant. *Lambinus.*

rant. Namque hujus opera hostes, quum castra jam intrassent, profligati sunt, exercitusque reliquus conservatus [regis] est. Qua ex re majoribus rebus praesens esse coepit. Erat eo tempore Thyus dynastes Paphlagoniae, antiquo genere natus a Pylaemene illo, quem 3 Homerus Troico bello a Patroclo interfectum ait. h
regi

Ejus opera] Propius ad genium Nepotis Ms. Daniel. *hujus opera*; sc. Datamis. *Bosius*. Mss. Codices secutus *to ejus* retinui, quia *ejus* rectius hoc loco de Datame dicitur. [Ax. Gu. Ult. *hujus*, quod jam Heusingerus reposuit. Idem Moschius probat, laudans Heusingeros ad Cicer. Offic. 1, 3, 4. qui pronomen *hic* etiam ad remotius nomen referri docent.]

(p. 373.) *Conservatus regis est*] Sic quoque Exc. Dan. Similiter Ms. Leid. *cons. est regis*. Unde *Gebhardus* conjiciebat *leg. cons. regi est*. Mihi *to regis* glossema videtur. Mox Lamb. *praeesse coepit*. *Bosius*. [Gu. Ax. ut Dan. codex: *cons. regis est*. Ult. cum Edd. ante Boecklerum hoc nomen omittit, quod recte *Bosius* suspectum habuit.]

Thyus dynastes Paphlagoniae] In Ms. Dan. ubique *Thyus* scribitur. *Lambinus* mallet *Thys* vel *Thus*. *Θυς* enim a Graecis dicitur. Meminit ejus *Athenaeus* 4, 10. et 10, 3. De *dynastae* vocabulo vid. Ind. Mox in Ms. Gif. et Exc. Dan. erat *antiquo genere ortus*. Non male. *Bosius*. Leid. meus, Voss. B. [et antiquiores editi]: *Thyus*. Voss. A. *Thyus*. Qui et pro *dynastes*, male *dynastes*; Graece enim *δυναστης*. *Dynastae* olim reges vocabantur, ut recte ad h. l. ex *Strabone* Lib. 11. pag. 636. adnotat *Magius*; ita *Jupiter*, qui inprimis *Βασιλεύς* fuit appellatus, ut docet *Spanhemius* ad A.

ristophanis Plutum vs. 1096. *ε αναξ βασιλεύς, δεσπότης αναξ*, et inprimis *αίεν αναξ*, vide *Eund.* ad *Callim. H. Jov.* vs. 1. alio nomine *δυναστης* vocatur a *Sophocle* in *Antigone* vs. 617.

— ἀγγῆρος δὲ χρόνον ΔΥΝΑΣΤΙΑΣ
Κατέχεις Ὀλύμπου
Μαρμαρόδεσσαν αἴγλαν.

Deinde *Dynastas* et *Reges* saepius Graeci ac Latini conjuncti fuere soliti, ita tamen, ut aliquid discriminis interesse videretur. *Duk.* ad *Florum* Lib. IV. c. 2. num. 44. Antiquo itaque more Noster *Dynasten* vocavit *archontem*, *regem*. Omnes enim, qui ab antiquis jam temporibus imperium in Paphlagonas tenuerunt, *reges Paphlagonum* fuere dicti, vel *archontes*. *Apollon.* *Rhod.* 2. *Argon.* vs. 358.

Παφλαγόνων, τοιοῦτι ἐπιτηϊος ΕΜΒΑΣΙΑΕΥΣΕ
Πρώτα Πέλοψ.

Justinus Lib. 37. cap. ult. *Atque ita filium suum mutato nomine Pylaemenem Paphlagonum regum nomine appellat*. *Pylaemenem* Paphlagonum *ἀρχόν* vocavit *Homer.* Il. 5. vs. 577. [Ax. *Thuis*, quae forma in hoc codice dominatur. Sequitur enim mox *Thui*, *Thuim*, et cap. 3, 2. *Tuin*. *Mosche*. Gu. *Thuis*. Ut ubique *Thyus*. Tum Ult. *natus*, sed Gu. *ortus*, quod glossam redolet.]

A Patroclo interfectum] *Errat*,

regi dicto audiens non erat. Quam ob causam bello eum persequi constituit, eique rei praefecit Datamem, propinquum Paphlagonis: namque ex fratre et sorore erant nati. Quam ob causam Datames [omnia] primum experiri voluit, ut sine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem quum venisset sine praesidio, quod ab amico nullas vereretur insidias, paene interiit. Nam Thyus eum clam interficere voluit. Erat 4

aut contextus librariorum inscitia fuit depravatus; siquidem nusquam apud Homerum legitur, Patroclum Pylaemenem interfecisse; sed bene *Iliad.* π. *Pyraechmenem*, non Paphlagonum, sed Paeonum ducem. *Pylaemenem* vero *Homerus Iliad.* ε. vers. 576. et seq. non a Patroclo, sed a Menelao occisum dicit. Verum dixerit aliquis, Probum heic de *Pyraechmene* loquutum; ideoque legendum a *Pyraechmene*. Respondeo, Probum loqui de Paphlagonem, non autem Paeone. Thyum enim dynasten Paphlagoniae, quae regio est minoris Asiae, ab hoc origine duxisse ait. Paeonia vero, unde *Pyraechmen* advenerat, regio Macedoniae, longe nimium distat, estque in Europa. *Mag.* Erroris nequaquam absolvunt Nostrum Lambinus et Cellarius ad h. l. Bongarsius ad Justinum 37, 4, 8. et Burmannus ad Ovidium Ep. 1. Heroid. vers. 15. Adde not. post. Vide et de *Stesimbrote* Plut. in *Themistocl.* p. 110. et de *Ephoro* pag. 167.

Regi] Sic diserte Ms. Dan. et ed. Ultraj. Eodem modo et alibi noster locutus. Vid. Ind. *Alii regis.* Bosius. Voss. tamen A. et B. *regis.* Sed vide notas post. [Gu. Ax. *regis*, ut ante Boecleri ultimam edit. legebatur. Mox Gu. *Datamen.*]

(p. 374.) *Omnia primum experiri vol.*] A. Mss. Boecler. et Leid. *omnia* aberat. Fortasse

non male. *Bosius.* *Omnia* etiam abest a Voss. A. B. *Omnia primum experiri* proverbialis est locutio. Terent. Andr. 11, 1, 11. *Omnia experiri certum est prius, quam peres.* Vide ibi Donati notas, et alterum Terentii locum, quem adduxit Lambinus, in Bosii indice. Eodem modo *extrema omnia experiri, ultima experiri* dixerunt Veteres. Vide Cort. ad Sallust. Catil. c. 26. num. 5. et de ipsa hac phrasi egit Casaubonus ad Ciceronem L. 1. ad Atticum Ep. 3. Si quis tamen deleri vult *omnia*, per me licet. Sed si *omnia* delendum, commodior fuisset sensus, salvo meliori iudicio, si Nepos scripsisset *primum experiri voluit*, AN s. a. *propinquum ad off. red.* et tum *reduceret* notat *reducere posset*, nam Ciceronis locus ab Heusingero adductus haud multum ejus sententiam juvat: sed si *omnia* retineatur, aliter loqui non potuit Nepos. *Quam ob causam* abest a Leidensi meo. Mox pro *vereretur* Voss. B. *revereretur.* Quod nihili est. [*Omnia* in Ax. codice, Ed. Paris. 1. Ald. et Longol. omisum est. Recte factum. *Aliqua*, sed non *omnia* statim, experiri licet rem suscipienti. *Experiri* est experiendo conari. Caesar B. Civ. 1, 64. *Etsi timebat, tantae magnitudinis flumini exercitum obijcere, conandum tamen atque experiendum judicat.* Hinc et ut sibi jungit. Cic. ep. ad Attic.

mater cum Datame, amita Paphlagonis. Ea, quid age-
 5 retur, rescit, filiumque monuit. Ille fuga periculum
 evitavit, bellumque indixit Thyo. In quo quum ab
 Ariobarzane, praefecto Lydiae et Joniae totiusque
 Phrygiae, desertus esset, nihilo segnus perseveravit,
 vivumque Thyum cepit cum uxore et liberis.

9, 10. (al. 12.) med. *Nunc, si vel periculo experiendum erit, experiar certe, ut hinc avolem.* Heusinger. Abest omnia a Gu. Ed. principe, Argent. Paris. 2. Ult. et Long. E Magiana nihil adnotatum est. A Lambino additam esse hanc vocem suspicor.]

Filiumque] Longolius addit, ut sibi a Thyo caveret. Quod glossema cenfeo. Bosius.

Bellumque indixit Thyo] Consobrinus suo. Lambinus Thyum hunc et Datamem vocat *patrueles*, cum amitini sint. Lib. 1. D. de Gradib. affin. *Ernstius*. In Ms. Dan. fuit *Thuyini*. Mox Ms. Schotti aberat ab. Unde is suspicabatur Graeco more dixisse: *cum Ariobarzani praef. Lyd. desertus esset*. Mihi durius videtur. *Bos. Voss. A. pro Thyo, Thumi*; sed in marg. al. *Thio. B. Thiu*. De Thyo, et nominis scriptura vid. Perizon. ad Aelian. Lib. 1. V. H. cap. 27. num. 1. Mox pro cum ab *Ariobarzane* Leid. [Ax.] *cum Ariobarzane*. Et pro *Totiusque Phrygiae desertus esset* Voss. B. *Totiusque Phrygiae dejectus esset desertus*. [Gu. Ultraj. *Thuyini*, et paullo ante iidem: *Thuis*.]

Nihilo segnus perseveravit] Schottus *sequius*, vel *secius*. Non audeo nudam conjecturam

sine codicum assensu amplecti. Vult dicere: auxiliorum frustratio non segnorem reddidit Datamem, quin solus suis viribus Thyn persequi, et ad officium reducere perseveraret. Curtius 4, 6, 25. *Petim egregia edita pugna, multisque vulneribus confectum deseruerant sui, nec tamen segnus praelium capesebat*. Sallustius Jugurtha: *Magna atque insolita re percussus, nihilo segnus bellum parare*. Valer. Max. 3, 6, 1. *Nec haec segniores Poenicis exercitibus intulit manus*. Gebhardus. *Secius* tamen cum heio, tum apud Ovidium *Metam.* 2, 809. *Virg. Aen.* 7. *Silium* 7. et 10. *Colamellam* 3, 4. ubi pariter *segnus* legitur, scribendum esse, etiam nobiliss. *Heinsius* censet in *notis ad Ovidii locum jam laudatum*. Bosius. *Segnius* Leid. et Vossian. A. B. Itaque contra Mss. Codicum auctoritatem hic *secius* non intrudam. Vid. Cortium ad Sallust. Jugurth. cap. 75. num. 10. aliud quid est in Miltiade c. 2. num. 3. ubi *eo secius* defendi. Adde not. post. [Gu. cum omnibus libris *segnus*. Ita et Ult. sed in margine: *forte secius, ut in vita Eumenis* (5, 1.). Mox Gu. *Thuin*. Dan. *Thuyim*. Ult. *Thuy-nem*.]

CAP. III.

Cujus facti ne prius fama ad regem, quam ipse, perveniret, dedit operam. Itaque omnibus insciis, eo, ubi erat rex, venit, posteroque die Thyum, hominem maximi corporis terribilique facie, quod et niger, et capillo longo barbaque erat promissa, optima veste textit, quam satrapae regii gerere consueverant; orna-

Ne prius fama] Voluit ergo et auctor et nuntius venire. Vide Curtium 3, 7, 7. Gebhardus. [Gu. Thuy. Ult. Thuyem, et pro erat rex eadem rex erat.]

Barbaque promissa] Adprobant libri et censores *promissa*. Justinus 4, 4, 1. *capillo barbaque* promissis. Tacitus 2. Ann. 39, 3. *donec crinem barbamque* promitteret. Varro: *Quod tum erant in Graecia coma promissa, rasa barba, pallia trahentes*. Vide Nonium, qui *promittere* exponit *ad magnitudinem nutrire*. Gebhardus. Etiam Festus: *Promissus capillus dicitur longus. Item barba promissa, velut porro missa*. Caes. B. G. 5, 14. de Britannis: *capilloque sunt* promisso. Non repugnabo tamen, si quis malit cum *Gifanio Ind. Lucret. v. prolissus*, et plerisque scriptis ac editis libris *to prolissa* retinere: cum et *Virgilius* ita locutus fuerit. *Bosius*. Leid. et Voff. A. *prolixa*. B. *prolixa*. *Promissa* praefert Cellarius, et tuentur Tenuilius ad Frontin. Lib. 4. Strateg. c. 5. num. 19. et Heinsius ad Ovid. Lib. 4. Trist. El. 2. vs. 34. Praeterea notandum juvenibus est, quod Nepos hic jungat diversos casus, *hominem magni corporis, terribilique facie*, sed sciendum, id non insolitum esse optimis scriptoribus. Vid. Cor-

tium ad Sallust. Catil. cap. 25. num. 2. [Codex. Axen. exhibet *prolissa*, i. e. cum codex ille *x* per *ss* efferre soleat, *prolixa*. Quis igitur dubitet, quin novum inde pondus accedat lectioni *prolixa*? Quis adeo non libenter mecum agnoscat, ex hac scriptura parum intellecta alteram lectionem, *promissa*, ortam esse? *Mosche*. [Dan. Gif. Gu. Ultraj. *promissa*.]

Textit] Sic et Gif. cod. Alii *contexit*. Ms. Dan. utrumque aberrat. In eodem mox erat *consueverant*. Bosius. Voff. A. *contexit*. Sed Leid. et Voff. B. *textit*. Pro *optima veste* Otho quidam legit *optima veste*. Sed Vid. Erud. Lips. in novis Actis M. Martio A. 1761. pag. 169. Pro *ornavit* [quod in Edd. ante Boecl. legitur,] Voff. B. *ornavitque*, ut hic a Bosio editum est. Pro *armillis* Voff. A. *armilis*. Pro *caeteroque* Voff. B. *caeteraque*. [Gu. *textit*.] Ult. cum reliquis ante Boecler. edd. *contexit*. Tum Gu. *consueverant*. Idem *ornavit etiam torque atque ar. a.* ut ante Boeclerum editum erat. Ult. *ornavit torque atque a. a.*

(p. 376.) *Ornavitque etiam torque]* Nempe aureo, qui insigne regium erat apud Persas. Qui deinde transiit ad Principes Constantinopolitanos, luxu et mollitia omnibus Asiae regibus

- vitque etiam torque, et armillis aureis, ceteroque re-
 2 gio cultu; ipse agresti duplici amiculo circumdatus hir-
 taque tunica, gerens in capite galeam venatoriam, dextra
 manu clavam, sinistra copulam, qua vinctum ante se
 Thyum agebat, ut si feram bestiam captam duceret.
 3 Quem quum omnes prospicerent propter novitatem or-

non inferiores. Vide Barthium Lib. 8. Advers. cap. 15. De *armillis*, cum erudite de iis scripserit Cl. D. Thomas Bartholinus, amicus ob raram doctrinam et probitatem mihi carissimus, nihil heic addo, sed antiquitatum studiosos ad ejus schedion relego. *Ernstius*.

Agresti duplici amiculo] Vid. Ind. v. *amiculum*. Bofius. Bofius recte edidit, sicuti legitur in Vossiano Codice B. sed in Leid. meo et Voff. A. *agresti duplicique amiculo*. Saepius duo epitheta uni substantivo jungi solent. Vide Broukh. ad Tibull. Lib. 3. El. 5. vs. 22. et Cort. ad Sallust. Catil. cap. 19. n. 5. De loco Virgilii, quem c. Lib. 3. Aeneid. vs. 70. adduxit Broukhuisius, consulendi sunt Eruditi in Obs. Miscell. pro Julio et Augusto A. 1732. pag. 10, 11. et 12. [Dan. Gu. Ax. *agresti duplici amiculo*, sed ed. Ult. et omnes ante Boecler. *duplicique*. Viris Doctis a Staverio laudatis adde Oudendorpium ad Sueton. Ner. cap. 37. pag. 706. seq. Tum Ult. *circumdatus*.]

Sinistra copulam] Vinculum, *ἰμάντρα*. Ovid.

Copula detrahitur canibus.

Apul. Lib. 9. Metam. *Pectora copulae sparteae tritura continua exulcerati*. Polyæn. L. 3. in Iphicrate Comm. 62. *Ὁ δὲ τὸς προσάταις ἕκασον αἰχμάλωτον ζυμνὸν παρέστησεν ὁ ἐξ ἰμάντος ὀπίσω τῶν χειρῶν δεδεμένον*. Accius in Phoenissis: *Abtorque*

proram, ac sipa tortas copulas. (ubi tamen alii pro *sipa* legunt *stuppa*. v. Pricaeum ad Apulej. l. c. p. 502. Bos.) Gebhard. Copulam esse vinculum illud, quo canes venatici nectantur, ut imperio contineantur, non obscure docent Ovidiana haec 7. *Metam*.

Copula detrahitur canibus.

Unde Germanicum dicit *Seydel Ernstius*.

Vinctum] Schotti Liber ac Longolius, item Vossianus B. *Vinctum*. Sed nihil mutandum. Quoties vero hae duae voces in *ML* permutentur, docebunt Interpretes ad Ovidium Lib. xi. *Metam*. vers. 238. et Drakenburg. ad Silium Italicum Lib. 6. vers. 348. [Gu. Ult. *Thuynem*.]

Feram bestiam] Hygin. f. 50. *Qui feras bestias ad currum junxisset*. Unde patet, sub *fera* absolute posita subintelligendam *bestiam* esse. vide Sanctium in Minerva Lib. 4. cap. 4. p. 558. et sub *fero*, si de bestiis agitur, cervum, leonem vel equum. V. Interpr. ad Phaedr. Lib. 1. f. 12.

Prospicerent] *ML*. Leid. Boecler. et q. edd. *adspicerent*. *Dan*. *conspicerent*: haud dubie ignorantia elegantissimi loquendi modi. *Prospicere aliquem*, vel *aliquid*, est desuper, vel e longinquo, vel cum cura inspicere. Petronius: *summo de vertice montis Hesperiae campos late prospexit*. Parili modo *prospicere fluctus* Lucanus dixit: *vela, mare, freta*, Ovidius: ut observatum nobilissimo *Heinsio* ad

natus ignotamque formam, ob eamque rem magnus esset concursus, fuit non nemo, qui agnosceret Thyum, regique nuntiaret. Primo non accredit. Itaque 4 Pharnabazum misit exploratum. A quo ut rem gestam comperit, statim admitti jussit, magnopere delectatus cum facto, tum ornatu; in primis, quod nobilis rex

illud Claudiani Lib. 2. in pr. Consul. Stilic. v. 253.

*ne littore toto
Prospicerem dubiis venturum
Saxona ventis.*

Idem Claudianus de VI. Cons. (p. 377.) Honorii v. 179. *Hoc Deus effulgens habitu prospexit (Heinsius mallet prospectat) euntes Dejecta cervice Getas.* Eodem modo Cicero Verr. 2. dixit aliquem *producere in conspectum populi.* Bosius. In Hannibale cap. 12. *Puer ab janua prospiciens Hannibali dixit, plures praeter consuetudinem armatos apparere.* Vide Burm. ad Phaedrum Lib. 2. fab. 5. vs. 10. et Schefferum ad Lib. 1. fab. 17. vs. 9. Heusingerus legit: *quem omnes quum adspicerent propter novitatem ornatus, ignotamque formam.* Cujus sententiam si amplecterer, legerem: *quem omnes quum adspicerent propter novitatem ornatus, ignotamque formam.* Sed nondum a me impetro, ut *prospicerent* rejiciam; nam viderunt eum e longinquo advenientem, unde Nepos addit *ob eamque rem magnus esset concursus.* Et hinc patet, non omnes statim eum adspicere potuisse, sed ad prospectum hujus novi monstri, ut in caeteris civitatibus fit, alios ab aliis de ornatus novitate et forma ignota monitos quam celerime accurrisse, propius spectandi gratia, sed, postquam propius eum adspiciendi occasionem essent nacti. isti curiosi, non ne-

minem fuisse, qui eum agnoscerit. Sed ut candide fatear, si *prospicerent* sit retinendum, vox omnes mihi suspecta est. [Gu. *Que* (corrupte pro *Quem*) omnes *conspicerent.* Ult. *Quem quum omnes conspicerent.* Ax. Ed. Arg. Long. et Boecl. *Quem cum omnes aspicerent.* Sed Ed. princeps, utraque Par. Ald. et Lamb. ut Bosius edidit. Optime.]

Fuit non nemo qui agnos. Thyum, regique nunt. Sic jam olim e membranarum Bavaricis emendavit Schoppius 3. *Verisim.* 12. firmantque Mss. Dan. [Gu. Ax.] Boecl. et Ed. Ultraj. *Gebhardo* probatur Longolii et Mendoziani codicis scriptura: *Fuit nemo non, qui agn. Thyn, regique nunt.* Quam, inquit, et praecedentia et consequentia confirmant. Quasi dicat: *Concurfus* factus est magnus ob insolitam speciem adducti, et cum propius inspexissent, plurimi agnoscerunt, remque regi nuntiarunt, qui primo non accredit. *Lambinus* et alii legunt: *Fu. nemo, qui agn. Th. qui non regi nunt.* Sed nostra lectio commodissima omnium est. *Bosius.* *Nemo non* Leid. et Voss. A. sed B. *non-nemo.* [Gu. Ult. *Thym.*]

Non accreditit Petulantia ista correctorum, qui perperam diffraxerunt, quod auctor conjunxit: *primo non accreditit.* Gebhard. Quomodo Lucretius L. 3, 870. (ubi vide Giphanii collectan.) loquitur et Plautus, ut nihil dicam de Columella. Ms. meus Cod. cum duobus Schoppii et Savaronis libris habet: *ac pri-*

5 in potestatem inopinanti venerat. Itaque magnifice Datamem donatum ad exercitum misit, qui tum contrahebatur duce Pharnabazo et Tithrauste ad bellum Aegyptium, parique eum, atque illos, imperio esse iussit. Postea vero quam Pharnabazum rex revocavit, illi summa imperii tradita est.

mo non accreditit. In priore Boecleri edit. legitur: *Ac primo non credidit.* Ernstius. Sic itidem e Mss. Bavar. emendavit Schoppius l. c. et e suis P. Daniel, Savaro, Schottus, Boeclerus, adficiente et Gebhardo. Vulgo erat: *Ac primo non credidit.* Ms. Ernstii: *Ac primo non accreditit.* Usi autem et alii hoc verbo. Vid. Ind. Bos. *Accreditit* Leid. et Voff. A. B. Mox pro *misit exploratum* Vossian. B. *exploratum misit.* Pro *delectatus* idem *delectatus est.* [Et Gu. *Primo non accreditit.* Ita etiam Ult. et in margine: *Deesse videtur Is vel Ille.* Mox. Gu. Axen. Ult. *tum facto.*]

Nobilis] Sic legendum potius, quam quomodo habent alii libri, *non vilis rex.* Erat enim a Pylaeone illo Homericoprogenitus. Lambin. *Non vilis* Leid. meus.

Pro *inopinanti* Voff. B. [Ult.] *inopinati.* De hac voce disputavit Oudendorpius ad Frontinum Lib. 3. Strateg. cap. 1. Ex. 2. [Gu. Ult. *nobilis.* Gu. *Datamen.*]

Qui tum contrahebatur] Sive in Phrygia, cui Pharnabazus praerat: sive in Syria, ad quamusque praefectura Phrygiae pertinebat: et unde brevior erat trajectio in Aegyptum. Bos. Leid. pro *Tithrauste*, *Tysiaste.* Voff. A. et B. *Tithrauste.*

Summa imperii tradita est] Ms. Boecl. *summa imperia tradita.* Dan. *summa imp. tradita sunt.* Rectum puto *summa imperii tradita.* Sic alibi locutus. Vid. Ind. Bosius. Leid. meus [Ult.] et Voff. A. *summa imperii tradita est.* Sed B. *summa imperia tradita.* [Gu. ut Dan. codex: *summa imperii tradita sunt.*]

CAP. IV.

1 Hic quum maximo studio compararet exercitum, Aegyptumque proficisci pararet, subito a rege litterae sunt ei missae, ut Aspim aggrederetur, qui Cataoniam

Hic quum maximo studio] Id est, ut Cicero eam vocem interpretatur, cum assidua et vehementi ad istud bellum magna cum voluptate applicata occupatione. 1.

de Invent. Graeci dicunt *κατὰ σπουδὴν* et *μετὰ σπουδῆς.* Ernstius. [Ult. *in Aegyptumque.* Ax. *subito a rege sunt ei missae litterae.*] Ut Aspim] Leid. meus aut

tenebat, quae gens jacet supra Ciliciam, confinis Cappadociae. Namque Aspis saltuosam regionem castellarumque munitam incolens, non solum imperio regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat, et,

Aspim. Heusingerus edidit uti *Aspim adgr.* quod in nullis codicibus inveni, quanquam sciam, uti pro ut saepius sumi, et hinc in codd. confundi, ut jam docuit Drak. ad Liv. L. xxxvii. cap. 46. §. 10. Pro *Cataoniam* [Leid. m. *Cathoniam*. Voss. A. *Catoniam*. Pro *confinis* Voss. A. *confinus*. [Etiam Gu. Ult. cum omnibus ante Heusinger. edd. ut.] *Aspis*] Aberat Ms. Leid. *Boisius*.

(p. 379.) *Vexabat*] Devastabat atque infestabat incurfionibus ac direptionibus. Eodem modo loquitur paullo inferius hac vita, et Timoleont. *Siciliam multos annos bello vexatam.* Curt. Lib. 3. cap. 29. *Tantae enim multitudini, utique, cum jam hiems instaret, in regione vasta et invicem a suis atque hoste vexata non suffectura alimenta.* Caesar Lib. 1. de Bell. Gall. cap. 14. *Quod Aeduos, quod Ambarros, quod Allobroges vexassent.* Ibidem Lib. 2. c. 4. *Qui patrum nostrorum memoria omni Gallia vexata Teutonos Cimbroque intra fines suos ingredi prohibuerint.* Lib. 4. cap. 15. *Illi supplicia cruciatumque Gallorum veriti, quorum agros vexaverant.* Lib. 6. c. 43. *Caesar ad vexandos rursus hostes profectus.* Ubi Graecus interpretes verbum vexare reddidit per *δεινός* καὶ *δύσιν*, modo per *δύσιν*, modo per *ληϊζέσθαι*. Cicero in Catilinam: *Cum bello vestabitur Italia, vexabuntur urbes, tecta ardebunt.* Et in Verrem: *Agros vectigales vexatos atque exinanitos a Verre; populatam vexatamque provinciam.* Gebh. Virgil. 4. Aen. vers. 615.

At bello audacis populi vexatus et armis.

Ad quem locum Servius. *Vexatus hoc loco, graviter vastatus.* Cicero Lib. 2. ad Fam. Ep. 10. *Interea cum meis copiis omnibus vexavi Amanenses, hostes sempiternos.* Et Cicero passim *vexare* cum *vastare*, *diripere* et *spoliare* solet jungere. Vide modo Actionem tertiam in Verrem cap. 8. in fine. cap. 10. et 12. et A. Gell. Lib. 2. cap. 6. p. 136. hinc *Vexari* dicuntur, qui dira patiuntur, aut fatigantur. Livius Lib. 5. cap. 2. dixit de Romanis militibus hyeme continuare militiam coactis: *Vexari praeterea et subigi multo acrius, quam Vejentes.* Ovid. Lib. 2. Trist. EL. ult. vers. 318.

Cur non, Argolicis potius quae concidit armis.

Vexata est iterum carmine Troja meo?

Ubi *Vexari* de materia, quae ab Auctoribus ad satietatem tractata saepius lectores fatigavit, sumi docet Burm. et in genere *vexari* pro fatigari, unde *vexatio* pro nimio labore, et inde orta fatigatione, poni, late ostendit Quendorp. ad Frontinum Lib. 1. cap. 4. Ex. 5. Et per eandem metaphoram a belli moribus desumptam *vexare pecuniam* pro lacerare, dixit Sallustius Catil. cap. 20. 12. ubi vide Cortii notas. Ex hoc vero verbo iterum videmus, Auctores fere semper de belli et maris tempestatibus eodem modo loqui solere; nam proprie etiam de navi, quae saepe vis procellis jactatur, usurpasse

transiit, eoque, quo studuerat, venit; quaerit, quibus locis sit Aspis; cognoscit, haud longe abesse, profectumque eum venatum. Quem dum speculatur, adventus ejus causa cognoscitur. Pisidas cum iis, suos secum habebat, ad resistendum Aspis comparat. Datames ubi audivit, arma sumit, suosque sequi habet; ipse equo concitato ad hostem vehitur. Quem procul Aspis conspiciens ad se ferentem, pertimescit,

Dies noctes. Statim Exc. Dan. *quae dum speculatur:* et, cum *is.* Bosius. Voss. B. etiam *dies noctes.* Pro *transiit* Heusingerus edidit *transit*, quod in meis Codd. non legitur. Scio quidem, *nequi quaerit, cognoscit, speculatur*, sed haud ignorant *meum* omnes, qui antiquos scriptores tractarunt, mutationes hujus modi temporum inveniri, id, quod jam alibi ostendi. Nec mihi respondeatur, *transit* positum esse pro *transiit*. *Transisse* quidem pro *transiisse*, *exisset* pro *exiisset* cap. 6. Latinum est, non item *transit* pro *transiit*. Cod. Dan. Gu. Ax. *transiit*, sed Ed. Arg. Ult. Long. *transit*.]

Pisidas] Leid. *Piscidas*. Et pro *iis, eis*. [Etiam Ax. Gu. *eis*.] *Arma sumit, suosque s. j.*] Sic Mss. Gif. Leid. Boecler. In (p. 381.) vulgatis erat: *arma capit, suos s. j.* Bos. Leid. *meus* et Voss. *arma capit*. B. *summit* pro *sumit*. *Sumere arma*, quod in plerisque Codicibus Mss. reperitur, non est, quod rejiciamus, cum sit phrasit latinissima. Justinus Lib. 11. cap. 4. *Horum uxores, cum viderent, exilio additam orbitatem, arma sumunt*. Val. Flaccus Lib. 5. Argonaut. vs. 638.

— *Et sumtis decernimus armis.*

Livius Lib. 11. cap. 43. *Ab Aequis arma sumta*. Lib. 3. cap. 17.

Juberent Tribuni, quoniam in Ap. Herdonium vetarent, in P. Valerium consulem sumi arma. Cap. 19. *Tusculi antequam Romae sumta sunt arma.* Vide Wasse in Indice Sallustiano: cui contrarium est *Ponere arma*. Livius Lib. 3. c. 17. *Postquam arma poni, et discedere homines ab stationibus nuntiatum est*. Lib. 8. cap. 4. *Respondeamusque Romanis, nos, ubi innuerint, posituros arma*. Cic. 10. ad Fam. Ep. 6. *Qui aut positis armis pacem petere debent*. Eodem modo, quo *sumere bellum* et *ponere* opponi solent. Livius Lib. 8. cap. 4. *Bellis propriis ponendis sumendisque*. Consule Broukhuis. ad Propertium L. 2. El. 1. vs. 36. *Quid vero sit sumere bellum, docet Dukerus ad Florum Lib. 4. cap. 12. num. 24. Attamen capere arma, ut in Vulgg. Edd. legitur, et auctoritate Codd. Leid. et Voss. A. firmatur, satis defendi potest ex iisdem Livii, et aliorum auctorum locis infinitis. [Ax. ut editum est. Dan. arma sumit, suos sequi jubet. Ita et Gifanii codex, non: suosque. Gu. arma capit (et supra scriptum: sumit), suos s. j. Ult. arma capit, suos s. j. Ab his omnibus ut ab antiquioribus edd. copula post suos abest, quae primum in Boecl. edit. accessit.]*

Ad se ferentem] Vid. Ind. *ferre*. Mox Mss. Gif. Schott. Dan. [Gu. Ax.] Boecl. *sese dedit*.

atque a conatu resistendi deterritus sese dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit Mithridati.

Bosius. Leid. meus, *in se ferentem*. Sed Voss. A. B. [Gu. Ult.] caeterique, *Ad se ferentem*. *Ferri in aliquem* pro *ruere* latine scientibus nota phrasis est. Virg. 3. Georg. vs. 236.

Signa movet, praecepsque oblitum fertur in hostem.

Verum praepositio *Ad* pro *in* poni solet. Virgil. Lib. 4. Aen. vers. 425.

*Non ego cum Danais Trojanam excindere gentem
Aulide juravi, classemque ad Pergama misi.*

Vbi vide notas Servii. Sic *venire, ire ad aliquem* pro *in aliquem*, animo scilicet irato et hostili impetu. Adisis P. Burmannum ad Phaedrum Lib. 1. f. 21. vers. 5. et ad Lib. 4. fab. 3. vers. 5.

Atque a conatu resistendi det. Ms. meus Leidensis legit *Atque a conato resistendi det.* Sic Vossianus C. in Miltiade cap. 4. *Hoc tumulto Athenienses tam propinquo tamque magno permoti, pro tumultu*, quam scripturam esse archaicam docuerunt eruditi. Consule cl. Mueckerum ad Hyginum f. 40. Vulgatam tamen lectionem praferrem.

GAP. V.

Haec dum geruntur, Artaxerxes reminiscens, a quanto bello ad quam parvam rem principem ducum misisset, se ipse reprehendit, et nuntium ad exercitum Acen misit, quod nondum Datamem profectum

(p. 382.) *Se ipsum reprehendit*] Leid. meus et Voss. B. *se ipse reprehendit*. Eleganter ut solet Noster. Vide, quae congressi ad Pausaniae vitam cap. 4. num. 3. Cicero Lib. 2. de Divinatione cap. 55. *Atque a se ipse discessit*. Utrumque tamen dicitur, ut recte docent viri, a me ad Paus. l. l. producti. [Ed. Ult. Mag. *se ipsum*, sed Gu. etiam *se ipse*.]

Acen] Sic dudum viri docti et heic et *comm.* 5. legendum censuerunt. In plerisque Mss.

acrem fuit. Unde Lambinus primum *Acæum* vel *Acensem*; postremo *Carem* fecit. Est autem *Ace* Phoeniciae civitas, postea *Ptolemais* dicta, ut e *Scylace*, *Strabone*, *Plinio*, *Stephano*, *Harpocrate*, *Suida* aliisque cognoscimus: in sacris literis *Accho*, *Josepho Antiq. Jud.* 5, 1. et 8, 2. tam in editis quam Mss. codd. *Ἀκκη*, hodie *Acre*. De qua vid. Doctiff. *Bocharti Canaan* Lib. 1. 17. Sed apud *Josephum*, si quidem de eadem urbe loquitur, videtur legendum

putabat, qui diceret, ne ab exercitu discederet. Hic priusquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aspim ducebant. Qua celeritate quum 2 magnam benevolentiam regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit, qui illum unum pluris, quam se omnes, fieri videbant. Quo facto 3 cuncti ad eum opprimendum consenserunt. Haec Pandates, gazae custos regiae, amicus Datami, perscripta ei mittit, in quibus docet, eum magno fore periculo, si quid illo imperante in Aegypto adversi accidisset. Namque eam esse consuetudinem regiam, ut 4

Ἀκην. Sane posteriore loco in optimo codice Caesareo pro τὴν περὶ Ἀρκην παράλιον legitur τὴν πετριάκην παράλ. ut primitus videatur scriptum fuisse τὴν περὶ Ἀκην. Bos. Leid. meus Achrem. Voss. A. et B. *Acrem*. Pro nondum Voss. A. non. [Gu. *Acrem*. Ita et Ult. sed haec in Erratis corrigat: *Acen*. Tum Gu. *Data-men*. Ult. *putaret*.]

[*Qui diceret*] Lambinus, *qui ei dic*. Idem conjiciebat leg. *ediceret*. Bofius. *Ei* abest a Leid. meo, et Voss. A. [Ax. Gu. Ult. Mox. Ult. *Aspin*.]

[*Hic priusquam*] Editio Oxon. *Hic*, priusquam. Pro erat profectus Leid. meus erat profecturus. Pro benevolentiam Voss. B. *benivolentiam*. Pro quod illum unum pluris, [ut Gu. Ax. Ed. Par. 1. Lamb. et Keuch. habent, Edit. princeps quod illum vivum. Ed. Mag. et] Leid. meus quod illum pluris. [Ed. Ultraj. Long. Boecl. Bos. cum recentioribus et] Voss. B. *qui illum unum pluris*. Pro Pandates Leid. [Gu.] et Voss. A. *Pandantes*.

[*Non minorem invidiam aulicorum excepit*] Fuit, cum legendum putarem, non minor eum invidia aulic. exc. Sic enim solent Latini scriptores. Nunc ni-

hil muto. *Excipere* est suscipere. Plane sic Curtius 6, 10, 18. *Quid inimicitarum creditis excepturum (me) fuisse, si insontes laesissem?* Bofius.

[p. 383.] *Perscripta*] Sive legas *perscripta* unica voce, sive per scripta divisim, non multum interest. Gebhardus. Vid. not. post.

[*Eum magno fore periculo*] Particulam *in*, quae in aliis editionibus legitur, non reperio in Ms. Cod. eamque a vetustioribus membranarum abfuisse, et abesse debere scribit Schoppius Lib. 4. Verisim. cap. 14. *Ernstius*. Sic meliores libri, omisso τῶς *in*, quod vulgo additur. Vid. Ind. V. *esse*. Bofius. Praepositionem *in* tamen addunt Leid. meus et Voss. B. sed eodem redit. Vide J. Fr. Gronovium ad Livium 2, 23. si praepositionem deleas. [Cod. Axen. cum Gu. et antiquioribus edd. praepositionem omittit. Ult. *in magno f. p.* Lamb. *magno fore in per*. Pro *in Aegypto adversi* Ax. Gu. *adversus in Aeg.*]

[*Consuetud. regiam*] Expressi lectionem optimorum Mss. Dan. et Boecl. quae vix a librariis fuerit. Vulgo est *consuet. regum*. Bos. Leid. meus et Voss. A. [Ult.] *regum*. B. [Ax. Gu.] *regiam*. Jam

casus adversos hominibus tribuant, secundos fortunae suae. Quo fieri, ut facile impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male gestae nuntientur. Illud hoc majore fore in discrimine, quod, quibus rex maxime obediat, eos habeat inimicissimos. Talibus ille

vidimus hoc adjectivum a Mff. Codicum descriptoribus in genitivum *regis*, ut hic in *regum* mutari ad Miltiad. cap. 7. n. 3. et in Lysandro' cap. 4. num. 1. Pro *satrapis regii* Voss. C. *satrapis regis*. In Conon. cap. 4. num. 3. pro *regiis opibus* Cod. Dan. et Voss. A. *regis opibus*. Adde not. post.

Fortunae suae] Vid. Ind. in *fortuna*. Bosius.

Quo fieri, ut facile imp.] Sic Mff. Dan. et Leid. Vulgo est, *quo facile fieri, ut impell.* Bosius. [Axen. *quo facile fieri, ut imp.* Gu. *quo facile ut fieri imp.* Ult. receptam lectionem confirmat.]

Quibus rex maxime obediat] *Lambinus* exponit, *obedire* hoc loco videri idem valere, quod *πειθεσθαι*, credere et fidem habere, sequi alicujus consilium et fidem. *Nugae*. Ingenium et conditionem *regum* *εγκαλύπτεται*, inque scenam producit *Pandates*, qui inane tantum nomen possident, re ipsa autem sunt subjecti atque obediunt vel uxoribus, vel spadonibus, vel alii cuidam *nebuloni*: qui *Principem*, ceu *αυτόματον*, quo volunt, impellunt. De eadem re in eundem modum loquitur *Diodorus* 17. *Ανελε δε Βαγώας και τής αδελφής (Arfis) όντας νέος παντελής, όπως μονωδός ο νεανίσκος μάλλον υπήκος αυτός γένηται.* De ejusdem *Bagoae Eunuchi* potentia idem l. 16. *Ο δε Βαγώας εν ταις ανω σατραπειαις άπαντα τή βασιλει διωκηώς, τοσόντον ισχυσε διά την πρός τον Μέγτορα κοινωνίαν των πράξεων, ώσε τής βασι-*

λειας κύριον είναι, και μηδέν πράττειν τον Αρταξέρξην άνευ τής εκείνου γνώμης, και μετά την εκείνου τελευταίην τής διαδόχου δει βασιλέας ήτος άπεδείκνυε, και πάντα βασιλέως είχε πλην τής προσηγορίας. Quid autem est aliud *μηδέν πράττειν άνευ γνώμης* hujus vel illius, quam *obedire*? quam esse mancipium vilissimi tenebrionis, quem rex ipse ex infimis sordibus produxit? aut, ut *Justinus* loquitur 13, 2, 12. *sub persona regis indignorum subijci imperio*? Apud *Tacitum* *Claudius* obtemperabat *Agrippinae* 12. *A.* 59, 1. Item *Herbertis*. *Juvenalis Sat.* 14.

Indulsit Caesar cui Claudius omnia, cujus Paruit imperiis, uxorem occidere jussus.

(p. 384.) *Nero* eidem *Agrippinae*, 13. *A.* 7, 4. apud *Nepotem* *Philippus Aridacus Polysperchonti*, 19, 3, 3. Vide *Justin.* 13, 2, 11. Apud *Tacitum* iterum aula *Parthica* et novo rege potiebatur *Abdageses*, 6. *A.* 43, 2. *Galba* obnoxius erat *T. Vinnio*, *Lacوني* et *Icelo*, 1. *H.* 13, 1. quosideo nunquam non adhaerentes *paedagogos* vulgo appellabant. *Suetonius* cap. 14. *Ptolemaeus* *Jubae* filius libertis, 4. *A.* 23, 2. Apud *Zonaram* Tomo 3. *Nicephoro Botoniatae Imperatori* imperant, pro libidine miscentes omnia, *Borilus* et *Germanus* servi. Audiamus *Plinium*, qui huius loco luculentam acceredit faciem *Panegy.* c. 88. *Plerique Pri-*

litteris cognitis, quum jam ad exercitum Acen venisset, quod non ignorabat ea vere scripta, desciscere a rege constituit. Neque tamen quidquam fecit, quod fide sua esset indignum. Nam Mandroclum Magnetem 6 exercitui praefecit; ipse cum suis in Cappadociam discedit, conjunctamque huic Paphlagoniam occupat, celans, qua voluntate esset in regem; clam cum Ariobarzane facit amicitiam, manum comparat, urbes munitiones suis tuendas tradit.

cipes cum essent civium domini, libertorum erant servi: horum consiliis, horum nutu regebantur; per hos audiebant; per hos loquebantur; per hos praeturae etiam et sacerdotia et consularia, imo et ab ipsis, petebantur. Dein Tacitum 12. Ann. 3, 4. *Sed nihil arduum videbatur in animo principis, cui non iudicium, non odium erat, nisi indita et jussa.* Gebhardus. Pro *obediat et habeat*, in Ms. Boecler. est *obediebat et habebat.* Bosius. [Ed. princeps, Par. 1. Ald. et Mag. hoc majore fore discrimine, omitta praepositione.] *Litteris cognitis*] Voff. B. cognotis.

Acen] Vide supra ad vs. 1. In

Mss. Burgensi, Dan. Boecl. erat *Ageen.* In Long. ed. *Agneae.* Bosius. Leid. m. *Agron.* Voff. A. *Agcen.* B. *Ageen.* [Gu. *Ageen.* Ita et Ult. neque ad h. l. in Erratis quidquam adnotatum est.]

[*Mandroclum*] Sic, *Magiote* ste, codd. Burgensis et Venetus, itemque Ms. Dan. At vett. edd. *Androclum, Androclum* vel *Mandroclum.* Lambinus *Androclum* tuetur: quem ceteri fere sequuti sunt. *Bosius.* Leidens. m. *Mandroclum.* Voff. A. *Mandroclum, Magnetem.* [Cod. Ax. Dan. Gu. *Mandroclum.* Ult. *Androclum.*]

Suis tuendas tradit.] Leid. m. *tradit suis tuendas.*

C.A.P. VI.

Sed haec propter hiemale tempus minus prospere procedebant. Audit, Pisidas quasdam copias adversus

Prospere] Vide, utrum legi debeat *propere.* Schefferus. (p. 385) *Procedebant*] Placet lectio a Schotto producta *procedebant*, quamvis sonus asperior nonnihil offendere videatur, a quo

tamen historici non semper abhorrent; et quem Poëtae vitare non possunt: sic quoque loquitur Cato Lib. 5. Origin. apud Gellium Lib. 7. c. 3. *Quia haec res tam secunde processit,*

se parare. Filium eo Arsideum cum exercitu mittit. Cadit in praelio adolescens; proficiscitur eo pater, non ita cum magna manu, celans, quantum vulnus accepisset, quod prius ad hostem pervenire cupiebat, quam de re male gesta fama ad suos perveniret, ne cognita filii morte animi debilitarentur militum. Quo contenderat, pervenit, hisque locis castra ponit, ut neque circumiri multitudine adversariorum posset, neque impediri, quo minus ad dimicandum manum haberet

quamquam ibi aliter legendum censeat doctissimus P. Scriverius. *Gebh.* Sic Mss. Dan. Schott. Boecl. [Gu. Ult.] Similiter Cato apud Gellium 7, 3. *quia haec res tam secunde processit.* Tacitus 15, 60, 3. *ut ferro grassaretur, quando venenum non processerat.* Longolius, Lambinus, et alii succedebant. Bosius. Cl. Wasse ad Sallust. Catilin. cap. 33. censeat, si *procedebant* retineas, *to prospere* delendum, si vero *prospere* retineas, *cedebant* legendum. Leid. m. et Vossian. A. B. *procedebant.* Quam lectionem videtur tueri Cortius ad Eumel. cap. 1. num. 5. Livius Lib. 1. c. 57. *ubi id parum processit.* Was-sii conjecturam confirmant, quos laudat Dukerus ad Florum Lib. 2. cap. 17. num. 13. Sed licet *prospere cedere* dicatur, cur tamen *prospere procedere* uti non liceat, causam video nullam. [*Prospere procedere*, adnotante Tzschuckio, etiam Cicero dixit epist. ad div. 12, 9.]

Pisidas] Aliter Diodorus 15. Persas Artabazo duce in Cappadociam irrupisse, adversus eos Datamem exercitum eduxisse. Bosius. Leid. m. *Physidas.*

Arsideum] Ita Mss. Dan. Sarrar. Schott. Boecl. [Ax.] ac Ed. Ultraj. Pro quo vulgati libri *Arvidaeum*. Quod nomen Persis usitatum fuisse, cognoscimus ex *Estherae* 9, 9. Bosius. Leid. m.

et Voss. A. B. *Arvidaeum*. Quid statuemus de nominibus Barbarorum, quorum mutationes per multas esse, jam docuit Strabo Lib. xvi. pag. 1131, 1132. Pro *proficiscitur* Voss. A. *proficitur*. [Gu. *Assideum*. Mox Gu. Ult. *de male re gesta*, ut omnes ante Boecl. editi.]

Hisque locis] Scribendum *lique*, i. e. *iisque*. Schefferus. [Atque ita jam Lambinus edidit.]

Circumiri multitudine] Sic libri omnes, eodemque modo *Cicero Phil.* 13. *Lambinus* tamen edidit *circ. a multitudine*. Idem paullo post, *quo minus ipse ad dimic.* Bosius. *Circumiri* Leid. et Voss. A. Sed B. *circuiri*. Quam lectionem citat, et probat J. Broukh. ad Propertium Lib. 2. El. 4. vers. 26.

Cujus non hederæ circuierit caput.

Sed utrumque recte scribi docent, quos laudavi ad Themist. cap. 3. ubi, si mavis, etiam *circuiretur*, per me licet. Interea observa, Lector, Codicem Characteraceum Vossii litera B. distinctum semper proferre *circuire*, ut et in hac vita cap. 7. num. 3. *pro circumiretur* iterum *circuiretur* exhibet. [Ax. Gu. Ult. *circumiri mult.* Tum Gu. Ult. et reliquae edd. ante Boecler. *quo minus ipse.*]

expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes, socer ejus, 3
praefectus equitum. Is, desperatis generi rebus, ad
hostes transfugit. Id Datames ut audivit, sensit, si
in turbam exisset, ab homine tam necessario se relic-
tum, futurum, ut ceteri consilium sequerentur. In 4
vulgus edit, suo jussu Mithrobarzanem profectum pro
perfuga, quo facilius receptus interficeret hostes. Quare

(p. 386.) *Mithrobarzanes*] Voss. A. *Methrobarzanes*, ut et paullo post *Methrobarzanem*. [Edd. ante Lamb. *Metrobarzanes*. Axen. *Metrobarzenes*. Gu. *Metobarzanes* Ult. *Mithribarzenes* ubique.]

Si in turbam exisset] Si pervulgatum esset. Sueton. Galba cap. 20. *Quod ante paucos dies exierat in vulgus*. Sic in Nerone cap. 53. *Exiit opinio*, pro pervulgata est. Gebhard. Vide Bosii indicem.

Ab hom. tam necess. se relictum, futurum ut cet.] Expunge substantivum *esse*, in vectum a male feriatis correctoribus. Caeterum verbum *relinquere* haec usurpat pro *deserere*. Ita Tacit. Lib. 14. Annal. cap. 56. *Non tua moderatio, si reddideris pecuniam; nec quies, si reliqueris Principem; sed mea avaritia, meae crudelitatis metus in ore omnium versabitur*. Idem L. 4. Histor. cap. 77. *Ita nuntiate Vespasiano, vel quod propius est Civili et Classico, relictum a vobis in acie ducem*. Frontin. 2. cap. 7. *Annibalem venientem in Italiam tria millia Carpetanorum reliquerunt*. Justin. L. 22. cap. 8. m. *Bis se a rege suo in mediis hostibus relictos proclamantes*. Paterculus Lib. 2. cap. 84. *Multa, inquit Coponius, me hercules fecit Antonius pridie quam tu illum relinqueres*. Curtius Lib. 7. *Postquam adventare Alexandrum compertum est, in suos quisque vicis dilapsi Bes-*

sum reliquerunt. Respondet Graecorum ΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙΝ. Polytaen. Lib. 1. Polydor. *αυτόμολον ἐπέμψεν ἀγγέλλοντα, ὅτι σασιδζουσι δη και καταλειψουσιν ἀλλήλους*. Verum et antiquissimi ita loquebantur. Ennius Cresphonte

*sin est probus,
Cur talem invitum invitam
cogis relinquere.*

Gebh. Longolius edidit *se relictum iri*. Lambinus *se esse relictum*. Sed a Mf. Dan. Schotti et uno Schoppii utrumque aberat, quomodo nos edidimus. Schoppius mallet *sese rel.* Bos. Abest a Leid. meo, et [Gu. Ult.] Voss. A. B. Caeterum recte explicuit Gebhardus *relictum per desertum*. Virgil. Lib. 2. Aen. vers. 357.

— *Catulique relictii
Faucibus exspectant siccis.*

Relinquere et deserere jungit Cicero Lib. 2. Tusculan. Quaesit. cap. 14. *Haec enim te, nisi ita facies, custos dignitatis, relinquet et deseret*. Latius hoc verbum illustravit Burmannus ad Petronium Satyric. cap. 91. pag. 441. *Signa relinquere* pro *deserere* veteres dixisse, docet Curtius ad Sallust. Catil. c. 9. n. 4.

Pro perfuga] Voss. B. *profuga*. Forlan pro *profuga*. *Profuga et perfuga* in Mf. saepius confunduntur. Vide Clar. Dudenorp. ad Frontin. Lib. 1.

relinqui eum non par esse, et omnes confestim sequi. Quod si animo strenuo fecissent, futurum, ut adversarii non possent resistere, quum et intra vallum et
 5 foris caederentur. Hac re probata, exercitum educit, Mithrobarzanem persequitur, qui tantum quod ad ho-
 6 stes pervenerat, Datames signa inferri jubet. Pisidae, nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti essent ma-
 jori

Strat. cap. 6. num. 4. [Axen. Metrobarzenem. Tum par non esse, commodissima verborum collocatione. Mosche. Par non esse etiam Gu.]

Sed omnes conf. sequi] Cod. Boecl. et quidam editi: et omnes. Bofius. Leid. m. et Voff. B. et omnes. [Ita et Gu. Ed. Ult. cum reliquis ante Lamb.] Vide ad Pausan. cap. 3. num. 7. Mox pro quum et intra vallum Leid. et Voff. B. Cum et intra vallum. (p. 387.) Voffian. A. Cum et inter vallum. [Ax. cum intervallum.]

Qui tantum quod ad hostes perven.] P. Daniel probat hanc lectionem, Qui vix dum ad hostes pervenerat; cum tamen vocula vix veteribus libris absit. Schottus quoque temeritatem Lambinianam flagellat, praelato ex libris scriptis: Qui dum ad hostes pervenerat. Gebhardus. Sic Lambinus emendavit, prae-euntibus, ut arbitror, libris. Ernslus certe in suo diserte sic scriptum repperit. Tueturque hanc lectionem et princeps Criticorum Gronovius ad Livii 33, 4. Vestigia illius etiam deprehendas in Ed. Ultraject. et Ms. Leidensi. Nam illa: qui tantum non ad h. p. Hic, persequitur tantum. Qui cum ad h. p. In quibusdam, ut in MSS. Dan. et Schott. fuit: tantum qui dum ad h. p. At Magius: qui tum. Longolius: tantum: qui vixdum.

A cod. Boecl. etiam pronomen aberat hoc modo: dum ad hostes perv. quae ipsa varietas indicium est corruptelae. Adde Ind. v. tantum. Bofius. Leid. m. qui dum. Voff. A. tantum qui dum. B. tantum dum. Tantum quod legit etiam Cellarius ad h. l. quem consule. ut et Manutium ad Ciceronem 7. ad Fam. Ep. 23. et cl. Graevium ad Luciani solocistam cap. ult. Mox pro Datames Voff. B. Datame. [Axen. Metrobarzanem persequitur tantum qui dum ad h. p. Atque ita Ed. princeps, Arg. et utraque Parisiana. Gu. Metrobarzanem persequitur tantum. Qui dum ad h. p. Heusingerus ad h. l. haec adnotavit: Tantum qui dum est in pluribus. An igitur et tantum dum dicere licet, ut vix dum, nondum? Hoc vix mihi concedent plerique, sed tamen consideratione haud indignum putabunt ii, qui multa loquendi genera oblitterata esse sciunt, quae olim satis trita fuerunt. Interea Lambinianam emendationem servo, etsi illud insolens, quod non dicitur: qui tantum quod ad hostes pervenerat; CUM Datames signa inferri jubet. Ita enim alii solent. v. Gronov. l. c. Pro inferri Ult. inferre.]

Compositoque fecisse] Composita et comparata prius inter se fraude. Sic componere Tacit.

jori calamitati. Primum eos adoriuntur. Illi quum, 6
 quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti
 sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab his-
 que stare, quos reliquerant. Quibus quum neutri par-
 cerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pisidas resi- 7
 stentes Datames invadit, primo impetu pellit, fugien-
 tes persequitur, multos interficit, castra hostium ca-
 pit. Tali consilio uno tempore et proditores perculit, 8
 et hostes profligavit, et, quod ad perniciem fuerat
 cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acu-
 tius ullius imperatoris cogitatum, neque celerius fac-
 tum usquam legimus.

3. Annal. cap. 40. *si secretis colloquiis, ferocissimo quoque adsumpto, aut quibus ob egestatem ac metum ex flagitiis maxima peccandi necessitudo, componunt. Florus Belgas, Sacro- vir propiores Gallias concire. Accius Agamemnone:*

Sic quorum animus atroci junctus malitia est,

Composita dicta e pectore evolvunt suo,

Quae cum componas, dicta factis discrepant. Gebhard.

Hinc componere insidias prostruere, moliri, machinari. ut docet Broukh. ad Tibull. Lib. 2. El. 7. vers. 3. [V. Ruhnkenium, a Bremio laudatum, ad Vellej. 2, 110. Ax. Gu. majori essent calamitati.]

Reliquerant] Voss. B. *relique-*

rat. Transierant h. l. ponitur pro transfugerant, ut docet Cl. Oudendorpius ad Frontin. L. 3. Strateg. cap. 16. num. 22. Mox cogitatum pro excogitatum posuit Noster. vide Cl. Scheff. ad Phaedr. Lib. 3. in prol. num. 42.

(p. 388.) *Tali consilio*] Referunt hoc et Frontinus Strateg. 2, 7, 9. et Polyaeus 7. Diodorus Sicul. 15. Sed et hi tres a Probo, et ipsi inter se dissident ac discrepant tum nominibus, tum etiam totius rei gestae narratione. Lambinus. Adde West. ad Diod. Sicul. Lib. xv. jam a Lambino laudatum c. 91. *Suam ante perniciem abest* Voss. B. [Ax. Ed. Boecl. eamque insecutis, sed est in Ult. ceterisque ante Boecler. omnibus. Gu. *ad perniciem suam, et supra resistentis, fugientis, hostis. Ax. etiam fugientis.*]

CAP. VII.

1 Ab hoc tamen viro Scismas maximo natu filius de-
 sciit, ad regemque transiit, et de defectione patris
 detulit. Quod nuntio Artaxerxes commotus, quod in-
 telligebat, sibi cum viro forti ac strenuo negotium esse,
 qui, quum cogitasset, facere auderet, et prius cogi-
 tare, quam conari, consuesset, Autophradatem in Cap-
 2 padociam mittit. Hic ne intrare posset, saltum, in
 quo Ciliciae portae sunt sitae, Datames praeoccupare
 3 studuit. Sed tam subito copias contrahere non potuit.
 A qua re depulsus cum ea manu, quam contraxerat,
 locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hosti-

Scismas] Msc. Dan. *Syinas*.
 Quod, ut recte *Gebhardus* cen-
 set, Persicis nominibus propius.
 Est enim idem quod *Sisinnus* a-
 pud *Lucianum* de amicitia, *Sisi-
 nes* apud *Josephum* 11, 4. et *Si-
 zenes* *Curtio* 3, 7, 11. et 15. *Asi-
 sines* *Arriano* 1, 8. *Bosius*. In
 Leid. meo legitur *Scismas*, sed
 cum *Viris doctis* praefero *Sysi-
 nas*. [Gu. *Sysmas*. Ax. *Scimas*.
 Ult. et *Scismas*, atque in mar-
 gine: *Al. Sysinas*.]

Maximo natu] Sic Mf. Alii:
maximus natu: quomodo inf.
 17, 1, 3. loquutus est. Statim
Gebhardus e Msc. Dan. legit,
adque regem. *Bosius*. Vide quae
 dixi ad *Paulan.* cap. 5. num. 3. et
Cell. ad h. l. Mox pro de defec-
 tione patris detulit Leid. m. de-
 fectionem patris detulit. [Gu.
 Dan. Ax. *Ultraj. maximo natu*.
 Tum Ed. princeps, Arg. utra-
 que Paris. Ald. Ult. Long. Mag.
 et Lamb. et ad regem, sed Gu.
 Ax. Ed. Boecl. ut in textu legi-
 tur.]

Forti ac strenuo] Conjungit
 quoque *Epaminonda*: *Pelopidas*
vir fortis ac strenuus. *Gebhard*.

Et prius cog. quam conari
consuesset] Notum est illud *Sal-
 lustianum Catil. cap. 1. Nam et*
prius, quam incipias, consulto,
et, ubi consulueris, mature
facto opus est. *Gebhard*. [Axen.
 qui quod cogitasset facereque
 conari consuesset. Locus misere
 habitus, attamen non contem-
 nendum videtur illud quod cog.
Mosche. Atque ita jam *Lambi-
 nus* edidit.]

Autophradatem] Leid. m. *Ax-
 drophadatem*, et mox *Antro-
 phrates*. [Dan. Gu. Ax. *Auto-
 phrodatem*.]

Ciliciae portae] *Lambinus* ad
 h. l. adnotat, *portarum nomen*
h. l. unitatem sibi vindicare;
 (p. 389.) quod alibi *Armeniae*,
 alibi *Caspiae*: alibi *Ciliciae* vo-
 cantur. Hoc originem suam de-
 bet in genere voci πύλαι, quae
 a Graecis de una porta, et loco
 angusto dici solet, ut ex *Homero*
 et aliis patet, quod etiam obser-
 vavit *Duker*. ad *Florum Lib. 1.*
 cap. 1. §. 11. de portis *Cilicium*
 post alios egit *Reimarus* ad *Dion.*
Cassium Lib. LXXIV. cap. 7.

Praeoccupare] Hoc verbum

bus, neque praeteriret adversarius, quin ancipitibus locis premeretur, et, si dimicare cum eo vellet, non multum obesse multitudo hostium suae paucitati posset.

mihī semper fuit suspectum; nam id, quod per *praecoccupare* indicatur, simplex verbum *occupare* significat, ut docti norunt, attamen agnoscunt codices illud *prae*, uti et codices Liviani. Vid. Drakenb. ad Lib. iv. cap. 30. n. 3. eadem tamen suspicione sine dubio istud *prae* sollicitum tenuit Oudendorpium ad C. J. Caesar. Lib. III. de B. Civ. cap. 13. §. 1. *praecoccupato itinere*, quem ibi consule.

Delegit] Pro *delegit* Cod. [Gu.] Dan. *deligit*. Mox pro *circumiretur* Voss. B. *circuiretur*. [Cod. Axen. *circuniretur*, aperte pro *circumiretur*. Mosche. Ult. *circumiretur*. Gu. *circuiretur*.]

Ancipitib. locis] Supra Themistocle: *ancipiti premerentur periculo*. Caesar Lib. 7. Comm. 80. *Nostros premi multitudine viderent*. Gebhard. V. not. ad. 2, 3, 3. Mox in omnibus fere libris legitur *si dimicare eo vellet*: quod Lambinus exponit, ob eam causam. Ridicule. Bosius. *Dimicare eo* etiam Leid. m. et Voss. A. Si cum his Codd. *eo* cum deleatur, haud amplius repugnabo. Pro *obesse* Voss. B. *deesse*, [Ax. *cum eo*, ut omnes post Boeclerum. Gu. cum Ult. reliquisque Edd. *cum* omittit. Ricklefsius utramque vocem, et *cum* et *eo*, a librariis additam esse suspicatur. Pro *obesse* Ax. *abesse*.]

CAP. VIII.

Haec etsi Autophradates videbat, tamen statuit 1

Tamen statuit congregi, quam etc.] Lambinus *satius* de suo rursus addidisse ait. Factum nollem. Redundat enim *satius*. Neque enim ignorare potuit Graecorum litterarum peritissimus, Graecos *μᾶλλον*, eorumque exemplo Latinos historicos *eo potius vel magis* exaudire. Ut hoc loco membranae fidem faciunt nostrae ac Gifanii, editionesque extra Lambinianam omnes, Longolii, Magii, Ultraject. et Savaronis. Observarat id elegantissimus Murretus ad Terentiani Eunuchi prologum e Nonio Marcello, exemplisque illustrarat Comici illud:

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis, Quam plurimis.

Boni enim pauci improbis, qui plures, objiciuntur. Plautus in Rudente: *Tacita bona est mulier* (p. 390.) *semper, quam loquens*. Polybius: *Αἰάκιδαι πολέμῳ κεν χαρῶντες, ἤνευ δαίτη. Aeacidae bello magis gaudebant, quam convivio*. Plura congestit V. Cl. Ant. Augustinus Lib. 6. *emendation*. cap. 8. Schottus. Adde Vossium de constructione c. 61. Bosius. *Satius* abest et a Leid. meo, C. P. Dan. [Ax. Gu. Ult.] et

congregari, quam cum tantis copiis refugere, aut tam
 2 diu uno loco sedere. Habebat barbarorum equitum vi-
 ginti, peditum centum millia, quos illi Cardacas ap-
 pellant, ejusdemque generis tria funditorum; praeterea
 Cappadocum octo, Armeniorum decem, Paphlagonum
 quinque, Phrygum decem, Lydorum quinque, Aspendi-
 orum et Pisidarum circiter tria, Cilicum duo, Cap-

Voff. A: quam lectionem tacite
 probat Périz. ad Sanct. Minerv.
 Lib. 4. cap. 7. num. 4. hunc lo-
 cum ad usum hujus Ellipsis mon-
 strandum adferens. De hac El-
 lipsi Graecis Latinisque usitatis-
 sima egere Lambert. Bos. de Ell.
 L. Gr. pag. 327, 328 et 329. Cor-
 tius ad Sallust. B. Catil. cap. 8.
 num. 1. cap. 9. num. 5. et in fine,
 et ad cap. 20. num. 17. et Sna-
 kenb. ad Curtii Lib. III. cap. 12.
 §. 6. [Gu. Dan. Ax. *Autophro-*
dates. Ult. ad verbum *statuit*
 in margine adnotat: *Fort. ma-*
luit.]

Aut tam diu uno loco sedere
 Quia inopia comestuum et
 morbis exercitus diminueretur.
 Eandem rationem regerit Darius
 Graecis apud Curtium 3, 8. *Tra-*
hendi vero, inquit, *belli vix*
ullam esse rationem. Tanta
enim multitudini, utique cum
jam hyems instaret, in regione
vasta et invicem a suis atque
hoste vexata, non suffectura a-
limenta. Porro eleganter adhi-
 bet verbum *sedere*, ut purio-
 res scriptores solent, pro otio-
 sum et sine fructu quietum ali-
 quo loco subsistere. Curt. L. 4.
 cap. 99. *Maraeus segnis in eo,*
quem occupaverat, tumulto se-
dit, contentus non lacessi. Liv.
 Lib. 21. *Stultitia est sedendo*
aut votis debellari credere pos-
se. Cicero Epist. *si venti essent,*
nos hic Corcyrae non sedere-
mus. Gebhard. Adde Vorfium
 ad Val. Maximum Lib. 7. c. 4.
 Ex. 5. n. 42. Graevium in Lecti-

on. Hesiodaeis cap. 12. et Arn-
 tzen. ad Victor. de Caesarib. c.
 26. num. 2.

Cardacas] Primus, nisi fallor,
Barn. Brissonius pro *Gardates*,
 quod in plerisque libris legi-
 tur, *Cardacas* reponendum esse
 monuit Lib. 3. *de regno Pers.*
 quam emendationem *Schottus*
 Gifaniani codicis, in quo *Gar-*
dacas legitur, et veterum Grae-
 corum auctoritate confirmat. Er-
 rant autem *Káρδακες* genus mi-
 litum apud Persas, ut e *Strabone*
 1. *Eustathio ad Iliad.* 2,
 869. et *Ammonio de differ. diction.*
Graec. cognoscimus. Mem-
 inere et *Plutarchus* Lib. *ὅτι*
ἐκ ἐστὶν ἡδέως Ζῆν κατ' Ἐπίκου-
ρον. *Polybius* 5. *Arrianus* 2. *de*
gestis Alex. ac *Pausanias*: e
 junioribus *Caelius Rhodig.* 18,
 1. *Strabo* a *κάρδα* dictos ait,
 quod τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολε-
 μικόν designet: *Hesychius* a *γα-*
τε vel loco. *Bos.* Leid. m. *Car-*
dagas. Voff. A. *Gardatas.* B.
Gardetas. [Dan. Gu. *Gardacas*,
 sed Ult. ut editum est.]

Aspendiorum] Pamphylicae po-
 puli *Aspendii* ab *Aspendo* ejus
 provinciae oppido, ad fluvium
Eurymedonta sito. *Gebhardus.*
 E *Strabone* Lib. XIV. pag. 983. a
 quo vocatur *Ἀσπενδος πόλις ἐν*
ἀνδρῶσα κτανῶσι, Ἀρπειῶν κτι-
σμα.

Captianorum] Ignotus Geo-
 graphis populus. Quare *Schot-*
 tus verebatur, ne trajecta esset
 littera, reponendumque fortasse
Caspianorum; de quibus *Strabo*

tianorum totidem, ex Graecia conductorum tria millia; levis armaturae maximum numerum. Has adversus copias spes omnis consistebat Datami in se locique natura: namque hujus partem non habebat vicesimam militum. Quibus fretus conflixit, adversariorumque multa millia concidit, quum de ipsius exercitu non amplius

(p. 391.) II. ἐστὶ δὲ τῆς Ἀλανῶν χώρας καὶ ἡ Κασπιανή, τῆς Κασπίης ἑσθρῦς ὁμῶνυμος. Stephanus in Κασπία: γίγνεται δὲ Κασπιανὸς ἐκ τῆς Κασπίας, ὡς Καρδιανός. Ac meminit Caspiae gentis et Plinius 6, 15. aitque portis et mari nomen dedisse, sicuti Caspiorum, occidentalia Mediae ad Armeniam tenentium, Ptolomaeus 6, 2. Negat tamen Ortelius in Thesaurō Geographico, Caspianorum heic legendum esse; quod ceteri populi, quos Nepos hoc loco recenset, omnes in Asia minore sint, Caspiani vero ad mare Caspium. Verum demus id Ortelio; an idcirco nulli ex Asia majore adesse potuere? Ciliciae vicina est Armenia; Armeniae Caspii. Non igitur nimium a Cilicia distabant. Multo minus certe, quam Caspiani, a Capsa urbe Africae dicti, quos alii reponi volunt. Et quis credat, ex una Africae urbe, aut unius urbis territorio, duo millia militum in Asiam concessisse? Bosius. [Ult. Captianorum, et in margine: Forte Caspianorum.]

Conductorum tria millia] A Ms. Dan. [Gu.] millia aberat. Et potest abesse. Bosius. Nec reperitur in Voss. B. Leid. m. ita exhibet: Tria millia funditorum. Praeterea Cappadocum octo millia. Armeniorum decem, Paphlagonum quinque, Phrygum decem millia, Lydorum quinque millia, Aspendiorum et Pisidarum circiter tria millia. Pro praeter Cappadocum, ut Mattaire edidit,

[reliqui omnes cum] Leid. m. et Voss. A. B. praeterea Cappadocum, sed Voss. A. Cappadocum. Pro Aspendiorum Vossian. B. Aspendorum. Mox Voss. A. vicesimam, sed Leid. et Voss. B. vigesimam. Nescio an alibi monuerim, Codicem Membranaceum Vossii litera A distinctum semper milia, ut et h. l. et mile, pro mille et millia exhibere, quod tandem hic non praetermittendum duxi, ne in posterum obliviscar. Sic quoque in aliorum auctorum Codicibus Mss. exarari, idque ex antiquissimo veterum usu, docet Broukh. ad Propertium Lib. 1. El. 5. vers. 12. [In Ult. edit. totus locus ita expressus est: IIII. funditorum, praeterea Cappadocum VIII. Armeniorum XM. Paphlagonum VM. Phrygum XM. Lydorum VM. Aspendiorum et Pisidarum circiter IIII. Cilicum II. Capt. tot. ex Gr. cond. tria milia. Vox millia post tria etiam in reliquis Edd. ante Heusingerum adest. V. supra ad 4, 1, 2. et adde J. Fr. Gronovium ad Liv. 34, 10.]

Quum de ipsius exercitu non amplius hom. mille cecid.] Aberrant haec Ms. Leidensi. Q. edd. cecidissent. Bosius. Leid. m. Voss. A. et Dan. cecidisset. sed B. cecidissent. Si cecidissent legas, subintelligi homines censeset Celeb. J. Perizonius ad Sanctii Minervam Lib. 4. cap. 4. p. 612. Attamen cum Bosio praefeream cecidisset adductus optimorum codicum auctoritate: vide quae Clar. Perizon. de voce

hominum mille cecidisset. Quam ob causam postero die tropaeum posuit, quo loco pridie pugnatum erat.

4 Hinc quum castra movisset, semperque inferior copiis, superior omnibus praeliis discederet, quod numquam manum consereret, nisi quum adversarios locorum angustiis clausisset (quod perito regionum callideque

5 cogitanti saepe accidebat); Autóphrades, quum bellum duci majore regis calamitate, quam adversariorum,

mille disputat usque ad pag. 616. Si quis tamen malit cecidissent, consentientem habebit Clar. Oudendorp. ad Caesar. 111. B. Civ. cap. 84. jam a me citatum in not. post. Praeterea, Non amplius hominum mille, Juvenes scire oportet, poni pro non amplius quam hominum mille, vel hominum mille, sed non amplius. Sic Florus II. 2, 19. Et haec et trecenta amplius castella vastata sunt. III, 9, 6. Sexaginta amplius millium fecit exercitum. et cap. 20. num. 3. Quum statim decem amplius milia coissent hominum. IV, 2, 44. Trecenta amplius millia. et ita alii passim. Adeant Cortium ad Sallust. Catil. cap. 59. num. 6. amplius idem quod plus esse docet Snakenburg. ad Curtium L. VIII. cap. 20. num. 36. Inspiciant etiam, quae differunt de non amplius, non minus, Perizonius ad Sanctii Minervam Lib. 4. cap. (p. 392.) 2. pag. 530. [Axen. Gu. Ult. cecidisset. Pro adversariorumque Ult. adversariorum, sine copula.]

Pugnatum erat] Ita quoque Dan. Alii est. Longolius et Lambinus verbum plane omittunt. Bosius. Graecos eo loco, quo pugnaverant, tropaea ponere fuisse solitos praeter Nostrum testantur etiam alii. Vide Stewechium ad Vegetium Lib. 2. de Re Milit. cap. 7. pag. 147. et Perizonium in Animadvers. Histor. cap. 7. pag. 239. De ipsa voce

adeundus est Scholiastes Arifophanis in Pluta vs. 453. qui tamen, quam Diodorus Siculus, temporum distinctionem non facit. Pro pugnatum est Voss. A. pugnatum erat. Cod. m. Leid. omittit verbum substantivum. [Gu. Ax. Ult. pugnatum erat. Ed. Boecl. pugnatum est. In antiquioribus Edd. utrumque deest.]

Semperque inf. copiis, super. omn. prael. discederet] Ita Mabene. Editio etiam Brixiae per Jac. Britannicum an. 1600. impressa omittit quidem semperque, sed cetera eodem modo exprimit. Baeclerus. Vulgati: ut inferior copiis ita superior omn. prael. discedebat. Bosius. Leid. m. Hinc quum castra movisset, erat inferior copiis, superior omnibus praeliis, semperque discederet, quod nunquam manum consereret, nisi cum adversarios l. a. c. Voss. A. Hinc quum castra movisset, semperque inferior copiis, superior omnibus praeliis discederet, q. n. m. c. nisi cum adv. l. a. c. [Ax. Gu. Ult. receptam a Boho lectionem confirmant. Pro Hinc Cod. Dan. Ed. princeps, Arg. Paris. 1. 2. Ald. Long. et Mag. Hic.]

Nisi quum advers.] Inserunt 20 cum Mss. Dan. et Boecl. nam vulgo deest. Bosius. [Addunt etiam Ax. Gu. sed Ed. Ultr. cum reliquis ante Boecler. omittit.]

Perito regionum] Longolius edidit: quod quidem perito. Bo-

videret, ad pacem amicitiamque hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret. Quam ille etsi fidam non fore putabat, tamen conditionem accepit, seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod rex adversus Datamem susceperat, sedatum. Autophradates in Phrygiam se recepit.

suis. [Sed abest quidem a Dan. reliquisque libris.]

Ad pacem amicitiamque hortatus est, ut cum reg. in gratiam rediret] Tautologiae haec speciem habent. Et a cod. Dan. *to ad aberat*. Leidensis: *ut cum rege in amicitiam rediret*. Quae faciunt, ut glossema subesse putem, Nepotemque scripsisse, *hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret*. Addidit aliquis interpretamentum: *pacem, amicitiam*, quae postea in textum recepta. *Bosius*. Leid. m. *Pacem amicitiamque hortatus est*. Et ita quoque Vossian. A. et B. *Hortari pacem et amicitiam* pro ad pacem et amicitiam satis defendi potest. Burman. ad Ovid. Epist. 19. Heroid. vers. 187. quare si quis quatuor dictos codices secutus hic ad deleret, me haberet consentientem. Sequentia verba mihi quidem suspecta sunt. Omnes tamen, quos vidi, codices exhibent, uti hodie editur. Similis tautologia in *Miltiade* cap. 1. num. 2. *Ex his delecti Delphos deliberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem*, interpretes vexavit. [Recepta lectio Boeclerum auctorem habet. Gu. Ax. Ed. Ult. ad mittunt. Ed. princeps, Arg. et Paris. 2. ad pacemque. Eaedem cum Ald. Long. et Mag. atque amicitiam. Lambinus: ad pa-

cem atque amicitiam hortatus est. Tum Longolius: *et ut c. r. i. gr. red.* Paulo ante Dan. Ax. *Autophradates*.]

(p. 393.) *Conditionem accepit*] h. c. descendit ad conditionem, accepit enim invitus. Quibus loquendi modis Graeci hoc exprimant, docet Schwebel. ad Onofandrum cap. iv. num. 6. pag. 27. si codices addicerent, facile permoverer ad legendum *conditiones* scil. pacis. Vide indicem Bosii. [*Non fidam* Ed. Ult. et ceterae ante Boecler. sed *fidam* non etiam Dan. Gu. et Ax.]

Sedatum] *Est* addit Dan. *Bosius*. *Est* abest a Leid. meo, Vossian. A. et B. Vide notata ad Aristid. cap. 3. num. 3. *Sedatum bellum* proba locutio, et Ciceroniana, quam restituere Ovidio Lib. 3. Trist. El. 12. vers. 17. conatur Burm. hoc modo:

*Otia sunt illic: junctique ex ordine ludi
Sedant verbosi garrula bella fori.*

Pro *Autophradates* Leid. m. *Autophradates*. Pro *Phrygiam* Voss. A. *Frigiam*. [Ult. *sedatum est*. Gu. cum reliquis hoc verbum omittit. Tum Dan. *Autophradates*. Axen. *Antrophadates*.]

CAP. IX.

- 1 At rex, quod implacabile odium in Datamem sus-
 ceperat, postquam bello eum opprimi non posse ani-
 madvertit, insidiis interficere studuit, quas ille ple-
 2 rasque vitavit. Sicut quum nuntiatum esset, quosdam
 sibi insidiari, qui in amicorum erant numero (de quibus,
 quod inimici detulerant, neque credendum, neque ne-
 gligendum putavit), experiri voluit, verum falsumne es-
 3 set relatum. Itaque eo profectus est, quo itinere futuras

At rex] Voss. B. *Atque rex.* Item Axen. sine dubio pro *at-*
qui perpetua confusione. v. Dra-
 kenb. ad Livium Lib. III. c. 52.
 §. 8. Sed nihil muta. [Gu. *Da-*
tamen, et mox cum Ax. et Ult.
quum ei nunt. esset.]

Quum nuntiatum esset] Dan.
cum ei nunt. esset. Rem ipsam
 narrat et Polyænus 7, 4. Bos.
Ei exhibent Leid. et Voss. A.

Inimici detulerant] Nempe a-
 micorum Datamis inimici. Geb-
 hard. Leid. m. et Vossiani A. B.
detulerunt pro detulerant. [Ita
 et Gu.]

Verum falsumne] Lambinus
 conjicit leg. *verumne an falsum*:
 invitis libris. Dictum, ut apud
 Ciceronem: *aequum sit an ini-*
quum: et similia. Bosius. Om-
 nes, quos vidi, codices vulga-
 tam tuentur lectionem. Ovidius
 Epist. XII. Heroid. vers. 149.

Cum minor e pueris, iustus
studione videndi,
Constitit ad geminae limina
prima foris.

(p. 394.) Ubi Burman. et Cort.

ad Sallust. Catilin. cap. 52. num.
 10. [Ax. *falsumve esset relatum.*
 Ed. Long. *falsumve sibi esset re-*
latum. Dan. Gu. Ult. et reliqui
 ante Boecl. editi: *falsumne sibi*
esset relatum, quod Tzschu-
 ckius restituit.]

Quo itin. futuras insidias] Lambinus: *in quo itin.* Mf. Schotti et Boecl. itemque Longolius et Magius addunt *evenire.* Gebhardus utrumque, et *fu-*
turas et *evenire*, supposititium censet: nam cum exscriptorum quidam aliquid abesse suspicarentur: hos *futuras*; illos *evenire*; istos utrumque vocabulum intrasisse. Sed vix ita loquutus fuerit Nepos. Bosius. Pro illi Leid. m. *evenire.* ut et Voss. A. B. Pro *quo itinere* Leid. et Voss. A. *in quo itinere.* Pro *dixerant* Voss. B. *dixerat.* Pro *consueverat* Leid. *consuerat.* Voss. A. *consuerat.* [Gu. *in quo itinere futuras insidias evenire dixerant.* Dan. Ed. Ult. *in quo itinere futuras insidias dixerant.* Lambinus: *in quo itinere futuras insidias illi dixerant.* Praepositionem *in* omnes ante Boecl. vulgati addunt, eum hoc Axen. etiam excludit.]

insidias dixerant. Sed elegit corpore et statura simillimum sui, eique vestitum suum dedit, atque eo loco ire, quo ipse consueverat, jussit. Ipse autem ornatu [vestituque] militari inter corporis custodes iter facere coepit. At insidiatores, postquam in eum locum agmen 4 pervenit, decepti ordine atque vestitu in eum faciunt impetum, qui suppositus erat. Praedixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere, quod ipsum vidissent Ipse, ut concurrentes 5

Elegit corpore et statura simillimum sui, eique vestitum suum dedit] Utraque apta ad fallendum, praesertim quibus et statura et vestitus non erant incognita. Curtius 8, 13, 21. *Attalum et aequalem sibi et haud disparem habitu oris et corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat, praebiturum speciem, ipsum regem illi ripae praesidere, nec agitare de transitu.* Gebhard.

Corpore et statura sim. sui] Ita et Mss. Bavar. ac Leid. Alii *corporis statura s. s.* Bosius. [Axen. *corpore et statura.* Gu. *Ult. corpore ac statura,* ut Heusingerus edidit. Ita et Leid. 1. *non et statura.*]

Eo loco] Ea parte agminis, qua ipse ut dux solebat conspici: ut patet ex eo, quod mox sequitur, *decepti ordine.* Quare male Lambinus *eo loci* legit, atque exponit *in eum locum.* Bosius.

Ornatu vestituque milit.] Lectio optimorum libb. Gifan. et Dan. non absurda visa Gebhardo. Nam neque insignibus, inquit, neque vestitu imperatorio usus est Datames. Pleraque edd. *ornatus vestitu milit.* Ms. Schotti, *ornatu vestitu mil.* Mihi recitum videtur, quod in Edit. Ultraj. legitur, *ornatu militari.* Ut *to vestitu* glossema sit, e

praeced. et conseqq. intrusum: quod postea tot varietates peperit. Favet huic lectioni Polyaeus 7, 4. qui tantum *armaturae* meminit: *ἄλλον διεσκεύασε τῆ ἀντὶ πανοπλίας, ἐν ἄλλῃ δὲ αὐτοῦ ἐκινδύνευσεν.* Bosius. Vide ad Hann. cap. 4. num. 1. [Gu. *ornatu vestitu mil.* Ax. cum antiquioribus edd. *ornatus vestitu militari.*]

In eum faciunt impetum] Voss. B. *Faciunt impetum in eum.* [Gu. Dan. *impetum in eum faciunt.* Ita et Ax. non: *faciunt impetum in eum.*]

Suppositus] Frustra tentat Schottus *supposititius* supponere, ac discrimen inter utrumque constitutere. M. Tullius in Verrem: *Ut ille suppositus facile (p. 395.) et libenter se illum, qui non erat, esse simularet.* Gebhardus. Mox ab edit. Lamb. *his abest in illis, praedix. autem his Dat.* Bosius.

Parati essent facere] Leid. m. *paccati.* *Parati facere* pro ad faciendum. Virg. 5. Aen. vs. 108. — *Pars et certare parati.* Ubi Servius. *Hoc est, parati ad certandum.* Lucan. Lib. 1. vers. 351.

Detrahimus dominos urbi servire paratae.

Phaedrus Lib. 2. fab. 4. vs. 15.

insidiatores animadvertit, tela in eos conjecit. Hoc idem quum universi fecissent, priusquam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi ceciderunt.

Aquila est parata rapere porcellos tibi. Plura exempla dabit Cortius ad Sallust. B. Jugurth. cap. 46. num. 5.
[*Confixi cecid.*] Malo hoc,

quam Schotti *concciderunt*, ut vitetur alliteratio. Gebhardus. Voss. A. [Ax.] *concciderunt*. [Gu. *concurrentis*, et *concciderunt*.]

CAP. X.

Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus est Mithridatis, Ariobarzani filii, dolo. Namque is pollicitus est regi, se eum interfectorum, si ei rex permitteret, ut, quodcumque vellet, liceret impune facere; fidemque de ea re more Persarum

[*Captus Mithridatis dolo*] Rem, sed paullo aliter, narrat Poly-aenus quoque Lib. 7. in *Mithridate*, comm. 1. Boësius.

[*Si ei rex permitteret*] Sic malo cum Exc. Dan. quam, ut vulgo legitur, *promitteret*. Quod haud dubie e mentione *fidei* et *dextrae datae* natum est. Poly-aenus hac de re nihil: tantum ait, iustum a rege Mithridatem aut occidere Datamem, aut adducere. Mox Ms. Boecler. *abeft facere*: potestque *abeffe*. Bosius. Leid. m. Voss. A. et B. *promitteret*. *Facere* *abeft* a Vossiano B. pro *quodcumque vellet* Leid. m. *quodcumque vi vellet*. [*Permitteret* etiam Gu. Ult. Caesar, Heusingero laudante, B. G. 1, 35. *Deinde obsides, quos haberet ab Aeduis, redderet, Sequanisque permitteret, ut, quos illi haberent, voluntate e jus reddere illis liceret.*]

[*Fidemque de ea re more Persarum dextra dedisset*] In toto paene orbe *ἔδος ἐπὶ πίσει καὶ συνθήκαι βεβαταὶ τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις*, inquit auctor Scholiorum in *Aristophanis Nubes*. At apud Persas fides dextra data omni juramento sanctorum ducebatur atque conservabatur. Diodorus 16, 34. *Ἐπιόντος δὲ τῷ Θετταλίῳ, ὡς καὶ δεξιὰν λαβεῖν ὁ Μέντωρ ἠξίωσεν, ἐπὶ τότε τοῖς ὁ μὲν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὡς ἔπιθενόμενος παρέδωκε τὸν Θετταλίωνα τοῖς ὑπηρέταις, καὶ προσέταξεν ἀφελεῖν τὴν κεφαλὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀπαγόμενος ὁ Θετταλίῳ ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοῦτο εἶπεν, ὅτι σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, πράξεις ὁ θελεῖς, ὁ μὲν τοι (p. 396.) Μέντωρ δυνάμενος ἀπαντα καταπράξει διὰ τὸ μὴ δύναται τὴν πίσιν, ἢ δὲν μὴ συντελεῖται τῶν ἐπαγγελλομένων. Πάλιν ἀκῆσας τῶν μετενόησε, καὶ μ-*

dextra dedisset. Hanc ut accepit a rege missam, copias parat, et absens amicitiam cum Datame facit, regis provincias vexat, castella expugnat, magnas prae-

τακαλεσόμενος τῆς ὑπηρετίας, ἀφαιρεῖναι προσέταξε, καὶ τὴν δεξιάν ἔδωκε τῷ Θετταλίῳ. Ἐσι δ' ἡ πίστις ἀντὶ βεβαιωτάτης παρὰ τοῖς Πέρσαις. Curtius 6, 4, 14. *Nec dubitabat Alexander fidem, quo Persae modo accipiebant, dare: inviolatum, si venisset, fore.* Illud autem non satis assequor, an Reges praesentibus, quibus fidem suam obstrictum ibant, dextram dextrae jungerent, an verius dextrae simulacrum donarent, sic in eum usum more gentis fabre factum. Junxisse dextras dextris praesentibus colligo ex loco *Josephi* [antiquit. Jud. 18, 12.] Ὁ δὲ, inquit, [Ἀρτάβανος] τῆσθε πατρῶυς θεὸς ἐπῶμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοῖς, καὶ τὴν δεξιάν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τῆς θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλῶσι. Quomodo vero absentibus fidem dextra dabant? Num per eos, qui ad eam accipiendam missi? Stabilire haec videtur *Xenophon* 6. *Cyropae diae: μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τὰ πῦρ ποιήσον. δεξιάν τε δός, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, εἴπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σέ. Πολυαένος 7 δεξιάν αὐτοῖς ἐπέμψε Περσικῶ.* Clarius *Justinus* 11, 15, 13. *In quam rem unicum pignus fidei regiae dextram se ferendam Alexandro dare.* Gebhardus. Vide ibi notas Berneggeri. In MS. Leid. erat: *more Pers. rex dextram dedisset.* Bosius. Vide et Freinsheim. ad Curtii l. l. Locus Scholiae Aristophan. Nub. vs. 81. etiam citatur a Salvagnio ad Ovidii Ibin vs. 528. Hinc δεξιά a Graecis pro foederibus ponuntur. Ut docet Potterus ad Lycophron. vs. 51.

Hanc ut accepit a rege missam, copias parat] Longolius edidit: *Hanc ut accepit a rege, inimicitiam adversus regem simulat, copias parat.* Lambinus: *hanc ut accepit, simulat se suscepisse cum rege inimicitias, cop. parat.* Quam lectionem fere nuperi editores retinuerunt. Sed quae de simulata inimicitia dicuntur, absunt libris: desumpta, ut arbitrator, e *Polyaeno*, qui ait, Mithridatem etiam ipsum simulasse, se defecturum a rege: ὑποκρίνεται καὶ αὐτὸς ἀποσθῆναι βασιλείῳ. Ut nos edidimus, legitur in MS. Schoppio laudatis, et Boecleriano. Nec valde discrepat editio Aldina, *Barthio advers.* 52, 14. probata: *hanc ut accepit a rege missam.* A MS. Gif. Savar. (in quibus et *recepit* erat) itemque Schotti, etiam *missam* aberat, *Schotti* iudicio recte. *Gebhardus* adhuc plura jugulanda censet, legitque, *Hanc ut accepit, copias parat.* Sed illud a rege consensus librorum facile tuctur, τὴν missam quoque verisimilius est ignoratione Persici ritus (de quo *Gebhardus nota praeced.*) omissum, quam insertum a librariis esse. Quae vero praeterea *Longolius* et *Lambinus* intruserunt, hoc ipso *vo. Seian* suam produnt, quod a MS. omnibus et vett. edd. absunt. *Bosius.* Leid. m. et Voff. A. *Hanc ut accepit a rege, copias parat.* B. [Ax.] *Hanc ut accepit, a rege missas copias parat.* τὸ accepit retinendum. [Cu. Dan. Ult. ut a Bosio editum est. Putéaneus et Schotti codex: *Hanc ut accepit a rege, cop. p.*]

Regis provincias vexat] Sic Dan. et Leid. melius quam alij provinciam. Quae enim unica

das capit, quarum partem suis dispertit, partem ad Datamem mittit. Pari modo complura castella ei tradit. Haec diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus regem suscepisse bellum, quum nihilo magis, ne quam suspicionem illi praeberet insidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conspectum venire studuit. Sic absens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, sed odio communi, quod erga regem susceperant, contineri viderentur.

illa regis provincia? Bos. Voff. B. etiam *provincias*. Quam lectionem probat Oudendorpius ad Frontinum Lib. 4. Strateg. cap. 3. num. 34. [Ax. etiam *provincias*, non *pecunias*. Ita et Gu. sed Ult. *provinciam*.]

Praedas capit] Sic Mff. et (p. 397.) edd. veit. tuenturque Schottus ac Gebhard. Quod in aliis legitur, *agit*, Lambinianae audaciae propago est. Statim pro *partem* Mff. Leid. et Boecl. utrobique *partim*. Quod etiam priore loco Exc. Dan. habent. Nam posteriore corrupte *pariter* legunt. Est autem accusandi casus: antique elatus. De quo Schoppius in *Grammat. Institut.* p. 47. et Vossius *de construct.* cap. 65. Adde Gell. 10, 13. et celeberr. Gronovium *Observat.* 3, 2. Bofius. Leid. m. et Voff. A. B. *capit*. Itaque retinendam hanc duco lectionem, licet *praedas agere* Latinissima sit phrasus, ut jam docuit summus Gronovius ad Justinum Lib. 22. cap. 6. n. 3. Pro *partem* Voffian. B. in utroque loco *partim*. [*Capit* etiam Leid. 1. Gu. Ult. Tum Gu.

cum Dan. cod. *q. partim s. d. pariter*. Bofius scribit, etiam in Leid. 1. ut in Boecleriano codice utroque loco *partim* legi, sed e Leidensi nihil adnotatum est. Pro *dispertit* Ax. *dispartit*, et pro *Datamem* Gu. *Datamen*.] *In infinitum bellum*] Voff. A. *in infinitum*.

Suscepisse bellum] Atqui nondum bellum susceperat, inquit Lambinus, quia cap. 11, 1. *certiorem facit Datamem, tempus esse, bellum cum ipso rege suscipi*. Quare corrigit, *suscepisse odium*. Verum vox *ipso* satis indicat, ibi de nova ratione belli suscipiendi sermonem esse. Nempe hactenus provincias vexaverat, castella expugnaverat, praedas ceperat, nunc ipsum Regem adgrediendum esse monet. Bos. Voffian. B. *suscepit*. Paulo post pro *petivit* Leid. m. *penituit*.

Contineri] Arctissime cohaerere. Supra Lysandro: *nisi qui aut ejus hospitio contineretur*. Gebhard. Vid. ad Lys. cap. 1. num. 5. [Gu. Dan. *communi odio*. Paulo ante Ax. *illi suspicionem praeb.*]

CAP. XI.

Id quum satis se confirmasse arbitratus est, certio-
riorem facit Datamem, tempus esse majores exercitus
parari, et bellum cum ipso rege suscipi; deque ea
re, si ei videretur, quo loco vellet, in colloquium
veniret. Probata re, colloquendi tempus sumitur; lo-

Tempus esse exercitus parari]
Virgil. 5. Aen. vers. 638. *Jam
tempus agi res.* Terentius An-
dria 4, 1, 7. *Ubi tempus est pro-
missa perfici.* Vide J. F. Gro-
nov. ad Livium Lib. 6. cap. 18.
[Gu. majoris.]

Bellum cum ipso rege] Vulgo
abest ipso, e Mss. Dan. et Boecl.
(p. 398.) restitutum. Habent e-
tiam vulgati *et bellum.* Mox
Schotto rectius videtur, quod
in scriptis reperit, *deque ea re.*
Quomodo et Boecler. habet. Sta-
tim *ro loco* a vulgatis abest: sed
erat in Mss. Dan. Sch. Leid. Boe-
cler. *Bosius.* Leid. m. et Voss.
A. etiam *Deque ea re*, probante
Cl. Wasse ad Sallust. Catil. cap.
49. pag. 146. qui Nostrum aucto-
rem, si scripserit *qua de re*,
haud Latine locutum fuisse con-
tendit, quum *deque ea re* vetus
sit formula. Concedo veterem
hanc esse formulam: et a Wasse
videtur stare ipse Nepos in Pho-
cione cap. 3. *Deque ea re lega-
tos ad Polysperchontem misit.*
Attamen vulgata lectio satis de-
fendi potest, si explicemus *de
qua re etc. in colloquium veni-
ret*, pro *deque ea re se in col-
loquium venturum esse.* Quo-
modo Cicero saepius locutus est.
Vide Th. Wopkens Lib. 2. Lec-
tion. Tullian. cap. 14. pag. 208.
et seqq. Caeterum voce *res* loco
pronomini utitur Noster, ut et
mox *re probata.* Vide Curt. ad
Ciceron. 1. ad Fam. Epist. 8.

num. 2. pro quo vellet, vel, ut
alii, quo loco vellet, Leid. m:
quocunque loco vellet. Quidquid
hic proferat Heusingerus, Nepos
non Datamem, sed Mithridatem
inducit loquentem, sive agentem,
qui nec petit, nec jubet, nec
postulat, ut Datames veniat in
colloquium, sed promittit, vel
obfert, tamquam beneficium, se
in colloquium venturum esse cum
Datame, quocumque loco vellet,
nempe Datames, quod sequentia
verba indicant; nam ad tempus
locumque colloquendi constitu-
tum non Datames, sed Mithri-
dates venit; sed venit jam clau-
culum ante aliquot dies, ad in-
sidias Datami tuto fruendas, ad
quas eum blandis verbis pelle-
xerat; callidum enim Datameh
dolo capere tentabat. Id quod
ei quoque successit. Mithridates
spem vultu simulabat, sed altum
dolorem corde premebat, quem
ceperat ex obsessioe, qua Da-
tames clausam tenuerat Sinopen,
celeberrimam Cappadociae, vel
juxta alios, Paphlagoniae, urbem
ad Pontum Euxinum sitam, de qua
ante Stephanum Byz. egere He-
rodotus Lib. 1. cap. 76. Polybi-
us Lib. 11. cap. 56. Strabo Lib.
11. pag. 821. et Plut. in Lucullo
pag. 506, 507. Hanc contra fidem
datam obpugnauerat Datames, et
in summas adduxerat angustias,
ut patet ex Aenea Poliorcet. c.
40. ita ut iustus fuerit ab ipso
Persarum rege, ab hac obsessioe

2 cusque, quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribusque locis separatim gladios obruit, eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die utriusque, locum qui explorarent atque ipsos scrutarentur,

desistere. Vid. Polyænum Lib. VII. cap. 21. jam a Doctissimo Lambino ad h. l. citatum, et integrum descriptum; Sinopen illam Ponti regibus acceptissimam, in qua Mithridates, qui tempore L. Luculli floruit, suam habuit regiam. Vid. Ascon. Ped. ad Cic. Lib. 1. in Verrem c. 24. et West. ad Diod. Sicul. Lib. XIV. c. 31. Plures fuere Mithridates, in quibus unus fuit, qui genus suum retulit ad unum e septem Persis nobilissimis, qui Magum occiderunt, tributumque suis majoribus jam olim a Dario, Histaspis filio, Ponti regnum perpetuo conservavit. Vid. Polyb. Lib. V. c. 43. Unde Appianus Al. B. Mithridat. pag. 303. vocat *Μιθριδάτην ἄνδρα γένους βασιλείς Περσικῆς*, quae jam occupata video a Cl. West. ad Diod. Sicul. Lib. XIX. cap. 40. num. 80. In Plut. in Lyandro pag. 447. legitur *Μιθριδάτην δὲ τὸν Πέρσῃν προσκεκρυμμένα Φαρναβάδῳ, γενναῖον ἄνδρα*, et in Ages. p. 600. *Μιθριδάτην ἄνδρα Πέρσῃν*. Sed recte animadverterunt docti, legendum *Σπιθριδάτην* e Xenophonte praesertim Lib. IV. H. (p. 399.) Gr. haud longe a principio pag. 396. *ποῖς τινος γένους ἔστιν ὁ Σπιθριδάτης, ὃ δ' εἶπεν, ὅτι Περσῶν ἕθενος ἐνδοξέστερος* genus et dotes hos duos confuderunt. De Mithridate vero Ariobarzani filio, cuius dolo captus Datames interiit, agit Weschingius ad Diodor. Sicul. Lib. XVI. c. 90. §. 16. ex hac Sinopes obsidione Lambinus observat, Nepotis verba *neminem perfidia ceperat* in Datamem non venire. [Gu. Ult. et bellum cum

ipso rege s. Copulam et primus Boeclerus omisit, quam tamen Axenianus etiam codex, quem vere Heusingerus ad 11, 1, 2. alterum Boeclerianum appellat, cum omnibus antea Editis exhibet. Quare illam vocem revocandam esse duximus. Tam Ult. de qua re, sed Leid. 1. Ax. Gu. deque ea re, quod cum Heusingero reposui, qui ad veniret (Datames), monet, petit, postulat sc. Mithridates, subintelligendum esse, adnotat. Confer Goerenzium ad Cic. de Fin. 2, 18. p. 211. qui Heusingeri lectionem unice probat. Quo loco etiam Gu. Ax. Ult.]

Cum uno] Ahest a Leid. m. et maximam a Voss. B.

Maximam] Aberat Msc. Boecler. Alii maxime. Sed itaque supra locutus Nepos 10, 5, 6. Statim in Ms. Gif. et aliis: ipso autem colloquii die. Bofus. [Gu. Dan. Ult. maxime. Dan. Gu. colloquii.]

Atque ipsos scrutarentur] Nul- lum colloquium unquam commissum sine excussione, seu scrutatione, antiquitus fuit, ne quis sicam aliudve telum occulto abditum loco fringeret. Quod Latini scrutari, praetentare atque excutere, Graeci ἐξερευνῆν, ἐκστέιν et ἐκτινάσσειν appellant. Vide Sueton. Claudio cap. 35. Scrutatio autem ista fiebat per delectos invicem utriusque partis. Verbi gratia: Datami delectus excutiebat Mithridatem; et contra hujus explorator Datamen. Isti officio destinatos Polyænus vocat ἀγγέλις, qui non solum vestes pertractabant, sed penitus detrahebant. Docet me

mittunt. Deinde ipsi sunt congressi. Hic quum ali-³ quamdiu in colloquio fuissent, et diversi discessissent, jamque procul Datames abesset, Mithridates, priusquam ad suos perveniret, ne quam suspicionem pareret, in eundem locum revertitur, atque ibi, ubi te-

hoc Polyaeus 3. in *Iphicrate*, *Comm.* 40. *Ἰφικράτης ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ Ἰάσων ὁ τύραννος πλησίον ποταμῷ σπείσασθαι βυλόμενοι, δι' ἀγγέλων ἠρεύνθησαν ἀλλήλους, καὶ τὰ σώματα ἐγύμνωσαν.* Et *Lib.* 7. in *Mithridate comm.* 1. *Ἀμφω δὴ τότε συνηλθέτην γυμνῶ διαλεξαμένω περὶ ὧν Χρη.* Justinus 38, 1, 9. *Solicitato juvene ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gereret, scrutatori ab Ariarathae regio more misso, curiosius inum ventrem pertractanti, ait, caveret, ne aliud telum inveniret, quam quaereret.* Sic paedagogus Sarpedon Catonem ad Sullam semper excussum adduxit. *Valer. Maxim.* 3, 3, 3. Imo ex perpetuo metu Alexander Phraeus non prius se lecto uxoris Thishes committebat, quam a stipatoribus diligenter esset scrutatus. Item Dionysius superior neutrius unquam sive Aristomaches Syracusanae sive Chloridis Locrensis, nisi excussae, complexum petiit, ut refert *idem* 9, 13. *ext.* 5. Gebhard. Adde *Ind.* v. *scrutari.* *Bosius.*

Ipsi sunt congressi] Sic et *Dan.* A Long. edit. *τὸ ἴψι ἀβέβ.* *Mox.* *Dan.* Boecler. *diverse.* *Bosius.* *Voss.* B. etiam *diverse*; sed *diversi* retinendum est: quem loquendi modum illustravit Cortius ad Sallustium B. *Catilin.* cap. 2. num. 1. [Etiam *Gu.* *Ult.* *ipsi s. c.* *Gu.* *diverse.*]

Suspicionem pareret] In Editione Keuchen. editum est *pararet*, qua auctoritate nescio, omnes enim, vel a me, vel ab a-

liis collati, *pareret* exhibent. [Axtamen *pararet.*]

(p. 400.) *Ubi telum erat impositum*] *Telum* est omne, quo quis cominus eminuse se defendere potest, et *telum* pro gladio videtur usurpasse Ovidius Epistola Phyllidis:

Heu! patior telis vulnera facta meis.

Quod proverbium alibi ita variavit:

Heu! gladium ad miserae vulnera nostra dedi. Gebh.

Lambinum, qui negat gladium recte dici *telum*, Cl. Boeclerus recte reprehendit. Cujus argumento ego Virgilit auctoritatem addo, qui 9. *Aeneid.* ita canit:

At non hoc telum, mea quod vi dextera versat, Effugies.

Ad quem versum Servius haec notat: *Telum pro gladio posuisse, illud significat, quod infert paullo post: consurgit in enssem. Vide l. si. calvitur. 233. §. telum 2. D. De Verb. signif. et ibid. Interpretes. Ernstius.* Quod *Lambinus* heic *Nepotem* male vocabulo *teli* usum arguit, non intelligo, quid velit. Ait: *Gladii non sunt tela: neque gladiatorum appellatione tela continentur.* Certe gladios esse, i. e. contineri sub *telorum* vocabulo, notius, quam ut heic ostendi debeat. Quidni igitur gladius *telum* appellaretur? cum

lum erat impositum, resedit, ut si [a] lassitudine cuperet adquiescere, Datamemque revocavit, simulans, 4 se quiddam in colloquio esse oblitum. Interim tolum, quod latebat, protulit, nudatumque vagina veste textit, ac Datami venienti ait, digredientem se animadvertisse, locum

et pugio, et quod genus armorum non? sub telis comprehendatur. Boecler. Adde not. Ernestii. Pro impositum Dan. impostum; Lambinus positum. Statim Msc. Boecl. ut si lassit. cup. acq. Datamem revocavit. deinde: se quiddam in coll. oblit. Pro quiddam alii quoddam. Longol. cujusdam. Exemplar Venetum [Magii]: quaedam Bosius. Leid. m. et Voss. B. [Ult.] impositum. V. not. post. Pro a lassitudine Leid. m. et Voss. A. B. lassitudine. Praepositionem tamen defendunt Cellar. ad h. l. et Cortius ad Sallustium B. Catilin. c. 4. n. 1. Pro quiddam Leid. et Voss. A. quaedam. B. quoddam. [Gu. impostum. Ult. ibi omitit. Ab eadem ut a Gu. Ax. (in quo ac si est) editisque ante Lambinum omnibus praepositio ante lassitudine abest, quam Cicero, monente Heusingero, semper adjecit. Tum Ax. Datamem revocavit, simulans se quoddam in colloq. fuisse oblitum. Gu. Ult. vulgatam confirmant, nisi quod in illo Datamenque scriptum est.]

Digredientem se animadv.] Ita rescribendum, Schoppius monuit *Verisim.* 3, 12. cum vulgo legeretur, *digrediendum, se animadv.* Jam enim ante, inquit, digressi erant, et iterum nunc coibant. Firmat correctionem Ms. Ernestianus, in quo fuit: *digredientem animadvertisse.* Mox Ms. Boecl. *quem cum digito demonstraret.* Bosius. Pro esse idoneum Voss. B. idoneum. Pro monstraret Leid. m. et Voss. A.

demonstraret. [Gu. Ax. *digredientem se anim.* ut ante Scioptium jam in Ultr: et Longol. editione expressum erat. Axen. Gu. *demonstraret.* Ult. *monstraret.* Pro *conspiceret* Gu. Ult. *respiceret.*] Pro *ille consp.* Voss. B. *illi consp.* Pro *aversum, ad-aversum*, quae duae voces saepius in Mss. confunduntur. Vid. Oudendorp. ad Lucan. Lib. 1. vers. 54. et ad Lib. 8. vers. 337. et alibi, et ad Frontinum Lib. 2. Strat. cap. 2. n. 33. Broukh. ad Tibull. Lib. 3. El. 5. vers. 14. *Impia in adversos solvimus ora deos.* Ubi Broukh. recte jubet scribendum *aversos*, id est iratos. Consule Duker. ad Florum Lib. 2. cap. 6. num. 20. et Graevium ad Caput 12. ejusdem Libri num. 5. Ubi tamen pro *acerbos* vel *asperos* vel *aversos, arios*, id est, sublimes, altos substituit Withofius in specim. Gunther. cap. 3. pag. 79. Hic vero *aversum* nequaquam in *ad-aversum* mutandum; *aversum* (p. 401.) enim hic notat a tergo, id est, vultum retro flexum habentem, sive corpore a Mithridate averso. Cui contrarium est *adversus.* Unde *adversa vulnera*, quae in pectore, vel anteriore corporis parte accipiuntur. *Aversa* in tergo, de quibus late agere Cortius ad Sallustium B. Catil. cap. 61. num. 3. et ad Jugurth. cap. 85. num. 29. et Cellarius ad Curtium Lib. 3. cap. 11. §. 9. quibus adde J. Arntzenjum ad S. A. Victorem de Viris Illust. cap. 24. num. 2. Vocem *aversus* recte explicuit Oudendorpius ad

locum quemdam, qui erat in conspectu, ad castra ponenda esse idoneum. Quem quum digito demonstraret, et ille conspiceret, aversum ferro transfixit, priusque, quam quisquam posset succurrere, interfecit. Ita ille vir, qui multos consilio, neminem perfidia ceperat, simulata captus est amicitia. 5

Lucanum Lib. 9. vers. 682. adde Gron. ad Livium xxxiii. 8. Quod attinet lectionem *digito demonstraret*, ea facile admitti potest. Sueton. August. cap. 45. *Quod spectatorem, a quo exhibebatur, demonstrasset digito, conspicuumque fecisset.* Cicero c. 8. in Somnium Scipionis: *Non ea figura, quae digito demonstrari potest.* Ubi tamen Aldus Manutius docet, in duobus Mss.

monstrari scriptum existare. [Cod. Axen. *succurrere posset*, haud scio an melius ordine vulgato. Tum idem codex *Ita ille vir.* Mosche. *Pro priusque quam quisquam*, ut etiam in Cod. Dan. Gu. et Ult. est, Ax. Ed. Long. Mag. et Keuchen. *et priusquam q.* Tum Gu. Ult. cum edd. ante Boecler. omnibus *Ita ille vir*, quod recte a Titzio revocatum est.]

XV. EPAMINONDAS.

CAP. I.

1. EPAMINONDAS POLYMNI F. THEBANUS. De hoc priusquam scribamus, haec praecipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant, neve

(p. 402.) EPAMINONDAM memorant *Plutarchus in Pelopida* et passim, *Diodorus Siculus* 15. *Xenophon* 6. et 7. *Hist. Graecae*, *Pausanias in Arcadicis*, *Aelianus var. histor. et Cicero* saepius, *Polyaenus* 2. *Frontinus* saepe, *Justinus* 6, 4. item 6, 7. et 8. *Valerius Max.* 3, 2. ext. 5. 3, 7. ext. 5. *Boeclerus*. Illis scriptoribus, qui res gestas Epaminondae narrant, et a Dn. Boeclero citantur, adde *Suidam* in voce *Ἐπαμινώνας* et *ibid.* Notas *Aemilii Porti. Ernestii*. Adde *Polybium* 9. (quæcum cum Hannibale comparat pag. 346.) *Diodorum Sicul.* lib. 6. in *Excerptis Petrescianis*, pag. 247. (ubi elogium ejus habes) *Nonnum in collectione historiarum ad σηλιτεντικὴν Gregorii Nazianzeni*, pag. 133. *Edit. Anglic.* et *Suidam*. Nummus penes me est elegantissimus, sed recentior, ut arbitrator, in cujus antica parte caput Epaminondae cum literis: **ΕΠΑΜΙΝΟΝΔΑΣ ΘΗΒΑΙΟΣ**. In postica, figura militaris ad arma sedens, ac sinistra lauream tenens: ante eam columna, cui galea imposita, et serpens cir-

cumvolvitur, cum armis: sub-
tus, *KATA ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝ*. *Bosius*.

Polymni] Dicitur ut *Neocli*, *Procli*, *Pericli*, etc. de quibus ad 2, 1, 1. et 7, 3, 2. Nam Graece est *πολύμνιδος* apud *Aelianum hist. var. lib. 3, 17. lib. 11, 9.* et ex emendatione Cl. *Schefferi* lib. 2, 43. a *πολύμνις*, quod patri ejus nomen fuit. Mox *Msc. Boecl. De quo priusq. scr. Bosius. Leid. m. Polymni. Voff. B. Polymni.* vide notas meas post. pro *Epaminondas* *Voff. A. et B. Epaminondas.* pro *de hoc* *Voff. B. de quo.* ita quoque, teste *Heusingero, Ax. [Gu. scribimus.]*

Praecipienda videntur lectoribus] Arguit *μνημονικῆ ἀμαρτήματος* Nepotem *H. Magius*; quoniam eadem in praefatione scripta reliquerit. At in mentem ipsi venire debuerat, praefationem demum Nepoti absolutis omnibus Illustrium virorum vitis fuisse elaboratam. *Gebhardus.*

Ne alienos mores ad suos referant] Ne mores alienos sive alienae gentis metiantur atque aestiment ex suae civitatis aut (p. 403.) gentis moribus. *Gebh.*

ea, quae ipsis leviora sunt, pari modo apud ceteros fuisse arbitrentur. Scimus enim, musicen nostris moribus abesse a principis persona, saltare vero etiam in vitiis poni. Quae omnia apud Graecos et grata,

Musicen nostris moribus] Haec ad vetus aevum spectant. Nam postea mutatum fuit. In his artibus omnibus eruditus fuit Antoninus Philosophus, et Alexander Severus. *Buchnerus*. Romanorum moribus olim cantare etiam ingenuis, licet privatis hominibus, indignum visum est, teste *Macrobio Saturnal.* 2, 10. quidni Principibus? De Principe Nerone Tacitus *Annal.* 4, 14, 1. *Nec minus foedum (illi) studium, cithara ludicrum in modum canere, cum coenaret.* Non ab omnibus tamen Romanis inter turpia habitum fuisse, *Macrobius dicto loco* in aliquot exemplis ostendit. *Loccenius*. Pro a principis persona Voss. B. ab principis persona. [Etiam Ax. ab pr. pers. quod reponendum videtur Goerenzio ad Cicer. de Fin. 4, 11. pag. 453.]

Saltare vero etiam in vitiis poni] Apud priscos Romanos, praesertim viros principes et magnates, de quibus hic inprimis sermo est, olim in vitiis ponebatur. Auctores habemus *Macrobius dicto loco*, et *Joannem Sarisberiensem de nugis Curialium* 8, 12. idem adserentes. Non tamen ubique et apud omnes vitio ducebatur. Quin inter conspicuas et probas personas aliqua ejus cura fuit, sed non curiosa, usque ad artis perfectionem: Unde illud est *Sallustii de Sempronia: Psallere et saltare elegantius, quam necesse est probae.* Vide etiam *Horat.* 3. od. 6. *Loccenius*. Adde *Cl. Cortium* ad *Sall. Catil.* cap. 25. num. 2. Pro etiam Voss. B. vero etiam. [Ita etiam *Cod. Dan. Gu. Ax.* Ed. *Ult. Boetl.* cum recen-

tioribus. In ceteris vero omititur.]

Quae omnia apud Gr.] Apud Graecos musicam et saltationem in honore et pretio fuisse, vel ex *Platone* intelligere licet, qui multis locis eam commemorat et commendat, Socratemque utramque didicisse atque usurpasse scribit. Sed de musica, constat, eam nobilium virorum filios aequae, ut grammaticam, docere consuevissent. *Aristoteles* quidem docet multis verbis *lib. 8. polit.* (capp. 2, 5, 6, 7.) musicam artem ad liberorum hominum vitae degendae rationem et consuetudinem esse utilem: immo non esse necessariam neque utilem, sed liberalem atque honestam; *utilitatem et fructum*, inquit ille, *ubique consecrari, non convenit viris magnanimis et liberalibus.* Itaque accepimus, *Herculem* et *Achillem* musica esse usos, quorum magister fuit *Chiron*, centaurorum sapientissimus ac justissimus, cum esset musicae simul, et medicinae, et justitiae doctor insignis et praeclarus. Quamvis autem musicae cognitio apud Graecos laudi duceretur, ut contra ignoratio probro vertebatur; ex quo *Themistocles*, quod *lyram* in convivio recusasset, habitus est indoctor: non (p. 404.) tamen omnibus organis in musica discenda et tractanda uti honestum erat. Verbi gratia, *tibiarum usus* illiberalis habebatur: et *tibias* rejicit et improbat *Aristoteles eodem libro c. 6.* Itaque accepimus, *Alcibiadem*, cum primum ad disciplinas se contulit, caetera musicae genera didicisse, caeteraque organa recepisse atque approbasse:

tibias vero aspernatum esse, quod lyra quidem et plectra nullam neque figurae, neque formae, quae liberum deceat, partem corrumpant aut deforment: tibiae vero hominis, eas ore inflantis, speciem ita diducant atque immutent, ut ne familiarissimi quidem interdum agnoscant. Praeterea lyra quidem cum eo, qui ea utitur, consonat, concinit, et, paene dicam, colloquitur: tibia vero homini tibia canenti os obturat, vocem intercludit, sermonem adimit. Quare, inquit Alcibiades, *tibia canant Thebanorum filii: non enim loqui sciunt. Nos autem Athenienses, quibus, ut a patribus accepimus, Minerva est princeps, atque antistes Apollo deus patrius, quorum alter Marsyam tibicinem pelle exiit, altera tibias abiecit, lyra ac ceteris libero dignis organis utamur. Sed Athenaeus lib. 4. extr.* ait, scriptum esse a *Chamaeleonte* quidem *Heracleota*, *Lacedaemonios* tibia discere solitos, et *Heracleotas*, qui Pontum incolunt, et viros Atheniensium clarissimos, *Calliam Hipponici fil.* et *Critiam Callaeschri: a Duride* vero, etiam *Alcibiadem* tibia canendi scientiam a *Pronomo* didicisse; ab *Aristoxeno*, *Epaminondam* Thebanum apud *Olympiodorum* et *Orthagoram* huic scientiae operam dedisse, multosque *Pythagoricos*, et *Archytam* ipsum, eandem artem didicisse atque exercuisse. *M. Tullius* vero lib. 1. *Tusc.* *Epaminondam* non tibia, sed fidibus praeclare cecinisse dicit. Quod autem ad saltationem attinet, iidem erant olim saltatores et philosophi. Itaque refert *Athenaeus* libro 1. philosophum *Pythagoreum* quendam, *Memphim* cognomine, disciplinam *Pythagoream*, quae silentio continetur, saltando planius demonstrasse, quam, qui artem dicendi profiteantur, verbis explicare possent:

et *Telestem* *Aeschyli* saltatorem, tantum fuisse saltandi artificem, ut tragoediam quandam totam saltando exprimeret, doceret, ac declararet. *Proteum* non aliam ob causam rerum variarum speciem formamque induisse ferunt, quam quod saltando omnium rerum omniumque animalium formas referret, ita ut et aquae humorem, et leonis iracundiam, et pardali feritatem, et ignis celeritatem, et arboris agitationem, motionis pernecitate imitaretur. *Empusa*, quam putant vulgo spectrum fuisse, mulier saltatrix fuit, quae celerrimo pedum totiusque corporis motu varias rerum formas spectantium oculis objiceret. *Corybant*es, quos fabulantur, poetae vagitum *Jovis* nascentis ab auribus *Saturni* avertisse; *Castor* et *Pollux*, quorum alterum equitem, alterum pugilem fuisse memoriae proditum est; *Orpheus*, *Musaeus*, *Bacchus* ipse, praestantes saltatores fuerunt. Plura autem de musica, et saltatione qui cognoscere volet, legat *Plutarchi librum de musica*, et *Luciani de saltatione*, et *Athenaei* lib. 14. Laudat et *Polybius* multis verbis musicam libro 4. *Ephorum* refellens, qui scripsit, musicam initio esse comparatam ac repertam ad homines capiendos et fallendos: et *Plato* libro 4. *de republica* et *Aristoteles* lib. 8. *polit. a capite 3. usque ad extrem.* *Lambinus* adde de musica *Vossium lib. de quatuor artib. popular. cap. 4. num. 22. et deinc.* de saltatione *Meursium lib. de orchestra Graecorum. Bos. Pro videmus debere Voff. B. videmus velle.* Musice a *Gracis* tanti fuit aestimata, ut inter artes liberales fere prima habita fuerit, unde saepius cum litteris non solum (p. 405.) jungi, verum etiam pro artibus liberalibus ponis solet. Consule *Celeb. J. Perizonium* ad *Aeliam. Lib. 7. V. H.*

et laude digna ducuntur. Quum autem exprimere ima- 3
ginem consuetudinis atque vitae velimus Epaminondae,

cap. 15. et ad Lib. 12. cap. 50. hinc Cimoni a Stesimbrotto suo aequali fuit convicium factum, quod constaret, *αὐτὸν ἕτε MOY-ΣΙΚΗΝ*, ἕτ' ἄλλο τι μάθημα τῶν ἑλευθερίων καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιχωριάζοντων ἐκδιδάσκειναι, ut adnotat Plutarchus in Cimone pag. m. 480. E. et verbum ἐκδιδάσκειναι vertendum ibi est per probe instructum esse, propter praepositionem ἐκ, vim in compositis augentem, quomodo ἐξήσασθαι apud Herodotum lib. 3. cap. 134. pro ita sanare, ut nihil morbi sit residuum. ἐξίσχειν pro majorem in modum valere. v. Perizon. ad Aelian. Lib. 6. V. H. cap. 13. n. 3. ἐξυπαίνειν pro pertexere. ad L. 12. cap. 57. num. 7. ἐγκικάν pro τελείως ἐπικρατεῖν Schol. Thucyd. Lib. 1. cap. 3. num. 56. Itaque si liberaliter educti vellent censerī, non leviter hac scientia imbuti, sed probe eruditi esse debent Graeci. Et hisummis in Rep. honoribus ducebantur digni, quoniam iidem habebantur et viri iusti et honesti et perquam probi, quo egregius Aristophanis facit locus in Ranis vs. 739. et seqq. et Pindarus O. Pyth. 10. vs. 57. et seqq. Hyperboreos dicit musicam simul et iustitiam exercuisse. Lege de artis hujus praestantia Quintilian. Lib. 1. Instit. Orator. cap. 10. nec mirari debemus, Graecos in tantis deliciis Musicen habuisse, quoniam pars erat sacrorum: Hymni enim, quos in laudem Deorum suorum composuerant, ad citharam et chordarum sonum cantabantur. Itaque Epaminondas noster forsā Alexandri Macedonis instar, inprimis citharizando et chordarum ad sonum cantando dedit operam, ut deos suos hymnis ad citha-

ram cantatis celebraret. Vide Illustr. Spanhem. ad Callim. H. Del. vs. 302. Eadem de saltatione dici possunt, praeterea enim hymnos canentes saltabant, tam viri, quam foeminae, in Deorum suorum honorem, et quidem optimi habebantur hymni, qui cum saltatione erant conjuncti. Vide Eundem Virum incomparabilem l. c. vs. 306. 311. et 312. et alibi, ut et ad Apoll. vs. 8. unde isti χοροὶ κύκλιοι, de quibus egit Cel. J. Perizonius ad Aelian. Lib. 10. V. H. cap. 6. num. 3. Magistro Graecis opus fuisse, ad hanc artem rite percipiendam, facile conjici potest, quia in istis choreis saltatio fiebat concinno pedum motu vel gressu, ad rythmum disposito, qui Graecis vocabatur βάσις. Vide Spanh. ad Callim. H. Apoll. vs. 12. et ad Aristoph. Nub. vs. 538. unde ἐμβαίνειν pro χορεύειν. v. Schol. Aristoph. Ran. vs. 379. Praeterea major brachiorum quam pedum movernorum habebatur ratio. Vid. Graev. in Lect. Hesiod. cap. 21. et forsā hic Calliphro fuit chori dux, vel magister, qui hunc brachiorum pedumque motum Epaminondam nostrum docuit. nam διδασκαλεῖα ad id erant instituta. V. Ill. Spanh. ad Call. H. Dian. vs. 266. Haec adduxi, ut originem musices saltationisque apud Graecos ostenderem: de aliis saltationum generibus, quae ex isto ritu sacro promanarunt, abunde alii egerunt, quae quidem etiam alias ob causas addidisse Epaminondam negare non ausim, quum Nepos noster in Praefatione in genere dixerit eum saltasse commode, i. e. ad omnes modos et numeros apte concinneque, ut Buchnerus explicat. Meam tamen conjecturam con-

nihil videmur debere praetermittere, quod pertineat 4 ad eam declarandam. Quare dicemus primum de genere ejus; deinde, quibus disciplinis, et a quibus sit eruditus; tum de moribus, ingenique facultatibus, et si qua alia digna memoria erunt; postremo de rebus gestis, quae a plurimis omnium anteponuntur virtutibus.

firmat solum ejus natale Baccho sacrum (vide Schol. Pind. O. Pyth. 2. vs. 6. Triclin. ad Sophocl. Antigon. vs. 1134. Horatium Lib. 1. O. 7. vs. 3. aliosque) qui choreis maxime fuit cultus, unde φιλοχορευτής vocatur ab Aristoph. Ran. vs. 411.

Consuetudinis atque vitae.] Heusingerus ejecit το atque, fre- (p. 406.) tus auctoritate unius Cod. Axen. et quae profert, haud infirmo talo, niti videntur; sed sciendum, Nepoti nonnulla esse propria, de quibus, tamquam e tripode, respondere non possumus, uti de vita et victu in Alcib. cap. 1. num. 3. et aliis locis. *Exprimere vero imaginem vitae* est Ciceroniana locutio; ut pro Arch. P. cap. 6. *Quam multas nobis imagines non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum fortissimorum virorum expressas* etc. et de Offic. Lib. III. cap. 17. *Nos veri juris germanaeque justitiae solidam et EXPRESSAM EFFIGIEM nullam tenemus: umbra et imaginibus utimur.* Plinius Lib. XXIV. cap. 2. dicit eleganter: *quoniam animorum imagines non sunt, negliguntur etiam corporum.* hinc Xenophon de Administr. Domest. pag. 668. in f. *Ἐμοὶ πολὺ ἡδίων ζωῆς ἀρετὴν γυναικὸς καταμανθάνειν, ἢ εἰ Ζεὺς μοι καλὴν εἰκάσας γραφὴν γυναῖκα ἐπεδείκνυεν.* confer Plutarchum in L. Paulo Aemilio in initio. pag. 255.

Quare dicemus] Vide, quam

accurate de Epaminonda dicturum se promittat: quod in aliis non fecit. Sed majore diligentia opus erat, quod major esset, qui describebatur. Sane Cicero Epaminondam principem Graeciae appellat *Tuscul. 1, 2. et summum omnis Graeciae virum* de orat. 3, 34. *Buchn.* Pro *primum* Voss. B. *primus.* Codices caeteri habent *primum*, sed Heusingerus *primo* edidit. [Gu. Ax. Ult. cum omnibus ante Heusing. editis *primum.*]

Quibus discipl.] Ms. Boecl. *de disciplinis.* Bosius. [Ax. q. d. *primum de genere, deinde de disc.* Pro *deinde* Ult. *dein.*]

Digna memoria] Inter quas referenda sunt dicta ejus illustria, non infimi certe animi atque ingenii ipsius testes, quae refert Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. 70. *Ernstius. V. not. Boecleri ad praef. 1.* Bosius. Voss. B. *memoria digna.* item Axen. [Dan. Gu. Ult.]

A plurimis] Immittenda praepositio a, ut sententiae ambiguitas evitetur. Notarunt quoque P. Daniel, Savaro, et Schottus. Diodor. Lib. 15. *Εἰκότως καὶ πράξεις ἐπιφανέστας συνέτελεσε.* Gebh. Praepositionem habent optimi libri, Gif. [Gu.] Savar. Dan. Leid. Vulgo abest. Cod. Boecl. una voce auctius: *quae a plurimis pluribus omn.* non male. *Bosius.* Praepositio abest a meo Leidensi. Voss. B. *quae a plurimis pluribus omn. Anteponuntur* exhibent omnes mei

CAP. II.

Natus igitur patre, quo diximus, honesto genere, pauper jam a majoribus relictus; eruditus autem sic, ut nemo Thebanus magis. Nam et citharizare, et cantare ad chordarum sonum doctus est a Dionysio, qui non minore fuit in musicis gloria, quam Damon aut

Codices; in Edd. tamen Londin. et Oxon. editum est *anteponentur*. De re consule P. Manutium ad Ciceron. Lib. 5. ad Fam. Ep. 12. pag. 235. et J. Perizonium ad Aelianum Lib. 7. V. H. c. 14. num. 17. [Cod. Axen. *quae a plurimis omnium*, non: *a plurimis pluribus*. Ab Ult. editione, ut a reliquis antiquioribus, praepositio abest.]

(p. 407.) *Patre honesto genere*] **Mediocris et humili.** Nam Latini, quorum parentes obscuros dicere nolunt ac viles, vocant *honestos*, gratia quadam sermonis. *Aelianus* Polymnim scribit existisse *ἀφανή*, lib. 12. *Var. 43.* καὶ Ἐπαμινώνδας δὲ πατὴρ ἦν ἀφανῆς. Cicero Tusc. quae est. *Qui quum esset bonis parentibus atque honesto loco natus.* Gebhardus. Vide not. post. Sic *Eumenes Cardianus*, licet ejus pater in Chersoneso victum vectura quaereret, ut *Duris* tradit, liberalibus artibus fuit probe instructus. v. *Plut. Eum.* pag. 583. *Mater Epaminondae* ab antiquis reticetur, id quod indigne tulit *Dicaearchus*. v. *Plut. in Agesilao* pag. 606. attamen in vivis fuit, quum victoriam ad *Leuctra* reportaret. Vide Eundem in *non posse suaviter vivi sec. Ep.* pag. 3098. *Μαρτυρεῖ δὲ μοι καὶ Ἐπαμινώνδας ἐπιών, (ὡς φασίν) ἡδισον ἀντὶ γενέσθαι τὸ ἐν ταῖς γοῦναις ζῶντας ἐπιδελν τὸ ἐν δεινκροῖς τράπαιον, ἀντὶ σπα-*

τηγόντος. Ergo tunc Epaminondae parentes ad extremam senectutem pervenerint oportet, nam idem *Plut.* de Occulte vivendo adnotat pag. 1129. Ἐπαμινώνδας γέν εἰς τεσσαρακοσὸν ἔτος ἀγνοῦσαι, οὐδὲν ὤνησε Θεβαίαις, ὕπερον δὲ πισευδεις, καὶ ἀρξας, τὴν μὲν πόλιν ἀπολλυμένην ἔσωσε, τὴν δὲ Ἑλλάδα δαλευομένην ἠλευδέρωσεν. [Ax. Gu. *genere honesto. Honestus*, notante *Tzschuckio*, h. l. minus quam *nobilis*, neque tamen *mediocris* vel adeo *humilis* est.]

Eruditus autem sic] *Diodor.* l. 15. μετέσχε γὰρ ἐπὶ πολὺ παιδείας. *Justinus* 6, 8, 9. *Jam literarum studium, jam philosophiae doctrina tanta, ut mirabile videretur, unde tam insignis militiae scientia homini inter literas nato.* Gebhard. Si quis videre cupit, quantum conferat philosophia ad rem militarem, legat *Chionis Platonici ad Matridem epistolam.* *Lambinus.* Exstat ea inter epistolas Graecorum ab *Aldo* editas. *Bosius.* Inter philosophos, qui militarunt, et *Remp.* simul gesserunt, *Epaminondam* recenset *Aelianus* III. V. H. 17. et VII. 14. [In Ult. et ante *citharizare* abest.]

A Dionysio] Fuit hic *Lyrifites* Thebanus excellens. Auctor *Plutarchus* in lib. qui inscribitur *Musica.* *Magius.*

Quam Damon, aut Lamprus]

Lamprus, quorum pervulgata sunt nomina; [carmina] cantare tibiis ab Olympiodoro, saltare a Calliphrone. At Philosophiae praeceptorem habuit Lysim Tarentinum, Pythagoreum, cui quidem sic fuit deditus, ut

Damon hic fuit Atheniensis, qui teste *Plutarcho l. c.* pag. 1136. Lydiam harmoniam remissam excogitasse fertur. Eiusdem Damonis meminerunt *Plato dialogo* (p. 408.) *de Repub.* 4. (et in *Lachete ac Alcibiade*) et *Athenaeus* 14, 11. *Lamprus a Plutarcho eod. loco* inter eos, qui Lyricorum pulsaminum praestantes habiti sunt, refertur. *Plato* tamen hunc imperitum fuisse musicum demonstrat in *Menexeno*. *Lampri* item meminit *Athenaeus* 1, 16. et 2, 2. *Mag. Voss. B. Damo*, *Pro Lamprus* Leid. [Dan. Gu. Ax. Ult.] *Lampus*. pro pervulgata *Voss. A. pervigilata*.

Carmina] Aberat *Mss. Dan.* et *Leid.* et suspectabat etiam *Gebhardus*. Vix dubito, quin glossema sit. *Bosius*. *Carmina* abest etiam a *Leid. m.* [Gu. Ult.] *Damonem* *Periclis* magistrum, quia erat *μεγαλοπράγμων*, et *φιλοτύραννος*, exilio decennali fuisse mulctatum, Comicis scribendi materiam praebuisse refert *Plat.* in *Pericle* pag. 154. sed in *Arist.* pag. 319. refert *τῷ δ' ὀσράκῳ πᾶσι ὁ διὰ δόξαν ἢ γένος, ἢ λόγῳ δύναμιν, ὑπὲρ τῆς πολλῆς νομιζόμενος ὑπέπιπτεν. ὅπῃ καὶ Ἀδμῶν ὁ Περικλέους διδάσκαλος, ὅτι τῷ φρονεῖν ἐδόκει τις εἶναι περὶτος, ἐξωπρακτοῦσθαι.* ideo ejus nomen fuit celebratissimum *Athenis*. Deinde propter musicam, sive harmoniam Lydiam. v. *Magium h. l.* De hoc *Lampro*, qui perverse *Lampus* vocatur a Librariis, egere *Menag.* ad *Diog. Laërt.* Lib. 11. c. 32. et *Fabricius* *Bibl. Gr.* Tom. I. Lib. 11. cap. 15. §. 36. *Pro Calliphrone* *Voss. A. Calliphrone*. [Ax. quorum pervulgata carmina, cantare tibiis.

Vides, cur in quibusdam *carmina* omittatur: quod scilicet, similitudine duarum vocum decepti, librarii alteram omiserunt, hic nomina, alii carmina. Hoc enim non temere potuit adici, nisi in primis exemplaribus fuit. Fuit autem in *Codd. Vossianis*, *Boecl.* estque in *Edit.* [principe, Arg. utraque] *Parisina*, *Al. Long. Mag. Lamb.* aliisque pluribus, nec suspectum esse debet. *Miserabile carmen integrat philomela* apud *Virgil. Georg.* 4, 514. *mistum tibiis carmen sonat lyra* apud *Horat. Epod.* 9, 5. *carminā fistula dicunt pastores* 4. *Od.* 12, 9. *Latinum carmen dicit barbitos* 1. *Od.* 31, 3. 4. Praeter poetas *Quintilianus* 9, 4, 11. *Nec idem signorum concentus est, procedente ad praelium exercitu, idem receptui carmen.* V. et *Cicer. Acad.* quae 2, 27. pr. *Sic Graeci hram ἄδειν μέλη* dicunt. *Heusingerus.*]

Ab Olympiodoro] Et ab *Orthagora*, vide supra ad 15, 1, 3. *Bos.* *Tibiis* cantare didicit etiam ad belli usum, *Spartanos* imitatus, quos *Thebani* etiam antiquae severitatis homines imitari non fuere dedignati. v. *Val. Maxim.* Lib. 11. cap. 6. Ex. 2.

Praecept. hab. Lysim Tarent.] Ita *Cicero* 3. *de Orat.* 34. et 1. *Offic.* 4. *Diodorus Sic.* l. 6. in *Exc. Peiresc.* pag. 247. *Pausanias Boeoticis*, *Aelianus* var. 3, 17. *Malchus* sive *Porphyrius extrema vita Pythagorae*, *Jamblichus in ejusd. argumenti opere* cap. 35. etc. Qui omnes *Lysidem* sive *Lysim*, quomodo et in *Ms. Dan.* correctum erat, non, ut in plerisque *ML*

adolescens tristem et severum senem omnibus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit, neque prius etiam

et vet. edd. Nepotis legitur, *Lysiam*, vocant. Ejus *epistola ad Hipparchum* quendam legitur inter *epistolas Graecorum* ab Aldo editas, itemque inter *fragmenta Pythagoricorum*, cum Laërtio Casauboni edita: et paullo aliter apud Jamblichum l. c. cap. 17. ubi vide notas Jo. Arcerii Theodoretipag. 80. Alia de Lyside habes apud eundem Jamblichum cap. 35. et cap. 30. pag. 162. et Porphyrium l. c. pag. 36. Ed. Rittershusii, cujus ibi notas vide. Ceterum Nonnus in *collectione et expositione historiarum*, quarum Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Julianum meminit, cap. 19. Epaminondam Philolai Pythagorae discipulum facit: ὁ Ἐπαμινώνας τὸ γένος ἦν Θηβαῖος, ὁ ἀρίσεύσας ἐν τῷ Λευκτρικῷ πολέμῳ, μαθητὴς γενόμενος Φιλολάου τῷ Πυθαγορείῳ. Bos. Leid. et Voss. A. B. [Gu. Ult.] *Lysiam*.

Tristem et severum senem]
Ex tota phrasi indies magis ac magis deprehendo, Ciceroni aetate proximum hunc auctorem extitisse, eumque ipsum esse Cornelium Nepotem. Nam et ille *tristis* eodem significato frequentat, et *severus* adjungit. De Claris Oratoribus: *Triste et severum dicendi genus*. De Oratore: (p. 409.) *Severus ac tristis vultus*. De Aruspicio Responsis: *Tristitia autem et in omni re severitas absit*. De Claris Oratoribus: *Homo ipsa tristitia et severitate popularis*. Vulgo talem *melancholicum* appellamus: Graeci σκυθρωπόν. Diogenes Laërtius: Σεινός δὲ τᾶτε ἄλλα Ἐνοκράτης καὶ σκυθρωπὸς αἰεὶ, ὥστε αὐτῷ συνεχὲς λέγειν τὸν Πλάτωνα, Ἐνοκράτης, εἴτε Χάρισι. Gebhardus. Vocem *tristis* illustravit Celeb. J. Perizonius

in Epist. 3. ad N. Heinsium, et Graevius ad Cic. Lib. 1. de Offic. cap. 30. *Senem* Noster vocat Lysim, non propter aetatem, sed quia philosophus fuit: omnes enim olim philosophi hoc titulo fuere insigniti. Propertius Lib. 2. El. 25. vs. 30.

Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris Proderit? aut rerum dicere posse vias? Aut quid Lucreti tibi prosunt carmina lecta? Nil juvat in magno vester amore senex.

Ubi vide Passeratii notas. Phaedrus Lib. 2. in Prol. vs. 8. de Aesopo: *Equidem omni cura morem servabo senis*. ubi Clār. Schefferus consulendus, et Graevius ad Cic. Lib. 1. de Offic. cap. 34. sed Heusingerus putat, nullam esse rationem, cur haec vox hic inproprie sumatur, quia ei opponitur *adolescens*; sed adhuc in eadem sum sententia; nam Lysis, quum ex Italia Thebas fugit, erat adhuc juvenis, ut e Plutarcho et Jamblichō ostendit cl. Perizonius ad Aelian. Lib. 111. V. H. cap. 17. num. 34. hinc quoque lis orta est inter R. Bentleium et Dodwellum, audieritne ipsum Pythagoram, an ejus discipulos, ut adnotavit Westeling. ad excerpta ex Diodoro pag. 556. nec de ejus aetate judicandum, quod Epaminondas hunc suum magistrum, Thebis defunctum, sepeliverit, ut patet e Plut. de Genio Socratis pag. 585, 586. id, quod jam observavit ex eodem Fabricius Lib. 11. Bibl. Gr. cap. 13. Tom. I. pag. 507. nam Epaminondas magistro suo defuncto, quem vivum *patrem* vocare solebat, ut Jamblichus nar-

- a se dimiserit, quam in doctrinis tanto antecessit con-
discipulos, ut facile intelligi posset, pari modo supe-
3 raturum omnes in ceteris artibus. Atque haec ad no-
stram consuetudinem sunt levia, et potius contemnen-
da; at in Graecia utique olim magnae laudi erant.
4 Postquam ephebus factus est, et palaestrae dare ope-
ram coepit, non tam magnitudini virium servivit,
quam velocitati. Illam enim ad athletarum usum, hanc

rat in vita Pythagorae cap. 35. pag. 201. jam in viros transcrip-
tus post aliquot annos iusta per-
solvere potuit, et quis nobis di-
cat, senio confectus, an morbo
aliquo correptus, naturae debi-
tum reddiderit, diu ante Epami-
nondam fato suo functus. Inter
longaevos philosophos non nume-
ratur a Luciano §. 18, 19. Plut.
Tom. II. pag. 579. de Gen. So-
cratis vocat, fateor, *Ἀσίδα τὸν
γέροντα*. sed propter honorem,
quia jam fato functus erat, vel
quia philosophus fuerat. Plura
de Lyside et Epaminonda not.
post. Pro anteposuerit Leid. m.
composuerit. [Gu. Ult. *tristem
ac s. s.*]

Quam in doctr. tanto ante-
cesserit] Sic Ms. Boecl. Vulgo
est, *quam doctr. t. antecessit*.
mox Dan. [Gu.] *possit*. Bosius.
Praepositio in abest a meo Lei-
densi, quam tamen Vossiani A.
et B. [Ax. Gu.] agnoscunt. et
pro *antecessit* Voss. B. *anteces-
serit*. *Antecedere* vero pro *ante-
cellere* optimos scriptores po-
suisse ex hoc ipso etiam Aucto-
ris loco docet Davisius ad Cice-
ron. Lib. 1. Academic. cap. 1.
Pro *discipulos* Voss. A. *discipu-
lis*, sed supra notatum erat *dis-
cipulos*. [Aen. non *antecesserit*
exhibet, sed *antecessit*, quod
quidem unice verum videtur.
Mosche. Ita etiam Gu. Ult. om-
nesque ante Bos. editi. Quare
sine dubitatione restitui. Praepo-

sitio in etiam ab Ed. Ult. reli-
quisque antiquioribus abest.]

In Graecia magnae laudi er.]
Non est dissimulandum, membra-
nis Schotti laudi h. l. abfuisse,
et diphthongo *ae* superscriptum
z. Ut Noster scripsisse videatur,
in Graecia magni erant: quo-
modo 9, 1, 1. et 14, 1, 4. locu-
tus est. Bosius. [Pro utique Ult.
uti.]

Postquam eph. f. e.] Msc. Boe-
cler. corrupte: *Post ephebus
est factus*. Bosius. sic etiam Voss.
B. [Gu. *postquam eph. est fa-
ctus*.]

Palaestrae] Nam inter qua-
tuor artes, quibus apud Grae-
cos pueri atque adolescentes ex-
ercebantur, etiam gymnasticae
erat: de qua post *Hier. Mercu-
rialem*, *Pet. Fabrum* aliosque,
accurate *Vossius lib. de quatuor
artib. popular.* cap. 3. Bosius.

Illam enim ad Athletarum u-
sum, hanc ad belli existima-
bat utilitatem pertinere.] Voss.
B. non invenit, *Illam enim
Athletarum usum, hanc ad belli
existimabat utilitatem pertine-
re*. Saepe Latini praepositiones
in priori membro omittere so-
lent. Vid. *Burm.* ad *Ovidium*.
Art. Amat. vs. 333. et *Bentleium*
ad *Horatium* Lib. 3. Carm. Ode
25. vs. 2. Graecorum imitatione,
*Pindarus Olymp. 2. vs. 100. Ἰσὸν
δε νύκτεσσιν αἰεὶ Ἴσα δ' ἘΝ ἡ-
μέραις ἄλιον ἔχοντες*, ita et O.
Pyth. 4. vs. 222. nec non O. Pyth.

ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaque exer- 5
cebatur plurimum currendo et luctando ad eum finem,
quoad stans complecti posset atque contendere. In ar-
mis plurimum studii consumebat.

5. vs. 93. Καὶ Λακεδαιμονί, Ἐντ' Ἀρρεῖ, καὶ Ζαδῆα Πύλλω.

Quoad stans compl. poss.]

Clar. Dn. Boeclerus ad hunc locum notat, Cl. Freinshemium legendum existimare: *quo adstans*. Verum ita ante multos annos emendavit Schoppius Lib. 3. Verisim. cap. 4. et ego in Ms. meo libro reperio, qui cum Schoppii veteribus codicibus in plerisque consentit. Ernst. Schoppius *verisimil.* 3, 4. cum libris Bavaricis et quibusdam edd. vet. mallet, *quo adstans*, quomodo et Freinshemius legendum existimabat, sed sensu diverso. Nam *τὸ adstans* exponebat *coram factus, prope hostem positus*; ut sensus sit, non modo currere didicisse Epaminondam, sed etiam luctari, quo adstans et prope hostem positus eum complecti atque cum eo contendere posset. Schoppii vero sententia *adstans* idem fuerit quod *stans*, ut in Priapaeis: *Auctumnus sterilis duobus adstans*. et Plautus Aulul. 1, 1, 17. *Istic adstato*. Jacentes enim, inquit, et stantes luctari solebant. de quo P. Faber *Agonist.* 1, 10. et *Mercurialis de Arte Gymnast.* 2, 8. In Ms. Boecleri fuit: *currendo* (omissa voce *luctando*) *ad eum finem*, quod *stans compl. p. a. c.* Vir celeberrimus, Jo. Fr. Gronovius, nil mutandum existimabat. Apponam verba ejus ex epistola ante complures annos ad celeberr. Boeclerum scripta: *Memini*, inquit, olim tecum egisse me de verbis in *Epaminonda c. 2. Itaque exercebatur plurimum etc.* Ubi nihil placebat mutari. Duplex erat *lucta*, *erecta*, quae peragebatur a stantibus, et vo-

lutatoria jacentium. Quin etiam vulgo acrius et vehementius agentes videntur non cum casu fecisse finem repugnandi, sed (p. 411.) tum quoque laborasse, ut secum detractum adversarium, si forte, succumbere cogerent. Quo alludens Justinus Lib. 31. *Cum Romano, seu occupaveris prior aliqua, seu viceris, tum etiam cum victo et jacente luctandum esse*. Ab illo igitur sive altero genere, sive nimio conatu luctandi abstinuisse Epaminondam, usumque *lucta* hactenus, seu certamen eousque produxisse, quousque stans et erectus, nondum jacens aut genibus nixus, adversarium complecti, et nodis stringere et parrem illi praestare posset. Jacentis enim illam contentione ad studium et spectaculum pertinere judicavit, et illorum esse, qui in luctando nihil praeter praesentem victoriam et athletae nomen spectarent: ipse autem palaestra se castigabat, non propter campum, nec ut secum comparatum omnino vinceret; sed ut exerceretur in praesens, in posterum melior agiliorque miles esset. De compacto igitur cum luctatore seu palaestrita egit, ut, si alteruter supplantatus collaberetur, ambo certaminis desinerent. *Usque ad eum finem*, non est *ea de causa*, sed *hucusque*: ut *Ciceroni* act. 1. in Verrem: *Mansit in conditione et pacto usque ad eum finem, dum judices rejecti essent*. Quae verba perperam sollicitantur a viris doctis. Lib. 1. de nat. deorum: *Quid dicam, quantus amor bestiarum sit in educandis custodiendisque iis, quae pro-*

creaverunt, usque ad eum finem, dum possint se ipsa defendere. Quod si plures Mss. adfirmarent: quod stans, forsitan rejiciendum non esset. Scis enim Terentio et Ciceroni et similibus saepe poni rō quod pro quoad vel quantum ad. Haec Gronovius. Quod Nepos heic dixit ad eum finem, pro eo cap. 9, 3. usque eo posuit: usque eo retinuit, quoad renuntiatum est, vicisse Boeotios. Qui locus receptam lectionem, meo quidem iudicio, mire confirmat. Cicero alibi dixit ad eum finem. v. Ind. A Leid. tamen aberant illa ad eum finem. Bos. Leid. m. quo a-stans. Voff. A. quo adstans. B. quod stans. cui lectioni et ego

faveo, licet nil mutem; vide ad Chab. 3, 3. Stare vero proprie ad Luctam illam erectam respiciens hic utitur Noster. Hinc etiam Luctatores stare dicuntur, qui eum, quem cepere, locum obtinent. Vide Broukhufium ad Tibullum Lib. 3. Fl. 6. vs. 4. et Manutium ad Ciceronem Lib. 1. ad Fam. Ep. 4. [Ax. quod istas. Gu. Ult. ut in textu legitur.]

In armis] Ms. Dan. addit vero, non male. Bosius. Vero etiam Leid. m. [Gu.] Voff. A. et B. qui pro consumebat, consumabat. [Ax. in armis plurimum, non: in armis vero pl. Ult. etiam cum omnibus edd. hanc vocem omittit.]

CAP. III.

Ad hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona accesserant. Erat enim modestus, prudens, gravis,

Ad hanc corp. firm.] Voff. A. At hanc corp. firm. Sed haec lectio est nihili. Cicero de Senect. cap. 11. Ad paternam magnitudinem animi doctrina uberior accesserat. Notissima locutio est, ut animi, ita corporis bona dicuntur. v. Rich. Bentley Emendat. ad Cic. Tusc. Disput. Lib. v. cap. 7. Cicero Lib. eod. cap. 30. Tria genera bonorum, maxima animi, secunda corporis, externa tertia.

Plura animi bona] Φυσικὸν προτερημάδι κεΧορηγημένος. Diodor. Lib. 15. Gebhardus. [Omnes libri plura. solus Bosius plurima, nulla reddita mutationis ratione. Heusinger.]

(p. 412.) Modestus] Epaminondas modestus fuit in muniis citra am-

bitum et factum susceptis gestisque, in cultu corporis, et sensu de se moderato. Munia humiliora non sprexit, donec ad majora se praepararet, et ascenderet. Eadem ita gessit, ut ornamentum non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur. Justinus 6, 8, 8. Valer. Max. 3, 7. ext. 5. Simplici veste et victu utebatur. Aelian. var. histor. 5, 5. Plutarch. in Lycurg. Arma magis ad usum quam ornamentum habebat. Attico adolescente ensis Epaminondae capulum irridente, velut ex vilissimo ligno rudem et inelaboratum; atqui, inquit Epaminondas, dum pugnabimus, capuli quidem periculum non facies; ferrum autem non possitendum tibi videbitur. Synes-

temporibus sapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo; adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patiens. 2 que admirandum in modum, non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias; inprimisque commissa celans, quod interdum non minus prodest, quam diserte dicere; studiosus audiendi: ex hoc enim facillime disci arbitrabatur. Itaque quum in circulum venisset, 3 in quo aut de republica disputaretur, aut de philosophia sermo haberetur, numquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset adductus.

in orat. de regno. Postridie pugnae Leuctricae, cum ante serena et exporrecta fronte solitus esset in publicum prodire, subtristis et humilis processit. Interrogantibus amicis, *numquid ipsi adversum accidisset*, Ille, *Nihil*, inquit, *sed heri me sensi animo fuisse, quam par sit, solutius et laetius, quocirca hesterni gaudii intemperantiam hodierna castigo tristitia.* Plut. Apophth. Haec de modestiae ejus exemplis. *Loccenius.*

Temporibus sapienter utens] Versum heic imprudenti excidisse *Nepoti* adnotavit *Lambinus.* *Bosius.*

Veritatis diligens] De Ariftide simile quid refert *Plutarchus.* *Bos.* [Ed. Longol. cum aliis antiquioribus: *nec joco quidem, sed ne j. q. etiam Dan. Ax. Gu. Ult.*]

Non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias] *Leves* injurias silentio et contemptu, graves non acerbè ultus est, sed jure depulit. Quod ex Pythagorae disciplina habuisse videtur, cujus hoc est scitum apud *Stobaeum: Magna est peritia aliorum ferre imperitiam.* *Loccenius.* Pro *admirandum in modum* *Voff. B. admirum in modum, et pro inprimisque comm.*

Leid. m. inprimis comm. [Ax. *mirum in modum, non mirandum i. m. Tum Dan. etiam inprimis comm. c. omiffa copula.*]

Studiosus audiendi] Ei consuetudine enim fortasse, licet jam eruditus, morem tacendi in disciplina Pythagorica receptum libenter servabat; et silentio facile disci arbitrabatur: nam silentio parari sapientiam Pythagorici censuerunt; ideoque non minus, quam biennium, discentes audiendo tacebant. *Lege A. Gellium 1, 9. Magius. Immo plerique quinquennium integrum silebant. De quo silentio post alios accurate egit celeberr. Schefferus noster lib. de natura et constitut. philosophiae Pythagor. cap. 12. Plutarchus in Socrate. Genio ait, Epaminondam fuisse ἀπλησον τῷ μανθάνειν καὶ ἀκροᾶσθαι. Bosius. [Mox. Ax. prius inde.]*

(p. 413.) *Ad finem sermo esset adductus*] *Lambinus* putat rectius legi *perductus*: nulla necessitate, cum etiam *Cicero adducere* dixerit pro *perducere* *lib. de senect.* Simili virtute praeditus fuit *Diogenes*, de quo *Lærtius* scribit, quod, cum *Antisthenes* eum ab auditorio arcerè vellet, baculumque jam intendisset, dixerit: *Cæde, non enim*

- 4 Paupertatem adeo facile perpessus est, ut de republica nihil, praeter gloriam, ceperit. Amicorum in se tuendo caruit facultatibus, fide ad alios sublevandos saepe sic usus est, ut possit judicari, omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam quum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut virgo amici nubilus propter paupertatem collocari non posset, amicorum concilium habebat, et, quantum quisque daret,

ita durum baculum reperies, qui me abs te, quam diu sermonem habueris, abigere possit. in Vita Diog. Ernstius. Lambinus mallet perductus. Sed ita Mss. plerique, ut Dan. Leid. et Schotto visi. Longolius edidit deductus. v. not. Ernstii. Bosius. Leid. m. eductus. Voff. A. deductus. B. aductus pro adductus. [Gu. Ax. Ult. adductus. Reliquae edd. ante Boecl. deductus.]

Paupertatem] Justinus 6, 8, 6. *Pecuniae adeo parvus* (i. e. non cupidus) fuit, ut sumtus funeri deesset. *Gloriae quoque non cupidior, quam pecuniae.* Frontinus 4, 3, 6. *Tantae abstinentiae fuit, ut in supellectili ejus praeter ahenum et veru unicum nihil inveniretur.* Aelianus 5, 5. unam habuisse vestem scribit, eamque sordidam. adde eundem 2, 43. et 9, 11. *Apulejus in apologia strenuam et paupertatem tribuit.* Bosius. Amicorum coenas sumptuosiores quoque sprevit. v. Plut. in *Non posse suaviter vivi sec.* Ep. pag. 1099.

Facile perpessus] Facilem eam, levem ac tolerabilem philosophando faciens, ut ait *Plutarchus Pelopida*, ubi plura in hanc rem. Inter eos, qui tenuissime parcissimeque vixerunt, recensetur ab *Athenaeo* 10, 3. Ceterum etiam haec patientia magnam gloriam parit. Tacitus 4, 44, 1. *Lentulo super consula-*

tum et triumphalia de Getulis gloriae fuerat bene tolerata paupertas. Unde Aristides dixit, plus gloriandum sibi egestatis causa, quam Calliae pecuniae: quippe paupertatem qui aegre ferret, ejus rarum esse exemplum. Refert ex *Aeschine* Socratico *Plutarchus Aristide*, prope finem, et hinc docet, Aristidem gloriam ex paupertate non minus, quam e *tropaeis* masse et cupivisse. Bosius. *Adeo facile meo Leidensi absunt.* [Ax. vitiose cepit.]

Amicorum in se tuendo caruit facult.] Alii libri *caruerit*. q. d. licet abstinerit et uti noluerit facultatibus. *Gebhardus*. *Pelopidae* inprimis, suas prolixè offerentis. vid. *Plutarch. Pelopida* pag. 279. Pro *caruit* Mss. Gif. Sch. ac, ut videtur, et Dan. *caruerit*. Sed repugnant quae proxime sequuntur. *Bosius*. Leid. m. *caruerit*. Pro *possit judicari* Leid. m. *judicari possit*. [Ita et Ax. Gu. Pro *caruit*, quod in Ult. reliquisque Edd. legitur, etiam Gu. Ax. *caruerit*. Tum Dan. Gu. *esset captus*, ut primus Boeclerus edidit, sed Ult. cum ceteris Edd. *fuisset c.*]

Pr. paupert. collocari. n. p.] Sic Msc. Dan. et alii. Msc. Boecler. *quae pr. p. c. n. p.* [Codd. Savaronis et] alii, *Magio* teste, *quam pr. paup. collocare non posset.* Bosius. Leid. m. et Voff. A. *Quam propter paupertatem*

pro facultatibus imperabat. Eamque summam quum fecerat, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos, qui conferebant, eique ut ipsi numerarent, faciebat, ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret, quantum cuique deberet.

collocare non posset. Voss. B. *quae propter paupertatem collocari non posset.* [Dan. Gu. Ax. Ed. Arg. Paris. 2. Mag. Ult. *quae pr. p. collocari p.* quod Heusingero restituendum videtur, ut ad verba: *aut virgo amici nubilis* repetendum sit: *esset.* Longol. *quae pr. p. collocare n. p.* Ed. princeps, Paris. 1. Ald. *quam pr. p. collocare n. p.* Vulgata lectio, quam et ipse commodissimam esse existimo, Lambinum auctorem habet.]

(p. 414.) *Cujusque.*] Id mihi quoque suspectum est, et facile subaudiri potest, sed peculiaria nonnumquam Nepos habet, de quibus secundum Criticorum canones judicari non potest, quae si imputanda librariis, miserum in modum mutilarunt scriptorem. [*Cujusque*, a Lambino additum, abest a Gu. Ax. Edit. Ult. reliquisque ante Lamb. omnibus. Quare hanc vocem delevi,

quamquam eleganter illam additam esse non diffiteor.]

Quum faceret] Msc. Dan. *cum fecerat.* bene. mox [Ald. et] Lambinus: *sciret quib. et quantum c. d.* Sed illa *quib. et* ab sunt melioribus libris. [ut Gu. Ult.] *Bosius.* Leid. m. et Voss. A. etiam *fecerat.* et ita legendum. paullo ante pro *concilium habebat* Voss. A. et B. *consilium habebat.* sed vulgatam lectionem praefero. Vide Indicem Bosii, et Oudendorp. ad Frontinum Lib. 3. Strateg. cap. 2. n. 17. [Ax. *consilium*, quod cum de deliberantium coetu jam dicatur, haud repudiandum videtur. *Mosche.* Etiam Gu. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ult. Long. et Mag. *consilium*, sed Lamb. *concilium*, quod jam in Aldina fuisse videtur. Tum *fecerat* etiam Gu. sed [Ax. Ult. cum ceteris edd. *faceret.*]

CAP. IV.

Tentata autem ejus est abstinencia a Diomedonte Cyziceno. Namque is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecunia corrupendum susceperat. Hic magno cum pondere auri Thebas venit, et Micythum adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem, quem

tum

Tentata autem ejus est abstinencia] Voss. A. *temptata*. Est non reperitur in Voss. B. eleganter. Cicero 1. ad Fam. Ep. 9. num. 33. *Recreati enim boni viri consulatu tuo, et constantissimis atque optimis actionibus tuis excitati, Cn. Pompejo praesertim ad causam adjuncto: subintellecto verbo substantivo, ita enim ibi ex Mff. legitur. Vide, quae conguessi ad Aristidem cap. 3. num. 3. Heusingerus statuit, illud est in Voss. B. in alium locum translatum fuisse, et in hoc Codice, ut in Axeniano, legi: Tentata autem est ejus abstinencia. Non tamen operae pretium duxi, Codd. in publica Bibliotheca ad servatos ab integro consulere, dum persuasum mihi habeo, me meis oculis semper bene usum in hoc Codice non reperisse est. Mox pro et Micythum Leid. m. Admihitte. Voss. A. Michitum. B. Michithum. Verbum perducere proprium in hac re. Hyginus fab. 47. *Phaedra, Minois filia, Thesei uxor, Hippolytum privignum suum adamavit. Quem cum non potuisset ad suam perducere voluntatem.* [Recte Heusingerus notat lectionem cod. Axen. *Tentata autem est ejus abst.* Tum idem *Michitum, mox Michitus, et Michite.* Mosche. Gu. Dan. *Michitum.* Ult. ut editum est.]*

A Diomedonte] Idem testatur *Plutarchus apophth. reg. et Aelianus Var. H. 5, 5.* A Jasone quoque Theffalorum tyranno tentatum, narrant *Plutarchus l. c. et Aelianus xi. 9.* ut et de Pelopida, Phocione et Ephialte similia refert. *Bosius.*

(p. 415.) *Rogatu Artaxerxis Ep. pecunia corrup.*] Msc. Boecl. *rog. Artaxerxis regis Ep. corrup.* omissa voce *pecunia.* mox Msc. Dan. *Michitum:* et statim *Michytus* ac *Diomedonti,* et v. 2. *si rex ea vult.* *Bosius.* Nomen Micythi in hachistoria frustra quaesivi. celebratissimum vero nomen *Micythi* servi illius fidelis Anaxilai Rheginorum tyranni. de quo latissime Herodotus Lib. vii. cap. 170. et Diodorus Siculus Lib. xi. c. 66. Strabo Lib. vi. pag. 388. a quo Messenae princeps in Sicilia vocatur. Justinus Lib. iv. c. 2. Macrobius Lib. 1. Saturnal. cap. xi. pag. 197. qui addit, hunc Olympiae summa cum tranquillitate consensuisse; contra Herodoti et Pausaniae testimonia, ut jam ostendit Wesseling. ad Diodori locum. Deceptus fuit Macrobius, quia, teste Herodoto et Pausania, Micythus complures Olympiae statuas consecravit, sed et is Smicythus a Pausania vocatur. Vide ultimos Herodoti et Diodori interpretes. unde haec sua de hoc Micytho hauserit

tum Epaminondas plurimum diligebat. Micythus Epaminondam convenit, et causam adventus Diomedontis ostendit. At ille Diomedonte coram, *nihil, inquit, opus pecunia est. Nam si ea rex vult, quae Thebanis sint utilia, gratis facere sum paratus; sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis. Namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriae caritate. Tu quod me incognitum tentasti, tui* 3

Nepos, ignoro. [Gu. Ax. r. Art. regis Ep. pec. c. s. et si rex ea vult. Tum Diomedontietiam Gu. Ult. Pro sint utilia Ax. Ed. Mag. et Heuch. sunt utilia.]

Artaxerxis] Nempe Mnemonis, qui multum auri Epaminondae misisse dicitur ab Aeliano Lib. v. V. H. cap. 5. ubi vide Periz.

Epamin. plurimum diligebat] Videtur hic adolescentulus ab Epaminonda fuisse admatatus. Sed Athenaeus 13, 38. ex Theopompo Asopicum ab Epaminonda amatum fuisse refert. Consuevere namque Thebani pueros amare: unde cohors illa ex amatoribus et amatis, de qua Plutarchus in Pelopida. Hi tamen obsceni erant amatores. Xenophon in symposio, et lib. de rep. Lacedaem. Sed Epaminondas neutiquam paedico videtur fuisse, cum Plutarchus in Pelopida et Probus in praesenti vita continentem eum fuisse dicant. Magius.

Causam adventus Diomedontis ostendit] Ostendere hic notat dicere, declarare, docere. Vide Graevium in Lect. Hesiod. cap. 12. et in Addendis p. 135. Cortium ad Cic. Lib. 2. Fam. Ep. 3. num. 4. et P. Burm. ad Phaedr. l. 5. Prol. vs. 12.

Namque orbis terr. divit. accipere nolo pro pat. carit.] Ab Aenientiae Epaminondae et hoc esto testimonium: quum intel-

Tom. I.

lexisset scutiferum pecuniae plus aequo ab homine captivo exegisse: Redde, inquit, mihi scutum, tibi vero ipsi patrique cautionem redime. Credebat, hominem quaestui deditum ad cautionandum quam belligerandum aptiorem fore. De mensa sua frugali solitus est dicere: Tale prandium non capit proditio-nem. Plutarchus in Lycurgo. (p. 416.) Loccen. Ceterum haec verba absunt Ed. Ultraj. Sed libri agnoscunt. Lambinoe Graecis expressa videntur, legendumque cum Cl. Puteano putat prae patr. car. quod etiam Schotto et Buchnero placebat. Sed nulla necessitate. v. Ind. pro. Bosius.

Pro caritate patriae] Alii legunt prae. sed pro non videtur mutandum, expressum ex ἀντι. sic, ἀντι χρυσέων κάλκεια, pro aureis aenea. Xenophon Agesilao: μάλα ἐκδηλον ποιῶν ὡς ἕτε πάναν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντι πατρίδος. Curtius Lib. 5. c. 58. Quasque sedes elegeris, pro patria et domesticis rebus petitur. Gebhard.

Te qui] Haec pars orationis Diomedontem respicit: illa quae sequitur, Tu argentum h. r. ad Micythum pertinet. Boecler. Ceterum pro Te qui, Ms. Sch. tuque. Dan. tu quod. non male. cod. Boecl. et Longol. tu statim vulgo erat, tibi igni. mox Dan. Et tu Micythi.

G g

similem existimasti, non miror, tibi que ignosco. Sed egredere propere, ne alios corrumpas, quum me non potueris. Tu Micythe, argentum huic redde; nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui. Hunc

gati: *I tu Michite*, Statim Msc. Boc⁹ler. *ego tradam magistr.* possit de argento capere. Bosius. Leid. m. *tu qui*. Quae Lectio non tam barbara est, quam videtur. Est genus dicendi, ut ajunt, absolutum, quod Grammatici per syllepsin explicant, optimis utriusque linguae Auctoribus familiare. Confule Burm. ad Petronium Satyric. cap. 60. p. 303. et Cortium ad Ciceron. Lib. 1. ad Fam. Ep. 8. num. 13. Heusingerus in textum recepit *tu quod*, quia aliis Codicibus adsentitur Cod. Ax. Nihil vero melius, et simplicius videtur. quam *te, qui — non miror, praesertim, quia sequitur, tibi que ignosco*, licet hanc Lambini corruptelam vocet Heusingerus, et ideo Lambinianam istam corruptelam post alios Bosius servavit; quem sequor. *tu quod non quidem improbo; sed si aures conculantur, durum est.* Voss. A. *pro tentasti, temptasti.* pro *ne alios corrumpas* Leid. et Voss. A. *neque alios corrumpas.* [Lamb. *Te, qui*, quem recentiores fere secuti sunt. Ed. Ult. et reliquae ante Lamb. *Tu qui*. Sed Aien. Dan. Gu. *Tu quod*, quam lectionem cum Heusingero revocavi. Tum etiam Leid. i. Ax. Gu. Ult. *tibi que ignosco.*]

Tu argentum huic redde] Vulgati libri *I tu Michite*, quod correctores extuderunt ex scriptura Membranarum Dan. *Et tu Mychyte*. Gebh. vide Heusingerum ad h. l. [Ax. *i tu Michite*. Long. *i tu Mythice*. Dan. *et tu Mychyte*. Paris. *i tu Michite*. Optime Ald. et Lamb. omisso nomine proprio, quod interpres

aliquis adscripsit: *Tu argentum huic redde*. Pronomini *tu* superscriptum fuit *i. Micythe*, ut est in Paris. pro *id est, Micythe*; unde illud *i tu* factum. Sic apud Phaedr. fab. 1, 10, 9. seq. *Tu non videris perdidisse, quod petis; Te credo surripuisse, quod pulchre negas.* Heusinger. Gu. *et tu Michite*. Ult. *i tu Micythe.*]

Nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui] Videtur belgicismus, sed revera elegans loquendi modus Latinis usitatus, qui per verbum *facere* praecedentia significare solent. vide Burm. ad Ovidium Ep. 1. Heroid. vs. 103. et Wopkens L. 1. Lect. Tull. cap. 3. Caeterum *Aut* abest Vossiano B. qui et pro *ego te tradam*, exhibet *ego tradam*. pro *magistratui* Leid. m. *magistratu*. Dativus antiquus, de quo latissime egere Tenulius et Oudendorpius ad Frontinum Lib. 2. Strateg. cap. 4. n. 52. nisi praeferas *magistratibus*. Vide quae dicemus ad Pelopid. cap. 2. *Tradere* etiam proprium in hac re est verbum. Hyginus fab. 27. *Petitque, ut interficiendus sibi traderetur aestimans Hippoten esse.* In Phocione c. 4. *Inde iudicio, legitimis quibusdam confectis, damnatus, traditus est undecim viris, quod statim ipse explicat, quibus ad supplicium, more Atheniensium, publice damnati tradi solent. In custodiam tradere* Veteres etiam dixere. vide Cortium ad Sallustium Catil. c. 50. num. 3. Eodem modo Graeci verbum *παράδοσθαι* adhibuere. Vide Raphaelium ad Evang. Jo.

Diomedon quum rogaret; *ut tuto exire, suaque, quae attulisset, liceret efferre, istud quidem, inquit, faciam, neque tua caussa, sed mea, ne, si tibi sit pecunia ademta, aliquis dicat, id ad me ereptum pervenisse, quod delatum accipere noluissem.* A quo quum 5
 quaesisset, *quo se deduci vellet*, et ille, *Athenas*, dixisset, praesidium dedit, ut [eo] tuto perveniret. Neque vero id satis habuit, sed etiam, ut inviolatus in navem ascenderet, per Chabriam Atheniensem, de

annis cap. 19. comm. 16. Elsnerum ad Evang. Lucae cap. 21. comm. 12. et Alberti ad Acta Apostol. cap. 8. comm. 3. Pro *exire* Leid. m. *exiet*. Voff. A. et B. *exiret*. Pro *istud, inquit, faciam* Heusinger. dicit Ax. Cod. (p. 417.) habere: *istud quidem, inquit, faciam*. [Ed. Boecl. Bos. et recentiores cum Ax. cod. nisi *id conf. facis*, sed Gu. Ult. ceterique antiquiores editi *aut nisi i. c. f.* Mox et Gu. cum Ax. Ed. principe, Arg. Ult. Long. *exiret*. Male. *Istud quidem, inquit, faciam* etiam Gu. Ult. idque, jam Heusingero probatum, in textum recepimus.]

Attulisset] Exc. Dan. *attulerat*. Bosius. Voff. B. *attulisse*. [Gu. *attulerat*, et supra scriptum: *t isset*. Ult. cum reliquis omnibus *attulisset*.]

Id a me erep.] Sic diserte Dan. habet. Boecl. *id a me er*. Longol. *id me er*. Ceteris fere abest *to id*. Bosius. Leid. m. *id me ereptum*. Voff. A. *ad id me ereptum*. B. *id a me ereptum*. pro *quaesisset*, [quod in Keuchen. edit. est, reliqui libri cum Gu. Ax. Ult.] Leid. et Voff. A. B. *quaesisset*. [Gu. etiam atque Ult. *id ad me er. perv.*]

Quo se deduci] Ita rescripsi auctoritate codd. Dan. et Boecl. Antea editi habent, *duci*. vide

Ind. mox Dan. pro *adscend.* habebat *escenderet*. de qua voce diximus ad 2, 8, 6. Pro *effecit*, quod in Mss. Gif. et Schotti legitur, [Lamb. et] vulgatae edd. curavit ponunt, idque ante illa, *de quo sup. m. f.* Longolius procuravit. Bosius. Leid. et Voff. A. [Ax. Gu.] *deduci*. Voff. B. [Ult.] *duci*. Legendum *deduci*. *deducere* enim est de loco in alium locum ducere. Saepius vero haec duo verba confunduntur. Vide Cort. ad Sallust. Catilin. cap. 55. num. 2. Mox pro *diceret*, [quod Mag. et Keuch. habent, Gu. Ult.] Leid. m. et Voff. A. B. *dixisset*. pro *eo tuto* Leid. *ex tuto*. Cacterum Leid. m. et Voff. A. B. hic legunt *ascenderet*. Recte. De Mss. haec verba saepius confundentibus latissime jam egisse video Arntzenium [ad Victorem de Viris Illustr. cap. 58. num. 3. [Ax. corrupte *ostenderet*. Gu. *escenderet*. Ult. *conscenderet*. V. Goerenz. ad Cic. de Fin. 3, 10. p. 355. supra ad 7, 4, 3. et 2, 8, 6. Paulo ante Ax. habet *ut tuto perveniret*, sine *eo*. In Heusingeri nota: *Eo est in Cod. Dan. Ax. et prius editis*, aperte ante est excidit non. Nam *eo* in Longol. editione, cum qua Danielis codex collatus est, in MS. Gualtero Ed. Ult. omnib[us] excusis omittit

6 'quo supra mentionem fecimus, effecit. Abstinentiae erit hoc satis testimonium. Plurima quidem proferre

singerus uncis inclusit. Potuit tamen facile a sequenti voce absorberi, unde nos loco movere ausi non sumus.]

Effecit] Heusingerus me reprehendit, quod lectorem non monuerim, quomodo in meis Codd. hoc loco legatur. Collationes meas ab integro examinavi, et vidi, nullam in iis esse variationem, unde certus sum, in singulis *effecit* scriptum esse. [Gu. Dan. Ax. *effecit*. Sed in Ult. hoc verbum abest, hac addita in margine nota: *Post dictionem Atheniensem opinor interjiciendum curavit, aut simile verbum.*]

(p. 418.) *Abstinentiae*] De hac abstinencia sua ipse Epaminondas praeclare disputat apud *Plutarchum de genio Socratis* pag. 583. et seqq. Imitatus eum Philopoemen est, sicut in aliis etiam hunc virum exemplum sibi proposuit vitae. *Plutarch. Philopoem.* pag. 357. B. 364. 365. Fuit ei et fortuna similis, et morte, vid. *Plutarch.* pag. 363. F. et cum casum ejus refert. *Buchnerus.*

Abstinentiae erit hoc satis testimonium] Miserum *Lambinum!* qui statim, quae ipsius captio non est, aut delet aut supplet pessimo Latinae linguae. Existimabat heic aliquid desiderari: quare liberaliter suppeditat lectionem: *abstinentiae erit hoc satis magnum testimonium.* Vel ordinat: *Hoc testimonium abstinentiae, quod exposuimus, satis erit.* Denique dicit corrigendum esse: *abstinentiae erit hoc satis testimonii.* Nugae. Solemne antiquioribus scriptoribus, apponere nomen eo casu, quem vocabulum *satis* exigebat: cum regulariter dicendum fuisset *satis testimonii*, pro-

be extulit Nepos: *abstinentiae erit hoc satis testimonium.* *Ovidius:*

Fortunamque dies habuit satis.

Quod ex vetustis codicibus recte, nequicquam relatrantibus indotis, restituit *Raphael Regius.* Cic. l. 12. ad Atticum: *Si satis consilium qua de re haberem.* Cajus l. 19. ff. de Oper. Libert. *Satis tempus ad quaestum faciendum, unde ali possit, habebat.* Tacitus 12. 56. 2. *Sat tamen spatium amplexus ad vim remigii.* Ut ibi restituendum. *Gebh.* Adde *Gruterum ad Plaut. Menaechm. prol.* 16. *Schoppium Grammat. philos.* pag. 112. *Phil. Parem Lexico critico* p. 1116. et quae nos in *Indice.* In *observationibus Gifanii in Linguam Lat.* pag. 220. locus hic ita laudatur: *Abstinentis erat hoc satis testimonium.* Quod fateor me non capere. Nec additur, an in vet. lib. sic legerit. *Bosius.* Adde *Cortium ad Sallust. Catil. cap. 58.* num. 9. Eodem modo *Graeci αλις.* vide *Homerum Odyss. E.* vs. 38. et *Odyss. N.* vs. 136. *Apolon. Rhod.* 1. *Argonaut. vs.* 1261. *Eurip. in Phoeniss.* 1241. et *Ill. Spanhem. ad Callim. H. in Jo. vém. vs.* 84. [Adde *Goerenz. ad Cic. de Fin.* 2, 26. pag. 248.]

Proferre] *Aberat Msc. Boecl.* non male. Mox *Dan.* et alii codd. *vitam:* quod *Magio* emendatio videbatur. Et sane singulari numero etiam in *praefat. extr.* usus est *Noster;* vide quae ibi adnotavimus. mox alii *quas,* alii, *Magio* visi, *quam separatim:* sed *to quorum* etiam in *Exc. Dan.* et *Ed. Aldina* legitur. *Post excellentium virorum* vulgati addunt *complurium:* quod *Msc. Boecler.* abest. *Idem Msc. pro*

possemus, sed modus adhibendus est, quoniam uno hoc volumine vitam excellentium virorum complurium

concludere legit conducere. Bossius. *Proferre* etiam abest Vossiano B. pro *vitae* Leid. m. et Voss. A. *vitam.* pro *complurium* Voss. A. *complurimum*, sed abest Vossiano B. qui pro *concludere* exhibet *conducere.* Pro *constituimus* Leid. *constituemus.* Pro *vitae* Heus. restituit *vitam.* In praefatione lectionem *de vita* pluribus ipse defendi; attamen id vocabulum ex omnibus Nepotis locis non est ejiciendum; nam Nepos variat saepe suos loquendi modos. Certe *vita* in pl. n. usurpatur a Cicerone Lib. 1. de N. D. cap. 20. *In ipso mundo Deus inest aliquis, qui — hominum commoda VITASQUE tueatur,* i. e. hominum actiones. Ita quoque Graecorum libri sunt inscripti; ut Plutarchi *βιοι τῶν δέκα Πητόρων.* Diogenis Laërtii *περὶ βίων ἐν φιλοσοφίᾳ ἐνδοκμησάντων.* quamvis Menagius putet, ipsum Laërtium scripsisse *φιλόσοφος ἰσοπία,* qui tamen addit, a Photio Bibl. clix. hoc opus vocari *φιλοσόφους βίους.* et ab Eust. ad Il. M. *σοφιστῶν βίους.* adde Menag. ad Diogen. (p. 419.) Laërt. Lib. II. cap. 78. Penam, a Grammaticis Graecis titulos fuisse mutatos, non tamen hi a Graecarum literarum cognitione tam peregrini fuerunt et hospites, ut *βίος* in pl. n. Graecis non usitato ponerent. Eusebii Pamphili apud Suidam in voce *βίος* sustinuit etiam hac voce in pl. n. uti. et Manetho Astrol. Lib. II. vs. 434. *Ἐσσομένους ποιῆσε βίους λαοὺς παναγήρους,* ut emendatur a Dorvillio Animadv. ad Chariton. L. VIII. cap. 8. pag. 731. Titulus sane hic ab ipso Nepote est profectus, uti ex h. l. patet. Sed *vitae* et *vitae* forsitan ab ipsis librariis in *vita* et *vitam* sunt mutata, credenti-

bus, hanc vocem a Latinis in pl. n. fuisse positam numquam, qualis Grammaticorum fuit error de voce *vinum*, id quod docti jam dudum observarunt. et de voce *vīs.* v. Davis. ad Ciceron. Lib. II. Tusc. Disput. cap. 8. Duo mei Codices, fateor, habent *vitam.* in praef. in duobus Codd. Voss. nec legitur *vitae*, nec *vitam*, nec *de vita.* Munckerus ad Hyginum Lib. II. A. P. cap. 4. dicit, se legisse in Codice Chartaceo Bibl. Leid. in fine prologi *de vitis excellentium imp.* id, quod facile viro doctissimo excidere potuit, magis ad praep. *de attendenti,* quam *vita*, aut *vitae.* nam, quantum memini, in eo *de vita* legi; sed etiam homo sum, et errare possum; et, si meus est error, laetor, quod eum detexi, ad fundam vulgatam lectionem plurimum facientem. [Gu. *vitam excellentium virorum complurium concludere constituimus.* Ult. *vitam exc. vir. complurium concludere statuimus.* Ed. princeps, Paris. 1. et Ald. *vitam exc. vir. complurium concludere,* omisso verbo *constituimus.* Ed. Arg. et Paris. 2. *vitam exc. vir. complurium conc. const.* Ed. Long. Mag. et Lamb. *vitae exc. vir. complurium concl. const.* Ms. Boecl. *vitae exc. virorum* (omissa voce *complurium*) *conducere const.* Ax. *vitam exc. virorum concludere const.* Ego cum Heusingero atque Harlesio *vitam* edidi, cum Titzio vocem *complurium* ex Gu. omnibusque ante Boecl. excusis revocavi, ideo omissam in Codd. Boecl. Voss. B. et Ax. quia concursus vocum *complurium concludere constituimus* librariis ingratus fuit. Quod idem fastidiens scriptor membrorum, ex quibus

concludere constituimus, quorum separatim multis millibus versuum complures scriptores ante nos explicarunt.

pressa est, *statuimus pro constituimus* dedit. Sed vide supra ad 6, 1, 5. Quamquam illa vox ob similitudinem proximarum, ab eadem syllaba incipientium, etiam invitis librariis elabi potuit. Hac certe de causa in Ed. princ. Par. 1. et Ald. verbum *constituimus* omissum est. Tum Gu. Ax. Ult. cum plurimis edd. *quorum*. Ed. Long. et Mag. *quas*.]

[*Multis millib. versuum*] Sic solebant veteres ex versuum numero libri magnitudinem significare ac notare: fortasse ne quid

alienum inculcicaretur, ac supponeretur, vel ne quid detraheretur. V. Ind. *versus*. Ceterum hunc locum imitatus videtur auctor *epitomes ecdiceseos Hygini contra haeresiarchas*, ante hos annos xxiv. primum a *Sirmondo* editae, in prooemio: *Sancti quique orthodoxi viri, suo quisque tempore uniuscujusque haeresis ortum, et certamen, et exitum, per plurimos libros, et multa millia versuum conscripserunt. Quae nos epitomantes, juvante Domino, hoc uno libello conclusimus.* Bosius.

CAP. V.

1 Fuit etiam disertus, ut nemo ei Thebanus par esset eloquentia, neque minus concinnus in brevitate

[*Fuit etiam disertus, ut nemo ei Theb. p. e. el.*] Idem *Plutarchus in praeceptis Politic.* testatur: *Quod si forte causam dicturus, vel legationem obiturus, tu te ipsum ad dicendum intelligas parum idoneum, virum dicendi peritum adjutorem tibi sociumque muneris adsciscas, ut Pelopidas Epaminondam.* Loccenius. Caeterum Ms. [Ax.] Boecl. habet, *ut nemo ex Thebanis p. ess. el.* Exc. Dan. *ut n. ei Thebanus.* Bosius. Leid. m. *ne nemo.* sed Voff. A. B. *ut nemo.* Profuit et *disertus* (p. 420.) Voff. B. *fuit etiam disertus*, cui et *zò ei* abest. Quod Heusingerus praefert, fretus au-

toritate codicis hujus, et *Alex.* dum caeteri habent *et*. praeterea legit *nemo ei Thebanus* unius codicis Dan. auctoritate. sit hoc elegantius, sed quaestio est, num ita scripserit Nepos. [*Etiam disertus* Gu. Ax. Ult. idque post Heusingerum Harlesiumque recepimus, quamquam *et ferri* possit. V. supra ad 1, 3, 4. Tum Gu. Ult. *nemo ei Thebanus.* ut Heusingerus edidit. Recte. Reliqui edd. ante Lamb. pronomen *ei* excludunt, quod, Heusingeromonte, quia in *e.*: mutatum fuit, locum suum amisit. Vulgata lectio *nemo Theb. ei* a Lambino est.]

[*Concinnus*] Cujus brevis re-

respondendi, quam in perpetua oratione ornatus. Habuit obtractatorem Meneclidam quemdam indidem Thebis et adversarium in administranda republica, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet. Nam-

sponsio optissime congrueret. M. Tullius de Finibus. *Aristo concinnus et elegans.* et de Oratore, *Concinna, distincta, ornata, festiva Oratio.* Gebhard.

Habuit obtractatorem Meneclidam quemdam etc.] De Meneclide vid. *Plutarchus Pelopida*, pag. 290, 291. et in *praecipuis politicis*. Bohus. De scriptura vocis, de qua agit Heusingerus, vid. not. post. Ego Mss. codices sequor. Si vero graeca servare velimus, legendum esset *Menecliden*, vel *Meneclidan*. [Dan. *Meneclidem*. Gu. *Menecliden*. Ed. Ult. Lamb. et vulgg. *Meneclidem*. Ita etiam Ax. non *Menaclidem*.]

Et adversarium] Ita recte meliores libri, puta Dan. Leid. Boecler. Vulgo copula deest. *Bos*. Pro *indidem* Voss. B. *indedem*. Pro *adversarium in administranda* Leid. m. et *adversarium administranda*. Pro *exercitatum* Voss. B. *exercitus*. forsitan pro *exercitum*, sed *exercitatum* praefendum. Vide Oudendorp. ad Frontinum Lib. 2. *Strateg.* cap. 1. num. 30. [Gu. Ax. Ult. et *advers.*]

Ut Thebanum scilicet] Eodem modo de Brasida Lacedaemonio loquitur Thucydides Lib. IV. cap. 84. ἦν δὲ ὑδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν: quod dictum repetit Aelianus Lib. XII. V. H. cap. 50. Thucydides locum jam ad partes vocatum video a cl. Valckenario ad Herodotum Lib. II. cap. 134. qui hunc loquendi modum prudenter illustravit: unde patet, plerosque Curtii locum Lib. IX. cap. 1. §. 24. non intellexisse, *gens, ut barbari, sapientia excellit*. Fru-

stra enim Modius subintellexit *credebant*. Heinsius legit *ut in barbaris*. Sed nihil mutandum. Sic idem Curtius Lib. III. c. 2. §. 6. *Myrcani, egregii, ut inter illas gentes, sex millia expleverant*. Burmannus hunc locum adducit ad locum Ovidii Lib. 1. *Tritt. El.* 1. vers. 17. *Siquis, ut in populo, nostri non immemor illic*. Sed Burmannus ibi h. l. citat *impleverant*. Locum Ciceronis Lib. 1. *Tuscul. Diaput.* cap. 8. non videtur Davisius recte cepisse: *sed tu mihi videris Epicharmi, acuti hominis, nec insulsi, UT SICULI, sententiam sequi*, ubi Davisius, postquam plerosque Epicharum Siculum dixisse retulerat, addit, *is populus ob acumen erat nobilis*. De acumine gentis Siciliae nihil detractum volo, et contra loca alia Ciceronis et Firmici a Davisio citata haud insurgo. Sed credo, Ciceronem potius respexisse ad eam significationem, qua vox *Siculus* pro *stulto* poni solet. Audiamus Scaligerum ad Festum in voce *MOMAR*. *MOMAR Sicilia vox, ut etiam ipse notat. Μωμαρ significat μέμψιν, αἰσχρος*. Isidorus in *Glossis*: *MOMAR, Siculus, stultus, qui cito movetur ad iram*. Plautus. *Quid tu, o Momar, Sicule homo, praesumis? ubi non tantum Momar, sed et SICULUS pro stulto*. Sed ad rem bene observat Valerius Maxim. Lib. 1. cap. 1. pag. 33. *Quid attinet more: natione perpendi? Plut. jam a Bosio citatus eum vocat δεινότατον λέγειν, sed simul ἀκόλαστον καὶ κακοήθη τὸν τρόπον, χρησάμενον τῆ φύσει πρὸς τὸ δυσκοφαντεῖν καὶ δια-*

3 que illi genti plus inest virium, quam ingenii. Is, quod in re militari florere Epaminondam videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, ne illius imperatoris opera desideraretur. Huic ille, *fallis*, inquit, *verbo cives tuos, quod hos a bello avo-*
4 *cas. Otii enim nomine servitutem concilias. Nam*

βάλλειν τῆς κρείττονας, ἢ δὲ με-
τὰ δίκην ἐκείνην πανσάμενον, et
mox addit, Ἐπαμεινώδαν μὲν ἔν
ἐξέκρουσε τῆς Βοιωταρχίας, καὶ
κατεπολιτεύσατο πολὺν χρόνον.
(p. 421.) de quo idem Plut. T. II. de
sui laude p. 542. ὁ δὲ καὶ Ἐπαμει-
νώδαν, Μεγακλείδην ποτὲ Χλενά-
ζοντος αὐτὸν ὡς μεῖζον τῷ Ἀγα-
μέμνονος φρονῦντα, Αἰ ὑμᾶς γε
(εἶπεν) ὡς ἄνδρες Θεβατοὶ, με-
δῶν μόνων ἐν ἡμέρᾳ μὴ κατέλυ-
σα τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχήν.

Illi genti plus inest virium]
Ob orallum, ut volunt, aërem.
Quod notus Horatii versus do-
cet. [Epist. 2, 1, 244.]

*Boeotum in crasso jurares
aere natum.*

Et illud Tullii in lib. de Fato
cap. 4. Athenis tenue coelum,
ex quo etiam acutiores putantur
Attici: crassum Thebis, ita-
que pingues Thebani et valen-
tes. Tertullianus de anima cap.
20. Thebis hebetes et brutos
nasci relatum est. Pindarus a-
pud Strabonem l. 7. p. m. 321.
olim porcos inde dictos notat.
Loccenius: Adde Torrent: com-
mentar. ad Horat. pag. 738. De
Boeotiorum ingenio etiam Lam-
binus ad Horat. l. c. et Eras-
mus in adagiis videri possunt.
Ἀνακράστης putatos Thebanos, e
Demosthenis orat. pro pace co-
gnoscimus. Bosius. Adde Eustat.
ad Dionysium Perieget. vs. 426.
Schol. Apoll. Rhod. Lib. 3. Ar-
gonaut. vers. 1241. Tzetz. ad
Lycophron. vers. 433. Interpre-

tes ad Aelian. Lib. 13. V. H.
cap. 25. et Gebhardum ad Alci-
biad. cap. 11. §. 3. Artaxerxes
τῆς (Pelopidae Thebani) λόγους
κατενόησε, τῶν μὲν Ἀττικῶν βε-
βαιότερος, τῶν δὲ Λακεδαιμο-
νίων ἀπλιτέρος ὄντας. V. Plut.
in Pelop. pag. 294. In genere
dicit idem de exsilio pag. 607.
ἀνδρῶν δὲ ἡδὲς ἀφαιρεῖται τὸ
πὸς τυδαιμονίαν, ὥσπερ ἡδὲ ἑ-
μετήν, ἢ δὲ φρόνησιν.

Avocas] Mll. Boecl. et Schott
inspecti ac ed. Paris. *evocās*.
Quod tamen Schottus non sequi-
tur. Bosius. Voss. A. et B. *avo-*
cas. Haec verba saepius in Mll.
confunduntur. Vide Graevium
ad Ciceronem 8. ad Famil. Ep.
11. et Oudendorp. ad Frontia.
Lib. 1. Strateg. cap. 4. num. 65.
[Gu. *evocas*, atque ita Editt.
ante Lamb. omnes, praeter Ult.
in qua recte *avocas* legitur, Pro
cives Gu. *civis*.]

Otii nomine servit. concilias
Pacis falso nomine cives tuos a-
lieno iugo ac dominationi subji-
cis. Cicero in Antonium: *cum*
his facta pax non erit pax, sed
pactio servitutis. Infra Timolo-
onte: *Tantum otium totae in-*
sulae conciliavit. Hamilcare:
Tota Africa tantum otium red-
didit. Caesar Lib. 1. de B. Ci-
vil. cap. 5. *Si qua hominum ae-*
quitate res ad otium deduci pos-
set. Lib. 2. de B. Civ. cap. 36.
p. *Erat in oppido multitudo*
insolens belli diuturnitate otii.
Valer. Maxim. Lib. 7. c. 7. Ta-
oit. Lib. 15. Annal. cap. 6. Ju-
stin. Lib. 6. cap. 9. Cicero Bru-

paritur pax bello. Itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati esse debent. Quare si principes Grae-

to: *Eloquentia pacis est comes, otiique socia.* Gebhard. Sic M. Lepidus ad populum R. in fragm. *Hist. Sallustii* cap. 23. *Ne nomina rerum ad ignaviam mutantur, otium pro servitio appellent.* Petronius Turpilianus (p. 422.) apud Tacit. *Annal.* 14, 39, 5. *honestum pacis nomen segni otio imposuit.* Civilis apud eundem H. 4, 17, 3. *Simul secretis sermonibus admonebat malorum, quae tot annis perpessi, miseram servitutem falso pacem vocari.* Loccen. *Otium eentis, uti et hic, pro pace usurpatur.* Livius Lib. 1. c. 22. *Senescere igitur civitatem otio ratus, undique materiam excitandi belli quaerebat.* Et ita L. 3. cap. 30, 31, 65, et 68. Lib. 4. cap. 28. *In otio tumultuosi, in bello segnes.* Justinus Lib. 3. c. 7. *His malis fracti Lacedaemonii in annos triginta pepigerunt pacem, sed tam longum otium inimicitiae non tulerunt.* Adi Manutium et Cortium ad Ciceron. Lib. 2. ad Fam. Ep. 17. num. 8.

Paritur pax bello] Respexit Nepos locum Thucydidis Lib. 1. cap. 124. *ἐκ πολέμου μὲν γὰρ ἐπιρήνη μᾶλλον βεβαιῶται.* Haec Epaminondae et Meneclidae verba multum lucis mutantur a Polybio Lib. 14. cap. 31. qui consulendus. Caeterum scriptores Romani amant imitari Thucydidem; uti Sallustius B. Cat. cap. 3. §. 2. ut jam observatum a doctis; uti et Xenophontem. Vid. Bern. Martinum L. 1. Var. Lect. cap. 12. Sulpicius in Epist. ad Ciceron. imitatur Aeschylum. v. eundem Lib. 1. Var. Lect. cap. 20. alii alios scriptores, poetarum ad exemplum, Virgilli praecipue, ut egregie ostendit F. Ur-

sinus. Nec tantum Romani Graecos scriptores, sed quoque Graeci Graecos, Romani Romanos. De Homero, quem caeteri expresserunt, vid. Interpr. Aeliani L. XIII. V. H. cap. 22. Quosnam auctores Thucydides fuerit secutus, vide Schol. Gr. pag. 648. Si Hecataei Milesii et Herodoti opera conferre liceret, pluribus de iis agi posset. Vide interea Valckenarium ad Herodot. Lib. II. cap. 77. lin. 51. Hecataeum ab Herodoto consultum patet e Libro v. cap. 137., sed sine dubio magis propter historiam, quam ejus verba ipsa; Herodotus enim novam quandam vim verbis indidit. Vid. Valckenar. ad L. VIII. cap. 22. Homerum tamen et Sophoclem imitatum patet. Vid. Eundem ad Lib. III. cap. 19. et 80. ad Lib. IV. cap. 97. Romanos a Romanis expressos negari nequit; vide de Virgilio Macrobbium Lib. VI. Saturn. cap. 1. et seq. Virgilium fere singuli expresserunt poetae insequentibus, et quidem praeterea id sibi laudi duxerunt. Hoc tamen Nepote indignum videtur Heusingero in appendicula adnotationum ad Themist. cap. 9. 1. putanti, *parum credibile, Nepotem alienis, quam suis verbis uti maluisse, aut sua ad Ciceronianos numeros exegisse, qui suos quoque saepissime variat.* Sed si Nepos suis, quam alienis verbis uti maluit, cur ergo transtulit Ciceronis verba in sua a se scripta de Thra-sybulo cap. 1. §. 4. *Itaque jure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat.* Locum Ciceronis ex Orat. pro Marcello cap. 2. desumptum esse jam dudum observavit Schottus. Plura non addo. Denique uti verba, ita aliorum sententias

ciae esse vultis, castris est vobis utendum, non palae-
stra. Idem ille Meneclidas quum huic objiceret, quod
liberos non haberet, neque uxorem duxisset, maxime-
que insolentiam, quod sibi Agamemnonis belli gloriam
videretur consecutus, at ille, desine, inquit, Mene-
clida, de uxore mihi exprobrare. Nam nullius in ista

Nepos est secutus, uti hoc ca-
pitate §. 2. illi genti plus inest
virium, quam ingenii, e Cice-
ronis cap. 4. de Fato: Athenis
tenue coelum, ex quo acutiores
etiam putantur Attici. Crassum
Thebis, itaque pingues Theba-
ni et valenter. Et misco anti-
quius Cyri dictum apud Hero-
dotum Lib. ix. in fine φιλέειν ἐκ
τῶν μαλακῶν Χερσῶν μαλακὸς
ἀνδρας γίνεσθαι. Sed de per-
versa hac opinione jam pluribus
egi in not. post. quibus adde
Wesselingii notam ad Herodo-
tum: sed ad rem. Nepos in prae-
fat. scribit neque sedet, nisi in
interiore parte aedium, quae
gynaecionis appellatur, quo
nemo adcedit, nisi propinqua
cognitione conjunctus. Nonne
Nepos h. l. respicit, non quidem
verba, sed sententiam Ciceronis
Lib. ii. Tusc. Disput. c. 14. quae
(feminae) ceteris in urbibus
(p. 434.) mollissimo cultu pa-
rietum umbris occuluntur.

Castris est vobis utendum]
Vossian. A. castris est nobis u-
tendum. Pro Meneclides Voss.
B. Menaclides. Et mox pro Me-
neclide et Meneclides Voss. A.
et B. item Leid. m. Meneclida
et Meneclidas. quam tuo ab-
sunt Voss. A. et B. [Pro esse vul-
tis Gu. Ax. vultis esse. Mox Dan.
Meneclides et Meneclida. Gu.
Meneclides et Meneclida. Ult.
Meneclides et Meneclida. Ax.
Menaclides et Menaclida.]

Quod liberos non haberet, ne-

que uxorem duxisset] Vid. inf.
ad cap. 10, 1. Bosius.

Insolentiam] Suppositam
Lambino videtur: nec tamen de-
lere audeat. Bosius.

Belli] Sic Mss. Dan. ac Schot-
to visi, et Ed. Ultraj. Vulgati,
bello. Statim vulgo erat: desine,
inquit, Meneclide. Nos auctori-
tatem codicum Dan. et Boecl. se-
quuti sumus. Meneclida, ut At-
rida, Anchisa, Aeacida, de qui-
bus Vossius de analogia 2, 2. et
3. Illa quam tuo, quae vulgo vo-
ci minus subjunguntur, etiam
Mss. Dan. Schott. Leid. et Ed.
Ultraj. aberant. Schottus tamen
perspicuitatis causa retinebat.
Bosius. Bello etiam Leid. m. sed
Volhani A. et B. belli. Quod
praefereadum est. Passim apud
optimos Auctores duos vel plu-
res Genitivos uni substantivo jun-
ctos reperies. In Pelopida cap.
2. ex Mss. ita legendum est: Quo-
rum imperii majestas neque ita
multo post Leuctrica pugna ab
hoc initio percussa concidit.
Vide Jac. Perizonium ad Sanctii
Minervam Lib. 2. cap. 3. n. 15.
Cortium ad Sallustium B. Catil.
cap. 23. num. 4. ad Jug. 30, 3. et
ad Cic. 2. Fam. Ep. 13. num. 5.
et Th. Wopkens Lib. 1. Lect.
Tull. cap. 16. imitatione Grae-
corum. Vide Triclin. ad Sophocl.
Antigon. vs. 1198. [Gu. belli.
Ult. sibi post quod omittit. Tum
Edd. ante Boecl. omnes, etiam
Ultr. (Schottus enim fallitur):
minus, quam tuo, uti cons. u

re minus uti consilio volo. (Habebat enim Meneclidas suspicionem adulterii.) *Quod autem me Agamemnonem 6 æmulari putas, falleris.* Namque ille cum universa Graecia vix decem annis unam cepit urbem; ego contra ea una urbe nostra dieque uno totam Graeciam, Lacedaemoniis fugatis, liberavi.

sed absunt verba quam tuo et a Gu. Ax.]

Habebat enim Menecl. suspicionem adult.] Erat apud cives suos suspectus adulterii: adulterii suspitione in civitate laborabat. Et est responsio acutissima, contra quam putat *Monstroliensis*. Nam qui consilio adulterorum in ducenda uxore utuntur, iis metuendum esse videtur, ne illos etiam ad torum suum violandum alliciant: sive, ne ipsis talis istorum opera concilietur, cujus illicita consuetudine ante usi sint, aut adhuc uros suspectos esse sperent. *Gebhard*. add. Ind. v. *habere*. *Bosius*. Hunc loquendi modum illustravit *Burmannus* ad *Petronium Satyric.* cap. 15. [Gu. *Meneclidas*. Ult. *Meneclides*.]

Falleris] Membranae *Schotti fallis*, ut *versu* 3. *Bosius*.

Unam cepit urbem] Trojam. Res nota ex *Homero* aliisque. *Bosius*.

Ego contra ex una urbe etc.] Id accidit in pugna *Leuctrica*. Quod ideo hic repetit *Epaminondas*, non ut *Agamemnoni* se arroganter praeferat, sed ut a se fortiter facta a calumniis et (p. 424.) mendacii vindicet, et obtrectatori os obstruat. Quo fine recte facta modeste praedicare licet. De quo plura *Plutarchus* in *lib. quomodo quis se ipsum citra invidiam laudare possit*. *Loccenius*. Porro in *Mf. Schott.* et *Gifan.* fuit: *contra ea una u. n.* An *reg. contra ea, ex una*

u. n? Quomodo loquutus est *praef. 9. infra cap. 10, 4. etc. Bosius*. *Leid. m. et Voss. A. Contra ea una urbe nostra*. De *contra ea* ad *praef. egi. Heusingerus* in textum recepit: *Ego contra ea, una urbe nostra, dieque uno, t. G. L. f. liberavi*. Sed quis ita locutus est? *Una urbe pro cum civibus unius u. n. t. G. liberavi*. *Exempla*, quae adfert, nil faciunt ad rem. Non me latet usus ablativi: non me fugit, *urbem* pro civibus poni, sed proferendum est exemplum, quod docemur, aureae Latinitatis scriptores ita fuisse locutos. Tum *contra ea*, licet *Nepoti* haud inmerito a *Doctis* videatur restitutum, non tamen ubique intrudendum puto. *Praeter ea miror, Curtium, Nepotis imitatore*, numquam, quantum memini, scripsisse *contra ea*, sed semper *contra*. Sed cur cum *Bosio* non legit *ego contra ea ex u. u. n?* Tum *to ea* retinetur. *Responsum Epaminondae* apud *Plut.* legitur integrum *Tom. II. de sui laude pag. 542.* quem locum ad §. 2. hujus capituli protuli jam. [Cod. *Dan. ego contra ea una urbe nostra. Ax. ego contra una urbe nostra*. *Vulgata praepositio ex* nata est ex *ea*, ut supra n. 1. ex *ei* factum fuit *ex. Una urbe nostra* est, cum civibus unius urbis nostrae. Hujus ablativi exempla vide in *Indice v. Ellipsis praepositionis cum*. *Heusinger*. Ult. cum vulgatis *ego contra ex una ur. n.* sed *Gu.*

ego contra ea una urbe n. Optime. v. Goerens, ad Cic. de Fin. 3, 2. pag. 314.]

Dieque uno] quo Lacedaemo-

nios vicit Epaminondas in Leuctris. *Lambinus.*

Liberavi] superba Lacedaemoniorum dominatione. *Lambinus.*

CAP. VI.

Idem quum in conventum venisset Arcadum, petens, ut societatem cum Thebanis et Argivis facerent, contraque Callistratus, Atheniensem legatus, qui eloquentia omnes eo praestabat tempore, postulare, ut potius amicitiam sequerentur Atticorum, et in oratione sua multa invecus esset in Thebanos et Argivos, in

In conventum Arcadum] Eis τῆς νύκτος. Sic enim dicebatur Arcadum conventus. Harpocratio: *Μυριοὶ ἐν μεγάλῃ πόλει. Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀισχίνου. Συνεδριὸν ἐστὶ κοινὸν Ἀρκάδων ἀπάντων, ἢ πολλῶν μνημονεύουσιν οἱ ἱστορικοί.* *Lambinus, Pro Arcadum Voss. A. [Ax. Gu.] Archadum.*

Callistratus] De quo Xenophon 6. de reb. Gr. eiusque existat oratio apud Lacedaemonios habita eod. libro. Commemoratur eum et Aeschines orat. περὶ παρρησίας. non admodum longe ab extr. Lamb. Mox Msc. Boecler. Atheniens. ductor legatus. Quod spernere non ausim. Fortassis autem principem legationis, ut hodie loquimur, fuisse innuit. Florus ducem legationis vocat 2, 6, 7. Bosius. Voss. B. quem jam saepius vidimus Boecleri libro consentire, legit: Atheniensium ductor legatus. Si ductor legatus legendum sit hoc loco, in not. post. ostendi, (p. 425.) per ductorem intelligi demagogum, quod genus homi-

num a Menestheo Petei filio primo, ut ajunt, inter mortales demagogo profectum, jam a Thesei temporibus Athenas et totam Graeciam turbavit. Vid. Plut. in Theseo pag. 15. Sed in eadem maneo sententia, hanc vocem non esse Nepotis, vel delendum legatus. De Callistrato v. Fabric. Bibl. Gr. Tom. II. Lib. 1v. cap. 24. pag. 57. et Cl. Ruhken. in Hist. Critic. Orat. Gr. pag. 59. Mox pro amicitiam Leid. m. et Voss. A. amicitias. B. amicitia. [Ax. etiam Ath. ductor legatus. Sed ductor inepti grammaticae glossa est, qui legatos apud Romanos singulis legionibus praefuisse audiverat. Mox [Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Mag.] Ald. et Long. amicitias seq. Voss. B. amicitia seq. unde amicitias seq. facile fieri potuit, quod Lambinus merito mutavit. Heusinger. Amicitiam jam in Ult. expressum est. Ita etiam Gu.]

Multa invecus] Loquitur infra pari modo, nonnulla invecus heretur in Timoleonem, quapro-

eisque hoc posuisset, *animadvertere debere Arcadas, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de ceteris possent judicare: Argivos enim fuisse Orestem*

pter ἀκωνολογία Lamblinus. Gebhardus. Vid. Ind. *invehi*, et supra ad praef. 8. Msc. Boecl. *multa* aberat. De re vide Plutarch. apophth. reg. et praeept. polit. Bosius. Eodem modo *multa querens, gemens* etc. dixere. Vide Davis. ad Ciceron. Lib. 1. de Divinat. cap. 2. Manut. ad 3. ad Fam. Ep. 3. et Cort. ad Sallust. Catilin. cap. 27. num. 3. *Multa* tamen abest Vossiano B. Pro *in eis* idem *in eosque*. Pro *animadvertere* Vossian. A. *animum advertere*. Quomodo veteres locuti sunt. Cicero Lib. 12. ad Fam. Ep. 18. *Animum adverti enim, hoc vos magnos oratores facere nonnunquam*. Etiam *advertere animos* dixit Livius Lib. 4. cap. 45. Virgilius simpliciter *advertere* dixit, Aen. Lib. 4. vs. 116.

— *Nunc qua ratione, quod instat, Conferri possit, paucis (advertente) docebo.*

Ubi Servius: *Adverte* id est *animum advertite*: parte pro toto usus est. cui consentit Donatus ad Terentium in Andriae prologo vers. 8. *Quaeso animum advertite. Legitur et attendite, unde manifestum est, et advertite, et attendite, non esse plenum, nisi addideris animum*. Vide Cortium ad Sallust. Jugurth. cap. 69. num. 1. Ubi in duobus Mss. *animo advertere* legi docet, quae lectio firmari posset loco Virgilli Lib. 2. Aen. vs. 712.

Vos, famuli, quae dicam, animis advertite vestris.

Sed alteram lectionem, cave,

rejicias. Ut autem *animum advertere*, eodem modo *aves advertere* dixere. Propertius Lib. 1. El. 1. vers. 37.

Quod si quis monitis tardas advertent aures, Heu referet quanto verba dolore mea.

Adde Burmann. ad Ovid. Lib. 1. Fast. vers. 179. E quibus patet, quoties *animadvertere* legas, contracte pro *animum advertere* esse positum; si vero simplex *advertere*, necessario *animum* subaudiri, eodem modo, quo Graeci ἐπέχειν et προέχειν subintellecto ἔννυ adhibuere. Vide Raphelium ad Acta Apostol. cap. 8. com. 6. et 16, 14. Elsner. ad cap. 3. comm. 5. Pro *Arcades* Leid. m. *Arcadas*. Vossian. A. [Gu. Ax.] *Archadas*. Restitui nunc *Arcadas*, licet sciam, Historicis Latinis vocabulis Graecis dedisse terminationes Latinas. Poëtae Graecae saepius servarunt metri causa. Pro *quales* Voss. B. *qualis*, et pro *cives* Voss. A. *civis*. [Gu. *animum avertere* pro *advertere*, et *qualis, civis*. Ult. etiam et Ax. *qualis*. sed uterque *cives*. *Arcadas* etiam Ult. cum antiquioribus edd. *Arcades* a Lambino est.]

Orestem et Alcmaeonem, matricidas etc.] De Oreste et Clytemnestra ejus matre, Oedipo et Lajo ejus patre, notae fabulae: et quibus ignotae sunt, legendus (p. 526.) Sophoclis *Oedipus tyrannus*, et Euripidis *Orestes*. Lambin. Leid. et Voss. A. [Ax. Gu.] *Orestem*. Pro *Alcmaeonem* Leid. m. *Alcynconem*. Pro *Oedipum* Leid. Voss. A. et B. *Oedippum*. Sed haec lectiones

et Alcmaeonem, matricidas, Thebis Oedipum natum, qui, quum patrem suum interfecisset, ex matre libe-

sunt nihili. De Alcmaeone, Amphiarai et Eriphyles Talai filiae filio, omnia satis nota sunt, de quo etiam hic agit Lambinus. Hic *matricida* vocatur; quia patris praecepto matrem suam interfecit: fabulam lege apud Hygin. fab. 73. et ejus interpretes. Hujus quoque meminerunt Historici, in primis Thucydides L. II. cap. 102. *Λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμαίων, τῷ Ἀμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλάσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς.* Perlege totum caput, quocum confer Strabonis L. VII. pag. 501. Lib. IX. pag. 647. Lib. I. pag. 709, 710. vox male scribitur in Clemente Al. Lib. I. Strom. pag. 334. de vatibus *Ἀλκμαίων ἐν Ἀκαρνάνῃ* lege *Ἀλκμαίων.* Ex auctoribus adlatis ipse conficiet Lector, quomodo Alcmaeon quis inter Acarnanas vates recenseri possit. Varii fuere Alcmaeones in historia vera illustres. Alcmaeon Perithi filius Crotoniata Pythagoreus primus scripsit librum de Natura. Vid. Clement. Al. Lib. I. Strom. pag. 308. et Menag. ad Diogen. Laërt. Lib. VIII. §. 83. Est et Alcmaeon, qui Delphorum commentarios scripsit, ut Plut. in Solone pag. 84. et ex eo Voss. Lib. IV. de Hist. Gr. parte prima p. 501. Varietas Alcmaeonum viros doctos in errorem abstulit. Pausanias Lib. II. cap. 18. inter Nectoris posteros Messenia ejectos numerat Alcmaeonem Silli filium, qui inter alios Athenas profectus est, unde gens Alcmaeonidarum nomen accepit, ut idem testatur. Non nego, gentem Alcmaeonidarum primam suam originem ab eo trahere potuisse, qui sane clari Athenis olim fuerunt, teste Herodoto Lib. VI. cap. 125. Sed alii tamen Athenis *Alcmaeonidae* erant, quibus quidem hunc

sui generis auctorem non invidio, verum illi *Alcmaeonidae*, qui Hippiam imperio spoliaverunt, de quibus agit Thucydides L. VI. cap. 59. erant ex Megacle oriundi, ut dicit Herodotus Lib. I. cap. 61. vid. Weff. ad cap. 65. Lib. V. cap. 62, 63, 70, 71, 72. Lib. VI. a cap. 120. ad cap. 132. qui ideo caeteris illustriores fuerunt, ut dicit cap. 125. Attamen hi famam suam commacularunt scelere Cylonio. Vid. Herodot. Lib. I. cap. 61. et Lib. V. cap. 70, 71. confer Plut. in Solone p. 84. unde hi et eorum posteri sceleratis et impiis fuerunt adnumerati. V. Thucyd. Lib. I. cap. 126. cum Dukeri nota. et Simson Chronic. pag. 581. nec non J. Marium Mattium Annotat. c. 43. et alios. et ex hoc genere Alcmaeonidarum fuit Pericles, unde a Plut. Tom. II. de his, qui sero a Num. pun. pag. 553. e genere scelerato ortus dicitur, nempe propter Agaritam Xanthippo nuptam. Vid. Herodot. Lib. VI. cap. 131. et Thucyd. Lib. I. c. 127. de Lacedaemoniis *εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ (ἀγρι) κατὰ τὴν μητέρα.* qui locus non fugit Marhamum in Chronic. Secul. XVIII. pag. 638. Ex hac Alcmaeonidarum gente fuit quoque Alcibiades; sed incertum, utrum per matrem, an per patrem, dicit Meurs. Lib. VI. Att. Lect. c. 12. Sed H. Valesius Lib. IV. Eminent. cap. 1. offendit invictis argumentis, Alcibiadem matrem stirpe fuisse Alcmaeonidem. Haec pluribus exsecutus sum, quia in notulis meis post. ad Alcib. cap. 2. non satis clare me expressi, et verba a *qui tamen* usque ad *vide Schol. Aristophan. Nub. 64.* in spongiam incumbere ibi jam jussu cum *Diodori loco* L. XI. c. 27, 34.

ros procreasset; hic in respondendo Epaminondas, 3
 quum de ceteris perorasset, postquam ad illa duo
 opprobria pervenit, *admirari se dixit stultitiam rhetor-*
is Attici, qui non animadverterit, innocentes illos
natos, domi scelere admissio, quum patria essent ex-

Procreasset] Sic et Mss. sed vir summus et de Nepote nostro in primis praeclare meritus, *Au-* (p. 427.) *gust. Buchnerus*, aut hic legendum *procreasset* (quomodo *Longolius* pridem, nuper et Cl. *Keuchenius* edidit) aut supra quem pro qui reponendum, censebat. *Bosius*. Mei codices *procreasset*. [Codiciis Dan. vitio et Lambini auctoritate *procreasse* legitur, ante quem *procreasset* recte vulgatum erat. Nec aliter Cod. Ax. falliturque *Bosius*, qui *procreasse* in Mss. esse dicit, quod in uno alterove tantum fuit. *Heusinger*. Gu. *procreasse*, sed Ult. *procreasset*.]

Hic] Ms. *huic*: Non dubito, a prima manu fuisse *haec*. *Schefferus*. Leid. m. et Voll. B. *hic*. Voss. A. *hinc*. [Gu. Ax. Ed. princeps, Arg. Par. 2. Ult. Long. et Mag. *huic*, sed Paris. 1. Lamb. cum ceteris *hic*.]

Domi scelere admissio] Voss. B. *Domi scelere amisso*. Sed hae praepositiones saepius in compositis confunduntur; ut in *aversari* et *adversari*, aliisque viri docti adnotarunt. *Admittere scelus* latinissime dicitur pro perpetrare. Terent. *Heaut.* 5, 2, 8. *Quondam ob facinus? Quid ego tantum sceleris admisi miser?* Cicero 3. ad Fam. Epist. 10. *Si quid a me praetermissum erit, commissum facinus, et admissum dedecus confitebor.* A. Gellius Lib. 1. Noct. Attic. cap. ult. *Obloquebatur non meruisse, ut vapulet, nihil mali, nihil sceleris admisisse.* Sallust. Jugurth. cap. 53. *Paene impru-*

dentia admissum facinus miserabile. Unde etiam videmus, quoties *admittere* pro peccare, et *admissum* pro peccato ponuntur, ut docent *Broukhus*. ad Tibull. Lib. 1. El. 7. vers. 62. et P. *Burmannus* ad Ovidium Lib. 1. *Metam.* vers. 209. vocem *scelus* subintelligi. Haec vero verba ita distinxit *Heusinger*: *innocentes illos natos domi, scelere admissio*. Male. Non hic agitur de nobilitate, aut virtute parentum: nec de legitimis, aut illegitimis parentum nuptiis; nec inquiritur, paternae alicujus infamiae heredes sint, nec ne. *Epaminondas* simpliciter respondet, sese fateri, Argis natos esse *Orestem* et *Alcmaeonem*, *Thebis* *Oedipum*; sed, quum nascerentur, fuisse innocentes, uti omnes infantes, quocumque loco nascantur, nec ullam regionem esse tam barbaram, quin recens natos recipiat, ignara, utilia an noxia civitatis membra sint futuri, etiamsi ex parentibus impuris progeniti sint; sed tum *Argivos* et *Thebanos* fuisse culpandos, si in patria hujusmodi hominum monstra post admissa scelera alere et fovere perseverassent. Et an in horum parentes nihil potest dici? Nonne *Orestis* mater, si haec *Clytaemnestra* fuit, maritum suum *Agamemnonem* interfecit? quamvis inter *Mythographos* lis sit de *Orestis* parentibus. Vide ad *Hygin*. fab. 119. Vulgo tamen creditur fuisse filius *Agamemnonis* et *Clytaemnestrae*. Vid. *Schol. Homeri* Il. 1. vers. 143. qui profecto innocens natus est festo die *Cereri*,

4 *pulsi, receptos esse ab Atheniensibus.* Sed maxime ejus eloquentia eluxit Spartaë, legati ante pugnam Leuctricam. Quo quum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu sic Lacedæmonio-

quæ dicebatur Erinny. Vid. Ptolem. Hephaestionis apud Photium pag. 477. Nonne etiam Alcmæon patris Amphiarai instinctu matrem interfecit, et ita paternæ infamiae fuit heres? Mater ejus auro corrupta prodiderat maritum, unde Horatius Lib. III. Od. 16. *Concidit auguris Argivi domus ob lucrum demersa exitio.* Praeterea an Oedipi parentes tam probi fuerunt? Qui sane auctores fuerunt Oedipi filii infamiae. Vid. Hygin. fab. 66. Quid veteres de Lajo Oedipi patre adnotaverint, vide Perizon. ad Aelian. Lib. XIII. V. H. cap. 5. de Laji et Oedipi furis Herodot. Lib. IV. cap. 149. et ibi Cl. Valcken. lin. 82. praeterea parentes Oedipum exposuerunt contra legem Thebanorum. Vid. Aelian. Lib. II. V. H. cap. 7. itaque hic non agitur de parentibus, sed de ipsis infantibus, qui, simul ac in sua patria postea parricidio sese fecerant affines, ex ea fuisse tur- (p. 428.) piter ejectos, sed ab Atheniensibus receptos. Nec ad rem faciunt illae locutiones, *domi nobilis, domi suae summo loco natus* etc. [Pro animadvertit MS. Boecl. Ax. Gu. animadvertit. Ed. Mag. animadverteret.]

Quum patria essent expulsi] Sic rescripsi e MS. Dan. et Boecler. cum antea legeretur *pulsi*. Usus et alibi hoc verbo *Nepos*. *Plutarchus* hac ipsa in re: *ἡμεῖς μὲν ἐξεβάλομεν* etc. *Bosius*. Leid. m. et Voss. A. tamen *pulsi*. Sed B. [Gu. Ult.] *expulsi*. U-

trumque recte, ut ostendi ad Aristid. cap. 1.

Receptos esse ab Atheniensibus] Adde Valer. Maxim. L. V. cap. 3. ext. 3. qui haec latius exsequitur. Hinc Aristides Rhetor dicit Oration. Tom. I. pag. 446. agens de Laconibus: *Σαυμάζω δ' ὅπως ἔκατ' τὸν Οἰδίω προσέθηκαν ὡς ἐδεξάμεθα, ἰδί καὶ τέτο εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν τιμὴν ἀνήνεγκαν.*

Legati ante pugnam Leuctricam] Haec omittunt Longol. Mag. et Lambinus; Schottus quoque ex ora intrusa putabat: quod mox *Leuctricae pugnae* fiat mentio, addatque Nepos, *quod mox apparuit.* Et profecto nullo sententiae detrimento omitteri possunt. Erant tamen in plerisque melioris notae libris, ut Dan. Gif. Schott. Leid. Boecler. Quare satis habui, si unicus, ut suspecta, includerem. Mox Longol. et e Ms. suo Schottus: *legionum conventu*; perperam. *Legationes* sunt legati ipsi, ut alibi passim. v. Ind. Bosius. Agnoscunt haec verba tres mei codices. [Gu. Ult. Optime.] Pro *legationum* [quod etiam in Dan. Axen. et Ult. est, Gu.] Leid. m. et Voss. A. *legionum*, sed *legationum* cum Bosio praeferram, qui recto per *legatos* explicat. Est abstractum pro concreto. Quod loquendi genus utriusque linguae scriptoribus usitatissimum est. Vide Schol. Aristophan. Nub. 259. Doctiss. Alberti ad Evang. Matthaei cap. 24. comm. 45. Stolbergium ad Sophocle. Ajac. pag. 158. Graevium ad Justinum Lib. 43. c. 2.

moniorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concusserit, quam Leuctrica pugna. Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxilio sociorum Lacedaemonii privarentur.

num. 5. Cortium ad Sallust. Catilin. cap. 14. num. 1. et Eruditiss. J. Arntzenium ad Victorem in Epitome cap. 41. num. 14. Huc referri potest, quod Pallas vocatur *βία* pro *δυνατι*. v. Tzetz. ad Lycophron vs. 520. quia nihil domi militiaeque sine Pallade, id est, sapientia perfici potest: eodem modo, quo in Evang. Lucae cap. 7. vs. 35. Servator noster *σοφία* vocatur, quia in se omnem sapientiam continet ac possidet, et *τὸ λογικόν* sc. *Χριστία* vel *δύσημα* pro *οὐ λογισαί*. Schol. Thucyd. Lib. 1. cap. 4.

Ut non minus illa oratione opes eorum concusserit, quam Leuctrica pugna] Concutere notat labefactare. De quo verbo late disputarunt N. Heinius ad Vellejum Patercul. cap. 2. §. 3. et Dukerus ad Florum Lib. 2. c.

15. §. 12. Paulo ante pro sic *Lacedaem.* Voss. A. si *Lacedaem. Leuctrica pugna*] De qua Diodorus 15. Xenoph. 6. h. Gr. Plutarchus *Pelopida*, Pausanias *Boeoticis*. Polyaeus L. 2. *Strategem.* aliquot Epaminondae in hoc praelio refert strategemata. Lambinus. Iconismum ejus habes apud Sixtum Arcerium post notas ad Aelianum *Tactica* pag. 173. Tempus investigant Scaliger 5. de emendat. tempor. Petavius de doctr. (p. 429.) temp. 10, 31. et Seldenus in canone chronico ad veteres Graecorum epochas pag. 117. Bosius. Voss. B. *Leuctrica pugna.*

Sociorum Lacedaemonii] Transponit haec Dan. Quod facit, ut suspicer, *τὸ Lacedaemonii* glossema esse. Bosius.

CAP. VII.

Fuisse patientem suorumque injurias ferentem civium, quod se patriae irasci nefas esse duceret, haec

Fuisse pat.] Longol. *Fuisse autem pat.* mox Lambinus conjicit testimonio: nil tamen mutat. neque opus mutatione. sic enim et supra cap. 4, 6. loquutus Nepos. Bosius. *Autem* agnoscit Leid. m. solus. [*Autem* omittit Cod. Dan. Gu. Ax. sed exstat haec vox in Ult. reliquisque ante Boecler. editis. Mox ab Ed. principe, utraque Paris. et Ald. ex-

Tom. I.

ercitui abest. Lamb. edidit *exercitui praef.* Receptam lectionem tuentur et Dan. Gu. Ax. Ed. Long. in qua *voluiss.* legitur, atque Ult. Post *cives Gu. sui* addit.]

Irasci nefas esse] Ejusdem oris locutio est *Attico*, ut qui semel cursim hujus et caeterorum *Excellentium Imperatorum Vitae* legerit, diversosque et hujus

H h

sunt testimonia. Quum eum propter invidiam cives praeficere exercitui noluisent, duxque esset delectus belli imperitus, cujus errore eo esset deducta illa multitudo militum, ut omnes de salute pertimescerent, quod locorum angustiis clausi ab hostibus obsidebantur,

et illarum auctores statuatur, eum nihil in Lingua Latina et usu puriorum Scriptorum sapere judicem. *Hunc*, inquit, *ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare deberet, irasci eis nefas duceret.* 25, 17, 2. Gebhardus. Adde de mirifica Epaminondae patientia in sibi iratos cives exercita, et ad patriae salutem conversa, Val. Maxim. Lib. III. cap. 7. Ext. 5. Hinc Plut. in Philopoem. pag. 357. dicit *ἀλλὰ καίπερ Ἐπαμεινώνδῳ βυλόμενος εἶναι μάλιστα Ζηλωτῆς, τὸ δραστήριον, καὶ συνετὸν αὐτῷ, καὶ ὑπὸ χρημάτων ἀπαρῆς ἰσχυρῶς ἐμιμειτο. τῷ δὲ πρῶτῳ καὶ βαθεῖ καὶ φιλανθρώπῳ παρὰ τὰς πολιτικὰς διαφορὰς ἐμμένειν ὃν δυνάμενος δι' ὄργην καὶ φιλονεικίαν, μᾶλλον ἐδόκει στρατιωτικῆς, ἢ πολιτικῆς ἀρετῆς ὀικετός εἶναι.*

Duxque belli imperitus] Cleomenes, teste *Pausania Boeoticis* IX. 15. Falsum itaque, quod *Lambinus* adnotat, neque a *Diodoro*, neque ab aliis nominari. *Bosius*.

Illam multitudinem militum] Ms. *res illa militum*. Neque aliter editiones veteres, ut nesciam, an pro *res*, multitudo debuerit retineri, cum opinione mea hoc glossa sit. Videl. non intellexerunt satis *rem militum*. *Res militum* sunt ipsi milites, Graeca consuetudine, quomodo *Χρημαθλησιόν* apud *Euripidem* sunt foeminae. Confule *Fabrum ad Phaedri* Lib. 5. fab. 7. Possset quis et sic distinguere: *cujus errore esset ded. res illa, militum ut omnes*. Verum magis placet

(p. 430.) alterum. Haec *Clar. Schefferus*. Ut nos edidimus, legitur in optimis libris *Gif. et Dan.* nec displicet *Gebhardo*. *Nam ut peccatum ducis, inquit, protrahat Nepos, immensam illam multitudinem ait conjectam in angustias, in quibus paucitas res gerere posset, multitudo vero nil nisi se impedire et hostis ferrum hebetare.* Receptum etiam in posteriores editiones suas ampliss. *Boeclerus*. In *Leid.* erat, *ded. illa multitudinem militum*. Unde olim conjiciebam legendum: *cujus errore esset ded. res, illa multitudo militum, ut etc.* h. e. in tanta militum multitudo, nam mox ait, *locorum angustiis clausos atque ab hostibus obsessos fuisse.* Hoc igitur videbatur innuere, in his angustiis multitudinem sibi ipsi fuisse impedimento, ne tota hosti resistere, aut etiam commode recedere posset. Quod si *Gifaniani* codicis scripturam retinere malia, dixeris, ob similitudinem omissa a librariis voce multitudo, ab alio tō *res* substitutum, quod aliquid deesse animadvertet. Magis tamen placet prior conjectura nostra. Rem ipsam narrant *Diodorus* 15. et *Pausanias Boeoticis*. *Bosius*. *Leid.* meus et *Voss. A.* *Cujus errore eo esset deducta res illa militum.* *B. c. e.* eo esset deducta *res militum*. *Oudendorpii* sententiam in not. post. cum lectore communicavi. *Deduci* dicitur de iis, qui in malum quoddam incidunt. *V.* *Interpr.* ad *Phaedri*. Lib. 1. Fab. 1. vs. 7. [In *Leid.* 1. non est multitudo militum, sed

desiderari coepta est Epaminondae diligentia. Erat enim ibi privatus numero militis. A quo quum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumeliae, et exercitum, obsidione liberatum, domum reduxit incolumem. Neque vero hoc semel fecit, sed saepius. Maxime autem fuit illustre, quum in Peloponnesum exercitum duxisset adversus Lacedaemonios, haberetque collegas duos, quorum alter erat Pelopidas, vir fortis ac strenuus. Hi quum criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent, ob eamque rem imperium his esset abrogatum, atque in eorum locum alii praetores suc-

militum multitudo. Atque ita Boecleri ultima editio habet, non: *multitudo militum.* Codex Gu. vitiose: *eo esset deducta illa militum.* Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ald. Long. Mag. et Lamb. *eo ess. ded. res illa militum.* Atque ita in MS. Boecler. et Ax. legitur, non *res militum.* Sed Ult. *eo ess. ded. res militum.* In hac librorum varietate veram lectionem a Tizio repertam esse credo, qui *eo esset deducta res, ut omnes etc.* edidit, exclusis vocibus *illa militum*, quas e glossa accessisse suspicatur.]

Erat enim privatus] Nam, ut Diodorus refert, populus proditionis accusato magistratum (*Βοιωτάριον*) abrogaverat, privatamque fecerat. Bosius. Diodori Siculi locus est Lib. xv. c. 71 et 72. a quo causam docemur, cur in expeditione Thesfalica gregarium militem egerit, privatam tunc vitam agens, et quando fuerit Dux creatus. Pro numero militum, quod in Ed. Mag. et Keuch. legitur, recte Bosius edidit numero militis, sic enim exhibent Leid. m. Voss. A. et B. [Gu. Ult.] quam lectionem probat Burmannus ad Phaedr. L. 4. Fab. 24. vs. 16.

Neque vero] Leid. m. et Voss. A. [Gu. Ax.] *nec vero.*

In Peloponnesum] Msc. omittit praepositionem non hic tantum, sed saepe alibi in ejusmodi locutionibus. Boeclerus. Neque Voss. B. agnoscit praepositionem, nec Axen. [Praepositionem addunt Gu. Ult. cum omnibus Edd.]

Collegas duos] Sic legendum esse, declarat id quod sequitur, *quorum alter erat etc.* Neque obstat, quod dicunt alii, sex fuisse. Nam non semper inter se congruunt historici, ut apparet. *Lambinus.* Alterum collegam fuisse Gorgiam, e Diodoro colligitur. Bos. [Par. i. coll. suos.]

Hic quum criminibus] Ms. *hic cum.* Lege *hi*, h. e. *hii* vel *ii*. (p. 431.) Ex *hi* factum *hic* adnexo e ex sequenti vocabulo. Schefferus. Confirmant hanc emendationem Exc. Dan. in quibus diserte scriptum *hii cum.* Bosius. Leid. m. et Voss. A. *Hi Criminibus* hic posuit Noster pro *criminationibus*. accusatibus. Livius Lib. 4. cap. 21. *Falsis criminibus a Minucio circumventum Maelium arguens.* qui ita saepius. Sallust. Catilin. cap. 34. num. 2. *Se falsis criminibus circumventum*, ubi videndae Cortii notae. [Gu. *Hii*

4 cessissent, Epaminondas populi scito non paruit, idem
que ut facerent, persuasit collegis, et bellum, quod
susceperat, gessit. Namque animadvertibat, nisi id fe-
cisset, totum exercitum propter praetorum impruden-
6 tiam inscientiamque belli periturum. Lex erat Thebis,
quae morte multabat, si quis imperium diutius reti-
nuisset, quam lege praefinitum foret. Hanc Epaminon-
das quum reipublicae conservandae causa latam videret,
ad perniciem civitatis conferre noluit, et quatuor men-
sibus diutius, quam populus jusserat, gessit imperiam

cum. Ax. Ult. *Hi cum*, ut jam Tzschuckius recte edidit. Reliqui: *Hic cum*. Ita supra 13, 3, 3. pro *Hi cum* in Ax. codice *Hic cum* scriptum est.]

Imperium his esset abrogatum] *Plutarchus in Pelopida* hoc non scribit, sed solum elapsum fuisse dicit tempus imperii a lege praefinitum. *Magius. Diodorus* 15. nullum de aliis successoribus in eorum locum subrogandis, neque de lege, verbum facit. *Lambinus.* v. not. Post.

Populi scito] Sic diferte *Gifan.* Dan. [Gu.] et ed. *Ultraj.* Itaque non dubitavi reponere. vide quae dixi ad 3, 1, 5. Vulgo erat *plebiscito.* *Bos.* Voss. B. *plebiscito.* [Ax. *plebiscito.*]

Nisi id fecisset] Etiam hoc loco pro ubi reposui *nisi*, auctoritate Mss. codicum Dan. Leid. *Boecler.* probante id quoque nobiliss. *Boeclero.* Hoc vult, nisi effecisset, ut collegae *legi non obedirent*; cap. 8, 1. *Bos.* [Gu. Ax. Ult. *nisi id fec.* *Mox Gu. Ax. Ult.* omnesque ante

Lamb. editi *inscientiamque.* Praeclare de utroque nomine disputat *Gernhardus* in *Excursu de vocibus inscientia et inscitia* editioni Ciceroniani *Catonis* adjecto pag. 293—302. ubi pag. 298 *Lambini* lectionem praefert.]

Lex erat Thebis] *V. Cic. l. de invent. Plutarch. apophth. reg. et Aelian. Var.* 13. *Bosius.* Vide *J. Perizonium* ad *Aelian.* Lib. 7. V. H. cap. 14. num. 4.

Morte multabat] Ex hoc loco recte docemur, hoc verbum de omni poena abhiberi. *Livius* Lib. 4. cap. 15. *Decemviro bonis, exsilio, capite multatos ob superbiam regiam.* Vide *Burm.* ad *Phaedrum* 1, 26, 2. et *J. Arntzenium* ad *S. A. Victorem* de *Viris* III. cap. 51. n. 2. Sic *Graeci* *Ἐπιὸν φωνῆ* *Eurip. Oreste.* 991. et *Ἐπιὸν Σαυάρφ.* *Herodot.* L. 3. cap. 27. adde *Spanhom.* ad *Aristophanis Plutum* vs. 1125. [Cod. Axen. *tenuisset.* Ita et *Boecler.* non item Dan. cui, falso *Fischerus* hanc lectionem tribuit.]

CAP. VIII.

Postquam domum reditum est, collegae ejus hoc crimine accusabantur. Quibus ille permisit, ut omnem causam in se transferrent, suaque opera factum contenderent, ut legi non obedirent. Qua defensione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum putabat, quod, quid diceret, non haberet. At ille in judicium venit, nihil eorum negavit, quae adversarii crimini dabant, omniaque, quae collegae dixerant, confessus est, neque recusavit, quo minus legis poenam subiret; sed unum ab iis petivit, ut in periculo

(p. 432.) Collegae ejus] Sic et Aelianus ac Plutarchus in *apophth. reg.* etsi hic in Pelopida tantum Epaminondae et Pelopidae hac in re meminit. Bosius.

Omnem causam in se transfer.] Ad verbum Plutarchus *εἰς ταυτὸν ἀναπέρειν τὴν αἰτίαν*. Simili propemodum pacto evasit sive M. Naevii, sive Petiliorum judicium P. Scipio apud *Valer. Maxim.* 3, 7, 1. Gebhard.

Contenderent? Contendere dicitur is, quin in eo, quod cupit, intendit omnes nervos, unde omnis vehemens actio contentio vocatur, ut docet P. Manutius ad Ciceron. Lib. 1. ad Fam. Ep. 1. pag. 16. hinc pro crebro et constanter adfirmare, uti h. l. vide Scheff. ad Phaedr. Lib. 1. Fab. 27. vs. 3. [Ult. *obedierint.*]

Quod quid dic.] Ms. Boecl. *qui quid dic.* Forsan fuit, *qui quod diceret.* Bosius. Voss. B. *qui quid dic.* Bosii conjecturam rejicit Thomas Wopkens. Lib. 11. Lect. Tull. cap. 1. pag. 121. [Probat Bremius.] Deinde Bosium secutus edidi *dixerunt.* Nam Nepos loquitur de Epaminonda, quasi istos criminatores praesen-

tes intuente. Heusingerus tamen *dixerant* edidit. [Gu. Ax. Ult. cum reliquis edd. *dixerant*, quod recte Heusingerus revocavit. *Dixerunt* non primum a Bosio editum, sed jam in ultima Boecleri editione operarum, credo, errore expressum est.]

Neque recusavit] Sperti non debet, quod est in cod. Boecl. *neque renuntiavit.* Habet enim hoc verbi aliquando vim negandi, abnuendi, recusandi. *Sabinus Asidius* apud *Senecam suasoria* 2. de Leonida Spartano: *Ego illi ad prandium promissem: ad coenam renuntiassem.* Cogitent amplius, qui cuncta veterum scriptorum in numero habent. *Bosius.* Omnes mei *neque recusavit.* de quo verbo consulendus Schefferus ad Phaedr. Lib. 3. Fab. 2. vers. 16. Mox pro *ab iis* Leid. et Voss. B. *ab his.* [Ax. etiam cum Gu. Ult. *recusavit.* Pro *legis poenam* Ms. Boecl. Ax. *poenam legis.* Tum et Gu. Boecl. Ax. Ed. princeps, utraque Par. Lamb. *ab his.*]

In periculo] Tuentur hanc lectionem Cujacius Obser-

vat. 5. cap. 25. et Schoppius Lib. 4. Veriſimil. cap. 18. niſi quod hic etiam corrigat *inſcriberent*. Videtur autem hoc mihi ſentire Nepos, Epaminondam ſe quidem obtuliſſe poenae; ſed petiſſe, ut in actis illis, in quibus ſuum periculum, uſitato omnibus civitatibus more, ad memoriam notaretur, talia inſcriberent; quae ſubjungit. Habent quippe civitates bene conſtitutae tabulas publicas, in quas relata nomina et cauſae ſupplicio affectorum. Hinc intelligendus Val. Max. Lib. 9. cap. 11. de L. Sulla: *Quatuor millia et ſeptingentos dirae proſcriptionis edicto jugulatos in tabulas publicas retulit, videlicet, ne memoria tam praeclarae rei dilueretur*. Lambinus conjectabat in cippo ſeu cippulo ſuo. Memmius in ſcapulo ſuo: Magius breviculo: Longolius Peristylio: Aldus ſepulcro. Gebhardus. Schoppius putat in vetere libro rectius legi: *ut in periculo ſuo inſcriberent*. Periculum heic quid ſignificet, anxie tum hic Lib. 4. Veriſim. cap. 18. tum alii viri doctiſſimi, quorum nomina vide a Lambino laudata, inquirunt. Periculum hoc loco dici pro *tabella damnatoria*, unde reos maximum manet periculum, praecipue in capitis iudicio, quale hoc fuit, nullum eſt dubium. Verba enim, quae ſequentur, id ſatis aperte indicant. Atque haec magni Cujacii ſententia eſt: quam Joh. Savaro egregio loco Cioeronis confirmat. Verum non eſt, quod Gebhardus ad locum hunc notat, Magium videlicet conjectare, pro *in periculo* legendum eſſe *breviculo*. Ipſe enim Doctiſſimus Magius, id quod ſibi juveni in mentem venerat, revocat. *Ernst*. Cum viri docti non ſatis congruere huic rei vocem *periculum* cenſerent, certatim eam emendare conati ſunt. Aldus in *ſepulchro* edidit; quam lectionem Hotomannus 3. obs.

20. tuctur, probatque et Jac. Gothofredus in commentario ad l. 2. Cod. Theodos. de ſentent. ex periculo recit. pag. 393. Longolius coniecit leg. in peristylio: Memmius, in ſcapulo: Lambinus in cippo, vel in cippulo. Buchnerus, in titulo, i. e. *ατίας επιγραφή*, quod etiam Cl. Kirchmaiero placere video, ſed ita, ut videatur, adactus teſtimoniis Plutarchi et Aeliani, et antiqua conſuetudine, id potius de columna ſepulcrali ſive inſcriptione monumenti Epaminondae, cauſam mortis ejus indicatura, accipi velle. Sed omnes iſtae emendationes nimium a ſcriptura librorum abeunt, qui conſtanter in *periculo* legunt. Propius accedit ad eam lectionem conjectura doctiſſimi viri, J. Sirmondi, qui legi vult *paricula*, quem ſequuntur H. Grotius *perſione ſlorum ad Jus Juſtinianeum*, pag. 370. et Des. Heraldus in *observationibus* cap. 50. ac in *animadverſionibus* in *Salmasii obſervat. ad jus Att. et Rom.* Lib. 2. cap. 7. Niſi quod Heraldus tandem admittit, *τὸ periculum* retineri poſſe, ſed ut idem ſit ac *pariculum*. Qua voce ſignificari volunt τὸ ἴσον, ἰσόντων, ἀντιγραφοῦν, exemplum ex archetypo deſcriptum: dicitque, ut *pariculae chartae* apud Marculphum. Sed recte docuere Salmasius in *obſerv. ad jus Att. et Rom.* cap. 7. et *lib. de modis ſurorum* cap. 15. ac Jac. item Gothofredus loco paullo ante laudato, vocem *pariculum* iſtinae latinitalis eſſe, nec inſtituto Epaminondae aut ſententiae legis 2. C. Th. de ſent. ex periculo recit. convenire: cum utroque non ἀντιγραφοῦν ſive exemplum, ſed prototypa et ipſiſſima ἀντιγραφοῦν designentur. Nec abſolute dici *pariculum*; ſed *pariculum instrumentum*, *pariculas chartas*, *epiſtolas*, etc. Ipſe Salmasius cum eruditorum alii *periculum* exponit, titulum

pulcralem, sive *ἐπιγραφὴν* monumenti: in cuius vicem sententiam, qua condemnandus erat, Epaminondas in cippo suo conscribi voluerit. Non quod id unquam factum fuerit; sed ut Thebanos in invidiam his verbis vocaret. Sed eo sensu hanc vocem vix alibi reperias. Neque credibile est, demnato et capitali supplicio adfecto Thebanos fuisse splendidum monumentum aut titulum posituros. Nam verisimile est Thebis non minus, quam Sparta et Athenis, damnatorum cadavera non in sepulchro (p. 434.) paterno, sed peculiari loco sepulta. Denique verba, quae Epaminondas in periculo scribi voluit, potius sententiam iudicum aut tabulas publicas, quam elogium sepulchrale, referunt. Quanquam huic interpretationi favere videntur *Plutarchus in apophth. et Aelianus* 13, 42. apud quos Epaminondas jubet haec *ἐπιγράψαι τῆ ἐσλήη. Στήλην* autem viri docti exponunt columellam sepulchris imponi solitam. Malim interpretari columnam, cui inscribebantur, quibus ignominia irrogabatur. Sic Athenienses Arthmium quendam, Plistonactis F. Zelitem, cum urbe eiecissent; quod Graecos pecunia corrupisset, ut Persae obsequerentur, condemnationem eius pilae aereae inscripserunt, potestate facta volenti eum occidendi, eique ac toti generi ipsius ignominia irrogata; adscripta etiam causa condemnationis; quod aurum e Media in Peloponnesum invexisset. Rem narrant *Demosthenes Philippica* 3. p. mihī 40. et *defalsa legat.* p. 235. *Aeschines orat. contra Ctesiph.* pag. 310. *Dinarchus orat. contra Aristogitonem* pag. 77. et *Nonnus sub initium collect. historiar. ad Steliteut.* 1. *Nazianzeni.* Qui addit: *ἐσλήη ἐστὶν ἡ λίθος ἢ χαλκός ἐν ἐπιμήκει τετραγώνῳ σχήματι, ἐν ᾗ ἐγγέγραπται ἢ τὸ*

σηλιτευομένῳ ὕβρι. Videri et *Meursius* potest in *Cecropia* c. 29. Pari modo devotionis Alcibiadis exemplum in pila lapidea incisum et in publico positum est. De quo nositer 7, 4, 5. ubi vide *Gebhardo* adnotata. Atque hunc morem respexisse *Plutarchum* ac *Aelianum*, haud negaverim. Sed ut de eo verba *Nepotis*, et *periculi* vocem accipi debere putem, nondum adduci possum. Nusquam enim alibi, quod sciam, hoc significatu occurrit. Ac fieri potuit, ut hi mentem auctorum, unde narrationem suam hauserunt, non satis perceperint, aut in alios auctores, quam *Nepos*, inciderint. Quare malim de libello, sive scripto iudicis, verba auctoris nostri accipere, atque illud suo non ad Epaminondam, ut cum aliis *Salmasius* facit, sed ad Thebanos referre, quo etiam *Schoppius* refert. Nam *periculum* indicem sive libellum Graecorum imitatione dici, *Salmasius* ipse *locis alleg.* ac in *not. ad hist. Aug.* pag. 84. adnotavit. Idque clare docent tituli utriusque *Codicis de sententiis ex periculo recitandis.* Nam quod in epigraphe, et textu l. 2. C. *Theodos. ex periculo recitari, ac promi,* id in textu l. 3. *Cod. Justin. de scriptis,* et in l. 1. C. *Theod. de scripti recitatione proferrī;* lib. 2. C. *Justin. lib. 4. Cod. Theod. et l. omnem 40. C. Theod. de appellat. de vel ex libello dari* dicitur. Etiam in notis *Juris Magnonis* legitur: *D. P. de periculo. D. L. de libello.* Et in collatione *Carthagin.* a. c. 68. dicuntur *Exceptores, memores periculi et professionis suae, constituto die gesta edere festinasse, ita ut Notarii partis utriusque in dictando non desint.* Neque enim possum adfentiri *J. Gothofredo*, ibi *periculi* vocem proprio significatu efferri censenti. *Exceptores* sunt scribes, librarii, *ταχυγράφοι*, qui acta

seu gesta publici officii excipiebant, servabant, recitabant, et de jure petentibus edebant. Eorum saepe mentio fit in illis *collationibus*; itemque in *Notitia Imperii*, et alibi: ut docet *Gothofredus in comment. ad l. 2. C. Th. de numerariis etc.* Vetus inscriptio Rom. apud *Gruter. 11. pag. 1164. Hinc pater exceptor, lector, levita sacerdos, etc.* Gesta purgationis *Caecilianae* et *Felicis cum Optato* edita p. 767. edit. *Albaspinaei: Novit eos officium publicum, id est, Aedesius et Junius Exceptores.* Quae repetuntur pag. proxima. *L. Aurelius Marcianus Aug. L. Exceptor* est in *Inscr. 4. p. 372.* et in aliis *Exceptor* et *Exceptores Praesidis*. Fit et in libris juris aliquoties mentio *Exceptorum*, ponunturque in scrinio officii. *Loca*, praeter *Gothofredum l. c.* et in *paratitlis ejus tituli*, indicant *Brisson. Lex. Juris*, et *Guther. de offic. domus Aug. 2, 14. et 3, 7.* Graecis sunt ἐκσέπτορες. *Suidas: ἐκσέπτορ, ἐκσέπτορος.* Male interpretes: *Exspeculator. Explorator. Contemplator.* Neque liquebat editori novissimo, *Aemilio* (p. 435.) *Porto.* Fortassis nec doctiss. *Meursius* intellexit, vix alias omisurus in *Lexico Graecobarbaro.* In *Exceptores* igitur optime congruit, ut *periculi i. c. protocolli*, ut hodie loquimur, et *professionis suae memores, gesta edant.* Non item, ut *periculi* sibi imminenti recordantes id faciant. Quodnam enim *periculum* illud, et quomodo cum *professione* *Exceptorum* conjungitur? Apud *Capitolinum* quoque in *Marco Antonino* cap. 11, *periculum praefectorum*, quo (sive, ut *Casaubonus* legit, ex quo) is semper jura dictasse dicitur, si *Casaubono* et *Gothofredo* credimus, idem est ac *libellus* sive formula a praefectis praescripta, etsi aliud *Salmasio* visum. Vid. *Gothofred. l. c. p.*

393. Ac ne quis sequiori demum aevo hunc vocis usum introductum existimet, *Cicero* quoque *tabulas publicas et pericula magistratum* conjunxit in *orat. frumentaria* sive *L. 3. in Verrem*, cap. 79. *Ordo est honestus, inquit, quis negat? (de scribis loquitur) est vero honestus, quod eorum hominum fidei tabulae publicae, periculaque magistratum committuntur.* Scio, aliter haec verba interpretari non solum *Hottomannum l. c.* sed etiam *Gothofredum.* Vult enim *tabulas publicas* vocari *pericula magistratum*, quod magistratum administrationis tabulae: scribis diligenter conficerentur, ex quibus postea ratio administrationis Senatui reddi posset: et sic, si repetundarum arguerentur, accusatoribus satisfaceret: ideo aptissime, quibus illarum tabularum custodia committitur, *periculum magistratum* committi dici; eodem sensu, quo ipse *Cicero suum scelus et periculum committere* dixit, *pro Cluentio*, paucis a fine pagellis. Sed quis non videt, haec coacta nimis esse, et *pericula magistratum*, illic tanquam monumenta publica, *scribis committi* dici? *Sirmondus* quidem etiam apud *Ciceronem* et in *utroque Codice*, ac in *notis Magnonis* volebat *pariculi* vocem reponi, suffragante *Grotio*; sed perperam, ut *Salmasius* ostendit. Cujus rationes frustra convellere conatur *Herauldus.* Ait, *quae ejusmodi monumentis* (columnis puta aut pillis) *inscribuntur auctoritate publica, ἀυτόγραφα non fuisse, sed ἀντίγραφα, verum ἰσότυπα, et ejusdem roboris ac ipsum ἀυτόγραφοι: sententiarum autem plura fuisse exemplaria; totidem, scilicet, quot dabantur executioni mandandae.* Fateor, me non capere, quonam haec pertineant. Neque nunc disputabo, quam vera sint. Illud quae-

suo inscriberent: EPAMINONDAS A THEBANIS MOR- 3
TE MULTATUS EST, QUOD EOS COEGIT APUD
LEUCTRA SUPERARE LACEDAEMONIOS, QUOS
ANTE SE IMPERATOREM NEMO BOEOTIORUM

ro, cur Epaminondas non in ἀντιγράφοις, sed in *periculo*, h. e. ut illi interpretantur, in ἀντιγράφοις verba isthaec inscribi petierit: cur item Imperatores non ex libello sive scripto prototypo, sed ex *periculo*, sive exemplo, sententias recitari iusserint. Hoc docere *Heraldus* debebat. Quid vero faciet *periculis magistratum* apud *Ciceronem*? An et illic ἀντιγραφοίς designari dicet? Atqui non opus erat ἀντιγράφοις actorum, cum prototypa sufficeret adservari. Porro apud *Nepotem periculi* vocem *Cujacius comment. d. tit. ad Cod. Justin. et observ. 5, 255. Langlaeus Semestr. 5, 5. et ibi Bernh. Autumnus in notis p. 239. J. Raevardus lib. pro tribunali cap. 21. P. Faber Semestr. 2, 24. Osw. Hilliger ad Donellum 28, 3. lit. H. et ex interpretibus Lambinus, Savaro, Ernstius, de libello sive tabella, in qua sententia de Epaminonda morte multando perscribenda erat, accipiunt. Videri tamen possit de tabulis publicis potius, seu archivo Reip. accipienda; quomodo et *Schoppius Verisim. 4, 18. ac Gebhardus* videntur accepisse. Nisi quod hic *periculi* vocem vulgato significato exponit; vultque *Epaminondam petiisse, ut in actis illis, in quibus suum periculum ad memoriam notetur, talia inscriberent.* Ut *periculum* idem sit, quod adnotatio sive commemoratio periculi illius in tabulis publicis. Qui loquendi modus exemplo, puto, caret. Melius *Schoppius*, qui libellum sive annalem publicum interpretatur. Ut ita sententiam, facit quod in sententia in-*

scribenda non *multandus* vel *damnatus*, sed *multatus* legatur. Quod magis archivo, quam (p. 436.) sententiae iudicum, congruit. Et de huiusmodi monumentis *Cicero* quoque et *Collatio Carthaginensis* videntur loqui. Sed de eo dispiciant amplius, qui me perspicaciores sunt. Neque enim quicquam temere adfirmare ausim. *Bosius*. Consule *Perizonium ad Aelianum Lib. 13. V. H. cap. 42. n. 5.* Adde not. post. *periculum* etiam notat iudicium capitis. Vid. ad *Phocion. cap. 2.*

[*Inscriberent*] Sic reposui e *Mss. Bavar. Sav. Leid. Boecler. praeunte etiam Schoppio.* Proprium huic rei verbum. *Bosius*. Ita etiam *Leid. m. et Voss. B. [Gu. etiam cum Ax. Ut. ut in periculo suo inscriberent. Pro inscriberent Ed. Lamb. Steph. Gebh. Keuch. et Boecl. conscriberent.]*

[*Boeotiorum*] *Dan. Boeotiorum:* non male. *Stephanus: τὸ ἐθνικὸν βοιωτῶν.* Apud eundem *Ephorus: Βοιωτοὶ περὶ τὴν τῆς γυμνασίας ἐπιμέλειαν ἡσχόληται.* *Bosius. Pro Leuctra Leid. m. [Gu.] et Voss. B. Leuctram. Vossian. A. Leuctrium. Pro Boeotiorum Leid. m. Boetiorum. Voss. A. Boetonum. B. Boetiorum.* Supra in *Alcibiade c. 11. §. 3.* vidimus, et cap. 9. huius vitae videbimus, *Boetii* pro *Boeotii* scriptum esse in tribus a me collatis codd. si vero hic cum cod. *P. Dan. Boeotiorum* praeferas, per me licet; nam huius regionis incolae tam *Boeoti*, quam *Boetii*, ut alibi iam notatum, dicebantur. *Dionys. Perieg. vs. 426.*

4 AUSUS FUIT ADSPICERE IN ACIE; QUODQUE UNO PRAELIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAXIT, SED ETIAM UNIVERSAM GRAECIAM IN LIBERTATEM VINDICAVIT, EOQUE RES UTRORUMQUE PERDUXIT, UT THEBANI SPARTAM OPUGNARENT, LACEDAEMONII SATIS HABERENT,

Τῶς δ' ἐπὶ ΒΟΙΩΤΩΝ τε πέδον
καὶ Λόκρις ἄρουρα.

Horat. Lib. 2. Epist. 1. vs. 244.

BOEOTUM in crasso jurares
aëre natum.

[Ax. Leutra et Boetiorum. Gu. Boetorum. Ita etiam Dan. non Boetorum.]

Ausus fuit aspicere] Ergo solo ante Imperatorem Epaminondam adspectu Boeotios debellabant Lacedaemonii. Id terroris habebant et Romani. Tacitus 3. Ann. 45, 2. *Viderent modo aduersos, et adspicerentur, id satis ad victoriam.* Iterum 3. H. 24, 2. *Frustra minis et verbis provocatos Vitellianos, si manus eorum oculosque non tollerent.* Caesar 1. Bell. Gall. 39. *Saepenumero cum iis congressos, ne vultum quidem atque aciem oculorum ferre potuissent.* Livius 7, 35. *Samnites cum quae- rerentur, quatenam prima causa tam obstinatos movisset in fugam? Oculos sibi Romanorum ardere visos agebant, vesanos vultus, et furentia ora.* Polybius dixit: ὑδεις ἐτόλμα μένειν κατὰ πρόσωπον. Item Lib. 3. ὦν ἠττηθέντων ὑδεις ἔτι τῶν ἐν- τὸς Ἰβηρος ποταμῆ ραδίως πρὸς αὐτὸς ἀντοφθαλμεῖν ἐτόλμα. Diodorus extulit, κατὰ σόμα παρατάξασθαι. Lib. 15. Οἱ μὲν Θηβαῖοι, inquit, δυσχωρίας τινὰς ἑτέρας καταλαμβάνομενοι διεκώλυον μὲν τὴν πολεμικὴν λεηλατεῖν τὴν χώραν, κατὰ σόμα πρὸς ἅπασαν τὴν δύναμιν ἐν τοῖς

πεδίοις ἐκ ἐτόλμων παρατάξασθαι. Florus 1, 18, 5. *Mancinum assiduis caedibus ita subegerunt, ut ne oculos quidem aut vocem Numantini viri ququam sustineret.* Gebhard. De extremo hoc timoris gradu consulendi sunt interpretes, et in his Dukerus ad Florum Lib. 2. cap. 18. §. 5. pro *adspicere* Voss. B. *inspicere.*

Quodque] Sic Mf. [Gu. Dan. Ax. Ult.] Male Longol. et alii, *In acie quoque*, ut jam Lambino observatum. *Bosius. Vossian. A. quoque.*

Retraxit] Al. *extraxit. Retraxit* tamen non damno. *Lambinus. Vid. Ind. Bosius. Leid. m. et Voss. A. B. retraxit.* [Ita et Gu. Ult. omnesque editi.]

(p. 437.) *Universam Graeciam*] Nam Lacedaemonii clade Leuctrica et Mantineensi accepta, principatum Graeciae amiserunt: quod et Diodorus testatur L. 15. pag. 474. *Lambinus.* [Ax. *sed universam*, omisso etiam.]

Satis haberent] Contenti eo solo erant, nihil amplius requirebant. *Satis habere* est Graecis ἀγαπᾶν. Aelian. Lib. 14. *Variarum Historiarum. Ἠγάπα γὰρ, εἰ δυνήθει διασῶσαι αὐτὸν γένεον.* Lib. 14. *Ἀγαπητὸν ὑπάρχειν ἐδόκει τὴν πολλὴν ὀλίγην νικῆσαι.* Polyæn. Lib. 14. in Philippo Com. 17. *Ἀθηναῖοι δὲ ἠγάπησαν τὸ ἐλευθέρων ἀφείσθαι.* Loqui similem in modum amant optimi scriptores. Caesar Lib. III. Civil. cap. 46. *Nostri vero, qui satis habebant sine de-*

SI SALVI ESSE POSSENT; NEQUE PRIUS BEL-
LARE DESTITIT, QUAM MESSENE CONSTITUTA
URBEM EORUM OBSIDIONE CLAUSIT. Haec quum

trimento discedere. Hirt. Lib. viii. cap. 6. *Caesar tempore anni difficillimo cum satis haberet convenientes manus dissipare.* Curt. Lib. iv. cap. 81. *Rex monere, ut satis haberent arma retinere, cetera se redditorum.* Tacit. Lib. 11. Annal. cap. 37. *Satis habebam, si tenues res meae nec mihi pudori, nec cuiquam oneri forent.* Lib. iv. Annal. cap. 37. *Ego me, P. C. mortalem esse, et hominum officia fungi, satisque habere, si locum principem impleam.* Lib. xv. cap. 25. *f. Regressum Paetum, cum graviora metueret, facetiis insectari satis habuit Caesar.* Nepos Timoleonte: *Hoc superato Timoleon maximas copias Carthaginiensium apud Crimissum flumen fugavit, ac satis habere coegit, si liceret Africam obtinere.* Eumene: *a ceteris tantum satis habeant se defendere.* Annibale eadem ferme repetit. Justinus Lib. xxii. cap. 8. *f. Tunc respondit, satis habere se, quod superstites eos esse Agathoclis liberis sciat.* Sallust. Jugurth. *Satis habebatis, animum retinere.* Gebhardus.

Si salvi esse possent] Si urbem defendere possent. Lamb. Rem pluribus narrat Diodorus 15. pag. 491. Besius.

Messena constituta] Quae multos annos deserta fuerat, atque adeo diruta atque eversa jacuerat, ut narrat idem Diodor. eod. loco. Lambin. Adde Pausan. Boeoticis. Mff. Gif. Dan. Leid. et Savaro: *restituta*, qua voce in re eadem usus 16, 4, 3. Ms. Boecl. *destituta.* Vulgatam lect. firmat Diodorus: *κατισε την Μεσσηνην, πολλας*

ποιήσας αυτης οικητορας. Ignoratus librariis rarior vocis usus (de quo vid. Ind.) corruptelae occasione praebuit. Bos. *Pro destitit Leid. m. destitit.* Pro *Messena* [Dan. Gu. Ax.] Leid. Voff. A. et B. *Messene.* Hanc lectionem non male praefert Heusingerus, quia, ut dicit, *Nepos Graecas terminationes servare solet.* At tamen non semper; nam paullo ante quidem dixit *Spartam*, quae a Graecis *Σπάρτη* vocatur. Cum Fabio ad Iulium Lib. iii. cap. 4. eodem redire opinor, utrum legatur *Messene*, an *Messena.* Graecum, ut scimus, est *Μεσσηνη*, sed huiusmodi nomina a Romanis per a efferuntur, et quam exigua fides habenda sit codicibus urbium Graecarum nomina scribentibus, norunt omnes. Livius Graecorum more *Messene* quoque dixit. Vid. Drakonb. ad Lib. xxxvi. cap. 31. In Pelopid. cap. 4. Codices habent *Messena*, *Mesena*, non *Messene.* De scriptura *Mesena*, Dorvillius ad Chariton. pag. 90. jam a me in not. post. citatus, hanc Peloponnesi urbem ab Isocrate vocari scribit. Nonnulli Siciliae urbem *Messenem* potius *Mesenen* dicendam volunt, ut docet Dukerus ad Thucyd. Lib. vi. c. 5. e Casaubono ad Polybium (p. 438.) p. 120. quem etiam Dorvillius l. l. ad partes vocavit. Nomen *Mesene* multis locis in medio positus est tributum. Vid. Reim. ad Dion. Cass. Lib. lxxviii. cap. 28. Sed si magni Casauboni observata ad Polybium porro examinemus, patet, Siciliae urbem *Messenem* conditam esse, sive nomen adeptam a *Messenis* e Peloponneso profugis ob

dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est, neque quisquam iudex ausus est de eo ferre suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit gloria.

prioris patriae nomen, quum Zancle antea diceretur. Unde non est, quod *Messana* proprie urbs Siciliae, *Messene* Peloponnesi civitas dicatur, ut censet Cellarius ad Lactant. Lib. 1. de Fals. Rel. cap. xi. pag. 73. Hoc verum est, Romanos scriptores Peloponnesiacam *Messenem*, Siculam *Messanam* vocare, et hoc observatum vult Casaubonus Graecorum scriptorum interpretibus. Leid. et Voss. A. [Gu. Ult.] *restituta*. B. *constituta*. De epigrammate, quod ad Epaminondas statuum adscriptum prolatum jam est a Lambino et aliis ad h. l. e Pausaniae Lib. ix. cap. 15. agit etiam Aristides T. II. pag. 400. [Axen. non *constituta* habet,

sed *destituta*, quod commendat lectionem *restituta*. Mosche.] *De eo*] Absunt haec vulgo: reducta a me auctoritate optimorum codd. Dan. Leid. Boecl. Bosius. Leid. m. et Voss. A. B. [Gu. Ult.] agnoscunt *de eo*.

Sic a iudicio capitis] Simile ferme exemplum exitat de Scipione apud Livium Lib. 38. et Appian. in Syriac. Aelianus 13. Var. 42. refert, cum Epaminondas domum e curia regressus, et Melitensis catellus ei obvius cauda blanditus esset, dixisse ad praesentes: *Hic mihi pro beneficio gratiam reponit, et Thebani, de quibus saepe praeclare sum meritus, mihi capitis supplicium minabantur.* Loecenius.

CAP. IX:

Hic extremo tempore imperator apud Mantineam

Apud Mantineam] Prolixe de hoc praelio Diodor. 15. pag. 502, 503. Strabo 9. et Xenoph. Hist. Gr. 7. prope fin. Iconisimum habes apud Arcerium ad *Tactica Leonis* pag. 176. In Ceramico ab Euphranore pictas existisse res ab Atheniensibus in eo gestas, docet Meurs. in *Ceram.* cap. 4. Bosius. Constanter omnes mei Codices [cum Gu. Ult.] habent *Mantineam*. *Mantiniam* tamen scribendum censet Oudend. ad Front. Lib. 3. cap. 11.

Ex. 5. Vide, quae dixi ad Alcibiad. cap. 4. §. 7. De situ Mantineae Plinius Lib. iv. N. H. c. 6. ubi de Graeca hujus urbis scriptura Harduin. et de ea olim e quinque pagis composita J. Meursius Lib. ii. L. Att. cap. 3. Sed et adde Interpr. ad Strabonem Lib. viii. p. 519. et Wesf. ad Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 5. num. 88. Haec *Ἰππομαχία* vocatur ab Aristide Oration. p. 177. sive 309. qui Marathoniam pugnam pedestrem, navalem Sala-

quum acie instructa audacius instaret hostes, cognitus a Lacedaemoniis, quod in unius pernicie ejus patriae sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt, neque prius abscesserunt, quam magna caede [facta multisque occisis,] fortissime ipsum Epaminon-

miniam, et apud Mantineam equestrem vocat p. 186. sive 324.

(p. 439.) *Instaret hostes*] Fidenter in textum recepi hanc Mli. Dan. scripturam: cum vulgati omnes haberent *hostibus*. Nam, ut *Priscianus* observat L. 18. Romani veteres utrumque dicebant, *insto illi, et illum*: sicut Graeci *ἐπιστήσει ὑμῶν καὶ ὑμῶν*. Plautus Poen. 4, 2, 96. *tantum eum instat exitii*. Vide *Voss. de construct.* cap. 43. Eodem modo *Noth* infra loquitur 18, 4, 2. Mox *Msc. Boeckl. cognitum a Lacedaem.* *Bosius*. Voss. B. *cognitum a Lacedaem.* Sed *instaret hostibus* scribunt *Leid. m. et Voss. A. B.* [Ax. Ult. Gu. quamquam huic cum Dan. codice in plerisque convenit.]

Quod in un. pernicie ejus patriae sitam] Infra *Eumene*: *cujus in pernicie positam spem habuissent victoriae*. *Gebhardus*. [Lamb. in *ejus unius pernicie*, sed Gu. etiam cum Ax. Ult. et] *Voss. A. In unius pernicie ejus patriae sitam putabant salutem*. *B. In unius pernicie patriae sitam putabant salutem*. Vide *Th. Wopkens Lib. 3. Lect. Tullian.* cap. 2. pag. 243. unde *Lector* docebitur, *ejus* facile hic posse omitti. Paulo post pro *abscesserunt* *Voss. B. accesserunt*.

Magna caede facta] *Ms. Boeckler.* et *Ed. Brixiensis* omittunt *facta*. Mox *fortissime* etiam in *Ms. Leid.* erat. a vulgatis abest. *Bosius. Facta* omittunt [cum Gu. Ult. omnibusque ante Lamb. edd.] *Leid. m. et Voss. B.* Hic locus est sine dubio mutilus; sed nondum *Heusingero* adsentior,

legenti: *magna caede fortissime ipsum Epaminondam pugnans sp. eminus perc. conc. vid. Ta multisque occisis* videntur quidem interpretatio τῶν *magna caede facta*; attamen haec verba retinent codices, licet *facta* omittant. Si verba, uti *Heusingerus* distinguit, ad *Epaminondam* pertinent, quaestio est, an quidem unus homo dici possit, *magna caede fortissime pugnans sp. e. perc. concidere*. Judicium acutioribus relinquo. Ita haec narrat *Diod. Sic. Lib. xv. cap. 87. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι θεωρῶντες Ἐπαμινώνδαν προθυμότερον προσπίπτοντα τῷ Σωμῶ, (hinc Orosius Lib. iii. c. 2. dicit, eum incautius dimicasse) συνέδραμον ἐπ' αὐτόν, πολλῶν δὲ καὶ πυκνῶν φερομένων βελῶν, τὰ μὲν ἐξένευε, τὰ δὲ διεκρύετο, τινὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἐξαιρῶν, ἥρωικῶς δὲ ὑπὲρ τῆς νίκης ἀγωνισάμενος (pro his *Nepos* dixit *fortissime pugnans*). deinde καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις ἀναιρεθέντων* videntur exprimere haec *Nepotis magna caede facta, multisque occisis*, licet a *Diodoro* dissentiat in nonnullis, ut jam observatum est a *Lambino*, unde incidit mihi suspicio, an non legi possit, *magna caede facta, multisque mutuo occisis*. Ipse *Nepos* in *Datame* 6. 10. dicit *non beneficiis mutuis, sed odio communi*. Vel *mutua caede multis occisis*. Inter *Lacedaemonios*, quorum socii in hac pugna erant *Athenienses*, occisus quoque fuit *Gryllus, Xenophontis Atheniensis filius*. Xe-

dam pugnans, sparo eminus percussus, concidere viderunt. Hujus casu aliquantum retardati sunt Boeotii; neque tamen prius pugna excesserunt, quam repugnantes profligarunt. At Epaminondas quum animadverteret, mortiferum se vulnus accepisse, simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, ex-

nophontis enim filii sequebantur signa Atheniensium. Vid. Periz. ad Aelian. Lib. III. V. H. cap. 3. n. 2. De publico Grylli funere, quo cum Mantineenses extulere, Pausan. pag. 622. Caeterum de hac pugna propter Epaminondas mortem ancipiti agit Polybius Lib. IV. cap. 33. et L. IX. cap. 8. et Diod. Sic. I. l. c. 89. etiam vocat ἀμφισβητούμενην νίκην. [Heusingeri sententiam probat et praeclare de h. l. disputat Goerenzius ad Cic. de Fin. 3, 2. pag. 314. Horum igitur virorum auctoritate verba facta multisque occisis uncis inclusimus. Caeterum in pugna Mantinensi Epaminondas et Gryllum, Xenophontis filium, obiisse, ex Ephori libro XV. etiam Diogenes Laërtius refert 2, 54. quem locum a Marzio in Ephori Fragmentis omissum, Wytttenbachius supplevit Philomathiae Libro Tertio Amstelodami a. 1817. edito pag. 308. Fortissime etiam Gu. Ax. Ult. addunt.]

Sparo em. percussus] A Gryllo, Xenophontis filio, ut apud Athenienses et Thebanos fama erat. Mantineenses et Lacedaemonii a Machaerone factum volebant. (Vide Pausan. Arcad. et Boeotic.) Plutarchus Agesilao ab Anticrate quodam, La. (p. 440.) cone. Bosius. Leid. m. pharo. Sparus erat telum missile, nulla politum arte, ut docet J. Lud. de la Cerda ad locum Virgilii a viris doctis jam saepius citatum ex Lib. XI. Aen. vs. 682. et ex vocis sono conjiciunt idem esse, quod hodie cin-

Sperr vocatur. Vide Cortium ad Sallust. Catilin. cap. 56. num. 3.

Hujus casu] Sic legendum, non ut omnes habent, quos quidem viderim; libri vulgati, *hujus causa*. Lamb. Leid. m. et Voss. A. *caussa*. B. *casu*. Pro Boeotii Voss. A. et B. [Gu. Ax.] Boetii, et ita semper. [Gu. causa. Ita et Ax. non casu. Sed Ult. casu.]

Hujus casu aliquantum retardati sunt Boeotii] Animos et ardorem pugnandi parumper remiserunt. Tacitus 2. Annal. 21, 2. *Imprompto jam Arminio ob continua pericula, sive illum recens acceptum vulnus tardaverat*. Gebhardus. Pro repugnantes Voss. A. [Gu.] repugnantis. [Dan. Gu. Ax. aliquantum, sed Ed. Arg. Ult. Long. et Mag. aliquantum.]

At Epaminondas] De vulnere et ex eo consecuta Epaminondas morte paullo aliter narrat Pausanias in Arcadicis; sed cum nostro convenit Diodorus 15. itemque Cicero fam. epist. 5 12. Buchnerus. Videri et Aelianus potest 12, 3. ac Valer. Maxim. 3, 2. itemque Plut. in Apophthegm. et Justin. 6, 8. Bosius.

Mortiferum vulnus] Mortale, lethale, δαράσιμον. Sic Mortiferum bellum Ennio Telamone: *Scibam me in mortiferum bellum, non in epulas mittere*. M. Tullius pro Sextio: *Plaga insanabilis et mortifera*. Pro Sulla: *Accepit P. Sulla vehemens et mortiferum vulnus*. Gebhard. [Cod. Axen. mort. vulnus se accepisse.]

traxisset, animam statim emissurum, usque eo retinuit, quoad renuntiatum est, vicisse Boeotios. Id postquam 4
 audivit, *satis*, inquit, *vixi: invictus enim morior*.
 Tum ferro extracto confestim exanimatus est.

Statim emissurum] Sic ex Mss. emendavi. Ita *efflare animam* dixit in Pausania cap. 5, 4. *emittere spiritum* Marcianus in L. 18. §. in quibus. De reb. dubiis. et non semel Damasus de vita Pontificum. Jocosè Plautus: *cave, ne quid emittat animæ*. Savaro: Non probo factum Savaronis emissurum substituentis. Sic Cicero pro S. Roscio: *Per summum dedecus vitam amittere*. Auctor ad Herennium: *Decius amisit vitam, at non perdidit: recepit patriam, amisit animam*. Gebhard. Confirmat Savaronis lectionem et cod. Boecl. Nobiliss. *Schefferus* censebat ideo retinendam, quia simul respiciatur ad sanguinem et ejus fluxum, cum quo anima conjuncta. Vulgo erat *amissurum*. Bosius. Leid. m. Voss. A. B. item ms. Oxon. [Gu. Ult.] *emissurum*. *Emittere animam, spiritum, dimittere vitam et depone animam* idem notant. Vide Muncker. ad Hyginum fab. 59. *emittere et amittere* saepius confundi docemur ex notis Burmanni ad Phaedrum Lib. 1. f. 13.

Vicisse Boeotios] Celeberrimum hoc praelium ad Mantiniam (quo victores quidem extiterunt Thebani, verum una cum praesantissimo hoc eorum duce imperium suum amiserunt) varia prodigia praecesserunt, quae Cicero Lib. 1. De Divinat. exponit, Xenophon in luctuosa toti Graeciae hac victoria historiae suae finem facit. *Ernstius*.

Satis, inquit, *vixi*] Vir fortis ac fidus patriae nunquam paratus et gloriosius occumbit, quam pro patriae salute. Tullius (p. 441.) Lib. 2. Tusc. Qu. c. 24.

Num tu ingemuisse Epaminondam putas, cum una cum sanguine vitam effluere sentiret? imperantem enim patriam Lacedaemoniis relinquebat, quam acceperat servientem. Loccen. Vossian. A. *satis*, inquit, *nixi*. Praecipue vero cum audivit, clypeum suum esse salvum, tum spiculum sibi evelli iussit. Vide Lambinum, Perizon. Animadv. Histor. cap. vii. p. 237. et West. ad Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 87. lin. 78. Utrumque tamen rogavit, primo an *scutum esset servatum*, deinde *utriciessent*, ut e Diodoro et Justino liquet. Orosius Lib. iii. cap. 3. paullo aliter rem narrat, sed vide ibi Fabric. de verbis, quibus usus esset, quum in tentorium vivus esset delatus, vide Interpret. ad Aelian. xii. V. H. 3.

Confestim exanimatus est] *Τὸ δόπατος ἐξαπεσέρτος ἀνεπαύσης παραχῆς ἐξέπνευθεν*. Valer. *E corpore deinde suo hastam educi jussit, eoque vulnere exspiravit*. Gebhard. Servius ad Virg. Lib. 1. Aen. vers. 488. *Exanimus et exanimis dicimus, sicut unanims et unanimis, inermis et inermis. Ergo pro nostro arbitrio aut secundae declinationis erunt, aut tertiae; sed tertiae ablativum singularem in i. amittunt, quia communis sunt generis*. *Exanimis autem est mortuus, ut hic indicat locus, exanimatus vero timens, ut: Exanimata inpingeret agmina muris*. Qui Lib. 4. Aen. vs. 672. sibi obloquitur ad illa verba: *Audiit exanimis trepidoque exterrita cursu, dicens: Audiit exanimis, id est exterrita; nam ut diximus,*

CAP. X.

Hic uxorem numquam duxit. In quo quum reprehenderetur, quod liberos non relinqueret, a Pelopida, qui

Exanimatus, mortuus est. Pro mortuo usi sunt Suetonius in Caesare cap. 39. *Ac saepe prae turba elisi exanimatique sunt plurimi, et in his duo senatores.* Et A. Gellius Lib. 3. N. A. cap. 15. *Anus repente, filio viso, copia atque turba et quasi ruina incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataque est.*

Hic uxorem numquam duxit] Tamen filium ejus Stefimbrotum memorat Plutarchus in *parallelis* pag. 308. e *Ctesiphontis tertio Boeoticorum*: uxorem (γυναικα) a Phoebida amatam Polyaeus 2, 2. Gebhardus tamen negat Polyaei verba fidem nostro demere. Aliud enim, inquit, est, habere mulierem; aliud, γαμετῆν. Uxorem quidem non duxisse testantur omnes Epaminondas; aut caput libenter eum scortis collimasse, apparet ex isto Plutarchi loco in παραγγελιασιν: Ἀριστα δὲ ἀνδρῶπων, inquit Philosophus, ὁ Ἐπαμινώνδας, ἀρνησάμενος δεηθέντι τῶς Πελοπίδα τὸν κάπηλον ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἀφεῖναι, καὶ μετ' ὄλιγον τῆς ἐρωμένης δεηθείσης ἀφείλ, τουαύτας, ἔφη, Χάριτας, ὃ Πελοπίδα, λαμβάνειν ἑταιριδίῳις, ἔ στρατηγοῖς, πρόπον ἐστίν. Haec Gebhardus. Bosius. Ctesiphon, cui sua debet Plutarchus, haud illustris auctor, est a Plutarcho solo citatus, sed raro. Vid. Voss. L. 111. de Hist. Gr. pag. 350. et Fabr. Tom. I. Bibl. Gr. Lib. 11. cap. 15. §. 26. praeterea quaestio est, an Plu-

tarchi locus sit sanus; nam ab eodem Plut. in Pelopida p. 279. dicitur Epaminondas μονότροπος βίον ἀπ' ἀρχῆς ἐλόμενος, et μονότροπον βίον recte per vitam caelibem esse versum, docent sequentia. Πελοπίδα δὲ ἦν μετ' γάμος λαμπρὸς, ἐγένοντο δὲ καὶ παῖδες. Polyaei locus suspectus est Casaubono. Adde not. pol.

(p. 442.) *Reprehenderetur, quod liber. non relinqueret*] Sic Mr. Boecl. et ante Lambin. vulgati. Leidensis paullo aliter, *reprehend. a Pelopida, quod l. n. rel.* Primus Lambinus illa quod lib. non rel. in alium locum coniecit, et illis, *maleque eum in eo patr. cons. diceret*, subjunxit. Quem ceteri secure secuti sunt. Mihi suspecta sunt, et e cap. 5, 5. ab aliquo in ora libri adscripta videntur. Bosius. Sic etiam Leid. m. et Voss. B. [Gu. Utk. ut in textu legitur. Verissime Tzschuckius: *Cur verba quod — relinqueret rejiciantur, non satis caussae subesse puto, quum imprimis sequentia ex iis illustrentur et comprobentur.*]

A Pelopida, qui filium habebat infamem, maleque eum in eo patriae consulere diceret] Sc. Pelopidas, qui Nominativus ex praecedenti repetendus Ablativo Pelopida. De quo ellipseos genere plurima congestere Oudendorp. ad Frontinum lib. 4. Strateg. cap. 1. num. 136. et Th. Wopkens lib. 2. lection. Tulliam

qui filium habebat infamem, maleque eum in eo patriae consulere diceret, *vide*, inquit, *ne tu pejus consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. Neque vero stirps mihi potest deesse. Namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quae non modo mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est.* Quo 3 tempore, duce Pelopida, exsules Thebas occuparunt, et praesidium Lacedaemoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quam diu facta est caedes civium, como

cap. 12. Quae Elliptica locutio utriusque linguae scriptoribus familiaris mire vexavit Virum Cel. J. Perizonium in Aeliano L. 8. V. H. cap. 17. *Ὅτι Σκόσης ὁ Ἰσώνιος, τῶν Ζαρκλαίων μονάρχης ἀνέβη εἰς Ἀσίαν παρὰ βασιλέα ΔΑΡΕΙΟΝ, καὶ αὐτὸν ἔΝΟΜΙΣΕ (sc. ΔΑΡΕΙΟΣ) πάντων δικαιοτάτων ἀνδρῶν εἰ-
vas.* Consule ibi Abr. Gronovii notas. Caeterum, *quod liberos non relinqueret*, inserta forsant sunt ab iis, qui apud Diodorum l. 1. legerant *τελευτᾶς ἀτεκνός*, et apud Val. Max. Lib. III. c. 2. ext. 5. qui narrat ipsum Epaminondam dixisse: *Orbus quoque, non tamen sine liberis morior.* etc. Quem vero scriptorem sit secutus Nepos, ignoro. Vid. not. post.

Qui filium habebat infamem] Ex Plutarcho cognoscere licet, filios aliquot Pelopidam ex uxore sua habuisse: sed neque quot fuerint, neque ullum ex iis infamem fuisse narrat. Lambinus. Pro maleque Leid. m. male. Paulo post pro occupaverunt, [quod Reuch. habet, Gu. Axen. Ult.] Leid. m. occuparunt.

Ex me natam rel. pugnam Leuctr.] Xenophon Lib. 7. dicit eum reliquisse duas filias, victoriam Leuctricam et Mantineaensem. Ernst. Alteram, Mantineaensem, addunt Xenoph. h.

Tom. I.

Gr. 7. Diodor. 15. et Val. Maxim. 3, 2. Bofius. [Gu. N. v. stirps potest mihi d. Pro Namque Ax. Nam.]

Domo se tenuit] Lambinus edidit, *domi se retinuit*, Aldinam et Paris. edd. sequutus. Quanquam ipse mallet *continuit*: quod Gebhardus recte rejecit. Qui vulgatam lectionem firmat illo Curlii 10, 5, 8. *Nec se ipsos intra vestibulum regiae retinere potuerunt.* Et altero Varronis:

*Si quis melodinis sit ὄνος λῦρας,
Praesepe se retineat forensibus.*

Ed. Col. *domo se retinuit. Ven. domum se retin.* Verum in optimis libris Dan. Sav. Leid. Boecler. erat, *domo se tenuit*: quomodo fere loquutus 18, 5, 7. 23, 12, 3. et 10, 9, 1. quare non dubitavi sic et hoc loco, praecunte Savarone, rescribere. Bos. Etiam Leid. m. Voff. A. et B. item Oxon. *domo se tenuit.* De *domo pro domi* consule Muncker. ad Hyginum fab. 247. Idem usus ob (p. 443.) tinet in nominibus propriis. Ita in Milt. cap. 8. num. 3. Leid. et Voff. A. C. Chersonesso pro Chersonesi. In Chabria c. 3. num. 4. Cod. P. Dan. Leid. et Voff. B. *Timotheus Lesbo, Chares Sigeo.* Vide et Oudendorp. ad Julium Obsequentem c. 114.

I i

se tenuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret. Namque omnem civilem victoriam funestam putabat. Idem, postquam apud Cadmeam cum Lacedaemoniis pugnari

et J. Arntzenium ad Victorem de Viris Illustr. cap. 37. num. 3. At tamen istum casum non temere ubique intrudendum censeo. Ita Viri docti dissentiant, utrum sit melius, *humo jacere*, an vero *humi*, quam litem egregie dicit Burmannus, qui respondit, melius esse ac latinius *jacere humi*, si absolute ponatur, *humo* vero, si adjectivum adjiciatur, addens in gignendi casu saepius pro *in humum*, *in terram* adhiberi a probatis Auctoribus. Vide ejus Viri Commentarium ad Phaedrum Lib. 1. fab. 18. vs. 3. unde facile cum Graevio et codd. MSS. apud Florum 4, 12, 5. *Afflictos humi* pro *humo* legi posset, sed vide ibi Dukeri notas: ita tamen et *depressus humi* veteres dixere, vide Cort. ad Sallust. Catilin. cap. 55. num. 3. *Tenere se domo* est manere. Livius L. 2. cap. 32. *Ibi sine ullo vallo fossaque communis castris, quieti, rem nullam nisi necessariam ad victum sumendo, per aliquot dies neque lacessiti, neque lacessentes sese tenuere.* L. 3. cap. 26. *Nulla magnopere clade accepta castris se pavidus tenebat.* Lib. 4. cap. 21. *Qui se primo aut oppido, aut montibus aut muro tenuerunt.* Cic. 10. ad Fam. Ep. 18. *Nisi uno loco me tenerem.* Plut. in Pelopida pag. 280. dicit *Ἐπαμειώνδας δὲ κατὰ Χώραν ἔμεινε, τῷ καταφρονήθῆναι διὰ μὲν φιλοσοφίαν, ὡς ἀπράγμων, διὰ δὲ πενίαν, ὡς ἀδύνατος.* Hinc idem Tom. II. pag. 576. de Soer. gen. *Ἐπαμειώνδας δὲ βοιωτῶν ἀπάντων τῷ πεπαιδευθῆναι πρὸς ἀρετὴν ἀξίων διαφέρειν, ἀμβλύς ἔστι καὶ ἀπρόθυμος.* Quod obpro-

brium tacito eluit hic noster Nepos. [MSS. *domo*. Non improbo tamen *domi se tenuit*, quod in omnibus exemplaribus est 10, 9, 1. Sic etiam apud Ciceronem pro Domo cap. 3. in multis est *domi me tenui*, ubi Gruterus et Graevius *domo* ediderunt, ut Idem dixit post reditum in Sen. cap. 11. *domo se teneret.* Heusinger. Ax. Gu. *domo*. Ult. *domi*, sed in *Erratis* emendatur: *domo*.]

Quod neque malos defend. etc.] Ms. Boecl. quod n. m. d. volebat, neque impugnare. neque man. s. s. cruentare, namque o. c. vict. funestam. Bofius. Consentiant Leid. et Voss. A. B. praeterquam; quod Leid. et Voss. B. agnoscunt *to* putabat. [Gu. Ed. Ald. Ult. et Mag. receptam lectionem confirmant.]

Cadmeam] Arcem Thebarum. Scripti plerique: *Academiam* vel *Achademiam*. Quare Clar. Schefferus legit *arcem Cadmiam*: putatque scriptum fuisse breviter, *ar. cadmiam*. Mox Ms. Boecl. postq. ap. *achademiam cum Laced. pugnavit*. Dan. cum *Lacedaemoniis pugnare coepit*. Longol. apud *Cadmeiam pugnare cum Lac. coepit*. Bosius. Leid. m. *Mantineani*. Voss. A. *Achademiam*. B. *Achademi*. Pro *pugnari cum Lacedaemoniis coepit* Leid. m. et Voss. A. cum *Lacedaemoniis pugnare coepit*; sed B. cum *Lacedaemoniis pugnavit*, omisso *coepit*. [Gu. Boecl. Ax. Ed. Ult. Idem. Reliquae antiquiores ante Boecl. Idemque. Tum Dan. Gu. Ax. apud *Achademiam*. Ult. cum antiquioribus edd. apud *Academiam*. Ed. Ald. et Lamb. ad *Cadmiam*. Ax. cum *Lac. pugna-*

coeptum est, in primis stetit. Hujus de virtutibus vi- 4
taque satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, quod
nemo eat infitias, Thebas et ante Epaminondam natum,
et post ejus interitum, perpetuo alieno paruisse impe-
rio; contra ea, quam diu ille praefuerit Reipublicae,
caput fuisse totius Graeciae. Ex quo intelligi potest,
unum hominem pluris, quam civitatem fuisse.

vit. Gu. cum Lac. pugnatum
est supra scriptum: ri. Ed. prin-
ceps, Arg. utraque Paris. pug-
nare cum Lac. coepit. Ald.
Lamb. et seqq. pugnari c. L. c.
Sed optima Ult. editio: cum La-
cedaemoniis pugnari coeptum
est, quod fidenter in textum re-
cepi. Ita enim ubique Corne-
lius. V. Ind. v. coepit.]

In primis stetit] *Ev προμά-
χου*, in iis, qui in primis or-
dinibus pugnabant. *Lambinus*.
Vide Ind. *Bosius*.

Eat infitias] *Msc. Leid. it inf.*
non male. Est enim parenthesis.
Mox pro contra ea Ed. Ald. et
Lamb. cum eo. sed alterum *Mss.*
codicum auctoritate locisque *Ne-*
potis aliis stabilitur. Denuo Ind.
vide. *Bosius*. *Leid. m.* etiam *it*
inficias. [Dan. Ax. Gu. et Sa-
varonis codices *contra ea*. Ult.
contra eas. Ed. Paris. 2. Long.
et Mag. *cum ea*, et postea *fuis-*
set. Pro *eat inf.* Gu. *id* (pro
it) *inf.* Sed etiam vulgata op-
time se habet.]

Post ejus interitum etc.] Si-
milis *Diodor.* habet 15. p. 498.
et 504. *Bosius*. [Gu. Ult. cum
reliquis ante *Boecl.* excusis *ejus-*
dem, sed Ax. etiam *ejus*.]

(p. 444.) *Unum hominem plu-*
ris, quam civitatem fuisse.]
Sallustius Catil. 53. *Mihi multa*
agitanti constat, paucorum ci-
vium egregiam virtutem cuncta
patrasse etc. Vid. tot. loc. Prae-
cipue autem videndus *Polyb.* L.
6. de Thebanorum rep. loquens,

cujus prosperis non forma rei-
pub. ipsa, sed eorum virtus, qui
tum rebus praecerant, causam
praebuerit: *καὶ γὰρ*, inquit,
συνηξήθη καὶ συνήκασε, καὶ
συνκατέλυθη τὰ Θηβαίων ἔργα
τῷ τε Ἐπαμινώνδῳ καὶ τῷ Πε-
λοπίδῳ βίῳ προφανῶς. ἔξ ὧν ἔ
την πολιτείαν αἰτίαν, ἀλλὰ τὸς
ἄνδρας ἠγχείον τῆς τότε γενο-
μένης περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν
ἐπιφανείας. Vide reliqua. *Boecl.*
Similiter *Livius* 2, 10. *Pons sub-*
licius iter pene hostibus dedit,
ni unus vir fuisset, Horatius
Cocles: id munimen illo die for-
tuna urbis Romanae habuit.
Idem de *Archimede* 24, 34. *Ha-*
buisset tanto impetu coepta res
fortunam, nisi unus homo Sy-
racusis ea tempestate fuisset.
Apud eumdem *Scipio* 28, 43. *Nec*
felicis Xantippum Lacedae-
monium Carthagini, quam me
patriae meae sinerem natum
esse; cresceretque mihi ex eo
ipso fiducia, quod possit in ho-
minis unius virtute tantum mo-
menti esse. Addē *Just.* 5, 4, 12.
Bos. Vide *Periz.* ad *Aelian.* Lib.
xii. V. H. cap. 3. Frustra igitur
Thebani ob victoriam *Leuctri-*
cam animos attollere coeperunt,
inde ab *Antiphane* *Socratico* de-
rиси, de cuius dicto *Plut.* *Lyc.*
pag. 58, 59. quod respicit ad *La-*
cedaemonios, qui *Thebanos* con-
tinuis belli rei militares fece-
runt peritos. tandem *Thebae* ab
Alexandro eversae, et solo ae-
quatae, licet *Thebani* fortiter ta-
men pro libertate dimicaverint,

inter pugnandum sibi suisque sociis in memoriam pugnam Leutricam revocantes. V. Diodor. Sicul. Lib. xvii. cap. 10. et seqq. Adnotant nonnulli, de quo tamen tacet Diodorus, non nisi Epaminondae, Pelopidae et Philonis posteris fuisse parcitum. Vid. Interpr. ad Aeliani L. xiii. c. 7. Quamvis autem Epaminondas praefertur omnibus Graecorum ducibus, imo et Romanorum, juxta Aelian. Lib. vii. V. H. cap. 14. vid. et Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 39. et 88. de eo tamen Plut. in Philopoem. p.

363. Ἐφ' ὃν ἐνθάδε αἰρεθεῖς ἀρχῶν (Philopoemenes) καὶ ναυμαχίᾳ παραβαλλόμενος, τὸ τῷ Ἐπαμεινώνδῳ παθεῖν ἔδοξε, πολὺ τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς καὶ τῆς δοξῆς ἀφαιρεθεῖς ἐν τῇ θαλάσῃ κάκιον ἀγωνισάμενος. πληρῶς ἐκείνῳ ἀντιπαραστήσει τῶν κατὰ θαλάσσαν ὠφελειῶν τῆς πολιτείας, ὅπως αὐτῷ μὴ λάθῃσιν, ἀντὶ μονίμων ὀπλιτῶν, κατὰ Πλάτωνα ναῦται γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες, ἀπρακτοὶ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων ἀπελθεῖν ἐκείσιν.

XVI. PELOPIDAS.

CAP. I.

PELOPIDAS THEBANUS magis historicis, quam vulgo, notus. Cujus de virtutibus dubito quemadmodum exponam, quod vereor, ne, si res expli-

(p. 445.) PELOPIDAM narrare Plutarchus in vita, Xenophon hist. Gr. 5. Diodorus 15. Polyaeus 2. Frontinus 1, 5, 2. 3, 3, 8. 4, 7, 28. Aelianus var. hist. 11, 9. Polybius 6. et 8. Pausanias in Boeoticis. Boeclerus.

Pelopidas Thebanus] Suidas plenius: Πελοπίδης ὁ τῆς Πέλοπος. Ernstius. Hippocli filius, nobili Thebis genere: ut Plutarchus ait. Ad nostrum igitur haud pertinet, quod vir doctus e Suida adducit. Bosius. Pelopidam tamen fuisse pauperrimum docet Aelianus Lib. 2. V. H. c. 43. ubi causam ejus paupertatis nobis aperit Perizonius in notis.

Magis historicis, quam vulgo notus] Secus atque Epaminondas, qui in ore paene omnium. Pelopidas autem tantum Historicorum scriptis memoratus, in quae vulgus non ita penetrat. Caeterum sive *historiis* sive *historicis* legas, res eodem recidit. Jul. Capitolinus Vero: Scio, plerosque ita vitam Marci ac Veri literis atque historiae dedicasse. Gebh. Non autem

accipiendum hoc de vulgo Thebanorum, ac si suis ignotus fuerit; sed de Romanis aut etiam Graecorum aliis. Quare non est, cur quis existimet, nostrum ab initio scripsisse, non magis *historicis* etc. Ceterum in vulgaris libris legitur *historiis*: sed nostram lectionem firmant cum manuscripti Dan. Schotti et Boecler. tum, ut jam Lambino et Schotto observatum, illa Ciceronis or. pro Mur. cap. 7. *Tua vero nobilitas, Ser. Sulpici, tametsi summa est, tamen hominibus literatis et historicis notior est, populo vero et suffragatoribus obscurior.* Bosius. Leid. m. et Voss. A. B. [Gu. Ult.] *historicis*. Verbum *dubito* abest a meo Leidensi.

Ne, si res explicare] Lambinus ait, quosdam legendum putare, si eas expl. virtutes scilicet; idque probat: ita tamen, ut etiam hanc lectionem ferri putet posse, ut res gestas Pelopidae significarit, et *res summis* rerum opponi intelligamus. Verum nihil mutandum est. Neque tam *res* et *rerum summae* invi-

care incipiam, non vitam ejus enarrare, sed historiam videar scribere; si tantummodo summas attigero, ne rudibus litterarum Graecarum minus lucide appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero, et medebor cum satietati tum ignorantiae lectorum. Phoebidas Lacedaemonius, quum ex-

cem sibi opponuntur, quam *res explicare*, et *rerum summas attingere*. Illud pleniorum narrationem designat, idemque est ac *rationem gestorum explicare*, 14, 1, 2. hoc brevem et compendiosam. Porro plerisque edd. *to ne* abest: *Lambiniana* tamen habet, nescio unde desumptum. Neque enim in *commentario* quidquam de eo adnotat. Et certe vix potest abesse. Nemo namque veterum, quod sciam, hanc particulam post Verbum (p. 446.) *vereor*, in hoc structurae genere omisit. Quocirca expungere eam nolui. Possent tamen etiam alio loco, post *to incipiam*, inseri, legique, *ne non vis. ejus*, ut a librariis ob continens non omitta fuerit. Sed magis tamen placet mihi *Lambiniana* verborum ordo. Atque sic et *Cicero* solet, ut de orat. 3, 9. *ne, si paullo obsoletior fuerit oratio, non digna expectatione fuisse videatur*. *Bosius*. In alia sententia est *Heusingerus*; sed *Codices* et *Ciceronis* locus a *Bosio* adductus *Rosianam* satis defendunt. [Etiam in *Axen. Gu. Ult. ne* omittitur. *Heusingerus* edidit: *quod vereor, si res exp. incipiam, ne non v.*]

Sed historiam] Oportuisset enim ea etiam, quae superius de *Epaminonda* dicta, aliaque non pauca ab eo gesta heic repetere, quae, ut infra auctor memorat, communia cum eo habuit *Pelopidas. Ernstius*. Vid. *Ind. historia*. Similiter et alii locuti, de quo vide *Savaron. ad Sidon.* 1. *epist.* 2. *Bosius*. Pro *attigero*

Voss. B. attingerem. [Ax. *hist. scribere videar*. Tum *Ult. sin tant. Dan. Gu. Graecarum litterarum*.]

Lucide] *Exc. Dan. dilucide*. quomodo *Terentius Phorm.* 2, 3, 52. *Dilucide expedivi, quis me oportuit*. Sed simplici *lucide* etiam *Cicero* usus 2. de orat. cap. 25. *ut verbum illud, quod causam facit, lucide breviterque definiatur*. Apud eundem *Lib. 3. ejusd. operis* cap. 10. in quibusd. libb. *puri lucidique sermonis* mentio. Mox *Dan. et Boecler. quantum potuero*. ille etiam, *tum satietati*. *Bosius*. Pro *potero Voss. B. potuero*. Verbum occurram eleganter mox ipse explicat per *medebor*, positum quippe pro succurram, operam feram, de qua verbi notione egere *Burmannus* ad *Epistolam Demophoontis Phyllidi*, a *Sabino* versibus conscriptam, vs. 19. et *Snakenburg. ad Curtium L.* 7. cap. 5. §. 10. Pro *cum satietati, tum ignorantiae* *Voss. A. tum satietati tum ignorantiae*. Haec saepe in iisdem *Codicibus* mire confunduntur. Sic vidimus in praefatione §. 8. *Codicem Vossianum* litera *A. distinctum scribere, cum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio*: ubi *Vulgati* edd. et *Voss. B. tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio*, exhibent, et *Leid. m. Magnitudo vol. p. tum festinatio*. in *Pausania* c. 3. num. 3. *Leid. et Voss. A. cum patriae, tum sibi inimica. B. tum patriae, tum sibi inimica. in Cimone* cap. 2. num. 1. *Leid. m.*

exercitum Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quae Cadmea nominatur, occupavit impulsu perpaucorum Thebanorum, qui, adversariae factioni quo facilius resisterent, Laconum rebus studebant; idque suo privato, non publico, fecit consilio. Quo 3

et Voss. B. tum *juris civilis* tum *rei militaris*; contra vero Voss. C. cum *juris civilis*, cum *rei militaris*. Vide et eandem Mss. Codicum varietatem in Aleibiade cap. 7. num. 5. *Qua ex re creverat cum fama, tum opibus.* et alibi. v. Arntzenium ad Victorium de Orig. G. R. c. 11. n. 3. [Ult. *lucide*, et in margine: *Al. dilucide. Potuero etiam Gu. sed Ult. potero.* V. ad 25, 19, 1. Eadem cum Gu. Ax. tum sat.]

Olynthum duceret] Auxilio Amyntae Macedonis, qui societate cum Lacedaemoniis inita, Olynthum cunctis viribus meditataur oppugnare. *Gebhardus.* Rem narrat *Diodorus* 15. p. 467. et paullo aliter *Xenoph. hist. Gr.* 5. *Bosius.*

Arcem oppidi occup.] Prolixè (p. 447.) de hoc *Xenophon l. c. Plutarchus Pelopida*; brevius *Diodorus* 15. pag. 468. aliique. *Bosius.*

Impulsu perpaucorum] Fuerunt hi Archias, Leontides, et Philippus, homines principatu quidem et divitiis clari, sed nihil modestum sentientes, ut inquit *Plutarchus* pag. 280. *Magius.* Consulendus ad h. l. est *Lambinus.* et adde *Plut.* in *Ages.* pag. 609. ubi dicit, Phoebidam per Archian et Leontidan urbem fuisse ingressum, et occupasse arcem, et quidem pacis et foederis tempore, sive ἐν συνόδοις, καὶ ἐπισηνῶν. et *Aristidem* in *Leuctrica* prima pag. 429, 430. nec non *Plut.* Tom. II. de genio *Socratis* pag. 575. *Aristides Rhetor* ibid. pag. 409. Phoebidam hanc arcem occupasse non com-

muni consensu, sed ipsorum Thebanorum novis rebus studentium consilio, nec adfirmare, nec negare audeat. *Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 20. num. 20.* dicit *Lacedaemonios Ducibus* clam in mandatis dedisse, ut occuparent *Cadmeam*, et ita *Phoebidam* hujus mandati memorem eam invasisse. adde not. post. et *Aristid. Or. Leuctr. tertia pag. 448.* Pro *perpaucorum* *Leid.* et *Voss. A. Paucorum.* pro *impulsu* *Voss. B. impulsum.* et paullo ante pro *Cadmea* *Voss. A. Cadmei.* [Ax. *Gu. paucorum.* MS. *Boecl. impulsum paucorum.* *Ult. perpaucorum,* et in margine: *Al. paucorum.*]

Adversariae factioni] Viris adversariae factionis, *Ismeniae, Pelopidae, Pherenico, Androclidae, Epaminondae:* quanquam hic propter paupertatem et philosophiam minus timebatur. *Lambinus.*

Quo facilius resisterent, Lacon. reb. stud.] Vide *Xenoph. l. c.* pag. 556. *Bosius.*

Idque suo privato] Et *Agesilai,* ut *Plut. in Agesil.* testatum reliquit. *Magius.* Imo et publico, sed occultato, ut *Polyb. 4,* et *Diod. Sic.* testantur. Sed ut privato ausu, non publica auctoritate fecisse videretur, Spartani eum dicis causa mulctarunt; re vero ipsa ejus factum tacite approbarunt. Quod eventus ostendit: dum arcem Thebanis non reddiderunt, quam contra foedus occuparat *Phoebidas.* *Agesilaus* hoc ita excusavit, quod rem patriae utile fecisset antiqua lege, quae intuitu utilitatis publicae

facto eum Lacedaemonii ab exercitu removerunt pecuniaque multarunt, neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt, quod susceptis inimicitiiis satius ducebant eos obsideri, quam liberari. Nam post Peloponnesium bellum Athenasque devictas cum Thebanis sibi rem esse existimabant, et eos esse solos, qui adversus resistere auderent. Hac mente amicis suis summas potesta-

aliquid raptim et ex tempore agere permitteret. ἀρχατονεῖναι νόμιμον, ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. Loccenius. Hinc Plut. pag. 280. addit: οἱ μὲν ἄλλοι πάντες Ἕλληνες ἐθαύμαζον τὴν ἀτοπίαν, εἰ τὸν μὲν πράξαντα κολάζουσιν, τὴν δὲ πράξιν δοκιμάζουσιν. et Tom. II. p. 576. de Genio Socratis. Hinc Thebani post pugnam Leuctricam Spartanis litem intenderunt in Amphictyonum iudicio, de quo Diod. Sicul. Lib. xvi. cap. 29. De hac Spartanorum et Phoebidae iniustitia Polybius Lib. iv. c. 27. Hic Phoebidas postea cecidit, Lacedaemoniis ad Thespias fuis fugatisque. v. Plut. Pelop. pag. 285. sed non sine gloria. v. Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 33. et Xenophont. Lib. v. Hist. Gr. p. 449. de tempore vide Casaub. ad Aeneae Tactica pag. 1762. c. 24. Pro suo privato Voss. B. suae privatae.

Pecuniaque multarunt Decem myriadibus drachmarum, ut Plut. Pelopida ait. Quod autem idem in praecipis ger. reip. ab Agesilao servatum scribit, id recte Magius de poena capitis interpretatur. Bosius.

(p. 448.) *Susceptis inimicitiiis* Quid sit suscipere inimicitias docuere Eruditi Lipsenses in Actis M. Aprilis. A. 1731. p. 194. et Cortius ad Ciceron. L. 2. ad Fam. Ep. 18. num. 2. Polybius Lib. iv. c. 27. τὴν δὲ φρονησάν οὐκ ἐξηγάγον. pro quo Nepos dicit: Neque eo magis arcem

Thebanis reddiderunt. Nempe ut Lacedaemonii Thebanos in sua retinerent potestate. Hinc Lacedaemonii hoc tempore dicti sunt: Ἰθηβαίων ἀρξάντες. v. Periz. ad Aelian. Lib. iv. V. H. c. 8. num. 2.

[Peloponnesium bellum] Leid. et Voss. A. Peloponensium bellum.

Qui adversus resistere] Nihil mutandum: quod Lambinus imperite conatur. Gebhard. Lambinus hoc genus loquendi miratur. Credam, Eruditissimum Virum, ut saepe accidere solet, alio contulisse animum, cum id scripserit: cum mea quidem sententia nihil dici possit planius, quam quod soli Thebani auderent adversus resistere, nempe Lacedaemoniis. Dixit Nepos adversus sive adversum resistere, ut est in Ms. nostro Cod. per ἀνέξουσιν. Ernst. Lambino mirum loquendi genus videtur, putatque legendum, qui sibi resist. aud. vel certe, qui se adversus, seu adversus se. quod postremum et Barthio placebat. Sed constantem omnium librorum lectionem facile tuetur locutio similis 17, 4, 7. vide Ind. in adversus. Bosius.

Amicis suis summas potestates dederant] Potentiae paucorum fautoribus, quales erant Thebis Archias, Leontidas, Philippus. Lambinus. Quorum impulsu et arcem ceperant. Longolius. Supra Lysandro: Decem delegerat in unaquaque civitate,

tes dederant, alteriusque factionis principes partim interfecerant, alios in exsilium eiecerant, in quibus Pelopidas hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patria carebat.

quibus summum imperium potestatem omnium rerum committeret. Xenophon Lib. 5. Hellen. Τῶν γενομένων ἐνόμιζε τὰς Θηβας παντάπασιν ὑπὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῶν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. Gebh.

Alteriusque factionis principes etc.] Ismeniam capitis accusatum damnarunt: Androclidas, Pelopidas, Pherenicus, et multi alii, plus cccc. Athenas profugerunt, ex quibus Androclidem Leontidas dolo interficiendum

curavit; ut Xenophon et Plutarchus narrant. Lambinus. Copulam que restitui e Bibb. Dan. et Boecl. nam vulgatis abest, etsiam optimis. Bosius. Pro Summas potestates Voss. B. [Boecl. Ax.] summam potestatem. Pro alterius factionis Leid. m. alteriusque factionis. Verbum carebat abest a Vossiano A. [Ult. cum omnibus ante Bosium excusis alterius, omissa copula, quam et Gu. Ax. addunt.]

CAP. II.

Hi omnes fere Athenas se contulerant, non quo sequerentur otium, sed ut, quemque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaque quum tempus est visum rei gerendae, commu-
niter cum his, qui Thebis idem sentiebant, diem de-

(p. 449.) Quo seq.] Sic e membr. suis et Ultraject. edit. Schottus; itemque Exc. Daniel. Alii, ut seq. Bosius. Leid. m et Voss. A. ut seq. et pro contulerant idem Voss. contulerunt. Pro fors Voss. B. sors. quas voces saepius permutari docet J. Arntzenius ad Victorem de V. Ill. cap. 13. num. 1. obferre proprie hic adhibetur ab Auctore nostro, ut et a Livio Lib. 2. c. 23. Pauci admodum Patrum, quos casus obtulerat, contracti ad consules. Lib. 25. cap. 29. Quosque

fors obtulit. Hirtius Bello Alex. c. 22. Quandocumque fors obtulerat. ex restitutione Arntzenii. Locutionem sequi otium explicat Burm ad Phaedri Lib. v. f. 1. vs. 7. Pro delegerunt Voss. B. elegerunt. Saepe haec duo verba commutantur. Vide Oudendorp. ad Frontinum Lib. 1. stragemat, cap. 1, n. 48. quod verbum recte defendit Burmannus ad Quinctilian. Instit. Orat. L. 1. cap. 3. Graevius vero ad Iustinum Lib. 2. cap. 10. cita: Diem legerunt, quo Maximi Magi-

legerunt ad inimicos opprimendos civitatemque liberandam eum, quo maximi magistratus simul consueverant epulari. Magnae saepe res non ita magnis copiis sunt gestae, sed profecto numquam ab tam tenui initio tantae

stratus simul consueverunt epulari. pro ab tam tenui [Dan. Gu. Ax.] Voss. B. *tam ab tenui.* [Gu. Hii, ut infra 2, 4. Idem cum Ax. non quo, ut etiam Boeclerus edidit. *Quemque* h. l. est *quemcunque*, quod ipsum, invitis libris omnibus, Lambinus reposuit. Vide, quos Heusingerus laudat, Cortium ad Sallust. Cat. 6, 3. 17, 7. et Gronov. ac Drakenborch. ad Liv. 1, 24, 3.]

Quo maximi magistr.] Haec lectio est editionum vett. plerumque, et quarundam e recentioribus, quibus concinunt Mss. Dan. Sav. Schotti; quorum nemo adnotavit, *to maximi* abesse. Etiam Boecler. et Leid. habent, etsi corrupti. nam ille: *cum quoque maximi magistr. similiter cons. ep.* hic: *eum quo maximus magistr. s. c. e.* Et res ipsa retineri jubet. Neque enim omnes Thebanorum magistratus una epulabantur, sed Polemarchi tantum, Archias et Philippus; cum paucis aliis, ut *Xenophon* ac *Plutarchus*, qui prolixè rem narrant, tradunt. Hos *maximos magistratus* dixit. *Bosius.* Omnes mei *maximi magistratus*, praeterquam quod Voss. B. exhibet, *cum quoque maximi magistratus.* Heus. monet, Axen. scribere *quo diem. m.* non male. Pro *consueverant* Leid. m. [Dan. Gu.] *consuerant.* Voss. A. *consuerat.* Pro *saepe* Leid. m. *spe. magistratus* h. l. in pl. N. more Latinis usitato, de collegio adhibuit Noster. quomodo Sallustius in *Catilina* cap. 30. *Romae per totam urbem vigiliae haberentur, iisque minores magistratus praessent.* in *Themistocle* c. 7. n. 4. *Hos postquam Athe-*

nas pervenisse ratus est, ad magistratus senatumque Lacedaemoniorum adiit. ita ibi cum *Oudendorpio* legendum. Quam lectionem ibi confirmatam vidimus loco *Terentii* in *Phorm.* 2, 3, 56. *At tu, qui sapiens es, magistratus adi.* qui locus nos monet, ut in *Eunuchi* prologo v. 22. *Codicum quorundam scripturam amplectamur; exhibitum, Magistratus cum ibi ad-* (p. 450.) *essent, accepta st agi.* In *Lysandro* cap. 4. n. 3. quantum ex collatione *Oudendorpii* conicere mihi licuit, in *Cod. Leidensi* scriptum fuit: *Postquam de suis rebus gestis apud maximos magistratus, quae voluerat, dixerat.* et in *Epaminonda* cap. 4. non refragarer, si quis *Ego te tradam magistratibus* legeret. Vide *Graevium* ad *Justinum* Lib. 2. cap. 20. Quum vero indicatur quis munere quodam publico fungi, dicitur *in magistratu esse*, ut vidimus ad caput quartum *Chabriae*, vel etiam *magistratus* nuncupatur. *Vellejus Paterculus* Lib. 2. c. 42. *Longum est narrare, quid et quoties ausus sit, quanto opere conata ejus, qui obtinebat Asiam magistratus P. R. metu suo destituerit.* *Plinius* Lib. III. N. H. Sect. 9. p. 152. dixit *scripsit Nicodoro Atheniensium magistratu*, pro magistratum gerente Athenis; sed *Nepoti* hoc non est proprium. [Axen. legit *liberandam, quo die*, sine *eum*, quod, cum *die* repetatur, commode abesse potest. *Mosche.* Hanc dicendi formam inprimis *Caesar* frequentavit. *B. Gall.* 1, 16. *Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oport-*

opes sunt profligatae. Nam duodecim adolescentuli coierunt ex his, qui exilio erant multati, quum omnino non essent amplius centum, qui tanto se offerrent periculo. Qua paucitate percussa est Lacedaemoniorum potentia. Hi enim non magis adversariorum factioni, 4

teret. V. Oudendorp. ad B. G. 2, 18. princ. Vocem *maximi*, quae in Boecl. ed. operarum vitio omissa est, reliquae omnes cum Gu. Ax. Ult. addunt. Ab Ax. simul ante *consueverant* abest.]

[*Simul consuev. epulari*] Xenophon ait, Aphrodisia sub finem magistratus in polemarcheo celebrasse. Lib. v. Hell. p. 443. Verum Plutarchus cum in *Pelopida*, tum in *lib. de genio Socratis*, a Phyllida eorum scriba convivio exceptus scribit. Bosius. Adde Lambin. Sicut autem post Codrum Athenis, ita post Xanthum nemo Thebis regnavit. v. Pausan. Lib. ix. cap. 5. in f. deinde summa rerum fuit penes *Boeotarchas*, de quorum numero consule Cel. J. Perizon. ad Aelian. Lib. vii. V. H. cap. 14. §. 12. et Westf. ad Diod. Sic. Lib. xv. cap. 53. num. 85. Sed Bosius ostendit, per *maximi magistratus* non omnes Boeotarchas intelligendos, sed tantum Polemarchos, Archiam et Philippum cum paucis aliis. Si Aphrodisia agitarint, non mirum est, vino sese obruisse; nam festis diebus in genere Thebani vino sese ingurgitabant, unde Plut. ad Princip. Indoctum p. 781. ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας εἰς ἐορτήν τινα καὶ πότον ἀνείμενος τῶν Θηβαίων ῥυέντων, μόνος ἐφώδευε τὰ ὄπλα καὶ τὰ τεῖχη, νηφεῖν λέγων, καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῆς τοῖς ἄλλοις μεθύσειν, καὶ κατέδυειν.

[*Duodecim adolesc.*] In his Melon, Damocles et Theopompus, summo loco nati. Plut. pag. 281. Schottus. Xenophon tradit, sex

duntaxat exules fuisse cum Melone; qui erat septimus. Plutarchus cum Probo congruit. Lambin. Plut. vero pag. 282. addit, in domum Charonis cum exulibus devenisse octo et quadraginta. et Tom. II. de Socratis genio pag. 594. Sed hic agitur tantum de iis, qui societatem hanc inierunt.

[*Qui tanto se offerrent periculo*] Ita est se exponerent, tantum adirent periculum. Cicero Lib. 10. ad Fam. Ep. 18. *Non dubitandum putavi, quin succurrerem, meque communi periculo offerrem.* Justinus Lib. 9. cap. 8. *Pater de convivio in hostem procurrere, manum conserere, periculis se temere offerre, et ita centies, ut et offerre se pugnae, invidiae, et similibus.*

[*Qua paucit. percussa*] Sic q. edd. ut infra versu 4. Reliqui *percussa*. Bosius. Omnes mei *percussa*. [Gu. Ax. Ult. cum omnibus ante Bosium excusis *percussa*, non *percussa*, quod Lambinus in aliis, quos tamen non nominat, esse scribit. Verissime Heusingerus: *Omnes libri percussa est. Neque tamen hic consensus vincit, non esse legendum percussa est. Nusquam fere non ita errarunt librarii.* V. Bentley. ad Horat. Epod. 11, 2.]

[*Percussa est Laced. pot.*] Nam (p. 451.) bellum, quod Spartaee dignitatem ac majestatem fregit, quodque Lacedaemonios maris et terrae imperio spoliavit, ex illa nocte, qua hi XII. juvenes Thebani tyrannos oppresserunt, natum est. Sic Plutarchus Pe-

quam Spartanis eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Graeciae; quorum imperii majestas, neque ita multo post, Leuctrica pugna, ab hoc initio 5 percussa, concidit. Illi igitur duodecim, quorum erat dux Pelopidas, quum Athenis interdium exissent, ut vesperascente coelo Thebas possent pervenire, cum ca-

lopida et Diodorus 15. Lamb. Pro Spartanis Voff. B. spartani. [Schulthesius adnotante Bremio, pro qui principes erant totius Graeciae Cornelium scripsisse arbitratur quo (i. e. tempore) pr. e. t. G.]

Imperii majestas] Recte consensu quodam restituta vox imperii, et tam vulgatum imperio quam *to imperiosa* Lambini rejectum est, praecedentibus libris melioribus Dan. Sav. Schotti; Boecl. Leid. Ineptum et valde coarctum est; *majestatem imperio* dici pro *in imperio*, vel *imperii*. Longe aliud est *fulgor ab auro* et similia. Vide Ind. v. *majestas*. Recte quoque *Lambinus, Leuctrica pugna*, ablativo casu rescribendum, et, ut nunc legitur, locum distinguendum censuit, concinentibus codd. Dan. et Boecl. [Gu. Ax. Ult.] Nam illa *neque ita multo post* seorsim accipi debent: quomodo 4, 3, 1. illa, *post non multo*. Vult scil. quinquennio post, quando Leuctrica pugna commissa est, id factum esse. Quod vulgo, et in Mss. Sav. Sch. aliisque habetur, *neque ita multo post pugnam Leuctricam*; nescio quomodo non satis congruens genio Nepotis mihi quidem videtur. Et, si de Mantineensi praelio accipias (quo Lacedaemonios funditus corrulisse et principatum Graeciae ἀνεληνισως amisisse, *Diodorus 16. p. 474.* scribit) ne quidem verum fuerit. Nam id toto octennio Leuctrico posterius fuit. Ne nunc dicam. res Thebanorum potius pugna ad Mantineam concidisse: sic

enim exserte *Diodorus 15. pag. 498.* Restabat, ut *to concidit* de codd. Dan. Sav. Sch. Boecl. reponeretur; quod ego sine ulla haesitatione feci, cum et alibi noster hoc sensu id usurparit. Confer 17, 5, 2. et 19, 2, 4. In Cod. Boecler. erat *percussa*, vitiose, ut arbitror. *Bosius. Voff. A. et B. etiam exhibent imperii majestas.* Pro *post Leuctrica pugna* Leid. et Voff. A. *post Leuctricam pugnam.* pro *percussa* solus Voff. B. *percussa*. Centies haec duo verba confundi in Mss. a viris doctis satis superque monstratum est. Vide Gebhardum ad Dion. cap. 5. num. 3. et ad Eumenis vitam cap. 5. Broukh. ad Propert. Lib. 1. El. 1. vs. 13. Cortium ad Sallust. Catilin. cap. 43. num. 2. et quos laudat Oudendorpius ad Lucanum Lib. 1. vs. 487. Codicum Mss. plurimorum auctoritatem sic sequar, qui legunt *percussa*; quoniam viri docti adnotarunt, verbum *percellere* notare evertere, pervertere, perturbare, ab omni conatu resistendi, aut vindicandi dejicere, in terram dare, sive profertere, ubi in pugna res geritur. [Gu. Bosii lectionem in omnibus confirmat. Ult. habet *imperio et percussa cecidit. Ax. percussa concidit, non percussa conc.*]

Vesperascente coelo] Xenophon tradit, eos ea hora ad urbem portas venisse, qua ab opere rustico in urbem ii redeunt, qui postremi et maxime sero redeunt. *Lambinus. Diodorus noctu rediisse* ait; *Plutarchus pag. 281.*

nibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. Qui quum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent, domum Charonis devenerunt, a quo et tempus et dies erat datus.

Ἐτι ἡμέρας ὄσης, et aëre ob ventum et nivem mutari incipiente, eoque plerisque civium in aedes suas ob tempestatem reversis. *Bosius*. Plut. de Socratis Genio Tom. II. pag. 576. latius rem describit. [*Quum exissent — exierunt* minus eleganter. Sed talia in Nostro passim objiuntur. *Tzschuckius*. v. supra ad 7, 1, 2. Ita mox quum pervenissent — devenerunt, et 17 8, 3. *fanua quum esset perlata*, — munera — sunt allata. Pro erat dux Ax. Gu. Ult. dux erat.]

(p. 452.) *Vesperascente coelo*] Crebro ad id exemplum loquitur Tacitus Lib. 1. Annual. c. 65. *Enisaque legiones vesperascente die in aperta et solida*. Lib. 16. cap. 34. *Tum ad Thraseam in hortis agentem Quaestor consulis missus vesperascente jam die*. Lib. 2. Hist. cap. 49. *Vesperascente die sitem haustu gelidae aquae sedavit*. Forte ita corrigendus Sallustius in Jugurthino: *Et jam dies vesperaverat*. vulgo editum: *Et jam die vesper erat*. Gebh.

Quo studuerant] Subaudi *pervenire*. Sic et 14, 4, 4. Non igitur opus corrigere *statuerant*. *Bosius*.

Domum Charonis devenerunt] Charon autem potens et dives fuit Thebis, qui domum conjuratis obtulerat, et ad Plataeas feliciter pugnaverat. Ad quem etiam Leuctricae pugnae laudem Meneclides orator invidiose transferebat. *Plutarchus* auctor. *Schottus*. *Lambini* iudicio vera scriptura est *deverterunt*; quomodo Cicero pro Dejotaro: *cum domum regis devertisset*. Sed

nulla mutatione opus. Usus eodem verbo mox c. 3, 1. *Bos*. Verbum *deverterunt*, quod in edit. *Lambini* legitur, satis defendi, facileque admitti posset, vide de hoc verbo *Burm.* ad *Ovidium* Lib. 2. *Amor.* El. 6. vs. 9. sed omnes, quos inspexi Codices *devenerunt* exhibent. pro *Charonis* *Voss.* A. et B. *Caronis*. Hic domum suam praebiturum se promiserat, sed res ipsa clanculum pertractata fuerat antea in aedibus *Simmiae*. v. *Plut.* Tom. II. de Genio Socratis pag. 576. ubi plura de hoc *Simmia* et *Charone*, qui *Simmias* fuit discipulus *Socratis*. v. pag. 588. et de *Charone* pluribus *Plut.* pag. 282, 283. 290, 291. [*Gu. Ult. devenerunt*. *Ax. Gu. Caronis*.]

A quo et tempus] Quid sibi vult et *tempus* et *dies*? nonne idem sunt *tempus* et *dies*? utrum *tempus* diei significat, an anni? Ita *Lambinus*: plane ridicule. *Tempus* enim diei intelligi, poterat ex antecedd. discere: *cum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent*. Sensus igitur est, et diem, et *tempus* diei *Charonem* significasse. Nec male *tempus* et *dies* exponas *tempus* diei, per figuram, quam *Graeci* *ἡ δία δυοῖν* vocant. *Tempus* opportunitatem interpretari, hoc quidem loco, opus non est. *Bosius*. Hunc loquendi modum contra *Lambinum* defendit *Cl. Burmannus* ad *Quinctilian.* Lib. 3. *Institut.* Orat. cap. 6. Hic etiam *Juvenes* monendi sunt, saepe *Adjectiva* cum proximis *Substantivis* convenire, vide *Eruditos Lipsienses* in *Actis* suis *M. Apri-*

lis A. 1731. pag. 190. Cic. 10. ad Fam. Ep. 11. *Hoc tibi spondeo, mi Cicero, neque animum nec diligentiam defuturam.* Imo etiam si priora substantiva numeri sint diversi. Livius Lib. 3. c. 7. *Deserta omnia sine capite, sine viribus, Dii praesides ac fortuna urbis tutata est,* ubi verbum etiam proximae respondet personae, quomodo apud Ovidium et in Codice Thysiano legitur 1. M. vs. 99. *Non galeae, non ensis erat.* Vide Oudendorp.

ad Lucanum Lib. 1. vs. 422. Praeterea saepe veteres, uti et ex h. l. patet, duobus Nominativis pluralibusve iunxisse verbum singularis numeri docuere Burmannus ad Phaedrum Lib. 4. fab. 21. vs. 10. et Cortius ad Sallustium B. Catilin. cap. 12. n. 1. Nonnumquam etiam remotioris substantivi genus praevallet. v. Burn. ad Ovid. iv. Ms. 177. et laudatos Lipsienses, et Oud. ad J. Caes. 11. B. G. 7.

CAP. III.

Hoc loco libet interponere, etsi sejunctum ab re proposita est, nimia fiducia quantae calamitati solet esse. Nam magistratum Thebanorum statim ad aures pervenit, exsules in urbem devenisse. Id illi, vino epulisque dediti, usque eo despexerunt, ut ne quae-

(p. 453.) *Hoc loco libet interp.* De formulae hujus usu vide Ind. libet. Bos.

Ab re posita ἐν ἀποκείῳ τῆς παραφρασῆς. Gebh. Sic Ms. Boecler. Reliqui tam editi quam scripti, *a re posita*. Lambinus tamen, *a re proposita*. quem alii postea sequuti sunt. Atque sic et Dan. *ab re proposita*. Mihi simplex rectum videtur. *Ponere* est referre, narrare, etiam optimis scriptoribus. Noster 15, 6, 1. *in eis que hoc posuisset etc.* Celsus 7, 9. *quod de cancro supra posui.* Bosius. Leid. m. et Voss. B. *Ab re posita*. Contra Codices hic non lego *proposita*. pro *devenisse* Voss. B. *venisse*. [MS. Boecl. Axen. *ab re posita*, omisso verbo est. Gu. *ab re posita est*. Sed Ult. *ab re*

proposita est. Optime. *Proposita est ab initio posita*, notante Heusingero, qui Cic. ep. ad div. 2, 6, 8. Offic. 1, 9. 2, 3. 3, 2. et Coel. in epist. Cicer. 8, 10, 5. laudat, Heusingerum Tzschuckiumque secuti *proposita* in textum recepimus.]

[*Quantae calamitati*] In Boecler. corrupte erat, *quanta caliditate sol. esse*, et mox, *venisse*. Bosius. [Ax. *quanta calamitate caliditate*. Utrumque est à manu prima, eademque verba *calamitate* puncta supposita videtur, cum potius *caliditate* his damnationis signis notandum fuisset. Caeterum e atque i saepius inter se commutantur. Mosche. Gu. *quantae calliditati*. Idem cum Ax. Ult. *venisse*. *Lo* post usque ab Ax. Gu. abest.]

rere quidem de tanta re laborarint. Accessit etiam, quod magis aperiret eorum dementiam. Allata est enim 2 epistola Athenis ab Archia [hierophante] uni ex his;

Ut ne quaerere quidem] Immo, si *Plutarcho* pag. 282, 283. credimus, quaesiere ex Charone ad se accito, sed jam ebrii et negligent. De epistola hac plane nihil *Xenophon*. Bos. *Quaerere* hic notat inquirere. Cicero Lib. 1. *Academ.* Quaest. cap. 4. *Ut de virtutibus et vitiis, omninoque de bonis rebus et malis quaereret; coelestia autem vel procul esse a nostra cognitione censeret.* Lib. 9. ad *Fam.* Ep. 2. *Navare remp. et de moribus ac legibus quaerere.* Hyginus fab. 27. *Rex diligentius quaerit, et in custodiam eum conjici jussit.* et de amatoribus *Ovidius* *Epist.* 17. *Heroid.* vs. 198.

*Nec tamen ipse negas: et nobis omnia de te
Quaerere, si nescis, maxima cura fuit.*

v. ibi *Burm.* pro *de tanta re lab.* *Voss.* *de tanta lab.*

Ab Archia] *Archiae* nomen fuit antiquissimum, pluribus proprium, licet non sint ejusdem civitatis; unus enim ex *Heraclidis* nomine *Archias* *Syracufas* condidit. v. *Thucyd.* Lib. vi. cap. 3. et quos ibi laudat *Dukerus*. De *Archia*, qui demo *Pitnates*, et *Lacedaemonius* erat, et de ejus avo *Archia* *Herodotus* agit Lib. iii. cap. 55. *Archias* puer a poculis jam vocatus fuit, quem condylo interfecit *Hercules* juxta *Hellanicum* apud *Athenaeum* Lib. ix. cap. 18. in f. sive pag. 410. inter *Archontas* *Athenarum* quidam *Archias* nominatur a *Meursio* Lib. 111. L. Att. c. 10. de alio *Thebano* *Archia* agit *Aristoteles* Lib. v. c. 6. pag. 395. Inter *Macedonas* cele-

bris fuit *Archias* *Anaxidoti* filius *Pellaeus*. vide *Arrian.* *Hist.* *Indic.* cap. 18. et 27. *Graecum* vocabulum *hierophante* servasse videtur (p. 454.) detur *Nepos*, si sit *Nepotis*, quia id nomen non proprium erat omnibus sacerdotibus. v. *Harpocratonem* et ex eo *Suidam* in hac voce cum ejus interprete, et, quos laudat *Bosius* in *Indice*. Adde *Plut.* *Alcib.* pag. 202. ubi docemur, peculiarem *Hierophantae* fuisse stolam.

Ab Archia hierophante, Archiae] Sic omnes hodie legunt, et feliciter restitutum ab *Aldo*, ut creditur, locum hunc exstant; quoniam apud *Plutarchum* legitur, *venisse quendam Athenis ab Archia hierophante ad Archiam cognominem, hospitem et amicum, litteras adferentem*, etc. Et tamen in *ML.* et *edd.* vet. purioribus nullum vocis *hierophanta* vestigium, quod sciam, reperire est, nam in iis fere legitur, *ab Archino uno ex his Archiae*: vel; *ab Archia uno Tysarchiae*, vel *Tinarchiae*. quod postremum *Longolius* et *Magius* (non adsentiente *Lambino*) a negligentia *Nepotis* esse censent; qui cum in *Graeco* scriptore reperisset *ἀρχία τῶν τῶν ἀρχία*, ita reddiderit, ac si *τιναρχία* uno vocabulo scriptum esset. Speciose dictum, fateor; si meliores codd. ita legerent. Nuncquid prohibet, ne prima lectione, quae et optimorum codd. *Dan.* et *Boecler.* fuit, leviter immutata legamus: *ab Archia, uni ex his, Archiae? Ex his; magistratibus* scil. de quibus paullo ante. Pro uni librarius scripsit uno, quod ad *Archiam Atheniensem* id per-

tinere putabat. Quamquam et hoc ferri posset: cum Titinius dixerit *uni collegii*; Terentius, *nulli consilii*; Plautus, *coloris ulli*: ut observatum Prisciano. Sic alii isto, toto, altero dixere: de quo Vossius de analog. 4, 6. Qui et illud Appuleji huc refert, 8. Metam. uno potiundi studio postponens omnia. Sic nollet a libi, alterae alae, totae insulae, pro alteri, toti. Fortassis et τὸ Archino retineri, vel in Archinoo mutari potest, nam utrumque nomen Athenis usitatum fuit. Certe si mittenti et accipienti unum idemque nomen fuisset, vix dubito Nepotem addita voce aliqua fuisse eos distincturum. Nec Plutarchi loco moveor: nam is saepe aliter, ac reliqui scriptores, nomina effert. Bosius. Leid. m. ab Archino uno Thisarchiae. Voss. A. ab Archino uno Hexhisarchiae. B. ab Archino hierophante uno ex his. pro allata Voss. A. adlata. De Boeotarcharum numero egi ad c. 2. §. 2. In his undecim, vel juxta quosdam, duodecim duo plerumque erant Polemarchi, summum magistratum obtinentes. vide Thucyd. Lib. 11. cap. 2. ἤγντο δὲ αὐτῶν βοιωτάρχων Πυθαγόρας τὸ φύλιδος, καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδης. et ita hic Archias, secundum Plutarch. in Agefil. p. 609. habuit collegam Leontidam, per quos Phoebidas ingressus occupavit arcem, ἐργῶ μὲν τυράννης, λόγῳ δὲ πολεμάρχης ὄντας. a quibus Thebani, ἀποβεβληκότες τὴν πατριὸν πολιτείαν, dicuntur fuisse καταδουλομένοι. cui additur Philippus. vide Plut. in Pelop. pag. 280. Historiam hanc tangit Periz. ad Aelian. 1v. 8, 3. de hujusmodi Polemarchis Thucydides Lib. 1v. cap. 91. Παρώνδας ὁ Ἀιολάδης Βοιωτάρχων ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριαντίδου τῆ Λυσισμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας ἔσθης αὐτῆ. Diod. Siculus Lib. 1v. c. 62. de duobus Polemarchis, Epa-

minonda, et Pelopida, quibus caeteri Boeotarchae hoc manus sponte obtulerant, agit pluribus. Summa urgente necessitate videntur aliquando tres polemarchi creati. Plut. Pelop. pag. 284. ἐκ δὲ τῶν βοιωτάρχων αἰρεθεὶς μετὰ Μέλωνος καὶ Χάρωνος ὁ Πελοπίδας. Attamen plerumque duo. Sic pag. 285. ἐτυχε μὲν ὁ Πελοπίδας μετὰ Γοργίδου βοιωτάρχων. qui et Boeotarchae dicuntur, quippe ex iis sumpti. Hi Polemarchi erant, τῶν πραγμάτων καὶ τῆς πολιτείας κύριοι. ita vocantur a Plut. Ages. p. 609. Nostrium vero Pelopidam, ἀφ' ἧς (Thebani) ἐβλήθησαν πρῶτον ἡγεμόνα τῶν ὄπλων, ἐκ ἀνεπαύσαντο κατ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν ἀρχόντα χειροτονούντες, ἀλλ' ἢ τὸν ἱερὸν λόχον ἀγῶν, ἢ τὰ πλεῖστα βοιωτάρχων ἀχρι τῆς τελευτῆς ἐπραττεν. in Pelop. p. 285. qui pag. 288. adnotat de eodem, βοιωτάρχης μὲν ἐκ ἀποδεδειγμένοι, ἀρχῶν δὲ τῶ ἱερῷ λόχῳ, καὶ πεινυόμενος, ὡς ἦν (p. 455.) δίκαιον, ἀνδρα τηλικαῦτα δεδοκῶτα τῇ πατρίδι συμβολεῖν εἰς τὴν ἐλευθερίαν. ter et decies Boeotarches fuit. v. Plut. pag. 297. De Jure Polemarchi apud Thebanos Xenophon L. v. H. Gr. pag. 485, 486. τῆ νόμου κελύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἰτις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν. Caeterum in Archiae caede sita videtur, fuisse Thebanorum salus, unde Plut. in non posse suaviter vivi sec. Ep. 1099. dicit τις ἂν — βυλοῖτο μάλλον — ἢ κτεῖνας Ἀρχίαν ἐλευθεροῦσαι τὰς Ἀθήνας. Sed cum Xylandro lege Θηβας. qui primus quoque fuit occisus. v. Plut. de Socratis Genio pag. 597. Huius uni Archiae Epistola data est, quod inter alia patet e loco Plutarchi Tom. II. de S. G. pag. 596. ἦκεν ἐνθένδε παρ' ὁμώνυμῳ παρ' Ἀρχίαν τῆ ἱεροφάντι πρὸς Ἀρχίαν ἐκείνον, ὄντα φίλον αὐτῷ, καὶ ξένον. et in Pelop. pag. 283. Si itaque uni ex

Archiae

Archiae, qui tum maximum magistratum Thebis obtinebat, in qua omnia de profectione exsulum perscripta erant. Quae quum jam accubanti in convivio esset

his Archiae scribendum sit, quod tamen dubito, res ipsa monet, ut legatur, *uni ex his Archiae, qui tum m. m. Thebis obtinebant*. Nam ex allatis locis patet, Archiam non solum tum temporis fuisse polemarchum, sed Leontiden et Philippum. v. Plut. pag. 281. et de Socratis Genio p. 595. Praeterea, si aures consulantur, melius procederet *Archiae, uni ex his, qui tum m. m. obtinebant*; vel Graecos scriptores, vel potius unum Plutarchum sequuti, legere possemus, *uni Archiae, qui t. m. m. Th. obtinebat*. non quod is unus polemarchus erat, sed quia epistola ad hunc solum, non ad duos vel tres polemarchos ab Archia Atheniensi fuerat scripta, cujus rei rationem reddit Plutarchus. Si Codices addicerent, qui satis hic sunt confusi, legi posset *hierophante, cognomini Archiae*. ita Plut. pag. 283. [Ax. Dan. Gu. ab Archino uno ex his Archiae. Ult. ab Archino uno Tysarchiae, ut Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Heusingerus edidit ab Archia hierophante uni ex his Archiae. Hanc lectionem, quae Harlesio etiam admodum probabilis esse videtur, in textu expressimus, sed nomen hierophante, quod in solo Vossiano B. existare dicitur, ut suspectum uncis inclusimus.]

Qui tum max. magistratum obtinebat] Polemarchi munere fungebatur. Vide dicta ad cap. 2, 2. Ms. Leidensi maximum aberat. Bosius. Voss. B. obtenebat. Thucydides de Argivis Lib. v. c. 27. dicit, Ἀρχῆν δύο ἀνδρες εἶς ἀρχῆς τῆς μεγίστης.

Exsulum! Dan. eorum, et in glossa, exulum. Pari modo et

Tom. I.

alibi noster pronomen relativum non ad propius sed remotius nomen refert. Ut 12, 2, 3. *Lacedaemonii cum Aegyptiis, a quibus magnas praedas Agesilaus rex eorum (Lacedaemoniorum) faciebat*. Nisi illa rex eorum glossema sunt. Infra 17, 4, 8. *qui supplicibus eorum nocuissent; deorum scil. quorum templa Agelilaum sancta habuisse, vs. 7. dixerat. Tacitus Agric. 41, 3. Comparantibus cunctis vigorem, etc. cum inertia et formidine eorum: ducum scil. de quibus vers. 2. Nulla necessitate Grotius aliique corrigunt: formidine ceterorum: Barthius etiam inepte, morum. Quid enim formido morum? Paulo post Ms. Dan. cum jam occubanti. Boecl. jam aberat. Bosius. Tres mei Codd. [Gu. Ult.] exsulum. pro perscripta Leid. m. scripta. sed perscripta retinendum, neque pro simplici scripta Auctor noster posuisse censendus. Quomodo eum hoc verbum usurpasse in Datame cap. 5. putat Schaefferus ad Justinum Lib. 2. cap. 10: Perscribere notat ita scribere, ut nihil scribendum restet, ordine et accurate scribere. Cic. 2. ad Fam. Ep. 7. Ut, quoniam sane feliciter et ex mea sententia remp. gessimus, unis literis totius aestatis res gestas ad senatum perscriberem. et Epist. 11. ejusdem libri. Tu, velim, ad me de omni reip. statu quam diligentissime perscribas. Sueton. in Galba cap. 5. Quia notata, non perscripta erat summa. Eandem vim habet haec praepositio et in aliis compositis, quod, credo, jam supra ostendi, ut pertentare pro penitus tentare. Serv. ad Virg. 3.*

K k

data, sicut erat signata, sub pulvinum subjiciens, in
3 *crastinum*, inquit, *differo res severas*. At illi omnes,

Georg. vers. 250. *Perrogare* (p. 456.) pro omnes ordine rogare. Interpr. ad Justinum L. 31. cap. 5. *Persalutare* est ad unum omnes salutare. Vid. Burm. ad Phaedr. Lib. 4. fab. 11. vers. 4. *Perluere* pro penitus madefacere. Idem Vir incomparabilis ad Petronii Satyric. cap. 120. *Persolvere* pro itaolvere, ut nihil maneat reliquum, Broukh. ad Tibull. 1, 10, 13. *Perdolere* pro nimis dolere, perferentire dolorem. Donat. ad Terent. Eun. 1, 2, 74. et infinita talia produci possunt. v. Tennul. ad Frontin. Lib. 111. Strateg. cap. 12. n. 7. [Gu. Ult. *perscripta*. Reliqui ante Boecl. editi *scripta*.]

Sicut erat signata] *Buchnerus* putabat leg. *sicut erat, signatam s. p. s.* atque sic laudat etiam in *accession. ad thesaur. Fabri, col. 1270.* et hoc dicere ait Nepotem, Archiam non resignasse epistolam, sed signatam, uti acceperat, subjecisse in pulvinum. Sane sic solent optimi scriptores, quorum loca praeter *Buchnerum l. c.* adnotarunt *Gevartius Papinian. lection. 2, 7. Barthius ad Claudian. in tert. consul. Honorii, vs. 163. Bos. Paullo ante pro quum jam acc. Leid. m. cuidam acc. Voff. B. cum acc. Signata* habent tres mei Codices. Sueton. Claudio cap. 34. *Induxit et unum ex nomenclatoribus suis, sicut erat togatus.* Ubi Casaubonus etiam legit, *sicut erat, togatum.* Adde not. post. apud Val. Maxim. Lib. 14. c. 6. Ex. 3. Leid. prim. legit: *quem amici, sicut erat togatus et calceatus, corpori conjugis junxerunt.* [Gu. Ult. *sicut erat signata.* Hirtius, ab Heusingero laudatus, de B. Afric. cap. 4. *Litteras nondum perlec-*

tas, sicut erant signatae, dat homini certo ad Scipionem perferendas.]

Sub pulvinum subjiciens] Curtius 3, 6, 7. *Diu animo in diversa versato, nulli, quid scriptum sit, enuntiat, epistolamque sigillo annuli sui impressam, pulvino, cui incumberebat, subject.* Dan. liber habet *sub pulvinum*. Porro vides, quae fato manent, vitari non posse. Caesar apud Sueton. cap. 81. *Libellum insidiarum indicem ab obvio quodam porrectum libellis ceteris, quos sinistra manu tenebat, quasi mox lecturus commiscuit.* Vide *Paterculum 2, 57, 2.* Ubi pulcre concludit: *Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cujuscunque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit, etc.* Gebhard. Longol. et alii, *in pulvinum*. Sed nostra lectio firmatur codd. Dan. et Boecler. Plane sic *Plutarchus: ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ὑπέθηκεν.* *Bosius.* Vossiani A. B. *sub pulvinum*, approbante Burmanno ad Petronium Satyric. cap. 74. et ad Ovid. Lib. 5. *Metam. vs. 350.* Vide quae congesti ad Themistoclem cap. 7. num. 1. [Leid. 1. Gu. Ult. *sub pulv.*]

Differo res sev.] Dictum Archiae hujus in proverbium abiisse, quod ad suam usque aetatem in usu fuerit testatur *Plutarchus in Pelopida pag. 183.* Magius. Quo etiam adlusisse *Plautus in Poenulo* videtur, a. 1. sc. 3. *Res serias omnes extollo ex hoc die in alium diem.* Loecken. Mavult Schottus *serias*. Quod vero *Lambinus* verbum *differo* ejiciendum censet, quia *Plutarchus εἰς ἀντίον τὰ βινδατα*, solemnī suo facit. *Gebh. Serias restitui pro severas. v.*

quum jam nox processisset, vinolenti ab exsulis duce Pelopida sunt interfecti, Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato, non solum qui in urbe erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, praesidium Lacedaemoniorum ex arce pepulerunt, patriam obsidione liberaverunt, auctores Cadmeae occupandae partim occiderunt, partim in exsilium ejecerunt.

not. post. *eis ἐὼ τὰ σπυδα* legitur apud Plut. Lib. 1. Symp. quaeft. 3. pag. 619. qui addit, Archiam, abjecta epistola, statim sumsisse τὴν Θηρίκλειον, scil. κύλικα. de quo poculo vide quos laudat interpres Suidae in voce Θηρίκλέυς τέκνον, et Menag. ad Diogen. Laërt. Lib. v. cap. 72. [Severus, non serias, in omnibus libris est, etiam Gu. Ax. Ult. Quare hanc vocem cum Heusingero aliisque reduximus.]

Omnes vinolenti sunt interfecti] Ms. Codex habet: *vino pleni*. Neutrum rejicio, unum enim idemque significant. Nam *vinolentus* Latinis est ebrius. *Ernstius*. Non adversatur, uti *Lambino* visum, Nepoti *Plutarchus*, cum *Leontidam* sobrium fuisse tradit. Nepos enim de magistratibus epulantibus solummodo (p. 457.) de hoc tradit. Ceterum *vino pleni*, quod *Ernstius* in suo cod. reperit, glossema puto. *Bosius*. Historiam hanc latius extendit *Perizonius* ad *Aelianum* Lib. 4. V. H. cap. 8. num. 1. et *Wess.* ad *Diod.* Sic. Lib. xv. c. 25. num. 63.

Quum jam nox processisset] Nullum hic *Probus* de exsulis vestitu muliebri ornatis verbum facit, neque *Diodorus*. Ceteri, *Xenophon*, *Plutarchus*, *Polyaenus*, mulierum nobilium noctes promissas fuisse, et juvenes exsules muliebri ornatu intromissos esse in domos tyrannorum, Lacedaemoniorum rebus studentium, congruentes inter se nar-

rant. *Lambinus*. Τῆς νυκτὸς προΐσσης. *Sallustius* Jugurtha: Sed ubi plerumque noctis processit. *Gebhard*. *Voss*. B. cum jam non processissent. [Ita et Ms. *Boecl.* Ax. vitiose. Ab Ax. cod. etiam verba duce *Pelopida* absunt.]

Quibus reb. confectis] Paullo aliter *Plut.* pag. 284. *Bosius*.

Vulgo ad arma libertatemque vocato] Quod faciebant vel voce vel etiam propositis libellis, qui praesentem statum ibant imminutum. *Diodorus* 15. Ἐπειτα τὸς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρακαλέσαντες, συνεργῆς ἐσχόν ἅπαντας τὸς Θηβαίους. *Tacitus* 4. A. 27, 2. *T. Curtius* positus propalam libellis ad libertatem vocabat agrestia per longinquos saltus et ferocia servitia. *Pacuvius Duloreste*:

— Ex templo Aegisthi fidem Nuncupantes conciebant populum.

Cicero pro *Rabirio*: Cum ad arma consules ex Scto vocavissent. *Gebhardus*.

Patriam obsid. liberav.] Non quod eam obsiderent, sed quod arcem tenebant Lacedaemonii, quo fiebat, ut quasi obsessa teneretur urbs Thebanorum et clausa. Ita supra 7, 4, 7. et 16, 1, 3. *Buchnerus*. *Leid.* et *Voss*. A. Liberarunt. [Ita etiam *Gu. Ult.* cum omnibus ante *Boecler*, excusis. Sed *Ax.* etiam liberaverunt.]

H k 2

Partim in exsilium ejec.] Schoppius ait in v. c. legi *partim exsilium ejec.* laudatque illud Catulli carm. 34. *Cur non exsilium malasque in oras Itis?* et hoc Accii in Phoenissis: *Jussit proficisci exsilium quovis gentium.* Sed apud Catullum nil prohibet *to in* aequae ad *exsilium*, ac ad *oras*, referre. Accius ἀρχαίζει, ac praeterea poeta est. Nec opus, ut cum *Vossio* transponamus verba. Etsi non infior, similes ellipses in scriptoribus priscis reperiri: quod inter alios idem *Vossius* observavit, cap. 65. *de constructione.* In Schoppiano codice *to in* facile ultima proxima vocis absorbere potuit. Et ipsum hanc lectionem postea improbasse, ex eo colligas, quod in *addition.* ad *Minervam Sanctii* pag. 363. cum reliqua duo loca commemorasset, hunc omisit. *Bosius.* Pro *ejecerunt* Leid. m. *venerunt.*

Mox pro *diximus* idem et Voff. (p. 458.) A. *docuimus.* Quam veram esse lectionem puto: Verbum enim hoc saepius pronarrare, certiore facere, indicare ponitur ut supra in *Miltiade* c. 6. *Cujus victoriae non alienum videtur, quale praemium Miltiadi sit tributum, docere.* Floru. Lib. 3. cap. 5. num. 16. *Sed fiduciam oppidanis resistendi nuntius fecit, docens adventare Lucullum.* Quomodo et Litterae aliquem *docere* dicuntur a Cicerone Lib. 3. ad Fam. Ep. 6. pag. 136. et *docere* pro per legatos vel literas aliquid alteri indicare poni J. Arntzenius docet ad *Victorem* de V. Illustr. cap. 30. n. 2. Virg. 4. Aen. vs. 116. *Paucis adverte.* docebo. Justinus L. 1. cap. 10. num. 16. eo significata *edocere* posuit, et ita passim. [*Docuimus* etiam Gu. Ax. Ult. sed Ed. Mag. et Keuch. *diximus.*]

CAP. IV.

1 Hic tam turbido tempore, sicut supra docuimus, Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum est, domi

Epaminondas, quoad cum civibus dimic.] Leid. m. *Epaminondas.* et a Voff. A. abest praepositio *cum.* quomodo *certare alicui* Virg. Ecl. 5. vs. 8. et 2. Georg. v. 138. ad quae loca *Servius* videndus, et *pugnare puellae* Propert. L. 1. El. 10. vs. 21. Sed nihil hic mutandum duco.

Quoad cum civibus dimic. est] Vide *Plutarch. de genio Socr.* pag. 567. et 594. *Buehner.* *Plut.* in *Pelop.* pag. 284. ἤκον δὲ βοηθῆντες αυτοῖς μετὰ τῶν ὀπλων εἰ περὶ Ἐπαμεινώνδαν, καὶ Γορ-

γίδαν, συνειλοχάτες ὄνκ ὀλίγῳ τῶν νέων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς βελτίστῃς. et Tom. II. de Socratis Genio pag. 598. πυνδόμενος τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἐγὼ καὶ Γοργίδαν ἤδη μετὰ τῶν φίλων συνασπείζουσαι περὶ τὸ τῆς Ἀθηνῶν ἱερὸν. etc. itaque, licet victoriae hujus propria laus sit Pelopidae, teste etiam *Diodoro* Siculo Lib. xv. cap. 81. ut jam *Gebhardus* notavit, in ejus partem tamen venit *Epaminondas* et *Nepos* ipse de *Epaminonda* dixit: *idem, postquam apud*

quietus fuit. Itaque haec liberandarum Thebarum propria laus est Pelopidae; ceterae fere omnes communes cum Epaminonda. Namque Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit dux delectae manus, quae prima phalangem prostravit Laconum. Omnibus praeterea periculis adfuit. Sicut Spartam quum oppugnavit, alterum tenuit cornu, quoque Messene celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus. Denique haec fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda ita, ut proxima esset Epaminondae.

Cadmeam cum Lac. pugnari coeptum est, in primis stetit. vide porro Plut. et quae dixi ad Epam. l. l.

Liberandarum Thebarum propria laus] Hanc locutionem illustravit J. Perizonius ad Sanctii Minervam Lib. 1. cap. 15. n. 8. pro c. f. omnes communes Leid. m. ceterae f. communes. Pro fere Voff. B. ferme. [Ax. c. ferme omnes cum Ep. omissa voce necessaria, ob similitudinem. Heusinger. Gu. c. fere communes cum Ep.]

Propria laus est Pelopidae] Quam ei quoque adscribit Diod. 15. Gebhardus.

In Leuctr. pugna] Msc. Boecler. deest praepositio. Bos. Abest et a Leid. meo et Voff. A. B. Quae praepositio in talibus saepe omitti solet. Explicari etiam potest: *Quando Leuctrica pugnabatur.* Vide Oudendorp. ad J. Obsequentem de Prodigis c. 61. et Cortium ad Cic. 10. Fam. Ep. 32. num. 7. qui tamen ad Lib. 1. ad Fam. Epist. 4. num. 6. J. Ob. (p. 459.) sequenti praepositionem restitui mavult. [Etiam a Gu. Ax. Ult. reliquisque ante Lamb. vulgaris abest praepositio, quam cum Staverio in edit. minori, qui Oudendorpium ad Caes. B. Gall. 2. p. laudat, Bremio aliisque omisimus.]

Delectae manus] Constantis

trecentis amatoribus, conjuratis, aut vincere aut una perire. Haec cohors sive manus instituta est a Gorgia, dictusque *τερός λόχος*. Polyæn. Lib. 2. Sacrae huic manui haud dissimiles fuisse reor Soldurios, de quibus Caesar 3. Comment. 22. de bell. Gall. Gebhard. De cohorte hac multa Plutarchus Pelopida. Bofius. Vide not. post. et West. ad Diod. Sic. Lib. xv. cap. 81. num. 5.

Messene celeriter restitueretur] Diruta atque eversa instauraretur atque incolis frequentaretur. *Restituere* hic est *ἀνοικίσαι*. Superius Epaminonda: *Neque prius bellare destitit, quam Messene restituta urbem eorum obsidione clausit.* Ut ibidem docti e Mss. libris corrigunt. Diodor. Lib. xv. *Πρός δὲ τὸν Περσῶν βασιλέα πρῶτεύσαι, ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις τὴν Μεσσηνὴν κατ' ἰδίαν παρέλαβεν, ἣν ἀνάστατον ἔσαν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη παλιν ἀποκατέστησαν.* Gebhard. Pro Messena Leid. m. essent. Voff. A. Essena. B. Messena. Dan. Gu. quoque Essena. Ult. quoque Messena, ut omne ante Staver. editi.]

Alter] Vid. Ind. mox Bar-

CAP. V.

¹ Conflictatus autem est cum adversa fortuna. Nam et initio, sicut ostendimus, exsul patria caruit, et, quum Thessaliam in potestatem Thebanorum cuperet redigere, legationisque jure satis tectum se arbitraretur, quod apud omnes gentes sanctum esse consuesset, a

thius legebat: sed tamen ita secunda, ut pr. e. Ep. Bos. [Confer Cic. Brut. cap. 47. init. Horat. Od. 1, 12, 18. seqq. et Quintilian. 10, 1, 86. quae loca Interpretes hic attulerunt.]

Quum Thessaliam in potestatem T. c. redigere] Imperio Thebanorum adicere, atque subicere. Curt. Lib. ix. cap. 35. *Quas gentes redigit in potestatem.* Vellejus Lib. 11. cap. 37. *Et aliae restitutae populo Romano; aliae tum primum in ejus potestatem redactae, ut Syria, quae tum primum facta est stipendiaria.* Idem cap. 94. *Cum legionibus ingressus Armeniam, redacta ea in potestatem populi Romani, regnum ejus Artavasi tradidit.* Curt. Lib. 14. cap. 4. *magnam partem Asiae in ditionem redegi meam.* Gebhardus.

(p. 460.) *Legationisque jure*] Nulla legationis fit mentio neque apud Diodorum, neque apud Plutarchum. Diodorus hoc tantum scribit. Pelopidam et Ismeniam, cum Alexandro Pherarum tyranno obvii facti essent, temere et sine ulla probabili ratione ab eo comprehensos esse, et in custodiam datos. Lambinus. Legationem tamen ad Alexandrum Pheraeum iterum obiisse Pelopidam, Polybius auctor est Lib. 8. *Publica amicitia, qua fretum fuisse, Pausanias Boeoticis ait, legationem non evincit. Bosius.*

Tectum] Sic libri meliores. Alii, *tutum.* *Tectus* idem ac *salvus, tutus, defensus.* vid. Ind. *Bosius.* [Ax. Gu. Dan. Ult. cum plurimis Edd. *tectum.* Ed. Long. Mag. *tutum.*]

Quod apud omnes gentes sanctum e. c.] Peccarunt igitur contra jus gentium Fidenates Romanorum hostes, quod, ut sine spe veniae fortius dimicarent, legatos ad se missos interfecerint. Auctor de Viris illustribus, qui creditur esse Aurelius Victor, cap. 25. *Nam legati nomen etiam inter hostium tela impune versari debet.* Cicero 3. in Verr. vide Grotii Lib. 2. de Jure Bell. ac Pacis cap. 18. *Ernst.* In Msc. Boecl. corrupte erat: *quod apud eos gentes factum esse consuecet.* Scriptum fuerat *apud oes.* Pro *sanctum* etiam alii libri *factum* habent, quod recte Schottus improbat in *notis ad script. de viris illustr.* cap. 25. *Edita lectio firmatur msc. Danielis, et similibus aliorum scriptorum lexicis, quae congescit Grotius in adnotat. ad 2. de J. B. et P. c. 18, 1. ubi et de re ipsa prolixè agit. mox msc. Boecl. similiter cum hismenia.* An fuit *ἀπαχαιῶς* *simulter*, quo Plautum Pseud. 1, 3, 148. pro *simul* usum volunt? *Bos. Voss. B. quod apud eos gentes factum e. c. Sanctum* est inviolatum, sive inviolabile. Vide ad Agesilaum c. 4. et de sapto. legationis jure,

tyranno Alexandro Pheraeo simul cum Ismenia comprehensus, in vincula coniectus est. Hunc Epaminondas recuperavit, bello persequens Alexandrum. Post id factum numquam is animo placari potuit in eum, a quo erat violatus. Itaque persuasit Thebanis, ut subsidio Thessaliae proficiscerentur, tyrannosque ejus expellerent. Cujus belli quum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset, non dubitavit, simul ac conspexit hostem, conflagere. In quo praelio Alexandrum ut animadvertit, incensus ira equum in eum con-

quos laudat Erud. Arntzenius ad Victoris locum ab Ernstio citatum. Hinc prov. *πρέσβυς ἢ τυπτεται, ἢ δὲ ὑβρίζεται*. V. Schol. Hom. II. 4. 399. Hoc tamen jus violarant Athenienses, et Lacedaemonii. v. not. post. ad Milt. cap. 4. num. 1. et Lyciscum apud Polybium Lib. ix. cap. 32. unde Xerxes apud Herodotum Lib. v. cap. 136. dicit Lacedaemonios *ἀποκτείναντας κήρυκας, συγχέαι τὰ πάντων ἀνδρώπων νόμιμα*. ubi vide interpr. [Gu. Ult. *sancitum*.]

A tyranno Alexandro] A quo contra fas in vincula coniectus, magnitudinem animi satis declaravit: uti videre est apud Plut. in vita ejus, et *ἀποφθ. βασιλ.* 71. cum seq. *Ernstius*. Hic Alexander Pheraeus tyrannus fuit crudelissimus; v. Cic. Lib. 1. de Divinat. cap. 25. et Plut. in Pelop. pag. 291, 292, 293, 297 et 298. ob crudelitatem aliaque scelera ab uxore Thebe, a fratribus Pitholao, Lycophrone, et Tisiphono adjuncta trucidatus, postquam annos undecim regnaverat. v. Diod. Siculum Lib. xv. cap. 61. Weff. ad Lib. xvi. cap. 14. num. 63. Interpr. ad Valer. Maxim. Lib. ix. cap. 13. Ext. 3. Perizon. ad Aelian. Lib. xiv. V. H. cap. 40. num. 1. Davis. ad Ciceronis locum. multa etiam de eo congessit Heinfus ad Ovid. L.

ii. ex Ponto Epist. 9. vs. 43. quomodo intelligendus sit Cicero L. ii. de Offic. c. 7. *Ab ea* (Thebe uxore) *est enim ipse propter pellicatus suspicionem interfectus*, explicat Perizonius ad Sanctii Min. Lib. 111. cap. 4. num. 5. Hinc Pelopidae non ducitur laudi, quod Alexandri ingenium probe sciens, sese huic monstro crediderit, et ita Thebanorum res, suamque famam; rebus excellenter gestis jure merito partam, diminuerit, a Polybio L. viii. cap. 1.

Ismenia] Leid. m. ii. *sine via pro vincula* Voss. A. [Ax.] *vincla*. de hujus fato not. post. et Plut. Tom. II. de Genio Socratis pag. 576.

Hunc Epaminondas recuperavit] Quo consilio, qua arte, quaque moderatione usus, narrat Plut. Lamb.

Numquam is] Msc. Boecler. *nunquam se*. Dan. *nunquam animo plac. pot.* Bofius. Voss. B. etiam *nunquam se*. [Ita et Axen. sed Gu. cum Dan. codice utrumque excludit.]

Simul ac conspexit hostem] Sic Diodor. et Plutarch. Lambin. Pro *conflagere* Leid. m. *conflingere*.

Incensus ira, equum in eum conc.] Plutarchus ob id factum Pelopidae temeritatis notam inurit. *Magius*.

citavit, proculque degressus a suis coniectu telorum confossus concidit. Atque hoc secunda victoria accidit, nam jam inclinatae erant tyrannorum copiae. Quo facto omnes Thessaliae civitates interfectum Pelopidam

Degressus] Leid. et q. edd. *digressus*. mox *concidit* est in Dan. Leid. Boecl. Vulgati, *cecidit*. Bos. Leid. m. et Voff. A. B. *digressus*. *Digressus* et *degressus* quomodo differant, jam dudum est ostensum. v. Cerdam ad Virgil. Lib. III. Aen. vs. 492. quia *procul* additur, cum Codicibus *digressus* praeferrem, sed e Plut. in Pelop. pag. 295. patet *degressus* legendum; nam is narrat: ὁ δὲ Πελοπίδας ΑΠΟΤΩΝ ΑΚΡΩΝ κατιδών, etc. et pag. 296. addit πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐξάλλόμενος, etc. Praevalebat Alexander propter locorum eminentiam, ut scribit Diodorus L. xv. cap. 80. Sic *ab arce degressus* dixit Florus Lib. III. c. 16. §. 6. ubi vide Duk; Pro *confossus* Voff. B. *confosus*. Pro *cecidit* Leid. et Voff. A. B. item Cod. P. Dan. *concidit*. Eadem varietas in Eumene cap. 11. *Cur non in praelio cecidisti patius?* Voff. B. *concidisti*. Quid si utroque in loco *decidit* et *decidisti* reponamus? de quo verbo eleganter disputavit Burmannus ad Ovid. Ep. 4. Her. vs. 94. et ad 10. Met. fab. 1. vs. 10. sed sequi malo Mstorum fidem. [Ax. Gu. Ult. omnesque ante Lamb. editi *digressus*. Tum Gu. Ult. *concidit*.]

Secunda victoria] Scribendum *Victoria*: propitia Victoria, cum jam se inclinasset ad Thessalos victoria. Robertus Titius Lib. IV. Controv. Locor. cap. 8. conjecerat *secuta Victoria*. Curt. Lib. IV. cap. 105. *Aristander in candida veste praeibat preces regi Jovem, Minervam, Victoriāque propitiantem*. Justinus L. v. 4. *Hunc quasi de caelo mis-*

sum, et ut ipsam Victoriā contuentur. Gebhard. Corruptus hic locus *Lambino* videtur: itaque satis audacter *secunda pugna* rescribendum putat. Sed sana omnia sunt, et nihil mutandum. Meliore loco Thebanorum fuisse, (p. 462.) quam Lacedaemoniorum, res, ex eo constat, quod Noster dicit, *eorum copias jam inclinatas fuisse*, molitasque fugam: quod victoriae initium fuit. Quamvis autem ducis interveniret casus, quod alias plurimum damni adferre solet, et impedire victoriae cursum; nihilominus tamen non deseruisse fortunam Thebanos significat, atque sic victos profligatosque penitus tyrannos fuisse, quod *secundam victoriā*, quasi *secundum solem* Nigidius (apud Gellium 2, 21.), dixit, quod sequeretur Thebanos, et minime eos desereret. Ita *secundum currum* Virgilius dixit, qui pergit decurrere, nec impeditur. Ita enim I. Aen. vs. 156. *Flectit equos, curruque volans dat lora secundo*. *Secundum amnem* et *fluvium* idem dixit, qui prono alveo devehit, et sequitur adeo vehementes. Quem admodum et *secundum ventum* dicimus, qui sequitur a tergo, et navem impellit, quem *secundantem* Tacit. 2. Ann. 24. Haec Buchnerus in *access. ad Thes. Fabri col. 1245* et 46. ubi et *Nigidii* locum explicat. *Lambini* audaciam castigavit etiam *Rob. Titius locor. cont. 4, 8*. Sed quod ipse reponit *secuta victoria*; comparatque cum illo Velleji 1, 2, 3. *Athenienses sequuta victoria est*: eo opus haud esse, e dictis apparet. Sicut et illud, *non esse cur suis*, quod vir doctus

coronis aureis et statuīs aeneis, liberosque ejus multo agro donarunt.

volebat, subaudiamus. In Ms. Boecl. est, *Atque haec secunda victoria accidit*. Dictum videri possit, ut illud 2, 5; 3. *Haec altera victoria etc.* ni repugnaret, quod sequitur, *nam jam inclinatae etc.* Mutavit, opinor, librarius, quod *20 secunda* non intelligeret. *Bosius*. Voss. B. *Atque haec secunda victoria accidit*. [*Secunda* i. e. *sequente*, ut *secundum lumen* in versu Ennii apud Cic. ep. ad Attic. 7, 26. *Haec Bremius*.]

Omnes Thess. civit.] Pelopidam a Thessalis, quibus opem tulerat, splendide fuisse sepultum, inter eos, quos Dn. Boeclerus citat, potissimum referunt Plut. in ejus vita, et Diodor. 15.

Ernstius. De honoribus Pelopidae post mortem habitis prolixè *Plutarchus in vita*, p. 296. *Bos.* Pro *Thessaliae* Voss. B. *Thessaliae*, uti supra *Thesaliam* pro *Thessaliam*.

Coronis aureis] Vid. Ind. Mox msc. Boecl. *et statuīs, liberosque ejus agro donarunt*. Unde haud vane colligas, cetera, quae vulgo adjiciuntur, a glossa esse. *Bosius*. *Aeneis* et *multo* absunt a Voss. B. *Donarunt* pro *donaverunt* tres mei Codices. [*Axen. aeneis* habet, sed *multo* omittit. Pro *agro* Ult. *auro*. *Donarunt* etiam Dan. Gu. *Axen.* Ult. sed Ed. Arg. Long. Mag. et Keuch. *donaverunt*.]

XVII. AGESILAUS.

CAP. I.

- 1 AGESILAUS LACEDAEMONIUS, cum a ceteris scriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socratico, collaudatus est: eo enim usus est familiarissime.
- 2 Hic primum de regno cum Leotychide, fratris filio,

(p. 463.) AGESILAUS memoratur *Herodoto* Lib. 7. *Plutarcho* in *vita*, et *alibi*: *Xenophonti* in *Agesilao* et *rebus Graecis*: *Polyaeno* 2. *Pausaniae Laconicis*: *Diodoro* 14 et 15. *Polybio* 3. *Athenaeo* 14. *Aeliano* var. *hist.* 7, 13, 10, 20, 14, 27. *Justino* 6. *Frontino saepius*: *Valer. Max.* 7, 2. *ext.* 12. *Ciceroni saepius*. *Boecler.* Elogium ejus habes apud *Diodorum* 15. pag. 473. In Ms. Dan. *Hagesilao* scriptum erat et heic et supra. *Bos.* De hac scriptura *Bun.* ad *Lact. Firm.* Lib. 1. de *Fals.* Rel. cap. xi. pag. 72.

A Xenophonte] Cujus librum de hoc rege valde praedicat *M. Tullius* Epistola ad *L. Lucejum* Lib. 5. ad *Fam. Ep.* 12. *Ernstius.* Exstat laudatio haec praestantissimi Philosophi ac ducis, Socratici cum Platone auditoris. Scripsit et *Plutarchus* de *vita Agesilai*, itemque *Apophthegmata*, praeter *Laconica*. Similitatem autem *Xenophontem* cum Platone exercuisse, multis colligit ar-

gumentis *Athenaeus* xi. et *Agellius* 14, 3. Hic tamen falso efficere conatur, neutrum alterius odii causa meminisse, cum *Xenophon* in *Ἄπομν.* Lib. 3. ejus meminerit, ut ante *Muretum* Var. *Lect.* 5, 14. notavit *Lactertius* in *Platonis* *vita*. *Schottus.* De cognomine *Socratici* ad *Ind.* Pro *collaudatus* vitiose ed. *Longcollatus.* *Bosius.* Pro *Socratico* *Voss.* A. et B. *Socratico.*

Eo enim] Aliam reddit causam *Themistius Orat. ad Caesarem*; idcirco *Agesilai* vitam literis mandasse, quod ejus opera a *Spartanis* agro donatus esset. *Schottus.*

Usus est familiarissime] Quaerit *Lambinus*, *Xenophonne* *Agesilao*, an hic illo; et illud potius censet. Ego posterius. Nam usus est idem qui *collaudatus*. *Xenophontem* secum et in pretio habuisse, etiam *Plutarchus* ait in *apophthegmatis Laconicis.* *Bosius.*

Leotychide] *Leid. m.* *Leotychide.* Forfan pro *Leotychide.*

habuit contentionem. Mos est enim a majoribus Lacedaemoniis traditus, ut duos haberent semper reges, nomine

Jones enim hunc vocant *Λευτοχιδέα*. Plures hujus nominis Spartani fuerunt. Vid. Herodot. Lib. vi. cap. 65, 71, 72. L. viii. cap. 131. ubi plura de Leutychildis stemmate (adde interpr.) et Lib. ix. c. 90. praefert hanc scripturam in hoc nomine etiam Oudendorp. ad Frontin. Lib. 1. Strat. cap. xi. §. 7. quia Graecorum eo a Latinis in *eu* mutari solet; sed non necesse est, ut eo fugiamus; nam Herodotus, ut dixi, semper eum vocat *Λευτοχιδέα*. [Ax. *Leothichide*. Gu. Dan. Ult. Lamb. *Leutyichide*. Ald. *Leontychide*. Reliquae antiquiores: *Leutyichide*.]

(p. 464.) *Nomine magis*] Quippe Spartanorum regum imperium Ephorum et Senatus auctoritate circumscriptum erat. Quod pluribus exponunt *Aristoteles 2. polit. 4, 7, 10. et 4. Pol. 9. Xenophon, Cragius et Emilius de Rep. Laced. Polybius Lib. 6. et alii. Loccen. Adde not. ad 4, 3, 4. Bosius*. Vult Nepos indicare, Lacedaemoniorum reges fere non nisi nomina esse; imperium vero penes alios, puta Ephoros et Senatum fuisse. In Regibus c. 1. num. 2. dixit Agesilaum *nomine*, non *potestate* fuisse regem; quomodo in Conone c. 1. *Hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator, re quidem vera exercitui praefuit Conon*. Eodem modo hujusmodi reges posses etiam vocare *nomina vana*. Vide Oudendorp. ad Lucanum Lib. 1. vs. 313. Nic. Heinsii et Graevii Epistolas mutuas num. 476 et 477. et Burm. ad Ovid. Lib. 1. Art. Amat. vs. 739. Sic *ὄνομα* adhibuit Euripides in Phoenissis vs. 555. *Τί δ' ἐστὶ τὸ πλεόν;* *ONOMA* *ἔχει μόνον*. Traditus, quod praecessit, proprium huic rei verbum est.

Tibull. 2, 1, 2. *Ritus ut a prisco traditus exstat avo*. Haec vero Nepotis verba sano sensu sunt capienda. Nam licet duo essent reges, quorum alter ducebat exercitum, alter domi manebat, secundum legem a Spartanis latam post Demarati secessionem; vide Interpr. ad Herodotum L. v. cap. 75. et Thucydidem L. v. cap. 75. ubi tamen necessitate urgente alterum quoque regem militatum exisse legitur; licet quoque domum ex acie reversi magistratibus rerum a se gestarum rationem reddere cogerentur, et aliquando iis decem consilarii adderentur, sine quibus exercitum ex urbe educere non liceret; vid. Thucyd. Lib. v. cap. 63. non tamen sine summo imperio erant, quando in castris erant. Vid. Eumd. cap. 66. Adde Hudz. De aliis honoribus interpr. ad Herodot. Lib. vi. cap. 56. sed non diutius in castris iis manere licebat, quam Magistratus vel lent. Vide not. post. ad cap. 4. hujus vitae §. 2. et hinc possunt dici *nomine magis quam imperio*. Contra Dictator Romanus *ἐκ ὀνόματι ἀλλ' ἐργῶ ἀκριβῶς βασιλεὺς ἦν*. ut dicit Appianus Al. Lib. ii. B. Civ. p. 811. Sub Tiberio consules dicuntur modo habuisse *τὸ τῶν ὑπάτων ὄνομα* a Dione Cassio Lib. 58. cap. 20. Lambinus ad h. l. adnotat, *nam ita Ephori a Theopompo regibus fuerant oppositi, ut reges Ephorum potestati subjecti essent*. Qui ita de Ephorum institutione agit, ac si inter doctos de auctore institutionis ejus nulla esset lis, usus verbis Ciceronis Lib. iii. de Legib. cap. 7. *quare nec ephori Lacedaemone sine causa a Theopompo oppositi regibus*. Quem sine dubio secutus est Valer. Maxim. L. 1v.

magis quam imperio, ex duabus familiis Procli et Eurysthenis, qui principes ex progenie Herculis Spartas 3 reges fuerunt. Horum ex altera in alterius familiae

cap. 1. Ext. 8. et hunc Plutarchus in Lyc. pag. 43. eandem narrans historiam. Valerium Maximum a Plutarcho saepius fuisse consultum, patet e vita Marcelli pag. 316. Sed alii Lycurgo hanc tribuunt, ut Justinus Lib. III. c. 3. secutus Herodotum. Lib. 1. c. 65. ubi vide Cl. Weff. et Davis. ad Ciceronis l. quidam Chiloni. vid. Perizon. ad Aelian. L. III. V. H. cap. 17. num. 10. Sed Herodotus unus mihi est instar omnium. licet communior sit opinio a Theopompo fuisse profectos, hinc Polybius Lib. IV. c. 81. Lycurgi legibus acceptam refert pulcherrimam Reip. formam.

Ex duabus familiis] Quarum genealogiam habes apud Henning. Tomo 3. theatri genealog. pag. 465. et deinceps, aliosque. Ceterum Plutarchus Lyfandro et in apophthegm. Lacon. Eurypontidas et Agidas vocat, nam ut disertè Pausanias testatur (p. 465.) tur in Laconicis, qui antea Proclidae, post ab Euryponte, Procli ex Soo nepote, qui Eurysthenidae, ab Agi, Eurysthenis F. nomen acceperunt: ut jam a Lambino observatum est. Adde Cragium 2, 2. Magius adnotat, nostrum e duabus familiis idcirco dicere, quia, cum praeter has plures essent Spartaë Heraclidarum familiae, ex reliquis, ut Plutarchus ait, nullus per generis nobilitatem plus, quam alii, in rebus urbanis poterat. Bosius. Discrimen quoque faciendum inter Heraclidas πρώτους, καὶ σύνεγγυς Ἡρακλέους, et νεωτάτους τῶν ἐν Σπάρτη βασιλέων. Vid. Plut in Lyc. pag. 40. quorum majores dicuntur redisse in Peloponnesum. Lycurgus legislator dicitur fuisse

ἐνδέκατος ἀπὸ Ἡρακλέους. Vid. Plut. in Sol. pag. 87.

Procli] Sic MS. meliores et edd. vett. Atque sic et Cicero extulit de divinat. 2, 43. Proclus et Eurysthenes, Laced. reges: et mox: anno enim Procli vita brevior fuit. Quod mirum Longolio visum, cum Graecis Προκλῆς vocetur. Atqui sic et alibi noster: de quo ad 2, 1, 1. Sic item alii, Persi, Verri, Achilli: ut adnotavit Dan. Pareus ad Sallustii Fragment. c. 30. Bos. Leid. m. et Voss. A. Procli. B. Procli. Pro Eurysthenis Leid. m. Eurysthenis. Voss. A. Eristhenis. De vocis Procli declinandī modo Cort. ad Sallust. Lib. 1. Hist. Fragm. pag. 934. Procles saepe mutari in Patrocles, ut ex Platone in not. post. observavi, jam ante me ostenderat Casaub. ad Strabon. Lib. VIII. cap. 560. cui adde Weff. ad Herodot. Lib. III. cap. 50. n. 12. contra Procles saepe scriptum pro Patrocles monstravit Meursius Lib. 1. Lect. Att. cap. 18. et Lib. III. Athen. Att. cap. 8. Item Fabricius Tom. I. Bibl. Gr. L. II. cap. 26. p. 939. [Ax. Boecl. Gu. Ult. omnesque ante Lambin. excusi Procli. Tum Boecl. Ax. Eristhenis. Gu. Eristenis.]

Principes] I. e. primi. Nam ante eos Pelopidae, tertia regum Spartanorum familia, regnabant. Vid. Crag. l. c. Pari sensu vox haec existat 8, 1, 5. et 22, 3, 3. Bosius.

Harum] Longol. et Ms. Schotti, Horum: ut ad reges refertur. Sic subaudiendum esset neutrum vel nullum. Sed alterum magis congruum videtur. Ad eò fieri subaudi regem. Bos. Leid. m. et Voss. A. B. horum. Ver-

locum fieri non licebat: itaque utraque suum retinebat ordinem. Primum ratio habebatur, qui maximus natu esset ex libetis ejus, qui regnans decessisset; si is virilem sexum non reliquisset, tum deligebatur, qui

bum vero fieri saepissime pro magistratum vel regem etc. creari poni solet. Coelius ad Cicero- nem Lib. 8. ad Fam. Ep. 3. *Nam mea, si fio, (id est, si aedilis creor) forsitan cum locupletiore referam.* Consule Burmann. ad Quinctilan. Lib. 5. Infit. Orator. cap. 10. pag. 425. *Harum retinendum, quia de familiis Proclis et Eurysthenis, non de ipso Procle et Eurysthene agitur. Idque docent verba utraque suum retinebat ordinem.* Codicum hic non est habenda ratio, sed historiae. Ipsa Heusingeri explicatio monet servandum *harum.* (Non Lambinianum *Harum*, sed *Horum* est in omnibus libris, etiam in Ax. *Horum* (Proclis et Eurysthenis) *ex altera* (ortum familia) *in alterius familiae locum fieri (regem) non licebat.* Qui ex Proclis familia erat, non poterat rex fieri in locum alterius, qui ex Eurysthenis familia regnans decesserat, et contra. *Heusinger.* Omnes codd. et edd. veteres *Horum*, quod praetuli. *Horum* autem refero ad *reges*, de quibus initio hujus narrationis in universum dixerat, minime ad Prociem et Eurysthenem, qui ad explicationem primariae sententiae pertinent et propter adjuncta de familiis cogitari hic nequeunt, neque fieri poterant reges, quum jam essent. *Horum* est, ex his duobus omnino regibus, et in *fieri regem* suppleri debet ex nexu. Post autem *utraque* etiam ex librorum consensu recte habet, etsi male auribus Noster consuluit. Haec *Tschuckius.* Verissime. Itaque *Horum* restitui, quod etiam in Gu. et Ult. est.]

Itaque utraque] Sic disertè Leid. Etiam optima Ed. Ultraj. *Ita utraque.* Melius multo, quam alii *uterque.* Nam *ordinem*, successionis scil. de quo mox sequitur, non personae, sed familiae retinebant. De ordine illo plura *Cragius l. c.* *Bosius.* Pro *itaque* Vöfl. A. *ita.* [Ax. *Itaque uterque*, quod ostendit, *horum* minime a librarii incuria esse profectum. *Mosche.* Gu. *Ita uterque.* v. supra ad 6, 1, 5. et 15, 4, 6.]

Primum ratio habebatur] Etiam haec lectio est meliorum libb. ut Dan. Leid. etc. At Longolius edidit: *primum ideo habebatur.* Magius et Lambinus: *primus in eo habebatur.* Quam scripturae varietatem *Schottus* e notarum compendiis ortam censet. Addere poterat, provoc. (p. 466.) cabulum *ejus* omissum corruptelae occasionem praebuisse. Omissum autem videtur, ne mox repeteretur. *Bosius.* Locutio desumpta a candidatis Romanis. Romae enim dicebatur *illius haberi ratio*, qui in numerum candidatorum recipiebatur, cui licebat petere magistratum. Vide cl. Graevium ad Cicero- nem Lib. 6. ad Fam. Ep. 6. [Gu. Ax. Ult. ut in textu legitur.]

Qui max. natu] Idem testatur *Herodotus* Lib. 6. Magius. *Tunc eligebatur*] Praetulerim, quod est in Ed. Longolii; *tum deligeb.* si scripti libri addicerent. Bos. Leid. m. Vöfl. A. *deligebatur.* B. *diligebatur.* *Deligebatur* recte servatur. Vid. Oudendorp. ad J. Caesar. L. vi. B. G. cap. 13. De re vid. Spanhem. ad Juliani Imp. Orat. 1.

4. proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis rex, frater Agesilai. Filium reliquerat Leotychildem, quem ille natum non agnorat, eumdem moriens suum esse dixerat. Is de honore regni cum Agesilao, suo patruo, contendit, neque id, quod petivit, consecutus est. Nam Lysandro suffragante, homine, ut osten-

pag. 217. haud procul a fine. [Ax. non: tunc diligebatur, sed: tum deligebatur. Ita etiam Gu. Ed. Paris. 1. Long. Mag. et Ult. Sed Lamb. tum dilegebatur. Ed. Boecl. et Bos. tunc eligebatur.] Mortuus erat Agis] De morte Agidis et sepultura lege Xenophontem 3. de reb. Graec. Lambinus. Ms. Dan. Hagis; ut Hagesilauus. Bosius. Pro Leotychildem Leid. m. et Voss. A. iterum Leotychildem. [Gu. Hagis Ax. Leothichiden. Ald. Leotychilden. Gu. Dan. Ult. Lamb. ut editum est. Reliquae antiquiores: Leotychildem.]

Natum] Nempe pro filio. Proprie enim filius, sive filii nomen, ad eum tantum pertinet, qui ex legitima conjunctione et matrimonio natus est. L. Filium 6. D. De his, qui sui vel alieni juris sunt. L. Quia 5. D. de in jus voc. Recte igitur Pollux Onomast. Lib. 3. cap. 2. Sect. 3. inter *πρωτόν* et *υπόθετον* distinguit. Ille ex legitima conjugē procreatus est, hic vero ex pellice. Leotychildem quod attinet, si verum est, quod Plut. in Agide, et Athenaeus Lib. 12. de eo referunt, patrem nimirum habuisse Alcibiadem, non quidem nothus, sed spurius, et adulterinus filius ex adulterio conceptus est. Si vero Pausaniae fides habenda est, legitimus fuit. Et recte sibi et filio huic suo rex Agis consuluit, qui improbam suspicionem, quam de conjugē Timaea et filio ejus receperat, ante obitum deposuerit: licet dimovere eam non potuerit ab aliorum animis. So-

cunda Boecleri editio legit, quem ille vivus non agnorat. Ernstius. Sic Long. et Mll. Leid. Boecler. Sed Magio inspecti, et plerique editi vivens vel vivus: prius Gebhardo, posteriori Lambino placebat. Verum utrumque haud dubie a scioli cujusdam manu est, qui morienti putabat vivum opponendum esse: ut in Institut. Julianiani, tit. de Lege Fusia Cann. toll. Natum, i. e. cum natus esset. Tempus tempori opponit. Non igitur opus subaudire ex se. Bosius. Leid. m. et Voss. A. B. [Gu. Ult.] exhibet natum.

Non agnorat] Quia Alcibiadis filius putabatur. Stupri enim commercium Alcibiades cum Timaea Agidis uxore habuit. Lege, quae de hoc adulterio retulit Athenaeus 12, 16. et scripta reliquit Plutarchus in Alcibiade, Lysandro, et Agesilao. Magius, Pausanias in Laconicis scribit, Agidi mali genii impulsu hoc in mentem venisse, ut audientibus Ephoris diceret, se non putare Leotychildem filium suum esse. Lambinus. Adde Plutarchum de tranquillit. animi pag. 467. F. Bosius.

Suum esse dixerat.] Quo pacto id consecutus sit lacrymis Leotychildes, docet Pausanias. (p. 467.) Longol. Adde Plutarch. Agesilao. Ms. Boecler. duxerat. corrupte. Bosius. Vossian. B. etiam duxerat. Mox verbum substantivum est post consecutus abest a Voss. A. [Ax. Gu. patruo suo. Gu. etiam Hagesilao.] Suffragante] Adnitente. com-

dimus supra, factioso et his temporibus potente, Agesilaus antelatus est.

mendante. Vid. Ind. De re Xenoph. 3. h. Gr. et inde Plut. Agesilao. Bosius. [Ax. Lysandro homine suffragante.] Voff. B. Lysandro homine suffragante, homine, ut ost. etc. Pro his Voff. A. [Ult.] iis. A Plut. in Lysandro pag. 446. dicitur Agesilaus χρώμενος τῷ Λυσάνδρῳ συναγωνισῆ. Quid per suffragium Lysandri intelligatur, patebit ex notis meis ad cap. 8. hujus vitae §. 1.

His temporibus potente Nempe post Athenas captas. Unde a Plutarch. in Lysand. p. 442. vocatur ἀνὴρ δυνατώτατος, καὶ τρόπον τινὰ κύριος τῆς Ἑλλάδος. pag. 443. ὅσον ἴδεις τῶν πρόσθεν Ἑλλήνων δυνατῶν. Et in Agesil. pag. 597. ὁ Λύσανδρος ἤδη καταγεναυμαχικῶς τῆς Ἀθηναίων, καὶ μέγιστον ἐν Σπάρτῃ δυνάμενος τὸν Ἀγησίλαον ἐπὶ τὴν βασιλείαν προήγεν.

CAP. II.

Hic simulatque imperii potitus est, persuasit Lace- 1

Imperii] Sic Msc. Dan. At Boecler. et quidam edd. imperio. Paulo ante Dong. et alii, simulac. Bosius. Cum plerisque cod. imperii retinendum. Vid. Perizon. ad Sanct. Minerv. Lib. xv. cap. 4. num. 44. [Gu. Ax. Ult. simulatque. Tum Gu. Ult. imperii. Ax. imperio.]

Persuasit Lacedaem.] Ita fere et Xenophon in Agesilao. Idem tamen h. Gr. 3. et Plut. in vita, Lysandri impulsu id factum ajunt, in Asiam reverti et suis illic amicis opitulari cupientis. Bosius. Videamus, quomodo Xenophon et Plutarchus rem narrent. Verum est Plutarch. in Lysand. p. 446. narrare, Lysandrum Agesilao statim, postquam Rex salutatus esset, persuasisse, εἰς τὴν Ἀσίαν στρατεύειν, ὑποτιθέντα ἑλλήπιδας ὡς καταλύσαντι Πέρσας, καὶ μεγίστῳ γενησομένῳ. Et Lysandrum ad Amicos Asiaticos, ut

poscerent a Lacedaemoniis Agesilaum hujus belli ducem, scripsisse, qui amici Lysandro paruerunt, et Legatos cum hisce postulatis ad Lacedaemonios miserunt, et statim Plutarchus addit: ὁ δόκει τῆς βασιλείας ἐκ ἐλαττον Ἀγησίλαῳ καλὸν ὑπάρξαι διὰ Λυσάνδρον. Adde Plut. Agesil. pag. 598. Jam bis maximo opere Lysandro devinctus erat, antea enim, illo suffragante, erat factus Rex. Sed Xenophon L. iii. pag. 386, 387. H. Gr. refert, Lacedaemoniis ab Heroda quodam Syracusano nuntiatum esse, classem parari a Tissapherne et Rege negante, se scire quo tenderet. Plut. in Agesil. pag. 598. ἀπήγγειλάν τινες ἐξ Ἀσίας ἤκουτες, ὡς ὁ Πέρσων βασιλεὺς παρασκευάζοιτο μεγάλην στόλῳ Λακεδαιμονίῃς ἐμβαλεῖν τῆς Σαλαδῶσης. Lacedaemoniis hoc nuntio commotis, Lysandrum Agesi-

daemoniis, ut exercitum emitterent in Asiam, bellumque Regi facerent, docens, satius esse in Asia, quam

in

laum adhortatum, ut sese bellum suscepturum promitteret, si *triginta Spartani sibi adjungerentur*. Haec adnoto, caetera ibi examinanda omitto. Nam in hisce recte intellectis tota re (p. 468.) rum cardo vertitur. Hi Triginta erant *σύμβουλοι* et *ήγεμόνες*, ut vocantur a Plutarcho in Agesil. pag. 598. et a Diodoro Siculo Lib. xiv. cap. 79. dicti *τριακόνα των πολιτών εις το συνέδριον οι άριστοι*. Hujusmodi triginta consiliarii tum primum dati sunt Agefilao, et postea Agefilolidi, ut observat Cragius Lib. iv. de Rep. Lac. cap. 4. Hoc consilium sine dubio Agefilao dedit Lysander, quia non dubitabat, quin unius ex hisce triginta esset, quippe de Agefilao optime meritus. Id quod non fefellit eum, nam Agefilaus, teste Plutarcho, *επηγάγετο Λύσανδρον εν τοις τριακόνα συμβούλοις*. Plut. in Agesil. p. 598. refert, eum ob hanc amicitiam factum esse primum consiliarium. Sed hoc honore ab Agefilao sibi habito ita sese gessit, ut teste Xenophonte, *ο μὲν Αγησίλαος ιδιώτης εφαινετο, ο δε Λύσανδρος βασιλεύς*. Teste Plutarcho: *περι τον σύμβουλον (Lysandrum) ήν το πάν αξίωμα της άρχης. τω δε βασιλει (Agefilao) τήνομα της δυνάμεως έρημον ελειπετο*. Adde Plut. in Agesil. p. 599. pluribus haec memorantem. Quod non ferendum erat Agefilao; Regum enim Lacedaemoniorum amplior militiae quam domi erat potestas. Vid. Cragium Lib. ii. de Rep. Laced. cap. 2. unde Agefilai gratia excidit Lysander, ut pluribus exsequitur Plutarchus p. 447. Sed de *κρωδατρυ* munere, quod ei in Asia dedit Agefilaus, alio

quodam modo loquitur idem T. II. Lib. ii. Symp. Quaest. 10. p. 644. Interea revertamur ad bellum hoc. Diodorus Siculus simpliciter dicit, Lacedaemonios praevidentes molem belli Persici, elegisse ejus duccm Agefilaum, a quo non dissentit Pausanias L. iii. cap. 9. qui locus jam ante citatus est. Nepos brevitate studiosissimus dicit simpliciter de Agefilao: *persuasit Lacedaemoniis ut e. em.* celato Lysandri consilio.

Ut exercitum emitt.] Ms. Boecler. *exercitus*: sed unicum fuisse, sex millibus militum constantem, e Diodoro 14. constat. *Xenophon h. Gr.* 3. his mille: et in *Agesilao* ter mille novos cives addit. *Bosius*. Vossian. B. [Gu. Ax. Ult.] *exercitus*.

Bellumque facerent] Tacit. 3. Ann. 18. *Quando M. Antonii, qui bellum patriae fecisset, nomen maneret*. Just. 1. 3. *Peloponnenses immiserunt, qui bellum Atheniensibus facerent*. Gebh. Noster in Dion. c. 4. *sibique bellum facere conari*. Vid. Cort. ad Sall. Cat. c. 26. num. 5. qui probam esse locutionem monstrabit. Cui adde Burmann. ad Ovid. l. 8. *Metam.* v. 58. et *Torrentium* ad *Valer. Maxim.* lib. 5. cap. 4. num. 18.

Regi] Absolute positum, pro (p. 469.) *regi Persarum*. Ad Indicem. *Bosius*. *Rex Persarum* per excell. *rex* et *magnus rex* vocabatur. *Aristophanes Acharn.* vs. 617. *Ότι και ΒΑΣΙΛΕΥΣ Λακεδαιμονίων την πρωβειαν βασαντιζων*. Ubi Schol. v. *ΒΑΣΙΛΕΥΣ*, ο μέγας Περσών. *Eustathius* ad *Dionysium Periegeten* vers. 1056. *Μόνος οί Πέρσαι έθνος έχουσιν Ασίας ΒΑΣΙΛΕΥΤΑΤΟΝ, και ΜΕΓΑΣ οί*

in Europa dimicari. Namque fama exierat, Artaxerxem comparare classes pedestresque exercitus, quos in Graeciam mitteret. Data potestate, tanta celeritate 2

ταυτο ἐλέγετο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ὁ τῶν Περσῶν, ὡς καὶ ὁ Κωμικὸς δηλοῖ. Et apud Eundem Scholiastem vs. 1069. existat Epigramma hoc de Cyro Perfarum rege:

Ἐνθάδ' ἐγὼ κελμαὶ Κύρος ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΗΩΝ.

Id est: Omnium regum maximus. Ut Cicero Lib. 9. ad Fam. Ep. 14: *Quod ipsi Agamemnoni regi regum fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiundis Nestorem.* Vide Doctiss. Alberti ad Apocalypsin Joannis cap. 19. comm. 16. Sic Florus Lib. 2. cap. 6. num. 35. *Saevitum in urbes, urbemque urbium Caralim.* Ubi consule Dukerum. κακὰ κακῶν pro malis gravissimis Sophocl. Oed. Col. vs. 1301. ἐχθροὶ ἐχθρῶν pro hostibus infestissimis Eurip. in Andromache vs. 521. Vide et Suidam in voce ἐσχάτα ἐσχάτων. Sed ad rem redeamus. Perfarum reges per. excell. non tantum reges, et reges magnos, ut praeter alios etiam ostendit Wesseling. Lib. 2. Observ. c. 9. sed quoque regum reges vocari docet Burmann. ad Rutilium Itiner. Lib. 1. vs. 85. Adde not. post. et Fabric. ad Dion. Cassium Lib. xxxvii. cap. 6. p. 115. et ad Lib. xlix. cap. 41. p. 598. ubi de hoc Armeniae Regum titulo. Xerxes ὁ Περσῶν Ζεὺς vocatur a Gorgia Leontino, qui ideo castigatur a Dion. Longino cap. 3. de Sublim. §. 6.

Satius esse in Asia, etc.] Non laudat tamen Isocrates hunc Agesilai conatum in Oratione ad Philippum, eo, quod non prius Graecos inter se conciliarit, quam regi Perfarum bellum inferret. *Lambinus.* [Isocrates O-

Tom. I.

rat. ad Philipp. Agesilai negligentiam reprehendit, cupiditatesque ejus inter se non consentientes coarguit et convincit, p. 99. *Ernstius.*

Dimicari] Ita Mss. Dan. et Boecler. Quod sperni non debet. Nam sic et alibi loquitur. Vide 4, 5, 1. et 16, 1, 3. Vulgo editur *dimicare.* Quomodo 1, 5, 4. *dimicare utile arbitratur.* Mox pro fama exierat veter. cod. Schotto. laudatus et Ed. Ultraj. *fama erat:* sed vide Ind. in *exire.* Quidam editi, [Ald. et Junt.] *famam exire,* ut sint verba Agesilai; quod recte *Lambin.* rejicit. *Bosius.* Leid. m. et Voff. A. B. *dimicari.* Item Ax. [Gu. Ult.]

Classis pedestrisque exerc.] Ms. Dan. *Classes.* Ita loquitur paullo post, et supra Miltiade. Graeci dicunt ἐκονάζου vel κερκευάζου. Caesar Lib. 7. de Bell. Gall. cap. 12. *Praesidium Genabi tuendi causa, quod eo mitteret, comparabant. Gebhardus.* Sic Ms. Boecler. probante *Scheffero.* ἀρχαῖως, ut infra cap. 3, 5. *Sardis,* et alibi similia alia. *Classes,* plurimum numero, etiam Dan. habuit. Nempe sequitur et *exercitus in plura.* *Bosius.* Leid. m. *classis pedestrisque exercitus.* Voff. A. *classis pedestresque exercitus.* [Ax. Gu. Ult. *classes pedestresque ex.* Ante Bofium excusi: *classe ped. ex.* Paullo ante Paris. 1. *fama* (non: *famam*) *exire.*]

Tanta celeritate usus est] Hoc proprium fuit Agesilao iter facienti, ita ut aliquando iter duorum dierum uno confecisse dicatur, teste Polyaeo Lib. 11. Strateg. cap. 1. §. 11. si is locus ita

usus est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quam regii satrapae eum scirent profectum. Quo factum est, 3 ut omnes imparatos imprudentesque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter praefectos habebat regios, inducias a Lacone petivit, simulans, se dare operam, ut Lacedaemoniis cum Rege conveniret, re autem vera ad copias comparan-

legatur, ut eleganter restitutus est a Cl. Valkenario ad Herodotum Lib. ix. cap. 15. num. 13. omittit Nepos a Graecis scriptoribus memorata, ut a Xenophonte Lib. iii. Hist. Gr. pag. 387. juxta quem Agefilaus decreverat Agamemnonis ad exem- (p. 470.) plum Trojam navigaturi, Aulidem proficisci et ibi sacrificare, somulo, ut fingebat, monitus, verum, ut ego opinor, superbia ablatas, quia post Agamemnonem totius Graeciae dux factus erat, sed impeditus a Thebanis. Pluribus haec exsequitur Plutarch. in Ages. pag. 598, 599. et in Pelop. pag. 289. Confer et Pausan. Lib. iii. cap. 9. p. 226.

Perveniret] Longol. *perveniret*. B. *perveniret*. [Gu. Ult. reliquique ante Boecl. editi *perveniret*.]

Ut omnes imparatos] Longol. et alii una voce auctius: *ut omnes imperatores imparatos*. Sed ea Mfl. abest. *Bosius*. [Abest etiam a Dan. Gu. Ax. Ed. Ult. In ceteris ante Boecl. adest.]

Inducias a Lacone petivit] De induciis his *Xenophon Agesilao*, et *h. Gr. 3. Plutarchus Agesilao*, et *Polyaenus 2, 8. Bosius*.

Ut Lacedaemoniis cum rege conveniret] Ut Lacedaemonii, quae vellent, a rege impetrarent, id est, ut rex Persarum sinneret civitates Graeciae, quae erant in Asia, esse liberas et uti suis legibus. *Lambin*. Id enim ut impetraret, venisse se signifi-

carat Agefilaus Tissapherni. *Tetis Xenophon. 3. de reb. Graec. Bosius. Plutarch. in Agesil. pag. 600. Τιςαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φοβηθεὶς τὸν Ἀγησίλαον, ἐποίησατο σπονδὰς ὡς τὰς πόλεις ἀντὶ τὰς Ἑλληνικὰς ἀφῆσοντος ΑΥΤΟΝΟΜΟΥΣ βασιλέως. p. 691. Tissaphernem vocat μοχθηρὸν ἄνδρα, καὶ τῷ γένει τῶν Ἑλλήνων ἐπαχθέσατον*, unde ipse Agefilaus apud eundem Tissaphernem vocat κοινὸν ἔχθρὸν Ἑλλήνων. Et mox refert, quod post acceptam cladem *ἐπεμψε ἐν δέωσ ὁ βασιλεὺς Τιςραύτην ἐπὶ αὐτὸν, ὃς ἐκείνους μὲν τὴν κεφαλὴν ἐπέτεμε*. *Diodorus Siculus Lib. xiv. cap. 80. et Polyaeus Lib. vii. cap. 16. rem pluribus et distinctius memorant*. Iram enim sui Regis ipse in se concitaverat propter elades belli, cuius auctor Tissaphernes fuisse credebatur a Rege. Vide *Diodor. l. 1. et Xenophontem Lib. iii. Hist. Gr. pag. 391. et in Agesil. p. 519. Leid. m. et Voss. A. ut Lacedaemonii cum rege convenirent*. Sed *Vulgata Lectio est praeferenda. Iustinus Lib. 21. cap. 2. Quibuscum sibi de pace conveniret. Florus Lib. 3. cap. 22. 2. 3. Virō cum viris facile convenit*. Non vero recte dicuntur homines *cum alio convenire* pro pacisci, consentire, sed vel res dicitur vel de re *convenire* inter homines, vel saepe etiam *Nominativus rei subintelligitur*. *P. Mela Lib. 1. cap. 7. num. 40. Posteaquam in eo, quod con-*

das; easque impetravit trimestres. Juravit autem uterque, se sine dolo inducias conservaturum. In qua pactione summa fide mansit Agesilaus; contra ea Tissaphernes nihil aliud quam bellum comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen jusjurandum servabat, multumque in eo se consequi dicebat, quod Tissaphernes perjurio suo et homines suis rebus abalienaret, et deos sibi

venerat, non manebatur. Noster in Pausania cap. 4. Quae inter regem Pausaniamque convenerant. Livius Lib. 4. cap. 26. Nam ne quidem inter collegas convenerat. Sic Pax convenit pro de pace, apud Livium aliosque. Consule Vortium et Torrenium ad Valerium Maximum Lib. 2. cap. 8. num. 10. et Cortium ad Sallustium Jugurtha cap. 38. num. 10: contra de pace convenit dixit Florus 2. 6. 59. A. Gellius Lib. 3. N. Att. cap. 8. Et, si de praemio conveniret, promisit Regem venenis necare. Livius Lib. 3. c. 31. Quum de legibus conveniret, de latore tantum discreparet. Florus L. 4. cap. 2. n. 11. De invadenda (p. 471.) Rep. facile convenit. Absolute ibidem num. 80. Subito ingens inter utrosque silentium, quasi convenisset. Hic omnium sensus erat. Livius Lib. 4. c. 23. Non modo inter Patres, sed ne inter consules quidem ipsos satis conveniebat.

Trimestres] Dan. *trimenstris*. Bofius. Leid. m. et Voss. A. *trimenstris*. Sic cap. sequenti idem Voss. A. pro *omnes s. copias, omnis suas copias*. Et cap. 5. pro *peccantes, peccantis*. Sic alibi saepius. De qua scriptura Cortius ad Sallustium Catil. cap. 44. num. 1.

In qua pactione summa fide mansit Ages.] Haec locutio purissimam respicit antiquitatem. Eumene: *Quam cum imperasset, in fide non mansit*. Caesar Lib. 1. Comm. de Bell. Gall. c.

36. *Neque iis neque eorum sociis injuria bellum illaturum, si in eo manerent, quod convenisset.* M. Tullius Attico: *Quod veritate sit, ne Latinae in officio manerent, et in montem Albanum hostias non adducerent.* et Tuscul. *Earum bestiarum quaeque suum tenens munus inaperit in lege naturae. Manere in fide est ἐμνεύειν τοῖς ὄρκιοις.* Gebh. Livius Lib. 4. cap. 7. *In foedere atque amicitia, restituto agro, mansuros appareret.* P. Mela L. 1. cap. 7. §. 40. *Postquam in eod, quod convenerat, non manebatur.* Vid. Duker. ad Florum L. 4. cap. 2. n. 17. Eodem modo verbum ἐμνεύειν adhibere Graeci: sic ἐμνεύειν νόμῳ dixit Sophocles in Ajace Flagell. vers. 350. Aelianus Lib. 10. V. H. cap. 15. *Καὶ μετὰ ταῦτα ἐμνεύων τῆ μυστικῇ.* Eo sensu simpliciter verbo ἐμνεύειν usus est Euripides in Medea vs. 753. Elegantissimum hunc loquendi modum invenimus etiam apud Sacros Scriptores. Lucas in Actis Apostol. cap. 14. comm. 22. *πιστεῖ ἐμνεύειν* dixit. Consule Raphellum ad Epist. Pauli ad Galatas c. 3. comm. 10. plura ex Xenophonte et Polybio preferentem hujus elegantiae exempla. [Ult. contra, sine ea.]

Laco] Voss. B. loco. *In eo se consequi*] Sic Dani. Reliqui, *consequi se*: Buchnerus suo codici adscripserat, *in abundare*, ut 2, 3, et apud Virgil. Eclog. 7. *Referebat in ordine Thyrsis.* sed secus est, vid. Ind.

iratos redderet; se autem conservata religione confirmare exercitum, quum animadverteret, deorum numen facere secum, hominesque sibi conciliari

v. in. Bosius. [Axen. Ult. consequi se. Gu. ut Bosius edidit.]

Servata relig.] Msc. Dan. *conservata*: quomodo statim *conservare fidem* dixit. Bosius. Voff. A. *confirmata religione*. Sed in Marg. al. *conservata*. Et mox pro *conservare fidem* Voff. B. *confirmare fidem*. [Gu. Ax. Ult. *conservata*, quod cum Bremio recepi. V. Jac. Frid. Heusinger, ad Cic. Offic. 3, 28, 8.]

Cum animadverteret] Scilicet exercitus. Lambinus. Abest hoc verbum a Voff. B. [Ax. verba *quum animadverteret* omittit.]

Deorum numen] *Unius nomen* erat in Boecler. Unde Cl. Schefferus conjiciebat *hujus nomen*, referebatque ad *religionem*: ut *religionis nomen* sit fama ejus. Quomodo et. 1, 8, 4. *nobile nomen* pro fama clara. Fortasse tamen monachus aliquis, (p. 472.) superstitionem Graecorum detestatus, scripserat in ora, *unius*, ut *unius solummodo DEI* numen esse innueret; idque librarius pro plurali *deorum* supposuit. Bosius. Voff. B. etiam *unius nomen*. [Ax. *unius nomen*.]

Facere secum] *Facere cum aliquo* pro alicui adesse, favere, defendere aliquem. Latissima phrasis est. Vide Burmann. ad Ovid. Remed. Amoris vers. 759. Pagondas apud Thucydidem Lib. iv. cap. 92. *πικρῶν δὲ τῶν θεῶν πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, ἢ τὸ ἔργον ἀνόμως τειχίζαντες νέονται*. Hinc pie bellantes dicebantur *θεῶν συναγωνιστὰς ἔχειν*. Vid. Schwebel. ad Onofanorum cap. 4. num. 2. pag. 26. De dicto et sententia hac Agesilai vid. Aelian. Lib. xiv. cap. 2. cum ejus interpretibus. Plut. in Agesilao p. 600.

non haec adnotat quasi Agesilai verba; sed ipse observat, postquam narravit Agesilaum in Phrygia complures urbes cepisse, et ingentem praedam egisse, quod hic Agesilaus hac sua victoria sive ipsa re ostendisset *τοῖς φιλοῖς ὅτι τὸ μὲν σπεισάμενον ἀδικεῖν, τῶν θεῶν ἐστὶ καταφρονεῖν. ἐν δὲ τῷ παραλογίζεσθαι τοῖς πολεμῖσι, ἢ μόνον τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ δόξα πολλῆ, τὸ μὲν ἡδονῆς κερδαίνειν ἐνεσθαι*.

Hominesque sibi conciliari] Nihil de hominibus Plutarchus et Polyaeus. Xenophon tamen or. de Agesilao ait, cum hac re effecisse, ut omnes et Graeci et barbari ei, si voluisset, adhaesuri fuerint. Bos.

Conciliari amiciores] Propria quaedam Nepoti in loquendo est indoles, quam qui non attendunt, eam eunt perversum, quod creberrime facit Lambinus. Nam haec quoque dolevit vocem *amiciores*, resitantem in omnibus tam scriptis quam editis. Gebhardus, Sic Lamb. et Ms. Dan. At reliqui, etiam Boecler. et Leidensis, *conciliare*: ut si dii conciliasse Laconibus homines dicantur, siquidem *deorum numen* retinemus. Sed alteram lectionem firmat, quod sequitur, *Quod his studere consuessent*, etc. Id enim ad homines pertinere, vix dubito. Proinde caussa favoris humani non a diis, sed ab hominum ingenio petitur. Ceterum Lambinus aut delendum censet *amiciores* scriptumque forte ad oras interpretandi gratia e regione verbi *conciliari, amiciores fieri*: aut legendum *sibi fieri amiciores*, vel *hominum sibi amicitiam conciliari*. Nam omnino, inquit, Latine dici non

amiciores, quod his studere consuessent, quos conservare fidem viderent.

potest, *conciliari* amicum seu *amicio*rem. Dicunt enim Latini vel *aliquem conciliari* simpliciter, vel *aliquem amicum fieri*, vel *amicitiam alicujus conciliari*. Sed recte *Gebhardus* ad propriam Nepoti in loquendo indolem consensumque librorum provocat. Adde Ind. *Bos*. Leid. m. *conciliari*. Voss. A. *conciliare*. Sed supra notatum erat *conciliari* B. *conciliare*. Pro *iis studere* Leid. m. et Voss. A. B. *his studere*. et cap. sequ. pro

his temporibus Voss. A. *iis temporibus*. pro *his locis*, *iis locis*. [Ax. *homines sibi conciliare amicitiores*, sine *que*. Locum in Axen. codice aliisque pluribus, ne dicam omnibus, corruptum esse apparet. *Mosche*. Ed. Ult. Long. cum reliquis antiquioribus *conciliari*. Gu. *conciliare amicitioris*. Dan. etiam *conciliare*, non *conciliari*. Mox Gu. etiam, Ax. Ult. *his studere*. Ed. Mag. *iis st*. Ax. *consuevissent*.]

CAP. III.

Postquam induciarum praeteriit dies, Barbarus non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia in Caria, et ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima, eo potissimum hostes impetum facturos, omnes suas copias eo contraxerat. At Agesilaus in Phrygiam se convertit, eamque prius depopulatus est, quam Tisaphernes usquam se moveret. Magna praeda militibus locupletatis, Ephesum hiematum exercitum reduxit, at-

(p. 473.) *In Phrygiam*] Sic quoque *Xenophon*, etsi rem paulo aliter narrans, et *Plutarchus* in *Agesilao* pag. 600. Neque discrepant a nostro, uti *Magio* ac *Lambino* visum, *Polyaenus* 2, 8. et *Frontinus* 1, 8, 12. qui in Lydiam irrupisse scribunt. Nam illi de altero fratergemate loquuntur, de quo noster mox *versu* 4. et 5. quod comparanti illorum verba eum *iis*, quae *Nepos*, *Xenophon* et *Plutarchus* de ea re

tradunt, tam manifestum est, ut mirari satis nequeam, viros doctos id non animadvertisse; *Lambinum* praesertim, qui horum loca ad alterum illum Nostri annotavit. *Bos*. [Paullo ante Ult. *iis temp*. Gu. Axen. *hostis*, et *omnis*.]

Exercitum reduxit] Quod ex ta sacrificanti parum laeta fuerant, quodque equitatu barbaris inferior esset. Ita *Xenophon* 3. h. Gr. et in *Agesilao*; *Diodo-*

que ibi officinis armorum institutis, magna industria bellum apparavit. Et quo studiosius armarentur insigniusque ornarentur, praemia proposuit, quibus donarentur, quorum egregia in ea re fuisset industria.

3 Fecit idem in exercitationum generibus, ut, qui ceteris praestitissent, eos magnis afficeret muneribus.

rus 14. *Plutarchus in Agesilao, et in apophth. Laconicis.* Bosius.

Ibi officinis armorum institutiv] Caesar 1. B. Civ. 35. armorum officinas in urbe instituerant. Hirtius de Bello Alexandrino cap 2. Nec minus in urbe maximae armorum erant institutae officinae. Gebhardus. Similiter de Scipione Polybius L. 10. cap. 20. Buchnerus. Instruxit autem has officinas tanta cura Agesilaus, ut ipsa urbs Xenophontis iudicio pag. 518. videretur *ἐργαστήριον τῆ πολέμου* esse. Bosius. Leid. m. officinis. De Epheso hac Plut. in Lysand. pag. 434. (*Δυσανδρος*) *γεγόμενος δὲ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τὴν πόλιν εὐρῶν ἔκρινεν μὲν αὐτῷ, καὶ Λακωνίζουσαν προδουλότατα, πρᾶττεσαν δὲ τότε λυπηρῶς, καὶ κινδυνεύουσαν ἐκβαρβαρωθῆναι τοῖς Περσικοῖς ἔδειξεν διὰ τὰς ἐπιμιξίας, ὅτε δὴ τῆς Λυδίας παρακεχυμένης, καὶ τῶν βασιλικῶν στρατηγῶν αὐτόθι τὰ πολλὰ διατριβόντων, στρατόπεδον βαλλόμενος, καὶ τὰ πλοῖα πανταχόθεν ἔλκεσθαι κελεύσας ἐκεῖ τὰ φορτικά, καὶ ναυπηγίαν τριήρων ἐκεῖ κατασκευασάμενος, τοῖς μὲν ἐμπόροις τὴν λιμένας αὐτῶν ἀνέλαβεν, ἐργασίας δὲ τὴν ἀγοράν. Χρηματισμῶν δὲ τὰς οἰκίας, καὶ τὰς τέχνας ἐπέπλησεν, ὥστε πρῶτον ἀπὸ ἐκείνου τῆς χρόνου τὴν πόλιν ἐν ἐλπίδι τῆς περὶ αὐτὴν νῦν ὄντος ὄγκου, καὶ μεγέθους διὰ Δυσανδρον γενέσθαι.* Ergo caussam videmus, cur Agesilaus quoque exercitum hiematum reduxerit Ephesum.

Magna industria] Equos cum

sefforibus eo bello extorsit ditioribus, qui vacationem militiae impetrabant misso vicario milite. Auctor *Plutarchus in vita et apophthegm. Lacon.* Schottus. Itemque *Xenophon h. Gr.* 3. et in *Agesilao.* Bosius. Vid. not. post. ubi pro *qui Tom. II. pag. 209. lege qui hic et Tom. II. pag. 209.* Alio modo tractabat Cimmon eos, qui vacationem militiae petebant: *βίαν μὲν ἔδεικτων Ἑλλήνων προσήγε, χρήματα δὲ λαμβάνων παρα τῶν ἑβουλομένων στρατεύεσθαι, καὶ ναυς κενὰς ἐκείνους εἰς δελεαζομένους τῆ σκολῆς περὶ τὰ οἰκία διατρίβειν, γεωργίας, καὶ χρηματίας ἀπολέμους ἐκ πολεμικῶν ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἀνοίας γινουμένους.* Vid. Plut. in Cim. p. 485.

*Bellum apparavit] Sic quoque Ms. Schotti et Savaro. Alii (p. 474.) paravit. Utroque modo Nepos alibi loquitur. Bos. Omnes mei codices [Gu. Ult.] apparavit. Quod prohae monetae esse praeter loca in Indice adducta ostendunt illa Livii Lib. 3. c. 57. *Iisdem auctoribus cognitum est, Aequos Volcosque summa vi bellum apparare. Lib. 4. cap. 1. Bellum armaque vi summa apparari jubent. cap. 12. Quum, quietis finitimis, neque bello, neque belli apparatu opus esset. c. 23. Bellumque tanto majore quam proximo conatu apparatum est. cap. 26. Neque aliud tota urbe agi, quam bellum apparari. cap. 55. Tum delectus haberi, bellumque omnium ordinum consensu apparari coeptum. Et ita amat Livius loqui.**

His igitur rebus effecit, ut et ornatissimum et exercitissimum haberet exercitum. Huic quum tempus esset visum, copias extrahere ex hibernaculis, vidit, si, quo esset iter facturum, palam pronuntiasset, hostes non eredituros, aliasque regiones praesidiis occupaturos, nec dubituros, aliud esse facturum, ac pronuntiasset.

Flor. Lib. 1. cap. 18. n. 6. *Exhinc bellum, sed apparatus horribilis.* Justinus Lib. 2. cap. 10. *Interea et Darius cum bellum restauraret, in ipso apparatu decedit.*

Insignisque ornarentur] Boecler. aberat copula, et potest abesse. Dan. habebat *insignibusque*: culpa scioli cujusdam, opinor, cui *insignia* militum in mentem erant. *Bosius.* Codex Voss. B. consentit iterum Boecleriano. [Ax. etiã *insignis*. Gu. *insignisque*, et litterae us super scriptum, c. b.]

Praemia proposuit] Vide *Xenophontem h. Gr.* 3. pag. 499. et *Agesilao* pag. 655. *Bosius.* Locutionem illustravit Burman. ad *Phaedr.* Lib. 1. fab. 14. vs. 9.

Fecit idem in exercit.] Hoc pluribus verbis persequitur *Xenophon in Agesilao* et Lib. 3. *de reb. Gr.* Lambinus.

Eos magnis] Ms. *eos magis.* Quod est longe melius, totique loco convenientius. Vult enim, pro cuiusque virtute praebuisse munera, aliis minora, aliis majora. Ut ne quidem verum sit illud *magnis*. Schefferus. Voss. B. etiam *eos magis*, et paullo ante pro *egregia, egregia*. Videmus ex hoc loco Verbum *afficere* et in bonam et in malam partem a Nostro sumi, nam contra in malam partem adhibuit in Hannibale cap. 8. et in Regibus cap. 3. dixit *pari letho affectus est Lysimachus a Seleuco*, quem loquendi modum latissime illustravit Burm. ad *Phaedr.* 1, 5, 10. Eodem modo, quo Noster, dixit

Cicero 2. ad Fam. Ep. 3. *Plurimis maximisque muneribus et nos amicos, et cives tuos universos, et temp. afficies.* et sic alibi *millies in bonam partem. Pro exercitissimum haberet exercitum* Leid. m. *haberet exercitum et exercitissimum.* [Ax. Gu. Ult. *magnis*, ut editum est.]

Huic cum tempus esset visum] Insolita locutio vis, *Lambino.* Itaque *tempus delendum* putabat. Sic enim loqui Latinos, *visum est mihi dicere, scribere, facere.* Non fecisset, opinor, si recordatus esset, nostrum 16, 2, 2. dixisse: *cum tempus est visum rei gerendae*, et 14, 11, 1. *tempus esse majores exercitus parari.* denique 23, 13, 4. *tempus est facere finem.* Integrum est, *visum est tempus faciendi, vel facere*: ellipticum, *visum est facere.* *Tempus autem extrahere, pro extrahendi vel ad extrahendum, Hellenismus est.* Vide Ind. v. *tempus.* *Freinshemius* legebat: *Hinc cum t. e. v. Schaefferus* autem, *Heic cum*, ut 15, (p. 475.) 6, 3. Sed *to huic* Nepotis genio congruentius. Paulo post vulgo *praesidiis* abest, etiam ab optimis editionibus. Sed erat in Mss. Dan. et Leid. Itaque diutius exfulare non sum passus. Vide Ind. *Bosius.* Saepius modus Infinitivus pro Gerundio in di ponitur. Noster in *Lysandro* cap. 3. *Iniit consilia, reges Laedaemoniorum tollere.* Virg. 3. Aen. 670.

Verum ubi nulla datur dextram adfectare potestas.

5 Itaque quum ille Sardes iturum se dixisset, Tissapher-
 nes eandem Cariam defendendam putavit. In quo quum
 eum opinio sefellisset, victumque se vidisset consilio,
 sero suis praesidio profectus est. Nam quum illo ve-
 nisset, jam Agesilaus, multis locis expugnatis, magna
 6 erat praeda potitus. Laco autem, quum videret, ho-
 stes equitatu superare, numquam in campo sui fecit

et vs. 60. ejusdem libri:

Omnibus idem animus scelerata excedere terra.

Coelius Epist. 16. ad Ciceronem: *Quod porro tuum consilium sit ad desperatos accedere, non mediis fidius reperio.* Vide Servium ad Virg. 4. Aen. vs. 565. Vechneri Hellenolexiam p. 168. aliosque. [Ax. hostis. Pro aliasque Ult. alias, omissa copula. Eadem praesidio habet pro praesidiis, quae vox a Gu. Ax. abest. Tum Ult. neque dubituros, aliud eum facturum, ac. pr. Non male. Ax. eum aliud esse fact. Idem codex cum Gu. neque d. pro nec d. habet.]

Cum ille Sardes iturum se] Lambinus, qui omnia cum pulvisculo alioqui solet converrere, locum Polyaei omisit Lib. 2. in Agesilao com. 9. Ἀγησίλαος ἐπὶ Σάρδεϊς ἐλάυνων κατέσκη λογοποιεῖς, ὡς ἐξ ἀπατών Τισαφέρνην, εἴλλεται μὲν φανερώς ἐπὶ Λυδίας, τρέφεται δὲ ἀφανῶς ἐπὶ Καρίας. Ὁ μὲν Πέρσης ὄρωσθε Καρίαν φυλάττειν, ὁ δὲ Λάκων πολλὴν κατέδουρεν. Cur autem potissimum sese in Cariam irruptionem moliri sparsisset, causas addit Frontinus Lib. 1. cap. 8. Ex. 12. Agesilaus Lacedaemonius, cum inferret bellum Tissapherni, Cariam se petere stimulavit, quasi aptius locis montuosis adversus hostem equitatu praevalentem pugnaturus.

Per hanc consilii ostentationem, avvocato in Cariam Tissapherne, ipse Lydiam, ubi caput hostium regni erat, irrupit, oppressisque, qui illic agebant, pecunia regia potitus est. Gebhardus. Vide quae diximus paullo ante ad illa v. 2. In Phrygiam. Ceterum sic Dan. elegantius quam alii, se iturum. Bosius. Sardis omnes codices, et Voss. B. his hoc capite hostis pro hostes. [Gu. Ax. Ult. Sardis. Pro iturum se, quod etiam in Ax. et Gu. est, Ult. cum ceteris ante Bos. editis se iturum.]

Eandem Cariam] Quam antea tutatus fuerat. Lambinus.

In quo quum eum opinio sefell.] Voss. A. In eo quum eum opin. sefell. Pro magna erat praeda potitus Voss. B. magni erat praeda potitus.

Sero] Quarto die postquam Agesilaus jam Lydiam ingressus ac populatus erat, ut tradit Xenophon. Lambinus.

Hostes equitatu superare] Superiores esse, praevalere, ut loquitur Frontinus. Infra Hannib. superabatur navium multitudinis, dolo erat pugnandum. Caesar Lib. 7. Com. cap. 65. Caesar, quod hostes equitatu (p. 476.) superiores esse intelligebat. Graecis est ἰπποκρατεῖν. Diodor. Lib. 18. καὶ θεωρῶντος πολέμου ἰπποκρατεῖντας. Gebhardus.

potestatem, et his locis manum conseruit, quibus plus pedestres copiae valerent. Pepulit ergo, quotiescunque congressus est, multo majores adversariorum copias, et sic in Asia versatus est, ut omnium opinione victor duceretur.

Et his locis manum conseruit, etc.] Confixit tamen ad Macandrum Agesilaus, quod videbat nondum peditatum hostium adesse; et cum hostes praemissi ab Agesilao equitatus, interea dum pedestres copias instruit ac disponit, impetum satis fortiter exceperunt, reliquo jam exercitu producto illi statim terga dederunt, etc. Agesilaus autem

castris hostium potitus, et plus quam lxx. talenta praedae nactus est. Sic *Xenophon* Lib. 3. *de reb. Gr.* Addunt alii scriptores, hac victoria parta Agesilaum facultatem adeptum esse Asiae diripiendae. *Lambinus*. Pro *quotiescunque* Voss. A. et B. *quotiescunque*. [Ult. ut Voss. A. *his locis*. Ax. *quotiescunque*. Gu. *majoris*.]

CAP. IV.

Hic quum jam animo meditaretur proficisci in Persas, et ipsum Regem adoriri, nuntius ei domo venit

Cum jam animo] Sic Dan. Unde olim conjiciebam: *cum in animo meditaretur*, quomodo *Terentius* Ad. 1. 1. dixit, *in animo cogitare et instituere*. Nunc nihil muto. Nam sic et paullo post vs. 5. *Cum jam haud ita longe abesset*. In reliquis libris τὸ jam ob similitudinem particulae praecedentis videtur excidisse. *Bosius*. [Ax. Gu. *jam* o. mittunt, quod Ult. etiam inserit.]

Nuntius ei domo venit] *Scytale* scilicet. *Plutarchus*: ἅμα τῷ τῆν σκυτάλην ἔλθειν. *Xenophon*: ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἰκοτελών, βοηθεῖν τῇ πατρίδι. *Leunclavius* supplet, ἀπὸ τῶν οἰκοτελών ὁ ἐπισέλλων, quoniam in loco parallelo *Hist. Gr.*

4. mox adducendo τὸ ἐπισέλλων legitur, vultque omittum illud ὁ ἐπισέλλων propter similitudinem cum vocabulis praecedentibus. *Lambinus ad h. l.* laudat: ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ σκυτάλη ἀπὸ τοῦ οἴκου τελέων. Sed vereor, ne in vitis libris. Fortasse nihil deest, sed ἄλλοιως loquitur *Xenophon*; ut in re simili *Hist. Gr.* 3. pag. 501. ἐρχεται ἀπὸ τῶν οἰκοτελών, ἄρχειν καὶ τῷ ναυτικῷ. Quem locum pariter *Leunclavius*, sed aequae frustra, ut arbitror, sollicitat. Utrobique subaudiri potest ex *Plutarcho*, ἢ σκυτάλη ἢ κελύβουσα, vel aliquid simile. *Nuntius* ergo videtur idem esse ac *scytale*, epistola, sive res per eam significata:

ephorum missu, bellum Athenienses et Boeotios indixisse Lacedaemoniis; quare venire ne dubitaret. In hoc non minus ejus pietas suspicienda est, quam virtus bellica: qui, quum victori praeesset exercitui, ma-

etiamsi *missu* Ephorum venisse dicatur. Nam et epistola mittitur; et *mittere* interdum nil aliud est, quam scribere, nuntiare; ut apud Graecos ἐπισέλλειν, de quo vid. Ind. Atque sic et alibi *nuntii* voce nosse usus, ut itidem docebit Index. *Bosius*. Hic subintelligi *dicens* observat Perizon, ad Sanctii Minerv. Lib. iv. cap. 5. num. 7.

(p. 477.) *Ephorum missu*] Quanquam libri omnes *jussu*; tamen, quoniam Ms. Dan. et Ultraj. ad oram habuere *missu*, haud spernendum id, immo genuinum puto. Nam librarii vix excogitaverint vocem rarioris usus; sed potius ut varia lectio adscripta fuerit. *Missu Ephorum*, i. e. mittentibus Ephoris, nuntium scilicet, vel epistolam sive scytalen per Epicydidam quandam. Xenophon 4. *Histor. Graecae* pag. 400. ἐνδύς δὲ ἐπὶ τὸν Ἀθηναίων ΠΕΜΠΟΥΣΙΝ Ἐπικυδίδαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τότε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ΕΠΙΣΤΕΛΛΟΙ ἀντὶ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῆς πατρίδι Haec aut similia nosse exprimere voluit. Pro *missu*, quod meliores editiones habent, τὸ *jussu* irrepsit etiam apud *Ciceronem ad Attic.* 8, 9. et *Tacitum Histor.* 1, 43, 4. qui et alibi hae voce usus, de quo Indicem adi. Id igitur et heic factum fuisse probabile est. Denique hanc electionem plane confirmant illa 7, 4. 3. de re simili; *cum ei nuntius a magistratu in Siciliam missus esset, ut domum rediret*. *Bosius*. *Jussu* Voss. A. B. sed *Leid. m. pro ephorum jussu*. Quidquid sit, *missu* cum *Bosio* retinui. Post Xenophontem ad-

firmat id *Plut.* in *Agesil.* p. 603. Ἐν τούτῳ δὲ ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν Ἐπικυδίδας ὁ Σπαρτιάτης, ἀπαγγέλλων, ὅτι πολλὸς περιέστηκε τὴν Σπάρτην πόλεμος Ἑλληνικός, καὶ καλεῖσιν ἐκείνους οἱ Ἕσφοροι, καὶ κελεύουσι τοὺς ὅμοιοι βοηθεῖν. In *Xenophontis* loco, quem *Bosius* citat, legitur βοηθεῖν ΩΣ ΤΑΧΙΣΤΑ τῆς πατρίδι. Et hunc subitum reditum ei inunctum expriment *Nepotis* verba *quare venire ne dubitaret*. [*Ax. ephorum missu*. *Gu. ephorum missu*, et litteris *mi supra scriptum: t. iu. Ephorum* etiam in *Cod. Dan. et Ult. edit.* legitur.]

Bellum indixisse Lacedaemoniis] *Diodorus* L. 14. p. 489. et *Xenophon* Lib. 4. de reb. Graec. scribunt, regem Persicum pecunia praesides urbium Graecarum corrupisse, ut Lacedaemoniis bellum inferrent. *Ernstius*. Suasus et auctoritate Cononis per oratores Graeciae, Persico auro corruptos, ad id adductos. *Polyaen.* 1. in *Conone* comm. 3. *Gebhardus*. Adde laudatos *Ernstio ad h. l. Bosius*. Pro *Boeotios* Voss. A. *Boeot.* Pro *Bellum Ath. et Boeot. ind. Lac.* Voss. B. *Ath. et Boeotios bellum indixisse Lacedaemoniis*. De historia hac vid. *Fabricium* ad *Orosium* Lib. III. cap. 1. pag. 148. et not. post, *Plutarch.* in *Lys.* pag. 448. dicit: ἐτελεύτησε δὲ (Lysander) πρὶν ἔξ' Ἀσίας ἐπινοεῖν τὸν Ἀθηναίων εὐπειῶν Εἰς τὸν Βοιωτικὸν Πόλεμον, Ἡ Μάλακον Ἐμβαλλὸν τὴν Ἐλλάδα.

Non dubit.] *Lambinus* mallet, *ne dubitaret*. Vid. *Ind. Bosius*. *Leid. m.* et *Voss. A. ne dubita-*

ximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit jussis absentium magistratum, ut si privatus in comitio esset Spartae. Cujus exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent!

ret. Vid. cl. Ruhnck. ad P. Rutilium Lupum Lib. II. Sect. 9. p. 116. [Axen. non dub. ut omnes ante Heusing. editt. praeter Ult. in qua, ut in Gu. codice, ne recte expressum est.]

In hoc non minus ejus pietas] Mscr. Boecl. omittit ejus. forsitan haud male. Sic cap. 7, 2. in hoc illud inprimis fuit admirabile. Et alibi saepius. In hoc, scil. Agesilab. Mox q. edd. cum victor praeesset. Sed alterum et congruentius est, et in melioribus libb. reperitur. Bosius. [Ejus abest etiam ab Ax. sed est in Gu. Ult. ceterisque libris. Rete. In hoc sc. facto, in haore. V. infra ad cap. 7, 3. Mox Gu. Ax. Ult. cum ceteris victori. Ed. Ald. et Junt. victor.]

Victori praeesset exercitui] Loquendi modus optimis scriptoribus familiaris. Livium Lib. 2. cap. 31. Omnium actionum in senatu primam habuit pro victore populo. Lib. 3. cap. 24. Qui ubi triumphantes victore cum exercitu urbem inierunt. Et ita saepius alii. Consule Cortium ad Sallustium Jugurth. cap. 58. n. 5. et ad cap. 64. num. 1. et Vechneri Hellenolexiam p. 116. Huc referri possunt *Victrix libido*, Livio Lib. 1. cap. 58. *Victrix caussa*, Lucano Lib. 1. vs. 128.

(p. 478.) Regni Persarum potiundi] Vide quae diximus ad 9, 2, 3. Xenophon pag. 657. ait, agitate animo et spe concepisse everisionem ejus imperii, quod prius Graeciam armis invaserat. Bosius. Polybius Lib. III. cap. 6. adnotat, Agesilaum, Asiaticos seniores expertum, Philippo deinde Macedoni locum fecisse haud vanas de Persarum socordia con-

jecturas faciendi, bellique his inferendi.

Tanta modestia] Valde extollunt hoc factum laudantque Xenoph. l. c. et Plutarchus p. 604. Bos.

Absentium] Msc. Boecler. hē-tium, et in margine hēsēntium. in quibus haud dubie aliquid latet. Cl. Schefferus citabat sentium, et ingeniose suspicabatur, sciscentium; primamque syllabam in voce sciscentium deletam esse ob postremam praecedentis vocis, ei non absumilem. Bos. Voss. B. consentit itorum Codici Boecleriano. Phrasin dicto audiens jussis absentium mag. illustravi ad cap. 1. num. 2. Lylandri; quibus adde J. Arntzium ad A. Victorem de V. Illustr. cap. 7. num. 4.

In Comitio] In loco, ubi comitia peragebantur. Livium Lib. 40. cap. 29. Id scriba non accipit, libri in comitio, igne a victimariis facto, in conspectu populi cremati sunt. Tacit. 13. cap. 58. Ruminatis arbor in comitio. In vita Agricola cap. 2. Ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac forerentur. Utitur aliquoties Cicero pro Sextio, In Verrem, Xenophon reddit epopetor. Gebhard. Xenophon: ἰδὲν διαφερότως ἢ εἰ ἐν τῷ ἐφορείῳ ἔν. Xen ἐσηκῶς μόνος παρὰ τὴν πέριε. Ephorem autem curia Ephorum, ut e Pausaniae Laonicis docent Cragius 2, 4. et Emilius Lib. 3. pag. 125. vide Ind. v. comitium. Bosius. v. not. post. Adhaec Agesilaus cur veritus fuerit Ephoros, patet etiam e Plut. in Agef. pag. 508. Hinc etiam statim paruit Diphridae

3 Sed illuc redeamus. Agesilaus opulentissimo regno
 praeposuit bonam existimationem, multoque gloriosius
 duxit, si institutis patriae paruisset, quam si bello su-
 4 perasset Asiam. Hac igitur mente Hellespontum co-
 pias trajecit, tantaque usus est celeritate, ut, quod iter
 Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta
 5 diebus. Quum jam haud ita longe abesset a Peloponneso,
 obsistere ei conati sunt Athenienses et Boeotii ceteri-
 que eorum socii apud Coroneam, quos omnes gravi

Ephoro, Boeotiam invadere eum
 jubenti, licet hoc facere post
 majori adparatu constituisset. v.
 pag. 605.

Cujus exemplum] Vel hic unus
 locus argumento est firmissimo,
 hujus libri auctorem, sive sit
Cornelius Nepos, sive *Aemilius*
Probus, sive quis alius, vixisse iis
 temporibus, quibus resp. Rom.
 penes populum et senatum erat:
 nondum sc. populi potentia et
 libertate ab imperatoribus, i. e.
 a tyrannis, oppressa. Haec enim
 perspicue in C. Julium Caesarem
 dicuntur, qui invito senatu et
 contra leges exercitum retinuit:
 unde natum est bellum civile in-
 ter eum et Pompejum. *Lambini-*
us. vid. *Sueton. in Caesare*
 cap. 30. *Florum* 4, 3. *Loecenius*.
 De hac *Lambini* sententia egi ad
Dion. 9, 5. Nam, licet *Nepos* in
 libertate fuerit educatus, vixit
 tamen aetate J. Caesaris et *Au-*
gusti, et libertatem sibi suisque
 popularibus ereptam vidit. Unde
Lambinus non debuit dicere; *hu-*
jus libri Auctorem non vixisse
aetate Theodosii, neque om-
nino ullius superiorum
Imperatorum. [V. ad 10, 9,
 5.] *Praschius* ad *Phaedrum* Lib.
 1. fab. 29. vs. 6. adnotat, hic *se-*
qui voluissent positum esse pro
secuti fuissent, ejus elegantiae
 plura ibi exempla *Burmannus*
 profert.

(p. 479.) Anno vertente] Vid.

Ind. v. annus. Supra 2, 5, 3. *sex*
mensibus iter hoc confectum ait.
 Pro *transierit* *Lambinus* mallet
transegerit. nulla necessitate.
Transire iter dictum, ut *trans-*
ire flumen, mare, saltum, etc.
 et *transire vitam* apud *Sallusti-*
um Catil. cap. 1. ac *Senecam* de
 Prov. cap. 4. Possis et absolute
 accipere, ut 2, 9, 1. 7, 9, 3. et
 alibi. *Bosius*. Notandum est, Pro-
 nomen Relativum nomini, ad
 quod respicit, praecedere. *Virg.*
 4. Aen. 653.

Vixi, et quem dederat cur-
sus fortuna peregri.

Vid. *Cort.* ad *Sallust.* *Catil.* cap.
 3. num. 2. et *Burm.* ad *Phae-*
dram Lib. 4. fab. vs. 1. Lib. 2.
 fab. 1. *Quae debetur pars, tolle,*
 pro *tolle partem, quae debetur.*
Livius Lib. 3. cap. 9. *Quod po-*
pulus in se jus dederit, eo usu-
rum. Sic apud *Graecos* *Sopho-*
cles *Ajace* vs. 272.

Ἄντὸς μὲν ἦδε δ' οἶσιν εἶλετ
 ἐν κακοῖς.

In *Trachin.* vs. 94.

Ὅν αἰόλα νόξ ἐναριζομένα
 Τίκτει, κατενάζει τε φλο-
 ριζόμενον
 Ἄλιον ἄλιον αἰτῶ
 Τέτο καρύσαι τὸν Ἀλκμήναι.

praelio vicit. Hujus victoriae vel maxima fuit laus, 6
quod, quum plerique ex fuga se in templum Miner-
vae coniecissent, quaerereturque ab eo, quid his fieri
vellet, etsi aliquot vulnera acceperat eo praelio, et
iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant,
tamen antetulit irae religionem, et eos vetuit violari.
Neque vero hoc solum in Graecia fecit, ut templa deo- 7
rum sancta haberet, sed etiam apud barbaros summa
religione omnia simulacra arasque conservavit. Itaque 8

Caeterum *transire* cum quarto casu saepius ponitur a probatis Auctoribus. A. Gellius in praefat. pag. 8. *Ipse quidem volvensis* transeundisque multis admodum voluminibus. id est cursum perlegendis. Vide ibi Salmasii notas, et Wasse ac Cortium ad Sallustii locum hic a Bosio citatum, et *transitus pons* dixit Livius L. 2. c. 10. ubi summum Gronovium consule. [*Transire iter* Catullus etiam; Cornelii et amicus et civis, dixit Eleg. ad Manl. v. 60: (Rivus) *per medium densi transit iter populi*. Rectius enim *iter* cum verbo *transit*, quam cum vocibus *per medium* copulatur. Pro *tantaque usus est celeritate* Ax. *tantaque cel. usus est.*]

Triginta diebus] Mirum. nam obsistere ei conati sunt Thraeces, quos gravi proelio superavit, ut testatur *Plutarchus in Agesilao*: idemque conati sunt et Thessali, quorum dux erat Polycharmus Pharsalius: quos etiam in fugam vertit, alios interfecit, alios cepit, in eaque Thessalorum fuga et clade Polycharmus ipse occubuit, itaque tropaeum inter Pran-tem et Narthecium constituit, ut tradit *Xenoph. in Agesil.* et L. 4. *de reb. Gr.* neque praetermissit *Plutarchus*. Lambinus. Cum nostro tamen facit *Xenophon Agesilao*, cum ait, minori quam mensis spatio hoc iter confecisse,

μετωνη εν μπι. Nolter *triginta dies* numerat, fortassis idcirco, quod totidem Xerxem in hoc itinere consumpsisse dixerat 2, 5, 3. *Bosius.*

Quum jam haud ita longe] Sic Dan. Leid. Boecler. Aliis *ita deest*. Bos. Voss. B. *cum ita aut longe*. pro *Boeotii* Voll. A. et B. iterum *Boetii*. [Axen. *Cum jam haud longe*, non *cum ita aut longe*. Gu. Ult. ut editum est.]

Eorum socii] Hos enumerat *Xenophon in Agesilao* et 4. *de reb. Gr.* Argivos, Corinthios, Aenianas, Euboeenses, Locros utrosque, et multis verbis praelium illud ejusque eventum narrat. *Diodorus*. ut fere in ceteris, summam breviter adhibuit. Multa autem profert *Polyaenus* Lib. 3. strategemata, quibus usus sit Agesilaus adversus Thebanos, sibi obsistere conantes. *Lambinus.*

(p. 489.) *In templum Minervae*] Quasi in aylum. Sic *Xenophon in Agesilao*, et Lib. 4. *de reb. Gr.* *Plutarchus in Agesilao*. Templum autem Minervae intellige cognomento Itoniae, ut docet *Pausanias Laconicis*. *Ιτων* autem urbs Thessaliae est. *Lamb.* Pro *fieri vellet* Leid. m. *vellet fieri*. [Ita et Gu. Ax.]

Qui adversus arma tulerant] Th. Wopkens Lib. 1. Lect. Tull. c. 4. p. 19. explicat *qui per quia*:

praedicabat, mirari se, non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus eorum nocuissent, aut non gravioribus poenis affici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent.

Antetulit irae religionem] *Polyaenus* L. 2. *Strat.* c. 1. §. 4. aliam causam adfert, quamobrem *Agésilau* iis, qui in templum illud confugerant, pepercerit: quod esset periculosum cum eis confligere, qui in rebus desperatis praelium de integro inirent. *Lambinus.*

Neque vero] *Tò vero* abest a quibusdam *Mss.* et *edd.* et paullo post pro *conservavit* *Long.* *consecravit*, non recte; ut *Schottus* recte iudicat. *Bostus.* Agnoscunt *tò vero* *Leid. m.* et *Voss. A. B.* [*Gu.* *Ax.* sed omittit *Ult.* cum reliquis ante *Boecl.* excusis. *Consecravit* etiam *Gu.* sed *Dan. Ult.* cum ceteris *conservavit.* *Ax.* *conservavit.*]

Templa deorum sancta h.] *Id.* est inviolabilia. *Florus* Lib. 4. cap. 2. num. 21. *Aerarium* quoque sanctum, quia tardius aperiébant tribuni, jussit effringi. *Tibull.* Lib. 1, 5, 40.

Num feror incestus sedes adisse deorum,
Sertaque de sanctis deripuisse focus?

Sic muri sancti sunt ex instituto *Romuli.* *V. Dukerum* ad *Florum* Lib. 1. cap. 1. num. 8. et *sancta* et *sancire foedera.* Vide *Jac. Gronovium* ad *Livium* Lib. 1. c.

24. Sic in *Pelopida* cap. 4. n. 2. vidimus legendum, *Quod apud omnes gentes sanctum esse consuesset*, de inviolabili Legationis jure. quomodo *sanctum numen* *Virgilium* dixisse notat *Servius* ad Lib. 8. *Aen.* vs. 382.

Sacrilegorum numero haberi] *Hanc locutionem* illustravit *summus Gronovius* Lib. 1. *Observat.* cap. 6. Adde not. post.

Supplicibus eorum] *Barbarorum* ne, quos proxime; *andeorum*, quos paullo ante nominavit? Hoc malim. nam et *Xenophon* *Agésilao* sub finem, unde totus hic locus expressus *Lambino*, et recte quidem, videtur, *deorum*, et paullo post *ararum supplices* vocat: *ἱκέτας δὲ θεῶν ἢ ἀλογον εἶναι τὸς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας, ἱεροσύλης καλεῖται, τὸς δὲ βωμῶν ἱκέτας ἀποσπῶντας, εὐσεβείας ἡγεῖσθαι.* Nec insolitum *Nostro*, provocabulum relativum ad remotius Nomen re. (p. 481.) ferre. vide notata ad 16, 3, 2. Proinde non est, cur cum *Magio* legamus *deorum.* *Bosius.* *Eorum* *Leid. m.* et *Voss. A. B.* pro *minuerent* *Leid. m.* *minuerint.* [*Etiam Gu. Ult. eorum.* *Bremius Magii* conjecturam probat. Pro *minuerent* — *spoliarent* *Ax.* *minueret* — *spoliaret.*]

CAP. V.

Post hoc praelium collatum est omne bellum circa Corinthum, ideoque Corinthium est appellatum. Hic quum una pugna decem millia hostium Agesilao duce cecidissent, eoque facto opes adversariorum debilitatae viderentur, tantum ab-

Ideoque Corinthium est appellatum] Diodorus 14. τῶν κατὰ τὸν πόλεμον δεινῶν σχεδόντι περὶ τὴν Κόρινθον γενομένων, ὁ πόλεμος ἔτος ἐκλήθη Κόρινθιακός. *Lambin.* Nugae ergo sunt, non modo quod nonnulli legunt, *Corinthus est appellata*, scil. ἀπὸ τῆς κορινθίων; sed etiam quod *Longolius*, qui illos ridet, legit, *Corinthum est appellatum*, et interpretatur, *denuntiatum*, ut *Corinthum conveniret*: aequae risu excipisudus. *Bos.* Leid. m. Voss. B. *Corinthum*. Sine dubio librarii scripserunt, omissa ad abbreviationis notula πρὸ *Corinthiacum*, quomodo a Diodoro est Graece appellatum, quomodo etiam dicitur bellum *Peloponnesiacum*, non *Peloponnesium*, ut Heusingerus voluit. [Ax. Gu. *Corinthum*. Ed. Par. 1. 2. Ald. Ult. Mag. Lamb. et seqq. recte *Corinthium*. Pro *collatum est omne bellum* Ax. Gu. *collatum omne bellum est*. Verbum est, monente Heusingero, de stabili sede periclitatur, dum ita eam mutat, sequiturque *est appellatum*.]

Agesilao duce] Quod *Xenophon Agesilao*, nuntium tantae cladis (ἀγγελίαν) ad Agesilaum pervenisse; *Plutarchus* autem cum in *Agesilao*, tum in *apophthegm. reg. et duc.* audisse eundem magnum hoc praelium, et in *apophth. Lacon.* audivisse numerum hostium mortuorum (ter verbo πνθήμενος usus) scribit;

inde *Magius* et *Lambinus* colligunt, Agesilaum nequam huic pugnae interfuisse. Addit tamen *Lambinus*, responderi posse, duces non ipsos cernere oculis mortuorum numerum, sed certis hominibus ex suis negotium dare, ut hunc cognoscant. Potius dixerim, duce aliquo fieri, etiam quae absente eo, sed auspiciis ejus fiunt. *Bosius.* Una abest Vossiano A. et pro *cecidissent* Leid. m. *reciderunt*.

Tantum abfuit] Sic habent edd. pleraeque; nec discrepant, quod sciam, libri meliores. *Lambin.* tamen et quaedam recentiores, *afuit*: quod solum Latinos usurpasse contendit non modo heic, sed etiam ad 9, 1, 2. et 20, 1, 3. ac ad *Horatii Satyr.* 1. pag. 50. et prolixius in *notis Ciceronianis*, post *Muretum* et *Victorium*, *Lambinus*. Et certe veteres interdum sic extulisse, atque sic passim in MSS. codd. legi, negare nolim: nube testium id evicit *Phil. Pareus in Lexico Critico*. Ex eo tamen nondum conficitur, alterum, quod et ipsum in plurimis codd. reperitur, Latinum plane non esse. *Bosius.* Leid. m. et Voss. A. B. *abfuit*. [Gu. Ax. Ult. *abfuit*, ut omnes ante Lamb.]

Abfuit ab insolentia gloriae] Minime insolenter de tanta victoria gloriatus est: cum alioqui victoria inflet animum Ducis, ut supra in *Pausania* et *Lysandro* adnotabamus. Tacitus 4. H.

fuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graeciae, quod tam multi a se victi vitio adversariorum

CON-

63, 1. *Civilis et Classicus rebus secundis sublatis.* Aurelius Victor Caesar. cap. 39. *Quo prospere cedente metu, ne hujusmodi ingenium magis ac magis victoria insolesceret.* Ergo elationem animi comitatur quoque Gloriatio. Caesar 1. B. Gall. 14. (p. 482.) *Quod sua victoria tam insolenter gloriaretur.* Modestia in successibus habet socios Agesilaus et alios. De Philippo Justinus 9, 4, 1. *Hujus victoriae callide dissimulata laetitia est. denique non solita sacra Philippus illa die fecit, non in convivio risit; non ludos inter epulas adhibuit, non coronas et unguenta sumsit; et quantum in illo fuit, ita vicit, ut victorem nemo sentiret.* De Timoleonte Nepos 20, 4, 2. *Nihil unquam neque insolens, neque gloriosum ex ore ejus exiit.* De Annibale Plutarchus in Marcello: *ἔτε φωνὴν ἀφῆκεν ὑπερήφανον, ἔτε ἀπὸ φρεως τὸ Χαίρον.* Compositum mentis et vultus Agesilai habitum ita describit Xenophon: *ἐκέφησθεϊ φανεροῖ ἐγένετο. Plutarchus: ἐκ ὧσθι περιχαρῆς, ἔδε ἐπηρμένος.* Gloria pro gloriatio. P. Syrus: *Cito ignominia fit superbi gloria.* Tacitus 1. A. 8, 2. *Plerique invidi sibi, sed jactantia gloriae ad posteros.* Haec prolixius deduxi, ut affligerem correctionem Lambini, insolenti gloria suspicantis legendum. Gebh. Hunc locum egregie illustravit P. Burmannus ad Phaedrum L. 1. fab. 11. vs. 1.

Vitio adversariorum] Callida amolitio a se culpa et damni communi Patriae illati. Nam si Diodoro credimus, existit Agesilaus φῦσει δρακίος καὶ φιλοπόλεμος. Quare, ne videatur impie ac scelerato iisdem sacris, lin-

guae commercio, cohaerentes bello obtivisse, illis versute culpam imputat. Usus est hoc colore quoque supra Alcibiades. Gebhardus. Locus Diodori este Lib. xv. cap. 19. qui addit, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἐν τεύχετο. Diodorum sequitur Aristides Tom. II. pag. 141. dicens: *ὅς εἰπέρ τις ἄλλος τῶν Ἑλλήνων γένεσθαι ἐδόκει φιλοπόλεμος.* Sed Nepos Agesilaum defendit ab hoc crimine, nam, si voluisset rerum potiri solus, pulchram occasionem fuisset nactus, si Corinthiorum urbem expugnasset, propter divitias jam ab Heroicis usque temporibus celeberrimam. v. Thuc. L. 1. c. 13. et ibi interpr. Casaub. ad Strabon. L. viii. pag. 580. Plut. in Aristide pag. 331. Ciceron. et alios. Simulare tamen egregie potuisse Agesilaum, patet e fato Pisanitri, quod acerbe tulit καὶ διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὴν πόλιν, sed summa cum cura celavit, et quaevis laetitiae specimina edidit, et militibus contraria nuntiari jussit. v. Plut. in Ages. pag. 605. et Polyaeum Lib. 11. cap. 1. cōmm. 3. De alia ejus prudenti quoque simulatione vide cap. vi. hujus vitae §. 2. et 3. nostrum Nepotem. et hoc habuit commune cum omnibus Lacedaemoniis, qui ab Atheniensibus traducebantur, ὡς ἄλλοι φρονέοντες, καὶ ἄλλα λέγοντες. v. Interpr. ad Herodotum Lib. ix. cap. 54. num. 57. Praeterea culpa haec est conferenda in ipsos Lacedaemonios, πολλὰς χρόνους ἀμφισβητήσαντας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονείας, ἢ, ἐπειδὴ ποτ' ἐκράτησαν, μὲν ἐτη δώδεκα κατέχον ἀδηρίτων. v. Polyb. Lib. 1. cap. 2. qui Lib. vi. cap. 46 et 47. eos vocat, πρὸς τὴν ἄλλαν Ἑλλήνας φιλοτιμοῦσά-

concidissent: namque illa multitudine, si sana mens esset Graeciae, supplicium Persas dare potuisset. Idem quum 3 adversarios intra mœnia compulsisset, et, ut Corinthum

rus, και φιλαρχοτάτους, και πλεονεκτικοτάτους. Lacedaemoniorum et Atheniensium discordiam, sive de principatu contentionem, veram Graeciae perniciem causam, graphice describit Aristides Rhetor Oration. Tom. I. pag. 527. et seqq.

Illam multitud. supplicium Persas dare pot[er]at] Hoc est, ut Xenophon Agesilao, et Plutarchus in ejusdem vita p. 604. ac apophth. Lacon. loquuntur, tot viros vivos potuisse barbaros universos superare; aut, ut in apophth. reg. et duc. habetur, interficere. Similis querela Lucani princ. Lib. 1.

Cumque superba foret Babylon spolianda tropaei Ausoniis, umbraque erraret Crassus inulta, Bella geri placuit nullos habitura triumphos? Heu quantum potuit terrae pelagique parari Hoc, quem civiles hauserunt, sanguine, dextrae! etc.

(p. 483.) Quae ex hoc Agesilai dicto sumpta esse, vir sui nominis H. Grotius in notis ad eum locum observat. De phrasi, *supplicium dare*, Indicem vide. Bosius.

Si sana mens esset] Virgil. *Si mens non laeva fuisset.* Gebhardus. Si sana Graecorum mens fuisset. Lambinus. Est fere proverbialis locutio, significans, *si Graeci consilii non fuissent expertes, si mentis suae fuissent compotes: Mens sana alibi mens bona vocatur, cui opponitur mens mala et laeva.* Consule Gonzalium de Salas ad Petronium cap. 3, et Dukerum ad Flo-

Tom. I.

rum Lib. 2. cap. 6. num. 20. Hinc etiam manavit formula, qua jurabant se purgaturi, qui alium aut re aut verbo laeserant, laesum esse injuria hac indignum, et se fuisse *mente mala*: ut nos docet Brouckhufius ad Tibullum 2, 5, 104. Vocem vero *sanus* ad animum transferri, et huic rei propriam esse, non est, quod multis ostendamus, hinc enim *santitas* pro ratione, et bona mente sumitur a Phaedro Lib. 4. fab. 25. vs. ultimo, ubi vide Schefperi notas, quamvis ibi Nob. Heinsius *sana mens* legendum conjiciat. et ipsum verbum *sannare* de animo aegrotantibus passim sumi docet abunde Brouckhufius ad Propertium Lib. 1. El. 10. vs. 18. et ad Tibull. Lib. 2. El. 3. vs. 13. Caeterum ego interpunctionem veterem servo, vide Bosii indicem in *supplicium*. et quocumque modo distinguatur, manet Ellipsis, nam sine dubio *to Graeciae* repetendum est. Persae, qui primi Graeciam invaserunt, a Graecis ipsis, si saperent, fuissent puniendi; quod bene perceperunt Philippus postea, et Alexander, qui, si solos modo Persas vicisse fuisset contentus, non totius orbis latro evasisset, et nemo praeclarius de Graecia fuisset meritus. Sed eadem haec Graecia neque Philippi, neque Alexandri ope indiguisset, si in sua viscera antea non saeviisset, suisque armis jam dudum Persas subegisset, nec umquam Philippi aut Alexandri tyrannidem fuisset experta. Et haec est sententia Agesilai a Nepote forsitan pluribus exposita, quia fata Graeciae post ipsa Alexandri ejusque successorum tempora audivit, legit et vidit. [Heusingeri interpunctionem: *si sana*

M m

oppugnaret, multi hortarentur, negavit, id suae virtuti convenire. Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non, qui urbes nobilissimas
 4 expugnaret Graeciae. *Nam si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmet ipsi nos expugnaverimus, illis quiescentibus,*

mens esset Graeciae, supplicium P. d. p. praetuli. Sic supplicium dare, non addito Dativō, legitur apud Catull. Carm. 116. v. 8. At fixus nostris (telis) tu dabi supplicium. De ablativo illa multitudine v. Ind. v. Ellipsis praepositionis cum.]

Potuisse] Sic meliores libri. Long. potuisset, ac si Nepotis iudicium hoc esset. Sed Agefilai esse e scriptoribus modo laudatis constat. Bosius. [Gu. Dan. Ax. Ult. potuisse.]

Negavit id suae v. c.] Etiam hic locus videtur fere e Xenophonte expressus, aut certe imitatus. Lambin. Vide eum pag. 669. A. B. qui tamen rem paullo aliter narrat. Bosius.

Eum esse] I. e. talem, tantum. Vide Ind. v. is. Msc. Boecl. vox esse aberat. Bosius. Esse abest etiam Vossiano B. Cicero 5. ad Fam. Ep. 8. Is enim tu vir es, et eum me esse cupio, ut, quoniam in eadem Reip. tempora incidimus, conjunctionem amicitiamque nostram utrique nostrum laudi sperem fore. L. 1. Ep. 8. Me quidem etiam illa (p. 484.) res consolatur, quod ego is sum, cui vel maxime concedant omnes, ut vel ea defendam, quae Pompejus velit etc. Lib. 8. Ep. 6. Cum praesertim is sit, qui, si perniciosum sciret esse loqui de hac re, vix tamen se contineret. ubi Cortium vide. Livius Lib. 3. cap. 58. Orabatque, ne Claudiae genti eam inustam maculam vellent, ut carcere et vinculis viderentur digni. Justinus Lib. 4. cap. 1.

num. 18. Ea est enim procul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non transitum puteas. Florus 1, 13, 3. Ea certe fuit vis calamitatis, ut etc. Consule Burman. ad Phaedr. L. 4. f. 1. vs. 5. [Ax. peccantis.]

Steterunt] Msc. Boecl. steterint. bene. Bosius. Vossianus B. iterum consentit Boecleriano. [Ed. Gebh. et Keuch. extinguere, sine eos, sed reliqui cum Gu. Ax. Ult.] Leid. m. eos exst.

*Illis quiescentibus] Non se momentibus, donec partes collisae inter se extreme defatigentur. Sed quamvis isti, qui talia spectant, armis quiescant, consiliis tamen non cessant: qui magis ac magis gliscentem discordiarum ignem foveant. Artaxerxes videlicet, ut regno suo otium a Graecis constitueret, ipsos inter se collisit hoc artificio. Primo Oratores pecunia corruptos induxit, ut persuaderent populo, hanc vel illam expeditionem suscipere; auxilium huic vel illi urbi ferre; dominium hujus vel illius territorii acquirere. Hoc intelligit Xenophon: *δωρεται δ' ἐκείνοις, ἵς ἂν νομιζῆ λαβόντας, κλεισα κακὰ τῆς Ἑλλάδος ποιῆσειν. In eum finem triginta millia Daricorum per Timocratem quendam Atheniensibus ac Thebanis Oratoribus dilargitus est. Dein commotis in arma Graecis alimenta subministravit, serendo parti infirmiori suppetias. Polyaeus L. 5. Ἀρταξέρξης τὸν πόλεμον ἡγωνοῦσται τοῖς Ἕλλησιν δειπρωτιθήμενος τοῖς ἠττωμένοις. δει γὰρ ἱπανθῶν τὸν ἑλαττωμένον,**

quo facto sine negotio, quum voluerint, nos opprimunt.

τὴν ἰσχὺν τῷ νικῶντος κατέλυε. Hoc quoque intellexit Xenophon: καὶ ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τέτοις, μετ' ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν. Gebhardus. Pro expugnauerimus Leid. m. expugnatus.

Sine negotio] Id est, sine difficultate, sine labore. *Negotium* saepe de re molesta ac difficili

ponitur. Cic. 2. ad Fam. Ep. 10. *Tantis opibus, tantoque negotio, ut mihi ad summam gloriam nihil desit, nisi nomen oppidi.* Vide P. Manutium ad Lib. 3. ad Fam. Ep. 10. Suetonius in Caesare cap. 19. *Ut Provinciae futuris Coss, minimi negotii, id est, silvae callesque, decernerentur.*

CAP. VI.

Interim accidit illa calamitas apud Leuctra Lacedaemoniis, quo ne proficisceretur, quum a plerisque ad exeundum premeretur, ut si de exitu divinaret, exire noluit. Idem, quum Epaminondas Spartam oppugnaret, esset-

(p. 485.) *Apud Leuctra*] Leid. meus et [Gu.] Voss. A. B. *Leuctram.* [Ax. *Leutram.*] *Leuctra* retinendum, quod quoque agnovit Héusingerus. Nam ita Graeci vocant, ut praeter alios Diod. Siculus Lib. iv. cap. 54. *ὅταν ἐν Λεύκτροις* etc. qui dicit hunc campum a Leuctro quodam nomen fuisse adeptum, et Thucydides L. v. cap. 54. *ἐν Λεύκτρα.* Varia Leuctra describit Plut. in Pelop. p. 288. sed nihil amplius addo, descriptus enim campus est a Meursio, ut in Indice jam notatum est.

Ad exeundum premeretur] Urgeretur, cogetur. Gebhardus.

Ut si de exitu divinaret] Msc. Boecl. *ut si de exercitu divinaret.* Sed editam lecti. tuentur verba Diodori Lib. 15. *ὕστερον δὲ διὰ τῶν ἀποσιδημάτων ἔδοξεν*

ἐκ ἀνδρωπίτην ἀπόφασιν, ἀλλὰ θεῶν τινα χρησμὸν εἰρηκέναι. Bofius.

Exire noluit] Secundum Plut. in Ages. pag. 611. Agesilaus, postquam sanum cruē ejus pessime esset affectum, *κομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα πολὺν χρόνον ἔσχεν ἀβρώτως, καὶ πρὸς τὰς στρατείας ἀδυνάτως. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῷ πολλῷ συνέβη πταίσματα τοῖς Σπαρτιάταις καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, ὃν ἦν ΤΟ ΠΙΛΙ ΛΕΥΚΤΡΑ ΜΕΓΙΣΤΟΝ, ὃν πρῶτον ἐκ παρατάξεως κρατηθέντες ὑπὸ Θηβαίων ἠττήθησαν.* Ac deinceps post calamitatem Leuctricam et post seditio- nes a se exinctas, *πρὸς τὰς στρατείας ἀπειρήκει, διὰ τὸ γῆραι.* idem pag. 614. attamen sese postea Taeho Aegyptio deditit, causam praetextens, *ἀνάξιον εἶναι τὸ τὴν ἀπρακτοῦ ἐν τῇ ἀσλί,*

que sine muris oppidum, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse. In quo quidem discrimine celeritas ejus consilii saluti fuit universis. Nam quum quidam adolescentuli, hostium adventu perterriti, ad Thebanos transfugere vellent, et locum extra urbem editum cepissent, Agesilaus, qui perniciosissimum fore videret, si animadversum esset, quemquam ad hostes transfugere conari, cum

καὶ καθῆσθαι περιμένοντα τὸν Σάρατον. v. Plut. pag. 616. Ad idem p. 618. observat, hunc Agesilaum amplius triginta annis fuisse maximum et potentissimum, totiusque fere Graeciae imperatorem, ac regem usque ad pugnam Leuctricam. [Ricklefsius malit, quo ut proficisceretur, et verba ad exeundum ex glossa immigrasse putat. Alii Anacoluton h. l. esse statuunt. Harlesius. His cum Bremio accessimus.]

[Essetque sine muris oppidum] Viri enim Lacedaemone fortitudine sua pro moenibus erant. Seneca rhetor suasor. 2. ut nos quidem emendabamus: *Non est Sparta lapidibus circumdata. Ubi viros habet, ibi muros non habet.* et mox: *Muri nostri arma sunt.* Schottus. Cur, quando et quamdiu Sparta sine muris fuerit ac non fuerit, post Cragium 1. 2. ac Lib. 3. p. 120. et deinceps Emmiumque Lib. 3. pag. 115. prolixo tradit Meursius *Miscellan. Lacon.* 4, 10. Bosius. De significatione vocis *Sparta* et *Lacedaemon* v. Westf. ad Diod. Siculi Lib. xi. cap. 4. num. 80.

[Nisi ille fuisset,] Sic supra locutus est 9, 2, 3. Sed quod ad rem attinet, eandem paullo aliter narrat Diodorus L. 15. nempe sic, ut videatur Spartaes sapientiam adscribere Agidis, non Agesilai, providentiae. Lambinus. Plutarchus tamen

p. 614. D. scribit, omnes fateri, Agesilaum causam fuisse. Bosius. v. Westf. ad Diod. Siculi Lib. xv. cap. 82, 83.

[Spartam futuram non fuisse] In Ms. libro est non esse. Ernstius.

[Celeritas ejus consilii] Referunt id, praeter Nostrum, etiam Polyaeus 2, 14. et Plutarchus in vita p. 613. et seqq. sed paullo aliter. Bosius.

[Et locum extra urbem editum] Plutarchus Ἰσσωπίον vocat, locum bene septum, et adscensu difficilem, ubi Dianae templum. Polyaeus λόφον ἱερὸν Ἀπρέμδος Ἰσσωπίας, prope Pitane; uti quidem recte Casaubonus illic, et Meursius *Miscell. Lac.* 4, 14. legunt; nam vulgo legitur Ἀπρέμδος Ὀρσειας. Fortassis etiam legendum, λόφον, ἢ ἱερὸν Ἀπρ. Meminere praeterea Stephanus et Hesychius; sed hic Ἰσσωπίαν vocat. In Ms. Boeclerum, et eum locum. Fortasse sub τῷ eum nomen loci latet, legendumque, et Issorium, locum extra ur. editum, Bosius. Voss. B. et eum locum. [Gu. Ult. vulgatam, quae bene se habet, confirmant.]

[Cum suis eo venit] Sic legendum, non, ut habent mendosi codices (Magio laudati,) cum suis convenit. Lambinus. Plutarchus ac Polyaeus tradunt, solum, aut cum unico servo, et inermem eo venisse, dixisseque

suis eo venit, atque, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum, quod eum locum occupassent, et se id quoque fieri debere animadvertisse. Sic adolescentulos 3 simulata laudatione recuperavit, et adjunctis de suis comitibus locum tutum reliquit. Namque illi, aucto numero eorum, qui expertes erant consilii, commovere se non sunt ausi, eoque libentius, quod latere arbitrabantur, quae cogitarant.

non illuc, nec unum in locum omnes, sed alios huc, alio loco demonstrato, alios illuc convenire jussos: ipsum vero Ilstorium, aliis continuo accitis, occupasse. Bosius. [Convenit, pro eo venit, Ed. princeps, utraque Paris. Ald. Mox Gu. Sic adolescentulis. Ult. Sic adolescentis.]

Animadvertisse [Subintelligitur dixit, de qua ellipsi utriusque linguae auctoribus usitata, v. Raphaelius ad Acta Apostol. c. 13. comm. 22. et Cannegieterus ad Aviani Fabulam 8. vs. 7. Pro se id quoque Ed. Vulpiana se quoque id. Atque ita legendum esse, vel pronomem id efficiendum, Bremius verissime monet.]

Recuperavit] De persona rarius. Supra tamen Pelopida: *Hunc Epaminondas recuperavit bello p. Al. Caesar L. III. de Bell. Gall. c. 8. quod per eos suos se obsides, quos Crasso dedissent, recuperaturos existimabant. Frontin. Cap. VIII. Lib. 1. Bello Punico quaedam civitates, quae a Romanis deficere ad Poenos destinaverant, cum obsides dedissent, quos recipere, antequam desciscerent, studebant, simulaverunt seditionem inter finitimos ortam, quam Romanorum legati dirimere deberent, missosque eos velut contraria pignora retinuerunt, nec ante*

reddiderunt, quam ipsi recuperarent suos. Tacit. iv. Annal. cap. 73. acri pugna hoste pulso recipiunt cohortis alasque fessas vulneribus. Valer. Max. Lib. v. (p. 487.) cap. 11, 5. Q. Terentius Culeo Africani superioris currum triumphantis, quia captus a Carthaginensibus ab eo fuerat recuperatus, pileum capite gerens, secutus est. Gebhardus.

Tutum reliquit] Illustravit hanc vocem Perizonius ad N. Heinsium Ep. 13. adde notas ad Them. cap. 2. num. 3. unde docemur, tutus non solum dici de hominibus securis, verum etiam de locis, in quibus homines sunt tuti, seu tuto versari possunt.

Aucto numero eorum, qui expertes erant consilii] *Lambinus interpretatur, qui non erant secessionis illius participes. Quomodo igitur eorum numerus auctus? An legendum est, aucti numero eorum? adjunctorum scilicet de comitibus Agesilai. An potius dicendum, quosdam transfugarum consilii, quod alii ceperant, expertes fuisse? Sane Polyaeus noctu principes factionis educatos ait. Sed dubito, an p̄p̄sis Nepotis hunc sensum admittat. Bosius. [Heusingerus vulgatam omnium librorum scripturam ita interpretatur: Cum paullatim praeter eos, quos Agesilaus re-*

liquerat, plures ex urbe eo submitterentur, qui scelesti consilii non essent participes. Breminus Bosii conjecturam probat, quam et mihi arridere fateor.]

Quae cogitarant] Voss. A. quae cogitaverant. B. cogitarunt, omisso quae. [Ax. Gu. quae cogitaverant.]

CAP. VII.

1 Sine dubio post Leuctricam pugnam Lacedaemonii se
numquam refecerunt, neque pristinum imperium recupera-
rarunt, quum interim Agesilaus non destitit, quibus-
2 cumque rebus posset, patriam juvare. Nam quum prae-

Post Leuctricam pugnam] De caesorum Lacedaemoniorum numero in hac pugna egi in not. post. adde Notas ad Aristidem in Panathenaic. pag. 286. sive in notis pag. 554. et West. ad Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 56. num. 10. Se numquam refecerunt] Translatum ab iis, qui a deliquio aut gravi morbo se recolligunt. Ovid.

— *Uix me grandaeus Acestes,
Vix mater gelida maesta re-
fecit aqua.*

Infra Hamilcare: Si paullum modo res essent refectae. Tacit. xi. Annal. cap. 17. Rursus Longobardorum opibus refectus, per laeta, per adversa res Cheruscas afflictabat. Sallust. Quo et caeterorum animos reficeret. Timoleonte: Cum Siciliam recreare constituisent. Gebhard. Proprie usus est Phaedrus Lib. 4. f. 18. de Colubra gelu rigente: Namque, ut refecta est, necuit hominem protinus. Virgil. 3. Georg. 235.

Post ubi collectum robur, vi-
resque refectae.

(p. 488.) et vs. 336.

— *Et saltus reficit jam rosca-
da Luna.*

Et hinc reficere in genere notare in pristinum salutis statum restituere, docet Burmannus ad Val. Flaccum l. 4. Argonaut. vs. 391. Graeci vocant ἀναλαμβάνειν. Thucydides de Athenis Lib. vi. cap. 26. ἀρτιδ' ἀνελήφει ἡ πόλις αὐτὴν ἀπὸ τῆς νόσου, καὶ τῷ συνεχῆς πολέμου. pro Leuctricam Voss. B. [Ax.] Leuctricam.

Neque pristinum imperium recuperarunt] Ἐρημνεία seu ἐπιξήγησις ejus, quod obscurius dictum esse videbatur. Nam hoc totum, neque pristinum etc. tantumdem valet, quantum, nunquam se refecerunt. Lambidus. Eadem testatur Aristides in Panathen. sive Oration. Tom. I. p. 164. adde notas. De Lacedaemoniorum factis, praeter a me in not. post. relata, vide Cragium L. 1. de Rep. Lacedaem. cap. 4. et Lib. III. c. 1. Casaub. ad Polyb. pag. 99. et 100. Perizon. ad Aelian. Lib. XIV. V. H. cap. 29. Tandem primus, sed ultimus ejus nominis, Rex Cleomenes τὸ πατριον πολιτεύμα κα-

cipue Lacedaemonii indigerent pecunia, ille omnibus, qui a rege defecerant, praesidio fuit, a quibus magna donatus pecunia patriam sublevavit. Atque in hoc illud 3 inprimis fuit admirabile, quum maxima munera ei ab

τέλυσε, καὶ τὴν ἔννομον βασι-
λειαν εἰς τυραννίδα μετέστησε,
ut refert Polybius Lib. II. cap.
47. quo in Aegypto mortuo, a
tyrannide hac fuerunt liberati,
qui tamen fuit ἀνηρ γενόμενος,
καὶ πρὸς τὰς ὀμιλίας ἐπιδέξιος,
καὶ πρὸς πραγμάτων οἰκονομίαν
ἐνφους, καὶ θυλληθδὴν ἡγεμο-
νικός, καὶ βασιλικὸς τῆ φύσει.
Ut testatur idem Lib. V. cap. 39.
de eo e Plutarcho notavit non-
nulla Perizon. ad Aelian. L. XII.
V. H. cap. 8. post Cleomenis fu-
gam tres fere annos eorum Res-
publica patriis legibus fuit ad-
ministrata. Sed audita Cleomenis
morte de Rege creando cogitare
coeperunt, et, ut quae interea
fuerunt seditiose facta omittam,
praeterita Lycurgi stirpe, elegerunt
Lycurgum ἢ τῶν προγόνων
ἕδεις ἐτετεύχει τῆς προσηγορίας,
ὅς οὖς ἐκάτω τῶν Ἐφόρων τάλαν
τον, Ἡρακλῆυς ἀπόγονος καὶ Βα-
σιλεὺς ἐργάσεται τῆς Σπάρτης.
Quae latius narrat Polybius L.
IV. cap. 35, 36. Deinceps Macha-
nidas, et post Machanidam Nabis
dominationem invasere. Vid.
Pausan. Lib. IV. cap. 29. p. 351,
352. a quo Nabide dirum in mo-
dum fuere vexati. Vid. Eum. L.
VII. cap. 8. pag. 542. Sed ab Ale-
xameno homine Calydonio, quem
Aetoli subornaverant, hic Nabis
fuit interfectus. Vide Lib. VIII.
cap. 50. et Livium Lib. XXIV. c.
35 et 36. Plut. in Philopoem. p.
264. simpliciter dicit ἀποθνήσκεις
δὲ ὁ Νάβις, ὑπὸ Ἀιτωλῶν δολο-
φονηθεῖς. Hic Nabis propter
diram crudelitatem vocatur a
Plut. in Politic. Tom. II. p. 809.
νόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως.
De hoc Nabide et intestinia sedi-
tionibus consule Polyb. Lib. IV.

cap. 81. et de Nabidis dirissima
crudelitate Lib. XIII. cap. 4. et
in Exc. de Virt. et Vitiis p. 1425.
Haec latius exsequerem, sed jam
fui nimius, ut ostenderem, vera
esse, quae Nepos dixit, et adji-
cerem, quae in notis supra dictis
olim addere omiferam. Idem Cra-
gius Lib. III. Instit. 4. p. 215.
observat, Pausaniae et aliorum
ducum, ut et hujus Agesilai, diu-
tinam extra patriae limites com-
morationem totam fere pernici-
ciem Reip. attulisse, peregrinis
moribus per eam investis. Inter-
ea, quae in notis post. de Laceda-
emoniis, ab Alexandro, a reli-
quis Graecis imperatore adver-
sus Darium declarato, subdi no-
lentibus, e Dexippo notavi, con-
firmantur a Plutarcho et Arria-
no. vid. Cragium Lib. IV. de Re-
publ. Laced. cap. 3. addé Plut.
Tom. II. pag. 240. de Lacon. In-
stit. in fine, qui in Numa pag.
78. in genere notaverat: Λακκί-
δαιμονίους δὲ, ἀμα τῆ πρώτον
ἐκβῆναι τὴν Λυκέργγι διάταξιν,
ἐκ μεγίστων ταπεινοτάτης γενέ-
σθαι, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγε-
μονίαν ἀποβαλλόντας, κινδυνεύ-
σαι περὶ ἀναστάσεως. De seriori-
bus temporibus, quibus praecipue
ivit Spartanæ nobilitatis decus,
et deinceps nihil inquinatius ma-
(p. 489.) xima Lacedaemonio-
rum parte esse coepit, vid. T.
Hemst. ad Lucian. Tom. I. pag.
335. Si jam ad seriora ista tem-
pora respexerit Nepos in praefat.
in his verbis: *nulla Lac. tam
nobil. est vidua*; minus accurate
ac distincte scripsit. [Gu. Hage-
silaus destitit, omiſſa particula
non. Ult. quum interim num-
quam Ages. dest.]

A quibus magna donatus pe-

regibus et dynastis civitatibusque conferrentur, quod nihil unquam [in] domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu
4 Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua Eurysthe-

cunia] Vid. *Xenophon* p. 663. B. *Bosius*.

Admirabile] Voss. B. *amirabile*. Pro *conferrentur* Voss. A. *conferentur*. [In hoc, sc. facto, in hac re, ut supra c. 4, 2.]

Nihil unquam [in] domum] Ms. *nihil nunquam domum*. Probo. Corruerunt, qui validius negare duas negationes ignorarunt. Ita *nihil nemini* est in *fragm. Petroniano* pag. 14. Ubi vide quae notavi. *Schefferus*. Praepositio etiam Leidensi aberat: quare uncis inclusi. Atque sic alibi dixit *domos suas discedere* 2, 4, 1. quomodo *Livius*, *domos suas abire*, et *dilabi domos*: *Ovidius*, *suas quemque redire domos*; *Tacitus*, *reliquias suas domos comportare*: ut ad notatum *Vossio* de *construct.* cap. 42. et *Bangio observ. philoblog.* Lib. 2. pag. 1064. Tamen nec alterum minus Latinum est, ut iidem, et ante eos *Sanctius in Minerva* Lib. 4. pag. 363. observarunt. Et sic plane in re simili scriptor de viris illustribus cap. 60. *in domum suam nihil contulit*. Et cap. 33. *senihil amplius de praeda hostili in domum suam convertisse*. Ac fieri potuit, ut in Ms. quos diximus, in ob praegressam in exiderit. Quare expunctum nolui. *Bosius*. Noster in *Attico* cap. 22. *Ut non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare*. *Cicero* Lib. 1. *Academ. Quaest.* cap. 4. *Quid ergo, inquam, Antiocho id magis licuerit, nostro familiari, remigrare in domum veterem e nova, quam nobis in novam e vetere?* Vide notas *J. Arntzenii* ad *Victoris* l. a *Bosio* citatum. num. 8. Haud agnoscunt tamen praepositionem *Vossiani* A. et B.

pro unquam Voss. B. etiam nunquam. de duplici negatione fortius negante vide ad *Iphicrat.* cap. 2. num. 2. Voss. A. *Quod nihil unquam*. [Ax. *quod nihil unquam domum s. c.* Recte. Supra quoque 3, 3, 2. quod extritum est, manet vero pluribus locis. V. 3, 2, 2. 19, 2, 4. 25, 3, 3. *Heusinger*. Gu. etiam *quod nihil unquam domum s. c.* *Quod nihil* jam a *Wetzelio* et *Ricklefsio* recte editum est. Praepositionem in, quae in reliquis Edd. legitur, Plt. cum Ax. et Gu. excludit. Pro *regibus et dynastis* Ax. r. ac *dynastis*. Gu. *regibus acclynastis*.]

Nihil de victu, nihil de vestitu Laconum mutavit] Eodem ex pectore illa quoque verba *Attico* 14, 2. *Nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitae consuetudine*. *Justinus* 44, 2. *Viriatii ea virtus continentiaeque fuit, ut, cum consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis non armorum, non vestis cultum, non denique victum mutaverit, sed in eo habitu, quo primum bellare coepit, perseveraverit, ut quivis gregarius miles ipso imperatore opulentior videretur*. *Gebhard*. In *Leid.* erat: *nihil unquam de victu, nihil unquam de vestitu* L. m. *Bosius*. *Victus et vestitus* saepissime a probatis Auctoribus jungi solent. *consule Dukerum de Latin. Jurisc. Veterum* pag. 230. ubi late de voce *victus* disputat. *Plut. Agesil.* p. 606. dicit *τοῖς πολίταις καὶ περιβλεπτοῖς ἀπὸ τῆ βίης καὶ διαίτης*. Quid eadem dixit in *Apophthm.* *Lac.* ut *Lambinus* jam notavit, et haec exprimunt et defendunt verba *Nepotis* in *Alcib.*

nes, progenitor majorum suorum, fuerat usus, quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae. Sic

cap. 1. non minus in vita, quam victu, licet conjectura ibi mihi ab amico suppeditata admodum probabilis videatur.

Eurysthenes] Leid. m. Voff. B. Erysthenes. Voffian. A. Heristhenes. Ax. Eristhenes.]

(p. 490.) Nullum signum libidinis, nullum luxuriae; contra plurima patientiae atque abstinentiae. Opposuitne libidini patientiam, luxuriae abstinentiam, κατ' ἐνδυσπταν, quemadmodum Terentius in Andria opponit laborem libidini, non longe a principio: Ita ut ingenium est omnium hominum a labore proclive ad libidinem? (patientia etiam in laboribus perferendis versatur:) an κατὰ χρισμῶν libidini abstinentiam, luxuriae patientiam, ut tertium respondeat secundo, quartum primo? quod videtur probabilius. Patientia enim versatur etiam in tenuitate et duritie victus toleranda, cui opponitur luxuries. Abstinentia autem recte opponitur libidini, ut abstinentia intelligatur eadem esse atque continentia ac temperantia. Nam quamquam abstinentia saepius ea virtus intelligatur, quae avaritiae opponitur: videtur tamen interdum etiam virtutem, quae in aspernandis voluptatibus consistit, significare, id est, continentiam seu temperantiam potius: ut apud M. Tull. 2. offic. At enim, inquit Pericles, praetorem, Sophocle, decet non solum manus, sed etiam oculos abstinentes habere. Lambinus. Luxuria h. l. ponitur proprie pro nimio et profuso sumptu. De hac voce latissime disputavit P. Burmannus ad Phaedrum Lib. 4. fab. 4. num. 44.

Quaecunque summa tradet luxuriae domum; ubi Luxuriae domus recte a Viro incomparabili explicatur per domum nimio sumptu exstructam et politam. Hujusmodi luxuriae domos vocavit Pindarus δόμους ἀσποτάτους. O. Pyth. xi. vers. 51. Scholiaes Vetus explicat, per τῆς οἴκους τῆς εὐδαιμονίας, τῆς τῆς πλεονείας οἴκους.

Contra plurima patient.] Leid. m. contra ea plurima patient. [Ax. intravit pro intrarat. Tun Ult. contra plur. sed optimi Codd. Gu. Ax. Savaronis, Edit. princeps, Arg. utraque Paris. et Long. contra ea plur. quod post Heusingerum restitui.]

Sic enim erat instructa] Xenophon sic instructam fuisse perhibet, ut nullo eorum egeret, quae alii tam avide concupiscunt. Et ita satis dives ac instructa fuit. Loccen. Ms. Boeckl, sic enim structa. Nempe ignotus librario vocis instructa significatus erat; et praecesserat de domo. To erat etiam omnibus libris, quibus Lambinus usus est, aberat; forsitan ob similitudinem a τῶν enim absorptum. Bosius. Erat abest a Leid. m. et Voff. A. sed B. sic enim structa. Quod rejici debet. Instruere domum notat ornare supellectile, unde instrumentum pro ornamento adhibetur, et supellex a Ictis instrumentum domus vocatur. Consule N. Heinsium et P. Burmannum ad Ovidium Lib. 2. Fast. vs. 316. Suet. in Caesare c. 37. Diverso quemque apparatu et instrumento. in Augusto cap. 73. Instrumenti ejus et supellectilis parsimonia apparet etiam nunc. Justin. 15, 1, 8. Et ipsius Demetrii priva-

enim erat instructa, ut nulla in re differret cujusvis inopis atque privati.

tum omne instrumentum ac familiam reddidit. ubi Bongarsium vide. et ita ornata et instructa domus apud Ciceronem, et instructa taberna est, quae omni instrumento, ad eam tabernam et artem in illa faciendam necessario, est referta, ut docet Graevius ad Orationem pro A. Cluentio. cap. 63. in fine. Plut. Agesil. pag. 606. inter alia ἡλαξεν — ἢ κ' οἰκίας κατασκευὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς θύρας ἀφῆκεν ἕως ἄσας σφόδρα παλαιάς, ὡς δοκεῖν εἶναι ταύτας ἐκείνας, ἃς ἐπέδηκεν Ἀριστόδημος. Quem illustrat Xenophon de Agesilao p. (p. 491.) 530. δεῖσθω δὲ τὰς θύρας (de domo ejus agens) ἀντὶς, ἐκάστω γὰρ ἂν τις ἐτι ταύτας ἐκείνας εἶναι, ἃσπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους, ὅτε κατήλθε, λαβὼν ἐπεσῆσατο. Hic Aristodemus fuit pater Eurysthenis et Proclis. Vid. Herodot. L. iv. cap. 147. et hinc Nepos dicit: *domo eadem fuit contentus, qua Eurysthenes, progenitor majorum suorum, fuerat usus.* Qui horum trium scriptorum loquendi modi (eodem redeuntēs) nihil nisi domus vetustatem indicant. Ex alio Xenophontis et hoc Plutarchi loco conjicit Nic. Cragius Lib. II. de Repub. Laced. cap. 2. pag. 104, 105. Regibus jam inde a primis temporibus suas Regias, seu domos et habitationes fuisse. Si haec sint vera, Nepos non potest dicere, *domo eadem fuit contentus, qua Eurysthenes prog. m. s. fuerat usus.* Nam tum hanc domum inhabitare quidem debuit; quia Cragius ex alio iterum Xenophontis loco colligit, *in iisdem SEMPER aedibus Regum habitationes fuisse.* Igitur eam communem habuit cum pluribus ejus ex Euryptidarum familia de-

cessoribus. Lego quidem apud Xenophontem Lib. v. H. Gr. p. 441. ὁσπερ ἔδοξε μὲν γὰρ δὴ βασιλεὺς ἐν τῷ αὐτῷ, ὅταν οἰκοῖσθαι, quod observat Xenophon, quando narraverat Agesilaum Agesipolidis mortem deslevisse, quia ejus consuetudinem desiderabat. Sed hoc respicere videtur publicum eorum Regum tabernaculum, ubi seorsum cum suis cibum capiebant. adde Plut. in Agesil. pag. 607. de quo tabernaculo idem deiceps Cragius agit. Haec observatio, utrum ab aliis ante me facta sit, plane ignoro, an recte, dijudicent docti. [Gu. sic enim instructa. Ita et Ax. non: sic enim instructa. Ed. Ult. sic enim erat instructa, ut editum est. A ceteris ante Lambin. excusis erat abest. Mox pro nulla in re Ax. Gu. in nulla re.]

Differret cuivis inopis] Vulgo edunt, *differret a cujusvis inopis.* Sed a Vett. edd. Longol. Brix. aliisque Praepositio abest. Quod Lambinus interpretatur, *ut nulla in re cujusvis inopis domus ab Agesilai domo differret.* Ut nos primi, quod sciam, edidimus, erat in opt. libro Boecleri: nec dubito rectum et genuinum esse. *Differret cuivis, domui scilicet, dicitum, Graecorum imitatione, pro differre a quavis.* Ut apud Horatium, *differt sermoni sermo; enitar tragico differre colori; quantum simplex hilarisque nepoti Discrepet,* etsimilia, post Vechnerum hellenolexiae 1, 25. et Vossium de construct. cap. 37. congesta a Bangio obs. philol. Lib. 2. pag. 1022, 1023. Bosius. Leid. m. *Ut in re nulla differret a c. i. a. p. Voss. A. Ut in re nulla differret cujusvis inopis a. p. B. Ut nulla in re differ-*

ret cujusvis i. a. p. Vide not. post. [Ax. etiam *differret cuivis inopis atque privati*. Sed *differre* cum tertio casu poetarum potius est, quam oratorum et historicorum, quos Nepotis aetas tulit. *Heusinger*. Ax. *cuivis*, quod eodem errore factum videtur, quo alibi habet *cujus pro cuivis*, ut Dio. 9. 5. Iphicr. 3. 1. Timol. 5, 3. Hinc dubitaverim equidem, *cuivis* in nume-

rum lectionum recipere. Bene se habet: *differret cujusvis inopis atque privati* scilicet domus. *Mosche*. Edit. Mag. Lamb. Boecler. *Heusinger*. *differret a cuij. in. at. pr.* Sed Gu. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ald. Ult. et Long. *differret cujusvis inopis atque privati*, quod in tanto praestantissimorum librorum consensu non potui non in textum recipere.]

CAP. VIII.

Atque hic tantus vir, ut naturam fautricem haberat in tribuendis animi virtutibus, sic maleficam nactus est in corpore fingendo. Nam et statura fuit humili,

Sic maleficam nactus est. Quam haec Nepos naturam vocat (p. 492.) *maleficam*, Ovid. non invenustius *difficilem* dixit Epistola Sapphus:

*Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formae damna rependo meae.* Gebhard.

Mire variant editi pariter ac scripti. *Lambinus* et post eum reliqui ediderunt, *in corpore exiguus et claudus alt. pede*. Longol. Brix. et scripti Schotto, Boeclero, ac Savaroni inspecti: *in corpore exiguo, et claudus a. p.* Sed plenius Ms. Leid. *in corpore ejus fingendo, nam et statura fuit humili et corpore exiguo, et claudus alt. pede*. Ed. Ultrajectina: *in corpore fingendo. Nam et statura fuit*

humili et corpore exiguo. Qui autem virtutes noverant. Unde non dubito, Nepotem scripsisse, ut nos edidimus. Nisi et *to ejus* e Leid. inseri debet. Ut nonnulla in vulgatis omitterentur, fecit vox *corpore* bis in eadem periodo posita. Vide quae diximus ad 7, 3, 2. *Bosius*. Pro *nactus est* Leid. m. et Voss. A. *habuit*. Pro *Exiguus* Voss. A. et B. *exiguo*. [Gu. Ax. *nactus est in corpore exiguo et claudus a. p.* Ita etiam Ed. princeps, Arg. utraque Paris. et Long. Sed ed. Ald. et Lamb. *n. e. in corpore, exiguus e. c. a. p.* Ed. Ult. *verba et claudus — contemnebant in Erratis* supplet. *Exiguus*, adnotante Kappio, h. l. non est staturae brevis, sed significat tenuitatem, gracilitatem, maciem, et opponitur pinguedini.]

et corpore exiguo, et claudus altero pede. Quae res etiam nonnullam afferebat deformitatem; atque ignoti faciem ejus quum intuerentur, contemnebant, qui autem virtutes noverant, non poterant admirari satis. Quod

Claudus altero pede] Hunc tamen sibi ducem militiae omnium consensu decreverunt, quia in rerum difficillimo statu malebant regem claudicare, quam regnum, ut dicit Orofius Lib. III. cap. 1. pag. 148. (V. Fabric.) Hoc dictum respicit oraculum, prudenter contra Diopithis sententiam a Lysandro expositum. Vide Xenophont. Lib. III. H. Gr. pag. 385. et Plut. Agesil. p. 597. cujus oraculi explicationem non erat igitur, cur Faber ad Justinum Lib. VI. cap. 2. (cui sua debet Orosius) ab aliquo ex gente Grammaticorum peteret, a Lysandro verius et melius illustratum; licet eventus docuerit, regnante Agesilao, post Leuctricam pugnam claudicare coepisse regnum, et multos hujus oraculi tunc responsum sibi in memoriam revocasse. Plutareh. p. 612, 615. Hinc Aristides Tom. II. p. 176. de Agesilao dicit: *ὁς φιλότιμος ὦν, καὶ φιλεταίρος περὶ τῆς μετρίῃ παραλαβῶν τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων, γῆς καὶ θαλάττης ἀρχύσαν, ἢ διεφύλαξεν ἐν τῷ τῷ τῷ σχήματι.* Verum quidem hoc est; sed non Agesilai culpa. Pausanias Lib. VII. c. 2. adnotat inter Codridas litem esse ortam, quia *ἢ ἐφάσκειν ὁ Νειλεὺς ἀνέξεσθαι βασιλευόμενος ὑπὸ τῷ Μένοντι, ὅτι ὁ Μένων τὸν ἕτερον ἦν τῶν ποδῶν χλωρός.* Si codices addiderent, non male posset legi *altero pedum.* Sed nihil movendum. Nam ipsi Graeci quoque ita sunt locuti. Sic Eupolis apud Suidam in voce *κλωρός.* *Χλωρός ἐστὶ τὴν ἑτέραν χεῖρα,* Non vero *χειρῶν.* Plut. in Agesil. pag. 596. de Agesilai clauditate haec adnotat: *τὴν τε τῷ*

σκελὺς κήρωσιν ἦτε ὦρα τῆ σώματος ἀνδρῶντος ἀπέκρυπτε, καὶ τὸ βραδίως φέρειν καὶ ἰλαρῶς τὸ τοιαῦτο παίζοντα καὶ σκώπτοντα πρῶτον ταυτὸν, ἢ μικρὸν ἦν ἐπανόρθωμα τῷ πάθει etc.

Nonnullam afferebat deformit.] Hinc factum puto, ut a ponenda imagine corporis abstineret. *Xenophon in Agesilao* pag. 673. *D. Buchnerus.* Adde *Ciceron. ad famil.* 5, 12. *Bos.*

Ignoti faciem ejus] Vulgo enim magnorum operum non alios capaces putant, quam quos eximia specie natura dignata est. *Curtius* 6, 5, 29. Vide et 7, 8, 9. *Gebhardus.* Geminum quid de *Agricola Tacitus* 40, 4. Plura in hanc rem doctiss. vir *Franc. Junius de pictura veterum.* 3, 2, 9. *Cresollius Vacation autumn.* 2. pag. 150. et *Freinshemius ad Curtii* 6, 5, 29. Ceterum ignoti (p. 493.) sunt, qui non noverant Agesilaum: facies autem videtur totius corporis formam et modum designare. Vide *Ind. Bos.* Recte *Bolius* explicat ignoti per eos, qui non noverant Agesilaum, quibus Agesilaus erat ignotus. De hac significatione videndus *Burmman.* ad *Phaedrum* Lib. 1. fab. 11. vers. 2. nec ab explicatione vocis facies abhorreo, quoniam hic de totius corporis deformitate agitur. Sic facies pro imagine et tota similitudine ponitur a *Virg.* 3. *Georg.* vers. 58. Et faciem tauro propior. Ubi vide *Servii* notas. *Plut.* vero in *Agesil.* pag. 596. adnotat: *τῆς δὲ μορφῆς εἰκόνα μὲν ἐκέχουεν.* Deinde addit, dici eum fuisse parvum, et specie adspersum ada.

Qui autem virtutes] Sic *Boecler.* et ed. *Ultraj.* melius quam

ei usu venit, quum annorum octoginta subsidio Tacho in Aegyptum isset, et in acta cum suis accubisset sine ullo tecto, stratumque haberet tale, ut terra tecta esset stramentis, neque huc amplius, quam pel-

alii *virtutem*. Nam *virtutes* plures ei *versu praeced* tribuit) et enumerat *Xenophon sine Agesilai*. Bosius. Leid. m. et Voff. A. B. [Gu.] *virtutes*. paullo ante pro *contemnebant* Leid. *contemnabant*.

Annorum octoginta] Boecl. *septuaginta*: sed vulgatum tuentur *Xenophon*, qui ἀμφί, et *Plutarchus*, qui ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη tum natum fuisse dicunt. *Bosius*. Leid. m. *Octuaginta*. Voff. B. *septuaginta*.

Tacho] Scripsit, opinor, *Tacho*. Est enim *Plutarcho*, *Athenaeo* 14. et *Diodoro* 15. *Ταχός*, *Africano* et *Eusebio* *Τέως*, aliis, nisi mendosi sunt, *Thaus*, *Taos*, *Thamus*. Regem omnes fuisse scribunt, *Plutarcho* excepto, qui *επανηγόν* vocat Aegyptium; et tamen paullo post *Nectanebin* ab eo deficientem regem ab Aegyptiis renuntiatum; in *apophthegmatis* etiam *Lacónicis* *Agesilaum* a rege Aegyptiorum arcessitum ait. Porro non adversatur *Nostro*, ut *Gebhardus* censebat, *Polyaenus* 2, 22. cum *Agesilaum* *Nectenabo* *δυναστεύοντα* memorat, nam ei postea opem tulit, ut dicemus ad *vers.* 6. *Tacho* autem adfuisse *Agesilaum*, etiam reliqui, modo laudati, referunt. *Bosius*. Leid. m. *Taco*. Voff. A. et B. *Tacho*. *Tacho* rescripti, non tam propter *Codices*, semper in propriis nominibus, excepto hoc jam loco, errantes, quam quia a Graecis vocatur *Ταχός*. Quamvis et a Graecis varie scribatur, ut jam a *Bosio* observatum est et deinceps a *Wess.* ad *Diod. Sicul. Lib. xv. cap. 90. num. 51.* *Plutarchi* locus est in *Agesil. pag. 616. qui*

hoc factum *Agesilao* vitio datum scribit. Neque sibi ipse de eo gratulatus est. Vid. *Wess.* ad *Diodor. Sicul. Lib. xv. cap. 92. num. 50.* [*Ax. Thaco*, ut vulgati. Sed *Gu. Ult. Tacho.*]

Ivisset] *Long. isset*. Mox in *acta* est, in littore. Vide *Indicem. Bosius*. Leid. m. et Voff. A. B. item *Axen. isset*. [Ita etiam *Ed. princeps* et *Arg. Sed Gu. Ult. iisset*. Vulgati *ivisset*.]

In acta] In litore. *Cic.* in *Ver. Illo autem tempore iste, tametsi ea est hominis impudentia, quam nostris, ipse tamen, cum vir esset Syracusis, uxorem ejus parum poterat animo soluto ac libero tot in acta dies secum habere.* Vid. *Muret. Lib. 1. Var. Lect. c. 3.* Qui et hunc *Tullii* locum ab *Hottomanni*, nisi fallor, depravatione in lecto supponentis vindicat. *Auson.* in *Periocha Odysseae vii. Cum virgo Nausicaa regis Alcinoi ludum cum aequalibus in acta exciperet.* *Prudent. Lib. 1. in Symmachum:*

Invenit expositam secreti in littoris acta. Gebhardus.

Acta vocatur amoenus in littore secessus. Vide *Cellarium* et *Cor-tium* ad *Ciceron. Lib. 9. ad Fam. Ep. 6. num. 10.* Vid. not. post. Vitiose itaque *Leid. m. astha.*

(p. 494.) *Sine ullo tecto, etc.*] Quae heic certis documentis *Nepos*, ea universe pulchreque de eo exponit *Xenophon Agesilao* p. 665. D. E. et 666. A. Haec temperantia ac tolerantia illum fortem et invictum praefiteretur. *Loccenius.*

Ut terra tecta esset stramen-

lis esset injecta, eodemque comites omnes accubuissent, vestitu humili atque obsoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret, sed hominis
3 non beatissimi suspicionem praeberet. Hujus de adventu fama quum ad regios esset perlata, celeriter munera eo cujusque generis sunt allata. His quaeren-

tis] Hoc cum Gallis et Germanis Lacedaemonii habent commune. *Athenaeus: Κέλτοι τὰς χιᾶς προτιθενται χόρτον ὑποβάλλοντες, καὶ ἐπὶ τραπεζῶν ἐυλίγων μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπιπρῆμένων.* Gebhardus.

Neque huc amplius] More scruftico, et priscorum, quibus id genus strata et cubilia erant, stramentis et pellibus parata, et de quibus nos affatim 2, 16. *Miscellaneorum.* Magius. Huc ponitur pro his scil. stramentis. Saepe Adverbia hujusmodi pro pronomi- nibus usurpari solent. Consule Munkerum ad Hyginum Fab. 3. Burmannum ad Ovidium 6. Metam. vs. 650. et Cortium ad Salustium Jugurth. cap. 14. num. 22. et ad cap. 47. num. 2.

Vestitu humili atque obsoleto] Voss. B. [Ax.] *V. h. a. obsoleto.* Eandem varietatem supra ad Militiad. cap. 6. num. 2. adnotavi. *Humilis* tam de rebus quam de hominibus adhibetur. Livius L. 1. cap. 39. *Viden' tu puerum hunc, inquit, quem tam humili cultu educamus?* sic *humilis fortuna* infra in Attico cap. 19.

Homines non beatissimi] *Ms. homines non beatissimos.* Consentiant Schotti liber optimusque Ultrajectinus, ut repudiari non debuerit, cum praecesserit non de Agefilao solo, sed comitibus omnibus in plurali. Omittitur autem post *beatissimos* τὸ *esse*. Quod non observatum, correctioni praebuit occasionem, maxime, cum in quibusdam libris scriptum esset *hominis* antiquae,

pro *homines*. Schefferus. Voss. A. *Homines non beatissimi*, sed supra scriptum erat *hominis*. B. *homines non beatissimos.* *Beati* passim a Latinis, ut *μακάριοι* et *μάκαρες* a Graecis, dicuntur divites, et qui in re laeta vivunt, unde et *beate vivere* dicitur de eo, cui nihil omnino deest. Videndus P. Manutius ad Ciceronem Lib. 6. ad Fam. Ep. 1. pag. 266. Propertius 2, 5, 6.

*Nec quae deletas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata viris.*

Ubi vide Passeratii notas, et J. Arntzenii ad S. A. Victorem de Caesaribus cap. 14. num. 6. Quibus adde Graevium in Lect. Hesiod. cap. 14. De superlativo hoc ita differit Perizonius ad Sanctii Minerv. Lib. 11. cap. 11. pag. 227. *Manifeste hic per BEATISSIMUM non significatur excessus beatitatis ultimus, qualis creditur esse in Regibus, sed modicus plane et aliquantulum vulgarem hominum fortunam excedens. Atque adeo eodem prorsus modo sumitur, quo in negationibus dici solet NON VALDE BEATUS. Pro qui tum accubabant Voss. A. qui cum accubabant (p. 495.) cubabant. Et pro attulerant, attullerant. [Gu. Ax. homines non beatissimos. Ult. hominis non beatissimi, et in margine: Al. homines non beatissimos. Heusingerus hoc loco: Voss. A. homines non bea-*

tibus Agesilaum vix vides facta est, unum esse ex his, qui tum accubabant. Qui quum regis verbis, quae attulerant, dedissent, ille praeter vitulina et hujusmodi genera opsonii, quae praesens tempus desiderabat, nihil accepit; unguenta, coronas secundamque mensam servis dispertiit; cetera referri jussit. Quo

tissimi, unde origo erroris in Boecl. Voss. B. Ax. cognoscitur. Ex hominis natum est homines, deinde et beatissimi ad id accommodatum est.]

Vix fides facta est] Similiter lepidum quid in Philopoemene accidit ex obsoleto vestitu. Vide *Plutarch. Philopoemene* pag. 357. A. *Buchnerus*. Sed hoc non rarum erat in rege Lacedaemone, quoniam apud Lacedaemonios *την ἐσθήτα οἱ πλεῖστοι τοιαύτην, ὅταν ἂν τις παρασκευάσαι δύναιτο, καὶ τῶν πενήτων ὅσις ἔν*, gerebant. Ut *Aristoteles* dicit *Lib. iv. de Rep. c. 9. pag. 374.* Vide *Cragium Lib. iii. de Rep. Lac. Tab. vi. Instituto 1.* Haec igitur omnia a Nepote memorata non uni Agesilao, sed omnibus Spartanis, nondum ad peregrinorum insaniam abreptis, erant propria. Praeterea veteres tyranni, sed iusti apud Graecos, in primis Hiero, et filius Gelo, nec vestis habitu, nec alio ullo insigni a caeteris civibus differebant, ut testatur *Livius Lib. xxi. cap. 5.* De peculiari Agesilai, jam senis, vestitu vid. *Aelian. Lib. vii. V. H. cap. 13.*

Hujusmodi] *Boecl. ejusmodi.* Mox *Lambinus* edidit, *ceteraque ref. jussit*, invitis, opinor, libris, et contra morem Nepotis. *Bosius.* [Gu. pr. *vitilinam et ejusmodi g. o. Ejusmodi* etiam *Ax. v. supra ad 10, 7, 2.* Mox *ceteraque* ante *Lamb.* in utraque *Paris.* et *Ald.* edit. legitur. *Gu. Ax. Ult.* ut editum est.]

Coronas] Ex papyro, coronaria vocata, confectas. Refert enim *Athenaeus* 15, 6. ex *Theopompo*, Aegyptios Agesilao, in Aegyptum proficiscenti, inter alia munera papyrum coronariam misisse. *Plinius* 13, 11. Papyri florem ad Deos coronandos usui fuisse dicit. Idem 21, 2. *Aegyptiarum coronarum* mentionem facit. *Magius.* *Voss. B. Cerenos.* Sed in marg. *coronas.*

Servis dispertiit] Idem eum fecisse donis, quae a Thasiis oblata erant, *Plut. in apophth. Lac.* scribit. Simile quid de *Lysandro Aelianus* 3, 20. *Bosius.* Vide ibi *Periz.* et ad cap. 34. ejusdem libri. [In *Plutarchi Apophth. Lacon.* 11. pag. 210. A. *Agesilaus πρὸς τὸν Δαυμάζοντα τὴν μετριότητα τῆς ἐσθήτος καὶ τῆς τροφῆς αὐτῆ καὶ τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀντι ταύτας, ἔφη, τὰς διαίτας, ᾧ ἔτεν, τὰν ἑλευθερίαν μῶμεθα.* Sic emendandum, quod vulgatur *ἀμῶμεθα*, mihi quidem vel ex *Hesychio* (*Μῶμεθα, ζητῶμεν*) liquet: hoc vero dictum senem in Aegypto dixisse suspicor Agesilaum, et cur hoc suspicor, constabit conferenti *Plutarchum* in *Agesil.* pag. 616. E. F. et *Corn. Nepotis Agesil.* cap. 8. quem diversa confudisse, quod Romano Scriptori elegantissimo toties accidisse nollem, liquet ex iis, quae verax narrat *Theopomus* apud *Atheneum* xiv. p. 657. B. C. Haec *Valckenarius* ad *Theocriti Adoniaz. Digress. iv.* pag. 102. tom. 2. ed. *Heindorf.*]

facto eum barbari magis etiam contemserunt, quod eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumsisse ar-
6 bitrabantur. Hic quum ex Aegypto reverteretur, donatus a rege Nectanabide ducentis viginti talentis, quae

Magis etiam contemserunt] Imo vero etiam irriserunt, et dictis salsis atque amaris insectati sunt, ut alii narrant, in quibus est *Plutarchus* et *Athenaeus*. *Lambinus*. *Etiam* abest a meo *Leid*. Sed in *Voss. B. etiam magis*.

Quod eum ignorantia bonarum rerum] *Bonas res* vocat, quae ad voluptates pertinent: et eas maxime, quae gustu tactuque percipiuntur. Non quod tales vera sint, sed quod ita existimetur vulgus inanesque homines, qui felicitatem hominis his rebus maxime metiuntur. *P. Syrus*: *Bonarum rerum consuetudo pessima est*. *Buchner*. Adde (p. 496.) *Ind. V. bonus*. *Bosius*. *Res bonae*, sunt cibi delicati, lauti. Consule *Burmannum* ad *Phaedrum* Lib. 4. fab. 23. vs. 8. *Dixit tā προνημενα ἀγαθὰ* *Herodotus* Lib. ix. cap. 82. ubi agit de magnifico coenae apparatu, *Medorum* ad exemplum instituto, quem *Pausanias* *Lacedaemonius* eo tempore derisit et sprexit, et *Laconum* parsimoniae longe postposuit, de cuius parsimoniae utilitate etiam *Cragius* Lib. iiii. de *Repub. Lac.* Tab. v. insit. vi. agit. de *Cretensibus* eadem fere notat *Strabo* Lib. x. pag. 739. *Epimenides* *Cretensis* dicitur etiam e donis, quae ipsi ab *Atheniensibus* obferebantur, nihil accepisse, nisi surculum e sacra olea. Ut e *Plutarcho* narrat *Menag.* ad *Diogen. Laërt.* Lib. 1. Sect. 111. Sic *Lucullus* postea et sibi a *Ptolemaco* oblati non nisi necessaria accepit. Vid. *Plut.* in *Lucullo* pag. 492.

Nectanabe] *Nectanabe* legendum, non, ut habent exempla *Veneta*, *Nathabide*. Sic enim hunc appellant *Plutarchus*, *Diodorus Siculus*, *Polyaenus*; nisi quod *διαφόρος* *Nectanabus*, et *Nectanabis*, et *Nectanebis* ab illis nominatur. Quod autem in *apophthegm. Lacon.* *Nektasius* scriptum est, erratum esse puto. *Lambinus*. Vide quae diximus ad 12, 2, 1. *Mss. Boecler.* *Onabide*. *Africano* est *Nektavastō*, *Abul Ferragio* in historia dynastiarum pag. 89. *Nectanebus*, sed *Patricidae* sive *Eutychio* in *Annal.* p. 266. *Pharaon Schanek*. Ceterum *Agésilau*, *Tacho* regno pulso, *Nectanebi* adhaeserat: ut apparet e *Xenophonte*, *Plutarcho*, *Polyaeno* ac *Diodoro*. *Diodorus* tamen ait, *Agésilau* a *Tacho*, beneficio ejus restituto, non a *Nectanebo*, magnificis muneribus donatum. Quod ei assentiri non vult *Usse-rius* parte 1. *annalium V. T.* pag. 269. *Bosius*. Sane a *Nectanebo*, ut hic *Nepos* refert, magnificis muneribus fuit donatus *Agésilau*, quia *Tachum* deseruerat, ira in eum exacerbatus, et a *Nectanebo* steterat, qui ejus opera *Aegypti* regnum, a *Mendesio* quodam, fugiente *Tacho*, occupatum, sibi vindicavit: unde a *Nepote* rex vocatur. Vid. *Wessel.* ad *Diodor. Sicul.* Lib. xv. cap. 93. num. 91. *Plutarchus* pag. 617. hujus *Agésilai* facinoris verissimum nomen esse *proditionem*, dicit. Adde pag. 618. *Leid. m.* *Natonabile*. *Voss. A.* *Nabide*. *B. Onabide*. Vide not. post. de vocis scriptura. si hic quoque *Nectanebo* praeferatur,

quae ille muneri populo suo daret, venissetque in portum, qui Menelai vocatur jacens inter Cyrenas et Aegyptum, in morbum implicitus decessit. Ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre possent, quod

ut in Chabria cap. 2. per me licet. [Ax. Gu. *Nectanabide*. Ed. princeps, Arg. utraque Paris. Ald. *Nathabide*. Ed. Mag. Lamb. Boecl. Bos. *Nectanabe*. Omnes fere nomen in *abide* finiunt. Optime Igitur Heusingerus *Nectanabide* edidit, quod jam in praestantissimo Ult. exemplari claris litteris expressum legitur.]

Ducentis viginti talentis] *Plutarchus* CC. ac XXX. talentis donatum fuisse Agesilaum dicit. In *apoph.* vero *Laconicis*, ingenti vi pecuniae. *Lambinus*. [Ult. *ducentis triginta tal.*]

Quae ille muneri populo suo daret] Haec ita sunt intelligenda. Nectanebus, ab Agesilao mirum in modum adutus, enixe eum rogabat, ut apud se maneret, et secum hybernaret; verum Agesilaus ad bellum domesticum sese festinare respondit, certus, temp. suam aerarii inopia laborare et externum militem alere. Hoc audito, Nectanebus praeterquam aliis honoris (p. 497.) bus et muneribus Agesilaum ad hoc bellum domesticum magna pecuniae summa donavit. Vid. *Plutarch.* in *Agesil.* prope finem.

Qui Menelai vocatur jacens] Subintelligitur portus. Et ita alios locutos jam dudum observarunt docti. Sed Nepos potuisset quoque scribere, qui *Menelaus vocatur*. Nam ita *Strabo* Lib. 1. pag. 68. ἀφ' ἧ καὶ ὁ κατὰ τὴν Ἀρδαλίαν λιμὴν, τὴν ὑπὲρ Παραϊτορίας, Μενέλαος καλεῖται. A quo etiam Lib. xvii. pag. 1195. vocatur λιμὴν Μενέλαος. Ab *Herodoto* Lib. iv. c. 169. appellatur Μενελάϊος λιμὴν.

Tom. I.

Sed et ibi codices variant, et unus scribit *Μενέλαος*, duo *Μενέλαος*, ut in variantibus lectionibus est videre. Hic codicum nulla est varietas; aliter crederem, Nepotem scripsisse *Menelaus*. de portu ipso jam egit *Lambinus*. Ad hunc portum *Agesilaus* delatus est, *Χειμόνος ὄντος, ἤδη τῆς γῆς ἐχόμενος τὰς ναυσι.* *Plut.* *Agesil.* pag. 618. qui hunc portum vocat *Χωρτον ἔρημον* in Africa. *Diod.* *Sicul.* Lib. xv. cap. 93. prope finem: ἐκωνίων εἰς τὴν πατρίδα διὰ Κυρήνης ἐτελεύτησε.

Decessit] Octuagenario major. *Plutarchus*. *Ernstius*. [Omnes libri cum Gu. Ax. Ult. in morbum implicitus, ut supra 5, 3, 4. Unus *Lambinus* i. m. *implicatus*, ut 10, 7, 1. utraque *implicatus tyrannide Dionysiorum*, et 4, 4, 6. *tantisque implicatum rebus*, ubi hanc participii formam ex optimis libris *Cornelio* restituimus. Hos enim, quos solos in his rebus duces sequi oportet, si consulueris, Auctorem inter utramque formam ita dirinxisse reperies, ut alteram (*implicitus*) de morbo, alteram (*implicatus*) de quacunque alia re usurparet.]

Perferre possent] Ms. *Leid.* *posset perferri*. Non improbo. Sic 18, 8, 4. *qua ad hibernacula advers. posset perveniri*. *Bosius*. *Voss.* A. semper cum adspiratione *Spartham*. Graece vero *Σπάρτη* dicitur.

Quod mel non habebant] Melle enim cadavera, quae seruari vellent, condiebant, ut hic *Plutarchus* et *Plinius* 22, 24. auctor est. *Varro* *περὶ ταφῆς* apud

N a

mel non habebant, cera circumfuderunt, atque ita domum retulerunt,

Nonium: Heraclides Ponticus plus sapit, qui praecepit, ut comburerent, quam Democritus, qui, ut melle servarent. Cera vero circumlinere Persarum fuisse, refert Herodotus 1, et Cicero 1, Tuscul, Plura, qui de funeralibus, scripserunt, in his Pet. Bellonius, ac Pet. Victorius 10. Var. 6, Jo. Kirchmanus 1, 8. Schottus. adde Marcell. Donatum dilucid. ad Livii Lib. 40. Bosius.

Cera circumfuderunt] Sic et Plutarchus. Sed Diodorus, ἐν μέλιτι deportatum scribit: credo, quod alioquin id obtineret inter Spartanos. Nam et Agesi-

poliden Xenophon 3. Hist. Gr. melle conditum et domum reportatum scribit. Bosius.

Atque ita domum retul.] Sōlos enim reges peregre mortuos Spartam referre licitum, auctore Plutarcho. Alias in patriam ossa relata, Propertius 3, eleg. 11.

Nōne aliquid de te flendum referatur in urna.

Sic redeunt, illis qui cecidere locis.

Vide Turnebum 26, 23. et hinc infra in Eumene, Schottus. V. ad Eumen. 4, 4.

FINIS TOMI PRIORIS.

**Im Verlage dieser Handlung sind
ferner zu haben:**

- Auch eine Stimme über Volksmündigkeit. 8. 1819. 3 Gr.
- Christmann, M. W. L., Nachrichten von der sogenannten
romanischen Sprache in Graubündten. gr. 8. 819. 6 gGr.
- — — Versuch einer Metakritik der Weltverbesserung,
oder ein Wort über Pestalozzi und Pestalozzismus. 8. 816. 9 gGr.
- Kinder, die, in den Vogesen, oder merkwürdige Geschichte
eines alten Elsässers aus den Schreckenszeiten Frankreichs.
Aus dem Französischen, 2 Theile. Taschenformat. 819. 1 Rthlr.
- Neuffer, C. L., Günther, oder Schicksal und Gemüth.
Ein episches Gedicht in sechs Gesängen, mit einem
Titelkupfer und gestochenem Titel, 8. 816.
Post-Velin-Druckpapier 1 Rthlr. 16 gGr.
Weiss Druckpapier 1 Rthlr.
- — — des Kajus Krispus Sallustius Werke, enthaltend
den Jugurtha und Katilina, wie auch die zwei Episteln
an Cäsar. Nebst einem Anhang der vier katalinischen
Reden von Cicero. Aus den Urschriften neu verdeutsch.
gr. 8. 820.
Postpapier 1 Rthlr. 14 gGr.
Druckpapier 1 Rthlr. 8 gGr.
- — — der Tag auf dem Lande. Eine Idylle in zehn
Gesängen, vollendete Ausgabe, 8. 816.
Schreibpapier 1 Rthlr.
Druckpapier 20 gGr.
- — — Uebersetzung der Aeneis von Virgil im Ver-
maas der Urschrift, zwey Bände mit zwey prächtigen
Kupfern. gr. 8. 816. 3 Rthlr.

Pfaff, M. K. Geschichte Wirtenbergs in zwey Bänden, mit einer historisch - geographischen Karte von Wirtenberg, von Ernst Knittel gestochen gr. 8. 818—819. 4 Rthlr. 8 gGr.

Thalia, nordteutsche, enthaltend eine Sammlung der aus-erlesensten Gesänge teutscher Dichter zur Beförderung wahren Frohsinns in Zirkeln der Freundschaft und Vertraulichkeit, zweyte vermehrte und verbesserte Auflage. Taschenformat. 819. 1 Rthlr. 12 gGr.

Versuch einer kritischen Prüfung, um dem Aemilius Probus das allgemein für ein Werk des Cornelius Nepos gehaltene Buch: „De vita Excellentium Imperatorum“ wieder zuzustellen. Von Wilhelm Friedrich Rink aus dem Badischen. Aus dem Italienischen übersezt von M. Dietrich Hermann, Stadtpfarrer in Ulm 8. 819. 10 gGr.

Wagemann, D. von, die Aphorismen des Hippocrates. Nach dem lateinischen Texte des Nicolaus Leonicens; ganz neu und frey in teutschen Jamben übersezt, und mit einer kurzen, eigens hierüber verfassten physiologisch-praktischen Erklärung in Prosa versehen. Zum nützlichen Gebrauche nicht nur für Aerzte, sondern für alle gebildete Menschen. 2 Theile. 12. 818.

Erster Theil 16 gGr.

Wyatt, Tragödie in vier Akten von H. König. 8. 818.

Postpapier 16 gGr.

Druckpapier 14 gGr.

Griesinger, Dr. L. F., De Servitute luminum et ne luminibus officiat, cum duplici appendice de Servitute prospectus et fenestras, liber singularis, quo nova ratione Servitutes hae explicantur, variaque juris civilis loca exponuntur, illustrantur, vindicantur. gr. 8. 819. 1 Rthlr. 14 gGr.

~~27. 28. 29. 30.~~
~~31. 32. 33. 34.~~
29. 1. 9-10.

